

986

T 37,3

17. 1. 1911
1. 1. 1911
1. 1. 1911

F-735

730

ČESKÉ STÁTNÍ GYMNASIUM JIRSÍKOVO
v Č. BUDĚJOVICÍCH.
KNIHOVNA PROFESORSKÁ
Čís. inv. 39 čís. kat. T. 37. IV.

53/3

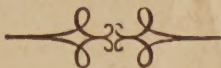
BLANOVET

KATOLICKA HRAZ

STAVBA KNIHOVNY

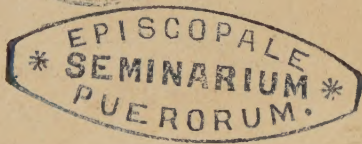
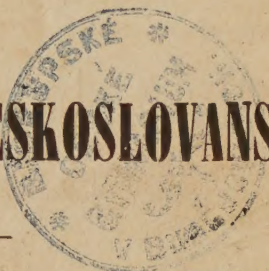
BLAHOVĚST.

KATOLICKÉ HLASY

pro

KNĚŽSTVO A LID JAZYKA ČESKOSLOVANSKÉHO

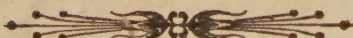
Vydavatel:

VÁCSLAV ŠTULC,

kněz církevní, knížecí arcibisk. notář, učitel náboženství a české slovesnosti na c. k. gymnasiu akademickém.

Ročník čtvrtý.

Díl první.

V Praze.

Tiskem a nákladem Bedř. Rohlíčka v knížecím arcibiskupském Seminári.

1 8 5 8.

BLAHOVĚST.

KATOLICKÉ HLASY

1888

Okres. knihovna
Čes. Budějovice
VYŘAZENO

Vydavatel:

VÁCLAV ŠTULC

Prostřednictvím tohoto listu vydávám v tomto roce první číslo svého časopisu „Blahověst“.

Ročník čtvrtý

III. díl

V Praze.

Ukázka z obsahu: I. Blahověst v českém jazyce. II. Blahověst v německém jazyce. III. Blahověst v polském jazyce.

1 8 5 8

Obsah dílu prvního.

Pojednání, články věroučné a vzdělávatelné.

- Kající oběť almužny. Rozjímání od Dra. K. Pruchy str. 10.
 Sv. Otce Basilia řeč o postě. Od J. Desoldy. str. 17.
 Modlitba. Od Ign. Wurma str. 35.
 Křesťanské náboženství a filosofie. Od Pavla Zahálky str. 48.
 Řeč v neděli velikonoční. Od Fr. Č. str. 78.
 Církev a vláda ruská. Od Methoděje Halabaly str. 97.
 Sv. Jana Chrysostoma řeč o pokání. Od Jana Nep. Stárka str. 102.
 Úvahy o křesťanském vlastenectví. Od Fr. Musila str. 106.
 Slovo o růženci. Od J. L—y. str. 109.
 Kněžské besedy. Ze spisův Tannerových od Fr. J. I. str. 123, II. 262.
 Vzájemnost vědy národní v Církvi katolické. Od Dra. J. Bilého str. 164.
 Sv. Alois, patron študující mládeže. Od Karla Šmídka str. 169.
 Prostoduché epístoly. Od J. V. Hajného str. 189, 276.
 J. M. Hus a husitství II. str. 195.
 Abraham, otec všech věřících. Od Dra. J. Stárka str. 202.
 O pravém náboženství. Kniha sv. Augustina přel. I. I. 224, II. 292.
 Kde vládne zloduch a kde Duch svatý. Od Fr. Musila str. 251.
 Navštívení bl. Panny Marie. Od Fr. S. str. 281.

Obrazy a úvahy časové.

- Věk náš a naděje naše str. 1.
 Biskupská listy a tužby str. 8, II. 85.
 Nová hlavní škola v Nymburku. Od —ze str. 13.
 Úvahy o potřebách časových. Podává Josef Hausmann str. 41, II. 92.

Katolické spolky a družiny ve Vídni str. 52.
 Křesťanské naděje a trudy na východě I. str. 69, II. 213.

- Slovo stranu kancionálu str. 81.
 Bratrstvo Radošovické str. 125.
 Obnova duchovní na Tetině str. 153.
 Kněžského života pořádek. List biskupský k duchovenstvu Budějovickému str. 176.
 Svěcení kněží v arcibiskupství Pražském str. 193.
 Uvedení pastorálních konferencí ve všech vikariátech Budějovické diecese str. 210.
 Církevní sněmy v říši rakouské str. 249.
 Potřeby chrámův katolických v Bosně str. 255.
 Znamení čilého života v biskupství Budějovickém. Od J. N. str. 284.

Životo- a dějepisné články.

- Dům někdy český v Římě str. 34.
 Jiří Poděbradský ve Vratislavi. Úvahy od O. K. str. 160.
 Josef Xaver Spiroch, farář Meziříčský od r. 1766—87. Od F. Petery Rohoznického str. 180.
 Chudé školní sestry. Od F. L—še str. 183.
 Hrob sv. Cyrilla v Římě str. 234.
 Památky a slavnost sv. Aloisia v Římě str. 235.
 Synody biskupské Církve moravské. Od Dra. J. Bilého str. 257.
 Osudy kláštera cisterciáckého v Plasích. Naštínal P. Z—ka str. 265.

Básně.

- Láska. Od Meth. Halabaly str. 10.
 Semper-Virgo. Glossa od Fr. V. Jeřábka str. 16.
 Mluv Hospodine! Od Fr. Douchy str. 41.
 Vzkříšení. Od J. Drbohlava str. 51.
 City a přání str. 53.
 Oběť na Vltavě. Od J. Soukopa str. 77.
 Píseň velikonoční. Od J. Drbohlava str. 91.

Nápisy Ad. Mickiewičovy str. 123, 210.
Utěcha v Krista. Od J. Drbohlava str. 175.
Eripe animam meam. Od Fr. Douchy str. 223.
Pout vezdejší. Od J. Drbohlava str. 274.
Slunko a kvítí. Od Jana Soukopa str. 281.

Povídky a podobenství.

Zázračné břemeno. Od Fr. Černohouze str. 22.
Obraz Matky Boží. Od Fr. Pravdy str. 24.
Sen nevěrcův. Od V. A. K. str. 112.
Poklad. Od —ze str. 126.
Missionář z Albanie. Dle B. Webra od J. N. str. 167.
Nalomené veslo. Od Fr. Č—ze str. 173.
Následky marnosti. Od J. P—ka str. 206.
Zatmění měsíce. Od F. Č. str. 285.
Missie v říši velikého mogula od r. 1580 až do r. 1605. Od K. J. str. 287.

Rozmanitosti.

Ne vše zlato co se třpytí str. 50.
Jubilejní poutě Mariečelenské str. 50.
Obrácení a návraty do Církve katolické str. 54, II. 127.
Dobročinnost a láska katolická str. 54.
Staré zvony v Němcích str. 54.
Pravidla sv. Karla vydaná poutníkům str. 82.
Katolické časopisy slovanské v Rakousku str. 83.
Legenda o sv. Ivanu str. 84.
Vědomí náboženské. Od P. Ž—a str. 97.
Krásná smrt ve svatém povolání str. 127.
Dúchody spolku missii sv. Xavéria str. 159.
Buď vůle tvá str. 168.
Klenoty z pokladnice sv. Terezie str. 175.
Perly moudrosti str. 179.
Rozličná cená modlitby str. 192.

Modlitba jistého ministra str. 194.
Nevinná zábava milá Bohu str. 210.
Co čini a seč bývá vděčnost str. 235.
Náboženství a ctnost nejpevnější základy říše str. 275.

Literní a umělecké novinky str. 68.
Pokladnička kaple Tetinské sv. Kateřiny st. 68.

Dopisy.

Čechy: Z Prahy. Od Nymburka. Z Rožďalovic. Z Vysokého Mýta str. 55—59. — Z Prahy. Z Litoměřic. Od Nymburka. Z Poděbrad. Od sv. Hory u Bol. Matky Boží. Od Nežárky. Ze Soběslavi. Z Budějovic str. 128—133. — Z Prahy. Od Sázavy. Ze Soběslavi. Z Českých Budějovic 236—241. — Z Prahy. Od Kolína. Z Krivokladska. Od Nymburka. Z Litoměřic. Pod Krkonoši. Z Hrochova Týnice. Z Domažlic st. 301—311.

Morava: Od Květnice. Od Rajhradu st. 59—60. — Z Brna. Od Olomouce. Z jihu Moravy str. 133—136.

Ostatní Rakousko: Z Vídně. Z Krakova 136—138. — Od sv. Hyppolita str. 241.

Rakouské Polsko: Z Krakova str. 242.

Zahraničné katolické vlasti: Z Paříže 60. — Ze svatého Říma. Z Paříže. Z Varšavy. str. 138—144.

Církevní kronika str. 61—67, 144—148, 243—248, 312—315.

Osobní věstník duchovenský str. 68, 148, 248, 315.

Směs str. 67.

BLAHOVĚST.

KATOLICKÉ HLASY

pro

KNĚŽSTVO I LID JAZYKA ČESKOSLOVANSKÉHO.

ROČNÍK ČTVRTÝ.

DÍL I.

Redaktor: Václav Štulc.

SVAZEK 1.

„Všecko a ve všem Kristus!“ Kol. III. 11.

Věk náš a naděje naše.

Minulého roku na sjezdu Solnohradském ozval se mezi jinými hlas řečníka, kterýžto velebil věk náš co dobu nad jiné utěšenější a slibnější v historii Církve. Podle zdání tohoto řečníka, století naše nynější jest věkem dávno nebývalého církevního pokroku a vítězství nad pomyšlení slavnějších. Nezbyvaloť by, leč chopiti se trub a bubnův, sezváněti všemi zvony, na všech stranách zpívati radostné písně, a veleslavným „Hossanah“ — rozhlucheti se pod oblaky. Než jest tomu skutečně tak, jak se řečenému pánu v Solnohradě zdálo? Ci máme plně příčiny veseliti se, jásati nad skutečným, úplným, alebrž jenom nad blízkým vítězstvím Církve svaté? — A pokud trvá osudný boj, pokud není na hlavu potřen úhlavní vrah, nebylo-liž by nebezpečno, poddávati se radosti vítězův? — Vždy a všude bývá blud na škodu člověku, který se jím klame, obzvláště pak nebezpečno, klame-li se jím člověk sám. A není-li známo, kterak nezhřídka bitvu, odpoly vyhranou, prohráno jediné proto, že se příliš záhy provolávati počalo vítězství? Však máme i v Čechách ne jedno bojiště takové, kdež nalezl hrob

svůj ten, kdež mněl před časem, že jest již vítězem. — Třeba nám tedy, dobře povážiti, na čem jsme a oči nezavíratí před pravdou, bez nížto spása nekyne nikomu.

Díváme-li se nepředpojatým okem do světa, porovnávajíce věk nynější s pominulým, ovšem vděčně uznati musíme, že v kolikerém ohledu lépe jest, než bývalo. — Církev, proti níž se byla v předešlém století pozdvihla lichá filosofie s dcerou svojí, krvavou revolucí francouzskou, zbavena jest na mnoze statkův pozemských a moči světské: za to však z krve mučovníkův zrodili a rozhojnili se jí synové, na něž může hleděti s potěchou, s nadějí, s chloubou. — Francouzská země, nad jiné krvavější jeviště revoluce a bezbožnosti, stala se opět neposlední štěpnice katolické víry a lásky; věda i život nabývají tam čím dále, tím více katolického rázu; milosrdné sestry, školní bratři, duchovenstvo řeholnické i církevní pracují tam s příkladnou obětovností pod správou biskupův, jakových v takém počtu jistě po několika století prvé Francie neměla. — Spojenou snahou obětivé lásky nemálo tam získáno; katolíkův procitlých, čilých, odhodlaných, statečných nalezneš tam ve všech nižších i vyšších vrstvách spo-

lečenstva; nemocnice a špitály, školy a semeniska, spolky a bratrstva, ústavy missionářské a učené sbory, výtvory umělecké a díla vědecká, vše svědčí, že vane a rok po roce větší vlády nabývá ve Francii duch katolický. — Pomlčíme o Španělsku. Země ta, zmítaná častými převraty a spustošená strastmi občanských válek, ač i tam nemálo ztenčena jest moc Církve, dosavád zachovala své jádro katolické, z kteréhož za časův příznivějších vypučí a vzroste pěkný život. — Podíváme-li se na sever, a zajdeme-li do Irska, do Angličan, i tam s utěšenými potkáme se úkazy. V Irsku sice po dnešní den statečný katolický národ hyne hladem, moří se bídou, a potom i krví svou krmíť musí protestantské panstvo anglické; avšak církvi sv. Patrika ve vlasti mučeníkův, kyne již po 30 rokův svoboda, synové a kněží její mohou teď bez bázně před biřiči a katany vyznávatí pravdu a sloužiti Bohu. — Nejinak to v Angličanech a v Skotsku. Ano, za dnův našich není krajiny, kdežto by Církev katolická během posledních 30 let patrněji a slavněji se byla povznese jak v Angličanech. Připomeňme si důležité zřízení a opatření biskupských okresův a sídel; sečteme školy, kláštery, koleje, špitály, kaple a chrámy, přehlédněme nemalé množství znamenitých učencův a lidí jinak výtečných, kteřížto se tam za posledních časův z bludův protestantských navrátili do lůna pravdy; všimněme sobě znamenitých spisův, jimiž důmyslní Angličané počali obohacovati literaturu katolickou; popatřme posléze na slavného kardinála Wisemana, otočeného biskupy a kněžími, z většího dílu nadšenými Duchem Páně k činnosti apoštolské; a to vše směle — s radostí můžeme pokládati za krásná, mnohoslíbená znamení lepších časův nadějně budoucnosti. — Než vizme dále, a

z Angličan vraťme se na pevninu Evropskou. — Obrátíme-li se tu přede vším na sever ku Skandinavcům, mezi Švédy panují posud tvrdé zákony nesnášlivého protestantismu, avšak zdá se, že i jejich čas miji, jakož v Norsku a Dánsku skutečně již pominul. — Katolický chrám s osadou v Christianii norské, katolická misie na samých končinách laponských; katolické chrámečky a svobodné slovo, jež mají katolíci v Dánsku, toť jsou ovšem milé hvězdičky, třpytící se na nebi, do nedávna zakrytém temnými, černými mraky.

Od severa přejdouce do Němec a obrátíce zřetel do Holandu a Belgie, ovšem i v těchto krajinách najdeme všady, že lépe jest než bývalo, novějších časův že mnoho se zase dobylo, což bylo ztraceno. — Belgie, katolická to krajina, vyvázla z rukou protestantské vlády holandské, a svoboda Církve novou ústavou nabyta opravdové platnosti. Byl-li život náboženský prvé již dosti čilý, od r. 1830 povznese se k rozkvetu. Ústavou pojištěna jest zásada svobodného vyučování: duchovenstvo užilo té svobody, a v krátkce objevily se na všech stranách školy, založené a vedené v duchu katolickém. Ve všech diécesích zřízena jsou malá semeniska; obecné školy dostaly se do rukou školních bratrův; na 8 gymnasiích počali vyučovati Jesuiti, a r. 1835 zřízeno nové katolické vysoké školy Lovanské¹⁾. Rázní biskupové a statečnost lidu, věrně oddaného Církvi, jsouce bedlivými strážci svobody církevní, mimo všeliké úklady Frýmaurerské ručí za další rozkvet katolického života.

Již ale co se dotýče církevních záležitostí mezi národy německého ja-

¹⁾ Mimo Lovanskou universitu katolickou jsou v Belgii *troje* vysoké školy: Bruselské (založené liberálníky Freimaurskými), Gentské a Lutišské. V Lovani ale čítá se žákůvstva tolik, co na druhých třech universitách dohromady.

zyka v bývalé říši i tu lepší tvárnosti všecko nabývá. Na hmotné ztráty, na rozmanité útlaky, na ztenčení práv, na zrušení klášterův a církevních řádův, na porušení škol a lidu katolického, na rozmanité nehody, jimiž při konci minulého a v první čtvrtině tohoto věku Církev katolická v Němcích tolik utrpěla, na všechny tyto a podobné strasti nyní již nechceme ukazovati. Buď Bohu chvála, že se za dnův našich na všech německých stranách pronáší a sesiluje duch katolický. Po nesnadných bojích s protestantskými vládami v krajinách nad Rénem nastalo, ať tak dím, příměří, pojištěné úmluvami se sv. Stolicí, a Církev již volněji působí všude nebeskou mocí svou. Za prvních desíletí tohoto věku nebylo hrubě spisovatelův katolických, na kteréž by byli katolici v Němcích s náležitou chloubou byli mohli ukazovati. Jinak to nyní. Nejedni z katolických učencův německých dosáhli evropské slávy, u p. Görres, Möhler; na německém parnase, kterýž byl po celé století zaujat samými toliko protestanty, odchovanými pod vlivem filosofie nekřesťanské, objevili se srdcejemní pěvci katoličtí; na milostné roli krásných umění stkvějí se díla, vyniklá z ducha, oživená mocí víry katolické; jednoty a spolky katolické, školy a chrámy, ústavy a kláštery obnovují se a vznikají, zvelebují a zmáhají se na všech stranách; duchovenstvo německé rok po roce povznáší se církevním smyslem, vědeckou snahou, obětovnou činností kněžskou; na stolicích biskupských potkáváme se s různými, zbožnými, svědomitými nástupci apoštolskými; mezi lidem ožívuje smysl, zmáhá se řád, utužuje se život katolický, tak že Církvi již nemohou upírati řádné mocí, a na mnoze i čestného uznání, počestní lidé, kteří stojí vně. — Takové úkazy ovšem jsou utěšené; jsou to slibná znamení dalšího

rozkvetu. Platit to zvláště o krajinách porýnských a o katolických vlastech Pruské říše.

Ne tak jako v dotčených právě zemích daří se katolíkům za nynější vlády v Bavořích a ve Švýcařích. Stávát sice tu i tam řádných úmluv se sv. Stolicí; ale mnoho-li pomůže úmluva, kde se jí hrubě nešetří? Mnoho-li pomohou připovědi, pokud se na ně hrubě mnoho nedbá, aneb dokonce jedná proti nim? — A tak to z většího dílu nyní vypadá ve Švýcařích, poněkud též i v Bavořích. Zatím ale v obou těchto vlastech jest ještě dobré jádro katolické. Obzvláště v Bavořích působí duchovenstvo, vzdělané pod vlivem výtečných biskupův Sailer, Wittmanna atd., vyšlé ze škol a seminarií, ježto neposlední místo zaujaly mezi katolickými ústavami v Němcích, proniknuté duchem církevním, kterémuž až do r. 1848 i vláda kralovská nemálo přála. Ano byl čas, kdežto katolíci Bavorsko bylo takorča středom a ohniskem katolického — vědeckého i uměleckého — života. Za nynější vlády arci již není, což bylo před 10 lety; avšak živly protikatolické pod záštitou vlády bezděky pomáhají, že síly katolické tříbí se, množí se a rostou. —

Jakový obrat v církevním životě nastal za posledních let v Rakousku, o tom, tuším, netřeba mluvit. Hluboké rány a nebezpečné vředy propukly a čistí se; obvazky a vazby, kterými se-vřeny byly úkony Církve, odklízují se; úmluvou, kteroužto JAV. císař uzavřel se sv. Otcem, nastati má čilejší a různější život katolický mezi všemi národy rakouskými. Za těžkých časův a uprostřed nesnadných okolností nelze se sice nadíti, že by vše, čehož si přeje srdce katolické ihned k úplné dokonalosti dospěti mohlo: tolik ale jisto jest, že Církev katolická v rozsáhlém císařství Rakouském povznáší se k mo-

hútné činnosti, a mimo všelike překážky objeví bohdá ve svém povolání nebeskou moc, kterouž nadána jest. Jako na důkaz můžem zde uvéstí některé úkazy. Před 10 lety nebyly v Rakousích leč 4 církevní časopisy: nyní, pokud nám vědomo, máme jich 20; prvé mimo missionářskou jednotu nadání Leopoldinského nebylo v zemích Rakouských katolického spolku: nyní máme missionářských družin několik, katolické jednoty, řemeslnické spolky, bratrstva k oživení ducha katolické zbožnosti a lásky množí a sesilují se všady, malá semeniska, pedagogia, rozmanité ústavy církevní zakládají se a vzkvétají; missie a exercicie více méně ve všech končinách říše konají se s patrným prospěchem; duchovenské porady na mnohých stranách požehnaným dějí se řádem, v nejedněch biskupstvích činí se již i přípravy k žádoucím synodám; v kněžstvu rozmáhá se vždy více církevní upovědomělost, rázné smýšlení, katolické snažení; mezi biskupy obnovují a utužují se dřevní metropolitní svazky ke společné činnosti apoštolské na zdar a ku spasení lidu Páně. To-li nejsou již úkazy, z nichž průvodno, že ovšem i v rozsáhlé říši Rakouské nastala doba slibného, čilejšího katolického života?

A jakož ve vlastech, jež jsme prošli, podobně i jinde nejedna milá, utěšená kynou nám znamení. Pominouce Italii — (tam ovšem domácí drží propaganda revoluční, podporovaná nenávisť protestantismu anglického, dusí všemožně ducha tradicí katolických) — zajdeme-li tu do Rus, tam do Turek, obrátíme-li se do Afriky neb do Ameriky, vydáme-li se na cesty za missionáři, pracujícími tu na rozptýlených ostrovech Tichého moře, tam na samém severním konci Ameriky aneb pod jižním nebem Peruanským: všady s potěchou a s vděčností bude

moci poznati, že skutečně rozmáhá se a zkvítá království Boží na zemi. — Jsouť ovšem krajiny, kde potem a krví missionářův připravuje se role k nastávající požehnané seji sv. evangelia; jsouť mezi vytčenými vlastní krajiny, kde teprva od nedávna katolíků volněji může oddýchat: než není-li jedno i druhé znamením pokroku a rukojemstvím blížícího se vítězství? — Nejsou-li osádky missionářův našich zárodky budoucích církví mezi národy? Špitály, školy, chrámy katolické na východě, milosrdné sestry v Turcích a v Rusích, činnost našich Barragův a Knoblecherův, krev mučeníkův našich v Indii a v Číně; nad to pak nade všechno připovědi a záměly Páně, — to vše nám věští, že se zvelebují moc svaté Církve Kristovy.

Již ale nastínivše, kde co slibného a utěšitelného kyne katolíkům, můžeme-li tajiti sobě hluboké rány v *samém srdci* národův evropských? — Děkujem Bohu z hlubokosti duše za patrnou milost, kteroužto jako nové jaro probuzuje po všem světě křesťanském: avšak *nelze* nám též neviděti *mrakův*, ježto se pozdvihují z propastí, neznamenanati *bouří*, které se nám vznášejí nad hlavami. Kamkoli pohledneme, všady brojí se národové, sestupují se mudráci, a lidé daremné věci vymýšlejí proti Hospodinu a proti Kristu i svaté Církvi jeho. — *Protestantismus*, v Evropě i v Americe sám v sobě roztříštěný, rozpadlý a rozdrbující se vždy více na menší sbory a hloučky, v *jedné* věci zůstává si věrným: jesti to zášť, neukrocená nenávisť proti Církvi katolické. Vědomo, kterak u p. anglická propaganda usiluje Italii porušiti nechutí proti papeži a odporem proti té víře, ježto Řím učinila živoucím ohniskem katolického světa. — Obrátíme-li se do Francouz, do Španěl, do Irska, do Turek, do Asie, přeplavíme-li se do Ame-

riky, zajdeme-li na rozptýlené ostrovy Tichého moře, všady potkáme se s jednateli a missionáři protestantskými, *placenými za to*, aby hlásali odpor, rozšiřovali předsudky, množili nenávisť proti Církvi katolické! — A v Němcích mezi protestanty zdaž nestává spolkův, nesnášejí-li se peníze, nepůsobí-li se živým i psaným slovem, knihami, časopisy, obrazy všelijak proti Církvi a víře katolické? — Avšak protestantismus, byť byl sebe jizlivější, *není již jediným* odpůrcem, *není největším* mezi protivníky Církve. — Holé bezbožectví minulého věku, materialismus theoretický i praktický, obludný pantheismus v novém rouše se starou, věkovitou nenávisť svou proti Kristu, nemají-li ve školách, v literatuře, ve sněmovnách, v úřadech, v životě veřejném, organův a stoupencův na tisíce? A jaková činnost neunavená panuje mezi všemi těmito zástupy! — Všimněme sobě časopisův a novin, vědeckých knih a spisův zábavných s ilustracemi a bez nich: co jich vychází u p. ve Francouzích a v Němcích; kdož by se *nezhrozil* té povodně, jež se vylévá z břehův a zaplavuje všecky končiny tak řečeného *vzdělaného* světa?! — A nederou-li se zástupové lidu ze všech vrstev a tříd o spisy, jež více méně zřejmě vybízejí k utokům na Církev a v lehkost uvodí viru katolickou nýbrž i křesťanskou? Kdo sečte tisíce tisícův listův a listkův novinářských, ježto se den co den rozcházejí po domech, prodávají na cestách, nalézají v hostincích, čítají ve všech vrstvách společenských, den co den ohlašující náhledy, podle nichž nemůže ostáti víra v Krista, oddanost a láska k Církvi? — A co románův, co spisův zábavných tohoto druhu vydává se ve Francouzích a v Němcích! — Knihy takové tisknou se po *sto tisících*, tisknou se v *nejednom* jazyku, aby jen tím *rychleji* a tím *spíše* roz-

nesly a rozšířily se zásady jejich po všech národech křesťanských. Nikdo mi neprav, že takové čtení na mnoze zůstává *bez účinkův*! Kdo má oči k vidění, prohlédni sobě domy, města, kraje, kdežto z ruky do ruky chodí knihy, básně, romány, časopisy, noviny tohoto druhu: oč že se *zhrozíš* předsudkův a bludův, jimiž zaujata jsou srdce čtenářstva, libujícího si v dotčených spisech. Nepotkáš-li se tu s jizlivým, zjevným odporem: — mravní ocháblost, náboženská netečnost v smýšlení a v životě, patrná nevšímavost k církevním řádům a závazkům, žalostná to znamení blízké zrady a zpronevery — jasně ti doličí, kterak „umenšeny jsou pravdy mezi syny lidskými“ za našeho věku. — Podávej takovým to ubožákům časopisy a knihy katolické, zotvírej jim před očima živoucí prameny milosti a pravdy, objevené Synem Božím: — až příliš často shledáš, jak málo chuti a libosti najdou ve kvítí, vypučilém na výsluní nebeského světla. Naopak přesvědčíš se, že dobré zovouce zlým, temnosti více milují než světlo. — Již ale takovéto úkazy vidouce na své oči, můžeme-li s lehkou myslí hleděti před sebe do nejbližší budoucnosti? —

Trpký pocit při pohledu takovém bezděky zachváceje srdce i duši, *neu-menší* se, povážíme-li síly *své*, kterými čeliti můžeme proti všem těmto zástupům tajných, zjevných protivníkův Kristových. Pravda sice, máme i my katolíci své časopisy a noviny; i my máme své filosofy, učence a umělce; máme spolky a jednoty; — pravda, že mezi námi rok po roce zmáhá se činnost a z obětovné činnosti té vyniká ovoce utěšené, mnohoslibné: avšak přehlížíme-li své sbory a zástupy, vážíme-li na mysli *výsledky* dosavadního snažení našeho s tím, což činí a působí strana odporná: bezděky bude

nám upěti s rekovským sborem na posvátném chlumu Hostajnově:

„Vstaň o Hospodine v hněvu svojem, sprost ny vrahov, sprost ny stíhajícíech, potlačiti chtějí dušu našu, oklpučice ny v nuž vlci ovce.“ —

Ano bezděky bude nám vyznati, že jest vrahův našich

„tábor . . . strašný kolkol chluma až do nedozírama daleka.“

Po naší straně, pod korouhvi kříže Kristova žijí ovšem četní národové, a válčiti by mohly, válčiti by měly ne tisíce, nýbrž *sta* millionův. Než či *bojují* pro Krista skutečně *všickni*, kteřížto by *mohli* a *měli*? — Nadarmo bylo by a škodlivě tajiti sobě pravdy. Pohlédneme-li na vzdělanou Evropu, ujdě nás, že to tu v ohledu náboženském jak bylo v XIII. věku na Moravě za vpádu tatarského. Všade po krajinách — tu více onde méně — vře a jeví se odpor, všade vede se boj proti Církvi. I kdo jsou ti, kteří nejvíce brojí a nejlépeji válčí proti Církvi a evangelium Páně? — Pohříchu jsou to na mnoze lidé, kteříž by nad jiné více a platněji měli a mohli sloužiti pravdě. Ano, právě mezi lidmi vznesenými více protivníkův než přátel, oddaných Kristu a Církvi Jeho; vznesení jest rodem a stavem, schopnostmi a úřady, nalezneme téměř všude peníze, slova i příklady těchto lidí slouží snahám a stranám, na něž toužili proroci — nad nimiž plakali apoštolé. — A proto též snadno si vysvětliti možná *rozsdáhlou* činnost, kteroužto dotčená strana jeví v literatuře, v umění, v časopisectvu, v sněmovnách, v mínění obecném. — Na jeden katolický hlas v literatuře mají oni jich deset; na jednu desetinu horlivých a rázných katolíkův, zdaliž nebývá mezi dotčenými vyššími stavy lidí vlažných a neodhodlaných, netečných a odporných desetkráté tolik? Nebo projděte sobě úctárny kupcův a penězoměncův, síně úřadův a zákonodárcův po veškeré

Evropě: mnoho-li mnedle nalezneme tu krajin, kdežto by údové dotčených sborův *většinou* byli *upřímnými* katolíky? Jinak není též mezi učiteli zvláště na vyšších školách, mezi učenci a spisovateli všelikých oborův vědeckých, mezi básníky a umělci; budeme-li počítati *hlavy*, pohříchu seznáme, že i tu většina jich nechce shromažďovati s Kristem ale rozptyluje. Má-li Církev své ústavy, své školy, své spolky, jednoty, bratrstva, řády: mají podobné sbory, spolky, ústavy, tolikéž nepřátelé její; mají i oni své koleje a university, své řeholníky a missionáře. Aneb co jsou všeliké ty zjevné a tajné spolky Freimaurské a revolučnické, ježto sítěmi svými obestírají Evropu? A kdo muž sobě tajiti, že stoupenci takových spolkův, zamýšlejíce skáceti trůny, všemožně usilují především — *odkliditi* Církev? — A jakových, nastojte, chápou se hrozných — právě *pekelných* prostředkův! Pomněme na úklady Košutův a Mazziniův, na vražedné zločiny Vergerův i Orsiniův, po zdání našem nebude pak lze leč vzdychati, kterak svět ve zlém postaven jest. — Ano, není již možná, diviti se, slýcháme-li bolestné stezky máteře svaté Církve, bědující s prorokem: „Rozmnožil jsi národ Hospodine, ale nerozmnožilš veselí!“

A tak již předkládáme obraz věku našeho čtenářům a přátelům svým. Nezatajiliť jsme, co nás těší; neukrývali jsme, což kalí radosti naše. — Že se neklameme sami, za to nám ručí listy apoštolské papežův našeho věku, kteří radující se z *pokrokův* patrných, vždy zároveň ukazují na hluboké rány a osudné útoky, kterýmiž tím vztekaleji dorážejí na Církev nepřátelé, čím patrněji zmáhá se moc její. A proto též nelze nám přisvědčovati hlasům bratří našich, jásajících, jako by se Církev byla již dočkala časův nad mnohé předešlé slavnějších a utěšeněj-

ších. Dle našeho zdání, po smutné zimě s osudnými vichřicemi, nebezpečnými závějemi, s záhubnými mrazy nastává Církvi nové jaro s prvními květy svými; role a nivy se zelenají na novo, po sadech a hájích ozývají se opět milostní pěvci, stromy bujarou mladnouce mízou, více méně pučí, tu onde na větvích rozvíjí se milostné kvítí mezi svěžími listy. — Radujíce se při pohledu na žádoucí a slibné ty počátky, nezavíráme oči svých na slepo tu, kde těžká mračna sbírají se nad hlavami našimi a hrozí nebezpečnými přívaly, děsí bouřemi krupobitnými. Věduce, kdo jest svrchovaným Církve svaté strážcem, ochráncem a pánem, nic se nebojíme o její trvání, o její budoucnost, o příští její slavné vítězství. Avšak vítězství toto s všelikou žádoucí tou slávou bylo by od nás daleko, kdyby nestávalo jiných rukojemství, než jsou rozmanité úmluvy, snahy a výsledky našeho věku. Naděje naše na jistším a bezpečnějším spočívají základu. Vímeť, že jsme vzděláni na skále, které nepřemohou brány pekelné; známe a na paměti máme, že jsme na věčné té hoře, kdež ve svatých obcování Matka Boží divy tvoří, kde vévodí Kristus. Ačkoli ale na takovém základě jsou naděje naše, proto již nemníme, že by vítězství nastati nám mohlo leč až — *po* boji. Nechť zatím nemyslí nikdo, že by již bylo *potomto* boji, aneb že by již nejtěžší trudy byly pokonány. Po našem zdání tužší boj nastává teprve a ne tak rychle se ukončí. A protož kdo vládně zbraní ducha, neodkládej jí, nýbrž pečuj, aby opatřen byl pancířem, přilbicí a mečem, jakž schvaluje sv. Pavel. Kde kdo můžeš, probouzej a vybízej bratry, aby, zpamatujíce se, řadili se pod vítěznou korouhve Páně. Každý, komu dáno, jak jen možná, bratrům svým sloužití hled, aby se valné pole sebralo a nebeským světlem pravdy, vítěznou mocí lásky Boží aby se bo-

jovalo na všech stranách. Netřeba se báti o konečný osud v tomto boji: zahynouti — přemoženu býti Církve nemůže, aniž lze se nám lekati, že podlehneme, pokud se držeti budeme Církve. — Nechť nás tedy jenom nemýlí chlubné ty naděje před časem; nechť nás nematou úžasně hrozby a mnoholicné davy nepřátel našich. — Jedno i druhé vadilo by nám ve svaté úloze naší; mátko by nás v povolání našem. — Nebojíce se těch, kteří nás obkličují a sužují všelijak, na hoře svaté se zmužilou důvěrou k věci svaté *nepřemožitelné* stůjme; bdít a ostříhá Israele Ten, kterémuž za podnoží nohou položí Hospodin nepřátele Jeho. — Chraňme se též liché krátkozrakosti, kterážto by nezůstala bez žalostných následkův. Aneb zdaž neochabuje mysl, kde se domnívá člověk, že jest práce již jako vykonána? U nás budiž naopak. Vidouce sílu nepřátel, znajíce prostředky, kterýmiž vládnou, věduce odkud i kterak dorážejí na Církve, velikost úlohy na paměti mějme, a k velikému dílu s velikomyslnou duší stůjme. Církve nám vyznačuje a podává *všecko*, čehož jest potřebí k bezpečnému a slavnému vykonání úlohy této. Na nás jest toliko setřítí jejího hlasu, řídití se jejím slovem, užívati prostředkův, ježto v dobrých rukou nemohou napomáhati a vésti, leč k dobrému — žádoucímu konci. Příklady svatých synův Církve výroky a ustanovení sněmův církevních, ústavy a zřízení, schválená dotčenými sněmy, *všecko* to můžeme míti za bezpečnou *rukověť*, *všecko* to může nám býti jistým *pravidlem* naší činnosti a jasným *zrcadlem* naší budoucnosti. Doba konečných vítězných triumfův, kyne bezpochyby *pozdním* teprva potomkům: nám uloženo jest prozatím jenom pracovati a bojovati pro Krista — s Kristem; rozsívající tak s slzami v naději, urychlíme příští triumfy a věčné veselí! —

Biskupské listy a tužby.

I.

JAN VALERIAN,

z milosrdenství Božího a Apoštolské Stolice
milosti

biskup Budějovický,

doktor Písma svatého, sv. Otce Pia IX. prélat
domáci a papežského trůnu assistant,

všem v Pánu milovaným věřícím Budějovi-
ckého biskupství

pozdravení a apoštolské pozebnání.

Zvláštní je ta příčina, za kterouž dnešního dne činím k Vám, moji Nejmilejší, tento svůj pastýřský list. Maje se totiž od Vás na delší čas odebrati, chci se s Vámi rozloučiti a Vám dáti „s Pánem Bohem!“ Míním — avšak dá-li Pán Bůh — v prvních dnech příštího měsíce Března putovati do Říma, a tam na hrobích svatých apoštolův Petra a Pavla v stínu žehnající ruky svatého našeho Otce, papeže Pia IX., slaviti svátky velikonoční. Nedivte se tomu, že jsem tento pojal úmysl, a že jsem se na tom ustanovil, k místu jej přivést. Od věků byly nábožné zraky věrných věřících Kristových ve všech zemích a národech obráceny ke svatému Římu. Nemohouce putovati do Jerusalema, kde dílo spasení lidského dokonáno bylo, putovali do Říma, města to, každé věrné křesťanské duši po Jerusalemě nejpamátnějšího a nejvzácnějšího. Známe z církevních letopisů, že i věrní a nábožní předkové naši hned v prvních stoletích po svém na víru Kristovu obrácení a mnohem ještě více v postupu pozdnějšího času nejen se svatou touhou k Římu pohlíželi, nýbrž že též často a četně tam putovali, což průvodno jest již z toho, že tam měli svůj zvláštní dům, „Český dům“ nazvaný, od císaře Karla IV. a choti jeho Alžběty pro poutníky z Čech příchodí založený a dostatečně nadaný. Že však ihned na počátku rozkvetající svaté církve české z milé vlasti naši se putovávalo do Říma: za příklad toho nám slouží přemilý náš vlastenec a druhý biskup Pražský, sv. Vojtěch, kterýž, jak nikoho tajno není, do Říma odnesl svou duševní tíseň, strast a bolest.

Řím byl zajisté od počátku a po všechny časy v nejužším spojení se vším, což zří a směřuje ku křesťanství. Řím byl a jest středisko jednoty Církve katolické, z

kteréhož se prýští ty blažené toky, ježto nebeskou rosou svažují svět, a odkud se vylévá blesk a záře svatého světla do všech končin země. Co druhdy apoštol sv. Pavel k Římanům řekl: „Věra vaše rozhlašuje se po všem světě,“ (Řím. I, 8.) to platí až podnes; neb až posud rozhlašuje se ta víra po celém světě, kterouž v Římě kázali a krví svou zpečetili svatí apoštolové a knížata apoštolská, Petr a Pavel. Řím je v skutku ono město, o němž pěl prorok Isaiáš, že vyzdviženo jest nad pahrbky, by oči všech národů na sebe obrátilo (Is. II. 2—3.); město, krví tisícův a tisícův svatých mučníků posvěcené; „město na hoře ležící, a svíce na svícen postavená, aby svítila všem“ (Mat. V, 14—15.). V Římě je sídlo nejvyšší viditelné hlavy, nejvyššího pastýře, ředitele a správce Církve katolické; sídlo náměstka Kristova, předního mezi biskupy a nástupníka sv. Petra, jemuž, tak jako tomuto, klíče království Božího byly jsou odevzdány, a k němuž, tak jako ke sv. Petru řečeno: „Ty jsi Petr (skála), a na této skále vzdělám Církev svou, a brány pekelné jí nepřemohou“ (Mat. XVI, 18). Jako zaslíbení a nadělení Páně s apoštolů přешlo na biskupy: rovně tak všechna duchovní právomocnost a přednost knížete apoštolů, sv. Petra, přешla s něho v nepřetržené posloupnosti na jeho nástupníky a následovně i na nynějšího jeho nástupce, slavně panujícího sv. Otce Pia IX., kterýž zdědiv po něm apoštolskou Stolicí, zdědil také spolu svatý úřad jeho. Na Pia IX. dají se tedy také slyšeti slova, kteráž pronesl obecný církevní sněm Nicenský, již l. P. 325 konaný: „Biskup, kterýž sídlí v Římě, jest hlava a kníže všech biskupů; neboť je první jako Petr, jemuž, jakožto náměstkovi Kristovu dána jest moc nad celou Církví.“ (Can. 39. pag. 356. edit. Colon.)

Z toho, což jsem posud řekl, můžete se již, moji Nejmilejší, domyslit, proč jsem se na tom ustanovil, putovati do Říma. Od drahých let ozývá se v duši mé vroucí žádost, náměstkovi Kristovu prokázati povinovanou poctu, a ústně mu pověditi, že se k němu co k hlavě všech biskupův a celé Církve hlásím, chtěje s ním spojen živ býti a umříti. Chci mu též dle církevních předpisů účet klásti ze svého biskupského úřadování, kteréž na slabá ramena má složil, a kteréž ve jménu jeho, od něho poslán a zplnomocněn, zastávám mezi Vámi, drahé ovečky Kristovy! I doufám, že bude otcovské srdce jeho potěše-

no, až mu budu vypravovati, jak veliké věci učinil nám milosrdný a všemocný Pán Bůh v těch šesti letech pominulých, co jsem Vaším vrchním pastýřem a biskupem. Zjistěte zplésá duch jeho v Pánu, až z úst mých uslyší, jak dobré, věrné a nábožné jsou ty ovečky, jichžto duchovní správa mně jest svěřena. Zaplěsá radostí ovšem sv. Otec náš, až skládáje účet mu povím, jak rádi dáváte Bohu, co jest Božího, a co jest císařovo, císaři: že jste poslušni správců svých a jim poddáni, všechny cíte, bratrstvo milujete, Boha se bojíte, krále v poctivosti majíte. Zaplěsá, řku, radostí sv. Otec, až mu povím, jak rádi posíláte děti své do školy, jak rádi sami slovo Boží posloucháte, chrám Páně navštěvujete, svaté svátosti přijímáte, jak bedliví jste modlitby a jak každý stav s milostí Boží své zvláštní povinnosti ochotně koná. Zaraduje se dojista otcovské srdce jeho, když mu vypravovati budu, že stálí a nepohnutelní jste u víře katolické, že svatý pokoj mezi vámi panuje, že děti v bázni Boží odchované prospívají v moudrosti a milosti u Boha i u lidí, a že mládenci a panny s bedlivostí osřihají čistoty a nevinnosti. Vypravovati budu svatému otci všecko, což jsem i na svých visitačních cestách ke své veliké radosti spatřil. Nezapomenu i na ty vaše hojné oběti, kteréž jste z lásky ku Pánu Ježíši vynaložili a vynakládáte posud na ozdobu a okrasu jeho svatých domů a příbytků zde na zemi, péči majíte o to, aby chrámy jeho tak sporádany byly, jak toho žádá velebnost té svaté služby, kteráž se v nich koná. — Neopominu též sv. Otci zvěstovati, že duch svatý zbožnosti mezi Vámi se pořád více a více rozmáhá, že nábožná bratrstva a církevní jednoty se mezi Vámi rozšiřují, a že tudy svazek jak svaté víry tak i bratrské účinné lásky spojuje Vás den ke dni pevněji a pevněji. To všecko, dá-li Pán Bůh, složím do laskavého srdce sv. Otce Pia IX., a nic nepochybuji, že to jeho otcovské a milující srdce netoliko touto zprávou svrchovaně bude potěšeno, nýbrž že, zač jej i na kolenách prositi budu, Vám všem a celé mé diecesi udělí papežského požehnání.

Ovšem nezamlčím také a nebudu moci zamlčeti, což zármutkem srdce moje naplňuje, a což touž měrou i jeho otcovské srdce bolem a žalem naplní. Nejste totiž, přebudiž Bohu žel na věky! všickni napořád a bez výminky již v této přítomné době tak dobří, věrní a nábožní, tak ctnost-

ní a mravopochestní, tak Boha a svaté jeho Církve poslušní a všech svých povinností křesťanských tak bedliví, aby se vám všem bez rozdílu mohlo dáti ono dobré a chvalitebné svědectví. Jsou mezi Vámi, s bolestí srdce to pravím, mnozí, kteříž podle žádosti těla chodí, na chrám Páně, na slovo Boží, na modlitbu, na pobožnost a křesťanskou spravedlnost málo dbají, svátosti málo kdy aneb dokonce snad nikdy nepřijímají, a na pokání, polepšení života a smíření se s Bohem ani nepomýšlí. I o těch a takých, ač bezděky, budu muset před sv. Otcem zmínku učiniti. Bude mi to ovšem bolestné, než ale vím v celé jistotě, že jakkoli laskavé a milující srdce sv. Otce zatruhlí, že předce pobožně vzdechne k Pánu nebes a se pomodlí za tyto své děti zblodilé, aby je milost Boží napravila. Na ten cíl a konec složí také i pro ně, jak silně doufám, do rukou mých svoje papežské požehnání, poroučuje je jich do milosrdenství Božího a vyzývá je milost Boží, aby je osvítila. —

Avšak i já sám velice jsem potřeben toho svatého požehnání. Úřad můj biskupský je zajisté těžký, a tím těžší, čím sám jsem slabší. Povinen jsem bdíti nad Vámi, jako počet máje vydati za duše vaše. Těch pak duší, za kteréž mi bude jednou před Kristem Pánem odpovídati, jest více než jeden million, a ani jedna nemá z nich ztracena býti. Považte moji Nejmilejší, zdali tedy nepotřebuji více než jeden každý z Vás pomoci a milosti Boží? Protož holdlám i já sobě u nohou náměstka Kristova požehnání vyprositi, aby se srdce moje v milování Boha a bližního roznítilo a ke všemu dobrému rozhorlilo. Na posvátných, krví tisícerych mučeníkův skropených místech, na hrobech svatých apoštolů Petra a Pavla chei se zotaviti, obnoviti, novou pastýřskou silou nadehnouti. I budu se modliti, aby blahoslavená, beze vší poškrvny počatá Panna Maria, svatí apoštolové Petr a Pavl a ostatní miláckové Boží, jichžto oslavená těla, slavného z mrtvých vstání očekávajíce, v Římě odpočívají — vyprosili mně před trůnem Božím všech těch darů a milostí, kterýchž mi třeba jest jak ku prospěšnému zastávání úřadu biskupského tak i k spasení vlastní své duše, abycho kázaje jiným, nebyl sám zavřzen.

Nedomnívejte se však, moji Drazí, že toliko sám za sebe budu se modliti. Já v srdci svém Vás všechny ponesu do Říma; celé své milé stádečko se všemi duchovními pastýři, milovanými spoludělníky svými

na vinici Páně, od Šumavy až k pomezí Moravskému, a od hranic Rakouských až k nejzazším severním končinám diocesi Budějovické položím na hrob svatých apoštolů, šťastně-li se do Říma dostanu. Budu se modlití, aby nebeský Hospodin ostríhal mládence a panny v čistotě a nevinnosti; aby mezi manžely panovaly svatý pokoj, manželská láska a věrnost; aby kajícím odpustil, spravedlivým aby udělil daru setrvání a hříšníkům ducha kajivosti: vdovám a sirotkům aby byl spomocníkem a ochráncem, zarmouceným těšitelem, a vůbec aby Vám všem ráčil býti milostiv, drže nad Vámi mocnou, otcovskou a ochranou ruku svou. I doufám, že Vám od sv. Otce přinesu apoštolské jeho požehnání, jestli mne Bůh zachová a šťastně-li se domů navrátím.

Abyste však se to vyplnilo, a nebeský Hospodin mne na cestách mých se svými svatým andělem vyprovázel, protož Jej semnou za to proste, ovečky moje drahé a milované! Modlete se za mne, aby mne anděl strážný opatroval a chránil všeho zlého. Nechať každý, kdož k věrným a nábožným ovečkám svým náleží, aspoň jeden „Otčenáš a Zdravas“ se za mne pomodlí. Vyproste mi svými nábožnými modlitbami na Pánu Bohu, abych se k Vám zdrav zase navrátil, a ještě delší čas mezi Vámi dílo apoštolské konati mohl. Konečně poroučuje Vás všechny do mocné ochrany Boží, žehnám Vás spolu ve jménu Boha Otce, Syna a Ducha svatého. — Mějte se dobře. S Pánem Bohem! Amen

V Budějovicích ve svátek hromnic 1. P. 1858.

Jan Valerian m. p.
biskup.

L á s k a.

Dle Vereovy básně k Newmanově „Kallisté“
přeložil Method Halabala.

Miluj Boha, jen Jej miluj stále,
Všechno konej k Jeho cti a chvále.
Nikdy nelká člověk sám a sám,
Vystavěl-li Bohu v duši chrám;
Nebo vše, co rány naše hojí,
Síla s lahodou se v Bohu poji.

Marně duše po duši tu zdá,

Marně srdce po srdci se ptá:

Byť i lásku mezi lidem našlo,

V samotě a hoří přede by zašlo.

Kdo nám věrně poví, čím to je? —

„Srdce naše nemá pokoje,

Až posléze v Pánu odpočine,

Jinak věčně o samotě hyne!“

Kající obět almužny.

Rozjímání od Dr. K. Pruchy, ředitele arcibisk. semin.
v Praze.

*Ze statku svého dávej almužny a neod-
vracuj tváři své od žádného chudého: nebo
tak bude, že ani od tebe nebude odvrácena
tvář Páně (Tob. IV. 7.).*

Příprava.

Pokud s poklidnou myslí uvažují slova ta jako by řečena byla ke mně: obsah jediného slovíčka: „*Almužna*“ rozkládá se přede mnou téměř bez míry a bez konce. Nebo jakož píst zavírá v sobě všeliké způsoby *tělesného* a *duchovního* mrtvení: rovněž tak i kající obět *almužny* pojímá v sobě všeliké úsluhy křesťanské lásky, jež Církev svatá vyznačuje jménem *tělesných* a *duchovních* skutkův milosrdenství. V katolickém *katechismu*, kterážto kniha mně až do pozdní smrti milou a cti-hodnou zůstati má — poroučí se nám obzvláště sedmero takých skutkův lásky každého druhu, a sice: *lučné* krmítí, *žiznivě* napájeti, *pocestně* do domu přijímati, *nahé* odívati, *nemocné* navštěvovati, *vězně* vysvobozovati, *mrtvé* pochovávatí. Dále: *křtítky* trestati, *neumělé* učiti, *pochybujícím* dobře raditi, *zarmoucené* těšiti, *křivdy* trpělivě snášeti, *ubližujícím* mile odpouštěti, za *živé* i *mrtvé* Bohu se modlití. *Které* z těchto skutkův lásky a kterým způsobem bychom bližnímu svému v jednotlivých případech prokazovati mohli, záleží ovšem nejprve od osoblivých okolností, *jmění*, *schopností*, *stavu* a *úřadu*; a proto již Tobias napomínaje syna svého, di: „*Jak budeš moci, buď milosrdný. Budeš-li míti mnoho, dávej mnoho; jestliže málo míti budeš, také i z mála rád udlouvatí hled.* Neméně bude však též míra i úsluha almužny záviseti od ducha lásky a kajivosti, kterým naplněno a proniknuto jest srdce naše, jak pěkně di sv. Leo: „*Laskavé srdce vždy najde něco, by mohlo dáti; tvrdé srdce nikdy nemá ničehož nic; a „kajícínik“*,“ doložil bych slovy sv. Vavřince Justiniana, „*přeje si, aby více jak polovici statkův svých rozdati mohl mezi chudé, kdežto nekajícínik zadržuje ovšem i to, což jiným povinnován jest.*“

Tuto kajivost a lásku, ježto má býti základem každé oběti aneb almužny křesťanského milosrdenství, vezmu si za předmět k srdečnému rozvázení. I povážím

1. kajivost, ježto se v této oběti lásky a

2. pak lásku, kteráž se v oběti té kajivosti osvědčuje.

K Tobě, milosrdný Spasiteli, povznáším oči své, žádaje pokorně, aby mi uděliti ráčil ducha Tvé lásky a slitování Tvého. Po tom poznej svět, že chci býti učeníkem a následovníkem Tvým!

I.

První část rozjímání: *Kajicnost, kteráž se pronášá obětí laskavé almužny.*

Počnu-li se přede vším vůbec tázati, proč se všechny kající skutky vesměs váží z trojího pramene: *modlitby, postu i almužny*: tuť ihned ss rozpomínám, že též vše zlé vyniká ze tří pramenův těchto: ze *ctižádosti* neboli *pýchy* života, ježto se obzvláště modlitbou skrocuje — z *chtivosti* neboli *žádosti těla*, jež přiměřeným *postem* přemožena bývá — a z *lakoty* neboli *žádosti pění*, kteráž se nejdůtklivěji tresce *almužnou*: vzpomenu-li se při tom, že nám Bůh *trojí statky* udělil, kterých se ale hříchem zle užívá: tu arci seznávám, kterak přísluší, aby kající *zboží ducha* obětí *modlitby* — *zboží těla* obětí *postu* — *zboží štěstí* obětí *almužny* poddával zákonu a řádu Božímu. — A pohlednu-li konečně na *trojité závazky* naše k *Bohu*, k *blížnému* a k *sobě samému*: tuť opět mi zřejmo, že všeliké provinění v trojím ohledu tom žádá *smíření* a *zadostučinění*, kteréž se právě hledíc k *Bohu* obzvláště *modlitbou*, hledíc k *sobě samému* *postem*, a co do *blížního almužnou* vykoná.

Z toho již jest mi jasno a patrné, že třeba i kterak se musí kající smýšlení mimo jiné též obětí almužny pronášeti a dosvědčovati.

Jak mnoho hříchův páše se příčinou nezřízené oddanosti naší na statky a zboží pozemské, příčinou nepořádného dychtění po časném zisku a jmění — hned sobeckou péčí o zachování nábytku, hned zase nedovoleným užíváním milostí Božských — vždy ale původem naší nesmírné žádosti oči. *Kořen zajisté všeho zlého jest žádostivost* — praví apoštol — *jízto někteří, puzeni jsouce pobloudili od víry a uvedli se v bolesti mnohé. — Ti pak, kteří chtějí zbohatnouti, upadají v pokušení a v osídlo ďáblovo i v žádosti mnohé neužitečné a škodlivé, jež pohřbívají lidi v zahynutí a zatracení. —* Kdybych ale nechtěl prohlédati k těmto nejhorším následkům žádostivosti očí a patrným zločinům v příčině *sedmého přikázání*: vždy ještě zbude mi takové množství vnitřních a zevnějších hříchův, ku kterým slabý člověk neskrocenou žádostivostí očí svých sveden bývá, hříchy to nespokojenosti, nepřítzň, závisť, radosti ze škody blížního, sobectví a necitelnosti — při nejmenším pak častěji nikoli nepatrní hříchové proměškání, kterými potřebný zarmoucen a Boží svaté právo k časnému zboží našemu těžce ztenčeno bývá. Nebo

jakož nepřísluší nájemníku, aby nesplácel pánu vedle smlouvy náležitý nájem, a ovoce z najatého statku požíval sám: rovněž tak žádá též spravedlnost, abychom z toho, což nám dal Bůh, spláceli Jemu nájem, část darův Jeho skládajíce do rukou chudým.

Pokud jsem toho nešetřil dosavad, budu to činiti nyní z *pokání*, a nahradím pokáním, což jsem dlužen *lásce a spravedlnosti*. — Laskavá obět almužny jest nad jiné důtklivější metlou, kteroužto svou hříšnou oddanost na pomíjející statky tohoto světa mohu trestati, — jest ale též vysoce spasitelný prostředek na ochranu proti pokušením a zlým následkům žádostivosti očí, jakož byl již anděl Rafael pověděl v domě Tobiašově: „Almužna osvobozuje od smrti, a onať jest, ježto čistí hříchy a činí, že nalézáme milosrdenství a život věčný.“

Jakož ale všickni více méně hřešíváme přílišností, oddaností věcem pozemským: podobně nezřídká prohřešujeme se tím, že nemáme smyslu a touhy po nebeském zboží věčné pravdy a spravedlnosti.

I tito hříchové žádají přiměřené pokání a zadostučinění; a to tím úplnějšího, čím více jsme snad právě takovými zločiny tudíž i bratřím našim vzácné zboží věčné *zadrželi* neb *odňali* a účastnili se ve hříších jejich.

Ale i toto pokání a zadostučinění záleží opět v laskavé obětí *almužny*, obzvláště pak v obětí *duchovní almužny*, jakož byl již zkroušený pěvec Israelský napověděl, slibuje Hospodinu, a řka: „*Vyučovali budu nepravé cestám tvým a bezbožní obrátí se k Tobě.*“

Jelikož mne milost Boží povolala z temností hříchův v podivné světlo pravdy a spravedlnosti: rád bych nahradil stonásobně *slovem, životem, modlitbou*, což jsem příčinou předešlé chudoby své v známosti a duchovním životě jiným dlužen zůstal, aneb což jsem snad hříchy svými odcizil jiným světla víry a požeňování milosti.

Možná, že mi snad nejedna obět duchovní almužny bude těžší, než jiné zapření sebe, obzvláště kde mi bude bez ohledu vyznati víru a obrácení své, kde mi prositi bude za odpuštění a trpělivě snášení křivdu. Než v tom právě záleží pokání a zadostučinění, jež jsem povinován Bohu i světu.

A nyní již projdu si ještě jednou tělesné i duchovní skutky milosrdenství a jak to *vina i hřích* můj káže, jak to *stav i úřad* můj žádá, jak to *duchovní a vezdejší* dostatečnost má dopouští, vyvolím si la-

skyplnou obět almužny na dosvědčení pokání mého.

Buď to již jakákoli almužna, ona mne vysvobodí od smrti, očistí mne od hříchův, a obličej Hospodinův neodvrátí se ode mne.

A cožkoli slibují Bohu, s radostí budou vykonávati; nebo veselého dárce miluje Bůh.

Protož také hledím opět k Ježíši, nejvyššímu Mistru svému, jehožto šlépějí chci následovati. On z většího dílu nemohl konati tělesných skutků milosrdenství a časné almužny rozdávati, jinak leč Božskou divotvorčí mocí svou, poněvadž sám ráčil trávit život ve svrchované chudobě a nouzi: než právě toto nepochopitelné *ponížení* sebe samého a tato chudoba jest *zázrakem* zázrakův — jest přepodivnou obětí pokání, kteroužto za hříchy náš převrácený oddanosti ke statkům pozemským dokonale zadost učiniti ráčil a nám zjednati chtěl velikou nebeskou almužnu smíření s Bohem.

Já sice nemohu činiti zázrakův jako Ježíš, abych všude s nevyváženou štedrostí činil dobře: nechat tedy alespoň mocí milosti Jeho pokání mé jest zázrakem v každé *oběti* mé lásky, ale též *lásky* jest zázrakem v *kající* oběti almužny mé!

II.

Druhá část rozjímání mého jest *právě lásky*, ježto se *osvědčiti* má *kající obět almužny*.

Bych důstojně vyvyšovati tu chtěl onu lásku, s kterouž nám vtělený Syn Boží věnoval velikou kající obět svého života — milostiplnou almužnou vykoupení, — kde mnedle směl bych začít, kde konec učiniti řeči? „*Lítost mám nad zástupem!*“ zvolal druhdy, chtěje záračným způsobem nasytit zástupy shromážděné, *nebo rozpustím-li je domů lačné, zahynou na cestě.*“ Totot jest utěšené slovo, jež mi všecken život a obětovné působení jeho mezi námi ubohými vysvětluje a přivodí k rozumu. — Poněvadž nás *hřích* učinil chudé a nuzné na *těle* i na *duši* — v životě vezdejším i na věčnosti; proto má lítost nad nešťastníky, kteřížto předce podle soudu Božího stvoření a ustanovení jsou, aby předce dosáhli požehnání, pravdy a milosti. *Útrpnost* k pobloudilým *smilování* nad hříšníky, *lásky* ku ztraceným dítkám věčného Otce Jeho pohnula Jej, že sestoupil s nebes mezi trní zlořečené této země — i přiměla jej, že zapomenul na sebe samého a obětoval se, abychom nemuseli *my* zahynouti na cestě časné a věčné záhuby. S jakovou to pla-

noucí láskou bez klidu a oddechu spěchá přes hory a doly, žádaje chudým, souženým a strápeným uděliti almužnu *neskonaleho slitování* svého! — S jakou to nežnou a důvtipnou láskou vyhledává nemocné na *těle* i na *duši*, žádaje, zbaviti je *ode všeho zlého*, a *spasiti, což bylo zahynulo*. S jakovou obětovnou a hrdinskou láskou poslal do rukou pastýřskou hůl kříže, žádaje všechny pobloudilé, opuštěné a ztracené shromáždit pod toto znamení spásy! — *Větší lásky*, dí sám, *nenám nikdo leč dá-li život svůj za přátele své*. — Než viz! Ještě víc! On miloval nás, kdežto jsme byli ještě nepřátely jeho; On almužnu svou rozdává mezi všechny, ačkoli předzvídá, že se mu za *neskonalou lásku* Jeho mnozí odslouží toliko nevďěkem a neřestí! On obětuje za nás modlitby své a slzy, práce své a těžkosti, své bdění a posty, dne i noci, všecku velikou kající obět nebeské almužny své — svůj život a bolestnou smrt svou na kříži!

Jaké podivné to naučení, jaké pronikavé mocné vyzvání, abychom tudíž i my podle příkladu Jeho s všelikou milosrdností a láskou v ústřety přicházeli těm, kterýmžto Prozřetelnost Boží káže v *tělesných* i *duchovních* potřebách uchylovati se k soucitnému srdci našemu. Budtež to *známí* neb *cizí*, naši přátelé nebo nepřátelé: dosti na tom, že jsou potřební pomocné ruky naší.

Láska, jižto Ježíš vbuzuje ve srdcích našich v každém chudáku, v každém potřebném vidí *miláčka* Božího, *bratra* Kristova — dědice nebes. „Slyšte mne, bratři nejmilejší,“ — volá sv. Jakob, — „zdaliž Bůh nevyvolil chudých na tomto světě, aby *bohatými* byli u víře, a stali se dědici království, kteréž Bůh zaslíbil těm, kteří jej milují?“ (Jak. II. 5.) — Láska, kterouž Ježíš vzbuzuje v srdci, nezapomíná nikdy, že všickni společně stanovíme *veliké tajemné tělo*, jehož údové jsme my pod jedinou hlavou Ježíše Krista. Jestliže ale *jeden* úd trpí: nemají-liž mítí útrpnost a na pomoc přispěti mu druzí? — Jestliže *jeden* díl těla našeho poraněn jest, kterak tu snázně usiluje všechna síla životní, aby se částka churavá zhojila! — Láska, kterou Ježíš vzbuzuje v srdci, každého potřebného vítá jak *chudého Ježíše*, jenž osvědčuje: „*Zajisté pravím vám, cožkoli jste učinili jednomu z nejmenších bratří svých, mně jste učinili.*“ — Láska, kterou Ježíš vzbuzuje v srdci, každou *časnou almužnu*, jež se udílí chudému, cení co broučka na udici, aby nesmrtelnou

duši vytáhla ze *hlubin hříchu* a dostala se lo blažené sítě Ježíše Krista! — Láska, kterouž Ježíš vzbuzuje v srdci, horlí a obětuje, pokud to dopouští *stav, úřad, povolání*, pokud toho žádají *duchovní* potřeby našich bratří; láska ta horlí a obětuje, usilujíc slovem a modlitbou, radou i činem ačéné na duchu nakrmiti chlebem věčného života, žíznivé voditi k pramenům milosti Spasitelovy, nemocným pomáhati k prostředkům spasení, vězně vysvobozovati z otroctví bludu i hříchu a podle možnosti všude rozšiřovati blahoslavenství království Božího.

Totoť jest láska, ježto se v každé ka-
lící oběti *tělesné* aneb i *duchovní* almužny
pronášeti a osvědčovati musí. A *touto* lá-
skou stává se všeliká almužna Bohu milou
a prospěšnou, spasitelnou samému dárci,
tak že na něm vyplněno bude zaslíbení:
„*Almužna vysvobozuje od smrti a očisťuje od
hříchu; ona činí, že nalezáme milosrdenství
a život věčný.*“

Tohoto *ducha* lásky, milostivý Spasiteli,
račiž mně po své lásce uděliti, abych *kající
obět* almužny své zasvěcoval milosrdenstvím
v též míře, v kteréž chci všelikou *obět lá-
sky, duchem kajenosti* příjemnou a dobrolí-
beznu učiniti Tobě, žádaje po vše časy
milosti a slitování dojíti u Tebe. Amen.

Nová hlavní škola v Nymburku.

Není pochyby, že výtečný článek „o
vyučovacím jazyku v národních školách,
ježž vážné a vážené péro našeho Vinařic-
kého v časopise Musea království českého
na r. 1857 uložilo pro věčnou památku,
nezůstane bez velikého a trvalého účinku.
Kde se „nad mnohé jiné důležité otázky
stranu vyučovací řeči ve školách farních,
hlavních a realních po městech a krajích
českoslovanských“ probírá způsobem tak
důkladným, tak jasným a poklidným jako
ve připomenutém pojednání: tam musí do-
brá a spravedlivá věc konečně obdržeti
vrch a dojíti vítězství. Pravdu výroku toho
vidíme již stvrzenou radostnou slavností,
jížto jsme dne 12. Řijna t. r. očitými svěd-
ky byli v městě Nymburce. I toto staro-
žitné a nejedněmi historickými upomínkami
proslavené město královské stojí už pevně
v řadě těch měst a obcí českých, které
dospěly k jasnému a nezvratnému pře-
svědčení, že toho ani vůle našeho nejmi-
lostivějšího zeměpána, ani zákonové naši
moudré a spravedlivé vlády, ani čest a pro-

spěch náš a našich budoucích nežádají,
aby Čech ve svých školách zapírali měl
Čecha, aby Čech, chtě se *důkladně* vzdělati
v *druhém* jazyku zemském, musel zanedbati
jazyk svůj mateřský, musel se odříci „po-
kladu, zděděného po předcích.“ Nymburk
totiž zřídil si znamenitými obětmi hlavní
školu *českou*, anebo ať lépe dím s naším
Vinařickým: „*českoněmeckou*;“ a svrchu spo-
menutého dne *církevně vysvěcen jest* k uče-
ní dum, který za příčinou rozšířenějšího
školního účelu musel se nově upravit.

Byl pak rád a běh té zasvěcovací
slavnosti školní následný. Už před hod.
9. shromáždila se všechna školní mládež
po boku svých pp. učitelův v děkanském
chrámu Páně, kdež i c. k. podkrajský ú-
řad, městský magistrát a valné množství
zbožných účastníkův svá místa byli zaujali.
O hod. 9. vystoupiv na kazatelnu důstojný
místní p. děkan, učinil velmi přiměřenou
řeč, dovodě, že *Církev sv. katolická umí nej-
lépe i vyučovati pravě moudrosti, i vychová-
vati v bohumilém životě.* Komu na srdci
leží zdar a rozkvět školních ústavův na-
šich, ten prý ať k Církvi se uchýlí o radu,
jejm ať se řídí návodem, jejm ať se dá
proniknouti a voditi duchem. Po ukon-
čené řeči zapěl vysoce důst. bisk. vikář,
p. Jan Drbohlav, na stupních oltářních:
„*Veni sancte spiritus!*“ načež slavil též
zpívanou mši, obsluhován jsa četnou asi-
stencí. Po dokonané nejsvětější oběti u-
bíral se dobře sporádaný průvod za slavné-
ho hlaholení zvonův a pěni nábožné písně
ke školní budově. Před hlavním vcho-
dem, ku kterému májovým vyznačená ce-
sta vedla, oslovil p. měšťanosta Nymburský
krátkou však srdečnou řečí pana světitele,
který odpověděv několika slovy, započal
konati velebné obřady.

Jelikož za dnův našich, kde školy
více než kdy jindy buď důkladně se opra-
vují a rozšiřují anebo i vnově zakládají a
budují, svěcení škol nezřídka se opakuje:
máme za to, že nejedněm čtenářům Bla-
hověsta učiním vděk, pakli zde položím
alespoň *některé* významnější částky a strán-
ky výkonu toho, jak ho v diécesi Lito-
měřické od r. 1838 stává.

1. Již hned po hymně: „Přiď svatý
Duchu!“ modlí se kněz obřadník mezi ji-
nými i tuto modlitbu:

K. „Nechte dítek jíti ke mně.“

L. Nebo takových jest království ne-
beské“ (Mat. XIX, 14.).

K. Modleme se! Všemohoucí, věčný
Bože! prosímeť tebe v pokoře, račiž milo-

stivě shlednouti na své maličké. Vlij do srdce jejich milost Ducha svatého, aby osvětlením jeho poučení jsouce znáti se naučili, což Tobě se líbí, i aby tytíž prospívali jak věkem tak i moudrostí a milostí. Skrze Krista, Pána našeho. Amen.“

2. Vně před samou školní budovou zpívá se, tónem žalmovým: „*Pokropiž mne!*“ an mezi tím kněz obřadník vodou žehnanou skropuje alespoň zeď průčelnou. Pak se modlí mezi jiným takto: „Všemohoucí a milosrdný Bože! prosímeť nesmírnou dobrotu tvou, proved nás, kamkoli teď půjdeme, a posvět svým požehnáním, cokoliv požehnáme.“

3. Na to světitel vstoupna s průvodem svým do jizby učební, svěcenou býti mající, otevře úst svých a dí: „*Pokoj domu tomuto!*“ Po té přiblíživ se až k samému, na ten konec zvlášť upravenému oltáři¹⁾, říká mimo jinou ještě i tuto modlitbu: „Modleme se! Pane Ježíši Kriste! kterýs řekl učeníkům svým: Vcházejíce do domu, pozdravte ho, řkouce: Pokoj buď domu tomuto! (Mat. X, 12.); my tebe prosíme, učin, aby pokoj spočinul na domu tomto, zřízeném k vyučování mládeže, i na všech těch, kdož v něm bydlí, vyučovati aneb učit se budou. Uchovej je, Pane, prosty a prázdný od všeliké nemoci! Učitelů v něm naplň Duchem svého umění, svémoudrosti a bázně; žáky pak opatř svou milostí, aby, cokoliv uslyší prospěšného a spasitelného, rozumem postihli, srdcem zachovali, skutkem vyplnili; a jmeno Tvé aby se všim a ve všem velebilo. Požehnej tedy a posvět za vstoupení našeho školu tuto svou milostí a učin, aby mezi zdmi domu tohoto andělové dobří meškajíce, jej i jeho obyvatele, učitele a žáky týž i týž opatrovali! Amen.“

4. Po té intonuje se podruhé: „*Pokropiž mne!*“ an se za zpěvu stěny komnaty školní vykropují, a všecka místnost žehnaným kadidlem nakučuje.

5. Po výkonu tom říká obřadník mimo jiné i tuto modlitbu: „Požehnej Pane! domu tomuto, a dej, aby panovaly zde zdraví, svatost, síla a čest, pokora, dobrota, tichost, mírnost, ucelivost a úplná spravedlnost, poslušnost a vděčnost k Tobě,

Bože Otče, Synu a Duchu svatý! A požehnání toto spočívej nad domem a místem tím; a na všechny v něm meškající, vyučující i vyučované přijdiž sedmý dar milosti Ducha svatého (Isai. XI, 2. 3.). Skrze Krista Pána našeho. Amen.“

6. Nyní zavěsí obřadník obraz *Ukřižovaného* na příhodném místě komnaty se slovy: „*Poznamenej, ó Pane! dům tento znamením spásy a nedej doň vejíti duchu zhoubci* vejmenu Otce † i Syna † i Ducha † svatého. Amen.“

A přišed nazpět k oltáři modlí se mimo jiné takto: „Modleme se! Budiž s námi, Pane Bože náš! a přijmi pod ustavičnou svoji stráž všechny, kdož se v ochranu Tvého sv. kříže důvěrují. Skrze Krista Pána našeho. Amen.“

7. Světitel, dovršiv výkon ten světicí, žehná komnatu i všechny přítomné, děláje pravici znamením sv. kříže a pje takto: „Požehnání všemohoucího Boha, Otce, Syna i Ducha svatého, sestup na dům tento a na všechny, bydlící v něm, na učitele i žáky i na nás na všechny a zůstávej s námi napořád. Amen.“

8. Zvlášť k cíli tomu složená litanie s připojenými modlitbami činí závěrečn kámen celého toho světicího výkonu²⁾.

Když to všecko po smyslu a řádu sv. katolické Církve vykonáno, odloživ pluvial, jal se vedl. p. světitel mluvit slovy tak pravdivými a srdečnými, že si to za povinnost klademe, umístiti je v listech těchto. Jest pak znění neličené a přede mocnějšímavé řeči té toto:

Dnešní den náleží zajisté mezi nejpatrnější dny královského města Nymburka. Dnes po předchozím vzývání Ducha svatého a vykonané nejsvětější oběti přišlo žádoucí okamžení, ve kterémž zdejší školní ústav církevním obřadem byv požehnan, ne již co pouhá a obyčejná škola městská, nýbrž co farní hlavní škola se otvírá. Ode dneška není Nymburčanům třeba, zavisiti-

¹⁾ Oltář ten byl jednoduše, avšak pěkně a důmyslně upraven. Nám se líbila zvlášť sličná socha sv. anděla strážce, který veda dítko malé za ruku, jemu prstem vzhůru k nebi kyně. S modlitbami, tu právě říkanými a sv. anděla takového mnohonásobně připomínajícími, činila sněhobílá socha ta přemilý celek a dojem.

²⁾ Již z této tresti a jako ukázky obřadu světicího, jak se koná v Litoměřicku, usoudí netěško každý, jaký asi duch jím vane, a přisvědčí rád, že k naznačení snah a účelů školních, k povznesení a ušlechtnění myslí těch, kdož pod stropem učebny vysvěcené přístě mají se shromažďovati, ovšem a všelijak je přiměřen. Tím samým však také každý nepředpojatý tuším nabude přesvědčení, že svatou pravdu mluvil důstojný toho dne kazatel, dovodě, že v úzkém nerozdílném spojení se sv. Církví katolickou závody naše školní státi se mohou tím, čím býti mají obcím a rodinám, státu a Církvi, zemi a nebi! —

vým okem pohlížeti na česká města, ježto národní školy své důkladněji sobě upravily; od této chvíle zajisté každý občan ve městě tom s radostí a s nadšením říci může: *! I my máme českou farní školu hlavní! I my máme ústav pro důkladnější a prospěšnější vzdělání mládeže, ježž s pomocí Boží, s přivolením pečlivé vysoké vlády zemské a svými obětmi jsme zřídili.* A slovo to, vyřkne-li se kdy, nebude *prázdnou chloubou*, nýbrž *pravdou skutečnou*; neboť jest tomu tak, a významná chvíle nynější bude o tom příštím časům poskytovatí svědectví. I nelze mi tajiti, kterak se těším, že otevření zdejší školy co farní, hlavní již nastalo. A kdo jest, jenž by zároveň a spolu se mnou se netěšil? Neocenitelným *dobroděním*, velikým zajisté *štěstím* jest: míti školu náležitě a dle potřeb času zřízenou. Z takové školy vychází mládež, na níž naděje pěknější budoucnosti spočívá; mládež, ježto, na duchu i srdci obohacená, pravou jest ozdobou Církve i vlasti. Kdoby o tom přesvědčen nebyl, necht si zajde tam, kde takových dobře zřízených škol stává, aby vlastním popatřením se poučil. Kdo by pak prospěšné škol působení vůbec v pochybnost bral, odkazují jej na pralesy americké a na pouště africké, kde škol nestává; — k divochům nechat se podívá, ježto ani poněkud Boha pravého neznají, protože znáti a cítiti Ho neučili se; — k synům rozsáhlých step a pustin, ježto sice obratně vládnou ostěpem a lukem, ale o blaženosti tichého zaměstnání domácího nevědí; k národům a národům zanedbaným, kteřížto hoví krvolačným vášním, jimž ale uslechlých citův a líbezných života způsobův se nedostává. *Tam* pozná pozorovatel nepředpojatý, jak velikou cenu má do sebe vzdělání, jehož se člověku ve školách a chrámech našich udílí; tam naučí se vážiti sobě školy a učitele, oltáře a kněze.

Vzdělanější národové od jakživa věnovali zřizování škol zvláštní pozornost a péči, a neupřímnější přátelé lidu bývali také vždy nejhorlivějšími škol podporovateli. Ano, kamkoli kdy sv. náboženství naše vniklo, všady zajisté zároveň s ním i škola, co dcera Církve, povstala i zkvétala. A kdo neví, že nábožní, duchem právě křesťanským proniknutí panovníci za zvláštní úlohu i čest si to kladli, ochrany své poskytovatí Církvi a škole? V tomto ohledu i náš milý národ český se honosí sv. *Václavem*, jehož přičiněním ta-

kořka při vzniku křesťanstva v Čechách školy v Praze a v nejbližším okolí Prahy velice se zvelebily; s chloubou ukazujeme též obzvláště na císaře a krále *Karla IV.*, jenž vysoké učení v Praze založil, kteréž později císařem *Ferdinandem* rozšířeno bylo. Na tomto vysokém učení pěstovaly se vědy a umění všeho druhu, tam odchovávali se muži stateční, ježto potom po vlasti se rozcházeli, školy zakládali, je řídili a v nich vyučovali, nezameškávajíce spolu užitečné knihy spisovati, z nichž národ vzdělání své doplňoval. Tehdáž národ český, mezi nejvzdělanější se počítal, a pochoďen osvěty a vzdělanosti rozsvěcoval sousedním národům. Přišly sice brzy veliké pohromy na národ náš; hvězda osvěty české zbledla, avšak — neshasla na celo. Tím milejším jest nám to ukazem, že za panování nejmilostivějšího zeměpána *Františka Josefa I.*, — ježž Bůh na dlouhá leta zachovej! — hvězda ta opět jasněji zářiti počíná. Pod otcovsky pečlivou vládou tohoto milostvého mocnáře, jemuž každý z národův jeho stejně mil, každá národnost stejně svatá jest, nejen vyšší ústavy vyučovací, nýbrž i školy nižší, národní, s pomocí Boží pozdvihnou se na nevidaný stupeň dokonalosti. V této sladké naději potvrzuje nás peče vysoké vlády o lepší *vzdělání učitelstva*, o *sepsání a zavádění důkladnějších knih školních*, jmenovitě pak také obětovná starost mnohých obcí českých, aby školy jejich přiměřeně se upravily. K těmto všeliké chvály hodným obcím přidružilo se letos i starožitné město *Nymburk*; já pak předvzídaje duchem *ovoce*, které nové upravení této školy i nám i pozdnímu potomstvu přinese, nevím skutečně, mám-li více velebiti ochotnost vysokých církevních i občanských úřadův, kteří ke zřízení farní hlavní školy v tomto městě pomocné ruky podali, čili odhodlanost slavného městského zastupitelstva zdejšího, kteréž tolikerym obětmi na opatření školy této se podvolilo. Nemaje dosti slov, abych hodně vychválil onu ochotnost a tuto obětovnou odhodlanost, přestávám na tom, že vysokým úřadům i Vám, slovutní páni zastupitelové městští, při této příležitosti ve jmenu svém a ve jmenu mládeže, která zde prvotního vzdělání nabýváti bude, nelíčeně a vroucí vzdávám díky. Doufám pevně, že Bůh, jenž ani číše vody, bližnímu z lásky poskytnuté, nenechá bez odplaty, Vaši uslechlou snahu o vychování mládeže hojně odplatí. — I Vám, důstojný pane *děkan*e, k díkůčinění jsem zavázán,

Semper-Virgo.

Glossa k hymně : Atque semper Virgo od J. V. Jeřábka.

že jste ředitelství této školy na se vzíti neobtěžoval. Není při mně ani nejmenší pochybnosti, že se ústavu tohoto ujmete s vší možnou pečlivostí otcovskou, a že jej říditi budete v duchu a směru právě katolickém, jímž vedení a vyučování mládeže vyššího významu a posvěcení nabývá. — Otec světel, od Něhož všeliké dobré dáni pochází, buď u vykonávání úředních povinností Vaším pomocníkem a podpůrcem!

Odevzdávaje Vám páni učitelové duchovní a svěští, veškerou mládež k této škole příslušnou, nechci tajiti, kterak jsem přesvědčen, že se při Vás nalézá potřebné způsoblosti k zdárnému konání úkolu Vám vytknutého. Ano, vím, že některé z Vás Bůh zvláštními dary ducha obmyslil. O kéžby Vás Duch svatý posiloval, abyste vždy více rostli v známosti a činění toho, co k Boží cti a k pravému mládeže prospěchu slouží, a horlivost Vaše aby Vaši způsoblosti se vyrovnala. *Vzorem* Vaším buď *učitel učitelův* — *Kristus*, jenž dítky vroucně miloval a přicházeti k sobě jim nebránil; — nej přednější úlohou Vaší sluj, mládež vésti k témuž Kristu, jenž jest cestou k nebi, zřídlem neomylné pravdy a dárce života věčného. Pohled na *obraz Ukřižovaného*, jímž světnice školní ozdobeny jsou, buď Vám pramenem potěchy a trpělivosti, kdykoliv při vadách a poklescích nezkušené mládeže Vám se stýskati počne. — Vy pak *dítky* považujte školní prostory za místo, které po chrámu Páně a příbytku otcovském má vám býti nejmilejší. Bylo by to znamením trestu hodného nevděku, kdybyste místnosti tyto nenavštěvovaly a učitele své co druhé rodiče nectily. Veliký náklad se povede na vaše vzdělání; ukažte svou pilností, svou nábožností, svou mravní zachovalostí, že hodny jste toho. Bůh pak, jenž chtění a dokonání všeho dobrého působí, račiž vám i nám všem uděliti svého požehnání Amen.“

Po ukončené řeči, která zajisté v srdci všech přítomných nalezla vřelého soucitu a zůstavila hluboký dojem, zpíváno národní hymnu: „Zachovej nám Hospodine!“ a provoláno slávu Jejich císařským Velič. *Františku Josefu* a *Elizbětě*, jejichž vkusně ozdobené obrazy vlídně se dívaly na nás.

Nyní šel průvod touž cestou a týmž řádem, jak byl přišel, zase do chrámu Páně, kdež všecka ta zbožnojemná slavnost svého dovršení a dokončení našla v Ambrosianském díkozpěvu: „Tě Bože chválíme!“ — z.

„Nuž, ukaž rajskou zahradu,
K níž chceme spolu jíti,
Kde veždy, v horku, ve chladu
Rozkošné kyne kvítí.
I ukaž zázračný ten květ,
Jenž v pýti věčně vlnadné,
Vždy krásou jímá srdce — hled
A po věk neuvadne!“
Usmáť se vlídný druh — a hned
Mne ozdobnými sádky
Kmet velebný dál — výše ved',
Ved' přímo do zahrádky.
Ta na mohutné skále ční,
Jeť plná rajských kvítků;
Ač stezka příkrá vede k ní,
Předce přístupná i dítku.
Zde na květ se květ rozvíjí,
Tu skvostně růže plají,
A keře bílých lilí
Nad všecko vynikají.
„Viz co tu krásy,“ vece kmet,
„Co půvabův a vnaďy
Ti skýtá ráje mého květ,
Jímž kynou moje sady.“
„Než na nejvyšším záhoně,
Hleď k tomu květu spíše,
Jeť „Semper-Virgo“ jeho jmé,
A zázrak to mé říše.“ —
A ejhle! prostřed zahrady,
Ten k nebi prout se nese,
Překrásná vnaďa nad vnaďy
Jest proutek z kmene Jesse.
Jak myrrha jeho lodyha,
Tak trpká, hořká, čistá,
Fialkou jemnou rozbíhá,
Korunka hustolístá.
Kališek sněžné lilium,
A vůně rajské růže;
Ó který lidský dosti um
To kvítí slavit může!
„Aj, ty jsi pěvec, příteli!
Rád pješ krásné květy;
Zdaž takou se ti zaskvěly
Kdy které krásou světy?
Tys pěvec — tu si zamiluj,
A patře korně zdáli,
Svůj mladistvý zpěv té věnuj,
Již kůry nebes chválí!“
Já k zemi oči sklopil jsem,
Mne svatá jala hrůza,
Ach, nebeským tím pohledem
Pozemská zmlkne Musa!
Já jenom klek' a promluvil:
Ó svatá růže, nebes myrrho!“
Jáť vroucně zemi políbil
U kvítka *Semper-Virgo*!

Sv. Otce Basilia řeč o postě 1).

Z řečtiny přeložil kněz J. Desold, professor na c. k. gymnasiu v Plzni.

„*Trubte troubou na novměsíce, v den znamenitý slavnosti vaší!*“²⁾ Tenť příkaz prorokův. Nám ale hlasitěji než jakákoliv trouba — zřejměji než jakýkoliv hudební nástroj právě dokonané svaté čtení naznačuje slavnosti dnův nejprvé příštích. Neboť slyšeli jsme o milosti postu z Isaiáše proroka; slyšeli jsme, jak jednak zavrhuje způsob postu židovského, a pak nám ukazuje na pravý půst. „*Nepostte se k svdřím a svádám, — nýbrž zrušte veškeré svazky bezbožnosti!*“³⁾ A Pán dí: „*Nebudítež smutni; — nýbrž umej tvář svou a namaž hlavy své!*“⁴⁾ Tak se tedy k těmto dnům připravme, jak jsme se tomu naučili, nikoliv smutně k nim hledíce, nýbrž vesele, jakož svatým sluší, jich očekávající. Nesmělec nižádného vítězoslavného věnce nedosáhne; omrzelec žádného slávy pomníku po sobě nezůstaví. Nebud' smuten, když se ti lékařství dostává! Nesmysl by to byl, neradovati se z uzdravení duše, nýbrž mrzeti se nad změnou jídel, jakoby větších milostí si získal, rozkošně pasa břicho, než pečlivě prohlédaje k spáse duše. Neboť sytosť v hod přichází břichu, půst ale duši přináší zisk. Raduj se, že ti lékař podává mocného léku k vykořenění hříchu. Nebo jako červi v životě dítek se rodící jistými prudkými léky se vyháňejí: tak se hřích, sebe hlouběji zakoreněný, umrtvuje a vyhlazuje postem, v pravdě toho jmena hodným, jakmile se ho duše ochotně chopí.

„*Namaž hlavy své a umej tvář svou!*“ Tajemství ti připomíná řeč ta. Tenť, jenž sám se pomazal, pomazal i nás; Ten, jenž sám se obmyl, obmyl i nás. Kristus, jenž od věčnosti od Boha Otce na Vykupitele světa duchovně pomazán, posvěcen jest, postem se takměř více ještě k slavnému dílu vykoupení lidstva posvětití hleděl, a protož chce, bychom i my tím samým se pomazali a posvětili. Onť, jenž při křtu obmyt jest, nemaje toho potřebí, nám, potřebným duchovního obmytí, tolikéž velí, očistiti se od hříchu pravým pokáním, jehož půst částkou jest. K vnitřní stránce své obracuj zákon tento! Obmyj duši svou

od hříchů; namaž hlavy své mastí posvěcující, ať máš účastenství v Kristu, a tak nastupíš půst ten. Nepošmuřuj tváře své jako pokrytci. Pošmuřuje se tvář, by se vnitřní mysl napodobněným lícem zastírala, jako pod živou rouškou jsouc ukryta. — Pokrytec jest, kdo na divadle cizí osobu představuje, ku př. pána, nejša než sluhou, nebo krále, nejša než člověkem sprostým. Tak i na tomto světě mnozí jen jako herci na jevišti líčí život svůj, jinak v srdci smýšlejíce, a jinak zjevně se tváří celidem. Nepošmuřuj tedy tváře své! — Jakým jsi, takovým se okazuj; nestav se obličejem smuten, hledě dosíci slávy ze zdánlivé své zdrželivosti. Nemáť ani roztroubená dobročinnost užitku, ani okázalý půst prospěchu nižádného. Nebo vše, co se z okázalosti konává, pro věk budoucí ovoce nižádného nepřináší, nýbrž s chválou lidskou za své bere. Přispěš si tedy vesele k zdaru postu. Starobylým darem jest půst, ani nestárna, ani věkem nepocházeje, nýbrž vždy se obnovuje a čerstvě puče.

Mníš snad, že starobylost postu ze starého Zákona dokazovati budu? — Půst jest starší než starý Zákon. Maličko-li posečkáš, seznáš pravdu řeči mé. Nemni, že půst počíná teprv slavností onou smíření, ustanovenou lidu Israelskému desátý den měsíce sedmého. Dále, dále v dějinách pokroč, a starobylost jeho hledej! Nenít novým nálezem; otcův dědičným jest pokladem. Cokoliv starobylostí se vyznamenává, to vše bývá velebné. Cti šediny postu; souvěkýt s člověčenstvem. Půst již v ráji ustanoven byl. První zajisté příkázání, kteréž byl Adam obdržel, znělo: „*Ze stromu pak vědění dobrého a zlého nejezte!*“⁵⁾ Slovo „*nejezte!*“ půst káže a zdrželivost. — Kdyby se byla ovoce stromu tohoto zdržela Eva, nepotřebovali bychom nyní postu tohoto. Neboť „*nepotřebují zdraví lékaře, ale nemocní!*“⁶⁾ Onemocněli jsme hříchem, uzdravme se pokáním; pokání ale bez postu jest liché. „*Zlřečena budíž země — trní a hloží ploditi bude tobě!*“⁷⁾ Truchliti tedy máš, nikoliv pak rozkošně žiti. Postem se ospravedlň Bohu. Život prvorodičů našich v ráji jest ale obrazem postu, nejen tím, že člověk, andělský veda život, skromností v potřebách svých podobným se jim činil, nýbrž že i mnohé později vynalezené života potřeby nijak ani nenapa-

1) Řeč tato, jedna z nejkrásnějších a nejušlechtlejších sv. Otce homilií, řečena byla dle všeobecného mínění mužův učených první neděli v postě.

2) Žalm LXXX, 4.

3) Isai. LVIII, 4. 6.

4) Mat. VI, 16, 17.

Blahověst, ročn. IV., díl I. sv. 1.

5) I. Mojš. II, 17.

6) Mat. IX, 12.

7) 1. Mojš. III, 17.

daly člověku, žijícímu v ráji. Nevědělo se tehdaž ani o pití vína, ani o zabíjení dobytka, ani o ničemž jiném, cožbykoli kalilo mysl lidskou.

Že jsme se tedy nepostili: proto jsme vyloučení z ráje; nuže postme se, ať se do něho zase navrátíme! — Nevidíš-li, jak Lazar postem v ráj se dostal? Nenásleduj neposlušnosti Eviny, bera si opět za rádce svého hada, z přílišné těla šetrnosti pokrmů ti podstrkujícího. Nepředstírej slabosti tělesné a nemožnosti. Mně o žádných výmluvách nic neříkej, sic učeného učíš. Postiti že se nemůžeš? — Neustále se však nasyčovati a tělo přeplováním krmí kaziti, to-li můžeš? I vím já jistě, že lékařové nemocným nepřikazují rozmanité pokrmy, nýbrž strídmost a zdržlivost. Jak mnedle moha toto, směl bys předstírat, že onoho nemůžeš? Což pak žaludku lépe prospívá, po skrovném požívání strávití noc, čili ležeti přeplněnému hojností jídel? — I což dím; ležeti? — ne ležeti, nýbrž po celou noc se váleti a stenati v těžkostech? Myslíš-li, že plavci lodi, přetíženou nákladem, snadněji zachovají, než lehčí a prázdnou? Přetížená množstvím zboží, nedlouho návalu vln oddolává, hned se ponořuje; která ale jen mírný má náklad, snadně obstojí a zachová se v bouři, ať jí nic nepřekáží udržeti se vzhůru. A tak i těla lidská neustálým nasyčováním obtěžována, snadněji podléhávají nemoci; lehkých ale a skromných krmí požívající, nejen hrozcím nemoci nehodám, co nastávající bouři, se vyhnou, nýbrž i skutečné obtíže jejich odmetají se sebe, co nátisk skalín. Dle tvého smyslu bylo by pak i pracněji ležeti, než běhati; zaháleti obtížněji než pracovati, kdyby opravdu, jak se domníváš, nemocným lépe prospívalo, než skromně živu býti. Neboť silou životní skrovný a sprostý pokrm snadněji se zažívá a proměňuje k duhu požívajícího; dostane-li se jí ale jídel hojně a rozmanitě, tu nemohouc zmocí přesytnosti, rozličné nemoci a neudhy rodí.

Dále však v dějinách pokračuj řeč má, sledujíc starobylost postu, jak jej totiž všickni svatí mužové zachovávali jinak, než jako nějaký, jim dědičně poručený, s otce na syna přecházející statek, až v posloupném držení i nás došel. Nebylo v ráji vína, ani zabíjení dobytka, ani jedení masa. Po potopě počíná víno; po potopě se teprv dí: „*Jezte všecko, jako bylinky zelné*“⁹⁾. Když se zoufalo na do-

konalosti, dovolilo se požívání všeho ve-směs. Důkazem pak, že se vína neznalo, jest *Noe*, nepovědomý účinku jeho. Neboť nebylo se posud víno vloudilo v život lidský, nebylo ještě vůbec v obyčej vešlo. Ani tedy jiného kohosi nespatriv, ani sám toho kdy zakusiv, podlehl z nezkoušenosti škodlivému jeho působení. „*Štípil Noe vinici, a když pil víno, opil se*“⁹⁾ — nikoli však proto, že byl nestřídmý, nýbrž že právě v požívání nápoje toho míry posud neznal. Tak tedy užívání vína mnohem jest novější života rajského; tak starobylá jest vážnost postu. Však ale víme též o *Mojžíšovi*, že postem se přiblížil k hoře svaté. Neboť nebyl by se odvážil k vrchu, zahalenému dýmem, aniž by se byl osmělil vstoupiti v oblak jeho, kdyby se nebyl o-zbrojil postem. Postem si zasloužil přijmouti zákon, prstem Božím psaný na kamenných deskách. Co na hoře púst získal zákon Boží, dole obžerství svedlo v pošetilou modloslužbu. „*I sedl lid, aby jedl a pil, a vstali, aby hráli*“¹⁰⁾. Co sluha Hospodinův čtyřicetidenním postem a modlitbou vydobyl, zničilo opilství jednoho dne. Neboť desky zákona, napsané prstem Božím, kteréž byl púst vymohl, roztrátila nestřídmost jediná, jelikož prorok lid opilý neuznával býti hodným zákona Hospodínova. Lid ten, jenž byl největšími divy Boha seznal, v jednom okamžení obžerstvím upadl v modloslužbu egyptskou. Srovnej mnedle obě: jak púst k Bohu přivádí a jak rozkošný život vzdaluje od spasení. — Sestup ale nyní a cestou dějin dále krácej!

Což pak *Esaua* připravilo o požehnání a učinilo sluhou bratra? Nebylo-li to jídlo jediné, za něž dal právo prvorozenství svého? — *Samuela* ale, nezískala-li pak matce modlitba, spojená s postem? Což *Samsona* učinilo rekem velikým, nepřemožitelným? Nebyl-li to púst, s nímž se počal v životě matčině? V postu se zrodil, v postu se odchovával, v postu na muže dospěl, jak to byl anděl přikázal matce, řka: „*Cožkoliv pochází z vinice, ať nejí; vína a nápoje opojného ať nepije*“¹¹⁾. Púst proroky plodí, mocné posilňuje; púst zákonodárcům moudrosti dodává, púst to statný strážce duše, tělu soudruh věrný, zbraň statně bojujícím, cvičiště zápasníkům. Púst pokušení přemáhá, sílí k zbožnosti, jest

⁹⁾ 1 Mojš. IX, 20.

¹⁰⁾ 2 Mojš. XXXII, 6.

¹¹⁾ Soud. XIII, 14.

⁹⁾ 1 Mojš. IX, 3.

průvodcem střídmosti, původem čistoty; v boji statnosti dodává, pokoji učí v míru, mnicha posvěcuje, kněze zdokonaluje. Neboť nemožno bez postu k vykonání svatých tajemství se odvážiti, a sice nejen v nynější tajemné, pravdivé bohoslužbě, nýbrž i v oné dle starého Zákona v obraze toliko vykonávané. Půst získal *Eliášovi* veliké ono vidění¹²⁾; neboť čtyřicetidenním postem duši svou očistiv, zasloužil v jeskyni hory Horeb spatřiti Hospodina, pokud to člověku možná. Když se byl postil, navrátil vdově syna, okazav se býti mocnějším nad smrt. Z posticích se úst vyšle slovo jeho zavřelo hřísnému lidu nebesa léta tři a měsícův šest. Neboť aby obměkčil urputná srdce tvrdošíjného lidu, podrobil i se nouzi té. Pročež řekl: „*Živ jest Hospodin, že nebude vody této zemi, leč skrze ústa má*“¹³⁾. A tak uložil veškerému lidu půst hladem, by napravil zlobu, zpáchanou obžerstvím a prostopášným životem. — Jaký pak byl život *Elšeiv*? kterak použil hostinnosti u Sunamitky? Jak častoval proroky? Zdaž-li pak nezáležela celá hostina z bylin polních a z mála mouky? A to tehdaž, když i tykvice planých nasbíravše, všickni požívající v nebezpečí života přijíti měli, by nebyla modlitba postičtího se jedovatiny učinila neškodnou. A slovem tak nalezneš, že půst všechny muže svaté k zbožnému uvedl životu. — Jest jakási látka amiant¹⁴⁾ řečená, jež se ohněm kaziti nedá. Zdá se sice, jakoby v ohni hořel a se páčil, když se ale z ohně vyndá, býva čistější, jako by jej byl umyl vodou. Tak byla i těla oněch *tří mládců* v *Babyloně* postem nabyva podobné oné i v ohni nezrušitelné přirozenosti. Neboť u velikém ohni té pece byla těla jejich nicjinak než jako zlatá, a takou měrou nade vši sílu ohně tohoto silnějšími se býti okazala. Ba oni se okazali statnějšími býti nad zlato, neboť neroztáli ohněm, nýbrž neporušení zůstali, ačkoliv nic jiného neodolalo ohni onomu, nestem, smolou a roštím tak rozničenému, že na čtyřicet de-

vět loket vůkol šlehal a vše sžíraje, upálil mnoho Chaldejských. Takový oheň mládenci onino postem svým podstoupili a přemohli a v ohni tom přehrozném co v chladném a příjemném povětří vytrvali. Neboť plamen ten se nedotekl ani vlasů jejich, ježto v postu byly vzrostly.

Daniel pak muž žádostí, jenž po tři neděle ani chléba nejedl, ani vody nepil¹⁵⁾, dostav se do jámy lvové, i lvy naučil postiti se; neboť ani se ho zuby tknouti nesměli, jako by byl z kamene, z kovu anebo z jiné jakékoliv tvrdé látky. Tak tedy půst tělu jeho dodal jakési železné povahy a nedotknutelné učinil je lvům; neboť neodvážili se ani úst otevřítí na muže svatého. Půst uhasil mocnost ohně, zavřel tlamy lvům; půst modlitbě pomáhá k nebesům, jsa jí takměř perutí, aby se povznesla vzhůru. Půst rozmnožitelem jest jmění, otcem zdraví, mládeži vůdcem, okrasou starcům, dobrým soudruhem cestovatelům, věrným společníkem manželům. Nepojímá nižádné zlé podezření proti manželce manžel, vida ji býti ctitelkyní postu; nechťradne žárlivostí manželka, vidouc chotě, an podrobuje se postu. — Kdo pak kdys jmění své postem ztenčil? Sečti dnes a po postu, co v domě máš, jistě že ničehož ti postem neubude. Žádné zvíře se neleká smrti, žádného tu není krve proliti, žádného na smrt odsouzení, proneseného proti živočichům od neuprositelného soudce — žaludka. Nůž kuchařův si odpovídá, stůl přestává na rostlinách. Sobota, den odpočinutí, byla ustanovena Židům, „by“, jak říká Písmo, „*odpočinulo hovořiti tvé i služebníků tvých*“¹⁶⁾; buďž půst odpočinek od neustálých prací veškerému, po celý rok ti sloužícímu služebnictvu. Dopřej oddechu kuchaři, dej prázdné postolnímu, poslov si ruka číšnickova, odpočín si jednou i strážce rozmanitých lahůdek. Utichni pak i dům celý od tisícového hluku a od kouře a páry a od posluhův horempatem běhajících a žaludku, co neuprositelnému pánu, všechno všudy shánějících. Vždyť pak i berní úředníci dlužníkům někdy dopouštějí drobet svobody! Dejž tedy i prázdné nějaké žaludek ústům; uhoď s námi o pětidenní¹⁷⁾ příměří pán ten, vždy žádající a nikdy neustávající, jenž dnes přijímá a zítřka zapo-

¹²⁾ 3. Král. XIX, 8. atd.

¹³⁾ 3. Král. XVII. 1.

¹⁴⁾ Osinek (jinoraz) vláknitý, kamenný, skalní len, druh nerostů, záležející z přeútlých, dlouhých, jehličnatých nebo vláskovitých hlatí pětílupce nebo jinorazu (asbest), jež bývají tak hebké, že se přísti a tkáti dají v plátno, ohni vzdorující, jakož již Řekům i Římanům známo bylo. Římané, pálice mrtvých těl, v plátno takové je zabalovali, a takto z nich popel přesný obdrželi. — Ohněm se osinek nejen čistí, nýbrž i bělejšm a průzračnějším učiněn bývá.

¹⁵⁾ Daniel X, 2. atd. Sv. Otec, svobodněji užívaje verše toho místo „vína“ tam stojícího dí „vody.“

¹⁶⁾ 2. Mojž. XX. 10.

¹⁷⁾ Poněvadž se Řekové ani v sobotu ani v neděli

miná, když se naplnil, o střídmosti mudruje; když pak zlačněl, zapomíná na úmysly své.

Půst neví, co jest lichva; stůl postíciho se nepáchne úroky; syna osíralého po otci, kterýž se postíval, nesvírají dluhy dědičné, co hadi jej otáčejíce. I jest i jinak půst příčinou radosti. Neboť jako žizeň líbezný činí nápoj, a hlad předcházející chutné chystá hody: tak se i postem každý, jakéhokoliv jídla požitkem oslazuje. Nebo tím, že neustálé, hojné požívání zachází a je přetahuje, působí, že nám jídlo tím milejším bývá, když se nám ho opět po delší ujmě dostává. Chceš-li si tedy chutnější stůl přichystati, podvol se změně postu. Kdo však příliš hodům se oddáváš, sám si je nevěda ztenčuješ; a přílišně po rozkoši baže, sám si ji kazíš. Nebo není ničehož, coby tak libé bylo, by se nám stálým požíváním nezošklivilo; čeho se nám ale zřídka dostává, toho co nejtoužebněji užíváme. A takto nám Pán Bůh, Stvořitel náš, i střídavou v životě tomto změnou rozkoše v požívání veškerých darů jeho zachovati hleděl. Nevídiš-li pak, že slunce jasněji svítí po tmavé noci? — že procitnutí libější jest po tichém spánku? — že zdraví žádoucnější po zkušném neduho? A tak budou i hody tím líbeznější po postu, i bohatým a hojně stolujícím, i chudým a skromně žijícím.

Zhroziž se příkladu bohatce! Jej rozkošný život v oheň uvrhl; neboť nížádným zločinem nejsa vinen, jen pro rozkošnictví u věčném hoří plameni. Bychom tedy uhasili onen oheň: užívejme vody. Avšak nejen pro život budoucí potřebný jest půst, nýbrž i tuto tělu samému mnohem jest prospěšnější. Neboť přílišný blahobyt podléhá obrátům a změnám, ježto přirozenost, nemohouc tíže dobrého bytla snést, sama pod ním klesává. Hleď, at pohrdaje nyní vodou, někdy si jí, jako onen bohatce, krůpěje jedinké nežádáš¹⁸⁾. Žádný se ještě vodou neopil; žádný si jí hlavy tak neobtěžil, že by ho po ní bolela; žádný vody co obyečného nápoje užívaje, neměl cizích nohou zapotřebí; žádnému nohy vlastní službu neodepřely, ani ruce nestaly se neužitečnými, kdožkoliv je občerstvoval vo-

dou. Nebo špatné zažívání, jež nevyhnutelně po hojném jídle a pití následuje, prudké nemoci tělu působí. Kdo se však postí, mívá obličej velebný, nerdicí sekvetoucím růměncem, nýbrž čestnou bledostí významný; oko jeho bývá tiché, krok vážný, tvář důmyslná, nížádným prostopášným smíchem nezneuctěna, řeč mírná, srdce čisté. Pomni na svaté muže věkův dávných, *„jichžto nebyl hoden tento svět, kteří chodívali oblečení v kožích ovčích a kozelčích, trpíce chudobu, jsouce sužováni a trápeni“*¹⁹⁾. Těch život následuj, chceš-li podílu míti s nimi. Co získalo Lazaru místa v lůně Abrahamově? Co jiného, než půst? — Janův pak život byl postem neustálým; neměl ani lože, ani stolu, ani role, ani dobytka, ani obilí, ani pekaře, ani ničehož jiného, čehož jest potřebí k životu. Pročež sám Pán dí o něm, že *„mezi syny ženskými nepovstal větší nad Jana Křtitele“*²⁰⁾. Pavla mimo jiné i půst, jež mezi mnohými souženými svými chloubně vyčítá, do třetího nebe povzněl²¹⁾. Konečně pak, což nejhlavnějším jest ze všeho posud řečeného, Pán sám tělo, které byl pro nás na se vzal, postem utvrdil, a tak na odpor se postavil ďáblovým útokům, jednak poukazuje nám, bychom se od Něho učili postu a tudíž cvičili se k pŭtkám rozličných pokušení, jednak lačněním svým jako slabou nějakou stránkou, dávaje odpůrci příležitost k útoku; nebo nepřístupným byl by býval pokušiteli božskou velebností svou, kdyby nebyl lačností k lidské přirozenosti se ponížil. A ty neustáváš tělo své přes moc krmiti a tučnėti? Což nemáš nížádného ohledu na spasitelná, k věčnému životu vedoucí naučení, bys ducha krotil postem? Či nevíš, jak v obyčejném boji jedné straně pomáhati jest — porážeti druhou? — Tak bojuje proti duchu, kdo naddržuje tělu; a kdo stojí s duchem, podmaňuje si tělo. Nebo tito dva sobě jeden druhému odporují. Chceš-li tedy posilniti ducha, ukrotiž tělo postem, nebo ten jest rozum slov apoštolských, že čím se člověk zevnitřní ruší, tím více se člověk vnitřní obnovuje²²⁾; a *„když nemocen jsem, tehdyž jsem mocen“*²³⁾. Což nepohrdneš pomíjejícími krměmi? Nepojme-li tebe nížádná touha po hodech v království ne-

nepostívají, zbývá v každém témdni toliko pět dní přísného postu, které tuto sv. Otec pětiden-
ním příměřím nazývá.

¹⁸⁾ Znamení, že druhdy vína pítí tak přísně zapovězeno bylo v postě, jako masitých pokrmů požívatí. Protož i svatý Otec příkazu církevního i v tom zachovati tak přísně napomíná.

¹⁹⁾ Žid. XI, 38. 37.

²⁰⁾ Mat. XI, 11.

²¹⁾ 2. Kor. XI, 27. a XII, 2.

²²⁾ 2. Kor. IV, 16.

²³⁾ 2 Kor. XII, 10.

beském, ježto si toliko vezdejším postem ustrojiti můžeš? Neznamenáš-li, že nesmírným sebe nasycováním krmíš si jen mučitele někdy svého — červa věčného? Kdož pak si kdy hojným a rozkošným hodováním a neustálým sebe krmením získal nějakého účastenství milosti duchovních? — Maje *Mojžíš* po druhé zákon Hospodinův obdržeti, po druhé též postu měl potřebí; u Ninivetských kdyby se nebyla i zvířata spolu postila, nebyl by lid ušel záhuby hrozené. Či to těla padla jsou na poušti²⁴⁾? — Či jiných, než těch, kteří po masu bažili! Dokaváde přestávali na manně a vodě, tekoucí ze skály, vítězili nad Egyptčany, mořem kráčeli, „*nebylo v čeleděch jejich nemocného*“²⁵⁾; když pak si vzpomněli na hrnce masa, a obrátili žádosti své do Egypta, nepatřili více země zaslíbené²⁶⁾. Nelekáš-li se příkladu toho? Nehrozíš-li se sytosti, bys nebyl někdy vyloučen z blazenosti, již doufáme? Však by i *Daniěl* nebyl spatřil vidění božských kdyby byl postem nenabyl ducha průzračnějšího. Nebo z tučného jídla pocházející husté výpary, nejinak než jako černá mračna, překážívají osvětlení mysli, pocházejícímu od Ducha svatého. Akdyby i andělé pokrmu jakéhosi požívali, jistě by nebyl tím jiný, než *chléb*, jakož dí prorok: „*Chléb andělský jedl člověk*“²⁷⁾, tedy ani maso, ani víno, ani cos jiného, čemuž otročí břichopáskové. Půst jest mocná zbraň k boji proti ďáblu. „*Neboť toto pokolení nemůže ničímž vyjít, jedině modlitbou a postem*“²⁸⁾.

Tak mnohé tedy dobré pochází z postu; sytost pak počátek jest všech prostopášností. Nebo na hodování, opilství a rozmařilé lahůdky v patách následují nerestí tělesné všeho druhu. Tím bývají lidé bujni co hřebci říjící²⁹⁾, anť přesycení duši ostnu dodává k nepravosti a nedopouští ani po hlaví rozeznávati. Půst ale učí mírnosti i v manželstvu, a i ve věcech, dovolených zákonem, káráje všelikou rozkošnou nestřídmost, k společnému uprázdňení vede, by obě strany déle vytrvaly v modlitbě³⁰⁾.

Neomezuj tedy veškeru povinnost postu jedině na zdrželivost v jídle a pití; neboť pravý půst jest upustiti od hříchu.

„*Zruš veškeré svazky nepravosti*“³¹⁾. Odpusť bližnímu urážku, odpusť mu provinění jeho. „*Nepostte se k svárům a svádám*“³²⁾. Masa nejíš, ale bratra szíráš; vína, se zdržuješ, ale od urážek neustáváš. Čekáš s jídlem do večera, celý den ale trávíš na soudech. Běda opilým, a byt by to nebylo vínem³³⁾. Hněv jest opilosti ducha, činí jej co víno pošetilým. Truchlivost též jest opilostí, rozum zatopující. Jiná opilost jest bázeň, když se jí opanovati dáme, kdež jí není třeba. „*Od bázně nepřítelé vytrhni duši mou*“³⁴⁾. Slovem, každá vášeň, rušící pravý duševní poklid, měla by právem slouiti opilostí. Pomysli si člověka zlostného, jak jej opíjí vášeň jeho! Není sebe mocen, necítí se, nezná přítomných; jako v noční púte každého se, chápe, každému překáží; neopatrně mluví, nedá se držeti, laje, bije, hrozí, kleje, křičí, omdlévá. Varuj se opilosti takové; však ani oné, způsobené vínem, si nedovoluj! Neopíjej se vínem, než se budeš postiti vodou. Nezasvěcuj počátek postu svého opilstvím³⁵⁾. Neníť opilství branou k postu, jakož není lakomství branou k spravedlnosti, ani smilstvo k čistotě, slovem: žádný hřích k ctnosti. K postu jest brána jiná. Opilství vede k smilstvu — k postu střídmost. Kdo bojovati má, cvičí se v střídmosti. Nebud jako bys se mstiti chtěl pro příští dny postní, anebo jako bys klamati chtěl zákonodárce, nýbrž zanech již před těmito pěti dny veškeru nestřídmost, jinak marně pracuješ, tělo potom týraje a žádné útechy ze zdrželivosti své nezískaje, tak v nevěrný sklad strádáš v bezednou nádobu vody liješ. Neboť víno se rozteče, svou cestou ucházejíc: hřích ale zůstává. Otrok utíká od pána, kterýž jej bije; a ty se přidržuješ vína, které tě každodenně v hlavu pere? Pravou měrou v užívání jest vína potřeba tělesná. Přestoupíš-li meze potřeby, přijdeš za jitra s hlavou těžkou, vrávoraje, klesaje, vínem nezažitým páchna; všeho s tebou půjde kolem, všechno se ti potáceti bude. Opilost pohřžuje v spánek, jenž jest bratr smrti; procitnutí z něho bývá ale jako ve snách.

Nevíš-li pak, koho přimouti hodláš? Toho, jenž předpověděl nám: „*Já a Otec*

²⁴⁾ K Žid. III, 17.

²⁵⁾ Žalm CIV, 37.

²⁶⁾ 2 Mojž. XVI, 3.

²⁷⁾ Žalm LXXVII, 25.

²⁸⁾ Mark. IX, 28.

²⁹⁾ Jerem. V, 8.

³⁰⁾ 1. Korint. VII, 5.

³¹⁾ Isai. LVIII, 6.

³²⁾ tamž LVIII, 4.

³³⁾ tamž LI, 21.

³⁴⁾ Žalm LXIII, 2.

³⁵⁾ Sv. Otec tuto kárá nemrav svého i našeho věku, ty dny před popeleční středou veliké nestřídmosti a prostopášnosti si dovolovati.

přijde a přibytěk u něho učiníme³⁶⁾. Proč vyzýváš nepřítele, aby osadil hrady tvé? Opilost Pána nepřijímá; opilost Ducha svatého zapuzuje. Jako dým zahání včeličky, tak milosti duchovní zahání podnapilost. Půst jest okrasou obce, pevnost soudu, pokoj domácnosti, zachování statku. Chceš viděti důstojnost jeho? Srovnej dnešní večer s večerem včerejším a uzíříš, jak v městě po lomozu a bouři hluboké ticho nastalo. Kýž se pak dnešní den důstojnou svátostí podobá vždy dni zejtřejšímu a zejtřejší veselou radostí nic nezadá dni dnešního! Kdo se nám pak dal dočkáti svatého tohoto času Páně, přispějíž nám i co bojovníkům svým, ať dokážeme statné a stálé zdržlivosti a tak se dostaneme k žádoucímu dni slavné odměny, nyní totiž k památce spasitelného umučení Páně, tamto pak na věčnosti k odplatě všeho toho, co jsme zde konali, na soudu spravedlivém samého *Ježíše Krista*, jemuž budíž sláva na věky. Amen.

Zázračné břemeno.

Od Fr. Č—ze, kněze biskupství Litoměřického.

Všecek udychtěný a určený vrávorál Bolestín k chýšce, kdež ho mimo chorou manželkou tři hladových čekalo dítek. — „Cožtě život ten předce jen holá svízel a trampota!“ hovořil sám k sobě. „Den jako den, od rána do noci, druhdy i po celou noc namáhám se a trudu a mozlím; a co mám z toho ze všeho? Jako by se všecko proti mně bylo sřeklo: kříž střídá se s křížem, nehoda sleduje nehodu. Ať se chytím čehokoli: všecko se mnou se trhá a kácí! Jen kdyby ty drahé mé duše, manželka a dítky, alespoň ty kdyby nemusily trpěti se mnou? — Bože, kdy se rozpomeněš i nade mnou?! — Kdy mi dáš, aby se volněji vzpřímili a pozdvihnouti směla šíje, která pod břemena tak těžkými sklesla — shrběla k zemi?“ — To pověděl, svrhl mrzutě na zemi balík, již po více hodin hnětoucí jeho ramena, a zabrav sedlo hlubokých myšlének usedl vedle svého břemene. Nedumal dlouho: a již se uhostil spánek v jeho očích, přilákan chladiými stíny lípy, pod jejíž korunu před úpalem slunečním byl se utekl náš unavený břímenoš.

I dostavil se průvodčí spánku — sen, a spalce povaj za ruku uvedl ho ve svou kouzelnou říši. — Těžce oddýchaje, běře se tu svou cestou Bolestín, když se k ně-

mu z nenadání přitovaryší jakýsi stařeček, taktéž obřemeněný na zádech. Již asi osmdesáte rokův bylo mu na hlavu trousilo své bělolesklé kvítí; tisícery a tisícery kříž byl již hnětl jeho ramena. Ale podíval-li se kdo naň, viděl vždy předce jen postavu přimou, a týl nesklumený a líce čerstvě červené, jimiž prosvítala tytéž záře vnitřního blaha a míru.

„Kam pak, příteli?“ oslovil vlídně stařeček udýchance našeho Bolestína. „A proč tak zasmušilý?“

„Aj, což nevidíte břemene, pod jehož tlakem již ledva se potácím?“ nikoli bez patrné nevole odvece Bolestín. „A kdyby jen nebylo tuhle toho pohoří, které s pravěkými hvozdy a černými propastmi svými před námi se týčí skoro až do oblak! To musím vol nevol přeměřiti svými, bez toho tak uondanými hnáty. Věru, mámť již trmácení dosti. Nežli s břemeny takými déle se vláčeti po zemi, chtěl bych raději hniti tři lokte pod ní!“

„A proč pak si neoblehčíte své tíže?“ namítá dobrosrdečný stařeček. „Proč to nečiníte, jako já?“

„O což bych rád z té duše; ale povězte, *kterak*?“

„Tak hle!“ dí stařec, a připíná mu dosti hrubý vak k jeho dosavadnímu břemenu.

„Ale kam pak jste poděl oči a rozum, stařečku, že se neostýcháte břemeno, pod kterýmž očividně hynu, novým přitěžovati břemenem?“ v nevoli svého srdce vzkřikl Bolestín.

Stařeček však místo odpovědi pustil se s promrzlcem v hovor tak zajímavý, že on, zapomněv na všeliký odpor, všecek byl jen ucho, poslouchaje krásné jeho vypravování.

Tak se octli, aniž toho sami znamenajíce, u zápraží chaloupky Bolestínovy. Stařec dělal se, jakoby chtěl dále jíti. — Chudý chalupník ale, přilnuv již srdcem celým k milohovornému cizinci, nutil jej, aby vstoupil s ním; neboť prý se připozdívá a den se nachýlil. „Z jitra, zotavený a posilněný,“ doložil důvěrně, „můžete kráčet dále, a já vás hezký kus cesty vyprovodím!“ — I vešel s ním.

„Ach, tatínku, tatínku, co nám nesete!? My se vás již nemohly dočkat. Nám se chtělo, ach tak tuze chtělo se nám jísti!“ — Takové bylo uvítání, jímž tři hladných dítek doráželo a srdce ztrápeného otce. V hluku tom utonula ovšem mdlá slova, plynoucí vlídně s lůžka nemocné, ač již

³⁶⁾ Jan XIV. 23.

načítě okřivající choti Bolestínovy. Stisknuv jí vřele věrnou pravici, chápe se otec ihned vaku, který tenkrát méně než kdy jindy chová v sobě věcí těch, na něž po celý dlouhý den těšila se jeho milátka. Tu ale nechť, padne i oko i ruka jeho nejdřív na uzel, ježž mu k vlastnímu jeho břemenu na cestě byl přičinil neznámý stařeček. „*Trpělivost*,“ tak zněl nápis vaku toho. A když, puzen zvědavostí, jej byl rovrhel, cože spatřil v něm? — Byla to hromada listů a lístků, samých svítků pergaménových, a na každém z nich bylo něco naznamenáno . . .

„Kdo *trpělivý* jest, spravuje se mnohou *opatrností*; ale kdo *netrpělivý* jest, ten zvyšuje *bláznovství* své.“ (Přís. XIV. 29.) — „Jestliže *dobré* věci brali jsme z ruky Boží, *zlých* proč bychom nepřijímali?“ (Job II, 10.) — „V *trpělivosti* své *vládnouti* budete dušemi svými.“ (Luk. XXI. 19.) — Oblecte se, jako *vyvolení* Boží, v *trpělivost*!“ (Koloz. III, 12.) — Pro Ježíše Krista *ustavičně trpěti*: toť umění Svátých, jelikož to *nejlepší* jest prostředek, v brzkou učiniti nás svatými.“ (Sv. Alfons Liguori.) — „*Trpělivosti* vám *potřebí* jest, abyste vůli Boží činíce, dosáhli zaslíbení.“ (Žid. X. 36.) — „*Láska* všecko *snáš*, všecko *trpělivě čeká*.“ (1 Kor. XIII, 7.) — Hleď, aby *netrpělivostí* *nezahynul*; ale raději *snášej všecko* pro Toho, který *prve* mnohem více *trpěl* pro tebe, a u něhož *neúrodnou* nezůstane *trpělivost*, jakož *ubezpečuje* prorok: „*Trpělivost chudých* *nezahyne* *dokonce*!“ (Sv. Bernard.) — Hospodin dal, Hospodin vzal; jakž se Hospodinu líbilo, tak se stalo. Buď jméno Hospodinovo *požehnáno*!“ (Job I, 21.) — „*Chlubíme* se také *soužením*,i, vědouce, že *soužení trpělivost* působí, a *trpělivost zkoušení*, *zkoušení* pak *nadějí*, a *naděje* *nezahanbuje*.“ (Řím. V, 3—5.) — „*Považ*, jak *krásná* to *ctnost*: *trpělivost*, ježž tě *zásluhami ozdobuje* a *palmu mučnickou* ti *podává*!“ (Tom. Kemp.) — „*Lepší* jest *trpělivý*, než muž *silný*; a kdo *panuje* nad svou *myslí*, *lepší* jest než ten, kterýž *dobývá měst*.“ (Přís. XVI. 32.) — „*Buď vůle* tvá, jako v nebi tak i na zemi!“ (Mat. VI, 10.) — „*Hleďte* na *ptactvo nebeské*, že *nesejí* ani *žnou* ani *shromažďují* do *stodol*, a *Otec* váš *nebeský živí* je. I *zdaliž* vy *dražší* nejste nežli oni? A o *oděv* proč se *staráte*? — *Považte* kvítí *polního*, *kerak* *roste*: *nepracuje* ani *předě*. *Pravím* pak vám, že ani *Šalamoun* ve *vší slávě* své tak *odín* nebyl, jako *jedno* z nich. *Poněvadž* *trávu* *polní*, *ježto* *dnes* *jest* a *zítra* *do* *peci* *bývá*

vložena, *Bůh* *tak* *odívá*: *čím* *více* *vás*, *ó* *malé* *víry*?“ (Mat. VI, 26—30.) — „*Dobré* *jest*, *očekávati* s *mlčením* *spasení* *Božího*.“ (Pláč III, 26.) — „*Trpěliví* *buďte*, *bratři*, až *do* *příchodu* *Páně*! *Aj* *orač* *očekává* *drahého* *užitku* *zemského*, *trpělivě* *čekaje*, *aby* *přijal* *děšť* *ranní* a *pozdní*. *Protož* i *vy* *buďte* *trpěliví*!“ (Jak. V, 7—8.) — „*Trpělivost* *to* *jest*, *jež* *nade* *vším* *protivenstvím vítězí*, *ne* *potýkáním* *ale* *snášením*, *ne* *reptáním* *ale* *děkováním*.“ (S. Kass.) — „*Proste*, a *bude* *vám* *dáno*, *hleďte* a *naleznete*, *tlucte*, a *bude* *vám* *otevřeno*!“ (Mat. VII, 7.) — „*Proč* *běduješ*? *Co* *trpíš*, *lék* *to*, *ne* *pokuta*; *pokárání*, *ne* *odsouzení*. *Nechť* *odháněti* *metlu*, *nechceš-li* *odehnán býti* *od dědictví*.“ (Sv. August.) — „*Což* *koli* *na* *tě* *složeno* *bude*, *přijmi* *a* *trp* v *bolesti*, a v *ponížení* *svém* *měj* *trpělivost*. *Nebo* v *ohni* *zkoušeno* *bývá* *zlato* a *stříbro*, *lidé* *pak* *Bohu* *vzácní* v *peci* *ponížení*.“ (Sir. II, 4. 5.) —

Tyto listy a lístky bere Bolestín jeden po druhém do ruky, čte pozorně co na nich psáno (zapomnělt nad tím i hladu svých dítek!), a znamená brzy, že blahý jakýsi již dávno necitěný klid a mír povlovně se zahostuje v útrobě duše jeho. Konečně mu do ruky přijde lístek s heslem: „*Lehčej člověk nese břímě k cíli — trpělivost k tíži přiloží-li*!“ Nyní se mu úplně rozblesklo před očima. On vidí, proč a nač dobrý stařeček k jeho již tak dost těžkému břemenu na cestě byl přičinil ještě neskrovný vak tento; onť mu také jest, jakoby toto podivné břemeno svou zázračnou moc již i při něm a na něm bylo osvědčilo; a chtě starčekmu cizinci vřele poděkovati za jeho vzácné nadělení, vrhne bleskem oko své na místo, kde se byl postavil kmet. Toho tu ale již není; zmizel mezi tím, co se Bolestín přebíral v hromadě osudných lístků. Bolestín ani na okamžik se nerozmýšleje, vyrazí ze dveří, aby vyhledal, dohonil, nazpět přinutil cizince: a v tom se — probudí ze sna.

Protřev si dobře zrak, přemítá o snu svém podivném, vzpomene si živě na svou dosavadní netrpělivost, zardí se nad ní až do temna, uroní slzu upřímné lítosti, učiní slib důkladného polepšení, zdvihne i vloží břímě své na rameno, a jako by kroky jeho mezi spaním byly okřídlely, kráčí chutě a vesele svou cestou — pořád a pořád v duchu, někdy až i na hlas si přeríkáváje slova:

„*Lehčej člověk břímě nese k cíli, trpělivost k tíži přiloží-li*!“

Obraz Matky Boží.

Příběh ze života od Fr. Pravdy.

I.

Znali jste pana Haina, když ještě prodával tkalouny? — Ovšem že jste ho znali vy starí měšťané Hlošínští. Není tomu tak dávno — asi patnáct let — a pan Hain jest z Hlošiny rodič. Vy jste s ním chodili do školy a víte, kde bydlel jeho otec — chudý záplatář krejčovský. Tenkrát se ale nejmenoval Hain, nýbrž — *Hajný*. Teprva když svůj malý obchod rozšířil, do Vídně, do Brna i jinam, psával o zboží a podepisoval se po kupecku „*Hainy*“ s přívěskem, na konci složeným z mnoha čárek, jimiž to y se přetřhlo a z předu i ze zadu obklíčilo, jako by patřilo k nim a nic neznamenal: počali ho Němci v dopisech a nápisích nazývat „Hain“, nemožouce jméno jeho dobře přečísti. A on jim nebránil, nýbrž líbilo se mu to. Proto též ještě víc ono y zapletl, až konečně zcela odpadlo.

„Hain“ jest slovo německé, a kramář *Hajný* myslil, že mu přibude tudý vážnosti, když mu říkati budou německy. V skutku již dělal pána; manželka se pěkně strojila, a děti uvykaly způsobům vznešenějším. Dokud bývali v podruží, majíce vedle chatrného kraměčku malou světnici za obydlí, žili sprostě, a nosili se napolo povešnicku. — Lidé hádali a nemýlili se, že u Hajných přibývá jmění. Mělť veliký odbyt, a věci, jež měli na prodej, již se jim nechtěly vejíti do skromného krámu. Museli si najmouti větší, a sami uhostili se ve dvou pokojích. Však ještě nezjinačili předešlé živobytí, nýbrž spořili a ukládali peníze. Hajný aby více vydělal, pustil se do rozličných špekulací s obilím, s chlebem, s moukou; kupoval vlnu, peří, kůže, dodával vojsku potřeby, a vždy šťastně pochodil. Mezi tím dalo se mu jméno Hain; on je trpěl, ale sám si tak ještě neříkal. Až když si vystavěl nový pěkný dům, dole velký kupecký krám, skladnice a sklepy, nahoře prostranné pokoje si zřídil, odřekl se starého poctivého příjmení svého, a na velkou tabuli, již měl nad krámem, dal si napsati: „*Waarenhandlung des Franz Hain.*“

Měšťané se divili, že si *předívá*. Ale mnohým bylo známo, jak dávno již vede obchod pod tím jménem. I vykládali si to všelijak. Snad se tak v pravdě jmenuje, a otec jeho omylem sloul Hajný? Snad si příjmení předělal? A proč? — Jeť prý marný, hrdý, vypínavý, chce se tím povýšiti. Zvláště tohoto úsudku se přidržovali v městě. Ale proto předce, panu Hainovi nikdo to nevyčetl

do očí. Pan Hajný byl — pánem; byl prvním obchodníkem ve městě, a brzy jej učinili — radním. Cítelů pravých i nepravých, pochlebňákův a lichotníkův měl — dost; smekalif před ním a všelijak ucházeli se o přízeň jeho. Z toho, co již vykonal, soudili, že jest nesmírně bohatý, i ačkoliv to byli již dříve tušili, předce takových statkův u něho se nenadáli. Ale kam prý by se dělo, aby jich neměl! Počítalo se, a hle, vycházelo na jevo, že tolik a tolik ročně přijal; — vyplatil dům načisto, a ještě má hotové zásoby! A kdo prý zná, co peněz mu leží ve zboží? Z peněz rodí se peníze; a on se stane milionářem!

Nebyloť na licho, což se o panu Hainovi povídalo. Byl to skutečně muž chytrý a opatrný, bedlivě maje se k obchodu. Že měl čím platiti a dobrou si byl zjednal pověst: posílalo se mu, oč žádal, a rádi mu též slevili. Zjednal si koně i vůz, a ty pořádku jen byli na cestách. Lidé hrnuli se nejvíce k němu. Těm, co mohli a chtěli dluh o novém roce zapraviti, dával na *knížky*. Zboží od něho bylo důkladnější a lacnější, než od druhých kupcův, kteříž ho nemohli přivážeti z daleka, a nikdy neměli více na skladě, než co v krátkém čase lze bylo odbyti. Častokrát jim to pan Hain přepouštěl ze svého. Na venek dodával zboží všem okolním kramářům a kupcům. Odtud povstalo, že sprostáci si o něm konečně vypravovali, kterak, prý, si na moři drží koráb, a pro koření, kávu, cukr a jiné věci posílá ho někam do Turek. — Také si domů vzal víno, železo a sůl, obstarával všelijaké pojištění proti ohni, povodni, krupobití, a prodával losy z velkých loterií.

Nemůže se říci, že by se byl Hain dopouštěl nákych podvodův. Nikoliv! Hain byl muž zachovalý, a na jeho slovo mohlo se věřiti. Tolik ovšem bylo pravda, že si hleděl zisku a výhody. Vyhledával k tomu rozličných, arci jen dovolených prostředkův, skoumal, kde a kdy a co má koupiti, aby mu to neslo hodně úroky. Přemýšlel též, má-li to prodati hned, anebo má-li s tím čekati; zatajoval své pravé náhledy; vynasnažoval se jiné předčiti a předstihnouti; slovem přidržoval se obyčejných kupeckých chytrostí. S dlužníky nakládal přísně, ale podle zákona. Soukromých milostí neuděloval, říkávaje, že jest kupec, jenž nedává zadarmo, nýbrž za peníze. A kdo si k němu přišel vypůjčit peníze, neobdržel nic. „Kupec“, říkával, „kupec sám peněz potřebuje v obchodě. V obchodě totiž byly lépe uloženy, než u dlužníkův, vynášelyť mu dvacet, třicet ze sta; dlužníci ale byli by mu dávali sotva šest a ještě to

bylo proti zavedenímu pořádku. Aby si upokojil svědomí a slávu měl před spoluměšťany, odváděl příspěvky na chudé do rukou duchovních i světských úřadův. Kdekoli pak se příznivci dobročinných ústavův jmenovali v novinách: on stával vždycky na prvním místě. A na tom velmi si zakládal. Jmeno jeho „Hain, kupec a radní“ — nescházelo nikdy v seznamech veřejných almužen. Hain odvolává pak se na to před žebráky, posílal je na radnici neb na faru. Nebyl sice tvrdý, nelidský, ukrutný; bývalof mu ubožákův lito, přál jim pomoci; ale sám, prý, na žádný způsob poskytnouti jí nemohl. Nechtěl, aby mu ubýlo, a musel prý jmění držeti pohromadě, až by to ono vykonal a zbavil se strachu, že do předešlé chudoby neupadne.

To panu Hainovi dělalo největší trampoty. Byl by rád docela zapomněl na bývalý stav svůj; a jiní naň také měli zapomenouti. — Kým by nebylo v městě pamětníků, kdo byl jeho otec, a jak bídný měl začátek! Otec jest již nebožtíkem, ale matka ta ještě žije. Dala se k dceři, provdané za ševce ve vzdáleném městě, a nechodí k synovi. Ten jí k sobě nezve, anobrž vyzazuje, aby ho nenavštívovala. Sestru, muže a děti její nechce u sebe viděti, ale raději sám jim odesílá nákou podporu, než aby si snad pro ni přišli. Rozumějí mu, a činí po vůli: sestra s hněvem, že se za ni stydí, matka s bolestí, že — nemůže jednati jinak. Ubohá milovala syna, i starala se o něj. Trpěli s otcem nouzi, aby ho mohli dáti něčemu naučiti. Štěstí mu přálo. — Ó jak se těší, že se z něho stal takový velký pán. Kdo k nim přijde z Hlošiny, každého se vyptává na něj, na manželku a děti, slýchá o bohatství jeho, a když může, zamlčí, že jest jeho — matkou. Měly z toho hanbu. Ona jest chudá, sprostá žena, u dcery živa z milosti. On jí ovšem také posílá něco na výživu, ale byt jí nedal ničehož, jen kdyby mohla viděti a polibiti jej, přivinouti se k němu, promluvit s ním a říci mu „milý synu.“ A jak by hladila, chovala, vodila jeho dětičky! Srdce by jí plésalo radostí, kdyby se k ní přitulily a nazvaly ji „babičkou.“ Ruku by si od nich nedala pocelovati, jako to dělají u ševcův — to by se u pana kupce neslušelo — ale kdyby se jí neštítily, ovšem by je ráda obejmula. — Bohu poručeno! — Osud je rozdělit. — Bůh ale naplnil její prosby, — vyslyšel její modlitby. — Požehnal a dal mu statky. Čest a díky Mu!

Hajná za synáčka svého orodovala u Boha, když ještě ležel v peřince; orodovala za něj, když si hrával, leza i chodě po zemi;

orodovala, když navštěvoval školu, když byl na učení, když si byl najal malý krámeček! Měla na stěně obraz Rodičky Boží; starý, černý, ale milostný to obraz, malovaný na plátně, zasazený do nepatrného dřevěného rámu. — Pocházel od rodičův mužových; ti ho také byli zdědili po předcích. Obraz ten stila vysoce. Místo, kde visel, bylo jí za oltář. Tu klečívala, modlívajíc se ráno, večer, modlívajíc se mimo čas, a Rodičku Boží za příměluvu žádajíc ve zvláštních případnostech. — Nosila-li pod srdcem dítě; každodenně dostavila se k tomuto obrazu a obětovala je Panně nejsvětější. I sebe odevzdávala pod ochranu nejsvětější Rodičky, a ustavičně jí měla na mysli i před očima. I v noci viděla v duchu jako před sebou spanilý její obličej a brala si k ní útočiště. — Konečně porodila syna. Tu díky své vysílajíc k Matce nebeské, skrze ni děkovala Bohu, že jí zachoval při zdraví. — Novorozence kladla jí pak do náručí. Dalíť mu na křtu svatém jmeno František. I rostl, jsa miláčkem matčiným. Prospívaje věkem, jevil bystrý rozum, dobře se učil, záhy se uměl modliti, do všeho se vpravil. Zdálo se, že i srdce má ušlechtilé, neboť si vážil rodičův a dbal na jejich radu. Podávalo se jim, dobře ho vychovati a uchrániti ho před zkázou: „Ó to milostná Boží Rodička způsobila,“ říkávala vděčná, chudá, matka i modlila se: „Neopouštěj ho nikdy nejsvětější Panno! Bdi nad ním a u všemohoucího Syna svého vypros mu štěstí, aby byl blažený a dobře se mu vedlo na světě.“ Pak teprv si přála, aby varoval se hříchu — zůstal věrným ctnosti — dostal se do nebe. „A jestliže někdy pobloudí,“ přimlouvala se, „na cestě se ocitne, která nevede do věčného království, ó smiluj se, oroduj, aby mu Bůh otevřel oči, osvitil rozum, probudil srdce, k Sobě ho zavolal — napravil — spasil.“

Milý jedináček usadil se v Hlošině. — Matka sama zařídila mu domácnost, dala groše, nábytek a nářadí, co měla, ačkoliv se jí toho potom nedostávalo. Syn se oženil. Matka mu žehnala, aby ho Bůh oblažil časnými statky. Hospodařil dobře. I chlubil se tím matce, ukazoval jí výdělky, počítal před ní peníze, schovával zlatky, desítky, stovky. A ona bláhová radovala se, že spoří, že mu přibývá jmění, že se stává — *boháčem*. Přestěhoval se do většího bytu, a i tam k němu ještě docházela.

Umřel otec Hajný. Manželka dělila pozůstalost jeho mezi děti. Milovanému synovi dala věc nejmilejší a nejvzácnější: obraz Panny Marie. Jiného se mu nic nehodilo; a on o nic nestál, že to bylo bez

ceny a nemohlo se potřebovati leč u chudákův. Obraz svatý ale mohl se dáti k ostatním obrazům, jež sice ještě nebyly příliš skvostné. Matka těžko se s obrazem loučila. I pomodlila se ještě jednou před ním v chudém příbytku svém, a políbila ho než jej odnesla k synovi. Těšila se, že pomocníci a opatrovníci svou bude mít u sebe. I kdo jí to bude mít za zlé, že si dělala naději: „Vždyť mne chudou vdovu František můj vezme k sobě, a obraz drahý budu mít zase na blízku!“

Doufala, očekávala to: ale syn se k tomu neměl. On přispíval jí na živobytí, platil jí byt, více však pro ni neučinil. Byla sama, tížil ji věk, potřebovala útěchy, a doma ji nenalezla. Ke kupcovům docházela, když mohla. Ale nohy špatně jí sloužily, a syn domlouval, radil, nutil ji, aby si neubližovala chůzí. On sám viděl ji sice rád, ale bál se lidí, že si ho nebudou vážit, bude-li jim sprostá žena připomínati, že jest z nízkého rodu. Matka cítila, že se nehodí do společnosti pánův. I uposlechla ho, a modlic se seděla doma. Za to on k ní chtěl přicházeti. A věru přicházel někdy pod večer, když bylo temno a nikdo ho nepoznal v uličce pod městem. Vymlouval se, že za dne nemá času. Když jej matka prosila, aby s sebou přivedl děti, pravil, že by to na ně již bylo pozdě. Nedovolil jim, podívati se k babičce.

I navrhla dcera — ševcová, aby se matka odstěhovala k ní, slibující, že ji bude pěstovati v stáří. Stařenka oznámila to synovi, ještě tajnou si dělajíc naději, že by snad přece bylo možná, býti u něho — drahého miláčka. Než ten ji nevybídil k tomu, nýbrž nechal ji stěhovati se. Aby se snáze dostala pryč, zaplatil příležitost a dal ji odvésti. Ubohá plakala, ale nezlabilas. Vždyť bylo pravda, že patří mezi chudé, a u ševců spíše si zvykne, nežli u kupců. Zatím si Hain vystavěl nádherný dům, a do pokojův jednal ozdoby a okrasy. Koupil si pěkný a důkladný nábytek: stoly, pohovky, sedadla, almary a schránky; dal k oknům opony; na stěny pověsil drahá zrcadla a skvostné obrazy přivezené z ciziny. Své staré hamparátí ovšem byl by rád prodal — vždyť pak se přece za ně mohlo něco ztržiti — ale styděl se a nechtěl, aby se řeklo: „To jest od pana Haina.“ Tehdy totiž Hajný byl již „panem Hainem“ a vysokomyslný jeho duch zakládal si na novém jmenu. Přestál býti kramářem syn záplatáře krejčovského, narozený v podruží, v malé chaloupce, mezi chudinou městskou. Otec jest nebožtíkem a nápis na hrobě svědčí na Hajného. Nikdo

neuhodne, kdo to neví, že by pan Hain byl synem pochovaného tu chudáka Hajného. I on již pochoval dítě, dal mu na hrob kříž překrásný ze svého skladu a na kříž napsal: „Hier liegt Hain.“ Nemůže se tedy z toho souditi, že zde pod zemí nedaleko od sebe leží — děd a vnuk. A pan kupec zastaví se někdy u zvěčnělého svého robátka, hlásí se k němu — ale hrobu otcevu se vyhýbá, aby neprozradil původ svůj. A co si na otce ani nezpomíná? Ó zpomíná, modlí se za něj, jest mu vděčen, prosí Boha, aby mu odplatil, co mu kdy prokázal dobrého; veřejně ale nechce se již vysokomyslný syn hlásiti k chudému otci. Matka, co jest u dcery, také mu nepřekáží. Starší pokolení ve městě brzo vymře, a pak nebude tu svědkův, že pan Hain byl v mládí tak říkajíc žebrákem.

Avšak pan Hain se klame; ono se o tom přece bude mluvit, podání se udrží, dokud bude živ. Třebas on o tom neslyšel: jiní za jeho zády mu to budou vytýkat. Dosahlt, po čem byl toužil, ale spokojen není; myšlenka na otce, matku, sestru mu nedá pokoje. Ubožák nestačí omlouvati a ospravedlňovati se ve svědomí, což činí, že to není jeho vinou, nýbrž vinou okolností. Dobře, že má mnoho starostí a práce, sice by duch jeho ještě víc se obíral s takovýmto hloubáním! Ale mysl jeho zaujímá obchod a péče o rozmnožení bohatství. Chtěl by pojistiti se, aby ani on, ani potomci zpátky neklesli do prachu a bídý. Děti vychovává za pány; a proto nevodí je k hrobu děda, nepovídá jim o babičce, do uličky mezi chátou zabraňuje jim přístupu. Nikdy neukázal jim domek, kde se narodil, aby mysli, že jsou urozeni. — Ba on se jim ani nesvěří, jak se namáhá, aby jim založil stálé štěstí.

Jeden syn se připravuje k obchodu, druhý studuje. Jedna dcera jmenem *Klotilda*, jest velmi způsobna a vzdělána, druhá *Emilie*, jest ještě dítětem, a učitelové — učitelky ji vychovávají. Cvičí se i v hudbě a zpěvu, kreslí a maluje, vykládá se jí zeměpis, ona šije a vyšívá, nebo rodiče hledí, aby poznala a naučila se čistější a něžnější práce ženské. Starší sestra je vykonává s velkou snadností a s dobrým vkusem, hraje na fortepiano, čítá německé knihy, strojí se, chodí na procházky, a pak opět sedává doma. Zakládá si na tintérách a malichernostech, jako jsou: polštáře, taštičky a kraječky, záclony a zástěrky, jež dělá, užívajíc k tomu vlny, hedbáví, perel, podivných jehlic, hned tak, hned jinak do toho píchajíc, a vědouc, jak tomu švadle-

ny a šperkářky říkají „po francouzsku.“ Totof jest jako znamením, že není dívka sprostá. Zisku jí práce nepřináší. Zpotřebuje na to víc, než by stála celá ta věc, kdyby se koupila nová. A mimo to není k užtku, nýbrž schová se jen pro parádu anebo se udělí někomu darem. Milá slečinka tedy vlastně — *záhadá*, ukracuje si chvíli — maří čas, jež by mohla vynaložit prospěšněji.

Ale tak to měly již a mají ve zvyku na mnoze jisté vzácné paničky a vznešené jejich dcery. Jest prý to znamením vyššího vzdělání a důstojnějšího stavu; zaměstnávají se marnostmi, z nichž vlastně nic nepochází. Pracuje se druhdy až na oslepnutí, a konec všeho bývá hračka, která se uloží za sklo. Co by se toho mohlo vyvésti k oblažení lidstva, k ošacení a vychování chudých, k ozdobení chrámů Páně! Ale k tomu vědomí se leckdos nepovznese, a mnohé vzácné paničky netuší ani, že nevyplňují svého místa ve světě. —

Slečna Hainova sloula pracovitou. Dila její vystavovala se na ukázkou, když se společnost sešla, a všickni se jim a jí obdivovali. Otec měl z toho radost, a přál si, aby se i dcera Emilie podle ní zdařila. Bylať zajisté rovněž tak vtipná i přičinlivá. Mimo to vynikala ještě jednou vlastností. Emilie totiž cítila v sobě vřelou jakousi touhu po Bohu, a tudíž ráda chodívala do kostela, modlívala se, poslouchala o Pánu Ježíši. Mělť to za dětský nápad. Ona však neupustila od něho, i když povyrosla, celou duší jsouc oddána Božskému Vykupiteli. Chodilať rovněž jako jednou sestra k velebným pánům učit se náboženství, ale pojímala je nejen pamětí, nýbrž i rozumem i srdcem, a svědomitě chtěla plniti, což se žádalo od ní. Klotilda v tom byla vlažná. Chodívalať i ona též na služby Boží, modlívala se, ale musela k tomu míti skvostně vázané knížky. Aby pak na sebe obracela pozornost, vždy hodně se vystrojila. Pobožnosti, jež miloval lid, ona nemilovala, aby se povýšila nad lid. K zpovědi a přijímání přistupovala jednou za rok. Tehdy chodívalo vždy více slečen pohromadě, a vykonávaly pobožnost tu jako nějakou světskou úlohu — téměř bez pravého úmyslu, bez citu, bez lásky. Zábavy světské u nich více vážily. Posvátné obřady, kostel a služby Boží musely ustoupiti, kdykoli žádal svět, aby se mu hovělo. Kdykoli ale se chválily jisté nábožné způsoby, kdykoli lze bylo honositi se láskou k Bohu a k lidem: paničky a slečinky knížky, třeslily, blouznily, bývaly ty nejhorlivější křesťanky. Páni je tím často pokoušeli, a mladí Hainové s přátely svými sestru také

škádli, že na nábožnost drží víc než oni. Vlastně to byla chvála; ale ona jí nezasluhovala, Pánu Bohu sloužíc jediné zevně, takorčka jen — z mody. Ale malá Emilie, sloužíc Bohu z vnitřního ponuknutí a přesvědčení, od bratrův bývala proto v pravdě kárána. Mladí panáčkové sice nebyli sice zlí ale lehkomyšní, jako jiní mladíci bohatí, jenž nena- byli pravéhokřesťanského vychování. Pilnosti, pořádnosti, slušných mravův, vlídnosti a přívětivosti nebylo jim lze nikterak odepřiti. Starší byl zkušený, dobře vyovícený obchodník, mladší byl výborným studentem; náboženství ale si nevážili, jak se patří na každého člověka. Zločinův, nízkých nepravostí a hříchův se nedopouštěli — chránil je přirozený dobrý cit, příklad rodičův, slušnost a zvyk. Rodiče s tím byli spokojeni. Jednání synův se jim zdálo býti panské, a tudíž sami se přiučovali od nich. Otec spolu s nimi se obával, že Emilie zůstane vězeti v sprostotě života a že se nepovznese k vyššímu povolání. Překážky jí v tom sice nečinil, když přepínala v náboženství — to mu nedalo svědomí — odvracoval ji ale od toho jinými prostředky. On jí dával příležitost ku kratochvilím, mysl její lákal jinam, kupoval ji skvostné šaty; ona musela tančiti, zpívati, v společnosti bývati. Než nic to nepomohlo. Emilie byla veselá, radovata se z darův, jež dostávala, ale Pánu Bohu předce jen dávala, což bylo Božího. Věru, tajemná jakási moc panovala nad dítětem — moc silnější nad všeliká přičinění lidská, že nad ním nikdo nezvítězil ani rodiče. Nechali ji tedy, doufajíce, že se poddá, až dospěje.

Pánu Hainovi šťastně dařily se zá- měry. Obchod jeho nalézal se v tom nejlepším květu a vydával hojnost ovoce. Za hotové jmění koupil se dvůr, koupily se pole. Pan Hain byl všady vážen, a nikdo se již nepopovážil dáti na jevo, že by věděl, z jakého rodu pochází. Ničehož mu nescházelo. Bylť ubezpečen, jak se domníval, proti chudobě, měl statky movité i nemovité, a bylo patrné, že se ještě výše pozdvihne. Však v srdci předce cítil jakýsi nedostatek: — blaženost jeho nebyla dokonálá. Oč byla matka prosívala „*Chléb veďdejší*“, Pán Bůh mu dal. „*Přijď k království Tvému*“ stavěla do zadu; kde ale to nemá přednosti, vše jiné spasiti nemůže člověka. —

II.

Na půdě u kupce Haina složen jest starý nábytek, jenž býval v pokoji, pokud byl Hajný ještě kramářem. Jsou tam dvě otřené

postele, stůl o třech nohách, židle bez dr-
žadla, zakouřená špižirna, almara bez dveří,
slepé zrcadlo a několik roztrhaných obrazů.
Rozpadává se to pořád víc a více; moli,
myši to žerou, prach to tráví, již to není ani
k potřebě. Aby to nepřekáželo, dali to do
zadu za komín.

Emilie na půdě nebyla nikdy. Kdys ale
povstala v ní nepřemožitelná toužebnost,
vylezti si tam. Děti mívají takové nápady,
a matka se nedivila, že Emilie podlehla také
zvědavosti. Dovolila jí, oč tak tuze stála.
I poslala s ní dceru Klotildu, aby na ni dala
pozor. Vedou se po schodech nahoru, a
děvče se těší na ty divy, co před ní bývaly
ukryty. Otvírá se před ní místo čarovné.
Půda jest velká, vysoká, dlouhá, táhne se nad
celým stavením, jest na ní šero, temno, vše
jináč vypadá, než to jest v skutku. Okýnka
ve střese, komíny, trámy ležaté a stojaté,
prkna na nich, sudy a truhly, vše to jí do-
dává zvláštní jakési zasmušilé tvárnosti.
A co tu toho visí na provazech; co se toho
v pytlech houpá pod krovem! Rozličné zboží
a haraburdí jest tu na hromadách, košťata a
chomouty, lopaty a ryčky, kůže a řemení leží
pod sebe. I věci na prodej jsou zde v
zásobě; jsou tu peřiny a šaty, jest i potrava
pro dům, pro lidi, pro dobytek.

Klotildě se nelíbí, zdržeti se dlouho na
půdě. I pospíchá a honem všechno pomíjí.
Ale Emilie zpytuje, nač přijde; ona se vy-
ptává, obchází, prohlíží, zalézá do každého
koutku, dívá se vikýřem ven. Sestra nutí,
aby tomu již udělala konec, volá, tahá ji,
ale děvče prosí ještě na okamžik. Uplynulaf
i dobrá chvilka: ona však věru nemůže se
s půdou rozloučiti. Co ji tam poutá, sama
neví. Něco tam býti musí, čehož ještě ne-
viděla. I hledá to a Klotildu pohoršuje — zlobí.
Nechtějíc déle čekati na ni, poněvadž prý tu
již ničeho není, co by stálo za podívanou,
hrozí, že bude žalovati matce, kdyby nepo-
slechla. Emilie poslechla. Než ještě se po-
ohlídla, i volá: „Hle, zde jsou obrazy!“

„Je to hadrovina — mazanice,“ praví
sestra. „Chceš-li viděti obrazy, podívej se
na ty dole. Ty jsou krásné a ve zlatých rám-
cích.“

Však děvče se nedá odbyti, prosí, až ji
sestra pustila k obrazům. Jest na nich na
prst prachu. Panenka obrazy otírá, dívá se,
až se dostala na spodek. Než nic jí tu ne-
zajímá. Leží tu ještě jeden obraz; Klotilda
ale poroučí: „Nyní pojď! Dost si již toho
viděla. Ten nebude lepší!“

Panenka nemohouc přemoci touhu, ráda
by se podívala i na tento poslední. Padši

sestře okolo krku, lichotí — prosí: „Ó
posečkej, až si ho obrátím!“

Nebylo možná jí to odepřiti. Klotilda
svolila, a Emilka pozdvihla obraz. A hle,
ten není zaprášen jako ty ostatní, poněvadž
byl jimi zakryt, a na děvčátko s něho po-
hlíží milostná tvář — *Panny Marie*.

„Aj to jest Rodička Boží,“ plesá dítě.
„A jaká krásná, spanilá! Jak živa něco ta-
kového jsem neviděla.“

„I přestaň!“ kárá ji sestra. „Dole ani
jeden obraz není tak špatný.“

„Neříkej to, Klotildo!“ prosí Emilie.
„Já Panenku Marii nesmírně mám ráda. Když
se k ní modlívám, ona mi vždy vstupuje
před oči. I v noci se mi o ní zdává. Vidám
ji ve snách — a to — jako by byla její
podoba.“

Klotilda nechce, aby si ten starý obraz
s sebou vzala dolů, že prý se nehodí k dru-
hým ve skvostných pokojích. Ale Emilka již
neodloží nalezeného pokladu, libá ho, chce
starý rám vyměnit za nový, a ten že si sama
zaplatí. Nadarmo zpouzí se marná sestra:
Emilie běží k rodičům; otec, matka nechat
rozhodnou. Jest jí, jakoby byla našla, co
hledala; má, co jí chybělo; touha její se
naplnila. Již ničeho si nepřeje, leč aby se
ji nechal pohozený obraz.

Matka jí to vymlouvá. Kam pak by ho
pověsila? Nikde prý již není místa pro cosi
takového. Matka jí slibuje jiný — hezčí a
dražší. Může si vybrati. Jsou tady podob-
izny císařův a králův, znamenitých mužův
a paní, generálův a státníkův, umělcův, her-
cův a zpěvkův; jsou tady krásné krajiny,
hrady a zámky, domácí a cizí zvířata, slav-
nosti a bitvy. Co by se jí nejvíce líbilo, to
že jí dají, slibuje matka. Než milostné dce-
rušce jest nalezený obraz *Panny Marie* nade
všecko. Paní Hainová s dceruškou nic nemůže
poříditi. Emilka nevzdoruje jí sice — to ona
nemá v obyčeji — ale prosí, až uprosila,
matku, že jí nic nebrání, nýbrž posílá k
muži.

Pan Hain si dal obraz ukázati. Poznal
ho, — zarazil se. Jest to dar matčin, památka
— dědictví po rodičích, jež s jiným statkem
nepotřebným na půdu uložil, skryl, když se
stal pánem, a vystavěv si nový nový dům,
do domu drahocenný nábytek, nádherné ná-
řadí si zjednal. Panna Maria pohlíží naň z
obrazu toho jaksi bolestně. Zdát se mu, jako-
by jej kárala. Nelze mu snéstí tohoto po-
hledu, a proto klopí zrak k zemi.

„Jak jsi k tomu obrazu přišla?“ ptá se
dcery.

„Já si proň byla na půdě.“

„Věděla jsi o něm?“

„Nevěděla.“

„Tak tě tam někdo poslal?“

„Neposlal.“

„Tedy jsi tam nešla proň schválně?“

„Ne! Ale jiného jsem tam neměla co hledat.“

„Proč jsi tam tedy šla?“

„Mne to tam táhlo. Zdálo se mi, že tam musí něco býti. Nyní to mám, a již tam nepůjdu.“

„A znáš ty ten obraz?“

„Znám. Rodičku Boží hned jsem poznala. Vždyť ji dlouho již miluji a prosívám, aby orodovala za mne.“

„Čeho pak chceš mít od ní?“

„Byla bych ráda hodná.“

„Což o bohatství a hezké věci nestojíš?“

„Nestála bych o to, kdyby mne snad měly učiniti zlou.“

„Ale nám je přeješ?“

„Přeju a — také se za vás modlím.“

Otec cítil, že se dcera za něj, matku, bratry a sestru modlí a nenutil ji, aby to vyslovila určitě. Divil se tomu, co se stalo. V něm se ozývalo svědomí; on počal přemýšlet, šel do sebe, vytýkal si nevědeckost. Jestli pak to děvče ví, *komu* ten obraz jednou patřil? A snad o něm již slyšela? I ptal se jí. Ona ale nic nevěděla — neslyšela. I chtěla to zvědět nyní, a otec nebyl s to, zatajiti jí to, a snad i obelhati ji. Měl před sebou svatý obraz, před nímž co dítě, co mládenec, co muž na kolenou vídával matku, když — se za ní u Marie Panny přimlouvávala. Již na sobě měl dost viny; nechtěl ji rozmnožiti, a protož nezapíral pravdu.

„Ten obraz byl jednou babiččin,“ pravil.

„A či jest nyní?“ tážalo se děvče.

„Ona ho dala mně.“

„Jak se dostal na půdu?“

„Když jsme se přestěhovali, uložili ho tam s jinými věcmi.“

„Smím si ho vzíti, tatínku?“

Otec se zamlčel, položil ruku na čelo, a pak řekl: „Smiš.“

Dcera radostí si povyskočila. — I objímá, líbá otce, hladí ho, děkuje mu upřímnými slovy. „A já si na něj dám dělati rám.“

„Dej, má zlatá!“ dí otec, a chváli její úmysl. „Dej si dělati rám hodně hezký. Já ti přidám, nedostává-li se ti peněz.“

Hned se poslalo pro pozlacovače, a obraz Panny Marie ještě toho dne dostal se do stkvělého rámu. Emilie si ho pověsila nad postýlku. A hle, obraz krásný líbí se domácím i cizím; nikdo se mu nemůže dosti vynadiviti. Jest prý to staré umělecké dílo,

říkají znalci. Každý by je rád viděl, a pan Hain nestačí ukazovati obraz. Dělá si z toho čest; přibýlo mu slávy, Emilie mu k ní dopomohla. Zbožná panenka ta se z toho netěší, že obraz její do domu láká tolik všetečných divákův. Páni si ho prohlížejí, jak se jí zdá, neslušně, mluví o něm neuctivě, posuzují šaty, ruce, obličej, vlasy. Jest prý všecko ku podivu souměrné, uměle kresleno a malováno, barvy prý vynikají pravdivostí, vše prý jest bez úhony. Emilka nerozumí tomu, nerozděluje to tak na částky, nedívá se jenom na povrch. Ale vidí v tom obraze ještě něco jiného, než učení pání a paní; ona vidí v něm ducha vyššího — svatého. — Panna Maria jí není světskou osobou, nýbrž nejsvětější Pannou, Rodičkou, Matkou Kristovou. Oči její pronikají k srdci, vyjevují milost a lásku; ústa otvírají se k slovům líbezným, spasitelným; ruce má sepiaté k modlitbě za miláčky její, za rodiče, za sestru, za bratry. Nevinná Emilka pohlíží k Matce Boží okem věřícím; ona má na mysli jejího Syna, Pána Ježíše, vykoupení, ospravedlnění skrze Něho. Čistá, nevinna panenka koří se nejsvětější Panně, a velebí jí co královnou všech Svatých a Světíc Božích; ona čte jí ve tváři ctnosti, jimiž se vyznamenávala, chce jí následovati a prosí: „Oroduj za mne!“ Nebylo třeba zlatého rámu, aby svatý obraz ten dojal nevinnou duši. Emilka celým srdcem svým důstojnost a cenu jeho poznala již dříve, a hned zpomněla si na Tu, již představuje — na Rodičku Boží v nebesích. Druzí drahým obrazem pohrdali, dokud byl v neuhledném, polámaném rámcí, a nevěřili si ani jeho zevnější ceny. Teprva lesk drahého rámece připomenul jim tuto cenu. Že však nebyli horlivými křesťany, vnitřní cena, význam, podobenství jim zůstaly skryty.

Pan Hain jest rád, že si tak lehce pomohl z nesnáze. Obraz bez jeho přičinění došel místa, kteréž mu příslušelo. Již si nemusel vytýkati, že se stydí za pozůstalost, za dědictví po matce. Ano, zaslepenec mnil, že si získá zásluhu, a že napraví krivdu matce učiněnou, když se přizná, že obraz Rodičky Páně pochází od ní. Když se ho pání ptali: „Pane Haine, odkud máte to vzácné dílo?“ odpověděl, jako by to nebylo nic podivného: „Matka mi je darovala.“

Dále nikdo nezpytoval. Kdo matku jeho neznal, musel mysliti, že oplývala bohatstvím, vzdělaností a vznešeností, jelikož měla zalíbení v umění.

Jestliže se pana Haina nikdo blíže nevyptával na matku jeho, učinila to dcera Emilka. Slyšelať, že ten krásný obraz pochází

od babičky. Byla tedy nábožná, když Pannu Marii ctíla. A zajisté milovala otce, že mu tak pěknou Pannu Marii dala. Ona by ji nedala nikomu, leč koho má na světě nejvíce ráda: tatínkovi neb mamince. Kým by tu hodnou babičku znala! — A kde jest? — Umřela nebo je živa? — I ptá se otce. Než otec ten ji nechce říci; on okolkuje, vymlouvá se, odbývá ji. Dcera vždy zase přijde. Babička ji leží v hlavy. Modlí se před obrazem jejím, zpomíná i na ni „Otčenáškem“ a prosí Pannu Marii, aby ji s ní seznámila. Jednou k tomu přišel otec. Vidadítě, ano klečí před obrazem, kdež druhdy klečival podle matky, objímá ji mimovolně, a praví: „Co pak děláš, má milá?“

I pověděla Emilka otcí, zač právě prosila Pannu Marii. I sednul si k ní a jal se vypravovati — o matce. Byla žena chudého záplatáře, bydlela pod městem v uličce, neměli s otcem jen jednu malou světničku, a ta nepatřila jim, nýbrž cizím, pracovali těžce, ale byli hodní a pobožní.

„Ó to já již věděla,“ chlubil se děvče. „Vždyť ctíli Pannu Marii!“

„Ano, měli ji ve vážnosti,“ pokračuje otec. „Babička tvá vždy u ní pomoci hledávala.“

„Což jest babička mrtva?“ vskočila mu dcera do řeči.

Otec otázka její bodla do srdce. Hrubě byl by již litoval, že jí tak mnoho byl vyrazil ze svých tajemství. Štítí a bojí se dítěte, jest na rozpacích, sám neví, co by měl říci. Pozdvihnuv oči, vidí Matku Boží, an pohlíží naň. Tu se zase zmohl a vyznal, že matka ještě neumřela.

„A kde jest?“ táže se Emilka.

„U dcery,“ praví otec.

„To je vaše sestra?“

„Jest.“

„Má teta?“

„Ano.“

„A proč nás tam nikdy nevedete? A nebo oni by mohli přijíti k nám.“

„Jest to daleko, dceruško, a babička jest tuze stará.“

S tím se panenka prozatím spokojila. Ale ustavičně myslí jenom na tu tuze starou babičku, a ještě vroucněji modlí se za ni. Všeľicos jí napadá. Snad by mohla stará ta babička býti u nich. Co jest ta teta? Babičku mítí, jež by spolu s ní milovala Pannu Marii, bylo by nevýslovně krásné! „O pomoz, Marie, Matko Boží,“ volá nevinné dítě. „Pomoz! — Babička mi schází!“

Pan Hain se mrzel, že byl slabý, a že dítěti pověděl, co nemuselo vědět. Myslívá

si, že ho snad Emilka nyní méně bude ctíti a stane se ještě větší pobožnístkou. Již se nad tím všickni pozastavují, žaluje Klotilda, díví se sama matka, pohoršení si z toho berou synové, že Emilie nemá se k světu, Emilka v skutku chodila, jako by pořád nějakou starost měla na srdci a velkou jakousi práci před sebou. Nechtělať si odpočinouti, až svoje vyvede. Ale přívětivá, hodná a poslušná byla jako vždycky. „Jen ty vrtolchy,“ myslil si otec, „musím ji vypudit z hlavy! O babičce nic více neřeknu.“

Ubohý, neubrání se vůli vyšší a dobrému vnučení, co srdcem jeho vládne.

Emilie kdys jako anděl milosti přiblížila se k němu, a jako z nenadání libeznými slovy otázala se ho:

„Tatínku, což vy nikdy nevidáte babičku?“

„Nemám času — nemohu se vydati na cestu,“ odpověděl nevrle.

„Ó já bych měla času, tatínku!“ míní dcera.

„Co pak ty dokážeš!“ kárá ji otec. „K babičce jest mnoho mil cesty, a tys ještě dítě.“

„Předce bych tam došla.“

„Odkud pak máš tolik důvěry?“

„Od Boha. Důvěřuji se, že by mi Panenka Maria pomohla.“

Otec již jest zase přemožen. Líbí se mu dceruščina prostá mysl. Pozoruje v ní ale něco tajemného, což mu nevinnou děvenku činí velevzácnou, důstojnou, milostnou. — Srdce svítěžilo. Pojav ji do náruči, praví: „Snad bys v skutku chtěla jíti za babičkou?“

„Šla bych.“

„Pěšky?“

„Třebas.“

„Byla by to pro tebe těžká cesta!“

„At. Ráda bych ji vykonala babičce k vůli. A — vám a mamince k vůli také, kdybych vás neměla doma.“

Pan Hain slyší od dcery, jak máme rodiče milovati. To v něm povzbudilo nemilý pocit, jehož by se byl rád sprostil. Jak ale? Odporuje, vymlouvá se; — nic ale naplat. To dítě jeho šlo by za ním, a on muž nejde za svou matkou! Nedej Bože, aby se mu jednou stalo jako jí, a děti nehlásily se k němu! Však on jest boháč, — děti také budou boháči; — jeho matka jest ale chudá — a ta nehodí se k němu. Švědomí ale ozývá se, křičí: „Běda synu, jenž se stydí za chudou svou rodičku!“ Emilie tlačí — vine se k němu, chtějíc dotvrditi, že by se jemu k vůli ráda vydala na dalekou cestu. On ctí,

že dítěti tomu odolati nelze, a jde již, kam ho dobrý duch vede. Jde nerad, s nechutí — bezděky jde — jde však předce. I ptá se milostné dcerušky: „Což kdybych byl žebrákem, vážila bys cestu ke mně?“

„Ano!“ osvědčuje. „Tu bych tím spíše k vám šla!“

„Ty bys byla ale bohatá!“

„O všecko bych se s vámi rozdělila. Ano — všecko bych vám dala.“

„Ale babička má co jist. Já jí posílám peníze. Co bychme tedy dělali u ní?“

Paněnka podíavši se otcí do očí, jako by seznati chtěla, zdaž to myslí opravdu, dí k němu: „Potěšili bychme ji a sebe.“

Na to se nedá již nic namítnouti. Pan Hain umkl, přemýšlí, přemáhá se, bojuje, až Emilie ukončí jeho rozpaky. „A já ji řeknu,“ dí paněnka, „že jsem zdědila — její obraz.“

„Nuže, pojedeme k ní spolu, rozmilé dítě!“ řekl na to pohnutý otec, a dlouho, předlouho líbal i objímal drahou dcerušku.

III.

Stará *Hajná* u ševcův netuší, jaká radost ji očekává. Již tuze věkem sešla i tráví poslední dny své na modlitbách. Za koho a ke komu se modlí? Modlí se předně *za sebe*, aby ji Bůh očistil ode všech nedokonalostí, co jí zbyly z předešlého života. Modlí se za milého *syna*. Již neprosí, by mu Bůh nadělil statkův světských, nýbrž lká, úpí, vzývá Ho, aby mu dal, co může spasiti duši. Druhdý přála mu jenom bohatství a slávu: nyní poznává, vidí, že království Boží předchází. „Bože, to mu dej!“ opakuje ve dne v noci. „Bylo-li by třeba, vezmi mu vše, co si zde nashromáždil. Jen když podrží lásku k Tobě!“ I obrací se, jako to vždy činívala k Rodičce Boží. Vzpomíná si na starý obraz, ježž dala synovi, a přeje si, aby tam u Syna pohnul je všechny, by se zachovali v ctnosti a nezahynuli v rozkoších těla i světa. Modlívať se za synovy dítky, poroučí je Marii, prosí za ně, aby poznaly a plnily vůli Pána Nejvyššího. Ó kým by je k tomu jen mohla napomenouti. Kým by ještě jednou, než zemře, uviděla miláčka syna svého, promluvila s ním, přesvědčila se, že zůstal Bohu věrným! Dobře se jí stalo, že chtěla, aby ho Bůh hodně povýšil. Nyní ho nemá a nemůže míti: jest pánem, a ona jen chudou vdovou. Bylať by raději, kdyby byl chudým ševcem jako zef, kterýž má dceru její, a byl s ní, miloval ji a ona jeho. Však ať si jest šťastný, bo-

hatý, vzácný, jenom když bude také hodný, nábožný, ctnostný. Již se s ním neshledá leda v nebi, a k tomu jí dopomoz nejsvětější Panna!

Zatím ale Bůh dle nejvyšší moudrosti své soudil, že je ovšem ještě shromážditi musí na světě, aby pak mohli spojení býti na věčnosti. Hajnou tedy očekávala milost, jakověž se nenadála. Nastávalo jí totiž shledání se s milovaným synem. — Překvapil ji s Emilií. Nepoznalaf ho. Malou vnučku ještě nikdy neviděla. Tato dříve než vlastní syn přivinula se k babičce, celovala ji ruce i ústa, nehledíc na to, že jest babička stará, vrásky má po tváři a na čele, bydlí v chudé světničce, šatí se chatrně. Syn na to hleděl, a teprva příklad dceřin rozehrál ho, že se pokořil před matkou. Sedli si k ní každý s jedné strany. On se nemohl vpraviti do jejich řeči, a nerozuměl dobře jejím slovům. Ale Emilie s ní byla hned jedna duše a jedno srdce. A co mne dle je tak ouzce spoutalo? Živá víra v srdci, láska k Bohu a oddanost k Panně Marii. Památný obraz je spojil. Povídalyť si o něm, mluvily o tom, co je nejvíc těší, a ve všem se srovnávaly. Stařena a dítě, jak pak mohou míti stejné myšlenky, touhy, žádosti? Jedna před sebou vidí smrt, druhá život; jedna pouf vezdejší dokonává, druhá ji teprv začala. Co tedy mají společného? Obě jsou pravé a horlivé křesťanky, ctitelkyně Matky Boží, dcery její, a tudíž jako sestry mezi sebou, jsouce následovnice ctností své nebeské královny.

A zajisté, kdekoli sejde se žena s ženou, panna s pannou, jež po zákonu Páně spravují život, již si nejsou cizí. I dejme tomu, že jsou každá z jiné krajiny, mají mluvu rozdílnou. Hle, naleznou-li se před *obrazem Panny Marie*, kde klečíce, nábožně vykonávají modlitby: tu již panuje mezi nimi svazek, a jsou jako z jedné rodiny!

Babičku s vnučkou mimo stejnou vroucnost v náboženství spojovala i krev příbuzná. A patří to ku křesťanským povinnostem, příbuzné zvláště milovati. Ony tedy i z toho ohledu vinou se a lnou jedna k druhé. A nad to nade všecko vábí a láká je k sobě vnitřní jakási přízeň a náklonnost. Že jim ji Bůh do srdce vložil, že Marie Panna jim ji vyprosila: kdo by chtěl o tom pochybovat?

Pan Hain byl mezi nimi jako slepý, hluchý, němý. Zatím ale otvíral se muzrak — otvíral se mu sluch — a konečně nabył i řeči. Nebyla mu zcela neznámá. Slýchával ji co dítě; sám mluvil podobným způsobem

a teprva pozdějším časem zapomněl na ni. S matkou se věru snadno hovoří, a s dcerou též. S jinými by mu to nešlo. Sedí s nimi mnoho hodin. Přisedl si k nim i jeho sestra i muž její. — Smířili se a vypravují si o osudech, co minuli a co snad ještě přijdou. Babička při tom pilně vzpomíná na Pannu Marii. Slyšíc, že si Emilie obraz její ozdobil zlatým rámem, hladí nábožnou panenku a praví: „Jen ji miluj a cti, drahé dítě; ona ti vše dobré vyprosí u Boha.“

„Již mi toho moc vyprosila,“ chlubí se děvče. „Ale ještě něco na ní budu chtít.“

„A co?“ táže se babička.

„Bychom se před jejím obrazem mohly modliti jednou spolu.“

Babička míní, že se spolu k Panně Marii mohou modliti *všude*; ona že jest v nebesích; obraz její že nám ji jen představuje. Emilie to uznává, ale předce nepřestává toužiti: „Ach, kdyby to bylo u nás!“

Otec mlčel. Když ale dceruška tak zřetelně vyjevila žádost a přání: musel mluvit, a pozval matku, aby ho také — navštívila. Zdráhala se, předstírajíc, že již nikam nedojde. Vnučka navrhla: „Pojďte s námi, babičko!“

I přilichotila se k otcí, a otec svolil, nýbrž i nutil matku, aby se s nimi vydala na cestu. Nechtěla, ačkoliv ji to činilo velmi blaženou; odporovala, ačkoliv ji tam srdce táhlo; dala se prositi, ačkoliv by o to sama s největší vroucností byla prosila. I jela by se synem, s vnučkou v kraj světa! Na vlastní oči viděti, jak se mu vede — spatřiti, jak se zdařily ostatní ditky jeho, pozdraviti se s jeho manželkou, a užítí starý obraz svůj ve zlatém rámeč: bylo zajisté víc, než doufala. A předce stalo se. Posadili ji do kočáru — ráda se tomu podrobila; sloužili jí — plakala vnitřním pohnutím; dovezli si ji *domů*, a — sami byli šťastni.

IV.

Paň Hain chtěl matce koupiti skvostné šaty, než se s ní ukáže pánům. Ona vrtěla hlavou, ale pravila, musí-li to býti, že mu tu přetěžkou obět přinese. Ale Emilie myslila, že jest babička tak nejkrásnější jak jest, a že by byla jako cizí, kdyby se přestrojila. Otec ji tedy nechal, jak byla. Stařenka mu za to velmi děkovala, a ovšem mu tím neublížila. Jsouc čistě a pořádně, ačkoliv jednoduše a sprostě oblečena, nikoho se nemusela štítiti, a každý si jí více vážil, než kdyby chudobu a stav její byli zakryli hedbávím. A Hain z toho měl také čest. Opravdu matce zase přivykl, a již ji

nedal od sebe. Manželka ji snášela laskavě a děti si jí všechny zamilovaly.

Napřed se starším potomkům Hainovým zdálo, jakoby k nim chudá žena nepatřila. Divili se jejím obyčejům, a hnedle by si pohoršení byli brali z řečí jejích. Jen Emilie hned na počátku oddala se jí na celo. Vrátila jí obraz Rodičky Boží, pověsíc ho, kdež jindy býval, nad postelí její. Tam spolu před ním klečivaly. Druzí ještě dlouho měli to za přepiatost a svatouškování, až konečně dobrý příklad i je pohnul — přemohl. Milost Boží, kterouž jim bába s vnučkou na přímluvu Panny Marie vyprosily, osvětila a povzbudila je, že pak sami též vedli život pobožnější. Od nich odstupovala marnost a pýcha; načež nezapírali již nikomu, že babička jest vdovou po krejčím záplataři. Otec nyní sám se k tomu hlásil a uvedl děti do nízké chaloupky, kde bydleli jeho rodiče, a putuje s nimi k hrobu dědovu.

Emilie s babičkou na hřbitově se divily, že otec sluje „Hajný“ a syn „Hain“. Nemohly si to vysvětliti. I ptaly se na to doma. Řeklo se jim, jak to povstalo. Starou matku to velmi mrzelo, že se syn odřekl poctivého českého příjmení předkův počestných. Vymluvil jí to sice, udávaje, že příjmení podržel vlastně to samé, a jen drobet to zkrátil, aby spíše vypadalo německy. Ano učinil prý on to sám, nýbrž kupci v Němcích; on že jim toliko nebránil, poněvadž prý mu to ulehčovalo obchod. Babička tomu nerozuměla, ale rmoutila se, že nebožtik muž a ona na zemi a pod zemí jináč se budou jmenovati nežli syn a potomkové jeho.

A syn šel do sebe i v skutku přemýšlel, jak by napravil chybu. Byla to těžká věc a nedala se provésti bez hluku v městě. Však nerad by umřel s potupou na sobě, že si přivlastnil cizí jméno, chtěl se tím povýšiti nad rodiče. Poznává, že to bylo pošetilé, a nevím, co by za to dal, kdyby se to bylo nestalo. Usnesl se: on a synové, že se zase budou podpisovati „Hajný.“ Otec pravil: „To jest ta *nejkratší a nejpoctivější* cesta.“ — Ale lid se bude horšiti, snad i smáti, když na tabuli nad krámem jméno Hain zjinačí! Předejdou tomu. Na tabuli jest nápis německý: „Waarenhandlung des Franz Hain“. Ten se odstraní a napíše se česky: „Kupectví Františka Hajného.“ I stalo se tak.

Měšané se na to dívali, a málo který se dovtipil jiné změny, leč že němčina, ustoupila češtině. Ano, vykládalo se to panu kupci za vlastenectví, že si dal na krám vyvěsiti českou tabuli. A místo hany měl z toho chválu. Kdož obojí řeči rozuměl a znal

pravopis český i německý, poznal arci rozdíl mezi touto a onou tabulí, ale — nepomlouval. Vždyť to tak bylo dobře, a pan Hajný na radnici, kdež se o tom také jednalo, vykázal se krčícím listem a veřejně odvolal bývalý omyl.

Německý nápis nad hrobem dítěte také zčeštil. A nebylo to tak nápadné, jako kdyby se jen jméno Hain bylo opravilo. I to bylo důkazem, že jest přítelem české řeči. Od té doby lid ho měl za svého. On s lidem také obcovoal po přátelsku, a radou i skutkem mu prospíval. Již nedával almužny jen když to přišlo do novin. Pomáhal i skrytě, komu jen mohl, neboť nabyt předsvědčení: „Na noviny a pověsti svět zapomene. Kdo jen k vůli novinám dobře činí, vydobude si krátké odměny. Ale Bůh na to dobré, co činíme pro Něho, nezapomene nikdy a dá nám odměnu věčnou.“

Hajný zastával prospěch lidu i co *radní*. Vyvolil ho po čase za starostu. Tehdy pečoval o školy, aby mládež nabývala dobrého vychování. Záleželo mu na tom, neboť to měl za základ všeho budoucího štěstí. Nemenší péči měl o chudé. A tudíž do pořádku a dobrého stavu uvedl ústav i založil špitál pro nemocné. Náměstí a hlavní ulice měly dlažbu, odtoky a průlivy; ale uličky odlehlé byly bez nich. On i na ty pomyslel, ačkoliv tam přebývali jen nuzáci, a opatřil jim čistoty a zdravého vzduchu. Věda, že svatá víra plniti se musí, má-li člověk dosáhnouti, k čemu jest od Boha stvořen i povolán; věda, že obec klesne do neřádků a nepravostí, když se náboženství zanedbává: dával dobrý příklad, chodil na služby Boží, býval častěji u sv. zpovědi, přistupoval k stolu Páně a i v domácím životě choval se co pravý křesťan katolický.

Synové a dcera Klotilda naučili se život posuzovati z vážné stránky. Že měli peníze, proto nebyli vyššími tvory a potřebovali Boha tak dobře jako žebráci. Nechtěli se tedy již od jiných lidí lišiti lehkomyšlností, nýbrž sloužili Bohu v kostele i doma, ve svých skutcích řídíce se dle zákona Páně. Klotilda viděla na babičce jako v zrcadle, že paráda a marnost člověka nesytí a neživí k životu věčnému. I jala se hledati stálejšího a vydatnějšího pokrmu. Ona nšlechťovala srdce i duši, odřekla se zahálky, líbovala si v užitečných pracích a když jich nebylo potřeby pro dům, věnovala je chudým ubožákům. I ona si také zvykla býti v pravdě pobožnou nejen na ukázkou a tak říkajíc z mody. Emilie ji prosívala: „Buď se mnou u babičky!“ Z počátku nebyvalo jí to po chuti a

tudíž vyhýbala se tomu. Babička s ní jednala jako s dítětem, pobízela ji k modlitbě, a sama modlívala se před ní. Časem přivedly ji k tomu, že poklekla před obrazem Rodičky Boží. Pomodlila se tu jednou s nimi, po druhé — sama. Nebylo to tak těžké, mrzuté, bez prospěchu, jak si myslíval. Opuštěl ji nepokoj, jenž ji byl často sužoval. Po té dostala chuť a vůli cvičiti se u víře. Od té doby dívala se již na svět a marnosti jeho jiným okem, rozeznávajíc, co pomine, a co potrvá věčně. Počátek všeho dobrého stal se tím, že začala ctíti Pannu Marii. Proto nemohla zůstati světačkou, nýbrž zalíbilo se jí žiti pro království nebeské.

Radosti však a rozkoše u Hajných nescházely. Všichni bývali veselí, a stará babička s nimi. Smáli se, vyrazeli se, žertovali, prováděli šašky a dávali společnosti. Právě ty nejvíc prospívaly pánům, paním a slečinkám, co je navštívovaly. Rozsívalo se mezi ně semeno dobré. A že byl rozsívacem přednosti, bohatý a vážený kupec, čímě ujímal se a neslo ovoce.

Hajný se udržel v dobrém stavu. Ano, Bůh mu žehnal, že přebývalo vždy ještě i časných statkův. Užíval jich ku prospěchu svému, rodiny své, celého města, nýbrž i okolí. Chudohy se již nebál. Kdyby ho třeba časná chudoba byla potkala, bohatství a pokladův měl složeno v nebi, jež mu zlodějové ukrasti, rez a moli sežrati nemohly.

Dětem se vedlo také dobře. Byly šťastné, anobrž nemohly býti leč blažené, jelikož štěstí nacházely v sobě a ne v marných věcech tohoto světa. Starší syn vstoupil na místo otcevo. Zatím pak i cizí obchodníci přijali jméno „Hajný“ za pravé jméno jeho. Pokud z počátku přicházely listy, svědčící panu Hainovi, vědělo se, kde se mají odevzdati. Již ale nepřicházejí, a Hajný jest vyhlášený a zachovalý obchodník. Mladší syn vystudoval, i stal se váženým a spravedlivým *právníkem*. Klotilda se provdala za kupce, přítele otcevo, i zařídila si domácnost po křesťanskou, chtějí míti všechno tak utěšené a krásné jako doma. I Emilie jest již manželkou. Mužem jejím stal se šlechtyn, učený professor. Jí zůstal obraz po babičce, kteráž u vysokém stáří zemřela u syna, žehnajíc mu a potomkům jeho a odevzdávajíc je Panence Marii do ochrany.

Obraz matky Boží dal se třikrát přemalovati od znamenitého umělce. I podařilo se to tak výborně, že se nové malby zcela podobaly prvomalbě. Rozdělili se o ně synové a Klotilda. Takou měrou měli pak všichni svaté vyobrazení, jakéž se od

nepamětných časů chovalo u Hajných. Na půdu ovšem již nikde nepřišlo, nýbrž všickni vážili si obrazu co vzácné památky, a milovali — ctili Pannu Marii. A že se utíkali pod plášť její mateřský, ona chránila je a všeho dobrého jim vyprosila hojně na Bohu. Nechtěli na ní bohatství ani slávy tohoto světa, ale žádali toliko, aby jim dopomohla k nebeskému království. Říkávala jim stará babička: „Bůh člověka druhdy nejvíc potrestá, když mu dá, zač prosil. Prosivejtež tedy jen za statky království Božího. Ty vám nikdy nemohou škoditi. Ostatní vám bude přidáno, pokud vám to přispěje ku spasení.“ — Ona to zkusila sama na sobě, a teprva v stáří přišla k poznání. Emilie hned co dítě našla pravdu. Obě došly u Rodičky milosti, jelikož byly čistého srdce a plny důvěry v Boha. A víme, k čemu jim dopomohl obraz její. Spasily sebe a ty, za něž se před ním modlivaly k Bohu.

Dům někdy český v Římě.

(Vzato ze „Světozoru.“)

Dům neboli hospital český stál druhdy na ulici cizinské, která jde od kostela sv. Lucie *del gonfalone* (od korouhve) na tu stranu k trhu masnému, jakž to vysvítá z nápisu, kterýž se spatřuje na jednom z těch sedmi stavení, jež k tomu hospitalu patřila. Čítají se tam totiž slova: „Hic olim erat hospitale Bohemorum“ (zde byl druhdy hospital český). Dům tento jest rohový do jedné malé uličky směřující k novému kostelu.

Takto psal r. 1655 na dotázku arcibiskupa Pražského, kardinála Arnošta hr. Harrachu, D. de Emerie, jednatel při dvoru římském.

Co se týče počátku domu tohoto, praví se sice a mnozí spisovatelé také psali, že založen jest hned od druhého křesťanského knížete českého Svytlahy, ano podle některých, od samého Bořivoje, na památku prý bl. Methoda; avšak důkazův určitých na to není.

Hospital, o němž mluvíme, založen jest působením císaře Karla IV. a choti jeho Alžběty, jenž dali skrze pány z Rožmberka koupiti dům a věnovali jej poutníkům z Čech do Říma přichozím. V archivu Treboňském chová se bulla papeže Urbana VI., z nížto se dozvídáme následující data o domě tomto.

Choť Karla IV., císařovna římská Al-

žběta, společně s císařem, chtěje vykonati skutek milosrdonství křesťanského, zamyšlili koupiti dům v Římě nedaleko pole Květného (prope campum Floris) mezi farskými kostely sv. Štěpána a sv. Blažeje, a ustanoviti jej za hospital onemocnělým chudobným poutníkům, do Říma ze zemí českých přichozím. Nemohouce sami dostatečnou dotaci domu tomuto opatřiti, poručili Petrovi z Rožmberka, proboštovi královské kaply u Všech Svatých na hradě Pražském, jakož i pánům Oldřichovi a Janovi z Rožmberka bratřím a dvořanům Pražským, aby dům český ve jmenu císaře a císařovny dostatečným nadáním opatřili, což oni také učinili, zapsavše na svých dědinách Orlíku a Přiběnicích v Čechách, na oně devět, na této deset kop ročního důchodu.

Následkem toho stali se také páni z Rožmberka patrony domu tohoto, kteréžto právo vykonávali skutečně až do časů Matiašových. Jmenovitě nachází se v archivu Treboňském prosba kanovníka Budišinského, Bobentia Forstellina z r. 1473 neb 1474 k Joštovi z Rožmberka, biskupovi Vratislavskému poslaná, aby kaplanství při hospitalu českém v Římě jemu propůjčeno bylo.

Jiné nápisy na domích hospitalu českého svědčily ještě v 17. století, že budova obnovena byla r. 1457 a opět r. 1473. Četloť se na domu pátém: Carolus Imperator IV. rex Bohemiae me fecit et N. horum procurator hospitalis praesentis et nationis Bohemorum ruinosum refecit an. MCCCCLVII., (t. j. Karel císař IV. král český mne vzdělal, a N., opatrovník hospitalu tohoto i národu českého mne zešlý obnovil r. 1457). Na domě pak sedmém napsáno bylo: Ad laudem Dei, sti. ducis Wenceslai, pro gloria regni Bohemiae inclyti fecit fieri hanc domum hospitalem Bohemorum Nicolai Stephanus de Vantose Silesiae natus MCCCCLXXIII. (Pro slávu Boží a sv. knížete Václava, ke cti slavného království českého budovu tohoto hospitalu českého postavil Nikolai Štěpán, rodilý Slezan 1473).

Dům český v Římě klesnul následkem sektaření v zemích českých, tak že když páni Lobkovicové založili dům pro chudobné v Praze pod správou otcův Jesuitů, obdrželi to na přimluvu císaře Rudolfa II. při papeži Sixtovi V., že některé důchody domu českého v Římě přenešeny jsou na řečený chudobinec Pražský, kterýžto napotom r. 1630 přeměněn jest na ústav vy-

chování šlechtické mládeže pod titulem „Seminaria sv. Václava.“

Není nemožné, že poplávka arcibiskupa Arnošta z Harrachu r. 1655 po domu českém v Římě souvisela s otázkou o užití důchodův jeho na tento seminář sv. Václava.

Jakžkoliv ostatně jisté jest, že císař Karel hospital pro české poutníky v Římě založil, předce není nepodobné, že hned před tím měli Čechové poutnické domy v Římě; neboť papež Sixt V. v bulle jedné praví, že národ český více hospitalů v Římě míval, a pověst jistě ne bezdůvodná podobně tomu svědčí.

Byla by to zajisté jedna z nejkrásnějších i nejvhodnějších a nejtrvanlivějších památek slavnosti r. 1863, kdyby ve věčném městě obnoven byl dům český, tak jako se tam přičiněním J. Em. p. kardinála arcibiskupa Záhřebského obnovuje dům illirský sv. Jeronyma! —

Modlitba¹⁾.

Od Ign. Wurma, kněze církevního na Moravě.

V úrodné a velmi příjemné krajině byla osada bohatá, úhledná; a kdyby se obyvatelům nebylo nedostávalo *čerstvé, zdravé vody*, byloby lze bývalo právem nazývati je lidem šťastným. Avšak ubožáci musili nápoj přivážeti z *kalužin a cistern*. Jednoho, nad obyčej krásného dne překvapeni jsou tito osadníci utěšenou návštěvou *dvou* rozmilých cizincův, příchozích od východu, kteřížto majíce s sebou *vodu* chladnou a dobrou, dali jim jí ochutnati.

Vzácným douškem občerstvení obyvatelé naléhavě a snažně prosili laskavých příchozích, aby jim častěji vody tak lahodné přinášeli, aneb raději, aby jim objevili pramen, z něhož by vody té dobré, dle potřeby a vůle, vážit mohli. Nelíbená přimost, zdvořilý ráz a přirozená zbožnost vesničanův neušly bystrozrakého ducha podivných hostův. S ochotností okazali jsou hosté příchozí hostitelům zdvořilým žádoucí *zřídlo* vody dobré, ba dali jim také přiměřené navedení, kterakby náležitých *vodovodův* s prospěchem upotřebiti měli. Od té doby již tu žádný nepil shnilé vody z bažin neb močálův; a šlechtných dobrodincův, došlých od východu, oslavováno po několik věkův dle zásluhy. —

¹⁾ Překrásná ta řeč činěna jest na obecném sjezdu katolických jednot v Brně r. 1853. Kladouce ji tuto, jistě zavděčíme se všem, kdož nemají pěkné knihy třetí o „Sjezdu jednot katolických v Brně 1853.“

Než jako se kdysi národu israelskému znechutila manna, a Židé zatoužili po masitých hrncích egyptských: tak se bohužel událo časem i tuto. Dlouhým zvykem zevšednila našim osadníkům pozhnaná voda tak, že jim onino dva blahodějní dobrodincové z paměti vypadli, že si jich více nevšímali, anobř i vzácného jejich daru *nedostí* si vážili. — Napotom chodily zprávy, roznášely se pověsti ze západních krajův o vodě nově vyslíděné. Nové zdroje vychvalováno, že prý kdo z nich beře, své tělo sesílí a oblaží, ducha zbystří, rozum zostrí a — a *zbožněn* bude. Nejedem z osadníkův dal na slovo falešných prorokův těchto, šel a pil z pramene vody nově vyhledané, a tudíž právem vede náš zbožný básník náрек:

Z blativých cistern se poji nemoudří,
Žídem oblažným zhrdajíc tekoucím
S hor Božích, jímž já všeliké milostně
Srdce napájím.

A co se stalo *následkem nového nápoje*? — Lidé začali churavěti, pokrmu obyčejné se jim zošklivily, tváře zežloutlé zvodnatěly, a smrdutý svrab svodil je ze světa — blaho, štěstí a pokoj stěhovaly se z rodin a z národa! —

Jediný toliko pramen života prýští se národům: *Slovo a dílo Syna Božího na zemi* — *křesťanství*. Jestli pak křesťanství původu nebeského, a co nepokalený zdroj silou Božskou nezměnně proudí se člověčenstvu v Církvi katolické. Co Kristus Ježíš přislíbil, to také i u Slovanův vyplnil věrně: „*Voda, kterouž já dám jemu, (kdo ji pít bude) bude v něm studnice vody, vskakující do života věčného*“ (Jan, IV, 14.). Jen naslouchejte, draží rodáci, jak dojmavě pje náš básník:

Hvězdy dvě se z východu
Berou v svatém průvodu,
Putují to bratří svatí
K moravskému národu.

Kde jdou, mizí mrákota,
Slunce jasné bleskotá,
Kraj se celý probuzuje
Ze sna k blahu života.

Již zlá vláda umírá,
Ctnost své žezlo prostírá,
Boží ráj se nad Moravou
V celé kráse otvírá.

Duha lásky Boží pní,
Manna rajské slasti mží,
Nevadnoucím libokvětem
S lilijí se růže rdí.

Léta Páně 862 připutovali sv. bratři Solunští: *Cyryll a Method* na staroslavný Velehrad, učinili z našich předkův křesťany, a vyučili je *modlitbě*, jež jest dle slov sv. Františka Saleského: „*živá a požehnaná voda*“ (Filotea). Slavní předkové naši stali se blaženými a byli šťastnými, nabyvše tudy bezpečného klíče k pokladům všeliké blaženosti a pravého štěstí. Nebo vedle slov sv. Jana Zlatoústého „jest modlitba průvodkyní, roditelkou, pramenem i kořenem všeho a nesčíslného dobra.“ — „Modlitba jest svatá, svatých ctností utvrzení, řebřík k Bohu, příbuzná anjelův, základem víry, korunou mnichův, úlevou lidem, žijícím v manželství. Blažený, kdo tě (modlitbo) miluje; blaženější, kdo tě koná!“ (Sv. Augustin.) Tomuto umění vyučili nás, poklad *pravdy* podavše, prameny *milosti* otevřeše nám, sv. Otcové naši. Než nastojte, od západu vedrali se k nám „lichotiví učitelové“ (2. Tim. IV, 3.) co draví vlci v rouchu beránčím (Mat. VII, 15.), zvelebující *nový zdroj života*, nad vodu sv. Cyrilla a Methodia prýspasitelnější a nazvaný osvětou, svobodomyšlností, „duchem času!“ — A lid lehkověrný, ach pohříchu! pil z této kalné a otravné kalužiny.

— — — Methoději!

A ten národ, jemuž's kázal,
Pouty hříchův zas se svázal!

Pyšná nadutost, neřestné vředy divokých vášní, zlosynství, páchaná beze studu, a rozervanost svazkův rodinných a života společenského staly se žalostným následkem onoho nápoje. „Svět se měl státi blaženým bez ctností, ctnost se měla dařiti bez všeliké zbožnosti, zbožnost bez milosti; politika měla prospívati bez mravnosti, mravnost bez víry, víra bez zjevení, zjevení bez Církve, Církev bez Ducha svatého, a Duch svatý měl působiti v lidu — bez modlitby!“

Ač pravdou jest, že ne všickni uposlechli svůdného hlasu, kterýž se zvláště za posledních let roznášel i po vlasti naší: přece není *nepravdou*, že mnozí se potácí až podnes nerozhodně mezi Jerusálemem a Babylonem. Pročež také na ně vede náрек Hospodin u proroka Jeremiáše: „Dvě věci zlé učinil lid můj: Mne opustili, studnici vody živé, a kopali sobě cisterny rozmetané, kteréž nemohou držeti vod.“

Či snad nechová národ náš takových lidí v lůně svém, kteřížto *neschvalují* prosby sv. Jana: „*Nauč se nás modliti*?“

Či snad nestává i ve vlasti naší *zpozdlcův*, co namítají proti miláčkovi Páně: „Což pak neviděl apoštol na Ježíšovi nic prospěšnějšího, nic užitečnějšího? Proč raději nežádal: Nauč mne *panovati* nad živly zemskými, nauč nás *nemocných a neduživých léčiti*, nauč nás po moři choditi a — z vody *tvoriti víno*?“

O kým bych směl říci, že uprostřed národu mého není těch a takých, jichžto kárá sv. Jan, jelikož se klanějí trojjediné modle, totiž: „*Žádosti těla i očí a pýše života*!“ (1. Jan II, 16.) Takovým ubožákům modlitba arci jest — *pletkou*. Ze z Boha nejsou: proto nechápour ani vznešenosti nejdůstojnějšího daru Božího — modlitby. Pro hřích z ráje vyvržený Adam obdělával prý pole a vzdělal si také zahradu, vysázenou stromy a zelinami i kvítky. Bylot to za jasného dne podvečr. Klásky obilné leskly se v lesku zapadajícího slunce, až mílo hleděti na ně, a utěšný květ rozesýlal vůkol na perutích hravého vánku líbovonné výdechy své. Otec i matka člověčenstva se svými dítky hověli prý si; práci denní unavení seděli na pohovce, obdivující úrodu zemskou, a velebnost rudé, krásné záře slunce potápějícího se v dalekém moři. — Tu prý se k nim z nenadání přivinul strážný, spanilý *Cherub*. Ohnivý meč se tehdy v jeho ruku nechvěl, ale tvář jeho svatá planula přívětivou milostností. Mluvil co posel míru jemně: „Zde se v potu tváří máte dodělávati pokrmu, kterýžto vám v ráji vznikal samoděk; — za to však těšíváte se z výrobkův vlastnoručních! — Vizte! jak mile se těžké *klásky* lesknou! Hospodin přemilostivý dal vám prostředkův, jimiž můžete ušlechtiti a připodobniti tvář země ku spanilosti rajske!“ — „V pravdě,“ odvětil Adam, náramně dojatý, „veliká jest dobrota Hospodinova! Byť i káral, mile rád bychom pracovali sebe unavněji — druhdy však, ach! — býval nám Bůh blízek, a žehnával nám: my pak jsme se kochávali v nebeském obličejí a přelíbezném hlasu Jeho. Šťastné obcování se Stvořitelem přestalo; ach! — co a kdo nám Ho nahradí zde na vyhnanství?“ — „*Modlitba*,“ vece důvěrně a slavně blahověst nebeský. — Po slově „modlitba,“ vyřknutém ústy anjelskými, Adam i jeho rodina *pokleknu*li na kolena, a sepiavše ruce povznášeli mysl svou k výšinám nadvězdňům a duchovně rozmlouvali — obcovali s Bohem — oni se *modlili*! — Po této modlitbě hned rozjas-

nílo se oko praotce lidského pokolení, a v pocitu blaženého míru zvolal Adam: „Přivětív jest Pán a Jeho dobroty není konec!“

Příklad tento vybral jsem úmyslně, abychom co nejjasněji pojali neocenitelnou důležitost modlitby, — abychom náležitě pochopili a porozuměli výroku sv. Jana Zlatoústého, jenž dí: „Jaký byl by to člověk, jehož nezachvacuje udivením sniženost Boha, jenž *povoluje*, ano *velí* tvoru svému lidskému obcovati a rozmlouvati s Sebou! Kdo si obcování tohoto hovorňého neváží, tomu se věru nedostává pravého života způsobu a zdravého rozumu.“ — Trvám, že slovy těmito nemodlencům do živého zatal nejvýtečnější z řečníkův křesťanských. — Nejvýmluvnější kazatel odepírá *nemodlencům pravý života způsob a zdravý rozum!* — A kdoby nedal sv. Janu Zlatoústému za pravdu?

Vždyť *bylina* jest živa potud, pokud ji prostupuje životná šťáva. *Strom* umírá, když se vytrácí z dřeva oživující míza. Člověk klesá co chladná mrtvola k zemi, loučí-li se s tělem duše. A včil již smím říci: „Mrtev jest duch lidský, neběre-li vláhy modlitbami z Boha, není-li vkoreněn ve svém Tvůrci, neobcuje-li s Ním. Tož nechybil sv. Jan, prohlásiv nemodlence za bezživotné, jelikož pravý život záleží ve vzájemném obcování tvora duchového — člověka — se svým Tvůrcem — s Bohem! Týž sv. Jan nemodlence připodobňuje k rybám bez vody. „Sebe-li samého zbavíš modlitby, učiníš jakobys rybu z vody vytáhl. Nebo jako jest voda rybě životem: tak jest modlitba živlem tobě, jejíž pomocí lze jest, sebe z vod jako pozdvihnouti, povznesti a blížiti se k nebi¹⁾. Sv. *Theresia* snáší se s ním, řkouc: „Duše, necvičíce se v modlitbě, podobají se tělu, jež ranila mrtvice, aneb takovému, které dnou lámáno jest; máť sice ruce i nohy, avšak nemůže jimi hýbat.“ Dobře měl sv. *Jan Zlatoústý*, že vzal v pochybnost rozum nemodlencův. Dle jednosvorného vyznání zkušených svatých a světic Božích zajisté jest modlitba nejmocnějším štítem, nejsilnějším prostředkem proti jakémukolivě zlu, ona jest dárkyní všelikého blaženství²⁾. K rozumu a k moudrosti pak, tuším, přináleží: věděti, kterak zle od sebe odvráćeti a prostředkův dobra uměti používati. Obého pak podává modlitba. A

kdoby ještě nechtěl přisvědčiti nám, kterážto nemodlencům zhola a přímo upíráme rozum zdravý, nechat si povšimne slov sv. Bernarda: „První, co nám prokázal Pán, jsme my sami; neb učinil nás, a ne my sami sebe“ (Žalm XCIII, 3.). „A to snad se ti zdá cosi malého, že učinil tebe?“ — Tak kdysi připomínal sv. Bernard svým posluchačům odvislost naši lidskou od Boha. A sv. Augustin, znaje, co napsal sv. Klement Římský ku Korintským: „Všecko majíce od Něho, za všecko Jemu děkovati máme,“ modlil se takto: „Stvoření Tvé jsem, ruce Tvé, Pane, učinily mne a stvořily mě: a to ruce ty, kteréž přibity byly hřeby pro mne. Dílem rukou svých, Pane, nepohrdej! Aj zajisté jsem proto, že Ty's mne stvořil. A odkud mi to, Pane nejdobrotivější, Bože nejsvrchovanější, Otče nejmilosrdnější, Stvořiteli nejmocnější a vždycky nejmilostivější? Jaké jsou mé při tom zásluhy? Jaká má hodnost, že se zalíbilo před obličejem Tvé předústojné velebnosti, stvořiti mne³⁾!“

Zřejmé a světlé jsou výroky Písma svatého, které potřebnost modlitby k našemu spasení doličují. „Potřebí jest vždycky se modliti a neulevovati.“ — „Bdětež a modlete se, abyste nevešli v pokušení.“ „Proste a bude vám dáno.“ A protož sv. Bonaventura slušně napomíná: „Ve všem, co křesťanu připadá, nechat se více spoléhá na svou modlitbu, nežli na svou pilnost a na svou snažnost.“ A miláček Páně uznával za nejdůležitější umění — modlitbu. Protož prosil: „Pane, nauč nás modliti se!“ (Luk. XI, 1.) Za příkladem Janovým i nám volati sluší: „Pane, nauč nás modliti se!“ Zní to ovšem podivně v síni této, určené a zasvěcené ponejvíce radovánkám a veselostem světským, rokovati a hovořiti o tak důstojném předmětu. Ale nač se ostýchati? Nechat v redutní dvoraně hlavního města na Moravě také jednou zavzní z plnosti srdce, vírou proniknutého, prosba úpěnlivá: „Pane, nauč nás modliti se!“

Povázím-li prostrannost měst, jako jest na př. Brno, výstavnost jeho chrámův a domův, jakož jest na př. tento dům divadelní, povázím-li lesk nádherného náradí, jakýmž se skvěje na příklad tento redutní sál Brněnský, připomínám-li si, jak člověk svůj slabý zrak zostriti může, že se mu krůpěj vody jediná zdá býti jako celý ryb-

¹⁾ Sv. Jana Zlatoúst. Lib. II. de orando ad Deum.

²⁾ Téhož Hom. 5 de incomprehens. Dei natura.

³⁾ Sv. August. Soliloq.

ník, v němžto vidí zvířat živých na tisíce a velikosti sáhové, která se plodí, rvou, šírají, jak jsem to na vlastní oči spatřil pomoci drobnohledu zde v této reduční dvoraně Brněnské; povážím-li kouzla, jakéž umělcové hudební vyluzují ze svých nástrojův, a kterak malířové znají napodobňovati Boží přírodu, jak se o tom ne jeden z nás přesvědčil; zde naslouchav koncertu aneb ohlédaje výstavu výtvarného umění; všímám-li si prospěchu, silnic, služebnosti páry v dílnách a na železnicích, rychlosti rychlověstův (telegrafův); a uvážím-li hlubokost vědy, kterážto jediné vzniká i zkvétá na půdě Církve svaté, jak o tom tak důmyslně řečnil v katolickém světě i v táboru našich nepřátel proslulý kardinál Mikuláš Wisemann, a přirovnávám-li k těmto vítězným pokročilostem v průmyslu, v umění a ve vědě onu smutnou opozdilost a surovost národův, o nichžto se dočítati budou moravští čtenáři v krásné knize, kteráž zanedlouho dostane se údům Dědictví sv. Cyrilla a Methodia pod názvem: „*Tichomořské missie*,“ aneb jak nám o zanedbalosti lidu afrického i amerického zprávy dávají blahověstové: — tož vyznávám s uctivou jakousi hrdostí, že jsme my Evropané u vzdělanosti valně pokročili ku předu. — A předce jsme my lidé nedostateční slabochové na vzor veškeré mnou vychválené pokročilosti. — Zdaž pak dovede sebe schopnější a umělejší ruka lidská vytvořiti jednoduchého červíka? aneb aspoň mrtvého vzkřísiti a oživit vadnoucí květinku? A zdaž proskomá sebe bystřejší hlava, kterak jednoduchá myšlénka v duchu člověčím se rodí? — Látky pomoci nástrojův upotřebiti dovede ovšem člověk; *stvořiti* však mu nelze ani hrudku. A tak jsme se již povznegli ku vznešené myšlénce o všemoci Boží, v nížto, jak se mi zdá, máme zřetelnou odpověď na prosbu upřímnou: „Pane, nauč nás modliti se!“ — Rozhlédneme se jen vůkol sebe. Tu zavadíme zrakem o starobylý vysoký Perunov, tam zase na pověstnou Palavu, onde zase na strmý Buchlov, a dále tam na posvátný Hostýn a jiné nebetyčné hory. Představme si mohutnou řeku *Dunaj*, nepřehledné moře, uveďmež si na mysl bohatost úrody zemské, požehnání v sadech ovocných, považme nesčetné množství zvířat čtvernohých, rozličnost ptactva i ryb: a šíje tvrdá shýbne se a srdce cituplné uleví si mimoděk chvalozpěvem: „*Tebe Boha chválíme*“. A to jest *modlitba*, k nížto nás pohání všemoc Ho-

spodinova. Má pak Bůh prostředkův hojně, jimiž zná otřásati útrobou jednoho každého. Když nad mořem zahálí černé mračno jasnotu slunečnou a víchř divý když rozběsí hladinu mořskou ve vlny jako hory a kopce, jež korábem zmitají jako chlapeč mičem; když blesk stíhá blesk, a hrom rachotí jako z tisícerych děl: tenkrát schnou i plavcové nejsrdnatější a na lodi umlká jazyk zloajný, tušíc blízkost Boha všemocného, „jenž shromažďuje jako v sudu vody mořské“ (Žalm XXXII, 7.); a jenž sám dí: „Obklíčil jsem moře mezemi svými a položil jsem závoru i vrata. A řekl jsem: Až dotud přicházeti budeš a nepůjdeš dále, a tuto rozvázeti budeš nádymavé vlny své“ (Job X, 11.). Jak směšně počínal sobě onen pyšný král, kterýžto žhoucími řetězi mřskal moře, co mu chtělo mařiti zámysly výbojné. A zas jak velebně se zrcadlí vědomí o všemoci Páně v krásném napomenutí sv. Aloisia ke svému soudruhu, ke španělskému královiči Jakobovi. Zpurý královič Jakob obořil se jednou mrzutě na *vítr*, a rozkázával mu, aby ho neobtěžoval svou prudkostí. Vzorový Alois pokáral hrdost princovu, řka: „Mnohým lidem poroučeti máte právo, živly však vládnouti přináležejí Bohu!“

Musilo by to býti věru srdce kamenné, jež by se nezachvělo hrůzou, dočítajíc se o zemětřeseních, jimiž zachvácená města neb krajiny propadají se v otvory země, kterážto se rozšklebuje jako tlamy žravé. Hrozná jsou to zprávy, kteréž se v letopisech podávají o zkáze nejuhlednějšího města, Lisabonu 1755. Před 40 roky podvrátilo záhubné zemětřesení město Karakas, a dne 21. Dubna 1853 bylo jest v městě Siras v Persii pod horoutícími se příbytky pohřbeno asi 15,000 životův lidských. Jen dubová tupost, doslýchajíc o tak děsných událostech, nedomyslí se, co vyznamenávají slova: „Sloupové nebeští třesou se a bojí se k pokynutí Páně“ (Job XXVI, 11.). Katolíci! nestyďtež se za to, že jsme my lidé co bídní mravenci, z nichžto na tisíce klesá ve tmavý hrob, kyne-li všemocný Bůh anjelovi smrti. V dějepisu naší vlasti moravské jsem se dočetl o vítězoslavném Břetislavu českém, jenž co bratr věrný přichvátal pokorit krutých nepřátel své sesterské Moravy, že, užřev rumy a zříceniny posvátného Velehradu, rozplakal se jako Kristus nad Jerusalemem. Hrdina nejudatnější, rek nepřemožený, voják nejmzužilejší nemohl odolati tklivému návalu citův, an viděl zkázu Bethléma slo-

vanského. Katolíci! víte, tuším, cenit Krista i Církev Jeho svatou, a znajíce důstojnost křesťanství, nahlížíte zajisté důležitost našeho drahého *Velehradu* od mnohých rodákův nevděčných bohužel zapomenutého! — O by hlas můj proniknul ke sluchu všech rodákův milých! Já bych jich všechny vyzval k sídlu Methodiovu, a tam bych volal hlasem mocným: „Vizte nedůstojnou zkázu a zmařenost kolébky svatého náboženství Moravanův! Památky města druhdy přeslavného zmizely do jedné! Známky a stopy chrámův a svatyn nejprvnějších na Moravě hledá tu badavé oko poutníkovy marně. Hlásal bych ještě dojímavěji: Vyznejmež svou málomocnost lidskou, vrhněmež se v prach na půdě, zasvěcené potem blahověstův, a vzdejmež Bohu všemocnému čest a slávu, modlíce se s Jobem: „Kterýž přenesl hory a nevěděli ti, kteréž podvrátil v prchlivosti své, kterýž zemi z místa jejího pohybuje, a sloupové její třesou se“ (Job IX, 5. 6.).

Netoliko v událostech měst lidnatých a v dějinách celých národův, ale i v osudech jednotlivcův učí nás Pán *modliti se*. O Alexandrovi Macedonském uvěštuje Písmo svaté: „Ustanovil bitvy mnohé, a obdržel všech pevností a pobil krále země. Země umkla před obličejem jeho. I shromáždil noc a vojsko silné, a povýšeno a pozdviženo jest srdce jeho. I obdržel krajiny národův i krále, a učiněny jsou jemu pod plat“ (Mach. I, 2—5.). A hned dále stojí: „I kraloval Alexander dvanácte let a umřel.“ O Antiochovi pak, jehožto železné rámě přetěžce soužilo národ israelský, a jenž se porouchal, spadnuv s vozu, připomíná Písmo svaté: „A ten, jemuž se zdálo, že by také vlnám rozkazoval, nad lidský způsob pýchou jsa naplněn, a žeby vysokost hor na váze zvažoval, nyní ponížen jsa k zemi, na nosidlách nesen byl, zjevnou moc Boží na samém sobě svědče, tak že z těla bezbožníkovy červené se sypali, a živého v bolestech maso jeho přšelo. Puchem také jeho a smradem vojsko obtíženo bylo. A toho, jenž málo před tím mněl, žeby hvězd nebeských dosahoval, nemohl žádný pro nesnesitelnost smradu snést“ (2. Mach. IX, 8—12.). A král assyrský pozbyl rukou andělskou v ležení před branami Jerusalémskými 185,000 vojnů (Jes. 37.). Kterak Napoleon Bonaparte dopadl následkem své výpravy do Ruska, ví celý svět. — Bratři katolíci, nepohání-li nás Pán zástupův, abychom sklonili kolena svá, v

duchu pokory osvědčující: „Oslavujíce Jej co prospějeme?“

Onť zajisté všemohoucí nade všechny skutky své. Hrozný Pán a veliký velmi a divná moc Jeho. Oslavujíce Pána, jakžkoli moci budete, ještě však převýšení budete předivnou velebností Jeho. Dobrořečíce Pánu, vyvyšujte Jej, jakž můžete: větší zajisté jest vši chvály“ (Ekles. XLIII. 30—34.).

Synu, pohled vůkol sebe,
Viz tu zemi, viz to nebe!
Bůh tam napsal knihu,
Rozumu to tvému ku postihu,
Nalezneš v ní pravdu jistou,
Čítej v ní jen s duší čistou!

Tak něžně vyzývá náš křesťanský Lumír svých rodákův, abychom zřetel poobrátili ku *přírodě*, v nížto mužové svatí jako Antonín, Jeronym, Ivan atd. se dočítávali o všemoci Boží, jako ve velké knize, plné mocného navedení a podnětu k modlitbě. „Duch jejich obcoval nad hvězdami, ač tělo zůstávalo při stejnorodé hrudě.“ (Sv. František Saleský.)

Tvorstvo, příroda byla těm zbožným a duchaplným velikánům řebříkem Jakobovým, na němž od křemele badající k andělovi, povznášeli se až do říše, kdežto se koná modlitba neskonalejších chvalozpěvův: „*Svatý, svatý, svatý!*“ — Neviditelné věci od stvoření světa skrze ty věci, kteréž učiněny jsou, rozumem pochopeny a spatřeny bývají“ (Řím. I, 20.). Kdybych měl náležitých schopností, prošel bych se s vámi po přírodě, v nížto pátravý duch nazírá zjevné divy všemoci Boží; avšak předmět tak rozsáhlý přesahá daleko skrovné síly mé. Vyznávám to upřímně. Bychom se ale předce jen pevněji usnesli o spásitelném předsevzetí pokusím se ještě poobrátiti zrak ku hvězdnatému *blankytku*. Má nás k tomu milý básník, an pje:

Roztáhni vroucí křídla, milá duše,
A vznes se volným v ty krajiny vzletem,
Kdež hvězdy Pán jak stádo ovcí
Blankytových po luzích provází.

Pohled na lesklou krásu oněch světův,
Poslyš tu libou hudbu jejich sborův,
Té krásy lidsky zrak nevidal,
Hudby také nechová pozemsko.

Onoho krále denního světla, jemuž říkáme *slunce*, znáte. Čehož však se do-

myšlíte o jeho velikosti? Já řku: kdyby půl druhého milionu našich zeměkouli splynulo v jediné těleso, tož by objem ohromného tohoto tělesa nepředčil nad ohromnost slunce. A *takých* sluncí v nebesku jest tolik, že snáze bylo by spočítati písek po břehách mořských, že snáze jest sečísti všecky krupěje do jedné všech vod na zemi, nežli ta lesklá světýlka, kmítající se na klenutí nebeském.

Ai, když pod Tvým slavným nebem stojím,
Vida tisíc světův nade mnou;
Bože! sotvy srdce upokojím,
Cítě strach i radost příjemnou.

A jakým udivením naplňuje ducha pátravého *vzdálenost* hvězd! K slunci dělová koule, vystřelená z děla, musila by, letíc vždy touž rychlostí, letěti pět a dvacet let. Nedávno tomu, co odkryli hvězdu, již nazváno Neptunem. Hvězda ta jest sedm set millionův mil vzdálena od země naší. Tož by měl větroplavec v míči povětrném aneb párovůz na železnici, jenž by za den urazil 200 mil, putovati v nesmírném prostoru na deset tisíc rokův. Neptun pak přináležel k hvězdám naší zemi nejbližším! — Rozum strne při těch zázracích, jimiž oplývá —

Příroda, ta sličná roucha,
V níž se Tvorce odívá!

Srdce krvácí nad nedozralostí souvěkých nemodlencův, a puká želem nad zaslepeností krátkozrakých vědcův, jichžto nepřesvědčuje hvězdnatá obloha, jak nesmýslné jsou náhledy jejich pantheistické! Jazyk tu nemůže než vyznati: „O jak mocný, jak neskončeně mocný jest Bůh.“ Odín světlem jako rouchem: roztahující nebe jako kůži (Žalm CIII, 2), „kterýž slunci velí, a hvězdy zavírá jako pod pečeti.“ (Job IX, 7). — V životopisu slavného učence, hvězdopytce Mikuláše Koprníka, čteme, že se před smrtí ještě chopil svého trojhranu dřevěného, jímžto posledníkrate namířil do všech čtyř úhlův světa, a přesvědčiv se již nepochybně, že zničil pětistletý blud, a že odkryl světu pravdu jistou, padl na kolena před knihou nebeskou, sepsanou obrovskými a plamennými písmeny ve vroucí modlitbě vzdávaje čest a díky Tvorci všehomíra, že mu objevil pravdu neskončených děl svých. Potom přistoupil ku psacímu stolku, a napsal na vrch spisu svého: „Toto jest dílo Nejvyššího a nejdokonalejšího Tvorce — *dílo Boží!*“

Když jsem si představoval tohoto velikána duchového, an spínal rukou svých, trváje na modlitbách; padl mi na mysl zajímavý příběh, co zkusil na slovo svatý kněz Veith, kterýž byv dříve Židem, stal se předním pravdy svaté hlasatelem, a podnes blaze působí. Když tento výtečný sluha Církve nabízel jednou nuzákovi almužnu, bidák se zdráhal přijmouti peníz, omlouvaje se, že prý nemá, kam by uschoval dar, že prý mu schází — *kapsa!* Není-li to ještě daleko pod chudobou a žebráctvím, neschopným býti podpory, poskytované z milosti? — Onomu nešťastníku bez kapsy ale na vlas podobají se naši hrdouši, nuzáci, lidé, kteřížto nejsou dostateční, oceniti *vznešenost, prospěšnost a nutnost* nejdůstojnějšího daru Božího — *modlitby.* —

Vám snad chce se již zvědět, kam vlastně směřuje řeč má? „*Pane, nauč nás modlití se,*“ proslovil jsem se již nejednou. A tot *obsah, to směr, to účel* řeči mé! — Ale tu snad nejeden z Vás jaksi uražený pozastavuje se nad záměrem rozjímání mého a namítá v duchu: „Co ti napadá, sáhati nám tolik do svědomí? Kdybychom neměli *vědomí katolického*, tož bychom nebyli běželi kus obtížné cesty k třetímu sjezdu jednot katolických na Moravě. Jsouce pak katolíky *svědomými*, tož milujeme modlitbu co drahocenné dědictví po předcích slavných. My se modlíváme za příkladem zbožných starých Moravanů.“ — Takové upřímné námitky odpovídám já též upřímně. Slyšte katolíci — Moravané! Milerád Vám věřím, že Vás do této dvorany více dětinná náchyllost a horoucí láska k matce Církvi přivedla, nežli planá zvědavost. Ale zdaž tak chvalné svědectví vydati sluší o *všech* Moravanech — o *celém* národě? — „Ticho!“ — slyším volati slavně z daleka a z blízka. Nemodlencův na Moravě nemá státi a nebude. — O kěz by vlast mou bez nemodlencův spatřily ještě oči mé! —

Já řku, katolíci Moravané! Nad tímto nešťastníky bez měšce žebráckého ve Vás povzbuditi ustrnutí a slitování umínil jsem si dnes. Ano Vám, co katolíkům svědomým připadá svatosvatá povinnost, zasaditi se o to svědomitě, aby v národě našem vytrácel se počet nemodlencův. Nelekej se žáden úlohy ovšem nesnadné, kteráž se Vám klade na srdce. Vždyť Vás nepropustím bez *prostředkův* náležitých, jimiž byste uskutečniti mohli povolání své. Jsou pak prostředky k úkolu našemu tyto: *Modlitba* za ty nešťastníky, náš *příklad, láska-*

vé vyblíznění a horlivé rozštrůdní dobrých knih, jimiž lze bezpečněji mysl k Bohu obracet i k modlitbám uschopňovati. Spisův pak nejprůměrnějších k tomu podává *Dědictví sv. Cyrilla a Methodia v Brně — Dědictví sv. Jana v Praze.*

Nenamítej mi nikdo! „Aj, což já jednotlivec platím v poměru k millionům celého národu? Což já jediná osoba a osamotnělá porídím, nejsouc leč krupějí vody uprostřed velkého jezera?“ — Na posvátném Hostyně, jenž jest nádherou vlasti, drahým pomníkem slávy našeho národa, svědkem pomoci Mariánské, spustnul památný chrám, když vychládala horlivost náboženská a národní. Když pak se za dnův našich začal opět křisiti duch katolický a vlastenecký na Moravě, nesměla památku naší slávy děle zůstatí zbořeniskem. Jedenkaždý z poutníkův svatohostýnských vynesl na kopec vysoký buďto hrstku písku aneb cihlu, či kámen aneb drobet vápna; a ejhle! — skvělá svatyně na novo s hory svaté hlásá o zásluhách našich praotcův, jakýchž si za přímlovou Rodičky Boží vydobyli o vzdělanost a víru svatou ve vsi Evropě. — A včil již Váš katolíci Moravští oslovují takto! Oprava chrámu svatohostýnského nepovedla se jednotlivci, ale tisícere ruce procitlějších vlastencův našich přispívaly — jedenkaždý poutník o sobě! — Porouchaným chrámům podobají se nemodlenci. Tož se dejme do díla Bohu milého! — Vy milé paníy hleďte získati přítelkyň modlitby mezi svými družkami; Vy mládenci přičiňte se v kruhu svých vrstevníkův; Vaši působivosti, rodiči, zůstavil Bůh sám rodinu a čeleď. A my kněží vezměmež sobě k srdci, co nám a bratru Methodiovi poručil a zanechal tam v náručí Matky — na srdci Církve katolické — v posvátném Římě umírající Cyrill: „Pro Bůh! neopouštěj milé Moravany — a pracovalsi za jednoho, zdvojnásobní přičinění své!“ — Pro středkův lásky a staviva máme po ruce: modlitbu, příklad, laskavé napominání a spasitelná Dědictví v Brně a v Praze. — Tož chopme se již ruče práce! Pramen života, Kristus, svatými Cyrillem a Methodiem nám objevený, bude chábnuoucím oběrstvující vodou, aby naše druhdy tak věhlasná Morava se daleko a široko leskla co velebně obnovený chrám modlitby! — Amen.

Mluv Hospodine!

(I. Kniha královská III, 10.)

Mluv, Hospodine! slyšit duše má,
Pozorna zvěsti tvého Zákona,
Kdež, posváten, se sklání v nízkost mou.
Ty laskav přej, by mysl neznalá,
Se ukoříc Tvým věčným výrokům,
Pochodni rozžehla si v plápolu
Tvé záře, k osvětlení jizby své,
Jež, temna jinak, truchlí v mrákotách.
Na srdce mého desku jímavou
Vyrývej znaky písma vůle své:
Znáť jemu dej, jak hojná úroda
Na vroucim milosti Tvé výsluní;
Dozrává k žatvé činův bohaté.
Ty ke mně mluv, když duch můj, skličeny
Svızelným zrádna světa klopotem,
Nad závratlivou žalu strminou
Se v plachém víru truchliv kolotá.
U prostřed bouře, kterouž tesklivý
Sluch, posupnou co hradbou, obklopen —
V té liché vřavě trapných ústrkův,
V kormútném kvěli tuhých zápasův,
Jenž cestou rozlehá se trinitou,
Jenž rozhluká se proudem zmítaným —
Ty ke mně mluv; a mocné slovo Tvé,
Hojebných majic léků v průvodě,
V mou duši skrápěj balšám útěchy!
Mluv, Hospodine! slyšit duše má;
Tvé slovo, Pane, slyšit sluha Tvůj!

Frant. Doucha.

Úvahy o potřebách časových.

Podává P. Josef Hausmann, farář v Těšeničích
diocese Budějovické.

I.

Vytknuvše a dolíčivše, kterak v poměrech nynějších stavu kněžskému nevyhnutelně potřebí jest vědy, chceme z druhé strany i život stavu duchovního i život lidu křesťanského zpytovat, a některá přání svá a tužby své skromně a upřímně vysloviti. Čhtíce takto i jiných hlasův se dovolati od východu a západu, od severu a jihu, doufáme, že toto přání konfereencemi kněžskými brzo se uskuteční. Ostatně vyznání svá co poslušní synové sv. Církve katolické činíce, spolu-bratrům na vinici Páně a ostatnímu čtenářstvu slova sv. Augustina připo-

mináme? „*Quibus es, quisquis legis, nihil reprehendas, nisi cum totum perlegeris atque ita forte minus reprehendas.*“ (St. August. de mendacio.)

První věc, o kteréž se sluší zmíniti, podává se nám vyzváním, abychom se vyslovili, „zdaž mají články v Blahověstu pro kněze zvláště a pro lid též o sobě se tisknouti.“ — Vyslovilo se tudíž veřejně, což jsme dávno byli již na mysli své vážili. I odpovídáme, že po desítiletém trvání tohoto časopisu, po tak velkých bojích a krutých neznázích, předce Blahověst *povždy* zůstane časopisem pro lid a nikoli pro kněžstvo. Že pak Blahověst nyní tento nešťastný (a z druhé strany *šťastný*) dualism na se vzal: jest zajisté hlavní příčinou, že Časopis pro katolické duchovenstvo zanikl. — A proč zanikl Časopis pro katolické duchovenstvo? — Mezi mnohými příčinami jedna *hlavní* padá na kněžstvo samé¹⁾. — V tom pádu jest toho želeť, an loňským rokem důležité poměry církevní v život vstoupily, a my nemáme středu, kdebychom sobě, zvláště co dělníci na vinici Páně, své rozmanité zkušenosti — své slasti a strasti *řádne* sdělovali. Loňský obrat měl pak nám zajisté býti mocným podnětem, abychom zasadili se o vzkříšení našeho, druhdy tak slavného časopisu. — Nevíme, zdaž se nám zase brzo udá příležitost a podnět podobný. A předce naše časy nynější poukazují jenom na stálý a velký boj. Nevímeť, jak se ukončí století XIX., které v takovém bojovném ruchu bylo jest začalo: tolik ale víme, že jest nám žítí v ustavičném lítém boji. „Církev svatá katolická alespoň nemá pokoje a míti ho nebude; ona to dále nepřivede než k jakémusi *příměří*, a často ani tak daleko nedojde. Ona v pokoji žítí nemůže až do dne soudného, a dokavád jí jest pečovati o je-

dnu duši ztracenou, kteréž lze se nadíti, že by ji možná bylo zachovati. Ano, i veškeré její *úmluvy* jsou následkem mnohých trpkých zkušeností spojeny s nedůvěrou, a bývají skutečně spíše novou příčinou k obavám než dobami odpočinku. — Církev byla již často s panovníky tohoto světa ve spojení, a tím zachovala mnoho duší, které by jinak byly zahynuly. Avšak takové spolky stály jí krev mučnickou a hořký pot papežův. — V nejlepší příčině může při tom živa býti jako bojácná srna v lese, který se v každém okamžení naplniti může hlaholem mysliveckým. Poklid její méně se ruší v katakombách než za časův jistých konkordátův. Takto u př. při každém ruchu, který má za účel vychování aneb jiné reformy, při každé příležitosti, kdež se jest opřiti buď některé soustavě vědecké, aneb příjemným, mravní sílu však podrývajícím plodům krásných umění, těžký to bývá boj. Všecky ty věci dotýkají se Církve, u všech těchto příčinách má ona svatý svůj úkol, a proto též nemá, nemůže míti pokoje!“ —

„A což nemáme slavného konkordátu?“ — dí snad mnohý na tato důmyslná slova slavného učence anglického kněze Fabera²⁾. Máme zajisté, a radost naše veliká jest, že jej máme. Než na světě *tomto* radost žádná není úplná a nezkalená. Bojem jest život náš veškeren, a bojem povždy. Čím větší svoboda Církvi dána, čím více jí navraceno, tím větší, tím *těžší* úloha kněžstva, tím *duchovnější*, ať tak

¹⁾ Viz poznamenání redaktorovo na konci tohoto článku.

²⁾ P. Frederik William Faber, doktor theologie a superior řehole Oratorianův v Londýně, proslulý učenec, asketa a básník. Nedávno vyšly jeho sebrané básně. Přáti by si bylo, abychom alespoň některé z jeho spisů asketických v překladu měli, a rozněcovali se touž láskou ku Kristu, kteráž se v každém jeho slovu odráží. Země anglická, kteráž takové muže plodí, nemůže zaniknouti; ona se slavně znovuzrodí a přilne zajisté tím pevněji ku víře praotců svých — ku víře katolické.

dím; jeho stanovisko; a s druhé strany také tím větší úloha každého horlivého katolíka, který zná a ctí matku svou, Církev svatou.

Zpytující XIII hlavních konkordátů vůbec, pokračujem-li na dráze církevního dějepisu a práva kanonického, nabude ovšem úsudek náš tím jasnější tvářností³⁾.

Vrátíme-li se do časů prvních křesťanských století, seznáváme, že tehdaž nebylo konkordátův ani zapotřebí, pokud se v lásce a účtě bez zápisu stát nesl ku Církvi. Za našich časův jest každý konkordát více méně jako výmínek, přiřknutý z dědictví matčina, kteréž tu i onde, bohužel, skoro již zmizelo!! — A matka nemůže zapomenouti na synáčka svého; vědouc, že její pozhnání domy staví, kvituje výplatu, jako by byla docela upokojena; on a přijímá nepatrný výmínek, jako by práva žádného neměla — více požadovati. To jest mnedle láska matčina — láska Církve ku státu⁴⁾

³⁾ Dr. Ginzl Handbuch des neuesten in Österreich geltenden Kirchenrechtes str. 172. Konkordáty řčené jsou následující:

1. K. Vornský mezi Kalixtem II. a Jindřichem V. dne 23. Zář. 1122.
2. K. Videný mezi Mikulášem V. a Bedřichem III. dd. 17. Února 1448.
3. K. Francouzský mezi Lvem X. a Františkem I. dne 18. Srpna 1516.
4. K. Španělský mezi Benediktem XIV. a Ferdinandem VI. dd. 11. Ledna 1753.
5. Konkordát mezi Piem VII. a republikou francouzskou pod Napoleonem dne 15. Července 1801.
6. Konkordát mezi Piem VII. a republikou vláskou dne 16. Zář. 1803.
7. K. Bavorský mezi Piem VII. a králem Max. Josefem dne 5. Června 1817.
8. K. Francouzský mezi Piem VII. a Ludvíkem XVIII. dne 11. Června 1817.
9. K. Neapolský mezi Piem VII. a Ferdinandem I. dne 13. Února 1818.
10. K. Modenský, prohlášen vévodou Františkem V. dne 24. Února 1851.
11. K. Španělský mezi Piem IX. a Isabellou II., uzavřen v Madridě 16. Března 1851.
12. K. Toskánský, uzavřen v Římě dne 25. Dubna 1851.

⁴⁾ Dr. E. Seitz ve svém díle: „Rechte des Pfarramtes: I. díl str. 314. (Von dem Vermögen der Pfarrkirchen) píše takto: „Nur so findet die erstaunliche Munificenz der christlichen Kaiser, namentlich Constantin d. G., Pipin's, Carl

Nezapomínejme tedy, že když s jedné strany svatá Církev vítězí, s druhé strany nepřátelé její s tím větší zuřivostí tajně a veřejně brojí proti ní. A nepřátel těchto jest velké — převelike množství, osidel pak jejich a prostředkův proti Církvi neméně (Luk. XVI. 1 — 9.)

Nemněmež také, že nyní, majíce konkordát, máme již — vyhráno. —

d. G., Ludwig I. und der Ottone gegen die Kirche ihre natürliche Erklärung; überall gingen diese von der Idee aus, dass die Schätze, womit sie die Kirche überhäufte, der Gottheit selbst dargebrachte Geschenke seien; weit war der Gedanke von ihnen entfernt, dass sie damit nur die Gesellschaftskassen einzelner Religionsgemeinden erfüllten. So sehr diese kaiserliche Munificenz von den Gelehrten späterer Zeiten auch angefeindet worden ist: ich halte sie für den schuldigen Zoll gerechter Dankbarkeit und für die Massregel staatskluger Vorbereitung. Lässt man seinen Blick über jene Zeiten der politischen Verwirrung des Mittelalters gleiten, betrachtet man die damaligen Verhältnisse zwischen Fürsten und Unterthanen: so kann man sich der Verwunderung darüber nicht erwehren, wie es wohl gekommen, dass die Heiligkeit des monarchischen Principes sich über den Bewegungen unverletzt zu erhalten vermochte, in welche nach dem Untergange der Gelehrsamkeit und bei der ihm nachfolgenden Sittenverwilderung, die durch keine edleren Prinzipien des Völker- und Staatsrechtes mehr temperierten unruhigen und veränderungslustigen Volkstendenzen die Nationen forttrissen? Wie es gekommen, dass in jenen Zeiten des Umsturzes oder der gänzlichen Nichtbeachtung aller anderen Grundsätze des Staatsrechtes die Beziehungen zwischen König und Volk eine ungleich heiligere und innigere Natur hatten, als dies heutigen Tages, der höchsten Ausbildung des Staatsrechtes und der Charten und Staatsfundamentalgesetze ungeachtet, der Fall ist? Der Grund davon liegt allein in dem Dienste, welchen die Kirche den weltlichen Herren durch Feststellung des Dogmas der göttlichen Einsetzung des Königthums leistete, durch Creirung des Principes „von Gottes Gnaden“ — eines Principes, das allein der Schlüssel ist zur Lösung des Räthsels jenes Zustandes der Unterwerfung, in welchen sich die mit so grosser politischer Macht ausgerüsteten Kaiser den anfangs so machtlosen Pabsten gegenüber freiwillig versetzten. Denn die Kaiser mochten ahnen, dass eine Zeit bevorstehe, in welcher das monarchische Princip ohne einen, dasselbe zum göttlichen Institute erhebenden Anspruch der katholischen Kirche allen Eventualitäten der sich umschwingenden Verhältnisse preisgegeben sein und entweder in dem Strudel der Bewegungen eines rohen Waltens der physischen Volkskraft, oder doch später in den noch gefährlicheren Tendenzen einer hohen, aber vielfach irgeleiteten und eigennützigen Intelligenz und Philosophie seinen Untergang finden würde“ atd.

Doufámeť ovšem, že z každého konkordátu Církvi dobré vynikne ovoce. Církev ale vítězí pýchy nezná; zapomíná pouze na bolesti přestálé, a děkuje Bohu za každou blahoslibnou smlouvu.

Neočekávejme též velkých vítězství a valných obrácení ku víře samospasitelné. Příliš hluboké jsou rány, jež posud člověčenstvo rozrývaly, a nynější materialismus, neunavený industrialismus novověký není zajisté s to, pomoci z neduhův, aniž chce hrubě, připojit se k Církvi co spojenec k dobrému. Kdy asi tyto živly se proniknou, a kdy Církev co žena v evangelium svým kvasem vše nenaplní: (Mat. XIII, 31—35) my sobě blíže ustanoviti netroufáme. — Pominulé XVIII. století chtělo rozumem vše ovládnouti; za našeho věku ale zdá se, jakoby chtivost a rozkolnictví všeho zmocniti se chtěly, tak že v plné míře se sv. Janem říci můžeme, „vše, co nyní jest na světě, jest žádost těla, a žádost očí a pýcha života“ (1 Jan I. 16).

Nesnadná to věc, zvítěziti nad všelikými takovými snahami a směry. Proti takovéto síle třeba vyšší, nadpozemské síly, jakověž nemá do sebe žádné zřízení, žádná úmluva lidská. Na tyto některé stránky hledme, chtějíce náležitě souditi o konkordátě a užití ho. Konkordáty, opáčíme, jsou věc výborná, avšak konkordátem není ještě vše získáno. — Blahoplné síly životní dostává se jim teprva duchem — životem po slovu a moci Páně.

Co tedy jest úlohou kněžstva? V jakém půjdeme my kněží směru? Odpovídáme slovy slavného Kraševského: „Po starém obyčeji — s křížem svatým v ruce, s věrou v prsou, s láskou k vlasti, po zákonu Božím cestou přímou, a bude — dobře.“ Jsouce bojovníci Kristovi, nezapomeňme na hlavní útoky nepřátel našich; nezapomínejme, že naše časopisectví mnohem více *zkvétati musí*, ač chceme-li rovnou a stejnou

zbrani bojovati proti nepřátelům Církve. V tom ohledu však, opětujeme, za posledních desíti let v mnohém *pochybno* u nás a mnoho opominuto. Než slovo toto třeba bylo tvrdé a pravdu trpkou v sobě mělo, jest jen ohlase toho, co v loni 9. Řijna v Solnohradě při všeobecné schůzce jednot katolických vyřčeno jest: „*Katolické listy zadost nečiní své velké úloze.*“ — Máť zajisté, pokud má časopisectvo vůbec kvěsti, každý denník jistou důstatečnou duchovní i *materialní* podporu míti. Jediný redaktor nemůže zadost učiniti, kde sluší, kdež třeba spojenými silami pracovati, a kdež by právě kněžstvo, pracující na vinici Páně, horlivěji mělo se účastniti a brániti zájmy své svaté víry.

A proto by přáti bylo, aby tudíž i náš Blahověst více se rozšířil mezi lidem. Co se v Irsku, Anglicku děje s trojníkovými listy (*penny-gazettes*) a četné čtenářstvo, jež listy takové mají, mělo by alespoň dílem i u nás vstoupiti v život. Časy nutí ku čtení. Nuže, nechať se čtou věci dobré a duši spasitelné! — Při tom všemožně vynasnažiti se musíme — čím dále, tím více — abychom psalíslohem vybroušeným, světlým, živým, čtenářstvu přiměřeným. Aneb vezme jen, kterak sobě v té věci vedou protivníci naši na všech stranách. Jak hladká jest forma, jakovou přepodivnou vybroušeností, živostí a průsvitností slohu vynikají díla, knihy, noviny, časopisy v protestantském Německu na rozličných stranách! — Tím patrněji bijí nám v oči nedostatky a vady v národní naší *belletristice*. Ve všech literaturách panuje na tomto poli činnost neunavená. Pracuje se tam mnoho proti Církvi, pracuje se ale též pro ní. Nesluší-li, aby se tudíž pracovalo *také* u nás? Aneb směli bychom to jednou zodpovídati před Bohem, pustivše celé pole to nepřátelům pravdy a Církve Boží? —

Protož ještě jednou voláme, nechat se brzo vzkřísí náš časopis pro katolické duchovenstvo! Hledme sobě též více správné belletristiky v duchu církevním — v duchu katolickém. Zde by ovšem jako v jiných zemích k tomu konci řádné *spolky* zříditi se měly, neb síly jednotlivcův i tu málo vykonají. Myšlénka, kterouž před 12 lety v život uvedla u nás kniha „sv. Vincenc de Paula,“ měla by opět oživit a důsledně rázně a přiměřeně provésti. Díla, jež vydává Dědictví svatojanské, jsou ustanovena více pro lid tříd nižších. Pro vyšší, vzdělanější třídy málo posud u nás psáno jest v duchu katolickém. Pokud ale nemůžeme původní práce v okamžení získati, hledme dobré ovoce z ciziny udomácniti na roli naší československé literatury, aby dobrý lid, nemaje knih dobrých, nesáhal — po zlých.

Mluvíce o časopisectvu našem a o literatuře české, mnoho bychom vůbec ještě přidati měli. — Prozatím ale doložíme toliko slova slavného Moye de Sons, jenž v Solnohradě takto se vyslovil o časopisectvu: „Heslo naše budiž: Podpora tisku katolického nejenom prostředky materiálními, nýbrž i duchovními. — Mnohé duchovní síly, jsouce rozptýleny, hynou. Spisovatelé se mají dle zákonitých ustanovení spojovati ve spolky, tvořiti duchovní rytířstvo, a takto vši silou tisk podporovati.“ Dále pravil dotčený muž, že jen silami spojenými ve spolicích vše, což se velkého a slavného stalo v dějinách, lze opět uskutečniti. Spolky, za časův nynějších se množící, jsou tedy dobrým znamením. Tyto spolky, duchovní správě podrobené, omladí člověčenstvo hynoucí. Než musí — tak praví učenec Innsbrucký — povšechný účel ve skutečích se zrcadlit; každý musí sám u sebe začít, a onomu prostému vojínovi pohanskému se podobati, jenž na

konci jakési slavné řeči pravil: „Co tento řečník *pravil*, chci já *konati*.“

Obratme se opět ode knih k životu skutečnému. — Jest se věru podiviti, co podniká protestantismus v tak zvaném ústavu: „Innere Mission,“ rozšířeném po severním Německu, ve Švýcarsku, v Belgii atd. Aby jakýsi život osvědčil a udržel literaturu, má své jednatele na všech stranách. Rozdávání knížek všeho druhu a sv. Písma zvláště, peněžní podpory a oběti nenebatné, i mnohé jiné více méně důstojné a nedůstojné prostředky se provádějí, aby se získali přívrženci, aby pak se říci mohlo, že i protestantismus rozšiřuje a zmáhá se ve světě a že roste. Než jalová, ano z cela marná tu práce jeho. — Co jest spolek biblický v Anglii, jenž usiluje o rozšíření bible po celém světě (ovšem žese při tom postranních užitekův obchodních nikoli neopomíjí), totéž jest u vnitřním ústrojí svém tato missie protestantismu, a výsledky, tuším, budou tolikéž jalové a prázdné. —

Blaze nám katolíkům! My nečiníme teprva *zkoušky*, nýbrž v nejsvětějších a nejdůležitějších zájmech života vezdejšího máme jistotu stálou a pevnou. Nesmíme však právě proto ruce zakládati, že máme vždy zálohu pevnou na skále Petrově; naopak má i musí se ovšem i život náš vniterní tím více rozvíjeti a vydávati ovoce hojného. I u nás jsou za tou příčinou *missie* jakož i jiné *pobožnosti* a *bratrstva*, jež vše k tomu cíli směřují, aby se víra naše i v životě důstojněm obdržela i zářila. A tu arci přáti by si bylo, aby zvláště *missie* v Čechách bývaly četnější, — a přede vším aby města dobrým příkladem předcházela. Sídlní naše město rakouské to již svým příkladem roku loňského předešlo. Bohdejž, by i ostatní města následovala! — V kraji by *missie* o-

všem neméně žádoucí byly. Než oběti, bez kterých missie podnikati nelze, byt' byly sebe skrovnější, na mnohých místech jsou nemilou závadou. Protož nechť alespoň částečně, kde dva kněží na vinici Páně pracují, *májové pobožnosti* tuto mezeru vyplní, stanouce se jakouž takouž náhradou a přípravou missií. Při této pobožnosti lze mnohé stránky duchovních potřeb vytknouti, a tudíž vůbec blahodějně působiti v život křesťanský. Že však i kázání a křesťanské cvičení atd. v témž směru se držeti musí, nemusíme již blíže podotýkati. Po našem zdání a přesvědčení čím dále tím patrněji jeví se potřeba *cyklických řečí*, aby lid všemožně v úplné souvislé poznání pravd samospasitelných se pohroužil. A toto jest ještě *velkou* úlohou kněžstvu nynějšímu, aby se *celého* člověka u všech zájmech duchovních a pozemských zmocnilo, na dráze křesťanské jej udrželo a ku pokroku vyššímu povzneslo. Jak rozdílná nynější duchovní správa od posledních desíti let! Jaké pády v pastorační nyní přicházejí, které jindy ani ve snách za možné se nepokládaly! Než právě, že kněžstvu práce na všech stranách přibývá i odevšad kyne, třeba tím bedlivěji usoustřediti svou činnost k jednomu cíli nebeskému a varovati se, aby se síly nerozptýlovaly na různě. Vytrváme-li v dobrém boji, nesklame nás naděje, nemine nás vítězství.

Všecka bratrstva a veškeré pobožnosti za našich časův více *praktického* rázu nabyti musí, ač mají-li účelu svého dosáhnouti a pomoci lidstvu kleslému. Ano i naopak čím více se náboženský život probudí ze sna, čím více se lid láskou k Bohu Stvořiteli a Spasiteli svému rozhojní, tím utěšeněji rozkvétati bude též láska k bližnímu, zvláště útrpná trpícím a bidným nešťastníkům. — Nechceme se hájiti proti nářkům ji-

ných národů, jenž nám Cechům vyčítají, že jsme i v těchto věcech *nejposlednější* — chceme připomenouti pouze za omluvu, že u nás dotud poměry nebyly tak spletené, jako u př. ve Francii aneb v Anglicku, a že dosavad přímou rukou almužny se podávaly a přijímaly. Takovou měrou, Bohu díky, chudina u nás nikdy nebývala zkrácena. Poměry však nynější znamenitě se mění, a rádně organisovaná péče o chudinu stane se neuchylnou — nutnou. I kdo má se věci té vlastně a cele ujmouti? Po našem zdání a přesvědčení jediné Církev dovede opatřiti chudinu způsobem prospěšným a opravdu blahodějným. Nechať se tedy Církvi nebrání, v plné míře a bez všeliké závady konati veliké dílo milosrdenství na zemi. Nepochybujem, že Církev tím blahodějněji působiti bude, čím volněji duchovní moci a lásky své užití moci bude. Připomeňme si jen první století křesťanské Církve, a zvíme, seč jest Církev, kde jí dáno, svobodně *sloužiti* lidem.

Co zatím u vši skromnosti předmětu tohoto se dotýkáme, obracujme své zraky k národům románským, a odtamtud jako na důkaz, seč jest katolická láska, jen dva obrázky čtenářstvu nakreslíme. Chceme tu mluvit o knězi *Cestacovi* a o *služkách Marianských*. —

Abbé Cestac jest sprostinký kněz blíže Bayonny pracující ve správě duchovní. Bez peněz a při špatném výnosu farním (v průměru kněžstvo francouzské ještě hůře opatřeno jest než rakouské) tolik dovedl, že mohl po své lásce křesťanské a v neskončené své důvěře v Boha zaříditi několik ústavův, kterých i my sobě povšimnouti můžeme. Na ulicích nalézal často dítky *docela* zanedbané, jež v bídě a v nevědomosti rostouce, vůči hledě ku své záhubě časné i věčné vstříc kráčely. To kněze mocně do-

jalo, že dnem i nocí přemýšlel, která by tuto neřest odvrátiti mohl. Byloť samo sebou patrné, že tyto nešťastné dívky rodičům se vrátiti nesmějí, nýbrž že sám péči míti musí o nebohé.

Jakýsi dobrodinec v Bayonně svěřil mu k tomuto účelu jizbu ve svém domě. Než prostora hned první dni již nestačila, ačkoliv Cestac pouze nejchudší a nejopuštěnější dívky přijímal. Avšak láska křesťanská překoná vše. Šlechtný kněz najal si domek na břehu mořském, uvedl do něho milé své dívky, vyučuje je neunaveně u svaté víře, vede je k životu nábožnému a pořádnému, učí jich čísti, psáti a počítati, a přiučuje jich nejobyčejnějším zaměstnáním, kterými by si později chleba dobývati mohly. Poněvadž ale jest mládeži zahálka jed nejobyčejnější, moudrý kněz zvláště k tomu prohlédá, aby se dívky všemožně ku práci přidržovaly.

V těchto okolnostech vzdělal chudou, písčitou půdu na břehu mořském tak výborně, že ze zpustlých roklí bohatá zahrada zelenářská se vydařila. Výnosem požehnané zahrady této možná pak bylo všecky potřeby ústavu zapravovati. To se stalo r. 1836.

Šťastný výsledek prvního pokusu přiměl šlechtného kněze, že ústav jiného druhu a neméně potřebný a důležitý založil. Jsouť dívky hluboce kleslé, jež druhdy v těžkých okolnostech svou nevinnost a vědomí své křesťanské důstojnosti byly ztratily. Právě náboženství může zde pomoci, může připomínati spásu budoucího života nebeského, může útěchu zjednati a zaručiti naděje, že odpuštění posud možné, a kajícím že kyne spasení. Aby však polepšení bylo možné, musí se hlavně každá příležitost ku zlému odejmouti; dívky ty musí v domě ku společnému životu shromážděné v kajícího a pracovitosti život svůj trávit. Cestac rozšířil skutečně svůj

skromný domek, a otevřel v něm výborné útočiště kajícím dívkám.

Mimo útočiště pro dívky nedospělé, kteréž *Providence* sluje, a vedle toho ústavu druhého neunavený muž ještě třetí ústav v život uvedl. Jest to tak zvaný ústav „*Ouvrois*“, ve kterémž se dívky cvičí pouze v pracech pro domácnost určených. Zvláště prohlédá se k tomu, aby se tu dobré služby odchovávaly. Aby ale nezhybnulo dobré ovoce, kterého tu mládež získala, zůstává kněz Cestac s každým svým odchovancem ve stálém písemném spojení. V těchto blahoplodných pracech — (Bůh tu žehná patrně; bez krejcaru takorča se začalo, v 10—12 letech se již více než 120,000 fr. čistého užítku k dalším podniknutím získalo) — podporován jest pannami města Bayonny, kteréž se k týmž účelům co Cestac věnují, přijavše jméno: „*Servantes de Marie*.“ — Jsouť to pravé dcery a služebnice křesťanské lásky. V jejich domech uchází čas mezi modlitbou a prací. Prostory klášterní jsou zvláště útočiště dívek nešťastných, kteréž byly za přijetí prosily. Ubohá tato stvoření nalézají zde upřímná srdce, nalézají přístřeší, kdež mohou pokání činiti; nalézají navedení na dráhu ctnosti a útočiště pro celý život svůj, pokud zde setrvati chtějí. — Nejkrásnější vyšívání a jiné práce ženské dělají se v těchto domech na zakázku. Mimo to vykonávají sestry též domácí práce, práce polní i zahradní. Kláštery jsou docela chudé, neprosí však o žádnou almužnu. Pokud co se jim dobrovolně poskytne, vděčně přijímají; zvláště pak ruční práce ženské co nejochotněji a nejlaciněji obstarávají. — S milým pocitem rozpomínám se na utěšenou hodinu v požehnaném útočišti tomto křesťanské lásky. —

Sestra velmi přívětivá vodila nás po všech komnatách a v zahradě. — Zvláště nám bylo nápadné, že jsou ná-

hrobky docela rovné a holé, a že ani dřevěného kříže nebylo nikde na hrobě. Sestra, usmívajíc se, odpověděla nám: „Jsem chudé, avšak předce v klášteře zapisujeme všechny, kteréž v těchto písčínách odpočívají.“ Zajisté jest jejich řehole velmi přísná. Chléb, zelenina a jen třikráte do roka maso jest jejich pokrm, voda jejich nápoj. K tomu vedou péči o nemocné, ku kterým povolány bývají do domů, a pracují ve školách, jak jsme již byli dříve podotkli.

Tyto dva obrázky snad postačí na důkaz, seč jest svatá Církev katolická na roli blahotvorné lasky. Směle se tázati můžeme, kde vně Církve nalezneme cosi podobného? —

Dodatek redakce. Velevážený přítel náš, vel. kněz p. *Hausmann*, zřejmými slovy přičítá Blahověstu, jako by dotčený časopis náš hlavní byl příčinou, že klesl — že zašel důležitý časopis pro katolické duchovenstvo. — Než domněnka ta, jak lze snadno dovésti, jest *nemístná*. Poněkud tuším nahlíží to důstojný přítel náš sám, jelikož něco níže žaluje na duchovenstvo, ježto řečeného časopisu neuchránilo před úpadkem. — Zatím ale i tak ohraditi se sluší proti jakovémukoli účastenství v provinění, jež se Blahověstu přičítá. Jak vědomo, Blahověst a Časopis pro katolické duchovenstvo přestaly r. 1852 vycházeti téměř jednou dobou, Blahověstu, jelikož byl onoho času týdeníkem, nedostávalo se kauce, žádané zákonem. Časopis pro katolické duchovenstvo, kterýž se byl za poslední redakce své učinil měsíčníkem, přestal, že neměl onoho roku dosti odběratelův. To bylo, pokud víme, hlavní příčinou. Blahověst, vděčně pamětliv laskavé přízně, s kterouž jej byl hned od samého počátku podporoval a povznášel pt. nynější nejduš. p. biskup Budějovický *J. V. Jirsík*, jež tehdejší výborného duchovenského časopisu redaktor, nepozdvihl proti dotčenému měsíčníku hlasu ani tehdejší, když se mu za potomní redakce krivdy činiti počaly. — Prohledajíce k potřebám věku, jež vážený p. spisovatel naznačuje, ovšem i my přáli jsme duchovenskému časopisu zduar a slavného trvání; i my srdečně želeli, že zanikl a zaniknuv jednou, z mrtvých nepovstal

prvé, než se v nynější formě své objevil zase Blahověst. — Než vzbudte jen, jak si z té duše přejeme, vzbudte zaniklý časopis duchovenský a Blahověst uvítá jej s nadšenou radostí, se srdečným plesem provázeti jej bude na cestách jeho. —

Křesťanské náboženství a filosofie.

Od kněze *Pavla Zahálky*.

Křesťanské náboženství obsahuje v sobě základní pravdy naší vědoucesti. Ono vyznačuje naše odvrácení od Boha i možné spojení s Ním; ono dí, co jsme byli někdy, co jsme nyní; ono vykládá celou historii člověčenstva. Kde mnedle jest filosofie úplnější nad tu, která jest obsažena v učení křesťanském? Kde jest *báseň* vznešenější onoho, které dýše v tajemství svaté víry? — Vše jest tam: milost a láska, umění a světlo. Duch nachází v něm rozluštění všech pochybností, odpověď na všechny otázky, podporu v nejistotě, srdce cíl svých tužeb, ukojení svých ušlechtilých žádostí, pokoj a sílu ve své činnosti, ve své blahotvorné lásce. Ve svaté víře Kristově všecko souvisí; jednímčím článkem uzavírá v sobě ostatní; učení o mravopoctnosti řádnou přirozenou měrou se vyvíjí ze zásad a učení víry; všechny zákony, všechna přikázání souhlasí s pravdou v učení; láska rozkazův, moudrost rad jak milostně se odráží v obrazech bohoslužebných a v církevních slavnostech. Ve všech živlech a rozmanitých formách jest souhlas, všechny plynou z jedné, myšlenky, která směřuje ke všem mohutnostem duše, která mluví k rozumu učením víry, k srdci učením o mravopoctnosti, k vůli anobř i k samé smyslnosti kázání, k obrazotvornosti a očím, bohoslužbou. Jedna myšlenka tu podmaňuje ducha skrze víru, srdce skrze lásku, vůli skrze poslušnost, obrazotvornost a oči skrze podivnou krásu, tělo a smysly skrze kázeň.

Kdyby křesťanské náboženství nebylo zjevené od Boha, již co soustava filosofická lépe by souviselo a bylo by úplnější, než kterákolivěk sebe bohatší, sebe vznešenější báseň. Zde rozvíjí se uzel všech těžkostí, kteréž svíraly mudrce; zde se rozlušťují záhadky, kterými se zanášela zvědavost všech myslitelův. Ptej se filosofie na Boha, člověka, přírodu: ona ti dá odpovědi pochybné, nejisté, opačné. O veškerých pravdách, týkajících se života toho nebo budoucího, bude ti podávati na

tisíce výkladů mnohem temnějších, než jsou tajemství, jež chce odhaliti. Usilujíc uklouznouti tajemství jednomu, deset jiných provolá; chtěje upříti zázrak jeden, na sto jiných méně pochopitelných a jasných uvodí; nechťe uvěřiti Bohu a Církvi, věří člověku, věří výrokům lecjakých učitelův. Nemohouc pochopiti tajemství Trojice Boží, zamítá je, avšak s jakousi dětinskou podajností přijímá tajemství mnohem nepochopitelnější—domněnky pantheismu. Neboť pokud jest těžko pochopiti, kterak božská přirozenost a podstata může býti ve třech osobách rozdílných, zachovávajíc ve všem nerozdílnou jednotu: jak by tu mohlo býti snadno vysvětliti si, kterak se může táž božská podstata sdíleti všem bytostem tak rozmanitých povah, tak rozličných způsobův, a neztratiti se v této směsí veškerenstva!

Nechce-li filosofie uznati prvorodý dědičný hřích, o němž svědčí tělo i duše i všecek život náš: nutně poddati se musí do nesmyslných hypotéz a předce nerozluští otázku, při kteréž vážne rozum všem mudrcům — otázku: „Odkud tolik zlého ve světě?“ A místo co by měla hledati počátek zlého ve svobodné vůli, jež si může zvoliti mezi dobrým a zlým, hledati ho bude v Bohu aneb v nějaké nutnosti, nezavislé od Boha, v podivném, slepém osudu, mocnějším nad Boha, aneb aby tím snáze vyvázla z rozporu a ušla námítkám, jichžto ji nelze vyvrátiti, počne popíráti zlé, a beze studu bude za klam ducha vydávati rozdíl, jaký činíme mezi dobrem a zlem.

Filosofie, ježto se cizí křesťanské víry, ta ovšem na prsto zamítá článek o vtělení Páně. Avšak články víry křesťanské jsou tak přiměřeny potřebám našeho rozumu, že jich obejítí nelze, a pokud je kdo popírá, vidí se nucena, místo nich za pravé bráti domněnky nepodobné, nesmyslné a nemístné.

Ti, kdož upírají vykoupení skrze Krista, zdaž nemusí dáti místa vykoupení skrze člověka? Ti, jež popírají svobodu člověka, tvrdíce, že jest naprosto závislým od vůle vyšší, nejsou-li to ti, jež v jiném socialním řádu provolávají neodvislost, kterouž by nemožnou se učinila každá společnost? Ti, jež zavrhlí autoritu Církve, viníce ji, že ducha svírá pode jhem nesnesitelným a mrzkým, zdaž nepřičítají vládu moc neobmezenou, napomahajíc k pýše těm, jimž do rukou Bůh tu moc vložil?

Podivným řízením Božím se to stalo, že od nepřátel autority církevní poslo uče-

ní politování hodné, kterýmž, jedva se bylo ukázalo, zotvíraly se propasti a posvětě rozešly se strašlivé bouře, provázené zločiny a strastmi nesčíslnými. Duch člověka odstoupiv od pravdy, klesá v blud, lichou to tvářnost pravdy. Pravda ale jest jako nějaká hora, u nížto na úpatí se otvírá propast, do níž padají ti, jež se spustili cest pravdy. Možná pak snadno dokázati, že každý, kdož se odřekl některého článku víry, připouští mnohem těžší, a vzdávaje se poslušnosti sv. Církve, stává se otrokem nerozumných lidí, jejich předsudkův a obyčejův; nechťe se ponížiti, se snižuje; vzdaluje se pokání, připravuje sobě útrapy mnohem trpčí, než bývají kajicné pokuty, jež ukládá Církev.

Obdivuji učení Církve, jeho jednoduchost a vznešenost naproti nestvůrám bludu. Jakou důstojnost člověka, jaké světlo ducha, jakou sílu vůle, jaké potěšení srdce, jakou poesii jeví učení o vtělení Páně! Jak veliký se ukazuje člověk v Kristu, jímž přirozenost lidská povýšena — přivtělena jest k osobnosti božské! Kterak vyvýšena jest cena člověka od těch časův, co se dokonalo vykoupení jeho krví Boho-člověka! Jak vznešeným a slavným výkonem stává se modlitba, sjednocená s modlitbou vtěleného Boha. Jak i menší činy života jeho se zveličují a činí se důležitými skrze moc, kteréž nabývají sjednocením s mocí Kristovou! — Jakovéto ceny nabývají utrpení naše, spojené s Jeho utrpením, naše smrt smrtí Jeho.

A co mám říci o *proměnách*, kteréž v nás působí *milost* Boží? Milost ta uvádí nás v řád nadpřirozený, nadmyslný, uznávajíc a probuzujíc tudíž v člověku moc, kterouž lze povznést se nad vlastní přirozenost a jednoduchým činem vůle přejíti tam, kdež Bůh jest s anděly — povznést se do oboru vyššího světa.

Jak velkou cenu dodává Církev našim *pocitům*, předkládajíc učení své o očistci, a ustanovujíc poměry mezi živými a mrtvými? Svazky, jež nás poutají k rodičům, přátelům, neruší smrt, a ty nejsladší pocity srdce jsou znamenány pečeti *nesmrtelnosti*. Pocitův těch síla roste, když víme, že v lásce můžeme setrvávat i ovšem i po smrti.

Jak pěkně nám Církev vysvětluje *tajemství přirody* ve svých obřadech, svěceních a exorcismech! Co jsou výklady mudrcův naproti prostým výkladům v modlitbách Církve! V jejím učení a obřadech nalezněš vše, basnictví, umění, vědy i filosofii.

Ne vše zlato, co se třpyti.

Valná většina německých přírodopiscův zasazuje se všemožně o zlehčení a vyvrácení všelikého náboženství. Usilující zbavit lidstvo blahodonné víry v jediného Boha, jako náhradou podávají mu hubený a lichý svůj — pantheismus. Rozumí se samo sebou, že jim přede vším činiti jest o zlehčení Písem svatých, a tudíž hlavně na první knize Mojžíšově, na zprávě o vzniku světa berou pohoršení, tvrdíce, že prý vše, což napsal Mojžíš, není leč — pohádkou. Každý, kdož jim věřiti nechce, nesmí se, ovšem podle zdání jejich, pokládati za osvětleného syna XIX. věku, aniž prý jest hozen kráčetí ve světlostech, jež oni rozsvítili. Než světla ta měla by se nazývati světýlkami, jež uvodí člověka na bažiny, v kterýchžto, naň číhá zahynutí. Neposlední místo mezi dotčenými přírodopisci zaujal bývalý profesor Giessenský *Vogt*, jenž staré a nové bludy sbíraje, činí se neunaveným jich hlasatelem. Nadarino pozdvihl se proti němu nejedni proslulí učenci, dovodíce, jak liché a nemístné jsou námitky jeho. *Vogt* s družinou svojí nevšímaje si ničeho, drží se jediné svého, a neustává rozšiřovati bludy ty. Vizme aspoň jeden příklad, jak bývalý profesor své rejdy provozuje.

„Kdo věří na bibli, musí jí věřiti ve všem,“ praví *Vogt*. Kdo Adama pokládá za praotce lidského pokolení, musí tolikéž podobnou důstojnost přičítati Noemovi, kterýžto s třemi syny svými po potopě sám zůstal na zemi. Jaková by to ale musila býti plodnost, kteroužto by se během 500 let v samém toliko Egyptě lidé byli rozmnožili na milliony. — Mimo to dosvědčují nám památky Khorsabadské, tolikéž i Ninivetské, že krátce po potopě velmi četní národové v Malé Asii přebývaly. Myši a králíci zoufati by musili, kdyby za takový krátký čas měli rozploditi takové potomstvo. — Tak řečený *Vogt*.

Proti lehkovážnému zlehčovatelí Písem svatých ozvali se ale též sami učenci němečtí, připomínajíce bývalému profesoru tomuto, že již počítati zapomněl. — Nebo netřeba, leč jednoduše počítati, a ukáže se kterak během 500 rokův člověčenstvo skutečně až nad pomyslení rozploditi se mohlo. — Dejmež tomu u p., že by muž a žena, od 25 do 50 let vždy jenom 6 dětí zplodili: počet lidí by se takovou měrou v 25 letech zšesteronásobil, aneb berouce věc podle pohlaví, manželství by se v dotčeném čase vždy ztrojnásobovala.

Již ale podle toho nabudem následujícího přehledu.

Roku po potopě	1	25	75	100	125	150	175	200
					bylo			
párův	3	9	27	243	729	2187	6561	19,683
Roku po potopě		225		250		275		300
					bylo			
párův	59,049	177,147		531,441		1,594,323		
Roku po potopě		325		350		375		
					bylo			
párův	4,800,000	15,000,000		45,000,000				
Roku po potopě		400		425				
					bylo			
párův	135,000,000	400,000,000		atd.				

Hle tedy, berouce věci jednoduchým způsobem v kulatém počtu, shledáváme, že roku 425 po osudné potopě při nejmenším na světě býti mohlo 800,000,000 lidí — nehrubě o mnoho méně, než se jich počítá nyní. — A počet dětí, mohoucích se během 25 rokův zroditi v rodinách, nebral se zajisté veliký, pokud se na jedno takové manželství kladlo 6 dítek. — Z toho viděti, jak špatně p. *Vogt* a druhové jeho v Němcích umějí počítati, kde jim nenávisť proti náboženství kalí zrak a mate rozum. Dobře, tuším, sami Němci radi drzému profesoru, aby se leč čemus přiučil a třeba i od sedláka, jelikož každý sedlák mohl by jej — učeného přírodopisce — poučiti, v jakovém podivném množství se rozplemeňují myši a králíci. Ostatně vidouce takový neblahý zmatek v přírodopisnické literatuře německé, slušně si přejeme, aby Bůh sám ráčil uchovati nás od náslapníkův, hrnoucích se za ne-neblahými takovými vůdci. — Přijdeť sice jednou čas, kdežto, jak se naděje Menzel, pominou předsudky nynějších přírodopiscův, a kdežto se lidé budou moci jediné diviti nesmírné zaslepenosti, kterouž jinak i výteční zpytatelé pojati byli. Ale netřeba-li prositi Boha, i přičiníti se též na poli vědeckém, aby čas ten rychleji nastal a lidé přestali otravovati duše lidské?

Jubilejní poutě Mariecellské.

V listech katolických německých dočítáme se podrobných zpráv o valném účastenství, s kterýmž se pominulého leta 1857 slavilo jubileum v Mariacelle. — Živé to účastenství a veliké zástupy zbožného lidu téměř všech jazykův rakouských slušně se mohou pokládati za důkaz, že žije v národech rakouských úcta ke královně nebeské a sv. víře katolické. Nebudeť pak od místa, v Blahověstu našem podati stručný přehled, poutníkův Cellen-

ských dle krajín a pokud možná i dle národnosti. Přišlot pak do Marievěly poutníkův:

z Čech	25,000
z Moravy	20,000
z Uher	135,000
z Rakous	40,000
ze Štýrska	40,000
z Korutan	2,000
z druhých zemí asi	3,000.

Povážíme-li krajiny, z kterých přicházela procesí ta, neuhodíme tuším daleko od pravdy, že mezi poutníky těmito bylo asi 80,000—100,000 Slovanův.

Béře-li se zřetel na rozličné stavy, ku kterým náleželi poutníkové, možná tvrditi, že jich bylo

z duchovenstva asi	1,200
ze šlechty	600
z vojska	200
z úřednictva	3,000
z měšťanstva	70,000
z vesničanův	150,000
z dělnického lidu	40,000.

Mezi poutníky těmito, jak vědomo, stkvějí se též jmena JAV. císaře a císařovny, kteřížto byli d. 16. Července pobožností svou v památném onom chrámě vykonávali. Mimo to zavítali tam ze slavného domu císařského JM. císařovna Karolina Augusta, JCV. arciknížata: František Karel, Ludvík Viktor, Karel Ludvík, Jan Ludvík, Karel Ferdinand, František Karel JCV. arcikněžny Marketa, Alžběta, Hildegarda, Marie a Žofie. —

Co se dotýče JÉmin. kardinálův a druhých nejd. pp. biskupův rakouských, připutovali jsou na posvátné ono místo Mariánské, pt. pp. kardinálové: Ostřihomský, Pražský, Vídeňský, apoštololský nuncijs Msg. de Lucca; arcibiskupové: Olomucký a Hořický; biskupové: Brněnský, Hradecký, Košický, Labodský, Linecký, Kamenický, Pětikostelecký, Tesmeský, sv. Hypolitský, Vesprimský a Vacovský. V celosti napočítáno poutníkův 270,000, z nichž asi 265,000 osob sv. zvěd vykonalo, a k stolu Páně přistoupilo. —

Nejsilnější procesí mimo veliké Uherské (27,000) bylo Vídeňské (4500), Hradecké (5000) a Brněnské (2000).

V z k r í š e n í.

Od J. Drbohlava, bisk. vikáře Nymburského a faráře v Jeseníku.

Vím, že umru, že můj duch,
Až pokyne jemu Bůh
Opustí svůj křehký stánek;
Vzdušným křídlem opatřen,
Vzlétne v jiný kraj, kde jen
Věrným svým slast radováněk,
Zlým pak hoře co mzdu vin
Připravil Bůh Hospodin.

Bezduché tu tělo mé,
Na lože si ulehne,
Které na mateřském klínu
Posvátná mi chystá zem;
Tam mé oči dlouhým snem
Zavrou se, tam odpočinu
Po práci a po boji
V tichosti a v pokoji.

Žádné bouři tento klid
Nezdaří se porušit;
Tíše, tíše budu spátí,
Dokud zvučné trouby hlas
Nezvolá, že z hrobu zas
Ten, kdo spí, má rychle vstáti.
Za těch vážných, slavných dob
Můj též otevře se hrob.

Tenkrát opět v kůži svou
Kosti mé se oblekou,
Vzhůru vstanu ve svém těle;
Pomine v mém oku mrak,
A můj jiskřící se zrak
Uzří Boha Spasitele,
S pluky andělů an jde,
A lid k trůnu svému zve.

Není šalba to a klam,
Za pravdu co pokládám? ...

Nemýlí se srdce moje,
Jeho touhy, naděje
Sotva vítr rozvěje

Jimi duch můj zde se koje
Neviklá se, neboť ví,
Neklamná co pravda dí.

Dí však pravda, Kristus můj:
Statečně u více stůj!

Má jest moc, mé z mrtvých vstání.
Kdo u víře stálý byl,
Byť by v hrob se uložil,
Bude živ. Zdaž mi kdo brání,
Zesnulému život dát,
Věčně mu jej zachovat?

V slovu tom jest jistota;
 Jím, aj, dárce života,
 Sám Bůh vtělený se vázal.
 On též — s radostí to dím, —
 Bezpečnou svým vzkříšením
 Cestu z hrobu nám ukázal,
 Jasnou, čistou, nevinnou
 Vzkříšených jsa prvníou.

On, můj vůdce, on jest živ!
 Za ním, hlavy nakloniv,
 Pospíšim i já kdys k hrobu;
 Toť však moje útěcha,
 Že mne v hrobu nenechá;
 Vyjdu z hrobky v jistou dobu,
 Proměněn a oslaven
 Jako on, jenž můj jest kmen.

Jak po noci zatmělé
 Ranní záře vesele
 Ročesýlá svoje blesky,
 A to jasné slunce hned
 Opět pozdravuje svět,
 Navrací se na své stezky:
 Tak, toť hrud' má doufat smí,
 V hrobě mém se rozední.

Jako zrno rozeseté
 Zetlí prv, pak rozkveté,
 A co klas se objevuje; —
 Jako v jarním čase štep
 Vznáší omladlý svůj leb,
 A své ruky vyzdvihuje:
 Tak se zejme jedním dnem
 Jiskra v mrtvém těle mém.

Hrůza již a děsný strach
 Nepokrývá hrobu práh;
 S potěchou naň zří mé oko,
 A co jasných zvonků hlas
 Zaznívá zvuk, plný krás,
 Do srdce mi přehluboko:
 Živ, jest živ tvůj Spasitel,
 Tvoje stráž, tvůj vzkřísitel!

Katolické spolky a družiny ve Vídni.

Na počátku r. 1848 stávalo ve Vídni toliko dvě jednoty katolických; jedna měla za účel rozšiřování dobrých katolických knih, druhá (tak řečené založená Leopoldinské) rozvětvená po veškeré říši, podporovala katolické missonáře v Americe. Než jinak to vypadá ve Vídni r. 1858. — Okolo jednoty katolické, čili jak se nyní jmenuje, jednoty sv. Severina, povstalo a působí tam jiných 10 katolických družin. — Především sluší sobě všimnouti

družiny katolických tovaryšův, kterážto se rok po roce valněji rozmáhá, utěšeněji rozvíjí. Hlavní zásluhy o vznik a zvelebení družiny této dobyl si výtečný starosta její vel. k. *Ant. Gruša*, doktor v bohosloví a kazatel u sv. Štěpána. — Podle požehnaného spolku tohoto, jemuzto se nevšední pomoci dostává ode dvora, od JEm. kardinála arcibiskupa, od panstva i od měšťanstva, vznikla r. 1854 dobročinná jednota sv. *Vincencia*. Co se dotýče účelův a zřízení jednoty této, netřeba leč podotknouti, že spolek ten zřízen jest podle vzoru proslulých družin sv. *Vincencia* ve Francouzích, o nichž v *Blahověstu* nejednou již mluveno. Vrchním náčelníkem čili starostou Vídenských bratří sv. *Vincencia* jest vys. uroz. p. *Robert* hrabě *Salm*, c. kr. komorník a tajný radca. Má pak jednota řečená ve Vídni již 8 sborův; snahou její vzniká blahodějně *Vincentinum*, útočiště to pro zanedbané, opuštěné dítky, pečí její dostává se tělesné i duchovné pomoci četným nuzarům a nešťastníkům sídelního města. K podobnému účelu pracuje od r. 1856 družina Marie-Alžbětinská, ježto záleží z panen a paní, které pod správou ušlechtilé hraběnky *Flory Friesovy* chudých se ujímající obzvláště pak malé, opuštěné dívky na starost sobě berou, netoliko o časné opatření, nýbrž o křesťanské zvedení jejich usilující. — Nejinak působí starší jednota dobročinných paní, ježto hned od r. 1848 ke společnému vykonávání skutkův milosrdenství se byly zavázaly. — Ode čtyř let (1854) zmáhá se též spolek sv. *Řehoře*, jenž sobě vytknul za účel, podporovati chudé, zdařilé posluchače na vysokých školách Vídenských. Podpora, kterou uděluje spolek studentům, jsou buď řádná *pololetní* stipendia, buď mimořádné peněžité dary, svobodné obědy, svobodné byty, knihy, šaty a jinaké potřeby. Správu jednoty té vedou vždy čtyři řádně zvolení zástupcové národnosti po starobylém zřízení vysokých škol Vídenských. — Nejnovější dobročinný spolek katolický ve Vídni jest jednota sv. *Josefa z Arimathey*, jež sobě vytknula za úkol, opuštěné chudáky křesťansky pochovávat. Spolek ten povstal teprva minulého roku, a již za ten krátký čas bytnosti své dokázal hojnými skutky, kterak mu žehná Bůh.

Mimo rozličné dobročinné, milosrdné spolky tyto vznikly během uplynulých desíti let čtyry missonářské družiny. Jsou to jednoty: sv. *Bonifacia*, jednota bl. *P. Marie* pro střední Afriku, jednota *Ježíškova*. K těmto třem spolkům, z nichž, jak vědomo, první pomáhá katolíkům, rozptýleným mezi

protestanty, druhý podporuje missionáře v Africe, a třetí přispívá ku posvěcení dítek, pohanských, hynoucích ve východní Asii, přibyla v druhé polovici minulého roku čtvrtá jednota, pod ochranou neposkvrněné *Rodičky Boží* založený spolek ku podporování katolických bratří našich mezi Turky — Připomeneme-li sobě, kterak se již od mnohých let působením založení Leopoldinského znamenitá pomoc činí missionářům v severní Americe: možná s potěchou jakousi děkovati Bohu, že tolikéž i my katolíci Rakouské říše počínáme, horlivěji než druhdy, usilovati o rozšíření království Božího. Jednoty Mariánské totiž a založení Leopoldinské zajisté, ač střed svůj a ohnisko mají ve Vídni, mohou nýbrž musí se pokládati za rakouské spolky katolické, jelikož v nich účastenství berou všickni národové rakouští. Radujeme se z toho, což tu docílono, nechceme a nesmíme sobě ovšem nic tajiti, že obětovnost a horlivost naše posud nikterak se nevyrovnává účinnivě lásce, s kterouž u p. katolíci francouští podporují missionáře na všech stranách světa. Než platí tu, což jeden z nejslavnějších básníkův našich pověděl o národu našem, an pje:

Arci že jdou jiní cestou hladší,
Pozdě my a těžko za nimi
Za to jsme a náš národ mladší.
My, co jiní dokázali, známe;
Než to tajno přede jinými,
Co my v knize lidstva bytí máme.

Vědomí dosavadní nedostatečnosti naší nechať jest nám tedy podnětem, abychom tím spíše ve svatém závodu dohonili své bratry. Ovšem nesnadná to za takových těžkých časův úloha. Mnoho tu předsudkův, mnoho jest všady odporu proti každému sebe světějšímu úsilí Církve katolické. Každým krokem, kterým Církev dobývá ztenčené — ztracené půdy, rozjitřují se naše dávnych nepřátel jejich; každé sebe menší vítězství, dobyté pravdě, bývá jim podnětem, že k novým brojí se útokům. Než není vítězství bez boje; a dobře, že právě tam, kde boj, kde porušenost jest největší, množí se a zkvétají spolky, z nichž každý se sty a tisíci svými řadí se pod vítěznou korouhev Páně. Jediná Vídeň by ovšem nedovedla mnoho. Činnost katolická, ježto se rozvíjí v císařské Vídni, spolky, kteréžto tam zkvétají, ovšem tím spíše budou prospívati, jestli že i v jiných městech a vůbec po všech krajinách rakouských dojdou podpory, naleznou následovníkův. Po našem zdání alespoň každé větší město mělo by míti svou řádnou jednotu katolickou, družinu katolických tova-

ryšův, bratrstvo sv. Vincencia; na každé osadě mělo by stávatí účastníkův při jednotách missionářských. Mezi národy německého jazyka měly by všude vzkvétati jednoty sv. Bonifacia, mezi Slovany bratrstva sv. Cyrilla i Methodia, vůbec pak i missionářské spolky Mariánské. Pak by ovšem i jiné věci utěšeněji se dařily, a po ovocích poznávalo by se, jak dobrým semenem jsou jednoty a spolky, bratrstva i družiny, oživené duchem víry a lásky katolické. Bůh nám jich tedy požehnej.

City a přání

dne 28. února 1858 *).

„Ty jsi *Petr*, ty jsi skála,
Na té vzdělám Církev svou.“
Zdať ta slova v duši stála,
Kněz když kropil hlavu *Tvou*?
První hlavy Církve jméno
Jalo duši mladistvou,
Být, an zbožnost *Tvoje* věno,
Církve zlatou podporou.

Tam, kde chrámů řada jasná¹⁾,
Zří v Jizerské údolí,
Tvá kolébka stála spasná,
Tam *Tvé* jméno hlaholí;
Hlaholí Jizerským rájem,
Tisícerem duší ctyných,
Jimž jest život květným májem,
Zdarem zbožných skutků *Tvých*.

Kde na *Skále* měl své sídlo
Beneš-Heřmanov rek — lev²⁾,
Panna čistá, lásky zřídlo,
V chrámě od věků má zpěv;
Světlo Boží kde užíral
Hvězda slávy — Fortunát³⁾,
Knihu žití tam's otvíral,
Uče ctnost a zákon znát.

Dvakrát deset jar jsi stále
Květy srdce pěstoval;
V službě Páně volán's dále,
Bys pro Církev pracoval;
Tu's opustil žeň posvátnou,
Jež dožrála pro nebe,
Lásku zůstaviv nematnou,
Výš planoucí pro *Tebe*.

*) *Báseň* ta, od proslulého pěvce našeho V. J. Pícka vydána jest pěti v. d. p. kan. V. M. Pekňy ku počtě nejd. p. biskupa světejšího Petra Krejčího.

¹⁾ Březina, rodiště nejdůst. pana biskupa. — Loukov, Loukovec, Svijany, Všeň, Přepere, Turnov.

²⁾ Z Kralodvorského rukopisu: známý.

³⁾ Fortunát Durych, z řádu Paulánů, rodilý z Turnova.

Tam kde na královské výši
 Země chrámů chrám se stkví,
 Duše zbožné z hradů, z chýší
 Bol i blaho vypoví;
 Kde jsou hroby Božích reků:
 Víta, Jana, Václava,
 Ctí se Panna věčných vděků⁴⁾,
 Tam Tvá služba — oslava.

V radě sboru vznešeného
 Opět dvakrát deset jar
 Pozdvihovals hlasu svého
 Jen pro Církve — školy zdar,
 Proto vděčná, slavná Praha
 Jásá nad Tvou zásluhou,
 Proto hlavy Církve snaha,
 Zdobit moudrou hlavu Tvou.

Církvi vítej, lidu vítej,
 Zástupce Ty Bedřicha,
 Dráhu let blahých nesčítej,
 Naše's láska — útěcha.
 Nuž Ty, Pomazaný Páně,
 Poznav cesty života,
 Pomoz vést nás k nebes bráně
 Apoštolská berla Tvá!

Obrácení a návraty do Církve katolické.

V Solnohradě učinil d. 6. Ledna vyznání víry katolické hrabě *Hahn-Neuhaus* a přijal téhož dne tolikéž svátost sv. břimování. Jeť to příbuzný slovatně hrab. *Idy Hahn-Hahnové*.

V Paříži stala se katoličkou bohatá Angličanka *Miss Hale*, dědička znamenitých statkův (cenit se na 150,000 lib. sterl.). Mimo to pohrdši světem, dala se do kláštera.

Duchovník anglikanský p. *Marshal*, učenec na vysokých školách Oxfordských, farář u sv. Bartoloměje v Lane, navrátil se do lůna Církve katolické.

Ve Vídni odtekl se bludův protestantských p. Dr. *Stein* druhdy profesor na universitě Kielské. S ním zároveň přiznala se k víře katolické celá rodina. Rovněž tak učinil mladý hrabě *Blome ze Salzau*, pán znamenitých statkův v Uhřích.

Při konci minulého roku navrátili se v Angličanech do lůna Církve svaté 4 duchovníci (Puseyité): *Walther Richards, Brown, O-*

xenham a *Nikoli*, odtekle se dosavadních výnosných beneficií svých. Jiných deset v krátkce prý následovati bude.

Protestantský duchovník (Angličan) *Tomáš Ellies*, professor východních jazykův, s rodinou svou v Brusselu veřejně přihlásil se k víře katolické.

Dobročinnost a láska katolická.

Jeho Emin. p. kardinál arcibiskup Záhřebský, *Jiří Haulik*, věnoval národním ústavům (národnímu museum, matici illyrské a společnosti pro dějepis jihoslovanský), 12,000 zl. ve stě.

Jeho Exc. p. arcibiskup Jagerský *Bar-takovič Vojtěch* daroval museu Sedmihradskému 5000 zl. ve stě.

JCM. zbožná *Maria Anna* darovala klášteru vel. pp. Alžbětínek 500 zl.

Koleji a ústavu Illyrskému v Římě darovali JM. p. biskup *Mirko Ožegović* 1000 zl. a JM. p. biskup *Jiří Strossmayer* 4000 zl.

Jakob Lang, měšťan Racharachský nad Rýnem, dům, zděděný po rodičích, věnoval na sirotčinec, přidav k tomu 20,000 dol. co jistinu základní.

V Pánu zesnulý *Jan Kranich*, měšťský radca v Litoměřicích, odkázal novému Litoměřickému ústavu pro hluchouhlémé 10,000 zl. stě.

Na pomoc Mohučanům, nešťastným za příčinou prachárny vyhozené do povětří, sešlo se v rakouské říši asi 160,000 zl., čímž asi čtvrtina škody učiněné nahrazená.

Starobylé zvony v Němcích.

V Němcích vydal pan *Ötto* zajímavou knihu o zvonech. Z knihy té dozvídáme se, že nejstarší zvon v Němcích, *opatřený nápisem*, nalézá se v *Gilchingu* v Bavořích. Zvon ten pochází od r. 1162—1194. Nápisu na zvonech až do 14 věku vesměs psány jsou latinsky. Jeden z nejstarších nápisův německých nalézá se v Alsacii. Pochází z r. 1350. Nebylo-li by záhodno, všimnouti si starých zvonův po vlastech našich: v Čechách, na Moravě i na Slovensku? Nebylo-li by dobře, starobylé památné nápisu přepsati a podati u veřejnost? — Máme za to, že by se i na zvonech leckteré vzácné zrno historické našlo.

⁴⁾ Chrám hlavní sv. Víta zasvěcen původně Boho-
 rodici Panně Marii.

DOPISY.

[Čechy]

V Praze d. 28. Února 1858.

Významné jsou všeliké posvátné obřady Církve katolické a neposlední mezi nimi jest úkon, kterým se světí kněží a biskupové. — U nás ovšem zřídka kdy se přihází, aby kdo svěcen byl na biskupství; tím spíše na to sluší obrátiti zřetel, kolikrátekoli se udá radostná taková příležitost. Takové dostalo se nám právě dnes, kdežto J. Emin. p. kardinál vysvěcoval biskupa suffragana svého nejdi. p. Petra Krejčího. Jak velebně jeví se nám tu Církev, ježto předkládajíc zvolenému přísahu a zavazující jej sliby, všemi obyčejí dává na jevo, jaké chce míti služebníky, jaké biskupy! — Zvolenec jí musí nejprve přislíbiti, že se chce ve všem řídití božskou pravdou Písma svatého a slovy i příklady že bude učiti ji; on se musí zavázati, že chce věrně oddán a poslušen býti papeže co náměstku sv. Petra; on musí připověditi, že se chce všeho zlého vystříhati a ke všemu dobrému se nésti, čistoty a střidmosti sobě hleděti, v božských věcech a pracích výhradně se kochati, pokorou a lichostí druhým svítiti, k chudým, k pcectným a všem potřebným laskav a milostiv býti. Nad to pak, což ovšem samo sebou se rozumí, nelze aby zvolenec dosáhl svěcení, leč by prvé úplné a dokonale učinil vyznání víry. — Po té přikročí se k modlitbám za zvolence a k obřadům, jimiž se tajemná moc svěcení vyznačuje. I tu se mu nejednou na srdce kladou vznešené povinnosti biskupské; nejednou k Bohu vysílají se modlitby o milosti potřebné k takovému úřadu. — Slovo Kristovo: *Přijmi Ducha svatého*, jež pronáší biskup světitel, s přítomnými druhy svými ruce maje vztažené nad svěcencem, významné mazání hlavy a rukou, udílení insignií biskupského úřadu (berly pastýřské, prstenu, knihy, evangelia) provázené slovy a modlitbami, vše to očile předkládá milosti, jichž nabývá — povinnosti, jež na se běře biskup. I kohož to nedojme, když nad svěcencem se modlí světitel, vyzývá Boha o milost, aby se nový biskup v úřadě biskupském stkvěl všelikou ctností? —

Síla Ducha tvého, tak volá k Pánu, naplň nitroby jeho a ohrad vše, což zevně jest. Nechat se v něm rozhojní stálost u víře, čistota lásky, upřímnost pokoje. *Nohy jeho nechat jsou spanilé darem Tvým k zvěstování pokoje, k zvěstování věcí dobrých. Řeč jeho a kázání nebudiž v důvodných slovech lidské moudrosti, ale vyniknej přívodností Ducha a moci Boží.*

*Dej mu, Pane, klíče království nebeského, aby užíval moci své a nekonosil se vládou, kteréžto uděluješ k vzdělání a nikoli k boření. — Buď služebníkem věrným a moudrým, jehož bys Pane Ty postaviti mohl nad čeledí svou, aby jim dával pokrm v čas příhodný, a pronásel na sobě ve všem člověka dokonalého. Budiž v péči duchovní neunavený, budiž duchem vroucí; nechat nenávidí pychu, miluje pokoru a pravdu, aniž pak se jí kdy spustí, byt přemožen buď pochvalami nebo bázni. — Budiž dlužníkem moudrým i nemoudrým, aby dosáhl ovoce z prospěchu všechněch. — Tak se modlí biskup, pomazav olejem svatým svěcení hlavu. A když byl tímž olejem posvátným pomazal mu ruce, opět volá k Bohu, aby, cožkoli pozhledá, bylo pozhledáno; cožkoli posvětl, bylo posvěceno, a pouhé vložení ruky posvěcené aneb jen palce všechněm prospívalo ku spasení. — Než vizme, což dále se děje. Světitel, odevzdávaje posvěcení význaky plnomoci biskupské, ovšem i ten obřad provází příkazy a modlitbami. *Vezmi berlu pastýřského úřadu — tak di — aby trestal chyby, byl laskavě přísný, soud činil bez hněvu, a v ctnostech mile utvořoval duše podřízených. — Vezmi prsten, znamení věrnosti, a choť stojí Církev svatou opatruj s věrností bez úhony. — Vezmi evangelium; i: jdi a kaž je lidu svěřenému Tobě! Mocen jistě jest Bůh, aby rozhjoil Tobě milost svou! — Ostatně k čemu se modlitby při těchto a všech dalších obřadech vztahují, snadno se domyslití. Ve všech ozývá se touha, by svěcenec z milost, Boží stal se opravdu svatým a dokonalým vůdcem lidu Páně ku svatosti a spasení; každá z nich není leč ohlasem významné prosby a obecné modlitby za biskupa: „Bože všech věřících pastýři a ředitele, račiž milostivě shlednouti na tohoto služebníka svého, jehož jsi učinil představeným Církve; dejž mu, aby slovem i příkladem prospíval těm, jimž jest předložen, a tudíž aby se svěřeným stádcem, svým došel věčného života.“**

Hle, tak stará se, tak usiluje, tak modlí se Církev, aby vrchní správčové lidu Páně sami stkvějice se svatostí života, posvěcením s hůry a bohatstvím nepřebraných milostí Spasitelových obohacovati, zasvěcovati a blahodářiti mohli podřízené své bratry. — Nemusi-li to býti každému věrnému katoliku podnětem, aby po příkladu a hlasu sv. matky své tudíž i on neustával slovy jejimi modlivati se za posvěcené vrchní správce duchovní za vůdce lidu Páně, za tyto Mojžíše, Aróny nového Zákona — za biskupy? — Nejsouť to malé povinnosti, kteréž se biskupům při svěcení na mysl uvodí, na svědomí kladou; nen

to malé odpovídání, které na ně před soudnou stolicí čeká; nejsou to malé poklady, jimiž vládnouti mají ku prospěchu království Božího; nejsou to nepatrné prospěchy, kterýchžto rádnými biskupy nabývá lidstvo. — Věrnému katoliku nelze tedy netečným zůstatí v takové důležité a vážné chvíli, kdežto se novým posvětcem roznožuje posvátný sbor apoštolský na zemi. — A což kde se to tak blízko dotýká každého z nás, jakož to bylo právě dnes! — Jeho Emin. p. kardinál světil dnes pomocníka sobě a nám druhého velekněze — druhého vrchního duchovního otce v arcibiskupství našem. Od té chvíle nebudou již jenom jedny biskupské ruce žehnati ovečkám Kristovým po rozlehlých končinách arcidiocese naší; po boku J. Emin., laskavého vrchního pastýře našeho, kráčetí bude apoštolský pomocník jeho, hledaje ovce zbloudilé a pokrm nebeské masy podávaje, poklady milostí otvíraje tisícům. Čím bohatší bude on, tím lépe bude nám. Nejdůstojn. metropolita bezprostředním suffraganem svým čím hojněji vládnouti budou poklady království Páně, tím štědrěji bude se jich i nám dostávatí z rukou jich. A proto sluší po celé arcidiocesi s upřímným srdcem díky vzdávati Bohu za milost, kteráž právě s nebeské výsosti splynula na hlavu nejdůst. posvěcence apoštolského. Známeť, kdo se stal důvěrným a předním pomocníkem JEm. p. kardinála metropolity. Netřeba tu líčiti zásluh nového světicího biskupa našeho nejd. p. *Krejtího*, netřeba ukazovati na dlouhou řadu let, strávených bez úhony a vyznačených svatou láskou ve službě Církve Boží; netřeba velebiti velekněze, kterýž po vůli Páně zasedl mezi knížaty země i stal se potěchou a radostí matky své: vše to známo jest po veškeré vlasti. A proto též radost z povýšení toho byla obecná. Za to ale *modlitby*, ku kterýmž při svěcení navodí a podněcuje Církev, jež za biskupa svého konati mají věřící, *nikdy* nebudou *zbytečné*. A protože modlívající se za vrchního správce duší svých *Bedřicha*, pamatujeme tolikéž na pomocníka jeho apoštolského — *Petra*; modlívejmež se, ať po mnohá leta světitel a svěcenec pracují pospolu na vinici Páně v národě našem, provázení požehnáním nebes a roznášejíce blahoslavenství po širé vlasti. Těžké jsou časy naše, práce na všech stranách plné ruce — odevsad kyne se do boje. Než kdo mezi dělníky, kdo mezi bojovníky Páně jest první — ne-li biskup? Nuže tedy, seč jest kdo — a modliti může se každý — pomáhej biskupům svým, aby opatření zbrojí a silou obouhého Zákona, milostí Boží stali se vítězi nad

neprátele pravdy. — Budeť to vyplněním svatých slov apoštolových, jenž dí: „Pamatujte na správce své, kteříž vám mluví slovo Boží. Poslušni buďte správců svých a buďte jim poddáni; onif zajisté bdějí: jako ti, jenž mají počet vydati za duše vaše, aby to činili s radostí a ne se stýskáním, neb to by nebylo užitečné vám!“

Od Nymburka v Únoru 1858.

Mámeť právě čas svatého postu, a tu padá mi na mysl nastávající žeh. Miním totiž *velikonoční svatou zpověď*. V osadách vikariátního okresu našeho panuje obyčej, že všickni *svobodní* společně dle pohlaví, stáří a obcí, po učiněné přípravě, na jisté dni a doby k sv. zpovědi a k sv. přijímání se povolávají. Někde činívá se to též času adventního s těmi, co jsou zavázáni k navštěvování školy opakovací neb nedělní a křesťanského cvičení — mládež to od 12. až do 18. roku. Na jedné osadě chodívají též muži a ženy v procesí při zpěvu a hlaholu zvonů. Výhody a užítky zřízení toho jsou zajisté mnohé a neocenitelné. Neboť jinak bývá v jisté dny, jmenovitě o svátcích zvláště i v velkých osadách. Jaký tu valný bývá sběh, jaká neslušná tlačence, nikterak neshodná s takým důležitým svatým úkonem! Jak mnohý kajcíník, čekaje dlouho, a nemoha se dotlačiti k zpovědnici, posléze s nevolí odchází a nepříjde zase až snad opět za rok?! — Jaké tu těla i ducha namáhání třeba podstupiti knězi, kterýž, chce-li všechny vyslyšeti, musí je odbývati ledajaks, s nebezpečenstvím, že uvalí na se to, čím vyhrožuje Pán u proroka řkoucího: „*Maledictus, qui facit opus Domini fraudulentem*“ (Jer. XLVIII, 10.). — Mimo to mívá každý *věk* své *zvláštní* chyby a hříchy. Tu možná knězi lépe se *připraviti*, ví-li napřed, s jakými kajcíníky bude míti činiti. Kněz může též snáze pojednávati, má-li stále jedny, než když k němu přistupují porůznu, hned mladí a hned staří, hned muži a hned ženy, hned svobodní a hned manželé. Nemálo též prospívá *společná* modlitba, předříkaná duchovním, jakož i jeho všechném pospolu udělené naučení, při čemž se mu naskytuje příležitost s žádoucím prospěchem dle potřeby promluvití k srdci a do svědomí. Hlavně pak mladý lid, jinak velmi náchylný k vlačnosti a obklíčeny všelikými pokušeními, přidržuje se, aby si hleděl přední své křesťansko-katolické povinnosti, a užívaje nevyhnutelného prostředku proti hříchu, ohrážoval se proti mravním úpadům, proti zlým navyklostem, proti věčnému zahynutí. Hodné to zajisti zřízení, aby se ho *všude* následo-

valo. Počátek sice nebude bez překážek a odporů; ty však poznenáhla zmizí, načež užitek objeví se hojný, neboť ti, kdož roz-
sívají se slzami, s plesáním žítí budou (Žalm CXXV, 5.). —l.

Z Rožďalovic v Únoru 1858.

V II. svazku Blahověsta učinil p. dopisovatel „Od Nymburka“ pochvalnou zmínku o Jeho Osv. *Františku knížeti z Lobkovic*, patronu tu naší osady. V předešlém sešitu ale, nastojte, již oznámeno, že tohoto pravého šlechtice není již mezi námi na zemi! Churavost jeho napřed nám sice připomínala, že se nám nebude dlouho těšiti z jeho panování. Než brzká smrt jeho překvapila a nemálo ranila nás. Zatím, ač náhlá byla smrt jeho, tím jsme jisti, že to byla smrt, jakou umírá spravedlivý. On byl živ, jako vždycky umíraje, věren napomenutí Spasitelovu: „Bděte, neboť nevíte dne ani hodiny“ (Mat. XXV, 13.). Jsa dle povolání co vrchník vojinem, byl jím s tělem i s duší. Tak v poslední uherské válce přestrojen co kramář, vyšel na zvědy do tábora nepřátelského. Neméně statečným byl též bojovníkem Kristovým. Co přísný milovník střídmosti nikdy nepožíval více než jednoho masitého pokrmu, a mimo to jen málo jídla moučného aneb vařiva. Nikdy nebylo znamenati, že by byl jat jakoukoli náruživostí. Co jej cele jímalo, byla nelíčená zbožnost a láska. Ať nemluvíme šíře, jak přísně dbával o zachovávání církevních příkázání, jak horlivě přijímal sv. svátosti, jak vřele se zúčastňoval ve všech církevních pobožnostech: podotknu toliko, že byl zvláštním ctitelem modlitby, kterou si tolik v lehkost berou lidé, honosící se domnělou osvíceností a vzdělaností. Miním tu sv. *růžence*, jež se pobožný kníže každodenně vroucně modlíval. Tak při poslední návštěvě své natrefil ho důst. p. farář z Hořína, an slze, modlil se růžence. Jeho zbožnost nebyla pak *lichá*; z ní řinuly se proudy ušlechtilých skutkův, patrných to důkazův svatě, nikdy nehasnoucí, vždy víc a více planoucí lásky. Tuto nám arci nelze vypočísti všecka dobrodíní, která vykonal, obzvláště ve Vídni, v Praze a jinde. Uvedem jen, čehož se naši osadě za kratičký čas panování jeho — netrvalo ani dvě leta — dobročinností jeho dostalo. Nejprředněji nechť svědectví dává Rožďalovický děkanský chrám Páně. Honosí se chrám tento skvostným, velikým a překrásným *ciborium*. Bohatá kuple tohoto ciborium — váží 105 lotů — ozdobena jest třemi krásnými a významnými obrazy. Mezi obrazy těmito vyznačení jsou tři andělé, z nichž

první drží trnovou korunu a třtinu, druhý biče a třetí houbu. Vzácné ciborium toto jest krásným darem, jímž se Rožďalovický chrám Páně co památkou na JOsv. zbožnou kněžnu *Helenu* a ušlechtilého bratra jejího knížete *Františka* může honositi. Řečený výborný kníže daroval témuž chrámu Páně tolikéž stříbrné konvičky a talíře. Vůbec, cokoliv našel po JOsv. kněžně Heleně, věnoval na dobročinné účely, sám hojně dokládaje ze svého. Tim způsobem obohacen jest chrám Páně novým skvostným černým ornátem mešním i s pluvialem a s dalmatikami. Dle udání dobrých znalečů jediné zlaté porty na těchto paramentech stojí více než 500 zl. stříbr. Nezapomenuto též na filiální chrám Páně *Žitoulický*, jež obdařeno skvostným mešním ornátem a polštáři na oltář.

Rozumí se, že šlechtelný pán, jenž ctil a ozdoboval domy Boží, všimal si obzvláště živých chrámův Ducha svatého. Zbožný kníže vykonáváje lásku k Bohu, nezanedbával lásky k bližním. Mimo mnohonásobné oběti k podporování chudiny vydržoval neustále *patnácte sirotkův*, a každoročně odával 12 chudých školních dítek. Největším dobrodíním našemu městu a celému okolí jest ovšem *nemocnice milosrdných sester*, kdež se netoliko nemocné bedlivě ošetřují. Slovem řečený kníže pán byl *patron* v pravém smyslu slova toho. Jeho ztráta neméně bolestně srdce našeho se dotkla, než druhy smrt vznešené sestry jeho, pravé to patronky naší. Nemusím dokládati, že u lidu našeho oba v požehnané památce zůstanou po věky. — Slavné requiem za šlechtelného knížete sloužil veled. p. *J. Drbohlav*, vikář Nymburský a farář Jesenický dne 15. Února, a sice právě v svrchu dotčených nových paramentech, jež byl teprva přede mší svatou posvětil. Jistě nenadál se toho vznešený dárcce, že on sám bude *první*, za jehož duši v posvátných těch rouchách nejsvětější oběť konána bude. — Povětrnost byla nepřiznivá, předce však sešlo se tu 13 duchovních z okolí. Tak též lid náš nedbal na masopustní veselí, nýbrž valně shromáždil se v chrámu Páně, aby ze srdce truchlícího a s očima uslněným vysílal za zesnulého vroucí prosby vzhůru k nebesům. — Ano, rač Pán hojně odměniti mu za všechny šlechtelné činy, a ve všech, kdož nad jiné předčí rodem, vzbuditi a utvrditi ducha, jímž byl nadšen a naplněn slovutný nebožtik! — Pohdejž, bychom v nastávajícím pánu, jakož doufáme, opět našli, což nám nebe odňalo! —

Z Vysokého Mýta d. 28. Února 1858.

Hmotných památek po slovanských sv. apoštolicích v Čechách, vyjme-li chrámy sv. Klimenta, nemáme: zato ale jazyk náš náboženský zachoval po dnešní dobu památku, jakož se mi zdá, neocenitelnou, kteréž jsme jedině proto posud sobě nevíšali, poněvadž nám od století zevšedněla. Památka ta není nic jiného, nežli veškeré skoro *názvosloví náboženské*. Odkud mnedle vzata jsou slova: jako Spasitel, spasení, křest, zpověď, pomazání, vzkříšení, rozřešení, stvoření a množství jiných, kterých jazyk český za pohanstva jistotně neměl, ne-li z jazyka, kterým sv. Cyrill a Method přišli hlásat nauky Kristovy do krajův našich? A zajisté podívejte se do spisův staroslovanských, a najdouce tam: spase, spasenije, spasitel, krstjenije, izpověda, pomazanije, vskresenije, razřešení, stvoření atd. přisvědčíte tvrzení mému. Ano, ohledněte se po katechismech jinoslavanských, i shledáte s podivením, že není tam hrubě mnoho názvův, které by se lišily od našich českých. Odkud ta shoda, ne-li z toho, že jakož křesťanství, tak i slova k naznačování pojmův křesťanských, přišla ke všem kmenům od jedněch učitelův? Jedině Slovinci liší se v některých názvech: a ti přijali křesťanství z Bavor. Ano, netřeba probírat ani názvosloví náboženského, již jména dnův v týdnu jsou křesťanská a stejná co do podstaty u všech Slovanův; dělili-li se v čem, jsou to pouze rozdíly hláskoslovné. Ano i Maďari mají jména dnův od Slovanův (krom neděle a pondělí): kedd (úterý, druhý den t. j. po neděli, szerda, csótörtök, penter, szombat. Než chtěje jenom návštěi dái a širši rozbor sobě zůstaviv, přestávám již na tomto návrženíčku.

J. J.

V Budějovicích v Únoru 1858.

Jsem Vám dlužen již více zpráv z pozeňnaného kraje našeho, kteréžto jsem — odpusťte mi — do předešlého čísla Blahověsta zaslati proměškal. Nejprve však dovolte, bych všem přátelům Blahověsta podal zprávu o důležitém zajisté *nařízení*, jimžto náš milostivý pan biskup zavedl *pastorální konference* po všech vikariátech své diecese. Až posud nejd. p. biskup každoročně v zimních měsících odbýval s vel. a důst. kněžstvem Budějovickým konferenci, jichžto výsledkem napotom ordinátními listy ostatnímu duchovenstvu celé diecesi sdílen býval — což zajisté všem duchovním poskytovalo znamenité výhody. Takovýmto způsobem zajisté nejdůležitější otázky a pády, správy duchovní se týkající, jasně a doko-

nale objasněny a rozluštěny bývaly. A tak též stalo se, že vel. a důst. duchovenstvo diecese naší jaksi účastno bylo porad, odbývaných v Budějovicích. By však všechněm spolupodníkům na vinici Páně příležitost se poskytla k takovýmto pastorálním konferencím a tudíž i k prospěchům, jež z nich vyplývají: nařídil milostivý pan biskup, aby se duchovenské takové porady ve všech střidnictvích odbývaly. Důležitost porad těch uznána bývala vždycky, tím více však nyní, kdežto věk náš zvýšenou duševní činností od kněží žádá. „A v skutku třeba jest,“ praví pt. p. biskup ve svém nařízení, „aby kněží Páně sebrali sil svých, aby sestavili se v šik proti společnému nepříteli, jenžto válčí zbraněmi lsti a podvodu proti Církvi a státu, rozvíklávae všechny svazky lidské společnosti.“ — K tomu posloužití mají tolikéž porady pastorální. Pročž také nařídil nejd. pan biskup, aby se porady tyto odbývaly kromě Budějovic, kde již od roků trvají, v každém vikariátu, buď u střidníka, aneb kde by to nepohodlné bylo, na některé, co možná, ve středu střidnictví ležící faře. Co se dotýče času, mají se odbývat v Budějovicích od Listopadu až do Dubna, pravidelně dvakrát měsíčně; kromě Budějovic v ostatních měsících, totiž od Května až do Října, rovněž vždy dvakrát (letos prozatím jen jednou) za měsíc. *Předměty* jsou buď *určené* neb *volné* — latka totiž bude dílem ordinariatem biskupským určena, dílem i vikář sám ustanoví předměty, týkající se duchovní správy a jiných potřeb. Mimo to jest každý oprávněn, přiměřené předměty k poradě navrhovati. Co se týče uhostění kněží, shromážděných k poradám platí pravidlo, že se má obědvati na faře, kde se konference odbývá; hostitel však jest *povinen*, slušný plat za to přijmouti. Dále udáno jest, kterak se porady tyto vésti mají, a již i také věci jsou podány, jimiž letošního roku počátek se učiní. Jsou to následující otázky:

1. V kterých člancích se starý zákon manželský proměnil novým, z konkordátu vyplnulým, a jak dalece mají duchovní správceové pro změny tyto při uzavírání manželství změnití své dosavadní jednání?

2. Zdali by nebylo rádné, zříditi diecéšní fond stavitelský, a jak?

3. Na jakých základech spočívá povinnost, že se má v neděli a ve svátek mše svatá za osadu sloužiti, a zdali beneficiát jest zavázán, na boží hod vánoční všechny tři mše svaté pro *populo* sloužiti?

Jak mnoho dobrého v diecesi naší se děje, jak zbožný a dobročinný duch tu pa-

nuje, jaké staví si pomníky nad kov trvalejší, vysvítá z přehledu o dobročinných ústavech a nadáních, jež se zřizují. Tak se r. 1857 v Budějovické diecési uskutečnilo 170 pobožných nadání, tedy o 54 víc než 1856 a o 82 víc, než r. 1855. — Jak známo, bude náš nejd. p. biskup počátkem Března putovati do Říma, by tam na hrobech svatých apoštolů Petra a Pavla slavil svátky velikonoční. K cíli tomu vydal loučící se pastýřský list ku všem svým ovečkám, žádaje, by modlitbou svou mu vyprosili šťastného návratu. Zajisté nebylo ani třeba o lásku tuto prositi; každý rád obětuje vroucí modlitbu za blaho svého otcovského pastýře. — Za příčinou této cesty obsazeno jest opět místo generalního vikáře, již před rokem uprázdněné. Obdržel je veled. kanovník, konsistorní rada a předseda soudu manželského pt. Dr. *Vojtěch Mokřý*, jenž od J. Em. nejdůstojnějšího p. kardinála a knížete-arcibiskupa Pražského jmenován byl apoštolským konvisitorem klášterů českých Servitův. — S Bohem. Co nejdříve zase.

V. B.

[Morava.]

Od Květnice na den Hromnic 1858.

Kolkolem Květnice rozložila se zima, sněžné povlaky kryjí týmě a úbočí její strmé: avšak *Hromnice* minulé již ručí, že se přibližuje jaro. Mimo to den 14. Února probouzí *jaro* ve spanilé mysli každého katolíka na Moravě, milovného vlasti své. Dne 14. Února totiž ušlechtilá svatá duše Cyrillova, sprostěná vazeb tělesných, uletěla na dvory nebeské; dne 6. Dubna dokonal Method apoštol náš dráhu pozemskou: a právě *uprostřed* mezi oběma těmato dny památnými dne 9. Března slaví Morava společnou památku drahocenných apoštolův svých. Bohdejž bychom ji slavivati mohli shromáždění u hrobu sv. apoštola našeho v památném Velehradě, kdež pohřben byl první náš metropolit, otec moravské Církve naši! — A nekyne-li nám k tomu naděje? —

Nyní když sv. Otec *Pius IX.* v římské akademii „*dei Quirini*“ vedle 12 vědeckých odborův nařídil zříditi též jeden zvláštní odbor *slovanský* pro uvažování spisů slovanských; — nyní, když slavný ilýrský životopisec sv. Cyrilla a Methodia Dr. *Rački*, jsa členem dotčené akademie, pracuje v Římě jako kanovník při chrámu sv. Jarolíma: tu se ovšem kojili můžeme sladkou nadějí, že výtečný doktor tento, neb jiní horliví Slované vši silou o to se budou zasazovati, aby církev římská a vlast slovanská účastny staly

se drahocenných ostatkův sv. Cyrilla. Teprva po uplynulém tisíciletí historikové slavní vstupují do skryší dávnověkých, ve kterých se odhalují pomníkové působení oněch velikých apoštolů a dolícejí nám hodnověrně život kněží Páně našich, na činy přebohatý. Tak snad nyní též po 1000letí obdržíme sv. ostatky jejich. — Biskupové němečtí zavírají se do hrobky sv. *Bonifacia*, a tam u rakve — u kostí sv. arcieptce svého modlitbou domáhají se síly, aby mohli podstoupiti zápas nesnadný s *nynějším* pohanstvím, ježto jest horší onoho, kteréz se potíralo před 1000letím. I my *Slované* moravští podobně bychom nábožněji byli dojati, kdybychom na moravském Velehradě mohli a směli ctíti ostatky sv. Cyrilla. Dejž nám to Bůh!

Výtečný Dr. *Alban Stolz* ve své knize „*Besuch bei Sem, Cham, Jafet*“ dokládá v ten smysl: „Novorekové musejí býti původu slovanského.“ nebo prý u nich pozoroval, že každý téměř Novorek umí mluviti několika řečmi. Každý národ prý, který má vyvinutou sílu národní, neučí se rád leč své slavné a milé řeči; jenom Slované naučí prý se vícerym řečem. Takovou měrou dotčený na slovo vzatý učenec má nám za zlé, což možná míti za přednost našeho národu. Ustaňte pak katoličtí bratři v Němečích, ustaňte již tak hrdě pohlížeti na nás i národ náš. Pravda sice, že jdeme těžko, jdeme snad pozdě za vámi: za to ale jsme též mladší, a nebe kyne tolikéž i nám k dílu svatému ve království věčném. — Nuž tedy, slavní a výteční učencové sousední! přejte nám Slovanům jenom času a příležitosti, a bohda i my osvojíme sobě ráznost národní, kterou se honosíte.

Dr. B.

Od Rajhradu dne 9. Března 1858.

Národům římsko-katolickým není dovoleno, vesměs odstupovati od obřadu římského čili latinského, v němž od mladosti byli jsou vychováni. Odporujet tomu nejen dějepis církevní vůbec, alebrž i zvláštní nařízení papežská. Odvolávám se tu na bully papežův Řehoře VII., Benedikta XIV. (*Allatae sunt* §. 20), Pia VI. (*Auctorem fidei* §. 33, 66), a na Tridentinum (sess. XXII., c. 8. can. 9.), kdežto všudy výslovně se zapovídá užívání obecného jazyka národního (*usus linguae vulgaris*) při oběti mše svaté. Ovšem by Slované v ohledu tomto něčeho dosíci mohli dílem výmínečně a z důležitých příčin, jakož i z milosti a po výsadě, propůjčené jim od sv. Stolice apoštolské. Kdyby Slované, odhodlaní pro slávu Boží a vzrůst Církve katolické, obětující životy a

a statky, založiti chtěli novou slovanskou řeholi čili „družinu sv. Klementa“ na rozšíření království Božího mezi Slovaný; nic nepochybujeme, že by podobné kongregaci sv. Otec propůjčil té svobody, aby pak směla při službách Božích užívatí jazyka slovanského, pokud by se tudy vydatněji působiti mohlo k obrácení a spojení schismatického Slovanstva. Jakby se rozradovali Slované, kdyby Stolice římská dovršila a korunovala radost naši všeobecnou roku šedesátého třetího? — Tehdy jméno svatých apoštolův mělo by se státi heslem žádoucí svornosti, svazek víry a lásky mezi Slovanstvem a Římem měl by se již obnoviti. Prosme — prosme neustále, a sv. Otec nás zajisté neoslyší! Máme k tomu důležité příčiny. — Jest nám tu přede vším o to usilovati, aby se rozšířila sláva Boží v tak slavném, nábožném a mocném národu slovanském. Slovanskou kongregaci čili družinou sv. Klementa oslavila by též náležitě památka papeže římského a mučéníka sv. Klementa, na jehož posvátném hrobě se tak často při oběti mše svaté ozýval vážný zpěv slovanský našich sv. patronův. Mimo to stalo by se to ke cti a chvále sv. Cyrilla i Methodia, jichž tisícileté jubileum v krátkce již světliti hodláme. Naposledy a hlavně nabylo by se tudy nad jiné přiměřenějšího a s pomocí Boží též vydatného prostředku, kterým by nejsnáze schismatické slovanšti na východě uvedeni byli v jednotu s Římem. Návrh podobné slovanské družiny byl nám podán z Paříže, a kdožkoli není zapleten politickými předsudky a nekřesťanskou závistí, kdožkoli sebe chvalitebnějším úmyslům nepodkládá soběcké a jiné snad nečisté příčiny, musí bezděky uznati blahonosné následky takové kongregace. Co jsou v. OO. Mechitaristé národu armenskému, byli by bez pochyby naši „Klementinci“ národu slovanskému. Mladíci a muži kteréhokoli národu katolického zavázali by se jednoduchými sliby, že chtějí, dokud se libiti bude Bohu, působiti co blahověstové v národu slovanském. Potom by se připravovali k velikému dílu, mimo jiné přiučující se důkladně jazykům slovanských národův a posvátné staroslovanštině, užívané při bohoslužbě. — Kromě toho by se podávalo úplné učení theologické, obyčejné v Církvi katolické. Pravidlům řeholním mohla by sloužiti za základ výtečná řehole sv. Benedikta, jak se to stalo též u vel. OO. Mechitaristův. Potřebné uchytky a dodatky daly by se snadno ustanoviti a potvrditi v Římě. Starosta slovanské kongregace sídlil by v Římě, a mohl by spolu býti členem

římského ústavu „ad propagandam fidem.“ Jednotlivé domy „Klementincův“ byly by podřízené rozkazům svého římského starosty anebo biskupům, v jejichž okrese by byla osada jich. Slované posud mnoho doufali a málo — chtěli. Vůli — jen vůli úsilovnou! Žádejte — proste za pomoc, a Bůh po své milosti dá! Potřebí nám, tuším, jen několik mužův smělejších, bezúhonných katolíkův a Slovanův, okolo nichž by se řaditi mohla pro-citlá síla zbožných slovanských duší, jimž do rukou by se skládati mohly s důvěrou četné, bohumilé oběti. A takých mužův bohda se najde mezi námi dosti. Prozatím ale jenom dvanácte horlivých Klementincův. a brzo s pomocí Boží ubývati bude mezi Slovaný rozkolníkův — odcizení synové valem navraceti se budou do lůna jediné sv. matere naší, spojující se na novo se svatou Stolicí římskou ¹⁾! *Method.*

[Zahraničné katolické vlasti.]

V Paříži v Únoru l. P. 1858.

Znaje, s jakovou láskou k Církvi sv. všímá si Blahověst osudův bratří Unitův v národu našem, nic nepochybují, že Vám vděk budou i list tento i některé zprávy v něm. — Psánoť Vám již od hranic polských o nebezpečení, hrozcím eparchii Chelmské v království polském, kdež byli uniti víru svou zachovali mimo všeliké usilí vlády císařské a neblahého příkladu zrádného Semjašky. Že nepodlehla eparchie tato, sluší přičítati zásluhám posledního velekněze, výtečného Šumborského, muže to neobyčejné ráznosti a vysoké ctnosti, kterýžto uměl nelekat se hrozeb a pronikat klamy. Zatím r. 1851 povolal jej Bůh a diecése, čítající 280,000 katolických duší, dosavad jest pod správou nevlastního biskupa (*in part.*), staříckého kněze Taraskěviče. Klášterův basilian-ských nalézá se v říčeném biskupství 5. Avšak vláda ruská vydala záповěď, nepřijímati do řádu nováčkův, a tudíž odsuzovala zasloužilé Basiliany na vymření. — Stalyť se a dějí pak se i jiné ještě věci. Duchovní školy unitické podřízeny jsou vládě, kterážto učitelům dává knihy pravoslavné t. j. schismatické. Nyní již usiluje se ovšem i o to, aby se duchovenstvo bílé t. j. církevní poddalo záměrům schismatickým. Opíráť se tomu biskup Taraskěvič; za to tím horlivěji pracuje k tomu^u

¹⁾ Amen! Amen! — Dejž to sám Bůh!

konci kněz *Jan Pocij*, o kterém vzpomněl jste tolikéž nejednou v Blahověstu. Jet to kanovník Chelmský, člověk ctižádostivý, kterýžto jsa ženatc, ovšem biskupem býti nemůže, ale bez pochyby jiné náhrady se naděje. Několik rokův tomu, co vydal knihu o Ježíši Kristu Vykupiteli, o prvotních křesťanech a jich církvích. Jaká to kniha, můžete si pomysliť, připomena sobě, že kniha ta dána jest do indexu, byvši hned po vyjití náležitě posouzena výtečným knězem Petrem Semenckem, resurekcionistou. — Kterak neblahý kanovník Pocij zámysly své provésti chce, napověděl Vám dopisovatel od polských hranic. Mladí odchovanci schismatických škol, kteřížto mimo všecken odpor biskupův ustanoveni jsou za učitele v seminarium, *Pocij* syn to *Pocijův* a *Selemetko*, ti mají odchovávat mladé duchovenstvo ve směru a duchu rozkolnickém. K témuž konci pracuje se tolikéž v ústavu pro dívky, v kterém vychovávají se dcery kněží unitských. I tento ústav jest hlavně neblahé dílo *Pocijovo*, aby tudíž i jemná mysl a čilé srdce budoucích matek odvrátily se od pravdy a jednoty svaté.

Co tu psáno, jsou holá fakta, z kterých snadno jest se domysliť, že již čas, aby se katolíci všemožně ujali bratří a před úpadkem zachránili poslední sjednocenou diecesi na půdě rusko-polské. Jet to věc důležitá — svatá. Nebo neměla-liž unie býti mostem k návratu do města Božího, vzdělaného na hoře svaté? Není-li ona po dnešní den patrně jediným prostředkem, kterýmž, jak se zdá, nejsnáze dali by se slovanští národové získati a shromáždit v jednotě svaté Církve? Ozývají se sice hlasy některých lidí, jimž není po chuti, že se katolictvo na západě vyzývá k modlitbám za obrácení ruského národa. Hlasy těmito nikdo se mýliť nedávej! — Modlíce se za obrácení Rusův, Bulharův, Srbův, Rumunův, můžeme též velmi dobře zároveň prosívat Boha za bratry sjednocené, kterýmžto hrozí nová nebezpečnost. Jedno i druhé směřuje k témuž konci; jedno i druhé prýští se z pramene pravé lásky katolické. A protož nerozumím horlivým některým katolíkům, kteřížto nechtějí jaksi rozuměti záměrům a snahám našim. Bohdejž bychom se již sešli všickni v jednomyslnost, a po bratrsku vejmenu Páně bez všelikých vedlejších ohledův světských jali se činiti, což se od více let děje ve Francouzích za příčinou Anglicka. Zná-

meť my dobře, s jakovými nesnázemi jest věci katolické zápasiti v Rusích. Nemyslíme též nikoli, že by dobromyslný Alexander II., a byť i skutečně chtěl, mohl tak snadno vykliditi ze srdce ruského národu semeno, naseté řeckou nenávistí, a po tolik věkův pěstované politikou tolika panovníkův a ministrův. Ale právě proto voláme: „Adjutorium nostrum in nomine Domini!“ doufajíce, u Boha že není nemožné všeliké slovo. — Není sic dáno nám znáti časy — za to ale pevná jest víra naše, a tudíž i naděje, založená na slovech Páně!

CÍRKEVNÍ KRONIKA.

Z Prahy. Sv. Otec, maje na zřeteli všestranné potřeby Církve a rozšíření, utvrzení víry svaté mezi národy, vyhlásil všecko křesťanstvo k modlitbám společným a ke přiměřeným skutkem lásky na dotčený účel. — Za tou příčinou též ohlásil plnomocné odpustky ve způsobě jubilejní, kterých dosáhnouti mohou všickni, kdož uposlechnou a vykonají, k čemuž vyzváni jsou hlasem apoštolským. — JEm. p. kardinál ustanovil, aby se ohlášené spásitelné tyto pobožnosti v arcibiskupství našem vykonávaly ode dne 10. Dubna do 15. Května, kdežto se mají obyčejným slavným *Te Deum laudamus* ukončiti. Modlitby, ku kterým sv. Otec vyzývá, mají se vykonávat ve farním chrámu Páně; a proto nařídil JEmín., aby po celý ten posvátný čas ve všech farních kostelích, mimo neděli, třikráte za týden (ve středu, v pátek a v sobotu) nejsvětější Svátost se vystavila, litanie ke všem Svatým s obyčejnými, jakož i kajicemi modlitbami se vykonávaly, a posléze požehnání se udělilo. — JEm. náš nejdůst. vrchní pastýř kojí se nadějí, že všecky ovečky jeho užijí podávaných milostí ku prospěchu a spasení svému. Co se duchovních otcův dotýče, žádá JEmín., aby na kázáních lid věřící o *hodné zpovědi*, obzvláště pak o *náležitém vykonání generální čili životní zpovědi*, o *odpustcích*, kterak jich vůbec a nyní zvláště dojiti lze, o *společné modlitbě za prospěšnost sv. Církve*, o *ústavech*, *společných a pracech missionářských atd.*, důkladně poučovali a povzbuditi hleděli k účinnému účastenství. Mimo to mají se sbíratí dobrobné almužny ku podporování missionářův katolických a ústavův jejich mezi národy pohanskými. — List pastýřský, kterýž JEmín. sám v té věci učinil a vydal, čísti se bude v pondělí velikonoční ze všech kazatelnic po veškerém arcibiskupství. Bůh račiž požehnati v každém

ohledu, a dej nám, aby čas milostí byl pramenem milosti každému z nás! —

— JEmin. p. kardinál, co apoštolský visitator klášterův, obzvláštním listem vyzývá etihodné milosrdné bratry k všestranné horlivosti ve svatém povolání jejich řeholním. Mimo to osvědčuje vůbec dotčeným bratřím, že hotov jest, přispěti každému z nich, kdož by si žádal, celkem podle prvotních ustanovení a zřízení řeholních, dokonaleji než dosud sloužiti Bohu. — Takovým bratřím zařídí se obzvláštní klášter, v kterémž by bez překážky společně žiti a vzájemným příkladem v přísné observanci se utvrzovati mohli. — „Osvědčení toto,“ dokládá však JEmin, „budiz naprosto dobrovolné, ku kterémuž nikdo se nemá nutiti, nýbrž toliko ten vyzvatí, kdož se chce mimo dosavadní předpisy a cvičení k dokonalejší oběti svého života odhodlati. My pak nehodláme nikoli zavrhovati těch, kdož umí, že by se na to odhodlati nemohli.“ —

— Jak vůbec důstatečně známo, ze štědrých rukou JMC. *Ferdinanda a Marie Anny* rozcházejí se dobrodiní, rozesílají se almužny na vše strany. Není, tuším, krajiny v rakouské říši, kdež by již nebylo pomníkův nepřebrané dobročinnosti, s kterouž JM. císař, dobrotivý Ferdinand, pomáhá k zvelebení chrámův Páně. Ano, jsou též nejedny cizí země, kdež mezi předními dobrodinci katolických ústavův a svatých stkvějí se jména Ferdinand i Maria Anna. A tu rozumí se samo sebou, že se vydatně takové podpory dostává tolikéž chrámům pod obzvláštní ochranou zbožného císaře. Připomeňme si jen, kterak se povznesly císařské kaple, v Praze na hradě a na zámku v Zákupích. — Nyní došlo též na chrámy po panstvích. Tak obnoven a štědrou pomocí z rukou císařských nových oltářem ozdoben jest chrám Páně Hořelický. Letos podobně úplné obnovy a nových oltářův nabude chrám Páně sv. Jakuba v Tachlovicích. V *Rapicích* blíž Buštěhradu, kdež JM. císař vzkřísil či ať lépe řeknu, založil novou osadu a krásnou vystavěl faru, starobylý kostelíček ovšem nové tvářnosti dodje¹⁾. Celkem nový chrám stavěti se bude v Čestíně na Kácovsku. Plány a návrhy k pěknému tomuto kostelu v romanském slohu předloženy jsou již JM. císaři. — Stavěti počne

se hned na jaře. Nemát se šetřiti nákladu, jenom aby povstala svatyně, důstojná býti stánkem Hospodinovým. A čehož se tu ještě dočkáme, pokud Bůh zachová dobrehó císaře mezi námi! — Jen „*mnohá letá!*“

— Neunavený náš umělec p. J. Hellich, nedávno dohotoviv několik obrazův posvátných do některých chrámův našich, již opět nové chystá. Viděti jsme u něho tři pěkné obrazy oltární sv. *Barbory* do Neuhořfův, sv. *Vavřince* do Černoviček a sv. *Václava* do Sušice. — Obraz sv. *Václava* objednálo bratrstvo sv. růžence, chtějce opravdovým dílem uměleckým ozdobiti farní chrám Páně²⁾.

— Letošním rokem školním stal se ve znamenitém ústavu našem pro hluchoněmé veliký pokrok. — Připomenouti sluší přede vším, že ústav ten již novou stavbou nesmírně získal, jelikož se v něm 140 dítek vychovávat může. — Co se dotýče vnitřní správy a duchovního vedení, ty zůstaly v týchž rukou, kteréžto byly dotčenou vychovárnu Pražskou pozdvihly na stupeň dokonalosti, s jakovouž se při málo kterém podobném ústavu potkáváme. Zatím ale i tu stal se znamenitý a žádoucí pokrok. Výtečnému řediteli knězi *Václavovi Frostovi* a důstojnému druhu jeho, knězi *Václavovi Kořátkovi*, po boku pracuje nyní 6 učitelův, kdežto dříve všem jenom 4 bývali. Dívky v ústavu cvičí se netoliko v náboženství a literárním umění, nýbrž i ve všelikých pracích ženských pod správou šlechtné matky domácí p. *Karoliny Švardtilingové* a dvou mladých pomocnic, z nichž jedna, panna to hluchoněmá, bývala vzornou schovankou proslulého ústavu našeho. Podle schopností a budoucího povolání rozřídění jsou chovanci na tři kruhy, tak že nyní již hned od samého počátku cvičení vede se v takové způsobě, aby chovanec, vycházející z ústavu, všelikými způsobilostmi k příštému životu svému opatřen byl. *Švédmitý* žitel k příštím potřebám chovancův byl též podnětem, že se od tohoto roku již i českým jazykem vy-

¹⁾ Nebude od místa položení zde několik slov ze soukromého listu jednatele a pokladníka řečeného bratrstva, p. Jiřího Karla, měšťana Sušického. — Píše: „Kdyby dobročinná zbožnost JJM. císaře Pána Ferdinanda a Marie Anny nám byla nepřispěla, nebyli bychom v stavu tolik podniknouti. Málo které město v okolí zajisté bude v záležitostech peněžitých tak bídné, jako naše. Po krejcarích co almužnu to shledáváme. Stav řemeslnický jest u nás v bídu uvržen, a jiných dobrodincův nemáme. — A hle! zbožný ten lid náš, jedva se byl krejcarovými almužnamí svými zmohl na oltář sv. *Václava*, již myslí na druhou okrasu chrámu svého, na obraz nejsvětější Trojice.“ Zdar i Vám sláva, zbožní, stateční bratři Sušičtí!“

²⁾ Kostelíček Rapický, co se dotýče presbyterium, jest jeden ze starších chrámův českých, vzdělaný ve slohu romanském. Při té příležitosti nemůžeme nepřipomenouti, že by žádoucí a prospěšnou bylo to prací, kdyby se všechny starobylé chrámy — a byť se nám z nich zachovaly jenom zlomky — řádně sepsaly a vůbec v známost uvedly. Tak by, tuším, nejspíše se leckteré vzácné památky uchránily od záhuby.

učuje u hluchoněmých. A tak, co scházelo dosavad, buď Bohu chvála, stalo se. Od tohoto roku učí se děti českých rodičův česky, čili ať lépe dím, děti, jež v budoucím povolání a životě svém *nebudou potřebovat* jazyka německého, učí se čísti, psáti, mluvit, Boha znáti výhradně jenom jazykem českým. Netřeba dovoditi, jakový žádoucí to pokrok a jak velikých z toho nadíti se jest prospěchův pro ubohé hluchoněmé. — Bůh odplat šlechetným lidumilům, kteříž opravou touto dovrší zasluby své o kvetoucí ústav.

— Dědictví sv. Janské, jež byl od počátku jeho po 22 rokův s neunavenou horlivostí a obětovností spravoval vys. důst. p. kanovník V. M. Pešina rytíř z Čechorodu, vzrostlo do konce r. 1857 počtem na 16,480 údův. — Posledního roku přistoupilo celkem 3200 nových údův, a sice z Říma 1, z Kladska 10, z Vidně 15, z Rakous 3, z Uher 44, ze Slezska 105, z Moravy 1364, z Čech 1660. Správcem požehnaného tohoto Dědictví stal se p. Dr. In. Frenzl, rektor u sv. Jiří na hradě Pražském.

— V posvátném postním času vůbec a tudíž i letos odbývají se po farách Pražských přiměřená kázání postní, povzbuzující ku pokání a vyznačující spasitelnou cestu ke smíru s Bohem. — Nebude, tuším, od místa připomenouti jména letošních vel. kazatelův našich, kteří všickni k jednomu konci prohlédající, pracují ve svatém závodu o díle Božím. — Počnemeť na Starém Městě. Tady kází jazykem českým v neděli u sv. Salvatora ctihod. bohoslovci IV. roku; u sv. Jiljí vel. kněz Karel Ruth; v Týně vel. kněz Alois Škampá. Ve středu u sv. Haštala vel. kněz Karel Navrátil, kaplan; u sv. Havla vel. kněz Petr Merhaut, farář. V pátek u sv. Ducha vel. kněz Josef Liška, farář. Kázání německé v pátek u sv. Františka vel. kněz Josef Veselý, kaplan. Na Novém Městě káže v neděli ve hlavním chrámu u sv. Jindřicha vel. kněz Dr. Ed. Terš, vicedirektor arcib. semin.; u Panny Marie Sněžné vel. kněz Kl. Jaeger; u sv. Apolináře vel. kněz K. Ortman; na Karlově vel. knězi Redemptoristi. V prvních dvou chrámech káže se německy, v druhých 2 český. Ve středu káže u sv. Štěpána vel. kněz K. Havlí; v pátek u sv. Petra vel. kněz K. Karlás; u sv. Vojtěcha vel. kněz Alois Janáta. Ve všech těchto kostelích jsou kázání česká. Na Vyšehradě v starobylém chrámu Páně sv. Petra i Pavla káže v neděli vys. důst. kněz Berkovec, kanovník slavné tamnější kapitoly. — Přepравíme-li se odtamtud přes řeku, berouce se na Malou Stranu, ve Smíchovském chrámu

Páně sv. Filipa Jakoba uslyšíme co postního kazatele vel. kněze Švehlu. Kázet pak se tam v neděli. Dále pak v městě samém u Karmelitánův vys. důst. kněz Klaudis, farář; u sv. Mikuláše vel. kněz Vinc. Hurka, farář; u sv. Tomáše vel. kněz Maur. Krispin. Kázání u sv. Mikuláše děje se v neděli jazykem českým; u sv. Tomáše ve středu a u Karmelitánův v neděli jazykem německým. Na zámku v císařské kapli, v kostele kláštera Strahovského káže se každý týden dvakrát, v neděli a v pátek. V císařské kapli zámecké mívá i páteční rozjímání o bolestech B. P. Marie i nedělní kázání starší kněz Steger, jesuita; na Strahově káže se v pátek německým jazykem; v neděli odpoledne jest kázání české. Posléze sluší doložiti, že na novém městě u sv. Josefa, jakož i v Loretě vel. otcové Kapucini v neděli odpoledne postní kázání české mívají. Z tohoto přehledu viděti, že se v Praze naši hojně příležitosti podává každému k obnově ducha, ku posvěcení myslí a života. Bůh žehnej kazatelům, aby se konal svatý úřad kazatelský ku spasení mnohým. —

Z Hradce Králové. Pod správou nejd. p. biskupa Královéhradeckého žije 1,280,000 katolíkův na 448 osadách ve 30 vikariátech. Kněží v celém biskupství čítá se 914 církevních a 214 řeholních. Škol jest 997, mezi nimiž se čítá 719 českých.

Z Litoměřic. Snahou JM. neunaveného p. biskupa Augustína vznikl u nás v Litoměřicích opět nový blahocinný ústav — ústav to pro hluchoněmé. Otevřel se počátkem přístího školního roku. Přijme se tam prvním rokem 24—30 chovancův, jelikož jich prozatím více opatřiti nelze. Pokud stačí důchody ústavu, přijímají se budou chudé, hluchoněmé dívky buď celkem zadarmo, aneb v levnější ceně 25, 50, 75 a 100 zl. ve stříbre. Řádný plat roční za byt, stravu, šatstvo, prádlo, cvičení a vychování, anobrž i lékařské opatření ustanoven jest na 120 zl. ve stříbre. Netřeba doličovat, že i tak jest náhrada žádaná nepatrná. Ředitelem a učitelem náboženství, jak doslycháme, bude mladý, nadaný a vzdělaný kněz Demuth, kterýž se k tomu konci pod správou výtečného kněze našeho V. Frosta v proslulém ústavu Pražském připravoval.

Ze Záhřebu. Neunavený dobročinitel J. Emin. kardinál Jiří Haulik daroval národnímu Muzeu 12,000 zl. a Matici ilyrské 4000 zl. Tolikéž věnoval historické společnosti chorvatské.

— Slovutný missionář Dr. Knoblecher, navracuje se z Afriky, těžce se rozne-mohl v Neapoli. Nastudiv se a nedbav na

to z počátku, posléze nebezpečným zánětem plic musil ulehnouti.

Ze Štýrska. Bývalý klášter Dominikánský v Hradci opět se dostal do rukou témuž řádu. Klášter řečený s všelikou slávou odevzdán řádu, má se státi jako semeniskem Dominikánův, držících se přísně pravidel sv. zakladatele svého. Ubytovalo pak se v něm 5 kněží, 3 novicové a 2 bratři.

Z Říma. Císař ruský Alexander II. všemožně usiluje, aby se potřebám katolické Církve v říši jeho konečně náležitým způsobem vyhovělo. Hrabě Kiselev, vyslanec ruský, za tou příčinou ustavičně vyjednává s kongregací mimořádných záležitostí církevních.

— Počátkem toho roku zemřelo již v Římě 5 kardinálův, posléze JEm. kardinál Ludvik Gazzoli, první mezi diakony sv. sboru. — Dne 15. Března bude tajná konsistoř, kdež sv. Otec několik nových kardinálův jmenovati bude. Uprázdňených míst čítá se 11.

— Výtečnému biskupu Podlaskému Benjaminovi daroval sv. Otec ostatky mučenika sv. Viktora, nalezené v katakombách u sv. Alexandra.

— Arcikněz z Gavi, p. Nigri, obdržel řád sv. Lazara i Mauricia, poněvadž byl z kazatelny za kandidáta sněmovního schvaloval markýze Orso-Serra, ministerialníka. — Tak jedná vláda, kteráž právě té chvíle ve sněmovně prorazila s návrhem, že kněží mají býti stíháni, jelikož prý duchovní moci své užívající při volbách, schvalují lidu jisté kandidáty.

Z Francouz. R. 1848 povstalo v Paříži bratrstvo (*Oeuvre pie de soldats*) ku prospěchu vojákův. Předním účelem bratrstva toho jest: vojáky neumělé vyučovati a utvrzovati v základech víry a tudíž navoditi ku křesťanskému životu. Činní údové učí pak vojáky buď veřejně v kaplich a chrámech aneb i soukromí rozdávají modlitební knihy a hledí si všeho, cožkoli napomáhá k duchovnímu vzdělání a ušlechťení srdce. Blahočinné bratrstvo to, rozšířené ve Francii, minulého roku od sv. Otce potvrzeno jest a údové jeho plnomocnými odpustky na den sv. Mauricia, patrona vojákův, obdařeni jsou.

— Blahočinná družina zasloužilých deer dobrého pastýře (pečujících o pozdvížení padlých dívek, o uchránění jich před pádem, jakož i o výchování opuštěných dětí) má svůj přední mateřinec v Angersu. Když byla nyníjší vrchnice ctihodná matka *Marie de St. Euphrasie Pelletier* ujala správu, bylo ve Francii 11 domův: nyní čítá se jich 50 — v Itálii, v Africe, v Asii, v Americe, v Irsku, v Němcích. Mateřinec Angerský za městem podobá

se vesnici. Bydlí v něm zajisté asi 800 lidu. Jestliť tam sirotčinec s 150 dítky; přebývá tu 150 kajenic, 70 Magdalenek (obrácených nešťastnic, které již nechťi zase do světa). Ctihodné Samaritanky Páně berou mimo to pod ochranu a dohlídku osoby všelijak porušené a opuštěné, jež byly druhdy v obyčejných vězeních vždy více se kazily. Na každou takovou nešťastnici platí vláda 150—300 fr. ročně. Každé toto oddělení má pro sebe dům obzvláštní, tak sice, že se jedni s druhými nikdy nestýkají. — Konečně sluší podotknouti, že se u výtečných panen nalézá též proslulý vychovávací ústav pro dívky z vyšších stavův.

— Při konci minulého roku slavil se v Remeši od r. 1849 již třetí krajinský sněm církevní. Sešli se na něm pod vrchní správou JEm. kardinála Grasseta 4 biskupové, 9 generálních vikářův a 13 kanovníkův bohoslovcův, co poslancův kapitolních. Porady děly se v domě arcibiskupském; slavné ukončení stalo se veřejně v chrámu Páně u přítomnosti duchovenstva i valných zástupův zbožného lidu.

— V Paříži dokonal život svůj na zemi apoštolský kněz *Ravignan*, podle *Lacordaira* nejvýtečnější kazatel francouzský. Smrt jeho, byl to žádoucí odchod spravedlivého. — Mrtvola jeho pochována d. 1. Března na hřbitově Mont Parnasse, a sám biskup *Dupanloup*, tolikéž jeden z nejslavnějších kazatelův francouzských, dávny a věrný přítel nebožtíkův, učinil řeč nad mrtvolou drahého oslavence.

— Mezi kazateli Pařížskými nad jiné vyniká konferencemi svými kněz *Felix*, Jesuita. Kázeť o vznešenosti víry křesťanské, jejížto ideálem, životem historů jest — *svatosť*. Na kázání jeho bývá 10,000 i více posluchačův.

Z Angličan. Počet kostelův a kaplí katolických v Angličanech povzněl se minulého roku na 737. Kněží pracuje tam 1004 ve 13 biskupstvích. Ve Skotsku, kdež dosud vrchní duchovní správu vedou 3 střídníci apoštolští, čítá se 165 kostelův a 139 kněží. V Irsku jsou 4 katoličtí arcibiskupové s 24 biskupy. V anglické Indii, prvé než nastaly krvavé odboje minulého roku bylo, 15 apoštolských střídnictví a asi 750,000 katolického lidu. — Nešťastnými rozbroji zaniklo tam ale mnoho kostelův a škol našich. — V Kanadě anglické stává 14 biskupských osad, na Martinii jest 1 biskupství a 180,000 katolíkův, na předhoří dobré naděje, na Maltě, v Gibraltaru, v Korfu, v Zante tolikéž po jednom. Austrálie opatřena jest 6 biskupy pod vrchní správou řádného arcibiskupa. Hle, tolik biskupův katolických působí v krajinách, zůstá-

vajíceh pod žezlem protestantské vlády anglické!

Ze Švýcar. Od té doby, co se v Lucernách pádem Sonderbundu usadila radikální vláda, usiluje se všemožně o ztencení katolického ducha ve všech vrstvách společenských. Každé živější hnutí katolické pokládá se za — Jesuitismus. Školy a vyšší úřady duchovenské jsou vesměs v rukou lidí, hotových neopíratí se, anobrž i sloužiti pánům radikálním. A to jest také jediná cesta, na nižto možná se dostati k úřadu. Kněží, pokud se jeden neb druhý nedá ve školách opanovati „střízlivým duchem“ jistých theorií, nemohou se kojití naději, že by se kdy jenom farky nějaké dočkali. Vláda dosazuje všude jen kněze po své chuti a potřebě. Radikální páni netáží aniž ohlížejí se na vzdělanost, horlivost, na svědectví ze studií aneb ze zprávy duchovní, na zbožnost, zasloužilost: u nich platí jediné — politická barva. Takovou měrou lze sobě vysvětliti, proč jednotliví znamenití kněží odcházejí z vlasti, útočiště berouce do jiných, druhdy i protestantských kantonů, kdež se spravedlnosti více šetří, než v katolické zemi Lucernské, podmaněné radikalismem. —

— Biskup sv. Havelský zadal ku vládě memorial proti radikálnímu zákonu od r. 1855, žádaje, aby 1. církevní rozkazy ohlašovali se mohly bez placetu vládního, 2. aby katolické duchovenstvo nestálo pod vrchním dozorem a jurisdikcí světské vlády, 3. aby se usazování duchovních správcův svobodně diti mohlo, 4. aby školy smíšené, ve kterých se katolíci žáci zároveň vychovávají s nekatolíckými, naprosto přestaly, jelikož čelí proti zásadám Církve katolické.

— Jaký duch vládne ve Švýcařích, snadno poznati z některých nařízení vládních po kantonech. V Argavsku zapověděli pobožnost májovou a spolek dětství Ježíšova; v Lucernsku zakázáno, milosrdným sestrám sloužiti v chudobnicích sirotčincích veřejných i soukromých bez obzvláštního dovolení od vlády. V Tesinsku pokutovány jsou obce, kteréžto byly arcibiskupa svého slavně uvítaly, když k nim přijížděl, udělovat sv. birmování.

Ze Švédska. Ve Švédské sněmovně rokuje se o návrhu stranu svobody v náboženství. Podle nového tohoto návrhu má zákonem dovoleno býti vystoupení ze společenství církve státní; avšak vystoupilec pozbuje občanských práv, a byl-li úředníkem, má býti propuštěn z úřadu. Kdožkoli by ohlašoval náhledy, čelící proti zásadám státního luteranství, má býti pokutován 50 až i 500 dol. a vězením od 2 měsícův až i do roka. Podob-

ně mají trestání býti vyznavači jiných náboženství, kdyby ve společnosti údův švédské církve rozšiřovati směli bludy, t. j. učení *neluterské* a nedovolenými prostředky přivodili k odpadlství.

Z Němec. Následkem nové, uzavřené úmluvy se Stolicí papežskou vydal p. biskup Rottenburgský zřízení, kterýmž stanoví způsob *volení* děkanův (středníkův) po děkanstvích. — Děkany tyto volí si samo duchovenstvo; *právo volební* přičteno jest farářům i kaplanům; za děkana může pak zvolen býti toliko *farář* dvěma třetinami hlasův řádného duchovenstva děkanatního. Biskup sám zůstavil sobě *právo* potvrzení řádně zvoleného. Volení má se pak diti vždy u přítomnosti biskupského komisaře.

— Katolická Církev v Němcích želi nade ztrátou jednoho z nejvýtečnějších služebníků svých — znamenitého kněze *Bedy Webera*, faráře ve Frankfurtě nad Rýnem, spisovatele, kazatele, duchovního pastýře, nadšeného duchem Páně. Na slovo vzatý nebožtik, rodilý Tyrolec, vyšed r. 1848 co poslanec na sněm do Frankfurtu, vkrátce všelikými ctnostmi tolik se zalíbil katolickým Frankfurtanům, že k prosbám jejich zůstal u nich a po 9 let působil mezi nimi apoštolský. Zesnul v Pánu v Únoru k velikému zármutku všech katolíkův. —

— V arcibiskupství Frýburském povstala jednota k zvelebení křesťanské krásomy. Ročním příspěvkem k naznačenému účelu není leč 1 zl. 15 kr., čím ovšem naděje kyne, že jednota bude moči nabyti účastníkův mezi všemi stavy — Vrchním ochráncem naděného spolku jest p. arcibiskup Frýburský. Jména výtečných mužův, jako Hirscher, Alzog, Buss, Alban Stolz, hrabě Kageneck atd., z nichž záleží výbor, ručí za zdar tak pěkného podniknutí.

Z Mnichova. Bratrstvo ustavičné úcty k nejsvětější Svátosti oltární nedávno (r. 1856) založené v Mnichově zmáhá se utěšeně i počtem přibývajících údův i činností svou. V Mnichově čítá se již 774 údův. Mimo to založeno již také několik filialních sborův.

Z Rus. Křesťanské náboženství počíná se mezi pohanskými národy sibirskými valněji rozšiřovati než dosud. Burjaci, blíže jezera Baikalu, po příkladu knížete svého válem dávají se křtiti. Bývalý arcibiskup Irucký *Nilus* překládá liturgii ruské církve na mongolský jazyk.

Z Turecka. Pláče těžko se zdržeti při pomnění na ubohé křesťanské bratry v Turecku. Než doufáme v Boha, že se již v nedlouhém čase učiní konec násilnému řádění pašův a jiných

podřízených dřícův tureckých. Vypuklé povstání v Hercegovině, vážný způsob, kterým se spravedlnosti domáhají křesťané bosenští zjevný hlas, kterým se císařská vláda rakouská ujímá potlačených: to vše vzbuzuje naději o blízkých časech. Poslanci bosenských křesťanův šťastně dostali se do Vídně a slušné žádosti své předložili vyslanci sultanovu, knížeti řeckému Kalimachimu. — Není pochyby, že sobě vedle výslovného přání JAV. císaře Františka Josefa všimne důtklivých potřeb a po spravedlnosti učiní křesťanům. — Bůh dej, aby se to stalo spíše dnes než zítřka. Ostatně katolíci bosenští pokud lze mezi Turky všemožně hledí užiti práv, kteráž se jim připověděla posledním hatihumajomem. — Kterak přispíšili sobě se stavěním kostelův, řečeno jest již nejednou v Blahověstu. Podobně horlí též o zakládání škol. — Výteční vel. OO. Františkáni bosenští a stateční kupci spojenou snahou zřídili již 14 farních škol, v nichž se asi 600 žákův vyučuje. V Sarajevě povstala též hlavní škola. Bůh jim pomáhaj a žehnej!

Z Asie. Kolébka víry Kristovy, Asie, zaplavena jest Saraceny. Takovou měrou zmizely Církve, jež byly zkvétaly již za časův apoštolských. Zůstaly tam na mnoze jenom zbytečky k příští seji. Zdá se ale, že za dnův našich blíží se hodina, kdež Pán otevře končiny ty, druhdy požehnané, dělníkům povoláným na vinici království Jeho. Ctihodná družina vel. OO. Mechitaristův ve Vídni může se pokládati za hlavní semenisko missionátův pro západní Asii. Majíť pak dotčení otcové stanoviska svá v Konstantinopoli, ve Smyrně i v jiných městech turecké říše. Činnost jejich pronikla až do Persie. Mimo to potkáváme se na východě s katolickými missionáři francouzskými, jmenovitě s Lazaristy a milosrdnými sestrami na nejedněch stranách. Na horách Libanonských udrželi se stateční Maonité, s vřelou oddaností lnouce ke Kristu a sv. Církvi. Vel. OO. Františkáni, co strážcové hrobu Páně v Jerusalemě, s hrstkou pravověrných přečkali doby krvavé moci turecké. Dále v Persii a v Indii všude nalézají se osádky katolické, co první ohniska příštího života; všude pracují a působí dosavad ovšem jen pořádku katoličtí missionáři. Mezi missionáři v Indii vyniká obzvláště biskup Patenský, Athanas, rodilý Rakušan z řádu kapucinského. Jinak ovšem i na těch stranách apoštolují nejvíce kněží francouzští. Jeť věru čas, aby se k tomu dílu pozdvihla veškerá křesťanská Evropa s cílou obětovnosti a láskou, kteráž přemáhá svět. Dejž Bůh, aby platným k ta-

kovému Bohu milému dílu prostředkem stal se též nový spolek Marianský v Rakousích.

Z Indie. Z nejnovějších zpráv indických vysvitá, že v Agie 5 katolických kněží ukrutným způsobem zavražděno jest. Kněz Adeodat, kmet 80letý, ušel z Luknova do Cawnpore, kdež s dvěma duchovními bratry a 2 kněžími z Irska došel koruny mučnické.

— Krvavým zbouřením v Indii, ku kterémuž příčinu zavdala nectná lakota kramářův anglických, utrpěly též tu onde zkvétající osady křesťanské. Nejedni z katolických bratrů našich podnikli tam smrt mučnickou. V Delhi došel té slávy nejprvé zbožný kněz Zachariáš. Pobouření vojáci našli jej v kostele, klečícího na kolenou. Tiskna kříž Páně k srdci, zahynul ranou, kterouž mu rozpoltěno hlavu. V podobných okolnostech nalézal se kněz Felix, missionář v Sirdhaně, kteréhož ale s jinými některými křesťany podivně zachoval Bůh. Neohrožený kněz, pojav nejsvětější Svátost oltární, s klášternicemi, s dítkami a s několika křesťany utekl na střechu chrámovou, kdež předrahé Tělo Páně maje v rukou, za několik dní slovem a modlitbou posiloval křesťany. Posléze přibýlo několik statečných mužův z Meerutu, kteříž dozvěděvše se o nebezpečnosti bratrů svých, přispěli jim na pomoc a vytrhli je z rukou rozlícených Indův. Podobné dělo se klášterním pannám v Sealkotě. Povstalci vtrhli do kláštera. Bohobojné panny s velebnou matkou a s knězem dali se na útek. Rozlícená rota pronásledovala je. Než kněz vzal s sebou nejsvětější Svátost, nesa ji na srdci co nejdražší poklad, aby nebyla vydána v porouchání. Posléze dostihla je již pod širým nebem tlupa povstalcův. I táží se divoši kněze, co to nese. „Jest to Bůh víry mé!“ odpověděl sluha Páně. A hle, divoký ten lid k slovu kněze Božího zarazil se a s podivnou úctou propustil bohověrné. — Avšak nevšude dařilo se tak. Na mnohých stranách tekla krev nevinných, nejedni z kněží a křesťanův zhynuli katanskou rukou mstivých sepojův. A co jinak škody utrpěly missie v oněch končinách! Mnohé kostely, kláštery a školy, jež byly během 50 let snahou, potem a nesnadnými obětmi povstaly, jedinou nocí obráceno v popel, rum a kamení. Bůh pomoz a rač síly dodati k dalším bojům a příští práci na roli, pohubené takovou bouří!

Ze severní Ameriky. K slovu biskupa *Lorasa* konala se v městě Dubique missie pro Čechy jazykem českým. Apoštolskou tu práci vykonal redemptorista kněz *Krutil*, a se všech stran sešli se uboží Čechové, aby slyšeti mohli slovo Boží v milém jazyku svém

mateřském. Mezi účastníky na této svaté večeři byli nejedni, kteří 30, 40, 50 a jeden i 200 mil cesty musili podniknouti, žádajíce smířiti se s Bohem.

— Kněz Jan Jindřich Lueri, farář u sv. Josefa v Texasu, stal se biskupem v novém biskupství Fort-Wayenském. Jeť to druhý Němec, kterýž může se nazývati ozdobou slavného episkopatu amerického. Ostatně nebude od místa, doložíme-li, že tolikéž dva výteční našinci, Čech Jan Neumann a Slovinec Bedřich Baraga, slynou mezi apoštolskými nástupci v Americe.

— Z Indianie docházejí zprávy, že ve městě Jasperu dokonál život svůj kněz Josef Kundek, rodilý Chorvat, kterýž byv r. 1830 vysvěcen na kněžství a popracovav na vinici Páně, r. 1837 odebral se do Ameriky na dílo misijnářské. Zasloužilý ten misijnář stal se r. 1852 generálním vikářem, a co pravý apoštol v nesnadném díle vytrval až do konce. Bůh mu dej korunu věčné slávy!

— Lidnatost v severních státech amerických r. 1855 obnášela 27 millionův, mezi nimiž se 3 milliony cizozemcův čítá. Kostelův katolických přibýlo dotčeným rokem 100 a kněží 150.

Směs.

— Spolek sv. Karla Boromea v Němcích, usilující o rozšíření dobrých knížek, čítá již 10000 údův a 22000 účastníkův.

— Ve Francouzích, jmenovitě v Paříži, množí se rok po roce počet samovrahův. — Roku 1856 sečteno tam 2340 samovrahův, roku 1857 ale 3674. V Paříži počítá se na 2221 obyvatelův jeden samovrah. To-li má býti znamením civilisace, kterouž se tolik chlubný západ honosí?

— V Angličanech čítá se na 6 lidí vždy 1 chudý, v Hollandu na 7, ve Švýcarech na 10, ve Francouzích na 20, v Rakousích na 25, v papežských zemích na 86. — Než kde mnedle jest nejvíce fabrik, peněz, milionářův? — Hle rozhlášené, hrdé Anglicko jest tou zemí, kdež jest nejvíce bídý na světě!

— Slavný chrám Páně u sv. Jsaaka v Petrohradě, jež byl Alexander I. dle nákresu francouzského umělce Aug. Montferranda založil, nyní již v celé úpravě a kráse dokonán jest. Jeť to svatyně ve způsobě řeckého kříže 280 střev. zdělá a 154 střev. zšíří. Kupla, kteráž se v šíři 85 st. vypíná nad chrámem, jest 368 st. vysoká. Nešetřeno pak

na okrasu domu Páně ni mramoru ni zlata. Stěny ozdobeny jsou výtečnými malbami na obmítce, jakož i sochami od proslulých mistrův.

— Dne 7. Února t. r. oddával jistý p. farář v arcibiskupství Pražském vdovce 70 let starého s vdovou 64letou. Ženich vstupoval po čtvrté, nevěsta po páté do stavu manželského.

— Maribor, nové sídlo, novoslovinecké diecése, bude již letos okolo sv. Petra a Pavla míti apoštolského biskupa svého Antonína Slomšeka. Vše se již chystá k důstojnému uvítání výtečného tohoto velekněze Páně.

— Výtečný kněz Sigmund Gohán, na slovo vzatý mladý kazatel v Krakově, dal se do řádu sv. Dominika. S ním zároveň vstoupili tolikéž tři jiní mladí bohoslovci do noviciatu.

— Šlechtní Slovinci vzdělavše zasloužilému pěvci svému a prvnímu buditeli národního ducha, Valentinu Vodníkovi, pěkný pomník v Lublani, stoletou památku narození jeho slavili d. 3. Února způsobem, svědčícím, jak pěkně ctíti umějí vděční rodáci zasloužilé své popředníky. Na památku a ke cti dotčeného pěvce má se též vydati obzvláštní album. Bude záležitosti z básní a jiných skládání od Slovincův.

— Pan Endlicher, vystavěv poutnický dům v Jerusalemě, navrátil se již do Vídně. V dotčeném domě poutnickém může se ubytovati 100 poutníkův.

— V Belgii působí školní sestry na 34 místech, v Angličanech mají pak 6 domů. Mateřinec s noviciatem nalezá se v Ramme, kdež se nyní 150 novicек vzdělává.

— V Paříži vyšla na světlo knížka znamenitá: „*Les manuscrites slaves de la bibliothèque imperial de Paris*,“ sepsaná i vydaná knězem Martinovem. Podávajíť se v ní zprávy o 27 starobylých, vzácných rukopisech slovanských rozličných nátečí.

— Na rok 1858 vydáno v rakouském císařství 268 kalendářův; u u nás v Čechách 34. —

— Cyrill a Method, katolické noviny vydávané v Pešti, čítal mezi předplatiteli svými 6 arcibiskupův a biskupův, 16 kanovníkův, 392 farářův, 28 professorův, 55 kaplanův, 40 řeholníkův, 25 klerikův, 42 učitelův, 15 úředníkův, 21 měšťanův, 15 živnostníkův, 33 rolníkův, 5 básníkův, 54 obcí.

**** První dva svazky „Pisma svatého, překladu a výkladu v jazyku jihoslovanském vyšli již ve Vídni tiskem c. k. státní knihtiskárny. Celé to slavné dílo, jež kněz Ivan M. Skarić podnikl, vyjde ve 70 svazcích a státi bude 35 zl. ve stě. Nic nepochybujem, že jihoslovanský překlad a výklad knihy stane se ozdobou literatury katolických Slovanův.**

**** V Paříži tiskne se nové vydání znamenitého díla *Specimen ecclesiae ruthenicae* etc. per Ignatium Kulczyński, monachum Ord. S. Basilii Ruthenum.**

Literní a umělecké novinky.

***Fabiola*, čili Církev v katakombách od JEm. kardinála Wisemana. Nákladem Dědictví sv. Cyrilla i Methodia. V Brně 1857. Cena 1 zl. 30 kr.**

***Život sv. Cyrilla i Methodia*, apoštolův slovanských. Nákladem Dědictví sv. Cyrilla i Methodia. V Brně 1857. Cena 1 zl.**

***Sv. Augustina* vyznání knih třináctero. Přel. Jan Herčík, alumnus v Pražském semináři. V Praze 1858 u Crednera.**

***Kniha všeobecných zákonů občanských říše rakouské*. Do české řeči přeložená a krátkým výkladem opatřená od Dr. J. Petřílky. V Praze u B. A. Crednera 1857.**

***Bětuška*. Obrázky ze života ve smíšeném manželství. V Praze 1858. 12 kr.**

***Šmídovy veškeré spisy*. Přel. od Dra Josefa Pečírky. Sv. 1. 2. 3. 4. Nákladem B. Rohlička. Každý po 12 kr.**

***Handbuch der christlichen Religionswissenschaft* für Religionslehrer und Seelsorger, gebildete Laien und höhere Studierende. Von B. Winter. 3 Bde. Regensburg 1857.**

***Die Kunst im Dienste der Kirche*. Ein Handbuch für Freunde der kirchlichen Kunst von G. Jakob. Landshut 1857.**

***Obraz sv. Cyrilla i Methodia*, podle Kandle-
rova nákresu rytý v oceli u Mayera v No-
rimberce. (v 4.) 10 kr.**

***Vokální mše* ze starých českých chorálův se-
stavěna od Zvonáře. V Praze u Hoffmanna.**

**Pokladnička kaply Tetínské sv. Kateřiny¹⁾.
Na zapravení útrat, učiněných a potřebných
při obnově starobylé památné kaply té
zaslali:**

P. t.	
Vel. duchovenstvo střidnictví Opočenského	18 zl.
Kněz bisk. Královéhradeckého	1 "
J. M., kněz arcib. Pražského	1 "
J. Kolrus, kněz arcib. Pražského	1 "
Vojtěch Procházka, měšťan v Unhošti	2 "
Klement Vlasák, kaplan v Uhřetěvsi	1 "
Jos. Kreilhuber, far. u sv. Vojtěcha, vik.	2 "
Jak. Cebuský, kaplan u sv. Havla	3 "
Pna Johanna Zástěrova	3 "
Pna Marie M. v Praze	1 "
Slechetným dárcům srdečně „Zaplat Pán Bůh!“ Doufáme, že se nyní již častěji bude- me moci podobným způsobem děkovati zbož- ným ctitelům sv. Ludmily.	

Osobní Věstník duchovenský. V arcibiskupství Pražském.

V Pánu zesnuli:

- d. 12. Ledna p. František Zenk, farář v Maršovicích.
- d. 28. " p. Křištof Grassold, vikář Chebský a osob. děkan ve Frauenreithu.
- d. 29. " p. Ferdinand Valenta, kaplan ve Kvílicích.
- d. 24. Února p. Tobiáš Hybeš, farář ve Lstiboři.

Vyznamenáni jsou:

- p. Josef Král, prob. v Roudnici, jmenován skutečným vikářem a školdoz. okresu Roudnického.
- p. Vojtěch Hron, farní adm. v Dolánkách, notářem arcib.
- p. Josef Aust, farář v Hoříně, notářem arcibiskups.
- Expositorum canonicales obdrželi:
- p. Josef Čermák, farář v Klomíně.
- p. Frant. Krása, farář v Obriství.
- p. Jan Schrecker, farář ve Viněvsi.
- p. Václ. Vodtěk, farní admin. ve Vrbně.
- p. Ant. Šimek, kněz na odpoč. v Roudnici.

Ve správě duchovní ustanoveni jsou:

- p. Dr. Innocenc Frencl, za rektora k sv. Jiří.
- p. Kajetan Míka, za faráře do Skalce.
- p. Jan Hubený, za faráře do Všetat.
- p. Frant. Višín, za faráře do Velkých Lohovic.
- y. Martin Hackenmüller, za far. do Heinrichsgrünü.
- p. Martin Khern, za faráře do Křice.

Uprázdňená místa:

- Nová Ves, pat. Fr. hr. Kol.-Libšteinský od 3. Února.
- Frauenreith, patr. m. Chebského od 10. Února.
- Sv. Jan pod skálou, patr. nábož. fondu od 24. Února.
- Lstiboř, patr. Al. kníž. z Lichtenšteinu od 3. Března.
- Lokalite Višňová povýšena za faru.

¹⁾ Viz Blahověst ročn. III. díl II.

Nutná oprava tisku.

Na strance 6. na sloupci prvním na řádce 19. místo *ujdo* čti: *nejde* a od řádky 29. do 33. čti takto: „právě mezi vznešenými lidmi více jest protiv-
níků než přátel, oddaných Kristu a Církvi; vznešené
rodem a stavem, schopnostmi a úřady nalezne téměř
všade mezi odpovědnými svými; peníze atd.“

BLAHOVĚST.

KATOLICKÉ HLASY

pro

KNĚŽSTVO I LID JAZYKA ČESKOSLOVANSKÉHO.

ROČNÍK ČTVRTÝ.

DÍL I.

Redaktor: Václav Štulc.

SVAZEK 2.

„Všecko a ve všem Kristus!“ Kol. III. 11.

Křesťanské naděje a trudy na východě.

I.

Všecken svět politikův obrací zrak své na východ, kdežto se patrně připravují věci významné, jež bez pochyby nezůstanou bez velikých následkův pro celou Evropu. — Čtenářům našim povědomo jest, kterak se v Rusích přípravy činí ke konečnému obecnému zrušení poroby, a tudíž k proměnám, jimiž veškerá ta říše nové tvárnosti nabude. — Projdeme-li Ruskem evropským i asiatským ku břehům tichého okeanu, na vodách dotčeného moře potkáme se s koráby anglickými a francouzskými, ježto mají sestárlou říši čínskou zotvíratí netoliko kupcům nýbrž i hlasatelům blahodarného evangelia Kristova. Pustíme-li se od půlnoci na poledne, v jižních krajinách východní Indie vojska anglická válčí dosavad s povstálými vojsky podmaněných národův indických, nic se neostýchajíce, jmeno křesťanské hyzditi skutky ukrutnými. Zdá se, že osudné povstání toto během nynějšího roku bude potlačeno; jinak ale vždy ještě pochybné, zdaž dovedou Angličané na budoucí časy udržeti své panství ve vlastech, kteréž odírali všelikými způsoby nelidskými. Škoda jen, že za takových okolností hlavně vinou

nelidských kramářův dotčeného národu nelze se hrubě mnoho kojiti nadějí, aby se mezi Hindy, zaujatými nevoli proti potlačitelům svým a dráčům, ujímati mohlo evangelium Kristovo¹⁾. — Nejedny osady křesťanské se školami, kláštery a chrámy zmizely za loňských bouřek; nejedni z dělníkův na vinici Páně zahynuli smrtí mučnickův; a ti, kdož zůstali na živě, rozptýleni jsou. — Není pochyby, že na rumech a spáleništích bývalých klášterův a škol křesťanských opět se shromáždí stateční následovníci apoštolův, avšak rovněž tak

¹⁾ Výtečný kardinál Wiseman velmi dobře vyznačil způsob politiky anglické v Indii, an dří: „Od několika věkův pracovali jsme o to, abychom nesešlíné národy *ucivilisovali* velikým obyčejem, vyjímaje toliko ten jediný, kterýmž by se byli stali křesťany. Ano, naopak všeliké usilování naše, kterýmž jsme hleděli *milliony* a *milliony* ubohých Hindův upoutati na se, provázeli jsme přípovědí, že nechceme, aby křesťany se stali. My to Hindům opětovali: „Nepřejem sobě, nadělati z vás křesťanův; zůstaňte si pohany, pokud jen budete věrnými poddanými naší královny a sloužití budete velikým záměrům našim pozemským.“ — Tak slovnatý Wiseman, jenž co Angličan mluvě k Angličanům, nesměl a nechtěl se jizlivé otázky dotknouti jinak leč šetrným toliko způsobem. Než neleží-li ve slovech jeho patrná žaloba, že Angličané v Indii nedbali o nic jiného, leč o svůj zisk? — „Buďte si, co vám libo; nám nezáleží na spasení vašich duší, nám jde jediné o to, abyste nám robotili; abyste nám snášeli a odváděli poklady bohatých vlastí, abyste nám sloužili tělem i duší“ — toť heslo kramářské politiky anglické v Indii a více méně — všady.

pochybovati nelze, že jim nebude snadno, dobytí a vzdělání na novo, což zdrceno a v nivec obráceno. — U Boha ovšem nic není nemožného, a k slovu Jeho může poušt, zkropená krví zavražděných, pojednou oživit květem a úrodou netušenou. Zdaž ale Pán již nyní ráci tak učiniti všemohoucím slovem svým, kdo to z nás může věděti s bezpečnou jistotou? — Nezbyvá nám leč — želeť lidských provinění, a prositi Boha, by ráci osvítiti mysl i srdce podmanitelův i podmaněných, a tudíž jedny i druhé uvesti na cestu pravdy, by se shromáždili v jednotě víry, která působí skrze lásku.

Zatím co se na dalekém východě váží osudy Angličanův, Indův³⁾ a Číňanův, dějí se v Evropě východní jmenovitě v turecké říši věci, kterých nesluší — nevšímati sobě. Turecká říše, — od věku již v patrné hnilobě — od několika let usiluje, aby se pozdvihla i vřadila mezi státy a mocnosti evrop-

ské. — Poslední válka, kdežto Angličané a Francouzi pomoc podali Turkům proti císaři ruskému Mikuláši I., usnadnila jim to nemálo. Pokud trvala válka, Angličané, Francouzi, Sardinci a Turci na poloostrově Krimském bojovali společně „ve jmenu celosti a nepodlehlosti“ říše turecké. Po té vyslanec sultanův zasedal r. 1856 na sjezdu Pařížském s týmiž právy co vyslanci druhých mocností v Evropě. — Takovou měrou dosáhli Turci, čehož si byli žádali, slíbivše za to, že chtějí poddaným křesťanům přirknouti práva občanská. I vyšel skutečně sultanský firman, pověstný *hatti*humajon, kterým se stanoví rovnoprávnost křesťanův a moslemínův. Než mnoho-li mnedle vykonalo se z toho ode dne 18. února r. 1856, kdežto se byl dotčený firman ohlásil? — *Hattihumajon* zůstal i zůstává z většího dílu jenom kusem papíru, a Turci, rozlícení, že se jim káže, lidštěji nakládati s křesťany, utiskují ubohé bratry misty naše téměř i hůře, než za minulých časův. — Patrným na to důvodem jsou věci, ježto se děly a dějí obzvláště v Bosně a Hercegovině. Ubohý lid, nemoha déle snášeti příkoří a nátisky tureckých dráčův a vladařův svých, rotí se a pozdvihuje, i chytá se zbraně, i pouští se do nerovného boje. Turkům, jak se zdá, nejsou takováto povstání hrubě proti myslí. Vláda turecká, usilujíc hlavně o to, aby usoustředila všechnu moc svou na způsob druhých mocností v Evropě, činí sobě naději, že zbouřené vlasti jednu po druhé, skrotí na novo, a připoutá k žezlu svému. Kdo zná turecké hospodaření a vladaření, netřeba mu připomínati, že poslední věci křesťanův horší budou, než byly první a dřevní. Pro uspokojení mocností evropských vydá se bez pochyby nový nějaký „hatti“ příznivý křesťanům, přislíbí se jim svoboda v náboženství, slovem sultanovým zaručí se jim o-

³⁾ Ze všech Angličanův, kdož psali za příčinou povstání indického, kardinal Wiseman nejlépe určitě, krátce a jasně — vládě anglické vyznačil cestu, jízto by se na příští časy držeti měla. — „Vydejte spravedlivé zákony, ustanovte dobré zásady a v bázni Boží panujte podle rozkazův lásky křesťanské, nejspouce tvrdí a ukrutní k pohanům, nejspouce nespravedliví ku křesťanům“ — v ten způsob mluvil slovátný kardinal v památném pastýřském listu svém, jímž katolické Anglicko vyzval k modlitbám za konečné vítězství krajanův v nebezpečné válce. Co se dotýče samého listu tohoto, nejkrásněj zračí se duch Boží v něm slovy, jimiž výstrahu dává přede mstou, ku kteréž časopisy anglické podpalovaly vojska indická. Jeť to místo tak pěkné, že nelze nepoložit ho tuto. „Proste Boha, by sfil ramena vojínův našich, by těla jich otužil proti jedovatě mlhy a proti střelám slunce, aby srdce jejich naplnil ušlechtilou odvahou křesťanských bojovníkův, smělostí statečných rytířův, nikoli pak divokostí pohanův anebo pouhou chtivostí bitev, po nichž práhnou divoši. Nedbejte, nejmilejší, nedbejte na krvežíznivé pokřiky, kterými se podpalují náruživosti, jinak již dosti přirozené a nad slušnou míru rozpružené divadlem, jež se jim stává na oči. Pomněte že slova „pomsta“ a „mstítí se“ krví, prolitou na hoře Kalvarské, vymazána jsou z řady práv, jež si osobil člověk, pomstu že sobě zůstavil Bůh. Nám sluší dáti ušlechtilější příklad, kterýmž by se ukázalo tolikéž pohanům, že má víra naše do sebe svatou moc k opanování sebe mocnějších a sebe rozkošnějších pudův v porušené duši lidské. —

chrana proti nátiskům, a pašové, agové, begové vládnouti budou po dávném obyčeji. Turci a poturčenci, držíce se koranu, nebudou toho trpěti, aby „raja“ rovných práv požívatí měli s moslemíny. Ze tomu tak, vidí se všady, kdekoli Turci vládli a vládnou; že ale jinak téměř býti nemůže, pokud se Turci drží koranu³⁾, snadno pochopí, kdožkoli sobě povšímne zákonův, jež vydal Muhamed⁴⁾. —

Vidouce takovou bídu křesťanských bratří našich, můžeme-liž necítiti útrpnosti s nimi? — A pokud cítíme útrpnost, můžeme-li nechtíti, aby se jim dostalo ochrany a pomoci? — V dotčené říši turecké žijí křesťanští národové Armenův, Bosňákův, Bulharův, Maronitův, Rumunův, Kekův a Srbův; několik millionův křesťanův žije tam pod vládou sultana, který jest neobmezeným pánem nad tělem i krví, životem a zbožím poddaných.

³⁾ Muhamed ve svém koranu zhusta mluví o nevěřících, jimž hrozí pokutami na zemi i v ohni věčném. Nezřídka velí stoupencům svým, aby valdíce proti dotčeným nevěřícím, zničili a zahladili je. Co se křesťanů a Židův dotýče, ti hned nevěří slovu, hned zase za nepřátely islamu, za rušitele Písma se pokládají. Druhdy bře Muhamed kláštery a kostely křesťanův pod ochranu, jelikož prý se v nich vzývá jméno Boží jako v mešitách. — Avšak z druhé strany přikazuje svým moslemínům: „Nespojujte se s písmáky (křesťany a Židy), nýbrž bojte se Boha, pokud jste moslemíny. — Totot jsou lidé, jež proklel allah, nad nimiž rozpálila se prechlivost jeho, a některé z nich proměnil v opice a svině. Bojujte proti těm, kdož nevěří v boha, kdož nechťi zapovídati, což zakázal prorok, a proti těm z písmákův, (křesťanův a Židův), kteřížto se k pravému náboženství nepřiznávají, pokud nebudou hotovými penězi platiti daně, jsouce na čisto podmanění. — Křesťané tvrdí, že Kristus jest Syn Boží. Bůh je zahladí!“ — Takových míst a ovšem i ostřejších, plných jizlivosti a nenávisti proti křesťanům, nalézá se v koranu nemálo. Moslemíni, provozující násilí, nečiní leč k čemu je zavazuje prorok jejich.

⁴⁾ Co se dotýče povahy Turkův, dí o nich slovutný orientalista v. Hammer: „Aecht tartarischer Abkunft tragen sie noch die Spuren des Steppenlebens an sich. Die schönsten Blüten persischer und arabischer Dichtkunst, von ihnen berührt und verpflanzt, verwelken oder arten aus in abenteurliche Schösslinge. Uebrigens einfach, gerade, mässig, dankbar, aber auch roh, unge-

Turci v XIV. a XV. věku zmocnivše se pozeňnaných krajín slovansko-řeckého poloostrova, připovědéli křesťanům řecké cirkve jakouž takouž svobodu u vykonávání náboženství. Nestalo se to bez jistých záměrův a odsluh politických. Mezi vládou tureckou a patriarchou Cařihradským nastala smlouva jakási, vyznačená rázem koranu a rozkolnictví. Turci zbořili tvrže a hrady katolických baronův, kteřížto se byli za časův posledních císařův usadili v řecké říši; oni zničili katolické chrámy, diocese a sídla biskupská; oni uznali patriarchu řeckého za vrchního správce křesťanských národův a utvrdili roztržku církevní na mnohé věky. — Národové podmanění musili platiti daně tu pašům onde biskupům; za to je zůstaveno biskupům pod vrchní jurisdikci církevní i soudní. Rozumět se samo sebou, že se Turci ubezpečili proti možným následkům nebezpečným vládě jejich při takovém zřízení. Patriarcha Cařihradský dosedl na stoličce z vůle sultanovy; z většího dílu koupiv si důstojenství, aby pak mohl biskupské stolice po krajínách prodávati fanoriotům, bohatým to kupeckým rodinám řeckým v Konstantinopoli⁵⁾. — Taci patriarchové a biskupové bývali pak ochotnými sluhami a nástroji sultanův, a ne jeden z nich svržen býv, jednou i po druhé i po třetí, vždy na novo pomohl si k ztracenému znamenitému úřadu. Málo kdy vydařil se některý, jenž pamětliv svého povolání, usiloval býti otcem a zástupcem lidu svého.

Za takových okolností snadno lze sobě vysvětliti, proč vláda turecká

schliffen, habstüchtig und träge — sie sind nur insofern schlecht; als sie selbst zur Regierung gehören oder von derselben verdorben sind.

⁵⁾ První patriarcha, kteréhož za peníze vyzdviženo na stoličce patriarchi, byl Simeon z Trapezuntu. Rodáci jeho věnovali sultanu 1000 dukatův, a sultan učiniv jim po vůli, od té doby sám ustanovuje patriarchy.

moci ramene svého bránila vyšší duchovenstvo fanoriotské, vládnoucí neobmezeně na osadách křesťanských. Hierarchie, kteráž úřadů církevních nabývá pomocí ohavné simonie a drží se ramenem vezírův, pašův i agův: taková hierarchie byla z většího dílu příhodným nástrojem vlády.

Ukazující na zřízení církevní, jež od r. 1460 v obyčej vešlo, nemáme, že bychom doličovati musili trpkosti a strasti, spojené s neřestmi, ježto se odtud přirozeně vyvinuly. Nejvíce trpěli uboží Slované, kterých za dnů našich asi 8 millionův žije pod žezlem sultanovým. Vladykové (u Slovanův tureckých slovou tak biskupové), jak již praveno, ponejvíce Řekové, vyslaní od patriarchy z Cařihradu, málo si všímali péče duchovní, biskupský úřad svůj pokládajíce přede vším za pramen důchodův, za lichvu své simonie. I kdo by směl bez bolesti a bez obalu mluvit o mrzkostech, pro kteréž u patriarchy, u sultana trýznění křesťané na biskupy své zhusta museli žalovati? A mnoho-li mohly žaloby takové prospěti, kdež souditi měli prodavači kupce, vědouce, že penězi zmůže se všecko u patriarchy rovněž tak jako na dvoře sultanově? A jestliže uboží křesťané utiskováni jsou již z této strany, jak se jim vedlo se strany turecké!? Již tomu čtyry sta let, co zpupný Turek provodí nad nimi své panství, trýzní je robotami, vydírá na nich daně, a zůstává jim role, sady, vinice, pastviny, lesy, obchody, živnosti jediné proto, že sám nemá se k práci a že mu potřebí jest lidí, kteří by vydělávali na něho. Ostatně kdyby Turek a druhdy i Řek přestávali toliko na penězích, kdyby zhusta nevydírali rodičům dcery a manželům ženy jich, násilím poturčující a zavírající je do neblahých haremův, jarmo to jinak těžké, bylo by alespoň uvyklým na ně, tichým Bulharům snesitelné.

Tak ale nelze se diviti, vidáme-li v oněch tak požehnaných krajinách spustlé dědiny, a potkáváme-li se na horách a v lesích s klefťy řeckými a hajduky slovanskými, kteřížto neživi žádného Turka, jenž jim upadl do rukou. Odtud též prosebné, upěnlivé hlasy, kterýmiž se uboží tito národové již od věkův dovolávají pomoci u mocností křesťanských, obzvláště pak u císařského dvoru našeho a císaře ruského; odtud též nejedno krvavé povstání, jimiž netoliko Řekové, Rumuni a Srbové, nýbrž i Bosňáci a Bulhaři zbaviti se chtěli okovův tureckých⁶⁾. Odtud

⁶⁾ Strasti křesťanův tureckých poněkud aspoň lze poznati ze slov, jimiž francouzský spisovatel Cyp. Robert líčí nátsky, číněné Bulharům. Praví: „Málo jest obcí bulharských, kdežto by nebyl pánem *spahi*. Pán tento nepřebývá sice na svém statku, nýbrž mívá tam svého správce, kterýžto vybírá desátky ze všeho, což se urodí, a lid povolává na roboty. Kde se více nežádá, dobromyslní Bulhaři veleblívají takové pány. Tak soudili u př. r. 1841 o Seidovi, pašovi v Sofii: „Vydírá sice peníze, říkáli, kde a jak může, za to ale hledí, aby se lid jeho nedotýkal naší cti a žen našich. Spahi platí se též činze a vládě odvádějí se daně, *harač* (daň z hlavy) a *poreza* (daň z živnosti). Za každou hlavu v obci musí se zaplatiti 15—20 piatrův a z mnohé chatrné živnosti i 1000 piatrův, tolik asi co vynášejí. Anobř i z ženy, manželky své vlastní musí Bulhar platiti při nejmenším 100 piatrů. Mimo dotčené obyčejné určité podatky a roboty, musí každý sedlák obývatí nejméně 30 dní roboty, vykázané pašetem, a zapravovati *gazdalik* čili povinnost, častovati každého, kdožkoli cestuje s fermanem sultanovým aneb v zležitostech jeho.“ Jestž zřejméji viděti bídu křesťanův z žádosti křesťanův bosenských, letos podané sultanovi. Praví tam: „Přede vším sluší vysloviti prostě, že není v naší zemi nic pojištěno, ani bezpečnost osoby ani jmění. Turek může spáchat zločinů, co se mu líbí, a nemusí se báti, že by za to křesťán byl; ačkoli přece *hatti-humajon* výslovně velí, že smí křesťané proti Turkům svědčiti, kteréžto nařízení však v Bosně posud neplatí. Když tedy Turek zabije křesťana, a rodina zavražděného nemá Turků, kteří by to dosvědčili, třeba měli sebe více svědků křesťanských, tož vraha Turka ani hlava nezabolí. Křesťané bosensci nemají tedy osobní bezpečnosti. Ale nejpodivnější v Bosně jest to, že úřadové, kteří by měli lidi brániti proti násilím, sami takové surovosti páší, že se jich každý zhroutil musí. — Z mnohých příkladů uvedeme jen jeden. — Stěpán Stojšic z Kubičpolja a Stěpán Narandžic z Korenice, Pero Starčević a kněz (představený obce) Miko Mikič z Tolisy, kteří se samováli jednoho agy protivili a nechtěli dáti nespravedlivou třetinu, dostali k rozkazu úřadu samého po 500 *degenekah* (ran holí na paty), tak že jen Mikič zůstal na živě, ostatní všichni pod

neličená radost, s kterou vítáno u křesťanů po tureckých končinách zprávy o porážkách Turkův a o vítězstvích vojsk tu rakouských onde ruských; odtud neumořitelné naděje, kterýmiž se do té doby kojeno při každé válce, zdvižené a vedené proti Turkům, naděje, že se v Cařihradě na novo skvíti bude vítězná korouhev kříže a „dušmanin“ — Turek že se z Evropy vyklidí do Asie. — Komu se zdá, že Turci měli právo, zmocniti se krásných krajín řeckoslovanských, že mají právo dr-

ranami duší vypustili. Agové a begové bosensťi praví, že země bosenská nenáleží ani Vašemn Vel. ani ráji; neb oni, praví, že zemi tu od Vašeho Vel. za dukáty koupili, a my, ráje, máme býti ještě spokojeni, že nám dopouští na ni žiti a ji vzdělávati; neb praví, že by nás všechny mohli vyhnati, kdyby chtěli. Právěť, že oni jsou naši páni a my jich otroci. Jako čífluk-sajbie (gruntovníci) chtějí třetinu od všeho, co nám země urodí; a třetina jest zajisté veliké zlo a neštěstí naší země, neb z nás učinila žebráky. Věrná ráje bosenská jest hotova, platiti každou daň (přímou), kterou V. V. za dobro uzná naříditi, ale třetina nám všecko vezme, a libovolný způsob, jak ji begové vybírají, přivádí mnohou rodinu křesťanskou do bída a hladu. — Begové bosensťi nejsou spokojeni s třetinou *in natura*, nобрz vycení ji v penězích, ale tak, že ta cena v penězích daleko přesahuje cenu celé úrody. Mnohdy musí býti člověk spokojen, když beg vezme celou úrodu a nechce mimo to ještě peníze. Jak jsme pravili, musíme begům platiti třetinu ze všech plodin, a kdyby to bylo 33 zrn, z kterých ji chtějí; tak musíme dávat třetinu i z tabáku, z brambor, zelí, lnu atd. a tak i z květin; sena pak nechťj begové třetinu, ale polovici, a musí se jim dáti. A mimo to jsou i jiní, kteří chtějí *živornici* (plat, který musíme dáti křesťan Turku, vyčastovav ho) a *zemínu* (plat křesťanů, že si smějí vykrmit a zabít prase), a jsou takoví ukrutníci, že ocení i prasata ve svini, která by se mohla teprva vyprasiti. A když člověk žádané peníze nemůže zaplatiti, páší největší násilí, sváží lidi, bijí je, zavírají je do prasečího chlívků a podkaňují (podkuňují) je podpálenou slámou a všemožně je mučí tak dlouho, dokud je někdo nevykoupí. Jindy dali ženám křesťanským pokoj, ale nyní i je mučí, jako ostatní lidi. Tak Jakum beg Talirović nedávno jednu těhotnou ženu v Čengciu v nahii Zvornické tak udeřil do břicha, že na místě porodila dítě a umřela. — Ale největší zle trpíme od Arnautů, jež nájemníci s sebou vodí, a jež po celý čas, pokud se daň vybírá, bezé vši náhrady musíme stravovati. A když mluvíme už o ukrutnostech nájemníků, podotkneme ještě jeden poplatek, jenž se nám zdá býti tak libovolný, totiž *slavarinu* (za to, že smějí křesťané slaviti své domácí patrony), již musíme platiti mudíru, a to tak, že i chudé rodiny, které pro chudobu nemohou ani slaviti křesťané jméno, musejí ten poplatek dávatí atd.

žeti v tuhé porobě tolik millionův křesťanských národův, může to sice pokládati národům dotčeným za znamení nevěrnosti, na jevo davané sultanovi, jestli se totiž Bosňaci, Bulhaři, Srbové, Rumuni, Řekové při každé válce turecké modlivali a modlívají za vítězství vojsk rakouských, ruských a nikoli sultanových. Co se nás dotýče, my to vše máme za přirozený následek bolestných muk a útrap stoletých, za ohlas duší, v hoři svém nevýslovném pomoci hledajících u Boha. Modlitba taková není leč ohlasem citův a proseb, kterými Israel v Egyptě a v Babyloně volával k Hospodinu, žádaje dosíci odcizeného dědictví otcův; hlasy takové nejsou nic, leč o-pětování prosby, kterouž i nám Církev svatá klade do úst, učíc nás prositi Boha, „aby i epřátely Církve svaté ponížiti ráčil“. Aneb snad není Turek nepřitelem Církve svaté? Není-liž to každého Turka „náboženskou povinností“, kdekoli a kdykoli jen možno, „i mečem“ rozšiřovati islam a rozmnožovati počet vyznavačův Muhamedových? — Ze to za dnův našich nečiní jako před sto lety, děje se jediné proto, že oslabnul, že — *nemůže*. Pomozte mu, ať se zotaví, ať se zmůže: oč že pak přiteče k hradbám našich měst, přistane k břehům Italie, a z chrámu sv. Petra v Římě učiní, což učinil před čtyřmi sty lety na velebné svatyni sv. Žofie v Cařihradě. — Tušili, cítili, předzvíдали, viděli to světci naší Církve, a po všech vlastech křesťanských sbírali vojska na obranu křesťanstva; nedivme se tedy, pokud se ubozí naši bratři křesťanští utíkají k Bohu, aby je vyprostil z rukou pánův, hubících je a duše jejich.

Nejsnadnější a nejbezpečnější prostředek proti všelikým nesnázem bratří našich křesťanských, trpících pod vládou tureckou, byl by ten, kdyby sultan a se sultanem Turci, odřekše

se islamu, stali se křesťany. Po *takovém* převratu nastaly by v říši turecké opravy a zřízení, kterýmiž by se vyhovělo spravedlivým žádostem sužovaného křesťanstva. Modlíce se za to k Bohu, netajme sobě, že po lidském rozumu veliká, žádoucí tato proměna nenastane bezpochyby tak brzo. Pokud ale Turek bude moslemínem, nikdo nemni, že by se *z vůle jeho* mohlo křesťanským poddaným sultanovým dobře vésti. Nechat se vydají jakovékoli křesťanům sebe příznivější, *hatti* sultanské, vše jen málo pomůže. Turek, drže se koranu, vždy za to míti bude, že má *právo* nýbrž i *povinnost*, jinověrce *donucovati* ku víře svého proroka; turecký moslemín vždy se drží viry té, že země jest sídlem, kteréž ustanovil allah Muhamedu poslanci svému; a prorok zůstavil moslemínům, učeníkům svým. Podleha je přítomným nehodám, vždy kojí se naději na příští vítězství, a vidí se povoláním za pána světa. Není se tedy nadíti, že by Turek, pokaváde zůstane moslemínem, dobrovolně odřekl se panství svého a prav, kteráž má sobě zaručená prorokem svým. A myslíte snad, že Turka moslemína na jiné cesty přivedou politikové a diplomati sultanovi, kteří se v západní Evropě salonovou civilisací jistých kruhů po filosofech předešlého věku naučili netečnosti náboženské a v srdci svém pohrdají prorokem?)? Liché to naděje!

7) Slovatný kněz *Mistin*, kterýž byl r. 1848 vykonal pouť do Jerusalema, v pěkném cestopisu svém vyličil nám jednoho takového Turka, který se stal na západě filosofem. Jestli to *Sami Effendi*, jeden z diplomatův nového Turecka. Pokud byl dotčený pán na Dunaji, netajil, že „starci s šedivými vousy — obmezené hlavy drží se islamu, jež jinak již jestna shashnutí; lid prý ten jest fanatický, osvrčený jsou ale filosofové, t. j. takovými lidmi, kteřížto čtli několik děl Voltairových a nevěří ani na Muhamedovo poslání od Boha ani na Ježíšovo, smýšlejíce v náboženství nejinak než Volney a Voltair. Zatím ale dotčený pan filosof nevěrec v Konstantinopoli bedlivě navštěvoval mešity a horlivě vykonával všechno, cožkoli po zákoně Muhamedově vykonávati mají pobožní.

Omer Paša, poturčenec, jakož byl druhdy vlašným křesťanem, nyní není zajisté v srdci svém horlivým moslemínem; a kdo neví, kterak před několika lety rádil v ubohé Bosně? Ano, po našem zdání svědomitý Turek lépe nakládati bude s křesťanem, než polovzdělanec, jemuž hlava načichla zásadami oné filosofie, jež ve Francouzích rozkotala trůn, zpržnila oltáře, vraždila kněžstvo a rozmnožila počet mučeníkův. — Ostatně pomněmež jen, že netečník Pilat to byl, jenž povoluje roznícené luze, ukřížovati dal Krista.

Neočekávejme tedy, že se dobře dařiti bude křesťanům, dokavade budou podrobenci Turkův moslemínův. Nezbyvá tu jiné pomoci, leč buď Turky obrátiti na viru křesťanskou, aneb křesťanův ujmouti se důrazně proti nátiskům jejich, a hlasatelům viry křesťanské zjednati dokonalou svobodu v úřadě apoštolském. Co se dotýče *obrácení Turkův*, toť arci jest výhradně úlohou Církve; v té věci po našem přesvědčení, vroucí modlitby křesťanstva více zmohou, než všeliké diplomatické přimluvy a domluvy druhých mocností v Evropě. Protož také máme za to, že nelze dosti horlivě vybízeti se k modlitbám za *obrácení celého východu* a tudíž i moslemínův. Tisíce a milliony křesťanův, usjednocených ve jmenu Páně, a vylévajících touhy takové před obličejem Božím, budou za „*rosjka křížácká*“, kteráž hlasem modliteb svých dobudou tím více čím srdečněji v duchu Božím volati budou. Nám sice není dáno znáti časův, jež ustanovil Bůh k vyslyšení modliteb našich: to ale jisto jest, že modlitbami svými urychliti můžeme hodinu smilování Božího nad bratřími, ježto sedí ve stínu smrti. — Co se tkne výdatné ochrany, potřebné křesťanům ubohým v Bosně, v Hercegovině, v Bulharsku atd., jakož i svobody ža-

dou missionářům křesťanským, v obou-
jím ohledu tomto mohla by diplomacie
evropská všim právem mnoho učiniti.
Neb není-li to diplomatická pomoci vá-
lečná zvláště západních mocností, kte-
réž zachovaly Turecko? Netřeba sobě
leč spočítati a přehlédnouti vojska
turecká, i snadno se pozná, že by
Turci sami svou silou bez cizí pomoci
neodolali nižádné moci evropské, kdy-
by proti nim zdvihla válku. Můžeme
tedy míti za jisto, že Turecko
znajíc mdlobu svou, jistě šetřiti bude
rad a přímlov, kterými se vlády kře-
stanské společně a s všelikým důra-
zem ujmou potlačovaných, nelidsky
trýzněných, nýbrž i vražděných bra-
tři našich. Vzpomeňme si, kterak
před počatím poslední války rusko-
turecké hraly se již davy Omerovy
na Černou horu, hrozice zároveň krví
křesťanskou zaplaviti sousední krajiny
bosenské. Tehdáž přijel do Cařihradu
mimořádný posel JAV. císaře našeho
kníže Leiningen, a k důraznému slovu
císaře našeho zastavilo se všecko ne-
přátelství. A podobně stane se v každé
případnosti, kdekoli se s důrazem do-
kročí na Turka; jinak zajisté, jak již
řečeno, všeliké *hatti šerify* nic nepo-
mohou. Nepochybujem, že co nevidět
užije diplomacie všech mocností kře-
stanských tohoto prostředku, a tudíž
alespoň na čas ulehčení zjedná trpí-
címu křesťanstvu. — Ze se k tomu
schyluje, viděti mimo jiné i odtud,
kterak vládní noviny naše mluví a píší o
věcech bosenských, a jak laskavě ujímá-
no se ve Vídni statečných prosebníkův
z Bosny u sultanova posla knížete
Kalimachi. Bohdejž by nastala brzo
shoda mezi mocnostmi, než se počne
prolévati krev po krajinách tureckých!

Zbýváť nám ale ještě jedno přání
— přání to nad jiné důležitější, ježto
se týká svobody při *vykonávání* nýbrž
i *rozšiřování* křesťanské víry v říši tu-
recké. Netajíme, že se v tom ohledu

skutečně již nejedněch výhod dostalo
křesťanům. Za dnův našich stavi se
v samé Konstantinopoli chrámy, kláštery,
školy katolické, hroby zemřelých vy-
značují se křížem; ano jsou města, kdežto
křesťanům nebrání vláda, o Božím Těle
slavným průvodem pod širým nebem
vyvyšovati Spasitele. V Cařihradě jest
již několik klášterův katolických; — ko-
stelův armenských a řeckých z přiro-
zených příčin čítá se mnohem více^{a)}.
Posledních časův ohlášený hattihuma-
jon zaručuje křesťanům právo, by
mohli bez nesnází sloužiti Bohu. Avšak
nesluší při tom zapominati, že výhody
ty se připovídají toliko těm, kdož kře-
stany jsou. Kněží nesmějí kázati leč
toliko křesťanům. Moslemínům, kte-
řížto by se státi chtěli aneb skutečně
stali křesťany, hrozí se po zákonu po-
kutou smrti. A mimo to, považíme-li
jakovou moc provádí patriarchové ar-
menský i řecký v církvi své, snadno
bude se dovtipiti, jak se obmezuje
činnost missionářův apoštolských ve
vlastech tureckých. Inemáme-li sobě
práti, aby křesťanské mocnosti, apo-
štolské dělníky na vinici a štěpnici
jejich vezmouce pod ochranu, zjednaly
jim svobodu, netoliko chrámy, klášte-
ry, špitály, koleje a školy zakládati
a stavěti, nýbrž i bez nátiskův vůbec
kázati Krista? — Že nám v dotčeném
ohledu činiti jest přede vším o naše
katolické missionáře, rozumí se samo
sebou. Podobně, tuším, nebude třeba,
osvědčovati, že nechceme svobody té
výhradně toliko pro katolické blaho-
věsty, a byť bychom jinak zamítati
musili činnost protestantských agen-
tův a kněží schismatických. Propůj-
či-li se svoboda vůbec, odstraní-li se
zákon, vedle kteréhož každý mosle-

^{a)} Katolíkův čítá se v Konstantinopoli jenom 13,000,
Armenův sjednocených pod zvláštním patriarchou
jest 17,000, Armenův rozkolníkův ale výše 200,000;
Řekův pak nesjednocených bude asi 150,000. —
Z toho viděti, že v samém Cařihradě obyvatel-
stvo jest odpoly křesťanské.

mín, stana se křesťanem, pokutován má býti smrtí; zamezí-li se násilí, kterýmž schismaticti patriarchové stíhati mohou bývalé stoupence své, jestliže by se navrátili do lůna Církve; nechať pak si mají tolikéž jinoverci touž svobodu, co katoličtí missionáři: my se o konečný výsledek nic nebojíme. Jak mile se katolickým blahověstům otevře svobodné pole, směle můžeme se nadíti, že ani schismatické, ani protestanti nedovedou měřiti se s nimi. Každá nemocnice a každá škola katolická, každý klášter a kostelíček katolický, pokud v nich působiti budou pod správou apoštolských biskupův apoštolští kněží a statečné milosrdné sestry, brzo stanou se semenisky a ohnisky katolických osádek a osad. Takovým způsobem bude pak se moci víra katolická rozšiřovati netoliko mezi Armény, Bulhary a Srby, mezi Rumuny a Řeky, nýbrž i mezi Turky a druhými národy moslemínskými. Že nejsou naděje tyto nemístné a liché, nebylo by nám těžko doložiti. Připomeňme si jen, jakové úcty mezi vyššími a jakové důvěry mezi sprostými Turky dobyly sobě milosrdné sestry naše, kdekoli jim lze bylo založiti nemocnice a otevřiti školy⁹⁾. A podobně pů-

sobí též stateční synové sv. Františka, Dominika, Vincencia de Paul a jiní řádové. Není-li tedy naděje, že by působili všickni mohem více, kdyby nestávalo zákonův, dle kterých každý kněz má propadnouti smrti, kdyby se proneslo naň, že obrátil moslemína? — Nesluší-li se kojiti naději, že by mnozí moslemíni odřekli se islamu, a stali se křesťany, kdyby se nemusili obávat, že za to trestáni budou na hrdle? — Pokud tedy nemá připovídaná křesťanům rovnoprávnost býti lichou připovědi, nechať se missionářům našim a obrázcům jejich — či to schismatickým či moslemínům propůjčí a zaručí svoboda, oněm hlásati a těmto vyznávatí evangelium Kristovo. Takovéto zřízení budeme pak moci pokládati za počátek a rukojemství skutečných oprav a proměn neméně důležitých než jest u p. připovězená platnost svědectví křesťanův proti Turku na soudě, a mnohem důležitějších než jest u p. podezřelé právo, sloužiti u vojště sultanově. — Víme, že taková svoboda, taková práva dřív či později stanou se — smrtí islamu. Avšak nemusí-liž islam vzíti za své, pokud má Turek plným právem zasedati ve sboru křesťanských mocností evropských? Není-li to konečnou neodbytnou podmínkou skutečného pokroku na dráze vzdělanosti? A nemusíme-liž sobě z celé duše žádati, aby stkvěl se opět kříž Páně netoliko v Cařihradě, nýbrž i v Jerusalemě, v Alexandrii, v Antiochii, v Efesu, ve Smyrně a ve všech městech, kdež druhdy kvetly první církve apoštolské? — Ano, špatnými byli bychom křesťany, kdyby nám na tom nezáleželo, aby ovšem i v Mekce z pověstné kaby stala se svatyně víry Kristovy! — Nemají-liž tedy mocnosti křesťanské napomáhati Církvi, aby k žádoucímu tomuto konci ovšem i v Turcích snáze a jistěji dospěti mohla?

⁹⁾ Nebude, tuším, od místa, poukázati tu na svědectví bezpečné svědomitého cestopisce kněze Mislina, jenž píše o Smyrně, (kdež jest 14000 katolíkův a několik klášterův i chrámův) dokládá: „Turci vidí se nuceny, vážiti sobě milosrdných sester. Přívod o Božím Těle ve Smyrně, jakož i v Konstantinopoli vykonává se veřejně a s tou největší slávou. Posledního roku tak to došlo jistého pašu, že poslal hudebnický sbor pluku svého, aby doprovázel nejsvětější Svátost po celou procesí.

Před několika dny přihodila se následující věc. Milosrdné sestry a jiné řády, ošetřující nemocné na choleru, bez ohledu na náboženství prokazovaly všem lidem znamenité služby. Kněz kapucín vycházel právě z kasárny, kdež byl několik vojákův moslemínských ošetřoval, a vrchník setkal se s ním, žádal jej, aby na druhý den jistou hodinu přišel k němu. Kapucín se dostavil s jedním ještě bratrem. Vrchník uvítav je s velkou počestností, řekl jim, že moslemíné slaví tohoto dne veliký svátek. Po té uvedl je na paven, pokrytý čalouny, vykázal jim čestné místo mezi vyššími důstojníky, a pak velel, aby celá posádka provázená hudbou, defilovala ke cti dvou kapucínů.“

Oběť na Vltavě.

Od kněze *Jana Soukopa*, Moravana.

Rosa noční padá na májové kvítí,
Na Vltavě zlatých patero hvězd svítí;
Po Slovanstvu širém, po Církvi ba celé
Rozlévají ony proudy záte stkvělé.
Cože hvězdy milé nade Prahou dlíte,
Oblohu proč jasnou dneska opouštíte?

Ejhle, Jan muž Boží oběť libou chystá: —
Položí dnes život v službě Pána Krista.
Oltář velkolepý nad Vltavou pne se,
Anjel mučnický věnec na něj nese,
Nese kalich, roucho k velikému konu,
Veletok dnes hučí jako hlasem zvonů;
Nebe — země hledí, co se dítí bude
Na Karlově mostě při pochodni rudé.

Jako Mistr druhdy na posvátnou horu,
Jan se běře k smrti v krvolačném sboru;
Jako Štěpán svatý slávu Boží zírá,
Labutí pak pěje, an se odebirá;
Neleká se smrti u vlnách ni hrobu,
Nesvolává s hůry hněv na lidskou zlobu,
Nýbrž srdcem vroucím za vrahů se modlí,
Aby netrestal Bůh zločin jejich podlý.
Ano, vojin Kristův jásá srdce hlasem,
Vida oltář, s rájským závodící kvasem.
Nevede most mučně do hlubiny věčné,
Nýbrž razí cestu k výši nekonečné,
Z dolu slzavého do nebeské vlasti,
Tam, kde Pán mu chystá netušených slastí,
Že byl věren Jemu, věren Církvi svaté,
Že se nezaprodal za klenoty zlaté.

Probůh! co se děje? Sotva dolů shledne
Na Vltavu sluha Páně, mdlí a bledne.
Zdaž se hrozí slavné mučnické smrti?
Ach, snad pronevěra věnec ten mu zdrtil.
Nastojte! co oko prorocké mu věsti:
Vltavou krev proudí v Pražském meziměstí.

Černých na sutinách krásné domoviny
Kvílí matka Sláva svými nade syny.
Jako Jeremiáš stuhlým zírá okem
Na hrob lidu svého v trudu přehlubokém.
Ach, a nikdo nemá pro ubohou těchy,
Žalost její slouží lůze na posměchy!
Hvězdy očí jejich pohasly jak svíce,
Ani jedna slza nevlaží jí lico,
Krutý bol se všecken v srdci uzavírá,
Umírá již máti, a přede — nedomírá.
Svěží rtové sněhem zbledli. Zdaž pak žije?
Zdá se — její srdce posud na hlas bije;
Bije posud láskou k nešťastným svým dětem,
Volá k Bohu, aby ráčil novým květem

Ozdobiti sady, zpustošené bouří —
A v tom oko tmou se pozamhouří:
Srdce slavné matky puklo lýtým hořem,
Krvavým až kraje zatopilo mořem.

Puklo srdce Slávy mateře té drahé,
Že se dítky vzdaly pěstitelky blahé,
Církve, kterou Kristus na kříži jest zplodil,
Ztracený by ráj se světu z nova zrodil.
Ráj ten Cyrill Method u nás štěpovali,
Ludmila a Václav, Vojtěch pěstovali,
Přežil Bohu! nyní slepý lid vše kácí,
Pochovává v rupy apoštolskou práci!
Ach, a sám si zafal emrtonosnou ránu,
Sám si uzavírá blaženosti bránu;
V srdci rodných bratří mečtív hroty brodí
A pak jako Kain zoufale si vodí!

Běda, běda! — Praha město svaté, slavné
Za kořist se dává zpoustě přehavné.
Kletá ruka oheň do svatyně hází
A hned požár žene jako proudy z hrází,
Rozlévá se bleskem v domovíně milé,
Hltá města, hrady, chrámy přespanilé.
Ani stány tiché, Bohu zasvěcené
Nikdo neuchrání toho od plamene;
Ano právě ústup bohabojných duší
Živel rozkácený ponejvíce ruší.
Umlkají hlasy, ježto Hospodinu
Dnem i nocí pěly drahou za otčinou.
Umlkají zvony, nevolají k nebi,
Neslaví se více bohosmírné treby;
Není kněží, již by za vlast oběť míru
Přinášeli — láskou pečtili víru.
Pastýřové padli vražedlnou rukou,
Ovce rozplašeno neslýchanou mukou.
Není kdoby stádece na pastviny vodil,
Kdoby za zbloudilou ovcí s láskou chodil,
Vlk je šmahem lapá, a co nepodává,
Hlad a žízeň hrozná na poušti je ztráví.

A to moře strastí před Janovým zrakem,
Prostírá se děsným na Vltavě znakem.
Pohroma ta v duchu předkem se mu jeví,
Mimo něj ji nikdo netuší, ni neví.
Tudíž jeho mdloba, úzkost, bledé tváře,
U slavného když se octnul u oltáře.

„Ustaň, Hospodine, ustaň v prechlivosti,
Nezahladíš národ celý v hněvivosti,
Vykoupen-tě krví Krista tvého Syna;
Proň buď vlasti mojí odpuštěna vina.
Pro zásluhu svatých našich blahověstů
Uved pobloudilce na své pravdy cestu;
Přijmiž časný život nehodného sluhu
V oběť smírnou za národu mého dluhy.
Milerád chci kalich mučnický vzíti
A tu hořkost na dno za bratry své píti.“

Útěchu jen jednu dej mi v tuto dobu: — Slovo — že můj národ nezanikne v hrobu, Po těžké že bouři pozakvete z nova Že se do náručí vrhne do Kristova, Pod praporem Jeho že dobudě nebe A že nikdy více nezarmoutí Tebe.“ —

Ejhle cherub k Janu přilétá a praví: „Pán mi kázal věnit hvězdami tvé hlavy, A to na potěchu, prosbu tvou že splní A že opět vlasti zketou růže z trní.“ Po té k Slávě letí; křížem demantovým Tkne se zlomeného srdce — vavřínovým Věncem čelo kraší — hle zas žije matka! Chvalozpěvy lejí ústa její sladká, Mladá Vesna ztuhlé osvěžuje oudy, Srdce rozesílá po těle své proudy, Celý národ v Kristu vzkříšení své slaví, Pod praporem kříže Slavin věčný stavi.

„V pokoji teď umru, převed ducha mého Pane, touží světec, do království svého; Simeon co patřil, umíraje v klidu, Já též vidím: — Tebe v srdci svého lidu.“

Řeč v neděli velikonoční.

(Při ranní.)

Od Fr. Č., kněze biskupství Litoměřického.

Dlouhá, tuhá, krutá byla ovšem ta zima letošní. Ale Bohu díka, ona už dobíhá svého konce, ona už vládu svou odevzdává vlažnému, přívětivému jaru. Ano B.M. zima, — ten truchlivý obraz smrti — zima už pominula: a jaro, ten lahodný obraz probouzejícího se života, jaro nastalo nám! — A té zimě, abych od života přírodního a tělesného přešel k životu církevnímu a duchovnímu, zda-li zimě té se nepodobá čas postní? Zda-li v trudných dobách svatého postu nevidali jsme jen samé obrazy, neslychali-liž jsme samé jen úvahy o mukách a bolestech, o útrapách a smrti svého Spasitele? Kříž a cesta křížová, zda-li to nebyli předměty, co vám po celý čas postní tanuli neustále na očích? O jak tu při tom vaše vlastní duše se kormoutila! jak tu při tom vaše vlastní srdce mrazem žalosti tuhlo a křehlo! Než, utěšte se! — Doba, která nám teď zavítala, slavnost, která nám vzešla dnes, blahé ty svátky, které právě nyní odbýváme: ano, tyto přeradostné svátky velikonoční s jásavým „Allelujah“ ony jsou co jaro, nové, krásné, oživující jaro v našem církevním životě; ony do zachmuřených myslí a do skřehlých srdcí našich

uvozují život nový, život té nejčistší radosti a útěchy.

A ptáte se B. M. jak a proč?

To vám vyložím dnešní řečí velikonoční, pokud to možno bude v těch úzkých mezích krátké půlhodinky.

Svátky velikonoční jsou nám svátky radosti a útěchy už proto, že

1. nám živého navracují přitele a miláčka, ježž jsme byli plakali mrtvého. Co by za to dal dobrý, upřímný manžel, kdyby se opět shledati mohl s tou, která, dokud dlela živá mezi živými, byla duší jeho života, byla slastí jeho duše! — Jak by se radoval, jak by plésal v ten den, v němž by mu přáno bylo dobrým nebem, prolomiti pevné stěny hrobové, a živou na světlo sluneční vynesti svou drahou, nezapomenutelnou manželku! — Tu hle! vidíte matku, třikrát šťastnou matku. Radost jí září z každého oka, rozkoš nevýslovná pohrává jejíma rty, slovo její každé dýchá spokojeností, celá bytost její stkví se leskem blaha a štěstí. Ptáte se mne: „Co že jest příčinou její radosti, a odkud ta plnost svaté, čisté rozkoše její?“ — Ejhle! slyšte, synáček její jediný, kterého po dvacet nekonečných roků byla neviděla, synáček její jediný, jehožto domnělou smrt byla tisíckrátisícerymi oplakala slzami: ten vrátil se dnes domů, vrátil se cel a zdrav, vrátil se a padl matičce své na šíji se slovem: „Už tě mám zase, matičko, a nepustím tebe z náruče, dokud smrt nás neodtrhne od sebe!“ — Tady leží si v objetí dvě krásné věrné duše přátelské. Den dnešní jest jim dnem na vrch slavný, na vysoť radostným. Už tomu pomalu rokův padesáte, co jejich stejnomyslné a jemnocitné duše víže a blaží požehnaná vazba přátelství, nikdy dosud slunce jim nesvítilo tak mile a krásně jako dnes; dosavad nikdy nebyli tak blaženi jako právě nyní. A proč? Proto, že ten, o jehož ozdravení každý i sám lékař pochyboval, že ten, jenž už sám jistou smrti kořistí býti se domníval: ten že vyvázl z hrdla smrti, ten že znova nabyl života, druh že dárován druhu, přítel že navrácen příteli!

I my, Nejmilejší, měli přitele — miláčka, s nímž nikdo jiný ani povzdálecí nedá se porovnat. On s námi oboval co nejdůvěrněji, přátelství mezi ním a námi nemohlo býti důvěrnější. Jak blaže nám bývalo blízko u něho! Jak libezně v duši naší znívala slova jeho moudrá, božská, nebeská! Jak šťastně hojival naše

rány, kojíval náš zármutek! Jak vodíval bezpečně, jak varovával srdečně! Byli-li jsme u něho: tu nám nescházelo ničeho, tu jsme oplývali vším, tu jsme byli jisti před každou nehodou, tu nám kynulo nebe. — Ale nastojte! tuty dni (ach! kdoby na ně byl mohl už zapomenouti?) shlukli, srotili se nepřátelé přítele našeho, a ti odsoudivše jej hrdla (Sk. Ap. XIII, 27.), vydali katanům, kteří — ani jsme se na to dívali, nemohouce mu pomoci — miláčka naší duše přibíli na potupný kůl kříže, kdež On se slovy: „*Dokonáno jest!*“ nakloniv hlavy, vypustil duši (Jan XIX, 30.). Ó vy dobré víte, jaký zármutek se rozložil po našem srdci, jaká žalost uchvátila naší duši, když jsme minulý pátek k hrobu doprovázeli mrtvolu svého Ježíše! I tento stánek Boží sám, zdálo se, že truchlí s námi; všecko, nač se tu oko podívalo, čeho tu ucho zaslechlo, všecko to bralo účast v naší bolesti, žalostilo s námi. V barvu černou, v barvu nejhlubšího smutku halil se služebník u oltáře; velebný hlahol jasnozvěných zvonův oněměl; mlčel svatozázný souzvuk varhan; jen trudný, trudobudný klepot desk dřevěných bolně pronikal hrud a duši naší.

Než ejhle! jaký to *obrat*? Jaká to proměna! — Pojednou *zmizel* smuteční obhal s oltáře, barva smutku a bolu ustoupila všude barvě slávy a radosti! Tam, kde prve oko naše spatřovalo černorouchý kříž, tam vidíme podobu *Zmrtvýchvstale* s vítěznou v ruce korouhvi a se zlatolesklou září okolo skrání! Radostně zachvívají se srdce zvonův a zvonkův našich, a stříbrnouzvuká jich ústa provolávají do všech úhlův světa, že vstal z mrtvých Ten, kteréhož zabili, pověsivše na dřevě! (Sk. Ap. X, 39. 40.) V plésavé jejich hlaholení mísí varhany své velebné mohutné hlasy a kněz, oděn v roucha bílá, nádherná, zvěstuje, volá z plna srdce: „*Allelujah, allelujah, allelujah!* Vstalt jest, není ho, toho božského přítele a miláčka našeho, není ho ve hrobě více!“ (Mar. XVI, 6.) — Ano tak jest v skutku a v pravdě, BM.! Svátky tyto přítomné vracejí nám nazpět nejlepšího přítele a miláčka naší duše, jež jsme byli plakali co mrtvého, vracejí nám Ježíše živého, ozářeného slávou, korunovaného vítězstvím, a my bychom se neměli těšiti — radovati od srdce, radovati vysoce, radovati bez konce?

Avšak přítomným těmto dnům svátečním sluší všude možná radost a veselí i také proto, že

2. *ony strastem, anobrž i naší smrti odnímají brutký osten trpkosti a strašlivosti.* Krátké, bolesti a strasti plné jest putování naše tímto údolím pozemským. Kdo by tomu nevěřil? Statky a rozkoše života tohoto všechny brzkého dobíhají konce. — Smrt pouť svou koná mezi námi ve dne v noci, za chvil žalosti i radosti, za dnův stáří i mladosti; koná pouť svou mezi námi od místa k místu, od domu k domu, od rodiny k rodině, od osoby k osobě. Za nedlouho i nás ukryje zrakům lidským tři lokte tlustá záclona. — Nuže, kdyby s koncem života zdejšího ukončen byl život náš všecek a nacelo, kdyby tam s druhé strany hrobu nebylo jiného, dalšího, vyššího, lepšího, dokonalejšího bytu a života: ó což kalná, smutná a osuhlá byla by pak pouť naše pozemská! Kdo by pak ještě mohl býti utěšen a upokojen příčinou své budoucnosti? Kdo by pak s hrůzou a zoufalstvím pohlížení *nemusil* nasvou smrt? Jak trudný a smutný byl by pak život tento zvláště těm a takovým, kteří bez oddechu od rána do noci, od večera do rána píti musejí z číše hořkosti, z kalicha utrpení, z nádobí nouze a bídy. A k těmto předce náleží — není-li pravda? — dobrá většina lidí dobrých a spravedlivých!!

Než utěšme se, Nejmilejší! Jest život i tam za hrobem; duše lidská myslí, cítí, žije i po smrti těla. Než i *to* naše tělo, ano i onot jednou za krásného jitra k novému nesmrtedlnému povstane bytu a životu. A víte-li BM., kdo to vlastně jest, jenž nám takové přeblahé, předrahé dává ujištění? Aj, *tyto svátky* velkonoční dávají nám je. Anebo *nedosvědčují-li* nám svátky tyto, že nepřátelé Ježíšovi utrápiti, utrýzniti, umoriti, usmrtiti dovedli jeho tělo, duše Jeho zabiti že nemohli? Neujišťují-li nás tyto svátky, že i tělo Ježíšovo v den po smrti *třetí*, spojené se svatou jeho duší, v způsobě neskonale lepší, sličnější, v způsobě *nesmrtedlné* z příbytku smrti a tleliny vykročilo na světlo dne a života, vykročilo, aby po kratinkém zde ještě pobytu, spolu s duší Ježíšovou vzneslo se tam do krajiny konečné a věčné odplaty? Je-li ale tomu tak: kdo nevyznáš mile a od srdce, že přítomní sváteční dnové každé věrné duši křesťanské jsou dnové svrchované útěchy, dnové nejčistší a nejsladší radosti?

Ano, BM., jako před sluncem plaše prchají i temnota noci i mlžiny jitra: tak i před *tímto* sluncem duchovním, jenž jest

Kristus z hrobu povstalý Kristus, prchá všecka hořkost bolesti, utíká všeliká trpkost a strašlivost smrti. Nechat se teď jednou i za námi zamkne vlhký hrob, necht se k dveřím hrobu toho položí kámen, třeba tak velký a těžký, jako celá naše země: co na tom? — I u hrobu našeho objeví se jednou anděl, aby odvalil ten kámen a řekl všemu lidstvu: „*Vstalt jest, neníť ho tulo.*“ A to by nás nemělo utěšiti? — Nechat si strasti a trpkosti, rány a bolesti stíhají a šírají teď naše tělo, necht se ony společně a všemožně přičinějí o to, aby z něho co nejdřív hody přichystaly červům a žízálám hrobním: co z toho? My víme, že i toto tělo jednou vezmeme zase, aby i ono společnou odměnu vzalo za snášené zde tíže a kříže. A to by nás nemělo uspokojiti? Nechat nám tu smrt odtrhne od srdce naše miláčky: co na tom? I k našemu hrobu, ač neviditelný, dostaví se anděl a vřídlně těšiti bude našich pozůstalých: „*Netruchlete, setřete slzy své! Ne navždy, ne navždy zmizel vám s očí váš přítel, váš miláček; on vás toliko předešel tam do té nebeské Galileje, kde jej užířte, kde jej obejmete zase!*“ A to by nás nemělo utišiti, rozradovati?

Tak tedy ať zřetel svůj dnes obrátíme ku Kristu, anebo k sobě samým, všude a ve všem spatřujeme jen podnět a podpal k samému plánu a veselí, k samé utěše a radosti. Kterážto radost se ovšem doplní a dovrší myšlénkou, že svátky přítomné to jsou, jež

3. *víře naší vtiskují pečet bezpečivé a zcela neomylné pravdy.* Že to, čemu nás učel a čemu věřiti nám velí svatá katolická církev, že *všecko to pravdou skutečnou, Bohem samým zjevenou a osvědčenou jest pravdou: na to máme důkazův bez čísla.* Ten archanděl, co poselství přinesl Marii Panně ve slovech: „*Aj počneš v životě a porodíš Syna, a nazveš jméno Jeho Ježíš*“ (Luk. I, 31.); ti skvělí duchové nebesští, co v oné šťastné noci nad chlévem Bethlehenským pěli své radostné: „*Sláva na vysostech Bohu, a na zemi pokoj lidem dobré vůle*“ (Luk. II, 14.); ta zázračná hvězda, co výmluvným leskem svým několika mudrcův od východu přivábila — přivedla až k jeslem Betlemským; ta moudrost a spásitelnost slova každého, vyšlého z úst Kristových; ten andělskočistý, ten božskosvatý život, jež v těle lidském a mezi lidmi vedl Pán Ježíš; ti nepočtení zázrakové, co vykonání

jsou jeho všemohoucím prstem; ta *tma* v pravém polední, to *třesení* země, to *pukání* skal, to *otvírání* se hrobů, to slovo setníkovy: „*Jistě byl tento Syn Boží*“ (Mar. XV, 39.), tyto a mnohé jiné příhody neobyčejné, které provázely a oslavily smrt Ježíšovu na kříži; ten divuplný *vznik* a *netušené rozšíření* víry a Církve Kristovy po celém světě; to již hnedle dvoutisícileté *trvání* sv. katolické Církve, kteréž od pivního hned počátku až po hodinu dnešní zápasiti bylo s tisícerými, tu židovskými, tam pohanskými, tu vnitřními, tam zevnitřními nepřáteli, nebezpečími, závadami, odpory a překážkami; ta čistá nevinná *krev*, která v potůčkách a potocích tekla z těla a z údův sv. mučovníkův pro pravdu a Církev katolickou: to *všecko* a ještě i *mnohé* jiné, o čemž na ten čas musím pomlčeti, radostné v duši naší vlévá přesvědčení, že pravda plná, celá, božská, věčná pravda jest, co věří srdce, co vyznává jazyk, co osvědčuje život náš katolický.

A předce, BM., nesmím Vám toho *zatajiti*, žeby *všickni* ti důvodové, jichž jsem vyčetl tak hezkou hrstku a jež bych rozmnožiti mohl ještě značitě, ano, nesmím Vám toho zamlčeti, žeby oni *všickni* vesměs a napořád *žádné* do sebe neměli ceny a platnosti, že by se rozplynuli v páru a dým, že by byli ničím nicoucím, kdyby *nebylo svátků přítomných!* — Vy se tomu divíte, vy nad tím trnete? — Divte se, žasněte, jak chcete: já předce odvolati nemohu svého vyřčení, já předce vyznati musím se sv. Pavlem: „*Nevstal-li Kristus, tedy jest marné kázání naše, marná jest i víra vaše*“ (1. Kor. XV, 14.). Ano, Nejmn., tak bych já, tak byste vy se mnou volati museli v smutku a žalosti, kdyby mezi svátky církevními nebylo také *velkonoc*. Teď ale, opření o mohutný sloup slavných dnův těchto, můžeme — *musíme* volati plni radosti a útěchy, volati musíme s tím samým velikým apoštolem: „*Nyní ale Kristus vstal, prvotiny těch, kteří zesnuli!*“ (1. Kor. XV, 20.)

O tak tedy postav se dnes každý v duchu u prázdného hrobu Ježíšova, vyslyš s radostí srdečnou slovo anjelské: „*Vstalt jest, neníť ho tulo, aj místo, kamž jej položili!*“ (Mar. XVI, 6.) a pak řekni sobě v srdci, a řekni směle světu celému: „*Tak jest a nejnínak!*“ Svátky velikonoční jsou mi svátky veliké *slasti a radosti!* — Ony mi *živého* ukazují *Toho*, na Jehož z mrtvých *vstání* spočívá nejlavněji pravda

i spolehlivost mé víry, pravda i bezpečná spelehlivost toho, co mi pod sluncem nejpřednější jest, nejdražší a nejsvětější!“ Tak řekni a pomysli řekni, vyznej při tom také, kterak to krásný a vši úchvaly hodný obyčej, když slovanští naši bratři Rusové o svátcích velkonočních sebe ve spolek oslovují pozdravem: „Kristus vstal z mrtvých! — Vstalt z mrtvých dojista“!). Amen.

Slovo strany kancionalu.

Minulého roku, po smrti v Pánu zesnulého vel. kněze J. Krbece, na všech stranách obraceno zřetel ke *kancionalu*, jenž měl býti sestaven a na světlo vydán péčí dotčeného nebožtíka. Od té doby důležitá věc ta u nás, jak se zdá, opět poněkud usnula, kdežto na Moravě horlivě činí se přípravy k vykonání díla tak důležitého a potřebného. Těší nás opravdu, cožkoli se dobrého zamýšlí a podniká na družné, drahé Moravě; radujeme se srdečně, že se tam stateční bratři s čilou myslí a jasnou rozvahou rázně ujmouti chtějí věci, ježto se u nás již několik let vleče bez prospěchu. Avšak líto by nám bylo, kdybychom sami jen pouhými diváky zůstati směli, aneb kdyby měl u nás v Čechách jiný a na Moravě jiný kancional na světlo vyjít. Vždyt by to bylo se škodou netoliko na jedné či druhé straně, nýbrž s nemalou škodou celku; na dvou stranách vedl by se náklad, na dvou stranách drobily by se síly, a konečně vyvedlo by se dílo, kteréž, a byť bylo jinak dokonalé, nemohlo by nikdy všecken národ náš česko-slovanský jednotiti před obličejem Páně. A proto máme za to, jakž jsme se již minulého roku pronesli: žádoucí kancional budiž dílem společným věrných katolických Čechův, Moravanův a Slovákův: budiž jeden jediný v Čechách, na Moravě i na Slovensku; buď všecken utěšený, krásný a tak upravený, aby v něm vroucí zbožná srdce našeho katolického národu nalézala ohlasu i půvabů k chválám Božím a přísnejší oko i ucho vzdělaných katolíkův neuráželo se v něm na ničem, ni na obsahu ni na formě; budiž to zpěvník, opatřený

čirkevní approbačí všech nejdůstojnějších pp. biskupův našich v Čechách, na Moravě i na Slovensku, zpěvník důstojný, aby pak slovem vrchních strážcův a otcův na Sioně uveden býti mohl do všech kostelův katolických ve vlastech našich. — K vykonání takového díla arci nevystačí síly jednotlivcův: — k tomu potřebí jest *svorného* přičinění *všech*, kdož mají k tomu mysl a ducha od Boha. Češi, Moravané, Slováci podejme sobě k dílu tomuto ruce! Kdožkoli se cítíš, že bys přispěti mohl či co hudebník, či co básník, kdokoli znáš duchovní písně výtečné obsahem, nápěvem i formou, upřímně sám k dílu tomuto se hlas. Můžeš se to, tuším, státi buď veřejnými *organy* n. p. na Moravě „Hlasem“ a v Praze naším „Blahověstem“ aneb u mužův, kteřížto by jako n. p. *Sušil*, vůbec na slovo vzaty starosta Dědičtví sv. Cyrilla i Methodia na Moravě a p. *Vinaříček* v Čechách nad jiné povolání byli stanouti v čele takového podniknutí. — Pak by přirozenou měrou povstal *sbor*, snadno vypracoval by se *program*, ustanovila by se *pravidla*, vědle kterých by se při sestavování kancionalu za našich časův slušelo zachovati, a rozvrhly by se *práce*. Pak předložily by se návrhy ty předkem již k prohlednutí a *schválení* nejdůstojnějšími našimi pp. biskupům, a na čem hlavně záleží, *přikročilo* by se konečně k dílu s jasným vědomím a s vůlí upřímnou, jak sluší na takovou svatou věc. Arci bude tu práce mnoho: bude tu svědomitě prohlédnutí všechny dosavadní kancionaly naše katolické a vybrati z nich, což by se *celkem* a což z části hodilo k nynějším i budoucím potřebám našim duchovním; bude tu sebrati a protříditi nejedny pěkné písně, živoucí v ústech zbožného národu našeho; bude tu leckteré patrné mezery doplňovati novými buď původními aneb z bohatých pokladův hymnův čirkevních vybranými písněmi; bude tu při tom při všem uraditi se a usrozměti se znateli posvátné hudby a rádného zpěvu čirkevního. Mezi tím pracovali by ovšem i títo ve svém oboru, pěkné nápěvy starobylé vybírajíce, k potřebám našim upravujíce aneb kde by zahodno bylo, též nové písně skládajíce a podávajíce. Kdo zná neb jenom tuší důležitost takové práce, a připomene sobě nsnáze, bez kterých při ní nebude, jistě nám dá za pravdu, díme-li, že již svrchovaný čas, aby se přikročilo k věci, pokud chceme r. 1863 o veliké slavnosti našeho

!) Nebude tuším třeba, připomínati komu, že Rusové s kalendářem svým a tudíž i s velkonočními svátky o celých 12 dní jsou za námi — pozadu. Pozdrav onen zní po rusku takto: „Christos voz-krez! Voistino vozkres!“

tisíciletého jubilea vykázaní řádným takovým kancionalem. — A my bychom to mohli s pomocí Boží skutečně, ač budeme-li jen chtít bez všelikých dalších ohledův a oolkův zasaditi se o věc. Máme, buď Bohu díka, za dnův našich na všech stranách společné vlasti naší více mužův, způsobilých k činnému účastenství v dotčeném díle. — Ohlídneme-li se mezi hudebníky a skladateli, v samé Praze již vyskytne se nám několik výtečných znatelův posvátného zpěvu našeho; jest tu *Kolečovský, Krejčí, Müller, Pietsch, Veith, Vogl, Vorel, Zvonar, atd.* Zajdeme-li na Moravu, kancionál *Bečákův*, opatřený nápěvy a průvodem varhan, zřejmým jest důkazem, jakové pomoci odtamtud možná se nadíti. A co se dotýče básníkův, způsobilých tu k náležitému ocenění a řádnému opravení starších písní, tam k vzdělání potřebných nových: nemáme-li v Čechách *Bradáče, Drbohlava, Vinařického*, nehonosí-li se Morava *Sušilem, Soukopem, Kuldou*, není-li na Slovensku *J. Slotta*? Ano, nebylo-li by nám lze, výtečné mezi pěvci českými *Boleslava Jablonského, Jar. Pícka, Erbena* a jiné některé získati, aby se každý z nich nějakým způsobem zúčastnil v díle takovém posvátném? — Neschází nám tedy síl důstatečných v každém ohledu, a připomeneme-li sobě *Dědictví Pražské i Brněnské*, majíce dílo hotové, nebyli bychom v nesnázích příčinou nakladatele. Co učinilo v minulém století *Dědictví sv. Václavské*, oč, že s radostí vykonají naše dotčená nová, požehnaná *Dědictví*. Čeho tu potřebí, jest jediné to, aby se *ushodli* a podle jistého, náležitě promyšleného, nýbrž i řádně ztvrzeného plánu do díla se dali všickni, kdož mohou a chtějí národu českoslovanskému podati zpěvník, jehož potřebu cítíme všickni, a jehož se dovolávají nepřestánem, až se ho s pomocí Boží dovoláme. Ostatně, tak alespoň, zdá se nám, věc ta svatá všelikými dalšími odklady a osobními ohledy jenom — *utrptí*; dílo, jež by mělo býti ovocem snahy a lásky společné, z nouze podnikne *jednotlivce* — tu ten, onde onen; nám přibude snad *několik* pokusův více méně zdařilých, více méně chvalitebných, ale národ náš nebude míti *dokonalého, společného katolického kancionálu!* —

Pravidla sv. Karla vydaná poutníkům.

Máj a Červen to jsou dva měsíce v roce, kdežto se křesťanští lidé nejvíce vydávají na poutě po místech posvátných. A protož nebude od místa, připomenouti nařízení o poutích vydaná sv. Karlem Borromejským na IV. sněmu Milanském (r. 1576).

„Aby,“ tak vece sv. arcibiskup a otec lidu svého, „aby věřící našeho úkrají vedle zařízení sv. otcův podnikali svaté poutě, a tudíž po smilování Božím hojnějšího prospěchu ku spasení duše nabývali, uvádíme jim na paměť, jak následuje.

Duchovník, jenž se chce vydati na pout, má si k tomu zjednatí písemné dovolení od biskupa. Po té nechat vykoná zpověď, přijme nejsvětější svátost oltářní, a vyzádá sobě požehnání na cestu. Putuje-li, měj na sobě duchovní roucho, vykonávavej řádné své modlitby, nepřidružuj se ke společností lidí svéráckých, aniž se dávej kde do řeči o věcech tohoto světa. Obírej se s žalmy, zpěvy a písničkami, modli se růženec, a rozjímaj o božských věcech. Nejdeš-li sám, duchovním hovorem se společníky můžeš se občerstviti, když ochabuje duch a tělo. Kdekoli přijdeš do vesnice neb města, přede vším vejdi do kostela i pomodli se tam prve, než se odebereš na nocleh, pokud lze do kláštera neb do domu jiných lidí pobožných. Když dojdeš na místo poutní, nepoddávej se liché zvědavosti, nýbrž oddej se na modlitbu v kostele u sv. ostatkův.

Nekněži, chtějíce na pout, poraďte se nejprve s farářem; po té se vyzpovídejte, a duchovního pastýře svého žádejte za požehnání. Na cestě varujte se všeho, což by vám vadilo v pobožnosti; zachovávejte nařízené posty, a každého dne buďte na mši svaté. Přistupujte tolikéž k stolu Páně, a podle možnosti své udeľujte almužnu. Obzvláště pak hleďte si modlení, žalmův a písní; modlete se růženec, rozvažujte duchovní věci a pro oktání chvílemi pěkné rozprávky spolu mějte. Na hospodě nechat jsou lidé rozličného pohlaví od sebe odděleni. Mimo to nechat se poutníci varují světských tlachův a písní jakož i světské muziky. — Poutníci nežebřejte leč z nouze. Když se přijde na místo, kdež máte zůstatí přes noc, zajděte sobě přede vším do kostela. Došedše na místo poutní, pamatujte a myslte jediné na to, kterak byste vyplnili slib svůj a získali, což jest duši ku spasení. Varujice se liché zvědavosti a příležitosti k zlému, vyzpovídejte se tu, přijměte nejsvětější Svátost, pak navštívte chrámy svatých, aby se v nich tudíž na místech posvátných horlivější pobožnost rozvitila i dostalo se jim pomoci od Boží na jich přimluvu. —

Katolické časopisy slovanské v Rakousku.

Před 10 lety ještě nestávalo hrubě časopisectva katolického v říši rakouské. — Jak samo sebou se rozumí, nemluvíme tu o novinách politických, nýbrž toliko o časopisech výhradně církevních; a takových před desíti roky nebylo hrubě mnoho. — Viděn neměla tehdaž ani jediného (dávnější Frintův a pozdější Pletzův čtvrtletník zajiště byl zašel), v Tyrolsku vycházely *Katolické listy*, v Uhřích *Religio es Neveles* a u nás v Čechách vážný *Časopis pro katolické duchovenstvo* a náš onoho roku mladický *Blahověst*. Nyní ovšem jinak to vypadá. Po minoucí na ten čas německé časopisectvo v Rakousích, s milým pocitem říci můžeme, že každý jazyk slovanský v našem císařství má svůj časopis církevní. Nebude od místa, vyzkoušet zejména rozličné týdenníky a měsíčníky tyto naše katolické podle nářečí. Vycházejí pak

I. mezi *Jihoslovany* tři.

1. *Katolický list Zagrebački*, týdně po archu, věhlasnou péčí Dra. Mik. Horvata. Výtečný týdeník tento, před lety založený snahou nynějšího nejd. p. biskupa B. Bystrického St. Moyzesa, přináší duchovenstvu jihoslovanskému mimo *pojednání* z oboru praktického bohosloví a církevního života pěkné *dopisy* z Chorvat, ze Slavonie a z Bosny a *zprávy* církevní atd.

2. *Slovenski prijatelj za cerkev, solo i dom*. Výborný časopis ten vychází v Celovci, podává na každý den stručný *životopis* svatého neb světice Boží, jichž památka se slaví, na každou neděli *kázání* a mimo to menší větší výklady věcí užitečných v křesťanském životě, jakož i *dopisy* ze všech končin slovinských. Vydavatelem a redaktorem jest vysoce zasloužilý kněz Ondřej Einspieler, katecheta na reální škole v Celovci.

3. *Zgodnja danica*, týdenník o půl archu, vychází v Lublani snahou kněze Luk. Jerana. Obsahuje přiměřená pojednání o pravdách a zřízeních křesťanského života, duchovní básně, *dopisy* a krátké zprávy církevní netoliko z krajin slovinských, nýbrž i z oboru světa katolického.

II. *Rusini*, jak vědomo, rozšíření v Haliči východní a na jižní straně Karpat v Uhřích mají dva církevní časopisy; jeden vychází v Budíně a druhý ve Vídni. Jsou to:

1. *Cerkevnaia gazeta v polzu vostočno katoľičeskoj cerkvi soedinennoj s patriaršeskim prestolom ruským*. Časopis tento, vydávaný nákladem spolku sv. Štěpána, vychází tři-

krátě za měsíc po archu, obecným písmem *ruským*. Nalézají pak se v něm hlavně překlady písem sv. otcův, kázání čili řeči duchovní, druhdy i básně a kratší příhodné věci ku vzdělání, jakož i *dopisy* a zprávy církevní. Redaktorem důležitého tohoto listu jest kněz Jan Rakovský z biskupství Mukačevského.

2. *Sion — Cerkev — škola*, vycházejí každý týden o půl archu písmem *staroslovanským*, vydává se co příloha k „Věstníku“ *rusinským* to novinám ve Vídni. Obsahem časopisu tohoto jsou básně, řeči a nauky nedělní. Redaktorem jest V. Zborovskii.

III. Co se dotýče nás Čechoslovánův, my máme nyní tři církevní časopisy katolické. Jsou to náš *Blahověst* v Praze, *Cyrill a Method* v Budíně a *Hlas* v Brně.

1. „Cyrill a Method, katolické noviny pro Církev, dom i školu“ vycházejí každý týden po archu v nářečí slovenském, podávají mimo náboženská pojednání, naučné básně, povídky též úvahy o vychovatelských a národních potřebách Slovákův, *dopisy* a zprávy z církevního a školského života. Redaktorem a vydavatelem jest neunavený Dr. Ondř. Radlinský.

2. „Hlas, časopis církevní“ r. 1849 založený horlivými kněžími, Matějem Procházkou a Josefem Těšíkem, tehdaž kaplany v Brně, vydává se péčí a nákladem horlivého kněze Františka Poimona, kaplana u sv. Tomáše v Brně. Vychází co týdenník o půlarchu a mimo stručné církevní zprávy poskytuje výklady církevních slavností, pěkné příklady z života svatých a jiných výtečných katolíkův, jakož i jiné rozmanité vzdělavatelné čtení.

3. Co jest a co podává „Blahověst“: o tom netřeba psát, to vědí laskaví čtenáři naši sami v každém svazku.

Z tohoto přehledu viděti, že nyní v rakouském císařství našem máme 8 církevních časopisův slovanských. Jediné Poláci nemají dosud samostatného církevního listu, mohouce se jinak ovšem honositi *denníkem* a *dotatkem* k témuž denníku, jemuž podobného my druzí Slované dotud postrádáme. Čtenáři naši vědí bez pochyby, že tu poukážeme na Krakovské noviny „*Čas*“, denník to, jenž zaujímá mezi žurnály rakouské říše velmi čestné stanovisko, nad mnohé jiné vyniká patrnou láskou a důslednou oddaností k zásadám Církve svatě katolické. —

Legenda o sv Ivanu. *)

Borivoj, knjaz Mavorskij, chřistijanin grečeskago zakona, uľučí sja jemu jechati v lovy, i uvidě laň, i ubí jeja iz ľuka. Ona že zastrelena běža, i přiběžala pod gory k velikomu častomu ľesu, a iz těch gor voda tečeť čista, i laň tuto legla. I pošlo iz neja moloka stolkó mnoho, čo ľudi Borivojevy vse to moloko pili dovolno.

I malú vřeměni minuvšu, vyšel iz těch gor člověk strašen, kosmat, i učal govoriti Borivomu, nazývajúci jeho imenem: Pročo jesi laň moju ubíľ?

Knjaz že i vsi jeho dobře (sic) ot nego ustrašísja. I voprosi jeho knjaz: Kto jesi ty? I čo tvoje zděs dělo? On že vece: Az jsem Ivan Korvackoj, žívu v pustyni sej Boga radi 42 leta, nikto že nevidě mene i do sego dni, tokmo tobja. A sej mi zvěř dan ot Boga na prepitaníje.

I Borivoj zval jeho s sobojú, da vkusit pišču. On že otvěšča: Přišli popa. I Borivoj že prisla k nemu popa i koni. On že nevsěd na koň, idjaše pěš do cirkvi, i pričastiv sja svjatyech tain inogo ničěgo nejade ni pie.

I pakí vozvrati sja v pustynju, idě že živjaše. I přijem charasipu i černila i napisal im, povědaja sobja korolja Korvaekogo.

I prestavi sja i pogreben Borivojem čestno. Po pogrebeníi že jeho mnoho darova Bog iscelenija ľudem.

Bořivoji, knížeti Moravskému, křesťanu řecké víry, přihodilo se, že jeli na lovy, i uviděl laň a zabil ji z ľuku. Ona však postřelená běžela i přiběhla pod hory k velikému ľesu, a z těch hor voda tekla čistá, i laň tu lehla. I pošlo z mléka jejího tak mnoho, že lidé Bořivojovi všickni mléka tohoto se napili dosyta.

Po malém čase uplynulém vyšel z těch hor člověk strašný, bradatý a jal se hovořiti Bořivoji, jmenuje ho jeho jménem: „Proč jsi mi zabil laň moji?“

Kníže i všickni dobře se ho zděsili. I otázal se ho kníže: „Kdo jsi ty? A co zde děláš?“ On

řekl: „Já jsem Ivan Chorvatský, žiji na poušti té pro Boha po 42 leta. Nikdo mne neviděl do tohoto dne, mimo tebe. A toto zvíře dáno mi od Boha na výživu.“

I Bořivoj zval jej s sebou, aby okusil pokrmu. On odpověděl: „Pošli kněze.“ A Bořivoj poslal kněze i koně. On ale nevšed na kůň, šel pěšky do chrámu a přijav svatá tajemství, ničěho nejedl ani nepil.

Pak vrátil se do pustiny, kdežto žil. I vzav blanku a černidlo, napsal jim, pravě, že jest králem Chorvatským.

I zemřel a pohřben jest Bořivojem počestně. Po pohřbu jeho Bůh ľidem uděľil mnoho pozdravení.

*) Památnon tuto legendu laskavě sděľil nám výtečný náš p. Šafářek. Znatelům historie církevní v Čechách dobře povědomo, kterak a proč slovatný jinak Dobrovský pochyboval o skutečné bytnosti sv. Ivana. — Pravěť doslovně: „Was daselbst (bei Fřogner) von erdichteten Umständen und sogar erdichteten Personen gesagt wird, paßt ganz auf die alberne Legende von dem Einsiedler Ivan, die es nicht einmal werth ist, daß sie einer strengen Prüfung unterworfen werde. Sie ist bloß eine schlecht gelungene Nachahmung der Legende von dem h. Megidius, mit Veränderung des Ortes und der Personen. Der Abt Neplach kennt zwar einen eremum B. Ivani, die Einside St. Johann (des Täufers) genannt; aber niemand kennt vor dem XVIII. Jahrhundert einen Einsiedler Ivan, der ein Königssohn gewesen sein, der mit Bořivoj und Ľudmila Umgang gehabt haben soll. Man wird es nun begreiflich finden, warum ich den kritischen Anmerkungen über das Leben der h. Ľudmila von Ivan's Besuche zu Teřin ganz und gar keine Erwähnung mehr machen wollte. — Nyní majíce legendu z dalekého severa, mnohem starší netoliko skladem svým, nýbrž i písmem, jasně nahľížíme, kterak se mýľil kritiký Dobrovský, chtěje tvrditi na jisto, že před 18. věkem nikdo neznal poustevníka Ivana. Znalíť jej, jak viděti z naší legendy, křesťané na východě a to bez pochyby již za oněch časův, kdežto se k nim dostaly legenda o sv. Václavu, píseň o přenesení těla téhož svatého dědice našeho atd. Poeta, kteráž poustevníka tomuto činěna v památném skalném údolí „u sv. Ivana“, nebyla na ľicho, a jmeno „Ivan“ právem klade a připomíná se mezi svatými našeho národu. Ostatně patřno, že legenda tuto položená přepisovateli tu oude něco málo utrpěla. Tak u p. „Mavorskij knjaz grečeskago zakona“ zřejmě ukazují jedno na nedostatek historických a zeměpisných vědomostí, druhé pak na strannictví schismatické. Jinak netřeba, tuším, ani dokládati, že „mavorskij“ stojí místo moravský a to zase místo „český.“ — Nebudeť pak od místa, připomeneme-li, že vedle jiných podání, žijících po dnes v ústech ľidu, pouští sv. Ivana bylo skalnaté údolí nedaleko Berouna a jenom asi hodinku cesty vzdáleně od památného hradu knížecího Tetřna, slavného sídlem, ctnostmi a smrtí první svatě matky a mučěnice naší Ľidmily, jak známo, manželky to Bořivojovy.

Biskupské listy a tužby.

II.

BEDŘICH,

z Božího milosrdenství a z milosti apoštolské
Stolice kardinál kněz svatě římské církve,

kníže arcibiskup Pražský,

vzkazuje

všem kněžím a věřícím arcibiskupství svého

**pastýřské své pozdravení a požehnání
ve jménu Páně.**

Náš sv. Otec, papež *Pius IX.*, jež Bůh ku potěšení křesťanstva milostivě ráčí chrániti a zachovati, vydal se minulého roku na cesty po některých krajinách svých zemí papežských. Tehdy putuje od města k městu, od kraje ku kraji, jakožto pečlivý *otcovský mocnár* všady staral se úsilovně o *vezdejší blaho* poddaných svých. Avšak nad to jemu co *nejvyššímu biskupu* a věrnému pastýři duchovnímu leželo na srdci to *jedno*, čehož jest potřebí ku spasení duší lidu Páně, kterému sebe opatrnější péče o *vezdejší dobré* málo prospěje, a vůbec pravé trvalé štěstí na zemi vykvesti nemůže, pokud se nenaučil kráčet po stezkách k životu věčnému. Dobrotivý sv. Otec, opatřen drahými poklady, kteréž svěřeny jsou mu jakožto náměstku Krista Ježíše v království Božím na zemi, přišel k lidu svému, *modle se i uděluje požehnání*, slovem evangelia pokoje pozdravoval zástupy, kteréžto se na všech s radostí k němu valily. Kdekoli mohl s oka setřiti slzy, ukojiti hoře a pomoci z bíd, činil to a pomáhal se srdečným milosrdenstvím, aby tudíž oblažení tito lidé tím spíše si hleděli větších dobrodiní a uměli užiti pokladův milosti Boží, jež jim podává Církev. Kam ale oko sv. Otce neproniklo, a pravice jeho nedosáhla, *tělesnými skutky milosrdenství* rozširajíc potěchu a *vezdejší požehnání*: tam vylévalo se tím hojněji *blahoslavenství* a *požehnání* *ustavičných modliteb* jeho a *každodenní oběti* za spasení stádečka Kristova, ježto mu svěřil Pán. A takovou měrou byly cesty, jež konal co *zeměpán*, zároveň *opravdovým putováním apoštolského missionáře*; nebo sv. Otec na dotčených cestách učil své věrné, *časného štěstí* a *vezdejšího blaha* vyhledávati na ten způsob aby se tudíž *věčného spasení* a *života* nezbavili. Tak to též káže nám i žádá ode všech Pán a Spasi-

tel náš, jelikož učil nás, na modlitbách volati přede vším: „*Posvět se jméno tvé*“ a pak teprva prositi: „*Chléb náš vezdejší dej nám dnes!*“ Týž nejsvětější Pán a Mistr, Kristus Ježíš, pokud přebýval mezi námi, kdykoli dokonal své denní putování, oddával se na modlení a vzbuzoval k tomu též vyvolené své učeníky. Nejinak učinil náš sv. Otec. Jedva totiž se byl navrátil z cest svých zase do Říma, shromáždil vyvolené své spoludělníky a ctihodné syny v Pánu, římské kardinály, a ve slavné řeči oznámil jim, kterak se potěšil a rozradoval na cestách svých apoštolských. A tu zároveň vybídl je, aby s ním společně chválili Boha za podivné milosti a veliké slitování, se srdcem vděčným oslavujíce Jej a spolu též pokorně a vytrvale na modlitbách vzývající Otce milosrdenství, aby v obecných potřebách křesťanskému lidu svému pomoci své uděliti ráčil. Apoštolská láska sv. Otce ale nevztahuje se toliko na vlašské krajiny: onat se nese mnohem dále, a otcovské srdce jeho miluje s touž láskou všechny končiny a národy katolického světa. Proto též nemůže dobrotivý sv. Otec nikdy a nikde zapomenouti na mnohonásobné potřeby, na rozličná soužení velikého stádece svého; a proto též uprostřed shromážděných bratří sepial ruce své k srdečné modlitbě, „*aby se milostí Boží duch víry a lásky probudil, zachoval i rozmáhal všude po všem světě, lidé jakkoli bloudící aby našli cestu pravdy, spravedlnosti a spasení, a Pán aby ráčil blahoslavit obzvláště dělníkům na vinici své, jež vyvolil za nástroje milosti své ku spasení duší nesmrtelných.*“

„*Aby pak Bůh tím spíše vyslyšel modlitby naše i vaše,*“ doložil sv. Otec na konec slavné řeči své ku kardinálům, „*uznali jsme za dobré, útočiště své vzíti k modlitbám veškeré Církev. Z té příčiny obrácíme se řečí svou zároveň ke všem ctihodným bratrům patriarchům, primasům, arcibiskupům a biskupům veškerého světa katolického, žádajíce je vedle obzvláštní víry a zbožnosti jejich, aby, ať uznají-li to po vůli Páně za dobré, podle moudrosti a věhlasu svého, ve svých biskupstvích povzbudili k obecným modlitbám, jimiž by se vyprosilo u Boha, by svatá Církev Jeho a spasitelné učení její, odkládě překážky veliké, rozmáhaly se a vzkvétaly všude na zemi, a všickni národové aby sešli se v jednotě víry a známosti Ježíše Krista. Aby pak se věřící s vroucnější horlivostí a tudíž i s hojnějším prospěchem oddali na modlitby tyto: ustanovili jsme se na tom, že*

chceme otevřítí a rozdávatí poklady nebeských darův, jichž rozdačatem ráčil nás učiniti Svrchovaný. Protož povolujeme a udělujeme plnomocné odpustky na způsob milostivého leta, kterýchž v jistém čase, vyznačeném od ctihodných bratrův našich, biskupův, po jejich osadách během r. 1858 získati možná, docela v též způsobu a s též plnomocenstvím, jakž jsme v okolním listu našem dd. 21. Listopadu 1851 veškerému světu katolickému jubileum byli povolili¹⁾).

Radostnou tuto zprávu o propůjčeném nám čase milostivém zvěstují Vám, Nejmilější moji v Pánu, maje za to, že svaté žádosti vznešené hlavy Církve vyhovím, jestliže Vám přede vším připomenu, jak důležité jest, i kterak povinnováni jsme, modliti se, a pokud vybídnú lásky Vaše, abyste se po čas letošních plnomocných odpustkův naučili modliti, jak náleží, z hlubokosti srdce a v duchu Církve.

Žádaje potěšiti srdce sv. Otce našeho, planoucího láskou, rád bych s anjelskou učitelkyní modlitby, se sv. Teresí, vyšel na vysokou horu, a Vás všecky, jež počítám k věrnému stádcí svému, shromáždil bych vůkol sebe, abych pak tváří v tvářce všem volati mohl: „Modlete se, modlete se, modlete se!“

Nemohut. zajisté vysloviti to bez veliké bolesti, že bylo-li kdy třeba svět vybízeti k modlení, potřebí jest napomínání takového za dnův našich. Ano, za těchto našich téměř neblahých časův, kdežto se jinak umění a vědomosti nad míru krásně povznášejí, pohříchu na mnoze zapomíná se, jak uslechtilé to jest, povznášeti se duši k Bohu, jejímu Pánu. A takto lidé odvykají tomuto nejvznešenějšímu umění, kterým učil se duch obcovati s Bohem, odvykají té nejkrásnější a nejsvětější vědomosti — odvykají modlitbě.

Co jest spanilejšího, utěšenějšího a mocnějšího než jest modlitba? Co ihned možná porovnatí s tímto překrásným zaměstnáním? „Císař v rouše purpurovém,“ dí sv. Jan Zlatoústý, „není tak spanilý, jako křesťan, když se modlí, ozdobený rozmlouváním s Bohem. Modlitba jest jako přístav, tům, kdož zmítání jsou bouří, ona jest kotvici tům, kterým ztroskotat se koráb, jest holi klesajícímu, pokladem chudému, průvodkyní bohatému, uzdravením, nemocnému, strážným anjelem zdravému, štítem v boji, zbraní proti všelikému nepříteli, útočištěm v každém zármutku, pramenem všeliké radosti a moudrosti

před obličejem Božím²⁾. Co jest při životě tělesném tlukot srdce a dychání, tož působí modlitba v životě nesmrtelné duše, a každou hodinou, kteroužto umíš věnovati modlitbě, dí sv. Bonaventura, získáš více, než ti může uděliti svět³⁾.

Nic však méně přes to všecko lidé dosud snad nikdy v té míře a tak zjevně nezanedbávali povinnosti, jakouž jest modlitba, nikdy se tak málo nedbalo na požehnání, jež plyne z ní, jako za našich časův. Lidé za těchto dnův jmenují se sice osyícenými, avšak domnívají se, že se mohou obejítí bez toho nejdůležitějšího světla, bez dokonalého poznání pravdy, bez posvěcení srdce milostí Boží, čehož člověk jedině pokornou modlitbou nabývá. — Ach, věk náš jsou to časy, kdežto, ač s jedné strany tak mnohé bídý a strasti sužují nás, nicméně s druhého konce lidé nezřídka i s potupou i s mrzkým pychem odmítají od sebe pomoc a útěchu, již poskytuje modlitba.

„Naši útěchou a pomocí jest práce a činnost!“ — říkají nejedni, kteřížto bez míry derouce se po zemských statcích a shánějice se po vezdejším blahobytu, všeho smyslu pro věčné zboží a potřeby nesmrtelného ducha pozbyli, rouhačným jazykem dokládajice: „Práce jest nám za modlitbu a služby Boží.“

Známet ovšem i my všickni, Nejmilější v Pánu, že člověk stvořen jest k práci jako pták k létání⁴⁾, a tudíž arci že i práce má i může býti modlitbou. Avšak modlitbou, službou Boží bývá práce jedině u takového člověka, který též modlitbu a služby Boží pokládá za hlavní díl denního úkolu svého, a proto vše, cožkoli činí a dělá pro tento život vezdejší, umí zasvěcovati zbožným vzhlednutím k Bohu, jako bohobojný onen zedník, o kterémž říkával sv. Vincenc, že kolikrátekoli uhodil kladivem, dostavil se na službu Boží. Ostatně lidé, kteřížto, chtějice se zbaviti povinnosti modlitby, vymlouvají se vždy jenom pracemi pro tento svět, výmluvami těmito žalují toliko sami na sebe, že nevědí aniž umějí oceniti, jak vznešená, jak důležitá jest modlitba. Aneb má se snad za práci pokládati jedině to, což bývá pro krátký ten život vezdejší, pro štěstí tohoto pozemského a pomíjějícího života lopotně vymyšleno a osnováno, staveno a bořeno, kupováno a

²⁾ Sv. Jan Zlat. Řeč 7. proti Anom.

³⁾ Sv. Bonav.: O dokon. života k. S.

⁴⁾ Job. V. 7.

¹⁾ Papežská allok. ode dne 27. Zář. 1857.

prodáváno; což s mnohými starostmi a trampotami, často pak i s těžkými pokušeními bývá nabyto a nezřídká též rovně tak pracně hlídáno a chováno? I neměla-liž by se modlitba míti za dílo alespoň rovněž tak důležité, výnosné a vděčné? Věrně a s radostí mysliti na Boha, všemohoucího Tvůrce a Pána; s Ním uctivě rozmlouvati, s Ním v pokoře obcovati, Jeho moc a slávu velebiti zároveň se svatými zástupy nebesťanův; Jeho lásku a milosrdenství rozvažovati, k srdci si bráti a vděčně vychvalovati; kořiti a klaněti se Jeho soudům, přijímati od Něho potěchu, dotazovati se na Jeho vůli; hoře srdce svého vylévati před Ním se slzami kajcnosti a důvěry synovské; ve všech bídách a pokušeních utíkati se k Němu, ve všech radostech a při všeliké naději vinouti se k Němu, před obličejem Jeho ve společenství s miliony ohýbati kolena svá s důvěrnou zbožností; vzývati Jej a prositi, aby posvětilo se jméno Jeho — *království Jeho přišlo k nám — vůle Jeho by byla jako v nebi tak i na zemi*: toto-li, Nejmilejší v Kristu, nemělo by se výše ceniti a vážiti nad velikou práci, nad jakovékoli lopotné dílo? Či snad to není spíše srčovaná čest, nejvyšší milost, nevýslovná přízeň, propůjčená člověku, zrozenému v prachu, pokud smí mluvit i obcovati s věčným původem všeho, cožkoli žije? Může-liž býti důležitějšího úkolu za živa, leč přede vším s důvěrnou modlitbou usilovati o své věčné spasení a pracovati ku prospěchu těch věcí, na nichž člověčenstvu nejvíce záleží? Nebo jestliže Bůh pozeňnutí své vylévá na pole a luhy, na květnice a sady, jestliže Pán nebes a země mimo nadání davy a soužení národův odvrací jako rozproušené bystřiny a řeky; jestliže duchovní a světské vrchnosti naplňuje duchem svým, že pak časné i věčné osudy a běhy lidského pokolení šťastně a blahoslaveně mohou spravovati: oč že tisíce tisícův srdcí a duší s vroucí horlivostí prosily za takové pozeňnutí. A tyto čisté ruce, jež se spínaly před Bohem, tyto věrné, samému Bohu toliko povědomé duše, jejichžto tichý a ukrytý, láskou, obětmi a dobročinním zasvěceným životem teprva v den soudný objeven bude před světem, tyto věrní Kristovi bez pochyby snahou a zásluhou své neunavené, bohumilé modlitby zjednaly nám bohatého pozeňnutí Božího. „Mnohem více zajisté jak zbraň, peníze a poklady zmůže modlitba spravedlivého,“ dí sv. Jan Zlatoustý, „a mnozí svatí modlitbami

svými zachránili netoliko národy a města, nýbrž téměř veskeren svět⁵⁾. A to-li bychom nepokládali za důstojnou práci, kdežto skutečně nemůže býti snahy ušlechtlejší? Nynější svět, kterýžto tak rád haní a tupí, čehož nechápe, tento svět osměluje se modlitbu uvozovati v lehkost jako hříčku, kterou prý se maří čas, on ji potupuje co náboženské blouznění, kdežto volné chvíle nelze ovšem užiti a vyplniti důstojněji, než obrácíme-li zrak duše a pokorný hlas svůj k Bohu, věčnému řediteli osudův našich.

Z většího dílu lidé uznávají za pravé všecko, což tuto praveno. Avšak i mezi těmi, kteří smýšlejí lépe za dnův našich, až příliš často panuje křivé domnění, jako by modlitba vlastně byla jenom něco méně podstatného — byla jenom jakýmsi *vedlejším, podřízeným úkolem* v životě člověčím, a hlavní, přední úlohou a povinností naše nejvyšší toliko *kněžím* anebo těm lidem, kteří se chtějí na *klášterní* samotě snažiti po křesťanské dokonalosti.

Jistotně, Moji Nejmilejší v Pánu, i Vy to víte, a slušně se toho při nás kněžích nadějete, že dle svatého povolání a závazku svého neustáváme, *pomáhati Vám modlitbami svými před Bohem*⁶⁾. Pokládáme to sobě za radost i čest, pokud spojení jsouce s tisíci tisícův duší a srdcí, zasvěcených Bohu, státi můžeme na svaté hoře Boží, bychom, zatím co Vy bojujete v údolí slzavém, s *Mojžíšem* ruce své spínali k modlitbě — s *Onášem* mnoho a dobře se modlili za lid náš a bratry naše.

Avšak jakkoli jest kněžská modlitba naší povinností a Vaší naději a silou: proto již nejste nikoli sami sprostěni závazku, abyste sami též modlili se za sebe; poněvadž modlitba není pouhou toliko *dobrou radou*, není pouze spasitelným napomenutím, nýbrž *podstatným závazkem a obecným rozkazem* sv. evangelia. Pán Ježíš zajisté učil, že *sluší modliti se každého času a nikdy neustávati*. „Proste,“ tak pravil „a bude vám dáno, hleďte a naleznete, tlučte, a bude vám otevřeno. Bděte a modlete se, abyste nepadli v pokušení. Proste a vezmete, aby radost vaše byla dokonalá⁷⁾. V duchu a podle rozkazu Pána svého, Ježíše Krista, vyzývá též apoštol národův, svatý Pavel všecky věřící bez rozdílu, „aby se modlili bez přestání; on učí, „že sluší na všelikém

⁵⁾ Jan Zlat. O modlitbě I. II.

⁶⁾ Řím. XV. 30.

⁷⁾ Luk. XVIII. 1. Mat. VII. 7. — XXVI. 41. Jan XVI. 24.

místě modliti se, ruce čisté pozdvihovati k Bohu;“ on připomíná, „*kterak jest potřeba, setrůvati na modlitbě a bdíti v ní, a díky vzdávati Bohu; vůbec pak ve všeliké modlitbě a prosbě žádosti své známy činíti Bohu*“⁵⁾. Takové a podobné, rovněž tak přímé a obecné rozkazy nemůže již nikdo míti za pouhé rady, leč by chtěl sám na celo se odciziti zákonu vlastního srdce a neméně duchu víry křesťanské.

Ostatně jestli to zajisté také jedno ze smutných znamení našeho věku, že se i mezi křesťany nalézají tak mnozí, kteřížto nic nedbají, ať se již Církvi svaté dobře vede neboli zle. Takoví křesťané, jak se zdá, zapomenu, jaké stanovisko po milosti své vykázal jim Bůh v království svém; oni nepamatují na to, že ovšem i oni jakožto *údobé Církve* jsou tolikéž živoucími účastníky *kněžské důstojnosti v Církvi* a tudíž, buďtež si v kterémkoli stavu, v jakýchkoli poměrech a okolnostech, že jsou povinnováni, *důstojným způsobem připojiti a přidružit se k pomazaným služebníkům Páně s obětí prosebné modlitby své, aby takto modlitbou pomáhali a pracovali ku vzdělání království Božího!* Ano, Nejmilejší, pozdvihnouce srdcí svých, učte se náležitě rozuměti a chápati, jak vznešená, jak důležitá jest modlitba vaše. *Vyť jste rod vyvolený, královské kněžstvo, národ svatý, abyste zvěstovali moc a sílu Toho, kterýž nás povolal z temnoty v podivné světlo své*“⁶⁾. Již ale moci křtu svatého Vy všickni náležíte ku královskému kněžstvu Církve svaté. I kterak byste směli zapomínati na to, což jest *podstatou kněžského úřadu*, jak byste směli nepřinášeti Bohu *oběti neustávající věčné modlitby v Církvi svaté?*

Církev svatá na zemi zajisté má za vzor *zvítězilou obec nebešťanův*; svatí na nebi mají nám lidem na světě sloužiti za příklad a zrcadlo v jednání našem. A právě proto sluší též, aby chvalo zpěvy a prosebné modlitby svatých a světic Božích potkávaly se s ohlasem na zemi v *neustávající, nepřetržené modlitbě Církve*. I jelikož Církev žije a působí onou *nejsvětější obětí*, kterážto se *od východu slunce až na západ na všelikém místě přináší Svrchovanému*; proto též nemůže nikdy a nikde umlknouti modlitba její, kterouž právě tu *nejsvětější obětí* povznáší k nebesům a působení její rozšiřuje po veškerém oboru

zemském. Ach, komu mnedle, Moji Nejmilejší v Pánu, lze pochopiti a vysloviti důstojně, jak podivná jest Církev svatá, ježto *neustává v obětování modlitby!* Od té doby, co z krve božského Spasitele vyšla i vkročila na dějiště světa, život její není leč ustavičným obětováním a neustálou modlitbou. Církev obětí a modlitbou vítězně proklestila si cestu návalem krvavých pronásledování a hrozných soužení, ježto jí souzena byla od Pána; Církev zveličená i mocná vkročila pak s touto věčnou obětí modliteb svých uprostřed národův co vznešená prostřednice mezi nebesy a zemí. — Jelikož jest jí blaze v tom povolání, proto dnem i nocí povznáší neposkvřené ruce své k nebesům, a před trůnem Boha svrchovaného přednášejíc potřeby lidstva, usiluje vždy nové milosti s nebes vyžádati a zjednati lidem. Zatím co se synové tohoto světa po zmatcích světských shánějí a motají v rozličná pokušení, nezřídka zapomínajíce na Boha i na věčné spasení duše; zatím co snad tisícové lidí zaslepených jedovaté střely své metají proti Církvi, se zpupnou hrdostí odstrkující pomocnou ruku její: táž Církev svatá, obklíčená *posvěcenými služebníky a věrnými syny svými* stojí před posvátným oltářem Páně, i prosí a modlí se ustavičně za *světlo*, za *život* a *spasení světa*, za *sílu a pozhnání* svým věrným, za *milosrdenství a odpuštění* nepřítelům království Božího. Ani na okamžení neumlká jí na jazyku hlas o milost a slitování. Každé vzdechnutí, každá práce, všeliká slza, ježto se prolévá na zemi, vstupuje k nebesům, provázena modlitbou její. A zase naopak, každá radost, každá milost, všeliké pozhnání, které s nebes přší na zemi, bývá ovocem neustávající obětí a modlitby její.

A nyní již vizte, Nejmilejší v Kristu, a poznejte, čím jest to duch, jenž pohnul sv. Otce, že, chtěje Boha za hojně prokázané milosti důstojně velebiti a celé zemi vyžádati pozhnání nebeského, *útočiště své běře k modlitbám veškeré Církve*. Modlitba zajisté, jak slušně dí jistý slovutný kazatel našeho věku, *modlitba jest všemohoucím činem, kterým se síly nebes propůjčují, aby jich užil člověk*“¹⁰⁾. A tak ovšem platí to tím spíše o společné modlitbě pravověrných křesťanův, poněvadž *kdekoli se dva nebo tři shromáždí ve jménu Ježíše Krista, Pán sám jest uprostřed nich*; platí to bezpečně o sjednocené modlitbě *svaté Církve*, poněvadž

⁵⁾ 1. Thessal. V. 17. — 1. Tim. II 8. — Kolos. IV. 2. — Filip. IV. 6.

⁶⁾ 1. Petr II. 2.

¹⁰⁾ Lacordaire: Život sv. Dominika

obět její modlitby moci a svrchovaného posvěcení nabývá *smírnou obětí a modlitbou prostředníka našeho, Ježíše Krista.*

Vy všickni, Nejmilejší v Kristu, jste *údivové* této Církve, jste vyvolení *synové a dcery* její. I kterak by to bylo možná, byste si vyzvání nejvyšší hlavy ve svaté Církvi naší nevšimali? Nemusí-li Vám to na opak býti ku *potěšení a ke cti*, že můžete nyní a každého času vroucími modlitbami a ustavičnými prosbami napomáhati ku zvelebení království Božího na zemi? — Jsouce synové a dcery Církve náležíte tudíž k jejímu *svatému národu a královskému kněžství*. I kterak to možná, abyste neuznávali počestného stanoviska a své důležité úlohy ve svatém království Božím? Aneb nemusí-li vám to na opak býti ku *potěšení a ke cti*, že věrně připojujíce se k posvěcenému zástupu kněží, zapalovati můžete kadidlo modlitby své před oltářem Svrchovaného, mohouce obět společné pobožnosti své zároveň skládati do kalichu věčného spasení?

Vítež tedy, Nejmilejší v Pánu, toť jest, což jsem Vám tenkrát na srdce vložiti chtěl — jest to *důstojnost a vznešená důležitost* křesťanské modlitby.

Pokud ale mají modlitby a prosby Vaše co *důstojná i účinná* obět vstupovati před obličej Boží: třeba, by srdce i ruce Vaše nebyly bez oné čistoty, ježto nás obzvláště činí líbeznými Bohu a podobnými anjelům a svatým na nebi. Slovo Hospodinovo, kterýmž volá k posvěceným služebníkům svým: „*Očistte se, kdož nosíte nádoby Páně*“¹⁾ slovo to povědino jest i Vám, a sice obzvláště nyní, kdežto vedle přání sv. Otce našeho, jakožto *účastníci v královském kněžství Církve*, se společnými přímluvami svými máte přistoupati k oltáři Svrchovaného. Jakož kněží nejenak leč v posvátném rouše přicházejí ke stupňům oltáře, majíce na sobě *šat bílý* na znamení vnitřní čistoty, *opásaní* jsouce znamením *svaté kázně a zdržlivosti*, oděni jsouce *širokým rouchem obětí* na znamení *účinné lásky*: podobně i vy opravdu posvěťte modlitby své za prospěch Církve, a prosbám svým dodáte moci, jestliže se *očistíte* skrze svátost pokání a oblečete na sebe *slavné roucho milosti a spravedlnosti*, kajicnost svou osvědčující skutky křesťanského *zapírání a mrtvění sebe*, a lásku svou dávající na jevo *konáním ochotného a obětovného milosrdenství*.

Již ale sv. Otec, žádaje, abyste v *takové* ozdobě přistoupli k Bohu, otevřel *poklady milosti* v Církvi svaté, a poskytuje Vám *plnomocné odpustky*. Podstatné výminky, pokud odpustkův těchto chcete dosíci, nejsou jiné leč *očistění duše* přijetím svátostí, *cvičení* se v kajicnosti a lásce k bližnímu prostředkem *postu i almužny*, posléze pak *modlitba* za obecné důležitosti a potřeby Církve.

Za tou příčinou a vedle apoštolské udělené Mi moci ohlašuji Vám *nový tento čas milostivý*, a nařizuji, aby v Mém arcibiskupství dnem 10. Dubna počal a ukončil se dnem 15. Května.

Kdožkoli propůjčených plnomocných odpustkův chce býti účastným, zavazuje se :

1. V dotčeném vyznačeném čase *milostivém svátost sv. pokání a nejsvětější Svátost oltářní* hodně přijmouti;

2. farní kostel mimo obyčejné služby Boží v neděli a ve svátek *za rozličných dob* třikrát navštívit, a v kostele tom *pětkrát Otče náš a Zdrávas Maria a jednou Věřím v Boha* pomodliti se na úmysl sv. Otce. Ostatně mohou se při té pobožnosti vykonávati tolikéž obyčejné modlitby odpustkové, s kterýmiž sluší spojití obzvláště prosby za zvelebení svaté Církve, za ochranu sv. Stolic papežské, za obrácení nevěřících, bludařův a hříšníkův, za dosažení a zachování pokoje mezi knížaty křesťanskými, za osvětlení a posilnění všech duchovních a světských vrchností, za sílu a milost kněžím a duchovním pastýřům;

3. v milostivém tomto čase jeden den *dobrovolně* se postiti, při čemž se netoliko *masitých pokrmův* třeba *zdržeti* — ale též jenom jednou za den z dovolení *do syta* lze se najísti;

4. posléze v duchu kajicnosti a z lásky k Bohu podle libosti uděliti *almužnu*, a kdyby to nebylo lze, vykonávati jiný některý skutek *duchovního* neb *tělesného milosrdenství*. Kdožkoli by v té příčině, jak to též sv. Otec schvaluje a v mnohých biskupstvích se děje, *almužnu* tu věnovati chtěl *missionářským spolkům k rozšiřování víry*; nechat obět svou odevzdá duchovnímu pastýři neb zpovědníku svému.

Ostatně rozumí se samo sebou, že se ustanovením právě dotčených výmínek nekladou věřícím *prekážky* a *meze horlivosti* v modlitbě a kajicnosti; ovšem ale kojím se nadějí, že všickni vděčně radující se z milosti, podávané Vám, a majíce na mysli svatý účel, proč svatý Otec náš *účel*

¹⁾ Isai. LII. 11.

ště bere k modlitbám Vaším, horlivě usilovati budete, abyste také *jinými některými způsoby kajcnosti a pobožnosti, skutky milosrdenství a lásky* vedle míry, možnosti, síly své zasvětili čas tento milostivý.

Jinak ale uděluji též ve jmenu sv. Otce plnomocenství všem *duchovním pastýřům a řádně zřízeným zповědníkům arcibiskupství Mého*, aby netoliko v jistých případech, kdežto by jednotlivým lidem *nebylo lze*, svrchu nařízené výminky vyplnili, jiná přiměřená cvičení a jiné spasitelné skutky ustanoviti mohli, nýbrž po všecken tento milostivý čas berouce zřetel na skroušení a kajcnost věřících, ve svaté zповědi vesměs každého platně rozhřešovali ode všech hříchův i od těch, *které jindy zadržány bývají*. I činím to proto, aby dílo smíření jejich s Bohem bez všelikých nesnází se provedlo, a slitování Boží tím patrněji oslavovalo se díkyčiněním a prosebnými modlitbami kajcníkův, *přijatých na milost*.

A tak tedy již všickni srdečně vítějte posvátný *milostivý čas* pokoje a radosti v Duchu svatém, vzácné to a žádoucí dny spasení!

Přede vším, Nejmilejší v Pánu, vzývejte Boha *za dar modlitby*; neboť nastávající milostivý čas má Vám býti školou snažných a ustavičných proseb a modliteb. Považte, jaký jest úkol Váš, jakové stanovisko máte v království Božím; pomměte, jak sladké a slavné to jest, obcovati s Bohem a modlitbou pracovati a působiti zároveň s Církví v úloze její nad jiné vznešenější a ušlechtilější. Ano, učte se modliti tak důvěrně, s takovým čistým srdcem, jakožto jste druhdy co zbožné dítky zraky své pozdvíhovali k nebesům; učte se modliti s Církví a za Církev, abyste shledáni byli co živí údové těla, co úrodné ratolesti na stromě Církve, co důstojní účastníci v jejím královském kněžství. Způsob a míra modlitby Vaší bude tolikéž měřítkem Vaší křesťanské síly u víře, Vaší ctnosti, Vašeho posvěcení a Vaší budoucí odměny na onom světě. *Nebo jako slunce uděluje tělu světla i života; rovněž tak jest blahoslavenství modlitby světlem a spasením duše naší*¹²⁾.

Avšak prostež také za ducha kajcnosti, proste za onu Bohu milou zkormoucenost, o kteréž dí apoštol, že *působí stále pokání ku spasení věčnému*¹³⁾. Milostivý

ten čas zajistě, kterýž nám nastává, má nám zavdati podnět, abychom se skroušenosti a kajcností šli do sebe; poněvadž modlitba bez pokání ani obstatí, ani poženhaně působiti nemůže. „*Kdožkoli skroušeností a pokáním neumře sobě samému, nemůže*“, jak dí sv. Řehoř, „*přijíti k Tomu, jenž jest nad ním, aniž pochopí, což by mu bylo ku spasení*“¹⁴⁾. A jakou naproti tomu moc má do sebe pokání! *Kajcnost jest vedle slov sv. Vavřince Justiniana, útočištěm pokorných, potěšením zkroutěných, branou smíření, pramenem svatých slz, kořenem modlitby, předchůdkyní milosrdenství, opatrovatelkou milostí, krmí dokonalostí, rozdatelkou zbožné radosti, rukojemstvím věčného spasení*¹⁵⁾. Sv. Dominik, tak čteme v životopisu jeho, s vroucností modlival se za rozšíření víry ve srdcích křesťanského lidu, modlival se za národy, pohřížené v temnostech bludu, modlival se za potřeby veškeré Církve. Avšak na slzách modlitby nikoli nepřestával; on míchal slze tyto se *slzami kajcnosti a s krví kající noční své kázně*, usiluje takovým způsobem dodatí jim blahoděnné moci na zdar království Božího. A tak musí křesťan, jenž chce *důstojně a hodně* modliti se s Církví a za Církev, nádobu proseb a modliteb svých doplňovati *skutky kajcnosti*. Chcete-liž tedy, Nejmilejší v Pánu, pracovati a působiti ku prospěchu Církve, nechat kajcnost provází modlitby vaše! *Prvním* znamením, prvním ovocem a jako počátkem kajícího smýšlení Vašeho budiž *zkroutěná zповěď*, budiž *svědomité* vyplnění oněch výminek odpustkových, kteréž jedině proto jsou nepatrné, abyste *dobrovolnými* skutky kajícími tím *větší zásluhu* získali u Boha.

Posléze pak obrácím se k Vám, *rozmiř kněží a draží spoludělníci Moji na vinici Páně*, prose a zapřisahaje Vás pro lásku Krista Ježíše, abyste Mi v posvátném tomto milostivém čase s *dvojnásobnou láskou* a obětovností pomáhali nésti břímě úradu Mého. Vyučujíce a modlívajíce se, uvozujte věrně ovečky Mé k otevřeným pokladům Církve svaté. *Učtež je chváliti a oslavovati Boha; učtež je, kterak by se s Církví a za Církev důstojně modlili a obětovali*. Sv. Alfons nařiká sobě na kazatele a zповědníky, že vždy ještě příliš málo kází a učí, jakovou svatou povinností jest modlitba. Vizte, dnové milosti nastávají

¹²⁾ Sv. Jan Zlat. o modlitbě.

¹³⁾ II. Kor. VII, 30.

¹⁴⁾ Řehoř. Hom. 32.

¹⁵⁾ Laur. Just. O stupni dok. k. 3..

Vám, nejpěknější to podnět, abyste duše svěřené Vám uvedli do tajemné svatyně důstojné a ustavičné modlitby. *Učtež je ale též, která sluší zpovídati se a činiti pokání*; vyučujte je tomu tak, aby sami na sobě zkusili *všecku* moc a *přeblahé pozeňání* milostivého smíření s Bohem, kteréhož nelze nabyti leč v Církvi svaté. Sv. papež Pius V. říkával: „Dejtež mi dobrých zpovědníkův, a v krátce se všechen křesťanský svět obnoví na duchu. Hle, dnevé milosti nastávají Vám, nejpěknější to příležitost, abyste svět zhojili od predsudkův proti zpovědi a pokání. — S důvěrou v Boha rozestřete *svaté stě*, abyste drahé duše z bažin hříchův šťastně vytrhli na požehnané břehy milosti. Vytvrďte ve zpovědníci jako *Pán Ježíš u studnice Jakoby*vy, abyste duším ztraceným podati mohli vody věčného života. Jestli to sláva v Bohu, že zvolením Jeho milosti učinění jste učiteli a vůdci věřících; — nuže tedy, hleďte si vznešeného povolání svého a upřímně bez ustání ukazujte jim cesty ku spasení. Vyť jste *milosrdnými lékaři* duchovními; — nuže tedy, hojte rány lidu Božího olejem milosrdenství a vínem kněžské lásky Vaší. Vy jste *duchovními otci* křesťanských osad; — nuž tedy, jako otec v evangelium, chvátejte v ústrety potřebným spasení ubožáčkům, kteří jsou ještě daleko, dodávejte jim ducha, i vedtež je laskavě s všelikou trpělivostí, aby se nezděsili trní na cestě pokání. Ovšem čeká tu na Vás těžké a lopotné dílo; avšak Pán připočte Vám *vedro a břítné* tohoto dne za *skutek kající* nad jiné krásnější, kterýmž směle a nepochybně budete moci těžiti z odpustkův posvátného tohototo milostivého času. Budeť Vám tu ovšem pracovat s mnohými obětmi a druhdy nikoli bez trpké bolesti, jak bývalo trudit se sv. Pavlu: avšak bohatá žně bude Vám za odměnu a s radostí, s plesáním budete moci počítati svaté snopy, kteréž Vám udělí a pozeňná Pán. —

A tak již modlte se a pracujte ve jménu Páně, aby vzácný milostivý ten čas tuž i Vaší snahou a přičinností byl požehnáním Církvi, a radost Vaše aby dokonala byla.

Milost Pána našeho Ježíše Krista, láska Boží, účastenství Ducha svatého budiž se všem Vámi. Amen.

Dáno v Praze na neděli Judica 1. P. 1858.

Bedřich,

kardinál i arcibiskup.

V e l i k o n o č n í .

Od J. Drbohlava, bisk. vikáře Nymburského a faráře v Jeseníku.

(Dle nápěvu písně; „Ježíš Kristus Nazaretský.“)

Mocný veškerenstva Vládce,
Jenž jsi umřel za své stáde,
Do třetího dne jsa v hrobě,
Vstals co vítěz v ranní době.

Anděl slétlý v prudkém letu
Žasnoucimu hlásá světu,
Že jsi vstal, že nevidělo
Poruchy Tvé svaté tělo.

Z dávné tmy, co kryla zemi,
Jedna věštba přede všemi
Zněla: Nenecháš dojista,
Bože, v hrobě svého Krista.

Slovo to se naplnilo,
Vítězství Tě oslavilo,
Božský Synu, spáso světa,
V němžto čaka naše zkvétá.

Alleluja! ku Tvé chvále
Nechť se již ozývá stále
Zemský dül i světlá výše,
Všecko, cokoli kde dýše.

Tys nám věčnou pravdu kázal,
Kníže temnosti uvázal;
Dokonav svůj boj na kříži,
Otevřels nám nebes mříži.

Vstav odejmulš hrobu práva;
Kde je dávná smrti sláva?
V hrob ač tělo naše spadne,
Přede na věky neuvadne.

Přijda z nadoblačných stánek,
Vzkříšiš, Kriste, nás ze spánku;
Uvidíme ve svém těle,
Tebe Boha Spasitele.

Hospodář jak ve stodole
Čistí zrno od koukole,
Tak Ty sbor svých služebníků
Odloučíš pak od hříšníků.

Bezbožník když oko zvedne,
Nad propastí hroznou zbledne;
Věrné ovce, prosté škody,
Půjdou k studním živé vody.

Ó ty vzkříšený náš kníže,
Přivíň nás k své hruďi blíže;
Dej, ať my též bez pohromy
Najdem nebeské Tvé domy.

Úvahy o potřebách časových.

Podává P. Josef Hausmann, farář v Těšenicích
diocese Budějovické.

II.

Při neobyčejném nynějším ruchu a uprostřed rozmanitých, více méně mrzutých záležitostí úřadu svého potřebuje kněz, aby se na několik dní v roce alespoň vytrhl z okresu života každodenního, a ve svaté samotě bavil se s Pánem a Vykupitelem svým, nových sil sbíraje a nabýváje ke konání úřadu těžkého, ano pro svou odpovědnost hrozného. K tomu konci směřují svaté *exercicie*, kteréž nám pečliví arcipastýřové naši rok co rok poskytují. Dosud též každého roku valný počet duchovních pospíchalo k těmto zdrojům síly nebeské. Než i zde osmělíme se, šetrné zdání své pronesti. Bojíme se, že po několika letech ubývati bude účastenství, jakové jest nyní, jelikož vzdálenost od sídla arcipastýřského a tudíž daleká cesta, spojená s nemalými oběťmi, mnohemu knězi stane se překážkou, že se nebude moci odebrati, kam by ho jinak srdce táhlo.

Jaká tu tedy pomoc? Vyslovili jsme již své skromné zdání, aby missie pro lid více se rozmnožily. Pokročíme nyní ještě o krok dále, žádajíce o *exercicie* kněžské v témž způsobu, jakož se konají missie. Přejeme pak si, aby *exercicie* konávaly se též ve městech krajských, neb v jiných značnějších městech pro okolní duchovenstvo. Které řehole aneb kteří kněží by se k tomuto konci vyvolili, a v jakém způsobu by se tyto, ať tak dím, ambulantní kněžské missie uskutečniti mohly, a zdali by nebylo věci žádoucí, aby tito kněžští missionáři stálé sídlo své měli v zemi a ve vlasti naší: toto vše již nechat někdo jiný rozhodne. —

Již ale stojíme-li o *exercicie*, a přejeme-li, aby se vůbec usnadnilo účastenství, aby více zobecněti mohlo

blahočinné působení, plynoucí z nich: nelze nám tudíž neobrátni zřetele na to, kterak jest potřebí, aby si kněz liboval v duchovním rozjímání, aby si hleděl *meditaci*. Za dnův našich, kdežto mimo jiné úřad kněze, pracujícího na vinici Páně, stává se též úřadem písařským, nepřestalo býti povinností duchovního pastýře, aby vždy hotov byl, vystoupiti na kazatelnu, aby vždy byl připraven ku křesťanskému cvičení a k hodinám katechetickým, aby měl zásobu útěchy nebeské, když kráčí k nemocnému, aby znal kořen všeho zlého, když má rovnati sváry a rozbroje svých oveček. K tomu ke všemu třeba mu hojně zásoby duchovní, kteréž získati *sluší* — *meditaci*. Protož po všecka století obráceno zřetel na důležitost *meditaci*. Tak znamenitý Jan Gerson píše: „*Absque meditationis exercitio nullus, secluso miraculo Dei speciali, ad rectissimam religionis Christianae normam attingit.* (Tract. de medit. consid. 7.) Podobně dokládá sv. Bonaventura, an dí: „*In meditatione mea exardescat ignis.* — Sv. Alfons, vybízí k bedlivosti v rozjímání, slušně podotýká, že „*meditace a hřích vedle sebe státi nemohou*, a každý hřích časem ustoupiti *musí* rozjímání. *Meditaci* proniká kněz ku podstatě pravdy křesťanské, a tudíž posvěcuje duši nebeskou mocí sv. evangelia. Takovou měrou šetří pak se mimo jiné tolikéž slov sv. Bernarda, jenž dí: „*Kněz musí býti ustrice, kteráž vždy naplněna, pouze ze svého nadbytku sděluje, nikoliv však roura, kteráž všecky tekutiny propouští, a sama vždy suchá ostává.*“ — Ostatně při všeliké, sebe hojnější práci vždy času nalezneme, abychom této své povinnosti dostáli. Tak píše sv. Bernard, napomínaje papeže Eugenia: „*Non totum te, nec semper dare actioni velim, sed considerationi aliquid tui et cordis et temporis sequestrare,*“ — a Tomáš

Kempenský: „*Si te subtraxeris a superfluis locutionibus et otiosis circuitibus, invenies tempus sufficiens et aptum piis meditationibus insistendis.*“ —

A jak velkou důležitost klade Benedikt XIV. — (mimochodem řečeno pro svou všeobecnou učenost jeden z nejznamenitějších) — na každodenní meditaci. Kdo každý den medituje, stává se účasten plnomocných odpustkův, jež propůjčil řečený papež bulou (*Quemadmodum* dd. 16. Pros. 1746). Poukazující ještě na slovo biskupa Amienského de la Mothe, kterýž praví, „že knězi, jenž každodenně medituje, za jeho spasení ručí“ — nemůžeme leč opětovati prosbu za rozhojnění a usnadnění *missií kněžských*, kdežto se učíme a seznamáme prakticky, kterak rozjímati sluší. Bůh nás žehnej!

Než obrátíme zřetel svůj opět k obecnému životu a k věcem některým, jež by se snad hodily za předmět k rozhovorům při kněžských konferencích.

1. Všecky stavy zakládají si prospěšné spolky, a živel associační provívá veškeré vrstvy evropské pevniny. A protož sluší, abychom i my šetřili ho, pokud to se snaší s důstojností kněžskou. A tu by již společnou snahou obnoviti se měly vandalismem pomínulého věku zrušené, tak zvané *domy kněžské*, aby kněz, ubíraje se na odpočinek, mohl alespoň poslední dobu svého života klidně trávit, a nemaje jiných příjmův, alespoň dle svého stavu *slušně* život ukončiti. A nebylo-li by snad rádné, aby se pro všecky čtyry diocese zřídil opět *jediný* ústav takový, a byt to nebylo právě v hlavním městě?

2. Žádoucí byla by tuším také *kasa* na způsob školního fondu pro vdovy a sirotky učitelské, kde by lze bylo účastníkům nabytí pomoci rychlé a vydatné při ohni, potlučení, moru dobytka atd. A nemohla-liž by taková

pokladnice státi se společnou pokladnicí duchovenstva českého v celém království našem? Opustíme-li se ve spolek, a nebude-li veškeré naše působení oživeno duchem bratrské lásky, kde se octneme?

3. Aby se však duch bratrské lásky též v menších okresích jevil, nebylo-li by rádné a žádoucí, aby, až se konference ve střidnictvích jednotlivých otevrou, též základ se položil ku zvelebení knihoven vikariátních? — Rádné jest, aby na počátku důkladné *církevní* spisy časové ve shromážděních předčítaly, kritiky o nich podávaly atd., aby čas, ustanovený ku poradám, takovými přiměřenými dodatky důstojně se vyplnil. Připomenouti sluší, že bohužel až dosavad zaplavení býváme literaturou polovičatou, nezdravou; tuto vymýtit, ba teprva zapomenouti musíme, ač chceme-li a máme-li v pravém duchu církevním novou dráhu nastoupiti. Z nebezpečných takových mělčin ovšem nepomohou nám plané spory a debatty: pomoci může se nám toliko dokonalým poznáním a zamilováním věčných zásad Církve svaté v úplné velebnosti a nadpozemské kráse jejich.

Jinak sebe živější debatty užitku žádoucího nepřinesou. A proto měly by po vikariátech býti knihovny, v kterýchž by se nalézala vybraná klassická díla rázných spisovatelův katolických. Ano, po našem zdání nemělo by ani *jediného* střidnictví ve vlasti naši stávati bez takové řádné biblioteky katolické. — A nebylo by, tuším, hrubě těžko, v krátkém čase opatřiti vikariátní takové knihovny dobrovolnými dary a odkazy duchovních bratří. — Blahoslaven, kdož učiní počátek, a bratrům dá podnět k následování! — Že sobě z důležitých příčin přejeme, aby se k patristické literatuře v knihovnách dotčených zřetel obracel, rozumí se samo sebou. —

Ostatně zdá se, že při poradách samých nemalé zásluhy získají si onino velební bratři, kteří ovoce studií patristických ostatním bratrům podají, ukazující, co nejdůležitějšího ze spisův sv. Otců každému knězi *vážiti* možná.

Ještě na jednu stránku obracujeme pozornost zvláště spolubratrův na vinici Páně. Jak jsme se již o slohu zmínili, kterýmž by spisy belletristické avšak i bohovědecké vyznačovati se měly, poukazujeme též na potřebu esthetického vzdělání stavu kněžského vůbec. Nyní již i kněží, zvláště pp. střidníci i při stavbách kostelních, farních a školách hlasu a úsudku svého vydávati musí. Mimo to každý kněz zřizuje ledacos pro kostel, a tu třeba hleděti, aby předměty byly vkusné a ve slohu *církevním*. Běda, kdybychom se chtěli ve všem řídit oblíbenou lidu domáciho. Základ však krasovědy jest studium starších dob uměleckých, aneb studium archeologie, an bohužel za posledních třech století výtvarná umění nižádného pokroku pravého neučinila. Učme se i zde od Francouzův a Němcův, kteřížto ráznými pokroky ku předu se berou. Možná to seznati z pastýřských listův, a doufáme, že se zavděčíme čtenářstvu, uvádějice uryvek z listu, jež loni vydal biskup ku kněžstvu dicése Rhodézské:

„— Theoretické a praktické studium archeologie umělecké,“ praví dotčený velekněz, „Církvi veledůležitou službu prokazuje a prokazovalo. Běreme-li zřetel na minulost, studium to pomstilo se za křivdy, které byli nepřátelé učinili výtvořům jejím zážračným; hledíme-li na budoucnost, studium řečené těm, jenž jsou dobré vůle, ukázalo cestu, jak kračeti mají, aby pásmo pravých tradicí v uměních náboženských obnovili, a pak statně pokračovali. — A z toho jde, že kněžstvo nesmí se netečně ciziti toho studium. Po studiích bohovědeckých

a ostatních svatých umění jest toto knězi to nejpříjemnější a nejužitečnější. On jest zde ve svém zboží; on žije ve středu, kterým věci takových bývá potřebí; on má vůdcem a rádcem býti dobrého vkusu, při stavbách, obnovách, okrasách kostelních.“

„Měli jsme tu útěchu, že jsme mezi svým kněžstvem velký počet mužův nalezli, kteří na výšce této vědy stojí, plných horlivosti pro stánek Páně, plných pevné vůle, aby zbytky starého umění sebrali, a tudíž zachránili je před zkázou. Viděli jsme kostely, kde se nejnovějšího času řádné opravy před se vzaly, a jiné, kde kyne naděje pevná, že důstojně opraveny budou. Můžeme s radostí vysloviti, že naše dicése stojí na rovném stupni s mnohými jinými, jež vedou péči o památky křesťanského umění, pochopivše jejich význam. Avšak přejeme srdečně, aby horlivost a známost tato vždy více a více se rozšiřovaly. Protož, ať jest sebe více prací ve správě duchovní, uspořte několik hodin, a věnujte je studium křesťanské archeologie.“ —

„Takto, drazí moji spolubratři, bude horlivost vaše ozářena vědami, — ano, vše se spojí, aby mezi námi pravý pokrok umění náboženských se zarazil, a všechny svatyně, zasvěcené trojjedinému Bohu znamenitě se povznesly atd.“

Podobným způsobem rozvíjí a zmahá se v dotčeném ohledu snažná horlivost též mezi katolickými Němci. — Archeologické a umělecké spolky, časopisy a díla jsou patrnými důkazy. A jaký rázný duch jeví se na sjezdech ve shromážděních těchto spolkův při prvním v Kolíně nad Rýnem, a při druhém v Řezně! — Bystří horlitelové netají sobě těžkostí, s kterýmiž za dnův našich jest zápasiti přátelům umění zasvěceného vyššími ideami náboženskými; avšak oni též vědí dobře,

seč jest mužná vytrvalost a upřímná jednota, „Nelze,“ tak se pronesli zřejmě na sjezdu Řezenském, nelze nám za časův nynějšího materialismu očekávat velikých výsledkův. Avšak pilné studium nechat nás povzbudí ku činům: „my dříví snášejme, a Pán Bůh pak ať strojí.“ — V takovém duchu mluvili všickni řečníci.

Profesor *Kreuser* z Kolína doléhal mohutnou výmluvností svou, aby *panny* a *paní* křesťanské své síly věnovaly k okrášlování stánkův Božích, a slávy své vyhledávaly v dilech tohoto druhu. Slova jeho nezůstala bez účinkův, neboť hned na to povstal v Řezně spolek ku zhotovování rouch mešních. — Konservator *Bock* z Kolína promluvil o vydání „*Missale Romanum*“ určeném pro sv. Otce, kterážto slavné dílo Vidsenský umělec Reiss se vši typografickou úpravou vydati hodlá. Dr. *Dursch* připomínal umělcům, aby výtvary umělecké středověku ovšem bedlivě studovali, následující jich pouze dle ducha, nikoliv ale co do formy, kterou je náš věk dalece předstíhl. Poněvadž ale jest každé umělecké dílo duchovním plodem, nutno, aby umělec, pokud má vynikati v posvátném umění církevním sám také byl pobožným. Z toho již ale jde, že nelze leč věrnému křesťanu a katolíku tvořiti právě posvátná díla umělecká. — *Niedermayer* ohnivou řečí obrátil zřetel na význam Rodičky Boží v oborech uměleckých. — *Kreuser* opět duchaplnými slovy vzbuzoval, aby se stavěly jesličky (Krippen) a tudíž probuzoval duch náboženský u lidu chudšího. — —

Co se jinde děje, mohlo i mělo by se díti tolikéž i u nás v rozmilé vlasti naší. — Jeť i u nás role úrodná; — netřeba tu leč práce usilovné a rukou obětovných. Praha, slavná, bohatá, krásná Praha naše nechat vydá hlas, nechat ukáže cesty, sestaví

spolek katolicko-umělecký, posvátně archeologický: hlas její potká se s ohlasem po krajinách a snažení její dojde účastenství *).

Industrialismus vychloubá se svými pokroky; vzchopíme-li se a uchopíme-li se výsledkův snažení jeho ku slávě Boží jich používajice, takovou měrou *posvětime* je. A není-li to konečný cíl všech věcí, a tudíž i krásných umění, aby sloužily Bohu? Není-li to měřítkem každého výtvaru uměleckého, a rázem — pečeti dokonalosti, pokud budi ku svatosti, aneb alespoň objektivní názor dokonalosti podává? Není-liž tedy úlohou a povinností naší usilovati a napomáhati, by krásná výtvarná umění vyznačovala se takým rázem, působila v naznačeném směru?

Podle jiných rozmanitých věd a nauk vyniká za novějších časův *statistika*; kupci, státníci, lidumilové, všickni všímají spěšně vědy té a váží z ní užitek. Rozumí se samo sebou, že nemíníme šířiti slov o pokrocích nejnovějších vědy této; aniž hodláme vykládati, jak mnoho dobrého způsobila: podotknem toliko, že výsledky zkoumání statistických ovšem i nám jsou důležité. Aneb nejsou-li číslice zřetelným měřítkem jistých ukazův? — Není-li z jistých cifer a dát seznati výšku, tu horlivosti, onde vlažnosti, tu pokroku nadějného, tam zkázy hrozící v náboženském a mravním životě národův? — Příklad nechat nám to vysvětlí! — Z knihy vydané pod názvem: *Jahresbericht des Central-Raths vom Vereine der hl. Kindheit für die*

*) Čtenářům Blahověsta časem svým již oznameno že se skutečně přípravy činí ke zřízení takového žádoucího katolického spolku *uměleckého*. Kojíme se nadějí, že v krátce budeme moci ohlašovati po vlastech našich, že spolek takový *vstupuje* do života. — Co se dotýče starožitností církevních a národních: k těm obrací zřetel a peči odbor *archeologický* českého Museum. Bohděž by se mu jen hojnější podpory a čilého dostalo účastenství.
Redaktor.

österr. Monarchie für das Jahr 1856
dozvídáme se o výsledcích dotčeného spolku. Dle výkazův těchto přispěly:

<i>Bavory</i>	40,683 franků
<i>Hannoversko</i>	1,434 dolarů
<i>Sasy</i>	130 „
<i>Hoření Rýnská provincie</i>	15,264 franků
<i>Švýcarsy</i>	16,600 „
<i>Belgie</i>	66,776 „
<i>Vlachy</i>	12,635 „

„Slabé účastenství“ — píše se dále u výkazu tomto — „objevilo se ve Španělech, odkud se jenom 9476 franků dostalo, ačkoliv královna ve jmenu své princezny Asturské s velikou radostí k tomuto svatému dílu přistoupila, a ochranu i všemožnou podporu svou mu přislíbila. Konečně chudácká jest sbírka z Portugalu: neobnášit leč 240 fr. — Tyto počty nejsou-li patrnými znameními činnosti a ducha, panujícího v jistých krajích?

Nuže tedy, všimejmež si též statistiky, ovšem ve svém duchovním oboru; snášejmež a porovnávejme, co kde a jak se daří, abychom nabývali poznání všeho, čehož nám potřebí. — Nelze nám leč opakovati, že cifry nebývají planými známkami pokroku aneb úpadku duchovního života.

Divajíce se na běhy světa za věku našeho, pohlížejíce do časův blízkých a dalekých, předkládajíce sobě úkoly a osudy Církve, nemůžeme jinak leč nadějným okem pohlížeti do budoucnosti. Pravda, že se tu před námi rozvírá pole prací, trudův, bojův bez konce, pole, tu kde nezřídka s slzami nezřídka s krví bude nám rozsívati; za to ale vzroste na roli té úroda, jež sklízeti se bude s radostí a veselím. A proto máme za to, že ze srdce každému z nás vynata jsou slova vytečeného kněze Fabera, jenž dí o Církvi, jak následuje:

„Celá Církev a její děje dají se

přirovnati k nesmírnému a rozmanitému průvodu, — ku karavaně putujících bojovníkův, jenž sobě od východu k západu zbraní klestí cestu. Zde vidíme Církev v malých houfech, ana s apoštoly kráčí po silnicích římských, a hned opět tábor rozbíjí u tupených proselytův brány chrámu Sionského, nedaleko u židovských synagog, a po římských provinciích. A opět spatříme tuto Církev co roj slavný mučeníkův, s biskupem svým v čele po tmavých skrýších podzemních, a jinde opět okrášlenou oznamy císařské náklonnosti před světem v úplné slávě. A již opět do pustin vniká, aby pronikla i k těm národům, kteřížto byli posud evangelium neobdrželi. — A dále opět hráze staví naproti návalům barbarův severních, a vždy více vlády nabývá po veškerém civilisovaném světě. Pak ji opět spatřujeme v boji s lidem nevěřícím; vidíme ji, jak si dráhu klestiti musí strašlivým kalem bezbožné literatury, proudem bezbožné filosofie, vírem zkažené civilisace, osidly potměšilé diplomacie. — Církev se nikdy s oka neztrácí, vždycky a všady lze ji poznati, všady viděti ji trpící, avšak též po královsku smýšlející, povždy ve sporu se světem vzdějším, podobnou synům Israelským v Rudém moři, když se před nimi vody byly oddělily a pevně stály co stěny, na pravo i na levo.

Ve slavném průvodu na den Božího Těla jeví se duch, který ji uprostřed všech změn rozmanitých jejího bojovného putování všady oživoval. Toto procesí povzbuzuje v nás cit, jakým pominulá století cítila a jak budoucí pokolení cítiti budou. — Ano, zdá se mi, že za dnův našich sláva Církve nemálo roste; neboť čím dále Církev se světem vzdějším bojuje, tím ctihodnější zdá se býti; poklady její milosti okazují se čím dále tím znamenitější; — její bož-

ské cesty a dráhy jsou tím zázračnější. Čas čela jejího nepokrývá vráskami, nýbrž každým dnem povznáší její krásu a mladistvou svěžest. Církev jeví se v té míře býti krásnější a mocnější, čím lépe my sami ji poznáváme.“ —

Ano, ano, opakujeme slovo, které jsme pronesli hned na počátku: „Církev svatá katolická nemá pokoje a míti ho nemůže.“ — Jsme tedy *bojovníci* Kristovi. A proto rázně zastáváme a braň každý své stanoviště; my všickni vesměs učme se u svatého apoštola národův, jak má i musí každý z nás pracovati, aby se boje vítězného do-bojoval (2 Kor. XI. 19—33 a XII.). Milost však hojná téhož Spasitele Ježíše Krista provázejž nás, abychom setrvali vesměs, aby pak každý se sv. Pavlem říci mohl: „Dobrý boj jsem bojoval, běh jsem dokonal, víru jsem zachoval. Naposledy složená jest mi koruna spravedlnosti, kterouž mi dá v onen den Pán, spravedlivý soudce; a netoliko mně, ale i těm, kteříž milují příští jeho!“ (2 Tim. IV. 7, 8.)

Vědomí náboženské.

Národové, jako jednotlivci, jenom poznenáhla navracují se ku pravdě, od které zbloudili. Jsouť mnozí, nadaní duchem i srdcem vyššího rázu, jenž vidí z daleka, což jest jiným ukryto ve tmách a mrakotách. Takovíto jdouce ku předu, vzbuzují naději v budoucnost. Světlo, jež má později osvěcovati svět, hází na ně nejprve své paprsky a rozmanité náhledy jejich vyznačuje barvami budoucnosti. Na nich se odráží první blesk nového dne; oni nesou v sobě formy nového věku.

Přibližuje-li se den, pomíjí stín noční. Duše, ve spánku pohřížená, jako bylinky se zvedají polehoučku a obracejí se k světlu, ježto je budí. Krásné naděje a svaté tužby se rozlévají, jako kapky rosy na dně kalíškův květinových při prvním paprsku slunečním. Po studené noci přichází teplejší den: sladká to moc působivé lásky. Všecko, jak se zdá, chystá se již k znovu-

zrození, Bůh sklání se k nám svým milosrdenstvím. —

Povstaliť již mezi námi nejedni nadšenci — věstcové slavní. Pohrávali si nejprve s těmi nejvážnějšími otázkami, jako dítě s květinami, avšak posléze podali a zůstavili nám knihy, plné víry a Ducha Božího. Povstali jsou též za dnův našich lidé, osvícení a mocní slovem, jenž srdce katolíkův zdržují v horoucnosti nad plápoem svého ducha. — Pravda, že nám posud nevzešel bílý den víry: svitá toliko a leskne se dennice. Náboženství nevládne posud nade všemi vědomostmi: avšak moc božské idey dál a dále zapuzuje bezbožnost. —

Bezbožnost sestárla již; ona pozbyla smyslův, ona mluví věci nesouvislé, jako starci, jimž věk seslabil rozum a úsudek. Ona mluví s oblibou o věcech minulých a s žárlivým opovržením mladosti. Semo a tamo se ještě slýchá ovšednělý její křik, avšak jen slabě. Lidé, jenž přináležejí světu *lepšímu*, válčí proti rojům a soustavám bezbožeckým, a pomáhají tudíž lidstvu z bláta pominulého století. Náboženství ve srdcích lidských jako zmlazené počíná opět utěšeně zmáhati se a růsti, mnohá prsa se rozšiřují a posilují se nebeskou jeho silou — všechny stránky a vrstvy společnosti lidské staví se na novo pod vládu, jeho spasitelnou. Důležitá to chvíle v dějinách lidstva. Nesluší, bychom zůstali uzavřeni ve svých bludech a předsudcích, státi mezi sutinami věků předešlých. Krácejme s nadějí v prsou, prohlédajíce k budoucnosti, kterou nám připravilo milosrdenství Boží, vyvracujíc základy bludu, odklízějíc předsudky a novou slávu chystajíc Církvi. — P. Z—a.

Církev a vláda ruská.

Z Gagarinova spisu „La Russie atd.“ přeložil
Methoděj Halabala.

Církvi ruské potřebí jest neodvislosti. Ona to ví, ale myslí, že se může vlastním úsilím zbaviti okovův, ježto ji poutají. — Marné namáhání! Církev ruská nikdy se nestane svobodnou, dokud se nespojí opět se sv. Stolicí římskou.

Církev samospasitelná se jmenuje právem všeobecnou; onať co starostlivá máti jednotejnou láskou *miluje* všechny národy. Pravda a láska, čili ono království Boží, kteréžto rozšiřuje mezi nimi, zůstává a zůstane po všechny časy totéž. To jest já-

dro stálé a neproměnné víry Ježíše Krista a Jeho apoštolův, ačkoliv se zevnější tvárnost neb slupka časem měniti může po dobrém zdání a rozsudku nejvyššího řádu učitelského v Církvi. Jiný národ mívá obyčejně jiný kraj, jiný mrav a jiný jazyk. Přirozené rozmanitosti té se nikoliv nepřičí duch jednoty církevní. Jazyk jest vazbou společnosti lidské. Lidé, mluvící touž řečí, jsou přirozeně mezi sebou spojeni vzájemností těsnější a upřímnější, nežli ti, kteřížto se mluvou od sebe různí¹⁾.

Patrně tedy, že Církev katolická nikdy v úmyslu míti nemohla, zrušiti rozdíl národův a řečí; nýbrž ona založila jednotu vznešenější a dokonalejší, ku kteréž by přílnouti mohly všechny řeči a všechny národnosti²⁾.

Jednota a všeobecnost Církve se ukázaly v nejjasnějším světle, když na učeníky Páně sestoupil Duch svatý. Tehdy počali jsou hued mluvití rozličnými řečmi, a předce touž pravdu hlásali žasnoucímu světu. Toť spolu neomylným znamením, že Církev svatá jest povolána *Bohem*, aby *veškeru* společnost lidskou vedla ku poznání, milování a následování pravdy, ježto jest rovněž jediná a všeobecná. Kdekoli a kdykoliv povstaly tak řečené církve a církvičky *národní*, vždycky přály a hověly jistým libůstkám a zvláštnostem, přičicím se vznešené zásadě jednoty a všeobecnosti církevní, a tímto znakem jidášovským samy se odsoudily. Máme tedy nyní dvě zásady: ducha *národnosti*, a ducha *všeobecnosti*. I stává se mnohdykrát, že duch národnosti překročuje náležité meze, utiskuje ducha všeobecnosti čili ducha víry katolické, a přechvatí své obyčejné zakročuje tím, že zruší jednotu církevní.

Než, Církev svatá není toliko jedna i všeobecná; ona musí býti také neodvislá. Jestli však Církev potud neodvislou, pokud jest jedna a všeobecná. Jak mile by kterákoliv církev jednotlivá čelila proti jednotě a všeobecnosti, podkopala by tudý jisté základy neodvislosti své. A naopak. Stane-li se, že církev jednotlivá pozbude

své neodvislosti, časem i jednotu a všeobecnost zruší.

Ježíš Kristus, zakládaje Církev, na nižádné moci světské nežádal potvrzení nové společnosti. On sám ji potvrdil nejdrazší krví svou. Církev svatá jest tedy právem neodvislou, ačkoliv uznává, podporuje a hájí práva moci světské. A takto jsme opět našli dvě zásady, druhdy čelící odporem proti sobě: *moc* světskou a *svobodu* Církve.

S jedné strany vidí se tedy Církev sv. nucenou, hájiti jednotu proti přechvatům ducha národního, s druhé zase svobodu naproti sobeckým zámyslům a dotíravosti moci světské. Kdožby chtěl té věci úplně pochopiti, ať nahlédne do dějepisu církevního, nechat sleduje vývoj a uskutečnění těch zásad v rozličných dobách Církve katolické. Za prvních časův křesťanských nebylo třeba obávati se ani vypínavosti ducha národního, ani přechvatův moci světské. Římané totiž mocnou svorností říše drželi na uzdě všechny národnosti; oni podporovali nevědomky úmysl Prozřetelnosti Božské a takovou měrou připravovali cesty blahověstům pravé víry a zakladatelům společnosti křesťanské. S druhé strany namáhali se sice imperatoři pohanští, Církev chtějící utopiti v krvi synův a dítek; avšak nikdy se nestarali o její vládu. Obrácením císaře Konstantina a založením Cařihradu nastala křesťanstvu nová doba. — Tehdy ale vidíme hned první útok na jednotu a neodvislost Církve. Císařství římské rozpadlo se na dvě polovice, ježto se den co den více různily od sebe, až konečně národnost řecká, prvé potlačená výbojem římským, na novo dosáhla svobody, a na odpor se postavila národnosti latinské. Politický obrat působil též nemálo v život církevní, a poznenáhla stalo se zvykem, rozeznávati církev *řeckou* a církev *latinskou*, církev *východní* a církev *západní*. Avšak rozdíl tento nebyl hned tak nápadný; aby se bylo obávati úpadku jednoty církevní. Církev záležela tehdaž z dvou polovic, rovněž jako z dvou částí záležela říše. — Na východě nebylo za onoho času jisté té ustrnulosti, kteráž se zmohla později: ovšem na opak hnutí a život panovaly tam. Na východě objevuje se nám za onoho času pravda katolická v převelibném rozkvetu, proti útokům novotářův s obzvláštním důmyslem a prospěchem jsouc hájena zástupy sv. učitelův a otcův, jimiž se církev řecká může honositi. Učitelové a otcové tito svatí nebojovali však

¹⁾ Le langage est le lien de la société humaine: les hommes qui parlent la même langue sont naturellement unis entre eux par des rapports plus intimes et plus facile, que ceux qui sont étrangers les uns aux autres par le langage.

²⁾ L'Eglise n'est pas venue détruire la diversité des nations et des idiomes, mais fonder une unité plus élevée est plus parfaite, dans laquelle il y a place pour toutes les langues, pour toutes les nationalités. Page 22.

proti bludům samými toliko anathematy, učenými spisy, neunaveným hlásáním pravdy katolické; nýbrž nepřestávajíc na těchto věcech, vložili do úst národům písně, kterými se určitě vyznačovaly články víry a přímo porážela se kacířství. A takovou měrou nabyla liturgie řecká dogmatického rázu a stala se zbrojnicí nevyváženou proti bludům.

Lesk a sláva starobylé církve Gallův zaslepily některé ze synův jejích, že spustili s oka harmonické poměry obecné Církve, a tudíž možná si vysvětliti mnohem snáze podobnou náklonnost u synův církve, kteráž vydala Athanaše, Cyrilly, Chrysostomy, Basily a tolik jiných, jižto jsou ozdobou a slávou Církve katolické.

Rovněž tak lze si vysvětliti, jak Řekové, omámeni podivem a láskou k církvi částečné, ku kteréž se přiznávali, neuměli se náležitě ohraditi proti pokušením národní hrdosti. Touž dobou právníci Konstantinopolští, omámeni zásadami pohan- ských zákonův, neuměli též s důstatečnou jistotou vyznačiti rozhraní mezi dvěma mocnostmi a rozeznávati práva biskupův zevnější od práv jejich vnitřních. — Za takových okolností počala se pozná- hle objevovati snaha nebezpečná jednotě a neodvislosti církevní. Státníci vážili věci církevní a státní stejnou měrou, usilujíc vládu církve na východě usus- třediti ve hlavním městě říše východní; církve řecká stávala se poznanáhlá církví národní, oddělujíc se od církve obecné; vrchnost církevní přecházela vždy více do rukou biskupa Konstantinopolského, kterýžto vždy více podlehal vlivu moci světské.

Jak viděti, poměry, snahy a výjevy tyto nejsou nepodobné těm, jež podle zá- sad Richerových a Febroniových pokoušely se opanovati v některých končinách Evro- py. Okolnosti a snahy tyto třeba vyzna- čiti jistým slovem: já prosím za dovolení, abych je směl nazývati: „byzantinismem.“

Obdariti církev duchem národním, jenžto by stál na odpor duchu katolické- mu, soustřediti vládu národní církve v ru- kou buď jediného biskupa buď jistého sbo- ru prelátův, ochotně podávajících se roz- kazům vlády, a zároveň, pokud a jak jen možná rozvolniti svazky, ježto církev je- dnotlivou poutají k Církvi všeobecné: ej- hle toť úhrnek všech choutek, které se po- prvé objevily v Byzanci, a jež se za to pří- činou vyznačují jmenem byzantinismu.

Dějepis učí nás ale, že choutky a tou- hy podobné mohou trvati po delší čas a

rozvinouti se znamenitě bez patrného sku- tečného zrušení svazkův jednoty a úplné roztržky. Tak se stalo i v církvi řecké na východě. Byzantinismus byl o mnoho dříve než nastala roztržka; než strast tato den po dni činíc pokroky, zavdala časem podnět k patrným roztržkám, ježto se ob- novovaly několikráte, až pak přijaly na se ráz ustavičnosti, jak to vidíme dnešní- ho dne. —

Říše východní a říše západní vzaly za své, a dvě veliké polovice, Církve obecné, jež jmenováno církví řeckou a církví latinskou, neměly na sobě již onoho rázu jako druhdy. Za onoho času slova: cír- kev řecká a církev latinská, církev vý- chodní a církev západní nebyla již více vhodna, poněvadž jen potud bylo užívati těchto názvů, pokud stávalo říše řecké a latinské. — Názvy těmito za- jisté vyznačováno rozdílnou polohu země- pisnou, a rozdílný jazyk, jevíci se netoliko v církevních obřadech, alebrž i v záko- nodárství a v učených dílech náboženských výtečníkův. Ale nyní to vypadá zcela jinak. Nestávát zajisté již leč jediné Cír- kve katolické, stojící v nejužším spojení s papežem římským, a Církev ta se rozpro- stírá po veškerém oboru zemském, na se- veru i k jihu, na východ i na západ. Cír- kev ta chová ve svém mateřském lůnu národy všech řečí, ona zahrnuje do je- dnoty své veškeré obřady církevní. Nebylo by tedy záhodno, pojmenovati ji církví západní čili církví latinskou.

S druhé strany nezbylo z církve, jež- to se býti honosí dědictvou církve řecké, nic více nežli chatrný stín. Počet kře- stanských vyznavačův čtvera patriarchá- tův na východě tratí se takorůka, když ho přirovnáme k náramnému množství kře- stanův, kteříž tam žili za dřevních časův. Toť následek byzantinismu, ježto uvedl církev druhdy tak slavnou na pokraj zá- huby. Chtě ji učiniti církví národní a po- litickou, zbavil ji samostatnosti; chtěť roz- trhnouti svazky, jež ji poutají k Církvi všeobecné, zbavil ji života. Jako hyne vě- tev, odloučená od kmene, nepřijímá-li čer- stvé mízy, podobně není divu, že církev řecká přestala nésti květ a ovoce a že ko- nečně zpuchřela jako práchnivé dřevo. — Mnohdy již proneslo se přání, aby opět přistoupila k pramenům jednoty, avšak po- sud vždy nadarmo. Než, aby se na novo rozproudila Božská míza v onom obrov- ském těle, není toliko zapotřebí, aby se obnovila zevnější stará jednota, nobřž na

nejvýše toho šetřiti dlužno, aby se právě docela vykořenil byzantinismus, kterýž by veždy tu i tam snad vězeti zůstal co tajný zárodek smrti. Patrně sice, že byzantinismus není ještě odtržkou, ale vede nevyhnutelně k odtržce, jako jed není smrtí, ale působí smrt. Byzantinismus zamýšlel oslavu a vítěství církve řecké a národnosti řecké; proto — a pro nic jiného obětoval i jednotu církve i vlastní samostatnost. A co tím získal? — Záhuby církve řecké, a následovně také záhuby říše a národnosti řecké.

Avšak, Bůh nechť zcela zavrhnouti starožitnou a slavnou onu církev, vzkrísil nový národ, jemuž, jak se podobá, určil za úlohu, aby oné církvi opět získal dřevnější lesk a slávu. Národ tento jest národ *slovanský*, jehož tři čtvrtiny se přiznávají k obrádu východnímu, s tím toliko rozdílem, že při službách Božích užívají jazyka *staroslovanského*. Podivuhodný jest zajiště rozdíl, jenž větev slovanskou a větev řeckou východního obrádu dělí na dvě strany. Na jedné straně vidíme hojnost, sílu a bujarost — na druhé bídu, ochábllost a zakrnělost. Kdyby nic jiného, sama čísla by nám rozdíl ten jasně dolíčila. Všechny křesťanstvů východního, jako: Slovanů, Řekův, Rumunův, Armenův atd. čítá se asi 70 millionův duší; v počtu tomto jest zahrnuto 60 millionů Slovanův. A když ode zbytku 10 čili 12 millionův ještě odrazíme lidnatost národností něreckých, uvidíme, na jaký nepatrný počet obmezení jsou Řekové.

Ale *Slované* obrádu východního mají opět rozhodou převahu v říši ruské; Rusku tedy výhradně připadá důležitá úloha opravy a zvelebení církve východní. Vizme a zkoumejme, zdaž Rusko až posud v ohledu tomto něco podniklo. Byzantinismus stal se záhubou církve řecké a říše řecké; vizme, zdaž církev ruská a vláda ruská oněm nebezpečným zásadám předešla a je neškodnými učinila? —

Rusko přijalo křesťanskou víru z Cařihradu, a proto též prvotním duchovenstvem v Rusích byli kněží řečtí. Zdá se tedy na první pohled, jakoby církev ruská byla úplně zakusila neblahého byzantinismu. Avšak není tomu tak. Příčiny jsou toho následující.

Knížata Kijevská zůstala předně neodvislá od právomoci císařův řeckých, ač byli přijali jejich víru. Mimo to šetřiti dlužno patrného rozdílu mezi národností slovanskou a národností řeckou. Jiné zvy-

ky, jiné potřeby. Jinak církev ruská, zaujímajíc asi šedesáté či sedmdesáté místo mezi církvemi patriarchátu řeckého; nebylo jí zapomenouti, že jest jenom článkem církve všeobecné. Konečně se nezačítelo tehdejšími knížatům ruským, aby si osobili práva, příslušející církvi; — snad je také k tomu vedla přirozená úcta náboženská.

Takto zachovalo Rusko neodvislost své Církve až do XIV. ano XV. století. Tu onde nešetřilo se práva církve náležité, jak se to stává obyčejně; avšak hlavní známku onoho času byla svoboda. Kláštery se množily a kněžstvo se ctilo, poněvadž získalo důležitých svobod a štědře rozdávalo hojně nabytého bohatství. Církev ruská byla jen jako náhodou, a bezděky stržena do propasti rozkolnické. Metropolita Kyjevský byl po řádu hierarchickém podroben patriarchátu Cařihradskému. Když tedy Cařihrad odpadnul od Říma, byl také Kyjev bezděky od středu jednoty oddělen, ale Rusi neúčastnili se dlouho v zášti Řekův, a slušně může se říci, že po drahý čas nestávalo mezi církví ruskou a církví římskou roztržky leč pouze materiální.

Avšak duchovenstvo Cařihradské usilovalo všemožně, aby kněze ruské rozpálilo týmž záští a předsudkem, jimiž zahorelo více méně proti *Latínkům*. Štěstí jim přálo, a církev ruská vždy více osamotněla, a když knížata Moskevská chtěla zrušiti samostatnost církve ruské, byla církev ruská zůstavena sama o sobě. — Nikdo dosud nepopsal onen smutný a dojemný boj na život a na smrt, kterýž podstoupiti bylo církvi, odtržené od západu a veždy zrazené, boj to naproti ctižádosti velkoknížat a císařův Moskevských; ačkoliv by zápas ten bez pochyby dosti zajímavých stránek poskytl. Církev ruská padla sice, ale nikoliv bez půtky a slávy.

Ivan III., buď po osobném přesvědčení, anebo že svým nectným přátelům nadřezoval, patřil k sektě, ježto záhuby křesťanského náboženství obmyšlela a místo něho *židovství* uvesti chtěla. Ano, sám metropolita Moskevský nakloněn byl dotčenému kacířství, a předece byla církev ruská dosti silná a neodvislá, že ztratila ono nečisté bludařství, ačkoliv nalézalo na samém trůnu mocných ochráncův.

Když Ivan IV., tak velmi podobný Jindřichu VIII., králi anglickému, pravomocnost církve šlapal nohama, prolévaje potoky krve občanské, chtěl ukonejšiti své

vášně: tehdy odhodlaně jako apoštol Páně domlouval jemu Filip, metropolita Moskevský, a napomínání zpečetil svou krví.

Ale církev den ode dne slábla, a když konečně *Boris Godunov* povýšil metropolitu Moskevského za patriarchu (r. 1588), mělo to po jeho zdání sloužiti jen k tomu, aby se stal patriarcha libovolným nástrojem cárovým. Než nový obrat nastal r. 1612. Nová dynastie, zaujavši ruský trůn, zřídila na nových základech obecnou správu a samovolně přála neodvislosti církevní. Mladistvý cár *Michal Romanov* získal si zajisté všeobecné důvěry v národě jedině proto, poněvadž jeho vůbec vážený otec *Filaret* konečně dosedl sám na stolec patriarchší. Odtud sesílila v hojně míře pravomocnost patriarchův, že mohla býti závažím moci cárův a pevnou hradbou svobody církve.

Nechceme říci, jakoby tehdaž navrácena byla církvi ruské veškerá práva a nahrazena veškerá ztráta. Nikoliv! Avšak církev měla, čím by se hájila a znovu dosáhla, čehož byla ztratila. Opravy bylo sice potřebí, ale církev ruská byla dosti odhodlána a takové podniknutí nebylo by nad síly kněžstva. A v pravdě zamýšlel to patriarcha *Nikon*, nejslavnější o muž, jehož snad Rusko vychovalo. — Dlouho trval boj mezi patriarchem *Nikonem* a cárem *Alexijem*, až se smutně ukončil. Patriarchové na východě, jako vždycky, zradili církev ruskou, uplacení byvše zlatem: *Nikon* klesnul, a zároveň s ním i svoboda a neodvislost církve ruské. Odtud se stal odpor nemožným, a po dva věky vidělo i cítilo Rusko žalostné následky onoho vítězství, jehož byl byzantinismus dosáhnul.

Zrušení patriarchátu, zařízení svaté synody, zákony vydané Petrem I., usilujícím tudy podmaniti církev pod záminkou její správy a ochrany, loupeživé nátisky *Kateřiny II.* a vše, cožkoliv podnikla vláda naproti právům a neodvislosti církve národní: vše to bylo ukryto jako v jednom zárodku, v porážce *Nikona*. Než za dlouhým řetězem nepravostí vine se mnohem delší pásmo pokut a trestův. Dynastie, ježto pronásledovala *Nikona*, zmařivši patriarchát, sama zanikla. Duchovenstvo i panstvo, podpalovači a spoluvinníci onoho bezpráví, zakusili hojně metly, jižto za-

sloužili. Avšak nejsme posud u konce. Bezpráví není posud odvoláno, napraveno a dostatečně pokáráno²⁾.

Vím, že nejedny myslí zaujala nyní touha po dřevní neodvislosti církve. Jeť to důležitým znamením času, jež srdečně vítám. Nicméně, nedejme se ukonejšiti marnou nadějí, nýbrž zmužíce se, zvěstujme věrnou a úplnou pravdu. Daleko toho, aby *byzantinismus* v Rusku a jinde slábnul; on naopak posud tytýž zmahá se a roste. Ačkoliv několik kněží a malá hrstka milovníků neodvislosti církevní, polohlasně pronáší ony marné tužby, nesmíme nikoliv přehlédnouti jiných znamení *Církve a vlády ruské*, cit náboženský a cit národní právě se o to v Rusku zasazují, aby úplně splynuli v jedno, což přímo odporuje duchu všeobecnosti čili katolictví.

Samovražda.

Po všech krajinách západních vůbec potkáváme se s nářeky, kterak se rok po roce zmáhá počet samovrahův. Francouzský lékař *Brierre* vydal nedávno důkladné statistické přehledy, kterými doličují se patrně pokroky neřesti mezi civilizovanými národy. Že pak pohříchu i u nás v říši rakouské samovrahův rok po roce přibývá, jest smutným znamením věku. Před 40 lety r. 1848 sečteno v celém císařství 465 dotčených nešťastníkův; r. 1856 bylo jich více než tisíc. V Prusích to vypadá mnohem hůře. Tam čítalo se od r. 1847 do 1852 během pěti let 3862 samovrahův; novějších časův ale (r. 1852) za jediný rok shledáno jich 2073. — Ostatně rozumí se téměř samo sebou, že nejvíce takových nešťastníkův nalézá se v Berlíně, tak sice, že na 2383 duší připadá jeden samovrah. Nejhuře však to vyhlíží v Hamburku, kdežto již před 10 lety (r. 1847) mezi 1448 obyvateli vyskytoval se jeden samovrah. — Pováží-li se věci v celosti, shledá pak se, že v protestantských krajinách jest samovrahův *dvadctkráté* tolik, co ve vlastech katolických. Nejméně vyskytuje se jich mezi národy slovanskými, jakož i v Italii a ve Španělich. — A tážeme-li se po příčinách žalostných těchto výjevův, neuhodíme, tuším, na licho, řekneme-li, že nevěra, bezbožnictví, chtivosť rozkoší, prostopášnost, rozmařilost, nádhěra, mrzká literatura romanopisecká i denníkářská, jakož i průmyslnictví, odcizené duchu křesťanskému, slovem: novověké modlářství jsou živoucími prameny hrozné té neřesti.

²⁾ Viz: M. V. Palmer: Dissertations on the orthodox communion. London 1853.

Sv. Jana Chrysostoma řeč o pokání.*)

Přeložil Jan Nep. Stárek, prof. bohosloví v Kr. Hradci.

Podrželi jste nás v paměti, dokud jsme byli vzdáleni? — Já aspoň nemohl na vás zapomenouti, aniž jsem, na cestu se pouštěje, vás pustil z myslí. Jako lidé podjatí krásou cizí, po cestách svých milnou podobu nosí s sebou: tak i my čacké mravy vaše, co sličný obraz ducha, všudy na mysl máme. A jako malíři vnášejím barev vytvářejí postavy lidské: podobně touhu vaši při sbírkách, bedlivost při výkladech Písma i jiných úkonech, my jako bychom mnohobarevné ctnosti na mysl vnášeli, a tyto, ráz ducha vašeho nesoucí, na očích měli, dosti útěchy z toho obrazu i v cizině jsme okoušeli. Tu kde sedáno, vstáváno, chozeno, odpočíváno, vně i doma nositi obraz lásky vaši jsme nepřestávali, až i ve snách jej vidájíce, ba dnem i nocí co v největší rozkoši s ním se kochájíce. Na paměť přicházela nám zajisté slova Salamonova: „*Já spím, ale srdce mé bdí*“ (Píseň V, 2.). — Nejinak nás to potkalo. Dřímotou stíženě oči byly zavříný, ale veliká milost k vám vytrhovala mne ze spaní, a já mívál zdání, že s vámi hovořím. Jeť také obyčejno, že čím se duch za dne obírá, to samé vidívá ve snách. A tak též bylo u nás. Tyto oči mé až k vám sice nesáhaly, ale zrak lásky provázel vás; a já vzdálený tělem, duchem byl přítomen, tak že hlas váš nepřestal rozléhati se v uších mých. A když my k vůli neduživosti tam bezděky pomeškati měli, a tudíž pookříváli čerstvým povětrím, neztrpěla toho láska vaše, volajíc a dorážejíc, až nás přemluvila, abychom dříve času vstanouce, za zdraví, za pohodlí, a vše jiné zboží považovali tento zástup váš. Tedy ač bylo něco neduhu v nás zůstalo, spíše vrátiti jsme se chtěli, než o své úplné uzdravení dbáti a láskám vašim ještě vhod nečiniti. Nebo mne i na venku tajny nebyly hádky vaše z listův pořád dosýlaných, a já neméně vážil slov, hanicích než chválících. Vždyť i ty výčitky, činěné nám pro nepřítomnost, pocházely ze srdce, umějíciho milovati.

A protož jsem se s velikým chvátáním navrátil; proto jsem vás nikdy z myslí pustiti nemohl. A jaký to div, že jsa na

venku, a maje z vůli a svobodu, nebyl jsem nepamětliv lásky vaši? Vždyť i Pavel v okovech, v žaláři, maje před očima tisícere nastávající strasti a vězení, nejinak si počínal, než jakoby v ráji byl postaven, a pamětliv jsa bratrů, píše jim takto: „*Jakož mi spravedlivé jest, smýšleti tak o všech vás, proto že vás mám v srdci, i v okovech svých a v obraňování i utvrzování evangelium*“ (Filip I, 7.). Máť on vně řetěz nepřátelský, uvnitř ale řetěz lásky k učeníkům; tedy řetěz onen ze železa, tento z lásky udělaný; tam ten sice sundával, tohoto ale nerozpjal nikdy.

A jako ženy, co jich koli bolestí porodních zakusilo, co matkami se staly, s porozenci, buďte kde buďte, trvají ve spojení: podobně Pavel, a to tím pevněji přilnul k učeníkům, čím větší horlivostí vyniká porod duchovní nad tělesný. Neboť nejednou, ale opět je rodil i volal, řka: „*Synáčekové moji, kteréž opět rodím*“ (Gal. IV, 19.). Také bolesti trpěla-liby žena, nikdy by jich nevydržela. Avšak čeho nevidáno v přírodě, vydržel Pavel tak, že co jich jednou zrodil, ty zase přijímav, ostré bolesti snášel. Pročež aby je zahanbil, dí: „*Kteréž opět rodím*“; chtěje tím říci: Žádný syn nedělá opět bolesti životu matčinu; proč mnedle mám já je trpěti pro vás? Žena když rodí, na okamžik jí bolest svírá, i přestává, jak militně se jí robátko z lůna vymknulo; avšak bol duchovně rodičího celé měsíce trvá. Mnohdy mívál Pavel bolesti rodičky po celý rok, avšak počatých nezrodil. Arci tamto tělem pracuje rodička; zde ale, ač nedostává život většího objemu od bolesti, všecka síla duševní se trhá.

Chtěje o tom trháni, že mnohem bolestnější jest, zvěděti, ptej se, zdažby která matka místo svých synův chtěla se trápiti v pekle. Než Pavel nejen ohněm, ale i zavržením trestán býti žádá od Krista, aby mohl zroditi Židy, jež on pořád rodil, a poněvadž s výsledkem se minul, bolestně zvolal: „*Mám veliký zármutek a ustavičnou bolest v srdci mém*“ (Řím. IX, 2.). A zase: „*Synáčekové moji, kteréž opět rodím, ažby Kristus utvořen byl ve vás*“ (Gal. IV, 19.). I což bylo nad ten život blaženějšího, kterýž takové syny roditi mohl, jenž by Krista v sobě měli? Co jest plodnějšího nad život, z něhožto vyšli celé sbory synův? Co nad něj silnějšího, an na svět vyšlých a dospělých nedochůdat opět počíti a zroditi mohl? Tak-li by kdo rodil, nešlo by během sil přirozených. Než proče

*) Řeč ta sama na to ukazuje, že ji držel Chrysostom po svém návratu z venkova do Antiochie syrské.

se nevyjádřil, řka: „Synáčkové moji, ježto opět plodím,“ a pravil: „*ježto rodím?*“ Vždyť jinde píše, že „*plodí*“: „*V Kristu Ježíši já (prý) jsem vás zplodil*“ (1. Kor. IV, 15.). On tamto jen na příbuznost ukázati, zde pak i na bolest zřetel chtěl obrátiti. Jak by mnedle nazýval syny, k jichžto porodu ještě nepřišlo? Jestliže rodí, ještě neporodil; jakž tedy syny jmenovati je může? — Abychom věděli, že on prvéjšími bolestmi ku porodu byl svírán, čímž dosti je zahanbil. Bylo to, jako by řekl: „Vždyť já se jednou již stal otcem, a slušně zplodil jsem vás; vy pak jednou již moji jste synové: kterak to mne opět k druhým bolestem doháníte? Dostí jest na těchto prvních pracích porodních; což mne jimi trápíte po druhé? — Poklesky lidu věřícího zajiště práce nemění mu nadělaly, než ony nevěřícího. Téměř nesnesitelné bylo popatřiti, an účastníci svatých tajemství nezřídka a samochťic zabředají do hříchu. Pročež velmi hoře a plačtivějším hlasem než kvílí rodička, zalkal: „Synáčkové moji, kteréž opět rodím, ažby Kristus utvořen byl ve vás.“ Slovy těmi chtěl jich zároveň přivesti k důvěře i bázni. Ukázav jim, že Kristus není v nich utvořen, naplnil jich smrtelnou úzkostí; pak připomenuv, že by se v nich utvořiti *mohl*, srdce dodal jim k důvěře. Nebo připomínkou: „*ažby utvořen byl*“ dvoji věc na oči staví, i tu že *není* ještě utvořen, i tu že opět *utvořen býti může*. Bylo-li by to nemožné, zbůhdarma byl by pravil: *ažby utvořen byl Kristus ve vás* — a tak marnou je kočil naději.

2.

Majíce tedy o tom vědomost, ani z naděje nevypadejme, aniž ustávejme v pracích. Jedno i druhé k zahynutí vede. Koho se chytá zoufalost, nedá mu povstati; lenivost pak i stojećmu nohy podráží. Tamta obyčejně vydírá zboží nabyté; tato neodnímá psot, jimiž jsme sklíčeni. Lenivost vytrhuje ze samého nebe, zoufalost až do propasti zlého přivodí. Sic z naděje nevypadnouce, brzo se opět v nebi octneme.

Již pak tu moc jedné s mocí druhé druhý porovnejme. Dobrý to byl duch, z něhož se potom stal ďábel. Ten v práci a naději nestoje, ztrzen jest s nebe, a takovou zlobou byl urččen, že více nepovstane. Že byl sprvu dobrý, nasvědčuje Písmo, řkouc: „*Viděl jsem satana, jako blesk padajícího s nebe*“ (Luk. X, 18.). Jest pak

tím bleskem napodobena i jasnota u výsosti i rychlost, kterouž se řítíl svržený anděl. Pavel se rouhal, pouštěl bič pronásledování a utrhaní na cti; že ale potom až do potu se trdil, že nevypadl z naděje, po svém obrácení stal se andělům roven. Jidáš apoštoloval, z lenivosti však zrádcem se stal. Lotr při takých převrhlostech, jelikož nevypadl z naděje, přešel jiných do ráje. Fariseus, na sebe spoléhaje, s největší výšky domnělé ctnosti do hlubiny spadl; publikán ale maje doufání pevné, sebral se tak, že jej přešel.

Mám-liž toho příklad ukázati na celém městě? — Město Ninive celé jest zachováno, ač následkem výroku, již učiněného nad ním, všechna naděje byla mu odňata. Nebylo mu hlášáno, činilo-li by pokání, že bude zachováno, nýbrž naprosto jen řečeno: „*Ještě tři dni, a Ninive vyvráceno bude!*“ Ninivetští při té výhrůžce Boží a při proroctví, pronešeném bez prodlení a bez rozdílu, ani myslí, ani naděje nepozbyli. A proč mnedle prorok neklade ani rozdílu, ani té výminky: „*Kdyby činili pokání, že město jejich bude zachováno?*“ Aj *proto*, abychom i my to, což Bohem vyřčeno jest, bez rozdílu slyšíce, nepouštěli od naděje, nýbrž příklad ten majíce na očích, naději chovali. Spatrujeme pak tu lásku Boží z toho, nejen že při tom výroku svém nepoloživši žádných výminek, předce s hříšníky, činícími pokání, smířena byla, ale i z té bezvýminčné řeči Boží. Bůh zajiště dopustil, aby strachem naplnění, ze své náramné lenivosti pr ocitli, a také určením ku pokání lhůty svou nevýmlyvnou milost osvědčil; sic jinak jakž by *třídenním* pokáním bylo lze shladiti vinu tak ohromnou! Ejhle důkaz patrný řízení Božího, kterýmž nejvíce k zachování města přičiněno.

Tedy tu věc majíce na mysli, nikdy nezoufejme. Mocnější střely nad zoufalství ďábel nemá, a proto z hříchu jiného neveselí se tolik, jako ze zoufání. Slyšmež, jak při onom smilníku Pavel více se obával zoufalosti, nežli hříchu. I píše Korintským, řka: „*Naprosto se slyší, že jest mezi vámi smilství, jakéhož není ani mezi pohany jmenováno*“ (1. Kor. V, 1.). Nepíšeť: jakéhož ani pohané nepáchají, ale, jakéhož není ani mezi pohany jmenováno; — toho, což dle jména již snášeti těžko, vy jste se v skutku dopustili. „*A vy jste nadutí!*“ Ne aby byl řekl: „*On jest nadutý;*“ nýbrž pouštěje nezdravého, k zdravým se obrací, tak jakož činí lékaři, kte-

řízto nechávající hovoru s nemocnými, s příbuzenci jejich déle rozprávějí. Vždyť byli Korintští oné nadutosti zoučastnění, ať ho kázni a strachem nedrželi na uzdě. Takť onu nepravost obecnou býti prohlásil, aby snáze tu ránu zhojil. — Zákon přestoupiti, jest hřích těžký, ale v něm pyšniti se: mnohem těžší jest vinou. Nadýmati se pro spravedlnost jesti právě tolik, co mařiti spravedlnost; a nadýmáme-li se při nespravedlivostech, co hěhůře toho zažijeme, a pohřízíme se u větší hřích. Protož dí Písmo: „Když jste učinili všecko, co vám přikázáno jest, rcete: „*Služebníci neužiteční jsme*“ (Luk. XVII, 10.). Náleží-li tedy těm všeho plnitelům ponížovati se, oč více hříšnému sluší želeť a za nejmenšího sebe pokládati. Na to ukazuje Pavel, řka: „A nermoutili jste se raději?“ — Jakže? — Jiný zhřešil a já bych plakal? — Ovšem! Neb co údové jednoho těla sobě vespolek náležíme. Při těle lidském, ač jenom na noze má ránu, vidáme hlavu dolů svěšenou. I cožť nad hlavu ctihodnějšího? Než ale v čas nehody ona nehrubě zná hodnoti své. I ty učiníš též. Tak Pavel připomíná, řka: „*Radujte se s radujícími, plačte s plačícími*“ (Řim. XII, 15.). A Korinským dí: „*A nermoutili jste se, aby vyvržen byl z prostřed vás, kdož takový skutek spáchal?*“ — A nepravil: „Nehorlili jste raději; nýbrž co praví? *Nermoutili jste se raději.* I mluví, jakoby to byla v obci chytlavá nemoc, a on ji vytýkal, řka: „Potřebujete modlitby, zpovědi a vzývání Boha, má-li se neduh zahnati. Zdáloť se jim, že by se ta neřest dotýkala jen onoho i na něm zůstávala; a proto jim nahání strachu i upozorňuje jich: „*Zdaliž (prý) nevíte, že málo kvasu všecko těsto porušuje?*“ Chtěl říci: „Rozjídavý neduh také ostatních údův zasáhne; pročť jako by o všeobecnou nehodu se radíce, bedliví budete! Nikdo neříkej: „*Onť sám zhřešil;*“ — ale každý pomysli sobě, že hřích cozlý rak užírá ostatky těla. Stojí-li dům v plameni, tehdy i ti lidé, kteří ještě živlem tím nejsou uchvácení, nemensích pocítují neštěstí, jako nešťastníkové sami, a snášejí, kde co mají, aby se nechýtila stavení jejich. A podobně vyzývá zde Pavel, řka: „*Strhnul se pozár; předejděmež — hasme, prvé nezby vrhnul do církve; sic jinak nevěšimavě si počínající, jakoby v cizím těle hřích nedotýkal se nás, hůř a hůř to splatíme. Onen člověk jesti údem celého těla.*

3.

Než měj pozor i na to, aby podobný hřích v tebe se nevyperil, pokud bys chtěl liknavěti a zhrzeti. Procítňi, ne-li bratru k vůli, to k vůli sobě samému! Zaháněj mor, ulěčuj nežit, odvracuj zlou nákvasu! Když byl to a jiného více promluvil a onoho smilníka satanu kázal vydati, dokládá prosebnými slovy: „*Postačiz obrácenému a cestou polepšení jdoucimu ona pokuta, kterouž od mnohých snášel.*“ „*Utvrdtež tedy k němu lásku*“ (2. Kor. II, 8.). Považ, kterak Pavel, poukázav na nepřítele a protivníka ovšem vůbec, snažně usiluje, aby hříšníka vyloučeného ze stádece odřezaného a od kmene, na novo vazbou lásky spojil. Neužívát jen holých slov, jako jsou: milujte ho, ale s důrazem mluví: „*Utvrdte k němu lásku*“, to jest, mocnou, neuchylnou přízeň mu ukazujte, horlivě a co nejvřeěji jej milujice, by se mu rovná náhrada stala za nepřízeň, již byl dříve zakoušel.

Než mnedle, což nebyl vydán satanu? Bylť ovšem, ne však, aby zůstal v drápech jeho, ale aby tyranu tomu byl tudíž vychvácen. Pavel při tom člověku zoufalství se obával, tohoto, jak jsme již podotkli, dáblova odění nejmocnějšího. Pročť apoštol napsav slova: „*Utvrdte k němu lásku* — klade pohnůtku, řka: „*aby snad přílišným zármutkem nebyl stráven ten, kterýž takový jest*“ (2. Kor. II, 7.). Vlk uchvátil ovci; předbíhejme a vyrveme mu ji dříve, než by ji pohltil a o vlastní oud připravil nás. Loď na moři tápá, prvé než utone; chvátejme s ní na bezpečno. Na rozvlněném moři, to-li se vzedmulo, lodka zhoubnému vlnobití podlehá; a podobně duše naše, obklíčená žalostmi, tudíž hyne, není-li nikoho, kdožby ji vyvětil. Ano, zármutek, buď si jinak spásonosný pro hříšníka, pokud nemá míry, přináší záhubu. Trefně tedy pověděl apoštol, ať nerekl: aby toho smilníka ďábel nezahubil, nýbrž *abychom nebyli oklamáni od satana* (2. Kor. II, 11.). Oklamati ve smyslu tuto položeném jest tolik, co žádost míti po cizím zboží. Ukazujet zajisté Pavel na onoho, co na zboží ďáblem, odcizené, avšak duchem kajienosti k stádeci Kristovu navrácené. Bylo-li by opět odcizeno, ukořistěno bude oud a ovce ze stáda zhyne; kdežto byl hřích již zahlazen pokáním. Nebylo tajno Pavla, co satan Jidášovi učinil. Byloť se obávati, aby satan týmž způsobem neškodil člověku. Kamž pak přivedl Jidáše?

— Když tento litovati začal, řka: „Zhřešil jsem, zradiv krev spravedlivou,“ znamenal to satan i obával se, že nastoupí cestu pokání a spásy. Má-li Jidáš tak laskavého Pána, jenž máje býti zrazen, zplakal, a podivnou cestou vyzýváje, zrádce tohozískati chce, zdaž mnedle nepřijme ho kajícího? Jestli odpůrce nepolepšeného povolal, oč, že přitáhne člověka kajícího — hřích svůj uznávajícího? Vždyť přišel, aby byl ukřižován! Co tedy dábel? On ustrašil a zastřel zrádce náramnou úzkostí, a stíhaje ho postrkoval, až jej přivedl k osidlu. Tak jest Jidáš stržen z cesty pokání a vyklizen z prostředku živých. I mohl, dokud byl na živě, spasení dosáhnouti, jako ho dojíti mohli ti, jenž ukřižovali Krista. Tyto-li spaseny učinil a za ně na kříži prose (ač byli lotrové) u Otce milost jim vyžádal: vidno jest, že by i toho zrádce cestou pokání stále krácejícího byl přijal. Že ten káti se přestal, poslo následkem tesknosti jeho, jižto se pohltili dal.

Toho tedy obávaje se Pavel, nakloňuje Korintských, aby vytrhnuli člověka z tlamy satanovy. A čemu v Korintě prodávati? Vždyť apoštol Petr, svatých tajemství účastník, na to po třikráte Krista zaprev, hořkým pláčem smazal všecko. Též Pavel, pronasledovatel, rouhač a utrhač, který nejen o Ukřižovaného nectně se otíral, ale i o ty, kdož věřili v Pána, kajících veden, i za apoštola přijat jest. — Jen malé přípravy žádá Bůh od nás, a odpouští nám všechna provinění! Pravda tato vysvětlena jest podobenstvím.

4.

Byli dva bratři, a když je otec ze svého podělil, zůstal jeden doma, druhý ale podíl svůj promrhav, ocítl se v hanbě i nouzi, a v cizině se trudil. — Podobenství to dává na vědomí, že se hříchové po svatém křtu spáchání odpouštějí skrze pokání. Nechci tudy nadřizovati liknavosti, nýbrž od zoufání rád bych odvrátil; neboť zoufalství jakož i lenivost stojí záhubu. Syn tedy v cizině nese obraz všech, kdož po křtu zabředli do hříchu. Že pak tady ukázáno na ty po křtu zabředlé, vidíme z toho, že *synem* slove, ježto nepokřtěnec nenosí jméno syn. Tento jsa ještě u otce, z celého jmění otcova díl dostal. Již pak přede křtem neslušno jest, z otcova statku dědití. Tedy ve všem tom věřících stav jest zobrazen. Byl sice nezdárník tento bratrem zdárného; avšak bez duchovního

zrození nemohl byl by vlastně bratrem býti. A co ten tak hluboko zabředlý promluvil sám k sobě? „Vrátím se k otci svému“ (Luk, XV, 18.). Otec překážky nečině, propustil ho, aby ho v daleké krajině zkušenost dokonale poučila o té velikosti dobrodiní, jež přijímá syn v domě otcově. Mnohdy Bůh, když lidem nepřimlouvá slovem, dopouští, aby zkušením poučení byli. Takt on i Židy vedl. Mezi tím co bezpočtukráte skrze pro-roky jim hlásáno, aniž pak jich přemlouváno a vábeno: dopouštěl na ně bičování, aby se tudíž lepší kázně chopili. Právěť zajisté jim: „*Trestati tě bude zlost tvá, a odvrácení tvé domlouvati tobě bude*“ (Jerem. II, 19.). Slušeloť sice, nežby ty samé věci se naplnily. Víru jemu přikládali. Že ale na mnoze prohloupili, nevěřice napomenutí a radě jeho; tehdy potrestav jich, aby zlosti neposlouchali, dopustil, aby cesta zkušenosti ku pokání a polepšení přivedených potáhla k Němu.

Tedy marnotratník onen v cizině poznáv ze zkušenosti, jak nemoudré bylo, že se byl z otčiny vystěhoval, navrátil se k otci, kterýž nezpomínaje urážky, přijal jej a padl mu na šíji. A proč to? Poněvadž byl otec a nikoli soudce jeho. Potom nastalo plesání, hody se strojily, slavily se besedy, veselil a rozradoval se dům veškeren. A což odměna-li to za hřích? Nikoli za hřích, ale za obrácení se, nikoli za urážku, ale za pokání, nikoli za přestupek, ale za kajicnost. Při tom staršího rozhněvaného syna uchlácholil otec, řka: „Ty vždy se mnou jsi, tento pak byl ztracen a nalezen jest, mrtev a zase ožil“ (Luk. XV, 31 n.). Anť ztraceného chovati máme, není času na soudy, ani na výslechy, ale čas jest usmířiti se a odpoustiti. — Který lékař chtěl by místo skutečného hojení týrati nemocného pro hejřivost? Měl-li by náležitě trestán býti, dosti měj, na tom trestu, že se klopotil v cizé krajině. Jeť tak drahně času, co se vymkl z domu a stojí zahaben, zakusiv mnoho strastí a lopot. — Protož čteme o něm: „Ztracen a nalezen, mrtev byl a zase ožil.“ Pryč s věcmi se obírání, kteréž nyní jsou a hrůzu předešlé klopoty na zřeteli měj; bratra máš před očima, ne cizince. K otci se vrátil, jenž nezpomíná, což se bylo stalo, nýbrž více k tomu přihlédá, co by srdce obměkčilo a přivodilo k outrpnosti, láске a dobrotivosti rodielské. Protož nezmíniv se o skutcích jeho, ukazuje na všechna utrpení, a nepřipomenuv o

marnotratnostech, mluví jediné o tisícerych zápasích jeho.

Tak velikou snahu, ano mnohem větší nalezáme i při onom, jenž byl hledal ovci. Neboť onde syn se navrátil; zde ale za ztracenou ovci sám pastýř se pustil, a když nalezenou přivedl zase, více se radoval, nežli nad těmi, jež byly nezbloudily (Mat. XVIII, 22.). Aniž pak ji při návratu šlehá, nýbrž nesa na ramenou, opět přidruží ji k stádu.

My tedy pozorně to vše uvažujíc, kterak se Bůh od kajících nejen neodvrací, ale s nemenší radostí je přijímá, jako ty, kdož pokání nepotřebují, jich netresce a nad nalezenými, pro něžto cesty nic nevážil, větší má radost, než nad ostatními, ježto žijí v poklidu — toto (řku) uvažujíc, ani tu, když zloba nás obklopuje, z naděje nevypadejme, ani v požívání hojných statků příliš nespolehejme; anobrž i spravedlivě činíce, v bázni trvejme, abychom doufáním v sebe nepřišli k úhoně, abrž po pádu svém hned pokání činili. Jakož opětne praveno, dva jsou: jeden stojící v sebe doufaje, druhý padlý sobě zoufaje — oba zrádci nad svým spasením. Protož Pavel, chtě stojícího k opatrnosti odkázati, vece: „*Kdo se domnívá, že stojí, hleď, aby nepadl*“ (1. Kor. X, 12.). A opět: „*Bojím se, abych snad, an jiným káži, sám nebyl zavržen*“ (1. Kor. IX, 27.). A kde se o povstání z úpadu jednalo, k dalšímu horlení nabízejí s vlastním osvědčením píše do Korintu takto: „*Abych opět nemusel plakati mnohých, kteříž prvé zhřešili a nečinili pokání*“ (2. Kor. XII, 22.). Ukazuje tím, že ne tak hřešící jako neka-jníci jest politování hoden. Nejinam i prorok měří slovy: „*Zdali kdo padá, zase nepovstává? a kteříž se odvrátili, nenavrátí se?*“ (Jerem. VIII, 4.). A poslyšme Davida, napomínajícího: „*Dnes uslyšíte-li hlas jeho, nezatorzujte srdcí svých, jako na (místě) popouzení*“ (Žalm XCIV, 8.).—Kdy tedy? *Dnes!* odpovídá. Netraťme myslí, ale dobré doufání v Pána majíce, o nesmírné lásce jeho rozjímejme. Též všecko zlé svědomí vyhostujíc s pevnou nadějí vůli přilneme k ctnosti, a větší horlivost v pokání objevujeme, abychom všecken hřích zde složice, s hojnou důvěrou mohli před soudnou stolicí Kristovu se postaviti a dosíci království nebeského. Jehož nám všem zúčastniti se dopřej milost a láska Pána našeho Jesu Krista, s nímžto Otci, spolu i Duchu svatému sláva, moc a čest, nyní i vždycky i na věky věkův. Amen.

Uvahy o křesťanském vlastenectví.

Od Fr. Musila, kooperatora v Hrubém Jeseníku.

Nevím, proč as takou slasti srdce všech se vine k vlasti,
i proč nikdy nehýne
z myslí místo rodinné?

Slova právě uvedená pronesl římský básník *Ovidius* v *Pontu*, v zemi té, kamž od císaře Augusta dán byl do vyhnanství. A kdo směl by popírati aneb jen slušně pochybovati o tom, že pravdu pověděl *Ovid*? — Kdo nevzpomíná rád na ta *místa*, kde se zrodil, kde první léta života svého ztrávil v kruhu milených rodičův, příbuzných a druhův? — Kdo by mohl z paměti a ze srdce vypustiti *zemi*, kdežto žijí jeho rodáci? Komu by nebyl nad jiné řeči vzácnější *jazyk* ten, kterému se učil od drahé matky, kterým nejprvé myšlenky a city své projevoval, kterým se snažil nejprvé volati, modliti se k Bohu? Vždyť se, a to nikoli neslušně vlast, zove *matkou*. A kdež mnedle nalézá dítě větší radosti, než v objetí *matčiny*? Nemůžeme uznati než za plod *lehkomyšlnosti* heslo: „*Ubi bene, ibi patria* = *kde dobře, tam vlast*“, v čemž s námi souhlasí sám sv. *Augustin*, jenž napsal: „*Vlast nenávidí* velmi, kdo mní, že se mu dobře vede, an cizincuje.“ Ano, láska k vlasti čili vlastenectví má do sebe takovou moc a cenu, že se jím honosivají ovšem i ti, kdož ani jediné jiskry té lásky nemají, nýbrž naopak za největší nepřátele vlasti pokládati by se měli.

Láska k vlasti, je-li již člověku přirozena, samým Stvořitelem v srdce jeho vštípena, *nemůže* nikoliv na odpor býti učení *Kristovu*, jež jest „*evangelium lásky*.“ Ano, evangelium to lásku k vlasti nejen schvaluje, nýbrž i nařizuje i ukazujíc, jak by sporádána býti měla, a jediný ten, kdo naučením jeho se řídí, smí právem nazývati se *pravým vlastencem*.

A což mnedle činí pravý, křesťanský vlastenec?

Pravý křesťanský vlastenec *běře vřelý podíl ve všech osudech vlasti*, raduje se z jejího štěstí, truchlí nad jejími nehodami. Uznáváje přednosti vlasti své, nikoliv nepřehlíží vad a nedostatkův jejích, ovšem ale přeje si a usiluje, aby se vady ty a nedostatky odstranily — aby vlasti se dostalo všeho, čehož jí třeba k jejímu zvelebení. Není tedy pravým vlastencem, alebrž nepřitelem a škůdcem vlasti jest, „*komu Hus a Žižka platí více nežli všickni*

svatí;“ — není opravdovým vlastencem — kdoby rád vlast viděl oloupenou o poklad nejdražší, na němž všeliké blaho se zakládá, o drahé dědictví nebeské, bez něhož není spásy, o pravdu Boží, složenou v Církvi. Podobně soudíme o tom, kdo rozněcuje spory a různice. Přičít se smýšlení a jednání takové výrokům apoštolským: „Každá duše mocností vyšším podána buď! Neboť není mocnosti, leč od Boha, a kteréž jsou, od Boha zřízeny jsou. Protož kdo se mocnosti protiví, zřízení Božímu se protiví, a kteréž se protiví, odsouzení sobě dobývají“ (Řím. XIII, 1. 2.). „Poddáni buďte všelikému lidskému zřízení pro Boha, buďte králi jakožto nejvyššímu, aneb vládařům, jako od něho poslaným k potrestání zločincův a k pochvale dobrých“ (1 Petr II, 13. 14.).

Pravý křesťanský vlastenec netoliko přejí vlasti, aby sprostěna byla všeho, co by na odpor bylo pravému jejímu blahu i aby se jí dostalo všeho, což by přispívalo k utvrzení a zvýšení jejího rozkvětu a blahobytu, on nýbrž k tomu všemožně i skutkem napomáhá. K tomu konci nešetří sil, nehrozí se obtíží ni odporův. Na prospěchu vlasti záleží mu více, než na vlastním pohodlí neb zisku; on pohrdá důstojnostmi, jen aby vlast byla oslavena. Ba i život a nasazuje pravý vlastenec, kdy toho žádá spása vlasti. Tak neohroženě vrhá se voják v nepřátelské šiky, vstupuje kněz a lékař mezi nakažlivé a nebezpečné churavce. Krásný příklad vlastenecké obětivosti dal Judas Machabeus, hodný to syn a nástupce statečného Mathatíše. Aneb koho jsou tajná slova, jimiž kynul lidu Israelskému, řka: „Přepašte se, a buďte synové mocní, a buďte hotovi k jitru, aby jste bojovali proti národům těmto, kteříž se sešli proti nám, aby zahladili nás i svatyni naši; nebo lépe jest nám umřítí v boji, nežli viděti zlé věci národu našeho a svatyně (1. Mach. III, 58. 59.). A komuž nepadá na mysl podivuhodná rekovnost, jízto pro zachování národu svého vydaly se v nebezpečenství života slabé ženštiny Judith a Esther? Kdo nevelebí ochotu našeho slavného patrona sv. Václava, jenž chtěl soubojem rozhodnouti bitvu, aby se krev lidu zbytečně neprolévala? Kdož by neobdivoval hrdinnou obětivost Arnolda Winkelrieda, kterýž znamená, že nepřátelům jistě vítězství kyne, zvolal: „Krajané, mějte péči o manželku mou a dítky mé!“ a na nepřátelské bodáky se vrhnuv tím způsobem vydal se na jistou smrt, aby svo-

jim učinil průchod a dopomohl k slavnému vítězství.

Než kdo jest s to, takými neb podobnými způsoby dáti na jevo vroucí lásku k vlasti? Nenaskytuje se k tomu vždy a každému příležitost. Avšak jeden každý, byť sebe nižší bylo stanovisko jeho, byť byl sebe užší kruh jeho působení, může skutkem dokazovati lásku k vlasti, koná-li věrně práce, povoláním sobě vykázané, vyhledává-li ne pouze svého nýbrž i obecného prospěchu. „Neboť jako v jednom těle mnohé údy máme, ale nemají všickni údové jednotejného díla: tak jsme mnozí (všickni) jedno tělo v Kristu, a každý zvláštně jeden druhého oudem. Majíce pak dary rozdílné podle milosti, kteráž dána jest nám: buďte proroci, kteréž se děj podle pravidla víry; buďte úřad, kterýž se konej v posluhování, buďte že kdo učí, pracuj v učení; kdo napomíná, trvej v napomínání, kdo uděluje, uděluj v sprostnosti, kdo jest představeným, budiž jím s pečlivostí, kdo činí milosrdenství, čin je s veselím. Milování buď bez pokrytství; nenávidíce zlé, přidržíte se dobrého; láskou bratrskou se vespolek milující, uctivostí se vespolek předcházějce“ (Řím. XII, 4—10.).

Horlivý, vzdělaný vlastenec snaží se prospěšným býti netoliko těm krajanům, kteří povoláním jsou mu přidružení aneb podřízení, nýbrž i vzdáleným a těm, kteřížto živi budou, když jazyk a ruka jeho dávno budou sprachnivělé. K tomuto cíli věrně koná povinnosti stavu svého, nýbrž, pokud může, pečuje o vydávání a rozšiřování spisův a knih, vůbec užitečných. Pobádá jej k tomu netoliko cit lásky k vlasti a k Církvi, nýbrž i svědomí; obávát zajisté se, aby mu Pán někdy neřekl, což uslyšel onen služebník, jenž svěřenou sobě hřivnu byl zakopal. Avšak ne každý, kdo se pouští na pole spisovatelské, hoden jest, nazývanu býti vlastencem. — Nezasluhuje toho krásného jména spisovatel, kdož spisovatelskou snahou svojí nevyhledává leč svého zisku neb slavného jména se škodou svých bratří, a ku zkažení, porušení národu všelikými spisy svými roztrušuje zhoubný koukol a jed — rozplemeňuje bludy a nevěru mezi rodáky svými.

Křesťanská láska k vlasti nikoliv nevylučuje účinnivé lásky i k cizím zemím a národům. Křesťan nezapomíná, že „jsme zde všickni pouze pouťníci, že nemáme zde zůstávajícího města, ale budoucího hledáme“ (Žid. XIII, 14.), onoho, kdež se shromažďují a jedněmi ústy Boha velebí zástupové ze

všech národů a pokolení, lidí a jazyků (Zjev. VII, 9.) Pravému křesťanskému vlastenci jest každá krajina zemí Páně, podnožím trůnu nebeského Otce; on všude spatřuje své bratry, pro něž srdce jeho bije, jimž vše dobré přeje, a kdy třeba ochotně služby prokazuje. Pán nejprve v Galilei učil a dobře činil; když pak ho zástupové na pustém místě vyhledali, zdržující jej, aby neodcházel od nich, řekl jim: „I jiným městům zvěstovati musím království Boží.“ Vysílaje dvanácte apoštolův, aby připravovali lid na příští Jeho, zprvu řekl jim: „Na cestu pohanův nechoďte, a do měst samaršských nevcházejte, ale raději jděte k ovčím domu israelského, kteréž zahynuly“ (Mat. X, 5. 6.) Později však vstupuje na nebesa, přikázal jim: „Jdouce, učte všechny národy, křtíce je ve jmenu Otce, i Syna, i Duchu svatého“ (Mat. XXVIII, 19.). Sv. Pavel, který druhdy vyznal: „Žádal jsem já sám zavrženým býti od Krista pro své bratří, kteříž jsou moji příbuzní podle těla“ (Řím. IX, 3.), věren rozkazu nebeského Mistra, pověděl opět: „Řekům i barbarům, moudrým i nemoudrým dlužník jsem“ (Řím. I, 14.). Týmž duchem vedeni posud mnozí opouštějí otcinu a odcházejí do vzdálených krajův, do cizích dílů světa kázat evangelium pohanům. I kdo by takovéto rekovské horlitele, nadšené láskou Boží, viniti směl z netečnosti k vlasti?

Pravý vlastenec máje lásku k svému a uctivost k cizímu národu, *nestydí se za vlast*, ale též se jí *marně nevychloubá*, aniž se pouští do hádek s těmi, kdož jsou jiné národnosti. Ještě dále jest od toho křesťanský vlastenec, aby kterou cizí národnost nenáviděl, tupil, usiloval o její zhlazení. Pravý křesťanský vlastenec dobře ví, že by se takovým necným úsilím prohřešoval proti samému Bohu, v jehož rukou jsou všickni národové, od nichž ode všech chce býti chválen, jakož pje Žalmista: „Chvalte Hospodina všickni národové, chvalte ho všickni lidé“ (Žalm CXVI, 1.). Onť ví, že takovému opovažlivci jest se děsiti trestu Božího, jakýž zasáhl *Antiocha* krále. Bezbožník ten a lýtý nepřítel národu Israelského, co nejrychleji jedal do Jerusalema, pravil, že z něho udělá hromadu hrobu židovského. Avšak sotva byl vyřkl to slovo, popadlo ho ukrutné bolení střev a hořké mučení vnitřnosti: nad to pak prudce jedal, spadl s vozu a oudy si těžce porouchal, tak že na nosidlech nesen býti musel. Jeho tělo za živa rozrývali červi, maso pak s něho přšelo, a puchem

i smradem z toho povstávajícím obtěžováno bylo vojsko tak, že ho posléze nikdo ani nésti nemohl. A když každým okamžením rozmáhaly se bolesti jeho, a on sám nebyl s to, vlastního smradu snést, šel do sebe a obrátil se s modlitbou k Bohu, slibuje, že Jerusalema učiní městem svobodným a Židy, jež prvé hrozil i s dítkami vyméci a vyhoditi za potravu ptactvu a šelmám, že rovné učiní Athenským; i chrám svatý, jež byl oloupil, že co nejnadherněji ozdobi, posvátné nádoby rozmnoží a výlohy potřebné na konání obětí z vlastních důchodů zapraví; nad to i že Židem se stane, a chodě po vsi zemi, moc Boží ohlašovati bude. Navzdor tomu, jakož dokládá posvatný dějepisec, tyrán neměl dosíci od Hospodina milosrdenství, nýbrž, jakž sám s jinými ukrutně nakládal, na horách bídnou smrtí život dokonal (2. Mach. IX.).

Vlastenectví, jak znamenité to slovo za dnů našich. Bohdež by jen každý, buď si již v jakovémkoli povolání, proniknut a oživen byl duchem pravé lásky k vlasti, a zároveň šetře svědomitě Kristova přikázání lásky ke všem lidem a národům. Netřeba zajisté dovoditi, že na takové lásce zakládá se vzdělanost národův, pokrok a blahobyt veškerého člověčenstva. Nemusíme-liž sobě tedy práti, aby duch takové lásky rozmáhal a působil mezi námi? — Blaze nám, že máme panovníka, jenž „přeje Sobě, aby národové Jemu podřízení měli statků časných a neztratili věčných,“ hájí jednoho každého svatá, Bohem propůjčená práva. Známe, kterak se náš císař nedávno slavně projevití ráčil: „*Nejupřímnější péče Má bude i k tomu vždy směřovati, aby všickni národní kmenové ve svých národních zvláštnostech povždy zachováni byli a při pěstování jazykův jejich by náležitý ohled brán byl.*“ — Spoléhajíc na tento památný výrok císařský, a s druhé strany bolestně prohlédajíc k nedostatkům v našich národních školách, prosebně přizvukujeme slovům, jež pronesl náš sloužitelný p. Karel Vinařický, an vece: „Doufáme, že vrchní ředitelstvo našich národních škol svatého práva mateřského jazyka šetřiti bude, a o vychování a vzdělání jak německých tak českých čekatelův učitelských stejnou bedlivostí se postará. V tom smyslu doufáme, že představení školní šetřiti budou zákonního práva mateřského jazyka mládeže školní, a že vrchní ředitelstvo škol stejnou měrou postará se o vychování a vzdělání učitelských čekatelů jak německých tak i českých ohledem na jazyk vy-

učovací v ústavech pedagogických“... „Za času, kde padá jedna závora za druhou, které dříve státy dělily, kde je železnicemi, paroplavbou a zrušením soužících předpisův o průvodních listech *vzdájemnost* usnadněna, urychlena a rozmnožena; za času, kde národové v duchovním zápasu v oboru vynálezův a průmyslu mezi sebou závodí o palmu vítězství; za času konečně, kde Církev v dosažené zas svobodě pozhnání křesťanství v národech Rakouska šířiti a *velké přikázání lásky* mezi nimi vždy více uskutečňovati se snaží: za času takového musejí se i *ve škole překážky duševního života odstraniti*, aby se vzdělavcům prostředek k všeobecnému srozumění, ku blahu veškerenstva nejen nezadržoval, ale spíše poskytoval“ (Musejník 1857 sv. II.).

Slovo o růženci.

Od kněze J. L—y, z biskupství Litoměřického.

Mezi neblahé výstřelky středověku, časův prý barbarských, věku to duševní temnoty, někteří osvícenci našeho století kladou též *růženec*. Jest prý to nečest pro náš osvěcený věk, pokud netoliko u nevyzdělaných, sprostých, starých lidí, kterým lecos ještě odpustiti možná, alebrž často i u takých, kteří mají ducha, viděti bývá *růženec*. — Vždyť prý se neblahým, mechanickým, jednotvárným odříkáváním týchž slov zamazuje všeliké povznešení *k oné vyšší bytosti*, a osvěcení ducha lidského nemožným prý se činí. Nemá-li prý tedy pokolení nynější padnouti zase na onen stupeň nevzdělanosti a barbarství středověkého, musí se odkliditi vše, co z mrákot oněch pochází, — musí prý se tedy odstraniti též — *růženec*.

Takovéto rozumování, nežrídka slýcháné za našich časův, nezůstalo bohužel bez účinku. Mnohý křesťan, jindy přítel modlitby té, nachází něco *pravdivého* v námitkách takových a podobných, a odkládaje *růženec*, hledí naň se strachem jakýmsi. Nejeden ho na čisto zavrhl, nýbrž i modlitbu vůbec v lehkost béře.

Než ale zasluhuje *růženec* co modlitba takového opovržení? — Vizme, jak jest *růženec sestaven*, jaký jest dle *obsahu*, i dle *zevnitřního způsobu* či *formy*, a pak zodpovídáme otázku sami.

1. *Růženec* jest zvláštní způsob modlitby. Modlitba ale jen ta Bohu milá, která má základ svůj v Kristu Ježíši, kte-

rá ve jmenu jeho se děje, jakž dí sám Kristus Pán: „Budete-li prositi zač Otce ve jmenu mém, dám vám“ (Jan XVI, 23.). Pročež, byla-li by modlitba která bez tohoto základu, nemohli bychom ji nikdy dokonalosti, záslužnosti přiknouti.

Má-li ale *růženec* vlastnost tu? *Jaký jest obsah* růžence? Na počátku klade se *apoštolské vyznání víry*; čímž se zbožná duše upamatuje na všechny milosti, jakými ji obmyslil a obmyšlí trojjediný Bůh, a tudíž mocně ku chvále Boží nadchnuta bývá. *Růženec* jest sice ku cti blahoslavené Panny Marie uspořádán; ale dříve, nežli se vzdává čest milé dceři, svrchovaná chvála vzdává se Otcí; prvé než blahoslavíme matku, vzdává se sláva božskému Synu, dříve nežli se blahoslaví choti, činí se čest Duchu svatému. Na to teprvé když křesťan osvědčil víru svou v Boha trojjediného a Jemu čest a chválu hned zpočátku vzdal: (slovy: „*Sláva Bohu Otcí i Synu i Duchu svatému*“) počne oslavovati královnu nebeskou a sice jistým počtem „*pozdravení anjelského*.“ Pozdravení anjelské záleží, jak vědomo, nejprvé z pozdravení, jakýmž byl anjel *Gabriel* poctil Marii Pannu (Luk. I, 28.), z pozdravení, jímž byla *Elišběta* oslovila přicházející matku Boží (Luk. I, 42.), načež se připojuje vždy *jedno* tajemství naší svaté víry. Pak následuje *prosba*, slovy Církve Panně Marii, žádající ji o mocnou přímluvu v životě i v smrti, předkládáme. Vždy po desateru pozdravení anjelských vzdává se čest a chvála Bohu trojjedinému, slovy: „*Sláva Bohu Otcí* . . .“

Aj, taký jest obsah *růžence*. Prohlédající k němu, zdaž nalezneme čeho, co by na odpor bylo *podstatě* pravé, dokonalé, záslužné modlitby? Neschvaluje-li se naopak modlitba ta již *obsahem* svým každému zbožnému křesťanu? — Přesvědčme se o tom místněji.

Pozdravením anjelským bývá katolický křesťan upamatován na to, co příčinou bylo poslání anjela Gabriela k Marii Panně. Příčinou tou bylo *vtělení Syna Božího*. A v tomto vtělení Kristovu zakládá se naše spasení, naše naděje, naše láska, a Maria jest toho všeho jako prvním počátkem na zemi, jsouc dle slov sv. Otcův průchodem, kterým přišel na svět Syn Boží. Pročež za pozdravením, kterým Marii velebili anjel a Elišběta, při *růženci* velmi významně následuje jedna z pravd a tajemství ze života Kristova neb Marie Panny — tajemství to, která radostná, bolestná a slavná slovou — čímž vtělení Syna Bo-

žihó, v Panně počaté, co základ a kořen celého dalšího díla vykoupení se naznačuje a nám k rozjímání na mysl se uvodí. A jak krásně k tomu se připojuje ona modlitba Církve: „*Svatá Maria, matko Boží, pros za nás* atd. Ač Kristus *pro* naše spasení se vtělil, ač *pro* nás narozen, ač *pro* nás krví se potil, trnám korunován, bičován jest, ač *pro* nás hořkou smrt na dřevě kříže podstoupil, ač *pro* nás za hříchy naše cele se obětoval; přede s bázní a třesením spasení své konati máme (Fil. II, 12.). — Co tedy divu, že zbožný křesťan prosebně se obrací k té nejbлаhoslavenější nebeštanice, která u Syna svého tolik může? Že pak se to při růženci často a vyhradně děje, to-li mělo by snad býti *chybou*?

Bylo by od místa, bychom se tu ve spor dávati chtěli s oněmi, kteří vyzývání Marie Panny za cosi přepiatého, bludařského vyhlásují. Katolický křesťan ví, jak užitečné jest vyzývání, „Matku milosrdenství“ a jak daleko postoupiti může v důvěře, v úctě a lásce své k Ní. Než vizme, zda-li jest v růženci cosi tak přepiatého.

Je-li to, co jsme svrchu pověděli, v skutku obsahem růžence, kdož by tu směl sobě stýskati, že nenalézá v modlitbě té ničeho, nač by připojiti mohl rozjímání své o Bohu — o božském Spasiteli našem? Vždyť hlavní myšlénkou růžence jest vtělení Syna Božího, k čemuž se připojují teprve tajemství, nejvíce ze života téhož samého Spasitele. A to by mělo býti přepiatým vyzáváním Marie Panny? Tím by ujma se děla počtě pravého Boha? — O jen ať přílišní *tací* horlitelové pro slávu Boží, ať nejsou příliš ouzkostliví příčinou úcty matky Kristovy, když sám Syn Boží úctu tu schvaluje. Ano tvrditi se může: že *kdo Marii úcty hodnou nenalézá, ten i k Synu pravé úcty nemá*.

2. Není tedy obsah růžence takový, aby ho haněti a zavrhovati mohl a směl někdo z těch, kdož úctu Bl. Marie Panny za přepiatost považovati chtěl. I vizme, zdaž není *forma* čili *zevnitřní sestavení* růžence té povahy, že by se tudy naše dobré mínění, o něm zvrátiti mohlo.

A tu mnohý snad přisvědčuje odpůrcům, maje za to, že právě pro formu a sestavení své zevnitřní růžence pro naše časy se nehodí, jelikož prý duch za příčinou mechanického, jednotvárného odříkávání týchž slov nemůže leč ochábnouti v nábožnosti. — Avšak prohledneme k podstatě věci, a vizme prvé, odkud asi má tento

způsob modlení — opětování týchž modliteb — při růženci svůj původ?

Růžence má býti jakési *nápodobnění žaltáře*. Breviářem podává se kněžím způsob ustavičného společného vyzývání Boha. Podobně bylo věci žádoucí, aby tolikéž lidu něco se podalo, čímž by i on tak se spojiti a Boha společně chváliti mohl. Sv. Dominik podal k tomuto konci *růžence*, který, jakož se v breviáři 150 žalmů nalézá, když se všech patnáctero tajemství v jedno spojí, podobně 150 pozdravení anjelských v sobě obsahuje. Sv. Dominik na počátku arci z jiné příčiny růžence zavedl, usiluje totiž, aby na přímluvu Rodičky Boží kacířství Albigenských snáze se přemohlo; zatím ale růženci v brzece onen svrchu podotknutý vyšší význam dán byl.

Než právě to pásmo 150 pozdravení anjelských, toto časté opakování té samé modlitby zdá se mnohým býti kamenem urážky. Nech ať ale již nehledí na ono nápodobnění žaltáře, nenalézá-li se i v srdci lidském zřejmě ospravedlnění vytýkaného opakování? Myslíme, že ano. „*Co v srdci, to na jazyku*“ praví nám staré již přísloví; a pokud jest srdce zaujato kterou modlitbou, pocítilo slast vnitřního povzneseení: oč, že ji *nejednou* bude opětovati. — Je-li obsah růžence v pravdě tak důstojný, jak jsme na hoře podotkli, tehdy opakování bezděky, samochvilně diti se bude. Rozčilený ctitel Boží z hloubi srdce provolav jednou, dvakrát, třikrát: „*Otče náš a Zdravas Maria*“ nikoli na tom nepřestane, nýbrž vždy na novo pronášeti bude slovy, což cítí ve srdci. Při takovémto opakování pak nečiní křesťan nic jiného, leč po přirozeném puzení srdce svého *volá, prosí* — *prosí neustávaje*. A tak jako věnec, uvitý z růží, valnější vůni vydává, než jediná růže; podobně i takový věnec, uvitý z mnohých pozdravení Rodičky Boží bude nejen duši křesťana prospěšnějším ale i Bohu a Marii milejším, jelikož se tudy jakýmsi způsobem zadosť činí výroku apoštolovu: „Bez přestání se modlete“ (I. Thes. V, 17.). Pokud se ale mnozí horší na toto *časté* opakování, nechat si povšimnou, že sám Duch svatý v Písmě opětování takového místy učí. Takto se v žalmu 135. slova: „*Nebo na věky trvá milosrdenství jeho*“ 27krát opakuji. — I proč právě má při růženci *chybou* to býti, což jinde schvalují? Aneb kdo z nich má to druhdy za zlé synu, jestliže chová jméno matky své ustavičně na mysli, jestliže ve

dne v noci jméno její opakuje? To jim nebývá nápadné; vždyť to přirozené, vždyť to leží v povaze každého člověka, že se s tím obíráme, nýbrž i na jazyku i na mysli to máme, což v srdci zakořeněno. — A tento všeobecný zákon přírody neměl by jedině v duchovním životě při modlitbě míti platnosti? Obrála-li si pravověrná, zbožná duše některá Ježíše a jeho panenskou matku za předmět své lásky: jakým právem by se jí zabraňovati smělo, aby neopakovala častěji jmen těchto jí drahých, aby v růženci nedávala na jevo vroucích citů svých? Ach jak nespravedliví jste, kdož růženec z této domnělé chyby káráte! Pokud jest modlitba jinak pravá, pocházející ze srdce opravdu nábožného, ze srdce křesťanského, jež miluje Boha, nemůž opakování chybou býti. Ostatně pokud snad mnozí, modlíce se růženec, patrně jenom jisté modlitby odříkávají beze všeho smyslu a citu: proto nezaslужuje hany růženec, ale ti, kdož se takovým způsobem modlí. Příčina dotčené planosti a nepobožnosti neleží v modlitbě ale v povaze člověka. Dejte jistým lidem sebe pěknější a rozmanitější modlitby, oč, že i tehdy naleznete u nich pouhé odříkávání slov beze všeho smyslu a vnitřního citu.

Mnohý snad, komuž jinak ani obsah ani zevnitřní sestavení růžence není proti mysli, předce nám namítá: „*Růženec se přežil a nehodí se již pro náš osvěcený věk.*“ Známe, v čem pravá osvěta záleží a té sobě vysoce vážíme. Než víme, co se nazývá osvěceností tohoto věku. Kdo nám může vážit, za zlé, pokud nechceme osvěceným nazývat člověka, jenž pochytil několik lichých a jalových propovědek novověké filosofie, vše, co Bohem a sv. Církví podáno, zamítá, a za mudrce se vydává, modlitbami církevními pohrdá? Osvícencům tohoto druhu se arci růženec náš nehodí. Avšak podobným osvěcencům nebudou po chuti též rozmanité knihy modlitební, v kterých duch křesťanský vane. — Co se nás dotýče, vděčně uznávající nemalou cenu některých novějších, často zdařilých knížek modlitebních, zároveň důvěrně se tážeme, jak asi rozvinul se a prospěl duch nábožnosti od onoho času, kdež růžencem povrženo? — Jistě bývalo lépe, když ve chrámech křesťané růžencem „svatou Marii, Matku Boží“ a tudíž i Boha svého společně ctívali, než za nynějších časův, když jednotlivci na soukromé své modlitbě druhdy více méně od modlení k

marnostem se obrací. Ano, věc to patrná, zjevná, že *co růženec místy z chrámu Páně vyhoštěno, nábožnost znamenitě poklesla.* A co řekneme teprve, pomníme-li na pobožnost domácí? — Kam se poděly ony časy, když rodina veškerá, otce neb hospodáře majíc v čele, vespolek konávala modlitby? Ach, společné pobožnosti domácí na mnoze zanikly, a neposlední příčinou ochablosti jest to, že neznají, aneb znáti nechťí více modlitby takové, která by se jim za *pospolitou* modlitbu hodila jako růženec. Růženec ale vyhoštěno; a tudy vyhoštěná modlitba pospolná z domácnosti.

S bolestí tedy pohřešujeme růženec jak v chrámech tak v domácnosti, vědouce, jak výborně se hodil za prostředek, za pomůcku při modlitbě pospolité. Než růženec má do sebe jistou cenu i co modlitba soukromá jednotlivce. — Představme sobě u p. osobu, jež jest nemocí po dlouhý čas sklícena na lůžko. V opuštěnosti své hledá útočiště u Boha. Ale nemajíc vzdělání vyššího a ducha tomu uvyklého, není s to dlouho bez pomůcky udržeti myšlének svých v modlitbě. I nepodává-li se jí v takové potřebě růženec za pomůcku žádoucí, který ji těší, kterého věždy použití může, který jednoduchým způsobem mysl její u Boha udržuje? —

A jak mnohá zbožná duše v osamělosti, opuštěnosti své našla útočiště v tom, že pomocí růžence obírala se Bohem a vzývala královnu nebes Marii!

Z toho tedy, co jsme napověděli, vysvítá, proč litujeme, že růženec na mnoze v lehkost uveden jest. Po mém zdání každý, komu náboženský cit jednotlivců, zvláště ale i pospolitá, obzvláště domácí pobožnost na srdci leží, od srdce přáti si musí, by modlitba ta, pro své stáří již ctihodná, modlitba, která za ctitelé své tak mnoho svatých a v pravdě osvěcených mužův čítá, by modlitba ta i za našich časův opět více v oblibu vešla. Pravdu zajisté pověděl jeden nábožný milovník posvátného růžence, an vece: „*Nikdy modlitba tato se nekoná, aby nebe nezplésalo, ďáblové nepřichali; peklo se neotráslo, svět tento se svými rozkošemi srdci našemu se nezošklivil, láska k Bohu v nás nezrůstala, a nábožnost naše se neroznítala.*“

Sen nevěřců.

Obrázky z tohoto a onoho světa od V. A. K.

V městě P... odbila již dvanáctá s půl noci. Po ulicích bylo již všude pusto a temno; jenom někde na rozích, kde se křižovaly ulice, blýskaly se ještě lampy dohořující. Než hle! tam na náměstí u velkého domě na prvním poschodí se také dosud svítí. Co mnedle tam asi tak pozdě ještě dělají? Jest to snad starostlivá matka, bdící u lůžka miláčka svého na smrt nemocného? — Možná! Ale podívejme se tam a přesvědčme se sami. Po pěkných schodech vejďeme na první poschodí. — Jsou tu troje dvěře; jedny v prostředku naproti schodům, a druhé po stranách naproti sobě. Vstupme do těch prostředních, nebo tam, jak se zdá, bylo to světlo, jež jsme viděli z náměstí. Otevřeme! Hle, tu jsme se octli v předním pokojíku, z něhož se vchází do druhého a z tohoto dále do třetího. Z dvou těchto posledních pokojíkův jest vyhlídka na náměstí. Vejďemež tam, neboť odtamtud kynou nám slabé paprsky, polou otevřenými dveřmi — odtamtud slyšeti kročeje lidské. — Byli jsme ale na omylu, soudíce, že tu bdí laskavá matka u lože nemocného na smrt miláčka. To bdí ještě domácí pán, Augustin Raček, mladý to muž, asi 26letý. Ubožák divoce přecházející po pokoji, vede sám s sebou živý hovor. Oči mu hoří strašlivým ohněm; vlasy má zježené, a na bledém obličejí jeho lze velký duševní boj pozorovati. Chvillemi upíraje zrak na velkou knihu, ležící na stole, pozastavuje se, sáhá si křečovitě na čelo, divoce se chechtá a opět dále lítá po pokojíku semo tamo. Najednou se zastavil. Zdá se, že duch jeho sám s sebou těžce zápasí. Pokročiv ku stolu, otvírá knihu onu, ležící na stole, a na posledních listech počne čísti:

„Nevěřícím a proklatým, vraždilníkům a smilníkům, čarodějníkům a modlářům i všechněm lhářům bude díl jejich v jezeře, kteréž hoří ohněm i sirou, jenž jest smrt druhá.“ (Zjev. XXI, 8.)

Než co to? Nešťastník opět knihu prudce zavřel, a hrozně se zachechtav, běhá po pokoji jako zběsílý.

„Měl by mi tedy po tomto životě,“ pravil po chvíli poněkud utišený, „skutečně ještě jiný život nastati? — Nikoli! To nemůže býti! — Vždyť to mám černé na bílém“ — křičel, na stohy knih ukazujce. — „Ale snad

předce?! — Vždyť to tu také stojí černé na bílém, že jest ještě jiný život, kde se nevěřícím, chlěpíčkům, lhářům zle povede. Avšak nikoli! To jsou jen bájky, jichž nadělali kněží, aby na uzdě držeti mohli chudou lůzu. Nebo kdo může historicky dokázati, kdy a od kterých kněží knihy tyto složené byly? Mohly by snad pocházeti od Boha — jenom kdyby nebylo bláznovstvím: — věřiti, že Bůh jest! — Ale kdo mi dokáže na jisto, že Boha není? — Vždyť tomu téměř každý věří. — V celém městě snad jsem já ten jediný, který nevěří, a pak ti, jež jsem naučil kývati hlavou po mé hlavě. Ó bylo by to hrozné pro mně, pokud by, což se věří o Bohu, o věčnosti, bylo předce pravdou! Ale pravda to býti může, vždyť mi to něco šepce. — Avšak nikoli! Není, *nesmí* to býti pravdou! — Pak byl bych ztracen na věky!“ — Máchaje rukama, a dupaje nohama, nešťastník u větším ještě rozčilení běhal po pokoji sem tam. Pojednou se zastavil a utiřil se. Slzy jako bohatý hrách padaly mu na květované koberce; a on šeptal před sebe dále: „Ach, již vím, *musí* to býti předce jen pravda. Nebo měla by se ona po smrti obrátiti v prach a popel tak jako já? Možná-li, aby pak osud její byl jako jest můj? — Ona jest pravý anjel, pokud jakých skutečně stává; ona žije tak počestně, tak svatě! Všickni lidé ji ctí — a mne? — Mně se každý pořádný člověk již zdaleka vyhýbá. Jaká jest má společnost? — Několik zhýřilcův a větroplachův jako jsem já. — Julie, povrhel to svého pohlaví. Druhdy se sice také stkvívala ctnostmi jako Marie, ale nyní! — A to jsem učinil já, to jest dílo mé! — Ano, ano, nyní to poznávám; kde se víra v Boha, kde se náboženství ruší, tam zmizí též veliká ctnost, obzvlášť ale jemný stud a drahocenný květ cudnosti, sláva nevinnosti. Já jsem vrahem tolika společníků, já jsem zlodějem nevinnosti, rozsevačem nevěry a hříchu, pohoršením celého města! — Ach, máti, drahá máti! Kdybys ty ještě byla na živě, byl bych se zajisté tak daleko nespustil, byl bych zůstal zbožným děckem tvým a vděčným synem. — Nyní ale, nastojte, zmizeli krásní dnové zlaté minulosti! Od té doby, co nemoudrý otec první símě nevěry zasil v mladistvé srdce mé, tratily se vzácné skvosty, jimižto zbožná máti hleděla zdobiti duši, až jsem se konečně po smrti obou octnul v této propasti. A tím jest otec vinen; — vlastní otec můj mi připravil jezero, které hoří ohněm a sirou.“ — —

Po té se na chvíli utiřil. Za to tím divoceji s pekelným chechtem zase vzkřikl: „Ha, ha, ha! těš se, krkavčí otče, že nebudeš sám

v onom jezeře, hořícím sirou a ohněm. Synáček tvůj tebe dobře poslouchal, ano v mnohém ohledu nad tebe předčí. Ano, ty *musíš* býti v pekle; — ty tam musíš býti *se mnou*, nebo mně tam ukázal cestu! — A to trápení má trvati věčně?! — Ó té hrůzy! Já jsem se jenom několik let brodil v rozkoších, a pak za to mám trápení býti na věky? Není-li tu žádné pomoci? — žádného vysvobození? — — Buď si! — Nasytím já se pokrmy a rozkošemi tohoto světa, pustím se proudem rozkoší, abych alespoň těch několik let žití svého ještě užil. Vždyť pak se mám za ně trápit na věky. Nuže, ať to za stojí!“ —

A pekelná radost rozložila se po divokém obličejí. Ubožák popadl knihu, jež mu zavdala podnět k takovému rozjímání, a polouotevřenými dveřmi hodil ji do druhého pokoje, aby mu více nebyla na očích. Ještě několikrát, u velkém rozčilení, přeběhl pokojík, načež všecken umdlený odstrojil se — ulehł na lože a teprva za dlouhou chvíli usnul. —

Nezdálo se však, že by k němu občerstvující spánek byl zavítal. Byloť viděti na tváři, že hrozné sny zmitají duchem jeho. Nejdrive se usmíval, po té sebou trhal, konečně plakal. Avšak spal dále, a kdyby se byl i hned probudil, neměl nikoho u sebe, kdoby ho byl mohl potěšiti. Nešťastný nevěrec neměl na blízku ni žádné upřímné duše, které by se byl mohl ve své tísní svěřiti; neměl nikoho, kdož by jej byl bratrsky pozdvihl! —

Abychom ale všemu, co se tuto dálo, náležitě rozuměli, třeba nám s osobností pana Augustina Ráčka poněkud lépe seznámiti se. Chceš-li prý někoho poznati, podívej se jen, s kým zachází, a seznáš ho zajisté. Podívejme se tedy na pana Augustina, s kým asi zachází on? — V pokoji, kdež jsme se s ním byli setkali poprvé, má několik schránek na knihy, mezi nimiž bys ovšem darmo hledal něco vážného, užitečného, poučného mimo bibli a staré modlitby zděděné po matce. Nejmilejší knihy jeho byly romány od Eugena Suea, Paul de Koka, Gutzkova atd. — V drahé vazbě skvěly se tu knížky předních tupitelův křesťanské víry, a zlopověstné dílo Strauszovo stálo uprostřed, vyznačené zlatou ozízkou.

Pan Augustin byl jediným synem velmi zámožných rodičův, po nichžto mu valné jmění připadlo. Nebožtík otec jeho náležel také do počtu oněch vzdělancův našeho století, kteříž moudrost svou toliko váží z románův, a již myslí, že vědí všechno, a mohou

vévoditi na světě. Nevěra — neznabožství hluboce se mu v srdce zakořenily. Co divu, že hleděl, aby se i synáček jeho stal, čím byl sám — novomodním osvícencem totiž. S bolesti hleděla na to zbožná a starostlivá matka, dlouho zacelující hluboké rány, jež byl nerozumný otec mladistvému srdci zasažoval slovy, žerty, úsměšky a příklady svými. Dokud byl Augustin doma u matky, dařilo se jí svatě úsilí. Když se však Augustin odebral na študie do hlavního města, a tu k zásadám nevěry jiné ještě přidaly se nectnosti, nemohla matka již více laskavými slovy u syna něčeho poríditi. Manžel zemřel co nekajicník; syn kráče otcovými šlépějemi, a strápená, ubohá matka chřadla vůči hledě, až ji Bůh povolal na věčnost.

Po smrti matčině stal se mladý Ráček pánem celého velkého jmění. Zanechav študií, vrhl se do proudu rozkoší a utrácije, mrhal jako marnotratný syn zděděné jmění otcovské. K mladému zhýralci přivínulo se hned celé hejno podobných hejskův. Ti s ním do noci hrávali, kochajíce se v řečech a skutečích, nad nimiž pláče nebesa.

Augustin ale nepřestal jenom na družích: on chtěl míti také družky. Tu padlo nešlechtné oko jeho na nešťastnou Julii. Byla to dívka, ježto se skvěla nejenom všelikými vnadami těla, ale také ctnostmi, kterým i zhýralec účtu vzdávati musí. Mladý hejsek z počátku si nedůvěřoval, a jenom v pozdálí kladl osidla panně Julii. Seznav ale, že došel přízně a vzbudil ve srdci lásku, odvážil se dále, a učinil první útok na zbožnou mysl její. Tu se Julie s ošklostivostí odvrátila od něho, ale ne na dlouho. Augustin měl plány své již hotové. I jal se k ní býti chladnějším, což ona, pomámená neblahou smyslnou náklonností, velmi nemile nesla. Při nahodilém shledání, které ale Augustin velmi chytře nastrojil, stalo se smíření, a Julie octla se na dráze záhuby. Arcif myslila Julie, že může milovati neznaboha a nevěrce; víra že tou měrou neutrpí — ale zmýlila se. Augustin pomalounku ze základů víry svaté ubíral kamínek po kamínku, až se konečně božská svatyně táto v ni sesula a ona — stála v propasti. Rodičové její proti známosti této ničeho neměli, domýšlejíce se, že se tu jedná o počestný svazek manželský. Zatím ale otec Juliin, jsa obchodníkem, ztratil najednou nepodařenou špekulaci téměř celé jmění své. Nad čím velice se trápě, upadl v těžkomyslnost a zemřel v blázinci. V krátce na to zemřela i matka, zůstavivši tu tři opuštěné sirotky. Co ještě z někdejšího lesku zbývalo, prodáno

dražbou, dluhy se zaplatily. a sirotkům zůstaly jenom velmi nepatrné zbytky z otcovského jmění. Dva malé chlapce vzal si strýc, Julie měla jít pak k tetě. Tetina zbožnost a přísnoř se jí ale již nelíbily; a protože počala vésti život sama pro sebe, bezectný a zprzněný všelikou hanbou. Neblahé spojení s Augustinem trvalo dále. Nešťastnice lákala jej lichocením do sítí svých, chtěla ho konečně s sebou do propasti strhnouti.

Augustin také ničeho netušil, lítaje dále s jednoho kvítka na druhý. Konečně se mu ale přece zastesklo. I umínil si, že se — ožení.

Oko jeho i tentokrát nevolilo špatně. Padlof na Marii, dceru zámožných rodičův v městě samém, jejížto otec čestný úřad městský zastával. Marie byla pannou, mohoucí sloužiti za vzor. Nevinnost a ctnost jí zářily z andělského obličejce, zbožnosť měla v srdci a chválu Boží ve všech činech. Nikdo ji neslyšel, aby byla kdy slova pronesla, jež by bylo někoho urazilo, neb snad dokonce ruměncem na tváři mu vyrazilo. Ona žila počestně a svatě — ano, byl to takoruka anděl v lidské postavě. Proto ji také ctil a miloval každý, a šťastní rodičové velebili Boha, že je *takovým* dítkem obdařil. Natohoto anděla tedy padlo vlné oko světákov. Spoleháje na své bohatství, ohlásil se Augustin hned u rodičův, a domníval se, že spanilá Marie musí býti jeho. Šlechtetné rodiče to ale v skutku zarazilo; báliť se drahý poklad svůj odevzdati pod ochranu takového strážce, přímo však a bez obalu odepriti mu dceru také nechtěli. — Otec rychle zpatatovav se, osvědčil, že nesmí zadati dceru bez její vůle. Vědělť dobře, že ona takového nabídnutí nepřijme. Zavoláno Marii. Za malou chvíli šlechtetná panna jednoduše a slušně oblečena, s nachovým ruměncem na lících, a s milostným poklidem na tváři vstoupila do pokoje.

„Vyjednejte si to s ní, pane Ráčku!“ pravil otec k ženichovi. Obratný Ráček vítězství máje téměř již za jisté, přikročil k Marii, a jal se uhlazenými slovy předkládati příčinu svého příchodu. Marie všecka se zarděla, a sklopivši oči k zemi, nemohla za dlouhou chvíli ničehož odpověditi. Konečně pozdvihla zrak svůj k nebi, a pak útrpně pohlednouc na Augustina, pravila mírným, libozvučným hlasem: „Pane Augustine, z toho nebude nic. Kdybych ve stavu manželském nehledala ničeho více, než sličného společníka, tu bych zajisté vyvolila vás. Já ale hledám něco více. Manželé mají jeden druhého na cestě ku spáse pod-

porovati; — vy byste mi byl, tuším, špatným společníkem a pomocníkem v práci, kterou za tu nejdůležitější ve svém životě pokládám. Vy nevěříte v Boha, vy se rouháte Spasiteli, smíchy tropíte si z víry a ctnosti, vy pohrdáte vším, čeho já si nejvíce vážím — co nejvíce ctím. My bychom spolu nikdy šťastni nebyli, a já bych bez pochyby i svůj nejdražší poklad ztratiti mohla, jako — — nehňevte se proto na mne! Já to dobře myslím. Bůh vás po svém milosrdenství osvít a naprav! S Pánem Bohem!“ Uklonivši se, lehkým krokem zmizela opět v druhém pokoji.

Augustin stál tu nějakou chvíli zcela omráčen. Posléze zpatatoval se, poroučel se a odešel. Takového pořízení by se byl nikdy nenadál. Že býval obyčejně u druhého pohlaví vždy vítězem, přicházelo mu to velmi podivné, když ho přece jedna dívka odmrštila, a to, jak se domýšlel, pro *malíčkost*. Přišel domů, neměl tu stání a pokoje. I svolal společníky na hody. Ti jedli a pili, rouhajíce se všemu, což svatého. V takovém to veselí usiloval Ráček utopiti svůj nepokoj. Leč vše bylo nadarmo. Marie, jež byla odmrštila ruku jeho, neustále vznášela se mu před očima. Řeč její, otrpčovala mu drazé koupená vyrazení se společníky. Konečně se s nimi vyvadil, vyhnal je z domu, a zůstal opět sám. Bídící bezectní pokládali to za žert, a s chechtem se rozešli.

Augustin byl nyní sám. Již bylo pozdě na noc, desátá dávno již na věži městské odbila, a jej vždy ještě míjelo spaní. — Chodil po pokoji semo tamo, prohledával stohy knih, četl v té neb oné, kteréž ho jindy vždy v příjemné sny byla ukonejšila — ale nadarmo. Konečně padly oči jeho také na *modlitby* po zemřelé matce, kteréžto s *bibli* stály v nejhořejší přihrádce. Jakási tajemná moc nutila jej, by se přede jednou podíval do některé z těchto knih. I vzal tedy modlitby. Otevřev je, počal čísti modlitbu, začínající se slovy: „Všemohoucí, milosrdný a dobrotivý Bože a Otče, odplatiteli všeho dobrého...“ Dále již nečetl. Nebo nač se má někdo modlit, jestliže v Boha nevěří, jako Augustin? — Postaviv modlitby opět na místo, sáhnul po *bibli*. Otevřel ji, a tu přišlo mu právě čísti místo z listu sv. Jakuba:

„Přiblížte se k Bohu a přiblíží se k vám. Umyjte ruce hříšníci, a očistte srdce, kteříž jste dvojité mysli.“ (Jak. IV. 18.)

To se mu opět nelíbilo; převrátil tedy několik listův ku předu, a do oka padla mu slova:

„Cehož oko nevidálo, ani ucho neslyšalo, ani na srdce lidské nevstoupilo, co připravil Bůh těm, kteříž Jej milují.“ (1 Korint. II. 9.)

Najednou se mu v hlavě zablesklo. — Něco mu šeptalo, že předce po tomto životě ještě jiný život člověku nastane, kdež odměnu vezme za skutky své dobré i zlé. Zdálo se mu najednou, že všechno vůkol něho pokřikuje naň hlasem výstražným: „*Bůh jest! Bůh jest! Bůh jest!*“ Milost Boží počala u něho působiti, anděl jeho strážný snažil se všemožně, přivésti jej na cestu pravdy — na cestu spásy. Duch temnosti ale nebyl také daleko, a počal též svou moc nad ním jeviti. „Nevěř těm babským báchorkám,“ šeptalo mu něco. „Viz, tu máš jiné knihy, o kterých předce dojista víš, kdo je sepsal. A tato kniha, plná lží a báchor, kdo mnedle ví, kdy a od koho jest sepsána? Lidé — sprostáci — praví, že jest to „Pismo svaté“ — „slovo Boží;“ ty tomu ale nevěř! Vždyť dobře víš, že není Boha.“ Tak a podobně hleděl zlý duch obrácení se hříšníka zameziti. Augustin zavřel knihu, a položil ji na stůl. Leč boj v duši neustával. Zbloudilec přecházejí semotamo po pokoji, zabíral se vždy hloub v jisté myšlénky, a čas po čase divoce pohlížel na bibli, ležící na stole. — Byloť mu, jakoby se vždy na novo ve srdci jeho ozýval hlas: „Vezmi a čti!“ I uposlechl a četl ona hrozná — výstražná slova:

„Nevěřícím a prokletým, vražedníkům a smilníkům, čarodějníkům a modlárům i všechněm lhářům bude díl jejich v jezeře, kteréž hoří ohněm a sirou: jenž jest smrt druhá.“

Jaký boj následkem těchto slov v duši nevěřcově povstal i jak se ukončil, víme již. Nešťastník povrhl milostí Boží, odřekl se Boha, zadal se duchu zlému. Byl tedy Augustin na věky již ztracen? — Nikoli! — Měť ještě dva mocné orodovníky před trůnem Nejvyššího. Jeden byl zde na zemi: bylať to zbožná Marie, která celou tu noc Boha prosila za polepšení se nešťastného nevěrce. Druhým zástupcem jeho na nebesích byl svatý Augustin, patron jeho. A kdo by směl zoufati nad obrácením nešťastného pobloudilce, za něž prosí vyvolení Boží?

* * *

Již bylo poledne a Augustin byl ještě v hlubokém spánku pohroužen. Nebyl to ale spánek, jakovýmž obcerstvue se mdlý

člověk; bylať to dřímota, kterouž hubí se síly tělesné i duševní. Studený pot se mu vyrážel ve spaní na čele, těžké vzdechy se mu vydíraly ze stisněných prsou. Čas po čase též nesrozumitelná slova pronášel. Služka, stará to žena, jak obyčejně příjdouc poklízet, divila se nemálo, že mladého pána mimo obyčej nenalezla oblečeného. Chtělať ho zbuditi. Avšak netroufala si, bojíc se, aby to snad mladému pánu nebylo proti mysli.

Žena zamysliv se, jala se modliti za pána svého „Otče náš,“ — „Zdravas.“ I byla by se snad i „Věřim v Boha“ a „Zdravas královno“ pomodlila, kdyby ji bylo podivné chování se pánovo z modlitby nevytrhnulo. Ubožák počal najednou těžce dýchat, obličej se mu zkrivil; on začal silně vzdychat, až konečně silným hlasem vyrazil z prsou: „*Jesu Kriste, smiluj se nade mnou hříšným!*“ — Na to se probudil. Stařena se ulekla, odskočila na několik krokův, a poznamenavši se znamením svatého kříže, ukončila takto modlitbu, přetrhnutou křikem pánovým. Zatím pohlížel Augustin vyděšeně kolem sebe. — Zdálo se mu, že se všechny jeho knihy najednou proměnily v pekelné příšery, chtěje jej pohliti.

„Barboro, dobře, že jsi zde!“ pravil mdlým hlasem, zahlídná stařenu. „Se mnou jest zle. Běž honem pro pana faráře, a řekni mu, že ho prosím na kolenou, aby pospíšil ztracenou ovci uvéstí zase do svého ovčince, prvé než mne Všemohoucí k sobě povolá!“

Stařena byla radostí takorůžka bez sebe, vidouc, že pán její k Bohu se opět obrátil. I vzchopila se a co nejdříve vyřídila vůli pánovu. Pan farář, jak to uslyšel, sepjal ruce, děkoval Bohu za tu nesmírnou milost, že mu navrací ovečku, kterou každý již za ztracenou považoval. — Netrvalo ani půl hodiny a Augustin stál již před soudnou stolicí Boží zde na zemi, vyznávaje skroušeně provinění svá, kterými neskončenou dobrotu Boží tak dlouho byl urážel. Dlouho trvala zpověď — dlouho kanuly kajicníku slzy po lících. Ó jak byl blaženým, vida, že mu Pán skrze sluhu svého všechny hříchy odpustil, a nad to sám osobně ho navštívil. Všecky blažené chvíle z dětských let vznášely se mu před očima. I vmyslil se v ony doby, kde ještě co zbožné děcko na klíně matky své modlitby k Otci nebeskému odříkával, kde mysl jeho ještě všechna čistá, a duch netknutý pýchou vše věřil, co mu laskavá matka neb otec duchovní vypravovávali o Bohu. Radosti tyto oživly ve skroušeném srdci jeho; — onť cítil, že jej Otec nebeský přijal zase

na milost a tudíž oživila v něm též víra, již byl dříve s pýchou a posměchem zavrhoval. Brána nebes mu stála otevřená, a všechna duše jeho vyvyšovala milosrdenství Páně. —

Jedva byl odešel kněz, k loži nemocného přistoupil lékař, a ten prohlásil, že se z toho může vyvinouti horečka. Okanzíkem roznese se novina ta po městě, že se mladý Ráček těžce roznemohl a jak rychle se obrátil. Řádní a poctiví katolíci se z toho radovali, chválíce a velebíce Boha. Společníci Augustinovi kroutili podivně hlavami, usklebující se: „Snad nechce nyní na jednu Bohu nohy ukusovat?“ — Zatím ale skroušený Augustin nevěda, zdali jej Pán ještě dále zachová na živě, chtěl jim výstrahu dáti před spravedlivým hněvem Božím, a pokud možno, napravit vše, co byl slovem a příkladem svým pokazil. I vzkázal jim všem, aby ho všickni v jednu hodinu navštívili. Z tolika společníkův a přátel ale přišel nyní jenom jediný a — nešťastná Julie.

Augustin uvítav je srdečně, bez okolkův jal se mluvit takto: „Chtěl jsem dříve než mě Bůh z tohoto světa povolá, napravit všecko, co jsem byl nevěrou a pohoršlivým životem svým způsobil zlého. Proto jsem vás všechny obeslal, abych Vám všem pověděl, jak mne milostí svou z kalův a neřestí mých vytrhl Bůh! Nepřišli všickni — naprav je Pán Bůh. Poznejte pak alespoň vy věčnou pravdu, jež vede ku spasení. — Především mi ale obadva odpusťte, zapomenouce na vše, cokoli zlého jsem vám učinil. Můžeš-li mi i ty nešťastná Julie odpustiti? ty, jižto jsem nejvíce ublížil, jejížto mladost jsem zmařil, jižto jsem o ctnost oloupil? —

Přítel mu podal pravici — Julie klesla u lože na kolena, a oba jakoby jedněmi ústy zašeptali: „Odpouštím!“ Julie, kterážto byla ještě nedávno pomstu přísahala Augustinu, odpustila nyní úhlavnímu škůdci svému. — Po chvíli jal se Augustin opět slova, řka: „Poslyšte tedy milí přátelé jakého prostředku, milosrdný Bůh užil, aby mne zatvrzelého hříšníka přivedl zase na cestu spásy.“ Nyní jal se krátce všecken svůj život vypravovati, od kolébky až do této hodiny, líčil obzvláště brozný duševní boj, který byl minulé noci přestál. Napotom počal vypravovati, jak následuje.

„Nemusel jsem ještě dlouho spáti, když se mi tu najednou zdálo, že celý ten pokoj neobyčejnou jasností a září jest naplněn. Ohlédnuv se, vidím tu krásného mládence,

an stojí u lože mého. Byl ale smutný, a útrpně na mne pohlížel. Slzy co skvoucí perly z krásných očí kanuly mu. „Opouštím tě,“ pravil po chvíli, „opouštím tebe na vždy! Navrátím se před trůn Hospodinův, a tam z rukou Páně hodnější duši pod ochranu dostanu, než jsi byl ty. Dlouho jsem tě varoval a střehl na cestách tvých, ale nadarmo. Tobě se více líbí lichocení ducha zlého; má péče, láska má se ti přičí.“

Po té nebeské zjevení zmizelo. Poznal jsem, že to byl strážný anděl můj, jenž mě opouštěl. Při posledních slovech jeho již tamhle v koutě, kdež stojí ty bohaprázdňé knihy, zpozoroval jsem postavu šerednou, hroznou, strašlivě se na mne šklebící a vztahující po mně ruce své. Zponenáhla se z každé knihy stala taková šereda, všechny se potom ke mně hrnuly, obklíčily mne a chechtajíce se, obskakovaly lože mé. Pojednou však všechno utichlo, na tváři všech těchto přišer znamenal jsem veliké udivení, a na to hned schovaly se opět do oněch zlopověstných knih. Místo nich objevil se u lože mého velebný stařec, v dlouhém, skvoucím rouše biskupském, ozářený nebeskou jasností. — Jemu po boku vznášeli se dva sliční mládenci zcela k mému strážnému andělu podobní. Velebný stařec přísně mi pohlédl do očí a pravil po chvíli laskavým, otcovským hlasem: „Od smrti matky své nikdy jsi sobě nezapomněl na mne. Ty jsi zrušil přísahu, učiněnou na křtu svatém. Tehdy odříkal jsi se satanáš: a nyní pozval jsi ho sám k sobě na hody, pozval jsi ne jednoho. Ach mnoho, mnoho jich máš pořáde okolo sebe. Pod střechem tvojí panuje hřích. A proto tě anděl tvůj právě opustil, a před trůnem Hospodinovým žaluje na tebe příčinou hříchův tvých. Nebyly — nejsou to báhorky, co sluhové Páně káží o budoucím životě: jestiť to pravda — svatá pravda. Nuže, vstaň, a já ti ukáži věčné radosti, jichž jsi se zbavil; já ti ukáži věčné hoře, které si sobě zasloužil. Pojď, poznej svou ztrátu a svou výsluhu!“

A nyní dotekl se velmi zlehka ruky mé. Já vstal a lehký větýrek nás unášel do krajín neznámých nadpozemských. Slunce, měsíc a hvězdy jakoby se kolem nás byly jenom míhaly; tak čerstvě jsme letěli krajem neznámým. Konečně jsem neviděl ani slunce, ani měsíce, ani hvězd; jen jakési tajemné světlo zářilo odevšad. Pod námi nic, nad námi nic, za námi a před námi nic, jen ona tajemná světlost, která odkud by přicházela, nikterak jsem sobě nemohl vysvětliti. Po nějaké chvíli viděl jsem z daleka nové ně-

jaké slunce, světlosti nevýslovné. Čím blíže jsme přicházeli, tím bylo větší, až jsem konečně zpozoroval, že to vlastně žádné slunce není, nýbrž jakási zázračná jasnost, poutaná na jistá místa. Mimo to zdaleka k nám již zaznívaly hlasy písní, kterých, co živ budu, nikdy nezapomenu. Nejdříve se mi to zdálo býti podivné bzucení včel, až jsem konečně zřejmě rozeznal hlasy, prozpěvující s nadšením: „Svatý, Svatý, Svatý, Pán Bůh zástupův!“

Poznenáhla jsem také pozoroval, že se v onom světle vysoké zdi vypínají vzhůru, trpytice se leskem stkvělejším nad zlato a stříbro. A vždy blíže a blíže jsme přicházeli ku hradbám těmto. Již i tři brány jsem ve zdi zpozoroval, na nichžto se neobyčejným leskem skvěla jména: „Ruben“ — „Simeon“ — „Levi.“ U každé té brány vznášel se anděl, ozbrojený mečem ohnivým. — Jasnosti a skvělosti, která se tu zářila odevšad, téměř jsem oslnul, tak že mi nebylo lze z počátku dobře se kolem sebe rozhlédnouti.

I myslím si tu sám u sebe, to bude zajisté sídlo blahoslavených a svatých, o němž mi tak mnoho má drahá matička povídávala. Než nesměl jsem zeptati se na to průvodců svých. Co tak se zamhouřenýma očima přemýšlím, vytrhne mne velebný starček z myšlének slovy: „*Jste u prvního cíle!*“ — Já se chtěl trochu rozhlédnouti, ale pro velkou jasnost nebylo mi to možné. — Zavřev tedy opět oči, očekával jsem, co dále díti se bude.

„Zde máš to místo,“ oslovil mne opět můj průvodčí, „kde Bůh svým věrným připravil radost, jakých oko nevidělo, ani ucho neslychalo, aniž člověku na srdce, na mysl nevstoupilo. Tu jest sídlo blažených a svatých, chválicích Pána po věky věkův. A těchto radostí zbavil jsi se svévolně, odřeknuv se Pána a příkázání Jeho. — Vedl bych tě dále, aby úplně poznal, čeho jsi se zhostil. Než smrtelníková noha ještě nikdy tam nevkořčila: nesmíš tedy ani ty tam páchnouti nohou bohaprázdnou; anděl s mečem plameným nic nečistého nepustí do stánek nebeských. — Avšak pohlédni jenom otevřenou branou, a budeš s to, tušiti poněkud, co tam teprva kyne vyvolencům, a čeho jsi se sám odřekl.“ I otevřel jsem oči, chtěje se předce do nebe podívat; ale jasnosti nebeské nemohlo snést smrtelné oko mé. To zpozorovav můj průvodčí, podal mi jakási skla, řka: „Zde máš skla *víry*, skrze ta budeš moci hleděti v blaženost věčnou, a oči tvé více neslnou leskem Boha věčného.“

Blahověst, roč. IV. díl I. seš. 2.

Vzav podávaná sobě skla, nastrčil jsem je na oči; a tak popošel jsem, až ku samé bráně nebeského Jerusáláma. Jakou slávu a nádheru sem tu spatřil, nemohu ani vypověditi. Domů jsem sice v městě tom žádných neviděl, nýbrž vrch ze skvoucích perel a drahokamů, na něž vedly stupně z ryzého zlata a stříbra vykládané diamanty. A nejvýše na vrchu stál trůn Hospodinův, a na něm Syn člověka se znamením sv. kříže. — Odsud vycházela ona oslnující jasnost, odtud vybíhaly prameny věčnosti ku všem svatým a vyvoleným Božím, obklíčením trůn Páně od zdi města, po stupních, až k vrcholu věčné slávy. A Synu člověka po pravici skvěl se trůn královny nebes, nejlahoslavnější Panny Marie. Ji po boku zářila se svatost. Synu po levici stála spravedlnost a u nohou Kristových klečelo milosrdenství. Mimo to viděl jsem okolo trůnu jiných čtyřmécitma sídel a na těch sedělo čtyřmécitma starcův, oblečených v roucha bílá a na hlavách jejich koruny zlaté, a před trůnem sedm duchův Božích.

A co tak hledím, vše dychtivě pozoruje a naslouchaje nebeskému zpěvu, rozstoupilo se oněch sedm duchův před trůnem Božím na dvě strany, a před obličej Páně, představuje anděl můj strážný, řka: „Opustil jsem, Pane, svěřence svého Augustina, jenž tě byl již tolikráte zradil, zapel, zlehčil, pohaněl. Nyní se Tebe zcela již odřekl, zadav se na věčné časy duchu zlému. Víš to, Hospodine milostivý, že mou vinou duše ta nepřišla na ztracení. Já varoval, já hrozil, já trestal, ale nadarmo. Ubožák překročil již meze Tvé shovívavosti a propadl soudu Tvému. Ach, rač mně Pane, rač za něho dáti duši věrnější.“

A co takto mluvil, mrakem pokryla se svatost Božská a Jeho spravedlnost vyřkla: „Co sobě sil, bude i žití zahynutí.“ A celé nebe se kořilo soudům Páně. Matka Boží ale slzela a milosrdenství u nohou Kristových jala se prositi za mně nehodného hříšníka. Leč nadarmo viděla se býti prosba její. Kristus přísným pohledem patřil na milosrdenství. V tom ale vidím známou mi postavu, ona po stupních vznáší se ke trůnu nebes královny. Tam padá před ní na kolena, prosíc jí za mocnou přímluvu u Syna Spasitele. I poznal jsem dobře postavu tu: — byla to drahá *máti* má, požívající nyní věčné blaženosti v nebeském Jerusáleme. A matka Páně dříve již slzíc nad ztrátou ubohé duše mé, obrátila se milostným pohledem k Synu svému, a zároveň s milosrdenstvím přimlouvala se za hříšnou duši mou, až konečně

věčný Slitovník, obměkčen prosbami těmito, vykřikl: „Staň se! Ať tedy žije a činí pokání. Ty pak, věrný služebníče, ostříhej ho ještě déle na cestách jeho.“ A nadějí, že se obrátí hříšník, zaradovalo se celé nebe. A hle, anděl můj strážný, opustiv nebe, postavil se mi po pravici; stařec svatý můj stál mi po levici, a dva jiní andělé za námi. Já pak padnuv na tváři svou, rozplývá se v slzách, velebil jsem moc Páně a neskončené milosrdenství Jeho.

Po chvíli pohlédnu opět k trůnu Nejvyššího, a tu jiní a jiní andělé předstoupili před soudnou stolicí Páně, radostně i žalostně zprávy přinášejíce. Nejdivnější mi bylo, že celá nebesa v tom samém okamžiku věděla, co se děje před trůnem Páně, radujíce se z obrácení a truchlíce nad zatvrzelostí hříšníka. A jak se tu zářila neunavená láska Svatých a Světě Božích. Jak patrně jevila se mi tu moc přimluv jejich! A co jsem ještě takto hleděl, nemoha se ani nasyliti pohledem na tu slávu a na ty radosti, upamatuje mne svatý patron můj, že jest čas, abychom se opět podívali dále. Uposlechl jsem napomínajícího hlasu svatého dobrodince svého, a zvedna se, ubírám se dále, provázený třemi anděly, co ochránci svými.

A opět větrem šla naše cesta dále, podél zdi nebeského Jerusalema. Z počátku nesouce se od brány „Simeon,“ jež byla na straně východní k severu, minuli jsme bránu „Levi“ a přišli jsme k úhlu zdi, ukazujícímu východně na sever. Odtud jsme se dali k západu, minouce opět tři brány, vyznačené trpytíciemi se nápisy „Judas, Issachar a Zabulon.“ Po té zdálo se, že se neseme dolů, až jsme se pojednou, ani nevím jak, octnuli na ohromném vrchu. Rozhlížím se vůkol; celý vrch a rovina kolem něho obklíčeny byly mořem, na němž se velmi veliké množství malíckých loďek semo tamo hemžilo. Dívám se dále, a vidím, že předce všechny ku břehům ostrova přirážely, a z každé z nich že vystoupily vždycky dvě osoby. Jedna z nich stkvěla se krásou nadpozemskou, ozářena jsouc světlostí nebeskou; druhá smutná pohlížela k vrcholu hory, na níž jsme stáli. Jakmile vystoupili z ložky, zmizela vždy skvělá onano postava a zkormoucenec zůstával samotén. S pláčem ubíral se napotom k úpatí dotčeného vrchu, kolle kolem obehnaného vysokou zdí, v níž nebyla leč jediná úzká brána. U této brány scházely se všechny postavy a vcházeły skrze ni na vrch, na němž sedm stupňů velkých se nacházelo. Příkrá a úzká stezka vedla od

jednoho stupně k druhému. U brány panovala velká tlačenice; každý chtěl býti dříve na vrchu. To vše dělo se ale klidně a mírně, toliko hluboké vzdechy vycházely často ze stisněných prsou a každému na obličej bylo pozorovati jakousi nesmírnou touhu. Všechn sedm stupňů kolem hory se hemžilo lidskými postavami.

Jedni se váleli v prachu a rumn, hubokou holesť prozrazující; druzí svíjeli se hladem ažizní, prosíce o nějaké občerstvení; třetí s pláčem podávali mimojdcům jakési nádobky; čtvrtí dlážili cesty kovy a draho-kamy; jiní těžká břemena nosili až k zemi pod nimi se schylující. A opět jiní tiše jen kolem vrchu chodili, a konečně i někteří bĕhali neustále něco pronásledující, čehož nezdáli se nikdy dosahovati.

Co tu všecek udivený hledím na rozličné to počínání, oslovil mne stařícký vůdce můj: „Zde vidíš očistec! Tu jest to místo, kde musí za hříchy své činiti pokání ti, kdož toho na světě v náležité míře nečinili. Bůh jim sice, když pokání činili, viny jejich odpustil, ne ale tresty za ně; ty musí zde od-bývati. A ty trváš často dlouho, velmi dlouho, druhdy sta i tisíce let. Než, což pak jsou tresty tyto proti trestům zatracencův trvajícím věčně?“ —

„Avšak pohlédni na ono moře — jest to moře smrti a věčnosti, a tudy teprva se přichází na místo pokání. Až sem dovede každého jeho anděl strážný, a zůstavuje ho zde samotného potud, až by si všechen trest odbyde. Potom jej opět se vši slávou provází do radosti nebeských. Vidiš-li tam ty, co se u brány tolik tlačí, a předce se tam dostati nemohou? To jsou lidé, co na světě pořáde odkládali pokáním, myslíce, na to že jest dosti času, až na loži smrtelném. Dříve chtěli jsou oni, aby milost Boží čekala na ně; nyní musí čekati na ni. Ostatní, co hned vcházejí do brány očistcové, jsou ti, kdož poznavše hříchy své, hned k Bohu se obrátili, svátostmi se očistili, ale pro mnohá provinění života svého nemohli zadost učiniti Bohu. Však podívej se také na oněch sedm stupňů — snad jsí jich sobě již povšimnul. — Z těch má každý svůj zvláštní účel. Na těch činí duše pokání za provinění svá proti sedmi hlavním hříchům. Podívej se na nejnižší stupeň, kdež se tolik kajcníků nachází. Viz, jak se tam váli v prachu a kamení. To jsou ti, kteří myšlením, řečmi a skutky proti křesťanské čistotě se pohřešili. Za živobyti mi-lejší jim bývaly podlé rozkoše a radovánky, než myšlenky a skutky, povznášející je k výšinám nebeským. Proto musí nyní za trest

váletí se v prachu a tvrdém kamení, jako dříve se váleli v rozkoších a radovánkách světských.

Na druhém stupni vidíš všechny ty, jichžto bohem na zemi byly břich, pití a hodování; protož tu musí nyní lačněti a žízni bez ukoujení.

Na třetím stupni jsou *závistivci*. Dokud žili na světě, štěstí bližního bývalo jim co sůl v očích; oni přáli všechno jen sobě. Nyní by ovšem rádi všechnem všeho dopřáli a dali, jen aby tudíž spíše nebeské blaženosti dosáhli. Ale nemohou nic dát, kromě vlastních hojných slzí nad svým poblouzením, a ty sbírají v ony nádoby, okolojdoucím je podávajice.

Na čtvrtém stupni vidíš tam ty, jimžto bylo více po chuti, skládati poklady tohoto světa, nežli poklady nebeské. S nimi trápí se i ti, kdož statků svých neužívali k tomu, k čemu jim byly od Boha propůjčeny, ovšem ale na věci marné, pomíjející, hříšné vynakládali je. Jsou to *marnotratníci* a *lakomci*, z nichžto ni jedni ni druzí neužívali statků svých dle vůle Boží. Lakomce tam vidíš nyní, jak stkvělým kovem a drahokamy dláždí cestu, uznávajice teprv, že vše jest na světě marné mimo hledání života věčného a jeho pokladů. Marnotratníky ale vidíš zase, ani hledají poklady, aby jich dobře mohli vynaložiti. Hledají ovšem nadarmo; avšak hledati musí pořád, až se milosrdenství Boží smiluje nad nimi a přijme je do věčných radostí.

Než podívej se dále na stupeň pátý. Tam viděti jest duše pyšné! Za živobytí zpušnou hlavou vypínali se nad jiné, myslíce, že v celém světě ani nad ně není; — a nyní znamenáš, jak jim břemena hlavu tisknou k zemi, a jak vzdychají, jsouce neustále na své hříchy upomínání. Než nikdo z nich nelká, každý trpí tiše; každý modle se, doufá v milosrdenství Boží.

Na stupni šestém vidíš zlostné. Podívej se, jak nyní jako tiši beránci obcházejí vrch, pokojně vyhýbajice se nesčíslným překážkám na cestě. Na světě nic jim nebývalo vhod, pokud to nepřišlo právě, když se jim líbilo. Co tu bývalo povyku, láni a nadavek! A nyní jak tiše si vedou, jako by byli němí. Avšak nediv se tomu! Vědí, co tím získají. Ony dva houfy, ježto se ubírají za zlostnými, toť jsou bývalí svárlivci a milovníci různic. Nyní by se rádi jedni s druhými sešli, aby pak společně rukou v ruce pokuty své ve svornosti a lásce odbývali. Ale jedni nemohou dohoniti druhých, ačkoli se velice

namáhají. Takovou měrou přibývá pokutám jejich trpkosti a tíže.

Zde pod námi na posledním stupni vidíš lidi, jižto si odbývali časné tresty za svou lenivost a vlažnost v dobrém. Kdykoli měli nějaký dobrý skutek vykonati, nechťvalo se jim do toho; tím horlivěji ale měli se k věci, kde se jednalo o malichernosti nebo o vyrazení. Nyní je vidíš, jak chvátají bez ustání — bez odpočinku. Oni vidí před sebou cíl své kvapivé pouti, ale ne tak lehkou jest jim ho dosáhnouti. Vidíš-li tam toho starce, co chvátá nejzadněji? Ten běhá již pět set let kolem vrchu na sedmém stupni. A kdo ví, jak dlouho tu zůstane v tomto žalostivém a trápném lopocení? Podívej se ale též i na ty, co z jednoho stupně na druhý přecházejíce, takovou měrou další poutě kolem vrchu vykonávají! — To jsou ti, kterým jest za více necitnosti časné tresty odbývati. Když si odbyli tresty za hříchy jednoho druhu, přicházejí na jiný stupeň, kdež na ně čekají nové tresty za hříchy tohoto stupně. Tresty tyto bývají dlouhé, těžké a velmi trpké; ubohý strápenec nemívá oddechu ani na okamženi; na chvíli nelze mu zapomenouti na zasloužené tresty. A ty se tomu divíš? — Pomni jen, co jest Bůh a hřích, a pak pochopíš, že tresty, byť pak trvaly i tisíce let, jsou ještě malé proti hříchům a proviněním lidským. Vždyť vidíš, že to trpící uznávají, tiše berouce a snášejíce Bohem usouzené pokuty. Vždyť pak jim kyne naděje, že budou předce konečně moci Jemu tváří v tvář patřiti a s Ním se radovati na věky.

Zde jsi to sobě tedy už vše prohlédl, dovedu tě tedy ještě i do sídla zavrženců, do temností, kde jest pláč a skřípení zubů, a odkud žádného není vysvobození.“

Svatý domluvil. Pomalu jsme davem trpících sestoupili s hory dolů, ubírajíce se skrze tlačenicí u brány ku břehům mořským. Tam rozvinul svatý průvodčí můj plášť svůj, rozprostřel jej na vlny a pokynul mně i andělům, abychom na něj vstoupili. Učinili jsme to, a lehký větérek unášel nás po moři dále k západu.

Netrvalo to velmi dlouho, když jsme po příjemné plavbě přistáli k pustému jakémusi ostrovu. Tajemné polosvětlo, které se rozlévalo z větší části nad mořem věčnosti, ustoupilo zde děsným mrákotám, z kterýchžto se dušný vzduch, strašné hučení, podivný křik a úžasný pláč rozcházel.

Přistáli jsme ku břehům, a s námi zároveň nemalé množství lidí hrozných,

ježto provázela šereda pekelná k osudným břehům. Pohlednuv na tyto nešťastníky a na hnusné, pusté okolí, všecek omráčený zůstana státi, nešměl jsem kráčet dále.

„Pojď jen dále! Či bojíš se snad? — Vždyť si se nikdy nebával pekla, když o něm sluha Boží kázával, usilujě hříšníky vyburcovati z hříčhůvanepravostí jejich. Vždyť jsi se tomu smával, častěji vyzývaje ďábla a společníky jeho, aby jen přišli, ty že se jich nebojíš — protože žádných není. Pojď jen dále, pojď, ať projdeš končiny věčnosti. Byls u nebe, byls v očistci, nuž tedy kráčeť také do pekla!“ Takto domluviv svatý průvodčí můj brál se ku předu; já pak i andělé za mnou následovali jsme.

Široká, velmi široká cesta vedla k propástem pekelným, avšak čím dále tím více se úžila. V několika okamžicích octli jsme se u brány pekelné, na níž ohnivými písmehy stála slova: „*Místo trestající spravedlnosti!*“ Všude bylo temno a dušno, a nesmírná hrůza mne pojímala, doslýchajícího pronikavý pláč a bédování, jež vítr z propasti k nám zanašel. U brány stála šeredná stvůra, jež ranami na bránu dávala znamení, kolikrátekoli se kdo přiblížil na úžasná ta místa. Když jsem já měl vkročiti, jižijž pozdvihoval zloduch kladivo, chtěje uderiti na bránu; svatý vůdce ale ostrým pohledem tak jej omráčil, že zůstal nepohnutý. Byli jsme tedy v pekle. I šli jsme cestou nejvíce ušlapanou, až jsme se nenadále octli u hrozné propasti. Byl to jakýsi ohromný kotel, ohražený strmicími skalami; uvnitř toho dolu se nacházelo šestero stupňův a na dně jezero z ohně a síry, v jehož středu bylo viděti trůn knížete zlých duchův. Jak na stupních tak i v jezeře sírném se to jen hemžilo příšerami, které takový jek vydávaly, že se mi ježily vlasy na hlavě a úzkostí sesychaly kosti v těle mém. Zatím octnuli jsme se na prvním okraji. Když jsem se tu byl poněkud zpatatoval, promluvil ke mně svatý průvodčí můj, řka: „Vysvětlil jsem ti všecko v očistci; učiním to též i zde, aby všemu náležitě porozuměl. Všiml jsi sobě zajisté zloducha, tlukoucího na bránu spravedlnosti. Ranami, kterými bije na bránu, dává se vstupujícímu nešťastníku znamení, na kterém stupni má zahříchy své věčně trápen býti. Pozoroval jsi také, že nejvíce tloukl dvakráte, což znamenalo stupeň tento, u něhož se nyní právě nacházíme. Pamatuješ se snad také ještě, na kterém stupni v očistci bylo nejvíce kajčieníků? Bylo to na stupni prvním, kdež ti se káli, kdož byli na světě nečistým myšlénkám

a skutkům se oddávali. Tak to i tu. Na této úžasně prostora jsou smilníci, kteří až do smrti v nekajčienosti setrvali. Za živobyť na světě zmítaly jimi vášeň a rozkoš sem tam, a protož i nyní zmítá jimi moc spravedlnosti Boží bez úlevy a konce. Než pojďme dále a podívejme se na stupeň třetí.“

Když jsme se ubírali přes stupeň druhý, nastalo právě ticho, tak že jsme bez nésnázi a namáhání sejíti mohli až k stupni třetímu. Na rozhraní jsme se zastavili, a já nabyt dosti času, že jsem si vše náležitě prohlédnouti mohl. Na stupni tomto půda byla rozředěna, jako nějaký bezedný močál. V kalu tom pvalovali se lidé, skučíce a bédující. „He tu,“ dí mi svatý, „tady jsou ožralci a laubužníci, jižto po celý svůj život nestarali se o nic, leč o jídlo a piti. Nyní mají tu dosti kalu, jenž jim ale nechutná a chutnati nebude po vše věky. Však pojďme dále ke stupni čtvrtému.“

Za malou chvíli minuvše dotčené místo šeredného kalu, sestoupili jsme po úzké stezičce níže na prostranství čtvrté. Tu se pracovalo neustále v potu tváři, ale nadarmo. Tady váleli lidé veliké kusy kovu a kamení. Nešťastníci tito, potkávající druh druhá, drali se a bili se napořád. „Zde vidíš opět,“ vysvětlil mi svatý, „lakomce a marnotratníky, kteří nechtěli statkův pozemských užívati k tomu, k čemuž jim byly propůjčeny od Boha. Nyní v potu tváři válejí ohromná břemena před sebou, a budou je váleti po věky bez úlevy a odpočinku. Než dále odsud.“

Sestoupivše se stupně čtvrtého, stanuli jsme u potoka ohněm rozproučeného po celé té prostora, obehnané zdí jakousi, aby toky ohnivé nemohly přetékat ke stupňům dolejší. I tu přenesli jsme se bez úrazu přes hrozný potok ten až k jezeru plápolajícím ohněm. V něm se to lidskými postavami jen hemžilo, a divoké křiky vycházely ze vřoucích vln. Já trnul úzkostí, a srdce se tajilo ve mně. „Zde bydlí od věků po věky všickni svárlivci a zlostníci,“ ujal opět řeč svatý průvodčí můj. Pokud žili na světě, nevycházeli ze zlosti a hněvu. Proto musí nyní věčně v horoucím ohni hněvu Božího se trápit, bez naděje vysvobození.“

Neviditelnou jakousi mocí pojednou jsme se octnuli na druhém břehu strašlivého tohoto jezera, načež jsme se ke stupni šestému více snášeli, než sestupovali. Tu se nám opět otevřelo úžasně podívání. Po celém toh prostranství nacházeli se jámy jakési, podobné hrobům, žhavým železem vykládané, načež opět přiměřená víka, též ohnivá, připravena stála. Některé hroby ty byly ještě

prázdné; mnoho jich bylo ale víkem přiklopených, z nichž nesmírný pláč a nářek bylo slyšeti. „Zde jsou byty zarputilých a zlo-myslných nevěrců,“ vykládal svatý patron dále. „V každém tomto zavřeném hrobě jest původce a vůdce kacířských sborův s nešťastnými následovníky svými.“ —

„Podívej se tu na ten hrůbek, na němž víko téměř již přiklopeno jest. To má býti někdy tvůj byt a všech těch, kdož uvěřili lichým a svůdným řečem tvým.“ Já již dříve téměř ani dýchat nemohl: nyní opouštěly mne smyslové na celo. Takové odměny za svou domnělou moudrost hych se byl nikdy nenadál. Než nezůstalo mi času k přemýšlování; svatý průvodce kynul, abychom sobě přispíšili před trůn knížete pekél, který za nějakou chvíli bude vyslýchati zprávy svých lovcův na světě. Prošedše tudy, snesli jsme se po stráni na kraj stupně sedmého. Před námi leželo opět kouřící se krvavé jezero. Krev se v něm hrkotem vařila, a temné páry vystupovaly do výše, provázené vzdechy a nářeky nešťastníkův, trpících v jezeře. — „Zde vidíš,“ ukazoval mi světec, „hříšníky sodomské, utiskovatelé vdov a sirotkův, jakož i ty, kdož umluvenou dělníkům mzdu náležitě nevypláceli. Takové hříchy volaly do nebe o pomstu, a nešťastní pachatelé hrozných těch neřestí uvrženi jsou do hrozného jezera tohoto. Jsouť pak v něm také ještě jiné druhy hříšníků, jako rouhači proti Bohu, lichváři, podvodníci, mrzoí rušitele panenské nevinnosti, pokrytci, lichometníci a zlorádci. Však pospěšme si! Již se lovci hrnou k luciferu, snažejíce zprávy ze světa. A tam hezky poslouchej! Bude se tam jednati nejdříve o tobě a o jisté osobě tobě dobře známé, kterouž jsi byl z ráje nevinnosti a ctnosti strhnul do propasti.“

Prošedše most, klenoucí se přes toto jezero nepravosti, octli jsme se na svahu propasti pekelné. Pod námi se rozkládalo jezero, hořící ohněm a sirou. Strmé skaliny obkličovaly je kolkolem, jen na jednom místě byla malá průlina, po níž zlodusi na lovy své po světě vycházeli a zase se navracovali. Uprostřed jezera stál trůn knížete pekelného, spleten z hadů a ještěřů. Zloduch se šklebil a chechtal, až se celé peklo při tom otřásalo. Okolo něho se to jen hemžilo ďábly a zatracenci, kteří v jezeře hrůzy se válejíce, druh druhu hryzli a trápili všelijak.

„V jezeře tomto,“ vysvětloval mi svatý patron můj, „bydlí ti největší hříšníci. Jestli to obzvláště sídlo zrádcův a nevďěčníkův. Tam ta hrozná postava jest Jidáš, a ti dva

vedle, co se spolu rvou, jsou synové praotců našich Kain a Cham.“

V tom zaričel Lucifer, až se vše rykem otřásl. Přestalo bouchání na bránu pekelnou, přestalo fíčení větru, umkló bédování a skřípení zubův.

„Nyní poslouchej dobře!“ dí mi svatý průvodník. „He, pokusitel tvůj přináší zprávy o tobě. — Dej pozor, ať tebe ani slůvko neujde!“ I slyším ďábla, anpronikavým hlasem zprávu podává: „Přináším špatnou novinu ze světa, a jdu sipro pomoci. Již jsem myslil, že máme vyhráno. V tom tu sluha našeho nepřítele zaskočil mi v cestu a mého vyhrance otočil dvěma mocnými ochranci, proti nimž nevím co bych sám pořídil. Dejž mi tedy pomoci, ať nám taková vzácná kořistka neujde.“

„Měhoděk, vezmi si celý zástup na pomoc!“ odpověděl hrozný velitel.

„Dobře tak! Teď nám více z drápův nevyvázne. Já již pohnul bývalou jeho společníci, aby mu práškem pomohla ze světa, i vydala jej v ruce naše. Však nesmíme dlouho meškati, aby snad nepřátelé naši tajemným kruhem na sebe ho nepřipoutali.“ A otočiv se, dral se s celou tlupou svou na nový lov.

„Již jsi vše viděl, Augustine, co tě může ještě zachovati od zkázy. Nuže jdi, a čin pokání!“ Tak promluviv naposledy svatý patron můj, zmizel i s anděly. V tom se ale také pekelný lovec s rotou svou podíval na skalisko, z něhož já na ně dolů pohlížel. I chechtaje se, zaričel k následovníkům svým: „Vyhráno! Již ho tu máme. Pospěšme si, na stupni šestém připraveno hrob.“

A nyní se počali všickni ďáblové po strmých skaliskách ke mne nahoru drápati, hlučíce a křičíce, až mne smyslové počali opouštěti. Na bránu pekelnou se počalo opět tlouci, a pláč zavřencův stal se naje-dnou nesnesitelným. I chtěl jsem utíkat, ale nemohl jsem se z místa ani hnouti. Co se tak v nesmírné úzkosti pachtím všelijak, ďáblové vydrápali se na skaliska, popadli mne křičícího, padali se mnou na stupeň šestý, a mrštili mnou do onoho hrobu, který mi byl svatý patron můj co budoucí lože mé poznamenal. Když mnou mrštěno v řeravé ono lože, uzřel jsem tam již nějakou dobře mi známou osobu. Dopadáje v hrůzný onen hrob, zkríknu hlasitě: „Ježíši Kriste, buď milostiv mně hříšnému!“ a v tom jsem se probudil.

Přede mnou stála stará Barbora, křikem mým celá polekaná. Byl jsem velice potěšen, že to vše bylo jen pouhý sen. Avšak já poznal v tom též milost Boží, volající mne k sobě, i uposlechl jsem hlasu jejího. Barbora došla pro pana faráře, já se smířil s Bohem, smířil jsem se i s vámi, a pokud mi všemohoucí Bůh popřeje života, chci se též se všemi ostatními lidmi smířiti, a napravit všecko pohoršení, které jsem byl způsobil. O jak jest mi nyní lehký. Jak rád bych nyní umřel, třeba by mi i tisíce let choditi bylo kolem vrchu očistcového, jen když by mi zůstala naděje, že mohu dosáhnouti předce jednou věčných radostí. O přátelé! neprodívejte, a následujte mne na cestě pokání. Odvolajte před Bohem viny své, očistěte se svátostí pokání; — pak i k vám blahý a drahý mír svědomí zavítá.“ Augustin dokončil a upíraje zrak na přátely své, očekával, co mu na to řeknou.

„Nebud' bloudem, Augustine,“ odpověděl mu přítel. „Hle, jak již počínáš pojednou věřiti na sny! Četl jsi bez pochyby Dantovu božskou komedii; obrazy z ní kolovaly ti mozkiem; odtud tvůj sen. Nikoli brachu můj, na sny já nic nedám, já chci mít jiné důkazy.“ —

Julie, kteráž u lůžka klečíc, pilně byla poslouchala, dala se při vypravování dáblu před knížetem temností do usedavého pláče. I zdvihla se a postavši se před rouhače, pravila: „Pane, takých důkazů mohu podati já. Víte sám, co jsem byla, než mne Augustin poznal; víte, jakou jsem se stala jeho návodem. A když mne tak ponížil, když mne tak zhanobil, když mne do bláta nepravosti zašlapal, ucházel se o ruku jiné, o ruku počestné a zbožné Marie. Ano, nyní to uznávám: ona jest pravý anděl! Nyní bych ti Augustine přála toho štěstí, aby tě ona svou rukou oblažila. Ale tak jsem bohužel nesmyslela včera. Jak jsem se dozvěděla, že jsi se o ruku Marie ucházel, pobádal mne něco k strašlivé pomstě. Já si u žida zaopatřila smrtící prášek, chtělc tebe i sebe zároveň zničiti. Milost Boží nás však obadva podivným způsobem zachránila od smrti věčné, kterou jsme sobě strojili. A nyní pane ještě pochybujete, že by to nebylo pokynutí Boží, ježto nás volá podivným způsobem ku pokání? — O nepochybujte více! Byť se i celé peklo spiklo a zdvihlo proti Bohu a Církvi Jeho, prst Páně zvítězí. Hospodin jest dobrotivý a milosrdný, Onf nám odpustí viny naše, ač obrátíme-li se zase k Němu, oddáme-li se víře svaté, kterou jsme byli po delší čas nohama svýma šlapali. Ach

odpusť nám milosrdný Otče poblouzení a nepravosti naše — smiluj se nad námi!“

Julie klesla u lože nemocného, plačíc usedavě. Podivným vyznáním jejím pohnut jest i přítel, a milostí Boží otevřelo se i jeho srdce hlasu, budícímu ku pokání. Hrozné hříchy mladosti jeho stanuly mu najednou před očima. I umínil si svatosvatě, že chce od té chvíle kráčetí příkrou cestou, úzkou bránou ku spasení.

Augustin dlouhým vypravováním zcela zemdlený, pojednou nebyl s to, dále již ani slova promluvíti. Julie prosila jej za odpustění, že se chtěla vraždy na něm dopustiti; on ale nemluvil více. Když mu však oba dva příslibovali, že se chtí polepsiti, pohled mdlým okem svým vzhůru, blahý úsměv rozložil se mu po tváři, a stříbrná slza zrosila bledé jeho lice. Přátelé polepsení odešli. Druhého dne bylo viděti Julii a přítele Augustinova v chrámu Páně u svaté zpovědi a u svatého přijímání. Ještě toho samého dne prodala Julie, kde co měla a — zmizela. Nikdo nevěděl, kam se poděla. Bylo pak povídání v městě; byloť hádání, jak se astací hříšníci najednou k Bohu obrátili. Zbožní katolíci se ovšem velice radovali, vidouce v tom patrné řízení Boží, nevěrci ale usklíbalí se. Avšak památné toto obrácení Augustinovo a přátel jeho nesmírnou radostí povznášelo obzvláště jednu duši, zbožnou to Marii. Po dva dni již vždycky dlouho klečela v kostele před oltářem Rodičky Boží, vroucně se modlic a slze důků prolévajíc. Modlila se snad za Augustina?

Augustin byl dlouho a těžce nemocen. Lékaři o něm zpočátku velice pochybovali. Zatím ale nemoc jeho se náhle opět zlepšila, že pozdravěl. Poznenáhla přibývalo mu též síly, a než se jaro přiblížilo, mohl již opustiti lůžko. První jeho vycházka byla do chrámu Páně, kdež se drahými svátostmi k boji pozemskému posilnil. Knihy, jež mu byly tolik uškodily, spálil všechny a v příhrádkách místo nich hrzo skvěly se vybrané knihy obsahu čistě náboženského, mezi nimiž obzvláště Písmo svaté skvostnou vazbou se vynikalo. Každého dne navštěvoval nyní chrám Páně a býváje se vši pokorou na mši svaté, posiloval se tudíž duševně i tělesně.

Augustin několikráte potkal Marii: ona ale vždycky stydlivě sklopila očka. I zdálo se, jakoby se mu vyhýbala. Od těch dob, co se o ní Augustin ucházel, měla již více ženichův, všechny ale odmrštila slovy: „Já počkám na svého.“ Augustin, dozvěděv se to, myslil si sám u sebe: „To mně předce

neřekla, že počká na jiného; mne vytkla jen tehdejší nevěru, a přála mi, aby mne napravil Bůh. To se Bohu díky nyní stalo. Nyní snad nebude žádné překážky více, chci se tedy opět o ruku její ucházeti.“ I stalo se tak. Marie s panenským uzarděním a slzou v oku podala pak mu ruku, řkouc: „Děj se vůle Boží!“

Z Augustina a Marie stali se manželé, mohoucí sloužiti za vzor. Augustin napravil zase, kde mohl, svá dřívější provinění, přemluvil opět své bývalé soudruhy, přivedl je k poznání Boha a jeho svaté vůle v Církvi svaté. Obdržev čestný úřad v rodinném městě svém, působil kde a co dobrého působiti mohl. Často si zpomínal s drahou manželkou svou na nešťastnou Julii, o níž se nikdo nemohl dověděti, kam se byla onoho osudného dne poděla. Mluvílo se, že se co kajícnice dala do kláštera Milosrdných sester ve Vídni. Teprv po pěti letech dostal Augustin černě zapečetěné psaní, v němž se s ním a s Marií Julie loučila:

Milí přátelé!

Žehnej Vám Bůh na cestě Vašeho života a veď Vás ještě dále rukou dobrotivou k cíli Vašemu. Já se už loučím se světem a prosím Vás, abyste často v modlitbách na mne pamatovali, jako i já po tato léta pokání svého vždycky činívala. Buďte spolu šťastni a Bůh Vám popřej čestné a hodné podpory v stáří Vašem. Modlete se za mne! S Bohem a nad hvězdami na shledanou! Vaše umírající přítelkyně

„sestra Anežka.“

A oba manželé poklekli, modlíce se za duši kající Julie.

Nápisy Ad. Mickiewičovy.

Stupně pravdy.

Jsou pravdy, které mudrc světu káže všemu, Jsou takové, jež národu jen šepce svému, Jsou takové, jež přátelům lze světit domu, Jsou takové, jichž nesmí odkryti nikomu.

Kde jest nebe.

Jedno k nebi hledě vzhůru, nehleďš-li v sebe, Nenalezneš Boha, byť jsi cele prošel nebe.

Nizké dveře.

Mezi děti Boží přijíti ten darma práhne, U dveří kdo nizko jako dítě se nenahne.

Dobrá rada.

Jenom v jedné případnosti rada nic nevadí, Jeť to, pokud u moudrosti pokora se radí.

Jiskry.

Jaká síla bude tam věčného plamene, Po jiskrách suď, jež aype svědomí raněné.

Kněžské besedy.

Ze spisův Tannerových od F. J.

V žádné vědě není tak potřeby u sebe samého započítati s vyučováním, jako ve vědě spasení: bys snad jiným káže, sám nebyl zavržen (1. Kor. IX, 27.). Umění, jiné spaseny činiti, ledva že porozumíš, nemáš-li sám pevné vůle, sebe učiniti spasena. Krista tedy kázati, jest: zákon Boží plniti a ohlašovati. Kněz — a z velké části i učitel — jenž nevede příkladný život, *nesmí* mluvit; neboť se má vyčítetek co báti, on *nechce* mluvit; neboť na jiných nezáleží mu víc než na vlastní duši, on neprospěje; nebo lidé nazývají jej pokrytcem; čím schopnější hlava v takovýchto okolnostech, tím hůř. Neboť výtečné schopnosti napomahají ovšem, bychom lidem tím více prospěti mohli, schopnosti ale nejsou ctnostmi, aniž vždy nás, i když je vzděláváme, činí Bohu milejšími. Ony napomáhají k dílu Božimu, ku posvěcení jiných; vadí ale nezřídka témuž dílu Božimu při nás samých; neboť užívá Bůh ve své neskončené moudrosti někdy nástrojů k zdokonalení svých vyvolených, zamítá nástroje ty, jakmile svých úmyslů dosáhl.

Pravý poklid nevzniká v nás tím, co Hospodin skrze nás působí u jiných, nýbrž jedině tím, co milost Jeho dělá v nás samých! Co mnedle hledáš na zemi? — Přízeň lidskou, čili slávu Božskou? Ach dobře to považ: O modlu, i dosti vysoko postavenou, budou si lidé zítřka otíratí nohy. Protož vzdej slávu Bohu, zapomeň na sebe, žij vzorně. Kdo chce Krista kázati, nechať tak živ jest dobře, jak káže, i bude mu snadno kázati, jak živ jest. Že tě ouzkostlivcem, samotárem, ultramontánem nazývají budou, nechať tebe nikdy nemate. Nezvratný musí u tebe býti úmysl, že nikoli po přízni jiných, ale podle příkázání sv. evangelia a dle předpisův Církve svaté chceš se řídit. — Kdo z kněží do jisté míry není samotárem, jistě že jde po cestě široké! — Nejednej nikdy příliš důvěrně s osobami druhého pohlaví, aniž bývej rád v domě, kde musíš buď zvítěziti aneb padnouti. Tys *knězem*! Jakové to důstojenství! Věc Boží důstojně spravovati, jaká to zásluha, ale též na opak jaká odpovědnost! „Jako mne poslal otec, tak já posílám vás;“ tedy s tímž rozkazem a s tímž povinnostmi. Konejte mou mou, buďte kněžími nového zákona, ale mějte se na pozor, hleďte, abyste chlebem života sami soud a smrt si nejedli,

jiným pokrm spasení podávající. Pokora, vroucí pobožnost, čistota nevyhnutelně se žádá k hodnému přinášení svaté oběti. — Pamatujme zvláště na onen poklad, jež sebe slabší dechnutí může porušit a jež v nádobách hliněných nosíme (2. Kor. IV, 7).

Vě jmenu Ježíše Krista jsi ty soudcem svědomí. Panovník nejmocnější tak dobře, jako otrok sebe bídnejší, oba podrobeni jsou soudu tvému; ten nejmocnější panovník nemůže lidi s Bohem smířiti; tobě dána jest moc ta. Buď nestranný, obezřetný, spravedlivý; jenom láska čistá tebe veď. Slovem, tys nástrojem všech milostí Boží ku spáse lidu Páně od kolebky až k hrobu; tvé kněžství dává ti právo, požehnání ti udělovati a hadu potíratí hlavu. Lišíš-li se zevnitřně od ostatních lidí svým úřadem, vynikej tudíž i vnitřně živou vírou, větší důvěrou v Boha, vroucnější láskou, horlivostí v ouřadě, nezištností atd.

1. Tys *prostředníkem*; nemůžeš tedy sám šťasten býti, leč jiné oblažuješ; neboť kněz nežije toliko sobě samému, ale Církvi. — Proto buď dobrým pastýřem, hotov jsa život za ovce dáti (Jan X).

2. Ty zastáváš úřad *učitelský*; nuže buď bedliv učení! Pomoci ti scházeti nebude až do skonání světa. Učiti musíš; to žádá úřad tvůj, jelikož čest Boží a spasení duší oučelem jeho jest. Usilovati musíš o to, by lidé Boha milovali, jemu sloužili a tudy svatými se stali. I kterak to možná, by člověk miloval Boha, leč Hoprve pozná, leč uvěří v Něj (Řím. X). — I proto, že lidé toho mají zapotřebí, máš ty tu povinnost, je učiti (2. Tim. IV, 1). Běda mně, nebudu-li kázati! Nebudiž tedy tak zvaným knězem z pobožnosti, který jen sám sobě žíti chce; při všem učení a kázání vyhledávej jen Boha; nebo tak se Jemu líbilo, skrze bláznovství kázání spaseny činíti věřící (1. Kor. I, 21).

3. Tys *pastýř stáde* Páně a máš po příkladu Kristovu obnovovati tvář země. Nepas ovce ze zisku, ale z lásky k Bohu; buď stádu příkladem; lid zajisté hledí na tě. Jsouce na svícnu postaveni, stáváme se opovrženými, pakli světlo naše mdle svítí, neb nesvítí zhola nic. Všickni se po nás ohlízejí, chtějíce viděti příklad; příkladové naši lehčeji se spatřují a působí. Příklad ale jest nejrychlejší, nejúčinnější a nejbezpečnější způsob vyučování. Pastýř bez příkladu nepřináší užítku, pa-

stýř zlým příkladem plodí jen záhubu. Mnohým ku povstání, ale i k pádu mnohým ustanoveni jsme. Budme jovaryši Kristovi a nikoli pohůnci ďáblu. O zkoušejme sami sebe, zdaž jsme dosti činili povolání tomuto. Ach jak mnoho jsme učinili bez úmyslu Kristova, jak mnoho proti úmyslu! — Jak málo podle úmyslu Jeho! — A proč klesá kněžstvo v opovržení? — Praví se: „Kněží hledají jen svého pohodlí, živi jsou zrovna tak jako jiní; oni jinak učí, jinak jednají, tedy nevěří. Na to se odpovídá: „*Nevěrci, bezbožníci jen tak mluví*.“ — Budiž! — Nebylo by pak nevěrcův tolik, kdyby kněží byli takoví, jací mají býti. Statků toho světa tak užívati máme, jak bychom neužívali; a nemáme-li nás v tom ohledu svět? Nejsou-li mnozí nádherně, skvostně živi? Ach neměli bychom tolik závistníků a pomlůvačův, kdybychom zboží tohoto světa raději vynakládali ku potěšení ovčiček. Dále se praví: „Svět jest nespravedlivý, jelikož bez rozdílu na všechny metá, čeho někteří se dopouštějí. — Přehání-li svět v zlém, máme o jednu příčinu více, světu se vyhýbati, by nic zlého u nás nepozoroval. Potupu máme ovšem snášeti, ale jen těm ona dopomáhá k blaženosti, kteří ji nevinně trpí (1. Tim. IV, 12). Buď věřícím příkladem v slovu, v obcování, v lásce, u víře, v čistotě (Tit. II, 7).

Tys *učitel*: povolán od Boha, ustanoven od vrchnosti, živěn od obce. Tys přisáhou se zavázal, že budeš pravým učitelem, křesťanským vychovatelem mnohých, mnohých duší. Čím větší množství učedníků, tím větší odpovědnost. Tys učitelem, duchovním otcem všech tobě svěřených dítek. Hleď tedy dle tvé síly doplniti, čehož jiní, čehož rodičové svou vinou neb bez viny u dítek opominuli. Jakou lásku otcovskou, jakou péči měl bys míti! Tys učitelem, obec, osada v zárodě svěřena jest tobě! Doufají rodiče, že dítky dobré od tebe obdrží, paní věrnou čeled, čeled mírné pány a paní, správcové duchovní že dostanou nábožné, schopné a uctivé osadníky, vrchnost poslušné a uctivé poddané, obec dobré dělníky, rozumné hospodáře, pokojné sousedy, snáselivé manžele, o blaho dítek pečlivé rodiče, Bůh nábožné ctitele, Spasitel věrné následovníky a blažení duchové budoucí spoluměštěniny a spoludědice své blaženosti. Ke všemu tomu máš nápomocen býti. Jak vznešený úřad tobě svěřen jest! Tys učitelem: *viditelným strážným anjelem ve-*

škeré mládeže. Schovanci anjelův jsou též vychovanci tvoji. A kdo jsou ti tvoji vychovanci? Nejsou to dítky zemských knížat a králův, nikoli — ale jsou to dítky mnohem vznešenějšího rodu: *Bůh*, král králů, jest *otec jejich*, oni jsou jeho milé dítky. A tebe učinil ten Otec účastným té cti, bys jeho nedospělým dítkám vykládal jich vznešený původ, jich důstojnost, bys je učil znáti Jej, Otce nejvyššího, jim oznamoval Jeho svatou vůli a království slávy, které od ustanovení světa jim připravil. Nemusíš-li svatým býti ty katolický učiteli! bys v rukou Božích byl nástrojem schopným k posvěcení tak mnohých? — Tys učitelem! Tobě svěřen poklad skvostnější nad všechny poklady vezdejší, poklad to onen, který si Božský Spasitel krví svou vydobyl. Tímto pokladem jsou rouchem nevinnosti zdobené duše, a nichž obraz Boží obnoven a v původní své kráse vzdělán byl. K zachování toho pokladu máš ty nápomocen býti, aby se neztratil. Jak pečlivě, opatrně a pozorně strážiti ho máš! Ty jsi učitelem! Máš dohlídku na chrámy živé Ducha svatého. Jak čistým musíš sám býti! — Ty jsi učitelem! Dle povolání a tvé přísahy jsi ty průvodčí mnohých nezkušených putovníkův na nebezpečné dráze do vlasti nebeské. Běda tobě, jestliže slepým vůdcem, tisíckrátě běda, byl-li by jsi snad jich svůdcem!

Bratrstvo Radošovické.

Mezi příjemné události pastýřského působení na osadě Radošovické náleží všim právem vznik a rozkvet zbožného Bratrstva živého Růžence. Bratrstvo toto, povstálé následkem řeči držané na Růžencovou neděli m. r. o vznešenosti, důležitosti a prospěšnosti sv. Růžence s rozjímáním tajemství sv. víry naší tak se ujalo, že v krátkém čase již blahodějně ovoce z pozhánání Božího vydává.

Zasluhujet událost ta ku zvláštnímu doporučení sv. Růžencové pobožnosti Blahověstem v obšírnější známost býti uvedena, a to tím více, jelikož Jeho Eminenci náš nejdůst. p. kardinál Bratrstvo toto živého Růžence, pod ochranu korunované nebes královny blahoslavené Rodičky Boží Marie Panny v Radošovicích, zvláštním listem pastýřským od 15. Unora t. r. potěšiti a poučiti, a apoštolským požehnáním milostivě požehnati ráčil.

Co do vzniku a vzrůstu bratrstva toho, vědomo buď, že hned po kázání a po odpoledním cvičení a sv. růženci tolik zbožných duší se u duchovního pastýře hlásilo, že se tu 7 růží sestavělo a pod správou duchovního svého pobožnost tu započalo. Jelikož s čistým svědomím a zbožným srdcem v bratrstvo takové vstoupiti sluší, vykonávali jsou všickni sv. zpověď a přistoupili k stolu Páně.

Počet údův zbožných každým dnem rostl, tak že denně přicházeli k stolici zpovědní vždy noví a noví kajníci a členové bratrstva, až konečně při posledním střídání tajemství takové shledáno 54 růží čili přes 800 údův. Zatím ale i od té doby každým dnem jich přibývá z celého vůkolu. Křesťanské srdce musí oplývati radostí, patříme-li na horlivost nábožných údův, kterak se z celého okolí při každé příležitosti ochotným počtem ve chrámě Páně shromáždují společně modlíce se růžencem, tajemství Páně rozjímají a za ovoce z nich, jevící se zbožným a mravným životem, Boha žádají. Mezi horlivými těmito bratry nalézá se nejeden, jenž druhdy býval posměvačem a tupitelem sv. růžence, jest mezi nimi nejeden, který snahou bratří obrátil se, proměnil život svůj a nastoupil cestu kajcnosti. — Mnohá slza roní se po tváři přátel a příbuzných u nemocného neb umírajícího bratra křesťanského, vidoucích a poslouchajících, kterak se zbožnou horlivostí scházejí „bratří a sestry“ u smrtelného lože bratra svého neb sestry, vzývajíce přeblahoslavenou Rodičku Boží Marii Pannu co uzdravení nemocných, útočiště hříšníkův, pomocnici umírajících. Balsam útěchy vlívá se v srdce sklíčené příbuzných a přátel bratra křesťanského, když bratrstvo v hojném počtu krácejíc za rakví, modlí se za duši jeho růžencem a odříkává hodinky za mrtvé. Což však jest nejdůležitější bratrstva našeho stránkou jest to, že údové bratrstva našeho chvalitebnou snahou odlučují se od svůdných schůzek, od her a plesův, a scházejíce se raději po svých odděleních k vůdci, modlívali se společně, a chvalozpěvy Rodičku Boží oslavují, čtením životů Svatých se vzdělávají, a tudíž v křesťanské dokonalosti patrně prospívají.

O jak mnozí z dotčených údův bratrstva našeho vyznávají, že od času, co vstoupili do bratrstva, modlitbu svou každodenní, a chrám Páně v neděli a ve svátek nikdy nezanedbali, jak se bylo druhdy za častěji stávalo! Jak mnozí rodičové,

vstoupivše do bratrstva, počali dítky své tím bedlivěji a opatrněji přidržovati k modlitbě a dobrým mravům. Ku potěšení duchovnímu slouží pak obzvláště to, že veliký počet bratrů a sester k celoživotné zpovědi se přihlašuje. — A tak, buď Bohu chvála, vznikem bratrstva řečeného vzniká na osadě Radošovické život křesťanský čím dále, tím utěšenější. Bůh dej, aby se v plné míře naplnilo všechno, což J. Emin. p. kardinál v překrásném listu svém, jímž tolik rozradoval zbožné Radošovičany, tak laskavě na srdce klade bratrstvu. Než vizte již, laskaví přátelé, sami a potěšte se s námi. Zníť řečený list arcipastýřský doslovně takto:

Bedřich,

z Boží a apoštolské milosti kardinál sv. římské Církve, arcibiskup Pražský, vzkazuje věticím osady Radošovické apoštolské pozdravení a požehnání!

K nemalé radosti dozvěděl jsem se z dopisu duchovního pastýře Vašeho, kterak se posledních časův mezi Vámi ujalo a rozmohlo Bratrstvo sv. Růžence, potvrzené a schválené od sv. Otce, slavné památky, *Rehoře*, téhož jména XVI., a hojnými milostmi a odpustky nadané. Potěšila mne zpráva ta velice, poněvadž v Boha doufám, že bratrstvem, ku kterému se tak horlivě přihlašujete, utvrdí a rozmnoží se pravá úcta a synovská oddanost k nejsvětější Rodičce Boží — oddanost a láska k Marii, ježto v každé katolické obci, tudíž pak i u Vás jest dědičným znamením věrnosti u víře a živým pramenem požehnání Božho.

Pročež se sv. Bonaventurou napomínám Vás: „Buďte věrní ctitelové blahoslavené Panny a najdete život věčný; neboť ona jest jako hvězda mořská, jež věrné Kristovy uvodí do přístavu nebeské slávy.“ — Zbožně krácejíce po světlém a milostném lesku žádoucí té hvězdy, životem spravedlivým dosvědčujete, že *praví* ctitelové Rodičky Boží jste. V povinnostech sv. Růžence bratrstva počínejte sobě horlivě, abyste všickni vesměs růžemi a růžovými kerí ve sv. květnici Církve katolické právem slouti mohli.

Patnáctero svatých tajemství, jež podle pravidel bratrstva každodenně rozjímáte, buďtež Vám ustavičným podnětem, abyste odumrouce všem zlostem tohoto světa po Božím zákonu cvičili se v přiměřených a

vyznačených ctnostech stali se opravdovými následovníky milostiplné Panny, a byli tudíž i věrnými syny Otce nebeského.

Posvěcujte duši svých netoliko modlitbou, nýbrž i častějším a svědomitým užíváním svátosti svatého pokání a přijímáním anjelského pokrmu u stolu Páně. Usilujte, ať obnovenou a rozhojňenou úctou k Matce milosti mezi Vámi obnoví a upevní se též svatý křesťanský řád a s bohumilou kázní, ať se rozhojní v osadě Vaší živá víra, a touž měrou ať roste pokora, dobročinnost, trpělivost, strídmost, pracovitost a horlivost ve všem dobrém.

Takovým způsobem stane se bratrstvo Vaše jako svíce, Vy sami budete světlem, tak že lidé, vidouce skutky Vaše dobré, po Vašem příkladu, rovněž ctíti budou královnu nebes, a velebiti Otce, jenž jest v nebesích.

Že pak mám takovou naději o Vás všech, žádaje, aby, co se ke cti Boží započalo, též k šťastnému konci vedlo, uděluji Vám apoštolské požehnání, ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého! Amen.

V Praze dne 15. Února l. P. 1858.

L. S.

Bedřich,

kardinál i arcibiskup.

P o k l a d.

Žijet kdesi z míry dobrý a při tom i nad míru bohatý otec. Otec ten má čtvero již dospělých, vně domu otcovského přebývajících dítek, kteréž, ač toho všickni právě hodni nejsou, nepřestává přede milovati *všecky*. Říkávat u sebe: „Však oni se, i ti méně hodní, však oni se přece konečně poznají v chybě své, a překonání mou láskou věrně a cele přilnou ke mně. Já se nespouštím naděje!“ V této naději, chtěje dítkám svým dát nový důkaz své neunavené lásky, ohlásil jim jednou po zvláštním poslu, že hotov jest, svůj veliký a opravdu nevyvažitelný poklad zlata, stříbra, perel, diamantův i jiných drahokamův otevřítí a podělití z něho dle potřeby každé své dítě, jež se o to přihlásí a podvolí se jistým od něho stanoveným výmkám. Výminky ty byly nemnohé a k naplnění snadné, anobrž čestné a příjemné. Dalo se tudíž očekávat, že při otvírání a podílení scházeti nebude ani jediné dítě.

Než, kdo tomu uvěřil, ze všech čtyř přišlo — dostavilo se jen *jediné*! — Syn *první* se o tom ani nedověděl. Nedbalý na domov, na otce, na matku, po žádostech těla světem

Krásná smrt ve svatém povolání.

Kněz Boursul po 40 let pracoval na vinici Páně ve městě francouzském *Rennes*. — Život jeho byl jako zrcadlo křesťanských ctností, a neunavený sluha Boží přál sobě toliko, by mu Bůh dal „zemřít se zbraní v ruce“ — na kazatelně neb ve zpovědnici. Výtečný tento kněz měl r. 1774 postní kázání, načež mu bylo mnoho kliditi ve zpovědnici. Na druhý Boží hod velikonoční ráno v 5 hodin odslouživ mši svatou, napotom až do poledne pracoval ve zpovědnici, a odpoledne ve 3 hodiny vzešel na kazatelnici, maje uzavřítí kázání svá postní řeči o slávě a blahoslavenství Svatých Božích na nebi. Řeč mu plynula ze srdce silou nadšeného mládence, obzvláště když se jal vypisovati radosti vyvolencův Páně. — „Avšak,“ zvolal posléze, „nikdy, na zemi nikdy nebude dáno slabému zraku člověčímu snesti lesk velebnosti Boží: teprva na nebi. Řeč mu plynula ze srdce silou nadšeného mládence, obzvláště když se jal vypisovati radost vyvolencův Páně. — Avšak, zvolal posléze, nikdy na zemi nebude dáno slabému zraku člověčímu snesti lesk velebnosti Boží: teprva na nebesích viděti budeme Boha tváří v tvář. — *Videbimus eum sicuti est.* To pověděv, naklonil hlavy, kolena mu sklesla, oči zůstaly upřené k nebesům a duše uletěla z křehkého těla. — Snadno jest se domyslit, kterak dojati jsou zbožní posluchači. „Svatý umřel,“ slzice volaly nadšené zástupy. O nebi mluvil, do nebe se odebral!

Obrácení a návraty do Církve katolické.

II.

Mezi bratry, kteřížto se byli posledních časův z protestantismu navrátili do lůna Církve, vynikají:

Mr. de Bourgh Hubert, kaplan anglikanský u vojště anglickém po čas výpravy válečné Krimské, bakalář university Dublinské.

Wilson Robert, tajemník koleje sv. Mikuláše v Shorehamu.

Earl Fuser z Lichfieldu, střídník Poplarský a úd královské koleje v Londýně.

Evan Baillie, doktor filosofie, rektor v Law-schallu, člen Trojicné koleje v Kanterbury, kterýž se výnosného beneficium odfekl.

se toulal a tudíž nedověděl se nic, když byl k němu přišel od otce posel, ve známost u-vodě blahosklonný úmysl jeho. Syn druhý ach! ten v obcování se světem náramně zpustl a zpyšněl. „Já jsem,“ rozumoval u sebe, „já jsem pokladu toho u otce nikdy neviděl; také nevím, kde a jak by k němu byl mohl přijíti; a pak, ať pravdu díím, já mu mnoho nevěřím, jakož i nenahližím, aby mi něco dáti mohl otec, čeho bych už neměl anebo aspoň si dáti nemohl sám? Já otce a darův jeho nepotřebuji a proto zůstanu doma.“ — Syn třetí, ten, ač není srdce zlého, má zase do sebe nemalou vadu tu, že jest lehké a mělké myslí. Ten přemítal u sebe takto: „Já mám teď ještě od čeho živu být, o budoucnost nemíním být příliš starostliv. Bude-li pak mně předce čeho třeba kdy jindy, vsáť on otec můj ještě neumřel a (jak já ho aspoň znám) není to nyní naposled, co nám svůj poklad nabízí. Teď mi plnění jeho výmínek není právě vhod a po chuti. Ne, tenkrát nehnou ani přstem!“ Tak myslil, tak i jednal syn třetí. — Jenom syn čtvrtý, znaje lásku nezištnou svého rodiče a citě také živě svou všestrannou od milosti otcovy závislost, rozplesal se v celé duši své při ohlášení milostivého úmyslu otcova i nemohl se ani dočekatí chvíle, kde mu bude lze, věrným splněním výmínek přivlastnit si část otcova pokladu a se tudíž upevniti v jeho přízni a lásce. „Kdo ví,“ myslil, „doživu-li se víc té šťastné doby, kde srdce a dlaň otcova opět se rozejmne tak široko i hluboko? Nemámeť zaručené ni hodiny! Také bych musil nemálo zarmoutiti toho dobrého otce, kdybych vedl si hrdě a kdybych nevšímavě přeslechl jeho hlasu, pohrdl štědrou jeho rukou!“

Čas, neptíliš daleký, ukázal zřejmě, jak pošetile si v té příčině počali oni tři synové první, a jak moudře i opatrně zase zachoval se ten poslední.

* * *

Co zde vypraveno, podobnoství jest. Otec, v něm jmenovaný, to jest otec celé pravověrné rodiny křesťanské: svatý Otec *Pius IX.* Poklad, ježž on čas od času (a nyní právě slavněji, než jak obyčej) klíčem své velemoci otvírá všem miléným synům a dcerám svým v Kristu, jsou *plnomocné odpustky*. Ty čtyry děti, to jsou čtyři smyslem a povahou o sebe rozdílní druhové katolického lidu: liknavci totiž a nedbalci, sobědostateční *hrdoši* a *nevěrci*, lehkomyslní *váhavci* a *odkládavci* a praví, *ryzí*, svého jména ovšem a všelijak *hodní katolíci*. — Ty pak, milý čtenáři, ku kterým as náležíš ty? Kterým po bok se postaviti, za kterými se bráti chceš, hodláš asi ty?

DOPISTY.

[Čechy.]

V Praze na den sv. Vojtěcha 1858.

Jsou dnové, kteřížto rok co rok vračejíce se, po každé na novo pobádají křesťana, zrakem svým pohlížeti k pominulým časům. Co se nás Čechův dotýče, den sv. Vojtěcha měl by nám býti jedním z takovýchto dnův. Církev sv. vyznačila jej sama, jelikož velí slaviti ho v Čechách co *svátek první třídy a osmídením*; otcové naši pozůstavili pak nám příklad, kteréhož měli bychom následovati. Známe z letopisův českých, jakové zástupy zbožného lidu se druhdy ze všech končin českých scházivaly k hrobu sv. velekněze svého na hradě Pražském; čeští panovníci a pražští biskupové měli hlavní péči o to, aby hrob velikého světce a mučenika stkvěl se zlatem, stříbrem a kráľstvem. K blahoslavenému nebešťanu tomuto, co laskavému zástupci svému u Boha, utíkával se národ v potřebách a důležitostech svých; památné „*Hospodine pomiluj ny*“ vyznačované jmenem prvního apoštola poslého z krve české, mohutným a velebným hlaholem rozléhalo se po vší zemi; vzácné ostatky jeho cenily se mezi klenoty a poklady národu. Tak bývalo za dávných časův. Sv. Vojtěch, co mučeník a patron českého národu, měl sice již předchůdce — sv. Václava. — avšak právě sv. Václav a Vojtěch byla to dvojice svatých patronův, kterých zbožní předkové nikdy neodlučovali od sebe, jednotejnou vděčností a láskou oslavujíce památku jejich. Jako v nejednom jiném ohledu zůstaly nám po nábožných předcích *šlepiče*; než pobřichu počet následovníků — *prořídnuť* nemálo. Jmeno sv. Vojtěcha jak zřídka bývá slýcháno v rodinách; *kaple* hrobu apoštolského mučenika jak často podobá se osíralé *žebračce*, kterouž pomíjejí zástupové. Ustály sv. Vojtěšské poutě na hrad Pražský; velebná píseň: „*Hospodine pomiluj ny*“ prozpěvuje se sice dosavad i ve stolicním chrámu Páně i jinde; avšak na mnoze předce již umkla v nepěvných ústech netečných rodákův. Nejsou-li to znamení žalostná? — Při takových okolnostech nelze nám zdržeti se bolestí a tím snažněji usilovati, aby úcta k *prvnímu* sv. patronům našim oživila na novo v celé síle jako bývala druhdy. — Čtenářům našim jest povědomo, kterak jsme již nejednou k též věci obraceli zřetel věrných katolických synův našeho národu; připomínalof se zajisté v Blahověstu každého roku, kterak předkové naši

mnohem více úcty, vděčnosti a lásky na jevo dávali sv. Václavu, Vojtěchu, Prokopu, Ivanu, Ludmile atd. než jim jí vzdáváme my. Víme též velmi dobře, co jest příčinou nepěkné ochablosti té; — avšak víme též neméně, že nesluší ustávati v tom, což velí povinnost, co káže Bůh. — A Pán slovem — zřízením sv. Církve vyzývá nás, abychom s obzvláštní láskou ctili svaté patrony, kterýmiž po své lásce neskonalé oslaviti ráčil národ náš. Máme pak před očima *důkazy*, že neusilujem leč o to, čehož si přejí *všickni* upřímní katolíci. Neunavený horlitel o zvelebení chrámu Páně Sv.-Vitského, pravý to strážce nejslavnější svatyně v Čechách — vys. důst. p. kanovník V. Pešina z Čechorodu po mnohonácte rokův již *pracuje* k témuž konci pobožnostmi, jež vykonává v kapli sv. Vojtěcha. V Praze má se jednotá katolická upraveni podle novějších zákonův; — stanovy její schválené od JEmín. p. kardinála podaly se již k nejvyššímu potvrzení; — a hle sv. Vojtěcha vyvoleno za patrona dotčeného spolku. — V Praze bohďa již brzo z konviktu arcibiskupského vynikne řádné menší semenisko: a hle nadějná tato štěpnice, jak doslýcháme, má slouti semeniskem sv. Vojtěcha. Na Slovensku zakládá se blahoslavný spolek k vzdělávání slovenského lidu; a hle spolek ten za patrona nového tohoto Dědictví bere též sv. Vojtěcha. — Nejsou-li to patrná znamení, kterak se všude po zdravém smyslu katolickém zmáhá žádost usilovná, by ve vděčné paměti národu českého důstojně ožila památka prvního apoštolského mučenika našeho? Bůh dej, aby se to *stalo* brzy a vůbec! Nechaf se obnoví sláva sv. hrobu jeho; nechaf se, kde to býti může, svátek jeho vyznačuje devítidenní pobožností, nechaf se, obnovují zaslé a vzdělávají nové sochy a oltáře, zasvěcené jmenem jeho, nechaf se více než dosud bere za patrona dítětek na křtu svatém a dospělejších při sv. birmování, nechaf se valněji ve známost uvodí příkladný jeho život atd. Po té nic nepochybujem, že i jiné věci veselejší nabudou tvárnosti. Známo, jaková proměna znamenitá nastala v Čechách slavným přenešením těla sv. Vojtěcha do Prahy; — památka ta udalof přispěla nemálo ke konečnému vítězství řádu, kážné víry katolické ve vlasti naší, — obnovením pocty a slávy, kteréžto svatí naši: Václav, Vojtěch, Prokop atd. při nás v hojně míře zasloužili, a s kterouž po slovu Církve obzvláště v Čechách jejich památka má se chovati, po našem zdání nemálo se přispěje k podobným žádoucím výsledkům! —

V *Litoměřicích* na počátku Dubna 1858.

Kterak milovaný náš nejd. p. biskup ku potřebám každé třídy a stránky oveček svých starostlivě dohlídá; novým toho důkazem byl poslední pastýřský list k pánům továrníkům, ve kterém obrací zřetel na bídň stav jak duchovní tak materiální dělnického lidu — mluví slova pokoje a lásky. Směle se nadějeme, že slova ta vydají ovoce. — Zatím v krátce budou se Litoměřice naše honositi novým pomníkem apoštolské péče a lásky jeho. Oběžným listem od 13. Února b. r. totiž ohlašuje zdejší bisk. konsistoř, že se zřídil *filiální ústav pro hluchoněmé* v Litoměřicích, který s pomocí Boží začátkem budoucího školního roku otevřen býti má. Jak žádoucí, ano potřebný byl podobný ústav, o tom zajisté každý upřímný křesťan a lidumil dobře jest přesvědčen. Z výročních zpráv proslulého ústavu pro hluchoněmé v Praze dozvídáme se, že mu nelze úplně vyhověti, jak toho potřeby celé české vlasti žádají. Protož také nepochybuje, že oznámení toto naplní každého vlastence radostí velikou a pohne jej, že díky srdečné vzdáváti bude našemu horlivému arcipastýři. Již dne 7. Zář. 1857 ráčil JAV. císař nejvyšším rozhodnutím vykazáti příštímu katechetovi dotčeného ústavu ročního 600 zl.; kteréhož polovice vyplacena bude z české náboženské matice a druhá z českého norm. školního fondu. Nový ústav ten ke dvěma věcem čelí: buď předně vychovatelnou pro hluchoněmé dívky, a pak poslouží spolu biskupským alumnům a učitelským čekatelům, že se tu budou moci seznámiti s vyučováním hluchoněmých. Na počátku bude katecheta jediným učitelem. Později, po roce neb po dvou letech přibude mu dvou pomocníkův. Poněvadž prostředky ústavu posavad nejsou vydatné, obmezuje se přijímání chovanců na ten způsob, že se vždy jenom po dvou letech, a sice vždy jen asi 6 hluchoněmých přijímáti bude. Takou měrou ročního ustanoveno jest pro jednotlivého 120 zl. Jak mile tomu dovolí poměry, a síly ústavu k tomu dostačí, pak se budou přijímáti dívky také menšími příspěvky až do 20 zl., ano i bezplatně. Místnosti, arci skromné, vykazany jsou již ve zdejšímu pedagogium. — Zatím již probuzuje Bůh novému ústavu našemu znamenité dobrodince; mezi nimiž v Pánu zesnulý měšťan, tovarník a rádce městský p. *Jan Ferdinand Kranich* († d. 27. Ledna b. r.) první zaujal místo. Šlechtný tento nebožtík totiž v poslední vůli své ustanovil velikomyslně 10,000 zl. co základní jistinu pro

zdejší ústav hluchoněmých. — Odplatiž mu na věčnosti nebeský Otec!

Zároveň obracím zřetel na oběžní list zdejší bisk. konsistoře od 24. Března. Jsouť v něm dvě důležitá nařízení, týčící se zřízení křížových cest a provozování chrámové hudby. Co se týče prvního, poukazuje se breve „Cum Santa,“ vydaného dne 16. Ledna 1744 od *Benedikta XIV.*, dle kterého knězi, majícímu plnomocenství papežské, jen tehdy se dovoluje světliti aneb zřizovati křížové cesty, jestliže od faráře k tomu dožádan jest, a spolu dovolení si opatří od místního biskupa. Dovolení toto biskupské má dle dekretu kongregace odpustkův od 30. Července 1748 písemně dodáno býti. Zřídí-li se tímto řádem křížová cesta, napiše se protokol, v němž se výslovně připomena plnomocenství papežské a povolení biskupské, jakož i den, kdy tato obě stvrzena byla. — Dotčený protokol podepíše pak farář a kněz světitel, načež se uloží ve farním archivu. Však žádoucí jest, aby se podobně listinou ujistil církevní ráz stávajících již křížových cest. Protož se nařizuje, aby kde možná, výše ustanovený protokol jako k doplnění zaveden, a spolu na základě listin se dokázalo, že křížová cesta skutečně již před 10. Březnem 1856 stávala — a tedy za platně zřízenou prohlášena jest. Sv. Otec Pius IX. ráčil totiž pro naši diécesi všeobecným listem milostivě prominouti všechny neslušnosti, které se při zřizování křížových cest až do 10. Března 1856 byly udály. — Dále se poukazuje na planou a pokaženou hudbu chrámovou, jež se ovšem sem tam nemile jeví. Neboť chrám co hudova, jak dí list, není divadlem, není jevištěm pro tanec a pro zábavu, nýbrž jest to *dům Boží*, nesa nápis: „*Sursum corda — habemus ad Dominum*,“ — kamž všecko směřovati má, cokoliv se děje v tomto domě Božím na zemi. Aby se tedy ve chrámu Páně neprovozovaly leč takové hudební skladby, které oživují nábožnou mysl, proniknuty jsouce církevním duchem, ustanovuje se v každém vikariátním okrese zkušený, zbožný muž — dle možnosti duchovní — jenž by z pouhé lásky ku větší chvále Boží nad hudbou v okrese bděl, a kde toho třeba, radou a pomocí svou přispíváti se uvolil.

Nesmím konečně nezminiti se o novince, která se zároveň s posledním listem rozesílala. Jest to první číslo *nového oznamovatele* zdejšího biskupského *manželského soudu* čili jak sluje: „*Verordnungsblatt in Ehesachen für die Leitmeritzer Diocese*.“ List tento obsahuje výhradně zákony, nařízení a

výklady o záležitostech manželských a vycházení bude v neurčitých dobách. První číslo nám podává: 1. Jak sobě počínati při rozvodech manželských? 2. Řád výsadní neb taxovní duchovních manž. soudů s dvěma výklady. 3. Osвобоzení poštovního při korespondenci manž. soudův. 4. Poukazy a výklady ohledně výslechu snoubenců a protokolu zavedeného.

Za příčinou šťastně ukončené cesty sv. Otce po severních končinách zemí papežských bude se i v naší diecési slaviti jubileum, a počnouc v neděli 18. Dubna ukončí d. 16. Květnem. M.

Od Nymburka v Únoru 1858.

„Tlučte, a bude vám otevřeno,“ pověděl — zaslíbil Pán, a po slovu Jeho děje se ustavičně, stalo se i nás. Několikrát slyšel jsem v. důstojného bývalého ředitele Dědictví Svatojanského, že má Nymburský vikariát v jmenovaném Dědictví nejvíce spoluúdvů. Raduje se z daru dobré věci s nemalým zármutkem vždy jsem pomýšlel, že z našich osadníkův není ani jediného mezi nimi. Snad jim ono Dědictví nebylo uvedeno v známost? Učiněno to nejednou. Mnohokrát mluvílo se o zřízení a účelu i výhodách požehnaného ústavu tohoto veřejně na kázáních; mimo to i soukromě vybízeno, podněcováno jich k účastenství v tomto spasitelném bratrstvu. Avšak byly to hlasy volajících na poušti. Než kdo tluče neustále, dotluče se. Dotlučeno i u nás. Bylo to na den sv. Jana Evangelisty. Důstojný p. farář místo ranního kázání četl z Postilly část svátečního rozjímání, načež ještě jednou důkladně vyložil, co jest Svatojanské Dědictví, připomínaje důtklivě, že ve vikariátním okrese, počítající 37,694 katolíkův, do té doby čítá se 120 údvů řečeného Sv.-Janského Dědictví, mezi nimiž i mnoho podruhů a děveček. Po té vybidl, aby, kdo by ještě toho roku vstoupiti chtěl do Dědictví, ještě toho dne se přihlásil. A skutečně přihlásil se ještě toho dne jeden chalupník s 10 zl. stř. Na druhý den ráno jiný přinesl vkladek do Dědictví za svého synka. Následujícího dne obětovaly obce 20 zl. stř., aby škola stala se spoluúdem. Tim způsobem naše škola dostala se do Dědictví Sv.-Janského. Co se dotýče výborného Moravského sv. Cyrilla i Methodia, do tohoto pomohl jí před několika lety vetevážený pan Václav Bernard, milý náš rodák, nyní učitel v Křižanovicích na Moravě. — A tak při samém konci minulého roku získalo Svatojanské Dědictví 3 spoluúdy z naší osady. Není to arci mnoho, avšak lze se nadíti, že bě-

hem tohoto roku k dotčeným třem přidruží se jiní. —

Z Poděbrad dne 9. Března 1858.

Byloť to v měsíci Září 1857, když k nám zavítal ctihodný kmet, vzezření přívětivého, řeči vážné, postavy důtojně — ale přioděný sprostou halenou, maje na hlavě široký klobouk, na zádech malou almárku s kníhami, v ruce poutnickou hůl. I pokleknuv na náměstí před sochou bolestné Matky Páně, jal se zpívati píseň na oslavu její, a zpěv harmonikou doprovázel. „Kdo to?“ — tázali se mimojdoucí, a ti, jenž s oken na pobožného starce hleděli. Nikdo ho neznal, nikdo o něm, co o neznámém cizinci určitou odpověď druhým dáti nemohl.

Nyní tě ale již známe, horlivý národovče, neunavený pracovníku na půdě českomoravské, neohrožený a statečný služebníku Dědictví sv. Jana Nepomuckého a Cyrillo-Methodějského, drahocenný náš Rubínku! — Přijď k nám zase, a nebudeš více cizím, nýbrž i zaraduješ se nad požehnaním, kteréž vyprosila píseň, vycházející ze zbožného srdce tvého. —

Když mezi nás přišel, nebylo tu ani jedinkého úda Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje, našich milých patronův Českých. A hle! sotva že odešel, sotva že minuly tři měsíce po odchodu jeho, po městě a v okolních obcích 29 diplomů vlastníkům odevzdáno! Není-li tu viděti, že Bůh požehnaním provází kroky muže, Církvi s tělem i duší se obětujícího?

Ano, dnes zajisté plesá celá Morava, oslavujíc své a naše svaté blahověsty. Avšak i my jsme tu nelenili. Svato horlivostí roznicení údové Dědictví již před tím mluvili k sobě vespolek: „Pojďme, požádejme svých duchovních o zpívanou mši svatou na tento den. Oltář sv. Jana Nepomuckého okrášlime si sami — světlo, olej do lamp též obětovati chceme sami. — A já dám svůj nový obraz sv. Cyrilla a Methodia a obraz sv. Lidmily posvětit; první bude se moci postaviti na oltář sv. Jana Nepomuckého, druhý na oltář sv. Anny.“ Řekl jiný, „a všickni údové půjdeme společně k sv. zpovědi a k sv. přijímání, abychom také vnitř posvětili srdci svých.“ — Takto se bratři povzbuzovali vespolek. A hle! dnes se také vše ke cti a chvále Boží, našich sv. patronů a k prospěchu duší našich uskutečnilo. Již o hodině 6. obklopeny byly zpovědnice kajícníky, čekajícími na své očistění. V 7 hod. byla zpívaná mše svatá, doprovázená celou hudbou na choru. P. Václav Čermák, ředitel choru, zvláštní pe-

člivostí píseň: „Cyrille a Methoději“ od B. M. Kuldy ve čtvero zpěv rozepsav, při graduale a offertorium dal několik sloh zpívati a celou hudbou provázeti. Chrám Páně byl pobožnými modliteli naplněn, a po skončené drahé oběti přistupováno ke stolu Páně. — Staroslovanská píseň: „*Hospodine pomiluj nás*“, dokončila ranní pobožnost. Odpoledne ve 4 hodiny konaly se Litanie s požehnáním. A tak doufáme v Boha, že jsme tento památný den náležitě zasvětili. —

Na sv. Hoře Bol. Matky Boží v Dubnu 1858.

Dne 15. Dubna zavítal k nám do kláštera OO. Servitův veled. kanovník, konsistorní radda, předseda soudu manželského v česk. Budějovicích pt. p. Dr. *Vojtěch Mokryj*, J. Emin. p. kardinála, knížete arcibiskupa Pražského apoštolský konvisitator řádu našeho. S vřelým účastenstvím očekávali jsme ohlášený den příchodu jeho. Co zbožný poutník konal náš milený pt. p. visitator tu cestu od města Králíků až na sv. Hornu naši — pěšky. Vyšlo se jemu vsťric. I promluvil pak k uvitání jeho představení kláštera a provinciál řádu našeho *Řehoř Maria Kleiner*, několik srdečných slov, na něž nám všem žehnal důstojný p. visitator. Ještě toho samého dne odebral se pak do chrámu bol. Matky Boží, kdež před obrazem královny nebeské vykonal modlitbu svou. Druhého dne ráno (16. t. m.) o 7. hodině vykonával pt. visitator se slušnou assistencí celého našeho konventu slavné „*Veni s. Spiritus*“ a po té sloužil zpívanou mši svatou „*de Spiritu Sto.*“ Zdejší hudební sbor provozoval pod správou našeho výborného houslisty a organisty Em. Šmatery krásné „*Veni s. Spiritus*“ Latzelovo, pak mši do *A-dur* od Diabelliho a *Pange lingua* dle Kuhna.

Po slavné mši svaté zpíváno na choru „*Salve Regina*“, načež se vedl průvod ku kryptě našich zemřelých bratří, kdež modleno „*De profundis*“ a modlitby, předepsané v našem rituálu. Na to následovala druhá mše svatá „*De Beata Virgine*“ a třetí „za zemřelé bratry a sestry řádu našeho.“

Po ukončených službách Božích shromáždili jsme se řeholní bratři v pokoji pt. visitatora, který k nám důtklivou učinil řeč, při kteréž sám velice byl pohnut. A nyní počala apoštolská jeho práce — generalní visitace kláštera našeho. Netřeba mluvit o věhlasné dobrotě, přívětivosti a lásce, s kterouž se neunavený p. visitator měl ku každému. Tak ušel pátek, ušla i sobota. V sobotu večer, d. 17. Dubna, ukončily se práce, načež ráno 18. Dubna v 5 1/2 hodině ráno

shromáždili jsme se v oratorium, kdežto se s námi veledůstojný p. visitator opět důtklivou řečí rozloučil, a v choru „*Te Deum laudamus*“ všeobecná absoluce a požehnání následovaly. O šesté hodině četl p. visitator tichou mši sv., po kteréžto dav bratřím srdečně: „s Bohem!“ sv. Horu naši opustil, a zase do města Králíků pěšky se navrátil. Vidouce, jakého se řádu našemu dostalo visitatora, nemůžeme leč vroucné díky vzdávat J. Emin. pt. p. kardinálu, a protektoru našemu za takové opatření takového řádu. Bůh žehnej šlechtnému veleknězi na cestách jeho! —

A. M. K.

Od Nežárky v Březnu 1858.

Bez mála rok tomu, co přinesl Blahověst s potěšením zprávu, kterak se velebné kněžstvo dvou vikariátův našeho vůkolí ke dni 9. Března t. r. ve proboštském chrámu města Jindřichova Hradce sešlo a velikonoční zpověď a přijímání vykonalo společně způsobem slavným. Jsem tedy jist, že i letos církevnímu listu tomu a jeho členům nebude nevhod, pokud jim sdělím, že naše duchovenstvo takové svaté hody duchovní opět si připravilo v Nové Bystřici, městysi to asi půl druhé míle vzdáleném od Hradce Jindřichova.

Dne 1. Března brzo z rána při počasí dosti nepříznivém shledalo se totiž 24 kněží na děkanství městysu dotčeného. Po hodině deváté, při hlaholu zvonův a kříž i chrámové korouhve v čele, v průvodu odebrali se do chrámu ozdobeného, kdež v presbyterium se umístivše, nejprve sedm žalmů kajících, pak Primu a Tercií se modlili, načež konečně slova apoštola Páně majíce na paměti, jeden druhému z hříchův se vyznávali. Mezi tím prostranný kostel školními dítky a zástupy dospělých valně se naplnil. I následovala mše sv. sloužená od veledůst. p. probošta i arcikněze Jindr.-Hradeckého, *Petra Weebra*, jemuž assistovali čtyři nejstarší kněží ze shromáždění, veleb. p. *Bernard Christlbauer*, farář v Strmilově, *Matěj Sonnenberger*, farář v Pěně, *Matěj Suchomel*, farář v Kumžaku a *Jan Klenz*, farář v Stráži. Po přijímání veled. pontifikanta i ostatní účastníci krásné té pobožnosti, svíce hořící v rukou držíce, přikročili ke stolu svatému, jež jim láska Spasitelova uchystala, kůr pak, jenž mezi mši svatou spolu s dítky školními zpíval krásnou píseň, svaté přijímání vyznačil dojmavým, tklivým čtvero zpěvem.

Po ukončené mši sv. od veledůst. pontifikanta krátká řeč učiněna, při níž zejména zpomenuto, jaká výhoda, slast a pochoutka

duchovní, bratří-li v jednotě přebývají; jak krásně a povzbuzující spolu, jestli ti, jež jeden Mistr a jeden zákon vízí k jedné snaze a jednomu úkolu, též v jednotě a společenství požívají chleb života, světlo duší, pomoc nejvydatnější při tolikých obtížích vznešeného sice, avšak za dnův našich ne snadného úřadu kněžského. Poukázáno též na příkladnou stránku takovéto pobožnosti, jelikož k následování povzbuzují se věřící, vidouce pastýře svého, kterak sám v pokore koná, co Božím a církevním zákonem býti jim praví. Na konec vysloveno přání, bychom jako již po dvě léta, rovněž tak i po mnohá budoucí k té pobožnosti scházeti se mohli.

Napotom společné modlitby konány za sv. Otce Pia IX., za veškerou církev katolickou a její episkopát, zejména za nejdůst. biskupa našeho Jana Valeriana, by mu na daleké pouti do Říma zdraví potřebného a jiných milostí duše i těla Hospodin udělil; dále za nejjasnějšího zeměpána, za všechny vrchnosti a veškeren lid křesťanský. Posléze ještě Sexta, Nona, Te Deum a požehnání následovaly, načež všichni účastníci těch hodů duchovních v též způsobu a pořádku, jakž byli přišli, na děkanství k společnému a skromnému obědu se odebrali. Při tomto obědě, jež láska veledůst. vikáře *Vojtěcha Plattnera* bratřím duchovním připravila, nezapomenulo se na účel dobročinný; složilof se hojně peněz ku prospěchu ztížených pohromami duchovních bratří našeho biskupství. Při rozchodu přemnozí projevíli přání, aby podobná, v pravdě dojmavá a příkladná cvičení duchovní, která se již v několika stridnictvích diocese naší konají, rozšířila se brzo i po všech ostatních, ano i po celých Čechách a na Moravě. Nebo v smýšlení *jednomyslném* a v jednání *opravdově církevním* duchovenstva spočívá spása našeho věku a takové jednoty v smýšlení a opravdivosti v jednoty nelze po našem zdání zajisté nikde a u větší míře naleznouti, jako u společného stolu Spasitele a Mistra našeho. —

Jiná, každému srdci křesťanskému též nemálo radostná věc, o níž se v přítomném dopisu zmíniti chci, jest ta, že na den nejsladšího jména Ježíš u nás v Hradci založila se jednota panen. Stanovy jsou následující:

„Kdož v jednotu tu vstupují, zavazují se slibem, že chtí

1. plniti věrně povinnosti stavu svého: ostříhati čistotu srdce, poslušny býti rodičův a představených, a jsou-li ve službě, sloužiti věrně.

2. Světiti; jak náleží, dny sváteční,

zejména býti bedlivý a pozorný v poslouchání slova Božího; navštěvovati i jindy — dle možnosti — služby Boží.

3. Neopomíjeti nikdy ranní a večerní modlitby, nad to pak přidati jednou za den *Otče náš* a *Zdravas Maria* spolu s modlitbičkou sv. Bernarda na uctění Marie Panny patronky jednoty, by této na její orodování zdar a prospěch uděleny byly.

4. Vykonati nejméně čtyřikráte do roka, a pokud lze, společně sv. zpověď a sv. přijímání.

5. S všelikou svědomitostí střežiti se špatných domů, hříšných známostí, řečí i zpěvů, tolikéž svůdných, mravopočestnost hubících vyrazení, též čtení špatných knih.

6. Milovati pokoru a nositi se počestně podle stavu svého.

7. Míti mezi sebou lásku sesterskou; vespolek k dobrému se vzbuzovati, v nemoci navštěvovati, potřeba-li káže, též podporovati se, mrtvé z jednoty ku hrobu doprovázeti a za ně se modliti.

8. Cvičení náboženská, která na každou čtvrtou neděli v kostele se drží, nikdy neobmeškati; tolikéž i zvláštním pobožnostem spolkovním přítomnu býti.

9. Přijmouti se mohou v jednotu jen dívky počestné a dobrou pověst mající od 15—40 let. Zůstanou v jednotě, dokavadž svobodné jsou a dobře se chovají. Dokázané špatné chování, neposlušnost, jakož i nezachovávání pravidel jednoty, z ní vylučují.

10. Jednota vyvolí si jednu, dle potřeby i více důvěrnic, kteréž musí býti obzvláštně rozšafné a míti tu nejlepší pověst. Ty o pořádek v jednotě starají se, přednášejí přání její vůdci duchovnímu a jeho zase jednotě.

11. Vedení jednoty místnímu správci duchovnímu, respect. p. t. panu proboštovi náleží, bez jehož vědomí nic předsevzítí se nesmí.

12. Jednota shromáždzuje se jen veřejně v kostele.“

Jednota tato, pod ochranou Rodičky Boží bez poskvrny počaté stojící, hned při prvním počátku 140 údů počítala, a ty s pomocí Boží časem i hojněji se rozmnožily. Obzvláštního prospěchu doufati lze od oněch cvičení náboženských, které vždy jednou za měsíc v kostele se drží a k nimž mimo údy jednoty i ostatní lid věřící přístupu má. Až posud hojně bývají navštěvovány. — I jiné věci ještě, radostné i kormouthivé měl bych ve své tobolce, než až, dá-li Bůh, po druhé. Zatím s Bohem!

Ze Soběslavi v Dubnu 1858.

Ve svazku II. roč. III. str. 177 Blahověsta četli jsme dopis „od Lužnice,“ v němž se též o našem městě z části zmínka dělá, připomínajíc okrášlení chrámu Páně našeho. Nelze tajiti, že toto podniknutí děkovati sluší zdejším horlivým a ve svém povolání neunaveným pp. kaplanům, kteřížto i příkladem i přimlouváním pohnuli k příspěvkům na ozdobení oltářův a kazatelny. Tak již dosavade jest zcela obnoven prostranný oltář B. P. Marie. Překrásné antependie darovaly neznámé dobrodělky, jak se zdá, zdejší úřednické paní. Dřevěný vyřezávaný věnec z Prahy objednán. Na to přikročilo se k obnovení kazatelny. Solva bylo slyšeti, že jest koží zapotřebí na parapet, ihned přinesl je zdejší koželuh Jos. Šitra; čeho bylo potřeba na velkém oltáři bylo všelicos opraveno. Že byla křížová cesta u nás již sešlá, umínili velební paní zjednatí novou. Solva že se to bylo po městě rozlehlo, tu hned snášely se dárky ze všech stran. Jistý dobrodinec přislíbil dáti potřebné plátno k obrazům. Než ježto nová ta křížová cesta bude na plechu vy-malována, věnované plátno prodáno s prospěchem. Jiný dobrodinec uvolil se jedno zastavení, ať stojí cokoli, sám zaříditi. Dosavade jest již 9 obrazů hotovo. Každý obraz i s rámem bude míti 9 střečícův výšky, 5 šířky. Zdali nevané u nás duch náboženský? Ještě něco. Na sv. Štěpána bylo s kazatelny čteno návesti o Dědictví neposkvrněné Panny Marie. Nedlouho na to byl jsem právě u jednoho z pp. kaplanův, an k němu vstoupil soused zdejší a po obapolném pozdravení v ta slova promluvil:

„Velebný pane! Přináším též *příspěvek na ty naše bratry na východě*, aby jim bylo spomoženo, aby i oni měli své chrámy Páně a mohli poslouchati Slovo Boží jako my. —

Znám tohoto člověka, nemaje štěstí v obchodu, zchudl, avšak předce duchem naší víry osvěcen, přináší oběť na oltář lásky. A zdali by mohl lid jináče jednati, anto příkladem k tomu povzbuzena se vidí, anto i náš velezasloužilý p. děkan značnou částí na obnovení chrámu Páně byl přispěl.

A nejen u nás, i po vůkolí najdeš horlivé pastýře duchovní. Tak u p. kdybys byl vešel letního času do blízkých *Nedvědic*, tu bys byl teprve zplesal nad neunavenou horlivostí tamnějšího duchovního pastýře veleb. kněze *Nováčka*. Nejenom že se o zvelebení chrámu Páně stará, ano i on sám svou vlastní rukou k tomu přispívá. Vejda do kostelíčka tamnějšího, viděl bys několik řemeslníků pilně pracujících. Jeden z nich byl by

ti obzvláště nápadný, maje pleš na hlavě a kolár. Jeť to sám duchovovní otec řečené osady — vel. kněz *Nováček*. Maje zalíbení v řezbářství, mnohými řezbami oltáře kostelíčka svého již obohatil, a rád by na osadě své zbudoval svatyni, jaková sluší na Hospodina. Vroucí díky buďtež tedy ctihodnému p. faráři *Nedvědic*kému!

H.

Z Budějovic d. 18. Dubna 1858.

Dle listův z Říma, došlých k nám do Budějovic, přibyl náš nejdůst. p. biskup dne 15. Března v úplném zdraví do Říma, načež dne 20. v audienci u svatého Otce o stavu své diocesi rozmloval, kteroužto zpráva od J. Svatosti milostivě byla přijata. Dne 23. Března sloužil Milost p. biskup o osmé hodině na hrobě svatých knížat apoštolských mši svatou za celou svou diocesi. Dne 25. téhož měsíce, právě u výroční den jmenování svého na biskupství Budějovické, účinkoval v chrámě sv. Petra co prestolní assistant Jeho Svatosti. Hodlá pak se až do 13. Dubna v Římě pozdržeti. Srdce všech nedočkavě ždají návratu jeho. — Z dalších zpráv došlých z Říma, dozvídáme se, že zdejší vele důstojný kapitolní p. děkan *Josef Kaurz* od J. Sv. za zdejšího katedrálního probošta jmenován a p. professor na theologickém ústavu zdejším, Dr. *Loberšiner*, nyní ještě v Římě meškající, za *papežského prototypa* zvolen jest. — V sobotu před *bílou nedělí* počaly, jakož pastýřským listem v druhý velikonoční svátek ve všech chrámech Páně celé diocesi ohlášeno bylo, pobožnosti odpustkové na způsob milostivého leta, kteréž trvati budou až do sv. Jana Nepomuckého. O půl třetí odpoledne slavně vyzvoněno všemi zvony po všech zdejších kostelích. I trvalo slavení až do třetí hodiny. Na to otevřen byl posvátný tento čas slavnými nešporami, při nichž přítomen byl nově zvolený pan probošt i celá kapitola. Na *bílé neděli* pak kázal katedrální kurat, vel. p. Metze, o významu této pobožnosti, jakož i o odpustcích a prostředcích k nabytí jich v posvátném čase tomto.

V. B.

[Morava.]

Z Brna d. 28. Dubna 1858.

Kdykoliv přemýšlím o nepatrném zárodku našeho Dědictví v jeho nynějším rozkvětu, nemohu nikdy dosti se navelebiti slávy a mocí Boží. Ano, Bůh jest zajisté jeho nej přednější zakladatelem a ochráncem a pročež není divu, že jeho důchody tak zázračně rostou, že se důvěra obecně-

ho lidu k tomu spolku zmáhá, a že vlastenecká činnost na poli sv. náboženství, vědy a umění již nyní málem se ztrojnásobila. Jestli se proto honosíme, v Bohu se honosíme. Abychom však dobře pochopili, jak blaze Dědictví sv. Cyrilla i Methoda působí v obnovu náboženského i občanského života na Moravě, rozvažme jen upřímně, jak by to u nás posud vypadalo, kdyby tu onoho Dědictví nebylo. — Bez pochyby panovalo by na Moravě podivné, děsné ticho. A nyní k tomu přirovnáme pokrok v čistých mravech a v Bohu milé ctnosti, jakož i v obecném blahu našeho lidu, abychom oceniti mohli zásluhy našeho Dědictví za tak krátkou dobu. Dědictví sv. Cyrilla i Methoda není toliko obyčejný spolek k vydávání náboženských knih: onoť jest *mnohem více*. Stanovy jeho nám praví, že pečuje o *všestranné* zvedení národu na základě víry katolické. Jaká to vznešená myšlénka! O čem vzdělání katolíci horlivě mluvili a s nadšením psali, my to s pomocí Boží uskutečnili. Náboženství, vědu a umění spojujeme v harmonický celek, aby nečelily více proti sobě, noprž aby se vzájemně podporovaly v posvátném úkolu. A čím blahodárněji působí, tím většího a vyššího účastenství se mu dostává. Tak byl výbor dne 17. Března 1858 počten přípisem nejdůst. p. biskupa Brněnského, J. Exc. p. *Antonína Arnošta*, v němžto si rozšířenějšího dozorství a bližší ochrany církevní nad Dědictvím sv. Cyrilla i Methoda přeje. Příkladné duchovenstvo moravské s radostí se na tom usneslo, že chce poslušně a uctivě vyhověti tomuto přání. Věřeně vyznávám, co člen onoho Dědictví a ve jmenu mnohých jiných bratří, že se velmi těšíme z tak šlechtného jednání horlivého výboru a doufáme, že v budoucí schůzce vedle stanov řádně se vytkne a potvrdí poměr k církevnímu řízení, jakož ustanoven jest poměr k řízení vládnímu. Bůh dej, aby onen velikolepý ústav katolický nejen v moci a síle své zůstal, nýbrž i více a více se zdokonaloval! —

M. H.

Od Olomouce v Dubnu 1858.

V Moravských novinách, ježto si k nemalé radosti naší statečně počínají, dávajíce císaři, což jest císařovo, a což jest Božího Bohu, padla nám nedávno do očí pojednáníčko pod nápisem: *Literatura a umění*. Pisatel toho pojednání jest, jak se zdá, *pedagog*; neboť s *vychovatelského* sta-

noviska snažil se doličiti a také důmyslně dokázal: *důležitost národních písní, povídek, pohádek, zvykův i her*. Jakož pravý vychovatel musí znáti povahu svého chovance, rovněž tak potřebí jest duchovnímu správci náležité známosti o zlástnostech lidu, mezi nímž mu pastýřovati vykázano. Což mnedle pořídil by sebe znalejší pastoralista španělský, kdyby ve Frankfurtě svou činnost rozvíjel na základech národních potřeb španělských! A což mnedle dovedl by kněz, vychovaný v národě německém, kdyby se octnul s jakouž takouž znalostí frančiny blížě Paříže, a pražádného ohledu nebral na různosti *přirozené*, jimiž se Francouz liší od Němce? — V národních písních, povídkách, hádankách, obyčejech a hrách obráží se věrně povaha a duch národa a protož za novějších časův i *pedagogia* i *pastorálka*, právem na něm ohled berou.

Zásluhy *Sušilovy, Erbenovy a Kuldovy* váží tudíž více, než se mnohému sprostákoví na první pohled zdá. Cena dosavadních sbírek národních *písní a pohádek* jest zajisté veliká, užitek z nich kyne knězi i učiteli; jelikož jejich pomocí snáze k posouzení schopnosti a vad lidu našeho dospěti mohou. Tať jest *theoretická* stránka a výhoda dotčených prací *Sušilových, Erbenových a Kuldových*, ježto se ovšem ztrácí, přirovnáme-li ji se stránkou a užitečností v *praxi* — v životě! Marné jest horliti proti oplzlým zpěvům v osadách venkovských; nešváry ty se nedají vypudit a neustoupí, pokud se mládeži nedá *přirozená* náhrada, — pokud se do života opět neuvodou staré, prostomilé písně, ježto nám pracovně sebrali a sbírají pp. *Sušil a Erben*. Totéž platí i o povídkách a hádankách. Nic nespomáhá sebe dojemnější kárání a sebe ostřejší výstrahy proti obžerství a klevetám po dědinách a obcích našich: nehleď-li se, aby se obnovil zádatný *besední* život — aby se vzkrísily odumírající nevinné a kratochvilné výkládání *báchorek* a *povídek* a bystroumé *hádkání*. Pěstovatelé a šířitelé tohoto odvětví literatury dávají tudý na jevo nevěšdní *zdravou* pastorální moudrost.

Při takových náhledech což divu, zaplěsá-li duše naše radostí, když jsme probadali *třetí* svazek: „Horlivého a veselého *Budička* v rodinách křesťanských.“ Spisek tento zasluhuje vřelého účastenství obzvláště při dotčeném *třetím* svazku, jenž slove: *Svatba v národě česko-slovanském čili svatební obyčeje, řeči, promluvy, přípitky*.

a 73 svatebních písní a nářeví, jichžto s oblibou užívá se o námluvách, o svatebním veselí a při čepení nevěsty. Za deset let nashbíral horlivý kněz Kulda mnoho látky o nejdůležitější události v společenském životě — o svatbě. Umělou a zkušenou rukou protřbil a urovnal směsici, utvořil nám krásný celek, a vydal knížku, ježto jest nám v pravdě nad zlato dražší.

Svatba ta jest přiměřeně vzdělána pro zvané (zovčí), stárky, družby, řečníky, mládež, družičky a svatební hudebníky, aby se opravilo cokoliv se do svatebních obřadův a řečí za několik posledních desetiletí neslušného bylo vmísilo na zlehčení a zpružení posvátných oddavek. Kdožkoli sezná právě katolický ráz, jakýmž se celá svatba totiž všechny svatební rozmluvy a obřadní zpěvy druhdy nesly; hořce a bolestně zatouží, znamená liché a mělké šaškování, jakož i necudné prostopášnosti před a po oddavkách, v nichž sobě nyní libují lidé, zamítající zbožné, ponaučné, dojemné, mnohdy duchaplné a vážnožertovné svatební obřady, jež nás po etihodných předcích byly došly. Než mnohý obřaz, jenž byl od mnohých let hynul mezi harampátím, zpozorovaný znatelem, došel opět účty a zdobí nyní svatyni Páně. — Takéž mnohá listina, zahozena v smrdutém podvěží, vypátraná rukou vědcovou, skvěje se teď v ozdobné skříni, hájena jsouc bedlivě před každým práskem a šírným vzduchem. Nelze-li se z příkladův těchto nadíti, že zastaralí svatební zvykové opět i ve vlasteneckých městech sprovázeti budou svátost stavu manželského? Forma, do jakéž výtečný kněz Kulda Svatbu vpravil, zajisté vyhoví sebe přísnějšímu vkusu esthetickému i požadavkům církevním. — Když pak se ani mocnášové křesťanští nestydí za saroby a od věkův zděděné obřady svatební, proč by jim dávati měli výhosť naši městští svatebníci? — n.

Z jihu Moravy v úterý velikonoční.

Každý jinorodák, jemuž povědomy jsou zásluhy sv. Methodia o náš národ, domnívá se zajisté, že se dnes kraje československé stkvějí v rouchu slavnostním, že konáme slušnou památku úmrtí Jeho. Zdaž zasluhujeme, aby se nám v cizině tolik vděčného útlocitu, tolik církevní probuzenosti přičítalo, o tom nechceme — šíriti slov. Nám běží tentokrát o to, abychom se se ctiteli cyrillo-methodějskými sdělili o radost, jakouž nám působila zpráva z Poděbrad, když jsme se dočítali, jak tam světili devátého Března,

Podobně potěšitelné návštěvi stálo v Mor. Nov. z jiné strany v Čechách. Dlužno, aby se netoliko na pobřeží Haňy a Moravy, nýbrž také podél Labe a Vltavy Hospodinu vzdávala chvála za dar sv. evangelium, za milost povolání do Církve, stípené u nás pěti sv. bratři Soluňských.

Ačkoliv památka sv. Jana Nepomuckého není na Moravě zasvěceným svátkem, vyznačuje se předce téměř ve všech moravských chrámech a rodinách nějakou přiměřenou slavností. A nemožná-li dne 16. Května, obírá si téměř každý moravský kněz v příští neděli za předmět svého kázání sv. Jana! Připomínající účtu svatojanskou na Moravě, blahou kojíme se naději, že sesterská katolická Čechie budoucně aspoň tak počínati si bude dne devátého Března, jakož se Morava chová o sv. Janu Nepomuckém.

Jak jsme zvěděli z „Hlasu“ v sedmnácté poradě Brněnského Dědictví jednalo se o věcech veledůležitých. Záležitost kanceláři a jiné věci literární pomíjející mlčením, nemůžeme neobrátni zřetele vel. duchovenstva k návrhu p. Kuldovu, aby Dědictví vzalo na sebe vyjednávání s umělci, jaké a zaš by jim možná bylo k tisícileté slavnosti vytvořiti vkusné sochy sv. Cyrilla a Methodia pro osady farní. Že jest výborný návrh tento vysoce důležitý, odročeno jej na příští schůzku. Pokud jsme slovům v protokolu dobře porozuměli, vezme Dědictví na sebe prostředkování mezi umělci a obcí, kteráž by sobě takovou sochu opatřiti chtěla k roku 1863, chystá se také mnoho osad, že vzdělají oltáře cyrillo-methodějské. Budeť tu potřeba slušných obrazův. I zdaž se není obávati, aby se tu onde farníci obráceli k leckterému nepovolanci, mazalu, jenž všelikým způsobem zlehčí toliko velebné postavy sv. Cyrilla a Methodia. Aby se všem takovým neshodnostem předešlo, mohly a měly by se, tuším, záležitosti této ujmouti jednoty katolické. Prežádoucně jest, aby se o tisícileté slavnosti mnohostranné úvahy činily za včasu a takovou měrou neobmeškalo, nezmarilo se nic, na čem záleží. Kdož tedy něco na srdci máte, račtež s tím upřímně u veřejnost. Blahověst zajisté milerád dotýčným dopisům místa propájí.

Snášejíce se se ctěným p. dopisovatelem, jenž byl v Blahověstu vel. duchovenstvo střehl příčinou odbírání a čítání časopisův, jež se neznají k zásadám Církve svaté, nemůžeme tajiti svou spokojenost s nynějšími Mor. novinami, jichžto směr jest přísně katolický. Jakož jsou nepřátelé pravdy od to dbali, aby se spisy v jich smyslu

psané rozšiřovaly na ujmu kněh a listův psaných v církevním duchu; rovněž tak měli bychom se usnesti my, že výhosť dáme všem politickým novinám a časopisům, kteréž buďto skrytě aneb zjevně válčí proti Církvi. Nežádáme sice od světských časopisův, aby se zanašeli s církevní věrovědou; avšak lhostejno býti nám nesmí, zdaž jsou takové čili makové. Co špatné noviny dovedou, toho výmluvným příkladem a výstražným důvodem jsou mnozí naši polovzdělanci a nedoučení vzdělanci.

Ze všech stran viděti náš lid pracovní, an se za výživou hrne do Vídně. Přejíce ubohým těmto rodákům katolickým hojných výdělkův, nemůžeme se ubrániti děsné té myšlénky, zdaž-li mnohá duše tam za chléb vezdejší nepozbude *chléba života? Velké město, velké hříchy!* — Doufáme a pevnou skládáme důvěru ve svědomitost strážcův na Sioně, že se ve Vídni za příčinou tak valného množství lidu našeho *duchovní správa česko-slovanská* dle potřeby rozšíří. Většina těchto našich farníkův vrací se po ukončených pracích opět do svých osad domů. Nebudou-li pak Tito navrástenci semenem a kvásem záhubné náboženské lehkovážnosti a a nemravnosti? Toho jest se nám zajisté právem obávati, ač nezařídí-li se ve Vídni více národních kázání, nezařídí-li se tam potřebnější nedělní školy. Církev sv., ježto letos zvláště na ten úmysl poodevřela poklady svých milostí, usilujíc, aby se sv. víra a křesťanský mrav v národech ujímal a zdárně rostl, pohlíží zajisté s zaslzeným okem na všeliký nedostatek duchovní dítek svých. Dobrá, Božská jest vůle Její: avšak my lidé jsme tvorové nedokonalí — stranní.

Z Paříže krásná právě katolická se rozchází novina, že tamější p. kardinál opět jeden prostranný chrám postoupiti hodlá tam bytující Němcům. Zdař a požehnejž Bůh!

—k.

[Ostatní Rakousko.]

Z Vídně dne 30. Března 1858.

Či jste se toho nadál před rokem, že se ve Vídni konati bude letos missie pro obyvatelstvo Slovanského národu? — Než hle, stalo se, nač druhdy nemyšleno, stalo se následujícím způsobem.

K slovu J. Emin. p. kardinála Rauschera odebralo se několik vel. OO. Redemptoristův do fary na Rennwegu, majíce tam konati missii. Tamější důstojný farář, chystaje osadníkům svým duchovní tyto hody, netajil toho sobě, že se mezi oveč-

kami jeho nalézá nemalé množství slovanského lidu z Čech, z Moravy a ze Slovenska. Lítost nad tímto zástupem, zůstávajícím bez duchovní potrawy slova Božího, ozývala se ve slechetném srdci a svědomitý duchovní otec předložil tu ctihodnému superioru missie. I usnesli se na tom, že se zároveň vykonávati bude missie tolikéž slovanským jazykem a sice u Redemptoristek. Aby pak možná bylo ubohému tomu lidu vyhověti v potřebách jeho, vyvolily se večerní hodiny od 6½ do 9 hodin ku kázáním. — Tak počala první slovanská missie ve Vídni a Bůh požehnáním, kterého jí udělil, patrně dal na jevo, kterak jí bylo potřebí a co by se ve Vídni vůbec díti mělo. Po čtrnácte dní trvala tato missie. Každého dne od 6½ do 7 hod. vyučováno o hodném přijímání Svátosti pokání. Po té bývala kázání a jiné pobožnosti. Jedva pak se o tom roznesla pověst, odevšad sbíhali se Čechové a Moravané na kázání v takovém množství, že chrám Páně nikoli nestačil zástupům. — A netrvalo dlouho, ukázalo se též ovoce. Po celý druhý týden byly české zpovědnice všady právě obleženy, ačkoli 9 kněží denně 12—14 hodin vytrvalo v těžké práci svatého povolání svého. Stůjtež pak tu jmena neunavených těchto dělníkův na vinici Páně. Byliť to vel. OO.: *Kotýza, Zirnig, Král, Kos, Ondroušek, Nezval, Bubl, Rychtarský, Teichman*. Aby pak se věc usnadnila dobrému tomuto lidu, slyšeno zpověd na 4 místech: v kostele Redemptoristek, ve farním chrámu Páně na Rennwegu, v chrámu Páně *Matky Boží* na nábreží a v kostele sv. *Rocha* na venkovské třídě (Landstrasse). Jak mnoho duší smířeno s Bohem, jak mnoho probuzeno jich z mnoholeté dřímoty, v kteréž hynuly! A co jich ještě v ohromné té Vídni, ku kterým nepronikl hlas Páně, kteří nemohli přicházeti na kázání, kteří neprodrali se ku zpovědníci! Zatím doufejme, že i těm vzejdou dnové spasení. Na ten čas děkujeme Bohu i za to, což dal, což tak štědře požehnal. Jaká tu byla radost při obecném sv. přijímání na květnou neděli. Jak srdečné „*Zaplat Pán Bůh*“ vinulo se tu ze hlubin věčných těch duší slovanských! Odcházejícím vel. Otcům uslechtilá panenka podala věnec a srdečnými slovy pronesla díky ve jmenu slzících, blažených tisícův. Nebude, tuším, od místa, v Blahověstu pro památku uložiti významné toto díkůčinění našeho lidu.

Velebuhstojní duchovní Otcové!

Ač to povinnost naše svatá, použití každé příležitosti, které nám máti drahá Církev k polepšení poskytuje: předce zaplévalo srdce naše, uzřevši Vás před čtrnácti dny na posvátném tomto místě, byste co dobří pastýřové nás rozprchlé a bloudící ovečky nazpět uvedli do ovčince Pána nejvyššího.

Jak mnohý z nás byl opustil, Bohužel! stezku ctnosti a bloudil po cestách nepravosti; jak mnohý byl opoután okovy hříchu a neměl dosti vůle aneb síly, by je přetrhal a odmrštil od sebe; jak mnohý stal se lhostejným u víře, chladným v zachovávaní příkázání Božích, váhavým v plnění povinností svých!

A hle! tu seslal Bůh Vámi průvodníky zblouzenému, osvoboditele hříchem opoutanému, posilu a podporu mocnou onomu, jehož síly v boji krutém proti hříchu již již ochabovati počaly.

Vy jste zlatými slovy svými ukázali nám cestu pravou, kterouž kráčet musíme, abychme od pravého cíle se neodchylovali. Vy jste hříšníkům v příjemném ponaučení světle vyložili, jak strašný jest jejich život — jak strašná bude jejich smrt — jak nešťastná, hrozná bude jejich věčnost. Vy jste zhojili hluboké rány, které byly hříchové způsobili duším našim.

O díky Vám, duchovní otcové za vynaloženou práci a starostlivou Vaši snahu; tisíceré díky za ony krůpěje potu, jež jste byli blahu nešťastného hříšníka obětovali. Díky mnohonásobné za všechna otcovská naučení, jimiž jste nás k dobrému povzbudili a útěchy nám poskytli v hojné míře ve strastech vezdejšího života.

Dnes nás vidíte naposledy u přítomnosti Vaší shromážděné na důkaz, že slova Vaše nepadla na skálu, nýbrž na půdu úrodnou.

A tak, jako kvítka tato, která ve věnec uvinulo díkůplné srdce naše, jež rozkvětlá zde vidíte; tak má i ono Vámi rozseté semínko růsti, kvést, a když Bůh popřeje své svaté pomoci, i dobré ovce pro věčnost přinášeti. — Přijmětež, za to Vás jednohlasně žádáme, tento malý věnec od nás za rukojemství našeho polepšení a naší vděčnosti. On sice zvadne; avšak nezvadne onen věnec ve srdcích našich, jenž jest spleten z kvítkův vděčnosti, který láska k Bohu, k ctnosti proužkou objala a který uznanost povždy zalévati bude; nezvadne onen věnec, kterým Vás odplatitel nebeský ověncí za Vaši

věrnou péči, kterou jste k blahu Jeho dítek zde na zemi vynaložili.

O kězby rozmnožil Bůh síly Vaše, byste ještě mnoho bloudících oveček zpět uvedli do lůna sv. Jeho Círky; kězby obměkčil srdce hříšníků, by poznali pravdu, kterou jim hlásati budete; kěz by posilnil dobrý Otec náš, s kterým jste nás smířili, předsevzetí naše, bychom pevně kráčeli onou cestou, na kterou jste nás uvedli, bysme věrně vykonávali, co jste nám co povinnosti naše na srdce vložili.

Vyplněna jsou pak blahá naše zdání, Krásné bude naše v nebesích shledání!

Netřeba dokládati, kterak srdečnými slovy těmito dojatí jsou netoliko velební otcové misijní, nýbrž četné zástupy vděčného lidu československého. Slzeli ctihodní kněží, a slova nevinné řečnice své hlasitým pláčem provázeli zbožní našinci. Bůh sám rač dáti, aby dobré stíně, jež patrně se ujalo, hojné a požehnané vydalo ovoce!

Dodatek redaktorů. Jiných dvou dopisův, kteréž jsme o památné missii československé z Vídně obdrželi, užijeme budoucně.

V Krakově v Dubnu 1858.

— — Rád bych pokaždé něčím zavděčil se Blahověstu a zároveň katolickým bratrům našim v Čechách i na Moravě dal vědomost, že se i u nás hýbe a zmáhá katolický život. Zatím na ten čas nemohu v tom ohledu mnoho se honositi. Pravda, že v našem městě nýbrž i v celém národě našem zachovalo se tolik síly a tradic katolických, naše chrámy a domy, naše obyčeje a slavnosti, u nás vše vyznačuje se katolickým rázem v té míře, že směle si osobiti můžeme jméno katolického národu. Mámeť ovšem i my v dějinách svých listy, a v národě svém rody, v životě svém neřesti, na něž Církev hleděla i hledí dosavád okem zkormoucené matere; i u nás rozplemeňovalo se protestanství všeho druhu, i u nás řádila lehkovážnost a nevěrecké bezbožectví náslapníkův francouzské filosofie a prostopášnosti: než to vše byl jenom kal na povrchu, ve srdce národu našeho se to nedostalo. — Pravda, že klesáme a stůněme ve mnohém mnozí, naše rozvody, naše slepota, naše politické hříchy před úmorem i po něm, naše ochladlost v praktickém životě náboženském jsou to vady, za něž slušně trpíme; než kde jest mezi Slovany národ, jehožto velicí duchové by se byli s touž vroucí odhodlaností kořili před Bohem a vinuli se k Církvi? Projděte sobě díla slavných pěvcův našich, všimněte sobě našich románo-

piscův, našich denníkův a časopisův, oč že mi přisvědčíte. Avšak i jinak jsou patrné a pěkné úkazy že — nespíme. Považte, kterak se za novějších časův probuzuje různý život katolický v knížectví Poznańském, kdež vznikají kláštery a řády duchovní, honosíce se neposledními jmeny v národě našem; pomněte, kterak ve Varšavě i za časův císaře Mikuláše I. utužilo se smýšlení a zmáhalo snažení katolické; všimněte sobě Častochovy, ku kteréž se rok po roce valí tisíceové poutníkův se všech stran polské země; pohledte na Litvu, na tu zbožnou Litvu naši a na ten věrný národ, ať již polským aneb starým svým litevským jazykem velebí Boha; všude potkáváte se s pomníky katolického života, všude uvidíte zárodky budoucí slávy, všude objeví se vám před očima obyčej, činy, díla, lidé, svědčící o neumořené síle katolické v národě našem. I u nás v našem Krakově staroslavném toho všeho byste se dohledal, byť ne všude v té bujarosti jako před věky. Duchové svatých a Světíc národu našeho bdí nad tímto městem a nic nepochybujem o novém rozkvetu a zvelebení jeho. — Po hrozném požáru 1849 zdvihly a pozdvihují se z rumův naše svatyně. Starobylý františkánský kostel ješt' opět stánkem živého Boha. Dominikánský chrám nejsv. Trojice ten ovšem utrpěl pohromu, nejprve ohněm a po ohni, jak víte, sesutím části, tak že se oborití musilo i to, což bylo již znova vystaveno. Než i tu podruhé přikročilo se ku stavbě, z almužen synův a dcer starobylého Krakova našeho a katolické Polsky. Dotud arci nevypadly sbírky příliš bohatě, ale bohdá, co není — bude. Na mnoze, tuším, čekáno, zdaž a jak se k druhé té stavbě naši otc. sv. Dominika, dědicové sv. Jacka našeho, míti budou. Buď Bohu chvála, duch sv. Jacka prochvívá srdci nástupcův silou obnovenou, a loňské jubileum vydává ovoce. Nyní již počalo se dílo způsobem slavným. Dne 11. Dubna vykonávaly se služby Boží za vyprošení požehnání Božího k nové stavbě. Kněz *Kulczycki* učinil pak v té příčině řeč, které přejem, by se po vši Polsce rozešla ohlasem. — Avšak i jinak pozdvihuje se památný klášter synův sv. Dominika. Jak víte, náš výborný kněz Sigmund *Gólcán*, jeden z nejnadanějších kazatelův našich, odkojený duchem života v katakombách, vytrhl se z vděčného závodu svého a stal se novicem. K němu přidružil se též i druhý nadšenec láskou k Církvi svaté, puzený touhou po příkladu sv. Jacka sloužiti ji v národě svém. Prosílych se, že tolikéž jeden z nejslavnějších kazatelů našich, odhodlaný

a rázný kněz *Brusinewski*, z podobných příčin touží po klášteře, po sukni, kapi řeholní sv. Dominika. Než zdráhá prý se vrchní pastýř jeho arcibiskup Poznańský, propustiti kněze tak výtečného, zasloužilého a potřebného. — Po mém zdání jsou to úkazy, hodné povšimnutí, jsou to znamení slibného života na příští časy. O jiných napíši, bohdá, v příštím listě. —

[Zahraničné katolické vlasti.]

V *svatém Římě* na den slovanských apoštolů sv. Cyrilla a Methodia (9. Března) 1858.

Řím — město svaté! tak zvolá zajisté každý poutník, když přijde z dalekých krajů, v tomto středišti Církve katolické se obhlídne, a navštíví ona znamenitá místa, která mu tu opět a opět hlásají: „Tys ve svatém Římě!“ — Obzvláštní city pojímají srdce jednohokaždého, když poprvé kráčí k sv. Petru, a došed na náměstí Svato-Petrské, spatří onen majestátný chrám s velikánskou kuplí. Tu ani nepozoruje velikost tohoto náměstí, ani okrouhlé čtveré sloupopadí se dvouh stran, ani přenáramné vodopady, ani nedávno postavené dva kandelabry, jimižto po sedmi lucernách plynem se u večer náměstí osvětluje. Ba on kráčí, jakoby ani neviděl u prostřed náměstí strmící *obelisk*, který císař Caligula z Heliopolis, kde již r. 1473 před Kristem stál, přivesti dal do Říma a který z círku Neronova, r. 1586 za papeže Sixta V. zde postaven a svatým křížem ozdoben byl. On kráčí přímo ku schodům, tu pohledne na velké *sochy* sv. apoštolův Petra a Pavla, an zde stojí, a pak postupuje dále, až konečně přijde do velikánského předloubí svatého Petra, nad kterým jest onen pavlan, s kterého sv. Otec na zelený čtvrtek a na hod Boží velikonoční shromážděnému lidu, ba i celému světu dává požehnání. Tu již bezděky se zastaví, obdivuje výšku této předsíně a v levo jezdeckou sochu císaře Konstantina. Ze síně té vede 5 bran do svatyně (jedna z nich jest zazděná a křížem znamenána a ta jen v čas milostivého léta se otvírá). Poutník, pozdvihna oponu, která se nalézá u všech chrámech v Itálii, otevře vnitřní dvře, a překvapen velikostí, prostranností a skvostností, kráčí prostředkem svatyně této přímo k velikánskému baldachynu z pozlaceného kovu, jenž spočívá na čtyrech kovových, točených, luppením a hrozný ozdobených sloupech, rozkládá se nad hlavním oltářem a nad tak řečenou konfesi. Tu na mramorovém zábradlí, kteréžto v polokruhu se svými 89 lampami

ozdobuje hrob apošt. sv. Petra a Pavla, padna na kolena, děkuje Bohu za tu milost, že se šťastně dostal do svatého Říma, tu vzpomíná na všechny milé přátele — tu se modlí. Podvihna oči, s užasnutím vidí, jak ona velickánská kuple právě nad tímto oltářem se vznáší. Než kdo nmedle ohromený tou velikostí dovede hned při prvním navštívení na posvátném tomto místě pozorovati jednotlivých věcí, jichž tu bez počtu? Chtěje tu jednotlivé věci jako: kolosální sochy sv. *Veroniky*, sv. *Heleny*, sv. *Longina* a sv. apoštola *Ondřeje*, pak sochy *zakladatelův* řeholí, mosaikové obrazy na oltářích, pomníky papežův, oltář papežský pod baldachynem a pak v pozadí oltář se stolicí sv. Petra, ježto jinou kovovou pokryta a od čtyř otců církve držena jest atd. náležitě shlídnouti a poznati, musí opět a opět tuto svatyni navštíviti a vždy bude míti co obdivovati. Pak teprv, když byl s onou Svato-Petrskou basilikou se byl seznámil a v ní jako zdomácněl, může svým přátelům a milým čtenářům Blahověsta něco o svatém Římě, ač jen v krátkosti, napsati.

Mimo nadřečené basiliky sv. Petra navštíví zajisté každý katolík v Římě meškající ještě jiné překrásné svatyně a přede vším ty nejstarší a nejznámenitější. Přední mezi těmito chrámy jest basilika *Lateranská*, první to křesťanská svatyně v Římě, vzdělaná od císaře Konstantina. Na průčelí basiliky té se čte nápis: „*Sacro-sancta Basilica Lateranensis omnium urbis et orbis ecclesiarum mater et caput.*“ Zde se chovají hlavy sv. apoštolův Petra a Pavla a sv. Jana křtitele, zde jest onen *stůl* (oltář), na kterém sv. Petr mši svatou sloužíval a mimo lo ještě jiné svaté ostatky. Ozdobou svatyni té jsou velké mramorové sochy dvanácti apoštolů, jež s obou stran prostřední lodi stojí u výklenčích pilířů. Nedaleko chrámu jest *baptisterium* Lateranské, t. j. křtelnice z času císaře Konstantina, kde se první křesťané křtili, a kde až posud na bílou sobotu židé a pohané od papeže křtění bývají. Zde jest též palác Lateranský, v němžto po tisíc let papežové bydleli, a pak ono znamenité místo, kde se pět obecných církevních sněmů konalo. Nedaleko odtud *scala sanctorum*, totiž ony svaté schody, po kterýchžto Kristus Pán v domě římského vládaře Piláta dolů nahoru vodin byl. Helena, matka císaře Konstantina, dala je přivesti do Říma, kdež jsou u velké vážnosti. Po schodech těchto nikdo nechodí leč toliko po kolenách leze shůru ku kapli bohaté na svaté ostatky, ana má nápis: „*Non est in toto sanctior orbe locus.*“

2. *S. Maria Maggiore*, čili basilika sv.

Panny Marie Sněžné, ana stojí na onom místě, kteréž si nebes královna vyvolila a poznamenala v měsíci Srpnu padlým sněhem. V této přiměřené svatyni vyzlacené prvním americkým zlatem chovají se betlémské jesle, v konfesi pod hlavním oltářem odpočívá tělo sv. *Matěje* apoštola, v postranní kapli tělo sv. *Jeronyma* i ještě mnohé jiné svaté ostatky.

3. *Basilika sv. Pavla* před městem, která r. 1854, ač ještě docela dostavena nebyla, od našeho nynějšího sv. Otce Pia IX. vysvěcena byla u přítomnosti mnoha kardinálův, arcibiskupův a biskupův, kteří tehdaž v Římě přítomni byli, když dogma neposkvrněného Početí nejsvětější Rodičky Boží Marie Panny prohlášeno bylo. Čtyry mramorové tabule, zazděné za hlavním oltářem chovají jejich jména na věčnou památku. I v této krásné svatyni nad konfesi stojí baldachyn na čtyřech sloupech ze žlutého afrického alabastru. Jestif to dar od Mehmeda Aliho, mistokrále Egyptského. Na tomto místě sv. *Lucina* pochovala tělo sv. Pavla, jenž nedaleko odtud stát byl. Krásnou basiliku vystavěti dal císař Konstantin ke cti sv. Pavla. Tu ještě mnoho jiných mučnicků pochováno jest, tak sv. kněz *Timoteus*, sv. *Julian*, sv. *Basilissa* a *Marcionilla*. Zde jest hlava sv. *Ananiáše*, který sv. Pavla po jeho obrácení pokřtil, zde jest hlava sv. *Fotina* a mnoho jiných svatých ostatků. Velebného tohoto chrámu ozdobou jsou krásné obrazy i mosaikové podobizny všech papežů od sv. Petra až na Pia IX.

4. *Basilika sv. Sebastiana*, také před městem, od papeže Damasa vystavena nad hrobem tohoto svatého mučnicka. Na tomto místě odpočívaly po delší čas těla sv. apoštolů Petra a Pavla, až od papeže Silvestra zase na své místo přenešeny byly. Tu jest viděti podzemní kapli, kde první křesťané za časův pronásledování k službám Božím se shromažďovali, a kde sv. Filip Neri celé noci na modlitbách bděl, a sv. Karel Borromejský hořké slzy vyléval: tu viděti katakomby t. j. podzemní hřbitovy křesťanů, kde prvních 14 papežův a mnoho mučnickův pochováno bylo. V této starobylé svatyni se chovají ostatky sv. Šebastiána, jakož i onen sloup, u kteréhož uvázán, a pak jeden šíp, jímžto prohnán byl, mimo to i hlava sv. papeže Fabiána a jiné ostatky svatých. Na cestě od sv. Šebastiána jest ono místo, kde se dle podání Kristus Pán setkal se sv. Petrem, odcházejícím a na otázku Petrovu: „*Domine, quo vadis?*“ odpověděl: „*Romam, ut iterum crucifigat.*“ Proto též kaple zde vystavená sluje „*Domine, quo vadis.*“

5. *S. Croce in Jerusaleme*, totižto onu starobylou basiliku, která od sv. Heleny ke cti nalezení sv. kříže vystavena a od papeže Silvestra posvěcena byla. V této pamětihodné svatyni chová se větší částka svatého kříže, pak jeden z hřebů, jimižto Kristus Pán na kříž připíat byl, dva trny z jeho koruny, díl houby, která zlučí naplněna Spasiteli na kříži podána byla, nápis se sv. kříže, prst sv. Tomáše a mnoho jiných sv. ostatků. Zde jest kaple sv. Heleny, jejížto půda zemí z Jerusalema přinešenou z většího dílu naplněna byla.

6. *Basilika sv. Vavřince* před městem, jižto císař Konstantin nad hrobem tohoto svatého v katakombách sv. Cyriaky vystavěti dal. Krásná půda a dvě ambony, s nichžto se epištola a evangelium čítaly, které se i ještě v jiných starých basilikách Římských nacházejí, ozdobují tento chrám Páně, tělo sv. Vavřince, tělo sv. Štěpána prvomučedníka, které choť císaře Theodosia — Eudoxie z Jerusalema přinesti dala, a tělo sv. Justina jsou předními poklady této svatyně. Návštěvou nadřečených sedm basilik koná se pouť v Římě.

Mimo sedmero výtečných chrámů Páně, hlásajících svatými ostatky svými, že Řím jest město svaté, nalézá se zde ještě mnoho jiných, neméně znamenitých a překrásných svatyní s veřejnými kaplemi. Jeť jich asi tolik, co dní do roka. — Postního času se z většího dílu v nich jako častěji v oněch nadřečených basilikách konají štace. Konaly se posud u sv. *Sabiny*, u sv. *Alexia*, u sv. *P. Marie* v Cosmediu, u sv. *Řehoře*, u sv. *Jana a Pavla*, u sv. *Augustina* (titul to nejdůst. p. kardinála Pražského), u sv. *Petra v okovech*, u sv. *Anastasie*, u sv. *Vavřince* v městě, u sv. *dvanašti Apoštolů*, u sv. *P. Marie in Navicella*, u sv. *Klementa*, u sv. *Balbíny*, u sv. *Cecilie*, u sv. *P. Marie za Tiberou*, u sv. *Vitále*, u sv. *Marcelína*, u sv. *Marka* a u sv. *Venance*, u sv. *Pudenciany* (v tomto domě sv. Petr po prvním svém příchodu do Říma přebýval) a u sv. *Františky Římské*. Ode dneška se dále, jak Římský denník oznamuje, konati budou: zejtra u sv. *Xysta*, sv. *Nerea a Achillea*, pak u sv. *Kosmy a Damiana*, u sv. *Susany*, u sv. *Ondřeje della valle*, u sv. *P. Marie degli Angeli*, u sv. *Martina*, u sv. *Silvestra*, u sv. *Mikuláše*, u sv. *Chrysogona*, u sv. *Cyriaka*, u sv. *Marcella*, *Apollináře a Štěpána*, u sv. *Jana* (před branou latinskou), u sv. *Prisky*, a u *P. Marie del popolo* a v jiných až do provodní neděle. V takovýto den se stkvostně ozdobí chrám, v kterém se právě štace koná; svaté ostatky, které se

zde chovají, vystaví se k veřejné počtě, podzemní krypty, ježto při více chrámech se nacházejí, k návštěvě se otvírají. V mnohém chrámu na den štace připadá též 40hodinová pobožnost, kterážto se v Římě po celý rok v jednom kostele po druhém koná, tak že nejsvětější Svátost oltární po celý rok dnem i nocí vystavena ostává. O takových to slavných dnech lze viděti místa, kdež byl ten neb onen svatý mučen, aneb kde tělo toho neb onoho svatého leží, aneb kde se alespoň nachází mnoho svatých ostatků, ježto v krásných a drahých skřínkách vyloženy bývají. Který křesťan, vida takové bohatství ostatkův svatých a drahocenných památek nemusí volati z hlubokosti srdce: „Řím, za-jisté to místo svaté!“

Až potud jsem mluvil o ostatcích svatých mučedníků a protož nemohu opominout ono místo, kde tisíce z nich mučnickou smrt byly podstoupily — míním totižto *Kolosseum*, čili ono podlouhlé — okrouhlé divadlo, jehožto ohromné zdi alespoň z částky se zachovaly. Toto velikánské stavení má 100° délky a 85° šířky, kolkolem jest šest sester zdí, z nichžto zevnější jest nejvyšší (25°) a z pěti ostatních, každá nižší a poslední nejnižší. Každá jest překlenuta, tak že chodby činily, kde byly mramorové sedadla v pěti odděleních, jakož i z podloubí se lid shromážděný do areny díval, kde křesťan s divokou zvěří se potýkati museli, a krev svou vyhlívali pro Krista. Nyní v prostřed oné arény, kde k pouhé rozkoši zkaženého Říma křesťané ukrutná muka trpěti museli, stojí kříž, a kolkolem štace křížové cesty. Jak hluboce dojmá to každého křesťana, když uvažuje to všecko na zříceniny nádherného Říma pohlidne. — Tu obdivuje prozřetelnost Božskou a klečí mezi bratrstvem, které každý pátek a každou neděli přichází do Kolosseum, na kázání mnicha Alkantaránského a na křížovou cestu. Tak zvítězil Kristus a jeho svatá víra nad mdlami Římanův a nad jejich bludy! Tak hlavní město pohanské stalo se hlavním městem celého křesťanstva a sídlem Cirkve! — Ne-daleko u znamenitého tohoto Kolosseum jest ona starobylá svatyně, v které se uschovaly ostatky sv. Klementa, když se naši slovanští apoštolové sv. Cyrill a Method z Chersonezu do Říma byli přinesli. Tady též sv. Cyrill pohřben byl, a sice dle Baronie u oltáře sv. Dominika v levo od velkých dveří. O jaková by to byla radost, kdyby k tisícileté památce, kteroužto celý česko-slovanský národ v r. 1863 slaviti bude, tyto svaté ostatky až potud nevyprávěné se našly a daro-

valy se duchovním synům sv. Otcův. — Zde tedy u sv. Klementa má českoslovanský národ hrob svého apoštola. Co divu, když hned po svém na víru Kristovu obrácení a ještě pilněji za pozdnějších časů Čechové pilně do Říma putovali a zvláštní dům zde měli, který, ač jest nyní v cizích rukou, přede až podnes nápisem svým svědčí, že Češi tu své hospicium měli. Byl prý, jak se dozvídám, přivtělen k hospici *dei pellegrini* a později prodán. Za to ale každý poutník český má v tom samém hospicu až na tři dni přijat a všim zaopatřen byl. Chorvátsko, Illyrsko a Dalmátsko má zde až posud vlastní hospic u sv. Jeronyma a pp. biskupové tamnější se právě teď na tom usnesli, že chtí zvětšiti a zvelebiti kapitolu, kteráž se při jmenovaném chrámu nachází. Ma se tu zřídit až 8 pohostinských pokojů a snad, kdyby místa bylo, i Čech a Moravan by tamna nějaký krátký čas přijat byl! — Onu předústojnou basiliku sv. Klementa zajisté každý česko-slovanský poutník a o slavnosti našich sv. apoštolů Cyrilla a Methoděje zajisté každý česko-slovanský kněz v Římě, aby tam nejsvětější oběť mše svaté Bohu přinesti neopomine. Tohoto roku učinili to p. generál-definitor řádu kapucinského P. *Mauricius Sruška* a p. *Josef Polach*, diécesan Olomucký, a pisatel těchto řádků. A kde mnedle bychom byli mohli lépe ke cti našich sv. apoštolů mši svatou sloužiti za národ česko-slovanský a na úmysl Dědictví sv. Cyrilla a Methodia, nežli v Římě u sv. Klementa! —

Konečně kdo jsa v Římě nenavštívil by též znamenitý chrám sv. *Anežky* před branou *porta pia*? — I tento překrásně ozdobený dům Páně císař Konstantin uad hrobem dotčené svěťice v katakombách dal vystavěti. Čtyřicet osm stupňů vede do něho na bývalou půdu katakomby, v níž bylo tělo oné 13leté svaté pochováno. Na oltáři stojí socha této Svaté, ana pro svou stálost u víře a čistotu panenskou brzy po smrti takový důstojný pomník obdržela. Zde se zjevil jejím rodičům, plačícím nad hrobem milé dcerušky, zástup panen v jasném světle obcujících a oni spatřivše mezi nimi po boku beránka nad snih bělejšího dceru svou, potěšili se (*Acta s. Agnetis*). Nu památku toho se zde každoročně na svátek sv. Anežky (21. Ledna) dva bílí beránci při mši svaté obětují. Beránci tito chováji pak se od jepťšek, a z vlny dělají se pallia, jež se potom kladou na hrob sv. Petra a patriarchům a arcibiskupům se posylají. Vedle této basiliky jest klášter Lateranských Augustiniánův a ona síň, kde sv. Otec Pius IX. dne

12. Dubna 1855 s několika pp. kardinály, s rakouským generálem p. hr. Hoyošem s některými vychovanci propagandy, a s jinými duchovníky, an se strop probořil, z prvního pátra dolů spadl a té nejmenší škody neutrpěl. Nápis v kostele a veliký obraz v té samé síni — právě se dohotovuje — budou událost tuto i budoucím časům zvěstovati. Dne 12. Dubna chce Jeho Svatost zde vždy mši svatou sloužiti. — Nedaleko od tohoto znamenitého místa jest *coemeterium Alexandri I. in via Nomentana*, kde se nad hrobem svatých mučovníků Alexandra, Eventia a Theodula nový chrám stavěti bude, poněvadž se tam právě za našich časů vykopávaly hroby dotčených svatých, ano i chrámová kaple z druhého křesťanského století pocházející. — Dr. Loberšner.

Z Paříže v Dubnu 1858.

Kdo viděl Paříž před lety o velikénoci a všiml ho sobě tohoto roku, s nápadnou potkal by se tu proměnou v životě obecném. Za krále Ludvika Filipa nebylo hrubě známenati, že slaví Církev Hod Boží velikonoční; na ulicích a po domech z většího dílu vše bylo více méně jako všedního dne. Na Velký Pátek jedva tu onde viděti bylo jaký taký rozdíl. — Jinak to, buď Bohu chvála, nyní. Od několika rokův rozmáhá se smysl, duch i život katolický ve všech vrstvách společenských. Po celý týden velikonoční nalezl bys ve chrámech zástupy lidu, připravujícího se na rekolekcích; na zelený čtvrtek, o velký Pátek a na bílou sobotu jsou kostely přeplněny; neunavení kněží káží tu třikráte za den ráno, odpoledne i večer, a vždy bývá tu síla posluchačův. A co kajicníků tiskne se k zpovědnicím a k stolu Páně! — Jindy neostýcháno se na velký Pátek hýřiti: nyní ve mnohých hostincích nikomu nedají masa a všecka divadla jsou zavřena. — Vše valí se k Božím hrobům. Almužny, ježto se dotčených dnův skládají po chrámech, mohou se pak pokládati za jisté měřítko pobožnosti a prociťlé lásky katolické. Nevím sice, mnoho-li sešlo se letos, ale bezpečně tvrditi mohu, že se při sečtení ukáží — sta tisíce frankův.

A kdo mnedle přispěl k tomu, že v novověkém Babyloně zdvihá se nový Jerusálém? — Či snad to zásluhou nynější vlády? aneb přirozeným toliko následkem běhův časových a vysílenosti lidské? Nikoli! — Obrat a pokrok náboženský v Paříži, směle můžeme pokládati přede všim za ovoce požehnané činnosti několika šlechtitných apoštolských kněží, jež vzbudil Bůh francouzskému národu. Pomáhalyť jim sice též okolnosti časové: avšak

slovo, činy, obětovný život jejich, byly nástrojem, kterým působila, působí milost Boží. — Jeden z novověkých apoštolů těchto, velebný, blahoslavený otec *Ravignan*, nedávno tomu po práci odebral se k Pánu svému co sluha věrný. Veliký tento kněz narodil se r. 1793 právě toho dne, když umíral v Paříži na krvavém popravišti rukou katanův dobrý král Ludvík XVI. — Za vlády Napoleonovy dokonav studia, již r. 1816 objevil se *Ravignan* co mladý právník, jemuž slavná kynula budoucnost. Než čemu svět nerozuměl, 5 rokův na to se již na slovo vzatý právník vytrhl ze všech dosavadních poměrů svých, odřekl se světa i slávy jeho, a odebral se do semináře u sv. Sulpicia. Stalot se to r. 1821. Tři leta později (1824) vzdělaný bohoslovec, žádaje dovršiti obět sebe samého, uchyluje se, co nováček do řádu sv. Ignacia — odchází k Jesuitům v *Monterouge*. —

Z *Varšavy* dne 13. Dubna l. p. 1858.

Milo mi, že mohu podati Vám bližší zprávy o vzniku blahoděnné družiny našich *Felicianek*. Nabytí jsem vědomostí těchto z pramene bezpečného a cele se naději, že se ovšem i Vám i čtenářům Vašeho *Blahověsta* nejlépe zavděčím, podám-li přepis listu kněze *H. . .* ta.

Jistá *Terciarka* řádu *S. O. Františka*, připojeného k družině *OO. Kapucínův* ve *Varšavě*, náležela po delší čas k bratrstvu sv. *Vincencia* a *Paula*, založenému na osadě sv. *Kříže*. Bratrstvo toto, jak známo, ujímá se chudých; každý úd dotčeného bratrstva má několik rodin pod svoji ochranou, jež musí každého téhodne navštěvovati, aby přinášejce pomoc materialní, nabytí příležitosti, působiti též v mravním ohledu k duchovnímu prospěchu jejich, což arci hlavním jest účelem a předním úsilím bratří sv. *Vincenciových*. Dotčená *terciarka* navštěvující rodiny své, poznala rozmanité strasti chudého lidu; neušloť pak zraku jejího, že druhdy duchovní, mravní neřesti mnohem více tíží na chudině, jak bída vezdejší. A to jí bylo podnětem, že se všemožně zasazovati počala o pozdvižení, o napravení nešťastných ubožáčkův. Než nejednou přesvědčila se, že úsilí její přichází na zmar, jedině týdenní navštívení každé takové rodiny nedostačuje k napravení jich, na to že třeba ráznějších prostředkův a výhradní péče o ně. A tu obrátila zřetel přede vším na ženy, schvácené věkem a neduhy, jakož i na děti, opuštěné a zůstavené bez vychování. I

uasmyslila si, že stařenám a mrzačkám opatří jisté útočiště a pak též dohlédati bude na mravní život jich. Co se opuštěných dětí dotýče, umínila si, těch že se nacele ujme a vyučovati je bude náboženství a jiným věcem, potřebným v jich stavu a tudíž také pracem užitečným. Než tu nemalá vyskytla se nesnáze — nedostávalo se potřebných peněz. Lidu milovná *terciarka* naše, žijíc ještě při rodičích neměla žádného jmění, kterým by cele po vlastní vůli své vládnouti mohla. Nevidouc jiné pomoci, uchýlila se s prosbou k několika důvěrnějším známým, žádajíc, aby jí dávali měsíčně po několika zlatých na útočiště pro chudé. Nejedni neoslyšeli ji. Majíc pomůcku tu pojištěnu, najala na Novém Městě příbytek na podstřeší. Platilať zaň 90 zl. čtvrtletně. Opatřivši je potřebným náradím, ubytovala v něm z počátku 10 stařen a 15 dětí; načež dne 21. Listopadu 1855 (bylť to den obětování *BP. Marie*) požehnané to útočiště rádně otevřeno a 8. Prosince o slavnosti neposkvrněného početí církevním řádem zasvěceno jest.

A jakové živobytí nastalo nyní v památném úkrytu na Novém Městě? Co se výživy dotýče, dostávalo se jí chudákům z rukou *Prozřetelnosti* Boží, přispívalo bratrstvo sv. *Vincencia* vařivem; některé dobročinné osoby posílaly zbytky od obědu a polívka přicházela od fortny *OO. Kapucínův*. Takovou měrou chudáci ti, ač neměli žádných jistin a nebyli s to, vydělati sobě čeho, nikdy netrpěli nedostatku. Bůh sám živil, odíval, opatroval je. Živobytí jich bylo jednotvárné, podělené na práci a modlitbu. Hodiny byly rádně rozvrženy a podle pořádku toho musily se též řídit. Ráno vstávaly všechny zároveň: modlitby vykonávaly se společně; společně chodívalo se na mši svatou do blízkého kostela. Děti učily se katechismu, biblické historie a ručním pracem. Ředitelkou, učitelkou a duchem celého tohoto zařízení byla dotčená *terciarka*, kterážto co jí vybývalo času po vykonání povinností u rodičův, pracovala mezi milými chudáčky svými. Něco později připojily se k ní dvě druhé *terciarky* řádu sv. *Františka* a Bůh čím del, tím patrněji požehnával. — Přibývalo stařen, přibývalo dětí, památný byt nad podstřeší novoměstském nestačoval a musit se najmouti příbytek prostornější. Tak se dobročinný, právě katolický ústav náš přestěhoval na mosteckou ulici, kdež se již za prostorný byt

1800 zl. p. platiti musilo a — *mohlo*. — Ústav blahodějný, jenž povstal právě z ničehož, zakládaje se celo na důvěře v Boha, nalézal čím dále, tím více přátel a dobrodincův. V popředí mezi nimi skvějí se jmena kněze Benjamina, nynějšího biskupa Podlaského, hr. Augustové Potocké a hr. Pusłowského (Xaver).

Dotčený hrabě koupil palác bývalé biblioteky Żaluských, věnoval ho na příbytek blahodělnému ústavu, v kterém se nyní 18 stařen a mrzaček, 81 děvčátek, 13 terciarek a 18 sester nalézá. Ústav ten odevzdal se pod ochranu sv. Felixy, z řádu kapucínského, patrona to chovancův a dětí. Opatrovnice ústavu řídíce se duchem svého patrona, žije se z almužen, a nemajíce žádných stálých důchodův, ani na příští časy nebudou míti čehos podobného. Všecko, což se vidí pod střechou jejich, jest rázem chudoty; netrpí se tu nic zbytečného; šat, jídlo, náradí, příbytek, všecko jest sice čisté a pořádné, zároveň ale též skromné a sprosté. Jedná se tu zajisté přede vším o to, aby co nejvíce nuzných a opuštěných, mrzákův a sirotkův opatřiti se mohlo. Nikomu z dosavadních opatrovnic nenapadlo, obmezovati se na jistý počet opatrovancův. Pokud místa dostačuje, přijímá se ochotně každý, komu láska křesťanská sloužiti a prospěti může. Vše, což típí, nechat nalezne u nás útočiště, ochrany, pomoci: takové jest heslo našich Felicianek. *Nikoho* neodbyti, pokud jest v domě koutek prázdný, to pravidlem jejich.

Děti, kteréž se vychovávají u našich Terciarek, učí se čísti, psáti, počítati, učí se katechismu a biblické historii, učí se šiti, plést, práti, vařiti; ovičí se v každé práci, aby záhy navykly rozmanitým věcem, kteréž se od nich, když přijdou do služby, žádati budou. Hlavní úlohou, ku kteréž terciarky naše všemožně prohlédají, jest to, aby se duch pravého náboženství zakořenil ve srdci a opanoval v životě mladých schovaneček. Takovou měrou budou z křesťanské té lidumilovny vycházeti bohdá služby zachovalé a ctnostné, na něž nebudou sobě moci nářkati pánové a paní jejich; služby, osvěcené světlem, jež přichází od Boha a vede k Bohu. — Mimo to sluší podotknouti, že se u Felicianek našich ovičí a vzdělávají terciarky, kteréžto se chtějí z pouhé lásky věnovati na službu maličkých v ochranitelných vesnických. Panny neb vdovy, jež se chtějí oddati na dotčené záslužné dílo, každé chvíli přijaty

bývají v ústavu, ať lépe dím v nezavřeném klášteře sv. Felixy. Tam navodí se ke všemu, čehož jim potřebí jest v příštím povolání; tam učí se způsobu, kterak se má vykládati katechismus a vůbec jak sluší vésti děti. Tak jim uplyne rok. Po roce vysílají pak se odsud na venkov do ochranitelů, zavazující se, že chtějí všemožně z celé duše pracovati o ušlechťení a vzdělání vesnických dítek. Jedinou odměnou, kterouž si vyhrazují u pánův, jimž náležejí dotčené ochranný, jest výživa i oděv, ovšem velmi skromné a sprosté. Každá taková terciarka zůstává pod obzvláštním dozorem představené čilivrhnice ústavu našeho; podává vědomost o svých činnostech a v ustavičném trvajícím spojení s Varšavským ohniskem, má sobě zaručené útočiště, kdyby buď pro nemoc aneb z jiné příčiny k další práci stala se neschopnou.

Z toho již vidíte, že se dům sv. Felixy stal již ohniskem a pramenem požehnané činnosti, kteráž se rozšiřuje po veškeré zemi naší. Nepochybujem, že chudé sestry Felicianky pod ochranou Boží, provázené požehnáním Páně obohacovati budou čím dál tím více chudé národu našeho. Avšak i jiným ještě lidem poskytuje se útočiště v domě sv. Felixy. Osoby ženské, nekatoličky aneb nekřesťanky, jež chtějí státi se katoličkami, nalézají u Felicianek přístřeší, opatření a všeliké pomoci, co jim jí třeba. Sestry se jim ochotně propůjčují za učitelky v zásadách svaté víry katolické.

Veškeré toto zřízení, dům sv. Felixy s celou svou čeledí bojících se Hospodina, vznikly a rostou pod obzvláštní duchovní správou a ochranou otce Benjamina, nyní biskupa Podlaského, druhdy provinciala OO. Kapucínův. Dva kněží z téhož řádu vyznačení jsou kapitulou k vykonávání služeb duchovních v domě; družina pak ctihodných Felicianek, zůstávajících pod správou jich, záleží ze sester a konversek. Jedny i druhé zavazují se jednoduchým slibem, že chtějí život trávit v přísné chudobě a zasvěcovati jej skutky milosrdenství duchovního i tělesného, vyučující děti a k smrti připravující stařenky, ošetřující potřebných a pokud dostačují síly, každému propůjčující se za služby a pomoci pro chválu Boží, kdekoli a jakkoli Regule terciarek jest jim za pravidlo. Přísné klauzury dosud nemají, aniž jí, tuším, kdy bude potřebí. Dobročinné snažení své províjejíce modlitbou ku podivu to,

kterak sloužící bližním, sami v dokonalosti křesťanské se rozmáhají a blaze působí. — A při tom při všem, kde jim zbude času, vynakládají ho na rozmanité ruční práce; tu na ozdobu chrámův Páně, tam ku potřebě lidské a na opatření sebe samých.

Hle, toť jsou naše Felicianky; toť počátky řádu, kterýžto za těžkých časův povstal na zemi polské a viditelně rozvíjí a zmáhá se pod ochranou Boží. Nepochybujem, že v krátkce rozprostře se po celé zemi naší jako síť Páně sestry Felicianky se svými školami a se svou neunavenou činností pro spasení duší. — Bůh jim žehnej, ať jsouce Jemu ke cti jsou též chloubou katolického národu našeho. S. Z.

CÍRKEVNÍ KRONIKA.

Z Prahy. Neunavená dobročinnost JJ.MM. císaře Ferdinanda a choti jeho každým dnem novými se osvědčuje oběťmi. — Ze všech končin říše přihlašují se prosebníci a na vše strany rozcházejí se dobrodiní z císařských rukou na hradě Pražském. — Tak pokud se o tom dočítáme v novinách, dostalo se od tamtud 4000 zl. na chrám Páně v České Lípě, 200 zl. na oltář v Sušici, 400 klášteru v panen Alžbětínek v Budíně, 400 zl. klášteru milosrdných bratří v Praze, 400 zl. na školu Výpavskou v Krajíně, 200 zl. na dětskou nemocnici sv. Josefa v Praze, 100 zl. špitálu u sv. Bartoloměje atd. A tak to chodí týden po týdnu, měsíc po měsíci, rok po roce. Možná-li nevzývat Boha, by ráčil prodloužit život a korunou milosrdenství svého korunovati milostivého Ferdinanda i zbožnou choť Marii Annu. —

— Slavnost sv. Jana Nepomuckého vykonávala se v Praze ovšem tímž způsobem jako za minulých let. Poutníkův sešlo se i letos nemalé množství, tak sice, že se již v sobotu po mostě procesí valilo za procesím. — V sobotu večerem přijel též na pouť J. Emin. p. kardinál primas Ostrihomský Jan Scitovský, jenž ubytovav se v residenci J. Emin. našeho p. kardinála, na den sv. Jana mši svatou sloužil u hrobu velikého světce našeho. Netřeba připomínati, že se jako veždy v sobotu před večerem pobožnosti k sv. patronu našemu konaly netoliko ve chrámech a na mostě, nýbrž na rozličných stranách měst Pražských, u p. na Václavském, na Karlově náměstí, u sv. Mikuláše na Starém městě, na plácku Sv.-Janském blíže Milosrdných a j. Bohdejž, by se jen dobré vůle a zbožné horlivosti našeho lidu

všady náležitým způsobem napomahalo a nikde již nezpívaly se písne nedůstojné věci a poety svatě! —

— J. Emin. p. kardinál vydal se i letos záhy na své visitační cesty apoštolské. — Vyjev z Prahy d. 18. Dubna obrátil se na západní stranu svého arcibiskupství a d. 20. Dubna počav práci svou v Karlových Vářích projíždí nyní osady střídnictví Hroznětinského, hodlaje během 24 dnův 18 osad navštívit a moci svou apoštolskou utvrditi ve víře. — Do Prahy navrátí se d. 14. Května, načež po slavnosti Sv.-Janské, o svátcích svatodušních jako za minulých let v sobotu, na Boží hod, jakož i v Pondělí svatodušní svátost birmování udělovati bude. V Úterý svatodušní zastane ho ve svatém úkonu apoštolském nejdůst. p. světicí biskup Petr Krejčí. J. Emin. p. kardinál totiž odebere se tohoto dne na Tetín, kdež se od 17. Května missie konati bude a při konci církevním řádem opět se zasvěti obnovená památná kapla sv. Kateřiny.

— V Praze odbývá se letos opět jako za minulých let Májová Pobožnost, zařízená péčí katolické jednoty. Českým jazykem koná se v kostele sv. Klementa o 7. hodině a jazykem německým v kostele vel. PP. Uršulinek o 6 1/2 hodině pod večer. — Za předmět k rozjímáním obráno sobě letos Život B. P. Marie, ale tak, že se zároveň obrací zřetel na život křesťana v Církvi ode křtu svatého až na smrtelné lože. Rozvržení předmětu dotčeného podal Dr. Ed. Terš.

— Jednota sv. Ludmily měla při konci r. 1857 193 údův a podporovala týdně 191 chudých. Mimo to udržuje školu, již 105 dívek navštěvovalo.

— Dne 12. Dubna pochován jest na Vyšehradě vys. důst. probost starobylé kapitoly tamnější J. A. Justl. Průvod měl sám J. Emin. p. kardinál, provázený vys. důst. kapitolou Vyšehradskou, jakož i valným počtem duchovenstva. V Pánu zesnulý kmet, byl jeden z nejstarších kněží v naší dicési. Narodiv se v Litoměřicích r. 1765, a na kněžství posvěcen byv r. 1788 v málo několika letech stal se již (r. 1803) guberniálním raddou a referentem v duchovních záležitostech, načež r. 1814 učiněn referentem v příčině duchovních věcí, studií a politických fondův, r. 1815 povýšen za dvorního raddu ve spojeném dvořské kanceláři. — Na úřadě tom vznešeném pobyl pak do r. 1829, kdežto do státní rady byl povolán a r. 1831 za skutečného státního a konferenčního rádce povýšen, v kteréžto důstojnosti setrval až do r. 1848. — Od roku 1848 až do smrti své zůstáváje na odpočinutí nepřestával všimati sobě všeho,

cožkoli so dělo důležitého v životě Církve a státu. Co kněz skvěl se nebožtík od r. 1803 v rozličných důstojnostech, až pak se r. 1818 stal proboštem v Staré Boleslavi a r. 1835 proboštem starobylé kapitoly Vyšehradské. — Ostatně netřeba podotýkati, že muž v tolikém ohledu výtečný byl tolikéž údem přemnohých učených a dobročinných spolkův, a pro zásluhy své vyznačen od milostivých panovníkův. — Zachovav sílu a bystrotu ducha svého, až do konce života svého 93letý kmet umdlivati počal teprva v poslední nemoci, jež ho v měsíci Březnu zachvátila. Tiše a poklidně činnou a ušlechtilou duši svou odevzdav Pánu, jmění své odkázal na menší semenisko v Litoměřicích. —

Z Hradce Králové. Milostivý čas plnomocných odpustkův odbývá se ovšem i u nás jako ve druhých diecích země české. — JM. p. biskup vydá se pak na visitace kanonické ve strídnictví Německo-Brodském, Polenském, Královickém a Lipnickém.

Z Bechyně. Dne 22. Dubna vykonávalo u nás okolní duchovenstvo pospolitě sv. zpověď a přijímání. Na ten den sjelo a sešlo se tu 24 kněží v kláštere sv. Františka. O deváté hodině odebrali se všickni do chrámu Páně Rodičky Boží. Vel. kněz kvardián, *Jiří Nuschl*, otevřel pobožnost latinskou řečí, v kteréž potřebu a užitečnost duchovního obnovení krásně vyváděl, a pak předběžně potřebné modlitby jménem všech konal. Již následovaly kající žalmy, duchovní hodinky před svatou a po sv. zpovědi kněžstva. Mši svatou sloužil nejstarší vel. p. farář Bošilecký *Tomáš Johánek*, při čemž vel. kněz kvardián se svým duchovenstvem přísluhovali. Mezi mši svatou po přijímání z rukou důstojného p. celebranta přijímalo ostatní kněžstvo; hořící svíce držíce v rukou. Po mši svaté modlil se p. kvardián modlitby, pak dokonaly se hodinky s *Te Deum laudamus*. — Láska klášterního kněžstva shromáždila přítomné k stolu svému. Posléz u srdečné toužebnosti na budoucí čas od sídla Rodičky Boží se všickni rozešli v lásce Boží.

Z Vídně. Před několika roky učinil J. Exc. p. ministr Thun dotaz u generála Jesuitův, zdalíž chce „tovaryšstvo“ v každém ohledu držeti se pravidel a zásad, kterých se šetří vůbec na všech gymnasiích rakouských. Odpověď, kteroužto mu dal tázaný generál Bux vyšla nyní na světlo. V památné listině této zřejmě se praví, že vedle základních pravidel řádu nelze v každém ohledu řídit se vedle plánu, oblíbeného ministerstvem. Jesuiti prý totiž podle dávného zřízení škol svých hlavní váhu kladou na důkladné vzdělání v literatuře klasické a ve filosofii, zamí-

tající nauky přírodopisné na nižších třídách škol gymnasiálních. — Ano, dotčený generál má za to, že prý jest povznešení nauk realních a tudíž ztenčení studií klasických jeden z hlavních hříchův nové metody. List ten nedávno teprva vyšlý na světlo, psán jest již r. 1854 a s ním souvisí bez pochyby, což od několika let mluveno o proměně učebního plánu ve školách gymnasiálních. —

— Obřad umývání nohou vykonával se ovšem i letos v císařské dvorní kapli. JAV. císař učinil to při 12 starcích a JCV. arcikněžna *Sofie* zastala JAV. císařovnu při stařenkách. Každý z dotčených starcův a stařen obdržel po dávném obyčeji nové šaty, vyčastován jest za císařským stolem a obdarován 30 dvacetníky jakož i cínovou nádobu, v kteréž se mu podalo víno.

— Nový biskup Křizovacký nejd. p. *Jiří Smičiklas* na úřad svůj v Církvi Boží vysvěcen jest dne 21. Března ve slovanském chrámu Páně u sv. Barbory. Světil pak jej nejd. p. biskup *Jan Leményi* s J. Exc. pp. biskupy J. M. *Leonhardem* a *Fr. Zenkerem*. Jak samo sebou se rozumí, svěcení dělo se vedle obřadu východní Církve.

— V témž chrámu Páně u sv. Barbory sloužila se dne 14. Března mše svatá ve čtyrech jazycích. Kněz *Mojžiš Machat*, generální vikář v Syrii sám, některé modlitby vykonával řeckým a jiné arabským jazykem, evangelium četlo se po slovansku a epístolu pak rumunsky.

Ze Slovenska. V Jareněné nalézá se starobylá kapla, o kteréž, jak čteme v „Příteli slovenském“ povídá si lid, že tam sv. Method mši svatou sloužil, když putoval do Říma. Výtečný, nyní již v Pánu zesnulý kněz *Jan Zadravec*, horlivý a příkladný to Slovinec, odkázal znamenitý peníz na obnovení památné kaple.

Z Tyrolska.*) V Brixenské diecesi letošního roku povstala *Marianská společnost* v Tyrolsku ze stavu duchovního i světského, která za účel si uložila, dokonale katolické knihy v jazyku německém k poučení, vzdělání a křesťanskému vyražení katolickému lidu za nejlevnější cenu v Inomosti (Insbruck) vydávati. Jestli od duchovní a světské vrchnosti potvrzena, a vlastní knihtiskárnou opatřena. Lid i duchovenstvo katolické vyzývá se k účastenství v blahonosném spolku. — Každý spoluúd platí ročně jeden zlatý stříbra, který u svého duchovního správce složí. — Za odvedený peníz ten spoluúd:

*) Erlass des bish. Ordin. v. Budweis. 1858, Nro 8. Z. 34. Ord. S. 61.

1. obdrží knih od společnosti nejméně v 40 tištěných arších;

2. nabude práva z poznamenání *dobrých knih*, které s první záсылkou každému spolu-
údu se dodá, by dle libosti knihy sobě u oné objednal, při čemž třetina krámské ceny se mu srazi.

Knihy, od společnosti vydané, až v sídlo vikariátní (dekanátní) bezplatně se dodají.

Od spolku téhož nevydává se žádná kniha, leč církevně uznaná a potvrzená.

Za dokonalost obsahu těchto knih, jakož i za náležitou záсылku ručí společnost.

O když milá vlasti se dočkáš také též společnosti! Co podniklo Tyrolsko, můžeš i ty katolické západní Slovanstvo. Maria, Rodičko Boží, žehnej jim i nám se Synáčkem svým! —

Z Říma. Při posledním konsistorním shromáždění kardinálův jmenoval sv. Otec 7 nových kardinálův. Staliť pak se jimi: Msg. *Cyrill Alameda y Brea*, arcibiskup Toledský (nar. r. 1781), Msg. *A. Ben. Antononuci*, arcibiskup Ankonský (nar. r. 1798), Msg. *Em. Joach. Taranion*, arcibiskup Sevillský (nar. r. 1782), Msg. *H. Orfei*, biskup Cezenský (nar. 1800), Msg. *Jos. Mileši-Pironi-Ferretti*, ministr obchodu. Tito připočtení jsou do sboru kněží; kardinály jáhny učiněni jsou Msg. *P. de Silvestri*, děkan sv. Róty (nar. r. 1803) a Msg. *Theod. Mertel*, ministr vnitřních záležitostí.

— Sv. Otec dal ve čtvrti Trastevere vystavěti prostranný dům, na obyč. chudých nájemníkův. Mírná činže, kterou platiti mají, odvádí se spítálu sv. Jana v Lateraně, i má se jí vždy užiti ku prospěchu ženštin, trpících chronickými nemocemi.

— Výtečný kardinál Ferretti stal se velkým převorem řádu Jerusalemského. Dotčený kardinál směle může se pokládati za jednoho z předních knížat ve sboru kardinálském. Dříve byl nunciem papežským v Neapoli a když tam vypukla cholera, šlechetný vyslanec papežův prodal i stříbro své, aby mohl pomáhati potřebným. Předě třemi lety počala cholera zutiti v diecési jeho. Apoštolský biskup sotva se byl o tom dozvěděl, bez prodlení pospíšil tam a kdekoli bylo potřeby, radil, pomáhal, podněcoval kněžstvo i lid k činům kajcnosti a pravého milosrdenství.

— V Římě vyšetřuje se život příkladného kněze Ignacia Capizzi-a, Siciliana, kterýž byl r. 1783 zemřel v Palermě. Apoštolský tento služebník Boží chodě po širých končinách své vlasti, všady zvěštoval evangelium, rozšiřoval semeno víry a rozněcoval ducha lásky Kristovy. Hlavní zásluha jeho ale

záleží v tom, že prohlédaje ku vzdělání lidu, zakládal školy, koleje, gymnasia.

— Ve svatopostní čas káže se po všech farních kostelech římských s velikou horlivostí. Mezi kazateli tohoto roku vyniká Francouz, missionář, kněz St. Paul, kterýžto se ubírá do Číny, máje tam dostaviti se na místo kněze Chapelaina, nedávno umučeného. Kněz St. Paul doráží hlavně na nevěru našeho věku a na marnost ženštin, kterouž jest ovšem tíž vykořeníti, než modlářství v Číně. Ve dvou kostelích římských káže se jazykem polským a kněží Hieronym Kajsiewiç a Petr Semenenko počínají sobě co důstojní dědicové řečnické slávy apoštolského Skargy.

— Novějších časův strojí se důležitá usnešení co do svobody Církve katolické v Rusích. Hr. Kiselev, ruský vyslanec v Římě, obdržel k tomu konci nové *obzvláštní* instrukce, z nichž viděti, kterak si Alexander II. přeje vyhověti žádostem sv. Otce a Církvi katolické dopřáti, což jí přísluší.

— Čas milostivý neboli čas vyznačený k získání plnomocných odpustkův trval v Římě od 28. Února do 28. Března. — Sv. Otec ohlašuje ho věřicím, povzbuzoval k modlitbám za obrácení netoliko jednotlivých lidí, nýbrž celých národův. Rozumíť se samo sebou, že se modlitby ty diti mají hlavně za obrácení *schismatického* východu, kdež Rusové, Bulharé, Srbové, Řekové pravě jednotě církevní se cizí *protestantského* Anglicka, ježto by katolickou bylo vlasti, missionářům katolickým otevřely by se brány do všech pomotských krajín pohanských.

Z Italie. Nový patriarcha Benátský *Angelo Ramazzotti*, rodilý Milaňan, jest velekněz, že sobě Benátky lepšího žádati nemohly. Pocházejze ze vzácné rodiny Milanské, po ukončení právnických studií věnoval se nejprvé advokatii. Avšak v krátce odřekl se úřadu tohoto a šel do semináře. Dokonav tu studia, stal se knězem, založil sirotčinec v Saronně a přidružil se k bratři Oblatův sv. Karla Boromejského, kteřížto mají za účel pomáhati ve správě duchovní. Výtečný kněz založil pak semenisko, v kterémžto se vzdělávají missionáři pro Oceanii. — Za časův krvavých bouřek r. 1848. osvědčil se kněz Ramazzotti co služebník křesťanské lásky, ujav se opuštěných dítek, jež byly nešťastnou náhodou zůstaly v Miláně, když byli němečtí rodičové jejich mimo nadání z města na útěk dáti se musili. — Za potomních let stal se výborný kněz biskupem v Pavii, kdežto byl palác jeho biskupský obzvláště za poslední povodně útočištěm a přístřeším chudému, potřebnému lidu. —

— Katolické obyvatelstvo na ostrově Malte žádalo u vlády anglické, aby se nebránilo katolíkům, do rady obecně volivati sobě též kněze. Vláda anglická však žádost tu naprosto zavrhlá. — Nový to důkaz liberalnosti anglické.

— V Neapoli skonal d. 13. Dubna slovutný kněz Ignac Knoblecher, vysoce zasloužilý střídník apoštolský v misii ve střední Africe. Jestliže ztráta nad míru bolestná. Bůh mu rač dáti odměny hojně po dile apoštolském a vzbuditi hodného nástupce.

Z Piemontu. Pověstná „cassa eclesiastica“, pokladnice sebraná ze zrušených kapitol, klášterův, beneficíí brzo se octla na mizině. Ministerstvo žádá letos o podporu ze státní pokladnice (a sice jenom 750.000 lir), poněvadž prý by nemohlo vypláceti vše, což sluší. Než tak to chodí, kdež lidé z církevního zboží zbohatnouti chtějí. Ministerstvo sardinské zrušilo mnoho klášterův pod tou záminkou, aby prý se přilepšilo nižšímu duchovenstvu. — Nadarmo podávali biskupové sardinští ze svých důchodův ročně 500,000 lir k témuž účelu, chtějíce oběti touto zachrániti od násilného skutku; vláda nepřijavši oběti této, vyvedla svůj úmysl, zrušila kláštery, prodala, pobrala zboží jejich, založila pokladnici; pensionisti, kterýmž má platiti, hynou, nižšímu duchovenstvu podávají se těšinská jablčka, pokladnice jest na mizině a země má připláceti na kněžstvo, kteréž do nedávno živvalo chudě.

Z Francouz. Na mnohých místech ve Francouzích jsou kostely nad míru chudobné, oltáře chatrné a svatostánky nedůstojné. Jsou to zbytky a upomínky na revoluce minulého věku. Horliví katolíci, chtějíce pomoci, založili spolek obzvláštní (*oeuvre des tabernacles*), kterýž znamenitou činnost rozvíjeje, 1268 osadám nejednou posloužil okrasou domu Hospodinova. Výmluvný biskup Orleanský měl letos v Pařížském kostele sv. Matě Magdaleny řeč, kteroužto vyzýval četné a vzácné posluchačstvo k čilemu účastenství. — Ukázav na to, což jest v naznačeném ohledu žalostného, doložil pak: „Bohdejž by mně slyšelo celé Francouzsko; my všickni zajisté hyneme za příčinou úpadku náboženství! Ano, dokavad oltáře živého Boha zůstavíte v takovém zpuštění, dokavad tělo a krev Ježíše Krista necháte v tabernakulích, při kterých na prostě nic nepřipomíná slávu Jeho zrakům národův; dokavádě nebudou chudícké chrámy vaší země alespoň tak dobře vzdělány jako jsou stáje na zámcích a stodoly ve dvorech vaších; dokavádě neučiníte konec zříceninám těmto a obecné zkáze, cožkoli jest podporou křesťanské

víry: dotud Vám nebude blahoslaviti Bůh. Vyť zůstanete v té bídě, v kteréž se nalézáte od 60 rokův, potácejíce se na kraji propasti; od revoluce poženete se k revoluci. Hle, jeť tomu 20, 30, 40 let, brzo tomu již bude sto rokův, co se v úzkosti a strasti beřete světem; nuže poslyšte, nebudete-li lépe jednati než otcové Vaši, děti Vaše nebudou šťastnější než jste Vy. — Ano dokavádě budete míti v den zasvěcený Pánu 40,000 seslých a zanedbaných chrámův a 400,000 hospod ozdobených, nelze, aby požehnání Boží sestupovalo na takový národ a zůstávalo při něm.“

— Tajné epory mezi biskupy a kněžstvem na nejedných stranách nebezpečně nabývají tvárnosti, tak sice, že se již i vláda počíná do toho míchat. Vyslanec francouzský v Římě obdržel rozkaz, v příčině té jednati s kardinálem Antonellim. — Jest se však nadíti, že sv. Otec otcovským slovem umírní a uspokojí jedné i druhé.

— Důchody bratrstva dětství Ježíšova povznesly se během r. 1856/7 na 1.037,691 fr., z čehož 806,558 vydáno. Činnost společnosti té v Číně vždy více se rozšiřuje. Pokřtěno tam 324,000 dítek.

— Blahočinný spolek sv. Františka Regisy, trvaje od r. 1822, během 36 let vytrhl 34,000 párův ze souloznicství, a 20,000 dětem zaopatřil legitimací.

Ze Švýcar. Obnovená vláda Fryburská vydala rozkaz, vedle kteréhož se Jesuitům a Redemptoristům navrátiti má všecko, což jim za předešlé revoluční vlády násilím odcizeno.

— Vláda Argavská nařídila, že každý kněz, kterýž by nechtěl smíšená manželství ohlašovati, má býti při každé neohlášené ohlášce pokutován 50 fr. První kněz, jemuž jest platiti dotčenou pokutu, jest kanovník Rohner v Korodorfě. Avšak přátelé náboženské svobody bez prodlení sami mezi sebou sebrali peníze na pokutu, osvědčující, že, jelikož svoboda v náboženství cení nad zlato, učiní nejinak, kolikrátekoli by svědomitý kněz v podobné příčině musil platiti pokutu.

Z Němce. Dr. Pitschner v Berlíně měl minulého roku čtení o počátcích historie světa, doličuje, že ovšem i věda uznati musí, což káže víra, že totiž Bůh všemohoucí vůli svou svořil z ničehož. — Čtení tato vynikala důmyslem, bystrotou, výmluvností; časopisci Berlínští a učenci velice se rozhněvali na mladého učence, že směl před obličejem jich chválu hlasnou vzdávati Bohu.

— Školní sestry, ježto se rozešly z Mnichovského mateřince na počátku 1857 měly 102 domy čili ústavy v Evropě a v

Americe. — Kterak se zmáhá požehnaná družina tato, možná seznati i odtud, že r. 1856 v Mnichově 52 postulante se přihlásilo, a 20 novíček sliby své složilo. V Americe téhož roku oblečeno 25 panen a 18 novíček učinilo profesi.

* — * V Berlínské nemocnici *milosrdných sester* bylo pominuleho roku 2881 nemocných, a mezi těmi sečteno 2218 protestantův.

Z Norska. Apoštolský missionář kněz Džunkovský odebral se na ostrov Island, hodlaje tam založiti nové stanovisko missionářské. —

Z Palestiny. Rusové horlivě zasazují se o to, aby na památných místech ve svaté zemi měli své špitály, kláštery a chrámy. — Za tou příčinou odebral se do Jerusalema ruský biskup Kyrril, pod jehožto správou vystavěti se má prostranný ruský klášter za Betlemskou branou. — Sluší pak doložiti, že cisar Alexandr II. povolil k dotčeným účelům sbíratí almužny po veškeré říši ruské a kupec *Jakoveľ* sám daroval 30,000 rubl. stf.

Z Afriky. Katoličtí missionáři v Haběši, mezi nimiž obzvláště kněz Leo des Avancheres, kapucín, vyniká, za posledních časů s nemalými těžkostmi zápasiti musí. Zúřivec *Kassa*, vševládny to vojevůdce Negusův, veda války proti Gallům i Tigréanům (východní Abessynie) kdekoli vítězí, zahlašuje missie katolické na čisto. Biskup *Massaja*, střídník apoštolský mezi Gally, musil z Gudronu s kněžími a chovanci svými utéci do Logarmy.

Z Madagaskaru. Katolickým missionářům na ostrově Madagaskar, kněžím Jesuitům, počínaly vzkvátati nadějně časy mnohoslibné práce. Missionář O. Finaz a Weller měli přístup k samému dvoru divoké královny z Emirne, Ranavalo, a dobrosrdečný králevič *Rakaton* velice si je zamiloval. Než francouzský kupec *Lambert*, obmýšleje strápený lid osvoboditi, sosnoval povstání, kteréž ale záhy prozrazeno a krvavě potlačeno jest. Za tou příčinou vyhoštěno též missionáře z hlavního města i z království. Nezbyvá leč očekávati, až surová, nyní již 75letá panovnice zemře a výborný králevič staně se králem. Po té nastanou s pomocí Boží missionářům žádoucí časy. Bohdež by jen kupci a kramáři z Evropy šejdy a neřestmi svými nepohoršovali dobromyslných těchto národův.

* — * Na pomoc bratřím pracujícím na vinici Páně v Brasílii přibýlo 6 kapucínův z Tyrolska (OO. Vendelin Gaim, Petr Ruepp, Hadrian Lantscher s třemi bratry nekněžskými).

Missionářům v krajinách těchto kyne práce až nazbyt mezi křesťany i nekřesťany. Krajiny Brasílské jsou ku podivu krásné, příroda spanilá, lidé ale k politování. — Pro mamonu zapomenuto na náboženství a tudíž zakrsal, porušil se tu veškeren život mravní.

Osobní Věstník duchovenský.

V arcibiskupství Pražském.

V Pánu zesnuli :

- d. 1. Března p. *Jan Elster*, far. na odpočinutí.
- d. 16. " p. *Fr. Schneider*, ředitel a učitel nábož. na něm. reální škole v Praze.
- d. 21. " p. *Fr. Čermák*, far. v Klomíně.
- d. 29. " p. *Maxm. Rosička*, far. v Křečově.
- d. 31. " p. *Ant. Keller*, lokal. na odpočinutí.
- d. 6. Dubna p. *Mich. Lorenz*, děk. v Toužimi.
- d. 7. " p. *Alois Jüstel*, prob. Vyšehr. kpt. t. pl.
- d. 21. " p. *V. Velkoborský*, far. v Kozolupch.
- d. 28. " p. *Tomáš Glossauer*, kněz na odpoč.

Vyznamenání jsou :

- p. *Jan Závěský*, far. v Chrástě, jmenován osob. děk.
- p. *Josef Fencí*, far. v Uhřetěvsi, jmen. osob. děkanem.
- p. *Bohusl. Jos. Schmida*, far. v Kmetnovsi, notář. arc.
- p. *Fr. Slanina*, far. v Citově, notářem arcibisk.
- p. *Em. Jan Petřík*, kněz ř. premonstr. notářem arcib.
- p. *Josef Horčice*, kanovník kap. St.-Boleslavské, jmen. čestným radou konsistoriům.

Expositorum canonice obdrželi :

- p. *Fr. Schauer*, far. v Hlavníu kostelním.
- p. *Fr. Lederer*, far. v Jirnech.
- p. *Ant. Homolka*, far. v Přerově.
- p. *Hynek Vocet*, far. v Tursku.

Ve správě duchovní ustanovení jsou :

- p. *Josef Fiala* za far. do Lužce.
- p. *Ant. Homolka* za faráře do Přerova.
- p. *Josef Feuerstein* za faráře do Velkých Nehvizd.
- p. *Ant. Altmann* za faráře do Mitrovic.
- p. *Jan Schneider* za faráře do Nové vsi.
- p. *Ant. Schmid* za faráře do Frauenreithu.
- p. *Leop. Urban* za admin. do Malotice.
- p. *Fr. Barták* za admin. do Skřejšova.
- p. *Jan Slávek* za admin. do Klomína.
- p. *Jakub Pacht* za admin. do Račíněvsi.
- p. *Josef Melcher* za admin. do Křečové.
- p. *Fr. Saukup* za admin. do Kozolup.
- p. *Jan Friedl* za adm. do Toužimi.
- p. *Josef Ludwig* za kapl. do Labského Kostelce.

Na odpočinutí se odebrali :

- p. *Fr. Liebich*, kaplan Oveňecký.
- p. *Jan Schellinger*, farář Malotický.

Uprázdňená místa :

- fara *Skrýšov*, patr. Maur. kníž. z Lobkovic, od 17. Bř.
- " *Klomín*, patr. Jindř. hr. Chotka, od 30. Března.
- " *Račíněves*, patr. Ferd. kníž. z Lobkovic, od 7. Dub.
- probošství *Vyšehradské* od 14. Dubna.
- fara *Křečová*, patr. Prokopa hr. Lažanského, od 14. Dub.
- " *Kozolupy*, patr. Ervíu hr. Schénborn, od 28. Dubna.
- děkanství *Toužimské*, patr. Alfreda vévody Beaufort-Spontini od 28. Dubna.
- fara *Malotice*, patr. nábož. fondu od 6. Května.

CÍRKEVNÍ KRONIKA.

Z Prahy. Na druhou visitační cestu vydá se JEmín. p. kardinál d. 7. Června, i počne d. 8. t. m. práce své v *Médénici* (Kupferberg), načež ve *Schmiedeburgu* (d. 10.), u *Veiprtech* (d. 11. a 12.), v *Českém Wiesenthalu* (d. 13.), v *Bohdale* (d. 14.), v *Saifách* (d. 15.), v *Platě* (d. 16.), v *Perníku* (d. 17.), v *Aberianech* (d. 18.), v *Joachimově* (d. 19. 20.), ve *Vartě* (d. 21.), v *Schönwaldě* (d. 22.) apoštolské dílo své konati bude. Po té dne 24. obrátí se do Toužimského střidniectví, kdež navštíví *Slanovice*, *Javoří*, *Bečov*, *Novou Ves*, *Slavkov*, *Lauterbach*, *Sangerberg*, *Zelen*, *Schönthal*, *Utvinu* a posléze *Toužím*. — Takovou měrou celý měsíc opět stráví JEmín. na obtížných těchto cestách (od 7. Června do 8. Července). Jak ale známe z předešlých let, vyjede JEmín. též na podzim ještě do některého bližšího vikariátu, aby takou měrou shledl všeccky končiny rozsáhlého arcibiskupství svého.

— Svátost sv. birmování uděloval J. Emin. opět jako minulých let v sobotu před Hodem Božím svatodušním, na Boží hod první i druhý. V útery zastával jej nejdůst. suffragan jeho *Petr Krejčí*. Počet birmovanců v Praze vzrostl tohoto roku na 2500.

— Missionáři naši vel. otcové Redemptoristi a Kapucíni letos s obyčejnou horlivostí pracují na díle Božím. Co se dotýče OO. Kapucínův, ti odbyli je již na 3 místech a renovaci měli v Mýtě. Redemptoristi pracovali od počátku jara hlavně v Litoměřické diecesi v okolí Oseckém, měli missii na Tětině, odeberou se do Královéhradeckého biskupství, na Moravu a do Slezska, načež podzimního času opět v Čechách (v Cerhovicích) pracovati budou.

— V Praze naši vynikají dva duchovní čili řeholní družiny, jež sledovati sluší okem nadějným. Jsou to školní sestry, kteréžto působiti počaly ve škole na Hrádku — jest to sbor chudých služebnic křesťanské lásky — (nevíme jakým jiným jménem bychom je mohli pojmenovati.) Služebnice tyto křesťanské lásky, zavazují se jednoduše k tomu, že, pokud jim síly stačí, z lásky ke Kristu opuštěným churavcům sloužiti chtějí netoliko v nemocnicích, nýbrž i po domech. — JEm. p. kardinál udělil jim k tomu vrchního povolení, za duchovního vůdce ustanoviv neunaveného kněze *Fr. Havránka*. Neklame-li nás naděje, blahočinné ty sestry naše budou moci s pomocí Boží již tohoto roku z dosavadní

ukrytosti své vystoupiti na širší pole křesťanských služeb svých.

— Katolické jednotě v Praze, jejížto činnost za posledních několika let nemálo vzala, posléze vzešla žádoucí chvíle a tudíž i pohnutka k novému zotavení a valnějšímu působení. — Jelikož podle novějších zákonův o spolecích i dotčená jednota katolická stanovy své ku potvrzení musila předložiti, učiněno v prvotním zřízení od r. 1849 některé změny, jednota vyznačila se novým jménem (jednoty sv. Vojtěcha) usoustředila svoji činnost více k jednotlivým předmětům a usilujíc státi se výhradně církevním toliko spolkem, nová statuta svoje předložila JEmín. kardinálovi ku potvrzení. Jak samo sebou se rozumí potvrzení tohoto dostalo se jí bez odkladu, načež k pokynutí JExc. p. náměstníka, ještě i vysoké ministerium žádati se musilo o zákonní uznání. — Jeť tomu asi rok, co se v příčině té podala žádost k nejvyšším místům, a tudíž dosáhlo se též žádoucího uznání a nejvyššího potvrzení. Takovou měrou ztvrzené stanovy se v krátkce ohlásí, načež volení nového výboru se zařídí a čilejší činnost obnovené jednoty s pomocí Boží započne.

— O slavnosti sv. Janské zavítal k nám s tisíci poutníkův neunavený *Sebastian Rubíněk* a dodal řediteli Dědictví sv. Jana Nepomuckého 1000 zl. ve stf., nasbírav cestou asi 70—80 nových údův, dílem jednotlivcův dílem i rodin. Nadějem se, že na důkaz bratrské vzájemnosti katolické, ježto se buď Bohu chvála, den po dni více zmáhá mezi Čechy a Moravany, snahou téžoh neunaveného služebníka našich Dědictví, nemalý počet nových údův z Čech přibude též Dědictví sv. Cyrillo-Methodějskému v Brně. Pokud nám vědomo, chovanci semeniska Královéhradeckého a Pražského vyznamenali se v ohledu tom valným i chvalným účastenstvím.

— Mimo dvojí majovou pobožnost zatíženou a připravenou péci katolické jednoty koná se též na Malé Straně v chrámu sv. Karla Bor. pod Petřínem u Milosrdných sester. Duchovní řeči mívají tam vel. OO. Redemptoristi jazykem německým.

— Před několika lety nadělalo se v Němcích mezi protestanty nemálo povyku za příčinou milosrdného bratra, který se pomátil u víře a dělal se protestantem. Pomocníci jeho, nešťastní bratři naši, kteřížto před ním byli odpadli, přivábili jej do Prus a tam hlavně troubili v novinách o ukrutenství katolické Církve — o násilí, kterýmž prý se v ra-

kouském císařství ztenčuje svoboda víry.*) — Než netrvala tu dlouho blaženost jeho. Svědomí se ozvalo, podivná pravda protestantismu se mu zřetelně ukázala ve skutečném životě. I neměl pokoje, dokaváde nešel do sebe. Tu obrátil se s prosbou k JEm. p. kardinálu, žádaje pokorně, aby se zase domů směl navrátiti a pokáním očistiti duši. Rozumí se samo sebou, že JEm. p. kardinál otcovsky přijal navrácujícího se bratra i odevzdal jej řádu, ku kterému byl náležel. Šťastný obrácenec, navrácuje se, srdečně prosil za odpuštění každého, komužkoli byl by dal nějaké pohoršení.

Od **Berounky**. Na památném Tetině konala se požehnaná missie, kterouž měla se přede vším osada Tetinská připravit ku zasvěcení obnovené kaply sv. Kateřiny. Missie ta požehnaná počala d. 18. Května i dokonala se d. 26. Května způsobem slavným. Jak bývá při missiích obyčejně, bylo i tuto; každým dnem množilo se účastenství, každým dnem více lidu scházelo se na kázání a ke zpovědnici. — A jaké zástupy statečných mužův i mladcův obkličovaly kazatelnu pod širým nebem! — Den co den, mnohá řici, bývaly jich tisíce. A co jich se zkroutěností nelícenou přistoupilo k zpovědi! Kdo viděl slzy, a slyšel hlasité lkání, kterým nezřídka provázeno hlas kazatelův; kdo si povšimnul vytrvalé toužebnosti, s kterouž kajícíci přicházeli druhdy i z daleka, po celý den jsouce lační, aby jen k stolu Páně přistoupiti mohli; kdož umí oceniti patrné skutky pravého pokání v životě obnoveném: uznati a vyznati musí, že i na Tetině byla missie požehnaným zdrojem Božího milosrdenství. — Přijímání panen dělo se d. 26. Května ráno. Byloť jich tu asi 700—800. J. Emin. sám podával jim nejsvětější Svátost. Po té zaslavěl J. Emin. obnovenou kaplu sv. Kateřiny, ozdobenou krásným obrazem p. Hellichovým na pěkném oltáři vedle návrhu téhož proslulého umělce našeho, sloužil v ní po 70 letech opět mši svatou a pak z tribuny učinil krásnou řeč k shromážděným tisícům, raduje se i z obnovení kaple i ze zdaru missie a otcovsky napomínaje ovečky své k setrvalosti v dobrém. Odpoledne po druhé hodině měl v. p. sup. *Mastalík* poslední kázání na rozloučenou. Ač se tu dalo silně do deště, kněz na kazatelně, duchovenstvo vůkol J. Emin. p. kardinála, sedícího na připraveném povýšeném místě, a neunavený zbožný lid zůstali pod širým

nebem. Prška po dobré chvíli ustála, kázání se ukončilo, načež „Te Deum laudamus“ a požehnání nejsvětější Svátosti se udělilo. — Všeho lidu, kterýž se účastnil v řečené požehnané missii mohlo býti asi 8—10000. Budoucně, bohdá, podáme bližší, zevrubnější zprávy o tomto posvátném díle Tetinském. — Bůh zachovej a požehnej, co tu z milosti Jeho způsobeno!

Z Budějovic. Náš milovaný nejdůstoj. p. biskup Jan Valerian šťastně se nám d. 15. Května zase navrátil, apoštolské požehnání sv. Otce přinášeje veškeré diecesi a jiným přátelům svým, jmenovitě pak bratrstvům katolických našich tovaryšův. První slyšení u sv. Otce měl d. 20. Března, načež d. 28. Března mši svatou sloužil u hrohu sv. kníza apoštolských *Petra i Pavla*, modle se tu za potřeby Cirkve, za ovečky své pastvy a za všechny milé své v daleké vlasti. Rozumí se samo sebou, že při všech potomních slavnostech a posvátných úkonech a obřadech byl i on. — Vyjev z Říma d. 14. Dubna, zajel do Neapole, odkudž přes Livorno a Florencii pospíšil do vlasti na dílo Páně. Též se na brzký list, kterým JM. p. biskup náš sám podá zprávu o požehnané pouti své.

Z Moravy. V Brněnském Hlase dočítáme se častěji utěšených zpráv o účastenství a lásce, kteréž Dědictví sv. Cyrilla i Methodia dochází v Čechách i na Moravě. Jednou takovou roztomilou zprávou jest zlomek z dopisu, učiněného v příčině Dědictví řečeného, kdež píše Fr. Bl. krupař Strašický, takto: Svátek sv. Cyrilla a Methodia není v Čechách církevně zasvěcen a protož učinili zdejší údobé Dědictví sv. Cyrilla a Methodia, jichž zde jenom v jediné vsi ve Strašicích 32 jest, mezi sebou sbírku a dali sloužití zpivanou mši svatou s hudbou na kůru. Také obraz sv. Cyrilla a Methodia dán jest do kostela na postranní oltář a před ním zavěsila se lampa, aby se každý spoluoud upamatoval na vykonání povinnované modlitby. Dědictví to vesměs mnohou duchovní radostí zde působí, jak patrně z následujících výjevů. — Přišel jsem navštívit jednoho chudého avšak nábožného spoluúda. Pozdravím ho i ptám se, co dělá, jak se má, a on mi radostně praví: „Čtu právě knihy, vydané Dědictvím sv. Cyrillským, které mne více těší, nežli kráva v chlívě; a že jsem spoluúdem toho Dědictví, to bych nedal ani za 1000 zl., kdybych napotom nemohl již více přijat býti do něho.“ Kniha o životu sv. Cyrilla i Methodia jest zdejšími úduďm tak vzácná, že ji nejen k domácímú čtení užívají, ale i také dávají sobě ji skvostně vázati a za modlitební knihu ji

*) Neposledním mezi vášnivými štváči proti Církvi katolické jesti nešťastný odpadlec J. Novotný, druhdy horlivý velebitel hierarchie řecké schismatické. Bůh jej osvét!

mají. Diplom byl pak mile uvítán a radostně přijat. Každý úd dává si ho dle možnosti co nejskvostněji ozdobiti.“ — Takovéto úkazy jsou milými a slibnými důkazy katolického smýšlení a ducha v národě našem. Bůh sám ho sťež a rozmáhej.

Z Vídně. Vys. ministerstvo vyučování uveřejnilo řád bohosloveckých studií v Rakousích. Vedle tohoto zřízení má se na ústavech bohosloveckých učit dogmatice, morálce i pastorálce, církevnímu dějepisu i právu, výkladu sv. Písem nového i starého Zákona, jakož i hebrejštině. Co se dotýče hebrejštiny, biskup může chovance své osvoboditi od tohoto předmětu. — Kdekoli lze, má se též patristika jakož i jiné užitečné kněžím nauky vykládati. — Pořádek, v kterém se to má dít, stanoveno následující. Na prvním roce učí se dogmatice a úvodu do sv. Písma, vykládání písma staré úmluvy a hebrejštině. V druhém roce: podrobný díl dogmatiky, vykládání Písma nového Zákona, překládání Písma z prvotního jazyka. Třetího roku: Církevní dějepis a dobrověda. Čtvrtý rok: Pastorálka, liturgika, duchovní řečnictví, katechetika, methodika i církevní právo. Vyklady dějež se latinským jazykem.

Co se dotýče profesorův, ustanoveno jest, aby jich bývalo na každém ústavu bohosloveckém vůbec 6 a nejméně 4, dosazují pak se v ten způsob, že se kandidáti písemně i ústní zkoušce podrobují. Kdykoli se uprázdni stolice učitelská, ohlásí se po celém biskupství konkurs; a bylo-li by učiliště zřízené pro více biskupství, ve všech dotčených biskupstvích oznámí se konkurs. Otázky dává biskup, a práce vykonává se pod dohlídkou, ustanovenou od něho. Posuzovateli jsou profesori biskupského učiliště; mimo to však má se práce dáti kuposouzení též na jiné některé bohoslovecké učiliště. Ústní zkouška má se odbývati u přítomnosti biskupského důvěrníka i profesorův bohosloveckých. Za učitele ustanovuje biskup z kandidátův toho, který by nad jiné byl způsobilým k úřadu, prvé však musí se otázati zemského náměstníka, zdaž proti dotčenému kandidatu nestává nijaké politické překážky. Kde jest bohoslovecké učiliště pro dvě neb více biskupství, mají se dotčení biskupové společně smluviti o řádné osazení uprázdněné stolice.

— Neunavený, právě apoštolský kmet Dr. J. E. Veith měl v minulém postě šestero kázání ve chrámu Páně sedmi křtův angelských. Důmyslný kněz v každém kázání tomto setkal i vyložil evangelia dotčeného téhodne způsobem a duchem, jakovým se vyznačují všecka díla jeho. — Před květnou nedělí měl pak mimo to po šest dní duchovní cvičení pro

představené a pěstitelky v c. k. dívčím pensionátě. Pokud stačila kaple řečeného ústavu, měly tolikéž i jiné paní přístup. Ve svatém témdni odebral se horlivý kněz do kláštera Meleekého, kdež k žádosti pt. p. opata a k radosti bratří řídil duchovní exercicie.

Ze Slovenska. Vděčnost a úcta k sv. apoštolům národu našeho rok po roce valněji se zmáhá i na Slovensku. Jak se lze dočísti, v katolických novinách Slovenských, již netoliko Baňské Bystrice, nýbrž i jiná města, jiné osady, u p. Trenčín — Pružina atd. vynikají. Pružinské osadě dostalo se nad to převzácené památky, t. j. zvonu, vyznačeného a zasvěceného jménem sv. apoštolův našich. Památný slovenský nápis na něm zní takto: „K pamatce tisícetého příchodu ss. Cyrill Methoda na Slovensko. O. priedhórka. — Duchosp. Š. Zavodnik.“ — Tento čin hoden následování.

Z Krajinska. V Lublani pronášejí se o to hlasy, aby tělo apoštolského Slovince, v Pánu zesnulého missionáře Ignacia Knoblechera z Neapole přivezlo se do vlasti, a hrob jeho v některém chrámu Páně opatřil se důstojným pomníkem.

Z Korutan. Apoštolský biskup Anton. Slomšek opatřil při svátcích svatodušních misii v městečku Velikovci (Völkermarkt). Konáš se dvojím jazykem: slovinským i německým. Německy káží a slyší zpověď vv. OO. Redemptoristi, slovinsky ale s několika kněžími nej důstojnější biskup sám.

Z Říma. Feruk chan, poslanec perský na západě, vrací se do vlasti, některý čas pobyl též v Římě a zaručil papeži, že lze v Teheraně, hlavním to městě perském, založiti stoličné sídlo katolického biskupa.

— Nedávno vydal sbor kardinálský „ritův“ dva dekrety, jimiž se za blahoslavené prohlašují španělský tehovník Jeronym a bratr kupcůnský Rayner, z kláštera San Sepoliro v biskupství Todi.

Z Němec. V Islebu a ve Vittenbergu, tam v rodišti, tu v prvním ohnisku činnosti Martina Lutherovy, mají se vystavěti katolické chrámy. Protestanti všelijak zasazovali se proti tomu, ministerstvo pruské ale po právu zastalo se katolíkův a žádosti jejich zjednalo průchod. — Augsburské noviny jinak nehrubě příznivě katolické věci, haní filisterský liberalismus protestantův, kteří nechťají práti druhým, čehož si přejí sami, ač vždy honosí se svobodou svědomí a snažlivostí.

— V Děvině saském, pod vládou pruskou, vydala tamnější konsistoř protestantská nařízení, kterými se má obnoviti zaslá mravní kázeň mezi protestanty oněch končin. Zapo- vidát pak se matkám nemanželských dětí zvou-

nití a uváděti je po porodu. Nevěsty padlé nesmějí do chrámu přicházeti s věncem na hlavě. Podobně se jim zapovídá zvonění, zpívání atd. při oddávkách ve chrámu. Nekajcům, rouhačům a velikým zločincům nemá se přisluhovati večerí Páně, aniž povolovati církevního pohřbu. Podobně to i u samovrahův.

— Biskupské exercicie ve Fuldě konati se budou v měsíci Červenci pod správou otce Ambrože, Karmelity z Prahy.

Ze Slavonska. Ubozí křesťané, kde mohou, utíkají z Bosny, otčiny své, na půdě rakouské hledajíce útočiště před ukrutenstvím tureckým. Takto jich přišlo d. 28. Března 64 s 2 kněžími do Vinkovce. Ubožáci nařikají sobě, že se nikdy před tím nenakládalo s nimi tak ukrutně jako nyní. V jisté vesnici (Marini) nemohli křesťané zaplatiti daně. Turci schytavše je, obnažené přivázali k sloupům a za mrazu lili na ně vodu. Za příčinou takových nátlakův, by možná bylo, všickni křesťané utekli by se do Rakouska. Než Turci zničili přivozy a mosty na řece a bedlivě střeží hranice, aby jim nešťastní robotníci jejich nemohli utíkati.

Z Turecka. Ve Skadaru zakládá se nový katolický chrámec. Uhelní kámen položil k němu sám turecký paša Abdi, byv k slavnosti pozván od c. k. konsula rakouského a biskupa Topića.

— Mezi Armeny probuzuje se mnohoslibná náklonnost k návratu do jednoty Církve katolické. Na nejedněch stranách navrácují se skutečně. Nedávno učinil to vysoce vážený biskup Alepský, Mikuláš, kterýžto s 300 rodinami v katolickém kostele odřekl se rozkolnictví. Podobně učinilo několik obcí v Knarfurtu a Arabgursku. — Mezi biskupy armenskými nachyluje se k témuž kroku biskup Adrianopolský. Nejedni z oveček jeho ale již skutečně přešli.

Z Jerusálema. Poutníci, kteřížto se byli letos z Rakous vydali na pouť k Božímu hrobu, zdrželi se v Jerusalemě od květné neděle až do Božího hodu. Dotčeného dne totiž odpoledne odebrali se do Jericha, odtud pak dále k Jordánu a k mrtvému moři. V úterý velikonoční přišli do Betlema, načež se ve čtvrtek navrátili do Jerusálema. V pátek na to, rozžehnavše se s laskavými hostiteli svými z řádu sv. Františka, vydali se na cestu přes Nazaret, horu Tábor, Kaiffu i Jaffu k domovu. Po čas přítomnosti jejich dovršila se též stavba kaple v hospitalu rakouském.

Obřady při tom vykonával v. d. p. kanovník Strausz. Mezi poutníky byli též hr. Lamberg a hraběnka Ditrichsteinová.

— Kupla slavného chrámu Božího hrobu potřebuje brzké opravy, ač nemá-li se na celo sesouti. Mluveno i psáno též po novínách, že prý se Františkánům dalo povolení provésti potřebné obnovy. Zatím však byly to zprávy liché. Není pochyby, že by sultán nekladl překážek katolíkům, kdyby jemu samému nepřekázeli — Řekové. Schismaticti Řekové totiž raději by to viděli, kdyby se všechna svatyně ta sesula, než aby ji viděli oslavenou a zvelebenou v rukou katolíků. Taková, pohřichu, panuje mezi nimi zášť proti katolíkům. Jelikož pak se v Stambulu vše nejsnáze dobývá penězi a nad to Řekům pomáhá ruská diplomacie, nelze se diviti, pokud se katolíkům ve svaté zemi neděje po spravedlnosti. Platí tu přísloví: „Latinci vládnou firmamy a Řekové svatyněmi.“

Z Afriky. Tripolský sultán daroval milosrdným sestrám dům k zřízení kláštera a nemocnice.

— Na místo v Pánu zesnulého strídníka apoštolského Knoblechera dosazen jest soudruh výtečného nebožtíka, kněz *Gostner*, Tyrolan.

Z Ameriky. Veliké pohromy, kterými při konci minulého roku nemalé množství obchodníkův na všech stranách přišlo na mizinu, patrně zavedly podnět, že nešťastníci pomoc hledati počali u Boha. Takovou měrou ale stalo se, že podivná rozčilenost náboženská — skroušenost, kajicnost jakási methodistův — opanovala nyní již téměř všechna města severní Ameriky. Vše se tam hrne do modlitebnic, zástupy modlících vídati na ulicích, na rozích ulic a ve skladech kupeckých vyvěšena jsou návěští, kterýmiž druh druhá vyzývá k obrácení, zove k pobožnostem a schůzkám kajicnickým. — Obecnému pohnutí tomuto, jež v New-Yorku počavši, prudkým letem od města k městu se žene jako plamen na zanícené prerii, nedostává se však hlubšího vnitřního základu a pravého návodu, jakovéhož v ně Církve katolické nikde nenajdem. — Zatím ale vždy jest se nadíti, že s pomocí Boží o všem i z tohoto pohnutí prospěchu nemalého nabude sv. Církev naše v Americe.

K laskavému povšimnutí.

Sběhem nemilých nehod stalo se, že nedopatřením vytištěno na str. 141—142 dopis z Paříže *necelý* a zprávy některé na str. 144 zůstaly neopravené. Dopis *celý* položíme v příštím svazku, a chyby laskavý čtenář najda, napraví si sám.

BLAHOVĚST.

KATOLICKÉ HLASY

pro

KNĚŽSTVO I LID JAZYKA ČESKOSLOVANSKÉHO.

ROČNÍK ČTVRTÝ.

DÍL I.

Redaktor: Václav Štulc.

SVAZEK 3.

„Všecko a ve všem Kristus!“ Kol. III. 11.

Obnova duchovní na Tetině.

Málo jest po širé vlasti naší osad a míst, ježto by v katolickém srdci českém vzbuzovaly city tak smíšené jako — Tetín. Na prostranném návrší nad Berounkou asi půl hodiny od Berouna stkvělo se přede sty lety sídlo knížecí, zasvěcené pobytem a posléze i smrtí první slavné mučnice a matky českého národu, sv. Lidmily. Na zarostlých zříceninách dávného hradu nenajdeš tam nyní leč upomínky na dávné časy, a tři chrámy dosvědčí tobě, kterak si zbožnější předkové vážili této kolébky víry křesťanské v rozmilé vlasti naší. Počneš-li se ohlížeti po vřkolu a do minulosti, bezděky padne ti zrak na hluboký úval mezi skalinami, odkud se byl před věky sv. Ivan ze své jeskyně ubíral na Tetín. A jak milé před Bohem musilo býti setkání svatého se světící, prvního důstojného poustevníka s první lidumilovnou knížecí matkou českého národu! A co se ti toho jinak samo sebou nahrne do hlavy. Na Tetinském hradě bývala za prvotních oněch časův štěpnice a škola křesťanské víry a lásky; sv. vévodkyně Ludmila, oblíbená si to sídlo,

učinila je celé svatyní; z rukou jejich sypala se tu dobrodiní lidem, potřebným její lásky; z úst jejich rozházela se slova, kterými láska zvěstuje dobré věci; srdce její dnem i nocí modlivalo se tu na oslavu Spasitele svého a za lid jeho nynější a budoucí. — Nedlouho na to, když byl již Ivan tělo své složil do hrobu ve své jeskyni skalní, objevil se na Tetině nový světec, mládeneček z krve knížecí. Byl to Václav, později první kníže český, jemuž dal Pán pro lásku jeho slavnější korunu na nebi, zemi českou opatřiv vévodou a ochrancem, jakových nedostalo se každému národu*). Tady na Tetině pod bedlivým okem láskyplné babičky své rozvíjelo se to spanilé poupě na růži stolistou veškerých ctností; na Tetině odchovával se příští vévoda, každým dnem patrněji dávaje na jevo, kterak záhy již umí zasvěcovati duchem nebeským vše, co jest na zemi. Na tomto Tetině připravovala se výtečná světiice Boží k svému konci, tady dokonala běh života smrtí pro pravdu a lásku Boží,

*) Dobře a slušně to vyžnačeno v breviáři našem, kdež se dí: „Qualis memori Bohemia grates rependat Numini? — Quam paucis tecum principem sortita regna Martyrem.“

tady byl první její hrob, na němž první slze proléval svatý odchovanec a vnuk její Václav; tady kvíleli zástupy vděčného národu, obkličující a libající rakev neunavené služebnice Boží, kteráž jim bývala matkou v těžkosti a potřebě, veškerému lidu svítící jako hvězda na cestě k Betlehému. — A pomníme-li na pozdější časy, považíme-li pohromy, kterými utrpěl netoliko Tetín alebrž i země česká, pohlédnem-li na mnohé ty ruiny, zděděné po předcích, na spoustu nejedné svatyně, považující, která v paměti národu našeho potuchly nejedny hvězdy, jež mu svítily a svítiti mají, možná-li ubrániti se bolestem, schvacujícím srdce? Možná sice ovšem na nejedných stranách v rozmilé vlasti naši potkati se s předměty, podněcujícími k takovým citům: málo, jak již praveno, málo míst ale najdeme v zemi naší, ježto by v srdci katolického Čecha budily city takové smíšené, jakové vznikají na Tetině.

Pamatný tento Tetín, důstojný vážnosti a úcty v národě českém, jak v Bohu doufáme, letošním rokem probral se ale k obnovenému životu. Nedávno tomu pověděli jsme v Blahověstu, která se tam obnovila starobylá kapla, vzdělaná před věky za pomník na prvním hrobě sv. Ludmily. — Znám, s jakými osudy potkala se při konci minulého a na počátku tohoto věku. Než díky Bohu a několika šlechetným podnikavým duším, skvrna ta, kteráž padala netoliko na Tetín, alebrž i na nás, slavným způsobem setřena jest. Obnovená kaple sv. Kateřiny nabyla takové úpravy, že dle našeho zdání, mnoho set rokův před zrušením svým neměla podobné. J. Eminenci p. kardinál, přední to podpora Bohu milého díla, ráčil se ustanoviti na tom, že ji letos o svátcích seslání Ducha svatého zasvěti. — Důstojný kněz Dr. K. Fr. Prucha,

jemuž vedle bohobojné panny *Františky Veidnerové* největší zásluhu v celém tom díle sluší přičítati, problédaje k věci, způsobil to, by prvé, než by se opět vysvětil obnovený stánek Páně, obnovila a zasvětila si osada s okolím Tetínským. A k tomu konci usnešeno se na tom, že týden před svátky svatodušními odbývati se bude na Tetině missie. I stalo se tak. V pondělí po sv. Janu Nepomuckém (d. 17. Května) přijelo na památné místo několik kněží: dva řeholníci v. OO. *Maštalíř* a *Jos. Mašek* a dva církevní kněží důst. *K. Prucha* a *Fr. Srdínko*, onen ředitel a tento zástupce jeho v Pražském semináři. S radostí uvítali přichozí missionáře rázní Berouňané, s radostí vítáno je na Tetině, a missie ve jmenu Páně *téhož* dne začala.

Missie na Tetině počala i vedla se obyčejným svým způsobem. Jedva že byli ctihodní kněží missionáři došli na místo, poručivše se Bohu a na modlitbách ujistivše se pomocí nebeskou, dali se do díla. Počátek učiněn řečí velebného kněze Maštalíře, Redemptoristy. Po té následovala za sebou přirozeným postupem kázání o věčných pravdách, probouzejících ku pokání; jednalo se o úkolu člověka křesťanského na zemi, o pádu čili hříchu, o smrti, o soudu, o pekle; ukázaly se prostředky Spasitelem ustanovené a vyznačené k povstání ze smrti k očištění od nepravosti. Po té uvaženo a vedeno probuzené posluchače slova Božího na cestách kajícího života k vysostem nebeským, a tudíž jednáno v řečích o varování se příležitosti, o modlitbě, o lásce k matce milosrdenství, o častém přijímání svátosti, o účtě k ukřižovanému Spasiteli, o nebi. Mezi tím, kdož uposlechli hlasu Hospodinova, den co den připravovali se k sv. zpovědi a k stolu Páně. Jak samo sebou zřejmo, nejprvé vykonalo se to vše při mládeži,

po té při ženách, mužích a posléze při svobodných mužského a ženského pohlaví. Přípravní řeči, neb at lépe dim, náležitá poučení o sv. zpovědi spojené s řádným zpytováním svědomí děly se podle stavů; podobně mluveno při společném přijímání, kdežto srdečnými slovy a pronikavými modlitbami, vždy podle potřeb jednotlivých stavův, rozněcovala se srdce k hodnému přijetí a věrnému ostrihání nevyslovných milosti Spasitelových. Po celý ten čas, ač nestaly práce, svétily se na Tetině svátky. Missijní zvon každým večerem připomínal domácím i přichozím, že jsou na Tetině otevření pokladové slitování Božího. Den co den rostlo účastenství, den co den přibývalo posluchačův, kajcníkův. Kazatelna pod širým nebem na bývalém prostranném náhradí před samým obnoveným chrámem sv. Kateřiny obklopena bývala několika tisíci neunavených posluchačův. A jak milo bývalo pohleděti na ty zástupy, které od rána až pozdě do večera obstupovaly všechny zpovědnice! A což teprva když se na den sv. přijímání valné průvody z chrámu sv. Jana ubíraly náhradím a náměstím Tetínským ku chrámu sv. Lidmily, pronikavým hlasem prospěvující písně! — Dojímalo-li však již toto divadlo: uchvácené angelskými city plésati tu musilo srdce při pohledu, když ráznými slovy vel. O. Maštalíře rozželené zástupy kajících tisícův tonouce v slzách, s usedavým pláčem na kolenou odprošovaly Spasitele v nejsvětější Svátosti. Nejinak dělo se a bývalo o sv. přijímání. Neplakaly tu jenom jemnocité panny a ženy, ale mužové, mladíci s pohnutým srdcem v slzách rozplývali před obličejem Páně, celou duší oddávající se na blahoslavenou cestu zákona Božího. — Podobné věci dějí se ovšem více méně o každé missii; všade bývá to viděti, že apoštolskému

dílu služebníkův svých tajemnou mocí žehná Bůh. Zdařila-li se však dotčeným způsobem osmídenní missie Tetínská, nesluší-li zdar její přičítati přede vším přimluvám sv. matky Tetínské, blahoslavené prosebnice národu našeho na nebesích? —

Oznámiliť jsme svým časem, že missie Tetínská ukončila se v úterek svatodušní u přítomnosti JEmin. samého p. kardinála. JEmin. zavítal na Tetině v dotčený den okolo půl osmé hodiny ráno, právě když se dokončovalo kázání o *nebi*. Nejd. vrchní pastýř byv nejprve v Berouně pak i na Tetině náležitě uvítán, odebral se na mši svatou do chrámu sv. Ludmily, kdež měly panny z rukou jeho přijímati nejsvětější Tělo milostivého Spasitele svého. I dostalo se tu několika stům smíření s Bohem, nadějných duší žádoucí radosti. Na to po dokonané mši svaté z chrámu sv. Ludmily valným průvodem ubíralo se všechno k obnovené pamatné kapli sv. Kateřiny. JEmin. p. kardinál s duchovenstvem vstoupil do milého tohoto stánku Páně, vysvětlil jej a první mši svatou sloužil u krásného oltáře, ozdobeného milým obrazem svaté panny a mučnice. — Netřeba doličovati, kterak při celém obřadu tom a při službě Boží bylo pohnutým účastníkům. Nebeské city rozlévaly se po srdcích, ovanutých Duchem Páně na místě posvěceném poznovu a jakž doufáme, utvrzeném na vše budoucí časy. — Cítili jsme, jak blaze katolíkům, když poprvé objeví se Spa-

*) Na Tetině uvítán jest J. Emin. p. kardinál mimo jiné ráznými slovy rázného katolíka, statečného p. Hrdličky, jenž slibuje, na konci pravil:

Tato země bude nám vždy svatou,
Po níž máti naše chodívala,
Po níž rukou v svaté lásce jatou
Vnuka pobožného vodívala;
Slibuju tu v svaté víře žíti,
Vytrvati v dobrém do skonání,
Církve krále poslušni vždy býti —
K tomu, Otče, dejte požehnání!

sitel tajemnou svou přítomností svátostní mezi věřícími. Cítili jsme rozkoš nebeskou, před novým tímto oltářem vzdávající díky šlechetným ctitelům jeho, kteřížto byli očistili a navrátili Bohu, což Božího bylo a zůstati mělo po věky. Bůh sám dej, aby se vyplnily tužby všechněch srdcí křesťanských, jež byla ve svatyni a vůkol dotčeného stánku Páně modlitby své vylévala před obličejem Jeho. — Na nejednu hlavu, na nejednu roli, na vlast a krále, na národ a lidstvo, na Církev Boží, bojující a trpící, splynulo by drahně požehnání! —

JĚmin. p. kardinál s patrnou radostí zasvětiv kaplu a odslouživ mši sv., ubíral se ze stánku Páně, a pomodliv se u pěkné sochy sv. Ludmily, postavené u zdi chrámové, odebral se na širé prostranství před chrámcem. Tady stalo již řečníště, JĚmin. vystoupiv na ně, jal se otcovským hlasem mluvit k valnému zástupu rozradovaného lidu jazykem Ludmiliným. Řeč, kterouž tu v památné chvíli obnovy Tetínské na místě, zasvěceném láskou předních svatých dědicův národu českého, mluvil nástupce sv. Vojtěcha, jest a zůstane vzácnou památkou Tetínskou, a tudíž jistě přijdeme vděk každému, podávající ji, pokud možná, věrně v plném obsahu a jádře jejím. — Hle zde jest!

Pochválen buď Pán Ježíš Kristus!

Jak milí jsou stánové Tvoji, Hospodine! Touží a práhne duše má po síních Hospodinových. Srdce mé a tělo mé plésají k Bohu živému! (Žalm LXXXIII, 1—2.)

Když jsem před osmi lety — dosednuv na biskupskou stolicí sv. Vojtěcha — prohlížeti počal staroslavnou Prahu a veškeré arcibiskupství své: viděl, navštívil, shledal jsem mnoho památných, mnoho obnovených chrámův a stánkův Páně. A tu sva-
tou radostí nejednou zaplésalo srdce

mé, a nejednou bylo mi zvolati s žalostnou: „Jak milí jsou stánové Tvoji, Hospodine! — Srdce mé a tělo mé plésají k Bohu živému!“ —

Již toho času doslechnul jsem k nemalé útěše, kterak se některé nábožné duše ustanovily na tom, že chtějí ozdobiti svaté místo, na němž stojíme — že chtějí Bohu a svatým Jeho navrátiti starobylý tento stánek — oslavený *prvotním* hrobem *první* mučenice a *pravé* matky českého národu — svaté Ludmily. —

S velikou radostí schválil jsem zbožný, bohumilý ten úmysl, Boha žádaje na modlitbách, aby šlechetným podnikatelům hojně požehnati ráčil v této tak slušné a svaté věci! — Nebo, buď Bohu želeno, na tomto památném hřbitově nebylo tehdaž téměř ani památky, připomínající, že jest místo to svatá země, zkropená drahou mučnickou krví, — tady že vzešlo slunce víry Kristovy a osvitilo celou zemi českou — tu že na zříceninách pohanství svatí předkové naši povýšili posvátný kříž! — A proto toužila, proto *práhnula* duše má po stánku Božím na této drahocenné půdě, aby se tu z nova rozléhaly chvalozpěvy ke cti Boží a k oslavení svatých našich patronův — aby důstojná ozdoba starobylé svatyně ovšem i potomstvu našemu kázala, zač má země česká děkovati Tetínu! —

A hle, Nejmilejší! dnešního dne se šťastně vyplnilo, po čem jsme všichni dávno toužili! — Hle, stánek Boží, zachovaný, ozdobený, z nova posvěcený Bohu! Hle, tu stánek, jenž i *starobylostí* svou i *novou okrasou* svojí hlásati bude světu, kterak si sluší vážiti posvátné té země! — A proto *srdce mé a tělo mé plésají k Bohu živému*; — a proto přede vším prosím Všemohoucího, aby oněm nábožným *podnikatelům*, kdož byli svaté to dílo započali, a všem *dobrodincům*, kteří slav-

nou tu věc podporovali, odplatiti ráčil životem věčným. —

Než radost mou nad tímto oslaveným chrámem sv. Kateřiny dovršuje pohled na Vás, kteřížto jste se, jak se důvěřuji, důstojným způsobem připravili k dnešní této slavnosti. —

Jako druhdy za Spasitelem chvátili zástupové, toužíce po slovu Božím a hledající milosti a spasení: rovněž tak chvála Bohu! i vy jste za dnů těchto v počtu nevidaném obklopovali kazatelnu a zpovědnice vyslancův Kristových, kněží missionářův; tak i vy jste z úst jejich radostně přijímali slovo Boží. — Duchovním návodem jejich očistili jste duši svou v krvi Beránkově; — a takto připravivše se k stolu Páně, vzdělali jste Bohu Spasiteli ve srdci svém stánek duchovní, dům svatý; pročez také nyní již platí o Vásslovo sv. Písma: „Aj stánek Boží s lidmi, a přebývati bude s nimi; — a oni budou jeho lidem, a sám Bůh s nimi bude jejich Bůh!“ (Ap. XXI, 3)

A za tou příčinou obraceje zřetel svůj na Vás, kteřížto jste svaté missie věrně a svědomitě použili k pravému obrácení, obnovení a posvěcení duší svých plesám a vděčně volám k Bohu: „Jak milí jsou tito živí stanové Tvoji o Hospodine! — Srdce mé a tělo mé plesají k Tobě, Bohu živému! — Avšak zároveň zavázána se vidím, drahé ovečky, napomenouti Vás s apoštolem: „Oslavujte a noste Boha v těle svém!“ — Jakož se totiž v kapli této svrchovaný Bůh oslavovati bude drahým pokladem Těla Páně — nejsvětější obětí Kristovou: tak ovšem slušno jest a spravedливо, abyste i Vy, majíce *týž* poklad v srdci svém Boha oslavovali životem spravedlivým; — abyste věrně v sobě zachovávali a snažně rozmnožovali milost Boží; tak aby, dle připovědi Páně Otec a Syn na vše budoucí věky přibytěk učinili ve Vás: a srdce i tělo Vaše aby

zůstalo posvěceným chrámem Ducha svatého až do skonání! — Aneb abych to jinými slovy pověděl, *setrvejte* na té svaté cestě, kterou jste nyní s pomocí Boží nastoupili, věduce, že toliko ten, kdož setrvá až do konce, spasen bude. —

Svatou missii — buď Bohu chvála — dobře jste započali, a požehnaně ukončili. Ó kéž bych též o Vašem živobytí tak říci mohl! Neboť ne kdo započal, nýbrž kdo setrvá — praví Písmo — spasen bude. *U křesťanů, dokládá sv. Jarolim, nehledí se jenom na počátek, alebrž mnohem více se hledí na konec.* Apoštol Pavel, neznaje Krista, nedobře započal; poznav ale Spasitele po svém obrácení dobrý boj bojoval, víru zachoval, a tudíž i běh svůj šťastně dokonál. Naproti tomu Jidáš dobře sice počal, ale nesetřval, a protož i konec jeho byl strašlivý a hrozný! —

I vy, křesťané draží! — radostně to ještě jednou ke cti Boží připomínám — dobře jste započali! K Bohu jsouce obrácení — v duchu svatém obnoveni — milostí nebeskou posvěceni, podobáte se nyní dle duše tomuto nově ozdobenému chrámu Páně. — Rovněž ale jako od této chvíle třeba bude pilně dohlížeti, aby obnovená svatyně tato poznenáhla nepozbyla ozdoby své; — jakož bude zapotřebí, tuto kaplu čas po čase *vnitř* čistiti, aby prachem a špínou škody neutrpěla; — jakož bude zapotřebí i *zevnitř* opravovati, aby se návalem prudkých větrův a bouří, deštěm a sněhem, suchem a parnem záhy nespustla: tak zajisté i Vám nastává svatá povinnost, věrně pečovati a bez ustání prohlížeti k tomu, aby chrám Páně ve srdci Vašem ani *pokušením vnitřním*, ani *zevnitřním nebezpečstvím* škody neutrpěl — krásy své a ozdoby nepozbyl. K tomu konci ale tudíž zapotřebí bude, čas po čase vymí-

tati prach a skvrny, ježto se tak snadno usazují ve srdci našem, zponehála nás milosti Boží zbavující. A proto Vás přede vším napomínám, abyste častěji do roka přicházeli k správe Boží a docházeli k stolu Páně. — Častou a svědomitou zpovědí zachováte, anobř i rozmnožíte milost Boží v srdci svém; — u stolu Páně pak nabudete pomoci a posily, tak že statečně a snadno překonáte rozličná pokušení, s kterýmžto člověk na zemi musí zápasiti, pokud si chce vydobýti vítězné koruny slávy nebeské. —

Avšak svatá zpověď nebyla by ni platná ni vydatná, a rovněž neprosívalo by, přijímati tělo Páně, kdybychom zároveň věrně nedostáli svatému předsevzetí, nejen všech hříchů ale i hříšných příležitostí se varovati. Jako nás u vnitr hříšné naše žádosti uvádějí v pokušení, tak i zevnitř brozí nám nebezpečnoství pohoršlivých příkladův a hříšných příležitostí. —

Již ale proti takovýmto návalům *nejlépe ohradí se toliko ten, kdo, jak sv. Augustin praví, na útěku své spasení hledá.* — Naproti tomu hřeší, kdo se v nebezpečnoství zlých příležitostí vydává; — a „kdo si v nebezpečnoství libuje,“ dokládá Písmo, „zahyne v něm!“ Protož Vás dále napomínám a prosím pro lásku Kristovu: „Varujte se příležitosti k hříchu jako ohně! Ne bez příčiny naučil nás Kristus Pán modlití se a prositi Boha: „*Neuvoď nás v pokušení!*“ — Touto prosbou se takorůzka zavazujujeme před Bohem, že ovšem i sami se chceme straniti všelikého pokušení, hříšné příležitosti že nikterak nechceme hledati. Komu tedy na tom záleží, aby se zachoval v přízni a milosti Boží: varuj se vši příležitosti k hříchu, zachovávej věrně, co při každé zpovědi slibuješ Bohu. Abyste však tomu slibu věrně dostáli, *modlete se bez ustání*, majíce vždy na paměti, že toliko „kdo hledá, nalezne,

kdo prosí, obdrží, kdo tluče, tomu že bude otevřeno.“ „*Bděte a modlete se,*“ pravil Kristus, „*abyste nevesli v pokušení,*“ jako by jim byl chtěl říci, bděti a varovati se hříchu, že neprospívá leč tomu, kdo zároveň Boha prosí a Jej za pomoc žádá i za posilu v zápasu svém. Tak již i pěvec na Sionu napověděl, řka: „*Nebude-li Hospodin stavěti domu, nadarmo pracují, kteří stavějí jej. Nebude-li Hospodin ostržati města, nadarmo bdí, kdo ostržá ho.*“ Protož pravím konečně i já: „*Modlete se, a modlete se bez ustání!*“ „*Dům můj domem modlitby slouiti bude,*“ dí Kristus. Má-li duše Vaše býti a zůstati živým a bohumilým chrámem: modlitbou Boha oslavujte a modlice se, noste Jej v těle svém! Takým způsobem víru a milost Boží věrně zachováte; v boji tohoto života dobře bojující, zvítězíte; běh svůj v Pánu šťastně dokonáte. Srdce vaše bude slavným stánkem Božím, a vy budete Jeho lidem, a sám Bůh s Vámi bude Váš Bůh!

A s tímto vroucím přáním poroučím Vás pod ochrann Boží a neustanu modlití se za Vás, abyste za příkladem svaté mučence Ludmily, sv. Kateřiny a všech svatých patronův země české Boha oslavovali a nosili v těle svém, a tudíž aby i o Vás platilo slovo žalmisty Páně: „*Jak milí jsou stanové Tvoji, o Hospodine!*“ A k tomu Vás požehnej Bůh Otec, Syn a Duch svatý. Amen.“

Významou touto řečí dokončily se ranní radosti Tetínské. Nezbyvalo pak leč odpoledne rozloučiti se s dobrosrdečnými zástupy a dílo dokonané utvrditi dikučiněním a požehnáním. — Za tou příčinou uloženo nejsv. Svátost na oltáři u kříže missionářského; JEmín. usadil se na místě povýšeném, a vel. kněz Maštálř vzešel posléze na kazatelnu. Mezi loučivou řečí jeho nastala příška: zbožný lid ale nehýbal

se z místa, naslouchaje srdečným slovům vroucího kněze. Vlaha, jež s nebes padala na role, luhy, sady, zdála se nám býti znamením, že zároveň rosou milostí své provází Bůh slova neunaveného sluhu svého. Děšť pomínil; řeč, přerývaná nezřídka pláčem, se dokonala; vykonaly se *odpuštěné* modlitby, zázpívalo se „Te Deum laudamus!“ udělilo se požehnání a tak ukončila se missie Tetínská. JEmín. odejel zase do Prahy — zbožný lid se rozešel v hlubokém pohnutí — lidohlučný Tetín osamotněl: milost Páně ale, jakož doufáme, přebývatí bude na něm.

Již ale díváme-li se v duchu zpět na osudy památného Tetína, připomínajice si rozkošné chvíle posvátné missie Tetínského, nelze leč s vroucí duší děkovati za den, kterýž učinil Pán. Obnova Tetínská jedna i druhá jest dílem Božím. Avšak nesluší-li si přát, aby což milostí svou způsobil Bůh, netoliko zůstalo, nýbrž rozhovořeno se na vše strany, na vše časy? Nesluší-li si přát, aby obnovený Tetín opět i nám budoucím našim stal se místem posvátným a pramenem požehnání? Netajíme, čeho si přejeme! Přejeme si, aby se valné zástupy věčného národu rok co rok scházivaly na Tetíně a obnovovali, utvrzovali se tam v milosti a lásce Boží. Než i dále ještě a výše nesou se naše tužby. Prohlédajice ku prospěchu veškeré země, přáli bychom, aby, jakož před věky tak i nyní věk po věku z Tetína rozlévalo a roznášelo se požehnání po celé vlasti. A kdo by si toho nežádal s námi? Již ale suď každý, zdaž by se toho nedosáhlo, kdyby se vzdělal na posvátné hoře Tetínského kláštera, osazený horlivou bratří kněží nadšených láskou k svému povolání, hotových pracovati na díle Božím — konati missie v národě našem. Klášter takový stal by se korunou obnovy Tetínského; památný Tetín byl by pak netoliko magnetem

srdce táhnoucím k Bohu, nýbrž i pramenem požehnání rozlévajícím se po vši zemi. Bůh dej, ať láska vzděla, zač prosí láska.

Důchody spolku missii sv. Xaveria.

Missionářský spolek sv. Františka Xaveria čili Lyonská jednota pro rozšiřování víry katolické, rozvětvená po všem křesťanstvu, oznamuje v květnovém svazku svých letopisův, jaké důchody měla minulého roku 1857. — Vedle výkazu tohoto sešlo se jí z rozličných krajín 4,191,716 fr., a tudíž o 286,648 více než roku 1856. Přispěly k tomu:

Francouzy	2,583,514 fr.
Belgie	239,122 „
Prusko	199,264 „
Sardínsko	197,927 „
Irsko	130,843 „
Americké osady ang.	95,477 „
Nizozemsko	81,556 „
Sicilie	75,245 „
Římské vlasti	73,730 „
Severní Amerika	68,565 „
Lombardsko	58,276 „
Švýcars	52,263 „

Nejvíce sešlo se v arcibiskupství Lyonském, kdež byla, jak vědomo, r. 1822 jednota řečená vznikla. V památné arcidiocési té zajiště sesbíráno 242,053 fr. Po tomto arcibiskupství následuje Pařížská diocese, jež 164,493 fr. věnovala, načež Kolínská s 104,722 fr. a Cambrejská s 101,347 fr. — Ostatně kterak jest spolek ten mezi všemi křesťanskými národy rozšířen, viděti lze i odtud, připomeneme-li, že se časopisu jeho vydává 198,650 výtiskův v nejdnech jazycích evropských. — Jak rozsáhlá jest činnost její nahlédne každý, pováží-li, že se přičiněním jejím 160 nových biskupství a střídnictví apoštolských založilo, v samé Oceánii 180,000 pohanův na víru obrátilo. A co kostelův, klášterův, škol a nemocnic povstalo štědrou pomocí blahodělné jednoty této! Čítá se 276 biskupův, 200 Lazaristův, 780 Jesuitův a mnoho jiných řeholníkův i kněží, kteří nabývají podpory z nepřebrané pokladnice mohutného bratrstva. Ano, by nebylo řečené jednoty, v severní Americe bylo by o 45 biskupův, 1700 kněží, 2000 kostelův, 650 škol a nemocnic — méně. Taková čísla doličují výmluvně, seč jest křesťanská láska, pracuje-li spojenými silami, provázena požehnáním Páně. Údové jednoty té platí týdně po chatrném penězku, a rok co rok scházejí se stotisíce, rok co rok množí se počet missionářův, po stech i tisících přibývá věřících na všech stranách světa! — Bůh rací i po vše budoucí časy zehnatí dílu svému!

Jiří Poděbradský ve Vratislavi*).

Úvaha od O. K., kněze řádu sv. Františka.

Když jel český král Ladislav r. 1454 z Prahy do Vratislavi, aby přijal také od slezských stavů poslušensství, provázeli jej tam mimo jiné knížata a vznešené pány, také jeho nejvyšší rádce a zeměpráve, *Jiří Poděbradský*. Známo jest, že Jiřík držel se strany husitské, neb tak zvané „podobojí.“

„Nebudeme,“ dí Palacký, „se šířiti o všelikých slavnostech a kolbách, které ve Vratislavi u přítomnosti Ladislavově stromeny jsou: uvedeme toliko povídku o příhodě, která tam potkala pana Jiříka, protože nejen pravdivá se býti zdá, ale i značná pro toho, kdo ji psal, neméně nežli koho se týkala. Vypravuje totiž Aeneas Silvius (který později stal se papežem), že když král byl v kostele biskupském s mnohými knížaty při službě Boží, a Jiří Poděbradský stál při něm, přistoupiv nějaký pochlebník Kilian, jeden z těch, kteřížto činice se blázny, z jiných blázny si dělají, takto k němu promluvil: „Jakým oblíbenem na služby naše patříš, dobře znamenati mohu, ale srdce tvého a myšlení věděti nemohu. Pověz mi, prosím, nezdá-li se tobě dosti stkvostné a jasné býti naše náboženství? Vidiš-li, jak mnohá i veliká knížata, anobř i sám král náš jednoho řádu následují? Proč s nimi raději, nežli s Rokycanou nesmýšlíš? Zda-li se domníváš, že moudřejší jsou někteří Čechové, nežli všechna Církev katolická? Ale ty opustě chatrný obecný lid, připoj se raději k urozeným pánům, jak na urozenost svou náleží.“ Odpověděl mu Jiří: „Jestliže tato slova tvá jsou, nejsi ten, kýmž se děláš, tobě jako moudrému odpovím: pakliť jsou cizí, jím také dosti učiniti musím. My oběti a služby ty konáme, o kterýchž věříme, že se Bohu líbí, aniž jest na vůli naší, věřiti, což bychom chtěli. Mysl lidská mocnými důvody přemožená, chtějí ona neb nechtějí, jímána bývá, a jakž která od přirození způsobena jest, jiná snadně se věsti dá, jiná se vytrhne. Já náboženství svých kněží se pravě mám; kdybych tvého následoval, lidi bych snad sklamal, na duši škodu vezma, ale Boha, kterýž k srdci patří, sklamati nemohu. Aniž také na můj stav sluší, abych tobě podobným byl; jiné

bláznů, jiné urozenému pánu náleží. Tuto odpověď aneb sobě měj, jestli moudrý moudrý, aneb těm dones, kteří tě na mne nástrojili.“

Tak rázně, tak ostrovtipně, s takovou pevnou přesvědčeností hájil Jiří svou stránku, tak že téměř nelze pochybovati, že bloudil nevědomky, drže svůj blud za jistou pravdu Boží. Slova, jimiž zastává svou víru, poněvadž z vnitřní přesvědčenosti jeho nepochybně pocházela, na první pohled zdá se, jakoby se na vlas s pravdou srovnávala. Avšak předce jest v nich ukrytý znamenitý klam: Patrně i tu, kterak druhdy, ostatně dosti moudrý, ostrovtipný a šlechetný muž, jakýmž byl Jiří Poděbradský, spoléhá-li se příliš na vlastní náhled a úsudek svůj, může sebe samého klamati a u víře poblouditi.

Bude-li čtenáři laskavému líbo s tepelivostí projíti následující úvahy, doufáme, že se nám podaří, odhaliti — dolíčiti jemu klam a blud v řeči Poděbradově, ač se ona velmi pravdě podobá.

Vše, cozkoli byl Jiří z Poděbrad pověděl onomu bláznovi, jest pravdivé, až na tuto jedinkou propověď: „aniž jest na vůli naší, věřiti, což bychom chtěli.“ Propověď tuto vyslovil totiž Poděbradský v celé všeobecnosti, kdežto ona pouze z části jest pravdivá. Nejsou zajisté všechny pravdy, není též poznání důkazův, na nichž se opírají, člověku vždy tak pochopitelné, tak přístupné, že by se v lidskou mysl taková nutnou mocí vdíraly, a člověk, chtě nechtě, mocnými dojat a překonan jsa důvody, jím bezděčně se poddati — přisvědčiti musil. Vítězné pravdy, kterým rozum odporovati nemůže, a kde bývá úsudek náš nutný, jsou:

1. které pro svou jasnost a jednoduchost tak jsou patrné, že buď žádných důkazův ani nepotřebují, buď že takových ani nemají, jsouce pravdami základními. Jsou to pravdy obecného rozumu, v kterých se také, vyjímaje blázny, blbě, všickni lidé procitlého ducha srovnávají bez hádek.

2. Pravdy takové, kteréž z oněch prvních velmi jednoduchým úsudkem dají se odvoditi.

3. Podobně nepodlehají pochybnosti takové úsudky naše, jež slovou bezprostřední, t. j. takové, jež neobsahují nic jiného leč výrok, že máme nyní tu neb onu pozelenku, ten a takový cit; že to neb ono nyní pozorujeme. Pronášejíce takový úsudek, nechceme jím právě ztvrzovati, že by ten neb onen předmět byl skutečně příčinou

*) Viz: *Dějiny národu Českého* od Fr. Palackého. Díl IV., částka 1.

myšlenky, citu, pozorování našeho; u př. já sobě nyní v myslí představuji *červenou barvu*; nechci tím však stvrzovati, že by *onano* růže neb jiný červený předmět byl skutečně příčinou tohoto pomyslu mého. Takové bezprostřední úsudky rodí se v nás bezděčně, a proto nelze jim odolati.

Jinak to vypadá s našimi úsudky, kde povstává otázka, *jaká* u p. byla příčina citu neb představy naší? Kde u p. soudíme, že ta věc, jež byla jednou, dvakrát, vícekrát po našem zdání vzbudila v nás tento cit, onu myšlenku, jest toho skutečně příčinou tolikéž nyní: toť nejsou již úsudkové bezprostřední, ti jsou váženi ze zkušenosti, a nemají do sebe takové neodolatelné jistoty, nýbrž jsou pouze pravdě podobné; ačkoli častějšími zkouškami tato pravděpodobnost zrůstá, až pak se úplné jistotě rovná. Sem také připočítá sluší pravdy historické, ba i úsudky z čistých pojmů (a priori) složené, kde ku přesvědčení našemu o jich pravdivosti zapotřebí jest promysleti delší řadu rozmanitých důkazův. I takové úsudky mají do sebe pouze pravděpodobnost, která ovšem tím větší nabývá jistoty, čím častěji jsme takové řady úsudkův a důkazův prošli, pokaždé docházejíce týchž výsledkův.

Z toho jest viděti, že naše úsudky všecky bez rozdílu nejsou tak nutné, že v člověka nepůsobí každá pravda mocí neodolatelnou, ale že: poznání a uznání nescitelných pravd druhdy též teprv od naší dobré a svobodné vůle záleží. Člověk z *vlastní svobodné* vůle může myšlenkám svým dodatí buď více živosti, když se totiž o to přičiní; aneb ztenčiti sílu jejich a přidusiti je temnem, jestliže si jich nevšímá, o ně nedbá. A tak to též s úsudkem, tak též s poznáním pravdy mnohé; neboť svobodná vůle má v tom ohledu na větším díle aspoň na počátku značnou moc.

Kdyby byly pravdy všelikého druhu tak vítězné, že by se myslí člověčí vnutily násilně, pak by ovšem nebylo žádného bludu mezi námi. Kdyby pak v příčině poznání a uznání pravdy, svobodná vůle ničehož činiti neměla, tu by uznání a přijmutí pravdy (u víře náboženské) bylo bez zásluhy; nebylo by ctností žádnou, nezásluhovalo by odměny. Ano, proč by nám Bůh rozkazoval věřiti, kdyby uznání pravdy, aspoň z části nezáviselo také od svobodné vůle naší?

Každý přisvědčí, že uznání, obzvláště pak uznání a přijetí pravdy svaté, na mno-

ze závisí od svobodné vůle člověka, kdožkoliv pováží, že

1. dříve nežli poznáváme důkazy, na nichž nějaké náboženské učení spočívá, často již napřed pozorovati můžeme, jaký vliv by ono učení v naší ctnost a blaho naše míti mohlo, kdybychom k němu přidali víru. Odtud též jde

2. že často možná ve srdci našem přání vzbuditi, abychom jistému učení mohli uvěřiti. Kdykoli totiž předzvídáme, že by jistá víra, u p. nesmrtelnost naší duše ctnosti naší byla ku prospěchu: tehdáž, toužíme-li upřímně po mravnosti, jistě pocítíme v sobě žádost, abychom onu víru skutečně měli. V takovém případě jest tedy naše mravní mysl příčinou dotčeného toužení, bychom učení tomu uvěřiti mohli.

3. Ještě častěji se přihází, že předzvídáme, neb aspoň tak se domýšlíme, kterak by nás jisté učení neb domnění, kdybychom je přijali, zbavilo rozličných obtížných závazkův neb povinností, neb že by se nám některých pravých neb domnělých výhod tudy dostalo. Kdo není velice ctnostný, sotva se v takové příčině ubrání žádosti, by se takto věřiti naučil.

Pravda jest sice, že úsudek náš úplně a bezprostředně nepodlehá naší vůli, a tudíž že úplna od této vůle nezávisí naše mínění, ani víra naše. My nejsme s to vždy bezprostředně, jen jak bychom chtěli, souditi, že se ta věc tak neb jinak vynachází. Úsudek náš na opak jest odvislý od oněch pojmův a pomyslův, které se v myslí naší nyní právě nacházejí, a podle nich řídí se tolikéž úsudek právě ten a ne jiný. My jsme to hned na hoře vyznali, že úsudek podlehá jakési nutnosti. Dokavad nemáme žádných bytelných aneb aspoň pravdě podobných důkazův pro nějaké mínění, nelze nám, abychom je přijali. Můžeme sice říci, že tomu věříme, avšak v skutku nevěříme, dokud jsme nalezli důkazův. Na opak, jak mile jsme našli důkazův, tu se také víra v myslí zmáhá s jakousi nutností; můžeme sice křivě udávati, že nevěříme, avšak my přece v srdci věříme, třeba i bezděčně.

Než z toho nikoli nenásleduje, že „*víra dobrovolná*“ jest pojem sám v sobě odporný. To nikoliv. Nebo ač to zůstane pravdou, že všechna víra stane se nám nutnou, jak mile si jasné ku vědomí přivedeme důvody, na nichž ona spočívá, i tudíž jest toto uvědomění oněch důkazů věcí taková, kteréž se nám tu bezděčně dostane,

onde však z našeho svobodného rozhodnutí toto uvědomění pochází.

Když důvody, na nichž se jisté mínění zakládá, nenadále nám připadnou na mysl; když nám nějaký předmět zevnější tyto důvody svým působením k vědomí uvodí bez přičinění našeho; ba nemůžeme-li toho ani zameziti, aby se takto v ducha našeho působilo: tehdaž jest víra, kterouž k takovému mínění přikládáme, pouze víra vynucená. Mohli-li jsme ale odolati takovému působení zevnějšího předmětu; povstane-li víra naše pouze tím, že jsme vůlí svobodnou obrátili pozornost ducha svého k jistým důvodům, od nichž jsme mohli mysl působilo: tehdaž jest víru naši *dobrovolnou* sluší nazývati.

Byť i také někdy vynucená víra sloužila člověku k užítku, *záslužnou* nazývati se nesmí, tak jako se nemůže ctnostným jmenovati, kdo pouze z přinucení dobře činí. Neb zásluhy dobývá se jenom tím, k čemuž jsme se svobodně, samovolně a z dobrého úmyslu rozhodli a ustanovili. Jen tam, kde panuje svoboda, kde zůstává možnost, jednati opak toho, což se má konati, jen tehdaž mohou takové svobodné skutky se odměňovati anebo trestati.

Již ale pohledme, jaký prostřední vliv má zejména svobodná vůle v naše mínění, v naše úsudky, u víru naši. Vůle naše bez odporu má vliv:

1. v naší pozornost. Myt můžeme, jen když chceme, pozornost svou na jistá představení řiditi, při nich prodlévati, a takto jich sesliti, zhystiti atd.; neb můžeme na opak pozornost svou odvrátiti od takových dojmův, pomyslův a věcí, a tudíž stane se, že nám poznenáhla sejdou z mysli.

2. Vůle naše má bez odporu moc působiti v tělo a prostředkem tím působí ve mnohé předměty mimo nás. Takovou měrou můžeme mnohé předměty přiblížiti k sobě, vzdáliti, odstraniti od sebe, můžeme je vyměnit, atd. A hle, tím samým má také naše vůle značný vliv v naše mínění. Neb jakou pozornost obracíme k věcem zevnějším, smyslným, podle toho rodí se v nás buď ty neb ony pomysly, zkušenosti, poznání. Jak totiž o jistých věcech buď delší, buď kratší čas přemýšlíme, jednu k druhé přirovnáváme, jak dlouho se na tom neb onom místě pozdržujeme, s těmi neb jinými lidmi obcujeme, ty neb ony knihy čítáme atd., dle toho se také v nás rozvíjejí ty a takové pojmy, domněnky, náhledy, úsudky.

3. Ba řekneme více! My jsme s to vliv onen, kteréhož naše svobodná činnost při tvoření pojmův a úsudkův dosáhnouti může, často předzvídati. Aneb zdaž nám nelze napřed věděti, že jistých vědomostí a náhledův nikdy nedosáhnem, nebudem-li užívati k tomu jistých prostředků, t. j. pozornosti, rozmyšlení, knih atd.? Tak mohou lidé o sobě předvídati, že přijmou náhledy těch lidí, s nimiž zacházejí, obzvláště jestli toho z vlastní zkušenosti dříve již byli v podobném pádu na sobě shledali.

Úsudek náš děje se sise podle nutných zákonův, ale zřízení naší pozornosti závisí od svobodné moci naší, a podle toho jak pozornost tuto bud sem, bud tam obracíme, nalézáme důvodů buď příznivých buď odporných a protivných jistým náhledům.

Jakkoliv se tedy řeč Jiřího na první pohled pravdě podobala, nelze jinak leč tvrditi, že jest pouze z části pravdivá, a jediným bludem tím pak celé jeho rozumování stalo se klamným.

Toť ovšem pravda, že nejsme všickni jednostejní, jeden že se dá snadně vésti, jiný pak že se zpouzí; avšak jedno i druhé stává se opět větším dílem ze svobodné vůle člověka, a nikoliv povždy z nutnosti nějaké. A proto bude též člověk za to odpovědným. Ač nejsme všickni jednostejní, ve hlavních a podstatných silách a mocnostech všickni jsme sobě rovni skutečně. Zvláště každý lidský zdravý rozum, vyjímaje blázna neb blbého, má tu vlastnost, že může pravdu poznávati a přilnouti k ní, pokud jest dobré vůle a zaslepití se nedá pýchou, samoláskou a jinými naruživostmi. Rozum lidský není snad pouze ta síla, která jakékoliv úsudky na zdařbůh tvoří, ať jsou již pravdivé neb křivé (jako píla, hnána vodou, řeže, co se jí předloží, buďto dřevo, buď živé tělo); alebrž rozum lidský jest ta moc a síla duše, kterouž se tvoří pravé, neb aspoň pravdě podobné úsudky. Neb slyšíme-li kohosi, an pronášá úsudek, který do sebe nemá ani pravdy ani pravdě podobnosti; nepřipisujeme to snad jeho rozumu, ale spíše nedůstatku této síly, neb dočista nerozumu. Při nejlepším řekne se, že člověk ten rozumu svého ne užívá. A užívati rozumu sluší z vůle svobodné, dobrovolně, poněvadž nejsou nám všechny pravdy stejně přístupné, aniž se nám všechny nutně vtírají, ale mnohé z nich pracně třeba hledati.

Zde bychom ale mohli již slovo své

ukončiti. Co jsme tu řekli, jest, jak se zdá, dostatečno k tomu cíli, ku kterémuž úvaha ta sepsána. Možná ale, že někomu na mysli tane otázka, zdaž bývá člověk, kdož bloudí u víře, povždy sám vinen a hoden trestu.

Otázku tuto rozluštila dávno naše církev; neb se v ní povždy učí, že může mnohý *bez viny* své zblouditi. Nebloudil-li takto Šavel, z něhož se nám stal veliký Pavel? A zdaž snad nebloudili podobně na mnoze i naši otcové, jako Jirí Poděbradský, nevědomky, ne tak ze zlé vůle? — A proto slitoval se nad námi Hospodin, nezavrhl národ náš do konce, nýbrž víru svatou opět navrátil vlastní naší.

Však rozebereme-li všechny možné příčiny z nichž blud lidský pochází, pak bude laskavému čtenáři snadno uhadnouti, kdy jest člověk bludem svým vinen a kdy nic. Kde totiž svobodná vůle zlomyslně, z lenosti, netečnosti atd. k bludu přispívá, tam jest ovšem blud u víře hříšný.

1. První příčina bludův bývá bezpochyby *nevědomost*; toť bludův máti nad jiné plodnější; ba bez ní by člověk ani blouditi nemohl: v ní spočívá také vlastně příčina, že mnohá propověď v sobě nepravdivá, častěji zdá se nám býti velmi pravdě podobnou, tak že pak ji s velikou důvěrou zastáváme. Nejsou-li nám u př. mnohé okolnosti při jisté věci povědomy, bude úsudek náš nepochybně mylný a bludný.

2. Jiná příčina bludu hledati se musí v *nepřiměřeném* zřízení a užívání naší *pozornosti*. Nedáme-li pozor na to neb na ono, což k věci náleží, co divu, jestliže úsudek náš vypadne jináče, než býti měl, že zbloudíme a budeme hájiti mnohou věc, o které bychom v jiných okolnostech tvrdili přímo na opak. Mnohá pravda, na kterouž pozapomínáme, protože pozornost naše jinam jest obrácena, bude nám toho času zrovna tolik platna, jako bychom jí nikdy nebyli znali.

3. Také naše *nevěrná paměť*, jakož i buď ochablá neb příliš čilá živá *obrazotvornost* bývají často mnohých bludův příčinou.

4. Z většího dílu ale bludové naší pocházejí z *vlastní vůle* naší; poněvadž sami hned přímým hned nepřímým úmyslem, bychom sebe klamali, pozornost svou obracíme pouze k těm důvodům, které nasvědčují jistému výroku, a odvracujeme zřetel od námitek, jež se takovému výroku přiči. Odtud pochází onen známý úkaz, že my lidé větším dílem zrovna tomu vě-

říme, co lichotí našim vášním, a to zavrhujem, co by nám v ukojení našich žádostí překáželo. Odtud pochází, že se záměry jednoho a téhož člověka na mnoze měnívají v ten způsob, jako náklonosti a potřeby jeho.

Jakmile jsme si ale bludný úsudek jakýsi vzali do hlavy, padáme u velké nebezpečnosti, že jej častěji budem opakovati. Neb co se nám již jednou pravdě podobalo, zdá se nám, že i po druhé nejinak býti musí, byt bychom poznovu prohlédli důvody, který nás dříve k úsudku takovému přivedly. A proto se též větším dílem takové opáčné zkoušení opomíjí. Ano, i kdyby se druhy zkouška ta opakovala, jest se velmi obávati, že totéž spojení pomyslův, kterýmž jsme prvé již byli sklamaní, opět se v mysl naší vrátí a nás opět zavede ke křivému úsudku. Čím se to častěji stává, čím déle jsme jakémusi mínění oddaní, tím pevnější jest k němu důvěra naše, tím obtížněji bude odvrátiti nás od něho.

6. Však blud nejenom že snadně se opakuje, ale táhne také nové za sebou; poněvadž z každé křivé průpovědi dá se množství jiných podobně nepravdivých odvoditi.

7. Někdy nás i také známky, jichž k naznačení svých myšlének a představ užíváme, mohou pomásti a do bludu uvesti, dopouštějí-li dvojmysl, aneb snadno se matou s podobnými atd.

8. A konečně, ačkoliv jest nám pro vzdělání rozumu hned od mladosti společnost rozumných tvorů vysoce potřebná, ježto nám sdílejí své vědomosti, náhledy a zkušenosti, nedá se předce upříti, že se nám také tudy mnohý blud v mysl vetře. Neb bez vlastního zkoušení, k němuž tehdáž ani schopni nebýváme, přijímáme v mladosti od jiných vše za pravdu, co nám podávají, následovně i mnohý blud, jemuž oni sami jsou oddaní, neb kterýmž nás úmyslně klamou. Když pak napotom rozum náš dospěl u vyšším stáří, tehdy sice možná mnohé chybné náhledy napravit. Avšak, bohužel, z velké části nedbá se o konečnou tuto nápravu buď z lenosti, buď že mnohé z těchto náhledův staly se nám milými a příhodnými, buď že jsme jim příliš uvykli a tudíž nesnadno nám poznati, jak jsou nesmyslné. Odtud to pochází, že žáci obyčejně zůstávají věrně oddaní náhledům učitelův svých a že se jeden a týž blud mnohdy na celé národy a věky rozšíří.

Vzájemnost vědy národní v Církvi katolické.

Od Jana Bílého, doktora v bohosloví, duchovního správce v Tišnově na Moravě.

Má-li člověčenstvo býti jako jedna rodina, jeden organismus: musí se tudíž každý úd nejen sám pro sebe zachovati, nýbrž také setrvati v jednotě a vzájemnosti s ostatními. Má-li úkol celku pořádně proveden býti, nestačí, aby každá osobnost, každá národnost setrvala o sobě, zůstala na prostě samostatnou. Každá osobnost má své zvláštní přednosti, jichžto si má vážiti, jež má vyvíjeti, ale též na paměti míti obmezenost svou, které potřebí jest dovršení a docelení odjinud. Odtud vzájemná povinnost, jiným pomáhati a pomoci vyhledávati u jiných. Kde se toho neuznává, nešetří, tam pýcha a sobectví trhá veškerý vazby společnosti lidské. *Láska k vlasti a cit národní cti jsou vznešená a ušlechtilá smýšlení*¹⁾, avšak běda, kde se zvrhnou v onu obmezenost, která opovrhne vším, což jest cizího, jelikož se přes úzký obzor vlasteneckých pahorkův nikde nebyla octnula; — jelikož nemá tolik pružnosti duchové, aby se v cizí smýšlení vpraviti mohla; — jelikož podléhá příliš moci návyku a tudíž není s to, první dojem ciziny překonat; — jelikož neumí od malých vad odvrátiti mysl, a tím samým přehlíží a nevidí opravdových předností.

2. Takový náhled, důsledně provedený, musel by přivoditi k onomu stavu nehybnému, v jakovémž takorba zaklené spatřujeme Kytajce, kteřížto pokládajíce sebe za střed světa a za vyvolené syny nebes mimo všeliké dřevní pokroky u vzdělanosti, stali jsou se učiněnou zkamenělinou, kterouž nerozdrobí a nezměkčí leč jedině ty nejtvrďší rány kladivem a nejdivočejší převraty. Odtud praví Písmo sv. o muži moudrém: „*Do země cizích národů půže: dobrého zajisté: zlého mezi lidmi zkusi*“ (Eccl. XXXIV, 5.).

3. Tak jako to bylo zvrhlostí, když v pominulém století Němci, nedbajíce na čest národní a nešetříce jazyka svého, hráli si na Francouze: rovněž tak zase v zcela opačnou zámeznost ubíhá ono pedantické němčářství, které chce všelikou přednost jiných národův uvoditi v lehkost, každé duchovní vzájemné obcování s nimi pře-

trhnouti, čímž arci až na to dojíti se může, že se Němci nedostane jiné koruny, leč kterou by se on sám ukorunovati ráčil²⁾.

II.

4. Povinnost všeobecné pospolitosti a všeobecného vzájemného všech národův mezi sebou obcování vztahuje se neméně na obor vědy, než na jiné obory činnosti lidské. Ano, lze tvrditi, že tu věda právě obzvláště závazky přísně ukládá. Nebo věda jest veliká duchovní budova, která se má povznesti, o nížto za rozličných dob člověčenstvo po tisíciletí pracuje. Národ po národu dostavuje se k dílu svatému; nový národ uvazuje se v dílo, když byl starší buď vyhynul, nebo sklesl v surovost duchovně ustrnul. Jako dědictví nebo dovoz obchodu duchového, jako jistina duchová přecházela ta ona vymoženost, přecházely ty ony vynálezy a umělosti s pokolení na pokolení, od národu k národu, sloužíce za podkladek, na němž dále stavíme. Posud takovéto kameny ve svých názvech řeckých, latinských, arabských a scholastických nosí na sobě patrný znak původu svého. Jestli to vítězství, kteréhož duch lidský dobyl nad *prostorů a časem*.

5. Že Němec nyní právě má *primat ve vědě*, uznávají cizí národové sami, ne-li slovem, aspoň skutkem, jelikož překládají díla a používají plodův literatury německé. Podobně zjevní jsou účinkové vlivu literatury mezi národy. Avšak národ německý byl by neprav jiným, pakli by chtěl neuznávat, čeho se mu od nich již bylo dostalo, a ještě dostati může. Onť by zadal jednu z předností nejkrásnějších, totiž *mnohostrannost*, kdyby nechtěl ohledu bráti na to, což bohatá náplň ducha lidského na nejrozličnějších stranách a za rozličných časův byla zplodila. Buď si tedy národ německý výlučně národem *myslivým a vědeckým*, buď si to u Němcův učenost a věda věcí *první a přední*; avšak zároveň nebude možno zapřít, že právě za příčinou slabosti lidské mudrující Němec do zámeznosti tytýž a mlhovitosti se ztrácí a ve svých badáních za meze strízlivosti zabíhá. Buď si, že *jasnost, určitost a zdravý rozum* Francouze a Vlacha tytýž

¹⁾ „*Vaterlandsliebe und nationales Ehrgefühl sind große und schöne Gesinnungen.*“ (Hist.-pol. Blätter 41. Band, 7. Heft, S. 561. 1858 April.)

²⁾ Eben so sehr ist es als Extrem anzusehen, „wenn eine pedantische Deutschhümelei“ jeden Vorzug fremder Nationen mißachten, jede geistige Gemeinschaft mit denselben aufheben will. (H. p. B. I. c. S. 561.)

hyne ve plytkosti a mělkosti: nicméně časem velice k docelení ducha německého prospěti a posloužití moci budou. A jsou-li mužové, jako Tomáš Aquinský, Descartes a j. m. tak chudí na duchů, že by jich směl Němec jen přehlednouti?

III.

6. Ještě vyšší statky však uvedly by se v nebezpečení, pokud by národní soběctví i v Církvi katolické a ve vědě katolické své panství prováděti smělo. Nic se nepřiči podstatě Církve katolické tolik jako lichý duch národní; nic jí během věkův nezatalo ran jizlivějších, než sobecká národnost. *Gallikanismus*, který vazby poddanosti pod Stolicí sv. a jednotu Církve obecné tak velice rozvíklal a domáhaje se samostatnosti národní upadl v otroctví moci světské, jest jeden z nejstokvělejších důkazův, nasvědčujících tvrzení našemu. Zasluguje též zde připomenuto býti, že již *reformatorové* snažili jsou se pobádati smýšlení národní a vlastenecké ve prospěch převratův, jež zamýšleli v oboru Církve obecné. *Luther* ve předmluvě ku své německé theologii se chlubí: že každý, kdožkoli jeho knihu bude, čísti, pozná, kterak theologové *němectí* bez snadu jsou ze všech nejlepší. Děkuje též Bohu, že nyní Boha svého slyší mluvícího jazykem německým *tak*, jak posud on a ti veleučení s ním nenalezli ani v latinském, ni v řeckém, ni v židovském jazyku. Takáto řeč není řečí ducha onoho, který věje v katolické Církvi a snahou její všechny národy spojovati hledí v jednotu víry a lásky; není to ono vání ducha Božího, u něhož nestává Žida, ani Řeka, ani Skyty, který věje kudy chce, a každému rozděluje, jak chce. Heslo pravého katolíka jest: „*Nil catholicum a me alienum puto.*“

Jednotlivá působnost Církve jeví se zvláště ohledem *jazyka*, tohoto prvního hýbadla čili prostředku veškerého duchového obcování mezi lidmi, jehož právě odporcové snaží se převrátiti v pravý prostředek rozporu a sobeckého různění.

Když bylo druhdy celé člověcké plémě propadlo titánské nadutosti a veškeré nákaze duchové a mravní: tehdy rozdělilo se na řeči a jazyky: zmatenost a nepokoj babylonský, soběctví, které vypovědělo válku všem proti všem, zjevovaly jsou se přede vším na tom, v čem se duch a mysl nejpríměji vyjevuje, totiž — v řeči.

A ejhle! když přišel Duch Boží ve

vání větrů, aby zase všechny národy opět v jednu velikou rodinu sjednotil: jako prvním zjevným dílem bylo jeho, aby zase obnovil jednotu jazykův zázrakem mluvení rozličnými jazyky. Jakkoliv onoho divu nyní již nestává v oné všeobecnosti, jako za prvních věkův mladistvé Církve, nicméně bylot vězdy snahou Církve, v níž tentýž Duch věje, aby bořila mezistěny, které rozličné jazyky mezi národy postavily a sice nejen tím, že duchovně brojí proti tomu, chtěla-li by se národnost a individualnost hrdě a soběcky vyvíjeti na ujmu všeobecnosti nejen tím, že svými velkovtávnými ústavami pro rozšíření víry udržuje ohcování mezi nejrozličnějšími a nejzazšími národy a tudíž nepřímou nutí ohled bráti na cizí řeči a mravy, nýbrž i přímo působením v řeč samu a známost její. Odtud vysvítá, že to ku prospěchu literatury a národnosti německé, pokud se do německého jazyka přeložila slavná díla bohoslovecká z cizích literatur, ku př. takových výtečníků, jako jsou: *Kard. Wiseman, Gousset, Balmeš, Montalembert, Cantú, Vieira, Segneri, Scupoli* atd. atd.

Jedno, čehož nemůžeme chváliti, jest *překládání jistých spisův*, ku př. sv. Tomáš Aq., Bellarmin, sněm Trid. z latiny do němčiny. Špatný to theolog, který nerozumí latině. A kdo těm spisům nerozumí v latině, ani v němčině jim nerozumí.

Končíme tím, že si chceme národnosti a zvlátnosti své vážiti, jí stríci a rozvíjeti, avšak proto se zřetele nespouštěti všeobecnost³⁾.

Missionář z Albanie.

Dle B. Webra od J. N.

Již v mládí bylo při mně vroucí přání, aby mi dáno bylo spatřiti město, kdež až posud sídlí dědic knížete apoštolův, jehož duchovní moc rozprostírá se po všech končinách starého i nového světa. Přání mé se vyplnilo. — Strýc můj, zámožný obchodník v Terstu, rozstaven se, zemřel; a nemaje dítek žádných, mne za jediného dědice ustanovil. — Uspořádav veškeré potřebné

³⁾ Stať tuto, kterou byl jistý nepřímý a rozumný Němec, Dr. Lierheimers, položil do histor.-politických listů (*Hist.-pol. Bl.* 41. Band, 7. Heft, S. 558.) ve výtahu jsme podati neváhali čtenářům Blahověsta, dobře vědouce, že si každý pomyslí: „Kéž by tak všickni v jistých tábořích smýšleli a podle katolických zásad chovali se k nám Slovanům.“

záležitosti, umínil jsem si, nastoupiti cestu do Italie — do Říma.

Dne 18. Května roku 1856 vstoupil jsem tedy na loď, jež měla odplouti do Benátek. Nebe bylo jasné a vítr příznivý. Okolo hodiny deváté vyzdvíženo kotvice a loď, *Triest* pomalu co labuť ploula přes hladinu siného moře. — Rozličné obličejy a pestré kroje od východu i od západu bylo viděti na palubě. Než hned jak jsem byl vstoupil na loď, obrátil pozornost mou na se muž, jenž opodál ode druhých na nejzadnějším konci v koutku seděl. Přistoupiv blíže, shledal jsem, že jest to nějaký řeholník, který v malé knížce pilně četl. Měl pak na sobě dlouhou, obnošenou a místy roztrhanou kápi barvy tmavočervené. Černohnědá kapuce, jež mu až na bedra a prsa dosahovala, byla patrně novější. Za pasem visel velký růženec a po pravé straně splyvala mu dlouhá, červená hedbávná tkanice. Z kapuce samé vykukoval opálený, hustými, již polo šedivými vousy zarostlý a stářím zvráskovělý obličej. — Dlouho seděl takto nepohnutě, všecek jsa zabrán do čtení. — Konečně odloživ knihu, stáhl s hlavy kapuci; tu ukázalo se vysoké veselé čelo a opálené, řídkými šedinami ověšené těmě. Cítě se podivnou jakousi mocí puzena, oslovil jsem jej, a hle muž ten tak nepatrný odpověděv mi zvučnou vlastinou, ihned mne na se upoutal a bavil mne po celou cestu ponaučnou a zábavnou rozmluvou svou mysl mou, tak že nemohu nepodatí něco z rozprávky té tuto čtenářstvu.

„Pocházím z města Urbino,“ tak pravil, „jsem rodič ze země papežské. Již co hošík desítiletý sedával jsem pod cypřišemi, strmicími k nebesům, obličej máje obrácený k východu, plný touhy po hrobě mého Spasitele. Konečně ujali se mne františkáni v mé otčině. Zpočátku dělal jsem u nich v zahradě, kdežto jsem si nejvíce rostlin a keřův z krajín východních hleděl, jsa toho mínění, že pocházejí ze země svaté, kdež byl Jan obět nejsvětější za hříchy mé přinesl Hospodinu. V zahradě té nalézal se též cedr z Libanonu, o kterém pravil mně zahradník, že ze dřeva cedrového byl kříž, na němž umřel „Beránek Boží“ pro vykoupení světa. — Vždy pod večer klekával jsem pod stromem tím, prosívaje Boha, by mě učinil missionářem a vedl kroky mé tam, kam srdce a touha má zalítaly. Chtěje tělo své otužití, lihával jsem v zahradě na tvrdé zemi pod širým nebem a hle spánek ten pod hvězdnatou oblohou tak sesilil tělo i ducha mého, že jsem až po dnešní den — a jest

mi již 67 let — nezvěděl, co jest churavost a nemoc. — Vychovatelé mojí, dobří Františkáni, brzy zpozorovali touhu mou a hleděli mne veškerou laskavostí a pilností vzdělati a připraviti k povolání missionářskému. Takto se mi dostalo z milosti Boží šatu tohoto a tonsury. Předě mnou se podivné otvíraly knihy, kdež vyobrazeny byly vousaté podoby, any pod stínem palmy odpočívají, majíce po boku svém velbloudy a čehož jinak potřebí jest poutníkům na písčinách nepřehledných pouští afrických. Duch můj odumřel přítomnosti, domov tratil se mi před očima, myšlenky a toužení mé obráceny byly na východ, kdež po rovinách na pobřeží jezerním i říčním i na horách učil „Syn Boží.“

„Tam založím klášter malý pro nebohý lid,“ myslil jsem ustavičně v nepokojné duši své. A když jsem vidal bílé plachty loděk rybářských na hlubině mořské, tu z hloubi prsou mých vzdychával jsem: „Milé barky, vezmete mne s sebou!“ Konečně po dvouleté přípravě vyplnila se touha — udeřila hodina odchodu mého. Kříž tento po boku mém, breviář a malá bible bylo jediné bohatství mé, které jsem z otčiny své s sebou vzal. Zatím ale v této své chudobě cítil jsem se takovým bohatcem, že pláče radosti, padl jsem na palubu a líbal prkna lodi, která mě na suchopárné břehy skroušenosti a pokání — budoucí můj domov — zanešt měla. „Jerusalem“ toť byl cíl cesty mé. Ale třetího dne počal k večeru dmouti silný protivný vítr a zahnal nás na pobřeží Albánské. Jak dlouho a jak strašně burácel vítr, nechci zde popisovati, dosti na tom — druhého dne z rána seděl jsem samotn na skalisku; kolem plavaly zbytky roztržkané lodi, vše jiné bylo zmizelo, jen já, vyšší mocí uchráněn, zůstal jsem bez úrazu. Já neztratil ničeho; vše, co jsem měl, měl jsem u sebe. Tu cítil jsem všemohoucnost Boha svého, jenž vše spravuje, a obrátil jsem kroky své v hornaté krajiny Albánské, kdež mne Prozřetelnost božská za pastýře opuštěného lidu katolického sama ustanovila. — Asi čtyřicet let trpěl jsem tam pro Spasitele; nyní již mladší bratři uvázali se v posvátné služby missionářské a proto mne tam není třeba. I vracím se zase do otčiny, žádaje tam v pokoji Božím po vykonané práci zemřítí.“

To vše mluvil tak měkkým hlasem, tak upřímně a srdečně, že poznenáhla všickni, kdož byli na párníku, zaujatí půvabem vypravování, obstoupili mnicha, zapomínajíce na veškeré předsudky proti mnichům dru-

hým. Byl to veselý, přívětivý, hovořivý, žertovný a dobromyslný kmet. Povaha jeho vyznačovala se libeznou dětinností, která při tak starém a zkušeném muži tím více jímala. Bylo 9 hodin z rána a nebylo naděje, že se před jednou hodinou odpoledne dostanem do Benátek, on však předce nechtěl ničehož k občerstvení zažítí, poněvadž v Benátkách ještě mši svatou sloužiti zamýšlel. Chtěje se opatřiti proti studenému mořskému větru, oblekl se v černý vlněný plášť a kapuci stáhl přes hlavu. Vyhlížel v obleku tom jaksi podivně a mladé muže na lodi bavit tak příjemným způsobem a milým hovorem, že jeden Korfiot zvolal: „Posud znal jsem mnichy jen ze špatných kněží, než tento pravý Františkán přesvědčil mne, že mne neprávě zpraveno. Takových reholníkův vážím si vysoce.“

Z jeho vypravování ponaučeného a zajímavého tu stůj zde malý zlomek.

„V Albanii žijí katolici v krajině, kdež není cest, roztroušeni po dolech a horách, beze všech řádných pastýřů duchovních, tak že druhdy měsíce a leta kněze ani nespátří. Nic však méně dobří ti lidé lnou celou duší k Církvi katolické, a tak řádně zachovávají předpisy a příkazy její, že žádná moc není s to, přiměti je, aby ku př. nedrželi dne postního. Setkají-li se s katolickým knězem, přijmou jej co anděla nebeského a sdílí s ním vše, co mají. — Od Turkův neděje se jim vůbec mnoho příkoří; za to ale kde jen mohou pronásledují a utiskují je ustavičně křesťané, jež se od hlavy Církve odtrhli a zachvácení jsou po tu dobu neblahou roztržkou.“

Nemůže si nikdo představití jedovatost a nesnášenlivost těchto lidí, kteří sami mezi sebou žijí v rozbroji a snášeji raději všechny bludy ano i dokonalelou nevěru, než — katolíky. Znameníť jest výrok o Turcích, kterýž zasluhuje, abysme jej zde doslovně uvedli. „Nevím,“ pravil s velkou vážností, „co si o divé surovosti Turků myslíte; pravda, Turci jsou zpupní — jsou Turci. Než vy si je hůř malujete než sluší, a tuším proto, abyste takto vlastní své neřesti a ukrutenství zakryli. Vy nazýváte Turky ukrutníky, ale ukrutníci jste vy! Zde na lodi vidím rozličné podivné a pestré kroje a žádnému to nenapadá, když do kruhu vašeho vstoupí. Jestliže se ale já, chudý mnich, který kuřeti neublíží, ve své kapuci okáži v některém městě vašem, tu posmívá se mně starý, mladý a mladici bezúzdni házejí kamením po pokojném chodci. Cos takového neucíní Turk v celé říši. Turk mne druh-

dy ku stolu svému pozve a podá mne dýmku pokoje, abych s ním kouřil. Jenom náboženství jeho nesním se dotknouti a politiku jeho stopovati; pak nepohrdá mnou, neosklíbá se na mne, nýbrž zkrátka mne — zastřelí. Ano, jsou mezi Turky obyčeje, jsou známky vzdělanosti, poctivosti a svobodomyšlnosti, které se vám nikdy nedostává. Pravda, že Turci druhdy též trýzní křesťanstvo všelijakým bezprávím a násilím. — Než přední nepřatelé a pronásledovnické křesťanstv jsou poturčenci z vašeho středu, útečenci z jiných států evropských, jenž jsou v službě sultanově a jedovatým jazykem svým tady Turky onde schismaticky popuzují proti katolíkům. Ten nejhorší dar, který země na východu ležící od vás obdržely, jest ustavičná váda a rozličné nekonečné hádky, tak že rozdílné sekty náboženské v ustavičný rozbroj a v krvavé pronásledování zapleteni jsou. Když slyším, jak u vás filosofové a silozpytci jsoucnost upírají a člověka na roveň kladou zvířatům, když vidím knihy tohoto druhu tištěné v největších a nejlidnatějších městech, s jakou dychtivostí od všech přijato a to čteno jest, pak nepochybuji více, kde vlastně domov barbarů, *tam* neb *zde*! Ode dne ke dni množí se barbarství vaše. Rouhání proti Bohu a náboženství, tudíž pak i proti vládě nebeské a pozemské žádný Turk netrpí, za to vám ručím. Při mravokárném hovoru tom mnohý z mladých mužů se začervenal a jeden z nich šeptal mně: „Jest to trpké ale pravdivé.“

Z vážné té a ostré řeči přešel vypravovatel náš opět v tón veselý a zasmušilá tvář jeho opět se vyjasnila. Požertovav něco málo s mladíky, počal opět vypravovati:

„Co jsem missionářem, spal jsem téměř vždy pod širým nebem na tvrdé zemi. Mnohdy neměl jsem ani za celý týden nic teplého v ústech; bývalo mi snášeti mráz a parno, a předce jsem ještě tak pružný a obratný jako pacholik dvanáctiletý.“ Při slovu tom vyskočil na sedadlo a rychle několikrát na jedné noze se otočil, chtěje tudíž dokázati, že pravdu mluví. Každý se divil pružnosti jeho. „A co mne při zdraví a síle udrželo?“ pravil dále, „povím vám. Málo kdy okusil jsem vína, které jinak v horách tamních těžko jest dostatí; mnohdy hodný kus cesty musil jsem jíti, nežli jsem došel k potoku, neb jen voda byl nápoj můj a tato skořepina mně třicet let sloužila za číši. Pokrmem bylo mi ovoce a časem též rybičky, které v potokách horní Albanie se nalézají. Strava ta nebourila mi krev, oko mé zůstalo jasné a srdce nepodjaté. Nade-

všecko ale byla i sloužila mi láska mého Boha, jenž mne nikdy v žádné strasti a žalu neopustil, a já patrně cítil přítomnost jeho. Proto též jest hlad bez víry v Boha největší neštěstí člověka. Hlad ten neutiší žádný pokrm, žádný nápoj; život bez víry zajisté jest propastí, které nevyplní žádné bohatství. Hned od prvních let, co jsem se tam byl dostal, vyučoval jsem pomocí Boží mládež a některé způsobilé jinochy připravoval jsem ku povolání missionářskému, hledě jim sdělit vše, čemuž jsem se byl v Urbině naučil od bohabojných Františkánův.

A když jsem dokonal práci svou, vystavěl jsem pro nás — bylo nás šest — na pahorku, ověšeném lesy, malý klášter, kde jsme bláze a v bázni Boží žili, chválíce Hospodina, který nás slýchal, který nám rozuměl. Čas od času vycházeli jsme na rozličné strany a dobrosrdeční rolníci přicházeli nám vstříc a stlali kvítí na cestu naši. My byli chudí s chudými, slzivali jsme se slzícími. Snad nikdo z vás nepochopuje, jak blahý byl život náš, zakládaje se na spojení kněze s lidem, a spojení tohoto vzorem, obrazem byl Ježíš s apoštoly svými.

Mělť jsme již polovičku cesty za sebou, když missionář ten přistoupiv ke mně, šepтал mně do ucha: „Mezi námi jest též jeden protestant!“ Bezděky musel jsem se usmáti vida, jak podivně se mu krčí tahy obličeje. Na otázku mou, proč by mu to bylo tak divné neb nemilé, odpověděl pološeptem: „Není mně to divné, ale bolelo mne, což mi řekl. Jsem starý a při vši síle tělesné lehce mne srdce zabolí. Byla řeč o papeži, kterého my katolíci pokládáme za nejvyššího správce Církve. Tu řekl onen muž: „Váš papež jest člověk jako každý jiný; a slovo jeho není o nic světlejší, než kteréhokoli jiného člověka a tudíž také mnohdy klame.“

„To jest, s dovolením, krátká sice, ale lživá řeč, která se mne nevyhnutelně bolestně dotýká. Papež jest ovšem také člověk, má tělo a duši jako my. My víme, člověk ten po vůli Kristově učiněn jest nástupcem sv. Petra, hlavy apoštolův a tudíž zároveň náměstníkem Kristovým na zemi; papež božskou vůlí a pomazáním učiněn jest nejvyšším a jediným hlavním ředitelem a opatrovníkem Církve naší a proto též hoden jest úcty všech lidí, nýbrž i pohanů. Kdo žil jako já, odpoly na samotě, ten nejlépe pochopí, jak nutnou a nebeskou mocí nadáno jest toto katolické ustanovení. Papež nám ubyl denníci upostřed bludův ol zblouznění lidských, rozprostírajících se vůkol nás; on nám byl svědkem a rukojemstvím pravosti

našeho náboženství. Jeho světlo nám nikdy nechybělo. Když všickni nás opustili: papež, sv. Otec náš v Římě neopustil nás nikdy, on nám v žalu a bídě podával útěchy, v pochybnostech poskytoval světla a v unavení a ve mdlobách udílel nám síly. —

Živý cit millionův, kteří tou samou kráčeji stezkou, nejlepší jest důkazem pravdy naší Církve a zároveň i rukojemstvím, kterak potřebujem jednu hlavu, neb jenom v úplném spojení s papežem zachovali víru svou. Mimo to nebylo by lze nikdy vyniknouti ze sporu v náboženství, kdyby nebylo nikoho, ježto má moc rozsouditi a vydati náleze. Pohrdá-li kdo papežem, dává tím na jevo, že neví, co jest evangelium, a netuší hlubokost, moudrost a velikost lásky Kristovy. Ano, všickni lidé, věřící i nevěřící měli by dobrovolně uznati, že papežská moc mezi všemi změnami světa jest právě jediný úkaz, která nezahynula, která síly nepozbyla jakovýmikoliv pohromami a sebe rozličnějšími strastmi světa. Nevázaní duchové na této rozřístili se skále!“

Již vystupovaly před námi věže Benátek, pnouce se k blankytu nebeskému. Tu padl missionář na tvář a zvolal cituplným hlasem: „Hle, Italie — vlast má!“ Když se pozdvihl, oko jeho bylo zalito slzami a v obličeji čisti mohl každý nadšení a radost. Když jsme přistáli k břehu a loď se zakotvila, pojal mne za ruku a stisknuv ji, pravil kvapem: „Jdu sloužiti mši svatou a při obětování i na Tebe si zpomenu!“ — Osoba ta zmizela před zrakem mým, ale obraz kmeta missionáře utkvěl v duši mé na věky.

Buď vůle tvá!

Matce jistě roznemohl se miláček její na smrt. Ubohá vidouc, kterak ji hyne dítě, zoufale sobě počínala, hořekujíc, jako by již Boha nebylo. — Kněz navštívil ji, hleděl všelijak ukojiti bolest mateřského srdce; slova však nic tu neprospívala. I pozdvihl se, a jal se u lázka modliti nad churavcem: „Bože, chceš-li, po svaté vůli své, navrať synu služebnice tvé život a zdraví.“ — Tu žena nešťastná, uslyševši modlitbu, vykřikla divoce: „Co, chceš-li? — Bůh musí chtítí. — Bůh mi nesmí odniti mého miláčka!“ — Kněz vida, že tu slova nic nepomohou, s útrpností odebral se domů. Zatím mimo všeliké nadání nemocné dítě uzdravilo se. Matka jásala, i mazlila se s miláčkem svým, nenaděje se, že ji odrůstá dítě k nevýslovnému zármutku. — Syn její stal se zlosynem — a matka nešťastná dočkala se toho, že rozmazleuec její umřel na popravišti rukou katovskou! —

Sv. Alois, patron študující mládeže.

Reč, konána dne 21. Června l. P. 1857 ke študující mládeži na gymnasiu Znojenském.

Ke všem pak pravil; Chce-li kdo přijíti za mnou, zapřít sebe sám, a vezmí kříž svůj a následuj mne! (Luk. IX. 23.)

Jestli to krásný obyčej sv. naší máteře Církve, že zemím, městům, národům, stavům uděluje zvláštní patrony. Pro študující mládež zvolila *pannice* ušlechtilého, jehož jméno dnes oslavujem. Jestli to sv. *Aloisius*. Ó raduj se. mládeži nadějná, raduj se takovému vzoru, raduj se patronu, jenž, ač utlým byl mládenečkem, nicméně nad muže a kmety svého času předčil svou horlivostí, nad mudrce vynikl hlubokou učeností, mladíky převyšil pilností a nábožností, panny čistotou, kajícíky kajícností. Sv. Alois nezůstavil po sobě statkův pozemských, nezůstavil učených spisův; ale zůstavil nám příklad, jenž spásitelnou mocí svou již ode tří set roků více užitku přinesl. vydatněji prospíval, než statky pozemské mnohých millionářův, než spisy učené leckterých mudrcův; příklad, dím, v němž obrází se pravdivost dnešního textu, vedle něhož všichni, kteříž chtějí pobožně žiti býti v Kristu Ježíši (2 Tim. III. 12), zapírají sebe samy, berouce na sebe kříž Kristův a následující Pána. K oslavení vašeho patrona, jinochové draží! sešli jsme se v posvátných síních těchto. I netajím toho před vámi, že srdce mé toužebnou žádostí proniknuto jest, aby pravá, upřímná úcta, a pobožnost ku sv. Aloisiu ve srdcích vašich novým a trvalým se roznítla plápolem. A k tomu konci, tuším, s pomocí Boží nejvhodněji přispěji, vezma sobě za předmět svého dnešního kázání *výklad znakův*, jakými sv. Aloisius obyčejně se vyobrazuje. Znaky tyto nalézáte z části na obraze našem, kterýž se vám obětovnou laskavostí dobrodinců vašich v nové ozdobě stkvěje. Jsouť pak znaky tyto: *bílá lilie* — *kříž* — *oděv řádu* *tovaryšstvo Ježíšova* — *meila* — *hlava umrlčí*. Pravdy které v symbolických znameních těchto se ukrývají, vysvětliti, a k poměrům života vašeho obrátiti, jest nyní úmyslem mým. —

Svatý Aloisie! přijmiž nás všechny pod ochranu svou, budiž povždy orodovníkem a patronem této študující mládeže a všech přítomných, shromážděných tak četně, k oslavení svaté památky tvé ve chrámu tomto. Když pak já slabýma rtoma

svýma slávu tvou hlásati budu, abych vše roznítíl k následování příkladu tvého, oroduj ty u trůnu Božího za nás, aby tato naše pobožnost všem se stala pramenem hojných milostí a spásy věčné!

1.

Při nábožném pohledu na obraz andělského mládence sv. Aloisia z Gonzagy spatřujeme přede vším *lilii* v ruce jeho. Kterému z dítek svých Církve Boží lilii do ruky dává, tomu jest květina ta nápisem, že *tělo i duše svatého či světice zůstaly čisté, neporušené na celé pouti života vezdejšího*. Tak to též i dosvědčuje život sv. patrona vašeho.

Sv. Aloisius pocházel z knížecího rodu, jmenem *Castiglione*, narodiv se ve Španělsku 9. Března 1568. Otec jeho Ferdinand, udatný vojn, ustanovil syna svého ku stavu vojenskému, a viděl v něm mladistvého reka, ověnceného vavřínem. Avšak matka nábožná, Anna, navodila synáčka svého k jinému hrdinství, vedouc jej ke korouhvi reka *trnám* korunovaného! Ó s jakou útlou láskou přilnulo vyvolené pacholátko ke Kristu Ježíši! S jakou vřelou snahou roztoužilo se dětinné srdce jeho hned od prvního mládí následovati ve všem příkladu nebeského Mistra svého! Sotva byl Aloisius dospěl sedmého roku stáří svého, padá na kolena před oltářem Marie Panny, a před tímto vzorem čistoty andělské činí andělské pachole slib ustavičné čistoty! A s jakou neunavenou horlivostí snažil se vznešený mladík, před jedovatým dechem mrzkého světáctví uchrániti neporušenou lilii panenské čistoty své! Aloisius dobře nahlížel, že duše tím čistější a nevinnější, tím vroucenější snahou lne k Bohu nejsvětějšímu; pročť všude a veždy obcova s Bohem, žil s Bohem: — Bůh byl nejdrazším pokladem srdce jeho. Pozoroval-li sebe menší nečistě rozchvění v mysli své, ihned *útekem* hledal spásy. — Tehdy chvátával ctnostný mládeneček ku stánku Božímu, ku posvátným oltářům, aneb uzamykal se v tichou svou světničku k modlitbě nejvroucenější. A jak skroušeně ubíral se každého téhodne ku svému duchovnímu otci, aby zjevil srdci zpovědníkovu hříchy své — ba co dím — hříchy? — malé poklesky své, jaké povstávají z křehlosti lidské. — A při tom ovšem choďoval i proto, aby sobě vyprosíl rosu milosti nebeské, již by pannictví své, svou čistotu, svou nevinu mohl tím jistěji uhájiti, sesílet, rozmnožiti.

Mladí přátelé moji! uče se od sv. Aloisia, rovným způsobem zachovávat duše své čisté a nevinné! Opatruj, chovej, chraň každý z vás čistotu a nevinnost co nejkrásnější, co nejdražší perlu v koruně ctnosti! Porušils-li však hříšnou skvrnou čisté roucho nevinnosti, jakým tě ozdobil Církev na křtu svatém; — ó nepřestaň slzeti, modliti se, bojovati, aby aspoň v pokání následoval sv. Aloisia, jenž rovněž nezůstal v nevinnosti*). Uvykni každý z vás, *obcovati* všude a vždy před tváří Boží, jenž jest svědek činův tvých vševědoucí a spravedlivý; není zajisté koutečku, kdež by se před ním mohl ukryti, není noci tak temné, jež by tě temnotou svou mohla zastříti před Ním, jenž žádné lži, žádného tulání před Tím, jenž proniká srdce i ledví! (žalm VII. 10.) — Aby však s patronem svým zachoval čistotu svou nepoškvrněnou, neodvracuj nikdy zraku svého od kříže Spasitele!

2.

Viz! vedle *Ulže* drží sv. Aloisius v ruce své *kříž*; obraz ukřižovaného Krista zajisté byl mu pokladem nade vše dražším a vzácnějším! *Ježíš*, a to ukřižovaný — ejhle, to *sláva*, to *věda* jeho! Na kříži čítal útěchy plná slova: *Hle, beránek Boží, kterýž snímá hříchy světa* (Jan I. 29). Na kříži viděl lásku Otce nebeského, plamenými písmeny napsanou: „*Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby každý, kdo věří v něho, nezahynul, ale měl život věčný!*“ (Jan III. 16.) Při pohledu ke kříži rozhárlo se mladistvé srdce jeho láskou ohnivou, tak že nadzemskou naplněn slastí volával: „O cena spasení mého jest neskončeně veliká! — Tomu mne učí tento sv. kříž, to hlasem pronikavým ozývá se v útrobě mé. — A pročť neskončeně veliká budíž i vděčnost má, budíž i láska má! Vždyť nejsem vykoupěn porušitelnými věcmi, zlatem neb stříbrem, ale drahou krví, Pána mého, Beránka nevinného a nepoškvrněného, Krista (1 Petr I. 18. 19.). I musím, mám za to Boha stále velebiti a lásku k Němu stále nositi v útrobě své!“

Lásku tuto planoucí k ukřižovanému Spasiteli jevil Aloisius i tím, že srdce jeho svatou horlivostí se neslo k nejsvětější Svátosti oltářní, aby častým Těla Páně přijímáním zvěstoval smrt Páně (1 Kor. XI. 26.). I byl by milerád každodenním býval hostem u toho stolu nebeského, a den co den posilňoval se andělským tím chlebem, by ohnivé té touze představení jeho nebyli poněkud přitrž činili!

3.

Ve škole svatého kříže naučil se Aloisius vědě nej přednější, avšak nejnesnadnější — *zapíratí sebe a marnostem světským výhost dání na věky*. Pročť jej vidíte oděného *řeholním rouchem* tovaryšstva Ježíšova, vidíte *korunu* u jeho nohou a *metlu* v útlé ruce jeho. —

Španěly slynuły oné doby, ve které žil sv. Aloysius, co mocnářství v Evropě nejstkvělejší. Ohromné poklady nového světa scházely se v zemi této, a dvůr španělský stkvěl se takovou nádherou, jakové nepozorováno na jiném dvoře evropském. Ve třináctém roce věku svého uveden byl Aloisius od svých rodičů ke dvoru královskému. Avšak čím více by se tu bylo líbilo jinému mladíku jeho stáří — Aloisia brzy omrzel stkvělý život dvorský. Ovšem, nemůž to ani jinak býti. Kdo byl jedenkrát v duši své seznal, jak marná jest a zpozdilá všeliká nádhera světská (Kazat. II. 8—12), ten a takový nedá se zmásti více, byť se mu pýcha vezdejší okazovala v lesku sebe stkvělejší! Přítomnost Aloisia luzným vábila kouzlem, on ale při tom nespouštěl s oka smutnou člověka budoucnost na loži smrtelném, a tudíž nebyl duchovní zrak jeho zaslepen zevnější leskem, nebylo skormouceno — zmateno srdce jeho zevnější nádherou. — Uprostřed rozčeřených vln světských stojí Aloisius co skála — nebezpečenství skličují jej ze všech stran — ale Aloisius hledá útěchu, posilu v modlitbě, ve svých študiích, ve skutečích tuhé a přísné kajicnosti. — A hle, nevinné srdce jeho zůstává neporušeno, spanilé duše jeho nedotknulo se liché světáctví! Ba, uprostřed rozkoší tohoto světa rozmyšlí sv. Aloisius, jak by mohl světu úplně výhost dání — obírá se myšlenkou vážnou, důležitou, jaký stav, jaké povolání by sobě zvoliti měl, aby uchránil duši svou k životu věčnému. Neustále se modle, pokorně očekává vnu knutí k tomu s hůry. Konečně se rozhodl — a předsevzetí jeho tím bylo stá-

*) Tak se modlí Církev sv. při mši svaté na den sv. Aloisia, vzývajíce Boha: „*Coelestium donorum distributor Deus, qui in angelico juvene Aloisio miram vitae innocentiam pari cum poenitentia sociasti: ejus meritis et precibus concede; ut innocentem non secuti, poenitentem imitemur.*“ Jak vznešená a pronikavá to modlitba! Jak se ve všem obráží Duch Páně, vedoucí matere naší! —

lejší, že je byl učinil v upřímné rozmluvě s Bohem a po přísném zkoušení sebe samého. I odhodlal se, vstoupiti do vzkvetajícího tehdy tovaryšstva Ježíšova, a tudíž odříci se všech bohatých statkův otcovských, všeho, což oddychuje radosti pouze světáckou. Úmysl tento svůj pevný zjevil poslušný syn své nábožné matce. Tato ihned s radostí svolila, ale tím urputněji odporoval otec, jež toužil syna povznést k velikým důstojenstvím. Lahodná slova, přísná slova — sliby a pohružky měly pohnouti andělského mladíka, aby ustoupil od úmyslu svého. Ale vše nadarmo. — Pokora Aloisiova tuhý boj musela podstoupiti se světskou myslí otcovou. Konečně však přece obměkčilo se srdce otcovské; seznal zajisté otec, že by to hříchem bylo, protiviti se dále úmyslu, k němuž vnuknutí dáno jest synu od Boha samého. —

Veźměte sobě odtud užitečné naučení pro život svůj, MBM., najmě vy, kdož tohoto roku opustíte ústav náš. Vizte, jak i vy jednati, jak i vy chovati se máte, kde jest si voliti stav, v němž chcete sloužiti Bohu a člověčenstvu! Proste přede vším Boha za osvětlení rozumu! Zpytujte pak zrakem upřímným, srdcem nepředpojatým schopnosti, síly, náklonnosti své, a nedejte se pro Bůh! v této tak předležité věci svoditi nijakou náruživostí. — Vždyť se tím rozhoduje spása vaše vezdejší i věčná! Ni lesk zevnější, ni důstojenství stkvělá, ni důchody tučné, ni vábná pohodlnost — vše to nebudiž, prosím, zapřísahám vás před Bohem, ježž mne slyší, vše to nebudiž ani na okamžení pohnůtkou vaší, volíte-li ten či onen stav, to či ono povolání! Kdo při tomto kroku vážném nedá se vésti pouze a výhradně láskou k Bohu, touhou svatou, aby přišlo království nebeské na tuto zemi láskou k člověčenstvu, ach to bídný, to sobecký, to tělesný jest člověk — potupa časná i věčná dostihne ho! Pakli ale ušlechtilé rozhodl jsi se, poradiv se s Bohem, přísně prozpytovav sebe — o nedej pak se ničím, žádným přemlouváním, žádnou mocí tohoto světa odvrátiti od úmyslu svého; nebo věz, že k čemu dal Bůh vnuknutí své, tomu dodá i síly své, i zdaru, i šťastného dokonání!

4.

Pohledněte konečně na *umrlčí hlavu*, k níž na obraze obráceno jest oko našeho Aloisia. Co hlava ta, na níž upírá zrak svůj patron váš, co jiného má nám zna-

menati, leč že andělský jinoch tento častěji se zabýval myšlenkou o *posledních věcech člověka*, že ach záhy! seznati musel pravdu vyřčení Božího: *Pomni, človče, že prach jsi, a v prach a popel opět se obrátíš!* Neboť krátká byla cesta putování jeho po tomto údolí slzavém!

R. 1585 opustil Aloisius dům otcovský, odebrav se do Říma v noviciát tovaryšstva jezuitského. Tu soustředily se všechny jeho ctnosti v jedné, ježto i vás, MBM., tak zdobí a šlechtí — soustředily se v *poslušnosti* k příkazům svých představených. On podroboval se s přísností svědomitou jakýmkoli — i nepatrným zákonům; příkaz učitelův byl mu příkazem Božím. I zkráceno mu noviciát, a Aloisius ke starším novicům připočteno jest. Při všem, co myslil, co cítil, co mluvil, co konal, při všem pamatoval na *věčnost*. I nalezly se v pozůstalých papírech jeho na četných místech zaznamenaná ta důtklivá slova: „*Quid haec ad vitam aeternam?*“ Co mi to prospěje k životu věčnému? — V téže době dozvěděl se o smrti svého otce. I přijal truchlou zprávu tuto s myslí klidnou, odevzdanou ve vůli Hospodinovu

Vědám theologickým a filosofickým oddával se nábožný mladík s pilností tak neunavnou, jakou důležité vědy tyto vymáhají. Ale duchu vždy cílému, napnutému postačiti, bohužel, nemohlo tělo slabé, choré. Alois začal postonávati; starost o drahý život jeho nebyla bezdůvodná. Mezitím složil I. P. 1587 slavné sliby řeholní, dosáhnuv i nižších posvěcení.

Z Říma odebral se do Milána, kdež ve študiích svých dále pokračoval. Avšak po nedlouhé době opět do Říma zase povolán jest. Zde si vyprosil malou, úzkou světničku, v níž mimo lůžko, dřevěnou stolicí a malou knihovnu nic se nenacházelo jiného, leč obyvatel její co den churavější. Tu vypukl r. 1591 v Římě strašlivý mor. Aloisius sám sklíčený nemocí, věnuje celou péči, celou lásku svou nemocným, nohy jim umýval, stlal jim postele, a mimo to almužnu pro ně vyprošoval, neustáváje při všech těch útrapných svízlech pokračovati ve cvičeních tuhé kajcnosti. Co divu, že bolesti jeho se zvýšily, neduhy jeho co den se zmáhaly! — Ach, Aloisius, toto drahocenné ovoce na stromě života, dozrál ku slastem rajským! Hodinu smrti své sám byl předpověděl — v oktávě totiž Těla Božího. — Doba to významná; neboť Aloysius neznal vyšší rozkoše nad časté přijímání večere Páně.

Na smrtelném loži roztoužilo se srdce jeho po tomto prameni vši útěchy. Otec rektor, provázen 150 bratřími, podal mu Tělo Páně. Tak v Bohu odpočívaje, světec obejmul všechny bratří vůkol shromážděné. Oči však zarosily se slzami. Aloisius po chvílích opakoval šeptmo slova umírajícího Spasitele: „*Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého!*“ (Luk. XXIII. 46.) Ach, smrt jest všem trpká, hořká — neboť smrt jest odplatou za hřích (Řím. VI, 23). I Aloisius musel seznati, že smrt není andělem radostiplným! „Bdětež a modlete se se mnou (Mat. XXVI, 41), neboť umírám!“ — tak zastenal dokonávaje vyvolenec Boží — a opět po chvílce: „Položte mne na levý bok!“ Na bledě zsinalé tváři vystoupil studený pot — Aloisius bojoval boj poslední! Jeden z řeholních bratří přistoupiv blíže k loži umírajícího, těšil ho, řka: „Zmuž se, bratře milý, jestiž to poslední krůpěj z kalicha utrpení tvého!“ Všickni započali se modlití modlitby umírajících. Aloisius držel v ruce hromnici, druhou položil na kříž Kristův. — Tu namáhají se prsa k poslednímu slovu — „*Ježíši*“ tak zaznělo to poslednímkráte na rtech jeho, a anděl — Aloisius povzněl se od trampotné země k trůnu Beránkovu! Tři a dvacet let tři měsíce a tři dni trvala jeho pouť vezdejší; ale pověčná jest památka jeho u všech, jimž „nevinnost, čistota, víra“ nejsou slova planá, lichá, prázdná. Dychtivě sáhal každý po šatech, knihách a chatrných těch pozůstatcích bratra řeholního, aby si uchoval něco na památku tak vzácného mladíka.

My ovšem, MBM., opozdili jsme se při dělení tomto — ale něco jiného chceme sobě z předrahe jeho pozůstalosti přivlastniti, jiné dědictví — *příklad jeho* chcem míti, krásný příklad nevinnosti a kajivosti. Neboť žádáte-li někdy tak klidně umřítí jako Aloisius, musíte i žítí jako Aloisius! — Vstoupíce do chrámu tohoto, pohledněte, prosím vás, častěji k obrazu patrona vašeho, pohledněte zrakem nábožným na líliji a kříž, na metlu a umrlčí hlavu, na řeholní oděv jeho a na korunu u jeho nohou! Učte se tu od sv. Aloisia čistotě, lásce k ukřížovanému Spasiteli, učte se zapíratí sebe samy a výhost dávatí marným rozkošem světským. Při pohledu k obrazu tomuto vzpomeňte, mladíci křesťanští! v upřímné modlitbě i na ony šlechetné dobrodince, již tak radostně přispěli k okrášlení obrazu tohoto. Ó byste věděli, s jakou zbožnou radostivostí, s jakou čistou,

vám oddanou laskavostí dary tyto na oltář patrona vašeho se skládaly, a musela by zajisté srdce vaše mladistvá upřímnou vděčností rozplynouti se v slzách lásky a díkyčinění. Vzpomeňte si v modlitbě své i na onoho vzdáleného dobrodince, jenž z lásky k Církvi svaté, jejížto jest služebníkem věrným, z lásky k tomuto rodnému městu svému, nýbrž i z lásky k vám, milý přátelé! překrásný nový ornát byl poslal k této naší slavnosti dnešní! Avšak při tom všem nezapomeňte dnes ve svých modlitbách na své drahé rodiče, na otce ctihodného a pečlivou matku, jižto vás milují láskou tak něžnou a srdečnou, již probdělí tolik nocí majíce péči o spásu vaši věčnou i časnou, a nyní na sklonku roku školního toužebně čekají vás, aby vás opět přijali pod střechu upřímné lásky své. Modlete se před oltářem patrona vašeho i za nás učitele vaše, aby Bůh milosrdný žehnal snahám našim; neboť i my po svatém pudu srdce svého modlíme se za vás, kojíce se nadějí sv. biskupa, že mladíci tolikerych slzí, tolikerych modliteb nemohou ve zkázu přijíti. Nuže, mladí přátelé! sestupte se v tomto vážném okamžení, ve kterém milost Boží úsilněji naráží na srdce vaše, sestupte se v duchu ve svazek svatý, podáouce sobě ruce před obrazem sv. Aloisia k velebnému slibu, že všechny své city, myšlenky, slova, činy, cheete vždy obracet jen k věcem, kteréž jsou pravé, kterékoliv poctivé, kterékoliv spravedlivé, kterékoli svaté, kterékoli milé, kterékoli dobré pověsti! (Filip IV, 8.) Kých bych pak rodičům vašim, přátelům vašim, dobrodincům vašim to radostné ujištění dáti mohl: „Tito studující mladíci, jimžto jste svou lásku věnovali, za jejížto ušlechtilé důkazy vám jejich jmenem tuto veřejné díky skládám, jsou šlechetní mladíci, jichž zrak vzhůru k budoucnosti míří, kteří svou pilností ve študiích, svou nábožnou myslí, svým mravným zákonitým chováním naší společné vlasti, našemu nejjasnějšímu mocnáři, naší sv. Církvi krásnou slibují budoucnost!“ Jaká to radost, jaká to odměna pro nás, jaká pochvala pro vás, drazí moji!

Ty však, andělský mládenče, sv. Aloisie, dones všechny ty povzdechy, ty modlitby, ze srdcí tu shromážděných vyřinulé, všechny ty slze dones ke trůnu nepoškrvněného Beránka a vypros slibů, jež tu dnes učinili, milost a požehnánís hůry, abychom všichni *všecko obětovali* z lásky k Bohu a z lásky k člověčenstvu, v oběti

tého dosáhnouce všeliké posvěcení k ctnosti a spojení s Bohem naším, dle tvého jasného příkladu ve jmenu Otce, i Syna, i Ducha svatého! Amen.

Nalomené veslo.

Od Fr. Č—ze, kněze biskupství Litoměřického.

Ještě se bylo neprobudilo slunce na růžovém loži svém: a Bohdan již seděl na vrcholci chlumu, který, pokryt zelenem široolistých dubův a dubcův, chatrě otce jeho lemoval stranou ku severu. Tady seděl, oděn jsa v roucho sváteční; seděl rozčilen, a toužebně zraky své zasýlal tam, kde slunce vstává, na východ. Rozednívalo se totiž k slavnosti *Božího Těla*; a zbožný syn přípověď byl dostal od otce, že i letos ve společnosti jeho navštíví *Borov*, visku to něco přes dvě hodiny vzdálenou. Odtud Bohdanova nedočkavost, odtud i jeho sváteční v obleku úprava.

„Bohdane!“ zavzněl konečně hlas otce Kristoslava, „myslím, že již čas, bychom se dali na cestu. Neraď bych, abychme z dnešní slavnosti na Borově i jen dost málo obmeškali.“ Kdo byl slovům těm povděčen více, nežli Bohdan? Vzpchopiv se, bez meškání kráčel s otcem k jezeru, které bohatstvím svých ploutevnatých bydlitelův ač nebohatilo, však předce slušně živilo naše dva rybáky i všecku, dosti četnou jich rodinu. Oni zaměřili k jezeru; nebo, tak přeplavivše se přes ně, přispořili si nemalý kus cesty.

Že byla povětrnost ten den jak by ji vybral: odbylo se na Borově všecko, zvláště a zejména také *průvod* v nejvzornějším pořádku. Na tváři každého, po vykonané pobožnosti k práhu domáckému vracejícího se účastníka bylo viděti spokojenost, jaková jest odleskem důvěrnějšího obcování s Bohem — s Kristem. Anobrž kdo měl sluch jemnější, mohl slyšeti tu i tam vzduchem se nesoucí slova: „Bohu díka za ty krásné dvě hodiny! — Kéž se jich doživu jen ještě jednou!“

I naši dva rybáci nastoupili cestu k domovu. Než chůze ta k domovu nebyla v té míře tichá a sporoslová, jako prvé do chrámu. Zejmena to byl Bohdan, který sterým, v hrudi jeho natísňeným dojmům a pocitům pilil zjednatí průchod a výraz. „Jaká to rozkoš,“ započal, „patřiti, ani malí, velcí, staří, mladí, ani všickni na pořad svého božského Pána v den jeho vítězoslávy provázejí tak zbožně a oddaně,

sledují Ho plni víry a pokory! Když pak kolena v prachu i čela svá klonili k zemi, a velebný sluha Páně, Svátost Nejsvětější maje v rukou, dával požehnání: tu, otče, ano, tu jsem cítil, jak jen cítiti možno, kterak se žehnající prst Hospodinův dotýká mi srdce. Srdce mé tonouc v svatém díkovejném pohnutí, hovořilo slovy velikého proroka: *Není národu tak velkého, který by měl bohy k sobě přibližující se, jako Bůh náš přítomen jest všemprosbám našim*“ (5. Mojž. IV, 7.) A jen málo si oddechnuv, pokračoval rozjařený jinoch: „A cože vši bohoslužbě u nás katolíkův, což zejména a obzvláště tomuto, dnes po všem světě konanému průvodu o Božím Těle dodává tolik záře a slávy, tolik důstojnosti a veleby, tolik dojímavosti a síly, že jí odolati nemůže srdce? Není-li to víra, víra v skutečnou a podstatnou přítomnost Kristovu v nejsvětější Svátosti?! — Jak tedy v čas a na svém místě byla slova, jimiž duchovní pastýř Borovský připravoval naši mysl k důstojnému slavení této jediné ve svém způsobu pobožnosti! Jaký bujarý oheň plál mu z očí a slov, když mluvil o tom, kterak Bůh a člověk — *Kristus* — pod způsoby chleba a vína pravdivě a skutečně, bytně a podstatně se všemi dary svými a milostmi ovšem i po svém odchodu k Otci, ráčí zůstávati u nás svých bratří! Jak nás tu varoval, abychom nedali se másti smyslům svým, které tak hustě a hrubě klamávají toho, kdo bez rozmyslu spolehá, na ně! Jak nás tu prosil, abychom v té příčině plně a cele spustili se na neklamné slovo Kristovo: *„Totot jest tělo mé, totot jest krev má“* (Mat. XXVI, 26. 27.)! Doposud mne v duši zní osvědčení, jež důstojný ten kmet byl opakoval po sv. Tomáši Akvinském:

*Zrak i hmat i chuť při Tobě v klam padá,
sluch sám jedin spolehlivou víru má!
Věřím, cožkoli Syn Boží vyřkl jen,
pravdu všecku přesahuje výrok ten!“*

„Ano, doložil s důrazem učený mladík, „to všecko bylo tak krásné, tak dojemné! Ale — — —“

Další slova mu přerýlo jezero, u jehož břehu právě stanula noha chodcův našich. I sestoupili mlčky v loďku, otec usedl na lávce, Bohdan pak svou svalnatou dlaní chopiv se vesla, odstrčil od břehu. Lodice houpala se povlovně k protějšímu břehu, pobádána jsouc šplounavým mácháním Bohdanova vesla. „Těšil jsem se tvým zbožným výlevům srdce,“ ujal teď slovo doposud jen naslouchavší Kri-

stoslav. „Co však, drahý synu, co as říci chtělo to tvoje, *Ale*? Snad za ním nevězela nějaká pochybnost?“

„Prv at mi mozek sprahne v lebec, než bych pomyslí, a jazyk at přilne k dásním, než bych vyslovil takové rouhání! Však ty znáš syna svého, otče! Ale já bych si byl přál, aby dnešní kazatel slova svoje byl vyložil nějakým *podobenstvím*. Sámť máš obyčej říkati, otče, že pravdu, ukáže-li se nám v zrcadle trefného jakého obrazu, vidíme dvakráte tak jasně, a cítíme trikrátě tak živě, jako bez něho. Proto velice přejí sobě dosud, nabyti obrazu o zázračné přítomnosti Kristově u velebné Svátosti. Aj, co bys ty, drahý otče můj, (tu povznese veslující syn své velké modré oko s výrazem neoblomné důvěry k otci), nechtěl ukojiti přání Bohdanovo? Již tak mnohé pěkné a drahé podobenství mám od tebe; nechtěl-li bys i tenkrátě nějakým zavděčiti se svému nenevděčnému synu?“

Na to Kristoslav, spořádav myšlénky, vece: „Že smyslům našim ne vždy a bez výhrady slušno věřiti, to mohl bych ti vyložiti úkazem v přírodě nejedním. Pohled vzhůru k tomu čistému blankytu, a pověz, jak se asi zraku tvému jeví ono zlaté slunce a milostné oko nebeské? Není-li pravda, jako malá okrouhlá plocha?“ „Tak jest!“ dotvrdil výrok otcův Bohdan. „A předce, jak to učení lidé, hvězdáři, vyskumali a postavili na jisto, předce jest slunce dokonalá koule, která co do velikosti millionkrátě předčí nad zemí naši. A ještě jednou pohled k slunci, milý synu, a reči, kde je spatruješ v tomto okamžení?“

„Žhavá ta koule pluje teď skoro nad hlavami našimi,“ odušil jinoch, „a jak se mně podobá, urazila již něco přes polovic své denní pouti.“

„A předce,“ dodal otec tónem celé bezpečné jistoty, „jest to jen klam tvého zraku, ukazuje-li ti kouli sluneční tu na tom, tu na onom místě bane nebeské. Nehnutě stojí ona tam, kde ji při stvoření světa byl upevnil Hospodin! — I v této věci souhlasí hvězdáři, a my nemáme věru proč, bychom pochybovali o pravdě jejich výr u? Což nevysvítá-li odsud, že vše ve své pravdě a podstatě býti může něčím naskrze jinším, než nám ji představují smyslové? — A tak, milý synu, tak jest to i s tajemnou, vši naší poklony na výsost důstojnou, nejsvětější Svátostí. I tady „zrak i hmat i okus naskrz v klam padá; i tady sluch sám jedin spolehlivou víru má,“ i tady leží pravda toliko na *slýšaných slo-*

vech Páně: „*Tot tělo mé, tot krev má!* — Však počkej, synku! Připadát mi tu podobenství, ježto, že úzce spřízněné s denním zaměstnáním tvým, tobě snad před jinými bude vítané. Nenít ono výmyslek můj; slyšel jsem je z úst dnešního kazatele, když, nevím již před kolika roky, mluvil o tajemném bytí a žití Jesukristově v nejsvětější Svátosti. Pravíť: „Jako když se ponoří do vody . . . Než nač uvoditi slova, kde lze podívati se na věc samu!“

„Ustaň (dí nyní otec synovi) na chvíli ode všeho veslování, a nechať se uklidí jezerní hladina. Tak! — A teď ponoř zlehka svoje veslo do vody, a viz, jak asi vypadá tam, kde čouhá z jezera?“

„Pro Bůh, co se stalo s mým veslem. mým jaderným, zkušným veslem? Hle, ono nalomeno!“ vzkřikne uděšený Bohdan.

„Očekávání moje nezklamalo mne,“ odvětil pokojně otec. „Ale tebe, synku, tebe klame šeredně smysl tvůj! Neboj se o své veslo; onoť bez úrazu a celistvé. Vynděť je, a nabudeš jistoty. — Nedě-li jsem pravdu, dítě mé? A co pak teprve, kdyby tu byl některý z těch učných mužův, jenž dobře znají povahu a účinky slunečních, ano vůbec všech paprskův světelných (světloznalec sluje učenec takový); ten by ti ihned taky vyložil, proč se vlastně veslo, pohroužené u vodě, oku tvému vidí býti *nalomené*? On by ti řekl, světlový paprsek, přechází-li z tekutiny řidší do hustší a naopak, tam kde se tekutiny stýkají, že se nevyhnutelně zlomí, a tak věc, o níž se odráží, nám v způsobě nalomené ukáže. Jakým pošetlícem anobř bláznem by byl, kdoby víry dáti nechtěl slovu těch učencův, nahlídněš Bohdane sám. Také však v tom shledáš patrný, já bych řekl zrovna hmatavý důkaz, že nelze jest, vždy a ve všem spolehnouti na smysly, věřiti úsudku svého oka; důkaz, že, máme-li věc poznati v pravě skutečné její podstatě a podobě, často ba velmi často třeba, aby se úsudek našeho zraku poopravil výrokem lidí znalých a zkušených. — Podobně to jest, milý synu, i s přítomenstvím Pána Krista v převelebné Svátosti. Zde kdybychme věřili toliko smyslům svým, ó jaké hrubé šalbě propadla by zde duše naše! Zrak zajisté i hmat i čich i chuť neukazují, nehlasají než toliko chléb a víno. A předce tu není dokona žádného ni chleba ni vína více z okamžiku, v němž obě v podstatu těla a krve Kristovy jest proměněno. Jsouť tu ještě jen jejich spůsoby, stíny a podoby. Úsu

dek smyslů, nemá-li nás potrhnutí v záhubný blud, musí zde býti opraven, opraven výrokem vyšším, výrokem *Syna Božího*. Čtème jen slova, která Pán při poslední večeři byl pronesl nad chlebem a nad vínem, a jež kněz při mši svaté do slova opakuje po Ném: a spadne klam co šupina s očí našich, oko víry uvidí tu v pravdě a v skutku bytně a podstatně přítomného Spasitele. — Zde při vesle, zde úsudek našeho oka opravuje světloznalecké umění; tam u velebné Svátosti svaté Písmo, zde výrok učených lidí, tam samého Boha. A již se táží světa celého, přijímáme-li svědectví lidského, neměli bychom tím ochotněji k sobě přijíti svědectví božského? Dáváme-li na slova lidí, těch, co mohou klamat i sebe i jiných: neměli bychom mnohem více, všecko dáti na slovo Toho, který řekl o sobě: „Nebe a země pomínou, ale slova má nepominou“ (Luk. XXI, 31.) a opět: „*Já jsem se k tomu narodil a proto jsem na svět přišel, abych svědectví vydal pravdě*“ (Jan XVIII, 37.), a zase: „*Nečinit-li skutkův Otce svého, nevěřte mi; pakli činím, a nechcete-li věřiti mým slovům, skutkům věřte, abyste poznali a uvěřili, že Otec ve mně jest, a já v Otci?*“ (Jan X, 37. 38.) — Tady ustav na chvílku a tázavě pohlednuv na syna, doložil Kristus: „Srozuměl-lis všemu tomu, Bohdane?“

„Ovšem, otče!“ odvětil Bohdan, „a nikdy duše má nepřestane děkovati tobě za to podobenství od vesla.“ —

Zatím se dokolébala lodička naprotějšího břehu. Plavci přivázavše, ji vystoupili na horu, aby pospíchali v kruh toužebně je očekávající rodiny. Co však ještě i za této cesty bavilo a jímalo jejich duše, netěžko se domysleti. U Bohdana to bylo bez pochyby také to jeho „nalomené veslo.“

Klenoty z pokladnice sv. Terezie.

Jak velikou to milost prokazuje Bůh člověku, jemuž dá živu býti mezi dobrými lidmi!

Čím více se v duši rozšiřuje láska s pokorou, tím větší a libeznější vůni vydávají květy ctností ovšem i k vlastnímu prospěchu i jiným lidem k radosti.

Bůh na nás více pamatuje a o nás myslí, než my sami o sebe dbáme.

Duše, kteráž se ve všem odevzdala Pánu Bohu, nedbá nič, ať se již zle neboli dobře mluví o ní.

Čím více Pána Boha poznáš, tím více budeš jej milovati a velebiti.

Utěcha v Krista.

Od J. Drbohlava, bisk. vikáře Nymburského a faráře v Jeseníku.

Ke komu, Ježíši, máme
Svoje útočiště brát?
Tebe v pravdě pokládáme
Za svou skálu, za svůj hrad.
Proto když hluk bouře divě
Nad našimi stánky zní,
K Tobě naše upění,
Zaletá v naději živé.

Ty, jenž drsnou smutku stezkou
Kráčel's v tomto životě,
Slitováváš se, když těžkou
Pout' konáme v mrákotě.
Kdykoli se pozdvihuje
K Tobě žalostný náš křik,
Utěchu a silný lík
Srdce Tvé nám připravuje.

Neduh-li a mdloba těla,
Sužuje a svírá nás,
Stíhá-li nás vrahů stěla,
Když lesk přátelství nám zhas':
Utěšně Tvá ruka kývá:
„Synu, pojd a přístup bliž,
Viz a polehkej můj kříž?“
Naše hruď pak pookřívá.

Milé přátele a věrné
Hrobní noc když ukryla
Svoje pod perutě černé
A je světla zbavila:
Tvůj prst naše slzy stírá
A nám ukazuje pak
K světlé výši nad oblak,
Druhu druh kde neumírá.

Kdykoli pak dobré jmeno,
Dražší nežli drahokam,
Zrádně bývá pokáleno
Nešlechtným škůdcem nám:
Tu hned, když my hořce lkáme
Nade lstí a bezpravím,
Diš Ty: „Já to napravím!“
A my rádi umlkáme.

A když křehké naší ctnosti
Klade zhoubné léčky hřích,
Lidské pomoci když prosti
Umdléváme v pracích svých:
Tu Tvé světlo neomylné
Vůkol nás se prostírá,
Kroky naše podpirá,
Tvoje rámě věčně silné.

Ano, i když naše noha
S pravé dráhy zbloudila
A hněv Hospodina Boha
Vina naše zbudila:
Aj, tu slovem: „Doufej, synu!“
Chlácholiš hrud' zděšenou,
Odpouštíš nám zelenou
Hříšných skutkův našich vinu.

Takto v strastech, v době boje
Láska Tvá nás objímá,
Zvlášť pak věrné sluhý Tvoje
Vždycky na paměti má.
K sboru věrných svých, ó Vůdce,
Pod svůj prapor mne rač vzít,
Rač mne chránit, rač mne kryt
V každé nehodě a půtce.

Neopouštěj v žádném čase
Mne, ó Slitovnice můj!
V zármutku i při zápase
Mysl moji posiluj!
Nezameškej při skonání,
Býti společníkem mým,
V hrozném boji posledním
Pravice Tvá necht mne chrání.

Ty-li při mně jsí, ó Kriste,
Ničeho se nelekám;
Mám-li Tebe, toť zajisté
Bezpečného chránce mám.
Ty nedáš mi zahynouti,
Povedeš mne k vítězství,
Tam kde cherubín se stkví,
Pozveš mne po zdejší pouti.

Kněžského života pořádek. *)

List biskupský k duchovenstvu Budějovickému.

JAN VALERIAN

z milosrdenství Božího a apoštolské Stolice
milosti

biskup Budějovický,

vzkazuje veškerému v Pánu rozmilému diece-
sanskému duchovenstvu spasení a požehnání
v Kristu Ježíši, Pánu našem.

Vysoce a velebně ctitodní Bratři a Synové v Kristu!

Z neskončené lásky a z milosrdenství
Božího dočkali jsme se opět nového roku.
Milost ta navodí nás k nejvroucnějšímu
dikův činění. Bývat obyčej, že u příle-
žitosti té osobám vzácným a nám obzvláště
milým s nejvroucnějším přáním podáváme

též i malý dárek na projevení vážnosti a
lásky. Radostně chápaje se i já té příle-
žitosti, rozmilí Bratři a Synové v Kri-
stu, na důkaz lásky své a nejlepšího přání
svého skrovný dárek Vám k novému roku
přináším. Jestli to návrh k uspořádání
kněžského života, vyňatý z výborné knihy
Tannerovy: „Bildung des Geistlichen durch
Geistesübungen.“

Z ohledu téhož míním nejprospěšnější
dárek svým rozmilým spolupracovníkům v
službě Páně podati k novému roku. Knězi,
jenž má v dokonalosti křesťanské denně
pokračovati a prospívati, nemůže býti lho-
stejně pravidlo života, jímž se mu pokrok
onen ulehčuje. Přijmětež je a řiďtež se
dle něho po celý život.

*Pořádek života, který s milostí Boží za-
chovávatí jsem si umínil, buď tento.*

Života svého pořádek rozvrhuji si ve
tři doby: Jet denní pořádek, jež sám před-
pisuji sobě; jest úřední pořádek, jež mi
předpisuje povolání mé, a jest domácí pořá-
dek, jež míti musím předepsaný příslušností.

I. Denní pořádek.

1. Hodina ku povstání z lože buď u
mne určená. Obvyčejně vstávám v 5 hodin,
jakož jsem byl již v semináři uvyknul. Za
dnů pak, o kterých jest velký shon ku
zpovědi, nebo když mne velké očekávají
práce, vstávám již ve 4 hodiny, abych ob-
starati mohl záležitosti svoje, prvé než
bých přikročiti mohl k záležitostem jiných.

2. Od ranní modlitby neodvracuj mne
žádná jiná záminka, leč nevyhnutelnost.
Počátek denního zaměstnání ve všem ji-
ném působí velmi; neboť jaký začátek, taký
též konec. „K Tobě volám, ó Pane, a z
jitra modlitba má přichází k Tobě!“ Žalm
LXXXVII, 14.

3. Každého rána, pokud mi možná,
u nohou Ukřižovaného učiním krátké roz-
jímání, byt by i jen čtvrt hodiny trvalo.
Děj se tu prvé než vyjdu z domu, neboli
prv než se obrátím k jiným věcem, jelikož
bých to jinak jistě obmeškal, neb i špa-
tněji a roztržitěji činil. „V jitrní době pře-
mýšlovati budu o tobě!“ (Žalm LXII, 7.)

4. Před Boží obětí mše svaté chci
se obzvláště za čtvrt hodiny připravovati,
a čas ten k očištění svědomí a povzbuzení
pravé lítosti vynaložiti. *Svaté svatým!*

5. Neprospěšného zaměstnání, nebo
nepřiměřeného vyrazení, a byt i s domá-
cími, chci se přede mší svatou vždy sta-
rostlivě varovati. Nejvyšší Pán zasluhuje

*) Erlass des bischöfl. Ordinariats v. Budweis 1858,
Nr. 1. S. 1—5.

přede vším, abych se klaněl a nejdůležitější jednání, které mi též nad jiné nebezpečnějším býti může, žádá ode mne celou pozornost. Pakli jsem v zpovědnici neboli v jiném úředním jednání, vím tolikéž, že i tu skutečně stojím ve službě jeho.

6. Děkujíc mi po mši svaté hned horlivě a od diváků vzdáleně v kostele buď vykonáno. Tam následuj též u všemožné pobožnosti vykonání denních hodinek, anebo jakmile se navrátím domů. Nezakročili v to jiná překážka, chci po ranním rozjímání *primu*, a pokud možná *terci*, po mši svaté *sextu* a *nonu* se vymodlit; aspoň před obědem tato breviáře část, pokud to jen možná, povždy náležitě budiž ukončena.

7. Ráno, jak mile vykonám, což jest *nejpotřebnější*, pak chci též což jen *nejužitečnějšího* předsevzítí. Každého dne z theologického umění něco budu čísti, abych povědomé opět v paměti své obnovil, rozum si vyjasnil a na učení Církve bych zcela nezapomenul. Pakli mi jiné nevyhnutelné jednání z rána nepopřeje k tomu času, odpoledne se to stává neboli večer, aby nesklonil se den žádný bez takého zaměstnání.

8. K obědu chodívám mimo zvláštní případnosti určitě ve 12 hodin. Před tím i po tom čtu nějakou část z následování Krista Pána. Požívání pokrmu a nápoje budiž modlitbou a děkujícím po stole zasvěceho; neboť nebyl bych příkladným knězem, opomínaje této obecné povinnosti křesťanské.

9. Přiměřené vyrazení po stole mám za nevyhnutelné. Duch i tělo se tím občerství, síla okřeje, a duchovní bývá pak způsobnější k horlivému vykonávání prací povolání svého. Nechci ale žádného vyhledávati vyrazení, které bych nemohl obětovati Bohu, následovně žádného, jež by čelilo proti kněžské počestnosti, příslušnosti aneb vážnosti mého povolání svatého. Utěšená rozprávka, procházka, hudba, mírná ruční práce, obstarání mé zahrady, štěpování a včelařství atd., někdy též, však jen zřídka, krátké vyrazení hrou s rovnými sobě nemohou býti světu ku pohoršení a mně na škodu.

10. Po vyrazení nastupují opět vážnější práce: studuji-li *pro mne*, neboli *pro jiné*, pokud nějakým jim způsobem spo moci mohu. Okolnostmi stanoví, čím se mám zaměstnávat, nezměňující vůle mé, zaměstnání býti.

11. Po čtvrté hodině modlím se ne-

špory a kompletář. Po té navštěvuji Ježíše v nejsvětější Svátosti, ježto jest důkazem jeho lásky k nám. Toto denní navštěvování poklony nejhodnějšího tajemství budiž mi nezrušitelným pravidlem. Nevyhledávaje tím právě povzbuditi lid, hledím, na čemž všechno záleží, — obcovati s Ježíšem, abych ve víře se posílil, jeho duchem byl nadchnut, a oplakal hříchy svých. I chci Jemu všechny své bídý a potřeby přednáseti a na slova Jej pamatovati: „*Pojďtež ke mně všickni, kteří pracujete a obtěženi jste, a já vás občerstvím*“ Mat. XI. 28.

12. Na to pomodlím se *jiříni* a *laudes*, a to, pokud jen možná, před večerí. Vždy pak zůstávaj mi na paměti, že pozornost mysli, pobožnost srdce a počestnost těla každé rozmlouvání s Bohem posvěcovati musí.

13. Večereťi se má u mne obyčejně v 7 hodin, a čas ku spaní budiž na 9. hodinu určen.

14. Po večerí hledím opět skrovného vyrazení; musí pak býti duchovní a důstojné kněze. Večerních schůzek jen k pouhému se obveselení mimo dům nechci, a v domě svém jich netrpím. Raději jdu na krátkou samotnou procházku, neb se vyraším v zahradě své.

15. Dne nikdy jinak skončiti nechci, leč bych modlitby večerní, s domácími společně růženec byl se pomodlil, na to svědomí své před Bohem byl pro zpytoval a posléze prvé než bych cokoliv vzdělavatelného byl četl z nějaké duchovní knihy, což by též na budoucí den za předmět k rozjímání, neboli dle okolností, k poučení lidu sloužiti mohlo. *Si in spiritualibus exercitationibus sacerdotes versarentur, magnum sane inde fructum perciperent*, dí sv. Karel Boromejský.

II. Úřední pořádek.

Úřední mé povinnosti záležejí: v slyšení sv. zpovědí, v katechisování a navštěvování nemocných. Úřední můj pořádek musí směřovati k tomu, aby všechno jednání bylo uspořádáno a posvěceno.

1. *Zpovědními dny* nazývám všechny neděle a svátky. Jelikož lid k přijímání svátosti, jakož k nej přirozenějšímu a nad jiné mohutnému prostředku proti hříchu k ctnosti a spasení přidržovati musím, a poněvadž kdyby celá osada v určitý jediný den pobožnost svou vykonati chtěla, některak bych jí zadosť činiti nemohl, řeknu svým osadníkům, že mne na každou ne-

děli a na každý svátek v letě o 5. hodině, v zimě o 6. hodině nalezti mohou.

2. Bych vlastním ovečkám tuto službu prokazoval, k tomu vede mne spravedlnost, cizím pak ji z křesťanské lásky a ku prospěchu duší jejich neodepru nikdy. Pán stojí a vyplácí za všechny od nejmenšího až do největšího.

3. Zřídka kdy a jen zláště horlivým, pokorným a tichým dušem dovoluji zpověď každodenní. U nábožnějších vidím ji rád po každých 14 dní, všem ale ji rád každý měsíc. Ano, i o to usiluji, pokud mi jen možné, aby nezvlažněli a neustydli u cvičení se v pobožnosti.

4. Vynasnažím se, bych nebyl ani mnoho přísný ani vlažný, abych se všemi laskavě a trpělivě zacházel, a žádného dle okolností jeho bez rady a povzbuzení nepropustil. Kdybych bez domluvy, poučení a útěchy tak říkáje jenom kříž dělal nad nimi, nebyl bych ani soudcem, ani učitelem, ani otcem.

4. Každému zvláštnímu sběhu se strany druhého pohlaví, byť by se to příčinou svaté zpovědi státi mělo, byť i zdánlivé to byly svěťice, byť to z nejlepšího úmyslu se dělo, chci co moru se varovati, jelikož ani prospěchu, ani vzdělání pro mou osadu, ani dokonalosti pro úřad můj, ani cti pro můj charakter, slovem: nic dobrého z toho nevyplyvá.

6. Já sám z pobožnosti každý čtrnáctý den a nejdéle každý měsíc zpovídati se budu; z nevyhnutelnosti pak tak často a tak brzy, co jen povždy možné. *Valde esset utile, ut sacerdos certum et firmum Confessarium sacerdotem haberet, a quo non recederet, nisi magna necessitate, siquidem animae solet non minus obesse confessoriorum mutatio, quam corpori medicorum.* S. Carol. Borom.

7. Kázání nebudu žádného činiti, leč jsem si je zcela vypracoval, postačí-li k tomu čas, aneb alespoň *úhrnečně a rozvržně* si je poznamenal, pokud okolnosti překážejí více psáti, abych pořádně a důvodně věděl, co přednáším, a co jsem již byl hlásal.

6. *Katechese*, křesťanské cvičení, neboli učení pro větší mládež u víře a mravech způsobem domácího rozmlouvání bych míval, na to zvláště budu dbáti, jelikož se tím způsobem většího prospěchu nabývá, než — druhdy kázáním sebe zdářilejším. Tot předsevzetí mé, i budu v něm každou neděli pokračovati. Jasně před-

nášení, krásné příklady budí lid, a k poslouchání jej ochotna činí.

9. *Katechese* čili poučení malých—*školení katechese*, spojuji s křesťanským cvičením, bych tím rodiče povzbudil k horlivosti, a dítky zanítil k následování horlivosti starších. Malé dárky budou vábiti, dobrá slova získají a neustálá bedlivost a přičinlivost musí pak poněkud i s prospěchem se potkati.

Nad školou budu co duchovní otec pilně bdíti, ji častěji navštěvovati a o to se snažiti, by dítky netoliko stále a zpozenáhla prospívaly ve školním cvičení, nýbrž i o to, aby se vše katolicky dělo. Dni ku svaté zpovědi a přijímání dítek určit v čas pohodlný, a zcela této svaté a důležité záležitosti jej vynaložím.

10. Z ohledu *nemocných* lid budu častěji napomínati, by mi je oznamovali v čas, abych útěchou a skutkem přispěti jim mohl *užitečně*. Svátými Svátostmi *zaopatřené nemocné* dle okolností každého dne neb ob den bedlivě budu navštěvovati.

11. Úředním svým povinností dám přednost před ostatními, poněvadž jsou zákonem stavu mého, hlasem Božím, předpisy, které ukládá mi povolání mé. Denní můj pořádek musí se vždy řídit podle nich a nikoli ony podle něho.

III. Domácí pořádek.

Pakli kdo domu svého spravovati neumí, kterak o Církev Boží péči míti bude? 1. Tim. III, 5.

1. Neztrpím žádné jiné než obstarlé, zachovalé, početné a příkladné služby v svém domě. Slovo mé každ jí poslušnost, přítomnost má jí naplňujektivostí a zisk můj povzbuzuj jí k pilnosti. Takých, jež by služe mé sloužily za služby, a neboli nepotřebného nahromadění osob neztrpím. Každého měsíce půjde čeleď má k svaté zpovědi, obyčejně k jiným a nikoli ke mně, i byt o to i žádali.

2. Potřebuji-li pacholka, má to býti obstarlý, rozumný muž, jenž se doma drží, a žádného zaměstknání jiného si nehledí než své práce. Vychází-li pohoršení z farního domu, padává jenom na faráře.

3. Můj farní dům nemá býti ani *pivárnou*, ani *hernou*, ani *čtenárnou*, ani *světským společenským domem*. Kázeň a pořádek u čeledi, opatrnost a příkladnost u domácího pána jest jako všední kázání, kterému každý rozumí, a jež každý rád poslouchá.

4. Jídlo a pití mé budiž mírné, obzvláště na večer šetrné. „*Strážliví buďte a*

bědě; neboť protivník váš ďábel jako lev řvoucí obchází, hledaje, koho by sežral.“
1. Petr V, 8.

5. Vybývá-li mi po nevyhnutelných potřebách něco, patří to chudým, obzvláště nemocným a chudým domácím z mé osady. „*Blahoslavený, kterýž smilovává se nad nuzným a chudým: v den zlý vysvobodí jej Hospodin.*“ Žalm XL, 2. Z almužen chudých neučiním sobě mamonu nepravosti, ježby na smrtedlné posteli těžce musila tížiti mé srdce.

6. Návštěv od osob jiného pohlaví bez důležité příčiny nepřijímám, aniž kdy je opětuji. Návštěv od duchovních a jiných přátel se neodříkám, a je opět vykonávám, jak mi povolání a mé okoličnosti dovolují. Osadníky zřídka zvu ke stolu, a mnohem řidčeji nechám se pozvati na hody u nich.

7. Domáci moji nechat mne nikdy nespátí jinak; leč v příslušném oděvu kněžském, kdy a kdeby to jen býti mohlo. Rovněž i já nikdy jinak leč v počestném šatu před tváří svou trpěti jich nebudu. Služka nevstoupí do pokoje, kde spávám, pokud v něm přítomen jsem. I ve příbytek můj má přístupu míti jen k vykonání potřebného obslužení.

8. Každého roku má čeleď má určitého času bráti mzdu svou, aby posléze nechtěla vládnouti nade mnou a nad tím i nade vším, což mého jest.

9. Nečistotnost ani *fysickou*, n. p. v pokojích, náradí, oděvu atd., ani *moralní* n. p. na malbě, rytinách, knihách atd. netrpím doma; neboť ze vnějšku soudí se na uspořádanost vnitřní.

Někteří všeobecní prostředkové,
již mi zachovávání tohoto pořádku ulehčí.

Abych pořádek úplněji zachoval, použiti chci všeobecných nápomocných prostředkův.

1. Každého měsíce zvolím si jeden den k duchovnímu obnovení svému, bych úplně vyšetřil celou své duše spořádanost. Na ten den přečtu si rád svého života, a co jsem si posléze umínil. Zaznamenám si poklesky své, jakož i jejich příčiny, a vytknu si proti nim prostředky. Uzavírati pak chci své měsíční účty úplnou zpovědí, kterou týž den ještě vykonám. Učiním nové předsavzetí, bych si pojistil spasení své a opláči svou bídu, že tak vzdálen jsem ještě od účele svého. *Cura animae, cura totius vitae.*

2. Každého roku pouchylím se v duchovní samotu, rozvažuje „věčná léta“ a připravuje se k celoroční generální zpovědi, bych takto maje před Boha předstoupiti, mohl se nadíti, že od něho nebudu shledán za ospalce.

3. Posléze naději se, že dětinná důvěrnost a má srdečná úcta k Marii, kterou mi svatí otcové schvalují jakožto znamení věčného vyvolení, mne zahánbeni býti nedopustí. V Marii, matku milosti a milosrdenství doufám; ona mne bídne Adamovo dítko ani v tomto plačtivém údolí po čas nebezpečného boje proti tělu světu a peklu, ani v hodině mého vykročení neopustí. Protož dne každého choi se modlívati se sv. Bernardem a s tisíci tisíců v zármutcích a utrpeních tohoto života volajícími k Marii:

„*Memorare, o piissima Virgo Maria! non esse auditum a saeculo, quemquam ad tua currentem praesidia, tua implorantem auxilia, tua petentem suffragia, esse derelictum. Ego tali animatus confidentia ad te Virgo Virginum, mater, curro, ad te venio, coram te gemens peccator assisto. Noli mater Verbi, verba mea despicere, sed audi propitia et exaudi. Amen.*“

Nuže, nejmilejší Bratři a Synové, přimjte ochotně ode mne vrchnopastýrský dárek tento k novému roku, a hluboko vtiskněte si v paměť svou základní toto pravidlo duchovního výtečníka: „Bez pravidla nelze čeho pravidelně dokonati.“ Rozvažte i též, co sv. Řehoř Nazianský praví: „*Certum sibi vitae genus constituere, tanti momenti esse duco, ut totius vitae vel recte vel male traducendae fundamentum in eo positum esse putem.*“ Orat. 23. n. 9.

Konečně Vás žehnám všechny v nejhlubším pohnutí svého srdce ve jménu všemohoucího Boha Otce, Syna i Ducha svatého. Amen.

Perly moudrosti.

(Z básní Rückertových.)

Viz, jak na stonku ty listěčky se řadí:
čili tovaryši, svorní kamarádi!

Jeden nade druhým, ale v takém ladě,
že druh druhu nikde není na závadě.

Po stupních a řadách tak se vinou spolem,
nekryje druh druhu, volný horem dolem,
tak že každý z dola může rosu ssáti,
a se zhora deštěm nebes okřívati;
může roložit se vzduchem na výsluní,
kyna v záti světla, kyna noční vůni.

Josef Xaver. Spiroch,
farář Meziřícký od roku 1766—1787.

Od Fr. Petery Rohoznického.

Josef Xaver. Spiroch, nábožný to, vysoce učený, výmluvný, trpkými osudu nevhodného pohromami nemálo zkoušený — tříbený, a v nejlepši pověsti v Pánu zesnulý farář a osobní děkan, byl synem D. Vítá Spirocha, počestného měšťana Králové-Hradeckého. Narodiv se v Hradci asi r. 1715, a v témž městě z většího dílu s výborným prospěchem odbyv studie, na kněžství vysvěcen jest dne 17. února 1742 v Chrásti, v domácí kapli sv. Jana Nepomuckého od p. biskupa Jana Josefa hr. Vratislava z Mitrovic *ad titulum pt. D. D. Venceslai Petrovsky, equitis de Janovic, ss. Theologiae doctoris, cath. eccl. Reginaehradensis canonici residentialis.*

Kněz Spiroch po svém vysvěcení žil tři čtvrtě leta v Hradeckém semináři, a na to měsíce Prosince 1742 dostal se za kaplana do Nového Města nad Metují, kdež byl děkanem bratr jeho Václav Spiroch — († 1758). — Jelikož ale život tohoto ctihodného kněze tak hojný jest na trpké zkušenosti, pro poučení a povzbuzení všech na vinici Páně pracujících sluh Kristových, postavíme na zřetel všechny pokud jsou nám známé události a příběhy, kteréž ho potkaly již co kaplana, již co faráře.

Jak se mu vedlo za jeho kaplanování v Novém Městě (1743—1750), vypravuje sám, mluvě ve třetí osobě ze skromnosti křesťanské, v tato slova: „*Ubi in continuis Martis disturbus et ab hostili milite bis obsess*“ (1744—1745), kdež Prusáci tuto krajinu plence drancovali¹⁾. — *per septem annos*

cum manifesto vitae amittendae periculo sacramenta oviculis administravit, et verbum Dei praedicavit.“²⁾

Na to ustanoven od svého bratra, děkana Novoměstského dřívečteného, za expositu do Bohuslavic (v září 1750—1759 v Lednu): „*Ubi per novem annos pariformiter in continuis angustiis od injurias hosti-*

mádou rakouskou do Slezska, ale po nešťastné bitvě u Strihova (Striegau) dne 4. června vpadl Prusák opět do Čech, obsadil 17. června Nové Město (jestli to přirozená pevnost, stojící na vysokém příkrém vrchu, se tří stran otočenou řekou Metují, přístupným po zemi jen od severu) udělal na rynku pekárnu pro svou armádu, táborem ležící u Meziříčí a Králové Lhoty. D. 11. září obořil se rakouský nejvyšší Trenk, posílen malým hlukem Chorvátů generála St. Andree, strašlivou z kusův střelbou na město, pálił tak dlouho do něho, až z většího dílu popelem lehlo, a tudy posádka nepřátelská v největší tísní byla. Trenk sice, tiskn jsa pruskou posilou 18.000 mužův, ucouvnuł zase, ale když byl odtáhnul nepřítel dne 13. září, obsadil Trenk město, a vydrancoval naprosto odesel. (Viz: Loudon's Leben und Thaten. Wien 1791. I. Th. S. 38—39.) Co divu, že ubohý kaplan Spiroch uprostřed takého přítele i nepřítelů řádění a plenění v patrném byl života nebezpečenství a o svůj majetek že přišel. Tak zle se mu vedlo v Novém Městě; a v Bohuslavicích ne lépe jako exposit. Neboť když r. 1756 opět vypukla mezi Maril Terezií a Fridrichem II. vojna sedmiletá, vrhla armáda pruská dne 17. září do Náchoda, položivši se na hoře sv. Václava. Dne 21. t. m. byl její hlavní byt a tábor v Nahořanech — as $\frac{3}{4}$ hod. od Bohuslavic — a dne 14., 18. října na Vysokém Újezdě u Černilova. Té doby že nepřítel i v Bohuslavicích plnil i drancoval, co mohl, rozumí se samo sebou. Tehda oloupen a vydracován exposit Spiroch ze všeho svého jmění zúplna; jak sám svrchu dokládá. Co mu zbylo, neb co opět nahospodařil, to zase Prusáci pobrali, když touto krajinou r. 1758 ustupující a utíkající před hrdiným Gideonem Loudonem, celou tou krajinu při konci měsíce července a začátkem srpna plence, drancovali. Ostatně jak sobě tehdáž nepřítel počínal, popsal jeden Solnický měšťan v tato slova: „Zle maménko zle, Brandeburk je zde, — mohli bychom zpívat napořád, kdyby nám jen do zpívání bylo. A je zle, opravdu je zle! Pohani jsou ti nedožraní Němci, a za mák milowrdenství neznají! Teď se od Hradce jednou tratí až k Opocnu rozložili, máme je za humny, a již také až k nám dorážejí. Obilí na polích v nic uvádějí, odhánějí dobytek, lid násilně obírají, a jako od Sodomy utržení smilní! Do Božích muk pod. Opocnem jako do nějakého terče střeleli, na statvi sv. Jana, našeho milého patrona, roztrhanou vojenskou hazuuku hodili, pušku mu nastrčili, hrozně se posmívajíce. Lidé naši znamení s nebe očekávali, hrozně plačíc. — Zase berou na vojnu, že to žádný jak živ ani tak nepamatuje. — Berou muže od žen, až do šesti dítek, a třeba ze živnosti.“ (Musejník 1848, I. 89.)

²⁾ Liber. Memorab. parochiae Mezřic. II. pag. 49. §. 1.

¹⁾ Karel, voľenec Bavorský, spolu císař Německý, dobyv Prahy pomocí francouzského vojska, a v Praze usadiv se, dal si tu jako králi českému holdovati. Než dobrým vítězně zbraně rakouské prospěchem tak byl seřven, že ztratil i svou dědičnou zemi. — To pohánělo pruského krále Fridricha II., že opět na dvou stranách vrhnuł do Čech s 100.000 mužův vojska svého. Měsíce 14. srpna 1744 vrazilo jedno oddělení této armády pod maršálem Šverinem do Čech, a dne 24. srpna přitáhl generál Polenz do Nového Města. Prusové drželi to město obsazené od 24. srpna až do 9. listopadu, kteréhožto dne vojsko rakouské: husaři, Charváti a Panduři obořivše se, město ztělki a posádku pruskou z něho vytiskli. Ale nepřítel, od hory sv. Václava až k Nahořanům ležící táborem, opět d. 25. listop. udeřil na město, a zmocniv se ho, držel je až do měsíce prosince, kdež odtáhl do Slezska do zimních bytů.

R. 1745 vrhnuł prince Karel z Lotrinků s ar-

les fidelem operarium egit, et ex integro ex-
pilatus fuit nulla prorsus resarcitione accepta.“

Rázný a zbožný kněz zůstavil v Bohuslavicích pěknou, až dosud zachovanou památku své bohomyšlnosti, z kamene tesanou sochu sv. Jana Nepomuckého, na ostrůvku v rybníce s nápisem:

FaMaē proteCtor I DIVO JoannI eX Vera
pIetate eXstr VXiIt et saCra ViIt cliens indig-
nus — i. e. 1757.

Když byl jeho bratr Václav, děkan Novoměstský, zemřel na morovou ránu (dne 26. března 1758) *victima charitatis*, dělal sobě exposit Bohuslavický naději, že, jsa na patronátě, dosedne na místo uprázdněné bratrem. Avšak ne on, alebrž kněz *Jan Josef Weis*, vysvěcený teprva před 6 lety, jenž, zastáváje úřad kancelářský u konsistoře, nebyl ani ve správě duchovní, od hr. Leslie obdržel na děkanství Novoměstské presentaci. Protož, exposit Spiroch, byv takto k své nemalé bolesti pominut, nemohl déle zůstat v Bohuslavicích, a to tím méně, jelikož toho času tamnější exposita ve své živnosti závisel ještě od svévole děkana Novoměstského. Takovou měrou přesazen jest na žádost svou za kaplana do Dobrušky (v Lédnu 1759—1766.)

V Dobrušce pobyv jako kaplan za děkana Josefa Killingra, vikáře biskupského, 7 let a 8 měsíců, zastával svědomitě povinnosti své, i dostal se za faráře do Meziříčí, byv presentován od hraběte Opočenského, Rudolfa Colloredo d. 26. Října 1766), a na to d. 26. Unora 1767 slavně dosazen. Jsa farářem, počínal sobě ve všech pastýřských stránkách velmi horlivě a příkladně, pracuje nejen neunaveně na vinici Páně, ale také svědomitou péčí veda o nadání kostelní a farní.

Jsa výborný a pověstný slova Božího hlasatel, zůstavil po sobě nevšední, v čistočeském, plyném a jádrném slohu sepsané kázání, kteréž podnes v Meziříckém farním archivu na památku se chová³⁾.

³⁾ Řeč ta má nejprv latinsky a pod tím český nápis: „Řeč, kterouž počal Ježíš mluvit k zástupům (Mat. XI. v. 7.) o Janovi Nepomuckém, hlavního kostela Pražského kanovníkovi a kolegiatního u všech Svatých děkanovi, tajnosti svaté zpovědi nepřemožitelnému mučedníkovi, dosavad nedokonané, ale stále trvající a pobožným téhož velikého divotvorce ctitelům v chrámu Páně biskupském, v královském, věnném a krajském městě Králové Hradci od nejmenšího služebníka a ctitele Josefa Xaveria Spirocha, faráře Meziříckého, vlastence Královéhradeckého přednesená.“

V úvodu přirovnává sv. Jana Nepomuckého k sv. Janu Křtiteli a přechází k proposici; *Cq mluví Ježíš o Janu Nepomuckém?*

Partici: 1. mluví a dosvědčuje jeho *svatost a slávu*, kterou má v nebesích.

2. mluví a dosvědčuje, jak *mocná* jest jeho před Bohem *přímluva*.

Obě části výborně provedeny.

Na důkaz plyného a řečnického slohu stůžtež zde slova, kterýmiž mluví k alumnům: „To pole, ta práce i vás očekává, obzvláště v těchto truchlivých časích, v kterých při mnohých lidech žádná kázně a Boží bázně není. Však, nechť jeden každý se ohlídně na Jana Nepomuckého, kteréhož Bůh proto tak povýšil a oslavil, proto o něm tak slavně mluvit počal, aby nejen byl svých ctitelův ochránce, ale i také, aby vám, kteří toho povolání jste, jakéhož byl on, příklad a zrcadlo živobytí zanechal. Opakuji slova sv. Bernarda: „Na zemi vidín jest, aby byl za příklad; na nebe vzat jest, aby byl za přímluvce.“ A jistě, žeť my obzvláště nejenom jeho příkladu, ale i také jeho ochrany potřebujeme; neb žádný stav takovému valchování, soudu a pomluvám podroben není, jako stav církevního kněžstva, které za všechnu svou věrnou práci, za všechny nepřiležitosti, nesnáze, a za svou horlivost u vyhledávání spasení lidských duší, *samé pomluvy* odnáší atd. — Však proto se nermutte dvojiceti. pp. P. ten, o kterém počal Ježíš mluvit, a o kterém až po tuto dobu mluví, ten vám za ochránce dán jest; na nebe vzat jest, aby byl za přímluvce, totiž sv. Jan Nepomuckého, patrona zástupce ctí a dobré pověsti.

Když Josue, lidu israelského vůdce, města Jericha dobývati chtěl, měl před sebou hlubokou, širokou a prudkou řeku Jordán, a tu nevyhnutelně lid israelský přejíti musel. Poručil tehdy Josue, aby z každého pokolení israelského vybrali jednoho muže: „Připravte dvanácte mužův z pokolení israelských (Josue III, 2) po jednom z každého pokolení.“

Cum Licentia Superiorum. Vytisknuta v Hradci Králové u Jana Klimenta Tibelli leta 1769.* Věnována jest sřechu zmíněnému kanovníku Václ. Janovskému.

Kněží ale, kteří nesli archu Páně, ti museli jít napřed, a v té řece nejdéle státi museli. „Ale, ó Josue! proč mne kněží do té řeky jítí mají napřed? Proč napřed nevyslálš některé sprosté osoby? Proč nevojáky, neb tvé služebníky?“ — Však darmo: „*Sacerdotes praecedant! Kněží napřed!*“ Laskaví, v Kristu shromáždění! Co jest, a co v duchovním smyslu vyznamenává Jordán? Dle výkladu církevního učitele sv. Jarolíma: *Jest, prý, řeka soudu.* Ach, jak prudká, jak potutelná a nebezpečná jest to řeka lidského soudu a utrhačného jazyka! Není zajisté žádný tak svatý, tak vyvýšený stav, aby *skrz řeku lidského soudu* a utrhačného jazyka projíti nemusel! Tu nejenom jediný z každého pokolení, jako za časův Josue se stalo, ale z každého pokolení, z každého stavu a povolání sotva *jeden* jest ušanovaný (ušetřený) od řeky lidského soudu a utrhačného jazyka. Kněží ale napřed v té řece břednouti musejí, a sice žádný víc, jako kněží církevní. Proto tedy Bůh nám dal z našeho církevního stavu takového divotvorce, proto ho tak oslavil, aby byl zástupce a ochrance cti a dobrého jména. Šťastní tedy jste vy, dvojčetih. pp. B. A., že pod ochranou toho stojíte, o kterém počal Ježíš mluvit a až posavad mluví, a vám jako prstem na něj ukazuje, abyste nejenom byli jeho svatého živobytí horliví následovníci, ale i také jej, jakožto cti a dobrého jména zástupce ctili, že on vás před utrhačnými jazyky hájiti a chrániti bude“ atd. —

Tak vroucně, horlivě a výmluvně znal Spiroch slovo Boží hlásati, a živě do do srdcí lidských rozsívati! On ale také pamětliv jsa přísahy při investituře složené, hájil statečně práva *záduší* sobě svěřeného a *katolické víry*.

Kterak hájil práva zádušní, dává svědectví kniha pamětní, kterouž založil a pilně do ní zapisoval, kdež třenici mezi ním a patronem jeho takto vypisuje: „R. 1770 dotíral jasnost kníže poštíváním a vnuknutím polesného a úředníků hospodářských na to, aby na dědinách zádušních, totiž: na palouku blíže samých pastvišť nasázel se mláží čili rokytí, v němžto by kuroptve a jiné ptactvo mohlo se hnízdit, a před dravými ptáky se skrývati. Odpovíral jsem velmi, aby se to nestalo, a k biskupské psal jsem konsistorii, žádaje ochrany. Ale nic jsem nepořídil! Sotva tolik jsem vynutil, aby z toho místa vrchnost něco kostelu platila, aby během času

sobě toho místa páni třebas nepřivlastnili. Platí tedy každoročně vrchnost 24 zl. a zavázala se, že farář, až to křoví vzroste, bude je moci vysekati, a k svému užitku obrátiti.“ Tu viděti kněze svědomitého, an statně i proti velmocnému pánu podacímu hájil zboží zádušního.

Zahradu zřídil při faře čili sad ovocní, nasázev tu 308 stromů. Také se horlivě zasazoval o navrácení dědin zádušních při filiálních kostelích Králo-Lhoteckém a Rohoznickém. Krčmář Lhotecký užíval 16 korců, 1 větel a 3 čtvrtce polí a 22 korců luk zádušních, z nichž jen maličko kostelu platil, jakoby jeho dědičné byly. O této záležitosti praví: „Hos agros — et prata — quasi haereditarios habet caupo, quos parochus *absque grandi offensa cancellariae* ipsi eripere et alteri elocare non audet. — Intuitu autem horum agrorum solvere debuit caupo *Domino majori pretio* popinam.“

Ačkoli Spiroch nad marným svého usilování o dobytí zádušního zboží prospěchem nemále se rmoutil: předce bolestněji ještě a trapněji dotknul se jeho, celou silou katolické Církvi oddaného srdce způsob, kterým se ohlašoval a prohlašoval patent toleranční r. 1781. Následkem těchto věcí hlásilo se znamenitý počet jeho ovčíček k sektě helvetského vyzvání. Příčiny toho valného přecházení katolíkův k nekatolictvu byly:

1. vychovávání a zvedení domácích od rodičův katolické Církvi odcizených, a v tomto převráceném smýšlení posilovaných čtením knih nekatolických.

2. Roztrušování pověstí, že císař pán sám se hodlá Církve katolické odříci, žádaje tudy rozšiřování a rozhojňování náboženství nekatolického;

3. z toho domnění povstálé kvašení myslí lidu, a odtud i šílené třeštění a blouznění jako by ta nová víra byla lepší a prospěšnější.

4. nerozumné a nepraktické nakládání strany katolické s jinak smýšlejícími před vydáním patentu tolerančního, ježto se podle starého nezpůsobu ustavičně knihy kacířské páliły, vinníci neb podezřelci vězením a na pranýř vystavováním pokutovali, bez příslušného poučování k nabytí lepšího přesvědčení.

Bolest nad tímto valným svých oveček od víry katolické odstupováním srdce citlivého a svědomitého pastýře tak silně projala, že zachvácen jsa horlivostí pro pravý Kristův ovčinec, obral sobě jednu neděli za text své nadšené duchovní řeči slova Kazatelova v k. X, v. 16.

Tato svatá sice, ale v tehdejších ožahavých okolnostech neopatrná horlivost způsobila mu těžké odpovídání; neboť schválně vystavených a nastražených ouhledů bylo všude plno, slova lapajících a donášejících. Proto horlivý Spiroch dostav vyšší návštějí, a jsa již také věkem sešlý, žádal o pensí, a odřekl se dobrovolně obroku zdejšího. I odebral se z Mezifíčí dne 4. Máje r. 1787 do města Dobrušky, bydlel tam při skrovné výživě v radním domě v malém pokojíčku, kdež, jsa kmet 77letý, zesnul v Pánu 25. Října 1792, jakožto věrný, zásluh plný sluha Kristův, a jakožto bohu libá obět lásky pro spasení duší pravověrných.

Zdržující se všeho komentáru o příčinách rozličných nátiskův a pronásledování jeho, odvoláváme se toliko na slova pravdivá, kteráž pronesl ve své tištěné řeči svrchu zmíněné, mluvě k alumnům semináře Královéhradecké: „Dobrý pastýř dává duši svou za ovce své, (Jan X, 11) a jako, kdo se dá na vojnu, musí býti vojákem, s patrným nebezpečenstvím ztráty svého živobytí: tak kdo úřad pastýře na se přijímá, povinen jest i s nebezpečenstvím svého živobytí jej zastávati.“ — A jak tu mluvil, ukázal svědomitý kněz Spiroch sám na sobě chvalitebným příkladem svým. Neboť, nejen že za času obležení nepřátelského, jak svrchu připomenuto, s patrným nebezpečenstvím ztráty života svého pravověrným přisluboval svátostmi, onť ani za časův, od zevnějšího nepřítele pokojných, nedal se odvrátiti od povinnosti své, když lahodnými slovy naň dorýváno, aby k vůli lidské přízni mluvil proti svému hlubokému přesvědčení, a učil Církvi svaté na odpor. „Stál u veliké stálosti,“ nedaje se zmíitati větrem mectného učení, ačkoliv pro tuto stálost mravně přinucen byl, změnití výnosnou prebendu s nuznou pensí.

Chudé školní sestry.

Od F. K—še, kněze řeh. arcibisk. Pražského.

JM. císařovny Karolíny bývalý zpovědník, kněz Sebastian Job, rodilý Bavor, obrátil celou mohovitost svou mimo jiné i na přesazení a uvedení blahodinného francouzského řádu „Congregation de Notre-Dame“ na půdu bavorskou. Radou a pomocí Řezenského suffragána, napotom i biskupa Michaela Wittmana povedlo se mu totiž nakloniti sobě srdce svých krajanů, měšťanů Neunburgských, tak, že obětovným přičiněním jejich obnoven bývalý františkánský ko-

stel a zrušený před lety klášter učiněn ústavem k výchování ženské mládeže. Co se zatím Neunburgští hmotnou prací zanášeli, pěstili a vzdělávali Wittmann i Job, na základě stanov blahoslaveného Petra Foreria, několik zbožných, výtečných, Bohu se oddávších panen, až pak se zdárné odchovanky tyto skutečně osvědčily, že chtějí s pomocí Boží býti zárodkem nového církevního řádu ve vlasti své, jemuž oba zakladatelé dali jméno „Chudých školských sester.“

Ačkoliv pak Bůh obou zakladatelův k sobě povolal, nedav jim dočkati se ani jediného ústavu vysvěcení; nicméně ovoce jejich spolné snahy již více nezanikla, nýbrž hned druhým rokem po Jobově smrti, jakmile se byla stavba dokončila, odevzdán jest ústav Neunburgský osmeru sestrám, z nichž teprv jedna jedinká řeholní slib byla učinila. Tím se teda

I. P. 1836:

1. Neunburg stal mateřincem chudých školských sester. Příštím rokem složilo 5 sester zákonný slib svůj, a jedenácte nových žádalo přijatu býti do řádu. Od té doby ustanoven jest jim řádný, pak i mimořádný zpovědník. — Požehnané působení sester v mateřinci, jakož i neméně blahoslavená paměť obou svatě v Pánu zesnulých zakladatelů vzbudily takovou horlivost mezi spailomyslnými Bavy, že rok od roku pořád nové filiálky povstávají, jichžto pořádek dle času jest následující:

1836.

2. Schwarzhofen, filiálka, blíž mateřince Neunburgu, pro 4 sestry, zřízená péčí staříckého p. faráře A. Mellerera.

1838.

3. Hohen than. Filiální ústav na 3 sestry, založený od stařečka faráře K. S. Plodekka i několika horlivých ctitelů Wittmanových.

1839.

4. Amberg. Velký filiální ústav s přípravnou, kandidaturou a po některý rok i s noviciátem zřízený pomocí zemské vlády.

5. Au (Mnichovské předměstí). Ústav na 12 sester, vydatně podporovaný od vlády zemské. Sestrám domu tohoto svěřen jest dům, od vlády napotom i jiný, ústav totiž pro zanedbanou mládež, r. 1852 nově zřízený.

1840.

6. Wolfratshausen. Filiálka na 3 sestry, od několika dobrodinců založená, od kr. školdozorce P. Thomy, co místního faráře neunaveně opatrovaná.

7. Spalt. Filiálka na 4 sestry, jejíž

hlavním ochrancem se stal městský p. farář i král. okresní školdozorce J. Kr. Fuchs.
1841.

8. *Regenstauf*. Filiálka na 2 sestry, přičiněním a obětí místního p. faráře, nynějšího veleředy, kanovníka i děkana v Řezně, vystavěná i opatrovaná.

9. *Reisbach*. Filiálka na 4 sestry, založená p. děkanem J. Kr. Eggerlem v 73. roce stáří jeho.

10. *Mnichov* (München). Mateřinec celého řádu. Král *Ludvík* ráčil rozhodnutím dd. 28. Června ustanovit, by se rozmahajícím se řádu školských sester vzdělal příslušný mateřinec v samém sídelním městě, však bez ublížení původního ústavu Neunburgského. I výkázal k tomu účelu někdejší klášter jeptišek sv. Kláry, vůbec řečený: „Sct. Jakob am Anger“ a nad to 66,000 zl. na stavitelskou jeho úpravu. Od té doby počaly se odevšad různé, schopnostmi nadané panny k novému vychovatelskému řádu hlásiti tak četně, že nebylo lze všem prosbám vyhověti. Tu pak nejdůst. p. arcibiskup Mnichov-Freysingův přispěl ku pomoci, obětuje nový dar 12,000 zl. na lepší obživu oněch, ježto zvolily sobě, po slovu biskupského zakladatele svého, „pro Krista i nevinnou mládež chudými slouti a chudými zůstati.“

Prvé než uplynulo první desetiletí, postarali se vrstevníci Jobovi a Wittmannovi o to, by povstala nová filiálka;

1842.

11. *Pleystein*. Rodiště Wittmannovo nemělo dosavad ni stromu, ni ovoce onoho semena, kteréž byl on tak apoštolsky až do posledního okamžení rozšiřoval. Živého pomníku, jakýž v Neunburgu svědčil o Jobovi, nemělo se děle v Pleysteině pohřešovati! Mladý kněz, Jos. Lehner, rodilý Pleysteinčan, uložil si za svatou povinnost, vyhledávati nových dobrodinců, sbíratí příspěvky, připravovati mysl a roznécovati touhu svých krajanův po ústavu, jakéhož se jim konečně dostati mělo. Šlechtitný horlitel pokládal se za šťastného, že mohl celý svůj dědičný podíl vynaložiti ku zřízení nové filiálky pro 2 sestry.

12. *Hahnbach*. Právě v tu dobu objevila se v jiné krajině duchovenská činnost v témž směru a způsobu. Ustanoveno se na tom, dobrému pastýři vzdělati živý, spásenosný pomník — novou filiálkou. Během téhož roku otevřela biskupská komise tento šťastně dokončený ústav, a se strany král. vlády Hornofalecké a Řezenské odevzdány jsou dívčí školy slavně dvěma chudým školským sestrám.

13. *Ingolstadt*. Filiálka tato na 4 sestry, stojí pod péčí a ochranou vel. p. Maxy, barona z Gravenreutu, faráře p. sv. Mauritia i p. L. Hechta, doktora bohosloví a mimořádného zpovědníka ústavu.

Dále pak r. 1843 povstali:

14. *Tölz*. Filiálka na 3 sestry.

15. *Lauterbach*. Filiálka na 3 sestry, o níž nebožtík farář v Einsbachu obzvláštních zásluh sobě byl dobyl.

16. *Hradec* (v bisk. Sekovském). *Mateřinec*, na základě stanov III. řádu sv. Františka, pod správou františkánského komisara i kvardiana, zpočátku toliko na 6 novicek a 8 kandidátek obmezený, o němž pak, jakož i o ostatních rakouských ústavech zevrubnější zprávy podati dlužno.

1844.

17. *Freysing*. Filiálka, veliký ústav na 10 sester s elementární školou, vše pod duchovní správou arcibiskupského studijního rektora i pacholectkého semeniska tamějšího dozorce Š. Planka, co mimořádného zpovědníka.

1845.

18. *Eggenfelden*. Filiálka na 2 sestry, od dobrodincův nově založená, utěšeně uspořádaná i důstatečně nadaná, již dne 25. Září nejdůst. biskup Řezenský Valentin v. Riedel sám osobně zasvětil a slavně řádu školsko-sesterskému odevzdal.

19. *Stamsried*. Filiálka na 3 sestry znovu vystavěná i zasvěcená dne 27. Října bisk. komisarem p. M. Märkle, děkanem i král. školdozorcem, jakožto nejúčinnějším dobrodějem ústavu

R. 1846.

20. *Aidenbach*. Filiálka na 2 sestry, pod duchovní správou p. F. X. Gaara, faráře i král. okres. školdozorce.

21. *Laufen*. Filiálka na 4 sestry, svěřená prvotně pod ochranu a správu důst. p. J. W. Brauna, král. duchov. raddy, okres. školdozorce a zpovědníka ústavu. Šlechtitný ten kněz sám na své útraty vystavěl celý ústav, rozmožil ho pensionátem i opatrovnou.

22. *Pfaffenhofen*. Filiálka veškerým městským duchovenstvem jednovorně v duchu Církve založená, nadaná i příkladně podporovaná, tak že i zdejší i okolní protestanti takovému počínání uznalosti odepriti nemohou.

R. 1847.

23. *Giesing*. Filiálka pod dohledem mateřince Mnichovského, obsazena 3 bannetkami, t. j. sestrami v neřeholném oděvu, by mohly s svými začkami mimo klausuru choditi*).

*) Tentž jest způsob školských sester osazovati filiálky od kostela poněkud vzdálené; nechávají sebe totiž

24. *Schneiding*. Filiálka na 4 sestry, jež co bisk. komisař sám domácí farář slavně do škol uvedl a po sedm let všemožně podporoval. Jmeno dotčeného, v 61. roce stáří svého v Pánu nábožně zesnulého, těžce oplakaného dobrodince jest *F. S. Hantwercher*.

25. *Bärnau*. Filiálka pro 3 sestry, církevně zasvěcená dne 29. Zář. Požehnanému přičinění tamnějšího kaplana, *A. N. Grötsche*, povedlo se konečně, že mohl zakoupiti nejblíže u kostela dům a zříditi jej na ústav s dvěma třídami městských škol. Že pak mu štěstí tuze přálo, pomysli i na spojení ústavu s kostelem. Stav se městským farářem, překlenul sám širokou ulici velikým obloukem a zřídil takto dost pohodlné oratorium pro chudé, svou klausuru milující sestry. Ano, šlechtný a podnikavý pán vyžádal sobě od města dlouhý kus městských, k faře přilehajících hradeb, dal je rozkopati a tudíž proměnil je v plodonosnou zahradu, obživu školským sestrám v Bernově pojistil. Naposled se mu jednalo jen ještě o louku, by sestrám na píci pro jich kravky nechybělo. A hle, již i tu koupil za 3000 zl.

26. *Baltimore* (v severní Americe). Mateřinec, na žádost vystěhovalcův německých, zřízený od velebné matky, jež se tam nejprvé sama osobně z Mnichova pustila a po šťastném navrácení osm sester s jich duchovním otcem odeslala. Zařizené filiálky, pokud mně známo, jsou následující:

- 27. *Pittsburg*
- 28. *Filadelfia*.
- 29. *Buffalo*.
- 30. *Milwaukie*.
- 31. *Detroit*.
- 32. *Karmel*.
- 33. *Rochester*.
- 34. *New-York*.
- 35. *Sv. Kříž*.

R. 1848.

36. *Waging*. Filiálka na 2 sestry pod ochranou místního faráře (Jos. Schmida) i duchovní správou nejstaršího kaplana (p. Al. Egglera).

R. 1849.

37. *Birkenstein*. Filiálka na 3 sestry, jichž duchovním správcem jest p. Al. Lutz, kaplan poutnický.

R. 1850.

38. *Kösching*. Filiálka na 3 sestry, jež již nejučinnějšími původci byli p. farář *F. X. Käfer*, a beneficiat p. *M. Loibl*.

39. *Rain*. Filiálka král. vládou, měst-

ským magistrátem a sedmi zdejšími duchovními v život uvedená, od obyvatelstva pak pro její blahé působení u ženské mládeže za největší dobrodiní uznávána.

40. *Hiršov* (v Čechách na pomezí Bavorském). Mateřinec po 3 leta, nyní ale filiálka Horaždovického mateřince, stojí o *vlastních* (nejdůst. p. biskupem Budějovickým nařízených) stanovách; má tři sestry s kandidaturou, pensionátem a s vesnickou dívčí školou o dvou třídách. Ústav založený a dokonáný jistě podivuhodným způsobem za nejnepríznivějších časův, jakož mnohým již dobře povědomo.

41. *Vöcklabruck*. Mateřinec, na stanovách 3. řádu sv. Františka. Zakladatelem a ředitelem ústavu jest vel. p. S. Schwarz, deficient, přísluhující v domácí kapli Neposkvr. poč. Blah. P. M. S ústavem spojena jest opatrovna i pracovní škola.

42. *Abensberg*. Filiálka na 3 sestry pod záštitou místního faráře J. F. Ellersdorfa, i patera duchovníků, rodákův zdejších.

43. *Berching*. Filiálka na 2 sestry, svěřena pečlivému děkanu a král. okres. škol dozorcí p. J. N. Yberleovi, jakož i p. jubilantu J. M. Urbanu, majetníku král. Ludvíkova řádu, oběma co zpovědníkům a pravým otcům ústavu i celé osady.

44. *Freysingy*. Filiálka u sv. Kláry zřízená pro 7 sester. Blahoplné působení ústavu pozorovati jest přede vším v průmyslové škole.

45. *Brede*. Filiálka ve Westfálsku řečená: „Auf der Brede bei Brakel,“ o jejímž blahém působení zvláštní zprávu očekáváme z biskupství Paderbornského.

R. 1851.

46. *Vratislav*. Filiálka první v protestantském severu, o níž nás ale blíže a místnější zprávy ještě nedošly.

47. *Miltenberg*. Filiálka, velký ústav na 8 sester zřízený s kandidaturou a přípravou pro lehčí rozšíření škol sesterského řádu. Farní duchovenstvo, podředitel latinských škol a kvardian obnovených Františkánů podporují snažně vzmáhající se vychovatelnu.

48. *Rosenheim*. Filiálka na 8 sester, vládou i obětivostí občanskou zřízená, byla již před slavným otevřením výbornou školou poslušnosti, pracovitosti a dobročinných skutků.

49. *Obernburg*. Filiálka, o níž se nám podrobných zpráv ještě nedostává.

50. *Scheyern*. Filiálka na 2 sestry, blahé správě veledůstojného p. P. Lechnera, převora tamnějších Benediktinů, svěřená.

51. *Rottenburg*. Mateřinec v království Württembergském, o němž blíže potě-

zastávají vycvičenými kadidátkami, dokud jim patronové s to nejsou, zákonní zaříditi klausuru.

šitelných zpráv dosud před rukama nemáme.

R. 1852.

52. *Stadt am Hof.* Filiálka na 2 sestry, od nejdůst. biskupa Valentina v. Riedel-a zvláště podporovaná, ode dvou bannetek obydlená.

53. *Neumarkt.* Filiálka na 4 sestry. Přičiněním důst. p. děkana P. T. Seela, bývalého faráře J. A. Haimera a neméně horlivého p. katechety J. Hämerlinga s ostatním duchovenstvem, rozkvétá ústav přerokošně.

54. *Garmisch.* Filiálka na 2 sestry, pod správou duchovní d. p. M. E. Kesslera, děkana, faráře a okres. školdozorce.

55. *Regen.* Filiálka na 3 sestry svěřená péči p. faráře i zpovědníka Jos. Mosera, o ústav přede vším zasloužilého.

56. *Judenau.* Mateřinec v tamnějším zámku zřízený, a 30. Listopadu slavně sestrám odevzdáný. Jest při něm dívčí škola o dvou třídách jakož i průmyslová škola pro kostelní práce.

57. *Maria-Dorfen.* Filiálka na 3 sestry, duchovně řízená kr. školdozorcem A. Schmitterem; ředitelem kněžského domu i synod. svědkem.

58. *Wölfersdorf.* Filiálka na 2 sestry. Vel. p. J. Ludwig stojí v popředí mezi dobrodinci spanilomyslnými.

R. 1853.

59. *Vilsbiburg.* Filiálka na 3 sestry, od osadníkův na jich vlastní útraty zřízená. Má nově vystavěný dům, do něhož i dívčí škola přeložena jest. Vysvěcení a odevzdání ústavu dělo se slavně dne 23. Dubna.

60. *Holomou.* Mateřinec na stanovách, nejd. p. arcibiskupem Římské stolici k potvrzení předložený.

61. *Freystadt.* Filiálka pro 4 sestry, založená šlechtinou dobrodějkou. Kupecká vdova, p. *Teresie Schwarzwová* totiž, obětova-
la s dcerou svou nejen dům a zahradu, nébrž i jistinu, kterouž JM. císařovna Karolína značně rozmnožila k tomu účelu, aby chudé školské sestry z Mnichovského mateřince sem povolány a předběžně v opatrovnu i průmyslovou školu uvedeny byly. I stalo se tak skutečně dne 23. Května.

62. *Adelshofen.* Filiálka na 3 sestry. Vel. kněz *Hamberger* stal se jejím veli-
duchým původcem, věnovav dům svůj i se zahradou chudým školským sestrám, by sem své postonávající sestry na zotavenou posýlaly. Během téhož roku umřel však místní učitel, a tu se ihned mateřinec podvolil, že chce přijmouti dívčí školu do ústavu svého.

Král, zeměvláda Hořejsích Bavor přidala milostivě peněžitý příspěvek na výživu, a týž kněz, kterýž byl prvé daroval dům, dodal nové nadání, aby se čin Boží tím více upevnil. Slavné odevzdání školy dělo se dne 13. Června.

63. *Karlskron.* Filiálka. Zeměvláda Švábsko-Neuburgská vydobývši na dědině Donaumoos Weindlerský zámček s hospodářstvím i se zahradou, přikoupila několik jiter rolí, věnujíc vše na potřebnou živnost chudým školským sestrám. Dne 17. Června otevřen jest konečně ústav k velikému potěšení všech dobromilů. Brzy počaly se odevšad ústavu poskytovatí příspěvky pro chudou mládež, aby v opatrovně i v průmyslové školce vhodně cvičena, k pilnosti povzbuzována i k novému životu zvedena býti mohla. Mezi dobroději vynikají bývalí dva duchovní pastýři dotčené osady a Jeho Excell. král. předseda zeměvlády Augsburské p. baron z Weldenů. První obtíže šťastně jsou přemoženy a svrchovaný Bůh požehnává ústavu patrně. Od jak živa nepamatují se i nejstarší lidé, žeby mládež kdy byla tak pilná v navštěvování školy bývala, jako teď děvčátka Karlokorunská. Ano, nedá se upříti, že těmto dítkám k vůli již i starší lidé jinou začínají.

64. *Augsburg.* Městský magistrát Augsburský povolal dne 1. Října sestry z mateřince Mnichovského, svěřil jim správu katolického sirotčince s tím úmyslem, by se u vyučování a vychovávání sirotků, a to přede vším děvčat jednoty i souhlasu došlo. — Chtěloť se takovýmto odevzdáním sirotčince zajisté předejiti nehodám, povstávajícím z častého měnění a střídání se sirotčích otcův. Rozumí se však samo sebou, jaké tu překážky ohledem na četné protestantské obyvatelstvo odstraněny býti musily. Mužští sirotkové nacházejí se v nové této, přiměřeně od děvčat oddělené budově, jako zprvu pod správou svých zvláštních pěstounův.

65. *Neufraunhofen.* Pan baron z Fraunhofen, obzvláštní lidumil a přítel mládeže, nabídl se obci dobrovolně, že milerád jí bývalou hostitelnou kapucínskou postoupí spolu se vším nábytkem jejím, budeli chtíti vyhovatelnu pro ženskou mládež a odevzdati ji pod správu chudých školních sester. Taková obět šlechtěného pána vděčně přijata, ústav zřízen, a sestry dne 9. Října slavně uvedeny.

66. *Orb.* V tomto požárem dvakráte po sobě nešťastně lehlém městě byly konečně nejvíce přičiněním vel. duchovenstva farního, p. biskupem i král. vládou podporovaného,

všecky zákyně odevzdány pod správu školním sestrám. Jeho Velič. král Ludvík ráčil jim nově vystavěnou opatrovnu vykázati za příbytek, kdež ony nejen opatrovnu ale i průmyslovou školu mají, elementární školu v protějším domě navštěvující. Při slavném úvodu jejich vyjádřil se duchovní řečník takto: „Náš Orb sice mnoho zajisté tisíců almužny obdržel, ale dnes, dnes tuším udělil Bůh městu více, než cokoliv před tím; neboť nyní jest položen základ ku mravnému, nábožnému vychování mládeže, a toto dobrodiní váží více, než všechna předešlá, jichžto cena pro vás M. O. hlavně toliko na tom záleží, jak jich kdo upotřebiti zná“ atd.

67. *Frontenhausen*. Farní duchovenstvo tohoto městyse, zejména p. F. S. *Ehrenthaler*, vystavivše vlastním nákladem nový dům odevzdali jej sesterskému sboru slavně dne 17. Října. Mateřinec obstarává ústav i odělenou dívčí školu dvěma bannetkama.

68. *Dingolfing*. V sousedstvu Frontenhausenského ústavu povstala tolikéž pečlivostí farního duchovenstva filiálka na 4 sestry, zavírajíc v sobě všecky dívčí školy. Budova spojena jest s kostelem.

69. *Hienheim*. Bývalý p. farář Hienheimský, později veledůst. Řezenský kanovník, p. M. *Keller*, vystavil nový dům vedle chrámu Páně. Spojiv jej s kostelem a nadav ho záduším, odevzdal ústav na 2 sestry Mnichovskému mateřinci na památku někdejšího působení svého na řečené osadě.

70. *Weichs*. Zde žije na odpočinku někdejší studijní ředitel Amberský p. W. *Baustädter* v tiché ustoupilosti jen Bohu, jen svému duchovenskému povolání. Lito mu bylo mládeže, kolikrátekoli ji viděl, ana na bezcesti pobuduje se. I usnesl se s bratrem svým Jiřím, tamním farářem, že, seč budou síly, té bidě chťi odpomoci. Bez odkladu přikročilo se k dílu. Starý panský zámeček se zahradou a lučinou byl od nich vlastním jménem zakoupen, ku školnímu účelu přispůsoben, a strany budoucí stavitelské opvavy vším potřebným náležitě opatřen. Měvše pak již všecken nábytek i palivo pro dům i pro školu pohotově, uložili nad to nade všechno ještě jistinu do záduší, by takto životním potřebám chudých školských sester na vždy předešli. Teprv po třech letech povedlo se šlechtěným bratřím všeliké překážky odstraniti a svůj nábožnou myslí započatý ústav uvéstí v život. Jich útěcha v Bohu, a plesání celické osady bylo veliké, když dne 30. Října uvedeno sestry do Weichsu.

71. *Krumbach*. Osadníkům Krumbašským k tomu nápomocna, že sobě mohli ku staré škole novou, velmi příhodnou budovu přistavěti a do ní nejen dívčí školy přeložiti, ale i obydlí chudým školským sestrám připraviti. Máť pak i vel. p. J. *Zanker* nepomíjitelné zásluhy o šťastné zařízení ústavu tohoto, jelikož co okresní školdozorce s celým srdcem o mravné nábožné vzdělání svých svěřených duší pečuje, jak o tom vůbec i mezi četnými jinověrci jeho okrsku jde jen jeden hlas.

72. *Aichach*. Založení a vystavění tohoto ústavu dělo se s takovou ochotností se strany měšťanův, a všecku vnitřní úpravu i všecken nábytek opatřeno s takovou laskavostí se strany měšťanek, že mohou Aichašané vůbec za vzor horlivé péče o vzdělání dcer svých sloužiti. Co láska dala, s láskou bylo přijato, a nám sluší volati: „Žehnejž Bůh oněm tak spanilomyslným měšťankám přede vším při jejich vlastních deerskách za všecku tu laskavost, již proukázaly těm, jež přišly, dávat život svůj za sehovanky své.“

73. *Kladsko*. Filiálka veliká, mateřincem Mnichovským zařízená, o níž se nadíti, že se stane mateřincem pro Slezsko.

74. *Ebersdorf* (u Habelschwerdtu). Filiálka na 2 sestry.

75. *Horazdovice*. Mateřinec pro Čechy.

76. *Erdberg* (předměstí Vídeňské). Mateřinec pro dolejší Rakousko.

77. *Friedberg*. Městský magistrát, vydobv příhodné budovu, zařídil v ní vychovatelský ústav, jež po náležitém nadání kr. Hornobavorská zeměvláda slavně k velikému potěšení nejdůst. bisk. Augsburského *Petra z Richarzů* a místního, o ústav velezasloužilého p. faráře *F. X. Preissla*, dne 16. Května školním sestrám odevzdala.

78. *Hirschau* (v Horno-Falcsku). Městský p. farář, *J. Kř. Kotz*, kral. okres. školdozorce, maje co bývalý zasloužilý professor bohosloví v Ambergu o sesterský řád již mnohé zásluhy, jmenovitě o filiálku, šlechtěným odchovancem svým vyvedenou, dosáhl konečně též sám toho cíle, že mohl zříditi svým osadníkům podobný ústav na 2 sestry. Sbírav po mnohá leta v Bavořích anobř i v naší České vlasti peněžitě příspěvky, a dokonav stavbu, jež se zprvu téměř nemožnou býti zdála, odevzdal s blaženým citem d. 31. Května 1854 městskému magistrátu dům se zahradou, pak i základní jistinu pod tou výminkou, aby se vši šetrností pečovalo se o živnost chudých školských sester, by ony tím prospěšněji svému povolání se oddati mohly. V ten samý den slavilo se za-

71. *Krumbach*. Kupecká dcera *K. Be-*

svěcení a otevření oddělené dívčí školy, kterou Mnichovský mateřinec dvěma bannelkami obstarává.

79. *Rezzo.* Neunavená apoštolská snaha následovníka Wittmannova na Řezenské biskupské stolici osvědčila se opět dne 12. Června, kdežto JM. p. biskup, jsa podporován od veledůst. kapitoly své, několik chudých sester do biskupského sídla povolal, i odevzdal jim slavně vyšší školy pro městské dcery a valný pensionát.

80. *Schweinheim.* Filialka na 4 sestry, jejíž otevření a zasvěcení se strany církve i státu dělo se přeslavně dne 15. Července.

81. *Grafenrheinfeld.* Veledůst. stařeček p. M. Münz, farář i školdozorce, slavil dne 27. Srpna dávno již očekávanou slavnost zasvěcení a otevření nového vychovatelského ústavu, jež byl užitím všech sil svých šťastně založil. Král. vláda Dolnofranská v Ašaffenburgu uznala vděčně stařečkovu nadobyčejné přičinění, osada pak osvědčovala vděčnost svou více slzami radosti než slovy.

82. *Forchheim.* Vytrvalému vynasazení vel. p. faráře N. Nurka, v Bamberském arcibiskupství, povedlo se konečně, že měšťanstvo prozatím dvě třídy dívčích škol chudým školským sestrám odevzdalo dne 19. Října.

83. *Ernstkirchen.* Zdejší p. farář i děkan A. Engert, podporován jsa Dolnofranskou vládou vládou v Ašaffenburgu, dostavěl šťastně, nejvíce na své vlastní útraty, příhodnou budovu pro dívčí školy a tolikéž i pro okresní ústav ochranní. Ochotná pomoc politického přednostentva ulehčovala mu s nábožnou myslí podniknuté starosti, tak že již dne 23. Října veškeren ústav s nevidanou slavností zasvěcen, odevzdán i otevřen býti mohl.

84. *Mühlendorf.* Slavné paměti p. N. Zabilizkým, bývalým zdejším farářem založený sirotčinec zvětšen jest o dívčí, jak všední, tak sváteční školu, k čemuž posléze i opatrovna přivtělena. Nástupce prvního zakladatele, nynější p. farář, kanovník a okres. školdozorce J. Bauer, proniknutý duchem církevním, zdokonalil svou obezřetností tento utěšený ústav, jenž se dne 17. Listopadu slavně otevřel.

85. *Peuting.* K poutnické kapli Maria-Egg přistavěli sobě osadníci z dobrovolných příspěvků oddělenou dívčí školu. Zřídivše takto filialku na 2 chudé školské sestry a opatřivše ji spolu potřebnou živností, odevzdali slavně dne 27. Listopadu celý ústav ušlechtilým sestrám. Pěstitel takového ducha i takové obětivosti jest vel. p. S. Liebherr.

86. *Dachau.* Mladý, avšak zasloužilý, vůbec ctěný p. farář K. Silner, synodální svědek, přiměl své osadníky k dobrovolným příspěvkům, by mohl tak zvaný Mollovský zámček zakoupiti a vychovatelský ústav v něm zříditi. Nebesa mu vzbudila dobrodince i mimo Dachovskou osadu a žehnala podniknutí jeho vůči hledě tak, že přemoh šťastně všeliké obtížnosti a dílo své že ukončil první a utěšeněji, nežli se podobalo. Filialka na 4 sestry slavně odevzdána mateřinci dne 30. Listopadu.

R. 1855.

87. *Tirschenreut.* Na pomezí českém povstal velký to ústav o trojím patru s domácí kaplí, pensionátem a oddělenými dívčími školami, vše společným působením více dobrodincův, mezi nimiž jistý mladý beneficiát, jiného ústavu zakladatel, se zdejší duchovenstvem zase v popředí stojí. Dne 19. Března konala se slavnost zasvěcení a otevření filialky té pro 4 sestry.

88. *Sulzbach.* Magistrát městský vydobyl souhlasně s farním duchovenstvem bývalý klášter Salesiánek tím úmyslem, že pohlaví ve školách rozvede a dívčí školu sem přeloží. Dobročinný král Ludvík schválil netoliko úmysl takový, nýbrž přispěl k jistějšímu jeho provedení 500 zl. stří. Dílo šťastně dokonáno, ústav mateřinci Mnichovskému odevzdán, a dne 29. Září slavně zasvěcen jest. Dvě bannelky zastávají prozatím školské sestry.

89. *Lechhausen.* Pomocí zeměvlády Hornobavorské vystavěla obec zdejší nový, docela příhodný dům pro samostatnou, od dosavadní společné odloučenou dívčí školu. Dům i zákyně odevzdány jsou přinesmírném davu měšťanstva Augsburského dne 17. Září chudým školským sestrám.

90. *Mittenwald.* Téhož samého dne jako v Lechhauseně zasvěcovala se na pomezí Tyrolském nová filialka, vynasazením vel. p. faráře N. Bartha zřízena, již 2 bannelky obývají.

91. *Kronach.* Snahou svědomitých kněží oddělily se dívčí školy od chlapeckých, a uslanoveno též opatrovnu místní přiměřeněji zaříditi. Zaručený duchovenstvem prospěch takovýchto změn dovršen, když dne 20. Září chudé školské sestry s nadšením v dílo své pozeňhané se uvázaly.

92. *Heidingsfeld.* Přízní zeměvlády Dolnofranské v Ašaffenburgu proměněna jest polesní úřadovna, bývalý to Benediktinský klášter v ústav vychovatelský, v němž za-

ložena i kandidatura řádu školních sester pro Dolní Franky, jakož se již dávno při mateřinci Mnichovském vyhledávalo. Královská vláda povolila mimo to ještě hotových 12000 zl., jen aby ústav hlásicím se kandidátkám mohl přístupu popřáti. Slavné zasvěcení domácí kaple, dívčí školy, přípravné, kandidatury, vůbec celého ústavu dělo se d. 20. Řijna.

93. *Neustadt (an der Saale)*. I v severním Bavorsku jeví se hustěji péče o to, aby se dívky ve školách oddělily podle pohlaví a školy dívčí odevzdaly se sestrám. Důkaz nový toho podali měšťané Novoměstští se svým velebným duchovenstvem, dne 27. Prosince uvedše slušně a slavně sestry do příhodně zřízeného ústavu.

94. *Schongau*. Již od roku 1842 neustále o to pracováno, aby se škola městská rozdělila podle pohlaví a oběma pohlavím ráznějšího vyučování dopřálo. Místní okolnosti a jistá ostýchavost prodloužily pořádné provedení dobré věci. Dá však Bůh, že čím obezřetněji vše k žádoucímu konci přivedeno bylo, tím stálejšího dobrého ovoce nadíti se smíme. Zasvěcení a otevření ústavu slavilo se v měsíci Prosinci.

95. *Příbram*. Filiálka mateřince Horaždovického, založená veděst. p. proboštem Svatohorským p. Jeřábekem a řízená horlivým zpovědníkem p. J. Kohoutem.

96. *Aschaffenburg*. Soukromník p. K. *Hospes* postoupil několik domů svých i se zahradou městské obci pod tou výmínkou, by sobě z nich zřídila vychovatelský ústav pod správou školních sester, naděje se, že ony netoliko o pravé vzdělání svých krajanek pečovatí budou, nýbrž i na modlitbách svých naň budou pamatovati. Ústav se zřídil a v měsíci Řijnu sestrám odevzdán jest*).

Dále se založily ústavové:

97. *Indersdorf*.

98. *Königsdorf*.

99. *Ettal*.

100. *Moosburg*.

101. *Bystřice*.

102. *Einsiedl*.

103. *Benešov*.

104. *Chomutov*.

105. *Královéhradeck*.

106. *Žleby*.

*) Ještě dlužno poznamenati o velikoduchosti p. W. Baustädterově, anáž neustává dále o svůj ústav (viz č. 70.) pečovatí, by ho učinila blahonosným netoliko osadě, ale i celému okrsku; neboť letos zařídil, pomocí nejmilostivější vlády, prostrannou přípravu pro kandidátky k docelení vydatnějšího počtu chudých školských sester, mohoucího vyhověti potřebám celého hořejšího Bavorska.

Prostoduché epistoly.

Od V. A. Hajného.

List úvodní.

Nábožnost jest člověku tak přirozena, že duše i srdce jediné v Bohu pravého, trvalého poklidu nalézá. Pročež jakýsi mocný, tajemný cit každou rádně vyvinutou mysl a duši lidskou prochvívá, posvátnou bázní ji naplňuje, a při pokročilejší dospělosti a vyšší vzdělanosti ducha přecházejíc v zjevný, každému srozumitelný hlas, napotom sice hlukem všedního života na čas přehlušen, a smyslnými rozkošemi přidušen býti může, nižádným způsobem ale z hlubin duše vykořeniti se nedá. Ano, hlas ten a cit svatý druhdy právě tenkráté drtí závory, svírající svobodu jeho, mocně odmítá vazby jej svírající, uvažuje se v přirozené právo své, a tím děsněji v duši hříšnickovu hrímati počne, čím bezpečnějším tento předním býti se domníval. —

Co divu, že při takové přirozenosti lidské, i lidé náboženství nehrubě přející, v společenském životě opět a opět svůj zřetel k věcem náboženským obracejí, a věroučné články pojmají v obor svých rozprav? — Co divu, že i my, milý Pravdomile, při posledním setkání, ač takoruka jen okamžení trvalo, mimovolně v tajuplném sadě křesťanské věrouky jsme se octnuli? — Než krátkost Tvého pobytu nedovolovala, mnohé pochybnosti u věcech náboženských zapuditi potřebným objasněním a prostoduchými důvody vyvrátiti četné námitky proti věrouce katolické. —

Žalost, kterou mám nad Tebou, že jest jinak spanilá mysl Tvá u věcech pro člověka nejdůležitějších, spoutána mnohými neblahými pochybnostmi, ano i záhubnými bludy, jakož i touha, bys co možná, brzy vyváznu z tohoto trudného, nýbrž i nebezpečného stavu, čekati mi nedá, až bych snad zase náhodou setkal se s Tebou — a nabytí příležitosti, v poslední rozpravce ústně opět pokračovati. A proto ustanovil jsem se na tom, že Ti chci písemně vyložití a prostoduše odůvodniti víru svou o některých, nad jiné důležitějších předmětech, o nichž se v poslední naší schůzce zmínka stala.

I. O nevěře a heresii.

Především se mi zdá záhodno i nutno, poukázati na hlavní příčiny novověké nevěry a heresie vůbec.

První, spolu i nej přirozenější příčinou neblahé nevěry a heresie zajisté jest: ná-

boženská netečnost jedněch; — duchovní, z časové nákazy společenského života vyplývající choroba druhých; — opojení myslí jedovatými výpary liché, převrácené osvěty a nepravé povrchní vzdělanosti — jiných.

Ti, kdož těmito neduhy jsou schváceni, pocítují-li buď přirozenou, buď chorobnou předrážděnost působenou žízní po vznešených pravdách životních: nepátrají a neshlížejí se po studnicích vod živých, občerstvujících; oni ukájejí žízní svou buď mrtvou vodou, již váží ze stuchlých čísteren smyslného života, neb v slepotě a pošetilosti své pijí ovšem ze smrdutých bahnišť a hnusných kaluží, jakové mnohé utěšené krajiny hyzdí a hubí, čistý vzduch svou hnilotou vůkol otravující a záhubné choroby rozplozující.

Ký div, že tací lidé, kteřížto nabývají známosti o Bohu ve školách Berlinské filosofie, jenž váží poznání člověka, jeho podstaty a jeho povolání z pytvý Heidelberského přírodopytu; vědomost o působení sv. Církve a katolického duchovenstva z nectné francouzské romantiky, že tací lidé velikou ošklivost mají k náboženství, nýbrž konečně bídě — časné i věčné — hynou?!

Zdaž člověk zdravých smyslův, chtěje se přiučiti hudbě, jde k pekaři do učení? — Aneb snad sobě hudebního mistra za učitele pojme ten, kdož touží prospěti v umění malířském? — Nepožádá-li každý povědomého znalce, známého umělce, neb možná-li, i proslulého mistra, by mu byl učitelem v umění, jemuž se chce přiučiti? — A čehož lidé při každém i méně důležitém umění šetří: zdaž toho křesťan — zdaž toho katolík nemá tím více šetřiti u věcech nad jiné důležitějších, při umění nad vše jiné prospěšnějších — u vědě náboženské?!

Druhou příčinou nevěry a heresie jest: *pýcha života s věrnou vždy průvodkyní a družkou: slepotou duchovní.*

Člověk, nese-li se k činnosti, pýchou všemožně se snaží vyniknouti nad dav obecného lidu. Jelikož ale pýcha jest dceřou převrácenosti, nemůže člověk, jsoucí pod mocí její, dojiti pravého poznání vznešeného povolání svého, aniž nalezne cesty, vedoucí bezpečně k cíli, ani pochopí důstojnosti, kteráž jediné opravdově jej zdobí a podstatné mu dodává ceny. Takový člověk, jsa prázden skutečně vznešenosti, v slepotě své mní, že tím výše vyniká nad obecným životem, čím více se v domněnkách a náhledech svých uchyluje od obecné víry. Jemu se zdá, že vrcholem

osvěty jest bezuzdná svoboda ducha, kteráž nejen víry, alebrž i veškeré křesťanské svědomitosti se zhostila. Jsa všecken omámený vlastní krátkozrakostí neb i zjevnou slepotou, soudí a cení se býti vynálezcem dotud neznámé a neslýchané pravdy, která jediné člověčenstvo spasiti může. A proto též chápe se všech prostředkův, jimiž by učení své v křiklavém rouše, honosným způsobem rozšířil a zjednal si bídou slávu vynálezce nesmyslné novoty.

Třetí příčinou nadzmiňené nevěry a heresie bývá *žádost těla — žádost očí.*

Člověk, pohroužený v kalužinách smyslného života, nemůže přijmouti učení, jež jeho nepravost přísně kárá, a proto též odporuje víře, vizící smyslnost podrobující tělo s žádostmi jeho pod zákon ducha, ježto se hnusných rozkoší odříci nechce.

Než jako člověk, jehožto sluch přílišným, mnoholetým chřestem a hlukem otupěl, bývá neschopen, pojmuti jemné odstíny vyšší harmonie: rovněž tak i tělesný člověk v požívání hmotného pouze života spolu i stělesnělý, ani nechápe — bez obzvláštní milosti Boží — těch věcí, které jsou ducha Božího; on necítí té lahody, jakovouž křesťanské náboženství oplývá; nepoznává té sladkosti, jaká se z víry katolické přístí.

A zdaž lidé, hovíce všelikým smyslným chtíčům života, docházejí nasycení a pokoje, jichž se vši silou a všemi prostředky domáhají? — Může-li mnedle hřích vzniklý odporem, založený v odporu proti Bohu, jiného vydati ovoce ne-li zápor? — Pročež vždy opak toho rodí se z hříchu, což chtíčům slibováno, a po čem rozkošník usilovně bažil!

Ti, kdož v smyslných rozkoších života svrchovanou blaženost hledají, tím větší žádosti po nasycení trápeny bývají, čím více se v ně ponořují. Ano tím prudší bouře zmitává jimi, čím bliž u žádaného, drahý čas snažně vyhledávaného přístavu — poklidu srdce i duše — býti se domnívají. Ubožáci konečně plamenem neukrocených žádostí a chtíčův jsouce stráveni, sami v rozbořené propasti vlastních náruživostí bídě hynou.

Aby, milý Pravdomile! alespoň povrchně seznámil se s postupem a řáděním nevěry a heresie; aby alespoň z části poznal blahodárné působení sv. Církve katolické, poohledněme se letmo v dějinách Církve Boží.

Jak Pán Ježíš, rovněž i Jeho náměstkové, sv. apoštolé i jejich následovníci, s

tuhým i valným potkávali se odporem. — Nebyli to jen lidé ledající, kdož se v čelo odporu stavěli: byli to nad jiné slavnější učenci, mudrci téhož času, vyšší z proslulých škol a filosofických akademií perských, řeckých a římských.

Dotčení odpůrcové Kristovi hned záhy obraceli netoliko slovo živé, nýbrž i péro své proti křesťanskému učení. Za tou příčinou sám sv. Jan evangelista, dočkav se stáří okolo 100 let, spisy svými povstal proti nim hlavně, zvláště proti bludařům vzniklým v Asii, kteří, o jakési dávnověké temné učení perského mudretví se opírajíce, učení křesťanské dle své moudrosti libovolně vykládali se jali. A to spolu sv. Jana přimělo, že evangelium své započal slovy: „Na počátku bylo Slovo, a Slovo bylo u Boha, a Bůh byl Slovo... a (to) Slovo tělem učiněno jest...“ Nejmocnější a nejnebezpečnější ze všech odpůrců a protivníků byli však heretikové čili odpadci, bludaři, kacíři — z lůna Církve vyšli. — Dotčení tito bludaři pohřchu zmitání vášněmi všelikého druhu, tím zuřivěji sobě počínali, a tím zhoubněji řádili mezi ochablými u víře, čím větší podpory docházeli v porušeném světě, a čím bystřejším duchem nejjedni z nich vynikali. A tak bylo Církvi s Marcionity, Manichejci, Ariany, Donatisty, Pelagiany a jinými po tolika století zápasiti. Bojovali pak tu vedle návodu jejího, mimo jiné výtečníky: sv. Athanasius, sv. Basilius, sv. Řehořové, sv. Jan Zlatoustý, sv. Hilarius, sv. Ambrož, sv. Hieronym, sv. Augustin prorážejíce mocným i vítězným slovem pravdy, až hludy ty ohavné vzaly za své.

Tuhý tento zápas hned na počátku měl pro Církev tu výhodu, že každý hlavní článek víry záhy všestranně ohledán, bedlivě proskoumán, určité vyměřen, přísně ustanoven i jádrně vysloven byl. Kromě toho ceniti sluší spisy oněch dob vysoce, jelikož vedle listin církevních sněmů jsou hlavním pramenem důkazu, že v Církvi katolické to samé se učí i věří, co se za časův apoštolských i poapoštolských učilo i věřilo; — že Písma svatá i ústní podání neporušené, v prvotní ryzosti — z věku apoštolského nás došla. Ano, netoliko spisy církevních spisovatelův, nýbrž i spisy odpůrcův a heretikův jsou na svědectví pravdě Boží. Bludaři tito zajiště povstávající proti učení křesťanskému, a činíce všelijaké útoky na články víry katolické, byli nuceni, více méně určité dotý-

kati se jich ve svých spisech, jakož z druhé strany náhledy kacířův a odpůrcův od Otcův uváděni bývají, kde se proti nim vystupuje, a kdekoli se důvodně a místně vyvracují křivé domněnky jejich.

V čem se od těchto prvotních věkův u víře pokročilo, a vždy stejnou horlivostí pokračuje, jest snaha: křesťanskou pravdu vždy hlouběji vstřípiti do veškerých poměrův života lidského, vždy hlouběji vniknouti v ducha Písem svatých, aby se víra vždy více plnou známostí stávala; veškeré články víry veždy v takovou soustavu vědeckou uspořádati, jak toho pokrok vzdělanosti a vývin vědectva vůbec za jistého věku dopouští i požaduje. — A v pravdě věda katolického náboženství nezůstávala za druhými vědami, nýbrž na mnoze daleko je předstihovala. Církev katolická nebyla nikdy vzdělanosti, vývinu vědeckému a krásnému umění na ujmu neb na závadě, nikdy nebyla protivnicí osvěty, jak to strannická mělkost neb hanebná zlomyslnost po světě huláká. — Na opak! Církev to byla, která pouta ducha lidského zlomila, z poroby jej vybavila, a k svobodnému vzletu jej uspůsobila! Církev to byla, která rátkoty pověr a temnosti bludův vymítati počala z mysli a srdcí národův. Církev to byla, kteráž národy vysvobodila z hnusné poroby duchovní i tělesné, a věřící hlasu jejímu člověčenstvo povznese k vědomí vznešené důstojnosti, pravé lidskosti a vysokého povolání svého. Všady kde zarazila posvátný praporek kříže, šířila a dotud šířil pravou osvětu, řídíc se dle místních potřeb a poměrův, všady zakládá školy, ústavy, učiliště. Církev po všechny časy chovala a pěstila v lůně svém mezi svými duchovními nejhorlivější pěstitele veškerého lidského vědění, tak že není vědy, v které by se mezi předními výtečníky neskvěli duchovní katoličtí, církevníci i řeholníci. Ano, původci mnohých věd jsou kněží, různé vědění v soustavu vědeckou uvedše, a důkladným samostatným badáním obohativše říši myšlének a poklady ducha.

Nediv se, milý Pravdomile! takovoto-li věci slyšíš ode mně, ježto jsi, jak vím, právě naopak toho dotud slyšel a čítal! — Nemni, že to strannictví katolického duchovenstva! — Nikoli! Jsou na to na všecko svědectví důkladných skoumatelův a nestranných znalců historie, vývinu, osvěty, literatury vůbec; jsou na to výroky Bakonovy, Grotiovy, Leibničovy, Lalandovy, Jana Müllerovy, Macaulayovy,

barona A. Cauchyho a mnohých jiných nepředpojatých učencův a dějepiscův, kteří se neostýchají pravdě vydati svědectví! —

Abych pak Ti alespoň jeden důkaz toho uvedl, slyš co poslední, totiž baron A. Cauchy k přátelům vědy praví o tovaryšstvu Ježíšovu: „Žádáte, by vám věda byla podána bez hrdosti a náhery, s nákloností, lahodou a láskou; by učenec, by literat, jehož spisy obdivujete, mohl býti vaším přítelem. Nuže, ve světě stává tovaryšstva, jemuž jsme díky zavázáni za díla, ježto jsou klassickými v literatuře, v morálce i ve filosofii; za učená pojednání o původu, o jazycích, o mravech a o zřízení rozličných národův, za užitečné i důležité vynálezy jak v umění tak ve vědě; v lékařství za nejvzácnější léky — na př. za cinchonik lékařský (*cinchona officinalis*); ve fysice za nález povětrných balonů čili letounů, a za první experimenty, podivné úkazy difrakce čili obrazy, rozptylování a rozšiřování světla odhalující; stává tovaryšstva, jež velice se účastnilo v úsilí o zdokonalení kalendáře; jež dalo mathematice, fysice a astronomii Schreinery, Claviusy, Gaudily, Guldiny, Kirchery, Grimaldy, Lany, Bozkoviče; jež dalo pevnitelství a námořní taktice Breuily a L'Hostée (jehož dílo pod jménem: Kniha Jesovitů se stala příruční knihou britické mariny); jež dalo dějepřávným vědám Pentaury, Sirmandy, Daniely, Duchaldée, Charlevoixy, Permerey, Eckhely; jež dalo křesťanské filosofii Bufiery, Bellarminy, de Lugoy, a onoho Suarez, a onoho Vasqueza, jež Benedikt XIV. nazval svícny theologie; jež dalo katolické Církvi tolik výtečných doktorů, tolik proslavených řečníků, tolik obdivu hodných vzorův evangelické dokonalosti, tolik veleslavných mučníkův; jež dalo Františky Xavery, Samerony, Clavery, Canisie, Rodriguezy, Segnerie, Griffie, a onoho Laineza, jež otcové Tridentského koncilium tak vysoce ctili, že svá sezení odročili, nemohl-li on býti přítomen, a onoho Bourdaloua, o němž Bossuet propovědět mohl: Tento muž nám všem zůstane věčně mistrem!“ —

Než co vědí o těchto věcech nejedni z vrstevníkův našich, kteří se mají za syny vzdělaného světa? — Co vědí o věcech náboženských vůbec? — Nemnoho více, než co jim z dětinství zbylo v paměti, a co jim nevědomí neb zlomyslní odpůrcové Církve u lživém, ohyzdném rouše podávají. Ach, čistě katolického spisu se štítí, co

voda ohně. — Nadřečené spisy sv. Otcův církevních, vzniklé v zápasu prvních století křesťanstva, poskytují přesvědčení, že již tehdaž všechny bludy, nátlisky a protivensství za pozdějších věkův proti Církvi měly své zástupce, mistry a tovaryše, tak že téměř všechny bludy poslednějších časův, ano i celá ta lichá reformace od svého počátku až na Hegla, Straussa a Feuerbacha, Vogta a Molleschota, nejsou nic jiného, než veteš, staré to věci v obráceném a vyličeném rouše vynášené a roznášené na prodej. —

A mnoho-li mnedle všickni tito nepřátelé, protivníci, hanobitelé, pronásledovníci uškodili katolické Církvi? —

Pohubil-li islam velikou část východní církve ohněm a mečem; vyhladil-li ji v Africe po březích středozemního moře naprosto: vzniká znovu spanile zrovna ve středu a srdci téhož dílu světa, právě touž dobou, kdežto islam sám v sobě se zžiraje, rychlým krokem pospíchá ku sklonku neslavného, nehrubě pozeňnaného života svého. — Bylo-li v reformaci několik větví bouří a násilím odtržené od živého kmene nové bujaré ratolesti zazelenaly se nadějně na nivách Amerických a po ostrovech Tichého oceánu, ano i do srdce „nebeské říše“ — do říše Čínské, své kořeny zarážejíce! —

Rozličná cena modlitby.

Sv. Bernard kdysi noční dobou s bratry svými trvaje na modlitbách, měl vidění, kterým se ukázalo, jak rozličné ceny mívají do sebe modlitby lidské. Světec Páně totiž viděl angely, ani stojíce u jednotlivých bratrův, zapisovali každé slovo modlitby jejich. — Než ne každý z angelův těchto zapisoval stejným způsobem; jedni z nich psali zlatem, druzí stříbrem, jiní černidlem, jiní vodou. Posléze znamenal sv. otec, že několik angelův stojíce tu se sklopenýma očima, nezapisovali zhora níče. — Bůh sám vyložil sv. otcovi vidění. — Zlatými písmeny zapisují se modlitby těch, kdož s vroucí láskou dokonale modlí se k Bohu. Stříbrem znamenají se modlitby takových lidí, kteří, ač jsou horliví v dobrém, pokulhávají za předními. Modlitby těch, kdož se modlí z pouhého návyku, pouze inkoustem vyznačují se; vodou pak modlitby vlažných, roztržitých, kdož slova toliko říkají bez citu — bez srdce. — Při těch posléze, kteří majíce srdce poškvrněná hříchy, neřestem i po čas modlitby se oddávají, angelé zkroucení stojí se sklopenýma očima, něčež nezapisujíce.

Svěcení kněží v arcibiskupství Pražském.

Nejnovější kurendou nejd. konsistoře Pražské dává se vůbec vědomost o příštích svěceních duchovenského žákovstva našeho — církevního i řeholního. — J. Emin. p. kardinál ustanovil se totiž na tom, že letos udělovati bude

podjáhensví dne 23. Července,
jáhensví dne 25. Července,
kněžství dne 29. Července.

Co se dotýče odchovancův kníž. arcib. semináře, jakož i některých klášterův, jest jich letos 28, kteřížto sv. kněžství dosíci chtějí. V dotčené kurendě ohlašují se nám zajisté jmena jedněch i druhých. Laskavým čtenářům našim povědomo, že se jmena ta ve známost uvodí netoliko vůbec, nýbrž obzvláště po farách, kde se dotčení mladí boslovci narodili, a kdežto žijí rodičové jejich. Rovněž tak známo, že se to děje hlavně z dvou příčin. Především jest o to činiti, aby se tolikéž hlasem katolického lidu řádně ubezpečil světitel, že rukou svých nevzkládá na *nehodné*. Zároveň přeje si J. Emin. p. kardinál, aby se v duchu Církve svaté věřící modlili netoliko za kněžstvo vůbec, nýbrž obzvláště za ty, kdož mají býti posvěceni. Nebude tuším od místa, tolikéž i v Blahověstu našem položití seznám nadějných těchto příštích svěcencův. Jsouť to:

I. chovancl diecesanští.

Fenzl Ant., rod. z Goldbachu (1834), ohlašuje se v Neulosimthale.
Havlíček Fr., rod. ze Včelákovy (1832), ohlaš. se ve Včelákově.
Hens Ignác, rod. z Neubrunstu (1834), ohl. se v Eisensteinu.
Hodínář Kar., rod. ze Zaboře (1835), ohlaš. se ve Hvozďanech.
Jänig Kar., rod. z Ziernetšlagu (1835), ohlaš. se v Nov. Hradec.
Jelínek Ign., rod. z Plzně (1833), ohlaš. se v Plzni.
Kouba Vojtěch, rod. z Kojčína (1833), ohlaš. se v Předslavicích.
Lidmanský Fr., rod. z Jindř. Hradce (1834), ohlaš. se v Jindř. Hradci.
Meloun Jos., rod. z Únětic (1831), ohlaš. se v Libáni.
Motl Vinc., rod. ze Sedlce (1834), ohlaš. se v Sedlci.
Novotný Fr., rod. z Proseče (1834), ohlaš. se ve Mšeně.

Paták Frant., rod. ze Sovínek (1836), ohlaš. se v Bezně.
Peroutka Fr., rod. z Domažlic (1832), ohlaš. se v Domažlicích.
Roškot Jan, rod. z Dobrošovic (1832), ohlaš. se v Jesenici.
Staněk Jan, rod. z Tábora (1829), ohlaš. se v Táboře.
Žíka Jos., rod. z Modlešovic (1832), ohlaš. se v Podsrpech.
Zrubek Fr., rod. ze Sedlčan (1831), ohlaš. se v Sedlčanech.
Kandler Jos., rod. ze Slatiny (1836), ohlaš. se a Zvoleňovsi.
Libovický Fr., rod. ze Smíchova (1834), ohl. se v Praze.

II. řeholní klerikové.

Kabele Engelb., rod. z Dražic (1832), ohlaš. se v Chrástanech.
Králík Jan, rod. z Milevska (1833), ohlaš. se v Milevsku.
Nikl Exped., rod. z Klatov (1832), ohlaš. se v Klatovech a Dol. Jamách.
Lang Amad., rod. z Teplé (1833), ohlaš. se v městě a v klášteře Teplé.
Rödl Athanas., rod. z Bíl. Toustkova (1833), ohl. se v B. Toustkové a klášteře Teplském.
Schramm Romuald, rod. v Broumově (1833), ohl. se v Broumově a Břevnově.
Dušek Eust., rod. z Budína (1834), ohlaš. se na Sv. Poli.
Stefan Diviš, rod. z Chržína (1834), ohlaš. se na Chržíně.
Moser Athanas, rod. z Thalbachu (1833) ohl. se v Sichtensteině.

Stranu veřejného ve chrámech Páně *ohlášení* nařizeno jest, aby se stalo v Praze hned 3. neděli po sv. Duchu, jinde však všude v neděli nejprve příští po dodání řečeného dopisu konsistorního. Co se dotýče obecných modliteb po celém arcibiskupství, modlitby ty za příští svěcence a za zdar duchovenstva vůbec vykonávati se budou v neděli 8. po sv. Duchu (d. 18. Července), načež, jak již na hoře vzpomenuto, J. Emin. p. kardinál d. 23. první vyšší svěcení bude udělovati. Nepochybujem, že sta tisíce věrných katolíkův podle úmyslu svaté Církve nábožně modliti se budou za bratry své, kteřížto těžké svaté brémě úřadu kněžského na se vzíti mají. Jestliť to veliký den v životě každého z dotčených příštích svěcencův; jestliť to ale též nemálo důležitá chvíle v životě Církve svaté. Nebo není-li v jistém ohledu o každém knězi řečeno, což pověděl Simcon

Modlitba jistého ministra.

Když Sir Robert Peel — ministr v Anglicku — spadna s koně, d. 2. Července 1850 zemřel, našli v jeho pisance následující, měšice Prosince 1856 jistým anglickým denníkem uveřejněnou modlitbu:

o svrchovaném veleknězi našem, že jest ku povstání i ku pádu mnohých v Israeli? Nebývá-li každý kněz, co beránek mezi vlky, položen za znamení, kterémuž bývá odpíráno? Nedostává-li se každému knězi poslání, aby hledal i ku spasení přivedl, což bylo zahynulo? Není-li knězi Pánem uloženo, aby, jsa věrným rozdavačem tajemství Páně, s láskou Samaritána vymýval, ovazoval, hojil rány lidu Božího, a světlem nehasnoucím na cestu k vysostem nebeským svítil všem, kdož povolání jsou k dědictví království Božího? Ach, čím více pravých, apoštolských, Duchem Božím nadšených kněží čisti bude země, tím spíše bude mezi námi ovšem i na zemi království Páně. I kterak by tedy možná bylo, aby katolík věrný v takovýto den, důležitý netoliko několika nýbrž tisícům a millionům svých bratří, Boha neprosil za milost potřebnou k početí, konání a dokonání velikého díla jeho? A proto den svěcení příštích kněží našich budiž nám dnem roznícené svaté lásky, naděje radosti a vroucích modliteb libezných Bohu. Nechť to viděti ve chrámech, nechť vidí se ve příbytcích katolických všady, kterak o to usilují praví katolíci, aby k hlasu spojených modliteb lidu svého dal Pán očekám svým za pastýře kněze podle srdce svého!

Leč jest tu ještě jedna věc, kteráž, kolikrátekoli řeč jest o kněžstvu a svěcení na kněžství, bolestně padá nám srdce. Letos, jak viděti z ohlášeného přehledu, bude 28 nově vysvěcených kněží posláno na vinici Páně. Než jest to důstatečná náhrada za ztráty, kterýchž jsme utrpěli během *pomínulého* roku? Loňského roku zemřelo v Pražském arcibiskupství našem 39 kněží, kdežto nově posvěcených bylo 24. A podobně to již od několika rokův, že se vždy *více* kněží odebere na věčnost, než jich vrchní pastýř vypraviti může na vinici Páně. Žalostný to úkaz, — a sice tím žalostnější, povážíme-li, že netoliko u nás, nýbrž i v jiných diecésích potkáváme se s podobnými nedostatky. A žalost naše přirozenou měrou neumenší se, všimneme-li si bystřejší příčin žalostného úkazu tohoto. Nesluší-li za takových časův tím skroušeněji a vroucněji modliti se bez ustání, aby se Bůh slitoval nad Sionem horou svatou svojí, aby odstranil ty jisté *závady* a mezi milliony synův Církve katolické vzbudil Samuely, vzbudil Daniely, zanícené touhou po síncích Hospodinových a toužící po službě kněžství Kristova? — *Žeň zajisté veliká, a dělníkův málo. Prosme Pána, ať pošle dělníky na žeň svou!* —

„Veliký a milosrdný Bože, všech národů panovníče! Pomáhej mi, abych, každodenně k Tobě se utíkaje, moudrosti a milosti žádal u Tebe, jížto mně třeba k vysokým úřadům, ku kterýmž mně byla povolala Tvá prozřetelnost. Posilň, ó Bože, schopnosti svých, aby důležité a vážné věci, jichž vyřizování Tvému sluze jest svěřeno, nebraly škody u mdlováním těla a pomatením ducha! Udestoj mne, prosím, milosti té, abych všechny *zlé účinky*, z mé nedokonalé vědomosti, ze slabosti mého důmyslu, aneb z nevěrnosti mé pojiti mohoucí, započal, jich se varoval, aneb napravoval. Opatruj milosti svou panovníci a vlast mou! Račiz řídit srdce všechněch, kdož zaujímají vysoká místa, aby činili, co by veřejný řád drželo, průmysl zvelebovalo, neštěstí odvracovalo. Nechť kvete náboženství pravé a pokoj všeobecný! Dejž, cokoli bych já neb kdo jiný k obecnému dobrému, pokud stačuje lidská mdloba, navrhnul, aby to bylo přijímáno, s myslí dobrou, i aby všechny moudré a užitečné začátky k šťastnému přicházely konci. Mně, tvému sluze, o milosrdný Bože, račiz to dáti, aby pro přílišnou od veřejných zaměstnání závalu slovo Tvé při mně nezůstávalo neužitečné. Propůjč mi také, abych pro odpory a zápače neuchyloval se z cesty úzké, k životu vedoucí. A zpustil-li bych se, o nejmilostivější Otče, předce Tebe přes tato má předsevzetí, neračiz mne opouštěti, ježto prosím Tebe za opatrování a milování na všechny časy, skrze našeho přepočetnaného orodovníka a Spasitele, Ježíše Krista, jemuž s Tebou i s Duchem svatým budiž čest a chvála na věky. Amen.“

Tu ať někdo již řekne, že se muži vzdělání nemodlí! I modlí se ovšem i lidé vzdělání, ale kteří jsou právě — opravdu vzdělání, kdož majíce pokornou bázeň Boží, s outlocitným srdcem soudům svrchovaného Pána se koří a jsouc sobě po zkušenostech trpkých mdloby a křehkosti své vědomí, živě cítí a jasně poznávají, že bez pomoci Stvořitele svého a všech běhů lidských nejvyššího ředitele nic dobrého pro sebe, tím méně cos veškerenstvu opravdu prospěšného, šťastně na místě podstoupiti nemohou.

Fr. P-a.

M. J. Hus a husitství.

II.

Nešťastný mistr J. Hus, žalostným způsobem dokonav život v Kostnici, zůstavil po sobě v historii církevní památku co původce kacířství, kterým většina českého národu stržena jest na záhubné dráhy bludův a rozmišek náboženských. Zjevné toto historické faktum během časův potkalo se s rozličnými výklady. Netřeba nám uvoditi na paměť, zač vzdělání katolíci od věkův pokládali nešťastného mistra. Katolíkům, vědoucím, že učení Husovo na sněmu obecném zavrženo jest co bludné a kacířské, nelze jinak leč držeti se výroku Církve. Nad to sami protestanti hned od svého početi zřejmě co souvěrce *osobili* si Husa, vychvalující jej co předchůdce Lutherova, co reka, padlého v boji proti papeži a Církvi římské. Nelze se tomu diviti. Protestanti, osobili si Husa, mohou to činiti plným právem. Tím slušněji ale možná se diviti, pokud se leckdys i *mezi katolíky* ozvaly hlasy, jako by se byl nešťastný mistr Pražský buď nic, anebo jenom v nepatrných, nepodstatných věcech odchyloval od Církve obecné, křesťanské. Tak soudili na mnoze předkové naši na počátku XV. věku, a tudíž domnívali se i tvrdili, jako by ubohý mistr Jan z pouhé zášti a nenávisti od protivníkův svých bez všeliké příčiny byl osočen a bez viny odsouzen. Podobné úsudky slyšíme po dnešní den, ovšem k zlehčení samé Církve.

P. Helfert, líče nám život Husův, neuhnul se, nýbrž uhodil přímo na dotčené úskalí. V díle, z kteréhož jsme v jednom z předešlých svazkův vybrali a podali přehled co do zevnějších osudův Husových, na nejedné stránce vytýkají se nešťastnému mistru nedůslednosti a bludy rozmanité v učení jeho. Než p. spisovatel, nepřestávaje na

pouhých takovýchto *nahodilých* vzpomínkách a důtkách, na příslušném místě stručně vyznačuje *osnovu* bludného, křivého učení Husova. — Důležité stránce té věnováno z části r. 25 a celý r. 26. I vizme již, kterak nám je líčí.

„Poklid, jehož požíval Hus,“ — tak píše p. Helfert, jednaje o pobytu jeho na Kozím Hrádku, — „posloužil mu k tomu, aby náhledy své theologické v celku probral a je sobě v soubor soustavný urovnal, pokud toho byl schopen vedle směru svého ducha a vedle povahy své mysli. Hus, jak se zdá, nebyl takový systematik, aby byl dovedl na základě, samostatně sobě utvořeném, vytrvalou logikou postaviti budovu vědeckou, která by na všech stranách harmonicky se shodovala. — Ve mnohých kusích zůstával Hus naskrze na půdě církevní, a v okamžení prázdném vášni vyjadřoval se někdy o pravdách katolických, že sobě nic pěknějšího, nic trefnějšího nelze žádati. Ale i v těch kusích, kde se konečně dělil od učení církevního, scházela mu bezpečná důslednost, a na nejednom místě podobá se, jakoby hledal smíření s učením obecným, anebo aspoň jako by všech důsledků jeho sprostiti se nechtěl.

Hlavní články odchylného učení jeho jsou tři:

„Prohlášení Písma svatého za jediný pramen víry; — zamítání primatu, jakožto středu a jednoty církve rytěřující; — učení o ospravedlnění.“

K těmto třem hlavním a jako stěžejným bludům Husovým, neopominul pak p. Helfert něco níže ještě všim právem připojiti a vytknouti další křivé a bludné náhledy, jež byl Hus sebral a vyložil v památném spisu svém *de ecclesia*. Pokládáme za slušné ze stručného výtahu p. Helfertova, položiti jako jádro řečeného již bludařství Husova. — Podle učení tohoto, jak v traktatu

„de ecclesia“ vyloženo jest, žijí na světě lidé dvojího druhu: *předurčení* a *předvědění*.

Co se dotýče *předurčených* jedni z nich milostivým zvolením Božím ustanoveni jsou k věčnému blahoslovenství — a ti milosti Boží nikdy pozbyti nemohou — druzí pak zřízení jsou k spravedlnosti a k odpuštění hříchův, a ti stanou se života věčného účastni jen tehda, když setrvají v dobrém. *Předzvědění* (*praesciti*) jsou tací lidé, kteřížto přijdou na věčné zatracení.

Obec všech předurčených, minulých, přítomných i budoucích jest *pravá*, svatá, obecná, katolická Církev. Ona jest mystické tělo Kristovo, jehož on hlava. — Nynější předurčení, pokud na světě putují, činí Církev *rytěřující*, předurčení v očistci nazývají se *církev spící*; blažení pak ve vlasti věčné jsou Církev *vítězící*. Všecky tyto tři dily Církve spojeny jsou vespolek svazkem lásky, ve kteréz sebe neopouštějí a jedni na druhé bez ustání působí. —

Církev ve zevnějších zjevení svém obsahuje jak předurčence tak předvědence. Neboť ne všickni, kdo jsou ve Církvi, jsou i také ze Církve, jakož i v těle lidském nejedna věc jest, která není z těla.

Čtvero jest povah poutníků ke sv. Církvi podle zdání a pravdy. — Někteří jsou v Církvi jmenem i skutkem totiž předurčení a uznání věřící, kteří poslouchají Krista; jiní skutkem ale ne jmenem, t. j. takoví, kteří od satrapů antikristových vyvrženi jsou z Církve; opět jiní jmenem, ale ne skutkem, licoměrní předvědenci; konečně ti, kteří ani jmenem, ani skutkem, totiž pohanští předvědenci.

Jediná hlava Církve jest Kristus, a sice hlava zevnější dle svého božství, a hlava vnitřní dle svého člověčenství. — Kristus jest pravý pontifex římský, vysoký kněz a strážce

duší. — Až do darování Konstantinova byl biskup římský jiným biskupům roven. — Od té doby má se a platí papež za náčelníka církve rytěřující, za místodržícího Kristova na zemi, tak že Církev rytěřující v jistém smyslu má tři hlav: Krista co Boha, Krista podle člověčenství, a časného náměstka Kristova.

V pravdě ale tvrditi nelze, že by papež *co papež* byl místodržícím Kristovým a nástupcem knížete apoštolův. Papeže jen tehda za nástupce a náměstka Petrova pokládati sluší, když se Petrovi rovná vírou, pokorou a láskou. — Kardinálové pak tehda jen jsou praví nástupcové apoštolů, když těchto v etnostech dostihnouti se snaží. To se však tvrditi může i o jiných, kteří nebyli ani papeži ani kardinály. — Naopak, jestliže papež a kardinálové neplní svého povolání, tož jsou nástupci a náměstníci nikoli Kristovi, nikoli Petrovi, nikoli apoštolův, alebrž satanovi, antikristovi, Jidášovi. —

Tak též nemůže prý se říci, že by papež *co papež* byl hlavou Církve. Papež zajisté rovněž jako jiný člověk nemůže s jistotou věděti o sobě, zdali není předzvědencem; jako předzvědenec ale netoliko nemůže býti hlavou Církve, než není ani pravým údem jejím. —

Papežského úřadu ani nevyhnutelně není třeba ke spáse a zdaru Církve. — V prvotní Církvi byli dva toliko stupňové svěcení jáhni a kněží: všeckno druhé povstalo z pozdnějšího ustanovení, a jest zřízení lidské. Ale Bůh Církev svou k starému stavu navrátiti může, a Církev mohla by opět býti bez papeže až do soudného dne.

Co platí o papeži a o kardinálech, platí rovněž i o prelatech i o duchovenstvu. Dvojí jest duchovenstvo: Kristovo i antikristovo. — Ono základ svůj má v Kristu a v zákonech

jeho, neunaveně pracuje o čest a slávu Boží a nemyslí na nic, leč aby následovalo Krista. Toto, ač zahaleno rouchem duchovenstva Kristova, opírá se o privilegie, páchnoucí pýchou a lakomstvím. — Nečiní úřad kněze, ale kněz činí úřad; nekaždý kněz jest svatým, ale každý svatý jest knězem... Poslání Boží učiní člověka papežem, biskupem, knězem, kazatelem; zdali pak kdo poslán jest od Boha, souditi lze z toho, že vyhledává ne slávu svou, nébrž čest Boží, ne užitek svůj, nébrž Církve, že pracuje ne o ukojení žádostí, nébrž o spasení národu. Pohřeší-li tedy člověk podřízený jednání takového na představeném, není již povinen věriti, že by onen byl muž časně spravedlnosti anebo dokonce jeden z předurčených.

Z toho, prý, vysvítá, jak by poslušnosti církevní zpraveno býti mělo. Každý, kdož jest podřízen, má zkoušeti rozkaz svého představeného, zdali jest dovolený a počestný. Nalezl-li by, že rozkaz jest na škodu Církvi, na ujmu spasení duší, tož ho poslechnouti nemá, nýbrž má se mu opřít. — Kněz Kristův, žijící po zákonu Kristovu, mající známost Písma a náklonnost ku vzdělávání lidu, povinen jest kázati, nedbaje na jakoukoli klatbu. Odpor ten v případech takových právě jest poslušnosti. — A nejen opírat se, ale i napomínati představené sluší, anobř i povinností to jest; neboť psáno jest: „Prohřešil-li by se bratr tvůj na tobě, jdi a potrestej ho!“ Toto platí nejen o duchovenstvu nižším naproti vyššímu, nébrž i také o laicích naproti duchovenstvu. —

Moc klíčů, t. j. moc přijímati hodných a zamítati nehodných, jest jediné při Bohu, kterýž k blahoslavenství předurčuje a zatracence předzvídá. — Vyznání ústního není nevyhnutelně potřebí ku spasení duší. —

Hříchové smývají se kajícíností a vyznáním srdce. Kněz nemá moci rozřešovati od viny a věčného trestu, aniž má moci té papež, sic by musil býti bezhříšný a neomylný, a tím jest jen Bůh. — Kněz nemůže ani vázati ani rozvazovati, ač nestalo-li se to prvé od Boha. Proto také kletba od některého prelata vynešená tehda jen pravdivá jest a platná, shoduje-li se s úsudkem Božím; jinak tomu, na koho vynešena jest, neškodí, ano, spíše kletba nespravedlivá, snáší-li ji pokorně a trpělivě, proměňuje se mu v pravé požehnání.“ —

Mimo rozličné tyto a podobné náhledy, kterými sobě Hus zotvíral brány ke všem svým — slušným i neslušným — útokům na tehdejší vrchnosti a správce církevní, a snadno potáhl za sebou četné zástupy následovníkův, nalézají se v řečeném traktatu „de ecclesia“, tolikéž i jiná učení scestná i bludná. — P. Helfert již na str. 147, podotknuv, kterak smýšlel Hus příčinou *ospravedlnění*, ježto prý se děje, dle domnění Husova, *jediné* u víře, přestal na tom, což jsme i my ze spisu jeho vypravše, podali. Upouštíme,“ vece, „upouštíme od toho, abychom náhledy Husovy srovnávali s náhledy anglického doktora Wiklefa, aniž se míníme dávatí v posuzování osnovy bludů, kterými utkána jest soustava traktatu „de ecclesia.“ Nejodpadnější kritika jest pravověrné učení katolické. A kritikou neméně dopadnou jsou zřejmé odpory, ve které vynálezce soustavy té sám častěji než jednou se zapletá. Na jednom místě dí, že „nespravedlivá kletba tomu, na koho vynešena, snáší-li ji pokorně a trpělivě, stane se požehnáním;“ a na jiném místě dí: „nespravedlivé kletby že dobrý kněz trpělivě a pokorně snáší *nesmí*, nébrž prý *musí* jednati dle svého svědomí, nedbaje na jakoukoli kletbu.“ Co souditi o soustavě, která

sebe sama způsobem, tak očitým od-suzuje? —

P. Helfert, nemohla jinak leč mezi bludaře připočísti muže, kterýžto v tolikých věcech odchyloval se od učení Církve, anobrž stavěl se a učil přímo proti němu, se svědomitou nestranností vytknul též dobré ty stránky, s nimiž se ve spisech Husových dosti zhusta setkáváme. Než slyšme i vizme opět, jak se o tom p. Helfert pronáší.

„Hus nehýbal sedmerem svátostí, a nové učení o přijímání Svátosti ol-tářní od něho nepocházelo. On pevně zastával učení o očistci a uznával prospěšnost přimluv, které kněží a svět-ští, jmenovitě pak osoby příbuzné a milené, za ubohé duše v očistci vzdá-vají, jakož i dobrých skutkův, které konají k vůli nim. Nikdy nezapíral prostřednictví svatých; on napomínal k pilnému rozjímání příkladův, které za-loženy jsou na zákonu Páně, svítí v životě jejich jako slunce a měsíc a jiné hvězdy nebeské; neodvratně zastával počtu nejsvětější Panny a svatých, a chtěl jen, aby se počta taková přísně rozlišovala od klanění se Bohu povinného. Hus ničehož ne-namítal proti zbožnému užívání o-brazův a ostatků: jen proti pověrám a neřestem, které se nezdírká při tom daly, obracel ostří slova svého. — Jak vznešeně v rozkřičeném traktatu „o šesti bludech“ mluví o Panně Marii, kteráž předčí nad všechny lidi, jediného vyjímajíc, ježž co Panna nepoškvrněná pod srdcem svým nosila, všech jednotlivých angelův, všech apoštolův, mu-čeníkův, panen. — O bezženství kněž-ském pronášel Hus náhledy převzne-šené. „Jest větší zásluha,“ říkal, „zůstati v čistém panictví, nežli vstoupiti ve svazek manželský. Stav manželský jest stav počestný, méně však nežli stav zdržlivosti; neboť panenství nad obyčej povahy lidské vystupuje, a člo-

věk přibližuje se andělům. Kněz více povinen jest ke zdržlivosti; nežli kdo jiný, netoliko svým slibem, ale důstojností stavu svého, a také tím, že má služby Boží důstojně konati a obzvláště rukama a rty nepoškvr-něnými dotýkati se Svátosti těla Kri-stova.“ —

Hle, tak poukazuje svědomitý p. spisovatel ku pěkným stránkám ve spisech Husových, obraceje zřetel k jednotlivým těmto skvostným perlám a drahokamům, jež byl nešťastný mistr přijal od Církve svaté. Rozumít pak se samø sebou, že bychom podobných míst shledali v knihách Husových ne-malé množství; jest v nich na sta propovědi — jsou celé kapitoly, jež nejsou leč ohlasem předních sv. učitelův Církve. Neušlo to p. Helferta, jenž toho též netají čtenářům svým. Ano, p. Helfert, nastíniv bludy, kterými se nešťastný kazatel Betlemský zhostil obecnství křesťanského a ná-rod český vytrhl z lůna Církve, neopominul zároveň, jako na omluvu blud-ného učitele, podotknouti, kterak se dostal nešťastný mistr na neblahé ce-sty, vedoucí k hroznému konci. — „Nikdo, tuším,“ dí totiž řečený spisova-tel, „nikdo nemůže vytýkati, že bychom jakou úhonnou stránku charakteru Husova na bělo byli ličili, že bychom který neomluvný skutek jeho nemíst-nou omluvou byli zastírali, že bychom všude, kdekoli se příčina k tomu dala, nebyli ukazovali na nekalé pohnut-ky chování jeho. Než smí-li nám to vaditi, abychom Husa co člověka po-suzovali měrou slaboty a křehkosti lidské? abychom připomínali pokušení, kterým, byv nepříznivými okolnostmi v ně uveden nešťastně, podlehl?“ —

„Co vlastně Husa svedlo s pravé dráhy, byl neutěšený stav věcí teh-dejších, jichž rozvažování tolikero mu-žův jiných naplňovalo zármutkem, po-chybenstvím, nepokojem. Když Hus

vystoupil, nacházely se věci církevní od hůry až dolů ve smutném zmatku. Trojice papežská a neobyčejné prostředky, kterých proti faktickým držitelům nejvyšší moci církevní bylo se uchopovati, nebezpečnou ránu zadaly důvěrně oddané přichylnosti národův. Mužové, nejnábožnější a nejučenější zdvihali hlasů svých proti panujícím nepořádkům a neřestem, stavíce na-proti rozrytému a zmatenému stavu, ve kterém papežství i Církev se nacházely, s odvážlivou smělostí zásady, jichž nebezpečných na mnoho důsledků v blahomyslném rozhorlení svém ani nepostihovali. V tom ohledu přistupoval Hus k věci své z téhož počátku, jako sv. Bernard Clairvauxský, an pravil: „Ejhle, uprostřed míru nejhořčejší bolest má! Hořká byla prvé již při smrti mučovníkův, hořčejší později při zápasu s bludaři, nejhořčejší nyní nad životem vrstevníkův církevních!“ — an žalobně volaje k papeži Evgeniovi se obrátil: „Kdo mi toho dopřeje, abych před smrtí svou uviděl Církev Boží v téměř stavu, jako byla za starých dnů,“ — z téhož počátku jako Petr Aliacký, Jan Gerson, Mikoláš Clemanžský a mnoho jiných souvěkých. Nemáme-li zdržeti se žalosti, vidouce, an muž spanilých darů v matných okolnostech časových pozbývá jasnoty zraku, aby poznával rozhraní, kterým se zákonné a chvalitebné snahy a opravy dělí od nezákonných a trestných, an neblahou lektorou svou vehnán na nepravou dráhu, co krok dále strhován bývá až na ta místa, kde zůstane dokonalým kacířem a odpadlcem?!“ —

„Hus až do posledního dechnutí ubezpečoval, že jest věrný syn Církve, a že jím chce zůstat; až do posledního dechnutí ujišťoval, že toho, co měl za pravé, nemůže odstoupiti a svému přesvědčení se zpronevěřiti. Žáden prý není další toho, by které

dogma, čelící proti Církvi, zastávati chtěl; žádný hotovější všeliký blud, kterýby se mu ukázal, opustiti a odvolati, ano raději prý chce umříti, než krivým míněním vědomě vinen býti. Když ale přišlo k tomu, aby krivdu svou pochopil a od svých myšlének upustil, ukázalo se, že nechceslyšeti otcův Církve, nýbrž že jich chce učiti.“

„Žádám naučení, psal-li jsem co zlého, chciť naučen býti,“ zvolal ve sboru. — „Prosím ustavičně, aby mně ukázána byla místa lepší a věrohodnější, než kterých jsem já napsal a učil. Budou-li mi ukázána, chci ochotně odvolání učiniti.“ — Avšak rozsudek o tom, které písmo a která místa v Písmě byla by lepší a věrohodnější, nemohlarci příslušet žádnému jinému kromě něho. — Nelze pak se diviti, že při všem neustoupil v ničem od alfy a omegy bludu svého, že totiž Písmo svaté přijímá za jediný pramen pravé víry, a z něho jediné žádal poučení. — „Poněvadž chceš naučen býti,“ řekl mu proti ustavičnému jeho dolehání kardinál jeden, „tož naučení máš — odvolej, jakož padesáte mistrův sv. Písmu nalezlo jest.“ — A co na to řekl Hus? — „Aj, krásná naučení,“ zvolal. — „Tak by sv. panna Kateřina, dívka mladá, měla by byla ustúpiti pravdy a víry Pana Jesu Krista, proto že padesáte mistrův proti niej jest bylo.“ —

Než dosti již výtahův! Již z toho, což podáno, tuším, patrno každému, jak svědomitě sobě p. Helfert počínal v nesnadné a trpké úloze své. Naznačiv hlavní bludy, kterými nešťastný mistr pomátl nejprvé sám sebe, po té své stoupence, nýbrž většinou i národ český s patrnou *útrpností* poukázal na pramen bludův těchto. Ano, ukazuje k žalostným příčinám, jež Husa schvátily do bludův, mnohem více prodává při *zernějších* nedůstatcích v životě tehdejšího křesťanstva, než při *vnitř-*

ních vadách a slabostech povahy řečeného mistra. Nechceme tajiti, že sobě vážíme takové šetrnosti při posuzování nešťastných lidí, a mezi těmi přísluší Husovi neposlední místo. — Než zdá se nám, že by spis p. Helfertův byl nemálo získal, kdyby se tu bylo na *svém* místě důkladně dolíčil, kterak se z mravní povahy a působivosti Husovy skoro přirozenou měrou vyvinuly náhledy, jimiž se jako slepec vytrhoval a konečně i vytrhl z účastenství a obecenství Církve katolické. Dobře již před lety pověděl p. Palacký a po něm i p. Helfert, kterak zapomínal nešťastný mistr, že mezi přední ctností křesťanského kněze náleží pokora a poslušnost. Ano, p. Helfert dobře sám cítil to i nahlížel, že ve zvláštní povaze charakteru Husova sluší hledati též hlavní příčinu poblouzení jeho, či jak di p. H. „zvláštní povaha charakteru Husova to byla, která zároveň *více než vše jiné* přispěla ku scestnostem a ke konečnému pádu tohoto politování hodného muže.“ — „Hus záhy obrátil pozornost obecnou na sebe. Ušlechtilá jeho postava, vážná jeho povaha, pověst rozšafnosti jeho brzo připoutaly k němu náchyllost lidu, lásku a úctu vyšších. Všecko zdálo se jíti dobrým během, pokud nejen se světskými a s lidem, nýbrž i s arcibiskupem a duchovenstvem se shodoval. Jak ale arcibiskup neměl příčiny schvalovati vše, čeho byl Husovi posud promíjel, jak náhle moc duchovní ujala se prostředkův, aby přítrž učinila vzrostlému zlému, žádajíc poslušnosti na svých podřízených: tu stanul Hus na rozcestí, kde mu nezbývalo než voliti mezi církevní pokorou i poddajností na jedné, a marností a popularitou na druhé straně: on *volil svůdnou cestu k levici*.“ Jsa si vědom oblíbenosti své u lidu, a kochaje se v ní ostnem ješitnosti své a žádostmi lidu nechal se

unést tak, že se postavil nejprvé co protivník proti arcibiskupovi a dvoru jeho, později pak odporoval každému, kdožkoli se nesnášel s učením jeho. — Ano, marná „samolibost, s kterou sebe spatřoval v samojediném držení pravdy naproti klamu a mamu ostatních svých vrstevníkův nepodajná urputnost, kterou se proti jinému přesvědčení zpíral, svéhlavá vzdornost, kterou se opíral rozkazům představených svých, rozsévaje ji dále v mysli přívržencův svých — všecko to jsou, jak di p. Helfert právem „úhony ve mravní povaze Husově“ — a směle mohl dodati, pružiny, kterýmiž rostly až i urostly bludy učení jeho. Nepochybujeme, že Hus vedle domnění svého neměl úmyslu, kázati nebo činiti, což by vůli Kristově a svaté Církvi obecné bylo protivné; rovněž tak soudíme, že nelhal jiným, když ještě na krátko před smrtí svou osvědčoval, že „na sobě z milosti Boží nezná žádného kacířství.“ Než i tu nelze neviděti klamu, kterým neblahou sobělibostí zaslepený mistr klamal sám sebe, mimo všeliké osvědčování své ochoty k přijetí poučení, setrvávaje ve zdoru, kterémuž byl navykl po hrdé, popularitou ve vlasti porušené mysli své. —

Smutný, žalostný pád, na kterýžto došel konečně Hus, tím bolestněji se nás dotýká, povážíme-li, kterak by řečený nešťastný mistr Pražský byl netoliko národu svému, alebrž i všemu křesťanstvu prospěti mohl, by se byl uchránil dotčených úhon, ježto jej zapletly do bludův a učinily kacířem. — Pravda, že nevesele vypadalo to za onoho času po krajinách křesťanských, a tudíž snadno se dá vysvětliti, že se Hus s přátely svými na počátku slušně přidružoval k mužům výtečným, dovolávajícím se opravy při hlavě i údech. Než směle též řici můžeme, že prvé ještě, než se byl Hus narodil, česká církev nalézala se již

na dráze řádné církevní opravy. Neušlo to zraku p. Helfertova, jenž ve spisu svém hned na str. 39. a 40. poukazuje na činnost nesmrtelného Karla IV. a výtečného arcibiskupa Arnošta z Pardubic, dokládá, že „od polovice XIV. století věci církevní v Čechách lépe stály nežli snad ve všech druhých zemích tehdejšího křesťanstva.“ A duch vzbuzený Arnoštem, podporovaný Karlem IV. nevymizel za nástupcův Arnoštových na stolci arcibiskupské. Král Václav IV. nebyl sice dědicem ctností po otci: arcibiskupové však a duchovenstvo české nespouštěli se dráhy, vyznačené apoštolským předchůdcem Arnoštem. Pomněme na synody, ježto se onoho věku svědomitě slavivaly, pomněme na snažnou péči, kterouž se netoliko přítrž činila po věrách i neřestem, nýbrž i usilovalo všemožně o zvelebení života křesťanského v národě českém. Pravda, že ani v Čechách nebylo vše čisté a řádné; i v Čechách bylo na roli Páně mezi pšenicí koukole. Než nebylo-li tu, kdež nejvyšší správce církevní patrně snažili se o zvelebení víry a kázně křesťanské, nebylo-li tu možná pracovati v duchu, kterýž vzdělává? — A Hus neměl příčiny, stýskati sobě, že by se *jemu* bylo bránilo pracovati na této roli. Dánat mu stolice učitelská na učení Pražském, svěřeno mu kazatelnu Betlemskou, přál mu arcibiskup, šetře rady jeho, a na synodě dávaje mu mluvit k shromážděnému duchovenstvu. A *jakové svobody* se mu propůjčovalo na synodách těchto, viděti z řečí jeho synodalních. Mistr Jan Hus tedy nemohl sobě právem naříkati, že by se mu bylo ve vlasti bránilo usilovati o konečnou opravu, potřebnou křesťanstvu; odvrátil-li se od něho arcibiskup, druhdy příznivec jeho, a pokud se proti němu pozdvihly žaloby, stalo se ovšem proto, že skutečně zabíhal na *bezcesti*, a unášený ješitnou sobělibostí, počínal sobě ve

všem, jakoby výhradně při něm toliko byla rozumnost, pravda a kázeň Kristova. Již ale povážíme-li nastíněné tyto příznivé okolnosti, kteréž kynuly Husovi k spasitelným a řádným opravám církevním ve vlasti, nelze nám leč přisvědčiti slovům, jimiž pan Helfert — ovšem jenom šetrně a jako mimochodem — *hlavní* příčinu neblahých scestností a bludův ubohého Pražského mistra nalézá ve zvláštní povaze jeho. Co se nás dotýče, my bychom si tu jenom byli přáli, aby, jak již řečeno, smutná ta pravda poněkud místněji byla se doličila. —

K tomuto přání nelze nám nepřipojiti zároveň i druhého. P. Helfert svědomitě snažil se vytknouti čelní a jako *stěžejné* bludy Husova učení, a vloživ stručně, v čem bloudil řečený mistr, pilně se varoval, přičítati *jemu* bludy, kteréž se *přirozeným* během takorka nutně vyvinouti musily z křivého a scestného učení jeho. Takové jednání jest důstojné šlechtěného muže. Avšak bylo by na ujmu věci, kdyby se bylo nepoukázalo na neblahé ovoce, vyniklé ze skutečných bludův řečeného kazatele Betlemského. — Pan Helfert, jak příště ukážeme, dostal své povinnosti i v tom ohledu. Přání naše dotýká se tedy *jiné* věci. — Vážený p. spisovatel dokládá na str. 184., že „nejdopadnější kritikou bludův Husových jest pravověrné učení katolické.“ Snášejíce se na celo s tímto výrokem, nemálo byli bychom *jemu* bývali povděční, kdyby nám byl ve spisu svém stručně hned vedle bludu Husova vytknul též pravdu katolickou. — Takovou měrou byla by, jak samo sebou se rozumí, věc nemálo získala. — Aneb nejsou-liž stručné chronologické přehledy spisu p. Helfertova žádoucím vzácným doplňkem záslužného díla? — Po našem zdání byl by jim neméně *symbolický* onen přehled, kterého právě proto neradi pohřešujeme. —

Abraham, otec všech věřících.

Od Dr. J. Stárka, prof. bohosloví v Králové Hradci.

1.

Výrok Boží o rovnoprávnosti národův předeslán jest v I. Mojž. X. památné zprávě o zvláštním povolání domu Abrahamova, a tou okolností už by mohlo památné potomkův jeho od Boha vyvolení ohrazeno býti před každou nepřizní lidskou. —

Otázka, jakou znamenitost do sebe má zvolení domu Abrahamova před jinými národy, jest ale tak důležitá, že při ní prodlíti a zároveň odvětití třeba, také-li vyvolení to zavírá v sobě čili nic o jakémsi Neabrahamitův zavržení. Arci, badatel povrchní na nic tak snadno nepřipadne jako na to, že tu jest onen duch, vylučující a zatracující vše, čeho není v lidu israelském. Duch takový hlavně od oné doby, co se Římané stýkali s Israelem, dával hlavní podnět nenávisti, jež *vyvolený* onen národ vsudy provázela. Nenávist ta při Židech vsady se předpokládala, i domyšleno se o nich, že by k jinému národu nikdy upřímně a bratrsky se nechovali. Říman Tacitus počítá nelásku Israele ke všem jiným lidem za ovoce zákona Mojžíšova, maje za to, že Mojžíš z té příčiny Židům dal obřady, nesouhlasné s obyčeji ostatních národů, aby mysl jejich k nevražení na všechno lidstvo pohnul, a utvrdil na příští věky¹⁾. Tudy nadál by se někdo, že Mojžíšem ohlášené zjevení co nějaký zdroj vzdělání ducha hebrejského také zdrojem jest úzkostného vylučování se ode všech jiných národů. Než na opak bude, vezmeme-li v úvahu Písmo, jímž nám ono zjevení Mojžíš zaznamenal. Napřed učí nás Písmo, že *všickni* lidé pocházejí od jedněch *prarodičův*, pak že po potopě světa Noé, muž spravedlivý, druhým praotcem pokolení lidského učiněn, a že všickni národové země z něho vyšli. Dále ovšem čteme, kterak vyvolen jest Abraham s potomky svými, a tudíž nad jiné národy v popředí postaveni jsou Abrahamovci, tak že se zdá, jakoby spolu všech lidí ostatních vyloučení bylo vyřčeno. Významné zaslíbení, jehož se tomu arciocti dostalo, a požehnání, vzložené na potomky jeho, jak se zdá, všelikou rodopýchu farisejskou potomně ospravedlňovalo.

Žeby ale sám jediný Abraham s potomky svými měl navždy přednost držeti, to nebude podobno, uvážíme-li, v jakém způsobu vyvolen jest Abraham s dotčenými potomky, majícími vyjiti z beder jeho. Mělt on býti toho v něm a s ním vyvoleného lidu *kmenným* otcem, aby *všickni národové požehnáni byli*. Jakož jsou všickni lidé co do původu svého stejného postavení: tak také v držení vrchu na příští časy sobě nic nemají odevzdati. Co pod zvláštní ochranou Boží od Abrahamu, jakož od kmene pocházeti musí, všem národům bez výmínky náležeti bude. Tuto zjevenou pravdu Mojžíš vícekrát přivodí, anť Bůh na tom nepřestal, ji jen jednou zjevití Abrahamu. „V tobě požehnána budou všechna pokolení země,“ — tak slubuje Bůh arciocti tomu hned, když ho byl povolal (1 Mojž. XII, 2). Při nastávající zkáze Sodomy řekl Bůh: „Zda-li budu moci tajiti před Abrahamem, což dělati budu: poněvadž bude v národ *veliký a přesilný*, a mají býti v něm požehnání všickni národové země“ (1 Mojž. XVIII, 17.). „A dám tobě a semeni tvému všechnu zemi *chanaanjskou* k vladařství věčnému“ (1 Mojž. XVII, 8.). Když měl býti obětován Isák, pravil Bůh: „Skrze sebe samého přísáhl jsem: požehnám tobě, a rozmnožím símě tvé jako hvězdy nebeské: a požehnání budou v *semeni tvém* všickni národové země“ (1 Mojž. XXII, 18.). Když pak Isák znova v důvěře utvrzen býti měl, ukázal se mu Hospodin a řekl: „Nesestupuj do Egypta, ale odpočín v zemi, kterouž povím tobě. A buď v ní pohostinu, a budu s tebou, a požehnám tobě: nebo tobě a semeni tvému dám všechny krajiny, tyto plně přísahu, kterouž jsem slíbil Abrahamovi otci tvému. A rozmnožím símě tvé jako hvězdy nebeské: a dám potomkům tvým všechny krajiny tyto: a požehnání budou v *semeni tvém* všickni národové země“ (1 Mojž. XXVI, 2—4.). Tak se opět stalo, když Jakob v Bethel, jsa na útěku před Esau, odpočíval: „Požehnána budou v tobě a v semeni tvém *všecka pokolení země*“ (1 Mojž. XXVIII, 14.). Cokoliv v tom vyvolení Abrahamu

¹⁾ *Odio humani generis convicti sunt ... Apud ipsos obstinata ... sed adversus omnes alios hostile odium.* Hist. V. c. 4. cfr. Annal. XV. 44.

²⁾ Slova ta vykládají se o Kristu, Spasiteli světa, jenž byl dle člověčenství símě Abrahamovo (Gal. III, 16), v něm opravdu všickni národové země požehnání jsou. Vzhledem tohoto duchovního požehnání volá sám Kristus, řka: „Abraham, otec váš, radoval se, aby viděl den můj: i viděl a radoval se.“ Jan VIII, 58.

s potomky jeho za přednosti vidíme, na příští časy jest odloženo, kdež má dozrát ovoce ze semena, kteréž od Boha vyvolenému arcioťci vloženo; a ovoce to má náležeti všem národům země.

Jako ve třech arcioťcích: Abrahamu, Isáku a Jakobu obec národu israelského co na sloupích spočívala: taktéž dané jim zaslíbení, že všickni národové v budoucím tom požeňnání podíl míti budou, jest hlavním článkem víry israelské. Ano, jak jsme viděli, předpovědění to ukazuje na požeňnání semene, na veliký národ, v nějž ten arcioťec učiněn bude, a na obdržení země chananejské. Jako víra ta, odvolávajíc se na Abrahama, Isáka a Jakoba o skutečném jich vyvolení svědčí, tak také o dobrém jeho zřadu, z něhož všickni národové budou požívati.

Tento tak důležitý článek opětným činem Jehovy se zjevujícího pokaždé i za potomních časův vždy znova postaven jest na světlo. V témž prodlení časův, když Hospodin s lidem israelským smlouvu činí na Sinai, také všecka přednost Israele zjevena jest slovy: „Vy budete mi za královské kněžství, a národ svatý, a za vlastní nábytek ze všech lidí.“ Avšak ihned na to dokládá Hospodin: „*Má jest všecka země*“ (2 Mojž. XIX, 5. 6.). Ještě *významnější* jest ona doba, když lid na poušti odváživě reptá proti Bohu. Při tom hlasitým odříkání se Boha na jevo přichází, že vztah lidu jeho k němu bytně čili podstatně neliší se od postavení národův jiných. Nebo spravedlnost Boží zjevila se tehdaž k vůdci Israele takto: „Zahladím lid ten; tebe pak učiním knížetem nad národem velkým a silnějším, než jest tento“ (4. Mojž. XIV, 12.). I potom na prosbu Mojžíšovu Bůh lidu vinu jeho odpustiv a z nova potvrdiv vyvolení, s tou pamětihodnou řečí k Mojžíšovi se obrací: „Odpustil jsem vedle slova tvého. Žít jsem já: a naplněna bude *slávou Hospodinovou všecka země*“ (4. Mojž. XIV, 17.).

2.

Článek víry katolické, že ani pohané nejsou bez milostí, propůjčených jim od Boha, a že jest nejvyšší milost víry určena pro všechny lid — článek ten v rozhodných dobách Mojžíšova zjevení zřetelně jest vysloven. A protož pokud dle slov Petrových: „V každém národu, kdož se bojí Boha a činí spravedlnost, příjemný jest jemu“ (Sk. X, 35.) v nové úmluvě

ještě více jest utvrzeno, co nalézáme již ve zjevení Božím, učiněném Israeli, a čemu jedině liché farisejství mohlo se odnaučiti. I v tom požeňnání, jež Mojžíš, blízek smrti, uděluje všem pokolením, klade pro význam celého Israeli daného zjevení v potahu k národům tato slova: „(Hospodin) miloval lidi: všickni svatí v ruce jeho jsou“ (5 Mojž. XXXIII, 3.). Že při tom vyvolení arcioťce a semene jeho necílilo se na zavržení Neabrahamovcův, snadno se dověsti se mohlo z objevení se Melchisedeka kněze. Ten požeňnal Abrahamovi a dostal desátky od něho, ač pravdě podobno, že z Chamitův byl rodem³⁾. Dále sešvakření Mojžíšovo s knězem madianitským Jethrem; těžká pokuta na Marii, sestru Aronovu, pro horlivost její proti mouřenince, choti Mojžíšově, vzložené; vypravování o edomitském trpiteli Jobu, jakož i poslání proroka Jonáše do Ninive, a jiné skutky jsou na dokázku, že ryzé náboženství israelské nezná ducha, zhrzejícího jinými národy. V čem národové dávali napřed Israeli, byla, jak nalézáme, věc ta, že on jest národ *kněžský*.

3.

Knězi nejpředněji svěřeno, aby zvěstoval učení Boží a posvátné obřady vykonával. A tak podobně lid israelský přednáší pravdy náboženské a spravuje posvátné, Bohem ustanovené úkony. Ale kněz ne sám k svému jen užitku vyučuje a posvěcuje (ba možná sám sobě beze všeho zřadu), a tak také vyvolený lid israelský zjevení Boží sám pro sebe nechová, jakož aniž důvěrné očekávání Messiáše ne-

³⁾ Sv. Otcové považují Melchisedeka za předukazatele Krista Pána. Kněz ten byl král Salémský — Jerusalemský; král i kněz, o jehož otcí, matce, rodopisu, narození a skonání se v Pismech nic neoznamuje. Že předpodobňoval Syna Božího, učí sv. Pavel k Žid. VII, 3. A sv. biskup Cyprian v témž se shoduje: „Knězem Melchisedechem — dí — jakž víme, byla předznamenána tajemství plná obět Páně ... Melchisedech byl před obrazem samého Krista. Neboť Duch svatý v žalších, tam, kdež v sobě Otcově k Synu mluví, vece: Před denníci já jsem tě zplodil, ty jsi kněz na věky podle rádu Melchisedechova. Již pak od toho řádu počítá se i nynější způsob obětí. Melchisedech byl kněz Boha nejvyššího, ať chléb a víno obětoval a požeňnal Abrahamovi. A kdož jest v užším smyslu knězem Boha nejvyššího, leč Pán náš Ježíš Kristus, kterýž Bohu Otcí obět, a sice tu samu obětoval, co Melchisedech; totiž chléb a víno, to jest své tělo a krev svou.“ — (Epist. ad Caecil. de Sacram.)

náleží jen jemu samému. Arcit než ten čas přípravy k tomu požehnání přešel, vyvolenému domu Abrahamovu veliká přednost se dostala, jelikož učiněn prostředníkem toho požehnání všech národův a zachovatelem učení o Bohu i důstojnosti lidské. (Řím. IX, 4.). Základ k tomu kněžskému postavení lidu israelského položen jest tím, že byl Abraham vyvolen. To jeho vyvolení jest nám v Písmě sv. co dobrolibezná vůle Boží, avšak tím způsobem vyznačeno, že se při tom nepomlčuje, jak Bůh právě toho arcioce lidu israelského z důležitých příčin takovým míti chtěl. Písmo ukazuje toliko na hlavní příčinu, když dí: „Uvěřil Abraham Bohu, a počteno jest mu to k spravedlnosti“ (1. Mojž. XV, 6.; Řím. IV, 3.). Máme-li však dotčenou ctnost svaté víry, kterouž ozdoben byl Abraham, náležitě oceniti, zpřítomněme sobě, že nedlouho po rozptýlení národův u Babylona pravda Boží v lež změněna, že čest nevzdávaná stvořiteli ale tvorům, tak že již za dnův mladosti Abrahamovy všudy na zemi modlářství panovalo, jehož přívrženci prvotně světům nebeským božskou vzdávali poctu. Odtud nastalo *hvězdoprávecství* a *vykládání snův*. Brzo taková modloslužba vystoupila o dvou rozdílných tvarech, rozpadajíc v *sabismus* a *magismus* ⁴⁾).

⁴⁾ Sabismus má své jméno od *Sabia*, syna Sethora. Sabismem jevílo se modlářství v ten způsob, že lidé klaněli se obrazům. Nebo když bůžky jejich na obloze nebeské nastalou proměnou dnův a měsícův víc a víc mizely, mnozí tu zcela smyslným podpadávajíc, aby jim božstvo jejich s očí sešlo, takorčka ani sněsti nemohli. Tedy byli na tom, modlám chrámy a sochy vzdělati. V této pohodlnější a hrubší modlochvalbě nejvíce luza měla zalíbení. Dále přenesli jména světél nebeských na ty své modly, a směňovali tyto za ona. Odtud přišlo na to, že i obětí jak počtem tak i cenou přibývalo, a přišlo-li božství pro samé obrazy v nepamět, a dělo-li se čest toliko obrazům, modloslužba ta dostala jméno *fetišismus* (fetišnictví). V jaké míře se modlám v chrámech sloužilo, v takové muselo ubývatí hádání se hvězd. Avšak tudy náklonost v člověku se jevící s ohledu poznání budoucích věcí hledala upokojení v jiném způsobu. Duch lidský utvořil sobě *orakula* (odpovědnice). Zjistnost popův byla tu nápomocna. I jiných znamení více musilo věštiti o budoucnosti, a stalo se tím pružným náčiním, ježto státní mašinu mocně do chodu tahalo. Taková byla u p. let ptačí, stěbet husí, opatření střev hovadích, hltavost žeroucích kuřat a j. — Nezřídká modloslužba spojená byla s provozováním smilstva a s obětováním lidí. — Základ k modlářství *magismem* nazvanému položil *Zerdušt*, ježumž Řekové říkali Zoroaster. Magikové jak v Peršanech tak i v Indii považovali chrámy a obrazy za ohav-

4.

Jakož o tom svědčí Písmo, také *Thá-re*, otec Abrahamův a Náchonův sloužil bohům cizím (Jos. XXIV, 2.). Bydlil pak Tháre v Ur Chasdim, nedaleko starého Babylona. Že ale, jak se zdá, vláda babylonská jej svírala, přestěhoval se s rodinou svou z toho chaldejského města Ur do chananejského Haran. Zde přebýval Tháre až do smrti s Abrahamem a s dětmi zemřelého syna Arana. ⁵⁾ I umřel, stár jsa 205 let. (1 Mojž. XI, 28.)

nost, učíce lid a kázíce mu, aby ctílo božství u vyobrazení ohně a slunce. Dvojí prabytosti, jež nazvali *Ormuzd* (bůh světla) a *Ahriman* (bůh temnoty) byly kladeny za dvě veliké protivy světové, a jsou v neustálém boji společném až do skonání světa: potom teprv Ormuzdovo světlo samo vládnouti bude. Zatím člověk po uplynutí polovice věku světa uvěří svůdci, a strhnuv se Boha státi bude po boku Ahrimana. Aby k tvůrci svému člověka zase přivedl a draku hlavu potřel, zjeví mu se spásitel, zvaný *Mithras*, který jest anděl světla i hlava všech duchův stvořených. (Cfr. das Heidenthum etc. von D. Sepp. 3. Th. S. 107.)

⁵⁾ V legendách rabínských a muhamedanských vypravují se nejedny věci z života Abrahamova. Některé zde klademe:

„Hvězda předcházela narození jeho.“ Tu magikové upozornili modlářského krále v Babyloně, že nebezpečství nastává od dítěte, kteréž se roku toho má naroditi, aby oltář a trůn nezbožilo.

V knihách arabských čteme dále: „Když v noci ode čtvrtka na pátek se naroditi měl patriarcha lidu israelského, uslyšel Nimrod hlasité volání: „Běda tem, kteříž se nepřiznají k Bohu Abrahamovu.“ I zdálo mu se, že bůžkové, kterým poklonou činil, se zborili. Na zejří kázal Nimrod svolati kněží a hadače, a vypravoval sen svůj. I nebyl, kdoby jej vložil aneb o Abrahamu pověditi mohl. Zdálo mu se, že vidí hvězdu, kteráž slunci a měsíci odnímá světlo. Vykladači snů vystražují krále před malým robencem, jenž by mu žezlo mohl odníti a zvíklati víru v něho (Nimrod totiž dal se sám za boha prohlásiti). Uslyšev to tyrán, kázal zavraždití všecka nedávno narozená pacholata. Tím způsobem všecka i robátka násilně o život přišla. Jen to čekání se matky Abrahamovy ukryto zůstalo. Gabriel doprovází matku zaslíbení na to místo, kde měla poroditi. Hned po porodu syna, nese jej rodička do osamělé jeskyně, aby rozlíceným vrahům do rukou nepřišel. Tři dny trvalo dítě bez matky, a když čtvrtého dne tato s pozoufáním zápasíc, přišla k jeskyni, nalezla pacholika zázračně zachovaného. Matka přizavřela jeskyni kamenem, aby jak lidem, tak světlu byla nepřístupna. Syn její tam zůstal po 15 měsícův.

Když pak nebezpečství minulo, vyvedla jej z jeskyně. Byla noc, a pacholík klaní se hvězdám, ty však mizí před bleskem vycházejícího měsíce. I padá na tvář svou a klaní se měsíci; zatím vychází slunce ve své velebnosti, jež on za boha pokládá. Ale i ono zapadlo. I obrátil se pacholík k tomu, kterýž stvořil nebe i zemi.

Než pobyt Abrahamův v tom chaldej-
ském městě Bohu se nelíbil. I velel mu
Bůh, aby vlast, rodiště a přítomný domov
svůj opustil a přestěhoval se do země, kte-
rouž by mu Bůh ukázal. (1. Moj. XII, 1,
Skutk. VII, 4.) Obcování Abrahamovo
tak se ohlašuje v Písmě svatém, že on
zjevení od Boha měl, a že i na příští,

Abraham byl ve třech letech, když jej vydal
otec, aby jej ke cti modly Molocha obětovali a
spálili. Než teprv když byl 12 let star, uchopil
jej duch prorocký, a on, prý, vyznává Boha prav-
vého, zpěchoval se modlám obětovati. Abrahamův
otec byl prý vezír Nimrodův, a věhlasný mistr,
který z každého dříví řezby hotoviti uměl. Tak
se zaměstnával děláním soch modlářských, které
po svém synu na prodej posýlal. Kolikrátekoli
kupec přišel, tázal se Abraham, kolik počítá let
žiti svého. Odpověděl-li mu ten neb onen: Já
jsem šedesátník, odvece Abraham: Běda muži
šedesátníku, který se klaněti chce dílu jedním
dnem zhotovenému! — tak že kupec s hanbou
odcházel. Abraham konečně posměch máje z o-
brazův modlářských, 72 jich roztržiskal, ku kte-
rým lid putovati navykl. Jednou stalo se, že ji-
stá žena přineseš misku chlebu, obětovala. Abra-
ham ale potloukl hliněné modly až na jednoho
bůžka, a vloživ hůl do rukou jeho odpověděl tá-
zajícímu se, kdo tu nešlechternost zpáchal, že se
bůžkové o ty obětné chleby potýkali, a ten jeden
z nich, silnější jsa, že pomlátil všechny ostatní.
Když ta věc k uším krále přišla, rozkázal, aby
Abrahama přivedli mezi popy modlářské do veli-
kého chrámu, a zde jej naučili bohy u větší ucti-
vosti mít, a klaněti se ohni. Abraham zatím
chce se raději kořiti vodě, kteráž oheň hasí, aneb
mračnu vodu nesoucímu, aneb větru, mraky za-
plavujícímu, aneb člověku, kterýž sobě vítr pod-
maňuje. Tehdy z rozkazu Nimrodova byl pohnán,
aby nešel soudu božím na veliké hranici, ku
které jej přivedli. Kněží bálovi a modloslužeb-
nice snášeli dříví, aby hranici zapálili, avšak sami
ohněm spáleni jsou. Mezitím posílá Bůh anděla
za družebníka Abrahamovi. Gabriel snáší se
dolů, a z prostředku plamene vyvstává zelený pa-
louček, z paloučku temení se voda krystalová, o-
chlazuje jej. Má-li se víra přikládati Targum
(Eccl. IV, 13, 14), byl Abraham skutečně uvr-
žen do peci ohnivé. — Ur Chasdim, odkud se pa-
triarcha přestěhoval, slove město ohně čili ohni-
vá pec chaldejská).

S vysoké věže babylonské vidí Nimrod to zá-
zračné Abrahamu při životu zachování, a slyší
jej uprostřed plamene, an slávu velikého Boha
zvěstuje. Nadarmo stojí v púte proti Bohu svo-
žiteli nebe i země; po tristaletém panování leží
v rozvalinách věže, kterou vystavěl, a rozptýle-
ním utiskovaných se dokonává panování jeho. Z
pomsty vypověděl král Abrahamu s přibuzenstvem
jeho ze země; a trestem za to se nemíjí; nebo
když jej na útěku se svým vojskem stíhal, z do-
puštění Hospodínova přepadl ho roj komárův a
uvedl ve zkázu; jeden pak z nich vlezl, hrdoši
tomu skrze chřipě do mozku a způsobil, že pak
pozbyv smyslu, jako zvěr lesní po čtvermo leza,
trávu žral. (Scpp, das Heidenthum etc. 3. Thl.
S. 80. ff.)

ježto se mu dostati mělo, poukázán jest.
Byl tehdaž 75 let star (Mojž. XII, 4.);
mnohá tedy zkušenost předcházela stavu
prorockému, v jakémž jej od oné doby
nalézáme. Synagoga židovská mní, že
Abram čestou domyslu ku poznání jedi-
ného pravého Boha se dostal, tak že by
školy, které prošel, nebyly leč — živobytí
mezi lidmi, rozjímání o přírodě a pak pro-
rocké s Bohem obcování. Že pak hlavně
docházel poučení ve škole *víry svaté*, o tom
rabíni mlčí. My však z kořene takové
víry, vidíme ovoce, jaké jest: poslušnost
a srovnání vůle jeho s vůlí boží; hostin-
nost, prosebná láska k bližnímu, stateč-
nost v službě lásky, velkoduší a nezišt-
nost. Abraham co první v pořadí určité
podaného, věroučení se popisuje; a byt
mimo něj a čeledi jeho i jinde známosti o
Bohu se byly nalézaly: poznání, jež měl on,
bylo samostatné a nově nabyté. Vedle
jiných zjevení učení vyznavačův stanul
asi v ten způsob jako Pavel apoštol vedle
apoštolův. (Gal. I, 1.) Jemu a skutkům
jeho napomáhala víra tak, že Bůh sám k
němu řekl; „Aniž více bude slouti jmeno
tvé Abram (otec vznešený); nebo otcem
mnohých národů ustanovil jsem tebe!“
(1. Mojž. XVII, 5.) „Také Sáraž man-
želce své nebudeš říkati Sáraž, ale Sára“
(kněžna, mnohých a velikých národů mat-
ka Mojž. XVII, 15.).

5.

Zřejmě učí první kniha Mojžíšova, že
se Bůh Abrahamovi po jeho vyjití z vla-
sti mnohdykrát a mnohými způsoby zje-
vil. Ale zvláštní slovo Boží stalo se k
Abrahamovi u *vidění* (1 Mojž. XV), v nížto
mu Hospodin zaslibuje syna a rozmnožení
rodu. Potom když ustanovena byla *obříz-
ka*, na znamení úmluvy mezi Bohem a
Abrahamem, a když syn, jmenem *Isák*,
Sáře 90leté a 99letému Abrahamu zasliben,
řekl Bůh dále ohledem na *Isáka*: „Usta-
novím jemu smlouvu svou za úmluvu věč-
nou, i semeni jeho po něm“ (Gen. XVII).
Upomínkou na těle hanby každého pachol-
íka, totiž obřízkou na nemluvnátku osmého
dne provozenou, všecken lid ku poznání
přicházel, že plodících v člověku síl neji-
náč než podle vůle Boží vynakládáno býti
má. Zkažení a podvrácení Sodomy a hrů-
zyplná poušť připomíná pomstu, a kterou
nižádný se nemine, kdožby se vydával na
prostopášnosti, oblíbené v Sodomé a Go-
moře. —

Víra jeho přestála zkoušku nejtěžší,

když mu od Boha rozkázáno, aby syna svého Isáka obětoval. Příkaz ten zdál se míti dvojí obtíž, proto že obětování lidí jen zdivočelcům v obyčeji bylo, a pak že byl-li by Isák na smrt vydán, nejináč to vypadalo, než jakoby záměna Boží se nenaplnila. Tu důstojnost, tu moc a ten veliký význam víry Abrahamovy popisuje sv. Pavel k Židům XI, 17.: „Věrou obětoval Abraham Isáka, jsa zkoušen, a obětoval jednorozeného, kterýž byl přijal zaslíbení, k němuž bylo řečeno: V Isákově nazváno bude tobě símě (1. Mojž. XXI, 12.); máje za to, že mocen jest Bůh i z mrtvých vzkřísiti: pročejž jej i v podoběnství přijal⁶⁾. A ta láska Abrahama obětujícího syna měla vyobraziti lásku Boha otce ke všem lidem.

Tomu skutku (zamýšleného obětování od Abrahama na hoře Moria) má Jerusalelem co děkovati nejdávnejší posvěcení své; neboť hora, kde měl Isák býti v obět zápalnou, v skutku ale jen skopec jest obětován, byla později městištěm chrámu židovského (1. Mojž. XXII, 14.)⁷⁾. Tu se ukázal anděl Hospodinův z nebe a nedopustil vydati Isáka na smrt; podobně jako poselství a narození jeho skrze anděly přinešeno jest; kdežto jindy Bůh naprosto s Abrahamem mluví, a nečteme, leč jednou že by se řeč Boží byla k němu stávala u vidění.

6.

Arcit nelze těch cest ukázati, jimiž Abraham s Bohem chodil; ale viděti při něm mnohá osvěcení s hůry, bez nichž by se nebyl stal *otcem všech věřících*⁸⁾. (Řím. IV, 11.)

Než kdoby dovedl vyhraditi vědomosti, jichž on nabyl zkušeností svou? Zkusilť zajisté nemálo po těch 175 let, co živ byl, ještě pobýv dříve v Mesopotamii, pak v Palestině, v Arabii, v Egyptě, kdež s mnohotvarnou kulturou se obeznal⁹⁾. Cizincování Abrahamovo zobrazuje v sobě osvětu hebrejskou a jinou sousední. Kdož

by se nepodivil, bedlivě přemítaje stránky dějepisu? Hle, prastarých států, v nichž tento arciolec pohostinu býval, více není. Říše Nimrodova s Faraonskou dávno vzaly za své. Čím více doba příští ze sutin památných ty němé svědky egyptské a babylonské osvěty odhalí a vyloží, tím více každého to udiví, že Abraham jediný s to byl, položiti základ lidu, veškerou zemi ovládati majícího, a že vítězná sláva i vážnost Abrahamovců již od pradávna s takovou zevrubností ohlášeny byly.

Následky marnosti.

Z franštiny od kněze J. P—ka.

Pan z Belzunce, biskup v Masilii, připravuje se na cestu do Paříže v záležitostech své dicese, nechť se odebrati před velikou slavností, kdež obět mešní obětoval, a na kazatelnici vstoupil, by se jako rozžehnal s milovaným stádcem, jež mu byla nebese pod ochranu svěřila. Po městě rozešla se pověš, že biskup míti bude kázání: nesčetné zástupy hrnuly se do stoličného chrámu, žádajíce poslechnouti důstojného vrchního pastýře, jehožto mrav a všeliké skutky tak výborně se srovnávaly se slovy jeho a s řečmi o náboženství. Výtečný biskup mluvil o ješitné rozmarilosti, jež zlehčuje, zničuje a porušuje mravy, obzvláště pak u ženštin, kteréžto pak činí marnivé, svěťácké, marnotratné, na zmar uvodí skromnosti, jižto žena tolik vyniká, odvrací je ode všech domácích povinností jejich, odnímá jim všelikou možnost k dobročinění a dusí úslužný soucit i blahoplnou pečlivost o blaho jiných lidí. Toto kázání z úst biskupových, kterýž sám až příliš málo dbal o sebe, aby tím více vynaložiti mohl na chudé, živé a hluboce všechny posluchače. Zvláště bylo to pozorovati u mladistvé osoby, jmenem Zénaida, ježto, po celé kázání rozplývala v slzách.

Zénaida byla dcera p. Morfisové, vdovy po jistém bohatém obchodníkovi v Masilii. P. Morfisová nedivila se stavu, v jakovém viděla Zénaidu; znalť toho tajnou příčinu. A proto, jak mile se byly domů navrátili, pravila matka: „Doufám, dcero má, že řeč našeho p. biskupa napraví konečně jedinou chybu, již na tobě pozoruji, a kteráž nápotom do tolikerých strastí uvodí, zachvacuje člověka, jenž sobě příliš libuje v nádheře.“

„Ach! nepochybujte!“ odvětila ještě pláč Zénaida. „Já stále činím sobě výčitky, že jsem prosila bratra, když se měl od-

⁶⁾ v předpokládané Krista dle výkladů ss. Otců.

⁷⁾ Josef. Flav. (antiq. 1. cp. 14.) klade obětování Isáka na rok 2143 po stvoření světa, když Isák 25 let stár byl.

⁸⁾ Na tom otcí židovském před obrazen otec křesťanstva i synovství Božího — Kristus.

⁹⁾ Onť vykonal to, co mezi zásadami hlubokých mudrců za cos velkého pokládáno. V zlatém pravidle: „Následuj Boha, předcházeli všechny mudrce, a chodě s Bohem opustil vlast svou.“ (Sv. Ambrož de patriarch. Abrah. lib. 1. c. 2.)

plaviti, by mně z Cařihradu přinesl drahocenný a velmi skvostný oděv.“

„Pravdať,“ odvece matka, že bys lépe byla učinila, kdyby ho byla o jinaké, méně marné věci požádala.“

Na tato slova příslibovala Zénaida, že budoucně na ní veždy viděti bude prostinkou skromnost, kterouž byl biskup tak velice vychválil. Mluvilaf od srdce. Mlád bývá od přírody marnivá a nepovážlivá. Než pokud má mysl bohobojnou, čilá ohebnost, nýbrž i ta vřikavost její činí ji schopnou, že se náhle může změnit, a s nadšeností od ješitnosti navrátiti se k rozumu — od zlého k dobrému, ač umíme-li ji mluvit k srdci a k obraznosti. Začasto dostačuje jediná dobrá rada, že se napraví a od největších bludův odvrátí: ona nemá v svých choulkách ani zakořeněného zvyku ani netečnosti. Dojme-li ji ctnost, objímá ji a sleduje s vroucností. Jinak to v dospělejším věku. Tehdy staví se na odpor dlouhá řada let, ušlých a ztrávených v porušení hříchův; mdlá, zprzněná mysl, vypráhly cit a všechny předsudky, všechny obvyklé námitky převráceného světa a bezbožického mudráctví vzniku nedají pravdě. Jest to jako slabý zrak, jenž nemůže snést dne plného jasnosti, kdežto jasné a čisté světlo více ještě vyjasní mladistvé a co blesk jiskřící oči.

Biskup Masilský odebral se do Paříže. Několik dní na to bylo viděti, ano se loď Masilii blíží, na nížto byl před čtyřmi měsíci vstoupil mladý Edmund Morfise, bratr to Zénaidin. Jelikož se navracoval z Východu, byl povinován, jistý čas potrvati na kvarenténě. Edmund, jenž vroucně miloval sestru, nezapomenul, zač jej byla žádala. I přinesl jí šat tak krásný, že sám touhou planul, aby jí ho již mohl doručiti, jsa přesvědčen, že jí dar tento naplní rozkoší. Edmund jen o rok starší než Zénaida měl všecku nepovážlivost svého stáří. Zavázán čtyřicet dní potrvati v očistně, nemohl se ustanoviti, aby sestra tak dlouho na vzácný dar čekati musila. I naklonil si potají jednoho z služebníků v domě, a nařídil mu, by kradmo šat donesl matce s prosbou, by jej odevzdala Zénaidě. Doličoval listem, že sám úplně zdrav jest, a že se byl dvacetkrátě šatu dotknul, že se může bez všeliké bázně přijmouti, a tím více, poněvadž jest takého druhu, jenž zaručuje bezpečnost, že nemůže podléhati podezření.

Matka přijala osudné posláni toto. List jí dodal úplné důvěry, a tudíž roztěřela na svém loži věc tuto stkvostnou; pak dala zavolati Zénaidu, a doručila jí dar. Jakový

ale byl její žel a úžas, když na druhý den zvěděla, že v karanténě vypukl mor, a že jím i syn její uchvácen jest! I hned byl dán rozkaz, aby se s nutnou obezřetností odstranil osudný šat, aby se zakopal do jámy. Měla to vykonati služka, kteréž se přísně přikázalo, aby to učinila potají, by žalostná neprozřetelnost Edmundova, ano i p. Morfisové a její dcery zastřena byla.

Služka odnesla šat o půl noci. Druhého dne z rána ubezpečovala, že rozkaz náležitě vykonala. Než dívka ta, omámena lakotou, nezakopala šat, nýbrž zanesla ho na konec města k jedné přechovavačce, již ho prodala. Služebnice ihned potrestána pro svou nevěrnost, stala se první obětí moru: hlíza náhle na ni přikvačila, a za několik dní zemřela, učinivši dříve vyznání svého nepředloženého zločinu. Přechovavačka témuž osudu podlehla. Než nešťastnice ta byla osudně šat prodala, jenž vyvěšil v jednom krámě, po celém městě rozšířil strašnou náказu. Tu se postrach rozešel po městě, kde kdo mohl, utíkal z města. Tu psal jeden biskupův přítel šlechtnému veleknězi do Paříže, dávaje mu tuto nešťastnou zprávu, a zapřísáhaje ho, aby potrvál ve Versaillu, a svůj drahocenný život nevydával v nebezpečí, jelikož prý jest na bilední, že Prozřetelnost jej chtěla ochrániti, a tudíž jej v této hrozné době uvedla do Paříže. Za odpověď vzal biskup poštovské koně, bez odkladu vydal se na cestu, jeda dnem a nocí, až dojel do Masilie právě v tu dobu, kdež všechny třídy měšťanstva byly podlehly úzkosti, jež každým okamžikem se zmáhala. — Přítomnost biskupova a jeho šlechtný návrat posilnily myslí obyvatelův.

Zatím byla zoufalost nejvyššího stupně dosáhla v domě nešťastné kupcové Morfisové, ačkoliv doň náказа nebyla ještě vnikla, neboť služka byla spěšně odstraněna. Než ubohá vdova zvěděla, že její nešťastný syn podlehl strašné nemoci, a že ho není více. Trudnou událost tu tajila před Zénaidou, by jí nedodala krutých výčitek k smrtelným úzkostem jejím, jelikož osudný dar, jež si byla po své marnivosti vyžádala od bratra, opravdivou byl příčinou všech těchto pohrom.

P. Morfisová, nemohouc posléze bolům vzdorovati, ulehla. Popadla ji zimmice, a druhého dne z rána vyjádřili se lékařové, že jest také nakažena strašlivým neduhem, jenž již v městě tak krutě zuril. Okamžitý přístup do její komnaty zakázán Zénaidě, a mladší devítileté sestře její.

Několik dní na to zvěděl apoštolský biskup, že jest uslechtilá p. Morfisová v těž-

kém nebezpečení, a co více, že, jak se zdá, pokouší se o ni zoufalství. Domýšlel se, že jí útechy potřebí, a proto odebral se k ní. Shledal ji téměř v smrtelném zápasu. Než pro jeho srdcejemnou laskavost utišila se. Přijalaf z rukou jeho svátosti, a biskup stoje v hlavách u jejího lože, stále s ní rozmlouval. V tom se náhle dvěře otevřely, a dvě dcery, rozplývající se v slzách, přišly matku poprosit za požehnání.

„Ó mé dítky,“ pravila, „pro stav, v němž se nacházím, přikázáno vám, mne se dáliti, já vám blahorečím! Bůh vám žehnej!

Zénaida a její sestra tonouce v slzách, dále jíti se neosmělily, a sklesly na kolena. Biskup přistoupil k matce, a pokynul dětem, aby odešly z komnaty. S hořekováním se vzdálily. Odvečeno je na druhé poschodí, a za několik okamžení vypustila Morfisová ducha v rukou biskupových.

Nešťastná Zénaida nepřežila své matky leč jen o týden. Hoře pro tuto strátu, zpráva o smrti Edmundově, a hrozné výčitky schvátily ji.

„O mne, nešťastnice!“ úpěla. „Já připravila snad do hrobu nejlepší matku, nej-laskavějšího bratra! Já zármutek a zoufalost zanesla jsem do města, kdež jsem se zrodila. Ach! kdybych svému nešťastnému bratru nebyla prozrazovala vášnivou touhu svou po šperku a nádheře, nebyl by ho přiněs, aneb aspoň nebyl by měl tolik píce, aby mně ho mohl darovati, a balík, v němž se nacházel, byl by zůstal na karanténě, odkudž by nebyl vydán, až bychom jej mohli bez nebezpečení přijmouti. Avšak bratr můj znal tak dobře marnost mou a zpozdllost, že potěšením odkládati nemohl, způsobiti mi chtěje velikou radost! .. Nesmyslné radosti! — Ach, takové strasti bylo potřebí, abych seznala hrozné následky, jež z dětinské marnosti pojití mohou! Ó kéž by aspoň moje nevinná sestra nezahynula mou nesmyslností a můj strašlivý osud byl jí na výstrahu.“

„Ano,“ zvolala mladická sestra, kterážto bděla ve vedlejší komnatě. „Ano, sestro má, příslibuji tobě, že až na konec života svého nebudu nositi šatu leč z hrubé hmoty černobarevné!“

„Milená sestro!“ řekla Zénaida, „dobře máš! — Jsem ráda slibu, a já se spolehám naň. Než utec odtud, smrt tady vládne. Odejdi, nechť mně připraví o útechu, že mně přežiješ, aby v tomto městě, kdež památka moje navždy ve zlé zůstane pověsti, aby v tomto městě, kdež pohřbena budu mezi tolikerými hroby, byl aspoň jedinký člověk,

jenž slzou pokropí a modlitbou zalívati bude hrob můj.“

„Dovol, sestro, ať tě obejmú!“ pravila hlasem přidušeným.

„Bůh uchovej, drahoušku! Důkazové tvé lásky urychlí mou smrt...“

„Já tě chci obejmouti...“

„Ach! ztrpčila bys mi smrt. — Zabraňte jí!“ — Na tato slova uchopeno pannu, i odnesli ji do nejvzdálenějšího okřídli domu, a tam ji uzamkli.

Apoštolský biskup navštívil opět tento příbytek žalosti. On vcházel a uzavíral se v místnostech, kdež nejkrutěji zuřila nákaza. Tam přinášel všeliké útechy milosti křesťanské, a jeho něžný cit, odvaha jeho a víra života dodávala sebe zoufanlivějším srdcím. On vyslechl též poslední steny Zénaidiny; on se ujal její mladinké sestry, jež co sirotek bez ochrance na světě byla pozůstala; on jí byl otcem a bděl nad vychováním jejím.

Mladistvou tato pannu nezachvátila nemoc, jež byla veškeré přibuzenstvo její zasáhla. Šlechtná duše zůstala věrna slibu, kterýž své sestře byla učinila, a po celý život svůj ošklivost měla proti nádheře a rozmařilosti. Po letech se zasnoubila. Provдалa se za člověka, jemužto byla pokladem, protože uměl ctiti mladou a spanilou choti, kteréž se hnusily rozmařivé zábavy, a kteráž v jiném zalíbení neměla, než v ctnosti.

Zatím zmáhala se hlíza každého dne hroznějším způsobem. K rozkazu vlády jest Masilie otočena vojskem a tudíž odloučena od všelikého obcování s městy a s ostatními krajinami v království.

Mutná předtucha a hrůza byly se vůbec rozhostily. Po domech, na ulicích a ve chrámech člověk přítel bojácně uhýbal se příteli. Ano, i zbožnost sama umdlávala aprostřed obecného strachu. Prosil-li žebrák o smilování, pohodilo se mu několik peněz, ale blížiti se nesměl. Konečně přestalo se tajiti soběctví. Opustiti svých rodičů, zavrhnouti přátely své, již nebylo zločinem. Nabylof onoho hrozného práva býti nevděčníkem, býti prostopášníkem. Nesmírné bylo to neštěstí, jelikož se tudy podrývaly mravní zásady a trhaly svazky společenstva. Nicméně uprostřed takového zhoubného zmatku přede byli velikodušní lidé; a ti nezměnili se okolnostmi. Postrach a povšechná bezctnost přispívaly jen, by se ještě jasněji jevily rekovské ctnosti jejich. V tomto nevalném počtu vyznačovali se nadevšecky slavně apoštolský biskup a duchovenstvo. Všecky služby a obřady církevní daly a vykonávaly se důstojně. Když se na ně prosbami naléhalo,

aby šetřice se, z prozřetelnosti děle ještě nešťastným přisluhovat mohli, všickni kněží jednosvorně dávali odpověď: „Povinnost neunavuje nikdy.“

Brzy se k morové ráně nová přidružila rána. —

Masiliané zbaveni obilí a obchodu, zakusili nenadále hrůzy hladu. Biskup a kněžstvo byli téměř všechno, což měli, rozdali. Než ač byla slabá pomoc. V této svrchované bídě usmýšleno si, utéci se k hlavě sv. Církve. Několik lidí odvážilo se na malou loď. I dopluli Říma, za pomoc žádajíce sv. otce. Útrpný otec křesťanů velel ihned na dvě lodě naložit obilí, mouky, rozličné jiné potraviny a peníze. Nebe bylo blahodinné té plavbě příznivo. Masilie užřela s velikou radostí a podivením, any tyto lodě vjížděly do svého přístavu, a hojnost navrátila se do města. Než tato radost nebyla leč pomíjející; v nouzi se kvílelo, a nadbytek způsobil téměř reptání. Mor zuřil hůře než kdy jindy. Město spustlo, tráva zrůstala na ulicích, a nebylo možno jediné přejítí, leč se nemusilo setkat s průvodem.

Lékařové se shromáždili v Hotel de ville, by drželi všeobecnou poradou o této strašné nemoci, proti níž se až posud nemohlo prospěšného léku užiti. Po delších úvahách vyjádřili se jednomyslně, že by tato nemoc obzvláštní měla ráz tajemný. Než kterak vyskoumatí povahu její? — Zkoušku při otvírání mrtvoly zdálo se nemožno podniknouti, jelikož by ten, kdož by ji podniknul, jistě obětí smrti se stal za několik hodin.

Tu nenadale povstal jeden ranlák, jmenem *Guyon*, muž v nejlepším věku a velmi vyhlášený pro své umění. Šlechtěný ten lidumil určitým hlasem takto vece: „Nuže, já se obětuji pro blaho své vlasti. V tomto četném shromáždění přísahám ve jmenu lásky k lidstvu a víry, že zítra, za sítání, otevru tělo, a že napíši, což odkryji. Buďte s Bohem! Zařídím svou poslední vůli; přede dnem příjmu svátosti, a pak započnu zkoušku.“ — Na ta slova uklonil se, a spěšně odešel. — Obdivovali ho, plakali, zároveň pochybováno ještě, že by setrvati mohl v takém úmyslu.

Neohrožený a bohobojný *Guyon*, vycvičen ve všem, čím může nadchnouti náboženství, vykonal vše, co byl připověděl. Nebyl ještě ženat; měl mohovitost, a ihned učinil závět, jakž velí spravedlnost a láska Boží.

Od svého notára odebral se na biskupství, kdež mu lidumilový biskup z celého srdce udělil požehnání. *Guyon* vykonal sv. zpověď, a o půl noci přijal všechny svátosti. —

V jeho domě byl ode čtyř a dvaceti hodin na mor zemřelý člověk. *Guyon* přede dnem uzamknul se ve svém pokoji; vzal tam písátko, papír, malý krucifix; pln víry a nadšenosti padl na kolena před mrtvolou.

„Porušitelné roucho nesmrtelné duše,“ zvolal, „netoliko že tě vidím beze strachu, ale spatřuji tě s úctou a vděkem. Nuže, ty máš mi otevřítí brány slavné věčnosti! — Přispěj mi, Bože, ať se mně tu vyjeví tajná příčina strašné nemoci. Jež hubí moji otčinu. Dejž mi prostředků, zhojiti ji; učiň obět mou prospěšnou... Ó Bože! žehnejž skutku, kterýž chceš vykonal, jelikož Ty's mi ho na mysl dal, a Ty's mi ho nařídil.“

Po těchto slovích složil ruce své na prsa, a kříž Páně tisknul k srdci svému. Víra jej dokonale povznesla nad lidskou přirozenost; on viděl se anjely obstoupena. I domníval se býti vznešeným k stupňům věčného trůnu, a samotěn jsa s mrtvolou, předzvídal jistou a brzkou smrt bez hlidačů, bez svědků, bez postesků, zapomněl, že stává pozemské slávy. On necítil než hnutí a plápolky křesťanské milosti a nábožného zápalu. I stalo se v jakési vztrzenosti ducha, že počal i dokonal hroznou zkoušku, a že zároveň napsal podrobnosti svých lékařských seznání. Hned na to vyšel z pokoje; nalezl tu lidi, kteří naň čekali. I vrhnul papíry do nádoby, pro ně již dříve uchystané, a naplněné vinným octem. Po té odebral se do nemocnice, kdež po dvanácti hodinách skonal.

Slavný skutek tento způsobil po všeckém městě nesmírné pohnutí.

Druhého dne měl biskup o této věci pohnutelné kázání. Napomínal posluchačů svých, by málomyslností a netečností nezmařili tak veliké oběti. On je zapřísahal, by útočiště brali k svrchovanému lékaři, zbožností a dobrými skutky, kterým zaručena jest pomoc s hůry.

Tato řeč vrchního pastýře, skutek *Guyonův*, dojemný příklad biskupův, vzbudily víru ve všech srdcích, rozněcující zároveň zbožnost, statečnost a důvěru. Konečně nápadný byl zjevný zázrak, jenž se každého dne obnovoval v jednání svatého biskupa. Apoštolský tento muž byl úplně zdrav, ačkoli sám každou chvíli přisluhoval svátostmi lidem, uchváceným ranou morovou, lidem, kteréž pojímal v objetí své, a kteří mu druhdy umírali na klíně. Chrámy se naplňovaly, lidé se modlili, síly nabývali. Lékařové, poučení poznamenáním, kteréž byl ctnostný *Guyon* zanechal, lépe léčili nemoc, jejížto nebezpečnost brzy se umenšila, až pak v krátké době úplně přestala.

Byl to krásný den, když se ubírala městská rada, veškeré duchovenstvo sejmouli znamení hoře a smrti, osudný, černobarevný prápor, jenž vztýčen byl na branách města.

Průvod poskytoval dojemné divadlo. — Dítky, ověncené květinami a oblečené do bílého šatu, obstupovala nebesa, pod nimižto se nesla Nejsvětější Svátost. Za nimi sledovalo přibuzenstvo zemřelých ještě v smutečném oděvu. Tak bylo náboženství umístilo žalost a naději podle sebe, nebo tito mladiství odrůstkové, kteříž byli zuřivosti hrozné hlízy ušlí, uváděli svým rodičům na paměť ty, kteréž byli ztratili!

Zázračně zachovaný biskup spravoval dlouho ještě vděčné stádce, jež byl s takou hrdiností těšil a opatroval. Prozřetelnost Boží bděla nad ním, jenž stále zapomínal na sebe, snaže ujímati se nešťastníků. Jeho tak nevinný život byl tak šťastným, jak blahobytinným. Vděčnost obyvatelův kynula mu odměnou, než on nalézal odsluhu svých ctností v obecném blahu oveček svých, a Masilie dosáhla zase dávnověké své slávy.

Nevinná zábava milá Bohu.

Sv. Karel Borromejský kdysi v neděli po obědě bavil se s několika kněžími, braje na billiáře. „Ale co bychom počali,“ dí pojednou kdosi z duchovníkův těchto, „co bychom počali, kdyby nám oznámil Bůh, že za hodinu budeme se musiti dostavití před soudnou stolicí jeho?“ — „Já,“ odpověděl na to jeden z dotčených kněží, „já bych se chopil breviáře, neboť jsem se dosud nepomodlil na celo hodinky!“ — „Já,“ vece druhý, „já bych pospíšil k zpovědníku svému.“ A podobným způsobem i jiní se pronášeli. Sv. Karel poslouchal tiše, až posléze i naň došlo, a tu pousmívaje se, řekl: „Já bych dohrál — tuto partii billiaru; neboť dal jsem se do hry té z lásky k Bohu, aniž mním, že bych této chvíle mohl činiti něco, ježto by se Bohu více líbilo.“ — Není-li to řeč, důstojná velikého světce a služebníka Páně?

Nápisy Ad. Mickiewičovy.

Host.

Voláš Boha — a Bůh často schází z nevidoma — na tvé dveře tluče, leč ty zřídka býváš — doma.

Kdo svatý — bohatý.

Jak Bůh bohatý jest pravý Boží ctitel; neb s ním o vše světy dělí se stvořitel.

Pokuta Boží.

Největšímu hříšníku Bůh zůstává síly, leč jen by mu vlastní síly na trest byly.

Krok hlupcův.

Hlupec, jako mezek v mlýně, zavázané mívá oči, i ač kráčí neustále, o krok dále nepokročí.

Uvedení pastorálních konferencí ve všech vikariátech Budějovické diocese*).

Od nastoupení vrchního pastýřského úřadu svého mívá jsem každoročně se svým v Pánu rozmilým duchovenstvem Budějovickým pastorální konference. I neopomínal pak jsem výsledek dotčených porad ordinariátními listy veškerému velebnému a ctihodnému diécesnímu duchovenstvu oznamovati. Takovou měrou postaral jsem se, by jednání odbyvané porady, tudíž ostatnímu nepřítomnému diécesnímu duchovenstvu se ohlásilo, a domnívám se, že postupujícím sdělováním všeho, což v konferencích se uzavřelo, duchovním správcům děla se podstatná, milá služba, jelikož v dotčených oznámeních nejdůležitější, k prospěšné duchovní správě vztahující se otázky a pády svěde a dokonale odůvodněné a rozhodnuté se nacházejí. — Tímto způsobem mělo pak i v Pánu milované diécesní duchovenstvo jakéhosi účastenství při konferencích, které v Budějovicích, v sídle biskupském se vykonávaly; neboť z podstatných věcí nic ho neušlo užitku, vyplývajícího z něho. —

Abych ale rozmilým v Pánu spolupracovníkům opatřil příležitost, by osobně na pastorálních konferencích mohli býti přítomni, a vše dobré, což odtud vyniká, by více se rozmohlo; po náležitém rozvážení všech okolností a dle příkladu jiných vrchních pastýřův uzavřel jsem pastorální konference zaříditi po všech vikariátních okresích mé diocese.

Pastorální konference jsou shromáždění, ku kterým se scházejí duchovní správové z většího neb menšího okolí, aby dle způsobu, určeného biskupem, na otázky, týkající se duchovní správy, mezi sebou se domluvili a poradili. Nacházíme se již z prvnějších časův Církve, ačkoli pod rozličnými jmény a způsoby. Uplně upraveny a vyvinuty byly teprva od sv. Karla Boromejského, který častěji užíval jich k rozumovému a mravnímu vzdělání svého duchovenstva.

Že pak dobře uspořádané, vedené ve jmenu a v smyslu Páně držané pastorální konference veliký prospěch duchovní vyvodí, mnoho napomáhají k dosažení účelův církevních, jakož i neméně ku spasení kněžstva a věřících, o tom nelze po-

*) Erlässe des bishöfl. Ordin. v. Budweis 1858, N. 4. Z. 11. Ord. S. 25—29.

chybovati, aniž na to potřebí jest důkazu. Duchovenské porady tyto zajisté mají za účel, by se na vzájem sdílely povzbuzující zkušenosti a přesvědčenosti a tím aby nejenom blahočinně napomáhalo ke zdaru a obohacení v theologických vědomostech, nýbrž zvláště rozmáhalo se smýšlení, kterým přede vším každá vědomost úrodnou a užitečnou se děje; ony mají býti příležitostí, aby pastýřská horlivost jednoho roznítla horlivost onu druhého, jeden druhého by povzbudil, bratr bratra by osvětlil a roznítl v Bohu.

Jelikož pastorální konference po všechny časy užitečnými a spasitelnými se prokazovaly: obnovení jich za nynějších časův tím více potřebné jest, poněvadž věk tento za příčinou svého smýšlení a snažení tím vyšší duchovní účinnosti při knězi vyžaduje. Ano, jestiž nevyhnutelno, aby kněží Páně sebrali všecku svou sílu, aby v rovné radě spojili se proti společnému nepříteli, jenž zbraní úskoku a podvodu bojuje proti Církvi a státu, proti nepříteli, rušícímu všechny společenské svazky člověčenstva.

Uvažuje ony důvody, nesmím pochybovati, že zařízení pastorálních konferencí po vikariátech, jakož já jich sobě nevyhnutelně žádám, rovněž všem duchovním bratrům a synům na nejvyšší žádoucí býti musí. A proto pastorální konference, dá-li Pán Bůh, následujícího roku všady se začnou. Aby však jak z držení a řízení jich vyplývala blažící účinnost, pravidelně a pořádně dít se musí, a proto míním, že jest nevyhnutelno, bych ustanovil a nařídil, což následuje.

Ustanovení pak tato týkají se okolností *místa, času, osob, předmětův*, o nichž má býti jednáno, jakož i *povahy a způsoby nastávající porady*.

I. Místo.

Konference držány budou:

1. V *sídle* biskupském, totiž v Budějovicích, kdež se před lety již započaly, a potud, a to nikoli bez potěšitelného výsledku trvají;

2. v každém vikariátním okrese po diécesi, pokud není sídlo vikariátní v nepohodlném položení, v témž sídle, jinak ale, pokud možná, na takové faře, která by v středu vikariátního okrese ležela, a snadno přístupná byla, vždy pak ve farním domě, neb při důležitých překážkách ve školní světnici, v které se vyučuje.

II. Čas a počet.

1. Z ohledu ročního času se připomíná, že nadřečené konference držívati se budou:

a) v Budějovicích od měsíce Listopadu až ke konci Dubna určitě dvakrát;

b) mimo Budějovice v ostatních měsících, totiž: v Květnu, Červnu, Červenci, Srpnu, Září a Říjnu též po dvakrát (letošního roku předběžně jednou jen).

2. Co se týká času, zůstane to

a) v Budějovicích při dosavadním obyčeji, dle kterého oněm poradám odpolední věnují se hodiny;

b) mimo Budějovice příhodné k tomu jsou hodiny předpolední, aby se tudíž vzdálenější kněží usnadnily i příští i návrat k domovu.

3. Co se dotýče doby konferenční, déle tří hodin trvati nemají, což k důvodnému rozvážení předmětu ovšem rozsáhlého dostačí a časné domu se navracení se docílí.

III. Osoby.

K těmto konferencím následující osoby se dostaví:

1. Dotýčený pan vikář co biskupský komisař a ředitel jejich; a pakliby nemohl on, ustanovený od něho zastupitel. Povinnost okresního vikáře jest:

a) on konference s udáním času, kdy a místa, kde se držeti mají, v okrese vikariátním svého času oběžným listem oznámí;

b) ordinariatem určené předměty k podřízenému v duchovní správě kněžstvu k tomu předloží účelu, by si vše náležitě promyslí a dostatečně opodstatněný náhled o věcech opatření mohlo;

c) posléze jednomu neb dvěma osvěceným vikariátním kněžím písemně vypracování určitého předmětu svěří. Volení jich ať se střídá.

2. Všickni ve správě duchovní pracující kněží dotýčeného okrese zavázáni jsou, osobně v poradách těch účastniti se; pročež se nedostavující příčinou opominutí písemně u vikáře svého mají se ospravedlniti. Kde jsou farář a kaplaní, a všickni vzdáliti se nemohou, mají farář a kaplan střídavě přicházeti ke konferencím.

3. K vedení protokolu potřebného písaře ustanoví sám vikář.

III. Předměty.

Předměty, z účinného praktického vzaté okrese, neb tam patřící, jsou buď *nesvobodné* neb *svobodné*.

1. *Nesvobodné* předměty ustanovuje biskupský ordinariát dle zvláštního uvážení společných záležitostí a potřeb celé dicése. Předměty tyto se panům vikářům záhy dodají a hlavní budou věci při poradách.

2. *Svobodné* předměty závisí oduznání vikářova. Jestli pak oprávněn každý, by k poradě příslušný ponavrhoval předmět. — Přípatřičním pak následující budtež poznamenání pravidlem:

a) K těmto poradám kněžským hodi se zvláště jen *praktické* předměty, t. j. takové otázky a pády, jež patří do oboru správy duchovenské; tedy praktické otázky a pády z morálky, liturgiky, církevního práva, pastorálky, též i ze školnictví, pokud součastně při tom jest duchovní.

b) Výmínečně mohou se též *pouze vědecké*, však nikoli *marné* otázky bráti k uvážení; neboť i takové otázky s kněžským povoláním co možná úzce se spojují, a dle času, smýšlení a časových výjev probuzeny býti mají. Záslušnost by dokonalé práce a vydání v oboru theologické literatury uvažovány a odporučeny bývaly;

c) posléze také otázky a pády, které pouze z místních záležitostí a potřeb povstávají, a na nich se zakládajíce, nabudou tudíž důležitosti, jelikož vikariátním poradám udělují ráz jakési zvláštnosti, a konference, držané v sídle biskupském, kdež převládá ohled na pospolité potřeby celé dicése, takými jednotlivostmi se doplňují.

Musíť pak *svobodné* předměty nejmeně 14 dní před konferencí písemně na poradě vikáři předloženy býti, od jehož *svobodného* uvážení záležeti bude, zdaž a který z nich k pojednání se vezme.

V. Způsob.

Při tom při všem budiž za pravidlo:

1. *S Bohem se začne.* Z ohledu téhož přináležejí společně se pomodlití tercii.

2. Po vykonání časové modlitby té ohlásí ředitel konferenční, co se vykonalo následkem poslední předsevzaté konference a udá od biskupa ustanovený předmět k nastávající poradě.

3. Na to se čtou písemná vypracování v pořádku, od ředitele určeném.

4. Po čtení ředitel vyzývá společnost, by udali mínění své, při čemž mladším kněžím před staršími budiž promluvití volno, aby nepřišel žádný do nesnáze, že by snad některému staršímu a důstojnějšímu

musíť odmílovati, aneb aby se kdo ostýchal, náhledu svého *svobodně* a bez překážky vyjeviti.

5. Výsledek porady zapisí se do protokolu, zda-li totiž na jednomyslnost došlo, nebo na čem při rozličném povstalem mínění, usnesla se většina. Každému zůstaveno na vůli, by zvláštní své náhledy do protokolu přednesl, aneb později své písemné zaslání protokolárně ohlásil.

6. Po zakončení *nesvobodného* předmětu, pokud potřebného k tomu vybývá času, též i *svobodné* předměty mohou k poradě navrženy a pojednány býti. I též pojednané, jakož i navržené předměty v protokol, první s výsledkem porady dle způsobu výše udaného, poslední pak jen stručně se uvedou a poznamenají.

7. Jedno neb druhé zvláště zdařilé vypracování, jež na půlarsích psáno býti má, aby následkem porady, což by změněno býti mělo neb přidáno, buď hned u konferencí, neb dle okolností po ní v dotčeném rukopisu poznamenáno býti mohlo, ordinariátu se zašle. Rozhodnutí o tom, kterému písemnému vypracování má se přiřknouti takové vyznamenání, závisí od konference, t. j. od většiny konferenčních oudů. Ostatní písemná vypracování jenom v protokolu se poznamenají.

8. Protokol řádně vedený, nyní všestranně se podepíše a od vikáře okresního i s dotčenou písemní prací a s náležitým doprovodem co nejdříve ordinariátu se odešle.

9. Zakončení děje se pospolitou modlitbou sexty a nony, aby což se v Pánu začalo, tolikéž v Pánu se dokonalo.

Poznamenání. Ku skrovnému obědu pospolitě ve farním domě proti slušné náhradě v srozumění s hostitelem, jenž ji určí, stolovati se bude; při čemž se připomíná, že přijetí této náhrady nikterak nemá se odepírati, ježto by tím vznikla nebezpečnost, by později každoročně se opětuující konference nemohly by se vykonávati. Tato skrovná náhrada musíť zapravena a nesmí nikdy nepřijata býti.

A nyní ještě jedno slovo! Rozmilí spolupracující v díle Páně, šetřte bedlivě pastorálních konferencí! Pán budiž vždy uprostřed nás, a dej, abyste k Vaší cti a ku spasení věřících rostli u všeliké známosti a ctnosti! —

Křesťanské naděje a trudy na východě.

II.

Na konferencích Pařížských, kterými ukončila se r. 1856 úžasná válka, vedená u Sevastopole, vřadila se „brána otomanská“ do sboru vlád evropských. Pověstný hattihumajon—zákon, kterým se křesťanům v říši turecké zaručují práva občanská, měl býti patrným důkazem, že se chce Turecko přidružiti k civilisovaným státům v Evropě. Přijímajíce vděčně, cožkoli vzbuzuje naději lepší budoucnosti, netajíme, aniž tajili jsme si těžkosti, s kterými zápasiti bude křesťanům v Turcích, pokavád Turci sami nestanou se křesťany, a roztržkou mezi křesťany na východě neukončí se *upřímným návratem* do lůna *jediné pravé Církve římsko-katolické*. Dokud se to nestane, radost naše nebude — dokonale, a byť by z koránu zákony — ze srdcí moslemínům zmizely zásady, vedle kterých se křesťanům pod žezlem sultanův dobře dařiti nemůže.

Již ale, majíce takové přesvědčení, můžeme-li nepřáti sobě, aby se přede vším spojenou snahou obětovné lásky národův katolických křesťané východní vyvedli z roztržky, a uvedli zase ve svatou jednotu víry a Církve Boží? — Mámeť pak naději, že nám nikdo nebude míti za zlé, vyložíme-li tu o věci takové vysoce důležité — náhledy své upřímně, jakž nám to káže láska ku Kristu a naděje, založená na věrných slibech Páně o jediném ovčinci a pastýři.

Křesťanští národové, zůstávající pod vládou tureckou, nejsou, jak vědomo, jednoho původu, kmene a jazyka; jsou tu Arméni, Rumuni, Řekové, Slované, Syrové, z nichž jedni po druhých přidružovali se k Církvi Kristově. Netřeba nám tu připomínati, že všickni tito národové, až na malé

výminky, hlavně přičiněním patriarchův a politikův Konstantinopolských vytrženi jsou z jednoty katolické. — Patriarcha Konstantinopolský, jakož byl druhdy za císařův řeckých, zůstal tolikéž i za sultanův tureckých vrchním jednotitelem národův těchto v roztržce, a na mnoze i rozpruzovatelem neblahé zášti proti Církvi římské. — Takovou měrou stalo se, že předsudky proti papeži a proti katolickému křesťanstvu na západě mezi dotčenými národy hluboké zarazily kořeny. Sběhem rozmanitých neblahých okolností, a křesťanstvo západní málo kdy bylo s to, blahoplodnými skutky vyvrátiti křivé domněnky o víře své, a tudusiti nedůvěru, nasetou — nenávist, zanicenou nástupci a stoupenci Fotiovými. — Ano, nejednou stalo se, že západní národové, nešetříce hlasu papežův a zákonův církevních, nekřesťanským jednáním svým sami přispěli a skutečně dali podněty ku zveličení neblahé nedůvěry nýbrž i nenávisti té. — Než nelze-li napravit lidem, což proviněno lidmi? Nelze-li nám vzdělati půdu a dobrým semenem osíti roli, na kteréž byl nepřítel člověka mezi pšenici nasil koukole? — Po našem zdání s pomocí Boží můžeme dovésti jedno i druhé. Třeba jen s důvěrou míti se k dílu, a jak pěje veštec: „co sto věkův bludných hodlalo, zvrtné doba.“ —

Již ale sluší, tuším, dobře povážiti, *co, kde a jak* by se podniknouti mělo. Účel, ku kterémuž bychom za příčinou národův křesťanských v Turcích rádi shromážděné viděli veškeré katolické křesťanstvo, naznačili jsme již nejednou v Blahověstu. — Na čem, podle našeho zdání, v turecké říši nejvíce záleží, jest zajisté to, aby se tam všickni křesťané stali jediným ovčincem, z roztržky navrátilše se pod ochranu a správu nástupce Petrova, z jehož lodičky učil, jemůž

byl ovečky a beránky své odevzdal Kristus. Dobře po křesťanskou — po katolickou říkají bratři naši, jižní Slované: „*Sloga od Boga — nesloga od zloga*“ — ne bez příčiny rmoutil se apoštol národův sv. Pavel příčinou různic, svárův a roztržek v Korintu, a po zákonu Páně to bylo, když napomínal: „*Naplňte radost mou, abyste jednotejného smyslu byli, jednotejnou lásku majíce, jednomyslní jsouce, jednomyslně smýšlejíce, jednomyslně spolu pracující u víře a evangelium*“ (Fil. I, 27.2). — Jak mile by nastala pravá tato jednomyslnost a láska mezi křesťany na východě, usjednocenými po řádu a zákonu Kristovu, nic nepochybujem, že by islam nebyl s to, na dlouze odporovati spojeným silám křesťanské pravdy a lásky. A proto, majíce na zřeteli spasení tolikerych národův, nemůžeme leč k opravdové, bez mečů, ručnic a děl, vedené křížové výpravě vyzývati katolické křesťanstvo proti rozkolu na východě. Zdá se nám zajisté, že k takové svaté výpravě do zemí tureckých od věkův nebylo příznivější doby, jako jest nyní, a prospíme-li ji, ne tak snadno zodpovídáme to před Bohem. Nebudeme se moci vymlouvat, že nás k tomu nikdo nenapomínal. Nejednou již pozdvihl sv. Otec Pius IX. v příčině té apoštolského hlasu svého, nejedněmi bratrstvy a spolky, schválenými od sv. Stolic, obrací se k tomu mysl a zřetel národův. Ano, poslední jubilejní čas nebyl-li právě proto ohlášen, aby se pohnuli katoličtí národové k spojenému úsilí o žádoucí a spasitelné obrácení a navrácení bratří rozptýlených? — Hle tedy, ozývají-li a opětují-li se v Blavěstu našem vždy na novo podobné prosby a hlasy: — činíme to jediné co synové pamětliví rozkazův sv. matere naší a bedliví slov sv. Otce, jehož nám dal Pán na zemi. — Nemníme pak leč, že s námi v té věci bez vý-

mínky souhlasiti budou všickni bratři katoličtí, buďtež si již jakového jazyka neb národu. — Než smíme-li setolikéž nadíti, že s touž jednomyslností přisvědčí nám, díme-li jim, — pokud nelze zároveň všudy—kde, u kterého národu křesťanského, v kterých vlastech pod žezlem tureckým, by se přede vším měla rozvinouti apoštolská činnost přátel opravdové církevní jednoty? — Vypovíme, co máme na srdci; řeknem to s důvěrou bratrskou, a bohdá, kdykoli pravým jest katolikiem, porozumí, posvědčí nám! —

Jak na hoře povědino, přední křesťanští národové pod žezlem sultánovým jsou Arméni, Rumuni, Řeci a Slované. — Všickni titó národové, až na nepočetné výminky, žijí v roztržce, způsobené předsudky, vášněmi a klamy porušených lidí. — By možná bylo, přáli bychom, aby se jim všem ještě dnes, dostalo světla, dostalo milosti s nebes k poznání spásy a — vyhledávání cest pokoje a svaté jednoty. Než pokud nám nelze všechněm těmto národům zároveň proklestiti a urovnati cestu, připilme si alespoň tam, kde *nejpilnější* toho *potřeba*, a kde *slibná* kyne *naděje*, že se úsilí opravdové katolické lásky potká též nejspíše s *žádoucím* prospěchem a výsledkem. — Národem tímto ale, o kterémž platí jedno i druhé, po našem zdání, jsou — *Slované*, a mezi těmi obzvlášť *Bulhaři* na východě, a *Srbové* západní. Kdo by se domnívati chtěl, že snad k Slovanům přede vším obrácíme zřetel proto jediné, že sami Slované jsme; maličko postrp, a pováže naše důvody, oč, že sám jiného zdání nabudeš.

Bulhaři, jak vědomo, přijali víru křesťanskou v druhé polovici IX. století, kdežto Boris, velkokníže jejich, přičiněním sv. Methodia na víru byv obrácen, zjednal průchod a vítězství evangeliu Kristovu (860). — Bystrý tento panovník, dobře byv poučen Me-

thodiem a prohlédaje k všestrannému prospěchu národu svého, s důvěrou synovskou obrátil se do Říma k papeži Mikuláši I., žádaje od něho netoliko kněze a biskupy, nýbrž i úplné poučení, kterak by se napotom všechny věci řídit a spravovati měly po zákonu a duchu Kristovu. Výtečný papež Mikuláš I. s otcovským vřelým hlasem, vyhověl všechněm žádostem dotčeného panovníka. — Než v krátce na to (r. 870) podařilo se Řekům na sněmu Konstantinopolském úkladným způsobem bulharskou církev odtrhnouti od sv. Stolice a podrobiti ji pod vrchní správu patriarchy Konstantinopolského*). Nástupce Borisův čili „Michaelův“ jak se po křesťanskou jmenoval nejslavnější to král Bulharův *Simeon*, hleděl obnoviti potrhane svazky mezi Bulhary a Římem, usiluje národ svůj ušlechtili osvětou křesťanskou a pojistiti na budoucnost. U něho dosáhli útočiště vypuzení z Moravy odchovanci sv. Cyrilla i Methodia; za něho a přičiněním jeho zkvetala posvátná literatura starobulharská způsobem přepodivným. Nejslavnější díla sv. otcův a učitelův církevních Athanasia, Basilia, Jana Zlatoústého a j., nýbrž i spisy Aristotelovy přeloženy jsou v bulharský jazyk; anobrž mezi spisovateli řečeného národu ze školy Methodiovy, po boku sv. Klementa z Ochridy, Konstantina a j. stkvěje se tolikéž jmeno výtečného krále Simeona. — Než kdo zmařil mnoslibné tyto květy, kdo přispěl k vyvrácení mohutné říše bulharské? —

*) Slovutný dějepisec *Gfrörer* ve své historii církevní vypisuje sněm onen Konstantinopolský, dokládá o přivlčení církve bulharské k Cařihradu: „Sicherlich sind alle Mittel, wodurch man Schwankende überreden, Widerspenstige schrecken kann; Gold in Fülle, Versprechungen und Schmeichelei, Drohungen mit einem Vernichtungskriege angewendet worden. Denn die bulgarische Frage war für Basilius eine Sache von höchster Wichtigkeit; gebieterisch forderte das Wohl des Reiches, dass diese mächtigen und gefährlichen Nachbarn der kirchlichen Aufsicht des Stuhles von Constantinopels unterworfen, und dem römischen Einflusse entzogen werden.“

Kdo to vyvrátil trůn a zlomil žezlo dědicův Michaelových a Simeonových? — Byl to Řekové — byl to Cařihrad! Císařové Konstantinopolští vybidli nejprvé Maďary pod Arpadem, později pak Rusy pod Svjatoslavem k válečným výpravám proti Bulharům. Zkáza, kterouž jim na počátku X. věku strojili prostředkem Maďarův, zastihla toliko Bulhary na rovinách panonských mezi Dunajem a Karpaty; od Bulharska po pravém břehu Dunaje a pod Balkanem odvrátil ji slavný Simeon, pokořitel císařův Konstantinopolských. Zatím však za panování nástupce Simeonova, Petra, kterýž byl r. 927 za manželku pojal dceru císaře Romana, zničili Řekové na novo synovské svazky, kterýmiž se byli Michal, Simeon vinuli k sv. stolici Římské. To však bylo jen přípravou k patrnějším úpadům. Za krále, který se dal voditi lichou politikou cařihradskou, objevili a zakořenili se mezi Bulhary manichejští bohumilci; za něho sklamaného všelijak pustly vlasti bulharské, hubené nájezdy Maďarův, a dědictví Simeonovo rozpadalo se poznenáhla v zříceniny. Posléze seznávše v Konstantinopoli svůj čas, vyzvali k válce proti nim ruského dobrodružného reka Svjatoslova (967*). Ruský vévoda přišel s válečnou družinou potřel ocháblé Bulhary, a veškerou zemi opanovav, napotom jal se válčiti s Řeky. Než chytří Řekové opět naklonili Bulhary, sevřené a týrané Svjatoslavem, nejprvé k obecnému povstání a tudíž k společné válce proti společnému škůdci. Válka ta ukončila se posléze na břehu Dunajském; Svjatoslav uzavřel s císařem řeckým pokoj a zůstavil mu rukou celé Bulharsko. — Do měst a tvrzí bulharských dány jsou řecké posádky,

*) „Pri sem Nikiforje cari plenišq Rusi blgarska zemja po dvažd v dvēju lětu carjevi Nikeforu izveden Svjatoslavi na nich.“ — píše bulharský překladatel životopisu Nikeforova.

v krajinách bulharských ustanoveno řecké úředníky, královicové bulhařští odvezeni jsou do Konstantinopole, anobřz proslulý obraz *Bohorodičky* co palladium národní, odcizeno Bulharům a zavezeno do Cařihradu*) — Takto vzala za své říše a moc bulharská (r. 971). Netřeba nám vykládati, s jakovým osudem potkala se bulharská církev. Nešťastný král Petr — jenž byl, omámený Řeky, národu svému připravil takový smutný konec, odevzdal tudíž i církev bulharskou pod patriarchat Cařihradský. — Rozumí se samo sebou, že po úpadku říše, sami císařové řečtí stáli o to, aby tužšími ještě svazky připoutáni byli Bulhaři k stolci Cařihradskému. — Bulharům zůstala řeč národní, jazykem užívaným při službách Božích, zůstalo jim všem i duchovenstvo národní, avšak biskupské stolice, kde se jen dalo, zaujímali Řeci — mnohoslibný květ literatury jich zanikl, a když byl nešťastný *Michal Caesarius* (1053) následuje Fotia, roztrhl Církev na dvě půle, tehdy Bulharsko *bezděky* takorika uvázlo v nastrojené roztržce řecké. —

A jak mnedle nakládali Řekové s podrobenými Bulhary, pokud i duchovní berlou i žezlem světským vládlí nad nimi? — Bychom měli vypisovati děje ubohého tohoto národu, bylo by to jen pásmo žalostných nátlakův, pohrom. Smutný stav jeho se dovršil pádem Konstantinopole. Do té doby šetřeno ještě zřízení některých ze starších časův, jelikož arcibiskup v Trnově byl primasem bulharské církve. — Než za panování tureckého vydána jest církev bulharská celkem — za pastvu Řekům. A tak již bez mála čtyry sta let tomu, co skoro výhradně sami Řekové dosedají na stolice arcibiskupské a biskupské, kupující je sobě

od patriarchy a od Turkův, a prodávající zase fary a úřady, nýbrž i úkony duchovní lidem podřízeným. — A není-li vůbec známo, kterak se pod správou takových biskupův nakládalo a nakládá se zbytky starobylé posvátné literatury bulharské? — Nečítáme-li v novinách, kterak řečtí preláti po dnešní den neostýchají se ničiti a páli ti knihy slovanské a potlačovati jazyk posvátný, kterýž po 1000 let již s radostí slýchává Bulhar při službách Božích? — Za dnův našich může poznenáhle i statečný Bulhar důrazněji hlásiti se k svému — ozývati se o své. Mimo to nižší chudé duchovenstvo a mniši bývali a jsou rodem i srdcem Bulhaři. Než nehrozi-li biskup Řek a patriarcha řecký v Konstantinopoli každému knězi klatbou a vazbou, pokud by ve svatém, povinném nadšení důrazněji opíral se proti křivdám, ježto se děly a dějí jazyku a národu jeho? — A za takových okolností možná ještě za štěstí pokládati to Bulharům, že biskupové řečtí zaslepení chtivostí peněz, v jiných nejedných ohledech stávali netečnými, a tudíž alespoň nižšímu duchovenstvu nepřekáželi liturgii a žalmy pěti po staroslovansku, jen když se jim rádně platilo. —

Nastínivše takto děje národu bulharského a památné Církve, zveleбенé sv. Methodiem Klementem a učeníky jich, nemusíme, jak se zdá, doličovati, že by sevřený, dobrosrdečný národ bulharský rád se viděl sprostěna takých vazeb. — Doslycháme a dočítáme se o žalobách, jimiž se Bulhaři dovolávají u samého sultána zastání a ochrany proti nátlakům řeckého duchovenstva. Mezi spravedlivými žádostmi Bulharův jedna z nejpřednějších jest ta, že chtějí míti biskupy svého jazyka, nikoli pak Řeky, jakož bývalo a jest dosavad. Než mnoho-li může jim v té věci učiniti sultán? — Sultán vydá rozkazy — nařizuje patriarchovi, aby

*) Viz: „Geschichte der Serben und Bulgaren. Von A. Hilferding. Aus d. Russischen. Bautzen 1856.

na příští časy šetřeno žádosti bulharského národu. Ale co jsou rozkazy sultánovy, pokud se v Konstantinopoli vše prodává za peníze, a schismatický patriarcha — Řek jest nejvyšším správcem všech křesťanův řecko-výhodní církve? — Rozkazové sultánovi přijdou v zapomenutí — patriarcha světití bude po svém obyčeji — a Bulharům nezbude leč opět žalovati na křivdy, ježto se jim činí od Řekův. —

Již ale za takových časův, kdežto národ hluboko pocituje těžké rány, jimiž trpí od věkův, hledá pomoci, milým a žádoucím bude mu každý, kdož mu pomoci udělí, a opatří mu duchovenstvo, dá mu biskupy podle srdce Božího. — Mimo to Bulhaři pozdvihující se k životu, všemožně zasažují se o zvelebení škol, o nabytí vzdělanosti. Není-li na jev, že v krátce důvěry nabudou, kdož mezi nimi založí *řádné* školy, a opatrovati je budou ráznými učiteli? — Takovými dary získá se důvěra, získá se srdce dobroduchých Bulharův, práhnuoucích především po vzdělanosti křesťanské. Patrným na to důkazem jest, což činí, a s jakovým prospěchem to činí Rusové. Známo, že již ode mnohých let na školách ruských cvičí a vychovává se mladší učitelstvo bulharské, náležející mezi Rusy netoliko laskavého přijetí, nýbrž i všeliké pomoci a vydatné podpory. — V Rusích vzdělává se nezřídka i duchovenstvo bulharské; z Rus dostává se kostelům bulharským kalichův, obrazův, knih liturgických atd. Netřeba nám doličovati, kterak jsou z toho ze všeho Bulhaři povděční Rusům. Nepochybujem, že by vděční byli ovšem i nám, kdybychom přičinili se podobným *lepší*m způsobem též i my, a dobroduchému národu podati hleděli *více*, než dáti mohou Rusové; kdybychom podali jim neztenčené poklady jediné, pravé Církve Kristovy, opatřiti je *biskupy* a *kněžstvem*,

krácejícími po šlépějích apoštolských bratří Cyrilla i Methodia; kdybychom vzdělali jim *školy*, kterými by s pomocí Boží stalo se Bulharsko na novo květnicí nové literatury a semeniskem slovanských misiónářův katolických. —

A z toho již viděti, čeho si přejeme v důležité příčině této. Pověděli jsme, po čem Bulhaři práhnu; — dejme jim tedy řádné školy a učitele, dejme jim biskupy a duchovenstvo, pamětlivé povinností svých k ovečkám Kristovým, a dříve nadání osada za osadou pohnou se nazpět k pravé jednotě katolické. Rozumíť pak se, tuším, samo sebou, že *jen tehdy* lze nadíti se dotčených výsledkův, budou-li *školy* ty — *slovanské*, bude-li tolikéž i duchovenstvo řečené — *slovanské*, bude-li obřad a jazyk při posvátných úkonech *týž*, kterým pěli liturgii sv. Cyrill a Methoděj, Klement a odchovanci jejich — *slovanský*. Bulharům, a vůbec všem Slovanům na východě přiči se *řečtina*, ačkoli téměř tisícileté spojení s Cařihradem a s řeckými patriarchy je víze: čím více latina, kterouž jim schytralci Řekové tolik zošklivili! — Po našem zdání misiónáři latinského obřadu, a byť byli jinak sebe ráznější a výtečnější, mezi Slovaný na východě velmi málo by pořídili; dařilot by se jim bez pochyby, jako se dělo kněžím Církve naší za časův latinských císařův v Konstantinopoli. Jinak ale bude, objeví-li se v dotčených krajinách důstojní kněží katoličtí pod správou apoštolského biskupa obřadu *slovanského*, nadaného plnomocí sv. Stolice římské. Nechat si řádný takový sbor *nových* misiónářův založí *samoten* se *školou* a *chrámem* někde v samém srdci bulharské vlasti; nechat na blízku tohoto kláštera povstane jiný *klášter* — *dům* to *milosrdných sester*, hotových sloužiti nemocným; nechat se nezapomene na *tiskárnu*, opatřenou písmý slovanskými; nechat v nové té osadě, založené

na půdě, zaujaté rozkolnictvím, šetří se nezávadných obyčejův, a vše děje se podle obřadu církve *východní* ctihodným *slovanským* jazykem Cyrillo-Methodějským; škola dokonale zřízená otevřela se tu účelivě mládeži bulharské; — do rukou duchovenstvu, a pokud možná, i lidu nechat se podávají knihy posvátné i vzdělavatelné ve staré i nové bulharštině; nechat se tu pracuje v každém ohledu způsobem synův sv. Benedikta s neunavenou, obětovnou láskou, která trpělivá jest: pak zajisté — takou nadějí kojíme se v Bohu — nemine deset rokův, a klášter onen bude požehnaným semeniskem katolické víry, bude ohniskem katolické jednoty mezi Bulhary. V krátkce vycházeti budou odtamtud na missie kazatelové, jakových nemá Cařihrad; budou vycházeti učitelové a kněží, kteřížto příkladností bezúhonného života jakož i mnohostrannou vzdělaností a láskou svou snadno získají srdce a dojdou sluchu v národě takovém dobromyslném jako jsou Bulhaři. — Nemáme, že první ten samostan zůstane *jediným*; ovšem nadějem se, že rychlým postupem věku přibývati bude takových ústavův požehnaných na všech stranách před Balkanem i za Balkanem, že zkvétou školy, podobné pamatnému semenisku na Velehradě moravském a v Ochridě bulharské, a dědictví sv. Methodějské že se povzneše k bývalé slávě své.

Než nejsou to snad liché *přeludy*, kterými sami sebe máme? Nejsou-li stkvělé ty naděje, jakovéž sobě o zdaru unie mezi Bulhary patrně činíme, pouhou *hračkou* rozčilené *obraznosti*? Není-liž jisto, že se proti takovému úsilí pozdvihne ovšem i *ruská moc* i řecký *patriarcha* se svými biskupy a stoupenci? — Odkud nabeřeme síl proti takovému mocnému odporu, — odkud *prostředkův* k založení a vzdě-

kněží, způsobilých k takovému důležitému dílu apoštolskému? — Nezapomenuli jsme na nižádnou z řečených nesnází; povážili jsme *dobře* jedno i druhé i třetí; a naděje nám — *nebylo*. Nemáme jinak, leč že dosavadní politika ruská jakož i řecký patriarcha se svým duchovenstvem živou mocí zasazovati se budou proti všelikému podnikání a úsilí, kterým se čelí k obnovení spasitelné jednoty. Než co mmedle spasitelného zdařilo se kdy bez odporu? A není-li jisto, že, pokud se zasazují lidé ve jmenu Páně o věc Boží, všecken odpor se strany protivné nebývá leč podnětem a prostředkem na urychlení konečného vítězství? — Ostatně zdá se nám, že, jakž nížeji povíme, ovšem i proti odporu sebe mocnějšímu s jakovékoli strany máme zbraň vítěznou; — máme — modlitbu lásky v duchu Kristově. Modlitbou takové lásky děly a dějí se po dnešní den divy na zemi. Kdo tedy může popírati nám naději, že pokud se katoličtí národové v Evropě shromáždí ve jmenu Páně k modlitbám za osvětlení řecké hierarchie nýbrž i ruské vlády se vším jejích národem, Bůh sám po tajemných soudech svých obrátí srdce jedněch i druhých k vyhledávání cest ku spasení?

Již ale co se dotýče síl, prostředkův a lidí, jichž potřebí k založení a vedení zamýšlených a navrhovaných ústavův netoliko mezi Bulhary, nýbrž mezi Slovaný vůbec, i v té stránce netajíme sobě těžkostí hned při samém počátku. Rozumí se samo sebou, že na zakoupení půdy, na vzdělání škol a nemocnic, klášterův a chrámův, na opatření kněžstva i učitelův, na vydávání knih atd. potřebí nemálo peněz. Mělo-li by se vše poněkud jenom provésti, potřebí tu bude stotísícův, a časem i millionův. Rovněž tak víme, že rázných apoštolských kněží, kteří by na nesnadné roli s prospě-

chem pracovati mohli, na ten čas hrubě *mnoho nemáme*. Jak svrchu již řečeno, kněží a biskupové, kdož by chtěli a měli s prospěchem pracovati na bulharské — na slovanské půdě v Turcích, musí býti *kněží slovanského východního obřadu*, oživení a nadšení láskou, kteráž jest dědictvím Církve apoštolské. By se byla *usjednocená* církev rusínská — čili, jak ji nazváno církev unitův, v bývalých vlastech polských *rozvinula* v plné své síle, nebyvši potřena tu vinou nerozumy, tam násilím schismatické politiky: mezi katolickými Rusíny snadno bychom našli nyní dráhně duchovníkův, spůsobilých k žádoucímú dílu mezi Slovaný v Turcích. Než vědomo, kterak dotčenou církev zahlazeno v Rusích, až na jisté zbytečky v království polském a na několikero diecési v našem císařství. — Na *jiných* stranách ale za dnův našich *nenajdem* katolických kněží slovanského obřadu, ač vyjme-li snad duchovenstvo glagolitské římského obřadu mezi Jihoslovany. — V římské propagandě a ve Francouzích, kdež rok po roce zmáhá se horlivé účastenství v díle misii po všech končinách světa, z rozmanitých příčin až dosud neobráceno zřetele k věci, o kteréž tuto mluvíme. — A byť by si byli Vlaši a Francouzi všimali rozsáhlé role, jež mezi Slovaný východní církve čeká na dělníky apoštolské: o kněze slovanského obřadu, vyjme-li se nepatrná podpora, poskytovaná zašlému semenisku kněze *Terleckého* v Paříži, dosavad se nestaráno. Nemáme tedy kněží katolických slovanského obřadu *nikde, leč mezi Slovaný rakouské říše*, mezi Rusíny usjednocenými v Haliči a v Uhřích. Než i tu, následkem nepříznivých okolností časových jak *málo* nalezlo by se *výtečníkův*, hotových uvázati se v dílo, spojené s tolikerými těžkostmi, žádající tolikerých obětí?! Církevní duchovenstvo rusínské,

jak známo, jest *ženaté*, a tudíž nelze hrubě ani pomyslití při něm na práce missionářské v dalekých krajinách. Co se dotýče duchovního řádu zasloužilých Basilianův, řád ten utrpěl pohromami věku minulého a nynějšího, že jej pohřichu nedjedni za mrtvý pokládati chtěli*).

Z toho již, jak se nám zdá, patrně, že sobě netajíme těžkostí, spojených s důležitou věcí, o kterouž usilujeme. Ano, pravíme bez obalu, že kněží, řeholníkův a biskupův k veliké té práci třeba teprva u Boha *vyprositi, vyvolati, na novo utvořiti*. Než to právě nezdá se nám býti tak nesnadné, jakož by snad jeden druhý tvrditi chtěl. Před několika lety již slyšeli jsme z úst hodnověrných, kterak sv. Otec Pius IX., nadšený sv. láskou a naplněný touhou po sjednocení odtržených bratří, osvědčil, že chce mile rád kněžím latinského obřadu povoliti, aby, stanouce se missionáři mezi slovanskými národy na východě, podle východního obřadu slovanským jazykem Cyrillo-Methodějským služby Boží slaviti mohli. Pokud pravdivá jest zpráva ta — a nemáme práva pochybovati o tom — hle, překážky a nesnáze všeliké jedinou koncesí touto z dobré polovice hynou. Aneb není-li v rakouské říši 16 millionův katolických Slovanův? Nejsou-li tu rekovští Jihoslované, jichž jazyk hrubě nic se neliší od řeči, kterouž hovoří bratří jejich za Dunajem a Sávou? Nejsou-li mezi Jihoslovany stateční *Slovinci*, kteřížto jsouce neposlední mezi odchovanci sv. Cyrilla i Methodia, za dnův našich stali se národem, v němž rodí se právě apoštolští missionáři — stali se požehnaným kořenem bratrstva Cyrillo-Methodějského? — Nejsou-li po-

*) Nadějeme se, že se ctihodní Basiliané v Uhřích i v Haliči s pomocí Boží skoro pozdvihnou zotaví k novému životu. Laskavý čtenář všimne si v příčině té jedné zprávy z Uher podané v církevní kronice.

sléze i mezi námi Čechoslovany nad Vltavou, na pobřeží Moravy, Váhu i Hronu: kněží po hlasu sv. Otce roz-
toužení, viděti návrat millionův slo-
vanského národu ke skále Petrově v
požehnanou jednotu sv. Církve²⁾? —
Jak militně by tedy sv. Otec po-
volil kněžím latinského obřadu, hoto-
vým oddati se na žádoucí dílo missio-
nářské mezi Slovany přejíti k obřadu
slovanskému: nic nepochybujeme, že by
se rychle ze všech těchto vlastí sešel
hlouček nadšených apoštolských mužův,
hotových, s celou láskou vděčných
srdcí na východ k Bulharům nésti
odsluhu za nevýslovné dobrodiní, Cy-
rillem a Methodiem podané a zůsta-
vené slovanskému západu³⁾. — Rovněž
tak máme za jisto, že by všickni tito
kněží mile rádi podrobili se řádu a
kázni, bez nichž by se v díle tom o-
bejítí nebylo lze. Každý z nich s
vrouceností vešel by ve sbor missio-
nářův, stojících pod správou katolického
biskupa po východním obřadu; každý
z nich snadno by se naučil netoliko
posvátnému jazyku, kterýžto sv. Cyrill
a Method učil předky naše zpívati li-
turgii, nýbrž i řeči, jakovouž mluví

Jihoslované a Bulhaři. — Ano, po na-
šem zdání, během jediného roku mohli
by se s pomocí Boží všeliké potřebné
přípravy počiniti, a druhého roku již
pod Bulkanem pracoval by missio-
nářský sbor na roli, požehnané milostí ne-
beskou⁴⁾. —

Než odkud nabrati peněz k veli-
kým takovýmto podniknutím? Nemá-
me-li sami ve své domovině všady du-
chovních potřeb bez konce? Netřeba-li
zakládati pedagogia, semeniska? Ne-
sluší-li přede vším pamatovati na to,
aby se po městech a dědinách našich
pozdvihly nové školy a ústavy, oživené
duchem katolické pravdy a lásky? —
O tom o všem, nýbrž i o jiných roz-
manitých potřebách u nás i jinde do-
bře víme, aniž chceme, aby co jiného
bohumilého návrhy našimi ujmy jaké tr-
pělo, kdekoli a jakkoli. Známe též, jako-
vý duch vládne na mnoze mezi těmi,
kdož penězi vládnou. Neníť, bohužel,
mezi boháči hrubě mnoho ducha, kte-
rýž pamatuje a horlí o vznik a zve-
lebení království Páně: železnice, díl-
ny, průmysl, obchod — a při tom při
všem rozkoš — toť modly, kterým,
odvrátivše se od kříže, koří se a slouží
z většího dílu majetní a mocní našeho
věku. Nelze tedy, nadíti se, že by z
bohatých rukou lze bylo doufati hojné
pomoci a štědré podpory peněžité u
věci naprosto katolické. — Avšak ni-
čím z toho nemůžeme se dáti mýliti
u věci takové svaté, jako jest dílo a-
poštolské, jako jest snaha o návrat
národu křesťanského v jednotu Církve.
— Ano, takovou pevnou máme na-
ději, že byť by nebylo lze nadíti se
pomoci jakovékoli ani z Francouz, ani
z Italie, ani z Němec: rakouská říše

²⁾ A nebylo-liž by možná sv. Otcí, jmenovati záro-
veň patriarchu cařihradské církve, kterýž by, vý-
chodního drže se obřadu, byl jinak řádně
podřízeným náčelníkem katolického křesťanstva
v obnoveném patriarchatu konstantinopolském? —
Nebude též od místa, poukázati ještě na je-
dnu stranu, odkud by možná bylo, nabyti u vět-
ším počtu katolických kněží slovanského obřadu.
Po našem domnění nalezli bychom takových kněží
v Rusích, kdež, jak vědomo, za panování Miku-
lášova zradou, podvodem, násilím zničena jest
katolická církev ruská. Nejedni kněží této
Církve stali se hrdinskými vyznavači, nýbrž mu-
čeníky pro víru svou. Nepochybujem, že jedni a
druzí z takových kněží dosud jsou na živě, a rádi
navrátili by se na vinici Páně. — Mimo to víme
na jisto, že by ne jeden z těch, kdož padli za
osudných oněch nástíkův, rád by se očistil pokáním,
a obnovenou věrností zplácel Bohu dluh nešťastné
zpronevěřilosti své. — Nepochybujem, že by se
za vlády Alexandra II. jedněm i druhým poda-
řilo dostati se z Rus a dostaviti se k slovu Páně
do díla na vinici Jeho.

³⁾ Obracíme tu zřetel na to, což ctěný dopisovatel
nás z Moravy nedávno pověděl o Klementincích.
Viz Blah. r. 1858. str. 59.

⁴⁾ Při té příležitosti, zdá se nám, nebude od místa,
obrátili zřetel na novou kongregaci *Resurekcionistův*,
kněží to latinského obřadu, kteřížto by ale byli
s to, účastniti se v naznačeném díle apoštolském
na východě. Mimo to soudíme, že velebná ma-
tka *Makrena* se sborem Basiliánek slovanských
v Římě nalezla by tolikéž novou roli k úsluhám
Páně. —

naše by sama dospěti mohla k opatření zamýšlených katolických missií mezi Bulhary a druhými Slovaný pod žezlem sultánovým. — Že to netoliko možno nýbrž i snadno, nemnohými slovy dokážeme.

Rakouské císařství naše, ať nic nedíme o podivném skladu a vznešeném povolání, leží v samém sousedství se Slovaný tureckými, a tudíž příznivou polohou svojí má sobě v apoštolském díle, o kteréž usilujeme, vyznačenou přednost před jinými národy. Rozsáhlá říše naše čítá 30,000,000 katolíkův a mezi těmi asi 15,000,000 katolických Slovanův pod žezlem císaře, kterýž po příkladném sv. králi Štěpánu, zdědiv titul *apoštolského* krále, při všelike příležitosti osvědčuje, veřejně a slavně, že chce býti neposledním mezi věrnými syny sv. Církve. Již ale podařilo-li by se usjednocenou snahou nejdůstoj. pp. biskupův našich vzbuditi účastenství a roznítiti horlivost tolika četných národův katolických: co tu tisícův, nýbrž i stotisícův scházelo by se rok co rok k vyznačeným účelům missionářským! — Groš neb krejcar dáti za rok — aj, tot zajisté nepatrná almužna, kterouž by druhdy žebrák udělití mohl. Leč dejme tomu, že by z oněch 30,000,000 katolíkův v rakouském císařství našem toliko polovička (15,000,000) dala se nakloniti k dotčené ovšem *nepatrné* almužně grošové, krejcarové: zdaž by se tou měrou již nesešlo rok co rok tu 250,000 zl., tam 750,000 zl. na stř.? — A za tyto peníze, jak se nám zdá, dalo by se hned prvním rokem založiti a opatřiti jedno dokonalé stávisko missionářské, jak jsme je byli na hoře vyznačili. Zakoupená i vzdělávaná půda živila by missionáře; chrám, klášter, škola, hostitelna i nemocnice by pak semenisky katolického života uprostřed dobromyslného národu. — Takovou měrou mohlo by ale během

10 rokův zkvěsti nejméně 10 sídel biskupských a missionářských mezi Bulhary a Srby. A pokud by se vkrátce ukázal užitek žádoucí, kdo by litoval groše, ježž byl položil co roční almužnu k takovému posvátnému účelu? Nebylo-li by tu naopak pevně doufati, že se účastenství množiti, almužen bude přibývati, čím patrněji lze bude znamenati prospěch věci dobré? — Potřebí tu jen po dobrém rozmyslu před Bohem a s živou důvěrou v Boha učiniti počátek, a na všech stranách s důrazem bohověrné lásky chopiti se díla: Bůh pak pomůže, požehná i dá zrůst věci dobré.

Ostatně, jak vědomo, jakýsi začátek u věci té, buď Bohu chvála, již se stal. Minulého roku totiž, jak časem svým oznámeno, ve Vidni pod ochranou Rodičky Boží počaté bez poskvrny založen spolek, jehož údové zavazují se, že chtějí missie katolické na východě podporovati *almužnami* a *modlitbami*. Několik rokův před tím, jak jsme též několikráte již připomínali, povstalo snahou apoštolského biskupa Antonína Slomšeka *modlitebné bratrstvo* sv. Cyrilla i Methoděje, kteréž se rozšiřuje netoliko mezi zbožnými bratry Slovinci, nýbrž i mezi Moravany a Slováky. Hle, tedy dva sbory, z nichž každý k témuž směřuje konci, volaje ku každému: „Bratře, přidruž se k nám.“ Při prvním spolku žádá se netoliko modlitba nýbrž i almužna ku podporování missií vůbec, u druhého Cyrillo-Methodějského zavazují se údové jedině k modlitbě za obrácení a usjednocení národův slovanských u víře. Z toho již viděti, že spolek ten jeden druhým se doplňuje; účel ale a duch jest týž tu i tam. Jednota Marianská ovšem ve stanovách svých nikde se neproněsla, že by zamýšlela o vítězství katolické pravdy na východě starati se a pracovati způsobem a prostředky, jakovéž jsme my tuto přede všemi jinými na-

značili. Než samo sebou zjevno, ve stanovách bylot by od místa, bližěji a podrobně vyznačovati způsoby, kterých se užije k uskutečnění blahoslibných záměrův. A dejme tomu, že by dotčení ušlechtili zakladatelé Marianského spolku ve Vídni, nejsouce ještě sami dobře obeznámení s místnými potřebami a okolnostmi, nebyli zamýšleli leč katolické missionáře latinského obřadu podporovati; — či se nemůžeme nadíti, že sobě oblíbí jinou cestu, jak mile seznají, že spíše a jistěji, ano, směle díme, že poněkud jediné přivodí k žádoucímu konci? — A věru netřeba leč nepředpojatou myslí zbadati roli, na kteréž kynou vážné ty práce a každý se přesvědčí, že *latinským* obřadem ani mezi Slovany, tím méně pak mezi Řeky nic se neporídí, ovšem ale nemálo by se pokazilo na příští časy. Podobně, jak se nám zdá, po zdravém uvážení seznati lze, že v žádném schismatickém národě na východě nekyne apoštolské práci katolické naděje rychlejšího a slibnějšího zdaru jak mezi Slovany. A proto též slušno jest a spravedlivě doufati, že katoličtí mužové, šlechtíni to původcové povstale nové Marianské jednoty, laskavě uváží a svědomitě k srdci si vezmou, což jsme v duchu Božím po svědomí a pravdě nastinili, nehledajice ničehož, leč abychom všickni byli jedno v Kristu a svaté Církve Jeho. — Jednota Marianská, v kteréž má se usoustřediti katolická láska všech národův říše rakouské stane se tudíž s pomocí Boží pramenem onoho požehnání, jímž nejprvé Slované turečtí nabudouce katolických biskupův, kněží, škol atd. stanou se opět věrnými syny Církve. — Bůh dej, abychom se nezklamali v naději této!

A nač nám pak třeba spolku čili bratrstva Cyrillo-Methodějského? Nebylo-liž by lépe, v jedno aby splynuly bratrstvo s jednotou řečenou Mari-

anskou? — I k těmto nikoli nemístným otázkám máme odpověď. Práviliť jsme již na hoře, kterak dotčené dva spolky, vzbuzené a oživené týmž duchem, jeden druhému nevadí, jeden druhým se doplňuje. Ano, po našem zdání bratrstvo Cyrillo-Methodějské jsouc *starší*, a od několika let již schválené sv. Otcem, modlitbami svými jednotě Marianské klestilo a klestiti bude cestu. Mimo to nežádá se při údech bratrstva Cyrillo-Methodějského *nic leč almužna modliteb*, kdežto se údům jednoty Marianské ukládá za povinnost, během roku složit 30 kr. stří. k účelům společným. Účastenství v bratrstvu sv. Cyrilla Methodia jest tudíž *volnější*, ano jest *přístupné každému*, a byt byl sebe chudší, sebe nuznější, byt nemohl k účelům missii katolických napomáhati jinak, leč jediné — modlitbou. Ostatně rozumi se samo sebou, že by při bratrstvu Cyrillo-Methodějském snadno *mohly* se též zavést *dobrovolné* milostiny, skládané jednou za rok na způsob krejcarové — grošové oběti o výroční slavnosti sv. apoštolův našich. Takovou měrou mohlo by ovšem též dotčené bratrstvo peněžitou pomocí přispívati ke zdaru díla Božího na východní roli. — A nemohou-li údové jednoty býti zároveň členy bratrstva i naopak? — Nechat tedy zůstávají oba spolky v pravé katolické shodě podle sebe, pomáhajice sobě a doplňujice se na vzájem. Jeden i druhý má spasitelný účel; jeden i druhý po účelu svém jest hoden požehnání Božího. —

Než čas jest, abychom prozatím již ukončili řeč o věci, kteráž se nám nad mnohé jiné důležitější býti zdála. Pověděli jsme upřímně a bez obalu, co sobě *přejeme*, — *čeho se nadějeme*; my vyznačili *prostředky* a *cesty*, jež mohou po našem přesvědčení k žádoucímu konci vésti. Netajili jsme ni sobě ni jiným těžkosti a nesnáze

u velikém díle, jakovýmž bez odporu jest obrácení četného národu, získání a uvedení několika millionův bratří do lůna svaté jednoty. Bůh sám račiž po svém milosrdenství požehnati dobré vůli a upřímným úmyslům našim! Kýž by se ale též bratrům našim zlíbilo, svědomitě povážiti skromné návrhy naše, a pokud je poznají býti pravé, laskavě s všelikou horlivostí zasaditi se o brzké a dokonalé uskutečnění jich. — Čas leti a nynější doba zdá se nám býti připravenou od Boha k velikým věcem. Pronedbáme-li ji *my*, oč že *jiní* tím snáze ji užijí. Bulhaři a Srbové, zpruzení a znechucení neblahými pletichami Řekův cařihradských, za příležitě chvíle odtrhnou se bez pochyby od stolice konstantinopolské, a sami buď na způsob Rusův za císaře Petra zařídí si *neodvislou* církev, aneb přivinou se na celo k ruské církvi, jak vědomo, již několik věkův odtržené od Cařihradu. — Kdo bedlivým okem stopuje události na východě, přisvědčí nám, díme-li, že nejsou od této katastrofy daleko. Rusové nespali, když my dřímali; oni nelení, kdežto my se rozmýšlíme; oni nešetří péče a obětí, důsledně pracujíce v oblíbeném směru. Nezbyvá nám tedy leč dáti se s nimi o závod; nezbyvá leč s živoucí pravdou a apoštolskou láskou Církve katolické zajíti jim v cestu, ač nechceme-li dočkat se nových závad a pohrom, od dalujících od nás hodinu bohumilého smíru mezi bratry, odvracujících žádoucí den obnovení *prvotné* svaté jednoty. Vlasti slovanské, nyní pod žezlem tureckým, byly první požehnanou štěpnici Cyrillo-Methodějskou; odtamtud se i k nám dostal strom života; odtamtud i severní národové slovanští nabyli nadšených apoštolův, slovanským jazykem zvěstujících jim veliké věci Boží. Po našem zdání vlasti ty, pokud by se v čas ještě staly katolickými při slovanském obřadu, mohly by časem

svým i ruskému severu na novo *veliké služby* prokázati na dráze k jednotě v Církvi Boží. Co divu tedy, že za milost vzývající Boha, přejeme si z celé duše, aby *kde kdo může, nemeškal* ruky přičiniti k dílu apoštolskému mezi odtrženými bratry našimi slovan-skými na východě!

Erípe animam meam !

Dle Žalmu VI, 5. od Františka Douchy.

O Bože! touží křehká duše má
Odmítnout stepou trupel tíživý
Těch strastí zemských, péči svíravých,
Jež závadně v tom slzí údolí
Se putovníku věší v zápětí.
Má touží duše, zmiznout poroby
Tě trapné, v nížto těla okovy
Ji drží tuhým vazby stisnutím —
A vznésti tam se k jasným prostorám,
Kde světlou dráhu měří volný let,
Tou tížnou světa hroudou neschlopen.
Však bezmocná, ach, v stálém umdlení,
Vždy nazpět klesá, k zemi stržena,
A v nový povzlet — často mařený —
Jest nového ji třeba zmužení.
Tys Jediný, jenž mocnou pravici,
Své věčné lásky znakem zdobenou,
Krok slátné podchytneš již umdlený
A perut k výši zřídiš skloněnou.
O milostivým spasným úsilím
Od stýrané již mysli odepni
To olověné zemské závaží,
A hrudy zprostitv její k světlu směr
Ji k Sobě vztrhni k lesklým vrcholům!
Ó nechť mi přímá dráha volna jest,
Po nížto k Tobě čelí srdce mé!
Pak, nerozptýlen světa ústrkem,
Na jisté plavbě v éther daleký
Již nezmýlenou hrstí přes okraj
Vzletného člunku mužně odhodím
Všech bolův poslední ten zůstatek,
Ten vetřlý pozemskosti přítěžek.
A v přístav, kynoucí mně úsměchem,
Bezpečnou nešen plachtou dopluji,
Kde na blankytný vystoupivší břeh
Má duše, vzmužená Tvým pokyem,
Po stupních démantových pokročí
V Tvůj — zorou přistřený — chrám zlatitý,
V němž neskonálá sídlí láska Tvá.
U Tvého pokleknuvši podnoží
V klín otcovský pak hlavu ukloni,
Kde v blahu nerušeném spočine,
Jež vůkol trůnu Tvého rozkvěta
Na věkověčné záři poklidu,
Tvá veď mne k Tobě ruka laskavá!
V ty kraje vznést se kaž mi pokyn Tvůj!

O pravém náboženství.

(Kniha sv. Augustina, přel. J. H.)

I.

Poněvadž se všecken dobrého a blaženého života způsob zakládá na pravém náboženství, v kterém se jeden Bůh ctí a s horoucnou zbožností uznává co původce bytostí veškerých, od něhož veškerenstvo se počíná, v němž pokračuje i obsaženo jest: proto poblouzení národův těch, kteří mnohým bohům se klaněti raději volili, než jedinému pravému Bohu, Hospodinu všech věcí, lze jest tím patrněji poznati odtud, že jejich mudrci, kteréž filosofy nazývají, školy měli víře lidu odporné, chrámy ale s lidem společné. Nebylo pak ani lidu ani kněží tajno, jak rozličná chovali oni mínění o samé bohův podstatě, jelikož každý své náhledy bez bázně hlásil u veřejnosti, ano všem, by bylo možná, hleděl vpraviti, předce všickni s posobníky svými rozdílné, ano protivné přesvědčení majícími, volně přicházivali ku společné bohoslužbě. Nejednáme nyní o to, kdo z nich pravdivěji smýšlel, avšak aspoň tolik, jak se mi zdá, odtud zřejmě vysvítá, že v náboženství něco jiného za pravé přijímali s lidem a něco jiného před tímž lidem hájivali mezi sebou.

II.

Sokrates pak odvážlivější prý byl nad ostatní, neb se zapřisahal jakýmkoliv psem i každým kamenem i vším, co mu přisahajícím bylo pohotově a při ruce. Nahlížetě, tuším, že kterýkoli tvor přírody, který povstal působením Boží prozřetelnosti, předčí daleko nad díla veškerých umělcův lidských, a proto i božské pocty jest hodnější než tato, kterýmž se klanějí ve chrámech; ne žeby pes a kámen hoden byl pocty mudrcův, ale aby tímto způsobem každý poznal, kdo s to jest, v jaké veliké pověře jsou lidé pohříženi, tak že i ti, kdož z ní již vybědli, ještě se musí postaviti na stupeň tak nečestný: a každý, kdož na tento stupeň se hanbí vystoupiti, aby nahlédl, jak jest mnohem hanebnější, na stupni ustanouti ještě potupnějším. Spolu tím i ty, kteří tento svět viditelný mají za svrchované božství, káral z hanebnosti jejich, ukazuje na následky, žeby se pak právem měl ctíti i každý kámen co částice Boha nejvyššího. A jestli od tohoto s ošklivostí se odvrátí, nechat změní pak své zásady a vyzývají jediného Boha, o kterémž jedině se ví, že

jest nad myslí naše vznešený, a že od něho i všickni duchové i celý tento svět jest stvořen.

Potom *Plato* psal zábavněji ku čtení, než mohutněji ku přesvědčení. Nebyliť muži tito tací, aby národ svůj na pravou službu pravého Boha byli dovedli, odvrátí vše jej od modlářských pověr a marností tohoto světa. Tak i sám Sokrates s lidem se klaněl modlám, a po jeho utracení a smrti nikdo se neopovážil přísahati při psu aneb Zeusem nazývati každý kámen, nýbrž to jen na památku v písmech zaznamenali. A není věc má, rozsouditi, zda to činili z bázně, z přisnlosti, aneb z poznání okolností časových.

III.

Nedotýkaje se těch, kdož spisy oněch s neustupným oblíbením čítají, s úplnou jistotou předce chci pověděti, že nyní za časův v křesťanských nemůže býti nijaké pochybnosti, kterého náboženství se člověk nejspíše má přidržeti, a která cesta vede ku pravdě a blaženosti. Neboť zajisté, kdyby *Platon* sám byl živ a dovolil mi se tázati, anebo spíše, kdyby za oněch časů kdy byl živ, jeden z jeho učeníků se ho otázal: — neboť se naučil od učitele, že ne smysly tělesnými zírá se pravda, nýbrž myslí čistou: a duše, která ku pravdě ustáleně přilnula, ta že se stává blaženou a dokonalou: a v chápání pravdy že nic není tak na překážce, jako život náruživostem oddaný, a nepravé obrazy věcí smyslných, které od tohoto světa smyslného skrze tělo nám vtírané, působí různé náhledy a bludy: a pročež že se musí vyléčiti duch, aby byl s to, zírati nezměnitelnou věcí dobu a krásu v témž způsobu vždy zůstávající a v každém ohledu jen sobě podobnou, nerozprostřenou v prostoru, neměnicí se časem, jedno a totéž s každé strany ukazující: a v jsoucnosti její že nevěřili lidé, kdežto ona jediná opravdu jest a svrchovaně jest, ostatní ale všecky věci povstávají a klesají, odcházejí a zapadají, a předce pokud jsou, v onom věčném Bohu jsoucnost svou mají, skrze jeho pravdu učiněné: a že všech věcí že jen duši rozumné dáno jest, věčnost jeho v rozjímání okusiti a požití a z ní se ozdobiti, aby si mohla zasloužiti život věčný: když ale ku věcem, povstávajícím a mjejícím, láskou a útrpností jest zaslepena, když oddaná žádostem tohoto života a smyslům těla v prázdných se mrhá preludech, pak že se s posměchem odvrací

od těch, kteří praví, že jest něco, čeho ani očima těla nelze viděti, ani obrazností vymysleti, což ale pouhou myslí a rozumem se dá zírati: — všechno toto tedy naučiv se od učitele, kdyby se ho tázal onen žák jeho, zdali, kdyby povstal kdy nějaký muž veliký a božský, jenžby dovedl, aby národové pravdy ty alespoň věřili, když by pochopiti nemohli, aneb ti, kdožby pochopili, prostí nepravých náhledů lidu do obecných bludů nepadali, zda-li by muže tohoto soudil býti božské počty hodným: odpověděl by, tuším, Platon, tolik že vykonáno býti nemůž od člověka, leda by ho nad samou věcí přirozenost postaveného a ne lidským vyučováním, nýbrž vnitřním osvětlením od počátku ponaučeného, sama Boží mocnost a moudrost tak velikou obdarila milostí, takovou posílila mohutností, takovou konečně povznesla velebností, aby vším povrhnuv, po čem zlí lidé žádají, všechno vytrpěv, čeho se hrozí, všechno vykonav, čemu se podivují, na tak spasitelnou víru svrchovanou láskou a mocí obrátiti mohl pokolení lidské. O počtě příslušné že ale marně se ho táží, kdežto lehko poznati se dá, mnoho-li úcty povinni jsme moudrosti Boží, kterouž povznášen a provázen jsa onen muž by si získal o pravé spasení pokolení lidského velikou zásluhu nějakou, jež jest nad pomýšlení lidské.

A jestli se toto stalo, jestli se to hlásá ve spisech a památkách, jestli z jedné končiny, v nížto samotné vyzýváno jediného pravého Boha, v níž i člověk ten se musil naroditi, muži vyvolení po všem okrsku zemském rozesláni, mocností a hlásáním lásky Boží všude roznítiti plameny; jestli tito nejspasitelnější toto učení potvrdivše, krajiny osvětlené zůstavili potomkům; jestli — abych o minulosti nemluvil, které by někdo mohl nevěřiti — jestli za našich dnů všem národům se hlásá: „Na počátku bylo Slovo, a Slovo bylo u Boha a Bůh byl Slovo; to bylo na počátku u Boha. Všecky věci skrze ně učiněny jsou, a bez něho nic není učiněno; jestli k uzdravení duše, aby toto pochopila, milovala, požila i aby k přijetí takového světla bystrost mysli sesílila, volá se k lakomým: „Neskládejte sobě pokladů na zemi, kde rez a mol kazí, a kdež zloději vykopávají a kradou, ale skládejte sobě poklady v nebi, kdežto ani rez ani mol nekazí, a kdež zloději nevypokopávají aniž kradou; neboť kde jest poklad tvůj, tam jest i srdce tvé“ (Mat. VI, 16.); jestli že praví rozkošníkům: „Kdo rozsvídá o těle svém, z těla i žíti bude porušení, ale

kdo rozsvídá v duchu, z ducha žíti bude život věčný“ (Gal. VI, 8.); jestli pyšným: „Kdo se povyšuje, bude ponížen, a kdo se poníží, bude povýšen“ (Luk. XIV, 11.); jestli se praví hněvivým: „Uderí-li tě kdo v pravé lice tvé, nastav mu i druhé“ (Mat. V, 39); jestli se praví svárlivým: „Milujte nepřátely své“ (Luk. VI, 35.); pověřivým: „Království Boží jesti mezi vámi“ (Luk. XVII, 21.); zvědavým: „Nehleďte věci, které se vidí, ale které se nevidí; nebo ty věci, které se vidí, časné jsou, ale které se nevidí, jsou věčné“ (2. Kor. IV, 18.); jestli konečně praví se všem: „Nemilujte světa ani těch věcí, které na světě jsou; nebo všechno, co jest na světě, jest žádost těla a žádost očí a ctižádost světská“ (1. Jan II, 16.); jestli po celém již světě se toto lidu předčítá a s úctou a radostí se poslouchá; jestli po tolika krve prolitých, po tolika hranicích mučeníkův, po tolika křížích, tím hojněji, tím úrodněji vzkvétla Církev až mezi národy divoké; jestli nikdo již nediví se tolika tisícům panicův a panen, kteříž odřekše se manželství, v čistotě žijí, což když učinil Platon, tak velice se obával převráceného svých časův úsudku, že prý obět přinesl bohyni Přírodě, aby mu byl odpustěn hřích tento; jestli všecky tyto věci tak již se přijímají, že jako bylo dříve něco takového tvrditi, tak nyní bylo by nesmyslné tomu odpírati; jestli s touž nadějí, s tímž příslibem ve všech končinách světa, kde lidé přebývají, náboženství křesťanské se zvěstuje; jestli se každodenně v kostelích čítá a od kněží vykládá; jestli se bijí v prsa, kdo se snaží přikázání tato zachovávat; jestli tak nepočetní, ze všech stavů a pokolení krácejí cestou křesťanskou, tak že těmi, kdož jsou opustili bohatství a hodnosti tohoto světa a jedinému svrchovanému Bohu chtějí zasvětit celý život svůj, druhdy pusté se naplnily ostrovy a mnohých krajín pouště; jestli konečně v městech i městečkách, na hradech i ve vsích, v polích i obydlích osamělých tak jasně se ukazuje přesvědčení a touha po odvrácení se od věcí pozemských a po obrácení se k jedinému pravému Bohu, tak že každodenně po celém světě pokolení lidské odpovídá jedním skoro hlasem, abychom vzhůru srdce měli pozdvížené k Hospodinu: proč pak ještě vyzýváme po věcerším opilství, proč ještě v mrtvých zvířatech hledáme výroky bohův? Přejde-li se ale k rokování, tu se více snažíme jméno Platona míti v ústech prdomylných než v srdci pravdymilovnost.

IV.

Kdož ale světem tímto smyslným o-povrhnutí a daši, ctnostmi očištěnou, Bohu svrchovanému poddati a podrobiti pokládají za marnost a nepravost, takoví jinými důkazy se musejí porážeti. Kdož to ale uznávají za dobré a žádoucné, nechat poznají Boha, nechat se poddají Bohu, skrze něhož již ke všem národům tato víra jest rozšířena. Neboť zajisté by to byli sami vykonali, kdyby tolik zmohli, aneb kdyby toho neučinili, neobstáli by bez viny zá-visti. Pročež nechat se poddají Tomu, od něhož to vykonáno, a všetečností svou neb marnou chlubitostí nechat nejsou si překážkou v poznání, jak veliký jest rozdíl mezi nadutými domněnkami některých málo lidí, a mezi patrným spasením a polepšením národův. A kdyby ti mudrci, jejichž jmeny tito se nyní tolik vypínají, opět vstali k životu a našli kostely naplněné, chrámy bohův ale pusté, a že se od žádosti po statech časných a mijejících pokolení lidské vybízí a obrací k naději života věčného, k statkům duchovním a nebeským: zvolali by tuším (kdyby byli tak, jak o nich zaznamenáno jest): Totot jest právě, o čem lidé přesvědčiti jsme si netroufali, ale raději se řídili podle jejich zvyku, než bychom je převáděli k svému poznání a žádání. Proto kdyby tito mužové mohli nyní s námi ještě jednou žiti, poznali by zajisté, koho to mocným působením lehčeji se pečuje o lidi, a některá slova svá i zásady své změnivé, stali by se křesťany, jak skutečně větší díl novějších Platonikův za našich dob učinili; aneb kdyby toto nevyznali a neučinili, zůstávajíce v pýše a závisti, nevím zdaliby s touto neřestí, s tímto blátem byli s to, povznést se k oněm věcem, po nichž že má člověk, učili, přede vším se sháněti a toužiti. Neboť třetí vadou, totiž všetečností u shánění se po odpovědích bohův, kterýmžto se nejvíce pohané našich dob odvracejí od spasení křesťanského, nevím ani zdali by se onino velcí muži byli obírali, poněvadž velmi jest dětské.

V.

At již se to má jakkoli s vynášením se filosofů, to ale každému lze jest nahlédnouti, že náboženství nemůže se hledati u nich, kteří jednu bohoslužbu přijímali s lidem, avšak o podstatě svých bohův, o tom, co jest nejvyšší dobro, rozdílné a odpor-né hlásali výroky ve školách svých u přítomnosti tohotéž lidu. A kdybychom

jedinou tuto závalu viděli napravenou učením křesťanským, již proto žeby se mělo velebiti chvalami nevýslovnými, nikdo upříti nemůže. A všechna ta nepočtená kacířství z řádu křesťanského vyloučená jsou svědkem, že se nepřipouštějí k společnému přijímání svátostí ti, kteří o Bohu Otcí a moudrosti jeho a daru jeho jinak věří a jinak lidi učí, než jak pravda žádá. Neboť tak se věří a učí — a to jest vrch spasení lidského — že filosofie, to jest láska k moudrosti, a náboženství jsou jedno a totéž; proto ti, s jichžto učením se nesrovnáváme, nemají ani svátostí s námi společné. Tomuto méně se jest diviti při těch, kteří i co do samých obřadův svátostních různiti se chtěli, jako někteří Serpentiní a Manichovci a někteří jiní. Ale tím více jest to pozor hodno a chváliti se musí při těch, kteří tytéž svátostí stejně s námi slavi, ale poněvadž v učení se různí a bludy své raději s prudkostí zastávají, než aby je s obezřetností opravili, vyobečování jsou ze společnosti katolické i od učastenství svátostí jakkoli stejných, a vlastní pojmenování i vlastní spolky si vydobyli nejen v řečích ale i v pověrách, jako Fotiniani, Ariani a mnozí jiní. S těmi pak, co rozkolnictví (schisma) učinili, věc se má jinače. Mohli by totiž v obilnici Páně zůstat až do času posledního převívání co plevy, kdyby sami se s tak velikou lehkostí nepodávali větru pýchy a tak se sami od nás netrhali. — Židé pak, ačkoli se modlí k jednomu Bohu všemohoucímu, předce pouze časné a viditelné výhody od něho očekávajíce, počátky nového pokolení z nízkosti vycházející, kteréž s celou jistotou měli v Písmech svých, nechtěli poznati a tak zůstali ve starém člověku. Tomu-li tak jest, ani ve zmatcích pohanův, ani v neřestech kacířův, ani v malátnosti rozkolníkův, ani v zaslepenosti Židův nemůže se hledati náboženství, než u těch jediných, kteří se křesťany katolickými neb pravověřícími nazývají, kteří jsou neporušenosti strážcové a pravdy následovatelé.

VI.

Tato pak Církev katolická po celém širém světě mohůtne rozprostřena, všech bloudících užívá k svému prospěchu i k jejich polepšení, pokud o to dbáti chtějí. Užívat pohanův co pole k činnosti své, kacířův ke zkoušení učení svého, rozkolníkův za důkaz stálosti své, Židův k porovnání krásy své. Jedny tudíž k sobě zve, jiné

vylučuje, jiné opouští, jiným předchází; všem ale podává možnost, zúčastniti se v milosti Boží, i těm, kdož mají býti teprv vyučeni, i kdož z bludů vyvedeni, i kdož sjednoceni, i kdož připuštěni. Tělesné ale údy své, to jest ty, kteří smýšlejí aneb žijí tělesně, trpí co plevy, v nichžto zrno jest jistější ve stodole, než se od slupek těchto vyčistí. Ale poněvadž v této obilnici jest jedenkaždý podle vůle své buď plevou neb zrnem, něčí hřích a blud potud snáší se, pokud buď nenalezl obžalovatele, aneb nepravého minění svého sám nezastává s tvrdošíjnou prudkostí. Vyloučenci pak pokáním se navracejí, aneb ohavně do nepravosti klesají na výstrahu naší opatrnosti; aneb rozkolnictví působí ku evičení naší trpělivosti; aneb kacířství nějaké zplodí ku zkoušení naší v učení známosti. Takové bývají konce křestanů smyslných, kteří se nedali polepšiti ani zadržeti.

Někdy také dopouští Prozřetelnost Boží, že pro některé velmi bouřlivé půtky lidí tělesných vyvrhnutí bývají z Církve křestanské i mužové dobří. A toto potupení neb ukřivdění jestli snášejí s oddanou trpělivostí k vůli míru církevnímu a na žádně nepomýšlejí novoty ani rozkolnictví, ani kacířství, ti ukáží světu, s jakou pravou oddaností a upřímnou láskou se má Bohu sloužiti. Takovýchto pak mužův předsevzetí jest, buď po utišení bouří nazpět jíti, aneb když toto nemohou — buď že táž bouře ještě zuří, aneb aby jich návratem nepovstala zase taková aneb ještě krutší — mají vůli prospívati i těm samým, jichžto povstání a zuření musili ustoupiti beze všeho spolků vylučování až do smrti hájíce a svědectví vydávající té víře, kterou vědí, že hlásá Církvi katolická. A tyto korunuje v skrytě Otec, jenž vidí v skrytě. Řídci jsou tací mužové, ale předce neschází příkladův, ano více jich jest, než by se snad věřiti mohlo. Takto všelikých druhův lidí a příkladův užívá Prozřetelnost Boží k uzdravení duší a k po-učení duchovního lidu svého.

VII.

Proto, předrahý mně Romaniane, přislíbiv ti před nemnohými lety psáti, co o pravém náboženství myslím, nyní uznal jsem příhodný čas, nemoha v té lásce, s kterou tobě jsem zavázán, déle snésti, aby přehorlivé tvé otázky zůstávaly bez nějaké určité odpovědi. Pominuvše tedy všechny,

kterí ani ve svatých věcech neskoumají, ani moudrostí posvěcení nejsou; i ti, kteří v nepravé domněnce neb nějaké závisti pýchající se odchýlili od řádu a společnosti Církve katolické; pominuvše i ty, kteří světlo svatých Písem a milost lidu duchovního, jež novou úmluvou se nazývá, nechťeli přijmouti, a o kterých jsem co nejstručněji promluvil, přidržeti se musíme křestanského náboženství a společnosti té Církve, která katolickou (všeobecnou) jest a katolickou se nazývá nejen od svých údův, ale i od všech nepřátel. Musejí chtíce nechťce i sami kacíři a rozkolníci, kdy rozmlouvají s cizími, katolickou Církvi nazývati nejinač než katolickou; neboť by se jim nerozumělo, kdyby jiným jmenem ji označovali, než kterým se jmenuje po veškerém světě. Základním pak článkem při zachovávání tohoto náboženství jsou dějiny a proroctví, ukazující, jakým způsobem Boží Prozřetelnost v časném řízení pečovala o spasení pokolení lidského, k napravení a obnovení života. Toto-li se věří, život přikázáním Božím přiměřený očistí duši a schopnu ji učiní pochopiti věci duchovní, jež nejsou ani minulé ani budoucí, ale tímž způsobem vždycky zůstávající, nijaké proměně nepodléhající, to jest jediného Boha Otce i Syna i Ducha svatého; a tuto Trojici pokud nám dáno v tomto životě, pochopivše, beze vší pochybnosti nahlížíme, že všechno tvorstvo rozumné, duchové a tělesné jsoucností svou, pokud jest, i útvar svůj má i rádně zachováváno bývá od téhož trojjediného Stvořitele; ne tak aby snad se domníval někdo, že nějakou celého stvoření část učinil Otec, jinou Syn, jinou Duch svatý; nýbrž že všechno spolu a každou bytost učinil Otec skrze Syna, v daru Ducha svatého. Neboť všechno, což jest, jest buď podstata, aneb bytost, aneb přirozenost, aneb může-li se to jakým jiným slovem lépe pověditi, má všechny tři pospolu, tak že i o šobě něčím jest, i vlastním tvarem se liší od ostatních i v mezích řádu věci zůstává.

VIII.

A toto poznávše, jasné míti budeme, pokud to jest lze člověku, jak nutnými a nezrušitelnými a spravedlivými zákony Bohu a Pánu svému podrobeny jsou veškeré věci, v němžto všechno to, co jsme nejdříve přijali za pravé, pouze na slovo uvěřivše, nyní pochopujeme zčásti tak, že to naprosto, jisté býti poznáváme, z části

tak, že vidíme, kterak se státi mohlo a takto státi musilo, tak že lítost máme s nevěřícími, kteří se nám dříve pouze věřícím posmívali raději, nežby s námi uvěřili. Neboť ono svatosvaté človenka početi a z Panny narození, smrt Syna Božího za nás a z mrtvých vstání, vstoupení na nebesa a sezení na pravici Boha Otce, hříchův odpuštění, den soudu a těla vzkříšení se již ne pouhou vírou má za pravé, ale poznává se přiměřeným býti milosrdenství Božímu, které má Pán k pokolení lidskému. Poněvadž tedy velmi pravdivě řečeno jest: „*Musejít i mnohá kacířství býti, aby zjevení byli mezi vámi ti, kteříž jsou zkušeni*“ (1. Kor. XI, 19.), užijeme i tohoto dobrodiní Prozřetelnosti Božské. Neboť z těch lidí stávají se kacíři, kteří by i v Církvi zůstávajíce, bloudili. Když ale mimo Církve jsou, mnoho prospívají, ne snad učíce pravdě, kteréž neznají, nýbrž k hledání pravdy povzbuzující tělesné a k objevení pravdy duchovní katolíky. Jsouť v Církvi svaté nepočetní pro Boha zkušeni muži, ale zjevení nebývají mezi námi, pokud ve tmách nevědomosti své si libujíce, raději spáti volíme, nežli bdíti ve světle pravdy. Proto mnozí skrze kacíře bývají probuzeni ze sna, aby viděli den Boží a radovali se. Užijeme tudíž kacířův, ne abychom jejich schvalovali bludy, nýbrž katolické učení proti jejich nápadům hájíce, abychom se stávali bedlivějšími a obezřetnějšími, i kdy je nemůžeme přivesti k spasení.

IX.

Věřím také, že s pomocí Boží Písmo svaté lidem dobrým, kteří s předcházející pobožností je čítají, dostačí nejen proti všem nepravým a bludným domněnkám. Především ale proti těm jest složeno, kteří dvě přirozenosti neb podstaty již původem svým sobě na odpor stojící přijímají. Některými totiž věcmi trápení a jinými zase potěšení, ne těch, v kterých trpí, ovšem ale těch, v kterých se radují, původem chtějí míti Boha. A navyklosti své nemohouce přemoci, v síti smyslnosti již zamořeni, učí, že přebývají v jednom těle duše dvě: jedna z Boha, kteráž od přirozenosti to samé jest, co Bůh; a druhá z pokolení temností, kterého Bůh ani nezplodil, ani neučinil, ani nevyprýštil, ani nezavrhul, ale které svůj život, svou zemi, své rody a zvířata a svou konečně mělo vládu i nestvořený počátek; a toto prý v jistém čase vzpouru učinilo proti Bohu; Bůh ale

nemohá nic jiného učiniti, a nevěda, jak by nepříteli mohl jinak odolati, nutností povoliv, seslal duši dobrou, jakousi částečku podstaty své, jejížto smíšením a spojením, jak oni blouzní nepřítel byl ukončen, a tento svět stvořen. Nyní ale nebudem vyvraceti jejich mínění, což jsme dílem již učinili, dílem ještě, dá-li Pán Bůh, učiníme: nýbrž v tomto spise důvody, které Hospodin vnuknouti ráčí, pokud jsme s to, chceme dokázati, jak jistá jest proti těmto bludům víra katolická, a jak nemohou mysl děsiti věci ty, kterými povzbuzení přecházejí lidé na jejich stranu.

Toto ještě povím tobě, jenž dobře znáš duši mou, aby v paměti podržel, co tuto nejen pro uvarování osobivosti veřejně pronáším, že cokoliv v tomto spise bludného se může naleztí, mně samotnému musíš přičísti, cokoliv ale pravdivého a příslušně vyloženého, to jedinému všeho dobrého dárci — Bohu.

X.

A pročež to budiž ti patrné a to věř, žeby nemohlo stávatí bludův nijakých v náboženství, kdyby duše za Boha svého nevzývala ducha stvořeného, nebo tělo, nebo stvůry své obraznosti, aneb těchto nějaké dvoje spojení, aneb zároveň všechny tři, nýbrž kdyby v tomto životě se společností lidskou se bezelstně ve věcech časných shodujíc, mysl obrácenou měla na věci věčné, jedinému Bohu sloužíc, který, kdyby netrval nezměnitelný, ni žádný tvor měnitelný trvání by neměl. Že se ale duše může měniti, ne sice prostorou ale časem, každý již ze svých náklonností poznává. Tělo pak že jest i časem i prostorem měnitelné, každý snadno pochopí. — Stvůry pak obraznosti nic jiného nejsou, než smýšlenky z dob tělesných, odtahené pomocí smyslu těla; a tyto uložiti v paměti tak, jak přišly, aneb jeroztríditi, neb rozmnožiti, aneb spojití, aneb rozložití, aneb sraditi, aneb rozptýliti, aneb jakýmkoli způsobem vypodobiti myšlením, jest velmi snadné, těžké ale při hledání pravdy se jich chrániti a uvarovati. Nechtějme tedy stvoření sloužiti raději než Stvořiteli a nemařme mysli ve smýšlěnkách svých, a to jest náboženství pravé. Neboť s věčným sjednocení Stvořitelem musíme i my okusiti věčnost. Poněvadž by ale duše hříchy svými utlačená a zapletená, sama sebou nemohla toho poznati a podržeti, kdyby ve věcech lidských postaven nebyl stupeň pro chápání věcí božských, na kte-

rémž by posilniti se mohl člověk, od života pozemského se nesa k podobnosti Božímu: proto nevýslovné milosrdenství Boží řízením časným, skrze stvoření měnitelné sice ale zákonům věčným poddané, již jednotlivým lidem, již celému rodu lidskému přichází na pomoc, aby zjevná zůstala světu svrchovaná a nējdokonalejší přirozenost Boží. Tato pomoc jest pak za našich dob náboženství křesťanské, které poznati a zachovávatí jest nejbezpečnější a nejjistější spasení*). Zastávati ale proti mnohomluvným a dokázati hledajícím se může mnohými způsoby. Neboť všemohoucí Bůh sám od sebe zjevil, co pravda jest, a k poznání a pochopení jí těm, kdož mají dobrou vůli, přispívá skrze anděly dobré i všeliké lidi. Toho-li ale způsobu užije každý, ježž vidí příhodným býti těm, s nimiž jedná. Já pak dlouho a mnoho přemýšleje, jaké jsem poznal lidi pravdě na odpor štekající a jaké ji hledající, a jaký jsem sám byl, štekaje a jaký, hledaje, za dobré jsem uznal, následujícího užiti způsobu. Cokoliv pravdou býti nalezneš, podrž u sebe a Církvi katolické připiš; cokoliv nepravého najdeš, zavrhní a mně, jenž člověk jsem, odpust; cokoliv pochybného jest, věř, pokud tě rozum nenaučí aneb mocnost ti nepřikáže, že jest hodno zavržení, aneb že jest pravda, aneb že se navždy věřiti musí. Na to tedy, co následuje, měj pozor pilný s myslí zbožnou, co můžeš nejvíce; neboť takovým přispívá Bůh.

XI.

Žádný není to život, který není z Boha, poněvadž Bůh jest svrchovaný život a pramen všeho života; a proto žádný život, pokud jest život, není zlý, nýbrž jen pokud směřuje ke smrti; smrt pak života nic není jiného než hřích. Život tedy,

když dobrovolným přestupkem odřiká se toho, jenž jej stvořil, a z něhož jsoucnost svou má, a když proti zákonu Božímu užívati hledí věcí tělesných, které mu Bůh podřídil, pak směřuje k nicotě, kteráž jest hřích, ne proto, že tělo samo sebou jest nicota, neboť i tělo má nějakou souměrnost částek svých, bez níž naprosto býti nemůže. Od toho tudíž učiněno jest i tělo, který veškeré souměrnosti jest původ. Máť tělo též jistou shodu útvaru svého, bez níž by naprosto ničím bylo. Onen tudíž jest i těl stvořitel, od něhož všeliká shoda, kterýž jest doba nestvořená a nejútvárnější. Máť i jistou krásu tělo, bez níž není tělo; táže-li se tedy, kdo učinil tělo, toho hledej, jenž jest nade všecko nejkrásnější, od něhož přichází všeliká krása. Kdož ale jest tento, než jediný Bůh, jediná pravda, jediná spása všech, první a svrchovaná bytost, z nížto jest všecko, co jest, a pokud jest, poněvadž všecko, pokud jsoucnost má, dobré jest. A proto smrt není z Boha. „*Neboť Bůh neucínal smrti, aniž se veselí ze zahynutí živých*“ (Moud. I, 13.), poněvadž svrchovaná bytost býti činí všecko, což jest, odkudž se i toto bytostí nazývá. Smrt ale všecky věci, které umírají, nutí nebýti, pokud mohou umříti. Neboť kdyby ty věci, jež umírají, naprosto umřely, zajisté v nic by přijíti musily; ale potud jen umírají, pokud méně jsoucnosti chovají. Toto pak se krátčeji takto může říci: čím více umírají, čím méně jsou. Tělo ale méně jest, než kterýkoli život, poněvadž pokud nějakou sebe menší krásu zachovává, skrze život ji zachovává, budiž to již život, jímž každý živočich, aneb jímž se zachovává veškerá příroda. Tělo tedy více podlehá smrti, a proto bližší jest nicotě, proto život, který oblibu máje v užívání těla, Boha zanebdává, směřuje k nicotě, a tato jest hřích.

XII.

Tímto ale způsobem život se stává tělesným a pozemským, a proto se též nazývá tělem a zemí; pokavád ale takový jest, nepřijde do království Božího, ale odejmutu mu bude to, v čem se kochá. Neboť co miluje, méně jest než život, poněvadž tělo jest; a skrze hřích tento i to, v čem si libuje, stává se poníženým, takže rozpadnuvši se, opouští milovníka svého, poněvadž i on láskou k tělu opustil Boha. Neboť prikázání jeho přestoupil, ježto praví: „Toto jez, a z tohoto nejez!“ Proto padá do pokuty, že kochaje se v podříze-

*) K místu tomuto sv. Augustin sám učinil následující poznámenání (Retract. I, 13): „Co jsem řekl: „Toto pak jest za našich dob náboženství křesťanské“ řekl jsem jen co do jména, ne co do věci samé, kterou značí jméno. Neboť co do věci, křesťanské náboženství bylo i u starých, bylo od počátku pokolení lidského až do příchodu Kristova na svět, od kterých časů se právě náboženství, kterého již stávalo, počalo nazývatí křesťanským. Když po zmrtvých vstání a na nebesa vstoupení Kristovu apoštolé o něm počali kázati a mnozí uvěřili, nejdříve v Antiochii, jakož psáno jest, nazváni jsou křesťany. Proto řekl jsem: „Za našich dob křesťanství“ ne že by dříve bylo nebylo, nýbrž že později teprv jméno to obdrželo.“

ném, v chudosti těchto rozkoší svých a v bolestech se postavil do řady tvorův nejnižších. Neboť co jest bolest, jež nazývají tělesnou, než neočekávané porušení té věci, kterou špatným užíváním duše učinila porušení hodnou? A co jest bolest, již slove duševná, než zhavenou býti věcí měnitelných, jichžto užívala duše, aneb užívati doufala? A celé toto jest, to jest zlé, to jest hřích a pokuta hříchu. Jestli ale duše, která tohoto způsobu život lidský vede, přemáhá všechny žádosti, které sama proti sobě vychovala, kochajíc se ve věcech smrtelných, jestli k přemožení těchto žádostí uznává pomoc milosti Boží, jestli Bohu poddána z dobré vůle a s celou upřímností se obnoví a od mnohých věcí měnitelných se navrátí k jedinému nezměnitelnému, jestli obnovena Moudrostí nestvořenou, skrze níž stvořeny jsou všechny věci, kochati se bude v Bohu skrze Ducha svatého, neboť toto jest dar Boží: takto učiněna bude člověkem duchovním, který všecko soudí, aby sám nebyl souzen od nikoho, a miluje Pána Boha svého z celého srdce svého, z celé duše své, z celé mysli své a bližního svého miluje ne tělesně, nýbrž jako sebe samého. Sebe ale duchovně miluje ten, kdo z celého života svého miluje Boha. Na těchto dvou přikázáních celý zákon záleží i proroci. Z toho ale již vyplývá, že po této smrti tělesné, která jest pokutou hříchu prvního, časem svým i toto tělo obnoveno bude k bývalé stálosti, kterou ale míti bude ne samo v sobě, nýbrž v duši, ustálené v Bohu; a tato opět ne sama sebou jest ustálena, nýbrž od Boha, jehož miluje, a proto mohutnější život má než tělo. Neboť tělo od duše život má, tato ale od Pravdy nezměnitelné, která jest jediný Syn Boží, a takto i tělo od samého Syna Božího míti bude život, poněvadž skrze něho jsou všechny věci. Darem pak, jenž duši se podává, milostí totiž Ducha svatého, nejen duše, kteréž se dává, spravedlivou se stává a smírlivou a svatou, ale i samo tělo se obživuje a ve způsobu svém stane se nejčistším. Praví sám Pán: *Vyčistte nejprve co uvnitř jest, a i to, co zevnitř jest, bude čisto* (Mat. XXIII, 26). — Praví též apoštol: *Obživí i smrtelná těla vaše pro Ducha svého, přebývajícího ve vás* (Řím. VIII, 11). Zničením hříchu bude ale zničena též pokuta hříchu. Pak bude lze se tázati: kde jest zle? *Kde jest smrti osten trůj?* Neboť bytnost překoná nicotu a *tak pohlčena bude smrt ve vítězství* (1 Kor. XV, 55.)

XIII.

V ničem pak nemůže uškoditi spravedlivým duch zlý, jehož ďablem nazýváme; neboť i sám, pokud duchem jest, není zlý, nýbrž pokud jest vlastní svou vůlí převrácený. Musí se zajisté přiznati, že i duchové jsou od přirozenostizměnitelní, jelikož jediný Bůh jest nezměnitelný. Ale andělé tou vůlí, kterou Boha více milují než sebe, ustálení a pevní zůstávají v Bohu, a sdílejí velebnost jeho, jemu samému jsouce s radostí poddáni. Onen ale duch zlý více miloval sebe než Boha, a nechťeje mu býti poddán, pozdvihnul se v hrdosti své, a od svrchované bytnosti odpadl a klesl: a proto nyní menším jest, než prve byl, poněvadž toho, co menší jest, snažil se užívati, chťeje býti raději ve své moci, než v moci Boží. Neboť pokud sjednocen žil s bytostí svrchovanou, byl, ač ne svrchovaný, předce více než nyní; jediný totiž Bůh svrchovaný jest. Cokoliv ale nyní jest méně, než dříve bylo, zlé jest, avšak ne proto, pokud jest, nýbrž pokud méně jest. V té zajisté míře, v které méně jest, než bylo, směřuje k nicotě smrti. Což ale divu, jestli z odpadnutí se stává chudoba, a z chudoby závisť, která ďábla pravým ďablem činí?!

XIV.

Odpadnutí toto od Boha, kteréž slove hřích, kdyby bezděky přepadlo člověka, jako zimnice, právem nespravedlivou by se zdála i pokuta, ježto hřešícího následuje a zatracením se nazývá. A tudíž hřích jest dobrovolné zlé, které by nebylo hříchem, kdyby nebylo dobrovolné; a toto tak jest zjevné, že odpírati nebudou ani mužové učení ani zástupové neučených. A proto buď se říci musí, nespáchal se hřích, aneb vyznati nutno, s vůlí byl spáchán. Jak bude ale právem upírati člověk, že dušepáše hříchův, který přiznává, že pokáním se očisťuje, že kajícím se dostává odpustění a že po spravedlivém zákonu Božím zatracen bude, kdo v hříších setrvá? A konečně, jestli hřích pácháme bezvolně, nikdo na prsto není hoden důtky, nikdo nesmí se napomínati; toto-li pak platí, křesťanský zákon, ano všelikého náboženství kázeň musí býti zničena. S vůlí tedy hřešíme. Poněvadž ale skutečně hříchové se páší, o čemž, nevím, že by kdo pochyboval, musejí míti duše lidské svobodnou vůli. Vědělt Buh, že lepší jsou sluhové takoví, kteří slouží z vůle svobodné. Toto by ale nemohli, kdyby sloužili ne z vůle,

nýbrž z přinucení. Svobodně tedy slouží andělé Bohu, a toto prospívá ne Bohu, nýbrž jim amým; neboť Bůh dobra jiného nepotřebuje, poněvadž jest sám od sebe. Jehož ale Bůh zplozil, ten jest též sám o sobě, neboť není stvořen, nýbrž zplozen. Všecky věci stvořené ale potřebují jeho dobroty, svrchované to dobroty, jež jest svrchovaná bytnost; jsou ale méně tyto věci než byly, jestli pro hřích duše méně se nesou k Bohu; neboť kdyby se na celo oddělily, naprosto ničím by se staly. Co se totiž v duši děje náklonností, to v těle prostorem; duše vzdahuje se žádostmi, tělo prostorem. Co se ale říká, že byl člověk od ducha zlého sveden k hříchu, zajisté také vůli svou k němu přivolil; neboť kdyby z přinucení to byl učinil, nijakou by nenesl vinu hříchu.

XV.

Že ale tělo člověka, které před hříchem bylo ve svém způsobu nejlepší, učiněno jest po hříchu slabým a smrti podrobeným, toto, ač jest spravedlivou pokutou za hřích, předce spíše jest svědectvím dobrotivosti Boží než přísnosti. Neboť takto přicházíme k přesvědčení, od rozkoší tělesných že jest třeba obrátiti lásku svou ku věčné pravdě. A jest to znamení vznešené spravedlnosti, spojené s milostivou dobrotou, že trpkými pokutami nabýváme přesvědčení, jak jsme oklamáni v rozkoších tvorův nižších. Neboť i tresty naše od Prozřetelnosti Boží tak jsou zřízeny, že i v tomto těle porušitelném lze nám hledati spravedlivost, vzdáti se vši pýchy a jedinému Bohu, se podrobiti, samým sobě v ničem nedůvěrovati, ale do jeho vedení a ochrany úplně se odevzdati. A tak Božím vedením člověk dobré vůle obrací strasti tohoto života ve prospěch statečnosti. V hojnosti rozkoší a ve štěstí světském zdrželivost svou zkouší a sílí, v pokušeních ostří obezřetnost svou, aby nejen nepadl do nich, ale i bedlivějším se stal a horoucnějším v lásce ku pravdě, která jediná neklame. —

XVI.

Jestli ale Bůh ve své moudrosti podle času příhodného léčí duše všemi způsoby, o nichž se jednati nemůže leč jen snad mezi pobožnými a dokonalými, žádným zajisté způsobem péči o pokolení lidské neukázal dobrotivěji, než že sama Moudrost Boží, to jest: jediný Syn, jednostejné s Otcem podstaty, Otci souvěčný ráčil na se vzíti celého člověka, a Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi. Takto ukázal lidem

tělesným, kteří duchem zírati nemohou pravdu, jsouce smyslům tělesným poddání, na jakém vznešeném mezi tvory místě stojí přirozenost lidská, poněvadž nejen viditelně — toť mohl zajisté i v nějakém vzduchovém těle, pro zrak očí našich zřízeném — nýbrž i on se zjevil lidem v pravém člověčenství; neboť tu přirozenost na se vzíti musil, kterou chtěl vykoupiti. A aby nikdo nesoudil, že některým snad povrhne pohlavím, v muže se vtělil, ze ženy narodil. Nic nečinil násilím, všecko přesvědčováním a napomínáním; neboť přešel již čas starého otroctví, zasvitnula doba svobody, a příhodně ku spáse své poznával nyní člověk, s jakou jest stvořen vůli svobodnou. Zázraky víru zjednal sobě co Bohu, kterýž byl, a utrpením svým co člověku, kteréhož na sebe vzal. A proto mluvě k zástupům co Bůh, matku svou, již mu ohlásili, nepřijal. — A předce praví evangelium, že v mládí byl poddán rodičům svým. Ve vyučování jevil se totiž co Bůh, v dobách věku svého co člověk. Proto vodu maje proměnit ve víno, co Bůh pravil: „*Odstup ode mne ženo, co mně a tobě? Jestě nepřišla hodina má*“ (Jan II, 4). Když ale přišla hodina, kdy umíral co člověk, s kříže poznáv matku, odevzdal ji učeníku, jehož před ostatními miloval. Lidé, oddaní rozkoším, shánějí se po záhubném bohatství; on dobrovolně chudým byl. — Toužili po hodnostech a vládě: on králem býti nechtěl. Tělesné potomky považovali za veliké dobrodiní: on takové manželství a takové potomstvo míti nechtěl. V hrdosti své potupy se zhrozili: on velikou potupu snesl. Krivdy a bezprávi že nikdo nemá snášeti, pravili: jaké jest ale větší bezprávi než zatratiti spravedlivého a nevinného? Bolesti tělesných se lekali: on bičován byl a ukřižován. Smrti se báli: on smrt utrpěl. Smrt kříže měli za smrt nejhanebnější: on ukřižován jest. Všecky věci, po nichž my se shánějíc, neprávě jsme jednali, on zlehčil, zůstává bez nich. Všecky věci, kterých my se straníce, z cesty pravdy jsme sešli, on přemohl, a ne vytrpěl. A žádný hřích nemůže se spáchat, než, když se sháníme po tom, čím on povrhoval, aneb straníme se toho, což on snášel. Celý tudíž jeho život na zemi v přirozenosti lidské, kterou na se vzíti ráčil, bylo učení mravů. Jeho ale z mrtvých vstání zřejmě ukázalo, že nic z přirozenosti lidské nezahyne, poněvadž všecko zůstalo Bohu, zřejmě ukázalo, jak všecky věci slouží Stvořiteli svému buď k potre-

stání hříchu aneb k osvobození člověka, a jak lehko tělo slouží duši, pokud duše poddána jest Bohu. A toto-li se stalo, pak nízádná bytost nejen není sama v sobě zlá, nýbrž ani nic zlého netrpí, poněvadž zlé pojití může jenom z hříchu a pokuty jeho. A toto přirozené učení jest pro křesťany méně vycvičené zajisté vši víry hodné, pro učenější ale všeho bludu prosté.

XVII.

Již ale i celého učení způsob, který dílem zřejmými důvody, dílem obrazy ve slovech a skutečích, ano i v tajemstvích jest příhodný k všelikému ducha vzdělání a vycvičení, sám se nám ukazuje co řád nějaké rozumné nauky. Neboť i výklad tajemství takovým způsobem se vede, že všecko jasnými se přednáší slovy. Kdyby pak jen takové tam byly průpovědi, které lehounko lze pochopiti, ani bychom tak horlivě tam nehledali, aniž tak radostně bychom nalézali pravdy. A kdyby byla v Písmě tajemství, ale znak pravdy by se nenalézal na nich, pak by skutky neshodovaly se s poznáním. Proto, poněvadž bohobojnost v bázni má počátek, v lásce ale se zdokonaluje; za časův otroctví v starém zákoně národ bázni držaný mnoho obřadů s obtíží nesl. Neboť jim to prospívalo k nabytí touhy po milosti Boží, kterou proroci věstili co dar budoucí. Když ale tato přišla, jelikož sama Moudrost Boží vzala na sebe člověka, od níž k svobodě jsme povoláni, jenom několik svátostí velmi spasitelných jest ustanoveno, kteréby v jednotě drželi společnost lidu křesťanského, to jest národ svobodný pod jediným Bohem. Avšak mnoho jiných obřadů, které vázaly národ židovský, to jest lid tomuto jedinému Bohu podrobený, nyní platnost ztratily, zůstávající jenom u víře a vědomosti. — Takto se nyní neváže otrocky, nýbrž svobodně vyvinuje co duch. Kdo by ale již chtěl tvrditi, že nemůže přijíti od jednoho Boha obojí zákon proto, že náš lid není vázán týmiž obřady, kterými byli i jsou vázani Židé; ten by i tvrditi musil, že není možno, aby jeden otec rodinný, na nejvyšš spravedlivý jinou uložil práci otrokům, kterým myslí, že spíše prospěje práce těžká, a jinou zase těm, které za hodné uznal přijmouti za vlastní syny. Jestli ale se zmiňují někteří, že co do pravidel života v starém zákoně jsou menší, v evangelium ale těžší, a proto se domýšlejí, že oboje nemůže přicházeti od téhož jednoho Boha: zdaž se který z nich bude diviti, když

jeden lékař slabším předpisuje jiné léky skrze služebníky své, silnějším ale sám osobně jiné podává k odlhčení neb uzdravení. Jako tedy lékařství vždy totéž učení zůstává a samo se nemění nikdy, třeba měnily se předpisy nemocným, poněvadž se mění naše nemoc sama: tak i Prozřetelnost Boží, ač sama jest naprosto neměnitelná, změnitelnému stvoření předce rozličnými způsoby přichází na pomoc, a dle rozličných neduhův jiným jiná ukládá příkázání a zakázání, aby od nepravosti, v níž počíná smrt, a od smrti samé k podstatě a bytnosti své nazpět přivedla i upevnila ty, kteří od ní se odvracejí, to jest k nicotě směřují.

XVIII.

Ale pravíš mi, proč se odvracejí? Poněvadž jsou změnitelné. Proč jsou změnitelné? Poněvadž nejsou svrchované. Proč nejsou svrchované? Poněvadž nižší jsou než Ten, jenžto je stvořil. Kdo je stvořil? Ten, jenž jest svrchované. A kdo jest tento? Bůh nezměnitelný v Trojici, který skrze svrchovanou Moudrost je stvořil a ve svrchované dobrotě je zachovává. Proč je učinil? Aby byli: neboť jsoucnost každá dobro jest, poněvadž svrchované dobro jest svrchovaná jsoucnost. Z čeho je učinil? Z ničeho. Poněvadž cokoliv jest, nějaký tvar míti musí; a tak třeba bylo nejmenší dobro, předce dobro jest a od Boha pochází. Neboť jestli svrchovaný tvar jest svrchované dobro, nejnižší tvar jest nejmenší dobro. Všeliké dobro ale buď Bůh jest aneb z Boha. Jest tedy od Boha i tvar nejnižší. A co se dí o tvaru, též říci se může o podobě. Neboť ne bez příčiny se chváli i to, co jest nejútvarnější i to co nejozdobnější. To tedy, z čeho Bůh všechny věci učinil, nemá žádný tvar a žádnou podobu a nic není jiného, než nic. Neboť to, co u porovnání s dokonalým nazýváme beztvárným, když má totiž nějaký tvar, ale jen nejprostší a jako počátek tvaru, není ještě ničím, ale v tom že aspoň poněkud jest, od Boha jest. A proto jestli z nějaké hmoty beztvárné učiněn jest svět, tato zajisté stvořena jest naprosto z ničeho. Neboť i to, co ještě neutvořené jest, předce v jistém způsobu již počíná ve tvar přecházeti, již jest dobrodiním Božím útvaru schopné. Dobro jest to zajisté, útvar míti; ale nějaké dobro jest také schopným býti útvaru. A proto původce všeho dobra, jenž dal útvar, sám dal také schopnost útvaru. Takto

všecko, co jest, poněvadž jest, a všecko co ještě není, pokud býti může, od Boha jest. Což jinak lze jest takto pronésti: Všecko útvarné, pokud jest utvořeno, a všecko ještě neútvorné, pokud může býti utvořeno, od Boha jest. Žádná věc ale nenabývá neporušitelnosti, přirozenosti své, není-li ve svém způsobu spasena. Všecka spása ale jest od toho, od něhož veškeré dobro: veškeré dobro, ale od Boha, všecka spása tudíž od Boha.

XIX.

Z toho každý, kdo má oči ducha otevřeny, nezakaliv si je ani neztrhav záhubným se pachtěním po marném vítězství, lehko nablédne, že všechny věci, které se horší a umírají, v sobě dobré jsou, ačkoliv nepravost sama a smrt sama zlé jsou. Nebo kdyby dobroty nějaké nemohly býti zbaveny, neškodila by jim nepravost a smrt; kdyby ale nepravost neškodila, nebyla by již nepravostí. Jestli tedy, o čemž nikdo nepochybuje, dobrotě stojí na odpor nepravost, všechny věci dobré jsou, kterým na odpor jest nepravost. Proti kterým ale stojí nepravost, ty věci se horší; dobré jsou tedy i které se horší; zhoršují se ale proto, poněvadž nemají dobrotu svrchovanou. Poněvadž tedy dobré jsou, z Boha pocházejí, poněvadž ale nejsou dobro svrchované, Bůh nejsou. Dobro tedy, které se nehorší, Bůh jest. Všecka ale ostatní dobra jsou z něho a mohou se zhoršiti sama sebou, poněvadž v sobě samých nic nejsou; skrze něho se ale nehorší, nýbrž zhoršené napravují.

XX.

První ale nepravostí duše rozumné jest žádost: to činiti, co zapovídá svrchovaná pravda. Tak člověk vyhnán jest z ráje do tohoto světa, t. j. od věcí věčných k časným, od hojnosti k nuzotě, od síly těla ku křehkosti; ne tedy od podstaty dobré k podstatě zlé, poněvadž nestává nějaké zlé podstaty, nýbrž od dobra věčného k dobru časnému, od dobra duchovního k dobru tělesnému, od dobra nadmyslného k dobru smyslnému, od dobra nejvyššího k dobru nejnižšímu. Jest tedy nějaké dobro, které když duše rozumná miluje, hřeší, poněvadž v řadě stojí pod ní. Proto hřích sám ovšem jest zlé, nikoli ale bytost ta, kterou duše hřešic miluje. Nebyl tedy zlý onen strom, který prý stál uprostřed ráje, zlé ale bylo zákona Božího přestoupení. Poněvadž ale na přestoupení ná-

Blahověst, roč. IV., díl I., seš. 3.

sleduje spravedlivá pokuta, z onoho stromu, z něhož proti zákazu jedl, nabyl člověk poznání dobrého a zlého. Neboť duše nyní ve svůj hřích zapletená, trpíc pokutu, poznává, jak velký jest rozdíl mezi přikázáním, jež nezachovala, a hříchem, který spáchala; takto zlé, kterému se z výstrahy nenaučila, poznává zkušeností, a dobro, kterým neposlušností opovrhla, horoucněji nyní miluje u porovnání. Nepravostí duše jest tedy to, co spáchala, a těžkosti hříchu jsou tresty, které trpí, a celé toto jest zlé. Tak ani voda není zlá, ani živočich, žijící ve vzduchu; neboť jsou to podstaty. Ale zlé jest dobrovolné se vrhnouti do vody, zlé jest smrt, kterou si dal utopený. Rafije železná na jednom konci ku psaní, na druhém k vymazování jest zhotovena a ve svém druhu dobrá jest a k potřebě naší příhodná. Kdyby ale někdo tím koncem chtěl psáti, kterým se maže, a tím mazati, kterým se piše, rafiji samu by tím nikoliv neučinil špatnou, ačby jednání samo hany zasloužilo; když ale tu chybu napraví, kam se poděje zlé? Kdyby někdo zpríma pohledl do poledního slunce, oči zeslabené se mu zakalí; jest ale proto slunce zlé neb oči? Nikoliv: neboť jsou podstaty. Zlý byl ale onen nevčasný pohled, zlé, které následovalo, oči zakalení. Zlé toto ale býti přestane, když se oči opět zotaví a ve světle sobě přiměřeném budou hleděti. Ani když se toto světlo zraků tělesných ctí co světlo moudrosti, jež osvěcuje mysl, světlo samo nestává se zlým; zlá jest ale pověra, která stvořenému raději se klaní než Stvořiteli. A toto zlé v pouhé nic pojde, jestli duše, poznávši Stvořitele, jemu samému se poddá, a všechny ostatní věci skrze něho sobě poddané uzná. Takto všeliké stvoření tělesné, když náleží k duši, která Boha miluje, jest dobro nejnižší a ve svém způsobu krásné, máť i tvar i podobu. Kdyby se ale v něm kochala duše, která nemiluje Boha, ani pak sice stvoření to samo není zlé; ale poněvadž zlý jest hřích, kterým se v něm kochá, jest i ono pokutou milovníku svému, přivádí ho do těžkostí a krmí prázdny mi rozkošemi, které ani trvání nemají, ani nesytí, ale trápí bolestmi. Neboť když řadu svou skončila jistá proměna časů, opouští člověka krása milovaná, a k bolesti jeho zmizí smyslům a zmítá ho bludy, tak že tu považuje za první krásu, která jest nejnižší, přírodu totiž tělesnou, kterou mu předvádí skrze smysly nečisté tělo jeho, kteréž nepravě miluje, tak že když něco myslí, jest toho

mínění jakoby rozumem poznával, kdežto ho klamou jen stíny přeludův. Jestli ale někdy člověk nemaje víry v celé učení Božího zjevení, ale mítí ji se domýšleje, chce odvrátiti se od tělesných, přichází až k představám věcí viditelných; a tohoto světla, které vidí v jistých mezích uzavřené, v myslí si utvoří prostory nekonečné v práznosti své, a v nich si dělá naději budoucího přebývání; nevěda, že jen žádostivost očí ho zavádí, a že chce za hranice tohoto světa jíti s tímže světem, který ale proto nemá za tentýž, poněvadž jeho zřejmě viditelnou částku převrácenou myslí svou rozšířil do nekonečnosti. Toto ale státi se může nejen světlem smyslným, nýbrž i s vodou, ba i s vínem, s medem, se zlatem, stříbrem, konečně i se samým masem neb s krví neb kostmi jakýchkoli zvířat a s ostatními věcmi toho druhu. Nebo všechno, co jest tělesné, po jednom pohledu se může bezpočtukráte v myšlení rozmnožiti, aneb co v malé prostore viděla do nekonečnosti, může rozestříti tatáž obrazností mohutností. Velmi lehko jest zavrhovati tělesné, velmi těžko ale nemyslíti tělesně.

(Budoucně dále.)

Hrob sv. Cyrilla v Římě.

Na slovo vzatý Dr. Rački, nyní kanovník ilýrské koleje v Římě, v posledním krásném listě svém z Říma, obrací zřetel na starobylý chrám sv. Klementa jakož i na hrob sv. Cyrilla. Píšeť takto*):

„Vzpomínaje na ostatky sv. Klementa, každý pomyslí na sv. Cyrilla i Methodia; chrám tento zajisté, a byt se nebral zřetel na starobylost jeho, u každého Slovana velikou má do sebe vážnost; neb do tohoto chrámu donesli jsou apoštolové slovanští kosti sv. papeže; na prostore jeho, po kterém i my nyní smíme kráčet, chodívali též oni. Ale netoliko to; nýbrž nad to svědčí všechny staré památky, že sv. Cyrill byl také pochován *po pravé straně oltáře* v témž chrámě. Vedle svědectví Františka de Soodo, ježto se nachází v jistém rukopisu vatikánské knihovny, ve XIV. století vzdělána jest kaple „*S. Cyrilli e dextero latere basilicam ingredientium*“, což také potvrzuje i Panciroli i Jesuita Hugo († 1629). Nyní se po pravé straně v kostele nalézá kaple sv. Dominika, v kterouž — jak myslí Ron-

dini — obrácena jest kaple sv. Cyrilla. Kapli tu po svém obyčeji zasvětili jsou otcí svému Dominikáni, jimž od časův Urbana VIII. kostel ten nyní náleží...

Než kde jsou ostatky sv. Cyrilla? Již Baronius († 1607) napsal „*quorum (Cyrilli et Methodii) s. reliquias nuper sub altari in ejusdem ecclesiae sacello per vetusto re-pertas esse accepi*.“ Jak mile jsem dojel do Říma, pospíšil jsem do kostela sv. Klementa, chtěje se tam pomodliti sv. Cyrillu; nebo svaté to místo nevýslovnou jakousi útěchu vlévá mi v duši, kolikrátekli tam vstoupím. Já hledal, kde by mohlo býti místo, jež učení slovanských apoštolův naznačí. „*o desnu stranu oltara?*“ Pomyslil jsem si: Třeba jíti, poptat se do kláštera; snad tu bude nějaké podání. Ale k mé veliké žalosti ni převor, ni syndik klášterní netušili nic o té otázce, aniž mi uměli co pověditi, kde by se chovaly sv. kosti našeho Cyrilla. Jediné tím potěšili mne, že mi dají věděti, když budou letos opravovati podlahu v kostele, a tady kopati, zdaliž by se tu nenašly drahocenné ostatky. Jak píše Vídenská Literaturzeitung d. 17. t. m. nuncius apoštolský u e. rakouského dvora Ant. de Lucca připověděl, že chce pečovati, aby se řečené kosti našly. A zajisté církev římská nemohla by lepšího daru dáti Slovanstvu, než kdyby mu k nastávajícímu památnému tisíciletému jubileu nalezla sv. kosti apoštola jeho. Bylo by dobře, aby se o to zasadil episkopat všech slovanských stran, na něž se vztahovala činnost sv. Cyrilla i Methodia v Církvi a literatuře. Aneb proč by měla onano slavnost obmezena býti na samou Moravu? Však my Chorvatí máme více památek, jež vyniknuli z ducha sv. Cyrilla než Moravané, u nichž dílo sv. apoštolův brzo zaniklo. — Nyní nestává v kostele sv. Klementa, ni jedinké kapličky, ni jediné oltáře posvěceného sv. Cyrillu. — Jediná zevnější upomínka, ježto nás pamatuje naň, jest obraz jeho i bratra Methodia na stěně nade vraty u kostela. Oba jsou vyobrazení jako biskupové východního obřadu; na rouchu s. předu mají tři kříže; oba drží berly, jakových užívají biskupové východní Církve, a mimo to sv. Cyrill drží v levé ruce knihu, z níž jako by četl; — zajisté pěkný to znak *vynálezece slovanské abecedy*. Z kterého věku by obrazy ty byly, nedá se rozhodnouti; avšak to jisto, že jsou velmi staré a nijakou měrou nebudou mladší XIV. věku, kdežto za Gioyena z Orvieto opravovaly se obrazy

*) Viz: Katolickí list Zagrebacki č. 25 t. r.

v chrámovém brodu představující děje z života sv. Klementa.“ —

Tak p. Dr. Rački. — Díky mu za patrnou horlivost, s kterouž se ujímá věci tak žádoucí v našem národě. — Pravda, že by si přáti bylo, aby všickni nejd. pp. biskupové slovanští Cyrilem a Methodiem ziskanych Kristu národův spojenou snahou hleděli nabyti vzácného pokladu, po němž slušně bažíme a přáhneme. Byl by to věru dar neocenitelný, kterým by se zajisté vysoce oslavilo tisícileté naše jubileum. — Avšak nemělo-li by se u sv. Klementa v Římě obnoviti, co tam bylo zašlo za časův netečnosti? Ach, sv. apoštol náš nemá nyní ani kaple, ni oltáře ve svatyni, kdež tak často se byl modlíval, a kdež byl po vůli Boží složil své kosti?! — Nedopouštěj Bože, aby se na to déle musilo toužiti! —

Památky a slavnost sv. Aloisia v Římě.

(Z čas. Oest. Volksfr. č. 146)

Zelené listi, stlané před branou collegia v Římě (Collegium Romanum) vybízí domácho, cizince i poutníka, by vkročil, a uvádí jej po schodech a dlouhými tmavými chodbami vzhůru do nejvyššího poschodí a tam do prostranné klenuté síně, jejížto vchod a stěny buď červené, zlatem lemované tkaniny anebo obrazy zdobí. Obrazy po siní zavěšené ukazují vzorný život angelského mládence, sv. Aloisia; tak n. p. jak slibuje ustavičnou čistotu, odřiká se dědictví, ponejprv přijímá Tělo Páně z rukou sv. Karla Boromejského, posluhuje v klášteře a nemocným, jeho smrt a oslavení. Po několika stupních vystoupíš do dvou menších komůrek, kdež sv. jinoch ondy bydlel a se učival, kteréžto komnaty nyní ovšem v kapli zlatem hojně výšperkovanou proměněny jsou; přede tam ještě u zříš staré dvěře, tentýž strop, rakev, v nížto svatý z počátku odpočíval, kříž, před nímž se často a dlouho modlíval, dva listy, jeho rukou psané a sice jeden bratrovi, druhý učitel i mnohou jinou památku uschovává uzavřená skřín a reliquiáře na oltářích. — Když byl Alois za svatého prohlášen, vyzdvíženo jest tělo jeho z dřevěné rakve a přeneseno do blízkého chrámu u sv. Ignácia a od těch dob odpočívá tam pod obětním kamenem oltáře na pravé straně přiční lodě v rakvi z kamene malachitu podobného, až z daleké Číny přivezeného. Několik set svíc, hořících buď po různu anebo v skupeních osvětluje kapli velkolepě. Na samé rakvi sedí v pravo i v levo angel z bílého kararského mramoru, jeden drží v ruce stříbrnou lilii a kajicnické

roucho (cilicium) a u jeho nohou leží diadem; druhý drží věnec ze zlatých růží a dole spočívá zeměkoule. Oltářním obrazem jest kamenná socha sv. Aloisia, jehož andělé na oblaku k nebi nesou. Tu tedy odpočívají tělesné pozůstatky onoho vtěleného angela a sem přichází za křížem v slavném průvodu, se zpěvem jednotlivé třídy gymnasia, filosofie i bohosloví v slavnostní den, totiž 21. Června. Jeden z jinochů nese eo zástupce celé třídy velkou kytku s nápisem: „Aloisio Gonzaga, patrono coelesti, alumni cl. humanitatis Sodales Mariales“ a postaví ji k hrobu sv. Aloisia. Jiný přináší zbožná přání spolužákův a klade je mezi oba angely na hrob. Každý totiž z učňův napíše své zvláštní tužby, prosby, přání, strasti atd. a jakoby příteli psal, list zapečetí a po zástupci zašle na hrob sv. Aloisia. Panny přinášívaly vyšívané obrázky, skvostné schránky pro nejsv. Svátost, když kněz k nemocnému jde a obětují je s vroucí zbožností sv. mládenci. Udaného dne je o 8 hodině první mše sv., kterouž vždy některý biskup sloužívá a veškeré žákovstvo přijímá u oltáře Tělo Páně. — Po čas osmidenní slavnosti přicházívala ještě mnohé psaní, mnohý dar k hrobu sv. Aloisia od vzdálených paniců a panen. Při ukončení slavnosti ztráví oheň v nádvoří všechny listy, vyšívané obrázky však a jiné dary dostávají missionáři do cizích dílů světa se ubírající, aby jimi obrácence na víru Kristovu podarovali.

Toť stručný nástin obydlí, hrobu a slavnosti sv. Aloisia v Římě. Rozumí se, že k slavnosti nepřichází toliko mládež, nýbrž i dospělí, zvláště rodiče, radující se ze zbožnosti dítek svých a pesající, vidouce, jak něžným způsobem dítky lásku a úctu svou na jevo dávají sv. ochranci čistých duší.

Co činí — a seč bývá vděčnost.

Sv. Dominik s bratrem Bertrandem ubírajíce se kdys do Paříže, setkali se na cestě s několika rytíři německými, s nimiž několik dní dále cestoval. — Šlechtní rytíři, vidouce chudobu řeholníkův, na každém nocehu pozvali je k stolu. Tu čtvrtého dne dí sv. Dominik k soudruhu: „Hle bratře, jak mně to tlačí na svědomí, že se nemůžem těmto lidem ani jediným dobrým slovem odsloužiti za dobročinnost jejich. Poklekněm, a modleme se, aby nám Bůh dal jejich jazykem mluvit i zvěstovati jim Krista.“ — Bratři poklekli, modlili se, a povstavše k nemalému podivení, jali se jazykem německým mluvit o věcech Božích. — A tak to trvalo, až došli do Orleanu, kdežto se šlechtní Němci rozžehnali se sv. průvodci svými.

DOPISY.

[Čechy.]

V Praze v Červnu 1858.

Máj — utěšený Máj uplynul a s ním tolikéž utěšené duchovní radosti, krásné pobožnosti Mariánské. Jak již řečeno, letos vykonávala se pobožnost tato ve třech kostelích Pražských — ve dvou jazykem německým a v jednom po česku. Na Malé straně pod Petřínem v novém chrámcu u kláštera milosrdných sester sv. Karla Boromejského mívali německá rozjímání v. OO. Redemptoristi: *Madlener, Zika, Kotiza* ajv. Den co den býval kostel plný. Na rozhraní Nového města se Starým, v prostranném a pěkném chrámu kláštera voršulinského vykonávala se pobožnost májová též jazykem německým. Rozjímání měli tu vel. kněží *Hanika*, spiritual v k. arc. semináři, *Reinwart*, prof. pastorálky, *Dr. Terš*, vicedirektor arc. semináře, *Jaeger Klem.*, Františkán, *Brocard*, Karmelítan, *Madlener, Zika*, Redemptoristi, *Em. Štika*, kaplan u sv. Mikuláše, *Štolovský* a *Veselý*, křížovníci u sv. Frant. pod mostem. Pobožnost tato, zařízená pečí katolické jednoty, jako za minulých let, rovněž tak i letošního roku zvýšena jest novou ozdobnou úpravou oltáře, začez sluší veřejné díky vzdáti vel. matce *Marii Vincencii*, představené dočteného kláštera. Jak samo sebou se rozumí, místo příležitostné, dojmavé zpěvy a řeči a nad to láska blahoslavené královny Máje vábíly zbožné Pražany po celý měsíc k večerním těmto posvátným radostem. Nejinak bylo u sv. Klementa, kdež se pobožnost vykonávala po česku vždy o 7. hodině, čímž se ovšem nejedným horlivým ctitelům nejsvětější Panny usnadnilo účastenství. Předměty zvolené, k rozjímání byly tytéž, co v kostele sv. Vršily, podle pěkného věcnatého rozvržení p. *Dr. Terše*, a k zbožnému, věrnému lidu, naplňujícímu svatyni, mluvivali tu střídavě pt. vel. kněží:

Babický Vil., katecheta na dívčí šk. u ang. p. *Janda Jak.* kaplan u nejs. Trojice. *Kellner Kar.*, katech. na c. k. vyšší reálce. *Otmann Kar.*, kaplan u sv. Apolináře. *Navrátil Kar.*, kaplan u sv. Haštala. *Srdínko Fr.*, vicedir. v k. arcib. semin. *Schmid Vác.*, adjunkt na c. k. boh. fak. *Schwarz Kar.*, kat. na c. k. malost. dív. šk. *Štule Vác.*, uč. náh. na c. k. akad. gym. *Švehla Vinc.*, kaplan na Smíchově. *Tersch Ed.*, vicedir. v k. arcib. semin. *Tichovský Ant.*, kaplan u P. M. před Týnem.

První a poslední požehnání měl s četnou asistencí vys. důst. p. *Vojtěch Ruffer*, děkan starobylé kapitoly Vyšehradské; ostatní mívali kazatelové. Obraz panenské Bohorodičky ozdoben byl věncem z bílých a červených růží, oltář i chrám Páně slavně osvětlen, anobř i kazatelnu okrášlily vděčné duše zeleným věncem. Pomysleme si, že za večerní doby jezuitskou ulicí jdouce, vidíme osvětlený, lidem naplněný chrám, že slyšíme srdce unášející zpěv při temném zvuku varhan, pak pochopíme výrok jistě dle zevnějšku nikoli sprosté paničky, kteráž k společníci své pravila: „Takováto večerní pobožnost chová v sobě mnoho poesie!“ t. j. mnoho něžnosti, milosti a přináší velké požehnání — tvrdíme my. — Ano, mnoho milosti a požehnání splývá tu na přímluvu Rodičky Boží s nebes ve srdce, nastrojená rozkošnými zpěvy a oživená slovem pravdy věčného Slova, jež nám dala Maria. Kdožkoli jasným okem patří na život nebeské Matky naší, či možná, nepotkává se tu s mnohonásobnou milostí? Ano, směle díme, že slovem Božím, písněmi na oslavu Panny pannen a neposkrvněné Rodičky Páně, vroucími modlitbami rozdílených duší rosa slítování nebeského padá na zemi. A proto jsme rádi, vidouce, že se účastenství v pobožnosti té krásné nikoli úastenství, nýbrž i zmáhá se a roste. Než jsouce z toho nemálo povděční, že se letošním Květnem na třech místech v Praze všady s valným prospěchem vykonávala, nemůžeme utajiti vroucího přání, aby se to příštího roku dělo, ne-li v pěti, alespoň ve čtyřech chrámech. Na Malé Straně totiž bylo by věci žádoucí a zajisté výsoce prospěšnou, kdyby se v některém chrámu milostná pobožnost ta uvedla též jazykem českým. A jak pěkně by se k tomu hodil obnovený kostel Kajetanský, aneb pěkný chrám Páně u sv. Tomáše, aneb i u sv. Josefa! Podobně zdá se nám, že by na hořejším novém městě v kterémkoli chrámu Páně, obzvláště ale u sv. Štěpána tisíce zbožných duší s vroucí radostí příštího roku uvítaly Máj, kdyby se jim dostalo — pobožnosti májové. Nebojíme se, že by se tudy snad ztenčil počet nábožných účastníkův na dosavadních místech, aneb že by chrámy Páně zůstaly prázdné. Jsouť menší města než Praha, up. Lublaň, kdež v 5—6 kostelích po celý Květen oslavuje se královna Máje a sice v každém četnými zástupy. Naopak množství pobožných ctitelův i ctitelek nebeské Matičky naší by se rozhojnilo na všech stranách po městech Pražských. Než i to, jak se nadějeme — dá Bůh!

Že však již příčinou krásné pobožnosti májové pronásíme tužby své a přání, nebudiž nám za zlé kladeno, podotkne-li, čeho dosavad neradi pohřešujeme i u sv. Klementa i u sv. Voršily. Všady, kdekoli se koná pobožnost májová: v Itálii, ve Francouzích, v Belgii, v Němcích, pečuje se o to, aby oltář Rodičky Boží všemožně ozdoben byl živými květinami. Náležíť to takoruka k zevnější úpravě dotčené májové pobožnosti. Nebylo-liž by tedy slušno, aby se katolická jednota na příští rok postarala o tuto milou, přiměřenou, náležitou okrasu. Máme zajisté v Praze *nejednoho* šlechtného majetníka bohatých květincův, *nejednoho* mohli bychom jmenovati sami. Netřeba, tuším, leč důvěrně s prosbou obrátiti se k nim a na úpravu oltáře Mariánského v měsíci Máji ochotně propůjči se tolik květin, že bude ve chrámu Páně nejen srdce plesati, nýbrž i oko. Takovou měrou ale dovrší jednota katolická zásluhy své, ježto má o pobožnost májovou v Praze. A jak utěšené bylo by posléze, kdyby se účastníkům při té krásné pobožnosti na počátku a posledního dne zavdal podnět i dala příležitost k *společnému* přijímání v témž chrámě, kdež se pobožnost vykonává. Jak vědomo, patří to k celku, jelikož Církev horlivým účastníkům v řečené pobožnosti propůjčuje tudíž *plnomocné* odpuštění, pokud vykonáve sv. zpověď, přistoupí k stolu Páně. A nebylo-liž by to k radosti nebešťanům, kdyby se bratři a sestry jejich na zemi v duchu sv. jednomyslnosti *společně* dostavili na hody, jež nám připravila věčná láska Spasitelova? — Ano společné takové přijímání bylo by nejlepší přípravou na celý měsíc, bylo by ale též překrásnou korunou zasvěceného Května.

Od Sázavy v pátek po Božím Těle 1858.

Jsou tomu čtyry leta, co výtečný exercitator a milovaný direktor Pražského semináře p. Dr. Karel Prucha sám osobně vedl bohoslovecké exercicie, a sice dle způsobu a řádu, jakým se konají sv. missie. Na památku exercicií těchto jest posud sv. kříž na hořejší chodbě a pěkný obraz královny nebes v domácí kapli arcib. semináře. V dotčených exerciciích vyložil nám výmluvný p. direktor posvátné dílo a účinky sv. missie, a ukázal, jak velice napomáhají sv. missie ku probuzení pravého ducha křesťanského dodávající síly k životu ctnostnému a spasitelnému.

Od toho času přál jsem sobě, aby mi možno bylo, jednou účastniti se při sv. missii. A hle, přání mé vyplnilo se dříve, nežli

bych se byl toho tehdaž nadál. U nás, na Sázavě totiž, odbývala se sv. missie a sice od 8. do 16. Května b. r.

Málo komu z lidu našeho bylo známo, co vlastně sv. missie jest. Než nevědomosti této používají mnozí bezbožníci, roztrušující lživé zprávy a pověsti, a proto držena jsou u nás přípravná cvičení, v nichž se shromážděnému lidu ukázalo, co jsou církevní missie zevnitřní, vnitřní neboli domácí. Zároveň poučil se lid o generální zpovědi. — Tak pokud možno připraveni, očekávali jsme příchod missionářův. Zavítali k nám dne 8. Května 4 vel. OO. kapucíni: P. Berard Dvořáček, Theodor Mach, Generos Soukup a Electus Petrus; a téhož ještě dne počali spasitelné dílo své.

Byvše od duchovenstva a četného lidu ve slavném průvodu uvedeni do prostranného našeho chrámu Páně, přede vším vzývali Ducha sv. za pomoc a požehnání milosti jeho. A když pak byl důst. p. farář přiměřenou řečí ovečky své odevzdal do rukou velebných kněží, vzešel P. Berard na kazatelnu a v krátké, jadrné řeči pověděl, proč přicházejí. A již tu získal sobě důvěru velmi mnohých, pověděl, že nežádají nic jiného, leč to nejhorší t. hřích.

Rád sv. missie byl týž, jakéhož se vůbec při sv. missii užívá. Přede vším připravovány a vedeny jsou k zpovědi díky a mládež z hodin opakujících; po nich přišli mužové a vdovci, pak svobodní a mužští a posléze panny a svobodné. — Tu ale nemohu opomenouti, promluvíti něco o slavném způsobu, jakým se jednotliví stavové ubírali k sv. přijímání. V určený den totiž po ranním kázání odebrali se ti, kdož měli přistoupiti k stolu Páně, do filiálního kostela na hřbitově na druhém břehu v Sázavě, kdež k nim vždy krátkou řeč učiněno. Pak ubírali se všickni při hláholu zvonů v pěkném průvodu po dvou do farního chrámu zpět, buď růženec se modlíce aneb nábožnou píseň prozpěvující. Po té bývala ve farním chrámu slavná mše sv., při níž podáváno nejsvětější Tělo Páně! — O jak mile bylo dojata srdce každého nábožného křesťana, vidoucího nepřehledné zástupy tohoto lidu! Jakou radostí oplýval každý věrný sluha Páně, vida na své oči, an *jedenácte set* mužů s hlubokou pokorou a patrnou nábožností jako bratří vespolek a díky jednoho Otce, vždy dva a dva kráčeji do chrámu Páně.

A co mám říci o nesčíslných davech lidu, jenž každodenně přicházeli, aby z úst duchovních otců missionářů slyšeli slovo Boží? Nejen domácí, nejen z vřkolních osad

farních, ale z města, obcí, vzdálených 3 i 5 hodin přicházeli na Sázavu lidé na kázání, žádající vykonati sv. zpověď a přistoupiti k stolu Páně. Prostranný náš chrám Páně nestačoval takovému množství lidu denně sem přicházejícího a prahnoucího poslovu a stolu Božím.

Radostí velikou plésaly srdce naše při pohledu na nesmírné množství nábožných posluchačů slova Božího, ale větší ještě potěchou oplývali jsme, spatřující davy kajících, valně se hrnoucích ku zpovědníci. — Jakých radostí okusil a spolu jakové zkušenosti nabyl jedenkaždý zpovídající duchovní ze zpovědi tak skroušených, upřímných a provázených hořkými slzami! A s druhé strany jakého ulehčení, pokoje a potěšení nabývali ti, kdož po mnohá léta hříchy rozličné zamlčevše, svatokrásně přijímali Svátost pokání a nejsv. Svátost oltářní. Přicházeli lidé ku zprávě Boží, kterých nikdo po 10, 20 až i 30 let nikdy u sv. zpovědi a u stolu Páně neviděl. Buďtež za to Bohu srdečné díky vzdány.

Byloť pak těch, již zde sv. zpověď vykonali, okolo 7000 lidí, z nichž v našem chrámu Páně as 6000 přijalo Tělo Páně.

Tu můžeme zajisté zvolati se Spasitelem: „Žeň zajisté jest mnohá.“ Ano, byla to žeň krásná a požehnaná, při níž, Bohu díky! žádný lijavec neb jiná nehoda nebránila lidu denně k nám přicházeti.

Valný počet věřících, obracujících se na cestu pokání jest ale také nejlepším důkazem, jak dojímavá bývala kázání missionářská, mezi nimiž zvlášť vynikala: „O potřebě pokání, o smrti, soudu, pekle, kázání smírlivé, Mariánské a křížové. Nejvíce pohnulo lidem kázání smírlivé čili odprošování nejsv. Svátosti. Kázání toto, ať tak dím, trhalo jako povodeň břehy vši zatvrzelosti a jako prudký víchř unášelo vše v jeden proud svaté kajcnosti a srdečného pláče. Co tu teklo slzí bohumilých, slzí nelíbené kajcnosti, nedá se vypsati.

Podobně mocně působil při mnohých hlas večerního zvonu. Neboť když půl hodiny po klekání zavzněl hlas velkého zvonu našeho, mimochodem řečeno, zvon tento pro velebný a hluboce dojímavý hlahol znám jest po celém vůkolí, když zvon tento v tiché době večerní vybízel jednoho každého, aby poklekl na kolena svá a vroucně se pomodlil za své a všech hříšných obrácení, tu zajisté otrásl a obměkčilo se srdce mnohých, tak že pak slovo Boží tím více účinkovati mohlo.

V sobotu před sv. Janem Nep. posvěcen

jest veliký missionářský kříž, postavený hned před farním chrámem, aby každý, přicházející do chrámu, památný kříž ten viděl, a tudíž upamatoval se na vv. OO. missionáře a na slova jejich, jakož i na sliby své. Avšak netoliko ti, kdož se berou do chrámu aneb vycházejí z něho, tento sv. kříž pozdravují a modlí se u něho, ale i u večer každodenně shromáždují se u něho dívky a dospělé, prozpěvující písně k sv. kříži a k P. Marii. — Z vel. duchovenstva brali vřelého oučastenství při naší sv. missii v. d. náš p. vikář V. Bradáč, pak dd. a vv. páni z Kocerad, z Ondřejova, z Vranova, z Mnichovic, z Janovic, z Kosmic a z Rataj.

V neděli na den sv. Jana Nep. navštívili vel. OO. missionáři nemocné a tím ukončeno jest dílo sv. missie. Téhož pak ještě dne v 1 hodinu odp. rozloučili se s námi ti to vyslancové Páně, udělivše požehnání nejen shromážděným ale i nepřítomným, nejen lidem ale i jich příbytkům, hovádkům, osení i zahradám. S hlasitým pláčem propouštěl je lid, neboť za krátkou tu dobu stali se jemu přemilými.

A ovoce této missie? — Tisícové smíření jsou s Bohem, nasyceni slovem Božím a Tělem Páně, zatvrzelci obměkčeni, vlašni stali se horlivějšími, nepřátelé si odpustili, pozdravení křesťanské nyní všady se ozývá, rodičové dbají více na mravy svých dětí a hospodářové a hospodyně dohlížejí, aby se ve staveních jejich zavedl a šetřil pořádek křesťanský, od missionářů jim schválený a vyložený. Kdybych směl a chtěl blíže pátrati po takových pádech, kdež zvláštním způsobem ukázalo se, jak mocně působí sv. missie, mohl bych Vám jich v krátkém čase více sdělit. Stůj zde aspoň jeden příklad. V jedné sousední farní osadě žil člověk, jenž nechodil do kostela, nechodil ku sv. zpovědi, ale mimo jiné obzvláště každodenním opilstvím veřejně pohoršení dával. Tento člověk přišel více ze zvědavosti, chtěje spatřit, co prý ta sv. missie jest. I přišel, slyšel slovo Boží, a bohudiky, pohnut jsa, vykonal sv. zpověď a obrácen jest. Nyní již se neopíjí, nýbrž práce si hledí, chodí do chrámu Páně a s příkladnou pozorností poslouchává slovo Boží. Patrný, tuším, tu důkaz, že při missii zvláštním způsobem účinkuje milost Ducha svatého.

Zprvu domnívali se mnozí, že není u nás potřebí sv. missie; a nepřátelé její říkali, že hanba jest to pro domácí duchovní, kteříž prý tudy ukazují slabost svou, jelikož si jako na pomoc povolávají kazatelé a zpovědníky odjinud. — Avšak nepřátelé

nyní umlkli, a neznalci již uznávají, že u nás bylo zapotřebí sv. missie. Ano, směle tvrdím, že, ač vyjmem-li málo kterou osadu, zapotřebí by jí bylo skoro všude. Ano, každý horlivý duchovní pastýř, pečlivý o dobrou a vydatnou pastvu pro ovečky své, neopomine, pokud mu to dovolí okolnosti, missionáře do osady své povolati.

Dejž Bůh, aby naplnilo se i o missionářích slovo Páně: „Po vsí zemi vyšel zvuk jejich a do končin okršku země slova jejich. Dejž Bůh, aby tu i tam hodně často ozývaly se řeči jejich; neboť chceme-li pevné hráze vzdělati proti neplechám nevěreckým našeho věku, nad jiné platněji pomohou nám sv. missie a svorné úsilí obětovného duchovenstva. Avšak již dosti o tom.

Kojíce se naději, že vv. OO. missionáři na přes rok opět zavítají k nám, aby obnovili a upevnili dílo letos vykonané, žádáme vroucně Boha, aby požehnal koruně roku dobrotivosti své (Zalm LXIV, 12.) a hojně odplatil těm, kteříž nám takové vzácné a radostné hody připravili. V. P.

Ze Soběslavi d. 28. Června 1858.

Dne 20. Června t. j. v neděli 4. po sv. Duchu světili jsme u nás novou naši křížovou cestu, o níž v těchto listech již dvakráte byla řeč. Chtíce se osadníkům milým za hojnost štědrých darův poněkud zavděčiti a navštěvovatelům křížové cesty plnomocných odpustkův pojistiti, obrátil se vele důstojný pan děkan k velebným otcům ze řádu sv. Františka do Jindřichova Hradce, žádaje, aby nám v tomto předsevzetí laskavě přispěli. I neváhali velební otcové nabídnutí takové ochotně přijmouti: a tak nám lze bylo, na slavnost tuto nikdy ještě zde nekonanou, lid náležitě připravit. Držela se toho dne slavná zpívaná mše sv. za všechny živé a mrtvé dobrodince, jenž k tomuto bohumilému dílu jakkolivě byli přispěli; při ranním a velkém kázání skládaly se všichni srdečné díky a zvali se všickni k utěšené této slavnosti, kterouž štědrými dárky svými učinili možnou. O 12^{1/2} hodině zavítali velební otcové P. Guardián sám co světitel a P. Camillus co kazatel. Zbožný lid se již nemohl ani 2^{1/2} hodiny dočkat, kdež se svěcení odbývali mělo. I sešlo se veliké množství nábožného lidu z blízka i z daleka. Ano mnozí po ukončených velkých službách Božích ani domů nešli, zůstavše ihned v chrámu Páně, aby si pojistili vhodného místa, odkudž by všecko viděti bylo. V určitou dobu ubírali jsme se v slavném průvodu při hlaholu zvonů a zvuku střelby

do chrámu Páně, ve všech prostranstvích přeplněného, kdež nás již i c. k. páni úředníci a slavná městská radla očekávali. Intonirovalo se „*Veni sancte Spiritus*.“ Na to bylo kázání. Velebný kazatel v jadrné řeči vykládal původ rozšíření a užitečnost křížové cesty. Po řeči té přikročilo se k samému svěcení. Napřed uprostřed presbyteria vysvěcen byl kostel co Hora Kalvarie, pak se světily dole v lodi všechny obrazy křížové cesty najednou a na to jednotlivá zastavení. Velebný světitel p. Guardián, provázený 5 kněžími, světil každý obraz zvlášť, načež ihned u každého křížové cesty modlení následovalo. Vroucí pobožnost jevila se na tváři všech, neboť velebný světitel s takovou opravdovou nábožností svěcení toto konal, že bylo viděti, že jest mužem modlitby. Po ukončeném svěcení bylo závěrečné kázání, v němž nám P. Camillus připomínal, jak milosrdenství Boží člověka nikdy neopouští, ano i tenkrát mu dobře činí, když v přepychu svém vzdaluje se Pána Boha. I ukazoval na to, že Bůh prostředkem této křížové cesty trůn svého milosrdenství uprostřed nás založil. Když pak lid napomínal, aby častěji Spasitele nebeského na křížové bolestné cestě Jeho doprovázel a všech bídnych a opuštěných k Ježíši Kristu, tomuto těšiteli všech zarmoucených volal, při tom všem z plnosti srdce, děkujíc Pánu, nezůstalo žádné oko suché. „*Te Deum laudamus*“ ukončilo se 3/4 utěšenou slavností tato a každý potěšen vracel se domů. Věru přáli bychom duchovní této pochoutky každé obci, který nemá důstojné křížové cesty.

Nebude snad od místa, když o této naší křížové cestě něco blížeji podotknu. Jest malována mistrným štětcem p. Jana Quasta, vèhlasmého malíře na skle v Praze. Dali jsme ji dělati na cinkovém plechu, aby měla větší stálost. A věru nelitujeme toho, neb výtečný umělec práci svou výtečně vyvedl. Každý jednotlivý obrázek má svou krásu. Co se mne týká, líbí se mi nejvíce 1., 3., 7., 8., 12., 13. a 14. zastavení. Jest vzdělána podle Führicha, jehož křížová cesta až dosud za ten nejlepší se považuje. Každý jednotlivý obraz jest sám v sobě 4 střevice dlouhý a 2 střev. 10 palců široký, což s rámem a hořejší a dolejší okrasou asi 8^{1/2} střevice výšky a 5 střev. šířky obnášeti bude. Rámce dle gothického způsobu vzdělal p. Josef Racháč, truhlář z Třeboně. Pozlacení zlatobilá dílo se v Bechyni od důkladného štafira Antonína Stulíka, jež tuto veřejně a svědomitě každému k podobné práci poručujeme. Každá jednotlivá štaice stojí

nás ouhrnkem 112 zl. 30 kr. v. č., z čehož malíři 70 zl., řezbáři 17 zl. 30 kr. a štafírovi 25 zl. připadlo. Celá křížová cesta stála nás i s postavením 1612 zl. 30 kr. v. č. Povážíme-li značnou tuto sumu peněz, pomyslíme-li, že jsou to peníze od samých dobrodincův a že mimo to na oltář Panny Marie 230 zl. stř., na kazatelnu 112 zl. stř., na oltář Ježíška, sv. Jana Nepom. a sv. Jana Křtitele 90 zl. stř.: tedy dohromady 432 zl. v stříbre již dříve se bylo sešlo a to všechno během ani skoro celých 4 let, bez všeho dlouhého napomínání, bez všech sbírek jen na daný mezi lid hlas: musíme se diviti, že v našem, požárem a hynutím řemesla soukenického, jenž jest hlavní pramen výživy zdejšího obyvatelstva, poněkud ochudlém městě takové věci státi se mohly. Než v tom jeví se patrně prst Boží, kterýž v slabých moc svou dokonává, a jestliže komu — milosti Boží přičísti musíme všechnu zásluhu, anaz srdce dobrodincův podivuhodně zahrála. Jevilo se účastenství věru nad míru veliké. Mali a velcí, chudí a bohatí závodili spolu; slavné měšťanstvo z pivovární kasy, obětovalo 150 zl. stř. Nalezli se dobrodinci, kteří po 20, 30, 45 zl. stř. přispívali. Ano ke mně samému přišla chudická žena, řkouc: „V. P. Schovávala jsem si tyto 2 zl. stř. na truhlu! Ale já myslím, že mi přecpe prkna dají od města, až umřu! Račte je tedy přjmouti na tu naši křížovou cestu, abych měla u Pána Boha také nákou zásluhu!“ Takových příkladův srdečné ochotnosti mohl bych já i P. *Lešetický* a *Nowák* mnoho ještě podati, kdyby si to štedří dárcové ve své skromnosti byli nezapověděli. Jeden dobrodinec, který na oltář P. Marie 24 zl. a na oltář Ježíška 11 zl. v stř. přispěl, navštívil mne, přinesl mi tu potěšitelnou zprávu, že obětuje na křížovou cestu 20 zl. v stř. a že si je mhu, kdy chci u něho vyzdvihnouti. Potkav jednou dobře známého osadníka, řekl jsem: „Nu co nám dáte na křížovou cestu?“ — načež přijda, přinesl 30 zl. stř. a když jsem se tomu podívil, řka: „Toť dáte na celou štaci?“ odpověděl, že si to tak se svou manželkou vyjednali, a že jsou volní, dosaditi, coby ještě na celou štaci scházelo, načež skutečně ještě 15 zl. stř. přinesl! Nejsou-liž toto důkazové nábožnosti našeho českoslovanského lidu? — Nemusí-li srdce plésati v těle, vida takovou oddanost k Bohu, k dobré věci a svatému náboženství?!

Velebný pan děkan *Matouš Nikodem* krásným příkladem všechny předcházel, darovav nám značnou sumu k docílení bohu-

milého díla. A tak očekávati můžeme, že se nám s pomocí Boží podaří i ostatní 3 oltáře slušně a důstojně ozdobiti. Křížová však naše cesta a všechny ozdoby, v našem chrámu Páně se nalézající jsou a budou věčným pomníkem nábožnosti zdejšího měšťanstva, jehožto oddanost k Bohu a k dobré věci slušně zde u veřejnost oznamujem, protože zasluhuje čest každá osada, kteráž miluje okrasu domu Božího. Buďtež tedy vzdané díky a čest nábožnému městu Soběslavskému!

Z Českých Budějovic v Červnu 1858.

Naše město bude se moci v krátce honositi ústavem, jehožto důležitost jest nesporná. Položeno tu totiž základní kámen k *sirotčinci*. Ovšem zde ve městě, čítajícím asi 16000 obyvatelů, dávno již cítěno potřebu tak blahodinného ústavu, zvláště ale r. 1832 a 1836, když byla cholera po uchvácených rodičích hejna sirotkův zanechala. I počalo se také již tehdy sbírat. Než sbírky ty i s odkazy rozličnými i s úroky během několika let vzrostly toliko na 4231 zl. 30 kr. Roku 1857 věnoval JM. p. biskup k účelu tomu 2000 zl. a tak některými příspěvky na 9436 zl. 21 kr. stř. — Náklad na ústav páčeno na 47987 zl. 54 kr. a sice práce řemeslnické na 21631 zl. 42 kr., stavivo pak na 26356 zl. 12 kr. kromě místa. Tu nesnadno ještě bylo podniknouti takové obtížné a nákladné práce. Než Bůh slitoval se a sirotkům vyskytl se dobrodinec, nad míru štedrý dobrodinec, o Budějovicích jinak již přehojných zásluh mající. Jestliž to šlechtný p. *Vojtěch Lanna*, císař. kr. lodmistr, jenž kromě toho, že daroval dlužné upsání na 3790 zl. stř., netoliko místo věnoval k cíli tomuto, ale i veškerá řemeslnická a nádennická práce zapraviti se uvolil, načež městská obec stavivo dáti se zavázala a majetníci hospodářství a koní z části práce potažné obstarati slíbili. A nyní již, buď Bohu díka, se staví; dne 2. Června byl základní kámen slavně zasvěcen. Byliť tu přítomni všichni zdejší hodnostáři i měšťané, jakož i zástupy jiného lidu. Nejdůstojnější pan biskup téhož dne po *Veni sancte* sloužil tichou mši svatou, načež vystoupiv na kazatelnu, dojmavými slovy líčil bídu a strasti sirotkův a poukázal na blahé následky, z tak důležitého ústavu vyplývající a posléze srdečně vyzýval všechny přítomné, by k tomuto účelu dle možnosti přispívali. Po ukončení řeči při hlaholu zvonův ubíral se nejd. p. biskup, provázený p. alumny a obsloupený důstoj. pány kanovníky, k místu

stavby, a všechny úřady se přidružily. Důstojný pan generální vikář a probošt kapitulní Dr. *Vojtěch Mokřý* četl na to základní listinu, kteráž se zároveň s kamenem vložila, načež obyčejným způsobem kámen posvěcen jest. Nejdůstojnější pan biskup ku konci této slavnosti doručil městské radě 60 kusů c. k. rakouských dukátů co příspěvek a založení jednoho nadání v tomto sirotčinci. — Žehnejž Bůh stavbě této, i blahoslaviti rač všem, již se svými křesťanskými dary stali zakladateli ústavu tohoto! — V krátce po této slavnosti (5. Června se odebral náš neunaveně horlivý vrchní pastýř na visitaci, odkud se teprv 17. Července navrátí, avšak ještě jedenkrát v měsíci Srpnu nastoupí visitací cestu do míst, blíže Budějovic ležících. —

Nemohu se též nezmíniti o *provolání*, kteréž nejdůstojnější pan biskup učinil ku svým diecésanům. Činím to proto, jelikož jest to věc, pro každého Čecha veledůležitá. Jsouť pak — nejlépe bych původní místo uvedl — dotýčná slova následující (Ordin. hlasy č. 11.): „Teď mám na vás ještě jednu velikou prosbu, a doufám, že mě neoslyšíte. Přicházím k vám ve jmenu svatého Jana Nep., žádaje vás o almužnu. Vím dobře, že málo kdo z vás vládne bohatstvím, než známa mi jest vaše dobročinnost, vaše účinná křesťanská láska a ochotnost pomáhati, kdykoli se jedná o nějaký bohumilý a svatý skutek. Kdykoli jsem pozdvihl hlasu svého, a vás prosil o nějakou almužnu ku podpoře pohořelých anebo nějakým jiným neštěstím postížených lidí, vždy jste mně vyslyšeli, a by se to bylo týkalo duchovních aneb tělesných potřeb krajin a zemí sebe vzdálenějších. Teprv nedávno jste přinesli znamenitý dar, kterýž 2141 zl. a 13½ kr. na stř. obnášel. Ku podpoře milých souvěrců našich na východě pod tureckou vládou žijících. Stkvělý to a patrný důkaz vašeho hřesťanského a laskavého smýšlení. Mnohé též oběti přinášíte na zvelebení jmena Božího a rozšíření svaté Církve katolické v Asii, v Africe a Americe, přistoupiť u valném počtu k bratrstvu sv. dětinství, k bratrstvu Mariánskému a Leopoldinskému a vzkládající na oltář křesťanské lásky znamenité dary. Rozšiřující lásku svou a dobročinnost na celý svět, nechtějte, moji drazí, srdce své zavřítí před tím, co máte na blízku, což takofka stojí před očima vašimi, a což se tak načitě dotýká vlastní vaší diocese a sice jednoho místa netoliko svazkem sousedským s vámi spojeného, nýbrž i proto nám milého, že se v něm narodil náš svatý Jan Nepom.“

Stojí tam chrám krásného a ušlechtilého slohu stavitelského, kterýž však v pomínulém století co nepotřebný byl zavřen a špižirnou na obilí a skladem rozličných věcí učiněn. Chrám tento se však zase rozmnoženému lidu stal potřebným a nad to výše povinnost a úcta k Bohu káže, aby se mu tento dům k jeho službě zasvěcený, v postupu času ale odcizený, zase navrátil. Pomáháme-li ve vlastech cizích stavěti kostely, pomozme též milým sousedům a spoludiecésanům svým v Nepomuku, aby mohli ten sešlý chrám opravití a k předešlému, Boha a velebné služby jeho důstojnému stavu navrátilí; neb k tomu velikého, jim nedostižitelného potřebí jest nákladu, kterýž by se však účinným přispěním všech věrných, křesťanských duší snadno dal zapraviti. Svatý Jan Nepomucký, kterýž s výše nebeské zehnjícím okem se dívá dolů na své milé rodiště, zajisté i s potěšením divati se bude na každý krejčárek, kterýž upřímným srdcem na ten bohumilý cíl a konec budeme obětovati. Až pak v opraveném a obnoveném kostele nábožné zpěvy a modlitby budou se rozléhati, až se v něm nejsvětější tajemství víry naší budou zase jako ondy před drahými lety konati, až se jméno Boží v něm bude zase zvelebovat a chrám ten, kterýž se chtěl již v zříceniny rozpadnouti, v obnovené kráse tu zase státi bude: pak moji milí, zaraduje duše naše, že i my jsme v tom díle Božím měli oučastenství.“ Tak zní vyzvání. Není pochybnosti že jako vždy i nyní ukáže se křesťanská láska upřímného lidu našeho. V. Č. B.

[Ostatní Rakousko.]

Od sv. *Hippolyta* v Červnu 1857.

Srdce radostí maje naplněné, přicházím také s listem svým k Vám, nesoudě, že by snad v našem okolí nějaký dopisovatel mně byl předešel. Pudilo mě to, Blahověstem uveřejniti zprávu, bohumilou zprávu, kteráž mnohou duši naplní potěšením. — Dříve ale musím nastíniti truchlivý obraz.

Jak smutné jest ve Vídni duchovní položení českoslovanských bratrův našich, jak málo jsou duchovní potřeby jejich opatřeny, o tom již častěji Blahověst pojednával. Jak smutný jest ale duchovní stav tisíců a tisíců bratrů našich, kteří za našich dnův téměř jako otroci v potu tváří na Vídeňsko-Linecké dráze se lopotí; toť uvážiti nelze leč očitěmu svědku. Tito ubozí heloti novodobného průmyslu přenášejí hory a pahrbky, vyvyšují údolí, křivé a ostré cesty snahou je-

Z Krakova v Červenci 1858.

jich stávají se rovnými drahami. Nahledneme-li ale do srdcí jejich, ach, jakové tam pahrbky všeliké neřesti a hluboké údolí spustlosti a bezbožnosti. Málo který z nich naučil se kráčet po rovné a přímé cestě, po stezkách ctnosti a spravedlnosti, po cestě zákona Božího. V neděli vídáváme je ve vinopalnách a na ulicích. Do kostela nenahlednou, poněvadž prý německému kázání nerozumějí. Truchlivým divadlem jsou tolikéž i boudy, vystavené z drnu aneb z prken. Nelze tu bez soucitu hleděti na tolik zanedbaných dětí, které nic dobrého vůkol sebe nespátrují; na odrostlé mladíky, ani zápasí se smrti duchovní, na muže, ani nezřídka rouhají se Bohu, na ženy, any pláčou a nařikají! O jak mnohý mladík a mnohá mladice přinesou pak pokazenou duši do dědiny své! A kdo neví ze zkušenosti, že jediný nahnílý úd může nakaziti i ostatní údy? „Český Rakušan“ přijde do otčiny své, uškodí celé obci a osadě.

Kdož by, maje lidské srdce v těle, vida opuštěnost, bídu, strast a porušení duchovní těchto našich krajanův, kdo by, ptám se, nezateskl nad bídou jejich? Ó srdce ale nezplésá, když uslyší, že již lepší časové nastali, že alespoň u nás v městě sv. Hippolyta, politování hodným krajanům našim lepší se otevírá budoucnost? — Náš nejdůst. p. biskup Ignác seznav dobře onen smutný stav a potřebu potravy duchovní pro lid náš, otcovskými slovy poručil krajany naše horlivému knězi, Ed. K., aby jim každou neděli slovo Boží hlásal, by je poučoval, napomínal, těšil. Zřetelný důkaz to apoštolské horlivosti milovaného velekněze našeho, který se právě otcovsky ujímá těchto opuštěných *cizích* oveček a péči má o jejich blaho v srdci. A jak blaze působí slovo Boží v ducha ubohého tohoto lidu našeho, lze každou neděli viděti. Kterak se tu radovati musí každé křesťanské srdce, vidí-li, ani kráčet počínají v pravdě ti, kteří dříve o ní nic neslyšeli, užíjí je, ani chvátají do chrámu Páně, kteří se mu byli dříve vyhýbali; — kterak ale zaplėsá člověk, když užíjí, an po každém kázání tolik málomocných přichází do zpovědnice. Slovo Boží *slovanským* jazykem hlásané *slovanském* národu nepadá na skálu.

Díky našemu nejdůst. pastýři za jeho otcovskou péči. Bůh mu to odplaf. Bůh posilniž onoho horlivého kněze a díky mu za jeho obětovnou práci, kterouž koná z lásky ke svým rodákům. A. T.

Znaje jakou důležitost přičítáte ovšem i zbytečkům katolických bratří našich Unitův mezi Rusíny, nadějí se, že Blahověstu Vašemu přijdu vděk některými zprávami o stavu Církve jejich v Haliči. Nejprve promluví o eparchii čili diecesi Přemyslské, Samborské a Sanocké. Buďte Vám vědomo, že tři diecese tyto stojí pod správou jediného biskupa, kterýž má sídlo své v Přemyslu nad Sanem. Nynější nejdůst. p. biskup jest *Rehoř Tachimovič*, jenž byv od r. 1841 suffraganem metropolitů Lvovského, od r. 1849 spravuje rozsáhlou diecesi. Pravidl jsem „*rozsáhlou diecesi*“, neboť se rozkládá po 10 krajích západní Haliče a čítá 40 děkanství. Avšak nebývalo tak za starodávna. Druhdy to bývaly tři biskupské stolice, z nichž dvě pohromami věku zašly. Co se dotýče kostelův a klášterův, kněžstva i lidu, nejlépe, tuším, poslouží se Vám přehledem.

Kněží vesměs čítá se	801;
mezi nimiž	
kanovníkův skutečných	7
kanovníkův čestných	5
děkanův	40
profesorův	11
farářův	540
lokalníkův	131
expositův	24
kooperatorův	40
koadjutorův	17
polních kapl.	4
deficientův	6
neomystův	8

Kostelův čítá se v celé diecesi 1269, z nichž jest 714 mateřských a 555 filiálních. Duchovenstvo vzdělává se ve čtyřech seminářích v Přemyslu, ve Lvově, ve Vidně a v Římě. Nejvíce chovancův čítá se v semenisku Lvovském, jelikož se tam vzdělávají bohoslovci 1., 2. a 3. roku, načež vrací se do Přemyslu, kdež čtvrtým rokem dokonávají theologická studia. V jednom i druhém semenisku čítá se nyní 60 chovancův Přemyslanův. Mimo to vychovávají a vzdělávají se rusínští kněží tolikéž v seminarium Vídeňském: jeť jich tam tohoto roku 9, jeden kněz a 8 bohoslovcův. Posléze nalézají se též v Římě v semenisku sv. Athanasia 2 rusínští bohoslovci, *Sembratovičové*, z Přemyslské diecese. Stipendistův čili zámkův VII. a VIII. třídy gymnasiální, kteřížto mají příštími roky postoupiti do theologie, jest 32. Tolik o duchovenstvu sjednocené Církve ruské, pracujícím na vinici Páně. Než

máme v Haliči bohužel již jenom několik klášterův druhdy kvetoucího řádu Basiliánův, nemálo zasloužilých o vzdělání ruského kněžstva i lidu za minulých časův. V Přemyslské diecesi zachovalo se jich do dnešního 7 pod vrchní správou protohegumena kněze *Modesta Maciejevského*. Jsou to kláštery v Dobromilu, kdež se nalézají noviciát, v Drohobyči, v Lavrově, v Žolkvi, v Krystynopolu, v Krechově. Panenský klášter téhož řádu, jest jenom jedinký v Javorově, kdežto 6 panen Basiliánek pečí svou vzdělává mládež v národní škole.

Hle, to stručný statistický přehled ruské sjednocené církve v biskupství Přemyslském. Známě Vám, že z dávných časův i v starobylém Krakově našem zachovala se fara unitská, ku kteréž náleží 1018 duší slovanského obřadu. Duchovní správa na památné faře té svěřena jest knězi J. Lavrovskému, učiteli náboženství na gymnasium Krakovském. Fara tato není leč upomínkou na onen věk, kdežto se shromáždžovalo četné panstvo z zemí ruských na památném Vavlu našem při dvoře královském a na sněmech krajinských.

Co se dotýče arcidiocese Lvovské, budoucně, ač bude-li Vám vděk, podám tolikéž podobné zprávy, máje za to, že bychom sobě upřímně všimati měli důležité Církve té, jež měla i mohla býti millionům za magnet, přitahující ke středu pravé jednoty katolické ke skále Petrově, na kteréž vzdělal Pán Církve svou. Že se to nestalo za minulých časův, to pohříchu na mnoze vinou rozličných lidí a sběhem všelijakých neblahých okolností. Avšak nyní, kdežto unitská církev jest takorba na samé rakouské císařství obmezena, nyní, pravím, věru byl by čas, aby se napravily dřevní vady a poklesky. Známe, oč se usiluje se strany protější. Kdo se podíval za hranice ruské do Polska, dobře ví, neslituje-li se Pán, sjednocená Církev Chelmská s těžkem na dlouze ostojí. Jsou to tam poslední zbytky velikolepé svatyně. Na trůně ruském vládně sice dobrodružý Alexander: avšak zlý onen duch, který za Kateřiny II. a Mikuláše I. násilím a podvodem pohubil milliony katolíkův ruských slovanského obřadu, nevymřel dosavad. A předce zdá se mi, že právě za dnův našich unie na zásadách sněmu Florentského nabývá důležitosti snad nikdy nebývalé. Nedivte se mi tedy, horlím-li o zachování a zvelebení její v naší Haliči.

CÍRKEVNÍ KRONIKA.

Z Prahy. J. Em. náš nejduš. arcipastýř navrátí se ze svých visitačních cest dne 9. t. m. a odebere se, jak doslycháme, bez delšího prodlení do *Fuldy* k hrobu sv. Bonifacia, kdež letošního roku nejduš. pp. biskupové opět exercicie konati budou. Rozjímání bude tam míti kněz z řádu Karmelitův p. *Ambrož Kaes*, co bývalý zpovědník u Karmelitánek na hradě Pražském a co důmyslný hlasatel slova Božího v Praze vůbec známý. — Do Prahy zavítá J. Emin. až k udílení svátosti svěcení kněžstva; podjáhenství a jáhenství bude udělovati J. M. světicí p. biskup. Ačkoliv, jak svrchu praveno, nejduš. p. kardinál přítomen bude biskupským exerciciím ve *Fuldě*, předce se zúčastní i v našich kněžských exerciciích. Mámeť uslyšeti *considerace* z úst jeho.

— V příštím měsíci Srpnu bude neunavený etih. kněz *Fr. Havránek* na třech místech ředitelem duchovních cvičení kněžských, nejprve v Břevnovském klášteře (od 26. do 30. Července), pak v Broumově (*první* od 9. do 13. Srpna, *druhé* od 16. do 20. Srpna), posléze ale v Pražském semináři pro duchovenstvo z arcidiocese. Poslední tyto exercicie, jak vědomo, odbývati se budou při konci měsíce Srpna od 23. do 27.

— Na den sv. Petra a Pavla slavila jednota katolických tovaryšův našich výroční památku založení svého, způsobem důstojným. Rázne to fernesnictvo shromáždívši se ráno v Týnském chrámu Páně okolo 7. hodiny, vyšlo z dotčeného kostela za svým praporem, ubírajíc se ve slavném průvodu k Vyšehradu. Než průvod tento nebyl letošního roku *poprvé*. Co mu dodalo *váhy*, jest chvalitebné a valné účastenství pp. starších mistrův a měšťanův Pražských, kteřížto se byli letos po více jak 50 letech k slovu duš. kněze kanov. *M. Heinricha*, vysoce zasloužilého faráře Týnského, vydali na pout Vyšehradskou. Rázni tito mužové katoličtí kráčeli za duchovenstvem (pt. kk. *M. Heinrichem*, *J. Fabianem* a *K. Kellnerem* atd.) a zpěv, provázený hudbou, rozléhal se z tisícových úst po Praze. U Botiče, na rozhraní mezi Prahou a Vyšehradem, čekali pak pp. mistři a měšťané Vyšehradští, pod prapory svými na Pražské své sousedy a druhy, načež po milém uvítání tisíce zbožných katolíkův ubíraly se na horu do chrámu Páně k sv. Petru a Pavlu. Vys. duš. p. děkan *V. Ruffer*, pravý tento milovník a obnovovatel zbožnosti Vyšehradské, s radostí uvedl plésající zástupy tyto do chrámu, a plésal zajisté vida nemalé množství poutníkův těchto u stolu Páně. Po vykonaných službách Božích

Pražané týmž příkladným způsobem navrátili se zase do Týna. Bůh žehnej *novému* tomuto výkvetu lepšího života katolického v Praze a odměň to zasloužilému původci! —

* — * Tohoto roku dočkali se padesátiletého kněžství a slavili již aneb slaviti budou kněžské druhotiny své vel. kněží v arcidiécesi Pražské:

P. *Bouček* Jos., kněz na odpoč. v Hlubočepích, nar. 22. Pros. 1784 na kněžství posvěcen 1. Srpna 1808.

P. *Jičínský* Václ., lok. na odp. v Praze, nar. 21. Června 1784, na kněžství posvěcen 16. Dubna 1808.

P. *Sejkora* Jos., děkan v Zlonicích, nar. 1785, na kněžství posvěcen 3. Srpna 1808.

P. *Stock* Jos., farář Naholečický, na odpoč. v Praze, nar. 13. Srpna 1785, na kněžství posvěcen 21. Srpna 1808.

P. *Vodička* Fr., far. na odpoč. v Chebu, nar. 12. Května 1786, na kněžství posvěcen 21. Srpna 1808.

Z Čech. Duchovní cvičení kněžské v Královéhradci budou se letos odbyvati ode dne 30. Srpna do 3. Zář.

Z Moravy. V Ivančicích zesnul v Pánu d. 8. Června vůbec milovaný a ve svém životě neuhonný kněz *Tomáš Procházka*, jenž se byl narodil v Ivančicích r. 1803, na kněžství byl posvěcen v Brně r. 1828. Po 27 let věnoval co kooperator svou činnost správě duchovní ve svém rodném městě Ivančicích, škol, a zvláště odrostlé mládeže horlivě se ujímaje, vždy na zřeteli máje, aby jméno Boží v národě našem víc a více oslavováno bylo. Z té příčiny založil panenský spolek a řídil ho opatrně i nábožně až do své smrti. O rozšíření Sv. Janského Dědictví všemožně pečoval, stav se sám spoluzakladatelem jeho. Podobně účinným byl i při Dědictví sv. Cyrilla a Metodě, v jehož výboru se hned při zakládání nacházel, a složením 100 zl. spoluzakladatelem se stal. Mimo to i dílo: „Putování Pána Krista,“ kteráž kniha veliké obliby u obecenstva došla, odřekna se honoraru věnoval Dědictví. Byl též činný spolupracovník jak pro Moravana tak i pro listy „Hlas,“ v němž hned od prvo počátku r. 1849 až do čísla 22. letošního běhu hojně článků od něho sepsaných se nachází. Také do jiných časopisův českoslovanských přispíval pilně. Ztráty jeho jest nám bolestně želeť, a sluší si zajisté přát, aby obsírnější jeho životopis v Moravanu podán byl. Pohřeb jeho dne 10. Června byl velkolepý. Důst. p. prof. *Fr. Sušil*, starosta Dědictví Sv. Cyrillského pochoval ho. Kněží sešlo se ku pohřbu 22. Cechové s praporcí prokázali mu poslední čest. Školačky do-

cela bile oblečeny a odrostlejší v bílých šatech a černých pláštích, všechny v zelených věncích na hlavách, v dlouhé, velmi početné řadě kráčely před jeho rakví. Slze bylo viděti na tvářích, kamkoliv se člověk podíval. Pláč a zlykání přetrhovalo modlitby konané, tak že se všim právem říci může: „Pochovali jsme svého milovaného Tomáše s mnohým pláčem a zármutkem.“ Dodatkem podotýkáme, že i k Matici české jeden z nejprvnějších přistoupil r. 1832, obdržev číslo vstupné 48. Celý život jeho byl obětí stálou. Snahou jeho neunavenou a péčí vytrvalou vystavena jest kapla sv. Jakuba, kteráž na vrchu, vinohrady a sady obrostlém, vévodí velebně nad městem. Okolí pak Ivančické úrodnými stromy jest osazeno nápodobně jeho přičiněním. Památka jeho potrvá u jeho rodáků zajisté v pozhnání.

Z Brna. Dozvídáme se z Hlasu, že se v biskupství Brněnském nalézají 13,106 údův bratrstva Cyrillo-Methodějského. — J. M. nejđ. p. biskup Brněnský udělil o svátcích velikonočních svátost sv. biřmování asi 4000 věřícím. —

* — * Památná pouť, kteráž se konává na památný Hostýn ku chrámu Rodičky Boží, vypravila se letos z Brna d. 20. Června záhy z rána po mši svaté sloužené již o 4. hodině v kostele vel. OO. Minoritův. Z posvátné hory Hostýnské navráćeno se přes Velehrad do Brna.

Z Rakous. V měsici Květnu (d. 16.) měla katolická jednota Linecká valné shromáždění, v kterémž mimo jiné i vznešené osoby, sám nejđ. p. biskup se objevil. Utěšené zprávy o jednotě a o zdaru činnosti její, jakož i o jiných spolecích, kvetoucích v Linci (jsou to jednoty sv. dětství Páně sv. Bonifacia, sv. Vincencia, spolek paní, družina tovaryšův) podal p. Dr. J. B. Schiedermayr, scholastik kapitolní a předseda jednoty. Největší podpory a přízně dostalo se jednotě sv. Bonifacia, kteráž se během r. 1857 sešlo 10,000 zl. stří. Družina tovaryšův opatřuje se zvláštní vlastní *hostitělnu*. — Po této výroční zprávě jali se výteční řečníci mluvíti k shromážděnému zastupu, dotýkajíce se důležitých otázek církevního života za časův našich. P. Margelik z Efferdingu podněcoval k usilovné činnosti, obzvláště ale k modlitbě za obrácení a navráćení odtržených od Církve bratří. Kněz Karlstotter jednal o slávě Rodičky Boží, kněz Kretschmair obracel zřetel k poměrům, v kterých se nachází měšťanstvo v pokročilém průmyslovém věku našem. Prof. Pammesberger vyvolil sobě za předmět řeči své posvátné umění v křesťanství a kněz Baumgartner, farář městský, vytknul prostředky, kte-

rými by se žádoucí pokrok průmyslu zachránil od nehod a pohrom v náboženském a mravním životě. — Takovou měrou připraveno d. 16. Května rázným katolíkům Lineckým a sešlým se z blízka i z daleka účastníkům hody utěšené, kterými okřály duše a podán nový důkaz slibného květu jednot katolických v Linci.

Z Vídně. Jednota sv. Josefa z Arimatey opatřila během měsíce Máje 142 opuštěným nebožtíkům křesťanský pohřeb. Mezi chudáky těmito bylo 43 Čechův a 13 Moravanův.

— Na hostitelnu katolických tovaryšův ve Vídni sešlo se 15,322 zl. 17 kr.

— Mariánská jednota ku podporování katolíkům na východě věnovala osadě Plojesti u Bukareštu na kostel 500 zl. a dvěma missionářům v Persii zaslala 1000 zl.

— J. Ex. apoštolský nuncius ve Vídni *Ant. de Lucca* sám se chce o to starati, aby se hledal i nalezl hrob a tělo sv. Cyrilla pochovaného v basilice sv. Klementa. Bůh zdať tohoto úsilí!

— JAV. císař pán dovolil knězi *J. L. Studachu*, apoštolskému strážníku ve Švédích, po celé říši sbíratí almužny na zřízení katolického špitálu milosrdných sester v Stockholmu.

— Nový konvikt jezuitský v Kalksbergu u Vídně valně se zmáhá. Zatím, co se staví nový prostranný dům, upraveno bývalý zámek v ústav, kdež 120 chovancův a 20 kněží přebývá. — Mládí ystává v 6 hodin a v 8½ klade se na lože. Čtyřikráte za den po každé za půl hodiny přeje se chovancům chvíle oddechu a vyrazení, jinak věnuje se den studii. Mluvití se nesmí leč za volné chvíle. — Rozumí pak se samo sebou, že jsou tu chovanci všady a veždy pod dohlídkou svých prefektův. Přízeň, kterése novému dostalo konviktu, zvláště mezi uherským panstvem, jest taková, že se zamýšlí v Uhřích založiti druhý podobný ústav výhradně pro dotčenou zemi.

Z Uher. Biskupem Satmarským stal se kněz *Michael Haas*, inf. probošt, c. k. školní radda (od r. 1853), první profesor theologie a filosofie, a od r. 1846 farář a konsistorní radda, posléze probošt v Pétikostelích. Diocese Satmarská čítá toliko 80,000 katolíkům mezi 780,000 jinověrci.

— Kněz *Tomáš Gabrielli*, farář Macsaerský v Uhřích a čestný kanovník Vácovský, bez pochyby poslední Exkarmelita z časů Josefa II. slavil v měsíci Březnu (d. 28.) po stu letech den svého narození, a nedávno dokonil život svůj.

— Spolek sv. Štěpána při posledním

valném shromáždění ustanovil se na tom, že chce mimo jiné knihy užitečné postarati se o vydání řádné katolické *encyklopedie* v *maďarském* jazyku. K provedení důležitého díla tohoto sestavil se sbor pod správou barona *Josefa Ötvösa*. Zároveň proslychá se, že týž spolek, jakož byl minulého roku přestal vydávati slovenské noviny církevní, letos podobným způsobem rusínskou *gazetu církevní* opouští. Než, buď Bohu chvála, slovenské noviny církevní, opuštěné a zavržené dotčeným spolkem, od té doby povznesly se; nadějem se, že s pomocí Boží podobně i obnovený rusínský katolický věstník zvelebi se snahou neunaveného redaktora svého kněze Rakovského, oběťmi nejd. p. biskupův a láskou kněžstva i národu ruského. —

Ze Záhřebu. Jak se z výborného katolického listu Záhřebského dozvídáme, rada městská v Riece (Fiumě) odevzdala nemocnici a všechny podobné ústavy milosrdným sestrám, které se na podzim na nové to stanovisko ze Záhřebu odeberou.

— Sv. Otec jmenoval pt. Seňsko-Modrušského biskupa *Mirka Ožegoviće* svým přístolníkem „solio assistentem.“

Ze Štýrska. V Hradci štýrském vznikají den po dni nové ústavy, nové spolky, svědčící o rozkvetu a zmahání se ducha katolického. Tak povstal tam letos v měsíci Květnu *Spolek ustavičné pocty nejsvětější Svátosti oltářní*, jež, jak samo sebou se rozumí, pt. p. biskup s velikou radostí potvrdil. Letos přidružili se tam *žáci vyššího gymnasia* k jednotě sv. Bonifacia, složivše hned na ponejprv 60 zl. 28 kr. k blahodělným účelům řečeného spolku.

Z Říma. Poutníci rakouští — 14 na počet — došedše do Říma d. 2. Června přípuštění jsou k audienci u sv. Otce, který právě otcovsky jim blahoslavlil a na památku i milosti rozmanité i vzácný dar — mramorovou desku z katakomb udělil.

Z Italie. Mezi duchovenstvem biskupství Mondovi povstal spolek ku vzájemné pomoci. Biskup s radostí uděliv potvrzení, sám přidružil se k duchovním synům svým, hotovým postarati se o bratra, stíhaného buď pohromami aneb nátlaky protivníkův.

— Památný dekret sněmu Florentinského r. 1439, kterým utvrzeno jest obnovené sjednocení církve řecké a římské, dočkal se nedávno dvojího nového vydání. Vydání toto učiněno jest podle prvopisu, chovaného v Medicejsko-Laurencianské knihovně Florentinské. Památná listina ta opatřena jest podpisy 113 latinských a 32 řeckých arcibiskupův a biskupův. První podpis jest řeckého

metropolit z Herakley, na třetím místě podepsal se ruský metropolita Kyjevský *Isidor*. Podepsání stalo se 5. Července.

— P. Epinasse, ač byl ministrem jenom za krátký čas, zůstavil po sobě neblahou památku. Dotčený ministr vydal totiž nařízení, vedle kterého nemovitě zboží čili statky dobročinných ústavův prodati se mají a dotčeným ústavům pak vypláceti se budou jistě ustanovené od státu důchody roční. Proti nařízení tomuto hlasu svého pozdvihli všickni upřímní přátelé řádu a práva. Než dosavad všeliké hlasy časopisův a mužův katolických nic neprosily. Císař Napoleon potvrdil nařízení ministrovo a v novinách se již ohlašuje, že na příští podzimke přijdou do prodeje některé takové statky.

Ze Švýcar. Velká rada v kantoně Wallisském ustanovila se na tom, že fary, na něžto dosavad kněze dosazovala vláda, od té doby biskup samostatně bude osazovati. V témž kantoně má vyjítí tolikéž nové trestné právo. I usnešeno se na tom v příčině zločinu *rouhání* se Bohu, že, kdož by koli posuňky, slovy a jakýmikoli skutky zlehčoval náboženství, posvátné předměty bohoslužebné až i 10letým vězením má býti pokutován. Na svatokrádež ustanoven žalář od 20 let; za řeči neb spisy bezbožecké trestá se vězením dvouletým.

Z Angličan. Neukojitelný protivník katolíkův 75letý lord Spooner, kterýž od r. 1845 rok co rok ve sněmovně doráží na to, aby se katolickým školám Maynoothským v Irsku odeprěla pomoc (27,000 lib. st.), přikrnutá jim z důchodův zemských, opětoval tolikéž letos vášnivý útok svůj proti „modlářství a jesuitství v semináři Maynoothském.“ Návrhy jeho propadly většinou 210 proti 155 hlasům.

Z Dánska. V Kodani vznikla i daří se utěšeně družina sv. Vincencia. Činnost jednoty té neobmezuje se vládou, kterážto svobody náboženské, katolíkům zaručené zákonem r. 1848 šetří svědomitě. Bohdejž, by po příkladu vlády té řídití se chtěli tolikéž druzi Skandinavci!

Ze Švédska. Před několika lety odřeklo se ve Švédsku 6 žen bludův protestantských, a po hlasu svědomí svého přiznali se k víře katolické. Od té doby trvalo tuhé vyšetřování, na soud pohánění a všeliké týrání, až pak letos vydán jest nález, kterým veleno jim, odebrati se na vyhnanství ze země. Ženy ty jsou nezámožné, mají muže a děti, a neumějí mluvit jiným jazykem leč švédským. — Vyslancové některých mocností ujímali se odsouzených, žádajice, aby Švédové dali posléze výhost neblahé nesnášlivosti, hyzdící jmeno

křesťanské. Avšak nezdá se, že by Švédům chtělo se uposlechnouti takové rady. —

Z Němce. Na slovo vzatý kazatel P. Roh, Jesuita, měl kázání postní ve Frankfurtě s velikým účastenstvím a prospěchem. — Mezi tisíci posluchačův jeho bývalo též na sta ne-li na tisíce protestantův, uchvácených slovem výmluvného kněze. — Nadšený řečník dojímavým a rázným způsobem svým válel proti lichému rozumářství a planému bezbožectví. Bůh žehnal slovu jeho v té míře, že mu jistý rázný protestant, vejmenuset a tisícův protestantův otevřeným listem v novinách děkoval za kázání tato, proniknutá duchem Božím. — Ano, vděčný ten protestant osvědčuje veřejně, že dosavad nikdy ještě neslyšels protestantské kazatelný hlasatele, mluvícího s takovou mocí, jako výtečný Jesuita; on netají, že by si měli protestantští kazatelé vzíti příklad z dotčeného kněze katolického, a učiti se, jak sluší za dnův našich buditi a utvrditi na novo víru v Boha, kteráž jest v Kristu Ježíši atd. — Nebude od věci, doložíme-li, že otec Roh nezdídká téhož dne ráno kázal v Darmstadtu a večerem ve Frankfurtě vždy touž silou a mocí. Kázání jeho trvala obyčejně půl druhé hodiny: posluchači však nikdy se nemohli dosti nabažiti a naposlouchati slov nadšeného sluhu Páně.

— Protestantský pastor Løhe ve Francích obžalován jest u své konsistoře, že slyší soukromí zpověď, a že nemocným uděluje pomazání olejem. Co se dorýče zpovědi, byla to jakási soukromná zpověď protestantská, čili rozmluva kajícího s pastorem o potřebách duše, ovšem bez rozhřešení, kteréhož pastor udělití nemůže. Pomazání olejem vykonával řečený pastor na žádost jistě nemocné v témž způsobu, jak se v listu sv. Jakoba nařizuje. On sobě udělal přiměřené modlitby, pozval několik starších, přišel k nemocné, modlil se nad ní a vzkládal ruce své, zároveň se soudruhy svými, vše tak, jak to po jeho zdání sv. Jakob přikazuje. Když pak se konsistoř celé té věci ujala, odvolal se p. Løhe na zřejmý onen rozkaz apoštolův v Písmě svatém. Než konsistoř, vyšetřivši celou tu věc, zakázala pastoru na příští časy, aby si nic podobného pod žádnou záminkou a v nížádny způsobě nedovoloval. — Není-li to zase nový důkaz, v jakové vážnosti jsou u protestantův zřejmé rozkazy, obsažené v Písmě svatém? Aneb cítí snad konsistoř dotčená že nížádný pastor její nemá moci ni práva činiti, což činiti velel sv. apoštol? —

— V Kasslu nařizeno představeným obcí udati seznam všech křesťanův, kteří jsou na službě v domech židovských. Zároveň

má se svědomitě udati, zdaž hospodáři a páni židovští nebrání čeládce křesťanské navštěvovati služby Boží.

— Družina tovaryšův katolických v Kolíně nad Rýnem slavila na den nejsvětější Trojice výroční památku založení svého. Ráno u přítomnosti četného zástupu sloužil mši svatou sám pt. světicí p. biskup Kolinský *Baudri* a všickni tovaryši přistoupili k stolu Páně. Před polednem přibyli do Kolína tolikéž mnozi tovaryši z družin katolických po městech okolních, žádajice radovati se s bratry. Odpoledne ve 3 hod. bylo pozeňání a k večeru o 5. hodině odebrali se rázni nadějní tito řemeslníci v překrásném průvodu městem do upravené prostranné síně na Gürzenichu. Sečteno asi 900 mužův s patrnou radostí ubírajících se na místo vyznačené. I došli. Prostranná síně na Grünzichu přeplněna jest četnými účastníky, příznivci a podporovateli jednoty všech stavův. — Mohloť tu býti 5000 osob přítomných. Hudební sbor, rázné slovo na uvítanou, jádrná řeč kněze Kolpinga, písně a deklamace tovaryšův zaujali srdce i mysl přítomných, že nedbajíce na hrozné parno, setrvali pospolu až do 8 hodin. Po té odebrala se čilá družina v příkladném pořádku zase do své hostitelny, provázena všude srdečným účastenstvím a zřejmou pochvalou Kolíňanův.

— Pruská vláda povolila letošního roku, že se může valně shromážďení jednot katolických německého národa odbývati v Kolíně nad Rýnem. Ustanoveno k tomu první dny měsíce Září (d. 6., 7., 9.), a vůbec koji se naději, že se na sjezdu tom shromážďejí nejedni biskupové a výtečníci katoličtí netoliko z Němec, nýbrž i z Belgie a z Francouz.

— Nový biskup Osnabrucký *Pavel Melcher* ustanovený od Sv. Otce tolikéž za střídníka apoštolského v severním Německu a Dánsku, navštíví brzce dánský ostrov Seeland, kdež ode tří set rokův nebylo biskupa. — Nový ten biskup má sobě přiřknuté právo zasediti v první komoře stavův hanoverských.

Z Prus. Letos o májové pobožnosti měli v Berlíně, v pověstné té metropoli protestantismu, kázání dva kněží Jesuitů. Mnozí protestanti dozvěděvše se o příchodu a kázáních jejich v kostele sv. Hedviky, chodili se tam na ně dívat, a přesvědčili se, že Jesuiti nejsou, jak je malováno. Novináři jistého druhu těšili pak se tím, že v prostranné rotundě řečeného chrámu, naplněné zástupy, nebývalo viděti učených lidí z vyšších stavův ale hlavně jen paní, panny, a — vojáci nižších stupňův. —

— V Prusích usnešeno se na tom, že se nebudou rozvedení manželé v jistých

okolnostech připouštěti k novým sňatkům. A jakový mnedle mělo nařízení to následek? Dotčení rozvedenci jezdí si nyní pro pozeňání podivných sňatkův svých do Gothy, kdež jim pastorem ochotně se propůjčují k službám.

Ze Slezska. Péčí nejd. knížete biskupa Vratislavského budou se letos na třech místech dotčeného biskupství konati duchovní cvičení čili exercicie pro kněze, a sice: v Grüssavě, v Annabergu a ve Vratislavi.

Z Bavor. D. 13. Června na den sv. Antonína slavila Mnichovská družina katolických tovaryšův výroční den založení svého. K slavnosti té přijel též výtečný původce zasloužilých těchto spolkův, apoštolský kněz Kolping. Kázání v krásném kostele sv. Bonifacia měl slovutný opat Dr. Haneberg a mši svatou sloužil sám nejd. p. arcibiskup. K stolu Páně přistoupili pak všickni údové řečeného spolku. Večerem shromáždila se četná družina v prostranné síni občanské jednoty. Mezi hostmi objevili se pt. vznešený nuncius papežský, arcibiskup, vládní prezident v. Zu-Rhein, měšťanostové a mnozí jiní výteční Mnichované. — Řeč při té příležitosti jádrnou a ráznou měl zasloužilý přítel tovaryšův, kněz Kolping. —

Z Jerusalema. K slavnostem velikonocním připutovalo letos do Jerusalema asi 11,000 až 12,000 poutníkův a sice nejvíce Řekův a Arménův.

Z Asie. Patriarcha Antiochenský v Syrii Sambini obdržel zprávu, že se 400 Jakobitův ve vesnici *Kallethu* v krajině Bagdadské odřekli bludů svých a navrátili se do lůna Církve katolické. Příkladu jich, jak se zdá, budou i jiné osady tamnější následovati.

Z Indie. Jedva dobyli Angličané v Indii tu onde vítězství nad povstalci, protestantská nenávisť proti katolickým missionářům na novo se ukazuje. Katoličtí Irové, provázeni svými kněžími, cedili krev svou na každém bojišti: než na to se zapomnělo, jak mile stali se vévodové angličtí pány v Delhi. Ubohým vdovám katolickým, jimžto mužové padli na bojišti, nedostává se pomoci, leč odevzdají-li osiřalé děti své do sirotčincův protestantských. — Knězi, kterýž by bránil víru svou proti útokům a rouhačce potupě, hrozí se přesazením. Knězi, chtějícím navštívit nemocného katolika v nemocnici, doktor zavírá dveře a general Cotten schvaluje takové jednání. Lord Campbell neuznává katolických kněží za kaplany polní a byť před obličejem jeho po celé měsíce v táboře i na pochodech byli přisluhovali nemocným a raněným vojákům s nebezpečenstvím života; kněží ti, pokud nechtějí umřítí hladem, musí se živiti komisárkem, a což jim darují vděční vojáci. —

V Scalcottě pobralisepojové tamnějším klášterníkům všecko, což měli a čím vládli. Než loupež ta připadla mimo jiné *opět* za korist vítěznému vojsku anglickému; ubozí řeholníci hlásili se o své i dano jim za odpověď, že prý se již všecko prodalo. A takových žalob bylo by bez konce.

Z Afriky. Nástupce apoštolského kněze Ig. Knoblechera, kněz Jos. Gostner z Tyrol, na krátce po předchůdci svém odebral se též na onen svět. Výtečný kněz Ignác Knoblecher zemřel d. 13. Dubna v Neapoli a kněz Jos. Gostner d. 16. t. m. v Chartumě. Zpráva missie Chartumské připadla nyní knězi Kirchneru, kterýž se právě se 4 novými misijnáři z Verony navrácuje do střední Afriky.

Z Brasilie. Katolické Církvi v Brasilii lépe se daří než v mnohé krajině evropské. Vírý a kněžstva váží si tam lid i vláda. Na stolice biskupské dosazují se výteční kněží, a nunciu papežskému předchází se všady s všelikou úctou. Biskupové obrací zřetel k náležitému vychování a vzdělání příštího duchovenstva v seminářích. U větších špitálích působí s patrným poženáním milosrdné sestry; mezi Indiany pracují španělští Jesuité a vlastní Kapucini. — Jedné věci však vláda méně si všímá, než sluší. Jsou to ubozí černoši, kterých by se právě s všelikou láskou ujmouti náleželo; jelikož jinak z té strany Brazilianům hrozí osudné pohromy.

Z Ameriky. President republiky Mexické odklidil všechny zákony předešlé, kterými za posledních časův byla Církev sevřena. Takovou měrou dosáhla Církev opět úplné svobody a vyhnané biskupy pozváno, aby se zase navrátili do vlasti.

* * * V některých státech severní Ameriky stav manželský právě za nic se neváží, jelikož se po zákonu až příliš zhusta dovolují — *rozvody*. Jeť to následkem protestantismu. Jediný stát protestantský, jižní Karolína, netrpí rozvodův, za to máje, že rozvody ty nejsou leč — cizoložstva.

Směs.

* * Dr. Seb. Brunner vydal zajímavý životopis slovnítného otce kongregace Redemtoristů v Rakousích — *Klementa Maria Hofbauera*. Kniha ta může mimo jiné posloužiti za obrazek církevního života v říši naší od r. 1780—1820.

* * Pověstná kázani kněze Ventury, jež

měl loni v kapli Tuilerské, vyšla nedávno tiskem. Jsmeť žádostivi, zvědět, zdaž a pokud pravdivé byly zprávy novinářské o řečech těchto.

* * * Mnichové zemřel d. 16. Března výtečný vzdělanec, znamenitý přírodovědec, nevšední spisovatel a řečník Dr. L. Merz, muž to vysoce zasloužilý v boji o řád v politickém životě o svobodu Církve, o zdar katolických a tovaryšských družin.

* * Čiňané jsou jeden z těch národův, u kterých se nalézá veliké množství knih všelikého druhu. K rozkazu císaře Kien-Longa r. 1773 počala se tisknouti biblioteka klasikův čínských, kteráž má záležitosti z 160000 svazků.

Osobní Věstník duchovenský.

Z biskupství Králové Hradeckého.

V Pánu zesnuli:

- d. 18. Března p. Jan Malý, far. v Čestíně.
- d. 28. „ p. Fr. Holoubek, far. v Potenštýně.
- d. 31. „ p. Řeh. Reich, kněz Aug. ve Vrchlabí.
- d. 18. Dubna p. Jos. Blažek, far. v Liskovicích.
- d. 29. „ p. Kaj. Albrecht, far. v Příbrami.
- d. 13. Května p. Ber. Matouš, Dr. bohosloví, kněz ř. sv. Benedikta v Broumově.

Vys. důst. p. Vincenc Pražský, děk. kapit.

Vyznamenání jsou:

- p. Ed. Fuchs, kons. protokol. stal se bisk. notářem.
- p. Fr. Novotný, kazatel u Bl. P. Marie, ob. synodalie.

Z biskupství Budějovického.

V Pánu zesnuli:

- d. 24. Dubna Gelas. Grund, kněz min. v Krumlově.
- d. 29. „ p. Oswald Brix, k. cist. ve Vyšebrodě.
- d. 11. Května p. Ferd. Leopold, far. ve Veselí.

Povýšení a vyznamenání jsou:

- p. Josef Kautz, děkan kap. stal se prob. též kapitoly (bullou sv. Otce Pia IX. dd. 1. února).
- p. Fr. Loberštner, dok. a prof. boh. za proton. apošt.
- p. Bed. Kamaryt, kap. v Hořeptníku, za mission. ap.

Ve správě duchovní ustanovení jsou:

- p. Jan Sloup, far. Mělnický, za far. do Bukovce.
- p. Jan Klaus, kaplan Hostounský, za ad. do Mělnice.
- p. Jan Turner, kan. bohos. za kurat. kat. do Budějovic.
- p. Vác. Machník, lok. v Habartících, za f. do Mrdákova.
- p. Ant. Jenne, kap. Předsavský, za ad. do Habartíc.
- p. Vác. Bezděka, kap. Bavorovský, za ad. do Lomce.
- p. Fr. Prantl, polní kap., za far. v Chlístově.
- p. Jos. Frank, polní kap. přes. k pl. sas. pr. Alberta.
- p. J. Spath, adm. Chlístovský, za pol. kap. u plu. 35.
- p. Jan Hofmann, kap. Kremský, za kap. do Prachatic.
- p. Petr Malý, kap. ve Veselí, za admin. tamtéž.
- p. Tom. Šebestl, kaplan Pištinský, za kap. do Kremže.

BLAHOVĚST.

KATOLICKÉ HLASY

pro

KNĚŽSTVO I LID JAZYKA ČESKOSLOVANSKÉHO.

ROČNÍK ČTVRTÝ.

DÍL I.

Redaktor: Václav Štulc.

SVAZEK 4.

„Všecko a ve všem Kristus!“ Kol. III. 11.

Církevní sněmy v říši rakouské.

Když se před nemnohými lety počalo v mocnárství našem mluvit a psát o svobodě Církve, k hlasům dovolávajícím se žádoucí svobody této družil se ovšem i Blahověst. Touž dobou jali se horliví, svědomití, upřímní přátelé dotčené svobody připomínati, kterak jest potřebí, dle zákonův církevních do života uvést zase řádné sněmy církevní po biskupstvích, metropolích a krajinách. Čtenářům našim vědomo, že tolikéž i Blahověst povždy věrně i v té věci žádal i doufal dočkati se obnovených synod a koncilií. Posléze stala se i prohlášena jest úmluva mezi sv. Stolicí a JAV. císařem naším. Jak známo, zjednáno a zaručeno jest úmluvou touto biskupům právo, scházeti se na sněmích provincionalných a slavívati synody po biskupstvích. Článek tento a pozdější list sv. Otce, kterým je za příčinou sjezdu Vídeňského snažně vyzýval, aby nezanedbávali sněmův církevních, byly nám rukojemstvím, že se s pomocí Boží dočkáme časův, kdežto se bude moci plniti, což před 300 lety na sboru Tridentském tak slavně a důrazně bylo přikázáno*).

Naděje naše, spojená s vroucí toužebností zdaru a rozkvetu Církve, buď Bohu dík a chvála, nezklamala nás. — Mámeť zajisté před rukama již dva veřejné listy, kterými na sněm provincialní podřízené biskupy svolávají metropolitové Ostrihomský a Vídeňský. Netajit toho ani jeden ani druhý, že chtěje vyhověti povinnosti, ohlašuje sněm. Staříčský primas arcibiskup Ostrihomský s patrnou bolestí touží na zlobu časův, jelikož mu, ač jest již 20 let biskupem, teprvé nyní možná užiti prostředku nad jiné žádoucího a vydatného k zvelebení, sesílení a dokonalému rozvinutí života

*) Nebude od místa, připomeneme-li tu doslovně nařízení sněmu Tridentského. „Provincialia concilia,“ tak ustanoveno v sezení XXIV., „sicubi omissa sunt, pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, controversiis componendis aliisque ex sacris canonibus permissis, renovantur. Quare metropolitani per se ipsos, seu illis legitime impeditis, coepiscopus antiquior intra annum ad minus a fine praesentis concilii, et deinde quolibet saltem triennio post octavam Paschae Resurrectionis Domini nostri Jesu Christi, seu alio commodiori tempore pro more provinciae, non praetermittat synodum in provincia sua cogere, quo episcopi omnes et alii, qui de jure vel consuetudine interesse debent, exceptis iis, quibus cum imminente periculo transfretandum esset, convenire omnino teneantur.“ — Synodi quoque diocesanæ quotannis celebrantur; ad quas exempti etiam omnes, qui alias cessante exemptione interesse deberent, nec capitulis generalibus subduntur, accedere teneantur.

církevního mezi duchovenstvem a lidem Páně. Nejinak dává tolikéž J. Emin. p. kardinál arcibiskup Videnský na rozum, jakou důležitost přičítati sluší synodám a sněmům provincialním**). Ano, jak z dotazu jeho v Římě vysvítá, tři leta již tomu, co se strojil vyhověti vysoce důležité povinnosti této; že pak jí chtěl dostati upřímně, vidíme nyní z ohlášeného listu, kterým suffragany své, opaty a zástupce kapitol na první krajinský sněm církevní do Vídně povolává.

Ukazující na nový tento výjev církevního života v říši rakouské, nepotřebujem doličovati, s jakovým radostným to činíme pocitem vděčnosti k Bohu, který vládna myslí a srdcem člověčím, patrně obnoviti chce zašlou tvářnost země zdarem království svého na zemi. Nyní již, tuším, směle můžeme poukázati přátelům svým na to, což jsme v Blahověstu nejednou opětovali, osvědčující živou důvěru co do jistých výsledkův konkordátu. Zatím co se po novinách rozmanitých krajinských i zahraničných všelijak podřývala důvěra k biskupům, jako by nemínili držeti slibův, kterými byli vzbuzovali naděje lepších, utěšenějších časův: Blahověst vždy doufanlivě spolehal na Boha, že ráči velekněžím a vrchním pastýřům našim ve srdce dáti a vdechnouti, což by přispělo na zdar svaté Církve. A hle

buď Bohu chvála, ohlášením provincionalních synod počínají se uskutečňovati naděje naše. Až posud arcijenom na dvou sranách vydáno pozvání na sněm, v Ostrihomské a Videnské diécesi. Než máme bezpečnou jistotu, že dotčené dvě metropole samotné nezůstanou. Co se stalo v Ostrihomě a ve Vídni, stane se s pomocí Boží v krátkce též v Praze a v Olomúci, stane se v Solnohradě a Záhřebě, stane se ve Lvově a Záře, stane se na všech stranách katolické říše naší. Synody mnohoslibné, kterými obnovi se řádné a náležité svazky mezi biskupy jednotlivých krajín, stanou se tudíž ohnisky nového života, utvrzeného svornou, usjednocenou snahou biskupův, řídících se po blahoplných, svatých zákonech Církve. Nepochybujeme pak, že se objeví tolikéž i synody po biskupstvích se vším, což k nim náleží a na ně se váže. Nezbývá leč s doufanlivou, upřímnou myslí očekávati žádoucích výsledkův, a modlitbami napomáhati k tomu, aby, což se dítí počíná, dělo se a vedlo ku prospěchu všeho křesťanstva. Cítí to předústojní metropolitové — Ostrihomský i Videnský, — že nesnadnou ale též důležitou práci podnikají, a proto též vybízejí duchovenstvo i lid svých diécesí, aby všickni modlili se k Bohu za zdar a požehnání zamýšlených a ohlášených prací. Po našem zdání slušno jest a náležito, abychom s týmž úmyslem vzdychali k Bohu všady, jakož jsme údové jediného těla. Mimo to soudíme, že synody vůbec tím rychleji v oblibu vejdou, čím patrněji ukáže se prospěch, plynoucí z nich. Co se nás dotýče, nemáme nikoli, se že žádoucími synodami hned pojednou všechno zlé odkládí, všeliké opravy okamžením provedou, vše dobré vrchobdrží. Naděje takové byly by nemístné, sanguinické. Známe my po-

**) J. Emin. p. kardinál arcibiskup Vídeňský praví v listu svém doslovně takto: „Antiquissimi, qui Apostolorum inscribuntur, canones praecipunt, ut concilium provinciale, bis quotannis habeatur. Idem Patrem Nicaeni et Chalcedonenses decreverunt. Concilium oecumenicum sextum constituit, ut synodus provincialis omni excusatione remota, semel in anno fieret. Concilium autem Tridentinum, quod murum ruinae domus Israel misericordiarum Pater opposuit inter tot salutaria decreta sanxit, ut provincialia concilia, sicubi ommissa sint, renoventur et deinde quolibet saltem triennio celebrantur.“

His ita constitutis officii Nostri ratio exposcebat, ut nihil negligeremus quod ad antiquissimum et sanctissimum synodorum institutum Nostra in provincia resuscitandum conferre posset.

vahu lidské přirozenosti a tudíž nebudem se diviti, shledá-li se, že ne hned všechno půjde a k místu se přivede, nedím po chuti naší, ale po přání nejšlechetnějších synův Církve a služebníkův Páně. Dosti prozatím, že s pomocí Boží stane se počátek a že se sněmy ty zařídí v duchu a podle ustanovení církevních. Provázějice porady vrchních pastýřův modlitbami, směle nadíti se můžeme, že hned prvních těchto sněmův církevních výsledky budou požehnané, i stanou se zárodkem a rukojemstvím snah, činův a zřízení, kterými se patrně ukáže, obnoví a utvrdí mezi národy moc blahoplné pravdy Kristovy.

Kde vládne zloduch a kde Duch svatý.

Od *Frant. Musila*, kooperatora v Hrubém Jeseníku.

Protestanté tvrdí, že v katolické Církvi vládne zloduch, jejich pak víru že řídí Duch svatý. Je-li ovšem jen jedna Církve, „sloup a utvrzení pravdy (1 Tim. III, 15.), založená Kristem a Duchem svatým, nemohou jiné odporné náboženské sbory, založené a řízené býti jiným než oním duchem, jenž „jest lhář a otec lži“ (Jan X, 44.). Neboť „jaké jest společenství světla s temností? a jaké sblížení Krista s Belialem?“ (2 Kor. XIV, 15.) — A která mmedle jest ta Církve, v níž vládne — již řídí a zachovává Duch svatý? — Která to, v níž vládu provozuje kníže temnosti?

Že protestantské tak nazvané církve původ nemají od Ducha svatého, nýbrž od ducha zlého, to stvrzují sami jejich *zároducti*. — Vyznalt *Luther*, že *není* s to, zhostiti se zloducha, s nímž hned v mládí míval co činiti, tak že v jednom kázání nestydl se veřejně vyznati, kterak s ďáblem žil u velikém spříznění, a že s ním víc než jeden věrtel soli snědl. V knize své „o privatní mši“ píše též, že ho ďábel k odstranění oběti mše sv. přemluvil. *Zvingli*, jenž dokonal život na bojišti proti katolíkům, řekl o něm, že jedno dílo s ďáblem započal, a druhé s tímž skončil. O *Kalvinovi* svědčí jeho životopisec *Jeronym Bolsek*, že před smrtí „ďábly vzýval, proklínal, zařikal, životu svému i svým studiím a spisům zlořečil, a že z vředu jeho nesne-

sitelný smrad vycházel.“ *Jan Oecolampadius*, dle svědectví mnohých historikův několikrát pokoušel se o otrávení sebe, až posléze skutečně následkem zažitého jedu život dokonal. Též vypravuje se o něm, že blíže se k smrti, zvolal: „Běda mně! Brzy se octnu v pekle! Nejistý a potácej se u své víře, musím nyní před soudem Božím vydati počet, a dozvím se, bylo-li učení mé pravé čili bludné.“ Podobně prý *Karlstadt*; ne poslední z tak nazvaných reformátorů, kdysi mezi kázáním spatřil *strašně vyhlázejícího muže*. Když přišel domů, vypravoval syn, že týž i jemu se ukázal a řekl: „Pověz otcí svému, že po třech dnech přijdu zase.“ Skutečně po třech dnech náhlou smrtí umřel řečený kazatel. *Jindřich VIII.* snášel v poslední nemoci hrozné výčitky svědomí. I přál si, smířiti se s katolickou Církví, což ale státní radové zabránili. Blíže se již k smrti, žádal nějakého řeholníka, kterýž by mu svátostmi umírajících posloužil. Žádosti té nemohlo se učiniti zadost, poněvadž dotčený král sám všechny duchovní řády ze země vyhnal. Na to pak požádav nápoje a uhasiv žízeň, zvolal: „Teď jest po mně veta! — Teď je pro mně všechno ztraceno!“ načež brzo ducha vypustil.

Z těch a podobných výrokův a výjevův jasně vysvítá, jakým duchem vedeni byli tak nazvaní reformatorové. Nyní pak tážeme se, „zda-liž se sbírají z trní hrozny, aneb z bodlačí fíky?“ (Mat. VII, 16.)

Než byt nebylo nižádných takovýchto výrokův a výjevův, byt i kdo pochyboval o jich historické pravdě, ujištění jsme připovědi Kristovou, že Duch svatý, jež On slíbil a poslal apoštolům, zůstane s Církví na věky (Jan XIV, 16.). A odtud vysvítá, že jen ta Církve, která se může vykázati původem svým od Krista, jsouc vzdělaná na základě apoštolův, řízena jest Duchem svatým, všechny pak od ní odtržené že jsou dílo ducha odporného, ducha lži a šalby. Tvrdí to sv. *Pavel*, jenž psal Timoteovi: „Duch zjevně praví, že v posledních časech odstoupí někteří od víry, poslouchajice *duchů bludných* a učení ďábelských.“ (1 Tim. IV. 1.). Nejinak učil sv. *Cyprian*, jenž napsal: „Uzřev (ďábel) modly povržené a za velečným věřícím zástupem sídla i chrámy své prázdné, vymyslí sobě úskok nový, aby i pod titulem křesťanství oklamával lid neopatrný. Vynalezlť *kacířství* a *roztržky*, jimiž by víru obořil, pravdu porušil a jednotu rozerval. Co jich koli v slepotě starého živobyti udržeti nelze, tyť bludem

po cestě novoty šidí a klame. Onť z prostředku Církve vychvacuje a krade lidi, tak že, když se jim zdá, jako by z temnosti tohoto věku vybědli, a oni — jmeno křesťanův sobě přivlastňující, ale chodíce v temnosti, světlo míti se domnívají.“ — Tak též sv. *Augustin*: „Vida ďábel, kterak přibíhá pokolení lidské ke jmenu svého Vysvoboditele a Prostředníka, vzbudil jest kacíře, kteříž by, zovouce se křesťany, nicméně křesťanskému učení odpírali.“ — Je-li tomu tak, mohly se všechny náboženské sekty, co jich koli povstalo, nazývati *protestanté* (odpůrci).

Po ovocích pak, jakož ujišťuje božský Učitel, poznáváme falešné proroky. Nuže, nahlédněme do protestantismu, zdaliž tu neznačí se působení ducha zlého?

Jediná dobrá vlastnost, kterouž má do sebe, jest *víra*. Vždyť učí sv. Jakub: „I zlí duchové věří, ale“ — dokládá apoštol Páně — „třesou se“ (Jak. II, 19.). A proč se třesou? Poněvadž „od počátku hřeší“ (Jan III, 8.). A který jest obsah protestantského mravoučení? „Věř a hřeš a budeš spasen.“ Aby pak ďábel lidi tím spíše odvrátil od ctnosti a strhl je do víru nepravosti, *odňal* jim prostředky, jimiž se buď k dobrému povzbuzovali, buď posilující milosti nabývali. Zrušilť nejsvětější oběť nového Zákona, jízto se duch lidský Bohu v nejhlubší pokore klaní a poddává, a z níž mu plynou nevyvážené proudy milosti; on odstranil nejsvětější Svátost oltářní, v nížto se zbožný křesťan úzce spojuje se Spasitelem svým a nabývá posily k boji proti hříchu; on zapudil zpověď, tuto mocnou hráz proti nepravostem; zamítl půst, jímž se krotí a duchu podrobuje tělo, a člověk k službě Boží způsobilejším se stává; vyhostil posvátné obřady, jimiž se duše vzdělává a povznáší; vyvrhl posvátné obrazy a sochy, jichžto pohledem křesťan se potěšuje a povzbuzuje atd. Zvláště dbal ďábel o odstranění znamení toho, jež nese znak jeho přemožení, znamení to sv. kříže. Když císař Konstantin táhl proti odpůrci Maxenciovi, svírala jej úzkost, že: má tento nad něj mocnější vojsko. V té nesnází obrátil se modlitbou k Bohu, jež vyznávali křesťané. Na to kdysi odpoledne uzřel na nebi kříž, a kolem něho nápis: „*In hoc signo vincis*“ = *v tomto znamení zvítězíš*. — Ze znamení svatého kříže jest zbraní, kterou lze zvítěziti i nad vnitřními nepřáteli: věřili a zkoušeli nábožní křesťané všech věkův. *Origenes* praví: „Pouze a jediným znaméním kříže zapuzuje křesťan zdaleka

obmysly ďáblovy. Moc kříže zajisté jest tak silná, že když si jej stavíme před oči, a okem ducha smrt svého Spasitele rozjímáme, mysl naše žádnou zlou žádostí a nečistou toužebností nemůže býti znepokojena.“ Podobně vzbuzuje sv. *Jarolím*: „Střež srdce své, ozbroj častěji znamením kříže čelo své aby záhubce Egypta žádné moci nemě nad tebou.“ — Sv. *Antonín*, poustevník, jenž mnohonásobně přestál boje se zlými duchy, provozuje nad nimi takovou moc, že se jim co slabochům posmíval, a že na pouhé vzývání jmena Antonínova z posedlých vycházeli, vzbuzuje učeníky své k udatnému boji proti ďáblu, ujišťoval, že nepřítel ten nejvíc se leká vroucí lásky k Pánu Ježíši, jehožto jediným svatého kříže znamením seslaben utíká. Aby si tedy ten „vražděník od počátku“ proklestil volný přístup k lidem, a moc pojistil si nad nimi, nemohla lest jeho mimo jiné nic vhodnějšího vymysleti, než odstranění nejen onoho mohutného a vítězného znamení, nýbrž i obyčeje znamenati se jím.

Jednotou udržují se spolky, obce i říše: různěním pak rozpadávají se. Nejinak to s královstvím Božím — s Církví. Proto řekl ve své památné modlitbě, kterouž zavřel loučení své s učenníky po poslední večeři, Kristus Pán: „Neprosím pak toliko za ně, (apoštolý) ale i za ty, kteří skrze slovo jejich uvěří ve mne, aby všickni jedno byli, jako ty Otče ve mně, a já v tobě, aby i oni v nás jedno byli.“ (Jan XVII, 20. 21.) Z též příčiny napomíná sv. Pavel: „Prosím vás bratří, pro jmeno Pána našeho Ježíše Krista, abyste jednotejně všickni mluvili, a aby nebylo mezi vámi roztržek; ale abyste byli dokonalí v jednotejném smyslu a v jednotejném mínění. Nebo oznámeno jest mi o vás, bratří moji, že jsou mezi vámi různice“ (1 Kor. I, 10. 11.). „Prosím vás, abyste hodně chodili v povolání, kterýmž povolání jste, se vši pokorou, tichostí a trpělivostí, snášeje se vespolek v lásce, a usilující zachovávatí jednotu ducha v svazku pokoje. Jedno tělo a jeden duch, jakož povolání jste v jedné naději povolání svého. Jeden Pán, jedna víra, jeden křestí. Jeden Bůh a Otec všech, kterýž jest nade všechno, a skrze všechno a ve všech nás“ (Ef. X, 4.). Tomu rozumí i ďábel, a protož věrně drží se praktiky: „*Divide et impera*“ — Rozdrob a vládni. A v skutku, který jest svatý svazek, jenž by nebyl *podrcen* a *zrušen* v protestantismu? Nestává tu svazku mezi Církví vítěznou na nebi, bojující na zemi, trpící

v očistci. Rozerváno jest tělo Kristovo, byvši zbaveno viditelné nejvyšší hlavy, ovce učiněny jsou neodvislými od pastýřův, věřící od učitelův, jelikož učeno, že každý může se sám poučiti z Písma, a jen to že se má přijímati za pravé, což se rozumem chápe. Nad to zrušen poměr mezi duchovní a světskou vrchností, jelikož této poslední přiřknuta nejvyšší pravomocnost i v záležitostech, týkajících se víry. Zrušen i svazek, na němž se zakládá blaho rodin, obcí i státův, a ježž božský Zakonodárce vyhlásil za nerozvížitelný, rka: „Co Bůh spojil, toho člověk nerozlučuj“ (Mat. XIX, 6.), totiž svazek sv. manželství. Rozvázáno též, sliby, jimiž se kněží a řehole zavazovali Bohu, ač zřetelně kázalo Písmo: „Učiníš-li slib Hospodinu Bohu svému, nebudeš prodlévati splniti ho, nebo vyhledávati bude toho Hospodin Bůh tvůj“ (5 Mojž. XXIII, 21). Na čas (na dlouho ovšem nelze) rozdíl mezi boháči a chudáky přetržen hlásaným od Luthera komunismem, i odeprána světským vrchnostem poddanost skrze náčelníky novokřtěnců.

Zrušiv takto svazky zřízené od Boha, způsobil zloduch rozdrobenost v protestantstvu samém. Raimund vypravuje, že hned za Luthra skoro v každém koutě Německa tvořily se nové, od sebe rozdílné sbory, jichžto učení se měnilo nejínak, než jako měsíc. Ano, dokládá, že prý Jiří, vévoda Saský pověděl: „Bludaři Wittenberští nevědí, budou-li zejtra věriti tomu, čemu věří dnes. Jakéto u p. byly spory mezi tak nazvanými reformatory v učení o Svátosti oltární?! A kterak vedli ty spory? Kterak dokazoval jeden druhému pravdu svého mínění? Zdalž se vši pokorou a tichostí, s trpělivostí snášejíce se vespolek v lásce, jakž apoštol národův prikazuje? — Když byl u p. kdysi Karlstadt doličoval Luthrovi, že jest učení jeho o Svátosti oltární bludné, Luther odpověděl mu zlostně, že mu dá zlatník, bude-li proti němu veřejně psáti. Na to oba na znamení přijatého válečného vyzvání sobě vespolek *připřijeli*. Posléze Karlstadt odchází, řekl Luthrovi: „Kýž tě jednoho dne uzřím na kole!“ Luther odvětil na to: „Kýž zlomíš vaz, prvé než vyjdeš z města!“ — Později stalo se, že Karlstadt dal Luthera vykamenovati z Orlamundy, a tento blátem celý pokálený z města utíkal. K čemuž dokládá Bossuet: „Pěkný to příspěvek k historii hlasatelův čistého evangelia!“ Ještě křiklavější příklad nesnášlivosti dal Kalvín, kterýž dal *Serveta* upáliti. —

Jakož ale základní učení křesťanské o Bohu *trojjediném* záhy zavrženo jest jmenovaným Servetem a Socinovci, taktéž upíraná druhá základní pravda, totiž *božství Kristovo*. Jestli pamětihodné, což v tom ohledu vyřkl znamenitý *Filpot*, protestantský arcijáhen z Winchesteru, jenžto žil za času katolické královny Marie. „Děsím se,“ tak vece, „a chvěji se na těle i na duši, slyšaje za dnův našich jisté lidi, aneb spíše nelidi, faráře hovadského rozumu, jížto se nestydí, věčného Syna Božího a našeho milostivého Spasitele okrádati o jeho neskončenou velebnost, a se slavného trůnu jeho nevýslovného božství svrhovati. O nejohavnější všech bezbožství, o té nevěry nad tapavou tmou egyptskou! O plamenných ohnivých jícňův pekelných, bych proti takovému odpadlíkům užil slov Isaiáše proroka, které srdce jest s to, takového rouhání snést? Který úd Kristův může takového náhonce ďáblova milovati?“ A jak podnes soudí o Kristu a celém díle vykoupení jeho učenci protestantští? Ať pomlčíme o tom, jaké smýšlení pronášejí pověstní doktoři: Röhr, Paulus, Strausz a přemnozí jiní, slyšme a pozorujme, kterak jistý kandidát duchovního ministeria v Hamburku veřejně se prohlásil. Osvědčil zřejmě, že mu nelze, aby se Kristu co Bohu klaněl, nýbrž že jej v nábožné lásce ctí tolik co člověka, co božského proroka, co zakladatele nového náboženství, skrze něž všickni lidé k Bohu vedeni býti mohou a mají. Jiný dokonce opovážil se psáti: „Snažíte-li se Ducha Božího vehnati v mozek evangelistův, buďte *komínem*, buďte *děrou klíčů*, a vpraviti jej do černidla, do péra — a vylti jej na papír, pravím vám, že jste nesmyslní.“ A dále: „Jestli to pravá hanoba věku našeho, když mají po dnes za to, že se o mravní velikosti Ježíšově cosi vznešenějšího líčí a záře svatého se mu dává, pokud se velebí co divotvorce. Místo co bychom Ježíše co divotvorce obdivovali, co bychom jej jakožto beránka Božího neb dokonce jakožto mrtvou obět za hříchy naše velebili, považujme ho raději co vznešený ideal mužnosti a rekovské nadšenosti.“ — „Jaká to nehodná a sprostá fantasie, kteráž jest s to, představovati sobě, že se nám při večeri skrze hmotu pozemskou (*materia terrestri*) věc nebeská (*res coelestis*) žaludkem do útrobu ducha vpravuje.“ —

Avšak projdeme-li bohosloveckou literaturu protestantův, jiné hroznější, rouhavější věci v ní najdeme. Protestantským učencům za dnův našich na mnoze Kristus

již není *jednorozený Syn Boží*, jenž *poslán* jest na svět od Otce i za nás „obětován, proto že sám chtěl“ (Is. LIII, 7:), aniž jest jim učitelem, jenž co ideal dokonalosti chtěl nám *pozůstatiti příklad*, jehož bychom následovali, aniž jest *prostředníkem* mezi Bohem a lidmi. Vykoupení člověčenstva pokládá se u nich za *nepotřebné* — za *pošetilost*; dílo pak to Kristem vykonané, vyhlašuje se za největší *nespravedlnost* a za *příkrý spor* s učením o Bohu nejvýš dokonalém a dobrotivém. Všecka tajemství sv. evangelia berou se za plod nejhrubšího *nesmyslu*, nýbrž i veškeré *zjevení* božské, nazvané *tajemstvím*, zavrženo. Tím tedy sesuta celá budova učení křesťanského, a úplně nevěře dokořán otevřeny dvěře. Ale k takovému konci musí nutně vésti princip, dle něhož zavrhuje se veškeré církevní podání, a pouhá, mrtvá litera Písma, jež volno vlastním rozumem přetrásati, vyhlašuje se za pramen a pravidlo víry. Právě již Luther vytýkal soudruhům svým, „že dlaží cestu k upírání všech článkův víry, ba že prý již začali s tím, aby se ničemu nevěřilo.“ Dobře také řekl výtečný *Fenelon*, že v protestantství nelze se státi než buď *katolíkem* aneb *theistou*. (aut catholicus, aut theista.)

Na takovýchto základech nebylo za těžko knížeti temnosti, založiti svou říši, říši to hrůchův. Že se mu to v hojně míře povedlo: i na to máme nejedno bezpečné svědectví. Slovnítný *Erazim Rotterodamský*, souvěký Lutherův, napsal o tom doslovně: „Jak se mám přesvědčiti, že tito lidé od Ducha svatého vedeni jsou, kdežto jejich mravy tak značně od jeho učení se vzdalují? Jindy evangelium z divokých činilo tiché, z loupežníkův dobrodince, z nepokojných pokojné, z pomluvačův laskavé; ale tito novotáři jsou celí vzteklí. Podvodem přisobují sobě cizí statky, dělají všudy nepokoje, na cti utrhaří svým vlastním dobrodincům.“ A opět: „Nemluví pouze ze slyšení, nýbrž z vlastního svého zkušení. Ti, kdož jindy bývali nepokazení, upřímní lidé, nyní, což k sektě tak řečených evangelikův přistoupili, jsou docela jiní. Teď mluvívají jen o holkách, zanedbávají modlitbu, jsou zisku žádostiví, mstiví, marní lidé. Mluvívám z přesvědčení: z těchto lidí stalo se plemeno ještěřů. Ukaž mi toliko jediného, jenž by se byl skrze své nové evangelium lepším stal člověkem. Já ale mohu jich tobě mnoho ukázati, kteří horšími a rozpustilejšími se stali.“ *Dominik Soti*, zpovědník císaře Karla V., vypravuje, že město Nürnberg, odpadší od víry katolické,

vypravilo k císaři vyslance s prosbou, aby císařským nařízením zpověď opět uvéstí ráčil, poněvadž, jak pravili, od té doby, co u nich zpověď zrušena jest, tak hrozné páchají se nepravosti, že o takových ohavnostech ještě nikdy nebylo slyšáno.“

Než nač se sháníme po svědectvích katolíkův, majíce zřejmé výroky samých zárodkův protestantských? Vyznalt *Luther*: „Svět veškeren jest *dáblský*, a lidé samými dábly se stali.“ „Svět se den ke dni horší a pořád špatnějším se činí. Lidé za našich časův daleko jsou mstivější, lakomější, necitelnější, odbojnější, slovem daleko horší, než bývali za časův papeženských.“ Podobně stěžoval sobě *Kalvín*, „že přívrženci jeho plní jsou křivé přísahy a podvodu, plní nepravdy a šalby.“ — V takovém stavu že není života — pokoje duše, netřeba dokazovati. Jest tedy na bledni, jaký to duch vládne protestantstvím, že to duch zlý, „drak onen veliký, had starý, jenž slove *dábel*, kterýž svodí všecken okršlek světa“ (Zjev. XII, 9.). Pokud tedy protestanté předstírají nám, že jsme oslepení dáblem: můžeme my jim směle odvěti, jako byl Pán Ježíš řekl Židům, když mu drze vytýkali: „Zdaliž my dobře nepravíme, že jsi ty Samaritán, a zlého ducha máš?“ — On odpověděl: „Já zlého ducha nemá,“ pověděl jim dříve: „Vy z otce dábla jste, a žádosti otce svého činíte.“ (Jan VIII, 48. 49. 44.).

A která mnedle jest ta Církev, kterou spravuje *Duch svatý*? Ne jiná, než *katolická*. Onať svou nepřetrženou postoupností může dokázati, že jest „vzdělána na základě apoštolův a prorokův, kdež jest nejhlubším úhelním kamenem sám Kristus Ježíš“ (Ef. II, 20.). Ona nepřestává na pouhé víře, ale žádá též *skutky*, sledujíc zdravého rozumu, jakož i zjevných výrokův Páně a učení apoštolských. Ona má na paměti slova: „Nepřišel zrušit zákona, nýbrž naplnit.“ „Ne každý, kdož mi říká; Pane! Pane! vejde do království nebeského. Mnozí mi řeknou v onen den: Pane! zdaliž jsme ve jmenu tvém neprorokovali, a ve jmenu tvém zlých duchů nevymítali, a v tvém jmenu divů mnohých nečinili? A tehdyť vyznáť jim: Nikdy jsem vás neznal, odejděte ode mne činitelé nepravosti!“ (Mat. V, 17; VII, 21—23.).

„Bůh jednomu každému odplatí podle *skutkův* jeho“ (Řím II, 6.). „Jako tělo bez ducha jest mrtvé, tak jest i víra bez skutků mrtvá“ (Jak. II, 26.). Církev katolická *nenadlehčuje* smyslnosti, nýbrž dolehá na

to, aby se brala na uzdu; pročež nejen povinnosti ukládá, nýbrž i evangelické rady stanoví a schvaluje ustavičnou čistotu, dobrovolnou chudobu, úplnou poslušnost „co bráze proti žádosti těla, žádosti očí a pyše života.“ Ona vůbec hájí všechny spasitelné, Bohem ustanovené svazky. Mezi věrnými učiteli jejími nebývalo a není nižádných nectných neshod, různic a sporův. Ona po celé zemi jest jedna, hlásajíc učení, které rozhlášovali sv. apoštolé, vyznávali první věřící, krvi svou zpečetili mučienici, a sv. otcové zaznamenali v spisech svých. Církev katolická v lůně svém chová a co pečlivá matka věřícím svým podává všechny prostředky, Kristem ustanovené, jimiž lze v dobrém se posilovati, a s Bohem se sjednocovati; ona schvaluje i ty prostředky, jež vymyslela zbožnost lidská, jako jsou: poutě, bratrstva atd. Ona v každém věku odchovávala syny a dcery, jižto se povznegli k *svatosti*. Ona posléze poskytuje *pokoj*, jehož nedává svět, pokoj „jenž převyšuje všeliký smysl“ (Fil. IV, 7.). Toť poznávali a poznávají zvláště ti, kdož se byli katolické Církve zhostili. Památne jest to, co na smrtelném loži odpověděl *Melanchton* matce, tážící se, v které víře spíše lze spasenu býti, zdali v katolické čili lutheranské? — „V lutheranské,“ pravil odpadlec, „se *lehce žije*, v katolické ale *dobře se umírá*.“ Okoušejí a dotvrzují to i ti, kdož se do lůna Církve navracejí. Mezi jinými praví učený *Krüger*: „Nenalezám slov, jimiž bych vypravil blaženost svou. Svatá katolická víra jest ráj, jež jednorozený Syn Boží krvi svou dobyl. Nyní našel jsem pokoj duše, po němž neustále jsem toužil od té doby, co rozzum svého užívám.“ Tuť zajisté dotvrzují se co pravdivé výroky šedověkých učitelův církevních, u s. *Augustina*: „Nemaje Ducha svatého ti, kdož jsou vně Církve,“ a sv. *Irenea*: „Kde Církev, tamť i Duch Boží; kde Duch Boží, tamť i Církev a všechna milost; Duch ale jest pravda.“ — Ano, že pravdivá jest Církev katolická, toť vyznal v jistém spisu *Luther* sám, a sice v jedenáctém roce po svém odpadnutí. „Přiznáváme se,“ tak napsal, „že jest v papežství mnoho křesťanského dobrého, ano všechno jest dobré, a z něho přichází na nás, totiž: pravdivé Písmo svaté, pravý křest, pravdivá Svátost oltární, pravdivé klíče k odpuštění hříchův, pravdiví výkladové Písma svatého a pravdivý katechismus. Já pravím, že pod papežem pravé křesťanství jest, pravé jádro křesťanstva, mnoho dokonalých a svatých lidí.“ — A tomu-li tak,

proč mnedle se odtrhl od Církve a k otržce neblahé svedl a strhl i jiné? „Poněvadž prý byly v Církvi zlé návyky!“ Avšak *Luther* sám v roce 1819, kdež byl již započal své bezbožné dílo, prohlásil se: „Nechť bohužel v Římě tak to stojí, že by lépe státi mělo, nieméně ni ta aniž jakovákoli jiná příčina, může býti tak veliká, že by slušelo se odtrhnouti neb oddělití od Církve. Ano, čím hůře se tam děje, tím více třeba k ní se vinouti, tím pevněji se jí držeti, neboť otržkami a pohrdáním se to zlé nenapraví. Ano, pro nižádný hřích, pro nižádnou neřest, již lze mysliti neb jmenovati, nemá se trhati láska a rušiti duchovní jednota.“ Totéž pověděl dříve sv. *Augustin*, jehož slova jsou: „K vůli plevám neopustíme mlatu Páně; k vůli špatným rybám neroztrháme síť Páně; k vůli kozlům neodstoupíme od stáda Páně; a k vůli nádobám, učiněným k potupě, neodejdeme z domu Páně.“ —

Než vrátme se zase k věci. —

Na takových-li základech spočívá protestantství, takto-li je uvnitř zřízeno, nemůže se ovšem na dlouho udržeti, neboť „každé království, v sobě rozdělené, zpuštěné a dům na dům padne“ (Luk. XI, 17.), „a všeliké štípení, jehož neštípil Otec nebeský, vykořeněno bude“ (Mat. XV, 13.). Protestantství musí se rozpadnouti, jako jiná kacířstva, a protestanti navrátí se zase do Církve, již slíbeno, že „brány pekelné jí nepřemohou“ (Mat. XVI, 18.). Bohdež, by jen brzy „Duch Páně naplňoval okršlek země, a to, což obsahuje všechno, známost mělo hlasu Jeho“ (Moudr. I, 7.).

Potřeby chrámův katolických v Bosně.

Čtenářům Blahověsta zůstalo, tuším, v dobré paměti, což jsme minulého roku za příčinou katolických bratří našich v Bosně byli pověděli, vyžívající čilá srdce křesťanská ku podporování chudých kaplic a chrámův katolických v Bosně. — Některé dary a dárky, kterých se nám dostalo a jiné, ježto se nám připověděly, dosvědčují, že hlas náš nebyl nadarmo. A za tou příčinou klademe sobě za povinnost, laskavým čtenářům našim a příznivcům svaté věci sděliti podrobnou zprávu o potřebách katolí-

kův Bosenských, jakž ji podává katolický list Záhřebský. Čteme tam, jak následuje :

1. V celé krajině Bosenské máme toliko jediný obraz sv. apoštolův Petra i Pavla, malovaný na plátně, a r. 1836 v Římě zjednaný za 100 zl. ve stř. Všecky jiné obrazy, co jich máme, jsou nepatrné, na vetchem papíře, nedůstojné. Kdyby pak již usmyslili sobě dobrodinci malovati aneb zjednati posvátné obrazy pro naše chrámy, vyznačíme jim tu patrony každé osady v Bosenské krajině; na Gorici sv. Petr apoštol, na Vidošách neposkvrněná Panna, v Ljubencičů Nanebevstoupení Páně, v Lištani sv. Matouš evangelista, v Čukliču sv. Antonín Paduanský, v Glamoču sv. Eliáš prorok, na Kupresu sv. Michael archangel.

2. Ciborium v celé krajině nemáme ani jediného; každá fara má toliko jednu velmi malou stříbrnou nádobku k chování a podávání nejsvětější Svátosti mimo mši svatou. — Přistupuje-li mnoho věřících k přijímání, musíme svaté částice posvěcovati a podávati z tělesníka (*corporale*) a z pateny.

3. Kalichův tolikéž máme na počet málo. Když jdeme do vzdálenější dědiny sloužit mši svatou, musíme jediný kalich z domácího oltáře přenášeti z vesnice do vesnice.

4. Prozračník (*ostensorium* čili monstranci) nedávno jsme obdrželi ze Splitu za 34 zl. ve stř. na dluh, jež během roku splatiti máme. Křtitedlnici s lodkou a s velum donesl jsem z Vidně, avšak bohužel bez pluvialu, kteréhož nikde nemáme. Po čtyrech stech letech počali jsme tu na Gorici poprvé každou neděli a o veliké svátky dávati požehnání s nejsvětějším Tělem Krista Pána. Ach, když bys viděl, kterak boholibý národ z nejvzdálenějších far hrne se k nám pro svaté požehnání.

A kdy se toho dočkáme, aby tak bylo na každé faře?!

5. Nádobky na viaticum (poputbinu) nemocným nemáme v celé krajině ani jedinké. Udělujemeť pak potřebnou tuto útěchu náboženskou jediné v ten způsob, když můžeme roucho a náčiní mešní koňmo dovésti na místo a v chyši nemocného sloužiti mši svatou.

6. Svátostníci má toliko nový chrám Panny Marie u Vidošach. Já ji donesl z Vidně a daroval jsem ji novému kostelu. A tot jediný chrám, kdežto se sv. Eucharistie chová ustavičně; mimo to nikde jinde. Lampu má jednu toliko chrám Vidošský a jednu též kostel gorický, obě jsou malé.

7. Kasuli má jednu Gorica a jednu Kupres, nedávno zlatem vyšité od jeptišek v Inšpruku. Čuklič a Ljubencič mají po jedné staré zlatotkané a hodí se dosud na velké svátky. Vše jiné po farách jsou chatrné.

8. Svícňův máme všade velmi málo, a ty jsou dřevěné a roztočené červy.

9. Olejnice na sv. křížmo, na olej křtěncův a nemocných máme s potřebu a to stříbrných i uvnitř pozlacených. Tolikéž i alb i rochet, korporálův, purifikatorií a jiných rouch z bílého domácího plátna má každá fara dostatek.

10. Sochy, jež máme, jsou prastaré a hrubě vzdělané.

Tak píše v Záhřebském listě katolickém horlivý kněz z Bosny. Slova jeho nepotřebují výkladu a bratři naši katoličtí v ubohé Bosně naši přimluvy. Nadějem se, že bohda již v příštím svazku Blahověsta našeho budeme moci ze jmena udati nejedny šlechetné dobrodince, kteří ochotně štědrou rukou podávají bratrskou pomoc nuzným bratrům, kteřížto pod jarmem tureckým zachovali víru. Připomenuli jsme vloni, jaké jsou v Bo-

sně chrámy a jakovou bídou sevřen *byl*, jakovými nátisky sevřen *jest* dosavad bohuvěrný lid onen bosenský. By měli ubozí Bosňáci z čeho a zač, v krátce stkvěly by se chrámečky jejich zlatem a stříbrem; oltáře jejich byly by ozdobené všelikou úpravou důstojnou domu Páně. Tak ale nezbyvá leč s účinnivou láskou bratrskou přispěti jim, a blaze nám, bude-li se Blahověst moci těšiti vědomím, že Čechové a Moravané katoličtí nebyli posledními mezi horlivými dobrodinci chrámův a oltářův katolických v Bosně.

Synody biskupské v církvi moravské.

Od *Jana Bílého*, doktora v bohosloví, duchovního správce v Tišnově na Moravě.

I. Synoda v Kroměříži r. 1318.

Že Morava, milá naše vlast, v druhé polovici IX. století (863—885) uvedena jest do lůna svatě matere Církve římskokatolické požehnanou činností přeslavných rovněž jako vysoce učených bratří sv. Cyrilla a Methodia, jasně nad všelikou pochybnost jest dokázáno¹⁾.

Po slavném obou jich úmrtí, (sv. Cyrill umřel v Římě [14. února 869], sv. Method pak, co metropolita moravský, na Velehradě [6. dubna 885] —) církvi moravské nastaly doby žalostné. Po vypuzení chovancův Methodiových připadla Morava stolici Passovské, až pak Mojmir, starší Svatoplukovec r. 899 na Janu IX. vymohl, že vysvětil v Římě Moravanům zase krajany jejich, a sice Jana za arcibiskupa, Beneše a Daniele za jeho suffragany. Po Silvestru († 961), nástupci Janovu, Morava již od r. 907 rozdrobená s údělem téměř dnešním, zároveň s Čechi podřízena jest Řeznu; až pak za Jana XII. k žádosti Boleslava II. a za právě otcovskou pečlivostí sv. Wolfganga, biskupa Řezenského, zvláštní biskupství zřízeno jest pro Čechy v Praze (963), jež co první biskup zaujal Šasík *Dětmar*, a hned po něm

ozdoboval náš sv. vlastenec *Vojtěch*, který berlou milostnou spravoval i sousední Moravu a uherské Slováky²⁾. Takovýto věci stav trval až do věku Šebíře, světitele Rajhradu moravského, kterýžto ku prosbě Vratislava I. posvětití dal *Jana*, učeného Benediktina z Břevnova, jenž opět prvním stal se biskupem moravským, a tudíž dědicem stolce oslaveného sv. Methodiem. Avšak stolec, ten usazeno v Olomúci, odkudž pak nepřetrženým pořadem biskupové moravští až do dnešního dne spravují u nás Církev Boží³⁾.

Mezi biskupy těmito, co stolec biskupský v Olomúci ozdobovali, hned od prvopočátku nalezá se nemálo mužův, jež i nelíbená zbožnost, i učenost a politický věhlas učinily hodnými památky všech věkův potomních. Takovým byli k. př. bl. *Jindřich Zdík*⁴⁾ [1126—1151]. — *Bruno*, kterýž slynul i v Církvi i v politice světské. Avšak u věci, o kteréž tuto mluvíti chceme, nelze ve životopisech jejich, ač jinak bohatých na výtečné činy, dopátrati se nižádné zmínky, žeby byli svolávali duchovenstvo své k nějakému sněmu okresnímu. První stopy tohoto blahonosného působení pastýřského biskupův moravských vyvedl nám na světlo učený benediktin *M. Ziegelbauer*⁵⁾, udávaje, že, pokud mu lze bylo vyskoumati, první mezi biskupy na Moravě *Petr II. Bradavica* z rodu Žerotínův hned po svém povýšení položil sněm do Kroměříže a shromáždil tu korunu duchovenstva svého kolem sebe, aby skleslou kázeň církevní pozvednul, ryzost mravův a neúhonnost života jak při duchovenstvu tak i lidu k dřívějšímu rozkvetu a pořádku zase uvedl. — Avšak nálezy dotčeného sněmu nehodou času zmizely a tudíž nám ze sněmu uvedeného nic nezbylo, ač vyjmemme-li tu okolnost, že nástupce Petrův na sněmu, jež byl sám svolal, hned v prvním nálezu onoho se dokládá.

Nástupce Petrův Konrad, rodem Ba-

¹⁾ Viz o tom: *Šafařík*: Slovánské starožit. čl. IX. §. 41. str. 793. — *Palacký*: Dějiny národu českého str. 136. D. I. č. 1. — *Štulc*: Vypsání života sv. bratří Cyrilla a Methoda v Praze 1847. Mezi německými nejobšírnější: Gfrörer *Allg. Kirchengeschichte*, ač nikoli pravdivé.

²⁾ Balbin, hist. Boleslav. — Palacký n. u. m. str. 257. —

³⁾ Seznam biskupův Olomuckých uspořádali jsou: Augustinus Olomucensis, Gelasius Dobner, nejlépe ale (†) Boček. Viz: „Přehled knížat a markhrabat atd.“ vydaný jednotou národní v Brně.

⁴⁾ Životopis tohoto vznešeného knížete církevního z XII. století pocházející, nalezl pilný a šťastný sběratel † Boček v archivu Olomuckém. Viz: *Historische Literatur-Geschichte von Mähren*, Von Chr. d'Elvert. Brunn 1850. pag. 10.

⁵⁾ Viz: d'Elvert „*Historische atd.* p. 212.

vor (1316—1326) řídil církev moravskou za oněch časův, ve kterých se počínala zaprádati první vlákna oně zmrdochané osnovy, kteráž rozprostřevisi se v brzce po všech zemích evropských, veškeren lid i duchovenstvo zatahla, dusíc veškeru církevní kázeň. Kliment V. totiž, papež římský, úskoky franského krále omámený, opustiv Řím a hrob ss. apoštolův přestěhoval se i se sídlem papežským do Avenionu (1309), neúhledného to koutu Gasconie. Takovou měrou stal se bezvolným strojem úlisné politiky Filipa krásného či raději drzého. Jak ohyzdné se tudíž v krátkce počínaly vyrážeti vředy po veškerém těle církevním, netřeba doličovat, ješto o tom vypravují dějiny církevní, černými barvami líčíce kleslou kázeň, zlehčenou vážnost svatě Stolice, a spustlost mravův, denně se zmáhající. Za takých časův ujal se biskup Konrad správy duchovní ve vlasti moravské. Byl to biskup, na němž se ve plné záři stkvěly ctnosti velekněze křesťanského, mezi nimiž pak i při obraňování jmění církevního ráznost a o zdar Církve Kristovy vroucí horlivost s obzvláštní chválou se připomínají. Vida tedy pastýř vši cti hodný, jak vadne kvet Církve, a vůbec vida, kterak pokažeností dvoru Avenionského, svodným příkladem odut jdoucím churaví i pastýřové i stáde Boží na Moravě, kázeň pak církevní den co den více ochabuje; pozoruje zároveň se srdečnou sousrastí, kterak neustálým krále a markhraběte Jana Luc. po dobrodružstvích v cizině potulováním lid trpí, daní se přimnožuje, velmožové pak v zbuňnělém přepýchu pikle strojí, anobrž i té nestoudnosti se odvažují, že chrámy vybíjejí, svatyně a sluhý Páně při nich ustanovené odírajíce, anobrž tytýž i na smrt vydávajíce: ustanovil svolati všecko duchovenstvo, jak světské, tak i řeholní. — Položeno k tomu neděli nejbližší příští po dni sv. Maurice r. 1318. Tam v té širé pláni úrodné, kterouž lemuji ztad pohoří Buchlovem ověncené, odonud řetěz hor sv. Hostýnem posvěcených, tam nedaleko starého Velehradu a popelův Methodiových, leží městečko Kroměříž, pradávné sídlo letní biskupův Olomúckých. Tam shromáždžovali nástupcové sv. Methodovi duchovenstvo své ku poradám společným za časův povážlivých, jaká se i tuto byla naskytla. Na památné synodě této vydal pak Konrad XXVII. nálezův synodálních⁶⁾.

2. Počíná pak listina takto: „Constitu-

tiones sive statuta praedecessorum nostrorum diligentius requirentes nec in cathedrali, nec in aliis ecclesiis requirendo saepius de eisdem ipsas potuimus invenire; vel si quae constitutiones ex ipsis particulariter receptae fuissent, non taliter conscriptae fuerunt, nec receptae sub sigillis authenticis, ut ipsis possit fides in iudiciis vel extra iudicium adhiberi, vel poenae infligi transgressoribus eorundem; propter quod volumus, et in virtute s. obedientiae praecipimus, et mandamus, quatenus nostras constitutiones, quas in praesenti promulgamus synodo, utantur Clerici nostrae dioecesis, et non aliis et ipsas diligenter infra unum mensem a publicatione praesentium conscribi faciant, in ipsis contenta suo loco et tempore observando.“ —

Po slušné úvodu tomto následují nálezy synodální,

Jsouť pak tyto:

vyhrožuje se pokutami rušitelům bezženství kněžského; ⁷⁾ jakož i těm, kdož se nedrží doma při svých úradech; ⁸⁾ zapovídá se, aby duchovník, zaopatřený

⁶⁾ Harzheim Tom. IV. p. 269 udává nálezů XXVII., Fasseau pak ve svém díle „Collectio Synodorum“ p. 2. Pars I udává jenom XXVI. Rozdíl ten pochází odut, že Cap. II. „contra non residentes“ Harzheim rozdělil na dvě, učiniv Cap. III. s nápisem: „Ut nullus plebanus aliam Ecclesiam conveniat.“

⁷⁾ Cap. I. apud Harzheim Tom. IV. p. 269. — „quod statutum concilii praedicti eo tempore, quo felicis memoriae Petrus episcopus in civitate Cremsir synodum celebravit, fuerat publicatum.“

⁸⁾ Za časův papežův avenionských vzdalovali jsou se mnozí biskupové na delší čas ze svých diécesí, omlouvajíce tento bezřad, že prý tolikéž papeži nejsou v Římě. Tak musel Řehoř XI. od jistého biskupa, jehož v té příčině káral, slyšeti slova, „aby prý nejprve sám do Říma se vrátil.“ Faráři a jiní duchovníci, omlouvali se zase příkladem biskupův a papeže. Viz Harzheim Tom. IV. Cap. II. Tom. IV. pag. 270. Contra non residentes — „ut infra unum mensem a publicatione praesentium, praeteritae tamen non parcentes negligentiae, ad suas revertantur ecclesias, et in eisdem residentiam faciant personalem, illis duntaxat exceptis, qui causa studii vel alia ex causa legitima de nostra licentia se possint a suis ecclesiis absentare; quodsi infra mensem ad ecclesias per praesentes moniti, redierint, Nos ad praesentationem illium, qui ius patronatus in eisdem Ecclesiis obtinent, alios ad ipsas ecclesias confirmare nullatenus differemus; quinimo, . . . post lapsum 2 mensium beneficiis privamus; cui statuto etiam ecclesiae nostrae cathedralis canonicos, dum non in altero ipsorum resideant, ut tenentur, includi volumus.“

již obrokem, jiného beneficium v nájem vzítí nesměl; ⁹⁾
 ukládá se farářům, aby své ovečky k horlivému navštěvování služeb Božích napomínali; ¹⁰⁾
 aby nemocné pořádným způsobem svátostmi zaopatřovali a za přísluhování svátostmi ničehož nepřijímali ani nežádali; ¹¹⁾
 aby posvátné nádoby a roucha obchodníkům a hospodským v zástavu nedávali; ¹²⁾
 aby se nikdo o své ujmě, bez oprávnění biskupova, neuvazoval ve správě duchovní; ¹³⁾
 aby duchovní po hospodách v kostky nehráli, a neopíjeli se; ¹⁴⁾
 aby kněží příliš často a z lečké příčiny z kostela nevyobcovávali. ¹⁵⁾
 Dále dozvídáme se, kterak za oněch časův někteří věřící povinné desátky biskupovi farářem odvádětse zdráhali; ¹⁶⁾
 jinde zhářové škody činili a listy zhářské a hrozivé od duchovníků sobě psávati dávali; ¹⁷⁾
 jinde zase patronové (velmoži a rytíři) svobodě církevní mnoho překáželi, je-

likoť kostely vybíjeli, faráře jímali, tytýž brannou rukou na místa jejich jiné, někdy i cizí kněze uvádějíce. ¹⁸⁾
 Pánové dotčení též kněze před soud světský poháněli, ¹⁹⁾ jich odsuzovali, ²⁰⁾ od nich neprávě clo brávali. ²¹⁾ — Proti všelikým těmto neřádům drzého panstva i závadného duchovenstva vydáno na sněmu Kroměřížském přiměřené přísné zápovědi a vyměřeno náležité pokuty.

Mimo to zapovídá se, aby nikdo leč official nebo arcijáhen o pravotách manželských rozsuzovati nesměl; ²²⁾

aby nikdo k vyšším řádům kněžským nebyl připuštěn, leč by se o přijetí nižších písemnými důkazy mohl vykázáti. ²³⁾

Posléze voleno, aby se křestem dítěte přes měsíc neodkládalo, a dítě pokřtěno bylo v kostele. ²⁴⁾

O sňatku manželském nařízeno, aby se po řádných prohláškách, uzavíral veřejně ve chrámu Páně. ²⁵⁾

Faráři mají na své fare přebývati, ji bedlivě opravovati; a ničeho z ní příbuzným nedávati. ²⁶⁾

Řeholníci, kteří někde dosáhli práva podacího čili patronátního musejí navrhnutí biskupovi pro faru kněze církevního a z duchodův neujímati mu ničeho. ²⁷⁾
 Pokud by ale dotčení řeholníci měli nějaké výsady, aby se s nimi během jednoho měsíce vykázáli u biskupa. ²⁸⁾ Ustanovením, kterak mají pochování býti zabiti, ²⁹⁾ a kterak mají desátky dávány býti do najmu ³⁰⁾ končí se pojednání těmito slovy:

„Nos Conradus D. G. E. O. anno D. M.CCC.XVIII. proxima die Dominica post diem S. Mauritii et Soc.

⁹⁾ Caput III. l. c. p. 270.

¹⁰⁾ Cap. IV. l. c.

¹¹⁾ Cap. V. l. c.

¹²⁾ Cap. VI. l. c. Sacra etiam vasa et vestimenta sacerdotum negotiatoriis aut tabernatoriis pro pigore non exponantur; et si quis inventus fuerit de praemissis aliquid impignorasse, in quantum obligavit praedicta, tantum suo episcopo solvere teneatur, et nihilominus obligans sit suspensus a divinis.

¹³⁾ Cap. VII. l. c.

¹⁴⁾ Cap. VIII. l. c.

¹⁵⁾ Cap. IX. l. c. Ne plebanus suos vel alienos subditos excommunicet, nisi servata forma. Et non, nisi pro notoriis excessibus, et causam excommunicationis in scriptis assignent, ut eam Nobis eadem, si per excommunicatum ad nos desuper querela pervenerit approbari valeat, vel si causa rationalis ut fuerit inventa, injusto excommunicato ad interesse condemnatur et alias puniantur. — S tím sluší srovnati, což ve spisu svém podotýká o sněmech církevních zasloužilý Binterim, an dí: „Die Archidiakonen, Archipresbytern und Dechanten, welche eine geistige Gerichtsbarkeit haben, schleudern theils selbst, theils durch ihre nichtswerthen, dummen und einfältigen Substituten den Bannfluch über die Menschen in geringen und leichten Sachen, oft sogar ohne alle Ursache, Aus diesem entsteht eine grosse Fluth von Exkommunikationen. (Dr. Binterim, Concilien VI. Band S. 13.) Za našich dob neškodilo by, aby směl farář jisté lidí z kostela veřejně vypověditi, zajisté by se tam aspoň slušně chovali.

¹⁶⁾ Cap. X. l. c.

¹⁷⁾ Cap. XI. l. c.

¹⁸⁾ Cap. XIII. a Cap. XXIII. l. c.

¹⁹⁾ Cap. XIV. l. c.

²⁰⁾ Cap. XV. l. c.

²¹⁾ Cap. XVI. l. c.

²²⁾ Cap. XVII. l. c.

²³⁾ Cap. XVIII. l. c.

²⁴⁾ Cap. XIX. l. c.

²⁵⁾ Cap. XX. l. c.

²⁶⁾ Cap. XXI. l. c.

²⁷⁾ Cap. XXII. l. c. Tento nálež dán byl proto, jelikož řeholníci, správu duchovní mezi lidem vedoucí, tenkrát mnoho pohoršení dávali (viz Dr. Binterim l. c. Tom. VI. pag. 14. 4. 5.)

²⁸⁾ Cap. XXVI. Tímto nálezem se mělo vyvarovati, by se podvrženými a lživými listinami výsady příliš nerozmáhaly.

²⁹⁾ Cap. XXIV. et XXV.

³⁰⁾ Cap. XXVII. l. c.

in civitate nostra Cremsir synodum hanc nostram celebrantis praelatis et canonicis Ecclesiae nostrae ac aliis saecularibus et religiosis praelatis, presbyteris nec non plebanis ac toto clero nostrae diocesis praesentibus ac praedictas institutiones ipsa synodo promulgavimus volentes: ut per totam diocesis ipsae constitutionis serventur ab omnibus, et eis intantur in nostris judiciis et extra iudicium et exsequantur suo loco et tempore in ipso contenta.

Příčinou nedostatků písemných památek onoho věku nemožno říci, s jakým výsledkem se tyto spasitelné stanovy biskupa *Konrada*, o vlast naši sužovanou starostlivého, potkaly. Avšak pováží-li se, že již rok na to (1319) vypukla vojna ³¹⁾ i mezi samými manželi královskými, kteráž, jak svědčí souvěci, všech dřevějších ukrutností předčila, a v zápětí za sebou přitáhla hlad a mor po krajích Moravských: sotva se mineme s pravdou, díme-li, že pro nehody věku onoho spasitelné nálezy našeho biskupa s žádoucím úspěchem po větším díle se ovšem minuly. ³²⁾ Než památné nálezy tyto nieméně zůstávají potomstvu stkvělým důkazem, kterak Církev středního věku, již nyní protivníci nepřestávají osočovati jako nepřítelkyni vzdělanosti a svobody, vynasnažovala se nejen aby své vlastní záležitosti klesající pozdvihla, nýbrž aby rány, odkudkoli zasazované lidu, vyhojila silami nebeskými, že zásoby její ustavičně tekoucími. —

II. Za biskupa Jana VIII. ze Vserub.

Za velikou závadu se veždy uznávalo, že církve národu slovanského, kterýž tehdáž v Čechách a Moravě převládal, po zrušení úvazku s veleslavnou od dob sv. Vojtěcha stolicí Pražskou, byly podřízeny arcibiskupovi Mohučskému, jako metropolitu svému. Utěšenější jak církvi tak vlasti doby zdály se vrateti, když na stolec Přemyslovcův dosedl slavný císař *Karel IV.* slušně jmenovaný „otcem vlasti,“ který si předsevzal, milenou Čechii odevšad ne-

odvislou učiniti, a na vrchol slávy povznést. A proto též nechtěl trpěti déle, aby u věcech světských byla podrobena komu jinému leč králi svému, a ve věcech církevních komu, leč biskupovi Pražskému. Nebo posud trvalo ono méně žádoucí podřízení pod stolec v Mohuči, jakkoli se byli velicí vládcové a rodu slovanského hájitelé *Břetislav I.* a *Otakar II.* proti tomu zasazovali. Tento pak úvazek, jehož politika germanská udržovala, musel *Karel* stůj co stůj roztrhnouti, ač chtěl-li dosíci úmyslu svého. Pročež hleděl u blahovoleného *Klementa VI.* vyžádati, čehož od předchůdce jeho *Benedikta XII.* dosáhnouti i s otcem svým na darmo byl se přičinovat. Představil totiž *Otci* svatému, a) že biskupství Pražské, ježto cestá z Prahy do Mohuče 12 dní požaduje, a Olomúcké od svého metropolitě v Mohuči příliš jsou vzdálena;

b) že tato cesta jest nebezpečná pro husté lesy a vysoké kopce, kde se loupežníci zdržují;

c) že metropolita za celý čas, co těchto suffraganství jeho stává, jenom jedenkrát jich navštívil a vyšetřoval;

d) že slovanská jsou podbiskupství tato, a že toliko domácí s křesťanským lidem svým mluvíti a jednati může, a že tedy nejen prospěch země těchto a církvi jejich, ale i nutná potřeba toho žádá, aby biskupství dotčená měla svého vlastního metropolitu. Papež k prosbě jeho brzo se naklonil; nic však méně žádost tuto vznesl na poradu kardinálův, kteří také k dobré vůli papežově přistoupili. Avšak *Karel* při své vládnodnosti přisahal musel, že jazyk český jest slovanský a skutečně rozdílný od německého, že vzdálenost Prahy od Mohuče 12 dní cesty obnáší, a že se tam z části cizími diécesemi cestovati musí. Dne 21. Listopádu 1344, v kterýžto den byly položeny základy ku chrámu sv. Víta, plešající Praha vítala v osobě *Arnošta z Pardubic* prvního arcibiskupa svého a Morava

³¹⁾ Codex diplom. VII. Band I Abth. Brün 1858 p. 392. V díle Harzheimově Tom. IV. p. 341. Binterim ve svém učení díle: „Pragmatische Geschichte der deutschen Concilien, které podle Harzheima vzdělal, ve svazku VI. (Mainz 1845) na str. 202 atd. o tom předmětu vypravuje, o čtvrtém důvodu, který se řeči a národnosti týká, ani slovem nezmiňuje, kdežto předce papež i císař *Karel*, na tento důvod vším právem velikou váhu klade. Proč asi učený Binterim mlčením toho pomínul?

³²⁾ Chronicon aulae Regiae Dobner V. 365. Viz: Geschichte des Benediktinerstiftes Roygern von Dr. B. Dudík I. Band p. 277. et 599.

³³⁾ Příčiny, pro které nálezy sněmů církevních, v říši německé slavených, se žádoucím se minula výsledkem, uměle ne méně, jak pravdivě předkládá Dr. Binterim v často schváleném díle Tom. VI., str. 1. a 199.

nového, žádoucího metropolitu. Tehdáž založeno též biskupské sídlo v Litomyšli, aby Pražský metropolita měl 2 suffragány. Pallium novému metropolitovi přinesl od papeže Karel sám. Nový slavný metropolita, kterýž se zdál býti dědicem i stolice i povahy sv. Vojtěcha, po synodě, kterou r. 1345 v Praze odbyl, nastoupil dle práva metropolitního visitační cestu na Moravu. Již ale smíme-li víry příkládati tomu, což A. Fasseau píše²⁾, tehdáž třetí synoda byla jest konána za Jana VI., přijímám Volka, kterouž lepší pořádek v církvi moravské uveden jest.

2. Když Jan VII., jmenem Očko z Vlašimě povýšen byl na stolicí Pražskou: následoval v Olomouci výtečný Jan VIII. ze Všerub (de Novoforo) který církev moravskou od r. 1360—80 slavně spravoval. Bylť rodem Slezák, z nepatrného místa Všerub (Neumarkt) rodilý, a pro výtečnou, kterou slynul, učenost, zbožnost a věhlas stal se s Očkem a nebožtíkem Arnoštem Karla IV. nerozlučným a věrným přítelem. Kterak velekněz tento výborný i pérem vládnouti uměl, toho důkazem jest několik učených pojednání, jež po sobě zanechal³⁾. Mezi těmi nám před očima leží: *Potvrzení stanov kapitoly církve Olomoucké*, které (jak se mi zdá) po visitaci arcibiskupské v generální kapitole byly sneseny, a které uvádí učený Fasseau⁴⁾. Uvedenými stanovami jak metropolita tak suffragán jeho Olomoucký, oba horliví biskupové, snažili jsou se uléčiti neduhy, které byly na vinici Páně, zvláště ve vyšších kruzích zavládly. Avšak, pře budiž Bohu žel! málo prospěly jsou tyto tak spásitelné, moudrosti pastýřské plné snahy k obnovení Církve. — Časové nastávali vždy smutnější, jelikož držali ti, jež byl

Duch sv. postavil na nejvyšší stráž, aby ostříhali stáde, — míníme — papežové v Antioně uzalářovaní. Tu přišel nepřítel, a rozšíval mátonohy na vinici Páně; a ti, kdož měli býti Církvi římské obhájci a obranci, staliť jsou se jejími hanci a nepřáteli⁵⁾. Nenedostávaloť se sice mužův, kteří vtírajících se odevšad nehod záplavě, slovem i skutkem důrazně stavěli se na odpor; avšak seč pro Bůh! jsou jednotlivé jakkoliv chvalné pokusy proti neukroceným útokům zkaženého pokolení? Jakkoliv se tedy namáhal Jan VIII. biskup horlivý, svoláváje duchovenstvo své k synodám do Kroměříže, nařízení, vydaná od předkův, přísně zostřuje a nových k dřevnějším přidává, již bylo patrno, že se vše schyluje ku zkáze; neboť zlý kvas neblahými věkům předešlých snahami zniklý již byl příliš hluboce prostoupil spousty duchovenstva i lidu.

3. Poslední synoda, jejíž památka dochovala se nás, kterouž tento biskup v posledním roce věku svého do Kroměříže byl svolal, slavena jest dne 22. Května 1380⁶⁾. Horče zde nařiká biskup výtečný, že již vymizel duch Kristův a choti Jeho sv. Církve z duchovenstva a lidu moravského; že hnusná souložnictva nákaza neslýchaným způsobem se rozmohla a strašlivou záhubností mezi duchovenstvem se projevuje; horče s prorokem touží, aniž se dá potěšiti, že slavnosti křesťanské, ke službám Božím a na památku dobrodiní spasení našeho zasvěcené, služebnou prací zhusta se zneuctívají a znesvěcují od kněží a nekneží. — Krom těchto dvou stanov nezbyvá nám ničeho ze synody této až na jedno nařízení, kteréž nám nad zlato a stříbro musí býti drahocennější, totiž nařízení tohoto biskupa, jímžto on první poručil, aby se slavnost sv. Cyrilla a Methoda d. 9. Března po celé Moravě co nejslavněji konávala. Zníť pak doslovně v překladu takto: „Milé Boží svaté, kteřížto přijavše již ze štědré ruky Páně odměny zasloužené, u věčné slávě postaveni jsou na pravici Boží,

²⁾ Fasseau l. c. Praefatio pars I. „Tertia (synodus) habita sub Joanne Wolkone, quam Ernestus archiepiscopus Pragensis jure metropolitano urgente in visitatione ecclesiae Olomucensis convocavit, in qua sanxit suffragante episcopo, capitulo ejusque praelatis, ut in certis festivitatum solemnibus officium vel episcopus vel alius ab eodem designatus celebraret, similis modo de mandato in coena Domini, restauratione fabricae ecclesiae et ejus inventario scriptotenus in posterum relinquendo.“ — Kde však tato synoda a kdy byla svolána, to není povědomo.

³⁾ Balbin uvádí (Boh. doct. pars II.) jeho listy či epistoly latíně, česky, německy, francouzsky a vlašsky; k rozlišeným osobám psané, a svědčí, že času svého, učeností vynikal. Ostatní jeho spisy viz: Monse Infulae doctae Moraviae pag. 40.

⁴⁾ Fasseau l. c. fol. 8.

⁵⁾ Komu zde nepřijde na paměť sv. Jan Nepomucký, slavný mučedník, kterýž bezbožným vrtolchům krále Václava IV. za obět padl?

⁶⁾ Binterim ve svém díle: „Geschichte d. d. C.“ — o tomto sněmu nezmiňuje ani slovem; na rok 1342 však klade onen sněm, který teprv za Jana XI. r. 1400 slaven jest byl, jak v příštím pojednání dokážeme (S. 213). Vůbec o našich záležitostech velmi málo tento jinak velmi důvodný spisovatel se postaral, jakož i místo jména Kremšier, má Kremster (není-li to error typi).

záslušnost jest, mítí v svaté úctě a všelikou poctivost činiti jim; aby, čím více dobrotivý Bůh ucho své nachyluje milostivě ku prosbám jejich, tím více oni, jsouce prostředníky mezi Bohem a lidmi, ráčili za nás orodovati. Mezi těmi svatými jsou pak vysoce blahoslavení a oslavení vyznáváci a biskupové sv. Cyrill a Method, otcové, apoštolové a patronové naší obzvláštní, kteří přestastnou půdu Církve diěcese naší oblažili, proměnivše ji na vinici Páně, kdežto zaštipili kmeny, z nichž se široko daleko po vlasti rozprostranilo réví mnohonásobných ctností a vědomostí, na nichž se nyní daří ovoce, pučí kvítka nevadnoucí. Símé jimi rozseté, nehyne, a věřící, sklízějce bohaté snopy, shromáždžují zrna milosti Boží. Přejíce pak, aby nejen tyto přesvatí mužové, nýbrž i místa, oddychující a posvěcená vůní vzácné přítomnosti jejich, zbožnou myslí se cítila od věřících Krstových, aby, ježto my ctíme Bohu nejmilejší přátely, tyto nás na vzájem milé činili Bohu, anť je vzýváme o přítelstvu: žádám, aby všickni a jednotliví bratři a svěřenci naší skrze tyto slavné rozšíváče a štěpovatelé víry svaté v domě Božím pospolu s nimi vstřípení zároveň s námi přijali s myslí radostnou, s jakovou my nařizujeme, aby v celé diěcesi naší od duchovenstva i lidu slavnost jejich a den 9. Března spolu s námi slavně, jak náleží důstojným konáním svatých tajemství Božích radostně se světivali.“

Kněžské besedy.

Ze spisů Tannerových od F. J.

II.

Velká jest vlastní škoda, kterou trpí kněz neb učitel, oddaný hříchům, byť i jinak na pohled příkladně živ byl. Takovíto lidé jsou k politování. Ukazují, že všecken cit dobrý v nich ještě neumřel. Ale jakýto boj uvnitř! Odměny oni neočekávají; neboť vědí, že jsou u Boha v nemilosti; oni nahlízejí, že vždy více se horší stav, v němž se nacházejí, a obrácení jejich že nikdy snadnější nebylo jako z počátku, poněvadž zlé se znenáhla v druhou přirozenost obračí. Jsou jako v duchovním tak v světském stavě citlivé, měkké duše. Oni slzí, když jest jim vykládati některé hrozné pravdy, které se jich zvláště týkají, a

tudy i jiné pohnou k pláči. Oni konají povinnosti k jiným skutečně s tou přesvědčeností, že jim to dlužni jsou. Oni hledí všecky do nebe přivesti, jsou přísní v mravo-uce atd., slovem: byli by to lidé k pomilování, kdyby jenom nebyli tajnými otroky náruživosti. Oni snad nedávají pohoršení jiným: nicméně jsou ohavností u Boha. Oni pracují ku prospěchu stáde, sobě ale nashromáždžují zásluhy. — Ach, jak trapno musí to býti takové citlivé duši, jestliže sobě říkati musí: „Všecko mé namáhání jest marné pro život věčný! Já vím ovšem, co mi činiti třeba, bych byl spasen — a činím, bych byl zatracen! Já bych mohl tak snadno každé dílo své zasvětit: a já pracuji toliko, bych tím větší zlořečení uvalil na sebe! Co by řekl svět, kdyby mě znal?“

Než dejme tomu, že by takovíto hříšní představení nadarmo sami sebe unavovali; zdali znamenati nemusí oni, že stav jejich vždy je smutnější, a že věci poslední jsou horší než první? Zpověď stává se jim těžší a vítězství nad hříchem tolikéž. — Oni padají, ač padnouti nechtěli. Pokušení bývají častější; neboť nepřítel točí se jim ustavičně po boku, aby je porazil na hlavu, jak militně mu příznivou dobu poskytnou. Dobrá předsevzetí jejich slábnou; — oni je ruší, sami neznamenaajíce, až pak konečně samochťic jednají proti nim. Rádi by došli spasení: ale činného úsilí se jim nedostává. První pád jim způsobil větší nepokoj, než deset následujících. Při prvním těžkém pádu chvěli se — báli se; samota svírala je, tma úzkostí děsila je hrůzou. — Ó by byli uposlechli střežícího hlasu, brzy byl by se byl navrátil pokoj! Oni myslili, že se zas obrátí, ale jakési nepříznivé ráme zdržovalo jich. „Později! za týden!“ pravili, a mezi tím padli opět; neboť milost a láska slábly v nich — náklonnost hříšná množila se v nich! — Otče milosrdný! nepopřej jim oddechu, zdvojnásobni své rány, dokud

ruky tvé kárající nezlíbají, a unavení ranami nepoddají se slitovné milosti tvé.

Jejich škoda velká jest, ale ještě snáze dala by se napravit. Dokavad sami sobě hřeší, ještě jest naděje. Stanou-li se ale hříšníky pro jiné: tehdy obecné břemeno sehne je až k zemi, svalí je do bláta. Tot přirozená cesta u takovýchto nešťastníkův, zvláště kněží, kteří při každodenních svatokrádežích den co den stávají se zatvrzelejšími. Jedni z nich *nesmějí* kázati, vědouce, že se zbraně proti nim užije, jiní *nechtějí* více kázati. A přede tíže *kněžských* povinností nezáleží v tom, čehož knězi osobně se varovati třeba, ovšem ale spíše v tom, což mu konati jest pro jiné. Co soukromník má kněz tak jako jiný věřící býti křesťanem; jako kněz ale zvláštní povinnosti na sebe vzal, *Jet pastýřem!* Kdo ale povinen jest *bdíti*: ospanlivost činí jej hříšníkem. Némý pastýř světu snad nejvíce se líbí: u Boha jest on šerednou ohavností. „Velká jest důstojnost kněží, ale velký jest pád, když padají!“ vece sv. Hieronym. Nikdy nejde kněz k nebi sám; nikdy též sám jedinký k peklu; — vždy doprovázejí ho jiní.

Ach! jaká bída již zde v patách následuje hříšníka kněze a učitele. Buď si, že studu neznají. Ubozí žijí ve svém stavu buď jako *přetvářenci* (a tu musí velké nesnáze snášeti) anebo žijí jako známí *zlosynové*, a tu bývá jim odevšad trpěti opovržení, posměch a výčitky. Jakého zapírání sebe samého, jakých obětí třeba tomu, kdo se chce obhájit co přetvářenec a dostátí úloze své. Pokrytec často se musí více namáhati, by se neprozradil se svou zlou náklonností, než jak by třeba bylo, kdyby ji chtěl skrotiti. Kněz a učitel, o němž známo, že jest zlý, musí dát si líbiti věci, jichž vypsati nelze. Jejich život opravdu nešťastný jest. Hořké a zlé jest, spustiti se Hospodina a opuštěnu býti od

Něho. Traplivá ouzkość, zoufanlivost, strašidla u lůžka, hrozné sny, děsné obrazy v tomto životě jsou jenom slabé nástiny příští bídý — věčného jezera, hořícího sírou a ohněm.

Jak hrozné jest pohoršení kněží a učitelův, kteří lid a mládež uchvacují do viny a pokuty své! Ach, oniť znovu křížují Pána Krista. *Nečinní* kněží a učitelové jsou závadou a příčinou, že se nepolepšuje svět; jsou-li *prostopášní*, tuť ospravedlňují nejvíce nepravosti světa; — jsou-li *odpadlíky*, tehdy otvírají dokořán dveře bludu, nevěře a nemravnostem.

Vinu toho, proč za našich časův panuje bída, mají na sobě kněží a učitelové, ne-li jedině, předce na mnoze. Ach, bylit *nečinní*, byli němými strážci, stali se vyvětralou solí! Kde se lidé štítí práce a potu, tu pole musí koukol mítí. Proč neštudují kněží a učitelové, by zvrhlým sofistům odporovati mohli? To jest obtížné! I lada se vzdělati dají, a byt nepřinášely požitků výborných, předce dají píci. Peklo má horlivější apoštoly než nebe; — nemusí-li nás to zahanbovati? Ninive musí Jonáše mítí; — velké oučely žádají velkých prostředkův. Ale tu právě v cestě a na závadě stojí leniví kněží a učitelové. Ach, oni nedbají o sebe, nedbají o duše svěřencův svých, a nad to vadí všude činným. A proč? Poněvadž se jim přičí, aby kdo choditi měl jinou cestou, než tou, kterou oni zarazili, široce ušlapali, cestou totiž vlačnosti. Kde jiní zmužile bojují: oni bojácně ustupují, čímž víře vítězství nesnadné činí. — — — Dobrý, prostý, nezkušený lid cení náboženství dle kněze a učitele; zakuklení nepřátelé svaté víry udržují lid ten v onom zlém domnění, a zveličující viny kněží, ohlašují: „Kněží všickni jsou si rovni! Ten nejlepší nestojí za nic.“ A kdo jim dal do rukou takovou zbraň?

Zda-li ne kněz, jenž častěji po boku jistých učitelů v společnostech veselých vlačnost svou a vnitřní převrácenost na jevo dal?

Divem to nazýváme, když se uvyklý hříšník obrátí; a já to nazývám divem divův, má-li se kněz neb učitel pokazený opravdu napravit. Rány jejich bývají dle přirozenosti téměř nezhojitelné.

Kněží a učitelové hříšníci ledva mohou obvyčejnou cestou napravení býti. U jiných dá se předce ještě polepšení očekávati: a) v dospělejším věku, b) změnou stavu, c) od jich dobrého srdce, d) od bratrského napomenutí, e) od příkladu jiných hříšníků, kteří se obrací. Tito padové z většího dílu při knězi bývají ztraceni. — U nekněze působí obvyčejní prostředkové spásitelní svatého náboženství; — svátosti totiž; zatvrzelému knězi ale bývají na zkázu, jak jich přijímání, tak udělování. — A což snad nešťastný kněz již ani doufat nemůže v milosrdenství Boží? ptáte se. — Ovšem, doufat může vždy; neboť každému cesta k návratu jest otevřena. Ale žádný není tak nehodný té milosti, jako kněz; u žádného nebývá obrácení řidší, u žádného naděje pochybnější. Zkušenost učí, že kněží zlí obvyčejně náhle hynou. — Jidáš jest hrůzyplnou výstrahou. A co podvrátilo tohoto milostmi obdařeného apoštola? Ne prudké náruživosti, o nichž se praví, že člověk těžko neb zhola nic

odporovati nemůže, ne svodné příklady, ne blízké příklady, jediné — lakota. A Jidáš zoufal při zjevných znamkách obrácení. „On má žel a lítost; — on vyznává veřejně svou nepravost; — on vrací nespravedlivý statek.“ A předce jest zavržen! — Lítost jeho pocházela toliko z přirozených příčin, — jeho naděje v milosrdenství Boží zmizela, — celé obrácení jeho bylo liché. „Ne zrada,“ praví sv. Augustin, „ale zoufanlivost jej zavrhla.“ A podává-li obrácení bohuprázdného kněze lepšího rukojemství? Jidáš při mnohých dobrých znamkách zdánlivého pokání ztracen jest: možná-li očekávati jisté spasení při mnohých zlých znameních? A byt i bohuprázdný kněz na sklonku svého života bezpráví své poznal, z bázně před smrtí svůj blud oplakával, a kdyby se naskytla příležitost, pomatenou a povrchní zpověď vykonal: či jest obrácení jeho pravé? Vše toto Jidáš učiuil a zoufal! Jidáš odešel na místo své (Skut. Ap. I.). A co smíš očekávati ty křesťanský učiteli? Kristův služebník, leží-li na svědomí tvém vina, nemensší Jidášovy? „Soužení a úzkost přijde na každou duši, činící zlé.“ (Řím. II, 9.) „A čím víc zlého, tím víc soužení; nebo Bůh odplácí každému dle skutků jeho.“ (Řím. VI.) Soužení a úzkost při smrti, soužení a úzkost při soudu, zoufání v pekle.

Osudy kláštera čisterciatského v Plasích.

Nastínil kněz P. Z—ka.

Nebude, tuším, nyní kláštera v Čechách, jenž by se mohl bývalému Plaskému i co do výstavnosti i co do polohy vyrovnati. Klášter ten, zrušený za císaře Josefa, leží k severu od Plzně, na břehu bystré Sřely, uprostřed bohatých lučin, lesův a zahrad. Ač zbaven jest mnohých překrásných památek stavitelských, počítá posud dosti velkolepých budov, jež obdivuje příchozí. — Prohlédaje k věci, a žádaje, přispěti něčím k rozmnožení známosti dějin církevních v rozmilé vlasti, umínil jsem sobě nastílni osudy dotčeného kláštera, k čemuž mi pt. ušlechtilý Plaský p. děkan *Josef Streer*, svěřiv mi rukopisy dotýčné a farní památní knihu i podnět dal i platnou poskytnul pomoc.

1. Založení a jméno.

Klášter Plaský založil r. 1146 vévoda *Vladislav II.*, potomní král, toho času, když římskou církev spravoval papež *Eugenius III.* a římské císařství *Konrad* franský. Vysvítat to z zakladací listiny, ježto v překladu z latiny zní takto: ¹⁾

„Všickni, jenž pobožně chtí býti živi, obzvláště ale ti, kdož od Boha dosáhli bohatství, slávy a vyznamenání, jsou po zákonu Božím povinni, starati se o chudé, obzvláště ale podporovati muže, kteří pohrdajíce marnostmi světa, s horlivou láskou slouží Bohu, a vynikajíce přesnotou mravův a bezúbohým životem, shromáždili se ku počtě Boží, skrze něž lze sobě vymáhati milosrdenství Boží, a doufati odpuštění hříchův. Pročež já *Vladislav*, z milosti Boží král Český, s chotí svou *Ketrudou* pro dosažení odpuštění hříchův, roznicen touhou po věčném životu, povolal jsem několik bratrů, mužův to ušlechtilých mravův, pěstitelův svaté pravé víry, a chtěje, aby touto společností země česká byla osvícena, jejich libovůlni byla polita, dosáhl jsem u matere jich v *Langheimě* prosbu nejponiženější. Všem tedy pravé víry ctitelům, jak budoucím tak nynějším uvádím ve známost, že jsem nadřečeným bratrům, jak jim tak i nástupcům jejich jistý dvůr mého otce, jenž sluje *Plas*, se všemi příslušnostmi s právem držebnosti navždy odevzdal. Aby pak časnými statky hojněji zaopatření jsou-

ce, bezpečně ustavičnými modlitbami mohli sloužiti Bohu, nížeznamenané statky se vším příslušenstvím přidal jsem těmto služebníkům Božím. [Tse zejména uvodí dotčené statky. Po té zase dí:] Svou a *Pražského* biskupa *Otona* mocí totéž stvrzuji, že jsem nadřečené statky podle spravedlnosti a sv. kanonův bojovníkům Božím dal k užívání, jakož i to, co jim ještě dám aneb někdo z mých nástupcův, aby oni a jejich nástupcové statky těmto bezpečně a bez všelikého ztenčení vládnouti mohli. Pokud by se ale státi mělo, že by některá světská nebo církevní osoba, vědouc o tom daru a věnu, vnuknutím dábelským jsouc puzena, proti vůli a vědomí majetníkův směla je změnit, budiž po dvakráte i třikráte ponapomenuta, nepolepší-li pak se a neučiní-li zadost, proklata a zavržena budiž na věky.

Tak se stalo r. 1146 po nar. Páně *Epac. VI. Concur I. Indict. XI. v 5. roce* panování.

Dáno rukou *P. Gervasia*, převora *Vyšehradského* a kanclíře 5. Srpna. Tentýž rok založení nasvědčuje nápis pod starobylou podobiznou zakladatele:

DeVotVs hVIVs CoenobII. fVnDator VIVat In perpetVas aeternItates. (1146.)

Že již dříve r. 1144 a 1145 se počátkové stali, vysvítá dílem z listiny zakladací, dílem z rodokmenu kláštera *Ebracského*, kde se klášter *Plasský* již r. 1144 uvádí. —

O založení *Plasského* kláštera se udržely rozličné pověsti. Jedna dí, že sem kdysi vévoda *Vladislav* na honu do hustých lesův zabloudiv, a všecken unavený položiv se pod košatou lípu, usnul. Tu ve snách spatřil prý obraz kláštera, a na poděkování za šťastné vyvážnutí z drápův medvědice, jsoucí na blízku kláštera ten založiti ustanovil, a od *pláště* pak, na němž rozprostřen ležel, *Plasy* nazývati velel. Po dneš ukazuje se místo, kde prý odpočíval král zbožný *Vladislav* jakož i brloha medvědí. — Dle jiné pověsti, ač málo známé, prý se ve spaní k vývodovi přiblížil had neobyčejné velikosti „*plaz*“, odkud prý jméno kláštera. — Co v tom pravdivého, soudný čtenář rozhodniž sám. Ta sama příčina, která pohnula vévodu *Vladislava* k zakládání jiných klášterův, jistě jej také přiměla, žež aložil klášter *Plasský*; bylať to nábožná, po spasení duše toužící mysl. Příroda sama ukázala k založení kláštera *Plasského* místo, uprostřed hor a lesův, k rozjímavému životu velmi příhodné. Jmeno

¹⁾ Viz *Sartoria in opere čistercio* p. 1698.

Blahověst, roč. IV., díl I., seš. 4.

dostal klášter rovněž od místa, kde byl vystaven aneb dvoru, kterýž se prvotně na výživu řeholníků věnoval, a ten se nazýval „Plas.“

Prvních devět řeholníků povolal vévoda z Langheimu, kláštera to řádu cisterciatského ve východním Francku, v diécesi Bamberské. Za opata zvolen jest Ivo. Na vyživenou jim daroval vévoda kromě dvoru po otci Plas statky *Kacnev* (Kacerov?), *Vražny*, (Vrašni) *Zechutice*, *Nebřeziny*, cloze soli v Děčíně, vinici na Petříně v Praze, statek v Moloti člověka Čechina se statkem Lechota i s příslušenstvím. První kostel a konvent velmi skrovný stával prý tam, kdež se nyní nalézá kaple sv. Magdaleny a stojí sýpek knížecí, obsahující toliko oratorium, refektář a dormitář. K většímu kostelu položen základ r. 1154. Dílo veškeré teprv r. 1204 za opata Meintera ukončeno, načež Holomucký biskup *Robert*, druhdy opat v Nepomuku, svatyni tuto vysvětil. —

2. Zrůst kláštera.

Příkladu štědrého a dobročinného Vladislava následovali tolikéž i jiní panovníci čeští a šlechticové. Tak Soběslav II. darovav za opata Meintera (1169—1190) klášteru Plasskému vesnice Oboru, Křečov, Babinu, Lomnici, Lity se vším příslušenstvím, vyměnil r. 1175 za Újezd a Erpovice, Lugov a Lužany, darované jim od hraběte z Bolic. Za vévody *Fridricha Lesk* (Laic) z Železnic obětoval konventu Bikov a Viherov. (Výrov). R. 1183 zakoupeno Sedlecko; za clo ze soli v Děčíně obdrželi Kopidlo, od téhož vévody i Kořiny, Chyšku, Dolno-Sechulic. Jistý p. Herman jim popustil část statku Čechin. Fridrich, syn Vladislavův, klášteru byl nakloněn, a proto jim s chotí svou Alžbětou daroval manský statek v Košících s horou na blízku. Na ten způsob se zmohli řeholníci Plasští tak, že již r. 1177 své kolonie do *Mnichova-Hradiště* mohli poslati a založiti tam klášter téhož řádu, jenž ale toliko do časův husitských se udržel.

Za opata Meingotta r. 1192 *Ulrich*, syn Dřislavův, nalézaje se v nebezpečné nemoci na záduší odkázal statek Loman. *Aněška* z Poturova (Potvorova), manželka Kunova, syna to Gumboldova, obětovala za svou a svých rodičův duši statky Hluboka, Uplev, Udrasha a Zreyby, kterýžto odkaz vévoda Přemysl potvrdil, jakož i statek Močidl, zakoupený od Závise.

R. 1194 za opata Alberta připadly k

Plasům vesnice Stražiště, Čedelice (Sedlec?) Černohat, Dubrvice, Bor, Mladatice (Mláce) s mlýnem, kteréž od opata Kladrubského za 70 hřívén stříbra zakoupeny jsou r. 1205²⁾. Toho času přibyla k Plasům také Mladimír, věnovaná na vyčastování chudých o zeleném čtvrtku.

Na to r. 1202 se zmohli Plasští bratři tak, že mohli na *Velehrad* ku zřízení kláštera kolonii odeslati³⁾. R. 1207 se dostaly k Plasům Ninovice s vrchem Vido-vle. Několik let na to (1209) vyměnili od biskupa Daniele za statky své v Motoli a za dědictví v Radčedících statky biskupa v Ninovicích u Stěhovic⁴⁾. Téhož téměř času (1214) darovala pobožná matrona Aněška, vdova po panu Kunovi z Potvorova, odebrav se na pouť k Božímu hrobu, dvory Močidlice, Hluboký, Dražkov, Uplevice, Srubný a Vladimírce⁵⁾. Na to r. 1216 od Ulricha z Lutic přidán jest statek Ninice.

Největší ochrancové a příznivcové kláštera Plasského byli tři po sobě jdoucí slovutní králové čeští: *Přemysl Otakar I.*, *Václav I.*, *Přemysl Otakar II.*, kterýmžto na poli Moravském hvězda onoho mohutného kmene královského zbledla, až pak jeho vnukem Václavem III. náhle v Holomouci na celo zašla.

Pan *Radimír* opět zřídil a obnovil Plasům náležející ves Těžkov od loupežníkův vydrancovanou. Po smrti jeho připadla dle závětu nejen ta ves, nýbrž i Břeře Újezd k tomuto klášteru, kterýžto odkaz král Václav potvrdil⁶⁾. R. 1229 zakoupeny jsou od krále Přemysla Všehrdy⁷⁾. Hned příštího r. 1230 *Roman*, baron z Tejnice odkázal na záduší Plassům statky, Týnici, Újezd a Olsové (Olšany) s všelikým příslušenstvím. R. 1233 prodal Plasským Kladrubský opat Reinher vesnici Koryt. Následujícího leta (1134) potvrdil král Václav smlouvu, dle které *Gumbold*, syn Ditlaibův z Potvorova, popustil Plasským řeholníkům statek Bezdechov pod tou výmínkou, aby o něj až do smrti měli péči. — V tom čase (1238) zakoupen od Protivy z Žinkov Kostelec, a za Kožlany vyměněno Žihle (Schela). Královský komoří Zděslav dal jim Darovu s řekou Mží

²⁾ Erb. Reg. R. B. 225.

³⁾ Erb. Reg. R. B. 237.

⁴⁾ Erb. Reg. R. B. 259.

⁵⁾ Erb. Reg. R. B. 265.

⁶⁾ Erb. Reg. R. B. 315 a 370.

⁷⁾ Erb. R. B. 347.

tamtudy tekoucí, se vším příslušenstvím⁸⁾. Od Bohuslava zakoupena jest Hodina (1240)⁹⁾.

R. 1251 postoupil Diviš, probošt Vyšehradský a kanclíř království českého, za některé ostrovy pod Vyšehradem, pole pod Petřínem vedle vinice Plaské, nedaleko Újezda u Vltavy, s nádavkem, 3 hřiven zlata váhy pražské. V Únoru 1252 obdrželi Plasští od krále Václava I., otce Otakara, šest památných listin. — Jednou z nich osvobození jsou konventníci a lid jich, nechť by sebe nebo jiných poranili, od dostavení se před cizí světské soudy. Druhou potvrdil jim král všechny svobody, odkazy a výsady. V třetí listině uvolnil je jakož i jejich poddané od služebností cizích. Ve čtvrté zakázal sluhám a jejich družinám na Plaských statech ležeti, honiti bez povolení opatova, a chytati ptáky. Něco později listinou dd. 22. Únoru t. r. potvrzen jest odkaz faráře Kladubského, v němžto za doživotné zaopatření věnuje Plaským statky Podmuk a Mork.

Neméně štědrým prokázal se konventu Plaskému Přemysl Otakar II. Slovníky tento panovník obnovil osvobození od povinnosti se dostavit před cizí světské soudy (1257, 1263, 1269). Památná listina královská zní pak takto:

„Všem tyto řádky vidoucím na věčnou památku. Domníváme se, že to králi králův milé jest, když ty, kdož se Mu se zvláštní poslušností podrobili, před útoky zlých hájíme. Chtíce kráčetí šlépějemi našeho otce, krále českého, uvádíme v známost přítomným i budoucím, že, jakož byl otec náš lidí bezbožné, plaskou církev, potahující ke svým úskočným a nespravedlivým soudům, náležitě skrotil, tak i my, aby se budoucně od našich soudcův a beneficentův něco podobného nemohlo díti, čím by se jejich mír rušil, mocí dekretu ustanovujeme, aby se Plasští ani v Plzni, ani v Rakovnici, ani ve Střibře, aniž na jiném místě před soudem světským, nýbrž jedině před místním opatem, neb před naší Jasností, aneb před naším náměstkem směli dostaviti na soud.“

Několik let na to (1269) král obnovuje tuž výsadu, dokládá: „Ačkoli všechny řádův stupně, po nichž se prostředkem ctnosti, k trůnu věčného Otce dostati lze, a z nichž se i sv. matka Církev jako z libezné vůně raduje, naši Jasnost vůbec šetrně miluje; nicméně bratrům z řádu

cisterciatského, ježto v duchu poníženosti, bohabojnosti a klášterní kázně, Pánu Bohu pilně slouží, dala naše láska přednost, a tím více si jich váží, čím více vykonávají skutky lásky a hostinnosti. Protož uvádíme u vědomost, že tu lásku, kterou jevíme k dotčenému řádu, chceme též dokázat skutkem. Za tou příčinou sledující šlépějí přejasných otcův našich, kteříž byli klášteru Plaskému, od nich založenému, pozůstavili mnoho důkazův štědroty královské, klášter, nazvaný Plasy, téhož řádu, diocese Pražské, pro úctu k slavné Rodičce, z níž pošla plnost spásy a milosti, bereme pod zvláštní ochranu a milost se všemi statky a osobami. Zároveň chtějíce, aby klášter před nemilým utiskováním a každým útokem důrazně byl chráněn, ustanovujeme na věky, aby se nikdo z našich poddaných neopovažoval, lidi z kláštera toho obtěžovati, je k soudům mimořádným poháněti, aneb pravomocnost nad nimi provozovati. Ano, chceme, aby nadřečení bratři a lidé jejich od soudův v Plzni, ve Střibře, v Rakovníku, a jiných byli uvolněni a toliko místnímu opatu neb naší výsosti byli podřízeni atd.“

Tentýž král potvrdil zákup Ledec, kterážto ves od Budivoje z Železnice prodána jest klášteru Plaskému. Za téhož krále prodala jim Drahomíra, abatyše Svatojirská, vinici Mlavín na Petříně za 30 hřiven.

Přízní tolika mohutných králův povznesly Plasy ku velké slávě, tak sice, že za panování téhož Přemysla Otakara II. vzrostl počet Plaských řeholníkův do 500 a Plasy posílaly kolonie na Moravu i do Rakous. — Práhl pak Cisterciákům Plaským po všecken ten čas tolikéž Pražští biskupové: Jan, Jindřich, i učený Daniel. Mimo jiné dary ponechal r. 1268 klášteru statek Otlech.

Otakarův syn, Václav II. daroval r. 1286 Plaskému opatu moc a právo souditi i větší zločiny. R. 1289 přiknul mu mýto a všechna práva v okrese Královickém. Na to r. 1290 koupili Plasští od Budivoje z Isenburgu jeho dědictví v Ledcích s dvěma dvory a právem patronátním. Roku 1293 vyměnili od probošta Mělnického statek Třemošnu a Synic, o kteréžto statky později velikou měli rozepří, až ji konečně papež rozhodl, ač ne k jejich prospěchu.

Za panování králův z rodu Lucemburského nepřibývalo Plaským již zboží klášterního v té míře, jako za posledních Pře-

⁸⁾ Erb. R. 430.

⁹⁾ Erb. R. B. 457.

myslovcův. Nicméně moc jich přirozenou cestou rostla. Tak zakoupili od rytíře Petra z Šebíkovice ves téhož jména. Brzo na to vyměnili za Lohovu ves Žichlice od Abrahama z Žichlic. I od krále Jana měly Plasy památku; dovoleno jim totiž, že mohli jistou část ročních příjmův prodati nebo pronajmouti. — R. 1343 nabyli dva mlýny a sice od Mikuláše, faráře Zbečenského, kanovníka Boleslavského, kanclíře královny Alžběty, kterýžto svého bratra Damiana, řeholníka Plaského, ustanovil exekutorem poslední vůle své.

Císař Karel IV. jim udělil tři listiny. První (12. Dubna 1348) osvobodil je od povinnosti častování, za oněch časův obtížné. Druhou (27. Března 1357) potvrdil všechna jejich práva, jakož i výsady, a třetí posléze (17. Prosince 1361) uvolnil je na dvě leta opět od povinnosti pohostinství. V témž čase věnoval jim Racek z Někmiř horu Drzník u Záluze. Mikuláš z Kunovic a Mostic dal roční přjem 82 kop, Protiva z Wolfensteina ves Losu; šlechtic Jan ze Všerub 82 grošů každoročně, pojistiv tento důchod na Kumovicích; Jaroslav, bratr Sezimy z Podmokl 10 kop grošů, zaznamenav je na Mosticích. Menší odkazy učinili šlechtic Vraza, Fremund z Schönhofo, Bohumil ze Švamberku, Petr z Terezova, Ditrich z Gutensteinu a j.

Císaře Karla syn, král Václav IV. jim obnoviv právo, honit na malou i vysokou zvěř, dovolil ročně 60 kop činže roční pronajmouti do smrti kupce (r. 1387).

3. Úpadek kláštera.

Po 274 let kvetlo s malými proměnami řeholníkům Plasským blaho a štěstí. Než jiné časy nastaly počátkem XV. věku. Nešťastné rozbroje a války husitské zachvátily zemi českou, a tu bylo Plasům sdíleti osud veškerého katolického kněžstva, řeholníkův i klášterů jiných. Dne 3. Června r. 1420 vtrhli Taborité pod Žižkou do Plas, a vypálivše kostel a klášter, řeholníky dílem pobili, dílem rozehnali. Sám opat Bohumír prchl do Manetína, kdež přeckav pád kláštera, zemřel. O statky klášterní se rozdělili hejtmáné a páni vůkolní. — Později, když měl po bitvě u Lipan r. 1434 v zemi opět uveden býti řád, císař Sigmund vydal sice rozkaz, by klášteru Plasskému pobrané statky opět se navrátily, avšak nepokoje strany pod obojí málo přispěly k zlepšení stavu jejich. Platnější kroky učiněny jsou teprv za krále Vladislava Jagajlovce. Král ten potvrdil

r. 1480 opětně vyměnění polovice města Kralovic, obnovil i mnohá práva bratrům, ač všelike výsady ty a dekrety neměly hrubě stálosti. Jeden bral statek druhému z ruky. Opatové Jilí, Tyllmann, Mikuláš II., Jindřich III., Jan IV., Konrad statně hájili svá práva, avšak s nepořízenou. Šlechta okolní neustále vydírala ochudlým řeholníkům poslední zbytky zboží a záduší jejich. Tak musily r. 1544 svolením císaře *Ferdinanda I.* statky ku Kralovicům a Kacerovu přiležící, dáti císařovi a komořímu *Florianovi Griesbekovi* z Griespachu na čtyry věky lidská (ad quatuor vitas — do čtvrtého nástupníka) do zástavy. Po té nezbyly Plasům než čtyry vesnice: Mláce, Žebnice, Bílov a Lednice. Aby mohli sehnati příspěvek na válku tureckou r. 1553 ponechali Griesbekům za 700 kop mišenských Hodinu; r. 1561 pronajali Griesbekům i Mlaccý rybník. Za takých časův příjmy klášterní ztenčily se tak, že se mohlo sotva 7 bratří užíviti pod správou řádného svého opata.

4. Obnovení Plas.

R. 1618 po vypuknutí nešťastné války třicetileté, ku kteréž dán jest podnět násilným vyhozením císařských místodržících z oken hradu Pražského, vzal hrabě *Jaroslav Bořita* z Martinic své útočiště do Plas. Kdežto byv po tři dny, před úklady buřičův skryt, opatřen jest náležitě potřebnostmi na cestu k císaři do Vídně. — Při hájení Plzně proti žolnérům hraběte Mansfelda Plasští řeholníci velice napomáhali Plzni věrné, císaři i papeži¹⁰⁾. Opat *Jiří Vašmuth* nešetřě nížádných obětí, vynaložil poslední halíř, poslední hrstku

¹⁰⁾ List, kterýž byl onoho času císař *Matiaš* z Vídně psal opatovi, zní:

Ctihodný, věrný náš nejmilejší!

Známo, že jsme k obhájení města našeho Plzně jakož i klášterů vůkolních na naše útraty poslali šlechtice Filipa Dornheima kapitána s jedním oddělením pěších. Protož kdyby toho potřeba bylo a ty od našeho kapitána k tomu dožádán byl, nařizujeme, abys jej neopouštěl, nýbrž s lidem svým poddaným, s penězi i spíží všestranně ku pomoci přispěl — daně, exekuce žádné do Prahy neposílal, nýbrž do Plzně, a tam je u magistratu nechal poznamenat — v tom naplň vůli naší.“ —

Jak ochotně opat uposlechl rozkazu svého pána, čteme v zápiskách města Plzně, jakož i Jongelínových. Že Plasští k tomuto podniknutí dost peněz neměli, rozumí se samo sebou. Jistý šlechtý rek Jan Filinger zapůjčil jim 10,000 kop grošův Pražských. (Lapis sepul. p. 350)

obyli, aby se jen Plzeň mohla udržeti a odraziti útoky odvážlivého spojence krále zimního. Opat sám byl druhdy setníkem, a znaje se v umění válečném, se svým převorem Jiřím Šteinem uzavřel se v Plzni, a vynaložil všecko umění i sílu svou, tu na hradbách řídě osobně střelbu na tábor nepřátel, tam v nemocnici potěšuje a obsluhuje raněné. Když pak Plzeň od Mansfelda dobytá byla, uvržen jest opat do žaláře, kdež měl umoren býti hladem, z něhož ale milosrdenstvím žalárníka, jak praví jedni, jiní pak, cenou 10,000 imperialů, tolarů neb míšenských kop vykoupen jest. Plasy a statky klášterní zatím byly od vojska Mansfeldova vydrancovány.

Když d. 18. Listopadu 1620 v bitvě na Bílé Hoře strana odbojná poražena byla na hlavu, rodina mohutných Griesbeků odsouzena jest k vyhnanství. Tehdy naskytla se Plasským příležitost k nabytí zastavených, avšak přes ustanovenou lhůtu zadržovaných statkův Kralovic a Kacerova. Plassští zadali o to svou žádost k císaři *Ferdinandovi II.* a přičiněním Jaroslava z Martinic vyslyšáni jsou. V rozhodnutí stojí, že se Griesbekům jakožto velezrády vinným statky Kačerov a Kralovice, Divišovi pak z Marquardu a Hrádku vesnice Rybnice a Kazňov odjímají a Plasským udělují s tím doložením, by na každé požádání o desk zemských mohly býti vtěleny¹⁾. —

Týnec s obrazem matkou Boží zázračnou vyhrál již r. 1612 opat Bartoloměj *Lai-belius*, jakož i Újezd a Olšany na právní cestě proti Griesbekům.

Klášter nabyt tím opět pěkného jmění a mohl býti opět náležitě zařízen, a valnějším počtem klerikův opatřen. O to se také postaral opat Vašmuth, jenž vystavěl prostranný konvent, a vše dobře zařídil. Od těch časův počaly se Plasských kleslé síly opět zmáhati. Vynasazením několika činných a moudrých opatův zárodky nového života rozvíjely se a zkvítaly. R. 1661 počal opat *Krištof Tängler* stavěti hlavní chrám Páně posud stávající, jenž byl od Pražského p. arcibiskupa *Jana Bedřicha*, hr. z Waldstýna 11. Července 1688 slavně vysvěcen²⁾.

Ondřej Troyer, opat, položil r. 1698 základ k velebnému opatství, které podnes stává. Vzdělané ze samého tesaného kamene, překrásnými malbami, mramorovými schody a svou výtečně provedenou souměrností vyniká. Ondřejův nástupce *Eugen Tytl* založil r. 1711 nový, nádherný konvent. Jelikož sám byl znamenitý znalec stavitelství použil rady *Dr. Dinsenhofra* a *Dr. Sanctiniho*, věhlasných to architektův pražských. Práce řídil Matěj Kondel, stavitelský mistr, jemuž se za odměnu dostal dům s poli v Nebřežinech.

Nápis na kamenu základním zní takto:

Lege
CLeMente XI. seDente(1711)

Auspice Deo.

Dominus Eugenius Tytl,
ordinis cisterciensis Abbas
Plassii, Praepositus Lippae,
60 tunc Monachorium Plassii
Professorum Pater, lapidem
istum in Conventus funda-
mentum et rei gestae mo-
numentum jecit, ut si olim
homines taceant
hanC reM · LapIDes Lo-
qVantVr. (1711.)

DoMIIno EVgenIo TIttL fe-
LICItter abbatizante (1711)

Carolo Vito HeLenopolI felICItter Coro-
nam aCCIpiente (1711).

Dle sanCtI StephanI orDInIs nostri DeCVr-
rente (1711) InCIpIt anDfICIVM (1711).

Polovice této ohromné budovy stála již r. 1720, jakž to viděti z nápisu, na kameně pod velkými schody blíž zimního večerádla zazděného:

HoC aeDfICIVM sIne aqVIs rVet (1720)

Dílo toto ohromné, skvostné ano královské mimo mnohé překážky dokonal tentýž opat roku 1736. D. 13 Listopadu t. r. stěhovali se bratři do nového konventu. Na skvostnost a pevnost stavby naráží následující chronostichon:

En Vox GratfICa Est: NVnC InCIpIt VnDa
StatVMen. (1735.)

Celá ta ohromná budova spočívá na 5100 jehlách, na které se spotřeboval celý les. Na střechu vyšla tolikéž nesmírná síla dříví, tak že konvent v pravdě mezi dvěma lesy stojí. První kámen čili základní stojí pod kaplí sv. Benedikta, poslední nad branou naproti kapli sv. Magdaleny.

¹⁾ Listina na to dána v Praze dne 14. Května 1623.

²⁾ Penízky zlaté i stříbrné, na památku téhož slavného svěcení ražené, mají nápis: Eccl. B. V. M. ord. list. Mon. Plass. cons. sub abb. F. A. T. anno 1688.

Náklad na celé stavení, nad něž není snad v Rakousku, nepočítajíc vnitřní okrasy a práce, ježto se konaly z roboty, stál 143444 zl. r. a 4 kr. Nesmírné summy peněz stály též znamenité malby ve všech koutech, na všech chodbách a schodech, po všech síních a sících, vykonané na obmítce a na plátně, posud dobře zachované. Úplný seznam ouctů v plaské památní knize jest obsažen.

Tentýž prelát obrátil svou pozornost i ke kostelu konventnímu, opatřil jej mnohým skvostným náčiním a varhanami, jež mají 28 registříkův. Plasy stály nyní na vrcholu štěstí svého; lesk a záře jejich duchovního života se rozlévaly na vše strany; příjmy z dobře zavedených hospodářství a dvorův se množily tak, že se mohlo vše dobré a krásné podnikati. Nové kostely a fary se stavěly. Podobně na vsích povstávaly mnohé vkusné kaple. Vědy a umění všeho druhu, řezbařství, malířství a stavitelství se pěstovaly a štedře podporovaly. Život náboženský se upevňoval uvnitř, avšak i spanile odrážel se zevně. Panství celé bylo takorba jednou rodinou, kolik tu pánův, tolik čítalo otců duchovních. Jsou posud pamětníci tohoto patriarchálního života, a podnes máme krásné památky požehnaného působení řeholníkův kláštera plaského.

Zasloužilé a příkladné působení v duchu a v smyslu Církve katolické uznávajíce dávní králové čeští a potomní slavní panovníci z domu rakouského, potvrzovali všechna práva a výsady kláštera plaského. Tak to učinili císař *Karel VI.*, 13. Července 1733, *Marie Terezie* d. 20. Února 1747 a d. 4. Listopadu 1755. S povolením císařovny této zakoupil opat *Fortunát Hartmann* statek Bělu za 73000 zl., dům v Rakovníku a v Plzni, vystavěl probošství v Týnici, v Lípě u sv. Magdaleny, obnovil zámky Kacerov, Bělu, Krašov, fary Potvorovskou, Voborskou a Bělskou a vzdělal též mnohé dvory.

R. 1768 a 1769 navštívil co spoluvládař císař Josef II. Plasy, a blahosklonně oslovil tehdejšího výtečného opata. Zatím dne 9. Listopadu 1785 po 646 letém trvání odbila Plaskému klášteru poslední hodinka, jakož i mnohým jiným ve všech zemích rakouských. Při zrušení kláštera počítaly Plasy samojediné 3 kostely posvěcené a čtyry kaple, (sv. Magdaleny, sv. Bernarda, sv. Benedikta, sv. Ondřeje). Jeden z dotčených chrámův, bývalý to konventní, stojí posud, druhý sv. *Václava*

proměněn v knížecí hrobku, třetí pak r. 1828 zbořen jest k tomu konci, aby se stavebního kamene užiti mohlo na železné hutě. Panství plaské se spojenými statky Kacerovem, Bělou, Krašovem mělo jedno ochranné město, 6 dominikálních, 53 rustikálních vesnic, 16 dvorů, 50000 jiter lesů, mimo rozličné doly, uhelné hory, výborné kamené lomy, pěkné rybníky a zahrady.

Po 40 let patřily Plasy státu a náboženskému fondu, až pak je r. 1826 zakoupil cestou veřejné dražby nynější majetník J. Jst. kníže *Klement, Václav, Lothar Metternich*. Dál za ně 1,100.050 zl.

Od nepamětných časův živil klášter 208 chudých, kterým se almužna udělovala vzdy jednou za týden. V nemocnici a hostitelně se stále 6 chudých ošetřovalo a šatilo. Na zelený čtvrtek se 33 chudým umývaly nohy. Z důchodův klášterních podporováno i jiné kláštery: Dominikanský a Františkanský v Plzni, Kapucinský v Týnici a Žatci, Minoritský ve Stríbrě, Karmelitanský v Kyši, Servitský v Rabštejně. Mimo to odváděly se rozličné daně desátkové, některé do Říma, jiné na pevnosti uherské. Byloť poplatkův takových více, než platívali světsí páni; a předce se zachovalo jmění asi 200,000 zl. na hotovosti. Zlaté kalichy, 7 centnůů stříbra se vydaly komissí. Přes 200,000 zl. se utržilo za věci movité. Opatovi vykázáno 1460 zl. ročně, hodnostářům u. p. rektorovi koleje sv. Bernarda 365 zl. ostatním klerikům 200 zl.

Knihovna četná, klassická díla obsahující, byla rozestavena ve 4 velkých přiměřeně ozdobených a malovaných síních, v tom pořadí, kde jest nyní archiv knížecí. Knihy ty po zrušení kláštera odvezly se dílem do Prahy, dílem se prodaly Židům. Po tři leta přebýval opat v opatství. Po té se ale vystěhoval do domu, v Nebřežinech zakoupeného, aby se více nevrátil. Poslední prior *Desiderius Studenský* dosazen jest za prvního faráře Plaského s 400 zl.

Bývalá samota klášterní ustoupila hluku průmyslovému; obrovská předposledního století díla, jež neporušil posud času zub, volají k příchozímu: „Siste viator.“

VI. Řada opatův.

Opatové plasští byli dle listin následující:

1. *Ivo* přišel s 9 bratry z Langheimu při založení kláštera. † 25. Března 1173.
2. *Meinher* 1169—1190. Za něho se dostaly k Plasům Obora, Křečov, Babina,

Litý, Bikov, a založen jest klášter v Mníchovu Hradišti.

3. *Meingott* r. 1193. Za něho učinila odkaz Anežka z Potvorova.

4. *Albert*, byv r. 1194 jmenován; poslal kolonii na Velehrad a dal vysvětit kostel. † 21. Října 1204.

5. *Meiner II.* koupil Mlace. † 13. Dubna 1210.

6. *Albert II.* za Přemysla krále. † 8. Pros. 1217.

7. *Jindřich I.* † 15. Zář 1223.

8. *Sigbert* † 9. Srpna 1232.

9. *Jindřich II.* vymohl potvrzení papežské 1250.

10. *Gerardus* 1269—1286 založil klášter korunni v Rakousku nadaný od Přemysla Otakara. † 19. Listopadu 1286.

11. *Jindřich III.* † 17. Červ. 1298.

12. *Bartoloměj I.* † 1302.

13. *Jan I.* Za něho založen na Moravě klášter „Královův Trůn“ (Thronus Regis). † 20. Října 1335.

14. *Jakob I.* † 1350.

15. *Jan II.* † 1360.

16. *Mikuláš I.* 11. Května 1380 za-bit v lesích u Zbítova.

17. *Jindřich IV.* † 1387.

18. *Jakob II.* † 1399

Od času nepokojův a potomních bouřek husitských:

19. *Bohumír* 1405 jmenován a přečkal pád Plas umřel 25. Března 1425 v Manetíně.

20. *Arnold* † v Plzni u Františkánův

29.

21. *Jiljí* † 1434.

22. *Tillman* † 1448.

23. *Mikuláš II.* † 1453.

24. *Friedrich Vochner* z Langheimu † 1457.

25. *Jan III.* Kelchner z Langheimu † 1466.

26. *Jan IV.* Grek † 1476.

27. *Konrád* † 1477.

28. *Adam I.* † 1495.

29. *Sebastian de Vale* s. Georgii † 1498.

30. *Jan V. Reiter* † 1516.

31. *Ondřej I. Graf* z Chomutova † 1520.

32. *Leonard*, zlatníka Plzenského syn, zvolen 1521, † 1531.

33. *Bohuslav*, zvolen 1531, † 1554¹³⁾.

34. *Wolfgang* 1561. Povolán 1564 za opata do Zbraslavi.

35. *Pavel* † 1567.

36. *Ondřej II.* Videnmann z Jachymova, do Zbraslavi povolán, † 1588.

37. *Vavřinec Ržinský*, Polák, † 1576.

38. *Matouš Kejsík* † 1577.

39. *Caspar de Werden*, Brandenburský, † 1593.

40. *Adam II. Wild*, Frankfurťan, r. 1593 od císaře Rudolfa potvrzen. Opat tento r. 1601 získav opět zastavené od předchůdcův probošství Lipské r. 1596, založil kostel u hořejší brány na tom místě, kde prý druhdy proslulá ona medvědice se svými mláďaty brlohu měla. Kostel dostavěný d. 28. Zář 1611 od pražského suffragana Jana Lohelia vysvěcen jest ku počtě nejsvětější Trojice a B. P. M. sv. patronů Václava, Víta a Sigismunda. Znameníť opat ten slyna co horlivý zástávateľ sv. víry, byl na synodě Pražské r. 1605.

41. *Adam III. Urath*, Slezan, byv zvolen (1608) a do Zbraslavi postulován, (1610) stal se generálním vikářem. † 1612.

42. *Jiří I. Urath*, Slezan, gener. vikář, do Zbraslavi povolán, † 1633.

43. *Bartoloměj II. Laybelius*, z Trutnova, 1612¹⁴⁾ postulován (1614).

44. *Jiří II. Vašmuth*, Branibořan, znalec umění ohňostrojeckého a setník, prvé než vstoupil do řádu v Zbraslavi. Dne 15. Března 1616 od Matiaše za opata potvrzen. — Zásluhy jeho o Plzeň a o Plasy viz na hoře. Zemřel 29. Května 1639, a pochován jest u Dominikánův v Plzni.

45. *Jakub III., Perger* neb Vrchota de Rosenwerth, rodič z Třeboně, r. 1637 do řádu byl přijat. V krátce na to od Vašmutha, r. 1637 ustanoven za opata Sedlického; a tři leta později stal se opatem v Plasích (1640). Opat ten příčinou běhův válečných zdržoval se na rozličných místech jako u vyhnanství, † 10. Července 1651.

46. *Christof Tängler*, rodič z Besvic

zpronajímati, do zástavy dávati, až konečně Ferdinand I. statky Kralovice a Kacerov se všemi vesnicemi a příslušnostmi připsal Florianovi Griesbekovi, raddovi a komořímu králi, ohledem na jeho věrné služby k užívání (ad quatuor vitas).

¹⁴⁾ Za něho byl od Griesbeků způsobený velký zvon Královický zavěšen. Nápis:

PensILIs ILLo anno toLLebar In aera MoLes
Quo pestis patrILs CessIt a Cerba foCis.

¹³⁾ Za tohoto opata klášter pro vydírání na válku tureckou schudnul tak, že musel statek za statkem

u Chomutova. Byv prve farářem v Plané, Voboře, v Rabsteině, v Žluticích, vystavěl nynější farní kostel (1661—1666), zaopatřiv jej sv. ostatky sv. Mauricia, Felixa a Adaucta.

47. *Benedictus Engelken*, rod. z Prahy, obnovil v klášteře náležitou dřevní kázeň řeholní a koupil Krasov a j. † 1681.

48. *Ondřej III. Troyer*, rodilý z Královic (nar. 1648). Byl to muž velmi učený, prof. filosofie a kanonického práva, jakož i převor ústavu sv. Bernarda v Praze. Maje 33 let věku svého, stal se opatem. Upraviv konvent, předsedal pak o kapitolách co visitator generalní. Co komissar působil v Kladsku, ve Slezsku a Klatovech. Na přímluvu Rodičky Boží Týnické zbaven byv očního neduhu, věnoval do tamního chrámu Páně sošku stříbrnou s nápisem: „*In te speraverunt oculi mei et protinus sanati sunt.*“ Svým krajanům Královickým udělil rozličné svobody a výsady, začož se v Královicích zaň podnes každou sobotu slouží figurální mše. Opatrnou snahou jeho vyrovnána jest pře kláštera Waldsasského s vývodou Bavorským (1693). Opatům Vysokobrodskému a Korunnímu místo mezi stavy na sněmu získal. On dal 1688 vysvětit Plaský kostel, postaviv tam oltáře sv. Barbory a Kateřiny a zjednav mnoho okras chrámových, obrazův, svícňův, zpovědnice, které svou řezbou podnes vynikají. Cestu z Královic do Tejnice opatřil 7 kaplemi a ozdobil stromoradím, v Tejnici pak založil probošství s čtyřmi kaplany. Z nebezpečné nemoci vyváznuv, obnovil kostel sv. Václava 1690 s dvěma věžema. Podobně obnovil kostel na Plané, vystavěl kaplu sv. Kateřiny v Ninicích, vzdělal fary v Potvorově, v Plané a Kozojedech, koupil v Praze Židovskou zahradu, kaplu sv. Magdaleny, jakož i věž nad ní. Jeho péčí a nákladem vystavěli se dvě třetiny opatství; za něho vystavěly a zalidnily se zpustlé vesnice Ondřejov, Trojerov, Hradecko, Hádačku a j. Ostatně netřeba výslovně, dokládati, kterak neuvěřitelný tento opat s všelikou horlivostí pěstoval kázeň klášterní, † 18. Července 1699.

49. *Eugenius Tyttl*, rod. z Dobříše, byv dne 24. srpna 1699 zvolen za opata a povýšen za gener. vikáře a visitatora, nejprve usiloval o náležité okrášení domu Božího. Za tou příčinou zjednal mnoho vzácných oděvův kostelních. Opatství, založené příkladným předchůdcem, péčí Tytlovou dokonáno a uvnitř zařízení jest

velmi úpravně. Schody, chodby a veřeje jsou z mramoru. Týž opat postavil faru Královickou, kostely Voborský, Kozojedský, Všehrský a kaplu Mláckou na způsob hvězdy; on obohatil knihovnu klassickými spisy, všechny kostely věčnými lampami a všechny dvory zvonky. U Sechutic založil oboru na daňky a bažantnici, upevnil hráz u Mláckého rybníka, zařídil dvory Bikov, Kaleč a Hubenov velmi vkusně, položil základ k novému kostelu v Týnici, jakož i k Plaskému konventu (r. 1711), který též dostavěl; on kázal na Pražském mostě vzdělati sochu sv. Lutgardy, koupil 42 velkých stříbrných svícňův, velkých lamp, sochu zvěstování B. P. M. pro Týnici, 14 kalichů všedních, 18 sváteční h. Na Krašově vystavěl též tři kaple v gothickém slohu. † 20. března 1738.

50. *Celestin Stoy*, rod. Volesec, profesor filosofie, zvolen d. 16. června 1738. Nehledě hrubě nic na lesk, tím horlivěji ale na život řeholní, vystavěl chrám Kostelecký, vzdělal faru v Zebnici, a dostavěl chrám Páně v Týnici až ke kupli. Z Velehradu se vracaje, umřel na cestě v Praze 27. září 1748.

51. *Silvester Hetzer*, muž vážný, spřstý a rovný, z faráře Královického od bratří zvolen jest za opata. Po volbě pravil: „Co jste to ze mne člověka jednoduchého učinili?“ — Důstojný tento opat kupli Týnickou ozdobiv malbami umělého štětce V. P. Siardiho, řeholníka to řádu prem. na Strahově, postaral se o hlavní oltář z mramoru, o překrásnou kazatelnu, o postranní oltáře, velmi uměle vzdělané od D. Lauermana z Prahy. Krásné pozlacené sochy, pravdivé umělecké to výtvoř, shotovené jsou od D. Platzra, slovutného řezbáře z Prahy. Kostel planský o polovici rozšířil, kaplu Hodinskou opět vystavěl, a 2 zvony v Chebu dal ulíti pro Plasy. † 18. dubna 1755.

52. *Fortunatus Hartmann*, rodič Plzenský, farář Královický, zvolen za opata d. 26. června 1755. Byv prve profesorem filosofie, nevšední vynikal učeností a moudrostí, jakož i péčí o disciplinu řeholní. — On koupil statek Bělu za 73.000 zl., dům v Rakovnici, stavěl probošství Tejnické s dvěma věžmi a českolipské u sv. Magdaleny. On opravil hrad Kacerovský a Bělský, Krasov pak zřídil tak, že se tam celý konvent o dvou odděleních po dvakráte v roce baviti a zotaviti mohl. Týž opat vystavěl faru Potvorovskou, Voborskou, Bělskou poznovu, jakož

i mnohé dvory, on vzdělal chodbu křížovou, opatřil nové varhany v Týnici a r. 1777 doprovázen celým konventem zázračnou sochu B. P. M. nesl do Týnice. Na hlavním sjezdu Cisterciáků v Burgundsku byl i on, zastává tam úřad notáře kapitoly. Koupiv skvostnou monstranci, a pontifikale atd., dal ozdobiti sv. ostatky mučedníka Antonína. † 10. Srpna 1779.

53. *Celestin II.* Werner zvolený 18. Října 1779, rodem ze Slávkova, byl již co pacholik zpěvákem v klášteře, později profesorem filosofie v koleji arcibisk., sekretářem vikariátním a duchodním klášterním. Opat ten poslední zdokonalil klášter uvnitř i zevně. On vystavěl 1785 a posvětil kostel Zebnický, zaopatřiv jej malbami na obmítce a mnohými vzácnými ostatky svatých. Než za něho vypršela klášteru památnému chvíle osudná, jelikož d. 9. Listopadu 1785 zrušen jest. Umřel pak poslední tento opat Plaský co jubilant dne 24. Listopadu 1813 v Nebřezínech.

VII. Plasy po zrušení kláštera.

Po zrušení kláštera Plaského bylo v Plasích, jak se samo sebou rozumí, jako po vymření. Prelat se směl ještě po tři leta zdržovati v opatství, ostatní ale bratři po několika měsících rozešli se do světa. Ti, jenž byli na farách Plaských, zůstali, proměnivše se v kněží světské, jiní jinam do klášterův na odpočinutí se odebrali. — Poslední z těchto byl P. *Cornelius Stephan*, rektor koleje sv. Bernarda, prof. filosofie a theologie, examiner královský na universitě Pražské, z jehožto latinského rukopisu nejvíce těchto zpráv o minulých dobách kláštera vyňato jest. Zemřel v Pánu d. 30. Srpna 1829.

Stejný osud s Plasy mělo proboštství Týnické. Od nepamětných časův ctíla se tam Matka Boží. Již r. 1186 udělil papež *Urban III.* pro Týnici odpustky. Památná tato Týnice dostala se k Plasům teprva r. 1230 za krále Otakara. Jak již praveno, odkázal jim ji pan *Romanus* na smrtedlné posteli, a byl za to od krále „dobrým katolíkem“ (vir bene catholicus) nazván.

Papež *Innocenc IV.* 1250 ji přivtělil k Plasům za opata *Jindřicha II.* Po nešťastné válce husitské uvázla tolikéž i Týnice v jiných rukou. Nejprve měli ji Kolovratové, pak *Griesbekové*, až ji r. 1612 opat *Bartoloměj Laybelius* na právní cestě dostal nazpět a služby Boží, účtu k matce Boží tam obnovil.

Veliké škody tam opět nadělali Švédové, vtrhše sem od Chebu. Zakladatelem proboštství Týnického byl hlavně opat *Ondřej Trojer* r. 1699. — Na vyživenou probošta a čtyř kaplanův věnovav dům v Kralovicích, nazvaný „starý hrad,“ užítky z vesnice Hrádecka, 12000 zl. na fundace „pro cultu B. P. M. a j. Nynější ovšem již hynoucí chrám, vzdělaný na způsob kříže, stavěli tři opati, jakž ukazuje nápis nad branou vchodní:

Mariae Deiparae ab angelo salutatae abbas *Eugenius* erigere coepit. 1720.

Successor *Coelestinus* augustissimae coeli Reginae struere continuavit 1748.

Silvester abbas in Plass utriusque antecessoris labores aeternae Virginis cultui feliciter complevit 1751.

Pod kamenou římsou jest nápis:

Capella Grangiae Ordinis Cisterciensis Monasterii Plassensis sub Innocentio IV. Ponf. 1250.

V kupli nápis: „Sub tuum praesidium confugimus S. D. G.“

Opat *Fortunat* přistavěl chodby křížové, ku kterýmž z kostela troje dveře vedou. Nad hlavními dveřmi jest vymalována Rodička Boží, jak pod svůj mateřský plášť bere údy řádu cisterciáckého s nápisem: „Ego ordinem istum usque in finem saeculi protegam et defendam.“ Nad druhými dveřmi viděti sv. Bernarda, an obstoupen bratry, umíraje dí: „Bona est obedientia; nullus tui ordinis peribit, si ordinem amaverit; aut enim in ipsa morte purgabitur, aut brevi post mortem.“ Nad třetími dveřmi jest Syn Boží, an vyhrožuje bleskem, kdežto Matka Boží zadržuje ruku jeho: „Parce dilecte fili! parce! etsi non propter illos, saltem propter amicos meos, personas ordinis cisterciensis.“

Proboštství nádherné, které podnes stojí, čítá 13 pokojův a mnohé malby na obmítce jakož i nápisy. Vystavěl je r. 1768 opat Plaský *Fortunat Hartmann*. V rektorium jest vyobrazená matka Boží, ana z nádobky vonné koření od anjela přijímá, s nápisem: „Altius intuemini fratres mei! Aromata ejus scil. carismata gratiarum.“

Služby Boží se konávaly v Týnici nad míru slavně. Kněží z Kralovic museli často vypomahati, jakož i vůkolní. Processi z Kralovic tam chodívalo každou první neděli v měsíci a o všech větších jmenovitě Marianských svátcích. Případli-li nějaký svátek v sobotu, slavíval se v Týnici. Na slavnost sv. Škapulíře museli všickni patronátní kněží s processími

se dostavit a při udělování sv. svátostí vy-
pomáhati.

To vše ale přestalo, když s klášte-
rem plaským i probošství Týnice zrušeno
jest. Dne 7. Srpna r. 1786 byla slavně
přenesena skvostná socha Panny Marie do
Kralovic, kdež se nalezá a cti podnes.

Konventní kostel v Plasích stal se farním,
sv. *Václava*, pak proměněn architektem Kra-
nerem dne 26. Března 1827 v knížecí
hrobku, kteráž od Jeho Svatosti papeže
Lva XII. dd. 14. Zář. r. 1827 plnomocný-
mi odpustky po 10 dní trvajících jest na-
dána. V tomto chrámu Páně jsou ostatky
sv. mučednice Valentiny z katakomb říms-
ských, jmenovitě z pohřebiště Kalistova
sem přinešené 4. Července 1828.

Kostel sv. Trojice od opata Adama
Vilda založený, sbořeno r. 1828, jakož i
kapli sv. *Ondřeje*, která stávala někdy tam,
kde nyní vedou postranní dvěře do kostela
farního.

V kapli sv. Magdaleny, jakož i sv.
Benedikta, která jest vlastně sakristie ko-
stela nádherného, jenž se teprv vystavěti
měl, slouží se nejméně jednou v roce mše
svatá.

Jsou po klášteřu mnohé vzácné pa-
mátky jmenovitě skvostné malby, mešní
roucha, mnohá vyobrazení starého kon-
ventu, pobořených chrámů Páně a hradů.
Zásľuhu o jejich zachování má ale kromě
J. Jstí knížete Metternicha zasloužilý a
neunavený místní pan děkan *Jos. Streer*,
kterýž po 30 let s mnohým nákladem vše
sbírá a před záhubou chrání. Za to díky mu!

Pout' vezdejší.

Od J. Drbohlava, bisk. vikáře Nymburského a faráře
v Jeseníku.

Pocestný a poutník jsem,
Země ta mým domovem
Může jenom slouti
Na čas zdejší pouti.

Poutníci svůj šat
Duch můj brzy s vleče,
Věk můj proudem teče,
Nikdy nechce stát.

Trudy, péče, smyslův mam,
Chtíčů lómoz, hříchův klam,
Závady, nesnáze
Strou se na mé dráze.
Někdy děsný mrak
Kryje stezku moji;
Marně pátrá v znoji
Po praménku zrak.

Proto často žal a vzdych
Ven se děře z útrob mých,
S větrem dále vane,
Slza z oka kane,
S čela potu proud
Nejednou se leje,
Sesláblý se chvěje
Každý v těle oud.

Nejsem-li však nevděčen,
Vida černé chmůry jen
Trní a bodláčí,
Kde má noha kráčí? —
Vždyť mé dráhy lem
Kráslí také kvítí,
Hvězdy-li nesvíti
Mně svým plápoľem?

Neslychám-li ptactva zpěv?
Strom svůj plod, svou hrozen krev
Se mnou-li nesdílí
Na mé pouti k cíli?
Luh, sad, pole, les
K poklidu vyzývá,
Vlídne na mně kývá
Duha od nebes.

Nade mnou pak modrý stan,
Ježto rozpjal světa Pán,
Rozkošně se klene
V záři rozohněné;
Mocný větru dech
Chmůry s něho stírá,
Ráj se rozevírá
Srdci v sladkých snech.

Slzavý dol má svých vnaď:
Pravda to, jež odevšad
Tluče na mé dvěře
A v mou hruď se beře.
A těch lahod kruh
Roste a se šíří,
K nim-li se mnou míří
Bodrý věrný druh.

Než, rovnám-li k nebesům,
Kde má Tvorce zářný dům,
Všecky zemské krásy:
Plané jsou to klasy,
Prehavý to dým,
Stíny pomínoucí,
Tvary kvapně mroucí,
Jež na krátko zřím.

Kvítí to, jež k sobě hned
Vábivá můj čich z hled,
Ale rychle vadne
V době neodkladné;

Próudy to, jichž kmit
Mirní horka trýzeň,
Jimž však moji žízeň
Nelze uhasit.

Cítím, že jsem v cizině,
Zrak upírám k otčině,
Ježto lahodami
Stkví se nad hvězdami.
Do té vlasti tam,
Prosté všeho stesku,
K zřídlu vnad a lesku
S touhou zaletám.

Tamto vytknut jest mi cíl;
K němu vzhlížím, proň svých sil
Zkouším v trudném boji
Proti hříchův roji.
Proň i třeba nest,
Sebe těžší břímě,
Síti zdárné simě,
Hodent toho jest.

Zdaž ho ale dostihnu?..
Doufám! .. K stráží toho zvu
Jenž své po dobrotě
Shlíží ku sirotě.
V jeho ochranu
Oddávám se cele,
V stánky převeselé
Tak se dostanu.

Přijdu svatou na horu,
Budu v květném prostoru
Z vod živoucích pítí,
Jež co křístal svítí.
Tam zas okřeji,
Vonnýť vzduch tam vane —
Dejž, ó dejž to, Pane,
Splň mou naději!

Náboženství a ctnost nejpevnější základy říše *).

Výměsky.

Tři opory jsou, na nichž budova státní
musí spočívat, ač má-li býti trvanlivá: pravé
náboženství, dobré mravy a nemnohé zákony.

Tři věci svědčí o dobrém zřízení: chrá-
my, školy a soudnice.

Jen jediný vládne, totiž Bůh; zeměpán
jest náměstkem jeho.

Oblažiti lid jest nejtěžší povolání. Těž-
kým byla by koruna břemenem, kdyby ji ná-
boženství nepomáhalo nésti.

Mocnář, chce-li dobře vládnouti, musí
podati jednu ruku šedovėké zkušenosti šle-
chetných lidí a druhou náboženství.

Náboženství jest záležitostí celého člově-
čenstva.

Má-li náboženství prospívati krajinám a
vlastem, musí býti dobré, čisté, a ctěné i vá-
žené i od vlády.

Náboženství křesťanské, ježto, jak se zdá,
jen blaho onoho světa má na zřeteli, už zde
nás oblažuje.

Králové, pokud náboženství křesťanské
chrání, pečují o vlastní bezpečnost a o pokoj
národův.

Zákony bez náboženství nemají moci a
vážnosti.

Zákony bez Boha mohou vynutit pochle-
benství, nikoli však lidi učiniti dobré.

Kdo Boha nectí, cti-li zeměpána, činí to
spíše z užitku než z povinnosti.

Bojte se Boha, ale i těch, ježto se ne-
bojí Boha.

Bohaprázdnost nepřináší žádného pro-
spěchu.

Kdo Boha miluje, jest jako lev poslušný
ruky, jež mu lichotí; kdo Boha nenávidí,
podobá se psu hryznoucímu řetěz, který mu
překáží kousati mimojdoucí. Kdo jest bez
náboženství, pravá to šelma, jež v tom si li-
buje, když trhá a pohlcuje.

Jen tam jest blaho, kde vládne ctnost a
dobré panují mravy.

Vědy, umění a mravy stejným musí krá-
četi krokem.

Nemravnost, prostopášnost jest nejnebez-
pečnější národu rána.

Nevázanost a vyhýralost pokazí ovšem
ponebí. Zkažené mravy kazí tolikéž štávy
člověčenstva.

Lépe v okovech býti ctnostným, než bez
ctnosti svobodným.

Nejlepší pojištění svobody národu jest
napravení jeho mravů.

V člověčenství vézí slabost, v ctnosti síla
člověka.

Kdo vede k ctnosti, zdokonaluje svět.

*) Aforismy tyto vybrané ze spisu slovnítného opata
Kommanna: „Die Sibylle der Zeit“ od J. B. P.

Prostoduché epístoly.

Od V. A. Hajného.

II. O prvopočátečném hříchu.

Článek o prvotním hříchu jest jeden ze základních učení víry křesťanské. Jakož ale každá budova, byť byla sebe chromnější, nákladnější a pevnější, rozpadne se v rupy, pokud se vyvrátí jeden z hlavních sloupův a z hlavních základů, nárožní kámen se vyjme: tak i křesťanství rozviklá se v srdcích lidských, jakmile se zachce lidem článek tento míti za blud. Na něm zbudována starozákonní ústava náboženská, — na něm založena jest i Církev Kristova. — Naň se vztahují smírné oběti starozákonné; na něj poukazuje nekrvavá oběť nové umluvy; naň obrací zřetel zákon Mojžíšův s proroky; jej hlásá i sv. evangelium. Zákon i proroci vyvodí všeliké bídý života vezdejšího z prvotního hříchu Adamova, jež v původu a zárodku, ve vzniku a vývinu, dle skutku i v následcích zřetelně i podrobně vypravují; jež mají za příčinu smrti.

Pravda tohoto článku dotvrzuje se ve starém zákoně všude, kde se radostná podává zpráva, jak a kdy Hospodin přilíbil patriarchům — národu Israelského *praoctům* — seslati na svět vykupitele — obnovitele přirozenosti lidské, porušené hříchem prvního člověka. Jí svědectví vydávají *proroci*, když na příslibeného *praoctům* Spasitele po-ukazují, Jeho příchod, Jeho způsob života i působení, Jeho utrpení, jež mu pro vykoupení člověčenstva bylo podniknouti, Jeho z mrtvých vstání a konečné u Boha oslavení, s tou podrobností a určitostí — jak dle dobý a času, tak i dle způsobu — předpovídajíce a hlásající.

Zákon *nový* dosvědčuje pravdu, že prvotní hřích Adamův na veškeré jeho potomstvo dědičně přechází. Dít sv. Pavel: „Jako skrze jednoho člověka hřích na tento svět všel, a skrze hřích smrt, tak na všechny lidi smrt přišla, v němž všickni zhřešili.“ — I Pán Ježíš sám vydává svědectví o pravdě tohoto článku, neboť dotvrzuje zákona i prorokův, vece: „Nedomnívejte se, že jsem přišel rušit zákona a prorokův: nepřišel jsem rušit, ale naplnit. Amen, zajisté pravím vám, dokudž nepomine nebe i země, jediná kámenka neb puntík z Zákona nepomine, až se všecko stane.“ Jelikož ale zákon a proroci představují první hřích Adamův co hřích, zů-

stávající na lidském pokolení, a velebí Krista co Spasitele, Vykupitele, Obnovitele porušeného tímto hříchem pokolení: nejsou-li tato slova Kristova dosti patrné svědectví o prvotním o „dědičném hříchu?“ — a spolu i ztvrzení, že On přišel chtěje moc tohoto hříchu přemoci, osten zlomit a hynoucímu lidstvu zjednati opět svrchovanou láskou Otce nebeského? A nedotvrzuje-li zřetelně i světle sv. Pavel, an dí: „Jako skrze hřích jednoho přišla na všechny lidi vina k odsouzení: tak přišla skrze spravedlnost jednoho, na všechny lidi milost k ospravedlnění života. Nebo jako skrze neposlušnost jednoho člověka učiněno jest mnoho hříšných: tak i skrze poslušnost jednoho, mnoho spravedlivých učiněno bude.“ A v pravdě nepochopitelným byl by příchod a život Spasitelův, — bez významu bylo by přehořké Jeho utrpení, by nestávalo dědičného hříchu. — Věcnou nerozluštitelnou záhadou zůstanou dějiny člověčenstva, nepoloží-li se první čin a neblahý skutek Adamův jim za základ, neuzná-li se Kristus — tento druhý spravedlivý Adam — za střed jejich!

Pro tuto převelikou důležitost článku „o prvotním dědičném hříchu“ potřebí jest obšírněji o něm promluvit.

Jak již předešle povědino, nalezají všechny bludy a odpory pozdějších věkův hlasatele a zástupce, mistry a tovaryše, hned za prvních časův křesťanských. Tak i pochybnost o pravdě učení „o dědičném hříchu“ a bludy, povstale z této pochybnosti proti katolickému učení, nalezly hned za oněch časův mocné zástupce, pověstné mistry, četné stoupence.

Bylť to mimo jiné jiných bludův původce: *Pelagius*, ostrovtipný, učený to mnich Anglický, a jeho soudruh *Coelestius*, proslulý právník, nad samého Pelagia smelejší i otevřenější. Tito přišli na počátku pátého století do Říma, odkud se pak odebrali do Karthaga, později i do Jerusalema a Konstantinopole, a po celém západě i východě hlásající bludné učení své, získali mnoho následovníkův anobř i mezi biskupy.

Učení jejich a hlavní články bludův lze asi v tato slova zahrnouti: „Hřích Adamův škodil, prý, jen jemu samému aniz pak ho všickni dědí po Adamovi (není dědičný), neboť prý se to s dobrotou Boží nesrovnává. — Každý člověk rovněž v takovém stavu přichází na svět, jako byl Adam před hříchem. — Smrt těla jest

přirozená člověku, i bez hříchu Adamova nutná. Zlo, jehož se skoro každý člověk dopouští, povstalo ze zlého příkladu Adamova. „Všickni v jednom zhřešili“ neznamená prý nic jiného, leč že všickni dle zlého příkladu hřeší, ačkoliv by jinak byli dle přirozených sil svých hříchu prosti zůstati mohli. K tomu prý dostačuje již přirozené poznání a vůle člověčí. Zásluha Kristova prý hlavně a jediné záleží v tom, že se poznání vůle Boží usnadnilo a vůle k plnění zákona více naklonila u Židův zjevením starého Zákona, u křesťanův pak učením a příkladem Kristovým“*).

Zdaž to není — milý Pravdomile! — ohlaseš tvých náhledův, výrokem tvého o tomto předmětu domnění? Tolik, co ze slov tvých nemnohých souditi mohu, mám za to, že ti tu jako z duše mluveno. — Nebo že bys pochyboval o skutečnosti hříchu a nepravosti vůbec, toho jsem od tebe nikdy neslyšel, aniž mi lze po tvých známých mně náhledech, po mravnosti tvého smýšlení cosi takového souditi. Tyť činíš slušný rozdíl mezi mravnými a nemravnými osobnostmi, mezi šlechtnými a podlými charaktery, mezi spanilou povahou a ohavným mrzáctvem. Ježto pak na jevo dáváš prvním vážnost i úctu a druhými opovrhuješ: vydávaje tudíž ctnosti skvělé svědectví, hřích s nepravostí odsuzuješ.

Proti výše uvedeným novotářům povstali záhy všickni rázní biskupové katoličtí. Učení jejich bludné na několika církevních sněmích odsouzeno, Pelagius pak s Celestiem, nechtíce uposlechnouti poučujícího, napomínajícího, mateřského hlasu sborné Církve, za kacíře prohlášeni, a vyloučeni jsou z lůna, ze společnosti pravověrných.

Hlavním, nad jiné výtečnějším tohoto článku víry obhajcem a proslulým nad bludy Pelagiovými vítězem byl sv. *Augustin*, biskup Hipponský, v Africe, zrozený téhož dne, kteréhož byl i Pelagius v Britanii poprvé spatřil světlo života.

Sv. Augustin, ač pod bedlivým dohledem výtečné matky — sv. Moniky — strávil leta detinného věku svého, byv záhy uchvácen bludem Manichejským, tehdáž mocně rozšířeným, po čas studií svých cizil se víry a Církve Kristovy. Přirozené vlohy jeho tak skvěle se rozvinuly, že brzy po ukončených studiích učitelskou stolicí v Karthagu nastoupil a s nevšedním prospěchem vyučoval pravidlům výmluvnosti.

Nemoha však ve vlasti dojiti ukojení touhy po slávě, odebral se do Italie. Vyučoval pak i tuto — nejprve v Římě, později i v Milaně — oblíbenému tehdaž řečnictví s velikou slávou. V Milaně biskupoval téhož času veliký učitel Církve, sv. Ambrož, o němž slavná pověst rozléhala se po celé Italii a jehož řečnická výtečnost již tehdaž daleko široko se velebila, když se byl ještě právnictvím zanášel. Ze zvědavosti počal i Augustin choditi na kázání Ambrožovo, žádaje seznati proslaveného řečníka, jakož i obraty a způsoby jeho v řeči. Než z úst Ambrožových neplynula pouze lahodná mluva, dojímavíci překvapujícími obraty a uchvacující ozdobou řečnickou. — Mocnější i vznešenější nad zevnější ozdobu bylo jádro řeči jeho. S andělským nadšením přednášoval šlechtný pastýř nebeské pravdy ovečkám svým. A tak milost Boží ústy neunaveného sluhý svého, pronikla i mysl Augustinovu. Mlhy závratných domněnek strácely se mu s rozumu, prsa i srdce otevřely se mu pravdě, milost Boží zvítězila — a duch jeho pojímal pravdu. Brzy na to vrhl se Augustin pravdě té v náruč s tím přesvědčením: „Učinls nás pro Sebe Bože! a nemá pokoje srdce naše, leč až se ustanoví v Tobě!“ — S pomocí Boží dospěv u víře, pokřtěn jest a stal se později knězem, nýbrž i biskupem Hipponským v Africe. A tento Augustin, jehož horoucí lásku k Bohu, k pravdě, k ctnosti a ke všemu, což jest vznešeného, krásného a božského, jakož i všestrannou učnost, hluboký důmysl, nadobyčejný ostrovtip ducha, lidé po vše věky obdivovali a budou velebiti, tento Augustin jest mezi učiteli církevními první, kterýž důležitý článek víry o prvotním hříchu, opovaze a následcích jeho důkladně a všestranně, jak se stanoviska theologického, tak i rozumového, probádal, určitě vytknul, jasně vyslovil, jádrně odvodnil, tak že všem věkům za mistrovského učitele a průvodčího sloužiti bude.

Výsledky tohoto důkladného, mnoholitého, hlubokého bádání Augustinova dají se as těmito slovy pronesiti: „Člověk — Adam — vyšel z rukou Božích nevinný, svatý, ozdobený nadpřirozenou milostí Boží, v úplném souhlasu všech mocností duchovních i tělesných, nejsa podroben smrti tělesné. V Adamovi, otcí všeho lidského pokolení, zhřešilo a kleslo celé pokolení, a odtud pochází hřích dědičný. Všickni nesou na sobě truchlivé následky hříchu: rozum každého jest zakalen, vůle

*) J. Bílého Děje sv. katolické Církve str. 208.

sesláblá k dobrému, a po tělesných utrpeních i neduzích každý podléhá smrti. Celý člověk v nynějším stavu jest neduživcem a protož potřebí jest mu lékaře, aby o-zdravěl, aby se povznesl z pádu svého. Bez milosti Boží však ani své bídy *průve* nepocítí. — Proto Syn Boží vtělil se učení a umučením svým vydobyl onu milost nutně potřebnou k spasení duše, a člověk po příkladu jeho a s milostí jeho ku spáse dospěti může. Nedostačuje k tomu však pouhá milost zevnější — totiž učení a příklad Jesu Krista, jakž to tvrdí Židé o zákoně svém; ano i ve svatém stavu milosti Boží člověk, pokud bojuje v těle, dle slabosti, příčinou přirozenosti porušené nezůstává beze všeho hříchu“^{*)}.

Kdybych měl celý pochod tohoto zápasu vylíčiti, neb alespoň k nadřečeným výrokům připojiti větší část důvodův, tu bych na celé kapitoly a knihy musil ukázati. Než nebude toho zapotřebí. — Nebude zapotřebí s pochodní v ruce doprovázeti tě až k prameni, a mocí logických důvodův takorba tě táhnouti. Dostačí, naznačí-li ti směr stezky, vedoucí k prameni. Ty pak jistě dovedeš součinně pravé cesty se dopátrati; nalezna ji, udržíš se na ní, a pomocí světla věčné pravdy zponenáhla k svrchovanému žádoucímu cíli budeš pak moci sám dojíti. — A protož k tomu, co jsem hned na počátku ze svatých Písem vynal a položil o dědičném hříchu proti liché námitce, jakoby dotčený článek víry slovy Krista Pána nebyl utvrzen, připojím jen něco málo, což prostoduše o tom rozumováno.

Že člověčenstvo rozmanitým podlehá nehodám, mnohé nesnáze snášeti, a četné psoty života musí zakoušeti; že poznání lidské jest omezeno a na mnoze velmi pokaleno; že vůle lidská v dobrém značně oslábla a nezřídká kochajíc se v převrácenostech, proti vlastnímu poznání a svědomí se rozhoduje a jedná, v bludu svém setrvávajíc tvrdošijně; tomu odporovati nemůže žádný, kdož má zdravý úsudek. Že blud a šalba, nepravost a zloba, slovem že hřích vládné ve světě a pravičelné, souměrné vyvinutí lidského ducha na mnoze ruší: nepopírá nikdo leč jen onino mudráci, kteříž o Bohu, co samostatným, všemohoucím, osobním duchu, tvůrci světa, nic věděti nechťejí; ducha lidského jen za výpar hmoty mozeční vyhláší a platnost mravního zákona zavrhuji, všechny činy

lidské za nutné objevy slepě působících sil přírodních vydávajíc.

Jsou-li tedy jsoucnost hříchu a nedokonalost nynější přirozenosti lidské, nade všecku pochybnost jisty; toť připadá otázka: „Odkud pochází obé? V čem obojího původ hledati?! — Snad přestupkové osobní jednoho každého člověka jsou toho příčinou?! Jak ale, když i nevinátka, sotva že přišla na svět, podlehá vadám a nedostatkům?! — Oi snad Bůh — Pán a Stvořitel světa, tvůrce přírody i člověka. — spolu jest i původcem i příčinou nedokonalosti lidské a ohavnosti hříchu?! Taková myšlenka protiví se mravnímu vědomí a zdravému smyslu lidskému; — takový úsudek čelí proti věčné dokonalosti Boží. Dotčená nedokonalost lidského pokolení stojí v odporu se svrchovanou moudrostí a dobrotou Boží; hřích pak čelí hlavně proti všesvatosti Boží.

Jelikož tedy ani Bůh, ani *osobní* přestupkové lidští při každém jednotlivci v poslušnosti časové původem řečených vad nejsou: nelze tudíž jinde původ toho všeho naleztí leč v přestupku prvního člověka, praotce veškerého člověčenstva.

Jistoty o tom podává nejen pozitivní zjevení Boží nébrž i pravá spekulace jasně to dosvědčuje: a historie náboženství u všech národův to dotvrzuje.

Vědomí dědičného hříchu, upomínky na původní rajský stav prvních lidí, jsou sice u divochův dosavadních více méně temny; tím jasněji prosvítá obé ze spisův staroasijských vzdělanosti. I v básnických spisech starých klasikův jasně objevují se upomínky na blažené doby neporušeného člověčenstva, spolu pak tolik i touha i očekávání budoucího vykupitele. Co však se tu objevuje jen jako temné domnění a tušení, bezpochyby z ústního děděného podání vzniklé i zachované, nalézá se s tou největší určitostí a zřetelností vyslovené v starých spisech Indův a Číňanův; a sice tím určitěji, čím starší spisy ty jsou. — Ano, mnohé z oněch spisův na mnoze s knihami Mojžíšovými se srovnávají. Již ale odtud vysvítá, že prvotní pravá známost o Bohu, čili prvotní náboženské vědomí po dlouhé věky neporušené v ústech člověčenstva se zachovávalo, až pak se zponenáhla dostalo do knih. Teprv za pozdějších věkův porušovalo se prvotní to vědomí vždy více, až pak ty nejhroznější nestvůry ducha lidského v náboženských soustavách národův pohanských vznikly. Že tomu tak, jistoty o tom den po dni

*) Tamtéž str. 211—212.

poskytují nám za nejnovějších časův bystří zkoumatelé, kteřížto horlivě bádajíce v starožitnostech a písemných památkách kmenův asiatských dřevní odkrývají nám světy.

Obrátíme-li se zpět k započatému prostoduchému rozumování, zbývá nám tu tré otázek, jež sluší zodpovídati.

1. V čem spočívá možnost, že se první člověk dopustiti mohl tak těžkého provinění, z něhož tolik žalostných následkův hned jako v zápětí vyniklo?

2. Stává-li možnosti, aby následky provinění prvních rodičův na potomky dědičně přejíti mohly?

3. Neděje-li se přirozeným potomkům prvních provinilých rodičův skutečné bezpráví, jelikož jim Bůh takové dědictví přisuzuje?

Vytknuv tři tyto vážné otázky, pokusím se též o náležitou odpověď:

1. Možnost osudného přestupku prvního člověka, z něhož četné, přemutné následují nehody bolestné, spočívá na tom, že jest člověk nadán svobodnou vůlí.

Měl-li pomysl tvorův, nadaných svobodnou vůlí, od věčnosti živoucí v Bohu býti uskutečněn, pomysl to tvorův, kteří by k vlastní mravní dokonalosti svědomě přispívající, osobnosti své mravní cenu zjednali, a svobodnou svou činností — řádným životem, zúšlechtěným podle věčných vidin a zákonův pravdy, krásy a dobra, záslužné odměny u věčném blahoslavenství si dobyli: tu musela tvorům těmito možnou býti uchylka od svrchovaných vidin a tudíž i odvrácení se od Boha — svrchované to dobroty — a rozdvojení prvopočátečního souměru lidské přirozenosti. Nebo kde přestává tvor býti svobodným — volným: májí tudíž i mravnost, s mravností pak i osobní cena, důstojnost, záslužnost. Kde nutnost velí a působí, není mravní zásluhy, ani ceny, ani záslužné odměny. A protož Bůh musil dopustiti možnost hříchu, i všechny nehody, neřesti, zmatky, nedokonalosti, ohavnosti, bídy a t. p. z hříchn vyplývající, měla-li ctnost moci vzniknouti a spanile vzrůsti.

2. Jelikož člověk nežije pouze co jednotník, nýbrž i co druh rodový: stávají se činové jeho z části též činy celého rodu. Jeden úd rodiny uvrhuje hanu na celou rodinu; jeden neb dva zlosynové v obci, znectí veškeru obec; proslaveným výtečníkem, učencem, hrdinou neb umělcem honosí se nejen rodiště jeho, abrž i celý národ. A v skutku po vše věky slyňali a

ctili se mužové zvláštní výtečnosti co oslavitelé národu svého.

Již ale co platí u každého člověka z části, u prvního člověka jakožto reprezentanta celého rodu má svou platnost v úplné míře. U něho jsou činy osobní všechny spolu též činy rodovými. On jakožto první člen nastávajícího a rodič příštího pokolení měl v životě svém podrobiti se zkoušce, v níž by svobodnou vůlí, za celé pokolení své, buď pro Boha a pro pravdu se rozhodl aneb proti Bohu a pravdě Jeho.

Že pak první člověk při zkoušce této podlehl, a povrhnuv pravdou, uvěřil klamu — propadl hříchu: nešťastným pádem tímto uvalil na sebe i na pokolení své četné hrozné nehody. Smutný takový osud není leč přirozeným a nutným následkem spáchané viny, již cítí a ku které se nutně přiznává veškeré člověčenstvo.

Tobě milý Pravdomile! zdá se býti nepochopitelné, jak by osobní hříchové Adamovi tak velké a trvalé následky při jeho potomstvu míti mohli. Věř, že by mně na opak bylo nepochopitelné, jak by hrozný přestupek prvního člověka: — hrdá neposlušnost a hrubý nevědek proti svrchovanému Pánu, tvůrci nejlaskavějšímu, bez následkův, provinění přiměřených, byly ostatí mohly při potomstvu.

Promrhají-li zámožní rodičové četné movité statky své, a uvrhnou-li sebe i rodinu do bídy a nouze: nedědí-li nouzi a bídu tuto i jejich děti a synové synův jejich? — Uvalí-li rodičové následkem mrzkého, zhovadilého života rozličné neduhy — nakažlivé, nevyhojitelné nemoce — na těla svá, nedědí-li následky nepravostí rodičův i dítky jejich? Ptej se zkušených lékařův a povědí ti, že často děti a vnukové bolestněji na sobě nesou viny rodičův, než tito sami. Avšak nejsme tu na konci. Jsouť dědictví záhubnější a smutnější.

Poohlédněme se v historii hrdelních soudův, neb se poptej u obstarlejšího, zkušeného soudce hrdelního, i dozvíš se, že mnozí zlosynové proto dospěli k šibenici, poněvadž se byli jejich rodičové i prarodičové nešlechtnému životu oddali a libovali sobě v ohavnosti hříchu.

Co první člověk prvotním hříchem na sebe a na potomstvo své uvalil — čeho se zbavil: to na hoře již výroky sv. Augustina vysloveno.

Námítka některých přírodozpytcův, dle které prý z přirozených fyziologických příčin veškeré nynější člověčenstvo nemůže od jedněch prarodičův pocházeti, nebudu

zde ani obšírně ani důvodně vyvracet; podotknou pouze, že první autorita v oboru přírodovědy, zaslouženým vavřínem uvěněný veterán přírodopytu, Alexander v. Humboldt ve svém díle „Kosmos“ k nerůznosti pokolení lidského se přiznává*) mimo jiné o následující z předních přírodopytů se opíraje.

Jan Müller, jeden z nejvýtečnějších anatomův našeho věku, praví ve své všeobsahlé fyziologii člověka: „Plemena lidská jsou tvarové jednoho jediného rodu (*species*), plodně se snoubíce a plozením se rozplemeňující. Oni nejsou rodové (*species*) jedné čeledi (*genus*); kdyby to byli, byli by jejich zvrhelci, mezi sebou neplodní. — Zda-liž by ale stávající lidská plemena pocházela od více pralidí nebo od jediného pračlověka, nemůže ze zkušenosti vyšetřeno býti**).

Druhý, Vilím v. Humboldt, slavný slavného bratra bratr, praví ze stanoviska jazykozpytu: „Z historických pramenův jinak ani bezpečným (?) podáním neznáme doby, kdež by lidské pokolení nebylo v národy bývalo rozdělené. Zdaž byl tento stav původní, čili později povstal, nedá se dějepisně rozhodnouti. Jednotlivé, na velmi rozličných místech země, bez všeho patrného spojení se opakující podání, vyvracují svrchu dotčenou domněnku, a celé pokolení lidské odvozují od jediných praroditelův. ... Zda-li v této otázce, nedávající se ani cestou domyslu, ani zkušeností rozhodnouti, nadzmiňený, podáním stanovený stav byl dějepisný, neb zdali pokolení lidská od svého prvopočátku ve způsobě různých národův zemi obývala; nesmí jazykozpyt sám o sobě stanoviti, aniž smí podkládati rozhodnutí takové, odjinud je bera, za základ dalšího vysvětlování“†).

Ostatně ti, milý Pravdomile! připomínám článek: „O původu plemen lidských“ od J. Malého, v Musejníku rok 1856, v němž spisovatel v stručnosti podává jasný obraz této otázky, důvody i námítky obou stran proti sobě stavě, z kterýchž i obecný úsudek zřejmý, že dokonalé jistoty v rozřešení této otázky cestou vědeckou docíliti nelze, neboť nelze tu vésti ani důkazu historického, ani domyslného.“

3. Co se dotýče domněni, jako by se Bůh proti člověčenstvu velkého dopouštěl bezpráví, ukládaje mu pokuty za ne-

pravost prvních rodičů; tu se nebudu příliš hluboko pouštěti a připomenu jen: čím jest Bůh zavázán člověčenstvu, že by viněn býti mohl z bezpráví? — co dal a čím se zavděčil člověk Bohu, by něco právem od Něho žádati směl?! Není-li život, jak dán jest, se všemi, k zachování jeho poskytovanými prostředky, veliké nezasloužené dobrodiní?! Či jest Bůh proto nespravedlivý, že prvního člověka větší nadal milostí, než potomstvo jeho?! — Není-li on pánem a sice pánem svrchovaným darův svých?! Mají-li se tvorové proto naň horšiti, že jest bez míry dobrotivý, že v nekonečné lásce snad jednomu více milostí uděluje nežli druhému?!

Potřeba-li, i tuto stránku objasním nějakým příkladem ze života. Dobrodíneč nějaký, nadav miláčka svého hojnými statky, azdaž bezpráví proti dítkám a potomkům téhož miláčka se dopouští, pokud dotčené potomky jeho v nouzi a bídě zanechá, jelikož byl nevděčník promrhal obdržení statek? Neb vidí-li se panovník nějaký nucena, vládáři a správci, nespravedlivě vladnoucímu a hospodařícímu svěřenými statky odejmouti vládu i správu — ze služby ho propustiti — vlastnímu osudu jej zanechati: zdaž potomkové vladaře a správce nešlechtného mohou panovníka spravedlivého, proto viniti z nějaké nepravosti?! Tak i pokolení lidské nemůže Boha, svrchovanou svátost a dobrotu — viniti bezpráví, dopouští-li, že následky viny prvního člověka i na ně přirozenou cestou, dědičně přecházejí.

Je-li dovoleno mluvit o nějaké povinnosti Boží k tvorstvu, povinnost ta nemůže záležeti v ničemž jiném, leč v tom, aby každý tvor takovými nadán byl vlastnostmi a tolikerými prostředky, by cíle určení svého dojiti mohl. A toho jednomu každému tvorů a tím více každému člověku v dostatečné dostává se míře.

I zdaž mnohý ubožák sevřený tělesnými neduhy, nouzí, bídou, slovem všemi psotami života často se nestkví větší mravní dokonalostí, než mnohý jiný, jenž bohatstvím? jenž má nazbyt všeho, po čem bujná, rozmařilá mysl touží?

Kdo není zoujat předsudkem, že v chudých chatrčích, pod nuzným oděvem, v hadrech žebráckých nebydlí a neskrývá se než hrubost, nepravost a zlodějství; — kdo se nedává klamati leskem a nádherou zevnější; kdo se nedomnívá, že drahocenné roucho zvyšuje tolikéž mravní cenu osoby; — kdož nemní, že pod každým stkvost-

*) Kosmos B. I. str. 385.

**) Tamtéž str. 381.

†) Tamtéž str. 381, 382.

ným havem i vzácné šlechetné srdcetlouci musí: ten se snadno přesvědčí, že toho nejsou ve všedním životě tak řídké úkazy.

Zatím ale, příteli drahý, tenkrátě již dosti. Znajе tvou lásku k pravdě, a věda, že umíš vážit důvody a pronikati k podstatě věcí, nadějí se, že ti učení o prvotním čili odědičném hříchu nebude zdáti se liché a nemístné. Zdát se mi sice, že se tu bez pochyby naskytne ještě jedna druhá pochybnost, kteráž by poněkud másti — mýliti mohla. Než nemím, že by mohlo býti cos takového, ježto by se snadno vyvrátiti nedalo. Pravda, kterouž byl důmyslný Augustin v celé hlouby její tak vítězně hájil a tak rázně hlásal, pravda, ku kteréž po tolik věkův ti nejvýtečnější duchové se přiznávali, dojde zajisté i u Tebe uznání a bude ti za podnět, aby tím lépe poznal, tím snažněji varoval se hříchu, tím horlivěji velebil Boha.

Slunko a kvítí.

Od kněze *Jana Soukopa.*

Slunko, milé slunko, světová ty svíce,
Pořád stejně hoříš věků na tisíce.

Brzo zemi zlatíš, brzo zlatíš nebe,
Miliony tvorů radují se z tebe.

Ráno, když se třeptáš na nebeské bání,
Celý svět tě vítá, všude radování.

Sktiváneček zpěvný první z ptactva sboru
Pozdravuje tebe nebes na táboru.

Záhy nad horami vysoko se koupá,
Aby první viděl, kterak slunko vstoupá.

Květinky to zřely; rády by též byly
Do výšiny modré s pěvcem vystoupily.

Kořen jim však nedá; musí vyčkat chvíli,
Do dolu až slunko milostně se schýlí;

Do pláče se daly, že jim není práno
Slunka pozdraviti hnedle časně ráno.

Upoutány tělem na pozemskou kůru
Aspoň vůni líbou vysílají vzbůru.

Slunečko ji ssaje, stoupá rychle výše,
Už se jemu kloní veškerenstva říše.

A když políbilo něžné kvítek tváře
Polila je místo slzí perel záře.

* * *

Hospodin jest ono slunko věkovité,
Vezdejšímu prachu nedostupné, skryté;

Neuzříš Ho dříve, leč se k tobě sniží,
Aby duši odňal pozemskou tu tíží.

Ty pak synu, pokud na pozemsku stojíš,
Hleď at modlitbou se aspoň s Bohem pojiš.

Blahověst, roč. IV., díl I., seš. 4.

Navštívení bl. Panny Marie.

Homilie k študujícím jinochům na nižších třídách c. k. akad. gymnasium v Praze. Od Fr. S.

Srdce lidské v radosti i v žalosti hledá přítele, jemuž by radost svou sdělilo, jemuž by si postěžovalo v žalosti své. Radostí oplývalo srdce Bl. P. Marie, když byla od angela uslyšela slova, že nalezla milost u Boha, že z Ducha svatého počne a porodí Syna, jehož jméno bude *Ježíš*; Ten že bude Syn Nejvyššího, jehož království nebude konce. Radostí plesalo srdce její, když posel Hospodinův pokračoval ve zprávě své, řka: „Alžběta, příbuzná tvá, i ona počala syna v starosti své — ona, kteráž slove nepłodná.“ — A proto, jak nám vypravuje dnešní sv. evangelium, povstavši Maria, odešla s chvátáním na hory do města Judova, do Hebronu totiž aneb Jutty, jednoho z měst kněžských, v krajině hornaté, kdež bydlel Zachariáš. A na této cestě provázějice Bl. Rodičku Boží budeme dnešní sv. evangelium slovo za slovem rozjímati (Luk. I, 39—47.).

„Povstavši Maria, odešla s chvátáním na hory do města Judova,“ aby navštívila příbuznou svou Alžbětu a sdělila jí radost, kterouž jí překypovalo srdce. Chtělat jí zároveň práti štěstí, že i na ni Hospodin milostivě vzpomenul, mimo všeliké tušení darovav jí syna. — I vy, moji milí, odejdete po krátkém čase s chvátáním k rodičům a příbuzným, byste jim, nejlepším přátelům svým, sdělili radost, kterouž vám za přičinění vaše připravil Pán, anebo abyste jim pokorně vyznali zármutek, jenž tísní srdce vaše, a kterýž jste si snad vlastní vinou způsobili. Ó kéž by radostné vědomí, že jste vždy, seč byly síly vaše, pracovali dle hesla: „*Ora et labora*“ že jste Boha vždy prosívali před prací za pomoc a po práci za požehnání, kéž by také vědomí zrychlilo kroky vaše; kéžby neblahé vědomí: „*tys nedbalostí svou zklamal očekávání rodičů*“ netížilo svědomí a krokův vašich; kéž bycho vás všech říci mohl: „Odešli s radostným chvátáním a vstoupili do domu rodičů aneb příbuzných svých!“

„Maria odešla s chvátáním na hory. — I vešla do domu Zachariášova, a pozdravila Alžběty.“ Ona však nepřišla samotná, nýbrž s Božským Synem svým, jehož z Ducha sv. již byla počala, a proto přinesla požehnání do domu Zachariášova. Chcete-li i vy, MM., přinést požehnání do domu otcovského, zavítejte k rodičům se srdcem nevinným a čistým, zavítejte s *Ježíšem v srdci*, a chvalo-

řečí: „Pochválen buď Ježíš Kristus, jenž v srdci mém přebývá,“ — pozdravte rodičův svých. Angel strážce bude vás provázeti a neopustí vás ani u rodičův. Ó kéž bych o rodičích, příbuzných vašich říci mohl, že jim přibyl angel příchodem vaším, t. j. že co vtělení angelé zavítali jste k nim!

Panna Maria odešla s chvátáním, a nepozdrzevši se na cestě, jak mile přišla do města, vešla do domu Zachariášova — do domu kněze Zachariáše. I u nás panuje obyčej — a dobrý mrav tak žádá — že studující jinoch z prvních návštěv jednu věnuje duchovnímu pastýři, knězi, jakož i bývalému učiteli svému. Že tedy vejdete do domu kněze, mám za jisté, o tom mluvití nebudu; ale za to vás žádám, abyste nezapomněli po příchodu do rodiště svého co nejdříve vstoupiti do domu *Toho*, jenž obyčejně hned vedle domu duchovního bydlívá — do domu *Božího*, do chrámu Páně, a tam abyste pozdravili nejvznešenějšího obyvatele, Ježíše Krista v nejsvětější Svátosti. Ano, za to vás žádám, abyste, pokud možno, každodenně přítomni bývali na mši svaté. Věřte mi, nic nekrásli studujícího jinocha tolik, jako neličená, srdečná nábožnost; naopak zase ničím se nemůže zvláště zachovalým venkovánům tak zhnusiti a zprotiviti, jako tím, když křesťanské povinnosti své lehkovážně zanedbává a obyčeje, zděděné po otcích, nohama šlape, když při mši svaté ani se nemodlí, ani nezpívá, ba snad ani nepoklekne, nýbrž lhotejně sem a tam se dívá. I ptáte se, proč se jim jednání jeho tak oškliví? Proto, že jim zdravý rozum praví, když v literním umění pokračuje, že by i v nábožnosti prospívati měl.

„I vešla do domu Zachariášova a pozdravila Alžbětu.“ Mladší přichází k starší, panna pozdravuje stařenu. Ejhle pokynutí, že i my před *šedivou* hlavou povstati, že i my *starce* v uctivosti míti, že i my starších pozdravovati máme. — Panna, od Boha vyvolená za matku Spasitele světa, nezapomíná na stárnoucí příbuznou svou, kterážto co žena bezdětná u krajanův svých byla téměř v opovržení. Alžběta uznává pokoru Marie Panny, neboť zvolala: „A odkud mi to, že matka Pána mého přichází ke mně?“ — „A tak i vy, synové milí, nezapomínejte na chudé, bez viny ochudlé a proto snad opovrhované přátele své; hlaste se k nim, potěšte, pozdravte jich, navštívte ty, kteříž jsou z *chudých nejchudší* — zemřelé. Obzvláště ale vy, kteří jste již osířeli, navštěvujte často hroby otcův, matek, avšak i bratří, sester, příbuzných, ano i všech na hřbitově odpoči-

vajících a pozdravte jich modlitbou, pamětlivi jsouce, že do úzkého, tmavého domu, v němž oni odpočívají, i vy jednou vstoupíte, neboť „uloženo jest lidem jednou umřít.“

Panna Maria odešla s chvátáním na hory, aby Alžbětě, příbuzné své, ku pomoci byla. I vy, MM., máte v nastávajících prázdninách ku pomoci býti rodičům, příbuzným svým. Práce člověka nezlehčuje. I dejme tomu, že by studující jinoch co rolník pracoval na poli rodičův svých, aneb že by co zahradník záhonky okopával, květiny zalíval, stromy čistil, či by snad tudy přestal býti, čím z milosti Boží jest? Nikoliv, ale milosti Boží zbavoval by se, kdyby zahálkou, toulkami, zpupností mrhal čas a rmoutil rodiče. Práce tělo sílí a zdraví podporuje; zdravý duch pak sídlívá jen v zdravém těle (*sana mens in corpore sano*). — Avšak nejenom rodičům máte ku pomoci býti, nýbrž i na roli vlastních vědomostí sluší pracovati, a ovšem i bez dohlídky pěstounův těžiti s hřívnami od Boha vám danými. Kdybyste podle známých slov: „*Nulla dies sine linea*“ každého dne jen hodinu z rána a hodinu odpoledne svému vzdělání věnovali, a buď to opakovali, čemu jste se již byli učili, aneb k tomu se připravovali, co teprv slyšeti máte: ó jaký poklad nashromáždili byste sobě! Zkypřená byla by půda ducha vašeho k budoucí setbě, a každé slovo učitelův vašich padalo by pak v půdu připravenou, a Bůh by dal po milosti své zdaru a požehnání. — Taktéž jiným bližním můžete a máte býti ku prospěchu. Kdybyste pokud se vám naskytne příležitost, neumělé poučili, pochybujícím dobře poradili a hřešící rázoými slovy potrestali, kdybyste zarmoucené těšili, ubližujícím mile odpouštěli, krivdy trpělivě snášeli a za živé i za mrtvé k Bohu se modlili: pečovali byste o blaho a spasení bližních, a sami byste nejen víru svou ukazovali skutky, nýbrž nastrádali byste si pokladův nehynoucích, touto duchovní almužnou ukládající si jistinu, jež hojně úroky ponese tam na věčnosti. Naopak ale, kdybys, milý synu, zapomínaje na přísloví: „po práci milé odpočinutí“ — zahálku považoval za odpočinutí: byl bys podoben vodě, kteráž se neproudí a tudíž ani kaménkův na dně neumývá, ani kořínkům rostlin nápoje a občerstvení neposkytuje, nýbrž ustavičně hnije, smrdutý zápach vydává a rodí množství škaredého hmyzu. Strašlivým způsobem vyplnila by se na tobě ona hrůza avšak i pravdy plná slova: „Zahálka počátek *všeliké nepravosti*!“ To aby se nestalo, budiž předsevzetím mým: „*Nulla dies sine linea*!“ Ty, ó Bože, slyš mne a žehnej slibu mému, bych

s pomocí Tvou každého dne použil ku vzdělání svému, bych ku pomoci byl rodičům a bližním k prospěchu, bych všem jim i sobě žil a napomáhal ku spasení. K Tobě volati budu na usvítě, Tobě poděkuji při soumraku, s Tebou začnu vše v každé době a podari se práce moje.

I vešla (Maria) do domu Zachariášova a pozdravila Alžběty. A jakmile tato uslyšela pozdravení Panny Marie, naplněna jest Duchem svatým i zvolala hlasem velikým, řkouc: „*Požehnaná ty mezi ženami a požehnaný plod života tvého!*“ A odkud mi to, že matka Pána mého přišla ke mně? “ Nodiv se tomu, že znám tajemství tvé, že v tobě poznávám Matku Spasitele, neboť to nemluvnátko, jež mi dal Bůh, vysvětlilo mi radostným zpěsáním svým tajemství tvé. „A blahoslavena jsi, žes uvěřila.“ Neboť věz, i k mému muži Zachariášovi poslán jest angel, by mu zvěstoval narození syna, předchůdce božského Syna tvého; on ale uvěřiti nechtěl, a proto potrestán jest němotou, a němým zůstane, až se vyplní slovo angelovo. Ty jsi pak uvěřila; a proto tě blahoslavím, neboť zajisté vykonány budou ty věci, kteréž pověděny jsou tobě od Pána. — Tak mluvila Alžběta. Panna Maria však unešena radostí s pokornou vděčností zapěla v nadšení svým onen věčně památný chvalozpěv: „*Magnificat anima mea Dominum.* — Velebí duše má Hospodina, a zpěsal duch můj v Bohu, Spasiteli mém, že vzezřel na ponížení dívky Svě, nebo aj: od této chvíle blahoslaviti mne budou všickni národové. Neboť učinil mi veliké věci Ten, kterýž jest mocný, a svaté jméno Jeho, a Jeho milosrdenství od pokolení až do pokolení bojičím se Jeho . . .“ — Chvalozpěv tento modlí se *kněžstvo každodenně* v církevních hodinkách a velebí jím vykoupení člověčenstva, jehož počátek se stal Syna Božího. A spolu s kněžstvem rozjímá katolický lid každodenně *tříkráté* tajemství vtělení Páně; *tříkrát* za den koří se „Slovu tělem učiněnému“ *tříkrát* za den pozdravuje nebes královnu, volaje s anjelem: „Zdráva buď milosti plná“ a s Alžbětou: „*Požehnaná ty mezi ženami a požehnaný plod života tvého!*“ — I vy, draží jinochové, uvykli jste tomu. Hlas zvonův zdejších pobádal a pobádá vás každého dne po *tříkrát*, abyste srdce i mysl obrátili vzhůru, uvažujíce, že tak Bůh miloval svět, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný. — A chtěli — směli byste snad u rodičův *zanedbávati modlitbu*, jižto jste, vzdáleni od nich, tak rádi se modlivali? Vím, že bych vám poranil srdce, kdybych odhodlaně nezvolal: Nikoliv! Vždy a všude

budeme veřejně vyznávati víru svou. Žid i rozkolník se modlí, ale jenom katolík volá: „Angel Páně zvěstoval Marii Panně a ona počala z Ducha svatého. — Zdravas Maria!“ Vím, že tak smýšlíte, a proto na onu otázku odpovídám ve jménu vašem slovy sv. Kazimira: „*Omni die dic Mariae mea laudes anima!*“ Každého dne ať chválí a vzývá duše vaše Marii Pannu, onať jest Stolica Moudrosti (*Sedes sapientiae*) a vy hledáte moudrost. Vy jste křesťané, a Ona jest „Pomocnice křesťanův“ (*Auxilium christianorum*); vy po spravedlnosti, dokonalosti a svatosti toužíte: a Ona jest „Zrcadlo Spravedlnosti“ (*Speculum justitiae*); a proto kdyby hlásek zvonku s vížky snad vzdálené do příbytku rodičův vašich neproniknul: nevymlouvejte se tím, že jste neslyšeli zvonit klekání, nýbrž spojte modlitbu: „Angel Páně“ s ranní a večerní pobožností svou, s modlitbou před jídlem, a tak nezapomenete nikdy na předsvezeti své: *Omni die dic Mariae mea laudes anima.* —

Meškajíce u rodičův a příbuzných svých budete slaviti *tré* svátků zasvěcených uctě Rodičky Boží. Abyste svátky ty důstojně slavili, k tomu vás napomíná sv. Kazimír, an k duši své mluvě, dále píše: „*Eja, festa, ejus gesta cole devotissima,*“ a odporoučí vám rozjímání vznešenosti a vyvýšenosti neposkrvněné Bohorodičky, an dále dí: „*Contemplantur et mirare Ejus celsitudinem, dic felicem genitricem, dic beatam virginem.*“ A proto, moji milí, rozjímejte o slavnosti *Nanebevzetí* Panny Marie o slovech: „Bráno nebeská, Koruno všech svatých,“ — o slavnosti *Narození* Panny Marie o slovech: „Příčina naší radosti,“ „Královno bez hříchu počatá,“ a o slavnosti *Jména Marie* Panny uvažujte slova: „*Panno mocná! Panno dobrotivá, Utočiště hříšníkův!*“ a zajisté že hlas váš se pomísí s hlasem lidu, jenž milerád o slavnostech Marianských prozpěvuje chválu Rodičce Boží. Pak zajisté i vy na kolenou zvoláte: „Zdravas královno, matko milosrdenství!“ —

U Alžběty, příbuzné své, zůstala Panna Maria asi *po tři měsíce*, pak se navrátila do Nazareta. A po dvou měsících navrátíte se i vy, opět sem, do škol, abyste prospívali *moudrosti*, navrátíte se zase do této *svatyně*, abyste prospívali *milostí* u Boha i u lidí. Dejž Bůh, abyste všichni přišli potěšení, povzbuzení, posilnění na těle i na duši, s čistým srdcem a neposkrvněným svědomím! A za tou příčinou budete živi tak, jak jsem nyní, ovšem stručně naznačil. Utíkejte se pod ochranu Rodičky Boží, a prostě ji o přimluvu, aby vás co matka dítky své takorůzka za ruku uvedla do domu otcovského, tam aby vám

byla ochranou, a sem aby vás opět milostivě doprovodila. Vy pak co věrní synové její nespouštějte se ruky, jižto vám podává. Ona budíž vám hvězdou jitrní, na ni upřete co poutníci v tmavé noci zraky své, a za jejím světlem kráčejte do domu rodičův. Tam budíž vám ona zrcadlem obcování i v chrámu Páně i v domácnosti. Příkladem jejím spravujte se též, až se navrátíte opět sem k pramenům umění. Pakli vy se jí nespustíte, ona — Matka božské milosti — neopustí vás, nýbrž povede vás po cestách života vezdejšího a uvede tam do domu Otce nebeského a lidé, po čase, až to bude vůle Boží, stojíce u hrobu vašeho, řeknou prstem ukazující k nebi: „Odešel s chvátáním na hory!“ Amen.

Znamení celého života v biskupství Budějovickém.

1. *Častější dopisy biskupské*, jež celý život kněze i lidu rozbírají a probuzují ducha církevního.

2. *Ordinariatní listy*, kteréž se v Budějovicích dvakrát za měsíc po archu vydávají, obsahující: dopisy biskupské, nařízení církevní a vládní v záležitostech Církve a školství, pojednání z pastorálních konferencí, rozhodnutí pádův liturgických, důležitější záležitosti z církevního života, doporučení dokonalých knih, oznámení potřebných sbírek a výsledky z nich, povýšení, přesazování a úmrtí duchovenstva, jakož i blahé působení církevních bratrův v diécesi.

3. *Biblioteka kazatelská*, vydávaná od sboru professorů v bohosloví Budějovických, v kteréž se nacházejí práce nejvýtečnejších kazatelův z diécese naší, a zároveň mladistvé síly se budí a cvičí. Sám nejdůstojnější p. biskup jest spolupracovníkem.

4. Každoroční *duchovní exercicie*, ku kterým nejdůstojnější p. biskup výtečně askety do Budějovic povolává, sám pak netoliko co účastník, nýbrž po mnoholeté zkušenosti a učenosti své, k duchovnímu obnovení a hojnějšímu dosažení milosti Boží otcovskými slovy napomáhá. Od té doby vzniká nový duchovní život po celé diécesi.

5. Příčiněním JM. p. biskupa našeho povstaly u nás: *Pedagogium*, *pacholecký seminář*, *matice* k podporování diécesních kněží, jež dopuštěním Božím upadli do neštěstí. Nyní povstává matice na stavitelské výlohy diécesní.

6. *Lokalie a expositury mění se ve fary*.

7. Duchovenstvo počíná z okresův pospolitě v pohodlných místech k velikonoční

přípravě na smíření a sjednocení se s Bohem scházeti se, a pobožnost svou vykonávají veřejně k vzdělání svému i lidu.

8. *Pastorální konference* jsou již po celé diécesi zařízení.

9. *Chrámy Páně* i služby Boží se zvelebují, lid pospolitěho zpěvu před službami Božími a po nich se chytá. K tomu velice dopomáhají Májová Mariánská, Svatojanská pobožnost, obnovování chrámův Páně a přinášení do nich sv. ostatkův. Ano, kam se posvátné ostatky dostaly, tam viděti též obnovenou vroucí pobožnost praotců našich.

10. Theologických studií obnovenou horlivostí se hledí.

11. Od roku 1854 vznikají *bratrstva* mezi kněžstvem, jakož byla dříve již mezi lidem vzkvétati počala. Z prvních jsou zláštěnější, jako v jiných diécesích:

a) *Aurea corona* k uctění neposkvrněného početi Rodičky Boží. Účel bratrstva dotčeného jest: Nejsvětější Trojici Boží za nesmírné milosti, prokázané Rodičce Boží, zvláště za neposkvrněné početi její, s zástupy oslavených nebešťanův a vyvolených Páně, rozptýlených na zemi mši svatou obětovati, Rodičku Boží pak co nejvrouceněji prositi za opatření všech nynějších potřeb Církve katolické a za obrácení hříšníkův dle úmyslu sv. Otce. Údy, kněze diécesní se hlásící, přijímá p. biskup. Korunu jednu působí 31 údův, kterým ustanoven jest jeden představený, jenž úmrtí spoluouda hned p. biskupovi s ponavržením hlásícího se úda poukáže, a o to se snaží, by každý svědomitě vykonával povinnost, ku které se zavázal. Každý spoluoud slouží na onen úmysl každého měsíce jednu mši svatou v den určený od p. biskupa.

Výhody, jež připověděno údům, jsou: každý kněz co spoluoud jednou v měsíci každém po vykonání sv. zpovědi získá plnomocných odpustkův, a osobní oltář privilegovaný jednou za týden v den podle své vůle.

Světští údové obojího pohlaví, kdykoli svátost pokání, nejsvětější Svátost přijmou a na úmysl výše uvedený se pomodlí, nabývají pokaždě tři sta dní odpustků. O čtveřech svátcích Mariánských, totiž na den neposkvrněného početi, narození, zvěstování a na nebe vzeti nejbláženější Panny, dostává se jim plnomocných odpustkův, pokud, jak výše uvedeno, prostředkem svátostí smířili a spojili se s Bohem, a na úmysl udaný se pomodlili. Podobné milosti připovídají se jim v ty dny, jestliže navštíví chrám Páně od p. biskupa vykázaný, neboli během osmi dnův chrám Páně, kdež bratrstvo toto po-

vstává. V moci biskupův jest z téhož ohledu i jiné chrámy Páně vykázati, kde taková bratrstva povstávají. Všecky odpustky ony mohou i dušem očišcovým způsobem přímluvy přivlastněny býti.

Dotčenou měrou opatřeno, aby kněz, oslavuje nejsvětější Trojici a vzýváje nejblazenější Rodičku Boží nezůstal co prostředník před trůnem Nejsvětějším samotný, nýbrž abychom co údové jediné rodiny Boží u nebeského Otce skrze Syna jeho na přímluvu Matky křesťanstva všeliké potřebné milosti vyprosili ovšem i pro celou rodinu Boží i pro jednotlivé údy z ní. — Bratří, kdekoli jste, nuže hleďte ovšem i s ovečkami vám svěřenými, přihlašovati se k bratrstvu tomuto u svého nejdůstojnějšího p. biskupa.

V diécesi zdejší jest již více než 10 korun duchovních, a každá působí též mezi neknežími.

2. *Sodalitas s. Josephi*. Kněží jedné diécese zvláště jsou bratří, jenž dle sv. Jakuba (V. 16.) za sebe vespolek se modlití mají, aby spasení byli. Ne bez příčiny ku konci direktářů každé diécese výročně uvodí se jména zemřelých z diécesního duchovenstva. Což jiného tím chce se říci, nežli co nadšený sv. Jakub pravil. By ale určitější způsob se vyvinul, povstává u nás bratrstvo kněžské, jež bere si za úlohu, by všem údům vyprosilo šťastnou hodinku, a umře-li kterýkoli z nich, milosrdenství jemu Božího.

Spoluoudové zavázání jsou:

1. Jednou v měsíci, nejlépe v den sv. zpovědi neb rekollekcí, na den od ordinariatu doporučený, *Commendatio animae* z breviáře se zvláštním úmyslem se pomodlití, aby Bůh bratru tomu, kterého by Prozetelnost Boží nejdříve povolala, milostiv a milosrden býti ráčil. K povinnosti té spoluoudové mají tím ochotnější býti, jelikož žádný neví, zdali co nejdříve šípem smrti nebude zachvácen, a zdali oné modlitby nevykonal posléze snad — sám za sebe.

2. Spoluoudové jsou zavázáni, aby jak mile jich dojde zpráva o úmrtí některého spoluouda, hned za duši jeho vykonali mši sv.

Další způsob spolku téhož záleží v následujícím:

1. Do spolku přijímati se budou jen kněží z Budějovické diécese.

2. Počet spoluoudů ustanoven jest na 300. *In trecentis viris liberabo vos* (Jud. VII, 7).

3. Ohlášení děje se skrze vikariát vlastnoručním písemným závazkem k věrnému vykonávání dotčených pobožností s udáním dne, v který se ohlášení stalo.

4. Jestliže by se do 19. Března, do

sv. Josefa, kteréhož si totiž bratrstvo vyvolilo za přímluvce zvláštního u Boha, a v který svátek i též spolek nastupuje do života, více jak 300 spoluoudův přihlásilo, mladší kněží vyloučí se co tací, jež nejbližší mají naději ku přijmutí, a poznamenání budou podle dne, kdy se přihlásili.

5. Celé bratrstvo toto řídí vysoce důstojný konsistorní radda Budějovický a generální vikář p. Dr. *Vojtěch Mokřý*, a jelikož oznámení zemřelých a na místo jich dostupujících spoluoudův v ordinariátních listech se uvádí, protož výloh žádných ani jakého peněžitého příspěvku zapotřebí není.

Z bratrství světských jsou nejvýtečnější, jako jinde:

a) *Dělství Pána Ježíše*. Na každé skoro osadě nachází se po každý rok několik školních dítek, jež z lásky k Pánu Ježíši každého měsíce dávají po 1 kr. na vykoupení pohanských dítek. Mnozí, což lépe, platí hned na celý rok napřed, z mládí berouce si milého Ježíška za příklad, a tím k celému budoucímu životu kladouce dobrý základ.

β) *Bratrstvo sv. panny Barbory*, mučennice. Bratrstvo to má za úlohu, sebe i jiné zvlášť spoluoudy v těžké nemoci k šťastné hodině připravovati, svátosti umírajících hodně ctíti a při pohřbu a jindy milosrdenství Boží zesnulým údům společně od Boha vyprošovati.

γ) Jsouť i jiná bratrstva, o kterých na ten čas pomlčíme.

12. Dočkali jsme se nových klášterův panenských. Jak čtenářům Blahověsta vědomo, milosrdné sestry mají klášter v Budějovicích a Třeboni, školní pak sestry v Horažovicích, Hliršavě a Bystřici. Řád terciární sv. Františka se zmáhá.

13. *Sbory literátův* skoro v každé osadě se shromáždují, a tudíž zpěv veškerého lidu v chrámu Páně se rozmáhá.

J. N.

Zatmění měsíce.

„Ale tatínku, pověz — vylož pak nám, kterak to přišlo, že ten milý měsíček dnes v noci úplně se zatměl? Vždyť jsem neviděl ani mráčku na nebi. Obloha od konce do konce byla jak by ji vysmejčl!“ tak oslovil Jarmil otce Kristoslava, jedva si byla rodina jeho usedla k snídani.

„Učiň to, otče, prosíme všickni — prosíme pěkně!“ rozkřikly se ostatní dítky. A když posléz i matka prosbu dítek dovršila prosbou svojí, jal se otec vykládati zatmění, před půl noci sběhlé na měsíci.

„Mrak-li,“ pravil, „nám druhdy zakryje lahodnou tvář měsíce, ochotného svítile nočního, nikomu to není s podivem. Jinak ovšem bylo za noci právě minulé. Nebe jak rybí oko, po mraku neb mráčku ani stopy; a přede, jak jste viděli, pomalounku hasla a hasla záře měsíční, až vyhasla dokonala. Jak to? Poslyšte, i podíváte se.“ — To samé ohromné těleso, na němž teď právě sedíme tak pohodlně, tak bezpečně, ano tato naše země ta vám na své okružní pouti, kterou do roka vždy jednou vykonatí musí okolo slunce, tat vám dnes v noci kráčela tak, že se postavila zrovna uprostřed mezi sluncem, svého pána, a mezi měsícem, sluhu svého. Ta tmavá okrouhlina, co se po lici měsíce povlovně šintala vždy dál a dál, to byl stín naší koule zemské.“

„A což pak to mohlo na újmu býti milému měsíčku a stříbrné záři jeho?“ vpadly hned najednou dvě ditky otci svému do řeči.

„I jak by ne!“ klidně tlumočil otec dále. Měsíc jest těleso samo v sobě tmavé a bez lesku, nejinak než jako naše země. Svítí-li, nesvítí světlem svým vlastním. Záře, co splývá dolů na nás a na tichou noční krajinu, tať jen půjčkou jest a darem jdoucím z přízně zlatorouchého slunka, tohoto praveho a nevyváženého zřídla záře a lesku, záře a skvělosti.

Jeho darem a přízní rdí se rubín a modrá se safír; jeho jenom darem a přízní leskně se křístal a blesky mece diamant; jeho toliko darem a přízní před námi pestří se luh i sad, a usmívá se na nás oko věrného přítele. Komu se v přízni své nakloní slunce, ten chodí v blaživé záři milého světla; kde ale ono se odvrátí, tam vše bledne a křehne i zaniká v noci pustoděsné mráčky. Že pak se dnes v noci země naše (jako by měsíčku, tomuto bodromyslnému nočnímu pouťníku, byla záviděla ten trošek svitu a lesku) vstřela mezi slunce a měsíc tak, že zandala cestu, kudy paprskové sluneční dolétají k měsíci, jak mohlo býti a přijíti jinak, než že ubohý měsíček octnul se v rouše svém vlastním, v rouše mráčky a temna. Štěstí ještě proň nemalé, že paní jeho, země, coroční svou pout odbyvatí musí krokem pospěšným. Jinak by trval jeho mnohem déle byla tkvěla v závoji tmy a zámutku.“ —

Všichni, jak ditky tak matka, rády byly tomu rozkladu, nemohouce nediviti se při tom moci a moudrosti Tvůrcově ve zřízení a řízení světa. Matka pak doložila zbožně a vážně takto: „Není-li pravda, měsíc ten, zatmělý dnes v noci, tot' obraz člověka; slunce zase, ten nepřeborný zdroj světla, onot' jest smysl-

ným význakem Boha a jeho všeblahivé milosti. Myslíme-li, patříme-li na slunce, nemá-li nám býti pokaždé, jako bychom s hůry nebes slyšeli hlas: „Beze mne, člověče, nic nemůžeš učiniti!“ (Jan XV, 5.)? Nemá-li nám býti, jako by po boku našem stál sv. Jakub a šepтал nám do srdce: „Všeliké dání výborné a každý dar dokonalý s hůry jest, sestupující od Otce světél, u něhož není proměnění ani z proměnění zastínění“ (Jak. I, 17.)? Nemá-liž nám býti, jako by před očima našima listy své rozvíjel sv. Pavel a nám předčítal místo: „Ne že bychom dostateční byli, mysliti něco sami ze sebe, jakožto sami ze sebe, ale dostatečnost naše z Boha jest“ (2. Kor. III, 5.), a jiné: „Bůh zajisté jest, kterýž působí v nás i chtění i vykonání podle dobré vůle své“ (Filip. II, 13.), a ono: „Milosti Boží jsem to, co jsem!“ (1. Kor. XV, 10.)? Myslíme-li, patříme-li na měsíc, nemá-li nám býti u srdce, jako by týž sv. apoštol s vážnou svou tváří stál před námi, a hlaholem důtklivým nám do duše lil otázku: „Co máš, ó člověče, čeho bys nebyl vzal od Boha? Pak-li jsi vzal, proč se chlubiš, jako bys byl nevzal?!“ (1. Kor. IV, 7.)?

„Dobře, výborně, milá choti!“ přisvědčil otec. Obrátiv pak se k dítkám, veče: „Pamětlivy buďte slov matečných, a nazapomínejte onoho tmavého velikána, který se vedral mezi slunce a měsíc, a pozabívil měsíček okouzlivého lesku a setřel mu všecku spanilost s obličejě. Tomuto závistnému světlokrádnému tělesu podobá se totiž hřích, nejvíce ovšem hřích smrtelný. Vetře-li se ten mezi Boha a člověka: ach, jak tu hyne krása duše lidské, jak vadne její svěžest, jak chabne její síla, jak umírá všechna její zásluha! Položí-li se ten mezi Duchá Božího a duši lidskou: což tu rychle bledne hvězda naděje, hasne plamen lásky, hasne světlo víry, vysychá zdroj blaha ve hrudi člověčí! — Pryč tedy s hříchem, tím černým výtvořem pekla, aby bez všeliké závary, aby týž i týž k nám plynouti mohla záře Boží milosti! Pryč na věky s hříchem všelikým, aby ni to nejmenší zatmění měsíce udáti se nemohlo na obloze naší duše!“

Tak horlil otec Kristoslav, co zatím na tváři všech přítomných jevil se výraz tajemné, však předece výmluvně odpovědi: „My se o to s pomocí Boží přičiníme; přičiníme se věrně a upřímně.“ —

F. Č.

Missie v říši velikého mogula od roku 1580 až do 1605.

V krásných a bohatých krajinách uprostřed Indu a Gangesu, na sever od zálivu bengalského až k chobotu guzeratskému a odtud dále nahoru až za Kašmir, panovali asi od patnáctého století mocnářové tatarští, potomkové to pověstného vojevůdce a dobyvatele Tamura čili Tamerlana. Než v celé řadě tatarských panovníků těchto, známých v Evropě pod jménem velikých mogulův, prýni zajisté místo zaujímá Akbar, jenž vládl od roku 1556 až do 1605. Udaten v čas války a šťasten za časův míru, pečoval o zvelebení země své. Učence podporuje, dobré zákony vydáváje i prohlédaje k zachování jejich úsilně, úřady a hodnosti uděluje dle zásluh, v dobročinění téměř marnotratný, dle potřeby však také přísný — nemohl získati si leč chválu jednohlasnou všech dějepiscův na východě i na západě. Letopisy perské z oněch časův podávají obšírné zprávy o výpravách jeho proti vezíru Himu-ovi, jakož i o vítězství jeho nad mocnými Omary hord Urbeckých, o podmanění bohaté krajiny guzeratské a bohatšího ještě Bengalska, o dobytí Kabulu i o jiných jeho činech vojenských. Zprávy o podobných skutcích však nerůdně bývají, a důležitější bude tedy, zvěděti, co asi mocnář tento pro náboženství učinil. A tu tím více podiviti se sluší panovníku tomu Akbaru, jelikož se synem svým Selimem snad jediný jest z mocnářův muhamedánských, jenž nepředpojatě zkoušel jiná náboženství a po právu ovšem i za lepší je prohlásil než jest Islam. „Jsem stín Boží na zemi,“ pravil o sobě, „a jelikož Bůh snáší všeliká vyznání a náboženství, dlužno, abych i já neméně byl velikomyslný.“ — Na počátku panování svého jevil sice i on horlivost moslemínskou, uzavřev u sebe přísně zakročiti proti poddaným, kteříž se přiznávali k náboženství Bramínův. Feizi, bratr to světově známého vezíra jeho Abulfasta, vyslán jest do Indie, by důkladně proskoumal dotčené náboženství, proti němuž se pak po zákonu zakročiti mělo. Než vyslanec ten, na slovo vzatý pro neobyčejné nadání ducha, jmenovitě pak pro vlohy básnické, vykonav vůli pána svého, nevrátil se co žalobník, nýbrž spíše co nadšený velebitel onoho náboženství; i dovedl toho při císaři, že se tudíž i on více té nemálo naklonil. Jakmile přebročeno jednou meze náboženských předsudkův, kojených od mladosti, dobromyslný a věhlasný mocnář neustál pak pokračovati

ve skoumání rozdílných náboženství. Židé i Persané, křesťané i mohamedáni, bramínové i mudrcové nezřídka museli na dvore jeho tu po různu, tu v hádkách společných počet skládati z víry a soustavy své. Nejzajímavější bude nám ovšem zvěděti, kým a kterak náboženství křesťanské tu vykládáno i hájeno, a s jakým prospěchem potkaly se rozpravy takové. Zprávy o tom podávají příběhy missionářův Jesuitův, apoštolovavších v Indii.

Roku 1578 odebral se *Antonio Caprale*, vyslanec do portugalského mistokrále v Indii, ke dvoru Akbarovu, maje s ním uzavřiti a potvrditi smlouvu obchodní. Vyslanec, seznávajíc při císaři neobyčejnou zvědavost, učelivost a přímou, neopomenul zřetel obrátiti na křesťanské náboženství. Akbar, pln dychtivosti chtěje seznati blíže učení proslavené, dal povolati ke dvoru svému v Patafule kněze katolického, kterýž apoštoloval v Bengalsku, a s nímž náhodou se byl seznámil. U přítomnosti mocnářově vedly se teď hádky mezi dotčeným knězem katolickým a několika obhájci věr, trpených v říši velikého mogula. Kněz, přeje si, aby věc náboženství křesťanského zastoupena a hájena byla muži učenějšími a schopnějšími, než on sobě býti se zdál, navrhl Akbaru, by z města Goy, kdež Jesuité nedávno květoucí kolej byli zřídili, povolal kněze katolické. Velký mogul, uznávaje věc za slušnou, následující list zaslal vslebným otcům v Goa:

„Dželaeddin Mohamed Akbar, ctihodným otcům z řádu svatého Pavla: Vězte, že jsem Vám nakloněn. Posýlám k Vám tímto vyslance svého Abdallah-a a tlumočníka Dominika Petria, ježto Vás požádají, abyste mi poslali dva otce i s knihami zákona, zvláště pak evangelia, bych ho dokonale poznal. Žádám toužebně, seznati je. Prosim tedy snažně, by otcové s mými vyslanci přišli a knihy svaté přinesli. Otcové ti, kteří na jisto ke mně se odeberou, co nejlépe a s všelikou poctivostí u mne přijati a chováni budou.“

Kněžecímu pozvání tomu radovali se velmi představení řádu v Goa. Kojíce se naději, že práce jich apoštolské hojný ponejou užitek, odeslali jsou do Patafule neprodleně tři kněze, totiž Rudolfa Akvavivu, Antonia Mentserreta a Františka Fernandia. Kněží ti po obtížné cestě dorazili dne 18. Února 1580 ke dvoru velikého mogula. — První z nich Rudolf Akvaviva, byl syn vejvody Atrijského a bratrovec generála Jesuitův, Klaudia Akvavivy. Vstoupiti chtěl do řádu sv. Ignacia s podobným potkal se od-

porem se strany otcovy a jiných příbuzných jako druhdy sv. Tomáš Akvinský, když se dával do řádu dominikanského. Jako Tomáš násilím unešen jest z kláštera od bratrů svých Landulfa a Rainalda, rovněž tak při Rudolfu otec, bratr, lichotivě a prosící panicky všemožně usilovali, aby jej odcizili tovaryšstvu. Avšak nezdařilo se jim to nikterak. Slovo představeného toliko přimělo jinocha, že povolil otci na nějaký čas. — Když však se posléze otec přesvědčil o nezvratném úmyslu synovu nekladl mu více překážek. V krátce na to (r. 1568) nastoupil svůj noviciát. V Římě dostalo se mu druha, v jehož spanilých ctnostech zhlížeti se a k následování jich rozpalovati se mohl: bylť jím potomní světec Stanislav Kostka. Noviciát šťastně ukončiv a složiv sliby řeholní, s plésáním přijal rozkaz, kterým mu veleno, aby se co missionář odebral do Indie. Tak r. 1578 dorazil do Goy. Sotva tu byl rok potrvál, když došlo psaní velikého mogula Akbara, a on též vyslán jest ke dvoru mogulovu.

Císař s netrpělivostí očekával příchod missionářův, a tudíž s velikou radostí uvítal je. Musilif se ihned odebrali do paláce jeho, kdežto až do půlnoci rozmlouval s nimi. Když pak propouštěl je, znamenitou sumu peněz jim nabízel. Než sluhové evangelia nepřijali daru, jim podávaného, nad čímž panovník, neuvyklý na výjevy takové, všecek ustrnul. Při druhém slyšení žádal Akbar viděti Písmo svaté, které mu s sebou přinésti měli. Doručili mu polyglottu Antofskou, v sedmi svazcích skvostně vázanou a po způsobu východním hojně ozdobenou zlatem. Veliký mogul uctivě sňal turban a na znamení největší uctivosti každý svazek o sobě položil na šiji. To stalo se u přítomnosti velmožův říšských, kteří, jsouce muhamedány, ovšem jen s hněvem patřiti mohli na počínání pána svého. Missionářům vykázan byt v samém paláci císařském. I zřídili tu nejprve krásnou kaplu domácí, a na oltáři postaven obraz Matky Boží, ježž byli s sebou přinesli. Velebnost a milostnost nebeské Panny Bohorodičky s Ježíškem tak hluboko dojala panovníka, že se na zemi vrhl a největší úctu k nim na jeho dával.

Ačkoli ale veškeré ty činy brzké vnitřní obrácení jeho přislíbávaly, Akbar nicméně dále nepokračoval. Každá sobota věnována rozpravám náboženským, které buď s císařem aneb u přítomnosti jeho se konaly. Bývaloť pak se dotčeným duchovním otcům nezřídka hádati s molla-sy, právníky to a

bohoslovci muhamedanskými. A tu nejen zprávy Jesuitův, než i letopisy východní zřejmá dávají svědectví, kterak muhamedáni vždy k mlčení přivedeni jsou. Abulfassi, proslulý vezír Akbarův, ač býval od mladosti horlivým stoupencem Muhamedovým, předce Jesuitům velmi byl nakloněn. Fanaťtí moslemíné naproti tomu vysoce se rozpálili proti missionářům. Jeden z nich, různými důkazy právě byv překonán, vyzýval Akbavivu, by spolu s ním podrobil se ordalii či Božímu soudu. „Ty se svým evangeliem, já pak s koranem vstoupíme na hranici. Kterému z nás plamen neškodí, toho náboženství uznáno budiž za pravé.“ Akbaviva měl z počátku velikou chuť, přijmouti návrh ten. Než vyslech radu svých druhův a uváživ, že by činem tím Pána Boha takofka pokoušel a ne tak svědectví o pravdivosti víry, nýbrž spíše jen divadlo uchystal lidu zvědavému, upustil od toho. Za tou příčinou osvědčil, že ku potvrzení pravdy netřeba zázrakův, kde blud ve vši své nicotě a nahotě odhalen jest důkazy tak jasnými a nevyvratnými. Aby však, pokud by v tom byla vůle Boží, dokázal, že se neděsí smrti mučnické, jal se uprostřed sboru shromážděných tu pismákův a dvořanův moslemánských, u přítomnosti velikého mogula jevití ošklivost svou proti Muhamedu a učení jeho. „Bůh, před Jehož tváří stojím, jest mi svědek, ó králi! že se nebojím podstoupiti smrt ohně na svědectví pravdy křesťanské. Kaž zanítiti hranici, a dej mne upáliti pro svědectví Ježíše Krista. Já se nebojím smrti, — žádám si ji, toužím po ní. A právě proto, co vždycky jsem smýšlel, veřejně a slavně pronáším: „Věz, Mahomed není leč lži prorok, protivník Kristův, lhář a podvodník. Ježíš Kristus jest Syn Boha živého; a není jiného jména pod nebem, v němž by spasení mohli býti národové. Pro svědectví Jeho kaž mne usmrtiti, mečem neb ohněm, jak ti líbo. Rouhání však bylo by a pokoušením Boha, kdybych směl tu víru potvrzovali zázraky, kdy mi lze odůvodniti ji důkazy nevyvratnými.“ Akbar, jsa náboženství muhamedanskému ze všech nejméně nakloněn, nejen že nestíhal Akbavivu trestem nloženým na hance Muhamedovy, nýbrž i přestával na výpovědi sluhy Kristova. Nic však méně viděti bylo, že se nerad vzdává rozkošného podívání, kteréhož by se mu dostalo vstoupením horlivých dvou mužův na hranici. Několik dnův na to dal panovník vybičnouti Akbavivu, by přijal návrh muhamedanského horlivce; císař že tak to chce zaříditi, by moslemín s koranem dříve

vstoupil na hranici. Pakli se spálí, tu že vítězství bude na straně křesťanův bez velikého nebezpečení života. Apoštolský kněz neprodleně pospíšil k panovníku, a zapřisahaje se, osvědčoval, že nechce účastenství míti v takové vraždě. Jelikož ale Akbar neustával pobádati ho k tomu, jal se výmluvnými slovy líčiti povinnosti a obyčeje hlasatelův evangelia; kterak ono nenávidí vše, co jest křiklavé a hledané, ač v čas potřeby ovšem posiluje věrné vyznavače své a k snášení muk i útrap je tuží. K řeči té upokojil se panovník a upustil od žádosti své. U poznání víry svaté však neprosplával. Mohutnému panovníku zajisté hovělo všecko, nač baživosť východní jen pomyslíti můž, a srdce, zaujaté rozkošemi smyslnými, nemohlo tudíž otevřít se pravdě a svobodě Kristově. On chtěl, aby se mu tajemství o nějšvětější Trojici, tajemství o vtělení Syna Božího jasně a očitě dokázalo. Než Bůh při víře nepodává smyslného rukojemství. Apoštolský kněz Akvaviva obojí tajemství zřetelně mu vysvětlil, přiměřených užívaje podobností, jaká jen vymyslíti a pochopiti lze duchu lidskému. Než pohříchu výrok Spasitelův: „Běda vám, boháčové, již máte potěšení své!“ slova ta platila též o velikém mogulu, a tudíž také nemohla se víra Kristova ujmouti ve srdci jeho.

Jednomu z missionářův bylo vyučovati druhého prince, Barahi Murada. Učil jej křesťanskému náboženství a jazyku portugalskému. Z obyvatelův sídelního města nejedni připravovali se ku přijetí křtu svatého. Co takto váhal panovník, účelivost a přítulnost kněžíce, jakož i mnohých katechumenův znamenitou podávala naději o prospěchu víry Kristovy. Tehdy vpadla vojska nepřátelská z Bengalska i Kabulistanu stejným časem do říše Akbarovy. Voje ka-bulské vedl vlastní bratr Akbarův. Za příčinu války udáváno, že prý se Akbar odřící chce víry Muhamedovy. Mollasové muslimští nezanedbali té příležitosti, zasazující se všemožně, aby kněze katolické uvedli v nenávisť a opovržení. Nečinili to bez prospěchu. Akbar zajisté přetrhl nyní přátelské pouto a choval se chladně. Proti bratru svému vytáhl do pole s padesáti tisíci jezdcův, máje 5 tisíc stanův a nespočetné zástupy pěchoty. Netrvalo dlouho a mohutný Akbar bratra porazil a zahnal za řeku Indus. Podobně zkontil povstalce v Bengálsku a vítězně navrátil se do sídelního města.

Tehdy žádali missionáři šlechtěného vezíra Abulfassla, aby se ho otázal, zdaž si přeje a chce, by vyučován byl náboženství

křesťanskému. Akbar ihned opět dal je povolati k sobě, a po přátelsku s nimi se bavil. Než stalo se to jen, aby ukojil zvědavost svou, nikoli aby učil se víře křesťanské. Potom zařizena ještě jedna velká disputace. Odbýval se u přítomnosti velikého mogula, dvořanův jeho, velmožův a vůdcův vojska, náramného množství zákonníkův a písmákův muhamedanských. Zastavatelé islamu však opět poraženi jsou. Akbar, jemuž záleželo na tom, aby nepozbyl všeliké důvěry u horlivých moslemínův, hleděl zahánění přemožených zakryti poněkud vtipnými a žertovnými rozprávkami. Kněží vidouce neodhodlanost tu, řekli mu za vhodné příležitosti: „Nahlížíme, že k vůli poddaným svým váháš přijíti víru pravou, a tudíž těžko asi staneš se křesťanem. Slušno tedy a dlužno, bychom se obrátili jinam, kdež s větším užítkem potkájí se práce naše.“ Akbar však nižádným způsobem nechtěl propustiti jich. Missionáři nemohli pochopiti, proč zdráhá se dáti jim propuštění panovník, jenž váhá prospívati u víře. Poučil je o tom velvezír Abulfassl. „Lichotí to,“ pravil, „slávychtivému duchu Akbarovu, kdy mu lze u dvora svého chovati mudrce a učence všech druhův. Zvlášť ale na tom si zakládá, že má v družině své co obzvláštní okrasu „otce z Goa,“ rozené to Evropany z krajův dalekých, jichž moudré řeči na nejvyšší obdivují ovšem on i všichni velmožové říše. Mimo to předešlého dne opět ze schránky vyňal bibli a se svatou bázní na hlavu svou ji položil, kdežto naprosto nic si nevšímá stkvotného koránu, který nedávno darem byl obdržel.“ K slovům těm ustanovili missionáři, že ještě posečkají. Knězi Montserratu bylo poznovu učiti druhorozeného prince jazyku portugalskému. Seznav ale Akbar při zkoušce, již byl se synem svým předsevzal, že missionář vstúpil mu zásady křesťanské, projevil nad tím poněkud nespokojenost. Onoho času spojilo pak se vše, by udušena byla každá jiskra křesťanského poznání v srdci Akbarovu. Bengalsko, tytíž proti němu se pozdvihující za příčinou přátelského chování se jeho ku křesťanům, nebezpečné tropilo vzpoury. Mocnář sám vždy více nahlížel, že panovníku křesťanskému mnohem více a přísněji krotiti jest žádosti a chťíce tělesné, než mu bylo po chuti. Nejedni velmožové říše, matka i tchyně jeho všemožně přemlouvali jej a dolehali naň úsilovně. Podobně stoupenci braminští velkou jevíli nespokojenost; posléze ještě záležitosti státní a vojenské, střídající se s všelikými rozkošemi, jakými zaplaven bývá dvorský život na vý-

chodě, — vše to uzavíralo, odcizovalo srdce jeho pravdě vždy více.

Blahověstové Goaští dostali mezi tím od představených svých list, kterýmž je důrazně vybízeno k návratu. Akvaviva sdělil rozkaz císaři. Než Akbar projevil určitě, že si přeje, by u něho potrval, a slovy odměřenými jej napomenul, by neodcházel, ač nechce-li uvaliti na sebe jeho nemilost. Kněz Rudolf potrval tedy ještě; druzí dva missonáři vrátili se do Goa. Co se nedalo docílit slovem, doufal sluha Boží dosáhnouti modlitbou a mrtvením. I postil se, modlil se neustále, a do krve se bičoval. Náhodou stalo se, že jednou o půlnoci bral se královic okolo příbytku missonářova, neboť bydlel tento v paláci císařském. Tu zaslechl silné šlehaní, jakoby někdo bičem mrskal. Dobrou chvíli stál tu královic, než přestalo švihání. Tu vstoupil do pokojíka a nalezl missonáře zbrotčeného krví, an klečí před obrazem Ukřižovaného. Podle něho ležely důtky, které byl právě odložil. — Apoštolský missonář čím větší úcty a vážnosti z takých příčin nabýval u císaře, tím více rostla proti němu nenávisť fanatických mollasův. I spikli se a úkladně zavraždit jej uzavřeli. Pokus ten však se jim nezdařil. Zvěděv o tom císař, životní stráž k ochraně mu nabízel. Než statečný sluha Páně osvědčil, že mu dosti na ochraně Boží, a že si nežádá ničeho vroucněji, jak toho: umřítí z vůle Jeho co mučenník.

Za příčinou války musel Akbar vzdáliti se opět ze sídelního města. Akvaviva mezi tím s horlivostí oddal se studium jazyka perského, a v krátce sepsal v perštině knihu, v které veškeré učení koranu vyvrátil tak, že lstivým mollasům nikterak nebylo lze, z toho se vytočiti. Sotva byl Akbar potřel nepřítele, zatoužil po missonáři. I dal jej povolati do ležení a velmi učenlivým a povolným se ukazoval. I modlil se také a postil se na radu Akvavivovu, by jej osvětil Bůh. — Však ani to nevydalo žádoucího užitku. Akbar totiž, podvoliv se postu, všeliké city šlechtetnější zase nemírným pitím mařil. — Druzí dva blahověstové byli zatím dávno zpět přišli do Goy, kdežto zevrubně vyličili osud missie. Tu Akvavivovi rozkázáno přísně, by neprodleně se navrátil. Nerad a smutně propouštěl jej císař. „Jsem ti celým srdcem oddán,“ pravil, „a obcování s tebou jest mi největší rozkoší. Žádný přívrženec jakékoli víry nikdy tolik mi nepravil, co by mne přesvědčiti a získati mohlo, jako ty. Chceš-li odejti opravdu, nechci tebe zdržovati násilím; svolení však a dovození svého ti

nedávám. Opustiš-li mne, všechna vína padne na tebe.“ — Akvaviva, poslušen hlasu představených, vrátil se předce do Goy, a statečně trvaje v pracích apoštolských, došel brzy na to, a sice 15. Června 1583, toužebně žádané koruny mučnické.

Sedm rokův strávil Akbar v jakémisi snění náboženském, až pak roku 1580, v měsíci Srpnu, náhodou vzpoměl si, že nyní jest doba, kdež křesťané slaví památku nanebevzetí Panny Marie. I ustanovil sám u sebe, že chce také svátek ten slaviti. Za tou příčinou dal obraz Matky Boží, jež mu byl Akvaviva zůstavil, vystaviti na skvostný trůn a rozkázal velmožům své říše, by ho uctívali libali. Ty, jež seznal býti nad jiné ochotnými, obdařil vyššími tituly a hodnostmi. Také mnoho mešit rozmetati, anobřz ve stozárny přeměnití dal, a propustiv ženštiny haremu svého, podržel toliko pravou manželku svoji.

Téhož právě času bral se sídelním městem Akbarovým *Leo Grimonius*, řecký to podjáhen, cestuje do Goy. Císař, zamilovav čilého a nadaného duchovníka, svěřil mu poselství a obšírným psaním na novo zval Jesuity, by přišli k němu a vyučovali ho u víře křesťanské. Pravil pak v psaní tom mimo jiné toto: „K Vám, kteří po pravých kráčíte stezkách, mluvím a osvědčuji, že znám všeliká náboženství, která jsou ve světě, jak rozdílná pohanská, tak i náboženství muhamedanské; víry křesťanské toliko neznám, která jediná pravý zákon Boží v sobě chová, a proto též nejvíce má vyznávačův. Poněvadž pak otcům vaší společnosti nejvíce jsem nakloněn, a chování vaše a mravy se mi zvláště líbí, chci jimi býti vyučován u víře křesťanské.“

K žádosti té vysláni tedy r. 1591 kněží *Eduard Leiton*, *Křistof Vega* a třetí ještě missonář do Lahoru, kdež císař tehdy sídlil. Nahlíželi blahověstové tito, ač skvěle přijati a chováni jsou, že je povoláno spíše, by zvýšili slávu dvoru císařského, než aby duše získali Pánu Ježíši. A protož nezůstali v Lahore, ale zpět se vrátili na své stanovisko. Kněz Vega přísahati musil Akbaru, že brzy opět přijde, ač nebude-li provincial jeho odporovati. Netrvalo dlouho, a císař po třetí psal do Goy, žádaje, by mu poslání byli mužové, kteří by jej vyučovali víře katolické. Ač nerad již, poslal mu provincial předce jiné tři kněze, a sice *Jeronyma Xavera*, bratrovce to onoho velkého apoštola Indianův, *Emanuela Peigneira* a *Benedikta z Gözu*, jimž za průvodčího přidán ještě tentýž Armén, který byl již provázel Akvavivu. Po cestě nad

míru obtížné dorazili do Lahoru d. 5. Května 1595. S velikou radostí a slávou uvítali je i císař i následník trůnu, Selim, radoval se nemálo jejich příchodu. Žádný vojevůdce, žádný kníže neb vládař tak volného k císaři neměl přístupu, nebyl od něho tak přívětivě a laskavě uvítán a propouštěn, jako missionářové Goaští.

Ačkoli pak missionáři s radostí na to patřili, kterak si císař libuje v bohoslužbě a zevnějších způsobech náboženství katolického, naděje se, že od toho přejde k věcem podstatným, nemohli předce leč žádati si, by se to stalo již co nejdříve, a císař aby se veřejně osvědčil býti křesťanem. On ctil a líbal obrazy Svatých, nábožně klekával s odkrytou hlavou v kapli při litaniích, a dal rozmetati nejedny mešity a chrámy modlařské. Jednou kázal též padesáte sviní schytati a pustiti proti sobě, by se rvali. Tolikéž i zuby sviňské dal do zlata vsázeti, což obě ohavností jest muhamedanům. Nebyl ničím méně jak moslemínem. Aby však se stal křesťanem, pokory se mu nedostávalo. Nejspíše mohl býti jímín za přívržence bramínské náboženství, ač ho vyznavači této víry necele pokládali za svého. Ano, on domníval se býti jakýmsi vtěleným bůžkem, a přičítal si moc divotvoreckou. Missionáři viděli na své oči ženy některé, any nemocné dívky své k němu přinášely, na něž on ruce vzkládal.

Missionáři byli zatím s pomocí jeho zřídili školu, a v té jali se vyučovati. Školu tu navštěvovali synové mnohých knížat a králův podmaněných a jinochové urozených rodin říše. Několika tuzemcům svátost křtu udělena, jiní ku přijetí křtu se připravovali. Akbar pak, samolitič čtyrykrát za den slunci se klanívaje, půl druhého sta jmen k oslavení jeho provolával, jmena ta na šnůře drahokamův co na růženci nějakém přepočítávaje. To vše ale nic mu nevadilo, že mezi tím tolikéž obrazu Malky Boží čině svou poctivost, líbával ho. Nechtěje ale pokorným tímto zadati své důstojenství, každého rána vycházel na pavlan svého paláce, kdež nesčíslné množství lidstva jemu se klanívalo, držíc jej za vtěleného boha a proroka.

Když pak stále jen co třtina větrem zmítaná se potácel, stíhal ho Bůh neštěstím, chtěje ho takto přivést ku poznání sebe. Druhorozený královic, sultán Murad, byv poražen v bitvě, již svedl s vládařem Guzenatským, sám přišel o život. Jiný královic musel poslán býti do Guzeratu, by dále vedl válku proti odbojnému vládaři. — O velikonočních r. 1597 slavil Akbar velikou slavnost

ke cti slunce pod širým nebem. Pojednou uhodil blesk do stanu císařského, který se leskl zlatem, perlami a drahokamy. Vše to plameny ztrávily v okamžiku. Plamen zasáhl na blízku stojící stany knížat a velmožův, a ztráviv i tyto, dostal se do hradu císařského. Vznikl náramný požár, a v několika hodinách zničeny všeliké poklady a vzácnosti, které po mnohá léta nahromaděno ze všech končin světa. Nehodou tou přinucen veliký mogul z Lahoru přestěhovati se naletní sídlo v Kašmíru. Kněží Xaver a Benedikt z Gözu museli jej tam provázeti; Peigneire zůstal v Lahoru. V Kašmíru onemocněl missionář Xaver. Sotva že se byl pozdravil, ulehl opět císař. Jak tento jej prvé navštěvoval, musel i on teď navštěvovati císaře. Ano, i do ložnice císařské měl missionář volný přístup, což ani velmožům říšským nebylo dovoleno. Také nápadník koruny vyvázl téhož času jen těžkem z nebezpečení života. Vyjelť sobě na hon, což byla nejmilejší jeho kratochvil. Slonice, na kteréž byl vyjel, byla chobotem popadla lviče. Rozezlená lvice vrhla se na lovce; avšak poraněna jest. Nehodou touto ještě více podrážděná skočila po druhé s dvojnásobnou prudkostí po sultánovici, kterýž ji ale opět zabíjel. Tu se zoufalou vzteklostí učinila šelma třetí skok a skokem tím tak blízko zasáhla prince, že krvavá morda její zbarvila brnění jeho. Není pochyby, že by tu byl zahynul královic, když by se nebylo jednomo ze služebníkův, který život svůj nasadil a také ztratil, podařilo se, zabít ji. Příhoda ta, jakož i zbouření proti vlastnímu otci, jež bylo nedávno právě tímto synem ztřepeno ale udušeno, dojali Akbara poněkud. Na válečné výpravě, již podnikl proti Dekkanu se 150,000 vojinův a s tisícem slonův musel ho provázeti kněz Jeronym Xaver, jehož při každé příležitosti velmi poctivě dachovali. Nedocílono však, leč že mogul stále velmi si vážil křesťanského náboženství, a mnoho pocty vzdával obrazům Panny Marie.

V Lahoru zatím získal missionář Peigneire nejednu duši víře katolické. Ano i staří a učení muhamedané dávali se pokřtiti — Také lékař jeden, jmenem Pandita, přijal i s manželkou svojí víru křesťanskou. Byv pronásledován a na soud pohnán proto od rodičův vlastních, osvědčil se tu býti v pravdě statečným vyznavačem víry přijaté. Tato a mnohá jiná obrácení byla missionářům poněkud náhradou za liknavost velikého mogula. A náhrady té bylo nanejvýš potřebí, ač neměli-li missionáři zase nazpět povolání býti. Akbar zajisté, ač ustavičně o-

chotným býti se jevil posluchačem učení Kristova, nicméně zůstavoval si právo, vybirati z toho, což mu nejvíce bylo po chuti. Spojiv křesťanské tyto živly se základními články náboženství bramínského, utvořil si zvláštní soustavu náboženskou.

Bůh, jenž tak často a tak milostivě zval jej do Církve své, povolal jej konečně z tohoto světa. Jak mile zvěděli otcové, že Akbar těžce stůně, bez meškání spěchali ke dvoru. Nadali se, že blízká smrt pohne srdce jeho ku pokoře, jelikož pýcha posud jedinou zdála se býti překážkou, že se nestal křesťanem. Vidouce jej však, an vesele sedí uprostřed svých vojevůd, a slyšíce, kterak důvěrně rozmlouvá s nimi o vykonaných i budoucích výpravách vojenských, sečkali ještě. Po dvou dnech pověst roznesla se po celém městě, že císař jest v posledním tažení. Neprodleně odebrali se missionáři do paláce císařského. Že však veliký Akbar sám již nerozkazoval, nejsou propuštění řadami životní strážce, knížat a velmožův říšských. A tak skončil mocný, vítězný, slávou ověnčený Akbar bez útěchy, již poskytuje náboženství křesťanské dne 27. Října 1605. Po smrti jeho říše, založená v šestnáctém věku Baburem Tibaurovcem a jím na nejvyšší stupeň slávy povýšena, slábla rozbroji panovníkův. Násilím i zradou jeden druhému žezlo vychvacoval z rukou, až postupem času skoro celý Hindostán dostal se v moc lakotných Angličanův.

K. J.

O pravém náboženství.

Kniha sv. Augustina, přel. J. H.

(Pokračování.)

XXI.

Touto převráceností duše, která se dostává břichu a pokutě za hřích, všechna příroda tělesná stává se tím, což o ní řekl Šalomon, marnost marných, marnost nad marností a všechno marnost; jakou hojnost má člověk ze vši práce své, kterou vede pod sluncem? A není nadarmo přidáno slovo „marných.“ Neboť jestli odstraníš lidi marné, kteří po věcech nejnižších touží jako po nejvyšších, není tělesnost více marností, nýbrž ukáže ti ve svém způsobu krásu ovšem nejnižší ale beze vši zloty. Neboť mnohotvárnost časných podob člověka padlého od jednoty Boží zahnila skrze smysly tělesné a změnitelnou střídavostí rozmnožila jeho náklonnosti; a takto se mu dostala hojnost pracná, a může-li se tak říci, bohatá chudoba, neboť

jedno po druhém mu přichází, žádné ale s ním nezůstává. Takto od času obilí, vína a oleje svého rozmnožen jest (Žalm IV, 8.), aby nenalezl Jediného, bytost totiž neměnitelnou a samostatnou, které kdo následuje, nezbloudí, a kdo nalezl, netrpí. Neboť tam se mu dostane též příštího vykoupení těla jeho, které pak již se neporuší. „*Nyní ale tělo, které porušení bere, obtěžuje duši, a tento zemský přibýtek dolů stlačuje smysl mnoho přemýšlující*“ (Moud. XI, 15.), poněvadž stržená bývá do řady střídavosti nejnižší tělesná útvarnost; která proto jest nejnižší, poněvadž nemůže mítí všechno zároveň, ale tím teprv, když jedno odchází a druhé nastává, tvarův časných rozměry se spojují v jednu celou krásu.

XXII.

A celé toto není proto zlé, že pomíjí. Jeť i verš ve způsobu svém krásný, ačkoliv dvě slabiky se nemohou nikterak vysloviti najednou. Neboť nepříjde druhá, pokud nezašla první; a tak to jde po řadě až ke konci tak, že když poslední samotá zní, neboť minuly už všechny předešlé, přede poslední ve spojení s předešlými působí krásu a formu metrickou. Proto ale umění básnické není tak na čas vázáno, aby krása jeho na doby časové se rozestírala. Ono pojímá zároveň všechno, čím učiní verš, ačkoliv verš ten nemá všechno zároveň, nýbrž následující slabikou ruší předcházející, přede ale krásný jest proto, že nám ukazuje stopy oné krásy, kterou stále a nezměnitelně si zachovává nmění samo. A jako někteří převrácení lidé raději mají verš, než umění samo, kteréž činí verše, poněvadž oddáni jsou více sluchu než rozumu: tak milují též mnozí věci časné, ale o tvůrce časův, o ředitele časův, jež jest Boží prozřetelnost, nedbají, a ve svém milování věcí časných nechtějí, aby mýjelo to, v čem se kochají; a právě tak jsou nerozumní, jako by někdo, čta krásnou básně, jednu některou slabiku samotnou chtěl slyšeti ustavičně. Takovýchto básní posluchačův nenajdeš; takových ale věcí časných milovníkův všude máš plno, poněvadž každý jest s to, bez obtíže celý verš, ano celou básně vyslechnouti, avšak celý věkův řád v myslí pojmuti nemůže žádný člověk. K tomu ještě přichází to, že nejsme částí básně, časného světa ale učinění jsme částí za pokutu. Verše se tudíž čítají k posouzení našemu; časy ale plynou v bolestech našich. Žádnému přemoženému

se zajisté nelíbí hry bojovnické, a přece obliby našly jeho hanbou. Jest v tomto jakási podobnost pravdy, a pro žádnou jinou příčinu se nám překází v těchto divadlech, než abychom, oklamáni stíny věcí, nepobloudili od věcí samých, kterýchž jsou stínové tito. Tak i všehomíra rád i spravování jediné duším bezbožným a zatraceným se nelíbí pro bídu jejich; mnohým ale jiným buď na zemi v pokušení vítězícím, buď bez obávání v nebi přebývajícím se líbí; neboť všechno spravedlivé líbí se spravedlivému.

XXIII.

Jestli tedy každá duše rozumná buď pro hříchy své jest nešťastná aneb pro dobré své skutky blažená, a jestli všecken tvor nerozumný buď se poddává mocnějšímu, aneb poslouchá lepšího, aneb se rovná stejnému, aneb bojuje, aneb zatracencům škodí; a jestli každé tělo slouží duši své, pokud to její zásluhy a řád věcí dopouštějí: pak žádné zlé není u veškeré přírodě, nýbrž svou vinou si každý působí zlé. A dále, jestli duše milostí Boží znovuzrozena a od hříchův očištěna a Bohu poddaná jedinému, jenž ji stvořil, i tělo obdrží obnovené ve předešlou stálost; jestli nepodlehajíc světu, svět sama v moci mítí začne: pak jí nebude nic zlého; poněvadž onano nejnížší krása stříd časových, které s ní se děly, nyní pod ní se budou dít, a bude, jako psáno jest, *nové nebe a nová země* duším ne s částí trpícím, nýbrž nad celkem panujícím. Neboť *všecko jest vaše*, dí apoštol, *vy ale jste Kristovi, a Kristus Boží* (1. Kor. III, 22.). A zase: *Hlava ženy jest muž, hlava muže Kristus, hlava pak Kristova Bůh* (1. Kor. XI, 3.). Poněvadž tedy nepravost duše není její přirozeností, nýbrž proti přirozenosti její jest, a nic není jiného než hřích a pokuta hříchu, z toho zřejmě se vidí, že žádná přirozenost, aneb jestli lépe se pojmenuje, žádná podstata neb žádná bytost není zlá. A ani hřích a pokuta hříchu nepůsobí tolik v duši, aby celá nějakou ohavností byla porušena. Neboť bytost rozumná, která všeho hříchu prostá jest poddána Bohu, nade všemi ostatními věcmi sobě poddanými má pánství. Ta ale, která hřešila, tam musí zůstávati podržena, kde býti sluší bytostem takovým, aby všechny věci byly krásné, jež Bůh stvořil a všechny řídí. Jest tedy krása veškerého stvoření též v těchto třech věcech nedotknutá: v zatracení hříšníků, ve cvičení spravedlivých, v zdokonalení blažených.

XXIV.

Protož i lék duše, který podává Prozřetelnost Boží ve své nevyslovitelné dobrotivosti po stupních a rozdílech jest velmi krásný. Jest totiž vrchnost zákona, čili přikázání, a rozum. Přikázání žádá víru a člověka připravuje k rozumu. — Rozum přivádí k pochopení a poznání; ačkoliv ani moc přikázání nestojí docela o sobě bez rozumu, když člověk rozvažuje, komu má věřiti; neboť v tomto pádu jest již moc poznání a pochopení pravdy velmi veliká. Poněvadž ale klesáme do věcí časných a jejich láskou odvráceni býváme od věčných, jakýsi časný lék, který ku spasení volá nevědomé ale věřící, přední jest, avšak přední ne přirozeností aneb výborností svou, nýbrž přední jen postupem času. Neboť na které místo kdo upadl, na tom se musí rukama opřít, aby vstal. Tak i my o tvary tělesné, které nás putají, se musíme podepřít, abychom poznali ty, kterých tělo zjeviti nemůže. Ty tvary ale zovu tělesnými, které lze tělem pojmuti, totiž očima, ušima a ostatními smysly těla. K těmto tedy tvarům smyslným čili tělesným přilnouti chlapcům jest nutno, jinochům ještě skoro nutno, těm ale, kdož věkem dále pokročili, není zapotřebí.

XXV.

Poněvadž tedy Prozřetelnost Boží nejenom o jednotlivé lidi o sobě, nýbrž i o veškeré pokolení lidské zároveň vede péči to, což se děje s jednotlivci, ví zajisté Bůh, jenž to působí, i sami ti, s nimiž se to děje vědí. Co ale s pokolením lidským se děje, v dějinách představiteli chtěl Bůh a v proroctvích. Časných věcí totiž jistotu nabýváme více z uvěření než z poznání. Předce jest ale naší povinností, zkoušeti, kterým lidem aneb spisům máme víru přiložiti, co se týče právě bohoslužby, v níž jediné jest spasení. První pak v této věci rozhodnutí jest, lze-li věřiti spíše těm, kteří mnoho bohův ctějí, aneb těm, kteří ku vzývání jediného Boha nás zvou. I kdo by se rozmyšlel, raději jíti za těmi, kteří jednoho Boha vzývají, tím více, když i mnohým bohům oddaní, přisvědčují, že jen jeden jest Bůh pánem a králem všech ostatních? Neboť od jednoho jich počalo mnoho. K těm se tedy přidati sluší, kteří praví, že jeden Bůh, svrchovaný, jediný, pravý Bůh se má ctíti. A teprv, kdyby u těch nebyla pravda, mohl bys od nich odejiti. Neboť jako v samé věci přirozenosti větší vážnost má jeden, jenž v jed-

notě řídí všechno, a jako v pokolení lidském množství o sobě nijaké nemá moci, leda když shodnuvše se všickni, jedno chtějí: tak i v náboženství těch, kteří jednomu Bohu slouží, větší býti musí a věrohodnější vážnost.

Druhé, co se zkoušeti musí, jest nesjednocenost, jež se naskytá mezi lidmi, sloužícími jednomu Bohu. Ale víme, že předkové naši víru nezvratnou, jakou se člověk povznáší od věcí časných k věčným, přiložili zázrakům viditelným, neboť jinak ani nemohli. A tím se stalo, že potomkům již není potřebí dalších zázraků. Nebo poněvadž Církev katolická již utvrzena a rozšířena jest po celém světě, nedopouští Bůh za našich časův nijakých zázrakův, aby mysl naše nehledala vždy jen viditelných věcí, a pokolení lidské neustydlo všedností toho, čeho řídkost a novost ducha rozpaluje. Dále nám nyní již nesmí býti pochybno, máme-li věřiti těm, kteří hlásajíce věci vznešené, kterých nemnozí dosáhnou, byli s to, k následování přivéstí celé národy. — Jedná se nám zde totiž o to, komu věřiti má člověk, prve než sám jest schopen, souditi u sebe o věcech Božských a neviditelných. Neboť svědectví samého Posvětitelce duší, které ku jasné pravdě přišly, za nijakou příčinou klásti se nesmí pod jakoukoli vrchnost lidskou; k oné pravdě ale nevede pýcha lidská. Kdyby ale pýchy nebylo, kacírův by nebylo ani rozkolníkův, ani Židův, ani cítelův tvorstva a model. Kdyby ale těchto nebylo, pokud nedojdou národové té dokonalosti, o níž jest zaslíbení, hledání pravdy by se dělo mnohem netečněji.

XXVI.

Časné tedy řízení a lečení Prozřetelnosti Boží při těch, kteří hříchem zasloužili smrt, takto se stává. „Nejdříve pozorujeme každého člověka, přicházejícího na svět, přirozenost a vychování. První věk jeho, nemluvněctví, projde v krmení tělesném, a o tom nic neví, když povyroste. Po té přijde chlapectví, z něhož počínáme si pamatovati. Pak následuje jinošství, jemuž od přírody již dána jest schopnost rozplozování. Dále nastává mužství, které má se stráviti v činnosti veřejné a řídití se zákony. A v tomto věku přenáší se zápor hříchův a pokuta, jež hřešící těsně svírá, v lidech tělesných probouzí žádostivost k prudšímu odporu a vinu spáchaného zdvojuje. Neboť ten není hřích jednoduchý, když se páše to, což i zlé jest i za-

povězené. Po pracích pak mužství starci se dostává nějakého pokoje. Odtud pak až k smrti jest věk slabší vždy a smutnější, chřadnoucí a nemocem podlehající. Tento jest život člověka, žijícího podle těla a spoutaného žádostmi věcí časných. Tento nazývá se *starým člověkem*, zevnitřním a zemským, třeba by došel toho, což vůbec se nazývá štěstím. V dobře zřízeném státu světském poddán buď králům, aneb knížatům, aneb zákonům, aneb všem těmto pospolu; neboť jinak dobře zřízen býti nemůže národ a býť jen k pozemskému konci. Máť i takovýto stát jakousi krásu ve svém způsobu.

Tímto člověkem starým, zevnitřním a pozemským, buďsi již ve svém způsobu sporádaný, aneb z mezí zákonné spravedlnosti se vychylující, někteří zůstávají po vždy od samého žití počátku až do skonání. Někteří ale, jakž jinak nelze, odtud život svůj počínají, ale uvnitř znovu se zroztují, a ostatní života části svou silou duchovní a nabytou moudrostí potlačují a umrtvují a podřizují pod zákony nebeské, dokud po smrti tělesné obnovení nedojdou úplného. A taký člověk nazývá se *novým člověkem*, vnitřním a nebeským, máje také ve svém způsobu duchovní své věky, ovšem rozdílné ne rokův dobou, nýbrž dokonalostí. První věk ten žije na prsou dějin, kojen příklady. V druhém pak již opomíná věci lidské a k Božským se nese, v němžto není držán na lůně moci lidské, nýbrž kroky rozumu kráčí po zákonu svrchovaném a nezměnitelném. Třetí pak již ustálenější jest, v němžto chťice těla se snoubí s rozumu silou, a člověk uvnitř se kochá jakousi rozkoší manželskou, neboť se takorča mysl vdává za duši, a rouchem studu se odívá, tak že dobře živu býti již není nuceno, nýbrž i kdyby všickni to dovolili, hřešiti nemůže. Ve čtvrtém věku totéž činí, ale mnohem jistěji a sporádaněji, a dospívá v muže dokonalého, jenž schopen jest a ozbrojen snáseti a přemoci pronásledování všeliké i světa tohoto zmítání a bouře. Pátý žije v míru úplném, se všech stran pokojném, trvaje v bohatství a hojnostech říše nezměnitelné, svrchované totiž a nevyslovné moudrosti. Šestý jest všestranná proměna na život věčný, a v úplném opominutí života časného přechází v dobu dokonalou, jakáž učiněna jest k obrazu a podobenství Božímu. Sedmý pak věk jest pokoj věčný a blaženost ustavičná beze všeho střídání časův. Neboť jako konec starého člověka

jest smrt: tak konec nového člověka jest život věčný. Onen jest člověk hříchu, tento člověk spravedlivosti.

XXVII.

Obojí pak tento člověk tak jest, že jedním, totiž starým a pozemským býti může někdo po celý tento život, novým ale nebeským nikdo býti nemůže v tomto životě bez starého; neboť od něho musí počátek vzíti, a s ním vytrvati až do smrti těla, ač sám prospívá, onen ale ubývá. A takto poměrně veškeré pokolení lidské, jehožto život jest jako život jednoho člověka od Adama až na konec tohoto světa, podobně řízeno jest zákony Prozířetelnosti Boží, tak že na dvoje oddělení se poddává. V jednom pak z dvou těchto oddělení jsou davy bezbožných, pozemského člověka obraz od počátku až ke konci světa na sobě nesoucích. V druhém jsou zástupy národův, jedinému Bohu poddaných, ale od Adama až do Jana Křtitele život člověka pozemského vedoucích pod zákonou jakousi spravedlností. A těchto dějiny nazývají se starý zákon, a takorka pozemskou říši představující, nic jiného nejsou, než obraz nového národu a nového zákona, představujícího království nebeské. A tohoto národu život, prozatím časův, počíná se od příchodu Páně v ponížení až ke dni soudu, k příchodu Páně v jasnosti a slávě. Po soudu pak starý člověk zničen bude, a nastane ona proměna, která život andělský předchází. „*Všichni zajisté vstaneme z mrtvých, ale ne všichni budeme proměnění*“ (1. Kor. XV, 51.). Vstane totiž národ zbožný, aby zbytky starého svého člověka proměnil v nového. Vstane také lid bezbožný, který od počátku až do konce zůstával v člověku starém, aby do smrti druhé byl svržen. Ti pak, kteří pilně čtou, věkův spojení naleznou, a nezhrozí se ani koukole ani plev. Neboť bezbožný žije pro bohabojného, a hříšník pro spravedlivého, aby jejich porovnáním čileji kráčeli, pokud nedojdou pozhěnnání.

XXVIII.

Kdožkoli pak za časův lidí pozemských zasloužili přijíti až k osvícení člověka vnitřního, pokolení lidskému podlé časův pomáhali, podávající mu, co věk ten žádal, a slovy prorockými naznačující, čehož podati ještě nebylo záhodno. A takovito že byli praotcové a proroci uznávají ti, kteří chlapcův způsobem netupí, nýbrž zbožně a pilně rozbírají Božích a lidských věcí i dobré i veliké tajemství. A k tomu i za

časův nového národu vidím veliké a duchovní muže, Církve katolické syny, ani s největší opatností prohlízejí, aby lidu nepodávali, co ještě uznávají za nečasné pro lid. Takto krmě mléčné mnohým slabším hojně a bez ustání nalévají, pevnějších ale pokrmův s nemnohými moudrými požívají. Moudrost totiž mluví mezi dokonalými, smyslným a tělesným ale, ač již novým lidem ještě maličkým, některé věci zamlčují, nic ale nelhou. Neboť nehledají pro sebe marných hodností aneb prázdné slávy, nýbrž užitek těch, s nimiž se jim dostalo spolu trávití život tento. Takový jest totiž zákon Boží, který z čisté lásky touž pomoc neposkytuje nižším. Takto i z hříchu našeho, jež ve člověku hříšném zavinila sama naše přirozenost, pokolení lidské učiněno jest velikou ozdobou na zemi, a tak moudře řízením Prozířetelnosti Boží jest spravováno, že nevýslovné umění léku Božího v jistou svého druhu krásu proměňuje samu ohavnost nepravostí.

XXIX.

Dostí zdá se nám, že jsme již promluvili o prospěšnosti představené vrchnosti. A proto nyní vizme, pokud rozum jest s to pokročiti, od věcí viditelných postoupaje k neviditelným a od časných k věčným. Neboť ne nadarmo a na prázdno pozorovati sluší krásu nebes, řád hvězd, skvělost světla, dni a noci střídání, luny měsíčné oběhy, čtvero ročních počasí, se čtyrmi živly se shodujících, tak veliké semen množství, podobu a počet věcí plodících a všecky věci ostatní, které ve svém způsobu zlátní ráz mají a přirozenost. V jejich pozorování se však nemá ukájeti marná a pomíjející všetečnost, nýbrž postoupati se má k věcem nesmrtelným a na vždy trvajícím.

Především ale k tomu třeba obrátiti zřetel, co jest ona životní přirozenost, která všechno toto poznává, a která život dávající tělu, zajisté býti musí těla vzácnější. Neboť jakákoli hmota, třeba by leskem světla viditelného se stkvěla, za málo se cení, pokud nemá života. Každá ale bytost živá před všelikou neživou bytostí po zákonu přirozeném má přednost. Poněvadž ale, jakž nikdo nepochybuje, i nerozumná zvířata žijí a smysly poznávají, ta mohutnost v duchu lidském jest nejpřednější, ne kterou poznává, což smysly poznatilze, nýbrž kterou soudí o tom, co se smysly poznalo. Nebo mnohá zvířata vidí ostřeji a ostatními těla smysly poznávají bystřeji než lidé; avšak souditi o věcech nemůže život

pouze smyslný, nýbrž jen spolu i rozumný a toto zvířata nemohou, my ale můžeme. Již ale lehounko poznati musí každý, že přednější jest ten, kdo soud pronáší oné věci, o nížto se soudí. Rozumný ale život nejen o věcech, smysly poznáných, nýbrž i o smyslech samých soud pronáší, ku př. proč ve vodě veslo zdáti se musí zlomené, jsouc rovné, a proč očima takto viděti se musí; pouhý totiž očí zrak toto duši jen může zvěstovati, souditi ale o tom nijak nemůže. Jest tudíž na jev, že jako život smyslný těla, tak život rozumný obojího jest výtečnější.

XXX.

Jestli tedy život rozumný po řádu svém vlastním soudí, žádná již přirozenost není jeho přednější. Poněvadž ale patrně jest změnitelný, jsa nyní zkušený, nyní nezkušený, tím lépe ale soudí, čím jest zkušenější, tím ale jest zkušenější, čím více má nějakého umění neb vědění neb moudrosti, proto umění samého jsoucnost poznati jest zapotřebí. Nechci ale rozuměti zde umění to, které se zjedná zkušeností, nýbrž kterého dochází člověk rozumným skoumáním. Neboť ačkoliv i ono poznání jest již rozumu a pravdě bližší, co předce ví zvláštěního ten, jenž ví, že maltou z vápna a písku pevněji kameny drží, než samotným blátem? Aneb kdo tak vkusně stavi, že, kterých částí jest více, stejné v souměru k stejným klade, které ale jen jednou jsou, na prostřední stavi místa? To zajisté již skoumati sluší, proč nás uráží, když ze dvou oken, která jsou ne nad sebou, nýbrž vedle sebe, jedno jest větší neb menší, kdežto obojí býti mohlo stejné; proč ale, když jsou nad sebou a obě uprostřed, třeba nestejné, již tak neuráží tato nestejnost; a proč mnoho se o to nestaráme, oč jest jedno z nich větší neb menší než druhé, pokud jen dvě jsou. Při třech ale smysl sám zdá se žádati, aby buď nebyla nestejná, aneb aby mezi největším a nejmenším takové bylo prostřední, aby o tolik větší bylo nejmenšího, oč menší jest největšího. Takto tedy nejprve přírody samé takorika otázati se možná, co za dobré uznává.

Při tom ale jest poznamenání hodno: jako to, co samo o sobě pozorované méně se líbí, s lepším ale porovnané na celo se odmítá; taktéž se poznává, že umění ono všední nic jiného není, než věcí poznáných a za dobré uznáných pamatování s jakousi tělesnou hbytností v jich dělání; a toto kdo

nemá, posouditi sice může každé dílo, — což jest mnohem vznešenější, — ačkoli umělecky pracovati nedovede. Jestli ale ve všech uměních se líbí souměrnost, kteroužto jedinou všechny věci se stávají celistvé a krásné, jestli ale souměrnost sama žádá stejnost a jednotu, buďsi již podobností částic stejných aneb postupováním nestejných, kdož jest, jenžby svrchovanou stejnost neb podobnost chtěl nalézati při tělech, a po pilném pozorování směl říci, že každé tělo jest opravdu, a že jest jednoduše jedno, kdežto se všechna těla mění přecházejíce z podoby do podoby a z místa na místo, a z částí sestávají vlastní své místo zaujímajících, neboť se dle nich rozličné prostory rozdělují? Dále pravá stejnost a podobnost, pravá a první jednota nikoliv očima tělesnými, aniž kterým těla smyslem, nýbrž myslí pochopená se poznává. Neboť odkud by se při těle mohla žádati jakákoliv stejnost, aneb odkud by se usoudilo, že tato velmi, velmi daleko stojí pod stejností dokonalou, kdyby ta, která jest dokonalá, se nezírala myslí; jestli totiž tu stejnost, která není učiněna, nazývati musíme dokonalou? A jestli všechno, co smyslně jest krásné, buďsi již od přírody učiněné, aneb uměním způsobené, v prostorech a časech jest krásné, jako tělo a těla hnutí: ona stejnost a jednota samotnou myslí poznaná, dle nížto se prostřednictvím smyslů soud pronáší o kráse tělesné, není ani v prostoru rozestřená, ani v čase změnitelná. Nemůže se totiž právě říci, že se podlé ní posuzuje kulatý na kole ráf, ale ne podle ní kulatá nádoba; aneb že podle ní kulatá nádoba, ne ale kulatý peníz. Podobně co se týče času a pohybování těl, směšné bylo by tvrditi, že se podle ní posuzují stejné roky, ale ne podle ní stejné měsíce; aneb že podle ní stejné sice měsíce, ne ale podle ní stejné dni. Nýbrž jestli v těchto času dobách, aneb v hodinách, aneb v menších hodiny částích se něco pohybuje souměrně, podle téže jedné a nezměnitelné stejnosti se posuzuje. Jestli ale větší a menší tvarů a hnutí prostory se posuzují podle téhož zákona stejnosti aneb podobnosti, aneb shodnosti, všech jich větší jest zákon tento, ale jen co do moci; ostatně ale co do prostory místa a času není ani větší ani menší; poněvadž kdyby byl větší, nemohli bychom podle něho souditi menší; kdyby ale byl menší, nemohli bychom podle něho souditi větší. Nyní ale jestli podle celého čtverhranu

zákona se posuzuje i náměstí čtverhranné i kámen čtverhranný i stůl čtverhranný i dra-
hokam čtverhranný; a jestli zase podle ce-
lého stejnosti zákona se posuzuje shodnost
pohybování nohou lezoucího mravence, a
podle téhož shodnost krokův slonových:
kdožby pochyboval, že co do prostory ča-
sův a míst zákon ten není ani větší, ani
menší, kdežto co do moci přesahuje vše-
cko. Jelikož ale tento všech umění zákon
jest naprosto nezměnitelný, mysl ale lid-
ská, kteréž takový zákon dáno jest po-
znati, změnitelnost bludu může trpěti, dosti
jest na jev, že nad mysl naši jest zákon
ten, jenž se nazývá pravdou.

XXXI.

To pak v pochybnost bráti se nemůže,
že bytost nezměnitelná, která jest nad duši
rozumnou, jest Bůh; a tam že jest první
život a první bytnost, kde jest první mou-
drost. Tato jest totiž ona nezměnitelná
pravda, jež se právě nazývá zákonem
všech umění a uměním umělce všemohou-
cího. Pročež jestli duše poznává sebe,
jestli poznává, že tvary těl a hnutí posu-
zovati nemůže podle sebe, zároveň musí
poznati, že její přirozenost lepší jest té,
o které soudí; že ale nad ní jest lepší ta
bytost, podle níž soudí a o níž nijakým
způsobem soud pronést nemůže. Mohu
sice říci, proč s obou stran sobě příhodny
býti musí jakéhokoli těla údy, poněvadž
totiž kochám se svrchovanou stejností, kte-
rou ale zírám ne očima těla nýbrž zrakem
mysli. Proto ty věci, které vidím očima,
tím soudím býti lepší, čím ve svém způ-
sobu bližší jsou těm, které myslí pocho-
puji. Proč ale takto jsou ty věci, žádný
říci nemůže, jakož nikdo s rozmyslem ne-
řekne, že takto býti musejí, jakoby mohly
býti jinak. Proč ale se nám líbí, a proč
čím lépe je poznáváme, tím více je milu-
jeme; ani toto, kdo to dobře rozvážil, ne-
dovede zodpovídati. Neboť jako my a
všecky duše rozumné podle pravdy dobře
soudíme o věcech nižších, tak o nás, po-
kud k ní náležíme, soudí jedině samotná
pravda. O ní samé ale ani Otec nesoudí,
neboť není menší než On, a pročež o čem
soudí Otec, skrze ní soudí. Všecko totiž,
co žádá po jednotě, toto má pravidlo, neb
dobu, neb vzor, neb jakým jiným by se
to dalo říci slovem; neboť pravda samotna
podobenství toho, od něhož bytí obdržela,
na celo vyplnila. Jestli ale bytí obdržela,
ne nevhodně jmenuje se oním Slovem, kte-
rým Syn se nazývá; poněvadž není sám

od sebe, nýbrž od prvního a svrchovaného
původu, jenž slove Otec, od něhož jméno
bere všeliké otcovství na nebi i na zemi.
„*Otec tedy nesoudí nikoho, nýbrž všecken soud
dal Synu*“ (Jan V, 22.); a *duchovní člověk
soudí všecko, sám ale souzen nebývá od žá-
dného*“ (1. Kor. II, 15.), to jest od žádného
člověka, alebrž jen od samého onoho
zákona, podle něhož soudí všecko; poně-
vadž i ono vyřknutí jest pravdivé: „*Vší-
ckni my se musíme představit před soudnou
stolicí Kristovou*“ (2. Kor. V, 10.). Vše-
cko tedy soudí člověk duchovní, poněvadž
nade všecko jest, když s Bohem jest. S
Bohem ale jest, kdy nejčistěji poznává i
s celou láskou též miluje, co poznává.
Tím způsobem také, pokud to lze jest,
sám se stává oním zákonem, podle něhož
soudí všecko, a o němž souditi nemůže
nikdo. Jakož to jest i při zákonech čas-
ných, ačkoliv lidé o těchto soudí, když je
ustanovují, předce když jsou již ustanoveny
a stvrzeny, není dovoleno soudci o nich
souditi, nýbrž jen podle nich. Časných
pak zákonův dárce, je-li muž dobrý a mou-
drý, na onen věčný zákon ohled bere, o
němž souditi není dáno žádné duši, aby
podle jeho nezměnných pravidel rozhodl,
co by pro čas měl veleti neb zapověditi.
Věčný ten zákon tedy poznati dáno jest
duším čistým, souditi ale není jim dovo-
leno. Ten pak jest v tom rozdíl, že k po-
znání dostačí, když vidíme, že jest něco
tak aneb jinak; k rozsudku ale přidati
se musí něco, čímž se naznačuje, že něco býti
může i jinak; jako ku př. když pravíme:
tak býti to musí, aneb: tak býti to musilo,
aneb: tak bude to museti býti, jako umělci
činívají při dílech svých.

XXXII.

Mnohým pak lidem účelem jest zalí-
bení lidské, a nechtějí se povznést k vyš-
ším věcem, aby poznali, proč se líbí toto
viditelné. Táží-li se tedy umělce, když
jeden sloup postavil, proč druhý stejný
zakládá naproti na druhé straně? — odpoví,
myslím, aby se stejnými stejně stavení
části byly v souměru. A táží-li se dále,
proč toto zase chce dověsti, řekne, to že
se sluší, to že krásné, to že baví dívající
se; více říci se neodvážl. Neboť, pode-
přen spočívá na zraku svém, od koho ale
závisl, nepochopuje. Muži ale, vnitřním
opatřenému zrakem a neviditelně vidoucí-
mu, nepřestanu připomínati, proč se asi
tyto věci líbí, aby soudcem býti se odho-
dlal nad samým zalíbením lidským; neboť

v tomto pádu povznešen jest nad ně a není odvislým od něho, neboť ne podle něho soudí, nýbrž soudí je samo.

Nejprvé se ho tázati chci, jsou-li věci ty proto krásné, že se líbí; aneb líbí-li se proto, že jsou krásné? Tu se mi bez rozmyšlení odpoví, aneb že se líbí proto, že jsou krásné. Tázati se budu zase, proč jsou krásné, a podotknu, zda proto, že části jsou sobě podobné, a nějakým spojením se uvádějí v jednu souměrnost. A když pozná, že tomu tak jest, otáží se, zda-li tuto samu jednotu, které že žádají, se ukázalo, úplně dosahují, aneb daleko níže zůstávají a jednotu tu takorba jen lhou? Tomu-li tak, kdoby upozorněn byv, neviděl, že není žádná podoba, žádné naprosto tělo, kteréby nemělo jednoty té nějakou aspoň stopu, ale že žádné ani nejkrásnější tělo, poněvadž rozprostřené v místech zde tu a onde má jinou její stopu, dosici nemůže celé té jednoty, po které jde? Pročež, tomu-li tak, otáží se, aby odpověděl, kde on vidí jednotu tu, aneb odkud ji vidí; neboť kdyby jí neviděl, odkud by poznal, v čem má následovati podobu těl, a čeho nemůže dosáhnouti. Nyní ale jestli řekne tělům, kdyby vás nějaká jednotu nedržela dohromady, nic byste nebyly, a opět kdybyste byly jednotu ona sama, těly byste nebyly: právem se jemu říci může: „Odkud znáš onu jednotu, podle které soudíš těla, kteréž kdybys neviděl, usouditi bys nemohl, že jí nedosahují; kdybys ale těmato očima tělesnými ji viděl, nemluvil bys pravdivě, řka, že ačkoliv stopy její na sobě nesou, předce daleko líší se od ní; neboť očima tělesnými jen co viditelné jest, vidíš. Myslí tedy ji vidíme. Ale kde ji vidíme? Kdyby na tom místě byla, kde tělo naše jest, neviděl by ji, kdo tímž způsobem nyní o tělech soudí někde v krajinách východních. Není tedy jednotu ta obmezena prostorem, a jsouc přítomna všude každému úsudek pronášejícímu, nikde není prostorně, ale všude jest mohutností svou.

XXXIII.

Jestliže ale jednotu tu těla lhou, nemsí věřiti se lhajícím, abychom neklesli do marností marných; ale zdaž proto lhou, že jednotu se zdají ukazovati očím tělesným, kteráž zírati se dá jen myslí čistou, skoumati spíše máme, zdaž věci ty tělesné, potud lhou, pokud jednotě té jsou podobny, aneb pokud jí nedosahují. Neboť kdyby dosáhly, úplně by dostihly toho, co následují. Kdyby ale dostihly, naprosto

byly by podobny. ¶ Kdyby pak naprosto ji byly podobny, žádného by nebylo rozdílu mezi bytostí jejich a bytostí její. Kdyby to ale bylo tak, pak by jednotu nelhaly, nýbrž to samé byly, což jest ona.

Však ony nelhou těm, kdož bedlivěji jich pozorují; poněvadž ten lze, kdo zdáti se chce tím, čím není; co ale nechťc držáno bývá za něco jiného než jest, nelže, nýbrž jen klame. Nebo tím se dělí lhář od klamatele, že má každý lhář vůli oklamati, třeba se mu nevěřilo; klamající ale býti nemůže, který neklame. Proto podoba tělesná, nemajíc vůle, nelže; a když ji nikdo nemá za to, čím není, ani neklame. Ale ani oči samy neklamou; neboť zvěstovati nemohou duchu než působení, jež zkusily. Jestli ale nejen oči ale všechny těla smysly takové dávají zprávy, jak se v ně působí, nevím, co bychom od nich více žádati směly. Znič ty, kteří v marnosti se kochají, a nebude nijaké marnosti. Jestli kdo myslí, že veslo u vodě se zlomí a když se vytáhne, opět zcela, nemá špatného posla smysl, nýbrž špatný jest soudce. Neboť smysl po přirozenosti své nemohl u vodě jinak viděti a nasměl jinak; neboť je-li jiného něco vzduch a cos jiného voda, spravedlivé jest, aby jinak poznával u vodě a jinak ve vzduchu. Pročež oko do břehů vidí, neboť k tomu jest učiněno, aby jen vidělo, duše ale převrácený má úsudek, neboť k pozorování syrchované krásy není učiněno oko, nýbrž dána jí mysl. Onen ale chce mysl obrátiti na těla, a oči na Boha. Neboť chce tělesné věci myslí pochopiti, a duchovní očima viděti, což státi se nemůže.

XXXIV.

Pročež takováto převrácenost se musí napravit; neboť když takovýto neučiní, co nahore jest, dolů, a co dole jest, nahoru, není schopen pro království nebeské. Nehledejme tedy toho, co jest nejvyšší u věcech nejnižších, ani se na tyto věci nejnižší nevížme. Souditi je máme, abychom s nimi nebyli souzeni; to jest: tolik jim dělme, kolik zasluhuje podoba jejich poslední, abychom hledající první mezi posledními, sami od prvních nebyli vpočtění mezi poslední; což by nic neškodilo oněm věcem posledním, nám ale velmi mnoho. Takto i řízení prozířetelnosti Boží není méně krásné proto, že nespravedlivé spravuje spravedlivě a ohyzdné krásně.

Jestli pak proto nás klame věci viditelných krásu, že jednotu obsahuje, ale

úplně jí nedosahuje, pochopmež, jestli můžeme, že nás neklame tím, čím jest, nýbrž tím, čím není. Každé zajisté tělo pravdivé jest tělo, ale klamná jednotu. Neboť není svrchovaně jedno, aniž svrchovanou jednotu tak následuje, aby úplně dostihlo; předce by ale ani tělem nebylo, kdyby nějakým způsobem nebylo jedno. Dále ale nemohlo by býti nijakým způsobem jedno, kdyby nebylo obdrželo od Toho, jenž jest svrchovaná jednotu. O duše převrácené! dejte mi člověka, jenž vidí beze všeho vymyšlení vidin tělesných. Dejte mi toho, jenž vidí, že vši jednoty původ býti nemůže než jeden jediný, od něhož jest všecka jednotu, ať si ho již úplně dostihne aneb nedostihne. Dejte toho, kdo vidí, ne kdo se pře, ne který chce zdáti se jakoby viděl čeho nevidí. Dejte toho, který odolá smyslům těla i ranám, které trpí duše skrze ně; který odolá zvykům lidským, odolá chválám lidským, který lítost cítí na loži svém, který zpytuje ducha svého, který venku nemiluje marnosti a nehledá lži, a který sobě již umí říci: „Je-li jen jeden Řím, ten který prý nad Tiberou založil Romulus, klamný jest ten, jež si v myšlénkách tvořím, neboť to není ten samý, ani já tam nejsem nyní; neboť jinak zajisté věděl bych, co se tam děje. Je-li jen jedno slunce, klamné jest to, jež si v myšlénkách tvořím; neboť ono oběh svůj dokonává v jistém prostoru a čase; toto ale kde chci a kdy chci, stavím. Je-li jeden onen přítel můj, klamný jest ten, kterého si v myšlénkách tvořím; neboť, onen kde nyní trvá, nevím: tohoto si ale představím, kde chci. Já sám jistě jeden jsem, a na tomto místě býti cítím tělo své, a předce v představě myšlének jdu, kam chci, a mluvím, s kým chci. Klamné jsou tyto; a nikdo rozumem nepojímá to, co klamné jest; nepojímám tedy, když tyto věci pozoruji a jim věřím, poněvadž pravdivé býti to musí, co rozumem se má pojmouti. Či jsou tyto snad to, co se vytvory obraznosti nazývá? Odkud tedy naplněna jest duše má blouzněním? Kde jest pravda, ježto se zírání myslí? — Takto přemýšlejícímu již se může říci: „To světlo jest pravdivé, kterým poznáváš, že ty věci nejsou pravdivé. Skrze toto světlo onu jednotu zíráš, dle které soudíš, že jistým způsobem jedno jest, cokoliv vidíš, a že, cokoliv vidíš změnitelného, vše to není onou svrchovanou jednotou.

XXXV.

Jestli tyto věci zírání hledá myslí zrak, ustaňte a nebojujte leč s navyklostí tělesnou; ji přemozte, a přemoženo bude všechno. Jednoho zajisté hledáme, nad něhož nic není jednoduššího. Pročež v jednoduhosti srdce hledejme ho. „*Trvejte v pokoji*,“ praví, „a poznáte, že já jsem Hospodin,“ ne v pokoji nečinnosti, ale v pokoji přemýšlení, abyste prázdni byli prostorův a časů. Neboť obraznosti vytvory, rozestřené v místech a měnitelné v časech, nedopouštějí zírání jednoty nezměnitelné. Místa přinášejí, co bychom milovali, a časy odnášejí, co milujeme, a v duši zůstávají zástupy bludných odporův, jimiž se žádostivost dráždí vždy na jiné a jiné věci. — Takto stává se duch nepokojný a starostmi zmítaný, žádaje si zadržení věci, které v moci své drží jeho. Volá ho tedy Pán k pokoji, to jest, aby těch věcí nemiloval, které bez bolestí milovati se nemohou. Neboť pak jen bude nad nimi panovati, pak od nich nebude držán, nýbrž sám v moci své míti je bude. „*Tho mé*,“ praví, „*lehké jest*.“ Tomuto jhu kdo se poddal, pod sebou má všechny věci ostatní. Pak nebude trpěti, neboť nebude naproti němu, co mu jest podřízeno. Bidní jsou přátelé tohoto světa, jehož pány by se byli stali, kdyby chtěli dříve státí se syny Božími, poněvadž dal jim moc, státí se syny Božími. Přátelé tedy tohoto světa tak obávají se od lásky světské býti oddělenými, že jim nic není traplivějšího, jako netrpěti.

XXXVI.

Komu tedy tolik alespoň jest zjevno, to že jest klam, když se něco má za to, čím není: ten také pochopí, to že jest pravda, co se tím býti ukazuje, čím jest. Jestli ale těla potud klamou, pokud úplně nedostihují oné jednoty, které, jak se ukázalo, následují, od nížto původ bere všechno, co jest nějakým způsobem jedno; k jejímuž podobenství cokoliv se nese, chválíme, jsouce přirozeností puze, poněvadž přirozené zavrhuje, co se jednoty zbavuje a v nepodobnost s ní se nese: pak lze jest pochopiti, že stává něco, což oné jediné jednotě, od nížto původ bere všechno, cokoliv nějakým způsobem jedno jest, tak jest podobné, že jí naprosto dostihuje i jest to samé, což ona, a toto jest: Pravda — Slovo na počátku, a Slovo Bůh u Boha. Jestli tedy v těch věcech, které následují jednotu, klam jest, ne pokud ji následují, nýbrž pokud ji nemohou dostihnouti: ta

jest pravda, která mohla dosáhnouti a tím-
táž býti, což onano jest; tato pravda se
býti ukazuje tím, čím jest; proč se také
velmi dobře nazývá Slovem jeho a Svět-
lem jeho. Ostatní věci slouží mohou oné
jednotě podobnými, pokud jsou; neboť jen
potud pravdivé jsou; ono ale dokonalým
jeho podobenstvím, a proto pravdou. Jako
totiž v pravdě jest pravdivé, což nějakým
způsobem jest pravdivé, tak i v podoben-
ství jest podobné, cokoliv jest nějak po-
dobné. Jako tedy pravda vzor jest všeho
pravdivého: rovněž tak i podobenství vzor
všeho podobného. Poněvadž tedy pravdivé
potud jen jest pravdivé, pokud jest; pokud
ale jest, pokud podobné jest oné tvůrčí
jednotě: ten jest všech věcí jsoících vzor,
který jest svrchovaný původce podoben-
ství, a ten i pravda jest, poněvadž jest
beze vši nepodobnosti. A odtud také kam
povstává, ne žeby věci ty samy klamaly,
které nic neukazují pozorujícímu jiného
než útvar svůj, který obdržely podle míry
krávy své; ani žeby klamaly smysly, které
po přirozenosti své nic jiného nezvěstují
duši, než jak se na ně působí: nýbrž hří-
chy klamou duši, která, co jest pravdivé,
hledá, opustivši pravdu samu a o ni ne-
dbajíc. Poněvadž totiž díla více milovala
než umělce a umění, za pokutu tím jest
poražena bludem, že v dílech hledá umělce
a umění, a nemohouc nalézt, — neboť
Bůh nepadá do smyslů tělesných, ale nad
duši daleko jest povznesen, — díla sama
považovala i za umění i za umělce.

(Dokončení budoucně.)

Vysvěcení kostela sv. Jakoba v Ivančicích.

V Ivančicích, památném to městě morav-
ském posvěcen jest nezávno chrámec Páně,
jenž zůstane pěkným pomníkem nového života
katolického na Moravě. — Za tou příčinou
hodláme v příštím některém svazku podati
zvěrubnější zprávy o vzniku a vystavení do-
těčeného kostelíčka, prozatím sdělujece toliko
stručnou vědomost o vysvěcení jeho, doslovně
vyňatou z „Hlasu“ Brněnského. — Čteme
tam, jak následuje: „Příloha k číslu 29.
„Hlasu“ roznesla milé pozvání filialní jednoty
sv. Klementa, učiněné jednotě ústřední v Brně
a všem spolufilialkám po Moravě, aby pokud
možno, zúčastnily se ve slavném svěcení nově
zbudované kaply Svato-Jakobské na Nových
Horách u Ivančic. Již dne 28. Července
bylo pozorovati mnoho příchozích, jež dílem
u spoluoúduv jednoty Ivančické nalezli pří-
vítivého uvítání a noclehu. Slavnost svatve-

černí započala slavným požehnáním v měst-
ském kostele, jenž naplněn byl lidem domá-
cím i přespolním. Po klekání pak o 9. ho-
dině, po úrodném odpoledním dešti a pod o-
blohou zamarčenou, objevil se nový kostelík
nad městem v polokruhu smolných pochodní,
ježto s ohňostrojem a s hudbou přilákaly ve-
líké množství lidstva na horu. K 10. hodině
ubíral se pochodňový průvod s hory k městu,
a přicházejce k novému hřbitovu, umínil sobě,
že učiní zastaveníčko u hrobu nedávno po-
chovaného v. p. *Tomáše Procházky*, ředitele
obou jednot a hlavního původce nového ko-
stelíka, jenž se, bohužel slavného vysvěcení
nedočkal. Péči jednoty panenské, a hlavně vý-
tečné starostky, panny *Teresie Svobodovy*,
byl jest hrob jeho v tento nejprilhodnější ve-
čer před svěcením kaply Svato-Jakobské o-
krášlen věnci a ozáren mohými svícemi.
Hudba umlkla, a průvod pochodňový obou-
pil hrob, u něhož smutečný čtvero zpěv se
zpíval, a hlasité společné modlitby se vykonaly.
Pak se hnul průvod do města, kdežto se v
kruhu pochodňovém svatvečer hudbou oslavil.

Dne 29. mnoho přítomných kněží slou-
žili mše svaté, někteří v černé barvě za o-
plakávaného *Tomáše Procházku*. K 9. ho-
dině sestavily se školní dítky za svou novou
korouhví, a za nimi asi 300 družiček bíle
oděných a zelenými věnečky zdobených. —
O 9. hodině s nábožným zpěvem vyšel lid s
kněžstvem z městského kostela, aby všickni v
nejpěknějším pořádku šli do Nových Hor. —
Slavné seznámení, hudba kostelní, rány moždi-
rové na náměstí, 38 kněží s důst. p. staro-
stou *Dědictví*, prof. theologie, *Frant. Sušilem*,
v čele, c. k. úřadnictvo ve slavnostním stej-
nokroji, korouhvě kostelní a prapory cechovní
— všechno to činilo dojem velkolepý. —
Na hoře před kostelíkem Svato-Jakobským
stála slavnostní brána, a průvod i tam opět
uvítán jest byl ranami z moždiřův. Tuto
předseval důst. p. děkan a farář Ivančický,
Pavel Juřena pohnutlivý obřad svěcení, po
němžto důst. p. Dr. *Jan Bílý*, duchovní správce
v Předklášteří u Tišnově, vystoupil na kaza-
telnu pod širým nebem a přednášel výtečné
příležitostné kázání. — Škoda, že jsme se ne-
nadali takového množství lidu nábožného; by-
loť potřebí nejméně ještě jednoho kazatele;
neboť mimo menší společnosti příchozích pří-
šlo také čtvero processí dílem s knězem, dí-
lem bez kněze, tak že se mohlo počítati nej-
méně 6000 lidu přítomného. Po kázání slou-
žil důst. p. prof. *Sušil* v posvěceném kostele
první zpívanou mši svatou, při kteréž na choře
kostelní hudba dobře se vyznamenala, a jejíž
hlavní dílové, tak jako oddílové slavnostního

kázání oslavovali se ranami z moždířů. — Po mši svaté se zpěvem ambroziánským vrátil se slavný průvod do městského chrámu, kdež se veliká doba tato svatým požehnáním a svěcením zmíněné nové, velmi skvěstné korouhve školní ukončila. I korouhev tato byla pro školu zaopatřena a pro ten den uchystána vel. knězem *Tomášem*.

Ivančická jednota sv. Klementa, jako pečlivá a obětivá Marta, postarala se i o tělesné potřeby svých hostů, a připravila v hostinci u Černého Lva společnou hostinu pro šedesát osob. Veškeré kněžstvo, cis. král. úřednictvo a pan měšťanosta, *Anton Vorel*, s pány radními, mezi těmito i p. *Jan Kočí*, starosta jednoty, s oběma staviteli kostela, jakož i zastupitelé ústřední jednoty byli přítomni. Sál vkusně ozdobený okrášlen byl obrazem Jeho Velic. císaře, *Sv. Otce*, Excel. p. biskupa Brněnského, Excel. p. mistodržitele Moravského, a důst. p. prof. *Sušila*, celebranta též dne. Přípitky na konci hostiny provoláno všem, jejichžto obrazové společnosti na očích byli, těm, jenž slavnost tu obzvláště působením svým zvýšili, c. k. okresnému a veškerému úřednictvu, jakož i p. měšťanostovi o město zvláště zasloužilému. Důst. p. děkan *Třebický* a farář *Budišovský*, Fr. Nejedlý, na konci pronesl připitek na poděkování a na zdar *jednotě* Ivančické. Hudba při hostině činná a moždíře na náměstí doprovázely stohlasou „*Slávu*“ po každém připitku.

My pak i tuto projevujeme vroucné díky jednotám Ivančickým, kteréž dílo bohumilé vykonaly s mnohými a velikými oběťmi, a přejeme, aby kostel Svato-Jakobský byl skutečně pramenem útěchy veškerému nábožnému městu a okolí. —

Tak píše Hlas. Z přátelských dopisův známo nám, že výtečný kněz B. M. Kulda, rodák Ivančický, sepsal zajímavou historii nového kostelíčka, kterouž se výborný kalendář Moravan každému zavděčí. Podobně kojíme se naději, že v témž kalendáři podá se nám obraz života, neunaveného příkladného kněze Páně, jakovým ke cti moravského duchovenstva byl v Pánu zesnulý velebný otec *Tomáš*, pravý to Nathanael s vroucí láskou Janovou, ke všemu, což seznal býti pravým, dobrým, spasitelným. Jeho snahou zkvétala škola Ivančická, jeho přičiněním rozhojňovalo se v Ivančicích Dědictví Sv. Janské dříve a více, než v kterémkoli městě v Čechách; neunavenou pečí a láskou jeho vznikly a prokvétaly jednoty panenská i Sv. Klementsá atd. Nevýslovná byla by škoda, kdybá nám jakovákoli památka po výborném tomto knězi Páně měla zahynouti.

DOPIST

[Čechy.]

V Praze dne 16. Srpna 1858.

O slavnosti na nebe vzetí BP. Marie jest tomu 8 let, co se JEmin. p. kardinál uvázal ve správu arcibiskupství našeho, a protož také nejraději slavivá den tento uprostřed oveček pastvy své. Na počátku měsíce Srpna vyjel J. Eminenci do Vídně, avšak po krátkém pobytu navrátil se zase do Prahy, veliký den královny nebeské žádaje slaviti mezi *svými*. Takovou měrou dostalo se Týnskému chrámu Páně a tisícům zbožného lidu v něm, že o výroční slavnosti řečené svatyně sám vrchní pastýř uprostřed nich vykonával služby Boží. Netřeba připomínati, jakové množství nábožných Pražanův shluklo se k slavnosti této. Prostranný chrám Páně byl plný od rána do večera. — Večerem dovršena jest radost dotčeného dne průvodem k památné soše neposkvřené Rodičky Boží na staroměstském náměstí. Jak více méně známo, socha ta vzdělána jest r. 1649 pečí a nákladem císaře *Ferdinanda III.*, kterýžto osudnou a záhubnou třicetiletou válku ukončiv mírem Westfalským, významnou sochu tu postaviti dal na poděkování Boha a na památku věkům budoucím. — Na vysokém sloupu z jediného kusu pískového kamene stojí tu socha Rodičky Boží, Panny neposkvřené, ježto patou svojí starému hadu potřela hlavu. Dole na čtyrech uhlech čtyři nalezají se angelé, kterýmžto pod nohama svíjí se přemožení ďáblův, — symbol to, kterýmž vyznačuje se konečné vítězství pravdy a spravedlnosti nad bludy a neřestmi. — Kdo zná zbožnou mysl národu našeho, nic se diviti nebude, znamená, kterak se vůkol sochy té, jedva že byla postavena, shromáždovati počali Pražané, modlívající se a zpěvující ku počtě blahoslavené Matky Páně a pomocnice křesťanův. Podnět k tomu dán s hůry. Staloť se totiž zařízení, že každou sobotu a o každý svátek Marianský odpoledne vykonával se k dotčené soše průvod, vedený jedním z vys. d. p. kanovníkův. Tak se to dělo po více jak sto let. — Zatím zašly též během věku rozličné pohromy, jimiž utrpěla socha. Nejprve sluší podotknouti, že po čas pruského obležení koule rozdrtila sochu jednoho z angelův. Než se vyskytl dobrodinec k napravení dotčené škody, jiná, ovšem obecná dostihla sochu tu pohroma. Jak známo, císař Josef II., zamýšleje odstraniti

tu některé skutečné, onde pak domnělé neporádky, jal se o přítrž rušiti a zapovídati, což mu nebylo po chuti a myslí. A tehdy zapovězeny jsou poutě a průvody nábožné po ulicích, čímž i veřejná pobožnost sobotní u sochy Mariánské ustála. Nábožný lid však nedal se mýlití ve svém obyčeji. U večer zastavovali — scházivali se tu zbožní Pražané, po dávném obyčeji vykonávající modlitby své. Jakmile ulevila přísnost prvních let Josefinských, propřevováno zase písně na oslavu Bl. Panny Marie. A tak se to zachovalo až do našich časův. Posledních let dočkali jsme se ale utěšenějších radostí. Nejprve připomeňme si rok 1853, kdežto se po všem křesťanstvu vykonávaly slavnosti za příčinou utvrzení článku víry o neposkvrněném početí B. P. Marie. Tehdy vzplanula socha Neposkvrněné v plamenné záři, jakovéž jsme po onu dobu v Praze neviděli, začez ovšem horlivému knězi *M. Heinrichovi*, zasloužilému faráři Týnskému, čest. kanov. Vyšehradskému, zbožnému měšťanu p. *J. Richterovi*, jakož i pt. p. měšťanostovi Dr. *V. Vaňkovi*, městskému staviteli p. *Schöbloví*, pp. *Friedlandu* a *Štefkovi* díky vzdáti sluší. Avšak šlechtění původcové oné slávy umínili si více učiniti. Srdce zbožná totiž bolestně cítilapohromu, kterouž byla socha před sto lety utrpěla. Zbožný, dobročinný měšťan, p. *Richter*, sám se nabídl, že chce věnovati peníze, co jich bude potřebí k dokonalému obnovení památné sochy. Rovněž tak ochotnou pomocí svou hotov byl přispěti horlivý p. měšťanosta Dr. *Vaňka*. K dotčeným dvěma pánům přidružil se neunavený Dr. *J. Tieftrunk*, a tak vedle rady výtečného p. faráře Týnského socha Bl. P. Marie celá jest pozlácena, dole pak skupení angelův dílem poobnovena, dílem doplněna jsou. Dílo to svěřeno nadanému a proslulému sochaři vlasteneckému p. *Kam. Böhmovi*. Takovým způsobem dostalo se staroměstskému náměstí, a tudíž i Praze naší náležité ozdobě. Plesalo-li v nás srdce, když jsme zaslechli o zamýšlené obnově, mnohem více radovali jsme se, když se milostná socha Rodičky Boží v záři sluneční zastkvěla před námi. A což teprva v neděli k večeru, když se byl z Týnského chrámu Páně ubíral hluchý a valný průvod na náměstí, aby obnovená socha zasvěcena byla společnými modlitbami kněžstva i lidu! Na tisíce lidu zbožného vyhrnulo se z památné svatyně pod širé nebe. Před kněžstvem ubírali semimo jiné různé mládenci tovaryšské jednoty, za

duchovenstvem ubíral se p. měšťanosta, nejedni páni z městské rady, všickni otcové chudých, členové výboru katolické jednoty a valný zástup zbožných Pražanův. U sochy vykonaly se modlitby a zazpívala se píseň ke cti blahoslavené královny nebeské. Duchovenstvo navrátilo se zase do chrámu Páně, kdež uděleno požehnání. Avšak zbožný lid pozdě do noci modlil se a propěvoval na místě, zasvěceném bohomyslnou vděčností příkladného císaře a obnoveném obětovnou zbožností různého měšťana Pražského. Bůh odplat každému, kdož v utěšeném a Bohu milém tomto díle se účastnil!

Od Koltna v Květnu 1858. *)

Velebným panem farářem Novoveským Josefem Pohořelým oznámeno bylo, že se od 1. až do 5. Května b. r. *renovace* čili *obnovení* toho všeho, co se lonského roku při sv. missii od velebných otcův řádu Kapucinského vykonalo, v Novévsí odbývati bude. Radostná ta zpráva co blesk rozlítla se po všech vůkolních osadách a lid nábožný se ani nemohl té posvátné doby dočkati.

Dne 1. Května při ostrém mrazivém větru sešlo se veliké množství lidí do Novévsí. Okolo 10. hodiny ranní vyšlo slavné procesí na uvítání VV. OO. Kapucinův, kteří z Prahy po železnici až do nádraží Peckého přijeli, a odtud přes Velím do Novévsí se ubírali. S plesáním uvítání byli jak od veleb. duchovenstva tak od jásajícího lidu. Radost se jim objevila natvářích, jelikož náramné množství lidu hojnou žeň duchovní slibovalo. A nezklamali se. Byl-li lonského roku nad očekávání slavný výsledek posvátné missie, neméně stkvělé vypadla renovace. Ze všech stran i ze vzdálených končin valili se zbožní zástupové, aby slyšeli slovo Boží, a občerstvili se Svátostmi. Neméně ale vynasnažili se VV. Otcové, aby roztouženému lidu za dost učinili. Všecky jejich řeči k tomu směřovaly, aby se každý nejen zlého varoval, ale vše dobré činil; k tomu cíli schvalováno a nabízeno, aby se *náboženské spolky* čili *bratrstva* zarazily; tak spolek dítek pod ochranou sv. *angelů strážných*, spolek mládencův pod ochranou sv. *Aloisia*, spolek panen pod ochranou blahoslavené *Rodičky Boží*, spolek mužův pod ochranou sv. *Josefa*, pěstouna Pána Ježíše, spolek žen pod ochranou sv. *Anny*, matky Panny Marie.

Hned po ohlášení čtěné se dávali staří, mládí v schválené spolky zapisovati. Každé-

*) Nemilou nehodou opozděno.

mu se podala za levný peníz knížka, aby věděl, co se, jsa spoluoudem, každého dne má modliti, a co mu třeba činiti. — Ještě v témž týdnu pro každý spolek zvláště zřízeny jsou prapory, kteréž v neděli na to t. j. dne 9. Května posvěceny a spolkům dotčeným odevzdány jsou.

Tak jest základ k dokonalosti křesťanské položen. Ach! kéž by vzrostl v milostnou budovu nebeského Jerusálema!

Ačkoliv povětrnost nebyla tuze příjemná, ano 4. Května náramně bouřlivá, přede množství lidu den co den se scházelo, nýbrž i každým dnem rostlo. Nebylo to také nic divného. Řeči, které se činily, duchovní cvičení, ježto se konala, vynikaly důvodností, důrazností, ale i půvabností, tak že rozum osvicen, vůle pohnuta, srdce láskou k Bohu, Kristu a jeho zákonu rozniceno býti musilo. Dejž Bůh! aby to nebylo hnutí jen okamžité! Ale doufáme, pevně doufáme, že Bůh, který započal dílo dobré, dokoná je až do dne Kristova. To budě za všechny oběti a všeliké úsilí nejstkvělejší odměnou veleb. panu faráři Novoveskému a jeho věrnému a horlivému spolupracovníku P. Fr. Maškovi; odměnou za všechny práce a obětivost velebným Otcům misijnářům: P. Berardovi co řediteli sv. missie, P. Generosovi, P. Theodorovi a Elektovi, co neunaveným a horlivým pomocníkům. Vyplň se na nich, co při jejich odchodu volali zástupové: „Bůh Vám to zaplať! Bůh Vás provázej! Bůh Vám to zaplať v království nebeském!“ A to nešlo ze sterých, nýbrž z tisícerych úst; to šlo ze srdcí očištěných, posvěcených, Bohu milých. Že se tu tisíce nacházely, poznali jsme z počtu svátostních částek, jichžto asi 4000 vyšlo. — Budiž Pán z této hojné žně pochválen!

Nemohu zde mlčením opominouti, že při té příležitosti svaté renovace péči velebného kněze p. faráře Velímského P. Grusa v obci Velími, nejvíce nekatolické, zase sv. kříž postaven, a na den Nalezení sv. kříže od P. Berarda posvěcen jest. Konečně dne 5. Května odpoledne okolo 4. hodině velební Otcové až ku sv. kříži za Novou vsí v slavném průvodu doprovopeni jsou, odkudž se přes Velím a Pečky do Prahy odebrali, aby po dvoudenním odpočinku vydali se na Sázavu, kdež na ně nové misijnářské dílo čekalo. Srdečné, upřímné bylo naše loučení; usedavé vzlykání a blasité blahopřání doprovázelo VVel. Otce, a lid rozžalostněn nehnul se z místa, kde byli na vůz sedli, až je hora usazeným očím zastřela.

To všecko důkazem, že lid náš až dosaváde má srdce otevřené pro pravdu, když

se mu náležitě podává, důkaz to, že nábožnost nad bludem a neznabožstvím nadvládá. J. C.

Z Krivokladska v Červenci 1858.

„Učinění jste příklad věřících. Vy jste sláva naše a radost:“ tak chválí sv. apoštol Pavel Soluňany (I, 7; II, 10), „že byli následovníci jeho i Páně, přijavše slovo a radosti Ducha svatého. A o Macedonských svědectví dává Korintským, že „podle možnosti chtívi byli.“ Z příkladův těchto seznáváme, že může křesťan bez pochybenství vyjeviti city uznalosti a radosti z dobrých a krásných činův svého bližního, ovšem i veřejně spravedlivou jeho chválu hlásati. Křesťan není sice „marné chvály žádostivý“ (Gal. V.); však chvála je k dobrému podnět, dí přísloví, a uznání zásluh slouží k povzbuzení, směřující konečně ke cti a chvále Boží (Mat. V, 16; 1 Kor. X, 31.). Proto křesťan rád slýchá a čítá chvalné zprávy o svých bratřích. Zprávy takové bývají mu útěchou a k dobru roznicením. Necht pak chvála i zásluha odkudkoli přichází, jest mu jedno; nebo v Církvi Kristově nečiní se rozdíl (Mat. XX, 26.), tu hrad i chýše, město i dědina stejně jsou důležité. A protož naději se, že zbožným čtenářům Blahověsta bude vhod, čísti krátkou, potěšitelnou zprávu, týkající se života církevního, byť i z místa nepatrného, z krajiny ukryté a vzdálené od hluku a ruchu velikých měst.

Farnost Velkoújezdská, ježto jest předmětem přítomného dopisu, patří k rozsáhlému patronátu J. O. knížete z Fürstenberku. Ležít v Krivokládkém vikariátě. Celý obvod farní má 11 vesnic, ježto velmi roztroušené, toliko pěšinami a cestami vozními jsou spojené. Mimo farní chrám má 4 kostely, 3 kaple, 4 školy, a asi 4500 duší. Již z těchto zevnějších okolností patrno, že kněžstvo k duchovní správě tu zřízené, nemůže leniti. Mají oba dělníci Páně v potu tváři co činiti, aby vinice Páně trním a bodlácím nezarůstala, nýbrž utěšeně rostla a hojného vydávala užitku. Znajít dobře své povolání podle slov velikého apoštola Páně: „Kristus dal pastýře a učitele k dokonání svatých, k dílu služebnosti, k vzdělání těla Kristova“ (Ef. IV, 11.), a proto v chrámě i ve škole, v životě i při smrti svěřených jim osadníkův věrně je zachovávají. Důstojný p. farář Ludv. Ullmann, který před 3 lety z administrace Strašecké postoupil na faru Velkoújezdskou, hned statečně co pečlivý otec ujal se duchovní správy na

své osadě, i „učí a cvičí jako dobrý pastýř stádo své.“ (Sir XVIII, 13.). Však i p. kaplan vel. kněz *Fr. Jerábek*, jenž od 5 let hned prvotní síly svého kněžství téže osadě zasvětil, stejnou horlivostí po boku p. faráře pracuje. Bych chvalné působení obou chtěl vypsat, všechny povinnosti kněžské bych musel vyjmenovati, jež oba neunaveně plní, a což činí, činí „ne skrz tvář, ani pro marnou chválu,“ (Fil. II, 3.) ale z upřímnosti, pro čest a slávu Boží. A proto ušetřím slov, abych se nedotekl skromnosti jich. Předce však nemohu mlčením pomínouti, co slouží zároveň ke cti farníkům, a vůbec může býti dobrým příkladem.

Obor povinností katolického kněze jest velmi rozsáhlý; však středem působení jeho jest *chrám Páně*, který co příbytek Nejvyššího, co stánek pocty Boží a dům modlitby má býti důstojný, a co možná stkvostný. Bohu ovšem netřeba slávy a pozemského lesku; ale člověk smyslný se tudíž snáze povznáší k Bohu, a duch jeho čileji se vzdělává. Proto i náš horlivý pastýř hned od svého nastoupení o důstojnost a zvelebení chrámův měl péči. Zvláště *farní chrám*, který před 4 lety k příchodu J. Em. p. kardinála-arcibiskupa byl vnitř i v ně vybílen, od té doby mnohé okrasy nabyl. Za povolením kníž. patr. úřadu zjednaly se za 400 zl. str. ze záduší *dva* pěkné obrazy na postranní oltáře, sv. Anny a sv. Jana Nepomuckého, mistrně malované od Pražského malíře J. Kroupy. Hlavní oltář má od nemnohých rokův veliký, stkvostný obraz, představující nanebevzetí Bl. P. Marie od téhož umělce. Avšak ostatní postranní oltáře byly nevkusné, během let sešlé, alespoň otřelé. Jak to slušně opravit? činilo horlivému pastýři nemalou starost. Nákladu třeba znamenitého, záduší jest skrovné a jmění konkrétního (všem patronátním kostelům společného) šetří se na mnohé jiné nevyhnutelné potřeby. Jaké tu pomoci? „Dobré vůli, tužbě ušlechtilé dává rádo nebe dojit cíle.“ Duchovní otcové obrátili se důvěrně k nábožné dobročinnosti svých osadníkův, a ze sbírky, jižto ctění a milování duchovní otcové v obcích učinili, byl nejen hlavní oltář vkusně obnoven novými svícny a jinými okrasami opatřen, nýbrž i presbyterium přiměřeně vymalováno nákladem 80 zl. str., nepočítaje to, co p. farář sám obětoval. Při nynějším nedostatku peněz jest to suma zajisté znamenitá, k níž i chudí osadníci ochotně přispěli. *Horlivost* pastýřův zbudila *mnohých*. — Již dříve ze štědrých darův nábožných farníkův mnohé

kostelní věci byly opatřeny, jako Boží hrob, bohatý ornát, malá ale pěkná křížová cesta se zlatými rámci atd. Tak byl lid nakloněn k dobročinnosti a spojenými silami dosáhlo se Bohu milého cíle. Chatrným penízem způsobeno veliké věci! — Také ostatním kostelům v obvodu farním dostalo se snahou duchovních pastýřův mnoho potřebností a okras. Sousedé Lubenští dali před několika lety na svůj náklad slušně obnoviti oltář hlavní i postranní a vzdělati novou kazatelnu. Mimo to koupili nové ciborium, dali vyzlatiti kalich, opatřili nový ornát, albu, rochetu kněžské i ministrantské, a nedávno působily nové korouhve. — Podobně i ve Hvozďě, v Pavlíkově i na Skřivani nejvíce sami osadníci, pobídnutí od svých duchovních otcův kostely své slušně ozdobují.

To vše a podobné jest na svědectví, že duch nábožnosti v našem lidu dosud nevyhasl; třeba jen podnětu, upřímné pro tu věc lásky a horlivosti a ovšem i svatě pokory a trpělivosti. — A jaký blahý cit pojímá křesťana, vstoupí-li do svatyně Páně, přispěním jeho ozdobené. V nitru srdce jeho uhoštěna svatá spokojenost, že uposlechnuv upřímného hlasu svého pastýře, obětoval malou částku z darův, sobě svěřených Tomu, od Něhož má všechno, Jemuž sám se vším náleží. Duch jeho tu prostředkem, jenž mysl i srdce zajímá i šlechtí, snáze k nebi zalétá; ba on cítí se Pánu blížším, nebo Bůh, původ krásy, sám nejvyšší krása, v kráse sobě oblibuje i rád přijímá vděky člověka, novými dary mu odplacuje. Tak okrasa oltáře, zvelebení chrámu přináší původecům i všem účastníkům radost i požehnání; slouží jim ke cti (Sir. 44.) podněcuje k horlivosti (1 Kor. XIV, 12; Tes. I, 7.) nade všechno pak rozmáhá čest a chválu Boží. „*Tak svět světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré, a slaví Otce vašeho, jenž jest v nebesích.*“ (Mat. V, 16.) Konečně horlivost kněze i v této povinnosti stává se svazkem vzájemné přichylnosti a lásky mezi osadníky a pastýřem. „Prosím pak vás bratří, abyste znali ty, kteří pracují mezi vámi a jsou vám v Pánu představeni, a napomínají vás, abyste k nim hojnější lásku měli pro práci jejich.“ (1 Tes. V, 12).

Oa Nymburka v Červnu 1858.

Utěšeným důkazem, kterak si lid náš na větším díle váží víry, zděděné po předcích, maje úctu k tomu, co svatého, a smysl pro to, co vznešenějšího, mimo jiné jest ne vždy vi-

daná u nás ale na všech stranách jeví se obětivost příčině obnovení a ozdobování chrámův Páně. Osady vikariálního okresu našeho, ač co do zámožnosti na mnoze nikoliv nemohou se rovnati mnohým v jiných krajích, v stránce té nezůstávají pozadu, a nejednou mohli se o tom vážení čtenářové Blahověsta přesvědčiti. Zvláštním ale způsobem vyznamenala se obec *Bystrická* ve farnosti Libánské. Dotčená obec nákladem 1100 zlatých stří. vzdělala sobě na místě druhdy chatrného filiálního kostela chrámec vnitř i zevnitř slušně obnovený a skvostně ozdobený. Staré dřevěné zvonice podle kostela tam již nespáříš — za to ale při kostele vkusnou věži s hodinami. Při nákladné té obnově nejsou bez zásluh též Libánští duchovní. Zvláštní zásluhy dobyl si starší p. kaplan horlivý kněz *Josef Javůrek*, kterýž nejen slovem mocně podněcoval lid k obětím, nýbrž i sám nemálo obětoval, a k dílu dohlížel. Působením neméně horlivého mladšího p. kaplana vel. kněze *Anton. Bilínského* dostalo se filiálnímu chrámu Páně *Psinickému* též z dobročinných sbírek dvou slušných pobočných oltářův. Týž p. kaplan s neunavenou pílí pomáhá školám do našich spásitelných Dědictví. — Aby svrchu jmenovaná svatyně Bystrická po vnitřních opravách opět důstojna byla posvátných úkonů, dne 20. Června zasvěceno ji. Obřady posvátné vykonával veled. p. vikář *J. Drbohlav*, farář Jesenický. Mám za vhodné při té příležitosti podati obřad tak nazvané *rekonciace* chrámu, jak v Litoměřické diecési předepsán jest.

Světitel přioděn rochetou, stolou a pluvialem barvy modré, stojí přede dveřmi, jež jsou naproti hlavnímu oltáři, začíná pje:

V. Pomoc naše ve jmenu Hospodinovu. —

R. Jenž učinil nebe i zemi.

V. Hospodin s vámi!

R. I s duchem tvým!

Modleme se.

Všemohoucí a milosrdný Bože, od něhož všechno, což nečisté, se očisťuje, a v němž skvěje se všechno, co jest očistěno. Tě pokorně prosíme, aby chrám tento k svatě službě Tvé vzdělaný a rozšířený, jež očistěnu býti žádáme, požehnati + a k prvotnímu užívání služby Tvé libě a dobrotivě přijmouti ráčil.

Co pokorní synové Tvoji, všemohoucnost Tvou Pane, svatý Otče vzýváme, aby od tohoto svatého místa, ustanoveného k počtě velebnosti Tvé všeliký syn nepravosti daleko odstoupil, a aby mocí požehnání + Tvého k užitku a službě sv. Oltáře a Církve Tvé posvěcené zůstalo. Skrze Krista, Pána našeho.

R. Amen.

Modleme se.

V. Sklánějme kolena. —

R. Povstaňte!

Pane Bože, jenž, ač Tebe neobsahují nebesa a země, volíš mít na zemi dům, kdež by se jméno Tvé stále vzývalo, račiž, prosíme, na přímluvu blahoslavené vždy Panny Marie (svatého N., jehož cti chrám zasvěcen) i všech Svatých jasným obličejem dobrotivosti Svě toto místo navštívit, a vylitím milostí Svě očistíž je ode vši poskvrny a očistěné zachovej, a jenž jsi milého Svěho Davida zbožnou touhu dokonal dílem syna jeho Šalomouna, v díle tom račiž též dovršiti touhy naše, i nechť prchnou odsud všechny zloby duchovní. Skrze Krista, Pána našeho.

R. Amen.

Na to obřadník kropí svěcenou vodou říká neb zpívá:

Z nova posvětiž se a k prvotnímu užívání svatě služby obnoviž se ve jménu + Otce i + Syna i Ducha + svatého.

R. Amen.

Nyní světitel s přísluhujícími chodí po svatyni, kropě svěcenou vodou zdi a zemi. Mezi tím křtí říká neb zpívá žalm 50. Což když vykonáno, obřadník stojí před oltářem, říká, zpívá:

V. Na dům Tvůj přísluší svatost Hospodine!

R. Na dlouhé časy.

Modleme se.

Bože, jenž na každém místě panování Svěho co milostivý a dobrotivý očisťovatel přítomen jsi, vyslyš nás, prosíme, a popřej, aby na příští časy neporušené zůstalo požehnání tohoto místa, a všickni věřící Tvoji blahých účinků služby Tvé, o něž pokorně prosí, dojíti zasloužili. Skrze Krista, Pána našeho.

R. Amen.

V. Pomoc Boží zůstaň vždycky s námi. —

R. Amen.

Po vykonaném tomto posvátném obřadě učinil veledůstojný světitel k valně shromážděnému lidu řeč. Škoda, že mi nelze řeč tu podati doslovně. Nechť nám postačí její jádro. Jest pak:

A kdožkoli dá nápoje jednomu z těchto nejmenších čiši vody studené — zajisté, pravím vám, neztratí odplaty své. Mat. X, 42.

Že jest to věci velmi záslužnou, sloužiti bližnímu, kdo mnedle by o tom pochyboval? — Jak záslužno teprv bude sloužiti Bohu, jenž, ač nepotřebuje služeb našich, předce je připouští a přijímá i žádá!

Než tážeš se, rozmilý křeslane! jak můžeš a máš sloužiti Bohu?

Bohu sloužíš, když věrně podnikáš to, co On káže; když práci povolání svého s Ním počínáš, Jemu zasvěcuješ, k Jeho cti a slávě koráš; když, dle rozkazu Páně zavra se do komůrky své, pozdvihuješ ducha svého — modlíš se k Otci skrytě (Mat. VI, 6.), aneb když schazeje se s ostatními bratry svými, účastníš se ve společných pobožnostech, a službách Božích. K takýmto veřejným službám Božím zřizují se chrámy, z nichž jeden jest *í tento*. I tento chrám ustanoven jest, aby se tu pravověřící křesťané scházeli a společně veřejně sloužili Bohu. — Pokládám to za svou povinnost, povzbuditi vás k záslužnému navštěvování chrámův Páně, a tudíž povím vám I. proč, II. kdy, III. jak má křesťan navštěvovati chrámy Páně.

I. Proč sluší chrámy Páně navštěvovati, na to důvodův jest příliš mnoho, že jich všech vyčerpati nelze. Postačí, když ti, MK., jen některé připomenu. — Pověz, kdes přijat byl do lůna sv. Církve, učiněn synem Božím, živým chrámem Ducha svatého, dědicem království nebeského? Které jest to místo, kde po namáhavé šestidenní práci na duchu okříváš, obživujícím slovem Božím, a přijímáním nejsvětějšího Těla Spasitele svého k boji se posiluješ? — Kde nacházíš pokoje duše, když jsi se prohrěšil? Kde vykonává se i za tebe ta nejčistší oběť, skrze níž řinou člověčenstvu proudy milosti co účinky oně neskonale, drahé, krvavé oběti, kterouž Bůhčlověk vykonal na kříži? Kde nejbezpečněji nalezáš útěchu v souženích a zármutcích? Kde smíš jistěji očekávati vyslyšení svých proseb? Neřekl-li Bůh hned o starozákonním chrámu:

„Oči mé budou otevřené a uši mé pozorující na modlitbu toho, kdož by se modlil na místě tomto (2 Par. VII, 15.)? Kde bývá duch tvůj pozdvížen od země, toho slzavého údolí, k výšinám nebeským? — Až se rozstúneš, odkud ti přinese kněz útěchu a posilu k smrtelnému boji? Kde odpočívají ti, kdož drazi bývali srdci tvému, a již odebrali se z toho světa? Zdalíž i ty nebudeš tam odpočívati a očekávati zmrtvých vstání?

Velmi svatým, drahým místem jest tedy tobě, RK., chrám Páně. Budiž ti skutečně chrám Páně místem nejvyšším a svatým. Dokazuj to horlivým jeho navštěvováním. Jinak jak by jsi se zodpovídal před Bohem, jenž tě co otec syna k sobě zve, kterak před svým Spasitelem, jenž v nejsvětější Svátosti zde na tebe čeká? — kterak před svými předky, kteří chrámy Boží s nemalou obětivostí vzdělávali, horlivě navštěvovali, a

tobě pozůstavili? Vstup do jejich slépějí a chvátej tam, kam oni kráčivali. Hlas zvonů chrámových budiž ti hlasem Božím. Volá pak žalmista: *„Dnes uslyšíte-li hlasu Božího, nezatvrzte srdce svých“* (Žalm XCIV, 8). Než ptáš se: Kdy mám chrám Páně navštěvovati? —

II. V sv. evangelium čteme o Anně, dceři Fanuelově, že ani nevycházela z chrámu. Ó šťastná, přeshťastná to Anna! Než toho štěstí není nám popráno. Naše starosti a práce brání nám, že nelze ustavičně zdržovati se v domě Božím. Jest však *jeden den*, kdež svlekše všelikou starost, odloživše všecku práci, setřevše všecken prach zemský, můžete a máte s celým srdcem oddati se na službu Boží. Prikázal to Bůh slavně hned Israelitům, řka: *„Pomni, aby den sobotní světil! Šest dní budeš pracovati a dělati všechna díla svá; sedmého pak dne jest sobota t. j. odpočínati Hospodina Bohatvého“* (2 Mojš. XX, 8. 9.). Toto božské prikázání přeložila Církev svatá z soboty na neděli a ustanovila: *„Svátky zasvěcené budeš světit. V zasvěcený svátek celou naši svatou pobožně budeš slyšeti.“* Co namítáme proti takovému rozkazu? Kdo by se opovážil jim se protiviti? Nebyl by křesťanem, poněvadž řekl Kristus Pán: *„Kdo by Církve neuposlechl, buď považován co pohan a publikán“* (Mat. XVIII, 17.). Kdo by nesvětil dne svátečního, okrádal by Boha, nedávaje mu, co mu patří. Ba i ten, kdo by celého dne Bohu nezasvětil, a část jeho na toule, v hospodě, v nestoudných společnostech trávil raději, než v chrámu Páně, hněv Boží proti sobě popudil by, jelikož psáno jest: *„Zlořečený, kdo činí dílo Boží listivé“* (Jer. XLXVIII, 10).

Den nedělní, RK., budiž ti tedy dnem služby Boží. Toho dne hned z rána uprav mysli svou i srdce své, a rei sám u sebe: Dnes chci od práce odpočívati a s celým srdcem sloužiti Bohu. Dnes jsou dvěře chrámu Páně i mně otevřeny; tam chci dnes oslavovati Boha a pamatovati na duši svou. Neudělám z dne nedělního den zisku, nestřídmosti, nečistoty, pomluvy — den hrůchu. Dne svátečního chci žíti *svátečně*. — Když to tak vykonáš, když den nedělní náležitě světit budeš ná zemi, pak buď ujistěn, že radostně věčný svátek světit budeš na nebi. —

III. Velmi mnoho záleží na tom, jak se něco koná. Krásná zajisté věc jest *almužna*: avšak nemá ceny, udílí-li se pro pouhou chloubu lidskou, jako činivali fariseové, o nichž pravil Pán: *„Amen, pravím vám, že vzali odplatu svou“* (Mat. VI, 2.). V témž

smyslu praví sv. Pavel: „*Kdybych rozdal na pokrmu chudých veškeren statek svůj, lásky pak kdybych neměl, nic mi to neprospěvá* (1 Kor. XIII, 3.). Dobré jest konati práce, povoláním uložené; avšak nic to neprospěvá tomu, kdo nepracuje s radostí a z lásky. Ba i kříž nepřináší zásluhy, nese-li se nevrle; neboť řekl Pán: *Kdo nebéře kříže svého a nenásleduje mne, není mne hoden* (Mat. X, 38.). — Nejinak jest to s navštěvováním chrámu Páně. Sebe horlivější návštěva domu Božího nemá zásluhy, neděje-li se náležitě. A jak mneďte máš, RK., vstupovati do chrámu Božího, aby návštěva ta byla Bohu milá a tobě záslužná? Vstupuj tam

a) *s největší uctivosti a bázní*. Kdybys měl vejíti do příbytku nějakého velikého pána, zdaž by se na to nepřipravoval, na každé své hnutí pozor nedával, každého slova svého nevážil? Nesluší-li s tím větší uctivosti vcházení do příbytku Pána pánův, Krále králů, před nímž se třesou andělé? „Když vidím,“ tak volá sv. Jan Zlotoústý, „jak neuctivě chovají se mnozí křesťané v chrámech, tak divím se; že blesk s nebe na ty nešlechtníky nepadá, a že se zdi chrámové na ně nesypou.“

b) *Vstupuj tam v pokoře a zkroušenosti*. Nepodobej se fariseovi, kterýž stojí v chrámu, napřed vychloubal se před Bohem svou domnělou spravedlností a pohrdal jinými co hříšníky; ale raději podobej se publikánu, jenž stojí opodál, zkroušeně bil se v prsy, vzdychaje: „Bože, buď milostiv mně hříšnému!“ „Kam jdete?“ ptal se sv. Ambrož ženy hrdě vystrojené a hlavu vysoko vypínající. „Do chrámu,“ odpověděla žena. „Člověk by mysl,“ vece svatý, „že jdete do divadla neb na ples. Vraťte se, hříšná ženo! a nechoďte na místo, kde byste Kristu se rouhala a věřícím pohoršení dala.“

c) *Vstupuj tam s pobožností a myslí sebranou*. Pamatuj, což učinil Pán Ježíš těm, kdož v chrámě prodávali a kupovali a peníze vyměňovali. Udělav sobě z provázků bič, vyhnal všecky, a stoly jejich převracel, řka: „Dům můj jest dům modlitby, a vy jste z něho učinili peleši lotrovskou.“

d) *Vstup tam s ochotou a radostí*. Dejme tomu, že by kdo rozevřel poklady, aby jeden každý z nich si nabral; zdaliž bys tam i ty s všelikou ochotností a rychlostí nechvátal? A kdo jest *bohatším* hospodářem nad Krista, jehož jest nebe i země? On pak poklady své neustále má rozevřené a volá: „*Pojďte ke mně všickni, jenž pracujete a obtíženi jste, a ja vás občerstvím.*“ (Mat. XI, 28.) Budeš-li tedy ty, kdož jsi obtížen hříchem —

neduhem to nad jiné traplivějším, váhati, kdež ti Pán kyne, aby šel k němu co k lékaři? Ty, kdož nedostatkem a bídou skličeni jsi, budeš-li odkládati, kdež tě Pán zове, aby vzal útočiště k němu co spomocníku? Ty, jehož srdce zármutkem sevřeno, nebudeš-li spěchati k němu co potěшитeli?

Pověděl jsem vám, RK., proč, kdy a jak chrámy Páně navštěvovati máte. Ó kéž by sprostičká slova má hluboce utkvěla v srdcích vašich! Kéž byste chrám Páně navštěvovali tak horlivě, jako Pán Ježíš, jenž již co dvanáctiletý pachole putoval z Nazareta k slavnosti velikonoční; jako Rodička jeho *Maria Panna*, jenž čtyřicátého dne po porodu chvátala s božským Synem svým do chrámu; jako *Zalmista*, jenž vyznal: „Raduji se, když se mi řekne: Do domu Hospodinova půjdeme“ (Žalm CXXI, 1.); jako *svatí apoštolé*, jenž, ač kázali, neustávali chodívati do chrámu k společným modlitbám; jako *první křesťané*, jenž na každý den trvali jednomyslně v chrámě a v podzemních skrýších se scházivali k službám Božím; jako naši *předkové*, o jichžto nábožnosti tisíceří chrámové svědčí. Tyto chrámy jsou vlasti ozdobou, národa českého chloubou, našimi poklady, naším dědictvím. Jeden z takových chrámův jest i tento, jenž, když časem sešel, nyní opět znamenitým nákladem jest obnoven. A kdo vedl tento náklad? Dilem pokladnice zádušní — velikou však částí přispěli jste vy. I hledí se zalíbením Hospodin na toto dílo, zvláště ale na tu vnitřní úpravu, a každý dárek zaznamenán jest v knize života. Hledí na to s radostí Panna Maria a sv. Vít, patron tohoto chrámu, hledí nejdůstojnější arcipastýř, jenž mně nařídil, abych vám jeho zalíbení a biskupské požehnání ohlásil; hledíme na to s potěšením já i velebné farní duchovenstvo, kteréž pustotu tohoto chrámu Páně těžce neslo; hledí s zalíbením i slavný patronátní úřad: jakž bych tedy neměl vám i všechněm účastníkům toho díla děkovati? Jakž byste neměli plesati nad dilem, kteréž s pomocí Boží a vaší snahou jest vykonáno, jemuž se dnes dostalo církevního posvěcení? Jakž byste se neradovali nadějí odměny, kteráž jest vám připravena? Ano zajisté, přislíbil-li Pán hojnou odplatu tomu, kdo bližnímu z lásky podá krůpěj vody studené: čím hojnější odplatu udělí za to, co se prokáže Jemu samému? Velebil-li Spasitel ženu, kteráž dva halíře, celou svou majetnost, vhodila do pokladnice chrámové, jakž by neměl blahoslaviti i vás, jenž jste tolik obětovali? Než má-li obět ta skutečně býti záslužnou, třeba vám, abyste obnovili ještě chrám

jeden, a tím jste vy. „Nevíte-li,“ tak volá sv. Pavel, že chrám Boží jste, a že Duch Boží přebývá v vás? Jestliže pak kdo chrám Boží poškvří, toho zatratí Bůh; nebo chrám Boží jest svatý, kterýž jste vy.“ (1 Kor. III. 16. 17.) Pro Bůh! obnovtež tedy chrám tento, vyvrzte z něho vše, co nepravého, ozdobte jej všelikou ctností. „Obnovte se, tak opět k vám volá apoštol národův, „obnovte se duchem myslí své, a oblecte člověka nového, podle Boha stvořeného v spravedlnosti a svatosti pravdy“ (Ef. IV. 23, 24.). To-li spomocí Boží vykonáte, budete plně ujistěni, že vám hojně poplyne požehnání Boží a svatý pokoj, jenž převyšuje všeliký smysl, i že po skončené pouti vejdete do chrámu Páně nebeského, o němž pěl Žalmista: *Blahoslavení, kdož přebývají v domě Tvém, Hospodine: na věky věkův chváliti budou Tebe. Amen.*

Nyní obrátím se na protější stranu, od severu totiž k jihu. Kdo cestuje z Ronova do Nymburka, vchází do vesnice zvané *Bobnice*, upírá zraky na předmět ještě nedávno nevidaný, až se zastaví před pěkným sedlským statkem. Pozvedši oči vzhůru, pozoruje lesknoucí se krásnou podobu trpícího Vykupitele na vysokém železném kříži. Jest to pomník, jež sobě před svým domem postavili zbožní manželé Václav Brzák a chof jeho Marie. Církevního posvěcení dostalo se tomuto kříži na pondělí svatodušní důstojným p. *Jos. Sedláčkem*, farářem Chlebským. Po vykonaném posvátném obřadě dotčený horlivý kněz učinil řeč na základě slov, jimiž začíná perikopa téhož dne, a jež lze čísti na tabulce zadělané do kamenného na způsob bílého mramoru natřeného podstavku kříže, totiž: „*Tak Bůh miloval svět!*“ (Jan III, 16). Zajisté nemůže býti vhodnějšího nápisu. Neboť což může zřetelněji hlásati nestihlou lásku Boží, než pohled na kříž? V kom by se tu neozývala slova: „*Milujme Boha, neboť On prvé miloval nás?*“ (1 Jan IV, 19.) Tu se potvrzuje, že nikoli neprávě řekl jistý nábožný učenec: „*Obrazy a sochy posvátné jsou písmo lidem, kteří čísti neumějí!*“

— I.

Z Litoměřic v Květnu 1858.

Nalezne-li který předmět zaslouženého rozsáhlého účastenství mezi duchovenstvem a lidem naší dicése, jest jím zajisté tklivá, utěšená slavnost, o které zde bližší zprávu podati za povinnost svou kladu. Slavilif jsme d. 23. Dubna druhotiny kněžské vys. důstoj. p. děkana kapitoly Litoměřické, *Václava Káry* — kmeta to velezasloužilého, velectěného, slynoucího pokorou a bohabojností, učeností

a moudrostí. O výborných těchto vlastnostech jeho přesvědčen jest každý, komuž popřáno, znáti blíže skromného avšak výtečného kněze. Byloť by zbytečno, připomínati věci známých a rozhlášených; postačí, upozorníme-li na důstojnost kněžskou velebného jubilanta, který již více jak 25 roků zdárně a statečně co děkan kapitoly Litoměřické úřaduje, připamatujeme-li, že se mu již před pěti lety (1853) od Jeho c. k. apošt. Veličenstva udělením rytířského řádu Františka Josefa dostalo čestného vyznamenání za příčinou jeho dlouholetých a výtečných zásluh o Církev a školu. — Nesluší však spolu opominouti mlčením příkladnou pokoru a nevidanou skromnost důstojného kmeta. Netouže po světské slávě, uzavřel u sebe již před rokem, dočekáváje se od milosti Boží tohoto pamětného dne, že jen soukromí a potichu slaviti bude památku 50letou vysvěcení svého na kněžství. Slavnost ta připadla na den sv. Vojtěcha biskupa a patrona českého. A tak se i co možná hledělo šetriti úmyslu velebného jubilanta. — U podvečer veškeré velebné duchovenstvo Litoměřické i z okolí shromáždivše se, odebrali se s nejdůst. p. biskupem na děkanství kapitolní, kde v komnatě své všech těchto vznešených hostů očekával důstojný oslavenec.

První jal se tu mluviti pt. p. senior kapitoly, infulovaný kanovník *Filip Degel* ve jmenu veškerého přítomného kněžstva, tklivými slovy vyznačuje radostnou příčinu příchodu všech přítomných, a osvědčuje zároveň vřelé účastenství, které bere veškeré duchovenstvo dicése Litoměřické, jež vysílati bude na zejtrí při mši sv. prosby své za něho k Bohu, dárce všeho dobrého. I odevzdal pak mu stříbrný kalich, skvostně a uměle zhotovený, jakožto trvalý důkaz vděčnosti a lásky kněžstva města Litoměřic. — Po té obrátil se k oslavenému kmetu nejd. p. biskup, osvědčuje, že s radostnou ochotností sem se bral, chtěje vyjeviti city a přání srdce svého, že obzvláštním závazkem uznalosti poután jest k němu, jelikož jej po celých 25 let v biskupském úřadě tak vytrvale a statečně podporoval; a za tou příčinou pro jeho veliké zásluhy o Církev Boží a školu že mu též vyžádal u sv. Otce v Římě důstojného vyznamenání. Zároveň ale podotknul JM. nejdůstojnější p. biskup, že vedle písemné zprávy, došlé z Říma, sv. Otec Pius IX. vyvolil jubilanta za svého „*tajemného komořího*“ (*cameriere segreto*). Na to však JM. nejd. p. biskup žádaje poněkud uznání své dosvědčiti skutkem, prohlásil vys. důst. p. jubilanta za generálního vikáře a officiala bi-

skupství Litoměřického, a podav mu již hotový dekret, doložil, že jak mile přísahu do jeho rukou složí, hned v novém důstojenství úřadovati počne. — Oslavený kmet překonán mocným návailem citův, uchopil se slova, i učinil srdečné díky za tuto mu prokázanou česť a lásku. Než tklivá ostatní slova chtíti zde podati, bylo by věci naprosto nemožnou. „*Ego enim jam delibor*,“ pravil sě sv. apoštolem Pavlem (2 Tim. IV. 6.) „*et cupio dis solvi*“ než bohužel neosmělím se honositi zároveň tím, co týž sv. apoštol říci mohl: „*Bonum certamen certavi*,“ pročež chci oplakávati poklesků a hříchů svých po ostatní ještě dobu života, které mi po milosti své popřeje Bůh: toť jádro významné řeči šlechetného příkladného kmeta.

V 10. hodinu druhého dne slaveno druhotin tichou mší sv. Ačkoliv p. jubilant u sebe ustanovil, že jen soukromí a potichu památnou tuto oběť Bohu vykoná, ač se v Litoměřicích nestalo žádné veřejné označení slavnosti této, shromáždily se nieméně tak valné zástupy zbožných věřících ze všech tříd, že naplněn jest chrám Páně kathedrální i prostora před residenci páně jubilantovou. Všickni žádostivě očekávali velebného starce, aby zároveň s ním Bohu vysílali díky a prosby za něho. Veškeré kněžstvo městské i okolní, řehole, alumnové, úředníci, mládež gymnasiální a z ostatních ústavův školních shlukli se tu u velikém počtu. Nejdůst. p. biskup sám doprovázel oslaveného k oltáři. Po tiché mši svaté, která doprovázena byla zpěvem církevním, požehnal jubilant všem přítomným, a ukončil druhotiny své.

Prvního Května, na který den byl důstojný a zasloužilý oslavenec před 50 lety v Mladé Boleslavi poprvé svou mši svatou sloužil, překvapen jest deputací českých duchovních z kraje Boleslavského. Byliť to vys. důst. pp. vikářové okresu Mělnického, Mladoboleslavského a Hradištského, děkan z Mladé Boleslavi a tajemník okresu Mělnického, kteří co zastupitelé českého duchovenstva přání své mu složili, odevzdavše drahému vlastenci a rodáku svému na důkaz hluboké své úcty a srdečné lásky umělecky a bohatě pozlacený stříbrný kalich s adresou v latinské a české řeči.

V. důst. p. Václav Kára narodil se v Ml. Boleslavi dne 7. Zář. r. 1782, kdež také u VV. OO. Piaristův studia gymnasiální odbyl. Po té odebral se do Prahy na vysoké školy. Vysvěcen byl na kněžství 23. Dubna 1808 od tehdejšího pt. p. biskupa Litoměřického Václava Leopolda Chlumčanského rytíře z Přestavlk, napotomního arcibiskupa Pražského.

Na krátce po vysvěcení ustanoven jest mladý kněz za kaplana do svého rodiště. Vynikaje duchem i srdcem, a pracuje s neunavenou horlivostí ve správě duchovní i ve školách, za krátký čas získal si lásku celého města a obrátil na sebe zřetel duchovní i světské vrchnosti, tak že mladistvý tento kněz již r. 1813 dosazen jest na děkanství krajského města Mladé Boleslavi. O činnosti a horlivosti jeho svědčí mnohá četná vyznamenání vrchnosti duchovní, jakož i to, že r. 1819 vyvolen jest za biskupského komissara na gymnasium Mladoboleslavském a za vikariátního tajemníka v témž biskupském okresu. A co činil ovečkám svým, jak chudině a opuštěným napomáhal: o tom po dlouhá leta ještě vypravovati bude Mladá Boleslav. Pro jeho mnohé a znamenité zásluhy stalo se, že i JV. císař již r. 1824 zvolil jej za kanovníka při kathedrálním chrámu Páně sv. Štěpána v Litoměřicích. Nová důstojnost také novou horlivostí v něm vzbudila. V krátce odevzdána jest mu direkce kanceláře konsistorního a r. 1828 nejvyšší dozorství škol v celé diocesi, spojené s řízením ústavu pro vdovy a sirotky učitelské, což obě po 22 rokův s ochotnou vytrvalostí a chvalitebným výsledkem spravoval. Leta 1832 slavil installaci co děkan kapitoly Litoměřické, v které důstojnosti až posud se stkví. Zároveň učiněn jest od biskupského ordinariatu předsedou konsistoře a vicedirektorem studií bohosloveckých. Čím napotom a před nedávnem od církevní i státní vrchnosti vyznamenán jest, svrchu jsme pověděli. —

Za vděčnou povinnost jsme považovali, kladouce do Blahověsta zprávy tyto o muži, jenž jest a zůstane vzácnou ozdobou a jasnou hvězdou katolického duchovenstva české vlasti. Bůh nám jej dlouho zachovej a oslaví ho i na nebi! — M.

Pod Krkonoši d. 30. Července 1858.

Nedá se upříti, že věk náš směrem materialním vyniká, ale taktéž jisto jest, že též nemálo činí na zdar účelův vyšších — účelův posvátných. Tak, ať o jiném pomlčím, kdo seče ve vlasti naši všechny ty chrámy, kaple a sochy, které od té doby, co nynějším vysoce důstojným strážcem metropolitního chrámu Páně Svatovítského na hradě Pražském počátek učiněn, naskrze nové vkusnější a ozdobnější tvárnosti nabyly? Věru, pokud neunavená a obětovná činnost duchovních pastýřův i věřících v oboru tomto za měřítko zbožnosti sloužiti může, čím dále tím utěšeněji kyne naděje, že v kamenech mrtvých obnovena Církev poznenáhla i v kamenech

živoucích — s pomocí Boží obnovena bude. I v pohoří našem nejeden taký utěšený úkaz, který chvalného uznání zasluhuje. — Ne daleko z husta jmenovaného *Ríku*, kudy pádná Jizera úzkého, vysokými skalami romanticky obroubeného průchodu si našla, a kterým právě na sta odvažlivých dělníkův železné dráze pracný a nákladný průchod pěti tunely prolamují, leží městečko *Semily*. Ač osada tato více jak devět tisíců duší čítá, obmezena jest na malý farní chrám Páně, knižatům apoštolským zasvěcený. Chrám tento po drahný již čas slušné opravy se dovolával. Jelikož jmění kostelní ledva na zapravení nejpotřebnějších výloh postačuje, nedalo se z tohoto pramene k jmenovanému účelu vážiti. Za tou příčinou obráceno se k nepřebornému pramenu zbožné obětovné lásky věřících. K slovu vysoce důstojného p. děkana a bisk. vikáře *Jos. Strnada* postavil se v čelo nesnadného podniknutí p. *Bedřich Pinc*, aktuar při slavném c. k. okresním úřadě a horlivou neunavenou snahou svou toho docílil, že v několika týhodnech celý chrám Páně vnitř i zevně obnoven býti mohl nákladem bez mála **3000** zl. stříbrných sebraných mezi osadníky. Všecky oltáře, kazatelna i varhany jsou vkusně štafirované, na kazatelnu nová socha Nepoškvrněné Panny Marie, a k presbytáři nové železné zábradlí zjednáno. Na hlavní oltář opatřeno nové ozdobné svícny, zjednáno též krásnou novou lampu a vše ostatní až mílo okrášleno, tak že jest nyní pravá rozkoš, na svatyni pohlédnouti. Na den sv. Petra a Pavla bylo mi svědkem býti utěšené slavnosti. — Mnohá slza dílem duchovní radosti, dílem srdečných důkův řinula se po tvářích četných zástupův zbožného lidu, když nadšený kazatel, jak obětovným osadníkům tak šlechtnému o zdar celého podniknutí vysoce zasloužilému p. aktuaru vroucí díky vzdával. Aby překrásná socha Rodičky Boží, uprostřed náměstí před chrámem Páně postavená, tolikéž důstojné opravy došla, obětovali měšťané 160 zl. stříbrných, dosvědčující skutkem, že netoliko důstatku, ale i nedůstatku možno obětovným býti, kde se jedná o zvelebení památníkův, nábožnými předky nám pozůstavených k službě Boží a oslavě Svatých. Bůh jim odplat!

J. N.

Z *Hrochova Týnce* v srpnu 1858.

Jestě před rokem musel každého prochvívatí bolestný cit, když vstoupil do našeho chrámu Páně, neb všude potkávalo se oko věřících s chudobou a sešlostí. — Vstoupíš-li ale nyní do svatě, dříve tak neuhledné bu-

dovy, s radostí spočine oko tvé na krásně obnoveném hlavním oltáři i na kazatelně. — A či pší, jakým úsilím stala se tato utěšená změna? Ačkoliv skoro celá osada honosí se může zásluhou o zvelebení chrámu Páně: přední podnět k tomu dal neunavený duchovní pastýř náš p. farář *Eduard Prašinger*, který nevidá jiné pomoci, sám s vel. p. kaplanem knězem *Zeinerem* od domu k domu chodil, sbíraje pro oslavu stánku Božího dárky od duší zbožných. A hle! šlechteté podniknutí neminulo se s výsledkem hojným, neočekávaným. V krátké době sesbíráno 305 zl. stříbrných. Od dobrodinců četných, mezi kterýmiž spanilomyslný náš patron p. Petr Šlechta nad jiné vyniká. Těmito dobrovolnými dárky opraven vkusně od Chrudímského malíře p. Schütze, hlavní oltář, kazatelnice a j.; též kostel celý jest obilěn. — Nyní čekají ještě poboční oltářové, chor, obzvláště sešlé varhany na potřebnou opravu, které se jim bohda v brzkou dostane. Bohabojnou osadnicí, která k tomuto účelu 170 zl. v. č. obětovala, učiněn již krásný začátek. Zaplať Bůh snaze p. faráře, zaplať Bůh všem dobrodincům chudého chrámu! —

Odměny veřejné a krásné dostalo se však již jak p. faráři tak i oněm obětovným duším, jelikož stařícký velekněz náš *Karel* na den sv. Petra a Pavla ze svého letního sídla schválně k nám přijel, by osobně přijal vyznání víry ode 2 konvertitův a zároveň prohlédl si obnovený slánek Boží. —

Musím se též ještě zmíniti, že snahou našeho p. faráře opět začíná se zvelebovati školní naše knihovna, která sice již dávno byvši založena, nehodami času a vinou lidu zcela téměř zanikla. Teprv závětem zesnulého p. faráře *Hrdličky*, který škole hezkou část knih odporučil, a pečí nynějšího našeho p. faráře, který knihovnu do Dědictví Sv. Janského již zapsal, a snad s pomocí Boží též do Cyrillo-Methodějského zapsati dá, skrovná naše knihovna množiti se počíná. — Kdež snaha úsilovná jak v chrámu Páně tak i ve škole dobré símě rozsívá, tam musí zkvétati blahá naděje na hojnou dobrou žně.

Fr. V.

Z *Domažlic* v Červenci 1858.

Dobré semeno padne-li v půdu dobrou, tehdy netřeba leč jen aby slunéčko přihlívalo, dešť čas od času zemi zvlažoval, a žeň jest požehnaná a hojná. A tak děje se i u nás. Od té doby, co nejdůst. p. biskup *Jan Valerian* po dvakráte (r. 1856 a 1857) naši osadu navštívil, rozseto i u nás drahně semena dobrého, duch nábožný vůbec

zmladnul, a nám kněžím třeba jen, srdce dobrého lidu zahrívati a zalívati slovem Páně. A odtud to v pozeňnané krajině naší utěšeně zmáhá se nábožnost, jež nejen Bohu ráda slouží, nýbrž i všeliké oběti ochotně na oltář Páně přináší. Tak u př. při lonské i letošní májové pobožnosti, zvláště při *úvodní* a *závěrečné* řeči byl chrám sv. Antonína tak přeplněn, že mnozí nenalezajíce místa, vně chrámu pobožnost svou odbývati museli. Po celý měsíc Máj hrnul se zbožný lid k pobožnosti té milostně, jež se od 8 až přes 9 hodin večir konávala ku počtě blahonosné královny nebes. A podobně při službách Božích a jiných pobožnostech rozhojnila i zmáhá se horlivost vůbec. Kdekoli se objeví kněz v úkonu nějakém, tuť i hojnost zbožných oček jej následuje. —

A jakož lid náš v chrámech svých rád mešká, rovněž tak ochotně dary dobrovolné snáší na okrasu domu Božího. A jak mnoho již obětováno! V loni již ukázal jsem, že za posledních let na ozdobu a potřeby chrámu, na obnovu kostela filiálního sv. Vavřince a na nová roucha bohoslužebná obětováno asi 6167 zl. stří. A hle, dobročinnost nábožných Domažličanův neochábla. Na hřbitově sv. Jana máme pěknou kapli, kteráž proto památná jest, že ji založil kněz, jenž byl v Římě svědkem při vyhlášení Jana Nepomuckého za svatého. *Ludvík Steyer* totiž, jsa děkanem Domažlickým od roku 1692, založil na novém hřbitově Domažlickém roku 1699 malou kapli ke cti sv. Jana Nepomuckého. Zasloužilý tento kněz stal se r. 1707 v Praze kanovníkem, a jelikož byl muž učenosti proslulý, od kapitoly Pražské vyslán jest do Říma ku kanonisaci sv. Jana. Nadšený ctitel sv. vlastence svého, založil v Římě u chrámu sv. Isidora novou kapli ke cti sv. Janu, a navrátil se do Čech, zřídil tolikéž u sv. *Jiří* na hradě novou kapli Sv. Janskou. Co děkan kapitoly Pražské přišed do Domažlic r. 1729, místo malé kaply na hřbitově dal vystavěti větší, již zároveň slušnou fundaci opatřil. A na tuto památnou kapli sv. Jana Nepomuckého na hřbitově pamatovala vlóni a letos zbožnost Domažličanův. Dobrovolnými příspěvky pozlacen a postříben jest oltář s mistrovskou sochou sv. Jana. Kazatelna kamenná ovšem starší než sama kaple (vzděláno ji zajisté r. 1562) jest pěkně bronzovaná, kaple uvnitř i vně slušně obarvena a dílem kamennou dlažbou opatřena. Mimo to sluší podotknouti, že při té příležitosti hřbitov náš nabyl pořádné cesty, kamenných práhův a stupňův, jakož i nového úhledného průčelí, vyznačeného malovaným znakem smr-

tednosti a nápisem: „Jakož v Adamovi všickni umírají, tak i skrze Krista všickni obživeni budou.“ (Pav. 1 Kor. XV, 22.)

Opravitvše chrám děkanský a chrám špičální sv. Antonína, zřidivše slušně hřbitov a kapli sv. Jana, přeneseme letos a přes rok dobročinnost svou na druhý hřbitov Domažlický, na němž jest mnoho památných kamenův od r. 1500 až do 1600, a na němž stojí starobylý chrám se zevnějškem, věží a presbyterium v slohu čistě gothickém. Chrám tento již r. 1500 co starý chrám se uvádí, a jest ovšem i proto hlavně paměti hodný, že zůstl kostelem katolickým za časův husitských. Neboť katolíci, z města vytisknutí od Husitův, konali v tomto chrámu Páně sluzby Boží. Bůh nám zbud' opět valné množství nábožných dobrodincův, aby, jakož posud dařilo se i na příští časy všecko, což ke cti a chvále Boží slouží. —

Mezi tím, co osadníci naši spravují chrámy své, nabyl i zdejší klášter Vel. OO. sv. Augustina péčí důstoj. p. převora celkem nové tvářnosti svým krovem. Ve chrámu klášterním právě dodělávají se nové varhany se 16 registry, načež se bohdá i vnitřní obnovy tomuto chrámu dostane.

Chtěje již vypsati všecko, což svědčí o duchu nábožném na naší osadě, podotýkám též, kterák se zmáhá u nás účastenství Dědictví sv. Jana Nepomuckého a ss. Cyrilla a Methodia. Náš vikariát od Prahy skoro nejvzdálenější, počítá 172 údův při Dědictví Svatojanském, z nichž 107 přebývá na osadě Domažlické. Sv. Cyrillo-Methodějské Dědictví získalo za jediný rok od měsíce Června 1857 u nás 36 nových údův. Mluvě o Dědictví, musím poděkovati panu učiteli a řediteli hudby Blätterbaurovi, že uspořádav koncert, z výnosu mimo jiné věci i to pořídil, že hlavní škola naše vřaděna jest do matriky Dědictví Svatojanského. Zvláštních pak dikův hoden jest jeden nezámožný chalupník ze vsi Bořic, Martin Šleis, který přišel ku knězi s prosbou, řka: „Nemám žádných dítek svých, necht' tedy cizím dítkám učíním radost.“ A to povědév; vyložil 20 zl. stří. na stůl, žádaje, aby žákovstvo *vesnické* školy v Domažlicích stalo se údem Dědictví sv. Cyrilla a Methodia. Zajisté čin tak šlechtný ze sprosté chaloupky vesnické zasluhuje pochvaly a následování. Ostatní jmena dobrodincův nebudu uváděti, boje se uraziti skromnost jejich. Bůh odplaf pozeňnáním svým zde i slávou věčnou na nebi všem, kteří ku zvelebení a k ozdobě stánkův Hospodinových jakýmkoli způsobem přispěli!

K. Hájek.

CÍRKEVNÍ KRONIKA.

Z Prahy: V neděli dne 22. Srpna oznamovala o 5. hod. z rána střelba z děl Pražanům i celé vlasti, že Bůh vyslyšel prosby rakouských národův, oblaživ panující císařské manželé synáčkem, jenž po milosti Boží žezlo císařství rakouského v ruce držeti, nad miliony má panovati. Na poděkování za šťastný porod sloužil JEm. náš nejduš. p. kardinál v stoličném chrámu Páně u sv. Víta slavnou mši sv. s chvalozpěvem sv. Ambrože u přítomnosti všech duchovních i světských hodnostníkův a nesčíslného množství nábožných věřících. Za tou samou příčinou v Týnském chrámu Páně sloužil v d. p. farář *M. Heinrich* slavnou mši svatou u přítomnosti p. starosty a statečného měšťanstva. — JEm. p. kardinál odejel u večer téhož dne do Vídně, máje býti při křtu císařského novorozenátka a proto nemohl se účastniti v kněžských exerciciích, jak jsme v posledním svazku udali. —

— Jako v Praze slavily se i po všech osadách služby Boží na poděkování Bohu za šťastný porod, a právě proto nemohl mnohý z vel. duchovenstva k exerciciím se dostaviti, ač byl dříve příchod oznámil. Pokud nám známo, byli přítomni: JM. nejduš. p. biskup Petr Krejčí, vys. duš. p. kan. Sorger a v. duš. p. Gebhard, čest. kan. kap. Vyšehradské. Dále pt. vel. kněží: Bartunek Fr., Bernardin Vác., Böttcher Kar., Brehm Egon, Brehm Ant., Burian Kar., Bláha Mat., Cebuský Fr., Čapek Ant., Černý Ant., Dyk Jos., Egert Jan, Hampejs Vác., Hausmann Kar., Havel Jak., Havlíček Fr., Heřman Fr., Hoffmann Ant., Hronek Vác., Hulek Jos., Janda Jak., Janda Fr., Javírek Jos., Jetábek Fr., Kasper Jos., Kirschbaum Mik., Klášterský Al., Kolář Jos., Kučera Ferd., Kugel Jak., Klein Jan, Kodym Jos., Linek Jos., Lukas Ed., Lang Aug., Ludvik Jak., Maták P., Melcher Fr., Menzel Jos., Mäschel Jiří, Mottl Jos., Navrátil Kar., Novák Jos., Oswald Ed., Pilát Pav., Procházka Jos., Přibila Jan, Rajský Jan, Rejfit Vác., Sklenář Jos., Springer Jos., Srb Jan, Stodola Al., Streichsbier Jos., Suchan Jan, Sluka Vinc., Schreker Jan, Šrámek Jan, Tausenau Aug., Velek Fr., Veselý Ant., Vlasák Klem., Vodrážka Max., Vohánka Vác., Zimmermann Filip. Představení kníž. arc. semináře, P. Fr. Havránek co exercitator. Mnozí z pražských duchovních přicházivali na jednotlivá rozjímání. Konsiderace plynuly z výmluvných úst d. ředitele arc. sem. Dr. Kar. F. Pruchy. V pátek dne 27. Srpna po společném příji-

mání ukončil nejduš. p. biskup Krejčí exercicie srdečnou řečí v latinském jazyku, při kteréž i sám slzel i pohnutí posluchači jeho.

— Dekany theologické fakulty v Praze stali se vys. duš. pp. *Ehrlich* a *Fabian*, tento při doktorském, onen v profesorském sboru.

— Pěkná socha sv. *Václava*, kterážto se obětovnou péčí neunaveného p. P. *Klára* postaví na mostě, bude již o slavnosti sv. *Václava* zdobiti památné dílo Karlovo. Jak vědomo, sochu tu shotovil výtečný náš umělec p. Böhmler podle nákresu p. *Führichova*.

— P. Dr. *Terš Eduard*, vicedirektor v Pražském semináři a dosavadní učitel církevního práva, stal se mimořádným profesorem téhož předmětu na vysokých školách Pražských.

— Nové nařízení ministerstva kultu a vyučování zavazuje nás k srdečné uznalosti. Dotčené ministerstvo totiž vydalo rozkaz, vedle něhož každý soukromý žák na gymnasiích a realkách při zkoušce semestrální vykázáti se musí svědectvím řádně oprávněného duchovního, že se pod správou jeho v náboženství náležitě vyučoval.

— O 10—12 míst v k. arc. konviktu hlásí se přes 50 nejvíce výtečných štud. jiných skoro ze všech gymnasií českých. Kéž by Bůh sám mladistvému ústavu tomuto mnoho dobrodincův ráčil vzbuditi, aby počet konviktův vzrostl a stavba zvláštního domu započítí se mohla.

— Jednota katolických tovaryšův slavila na den sv. Petra a Pavla výroční památku svého vzniku. Ráno přidružil se utěšený tento spolek k slavnému průvodu, beroucímu se z Týna k sv. Petru a Pavlu na Vyšehrad. Nelze nám toho leč chváliti, a každému, kdož má na zřeteli prospěch obce, blaho lidstva, slávu Boží, srdce musí plesati při pohledu na sta mladých, rázných mužův, hotových, po zákonu Božím obnoviti dřevní kázeň, oživit duchem bohumilé zbožnosti a mravopoctnosti v životě a přispěti tudíž k zvelebení řemesla i průmyslu. — A takové utěšené divadlo poskytuje se nám, kolikrátekoli se potkáme s tovaryšskou družinou. Netajíme sice, že si přejeme, aby pod tou pěknou, společnou korouhví ne sta, nýbrž *tisíce* stály, aby z Prahy, z Budějovic a z Jindřichova Hradce rozešla i rozšířila se jednota na všech stranách po všech

*) Důležitých těchto spolkův čili jednot katolických tovaryšův čítá se již 174. Jet jich v Prusích 62, v Bavorských 57, v Rakouském mocnářství 44, v Badenském 6, v Kurhesách 2, v Belgii 1, v Americe 1.

městech rozmilé vlasti naší; ale i tak srdečně díky Bohu a vděčné uznání každému, kdož napomáhá ke zdaru spolku důležitého. U nás v Praze, jak známo, neunaveně pečuje o zdar družiny dotčené vel. kněz K. Kellner, starosta její. Péči a po boku neunaveného starosty působí tu kněz K. Schwarz, Dr. Majer, Dr. Novák, pr. Unšuld a Balda, p. Ant. Gnirsch, D. Ryšavý, Ed. Veselý, Fr. Šanda, Jos. Placák, Jos. Petera, Alb. Mašek, Aug. Hoffmann a Jos. Zvonar. Jak viděti, z té strany jest večerní škola tovaryšské jednoty výborně opatřena učiteli, že sobě věru lepších nemůže žádati. Mimo to neposlední zásluhou p. starosty jest, že spolku opatřil prostranný byt, hledě zjednati mu dobrodincův a přátel, nápomocných k zapravení nemalých výloh ročních (1200 zl.). Pokud nám známo, neposlední místo mezi dotčenými příznivci zaujímají pp. Krach Er., Richter, Popel Ludvik. Ostatně rozumí se samo sebou, že obzvláštním dobrodincem mnohoslibného spolku tohoto jest JV. císař Ferdinand a předním ochráncem J. Emin. p. kardinál. Bůh dej, aby věc dobrá pronikla ve všech vrstvách, aby všude nalezla přátel, aby se obzvláště pp. mistrové ujali družiny, kterouž i oni nemálo mohou získati.

— K prospěchu jednoty katolických tovaryšův v Praze vyjde co nejdříve kalendář pro řemeslníky na r. 1859.

Z Králové Hradce. Vys. důst. kapitola zdejší utrpěla opět novou ztrátu. Ještě neumiklo truchlení pro vys. důst. p. Vinc. Pražského, kan. a děk. kap. a již zase povolán jest, a sice náhlou smrtí, na věčnost vys. důst. p. Ant. Stránský, kan. a vrchní škol-dozorce diocese Královéhradecké.

Z Litoměřic. Kněží z Chomútovského, Kadaňského a Mosteckého stridnictví budou mít letos duchovní exercicie své v Chomútově od 23. do 27. Srpna pod správou OO. Jesuitův. Hned na to, od 30. Srpna do 3. Zář. připraví se tolikéž exercicie učitelům národních škol z dotčených 3 vikariátův.

Z Moravy. Z Olomouce rok co rok chodívá hlučné procesí na sv. kopeček, památný z časův veliké porážky Tatarův (1241). Odbýváť se procesí toto o slavnosti navštívení BP. Marie. Letos vedl je sám nejd. p. arcibiskup, provázený četným sborem duchovenstva. —

— Na kněžství posvěceno jest letos v Olomúckém arcibiskupství 22 odchovancův semeniska arcibiskupského.

— Milostivý čas plnomocných odpustkův, propuštěný od sv. Otce nastal dnem 15. Srpna a trvati bude do 14. Zář.

Z Vídně. Novina nad jiné důležitější, které

se nám dostalo z Vídně, jestiž ta, že se tam letošního roku na podzim slaviti bude po mnohých letech první církevní sněm celé provincie rakouské. JEmin. p. kardinál arcibiskup Vídeňský, ohlašuje ho, vyzývá všechny biskupy svého úkraj, jakož i kapitoly, opaty, představené převory a superiory klášterův, pokud jednotliví údové dotčených řádův pracují ve správě duchovní. Majíť pak vyslati kapitola arcibiskupská tři a druhé kapitoly biskupské každá dva prokuratory. Zároveň vybízí JEmin. p. kardinál duchovenstvo a věřící k modlitbám za zdar synody.

Ze Solnohradu. Menší semenisko, tak řečené Borromeum, založené JEmin. p. kardinálem Švarcenbergem, čítalo letos 101 chovance, z nichž ač nikdo se nenutí, téměř všickni napořád oddávají se stavu duchovnímu. Tak letos vychází z něho 9 jinochův a ti všickni hodlají býti kněžími. Semenisko toto nemá dosavad řádné jistiny: vše, co se děje, děje se hlavně obětmi dobrodincův. Předními, nad jiné zasloužilejšími dobrodinci ústavu tohoto jsou JM. císařovna Karolína Augusta, kterážto jest 25 chovancům dobrotitou matkou. JEmin. p. kardinál Švarcenberg, jenž rok co rok 2000 zl. věnuje, a JM. arcibiskup Solnohradský Maximilian se svou kapitolou a duchovenstvem, kteřížto r. 1857 na důležitý ústav ten 1825 zl. 35 kr. darovali. Mimo to připlácejí rodičové neb obzvláštní dobrodincové chovancův jedni více, druzi méně, tak sice, že příplatky tyto posledním rokem 4186 zl. 30 kr. obnášely.

Z Tyrol. Jesuiti v Insbruku zařídili bohoslovecké konviktorium, v kterémž budou se moci pod správou jejich kněží a kandidati duchovenští vzdělávati u vědách bohosloveckých. Za všeliké domácí opatření budou jim dotčení konviktoři platiti 200 zl. Ústav ten otevře se již na počátku příštího školního roku v měsíci Říjnu.

Z Říma. K nemalé radosti katolických Slovanův zařídil sv. Otec zvláštní komisi, ježto má ve chrámu sv. Klementa pátrati po drahocenných ostatcích sv. Cyrilla. Práce v důležité příčině té počaly hned po Božím Těle. Dělníci kopající na dvůře, odkryli starší chrám sv. Klementa mnohem větší a prostrannější, než jest nynější kostel. Podarili-li se úsili toto čili nic: toť u Boha. Než buď jak buď, v každém ohledu cítíme se zavázani vděčnosti nejd. pp. biskupům, obzvláště ale sv. Otcí, kteřížto národu našemu slovanskému tak rádi k příští slavnosti naší tisícileté tělem sv. Cyrilla podali poklad vzácnější nad stříbro a zlato i drahé kamení.

— Řád vv. OO. kapucínův, maje

11,300 údův, čítá za dnův našich 38 provincií, 6 kustodií, 5 gener. vikařství. V klášteře římském, nad jiné větším, přebývá 100 bratří.

— Několik tomu let, co sobě kongregace vv. OO. Redemptoristův hlavní sídlo své vzdělala v Římě, a za náčelníka čili generala řádu zvolen jest kněz Mauron, rodilý Švýcar. — Dům čili klášter opatřil jim bohatý pan skotský Douglas, kterýžto stav se katolíkem, r. 1845 dal se do řádu a koupiv villu „Caserta“ s pěknou zahradou, věnoval ji kongregaci. Nákladem téhož důstojného kněze staví se též chrám Páně, kterýž příštího podzimku bude vysvěcen.

Z Francouz. Blahočinný spolek sv. *Františka de Regis* v Paříži vytknul si za účel, lidem z divokých snátek pomáhati do řádných manželství. — Vedle ročního výkazu z r. 1857 zjednáno během dotčeného roku dobrodiní to 872 párům a 472 dítkám opatřila se legitimace. — Spolek ten působí již od roku 1826, dobyl si podobné zásluhy o 30746 snátek a o 20593 nemanželských dětí.

Z Němeo. Kněz *Lückenhoef* odkázal všecko své jmění „biskupům Münsterským,“ ustanoviv, aby z úrokův dávala se pomoc kněžím churavým a sešlým starobou.

— Fryburský pt. p. arcibiskup, vida, kterak hyne mravopoctnost mezi dospělejší mládeží, vydal v tom ohledu potřebná zařízení. Především dolehá na to, aby se vyučování v náboženství dělo svědomitě a mládež povzbuzovala i navodila k častějšímu přijímání svátosti sv. pokání a nejsvětější svátosti oltářní. Mimo to nařizuje, aby mládenci a panny až do 20. roku navštěvovali křesťanské cvičení. Dále schvalují se bratrstva neboli spolky mládenecké a panenské. Nepočetným zavinilým mládeňcem a dívkám nemá se dopustiti, aby stávali komu kmotrovství, aneb aby v kostele bývali na čestném místě mezi mládenci neb pannami. Konečně povzbuzuje horlivý velekněz k tomu duchovenstvo, aby všemožně usilovali o uvedení školních sester do divích škol.

— Pruská vláda Sigmaringská povolala sestry křesťanské lásky z Paderbornu, odevzdala jim dívčí školu v Sigmaringách, slibující, že chce jim ovšem i jinde školy ty světití a podporovati vychovávací ústav panenský, ježž mají založiti.

— V rodišti Lutherově „Eisleben“ povstala katolická osada, kteráž si vzdělala kostel i školu. Letos dostalo se osadě té potěšení, že ji navštívil Paderbornský biskup *Martin*. Navštěvy takové v dotčeném městě nebylo již od 325 let. Protestanti Eis-

lebenští zachovali se příkladně. Katolíci uvítali vrchního pastýře svého s všelikou slávou vyšedše mu v ústetí s církevním průvodem a na ulicích radostně prozpěvující písně své. Protestantští Eislebané nic jim v tom nepřekázeli, nýbrž sami přívětivého p. biskupa tolikéž s všelikou uctivostí vítali. Rázný biskup sloužil pak na druhý den po svém příjezdu mši svatou, podával přijímajícím nejsvětější Svátost, při velké zpívané mši svaté učinil řeč o „jedinečném, čehož jest potřeba,“ a po mši svaté udělil 50 bířmovancům sv. bířmování, po druhé mluvil k ovečkám svým o *rázném a věrném vyznání víry své*. Slova jeho apoštolská neminula se s účinkem u katolíkův a ovšem i protestantům se líbila. Ostatně vše, co se tu dělo, možná pokládati za slibné vítězství požehnané apoštolské lásky.

— Na Mnichovské universitě, kterouž již od několika let znekatoliceť usilováno, straně novotářské, podporované králem podařilo se letos poprvé na rektorství usaditi Dr. Pözla a do senatu vpeřiti Dr. Bluntschli, protivníky to zásad a snah katolických.

— Po čas valného sjezdu katolických jednot v Kolíně nad Rýnem — buďtež se odbývati d. 6—9. — má se též posvětit socha neposkvrněné Panny Marie, kterouž byli Kolíňané vzdělali na památku prohlášení dotčené věrouky.

— Duchovní cvičení čili exercicie nejed. p. biskupův, kteříž se byli shromáždili ve Fuldě u brobu sv. Bonifacia, ukončily se d. 22. Cervence. Mezi četnými biskupy byl tam též JEmín. p. kardinál Bedřich, kníže Švarcenberg.

Z Jerusalema. Po mnohých těžkostech podařilo se knězi Maria-Alfonsu Ratisbonneovi za veliké peníze koupiti dům, čili sutiny domu, stávajícího na místě bývalé soudnice, kdež Pilát na smrt vydal Pána našeho Ježíše Krista. Na místě tom vzdělá se klášter sester sionských — panen to vesměs na víru obrácených deér israelských. Ukolem řečených panen jest usilovati o konečné obrácení deér národu židovského. Řeholnice tyto mají v Nazaretě školy a bohda co nevidět počnou též působiti v Jerusalemě. Nadšený kněz Ratisbonne, nabyv k tomu žádoucího místa, jása je v listech svých, velebil Boha, jenž vedle nezpytatelných soudův svých ustanovil, aby nejbídnější ze synův israelských koupil soudnici zbrocenou krví, kdež byli Židé předkové jeho, vraždice Syna Božího, bezbožně vřeštěli: „Krev jeho na nás i na syny naše.“ Nepochybujem, že netoliko družina bratří a sester sionských, nýbrž i nový klášter jejich v Jerusalemě jest patrným dílem Božím, ja-

kož jim bylo obrácení Marie Alfonsa Ratisbonne.

— Na obnovení a zřízení starobylé kaple sv. Anny v Jerusalemě vykázala vláda francouzská 140,000 fr. Kostel tento, vzdělaný na místě, kdež stával dle podání dům sv. Anny. Za turecké vlády stal se mešitou a od r. 1761 vždy více se rozpadával. Nepochybujem, že se nyní bývala svatyně v rukou francouzského duchovenstva brzo utěšene povznese a náležitě zvelebí.

Z Indie. Kterak se chová v Indii vláda anglická ku katolíkům, o tom nejednou již mluveno. Patrným důkazem jsou výkazy peněžité podpory, kteréž se dostává nemnohým protestantům v oněch krajinách. Anglikanským biskupům a duchovníkům vykázáno na rok 113,742 lib. sterl. tak sice, že duchovníci protestantští mívají z většího dílu po 1000 lib. ročního duchodu. Katolickým biskupům a kněžím — pracuje pak v Indii 22 biskupův a 800 kněží — uděluje vláda všeho všudy toliko 8452 lib. Nespravedlnost ta ukázala pak se za posledních časův způsobem obzvláště nápadným. Jak vědomo, krvavým odbojem potlačovaných Indův utrpěly nemálo osady anglické, a tudíž také katolické školy, kláštery, chrámy. Angličané dozvídajíce se o pohromách rodákův svých nešetřili peněz a znamenitě sumy vyslali na pomoc těm, kdož byli utrpěli škodu. Než pohříchu úřednictva anglické v Indii, kterémuž uloženo, rozdávatí zaslané almužny, jedná po svém obyčeji a zasypá penězi protestanty, byt by naprosto žádné škody nebyli utrpěly. Tím méně všimá si katolíkuv. Tak u. p. v Agrenském biskupství škoda při kostelích a ústavech katolických páci se na 10,000 lib. Avšak apoštolský vikar biskup Peruco neobdržel od komise leč 300 lib. podpory, kdežto nemocnici Vavřínecké, ježto byla nic neutrpěla, dáno 1000 lib.

Z Číny. Zatím co se Angličané, Francouzi a Rusové strojí donutiti čínskou vládu, aby dopustila Evropanům volnější přístup do svých zemí, prolévá se v Číně krev nadšených mučovníkův. Nedávno došly do Evropy zprávy o hrdinské smrti výtečného O. Chapelaina, rodem z Francie. Neunavený tento Jesuita pracoval po několik let v Číně a mnoho duší obrátil na víru. Čínští úředníci rozhořčení nehodami u Kantonu, rozlílili se na misijnáře a d. 26. Února zajali jej a přivedli na soud. A tu, když byl apoštolský kněz statečně osvědčil víru svou, veleno, dáti mu bastonadu. Několik odchovancův apoštolského kněze vrhli se soudci k nohám, prosíce, aby bastonadu tu směli vytrpěti místo dobrodince svého.

Než soudce rozlícený rozkázal, aby čtyři z nich zároveň s odsouzeným pokutováni byli. I dáno mučovníkům na chodidla po 150 ranách holi bambusovou. Kněz Chapelain přestál první toto mučení s podivnou tichostí a silou. Na to zavřeli jej do potupné klece, i zůstavili pod širým nebem uprostřed divoké lúzy. Druhého dne dáno mu po druhé bastonadu na chodidla celá zateklá. Mučovník při tomto utrpení omdlel sice, jinak ale zůstal tichý a stálý. Rozlícený mandarin rozkázal posléze zkusiti skřípec nožní. A tu chopili se služby Božího, katané přivázali jej k sloupu a počali vyřezati mu z těla masa. Bůh silil rekovského sluhu svého, že ač trpěl nevýslovně, ani nezalkal. Posléze rozpárali mu katani život, vytrhli střeva, hodili je vlku chovanému v kleci, načež stali hlavu nadšenému vyznavači Páně. Tak dokonal nový mučovník svatě naší Církve.

Z Afriky. V Algirsku blíže hlavního města Algiru má se vystavěti nový katolický chrám za pomník, že krajiny ty vysvobozeny jsou z rukou tureckých. Biskup algirský, kterýž k tomu konci vybízí horlivé katolíky ve Francouzích, aby mu hojnými obětmi přispěli k vykonání zamýšleného díla, slušně vyličil ukrutné násilí, kterým po tolik věkův trpěli křesťané. Chrám ten má se zasvětití jménem BP. Marie.

— Chartumskou katolickou missií ve střední Africe letos těžké pohromy svírají. Umřeli, jak vědomo, právě touž dobou apoštolští střídníci výtečný Slovinec kněz Knoblicher a statečný Tyrolák kněz Gostner. K nebožtíkům těmto přidružil se kněz *František Mibony*, odchovanec Veronského ústavu Mazzaova. Jestli pak to již třetí kněz z dotčeného semeniska, který v Chartumě život svůj apoštolský dokonal.

Osobní Věstník duchovenský.

Z arcibiskupství Pražského.

V Pánu zesnuli:

d. 1. Března	p. Elster Jan, farář na odpočínutí.
d. 16. "	p. Schneider F., uč. náb. a ř. v. něm. rel.
d. 21. "	p. Čermák Fr., farář v Klomíně.
d. 29. "	p. Rosička Max., farář v Krečově.
d. 31. "	p. Keller Ant., lokalista na odpočínutí.
d. 6. Dubna	p. Lorenz Mich., děkan v Toužimě.
d. 7. "	p. Jüstel Alois, probošt Vyšehr. kapit.
d. 14. "	p. Münich Jan, kaplan v Ostrošínu.
d. 21. "	p. Velkoborský Vác., far. v Gosolupech.
d. 27. "	p. Theuer Ed., kaplan v Levíně.
d. 28. "	p. Glossauer Tom., kněz na odpoč.
d. 29. "	p. Scholz B., far. ve vsi Schwedeldorfu.
d. 21. Května	p. Erhart Tom., kaplan v Hnědšíně.
d. 24. "	p. Kögler Jan, farář v Ullersdorfu.

- d. 27. p. *Topinka Pl.*, k. ř. prem. a býv. prob.
d. 29. p. *Veber On.*, far. v Bohdale na odp.
d. 2. Června p. *Scholz Ant.*, far. v sta. Vilmsdorfu.
d. 29. p. *Gottfried Voj.*, farář v Tisse.
d. 29. p. *Itsch Fr.*, děkan v Buddi.
d. 21. Července p. *Frič Per.* kněz řádu otců Piaristů.
d. 23. Srpna p. *Guber Josef*, pens. lokalista.

Vyznamenání byli :

- p. *Horčice J.*, kan. v St. Boleslavy, za čest. kons. radu.
p. *Fenzl J.*, farář v Ouřinovi, za osob. děkana.
p. *Sykora J.*, farář v Zlonicích, za osob. děkana.
p. *Klar Fr.*, lokal. v Altwaltersdorfu, obd. synodalie.
p. *Volkmer Fr.*, lokal. v Lichtenwaldu, ob. synodalie.

Ve správě duchovní ustanovení jsou :

- p. *Jelínek Jan*, za faráře do Doxan.
p. *Kraus Is.* za faráře na Strahově v Praze.
p. *Fiala Josef* za faráře do Lužce.
p. *Altmann Ant.* za faráře do Nových Mitrovic.
p. *Krotký Matěj* za faráře do Vran.
p. *Schneider Josef* za faráře do Nové Vsi.
p. *Schmid Ant.* za faráře do Frauenreuthu.
p. *Volf Filip*, za faráře do Lstiboř.
p. *Barták Fr.* za faráře do Skrejšova.
p. *Neumann Pant.* za faráře do Klomína.
p. *Perschl Václav* za faráře do Křečova.
p. *Schöffl Ant.*, za faráře do Saifen.
p. *Pitschmann Her.* za proz. učitele nábožen. na něm. vyšší realku v Praze.

- p. *Eberle J.* za faráře do Villomic, litom. diocese.
p. *Hochmann J.* za faráře do Vettel, litom. diocese.
p. *Střížek Antonín* za faráře k sv. Jannu pod skálou.
p. *Lemoch Josef* za faráře do Ounětice.
p. *Otmann Karel* za administrátora do Mešna.
p. *Kirchner Josef* za faráře do Gosolup.
p. *Exner František* za faráře do Malotice.
p. *Mašek František*, za kaplana na Týn do Prahy.
p. *Paták František* za kaplana do Všetat.
p. *Jízba František* za kaplana na sv. Horu.
p. *Křížek Antonín* za kaplana do Plany.
p. *Havlíček František* za kaplana do s. Pole u Dobříše.
p. *Polaněcký Vojtěch* za kaplana do Hňadešína.
p. *Hodinář Karel* za kaplana do Sázavy.
p. *Vellek František* za kaplana do Jince.
p. *Čížek Antonín* za kaplana do Brodu.
p. *Soukup František* za kaplana do Vys. Stupna.
p. *Matošovský František* za kaplana do Zbraslavi.
p. *Ponc Karel* za kaplana do Mnichovic.
p. *Lidmanský František* za kaplana do Slap.
p. *Malec Antonín*, za kaplana do Bubence.
p. *Novotný František* za kaplana do Petrovic.
p. *Kouba Vojtěch* za kaplana do Vlašíma.
p. *Staněk Jan* za kaplana do Všerub.
p. *Roháček Ber.* za kaplana do Suchomastách (Borek-Suchomast.)

- p. *Jelínek Hynek* za kaplana do Plzně.
d. *Meloun Josef* za kaplana do Vepřka.
p. *Mottl Vincenc* za kaplana do Sedlce.
p. *Geřábek František* za kaplana do Nové Strašice.
p. *Zrubek František* za kaplana do Velkého Újezdu.
p. *Karlach Mikuláš* za prefekta studentského konviktu.
p. *Erlbeck Jan* za kaplana do Lestén.
p. *Hammerschmied Bart.* za admin. do Schönwaldu.

- p. *Fenzl Antonín* za admin. do Schmiedeberku.
p. *Hackl Karel* za admin. do Ondře.
p. *Henz Hynek* za admin. do Nejdek.
p. *Buberle Ondřej* za admin. do Neulosimthalu.
p. *Kohlruss Josef* za admin. na sv. Horu.
p. *Košak Jan* za admin. do Kounic.
p. *Čejka Josef* za admin. do Veltřus.
p. *Lanhaus Valentin* za admin. do Tisy.
p. *Pechar František* za admin. do Budče.
p. *Ludvig Josef* za kaplana do Labského Kostelce.
p. *Choděra Matěj* za kaplana do Plaňan.
p. *Pracner Josef* za kaplana do Hbit.
p. *Ullmann Antonín*, za admin. do Tocova.
p. *Peroutka František* za kaplana do Spálené Poříče.
p. *Plaček Václav* za kaplana k s. Apolináři v Praze.
p. *Roškot Jan* za kaplana do Kladna.
p. *Hradek František* za adjunkta bohosloví.
p. *Ringler Václav* za admin. na Zbirov.
p. *Hecht Karel* za kaplana do Lomnic.
p. *Urban Leopold* za admin. do Věrměřic.
p. *Přítalík Bartoloměj* za kaplana do Petrovic.

Na odpočínutí se odebrali :

- p. *Schlesinger Jan*, farář v Malotičech.
p. *Liebieh František*, kaplan v Bubenči.
p. *Lohr Josef*, farář z Bohuslav.

Upřázdnená místa :

Fara *Tocov*, pat. Eugena hraběte Černína od 4. Srpna
Fara *Mešno*, pat. kapitoly metrop. od 11. Srpna
Zámecké kaplanství na Zbirově pat. cíř. od 11. Srpna.
Místo kanov. při kapit. met. v Praze od 25. Srpna.
Fara *Věrměřice*, pat. nábož. od 1. Zář.

Z biskupství Budějovického.

V Pánu zesnuli :

- d. 3. Června *Riederer Ant.*, jub. kněz na odpočínutí.
d. 8. „ *Hochhauser Konst.*, kněz řádu premonst
d. 11. Července *Kačerovský Adam*, far. v Vostracíně.
d. 14. „ *Maurek Josef*, koop. v Táboře.

Ve správě duchovní ustanovení jsou :

- p. *Fučík Matěj*, děk. v Prachaticích, kons. raddon.
p. *Nitsch Frant.*, farář v Zhuři, osob. děk.
p. *Trachta Frant.*, farář v Unterreichensteině, os. děk.
p. *Grosser Frant.*, farář v Kašpárské hoře, bisk. not.
p. *Winzig Jiří*, far. ve Volarech, bisk. not.
p. *Schmidt Petr*, far. ve Vltavici hořejší, bisk. not.
p. *Jungbauer Jan*, far. v Nicově, sekr. střídnictví.
p. *Jannu Stan.*, far. v Böhmischröhren, expos. canon.
p. *Kordák Václav*, farář v Hartmanicích, expos. canon.
p. *Pánek Jan*, farář v St. Maurencu, expos. canon.
p. *Jaksch Jan*, lokalista v Korkushütten.
p. *Hattasch Ant.*, lokalista v Zbitině.
p. *Nováček Jan*, far. v Nedvědicích, far. v Strymilově.
p. *Barta Tomáš*, kaplan Týnický, za far. do Stoboríc.
p. *Beneš Bed.*, koop. v Jarešově, za far. do N. Bystřice.
p. *Prchal Kaj.*, def., za zámeč. kaplana do Koloděj.
p. *Královec J.*, kap. v Stankově, za adm. do Vostracína.
p. *Lešetický Jan*, kap. v Soběslavi za adm. do Nedvědic.
p. *Čermák Josef*, kaplan v Nové Vidyni za far. adm.

BLAHOVĚST.

KATOLICKÉ HLASY

pro

KNĚŽSTVO I LID JAZYKA ČESKOSLOVANSKÉHO.

ROČNÍK ČTVRTÝ.

DÍL II.

Redaktor: Václav Štulc.

SVAZEK 1.

„Všecko a ve všem Kristus!“ Kol. III. 11.

Jednota katolická v Praze.

Za pohnutých časův r. 1849 v měsíci Březnu vznikla v Praze jednota, jejížto údové zavazovali se, že chtějí odražeti útoky, onoho času zhusta činěné na Církev, a usilovati o svobodu Církve jakož i o rozšíření pravé všestranné ušlechtilosti křesťanské v domácím rodinném i veřejném občanském životě. — První přípravní porady odbyly se v síních fakulty theologické, a dne 9. Března, na den sv. apoštolův našich Cyrilla i Methodia, vstoupila nová jednota do života. — V krátce na to ubytoval se dotčený spolek v novém domě vedle kláštera vel. panen řádu sv. Voršily. Během roku počet úduv a síla účastníkův tak se zmohly, že třeba bylo prostranější místo vyhledati ke schůzkám nedělním. Od r. 1850 bylo jednotě přirozeným během projiti rozmanité osudy, až pak posléze nastala nutná potřeba vedle nových císařských zákonův o spolcích a bratrstvech proměnití poněkud své dosavadní zřízení a opatření nové *stanovy*. Nové tyto stanovy ztvrzené od J. Emin. p. kardinála, došly též potvrzení u c. k. místodržitelství. Jsou pak následující:

Stanovy

katolické jednoty v Pražském arcibiskupství pod ochranou sv. patronův českých vůbec a obzvláště sv.

Vojtěcha.

Hlava I.

Záměr a úloha jednoty.

§. 1.

Účel jednoty jest: napomáhati k zvelebení katolické víry a katolického života v rodinách i obcích, připojujíc se věrně k činnosti katolického duchovenstva, pracujícího ve správě duchovní. — Věci politické a pouze občanské, jakož i všeliké míchání se do řízení Církve naprosto vyloučeny jsou z oboru činnosti jednoty.

§. 2.

Za obzvláštní úlohy této činnosti v oboru náboženského a mravního života pokládá sobě jednota zejména, jak následuje.

- a) Obnovení křesťanské pobožnosti domácích.
- b) Svěcení neděl a svátkův.
- c) Pečování o slávu při službách Božích, podporování chudých kostelův a napomáháním k zvelebení křesťanské krásy.
- d) Úsilí o náboženské a mravní vzdělání služebnictva.
- e) Podporování tovaryšských jednot čili družin.

§. 3.

Nejpřednější *způsobem* činnosti jednoty jest křesťanské mravní poučování a vzdělávání obzvláště v neděli za svobodných hodin, jakož i rozšiřování poučných a vůbec prospěšných spisův pro lid.

Hlava II.

Vnitřní uspořádání jednoty.

§. 4.

Katolická jednota stojí vždy pod vrchní správou knížete arcibiskupa Pražského, jakožto vrchního pastýře arcibiskupství, v kterémž se dotčená jednota nalézá. Za tou příčinou uspořádání a rozvíjení činnosti její vedle stanov záleží každého času od vrchního pastýřského svolení nejdůstojnějšího p. arcibiskupa.

§. 5.

Jednota záleží z hlavního spolku, utvořeného v Praze, jakož i ze spolkův filiálních, které se v končinách arcibiskupství Pražského utvoří a připojí k ústřední jednotě v Praze.

§. 6.

Hlavní čili ústřední jednota volí ze středu svého výbor 30 údův a 12 náhradníkův. Údové výboru volí z kruhu svého starostu jednoty a dva náměstníky, pak písaře, jednatele a pokladníka, jenž zároveň i na se vezme. Volba výboru a představenstva platnosti nabude potvrzením od nejdůstojnějšího vrchního pastýře.

§. 7.

Filiální spolky odevzdají se pod správu místního duchovního pastýře, který si v městech a na vesnicích vedle potřeby a počtu údův spolkových ze sboru jich vyvolí radu, záležející z 2 neb 4 údův. — Radové tyto zavazují se, v záležitostech jednoty dle možnosti pomáhati mu radou i skutkem. — Ve městech ale nabude duchovní zvolením spoluoudův výbor, záležející ze 4 neb 6 mužův, kteří pod správou jeho věci jednoty obstarávají způsobem podobným, jak se to děje při jednotě ústřední.

§. 8.

Spoluudem jednoty může býti každý samostatný katolík. Přijetí děje se od představenstva správu vedoucího, pravidelně k odporučení alespoň jednoho úda z jednoty.

§. 8.

Údem jednoty býti přestane:

1. Kdož z ní dobrovolně vystoupí.
2. Kdož jsa údem ústřední jednoty, následkem souhlasného osvědčení nejméně dvou třetin výboru, aneb jsa údem filiální jednoty, od starosty s usrozuměním rady aneb většiny výboru rádně se vyloučí.

§. 10.

Spojení filiálních spolkův s ústřední jednotou způsobí a zachová se:

1. Rádným osvědčením, že se přistupuje, od dotýčeného místního správce duchovního učiněným představenstvu jednoty ústřední.

2. Všeobecným podporováním obecných a obzvláštních účelův jednoty ústřední.

3. Příležitostmi zprávami o jich trvání a prospěchu.

4. Všeobecným účastněním ve hlavních čili valných shromážděních.

§. 11.

Obcování katolické jednoty s jednotami téhož způsobu, aneb se spolky podobnými jiných biskupství ve vlasti neb v cizině záleží toliko v tom, že jsou účely spolku tytéž, a že modlitby se dějí za obecné důležitosti křesťanstva. — Pokud by se za příčinou církevních účelův obzvláštní jakýsi poměr Pražské diecesanské jednoty k některému jinému spolku téhož druhu ve vlasti neb v cizině ukázal býti žádoucím: dlužno k tomu konci v každé takové případnosti o sobě vyžádati svolení vrchního pastýře arcibiskupství.

§. 12.

Každý úd zavazuje se:

1. Vůbec příkladný život křesťanský vésti, obzvláště pak a zejména církevní přikázání zachovávat i podle možnosti ve svém okrese usilovati, aby se ostříhala.

2. Dobrovolný měsíčný příspěvek skládati do pokladnice spolku svého.

3. Představenstvu svého spolku seč jest napomáhati k dosažení účelův společných.

4. Stanovy jednoty bedlivě ostříhati.

5. Posléze pobuzují se údové:

- a) aby se každý den pomodlili „*Otče náš*“ a „*Zdravas Maria*“ za obecné potřeby křesťanstva, jakož i za zdar katolických jednot s dodatkem: „*Proste za nás svatí patronové země české, abychom byli hodni učinění zaslíbení Kristových*“; a na den
- b) výroční památky týchž sv. patronův aby přítomní byli na službách Božích ve farním chrámu Páně.

Hlava III.

Činnost představenstva jednoty.

§. 13.

A. U jednoty ústřední.

1. Obecná správa ústřední jednoty svěřena jest výboru jejímu.

2. Výbor ustanovuje předměty, o

kterých se má při obecném shromáždění mluvit.

3. Výbor svolává *starostou* svým rádná jakož i valná shromáždění, vede při tom náležité protokoly, vykonává usnesení a jedná vůbec a vsady ve jmenu jednoty, kteréž jest ostatně ze všeho odpovědným.

4. *Starosta* ústřední jednoty jest prvním ředitelem jejím při všeobecných shromážděních, jakož i ve schůzkách výboru.

Údové výboru volí se po třech letech na novo, při kteréžto volbě ale odstupující zvoliti se mohou.

§. 14.

B. Ve spolecích filialních nalezá se řízení a opatření jednoty a účelův jejich hlavně v rukou místního duchovního pastýře, který podle obzvláštních poměrův místních i časových se svou radou neb se svým výborem buď učiněné návrhy a důležitosti ústřední jednoty ve svém okrese podporuje aneb jeden či druhý z úkolův jednoty vytknutých v §. 2 volí si nejbližší předmět činnosti své. Kdy a kterou měrou by údy svých filialních spolkův svolati měli k shromážděním a na porady, zůstává se vlastnímu uznání aneb usnesení výboru jejich.

§. 15.

Jednota zařizuje mimo služby Boží, ježto by se z obzvláštních církevních neboli vlasteneckých pohnutek slaviti měly, společnou slavnost církevní v měsíci Dubnu ke cti sv. patrona českého Vojtěcha, a v měsíci Listopadu dává sloužití mši svatou za zemřelé spoluoudy jednoty.

Hlava IV.

Shromáždění jednoty.

§. 16.

Údové výboru při ústřední jednotě shromáždují se na porady, kolikrátekoli je podle nastalých potřeb svolá starosta.

Ve spolecích filialních sezve si rady místní správce duchovní.

§. 17.

Shromáždění údův za příčinou poučných řečí neboli výkladův dějí se pravidelně času nedělního o jistých průměrných hodinách odpoledních.

§. 18.

Hlavní valné shromáždění jednoty má se každého roku jednou v Praze odbývati a filialní spolky pozvou se, aby podle možnosti poslanci svými při tom se účast-

nily, o záležitostech společných jednoty jednajíce.

§. 19.

Při všech shromážděních stanoví se usnesení jednoty dokonalou na prosto zjevnou většinou hlasův.

§. 20.

Návrhy stranu proměnění stanov jednoty mohou se jediné o valném shromáždění výročním předložiti k rokování.

Žádoucí proměny předloží se dočasněmu vrchnímu pastýři diécesanskému.

Hlava V.

O zboží jednoty.

§. 21.

Zboží jednoty záleží:

1. Z daniny, 10 kr. r. č., jež údové přistupující k jednotě, za lístek přijímací odvedou.

2. Z pravidelných příspěvkův spoluoudův.

3. Z dobrovolných darův od dobrodincův jednoty.

4. Z nahodilého výnosu spisův, vydaných od jednoty.

§. 22.

Správa jmění společného svěřena jest při ústřední jednotě pokladníku, při spolecích filialních místnímu duchovnímu správci a radě neb výboru jeho. Účetník má vždy za čtvrt roku výboru složití účet o příjmech a vydáních, a výsledek uvede se k obecné vědomosti výročnímu účty.

§. 23.

Kdyby se ústřední jednota aneb jednotlivé filialní spolky měly rozejíti, dočasněmu vrchnímu pastýři přísluší právo učiniti opatření o shledaném zboží jednoty.

§. 24.

K vyrovnání sporův, ježto by snad z poměrův spolkových povstati mohly, má se ve všelikých případnostech s vyloučením všelikého jiného řízení, věc dočasněmu nejdůstojnějšímu knížeti arcibiskupu Pražskému předložiti a prositi jej za rozhodnutí.

§. 25.

V příčině třetích osob a úřadův zastupuje ústřední jednotu starosta jejího výboru, spolky filialní pak dotýčený, řízení jich vedoucí duchovní správce.

V Praze d. 20. Května 1858

Ve jmenu výboru katolické jednoty

Ottakar hr. Cernin,

starosta.

Hle, tot nové stanovy naší katolické jednoty! Jak samo sebou se rozumí, nastalými proměnami a modifikacemi, jimiž se nové stanovy tyto liší od dávnějších, nenastala proměna podstaty v blahosměrných činnostech dotčeného spolku. Činnost jednoty, povstale za časův bouřlivých, přirozenou měrou musila se vyznačovati směrem, přiměřeným času a potřebám jeho; snahou jednoty katolické musily se *zjevně* odrážeti útoky, činěné na Církev a drahocenné poklady její. Jednota katolická byla svého způsobu jediná a protož pojímáno v obor činnosti jednoty mnohé věci, které by se byly za jiných časův jinými způsoby opatřiti mohly a měly. Než změnou okolností změnily se dílem i potřeby, vyhradily se meze snažení jejího, a tudíž lze bylo více usoustřediti činnost k nemnohým důležitým věcem. Takovou měrou povstaly nové stanovy, jimiž se jednota odevzdává pod správu a ochranu vrchních pastýřův svých nejdůstojnějších arcibiskupův Pražských, a ježto nabyvše potvrzení duchovní i světské vrchnosti, zaručily jí tolikéž *možnost*, filiálními spolky rozvětвити se po celém arcibiskupství. A to, jak se nám zdá, jest mnoho-slibný zárodek nového krásného života dotčené jednoty. Není pochyby, že se nejprve v Praze k obnovenému spolku připojí drahně statečných katolíkův, kteřížto vidouce patrné potřeby věku, a bohulibé záměry, vytknuté stanovami, spojenými silami na jevo dají činnost požehnanou. Nejinak se nadějeme, že ovšem i po městech a osadách arcibiskupství našeho povstanou spolky podobné, které působíce v mezích, vyměřených činnosti své, stanou se ohnisky církevního smýšlení a snažení v obecném životě. A není-liž toho patrně potřebí? Není-li na čase, všelikými obyčejí a prostředky napomáhati k tomu, aby se právě

a přesné smýšlení církevní vůbec rozšířilo v národě našem? — Pravda, že po ukročení bouřek, vypuklých před 10 lety, ustaly zjevné násilné útoky na Církev pravda, že konkordátem zaručeno Církvi v jisté míře svobodu potřebnou k blahočinnému působení. Rovněž tak možná s vřelou vděčností tvrditi, že na všech stranách přibývá ukazův a znamení nového čilejšího života křesťanského mezi národy. Ale kde jest kdo, jenž by směl dolíčovati nám, že jest dílo věku našeho dokonáno, a vítězství dobyto nad úhlavními nepřáteli Církve? — Pozorujíce běhy tohoto světa, soudíme naopak, a rozmanité orgány veřejného mínění nasvědčují nám, že duch nepřítivý a odporný Církvi po všech třídách a vrstvách společenských čítá valné zástupy stoupencův, hotových každé chvíle vzhopiti se k novým útokům. I není-li tedy slušno, aby tolikéž zjevná byla mezi námi hoto-vost, brániti dědictví Páně sobě i potomstvu? — napomáhati k rozšíření známosti pravdy, lásky a milosti království Božího na zemi? — Pravda, že k tomu přede vším povolání jsou biskupové a kněží; avšak nesluší-li, aby pod správou jejich každý, kdož naučil se modliti slovy Kristovými: „Posvět se jmeno tvé — přijď království tvé!“ tudíž i skutkem dovršoval modlitbu svou a duchovním otcům svým ochotně a věrně pomáhal v nesnadném díle a svatém boji jejich? — Čím úžší a živější nastane spojení mezi kněžstvem a věřícími, čím upřímnější a usjednocenější bude účinnost jed-ných i druhých; tím bezpečněji možná se nadíti žádoucích výsledkův. A není-li to hlavním účelem katolické jednoty, navoditi k takové upřímné, společné činnosti, utužujíc živoucí usjednocenost mezi věřícími a ducho-venstvem? — Netajíme toho sobě, že jednoty katolické nejsou nikoli hlav-

ním a jediným, naprosto nutným prostředkem k dotčenému konci; avšak byt i byli jakkoli nepatrným, ať nedím posledním takovým prostředkem, neslušelo by jich užítí a těžítí jimi svědomitě. A proto sluší se nadíti, že netoliko v Praze, alebrž po celém arcibiskupství horlivé duchovenstvo upřímně a vděčně zasadí se o to, aby v krátce nebylo kraje, města, osady, kdežto by nezkvitala jednota katolická. Po té, bohda, ukáže se též ovoce, a po ovoci pozná se strom, vyniklý z kořene, štipeného Bohem. Nejedna věc, kteráž se dosud nedařila, zdaří se společnou tu jedné, tam více onde všech jednot celého arcibiskupství. Práce, které péči o jednotu ovšem každému horlivému otci duchovnímu přibude, takovou měrou bohaté dojde náhrady, jako všecko, cožkoli se podniká pro království Boží a spravedlnost jeho. —

Kříž strom poznání spásky.

Řeč konaná při svěcení křížův věží kostela Karlínského dne 6. Listopadu 1858.

Od Dom. Špachty, osob. děkana v Karlině.

Ode mne pak odstup to, abych se chlubil, leč v kříži Pána našeho Ježíše Krista. Gal. VI, 14.

Těmito slovy sv. apoštola Pavla volal jsem k L. V., v letošním svato-postním čase, po šest neděl v postních kázáních jednáje o posvátném znamení vykoupení našeho — o sv. kříži. A hle, dnešního dne podává se mi příležitost, mluvití opět o tom veleslavném nástroji vykoupení lidského. Neboť máme zde před sebou dva kříže, jež mají zdobiti vrcholy věží zdejšího chrámu Páně. Dříve než přistoupíme ku posvěcení těchto křížův, a umístíme je na báních věžných, třeba, bychom mysl, srdce, ducha svého náležitě k tomu připravili. A to, jak doufám, stane se nejlépe, pokud, což jsem v letošních postních kázáních svých o kříži svatém obsírněji před-

nesl, L. V., nyní v stručnosti na paměť uvedu, a k tomu ono připojím, co se této dnešní slavnosti naší zvláště dotýká.

V onom krásném ráji, do kterého Bůh na osvětě pokolení lidského naše první rodiče, Adama i Evu postavil, bylo, jak Vám, MN. známo, mnoho krásných stromův, z kterých jim volno bylo, požívati ovoce chutného a libého. Jenom *jediný* strom vytknul Stvořitel, z kterého ovoce požívati dovoleno jim nebylo. Písmo nazývá strom tento *stromem poznání*, proto že se na něm poznati mělo, jsou-li Adam a Eva poslušné dítky Otce nebeského. Avšak, nastojte, první lidé neobstáli při této zkoušce! — Závistí duchů pekelného svedení byvše, okusili zapovězeného ovoce a — zhřešili. Sotva ale byl člověk hříchem tímto vypověděl Bohu poslušnost, pocítil také i hned truchlivé následky hříchu svého. V uších jeho zazněl osudný hlas Svrchovaného: „Zlořečena buď země v díle tvém, trní a hloží tobě ploditi bude, a v potu tváře své jísti budeš chléb, pokud se nenavrátiš do země, z které vzat jsi.“ A když byl Hospodin pronesl nález ten, stalo se i hned, jak velel Nejvyšší. — Veškerá, před pádem Adamovi úplně oddaná příroda, vypověděla mu rovně tak poslušnost svou, jakož on to byl učinil Bohu. — Lahodné povětří rajske proměnilo se v bouři a vichry; zvrátata proti němu nepřátelsky se postavila; země jen po mozolném a pracném namáhání vydávala mu chleba z lůna svého; — tělo jeho propadlo smrti a neduhům mnohým. — Ještě truchlivější následky než byly při těle a živobytí pozemském uvalil hřích na duši člověka a věčnost. Hříchem pokažen byl veškeren duševný ústroj člověka. Rozumu jeho zasazena jest trojí rána: blud, nejistota, neznámost Boha a jeho

nejsvětější vůle. *Vůle*, dříve jediné k Bohu se nesoucí, chýlila se nyní k tomu, což jest zlé a odporné zákonu Božímu. *Srdce* konečně, které prvé ve všem tušilo, ve všem milovalo Boha, zamilovalo se nyní více do tvorů jeho. Nejtrpčí však ovoce ze stromu poznání byla smrt věčná, které praotec Adam s veškerým pokolením svým propadl. — Bůh totiž jest nejvýše spravedliv, a tudíž nemůže u něho hřích zůstat bez pokuty, bez trestu, pokud by člověk uražen spravedlností Božské za dost neučinil. Zadostiučinění toto musí ale velikosti viny úplně přiměřené býti, ač má-li hříšník zasloužené pokuty zbaviti. Čím větší hřích, tím většího žádá trestu, tím většího zadostiučinění. Ano, nesmírná urážka Boha nemůže jinak leč nesmírným zadostiučiněním napravena býti. Ale kdo měl, kdo mohl ze všech potomkův Adamových tuto nesmírnou vinu smazati a za nesmírnou urážku přísné spravedlnosti Boží úplně zadostiučiniti? — Nákaza, prvním hříchem způsobená rozlila se co mravní povodeň po veškerém lidstvu; z hříšného Adama rodili se sami hříšní lidé, a tudíž úpělo vešeré pokolení jeho pod kletbou. — I ustrnul se konečně milosrdný Bůh nad člověkem, a Syna svého přemilého seslal k vůli padlému tvorů na svět, aby smrtí Nejsvětějšího učinilo se zadost spravedlnosti Božské, — kleslé pokolení lidské aby se tudíž od hříchu a věčné zkázy vyprostilo. Takto na Kalvarii štípeno jest jiné dřevo poznání, na kterém se poznalo nejen jaké jest spravedlnost, alebrž i láska Boží, na kterém dozrálo spasitelné ovoce na lék všech duchovních neduhův lidských. Naproti té *obecné* vině, kteréž první Adam propadl, vydobyl druhý Adam, Kristus, dědičnou zásluhu nám všechněm. Slovem, MN., na kříži smířeno jest nebe s zemí, rozhněvaný Bůh s kles-

lým pokolením lidským; na kříži viděl svět největší zázrak milosrdenství Božího; na kříži vidíme živě vyobrazenou pravdu slov Páně: „Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozného dal, aby každý, kdož věří v něho, nezahynul, ale měl život věčný.“ (Jan III, 16). — Je-li ale tomu tak, MN., kdož mnedle mohl by lhostejně patřiti na kříž, na němž pnělo spásení světa? Jak by mohl kdy svět zapomenouti na kříž? A čeho mnedle měli by si křesťané více vážiti, co milovati a ctiti více než svatý kříž? —

A v skutku také byl svatý kříž po všechny časy u všech zbožných katolických národův u veliké poctivosti a vážnosti. Příliš obšírným bych se stál musel, kdybych Vám ukázati chtěl, kterak hned od té doby, v které Syn Boží na kříži vykrvácel, kříž, dříve znamení potupy, ošklivosti a hrůzy, stal se předmětem úcty a lásky u věrných následovníkův Kristových. — Čili nemáme toho důkaz patrný v jednání Židův, kteří chtějice zameziti tuto úctu, kříž, na němž pněl Spasitel náš, hned jak mile mrtvé tělo Páně z něho snato bylo, zakopali hluboko do země? — Mohl bych Vám dále ukázati, kterak se pocta sv. kříže rozšířila po veškerém světě, když byl císař římský Konstantin Velký, v znamení kříže zvítěziv nad Maxentiem, náboženství Kristovo, po veškeré rozsáhlé říši své nadal svobodou, a prohlásil je za víru panovníkův. A co konečně mohl bych říci o tom, jaké úctivosti došel kříž svatý, když zbožná císařovna Helena pravý kříž, na kterém pněl Kristus Pán, z vnuknutí Božího nalezla, i dávši jej vyzdvihnouti ze země, do které jej byli Židé zakopali, postavila ho ve stkvostném, na hoře Kalvarii k témuž cíli vzdělaném chrámu. — Než nemoha pro obmezenost času o tom všem a mnohém jiném jednati, chci, LV., u-

pozorní, kterak rozšířená jest vroucí úcta sv. kříže za dnů našich po veškerém světě katolickém. — Kamkoli obrátíme zřetel oka svého, vsudy potkáváme se s tímto drahocenným znamením vykoupení našeho. — Kříž se stkví na korunách králův, kříž zdobí prsa biskupův, kříž spatřujeme nejen v chrámu Páně na všech k bohoslužebným účelům určených předmětech, nádobách a rouchách, ale i mimo chrám Páně na veřejných prostranstvích, na samotách a silnicích, na vrcholích kopcův a ve stínech údolích, lesův i hájův. Kříž zdobí naše hřbitovy a ukazuje nám místo odpočinutí zemřelých miláčkův našich. Kříž konečně vypíná se vzhůru do oblak na báni věži všech téměř katolických chrámův. A hle, tato posvátná ozdoba má dnes i na věže našeho nového chrámu Páně býti postavena. O kterak možná, rozmilí osadníci, by se srdce naše nerozplývalo radostí, když sobě nyní v duchu představíte, kterak se tyto zlatostkvoucí kříže do oblak pnou — nad vašimi příbytky panovati a je ochraňovati, předměstí vašemu ráz čistě katolický dodávati, a vaši úctu k sv. kříži veškerému okolí, všem tady jedoucím a mimo cestujícím zvěstovati budou?! — Avšak co by mnedle platná byla dnešní tato radost vaše, kdybyste zapomenouti měli na to, k čemu vás tyto kříže povzbuzují.

Především nezapomínejte na to, že, ačkoliv věže hlavní okrasou opatřeny budou, nic však méně ještě mnoho k dostavení tohoto chrámu Páně se nedostává. A protož hled a přičin se každý, podle možnosti své přispěti k šťastnému ukončení tohoto bohumilého díla, aby, co křesťanská láska započala, křesťanskou láskou k žádoucínu konci přivedeno bylo. Neříkej nikdo: „Můj dárek byl by příliš nepatrný, s tím by nebylo mnoho spomoženo!“ — Já ale pravím: Mno-

ho malých dárkův vydá mnoho, a právě na takových, z upřímnosti a lásky přinesených malých dárcích spočívá zvláštní požehnání Boží. — Kdo však ani malým darem přispěti nemůžeš, nuže, přispěj aspoň *modlitbou*. Modli se za ty, jenž k stavbě zdejšího kostela první podnět dali, jenž velkodušně bez ohledu na vlastní zisk a prospěch, Bohu milé dílo řídili, jenž peněžitými dary svými k stavbě přispívají, aby všechny dobrotivý Bůh ještě dlouhá léta zachovati a jednou v nebesích odměniti ráčil.

Dále vás budou tyto, na věžích umístěné kříže vybízeti, aby jste tam, kam ony strní, k nebesům totiž, ustavičně oči své a mysl svou měli obrácené, a nikdy na to nezapomínali, že jsme zde na světě toliko cizinci a poutníci, že zde stálého místa nemáme, nýbrž že tam na nebesích jest pravý domov náš, pravá naše vlast. A proto kolikrátekoli na tyto kříže pohlednete, rozpomeňte se, že těch věcí, kteréž jsou tam na vysostech, hledati máte, a že jako křesťané nikdy pro pozemský život, pro časné věci na věčné povolání své zapomínati nesmíte, majíce na paměti slova Božského Pána: „Hleďte nejprve království Boží a spravedlnosti jeho, a vše ostatní bude vám přidáno.“ K tomu konci varujte se, MN., co nejbedlivěji hříchu, pro který Syn Boží tolik trpěl a na kříži umřel, aby spravedlnosti Boží zadosti učinil. Nebo jako druhdy Kristus Pán k Šavlovi na cestě do Damašku s nebe volal: „Šavle, Šavle, proč se mi protiviš,“ rovně tak volati bude z těchto, na věžích postavených křížův ku každému, kdož okolo nich za zlými obmysly k páchání jakovékoli neřesti ubíratí se bude: „Hříšníče, proč mne znovu křížuješ? Zastav kroky své, obrát se, a živ budeš!“ — Konečně necht' pohled na tyto posvátné kříže pohne jednoho každého z nás k násle-

dování sv. života a překrásných ctností onoho mírného, trpělivého, laskavého a milosrdného Pána, který visel na kříži. O nejmilejší v Kristu, kříž jest ta nejvýbornější kniha, ta nejvýmluvnější kazatelna, ježto ze zůřivých mírné, z chlípných čisté, z lakomých štědré, z pyšných pokorné, z vlažných horlivé, slovem, z hříšných spravedlivé činí. A hle, MN., od dnešního dne bude kniha tato uprostřed vás postavena. A protož kolikrátekli z příbytků svých kříže tyto vévodici nad nimi spatříte, obnovte pokaždé to svaté předsevzetí, že chcete nejen sami zbožně a křesťansky žiti, nýbrž i o to pečovati, aby u vašem příbytku, aby v rodinách vašich, aby po veškeré osadě zdejší panovala čistota, střidmost, láska, spravedlnost, aby se tudíž vyplnila na nás slova Božského Pána: „Já pak, když povýšen budu od země, přitáhnou všecko k sobě samému!“

Ano, nejdobrotivější Ježíši! přitáhni srdce všech nás k sobě, abychom, ctíce tvůj sv. kříž, nejen zevnitř ale i uvnitř zkroušenou lítostí nad svými hříchy a šlechetným, právě křesťanským životem pod nimi co mocnou pavezou nad nepřátely spasení svého zvítězili, a těšiti se mohli, že, až se jednou na konec věkův znamení toto v oblacích nebes ukáže, vyplní se na nás, cos pravil: „Když pak tyto věci dítí se počnou, pohleďte a pozdvihněte hlav svých, neb se přiblížilo vykoupení vaše. Amen.“

Synody biskupské v církvi moravské.

Od *Jana Běleho*, doktora v bohosloví, duchovního správce v Těšnově na Moravě.

Synoda za Jana IX. Mráze.

Nástupce Jana VIII. byl *Petr III.* přijímám *Jelito* (1380—1387), prve slavný učitel a zástupce právní v Římě¹⁾, potom biskup v Churech, v Litomyšli a Děvině. Dosedaje na stolec biskupský v Olomouci, nalezl na stolici královském netečného Václava IV., jenž sobě ani pohoršlivých roztržek papežských, ani odevšad po Čechách a po Moravě stahující se děsné bouře nevšímal. Po Petrovi usadili na stolici Olomúckou *Jana Soběslava*, prostředního královce, když pak bezděčného tohoto biskupa po právu a opatrnosti papež Urbana VI. přesadil na stolici Voglejskou, zaujal stolec moravský *Mikuláš z Kostnice* (1388—1397), muž, jak se zdá, přísný a povědomý potřeb času. Tehdáž ale počínali se již ozývati co předchůdcové Husovi v Praze, z míry vybihající kazatelové a karatelé nepořádků, bezohledný Konrad Waldhauser (od r. 1365), blouznivý *Milič z Kroměříže* a *Matěj z Janova*, mluvící bez obalu o hříších a nepravostech, kteréž se páchají, i o bezrádech, kteréž se byly vloudily v křesťanstvo. Ježto na samém dvoře papeže Bonifacia IX. panovala zkaženost mravní, není divu, že se tudíž i kanovníci v Olomouci opírali proti zostřeným stanovám biskupa svého Mikuláše, a že v nepřítomnosti biskupově Jan vikář musel je žádati, aby alespoň o větších slavnostech Svatých Božích při prvních nešporách a při mši sv. dne samého aspoň až do pozdvihování bývali přítomni²⁾.

2. Po přísném Mikuláši Kostnickém dostal se na stolici olomúckou *Jan IX.*, Za času dotčeného biskupa (1397—1403)

¹⁾ In causis vero cognoscendis usque eo legum peritiam, industriam, diligentiam, atque integritatem Innocentio VI. probavit suam, ut ipse Avenione residens Petrum, hominem bohemum, quis non demeret? iis adjunxerit juris peritis, qui litibus ex eo dicendis Romae praelati erant. *Monse Infulae doctae Morav. pag. 45.*)

²⁾ Biskup jim vyhrožuje exkomunikací, quos in divino officio audivit remissos et negligentes, ac in festivitibus majoribus non venire ad ecclesiam, et non stare in stallis suis, sed currere per ecclesias, et insistere fabulationibus et cachinnis, ut amplius etc. etc. (12. August 1389). *Fasseau Col. syn. pag. 14.*

strhla se konečně ona bouře, ku kteréž se byly již ode dávna stahovaly, odevšad hrozivé mraky; ovšem pohříchu ku zkáze mnohých údův na těle Kristově. Pozorujem-li hned na počátku XV. století zevnitřnou tvářnost choti Kristovy, zvolati nám jest s prorokem v hořké soustrasti: „Komu přirovnám tebe — anebo komu přpodobným tě dcero Jerusalemská? Nebo veliké jest, jako moře potření tvé: kdož tě zhojí? (Pl. II. 13.) Hlavní vinu toho všeho přičísti musíme Filippu IV., králi francouzskému, který usiloval otrokyni světských panovníkův učiniti církev, poroučeje papežům, sídlícím ve Francouzích, kteřížto po chuti francouzské politiky jednali. Nástupcové Klimenta V., po 71 let sídlo své majíce v Avenióně, jako u vyhnanství bydleli, což slušně zjetím Babylonským nazváno. R. 1377 navrátil se sice Řehoř XI. zase do Říma, a po jeho brzké smrti vyvolen byl Urban VI., který tolikéž v Římě sídlil: ale francouští kardinálové vyvolili Klementa VII., aby v Avenióně sídlo své zarazil, a tím počala dvojice papežská, kterou vladařové světští schvalně podporovali. Přesmutná roztržka tato, jež téměř 40 let panovala, objevila se během XV. století též na trůně císařském; vedle rozdělené tiary stojí — jakoby zloměrem rovně — orel císařský o dvojí hlavě za Václava IV. Darma sněm Pisánský, ve svém druhu jediný, sesadiv oba papeže, zvolil nového, *Alexandra V.*, jenž měl nápotom býti již jediným, pravým otcem křesťanstva. A tehdy přese vše očekávání zřel svět nevidané posud divadlo — trojici papežův, jelikož ostatní dva odstoupiti nehodlali³⁾. Odtud snadno nahlížeti, že v těchto dobách kázání všeobecně musela klesati a vážnosti papežské ubývati. K tomu ke všemu počala děsně zaznívati z Prahy Husova surina.

Za takových těžkých časův chápal se náš pastýř moravský Jan Mráz prostředku, jehož mu církev poskytovala k ukojení myslí rozbouřených, svoláváje pomocníky své ke sněmům církevním, z nichž jedině o dvou známost se nám dochovala. První z nich sešel se v *Kroměříži* 6. Února 1400 v svatvečer sv. Doroty. Biskup, předsedaje osobně, vyvíjel v učeném úvodu s hlubokou ostroží, jak velice jest zapotřebí zákonodárství lidsko-církevního, kte-

rýz musí býti spojeno se zákonem přirozeným a zjeveným, aby každý věděl, jak se zachovati⁴⁾. Vydáno tu XXII. stanov či nálezů, potřebám časovým přiměřených. Napomínají se předně ti, jimž to náleží, aby v určitých lhůtách visitací konati neopomíjeli; aby každý arcijáhen za měsíc přepis těchto stanov sobě opatřil a potom všem farářům, to žádajícím, povolil je přepsati⁵⁾;

zapovídá se, vysvěcovati na kněžství v cizé diécesi bez povolení biskupa vlastního⁶⁾;

cizí, neznámí kněží nemají ku správě duchovní připuštění býti, leč by biskup o tom známost měl⁷⁾;

na paměť se uvádějí svátky zasvěcené⁸⁾;

doličují se zvláštní spůsoby kroje, jak se tehdáž kněží nosili, a na místo nich se vypisuje, kterak se duchovní, jak na stav jejich sluší, nositi mají⁹⁾;

aby kněz šaškovi, třeba z nějaké svatby k němu poslanému, nic nedával¹⁰⁾;

aby duchovníci své syny a dcery na faře neměli, aniž jim svatby strojili či vydávali¹¹⁾;

⁴⁾ „Non obstantibus jam latis praedecessorum statutis, tamen, quia lex a Deo sufficienter vix vel raro a principio promulgatur, vixque perfectum quid in rebus humanis invenitur, nulla constitutio ad humanae naturae varietates ac ejus inopinabiles machinationes sufficit — adhuc opus esse fulcimenta addere veteribus Fassean l. c. fol. 15. Pars I. Binterim klade tuto synodu na r. 1342 zcela omylně.

⁵⁾ Statuta Capitula I. Fassean l. c. p. 16, 17.

⁶⁾ C. H. l. c. pag. 17.

⁷⁾ C. III. l. c. pag. 17.

⁸⁾ C. IV. l. c. p. 17. 18.

⁹⁾ C. V. l. c. p. 18. — „Statuimus, ut omnes clerici nostrae diocesis, de cetero clericaliter viventes, coronam et tonsuram rotundam deferant, in modum proprie; vestem quoque talarem deferant et amplam, nec nimia latitudine seu strictione notandam; manicis longis et *švarnáciis* (flužev-máši, elegant) non utantur, nec nodulis in manicis ultra medietatem inter manum et cubitum; *calceis* quoque perforatis seu incisis, quam perforationem multipliciter superstitiosa curiositas circa clericos pullulans adinvent. non induantur; cultellis fixitalibus et desuper argentatis et alio metallo circumductis non utantur; nec *cingulis* sericis nodatis et *palliis* nodulatis; item nec capps sericeas virgulatas deferant, *panceria* (sic) etiam et arcus vel *ballistae* per ipsos non deferantur; item nec *gladios* deferant, nisi in itinere constituti, quos tamen statim, cum ad hospitium venerint, deponant. . . .“

¹⁰⁾ Cap. VI. l. c. p. 19.

¹¹⁾ Cap. VII. l. c. p. 19. ne clerici filiis et filiabus suis, qui potius eorum sunt pudori, quam honori nuptias parent.

³⁾ Dr. Binterim l. c. VII. Band p. 15. Die kirchlichen Zustände.

aby každý samostatný duchovní svou vlastní farní pečet měl¹²⁾;

aby kněží nepojížděli po turnajích čili (sedáních¹³⁾;

Dále udává se, kterak by se změnění beneficií díti mělo¹⁴⁾;

výstraha se dává, aby se nedali hned přiměti ku změnění svého beneficium, když si to patron nebo úředníci jeho přejí¹⁵⁾;

obnovuje se nařízení o slavnosti SS. Cyrilla a Methodia 9. Března¹⁶⁾;

o slavnostech sv. Christina a sv. Kor-duly¹⁷⁾;

poučuje se, kterak sluší zaopatřovati nemocné; o odpustcích při pozdvihování¹⁸⁾;

o slavnosti posvěcení chrámu olomúckého¹⁹⁾. Mimo to stanoví se:

aby se interdiktem stíhala města, kde se kostely vydrancovaly a duchovní zji-mali²⁰⁾;

aby se odpadlíci (apostati) nepřijí-mali²¹⁾;

aby farář měl právo, svého školmi-stra voliti a usazovati, též i odstavovati²²⁾;

o kostelním hospodáři²³⁾;

aby Židé zvláštní šat, od křesťanů rozdílný, nosili²⁴⁾;

o zpovědi duchovních²⁵⁾.

Ze druhého sněmu, kterýž za dvě leta po tom držán byl v *Kroměříži* (11. Srpna 1402) nic nám není známo, leč to, že na něm oznámeny byly výsady, kteréž udělil kostelu sv. Petra v Brně markhrabě *Jodok* (Jošt), jenž na svém hradě *Spielberku* dne 8. Ledna 1411 bezdětek umřel.

¹²⁾ Cap. VIII. l. c. p. 19.

¹³⁾ Cap. IX. l. c. p. 19.

¹⁴⁾ Cap. X. l. c. p. 19, 20. Děkan musí vyšetřit s dvěma faráři, z jakých příčin měniti se mají beneficia. Tento nálež jest dán, aby duchovní s farami nemohli mrzký obchod provozovati.

¹⁵⁾ Cap. XI. l. c. p. 20.

¹⁷⁾ Cap. XII. l. c. p. 20.

¹⁸⁾ Cap. XIII. l. c. Cap. XIV. l. c. p. 20.

¹⁹⁾ Cap. XV. l. c. p. 20.

²⁰⁾ Cap. XVI. l. c. p. 20.

²¹⁾ Cap. XVII. l. c. p. 22.

²²⁾ Cap. XVIII. l. c. p. 22, 23.

²³⁾ Cap. XIX. l. c. p. 23.

²⁴⁾ Cap. XX. l. c. p. 23.

²⁵⁾ Cap. XXI. l. c. p. 23. Tento nálež proto jest dán, aby bylo snadno Žida poznati, neboť tenkrát Židé nenáviděli jsou křesťany, více než za našich dob. O tom zásti se dozvídáme ze sněmu Pražského c. 71. „Nutrices christianas, cum ad s. communionem ire contigerit, per triduum, antequam eos (pueros Judaeorum) lactent, lac effundere faciunt in latinas (!); str. 72: „Ne mulieres et viri Judaei et christiani commiscantur, tam damnatae commixtionis excessus per volumen erroris hujusmodi quoque simulati excusari possint etc. etc.“

Po Janu IX. za biskupa olomúckého zvolen byl *Ladislav* (Lacek) z *Kravař*, jenž úřad ten zastával od 1403—1408.

Synoda ve Viškově proti husitismu r. 1421.

Již r. 1402 byla zavzněla hrozná *Husova* surma z kaply *Betlemské*, za jejímžto děsným hlaholem vlast naše ve hloubi své se otrásla, a která *Čechii* záhubu ustrojila žalostnou. Nové slunce vycházelo nad zvůrami společné vlasti česko-moravské, leč bohužel! s krvavou září. Hus řečmi svými týraje nemravý a neřády tehdáž panující, velice působil v lidu, jenž jeho slovům rád naslouchal. I sám arcibiskup *Zbyněk* hned při nastoupení úřadu svého, vyžádal si rady jeho, horlení jeho za pravé pokládaje. Avšak počínání *Husova* nebylo pravé. Nebo *Hus*, jak dí p. *Palacký*, vytykáje veřejně vady a chyby duchovenstva, zapomínal, že i pokora jest ctností křesťanskou, a že tím podrývá vážnost celého stavu, ba i *Církvesamé*. Lid, posud takovým řečem nezvyklý, slovy jeho nebyl osvěcen, nýbrž roznicen, ano rozbouřen, obzvláště proti duchovenstvu a celé svatovládě, bez kteréž neobstojí *Církev*, jako duch bez těla zde na zemi působiti nemůže.

Zle to vypadalo tehdáž ovšem i v *Církvi* i v říši římsko-německé. Bylť zajisté zároveň 2 papežové: *Benedikt XIII.* a *Řehoř XII.* a též 2 králové římsí: *Václav* a *Ruprecht*. Nové concilium mělo sesaditi oba papeže, a zvolením nového učiniti konec dlouhému rozdvojení *Církve*, jakož i neřestem, odtud pocházejícím. Který ale král římský měl býti při tom sněmu nejvyšším ochrancem sboru? — *Václav* tedy nechtěje slyšeti domluvy, že jeho nedbalostí kacířství *Wiklefovo* v *Čechách* se zmohlo, všelijak hleděl utlačit bludy *Wiklefovy*. Podobně i arcibiskup stíhati počal *Wiklefovy* přátele, čímž však s *Husem* se rozdvajil. Na synodě r. 1408 ohlásil arcibiskup, že v celé jeho diécesi již není žádného kacíře; nicméně žádal, aby mu knihy *Wiklefovy* vydány byly ke zkoušení. Týž arcibiskup r. 1408 zapověděl *Husovi* kázati, *Hus* ale neuposlechl a kázal i potom. K tomu přišla hádka o 3 hlasy na universitě; a jaké měla následky, jest známo. Kardinálové, přidavše se na stranu *Václavovu*, sešli se na concilium v *Pise* (1409) a po ohlášeném sesazení obou papežův neustupných, zvolili nového, který se jmenoval *Alexan-*

der V., čímž dvojice papežů v trojici vzrostla.

Nyní měl král římský pravému papeži vymoci uznání a poslušnost v celém křesťanstvu. Ale jak se musel hanbiti, vída, že to ani v jeho vlastní zemi nejde, nebo v Čechách se drželi posavad Řehoře XII. Teprva když byl král biskupovi a kněžím některé statky v plen vzíti kázal: tehdy dal se nakloniti Zbynek se suffraganem svým Konradem z Vechty, biskupem Olomuckým k Alexandrovi V. Z toho byla veliká radost v Praze. Ve všech kostelích spíváno „Te Deum laudamus,“ zvoněno a večer město osvětleno, 600 ohňů radostných před domy zapáleno. — Avšak radost netrvala dlouho. Husitství sesílilo se již v Čechách, a žalob na Husa přibývalo. Tehdy papež Alexander V. uváživ zprávy arcibiskupa pražského, zapověděl kázati jinde leč ve farních a klášterních kostelích po celém arcibiskupství, Hus pohnán do Říma. Touž dobou knihy Wiclefovy spáleny jsou na dvoře arcibiskupském 6. Cervence 1409, a třetí den na to ohlašovala se klatba na Husa po celé diácesi. Následkem těch věcí město se rozdvojilo, lidé počali se potýkat. Mezi tím přibýlo též zmatkův politických, jelikož r. 1410 byli tři císařové zároveň: Václav, Sigmund a Jošt. Tak se dočkal věk ten nevidaného podívání na trojího římského papeže a krále pospolu. Hlouběji nemohla klesnouti vážnost náčelníkův křesťanstva. Nový hejtman v Moravě Lacek z Kravař s bratrem Petrem ze Strážnice rozšiřovali husitství na Moravě, tak že Morava brzo horlivostí husitskou Čechy zjevně převyšovala, ač během potomních tří let Praha i universita stala se husitskou. Po smrti arcibiskupa Zbyňka, jenž 7. Zář 1411 zemřel hořem, dostal se na stoliči Pražskou Moravan Albtík, doktor lékařství, králův osobní lékař, který se ale nehodil do časův hluboce pobouřených, a tudíž ustoupil stolec pražský Konradovi z Vechty, biskupu olomuckému. Po té stal se biskupem olomuckým Václav z Buřenic, posud kancléř krále, jemuž tak otročil, že mu v žertu říkali „králík,“ protože žil více králi, než sobě a Bohu. Avšak v té trudné době sílil Duch Páně dvořana posud slabého, a vnuklul mu, aby svolal duchovenstvo moravské na synodu — nebo Šimon z Tisnova, farář Tovačovský, ohnivě bludy husitské šířil po kraji. K slovu biskupa

svého sešli se na den sv. Jiljí (1. Zář 1412) pastýřové lidu moravského do ctihodných síní dvoru biskupského ve Viskově k poradám. Tam je přivítal biskup Václav, a oznámil jim 13 stanov, potřebám času velmi příhodných. Stanovy ty jsou následující:

I. Čelí proti bludům Husovým: že tresty církevní nemají moci; že kněz v smrtelném hříchu postavený nemá moci ani úsvátostniti chleba, ani rozhrěšiti, atd.

II. Zapovídá se, aby v kostelích na venkově při mši svaté nepřisluhovali kněží chlapi, kteří ani čísti neumějí, aniž mohou rozuměti to, co knězi odpovídati mají, aby se neodesílali ve sv. týhoden pro sv. oleje lajkové lehkovážní a špinaví, proto že na cestě nesouce je, mrzkých neřádů s nimi tropiti nežřídka sobě dovolují.

III. Ustanovuje se nová slavnost sv. Longina, i zapovídá se kněžím choditi ve svátek na hry a plesy, proto že se tam při nich sbíhají hádky, ano i vraždy¹⁾.

IV. Poroučí se, aby se v pátek odpoledne zvonívalo na památku umučení Páně.

V. Zapovídá se těm, kdož bez dostatečné příčiny nezachovávají církevního postu, vkročiti do kostela, leč po vyplněním pokání, vloženém od faráře.

VI. Zapovídá se, aby se neodkazovaly kostelu na nějaký sv. úmysl úroky lichvářské z peněz drazé vypůjčených, což se bylo stalo obyčejem v diácesi²⁾.

VII. Zakazuje se, aby na dědinách nebylo učitelů školních, kde jich nelze řádně vyživiti, poněvadž se jinak usazují toliko neumělci a nevědomci³⁾.

VIII. Horlí se proti farářům, kteří farnost svou opouštějí a důchody, z ní plynoucí, leckde v pohodlí utrácují, kdežto náměstníci (vikáři či administratoři) od nich najatí, aby plat umluvený farářům vypláceti mohli, na lid mrzkou zřístostí vydírají peníze. Vyhrožuje pak se jim

¹⁾ Ostatky sv. Longina přinesl biskup Václav z Prahy s sebou do Olomouce.

²⁾ Cap. VI. Statuimus, ut nullus Christi fidelium de talibus immundiis redditibus beneficia fundare valeat, vel dotare.

³⁾ Cap. VII., ex quibus multa mala committuntur, cum propter negligentiam puerorum, quia ibi rectores imperiti existunt, — tum propter furta, quia ibi scholares existentes magni et parvi necessitatem (stravu, výživu) interdum habere non possunt et sic plus in furtis, quam in litteris ad discunt; —

ztrátou fary, pakli se do 2 měsíců na ně nevrátí⁴⁾.

IX. Nařizuje se děkanům, pilně dohlížeti, aby duchovníci s obilím neprovo-
dili obchodu.

X. Arcijáhnové se napomínají, aby na své okresy pilně dohlíželi, a mimo učiněné útraty nic víc nežádali od kněží.

XI. Nařizuje se, aby se nepřijímali a netrpěli *almužníci* a jiní *vyběrači* almu-
žen po kraji, leč by se proukázali dří-
ve náležitými vysvědčeními.

XII. Prikazuje se, aby sobě kněží tyto stanovy během čtvrti roku přepsali, aby tudíž nikdo nemohl se vymlouvat, že jich neznal a o nich nezvěděl.

XIII. Ustanovuje se, že každoročně synoda má se slavivati po svátku sv. Mauricia v Kroměříži o 3 hodinách odpole-
dne, ku kteréž děkani a faráři dostaviti se mají⁵⁾.

Zpytujeme-li tyto zde uvedené sta-
novy synody Viškovské: musíme obdivo-
vati i moudrost i bdělost vrchního správce
církve moravské, Václava Králíka. Ovšem
tím plamenou výmluvnost Šimona Tišnov-
ského k mlčení nepřivedl, aniž moci slova
jeho mohl odolati. Zatím ale učinil, seč
byl. Že pak sněm ten položen do Ví-
škova, stalo se bez pochyby proto, že tam
v městě venkovském mysle obyvatelův
nebyly tak pobouřeny, a tudíž se nebylo
báti jakého nebezpečného výstupku proti
sněmujícím, jako v Brně, Olomouci atd.
Co se však dotýče Šimona Tišnovského, s
tím začal učené dopisování přítel jeho Ště-
pán, převor kartuziánský z Dolan a Olo-
mouce, i získal ho Církvi.

Promluva při svěcení nemocnice v Němeč- ckém Brodě,

držená od Karla Čermáka, býv. vikáře a děkana
Bělského dne 29. Srpna 1858.

Mnohé dobročinné ústavy plodí věk
náš: — tu školy — tam domy chudých, tu
spořitelny tam opatrovny, tu sirotčince tam
nemocnice, ano i trestanci nalezají lidu-
milových kázní. — Jest to chvalný úkaz
našeho pokroku, který zastínuje mnohá
minulá století, kterým naší době netoliko
slávy se dostává, nýbrž i stkvělých po-
mníkův panování J. A. Veličenstva, našeho
milostivého zeměpána.

Tu i naše město, jak svědčí tato ná-
kladně vystavená nemocnice, k již posvě-
cení shromáždění jsme, nezůstali mezi po-
sledními. Hle, prostranný a nákladný tento
dům nepovstal pouze k okrase a ke cti našeho
města, nýbrž on hlásati bude potomstvu
dobročinnost a lásku k chudině, pokud
čas a živlové ho nestráví neb zrutí; z ně-
ho plynouti bude všem, kdož se v Bohu
milém tomto díle buď štědrostí, buď čin-
ností zúčastnili.

Ochotně přijav pozvání k dnešnímu
církvnímu obřadu, oslovuji dům tento
slovy Duchem svatého, řkoucího: „*Bo-
hatí a chudí potkali se*,“ chci říci: *Bohatí*
statky více neb méně obdaření spojili se
s počestnou zdejší obcí ku vzdělání tohoto
domu, by v něm *chudí* — churaví, nemocní,
mrzáci — přístřeší měli — *bohatí* nadali a
opatřili dům tento, by v něm *chudí* teď i
budoucně ošetření nalezali. Není jináče —
„*bohatí a chudí potkali se*.“ A dejž Bůh,
by po mnohé věky *bohatí* s *chudinou* se
zde potkávaly, aby se tady láska k chu-
dině jeviti nepřestávala! by tak blaho-
dárny pomník lásky křesťanské žádou
zlobou zmařen nebyl! —

Ne bez příčiny nazval jsem tuto ne-
mocnici *pomníkem lásky křesťanské*, jsa té
jistě víry, že ústavy, založené a upevněné
v Bohu a na základech sv. náboženství, zloba
věku nelehce rozhlodá, a že tak zvaná hu-
manita, — obyčejný to význam lidumilství
našeho světa — nemajíc zbožných záměrův
a zásad, nevytvoří hrubě mnoho trvanlivého.
A proč to? tážete se. Aj, *proto*, poněvadž
prameny, z nichžto se prýští tak řečená
humanita, kalné jsou a nejisté; prameny
však, z nichž se proudí láska křesťanská
čistě jsou a stálé. A které jsou to pra-
meny obého? — Přirozený pud, soucit, a
jím vynucená slza, pýcha, ctižálost, zisť-
nost, jsou prameny novověké humanity;

⁴⁾ Cap. VIII. — „*vitam in vanitatibus et in otis
deducunt, pensionem, quam a parochianis suis
per eorum conventores et vicarios extorquent, in-
aniter consumunt; et ipsi conventores et vicarii
ab eis locati scandalose in parochiis eorum vi-
vunt, per simoniam vendentes sacramenta, et alia
quo modo possunt, exquirunt, ut pensionem ple-
banis assignent, et se voluptuose et cum crapula
vivere procurant, de grege vero modicam, vel
nullam curam habent.*“

⁵⁾ Fasseau ve svém díle: „*Collectio Synodorum*“
(které, buď mimochodem podotknuto, omyly v
tisku tak se hemží, že nemá rovně) vypočítá
a uvádí v této synodě 43 stanov. Dr. Binterim
(Tom. VII. S. 52—55), který se drží Harzheima,
má jich jenom XIII., jak tuto položeno. Ne-
srovnalost tato vznikla odtud, že Harzheim u-
vádí jedině stanovy, na synodě nové prohlášené,
jako zcela nové, mlčením pominuv stanovy, o
kterých již na předešlých synodách bylo roko-
váno. —

prameny však náboženské lásky jsou, bych jedním slovem řekl: Bůh, jenž lásku velí, Bůh, jenž v lásce si oblibuje, Bůh, jenž lásku věčně spláceti slibuje. — Nebude ovšem nikdy scházeti na lidech útrpných, pyšných, ctižádostivých, marných, zistných, kteří, ať užijí slova Syna Božího, odplaty své hledají a berou od světa; ale jest otázka, zdaž oni jsou ti praví lidumilové?

Hledáme-li odpověď v letopisech světa, snadno se přesvědčujeme, že nikoli humanita, s kterouž se druhdy ovšem setkáváme i u pohanův, nýbrž zbožná láska — láska křesťanská, nadaná zbožím vezdejší, povznesla se k záračné dobročinnosti, a chudinu pozdvihla k hodnosti a cti lidské. —

Lidstva sprostého a chudého postavení občanské nemohlo býti trudnější, jako bylo a jest dosaváde v pohanstvu. Egypťané, Římané, Řeci, tito nejvzdělanější národové starého světa, drželi chudinu v otroctví. Chudák, sprosták neměl práva vlastního jmění; on, žena, děti, vše patřilo pánovi; nemaje jistoty života, býval k nejtužším pracem upotřeben, libovolně týrán, trýzněn, prodáván, ba i vražden, jak se zachtělo pánu jeho. O jistém římském boháči se vypravuje, že dával otroky své házeti do rybníku za krmi dravým rybám, maje k tomu právo po zákonu občanském.

Takový osud měla chudina v pohanstvu starého světa; — nemá pak věru lepšího v pohanstvu dosavadním. I vizme! Ve východní Indii, z větší části pohanské patří chudý do té nejopovrženější třídy občanské tak zvané paria; on nesmí na šlechtice ani okem pohlédnouti, tím méně naň promluvíti, neb s ním se na cestě potkati. Musí-li kdy do jeho příbytku jíti, tuť proň obzvláštní vchod se vylamuje. Ale i ostatní třídy lidu se zdaleka štítí bídáka, nechťce s ním ani vodu z jedné studně žáziti. — V Číně jest pohlaví ženské v takové porobě, že manžel manželku buď vyhnati buď prodati oprávněn jest. Chudší zaprahají ženy své do pluhu, nejhrubší práce uvrhující na ně; dětmi přemožení odhazují je za pokrm dravé zvěři, a kteří jsou útrpného citu, topí je u vodách. Takovéto surovosti ani vlada ani náboženství nebrání. — Tak, MM.! držela a drží chudinu humanita pohanská, která mimo všeliké úsilí tolikerych, ve svém způsobu vzdělaných a ctnostných mužův nebyla s to, lidumilství povznesti na takový stupeň, aby byla chudáku stejné hodnosti cti práva přiřkla. To pouze náboženstvím křesťanským docíleno, sotva že byla církev první koře-

ny upiala. Žádáte-li důkazův, dovolte. Rozmíli! abych ještě déle užil vaší pozorlivosti.

Sotva počalo náboženství Pána Ježíše se vyvinovati, sotva zavznělo učení „Bůh jest otcem všech lidí“ my všicknijsme vespolek bratřia sestry, Bůh káže lásku a milosrdenství: tehdaž hned v první skromné církvi boháči prodávali své statky, a stržené peníze kladli k nohoun apoštolův, by z nich chudí rovným dílem živěni byli. Tak činila náboženská láska! Ne tak ale chtěla humanita Ananiášova a Zaffřiny, kteří sobectvím vedení, část stržených peněz za sebou k vlastnímu přilepšení zanechavše, zistnost svou lži zakrýti chtěli. — A když církev křesťanská v IV. století zvítězila nad pohanstvím, i dobyla svobody k úplnému vyvinutí svých svatých zásad: tehdy boháči o závod se snažili dobročinností k nuzným, i dojíti zalíbení Božího; tuť králové, knížata, panstvo zakládáním a nadáním dobročinných ústavův, nemocnic, řádův, bratřev, chudinu živiti a podporovati za hlavní účel života drželi; tu králové Ludvíkové, tu královny Alžběty, tu knížata Václavové, tu Janové Boží v chatrčích, v nemocnicích, na cestách jali se hledati chudé, a neštíteli se sloužiti jim. —

Mámeť pak až posaváde důkazy takovéto hrdinské lásky před sebou, a náš svět až dosaváde ovoce její obětivosti požívá; — naši řeholní řádové milosrdných bratří a sester, naše kláštery Jana Božího, naše Alžbětinky, Uršulinky, bratří pobožných škol, naše sirotčí domy atd. strní příliš do oči světa, nežli aby se přehlédnouti mohlo, co láska křesťanská zavěkův minulých vytvořila; láska, pravím, která se v církvi po vše věky stkvěla i pěstovala tak, že nebylo a není řádu klášterního, by mu péče o chudé neb nemocné přísnou povinností nebyla, že není řádu kněží, jejichžto důchody, vybývající nad obživu neprolašovala by za statek, příslušející chudým.

Bůh však po vše časy ono milosrdenství, na kterém zakládá naši spásu, v příkladech souvěkých bratří, nepřestává nám před oči stavěti. Takový příklad nalazáme na oněch hrdinských pannách, které před několika lety opustivše tiche a blahé zdě klášterní, opustivše domov vlastenecký, na pole kruté války, mezi zdivočilé vojny, do daleké země, zbrocené krví tisícův a tisícův, do Sebastopolu se odvážili, život svůj věnující na službu raněným a umírajícím. O kdožby tu pochybovati směl, že takovou odvážlivostí a srdnatostí v sla-

bém pohlaví nespodila humanita, nébrž pouze Bohem do srdce jejich vdechnutá láska křesťanská? — A prohlédnem-li se vůkol sebe, zdaž tu, ať vše jiné pomínu mlčením, nespátřujeme dobročinnou lásku křesťanskou, ozdobenou leskem císařského jména, ježto právě císařskou štedrostí tisícé tisíců ku podpore dobročinných ústavů blahoplných záměrův a jednotlivých chudákův neumdlévá, obětovati a světlem vznešeného příkladu svého vybízeti zámožné k následování, učív je, že, co přebývá ne k zbytečností, ne k marnostem, ne k pýše a rozmaru, nóbřž k obživě a pomoci chudiny má se vynakládati.

Takovéto hvězdy na vrcholu z povelení Boha živého proto svítí, poněvadž věku našemu, pojatému duchem materialním a sobeckým, téhož světa tím více potřebí jest, čím více počet chudých všestranně přibývá, čím patrněji sbíhá se bohatství do nemnohých rukou, čím strašněji zmáhá se příšera choutek komunismu, čím více boháči zapomínají, že nevládnou pouze vlastním, nébrž i chudých statkem, čím méně pamatují na příští hlas Boží: „*Vydej počet z vládařství svého, neb nebudeš více vládnouti*“ — čím méně věří slovům Syna Božího; „*Snaze jest velbloudu skrze jemné ucho projíti, nežli bohatému vjíti do království Božího*“. My se divíme, vídajíce boháče, an náhle padá do chudoby; nedivme se — Bůh mu odňal vládařství, poněvadž neuměl vládnouti, poněvadž cestou milosrdenství a almužny do života věčného jíti nedbal, postavil jej na cestu chudoby, chtěje alespoň tak spasiti jej.

Zatím ale dosti jsem pověděl a z toho ze všeho již činím následující závěrek. Poněvadž láska křesťanská každému, kdož vládne zbožím pozemským, za povinnost ukládá, k chudině štedrým býti, a tudíž po všechny věky vyvodila i vyvodí závažné skutky milosrdenství; poněvadž nepochybují, že při vzniku této nemocnice láska náboženská největší účastenství měla: lze se nadíti, že ho i budoucně míti nepřestane, a že se též tady nikdy nepřestanou bohatí potkávat s chudými.

A nyní ještě budiž mně volno, našemu milému krajskému přednostovi a c. k. místodržitelskému raddovi, vysoce urozenému svobodnému p. *Ferdin. Veithovi ze Skerbecce*, jenž za času zdejšího úřadování veškeré okolí, nýbrž i cizinu vyzval k dobročinnosti a tudíž úhelny položil kámen této nemocnice, nepřestávaje i ze vzdálí o její vznik a zřídce pečovati, — volno mně budiž, i Vám, mnohovážený p.

starosto, slovučného tohoto města, který jste dílo s obezřetnou starostí počal, vedl a šťastně dokonat — volno mi budiž, Vám vážení pánové, kteří jste se při vzdělání tohoto domu jakýmkolivěk způsobem zúčastnili, jakož i veškeré počestné obci, ježto nešetřila svých důchodův, a i k dnešní závěrce hojnou almužnou zasvětila den; volno mi budiž, pravím, Vám všem ve jmenu Církve, která každý blahoděnný ústav s radostí vítajíc, jemu v Bohu žehná, anobřž i ve jmenu všech těch lazarův, kteří zde budou lečení, vroucené díky a srdečné „*zaplat Pán Bůh*“ veřejně a slavně projeviti.

Nemyslete, pánové! že jste dílo pouze lidské vyvedli. Jsa přesvědčen, kterak Prozřetelnost Boží všecka podniknutí naše řídí a mnohostranné síly spojuje k uskutečnění svých účelův, mám za to, že Bůh Vaši vůli povzbudil, Vaši činnost doprovázal, překážky odstraňoval, nesnáze ulehčoval, Vás v setrvalosti silil a proto řku: „*Vy jste vykonali dílo Boží, Vy jste byli nástroji v rukou lásky Syna Božího k oblažení lidstva, neduhy sklíčeného, postavivše sobě pomník ctný a chvalný ne- toliko před světem, nébrž i před Bohem, pomník lásky k bližnímu a rukojemství odplaty nebes*“.

Jestli Bůh dle svého neklamného slibu ani kapky vody, podané chudému ve jmenu jeho, neráčí zůstaviti bez odplaty: tím méně útěcha i pomoc, opatření a uzdravení, tím méně tisíce slz ubohých lazarův, které zde kanotní přestanou, tím méně ošetřením a obsluhou oslazená smrt tolikerych bídných bratrů Vám, pánové, bez zásluhy a odplaty před Bohem zůstanou; a protož radujte se ne pouze příčinou zdarilého díla, ale zvláště příčinou zalíbení a odplaty Boží.

Mějme ostatně všickni v uctivosti dům tento; on budiž nám po chrámech v městě tou první svatyní, jež svým nápisem: „*Všeobecná nemocnice*“ všickny k sobě zve a svých dveří každému ochotně chce otevřít. Uváživše zajisté při nestálosti statkův pozemských jak lehce v chudobu padnouti lze, který boháč tvrditi může, že přistřeší domu tohoto hledati nebude, že mu zde neuhodí hodina poslední?

Bůh trojjediný pod svou ochranu přijmiz ale dům tento a střežiz jej dlouhé věky k blahu lidstva; Bůh milosrdenství věčného račiz mu po všechny časy otvírat milosrdná srdce, by se v něm nikdy nepřestávali bohatí potkávat s chudými. Amen.

List Moravana Kubinka k chovancům kníž. arcib. semináře v Praze.

Pochválen buď Pán Ježíš Kristus!

Mládenci bohoslovci v Praze!

Dávám Vám na jevo, že, když jsem do Budějovic na Vaše vybídnutí odcestoval, že se tam přihlásilo v semináři 45 do cyrillo-methodějského a do svatojanského 30, tedy jsem musel celých 1000 zlatých stříbra shledávat a požádat slavný výbor Dědictví, aby mně bylo dovoleno i doplatky, to jest: druhé polovice těch, kteří v minulém roce položili první, a teď kladou druhou: ty doplatky, pravím, jsem žádal, abych na ty Vaše vklady mohl položit a velebnému panu Karlíkovi, pokladníkovi dědictví mohl odvést, aby se Vám Fabiola a život sv. Cyrilla a Methodia za popl dostaly.

A z té příčiny následuje Vám přistouplým spoluoudům spravedlivá povinnost, aby jste dle možnosti se snažili, každý svůj vkladek velebnému Pánu Eduardovi Karlíkovi, kaplanu u sv. Magdaleny v Brně odeslat, aby on to mohl zase na ty příplatky odepsat. Nebo jak pravidla znějí, kdo druhou polovici do roku neodvede, že nedostane kněh, až se tato složí. Aby tedy se to mohlo stát, snažte se, kdo by všech najednou nemohl, aspoň polovici zaslat.

Za druhé žádám, aby jste se také na nejvyšší snažili, podle příkladu těch Svätých živu být, o kterých v těch knihách, které Vám Dědictví podává, se dočtete. Zvláště sv. Cyrilla a Methodia, kteřížto jsou z rodu vznešeného, opovrhli rozkošemi časnými, zvolivše sobě stránku lepší pracovat totiž o spasení duší. I Vy jste, sobě stav duchovní zvolili, snažte se tedy na nejvyšší takovými kněžními se stát, jakými máte být.

Nezapomeňte nikdy, že Vy jste sůl země a že bude-li sůl zmařena, čím tedy bude osoleno? Budete-li Vy milovníci pozemských statků a odbydete každého chudého od vašich dveří, aby Vám částka statku neubyla, kdo bude potom lid k štědrotě povzbuzovat, ne-li Vy? Budete-li v každé maličkosti netrpěliví, kdo bude lid k trpělivosti vzbuzovat, ne-li Vy? Budete-li v každé případnosti projevovali nespokojenost s malou úrodou, s malým příjmem, budete-li příliš úzkostliví o časné potřeby, kdo bude lid k pevné důvěře v Boha povzbuzovat, kdo ho od málomyslnosti odvede, ne-li vy? A kdybyste jim to tisíckrát s kazatelnou hlá-

sali, nic to neprospěje, jestli Vy sami nebudete napřed tak živi, jak to kážete jiným; nebo lid žádá, aby se mu to nejen kázalo, jak by měl kdo být štědrým, trpělivým, jak by se měl vždy v Boha důvěřit a nebýt málomyslným, lid, pravím, žádá, aby se mu to nejen kázalo, ale také ukázalo, jaký má kdo být. A proto má každý kazatel, každý duchovní pamatovat stále na to pravidlo našeho svätého náboženství: „Svět světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré, a oslavují Otce vašeho, jenž jest v nebesích!“ Na tuto povinnost tedy pamatujte stále až do konce svého života. Nechť tedy vidí na Vás každý toho nejčistotnějšího: „svět světlo vaše!“ toho nejštědřejšího: „svět světlo vaše!“ toho nejtrpělivějšího: „svět světlo vaše!“ toho, který v každé případnosti v Boha se pevně důvěruje a ani té nejmenší nedůvěrnosti aneb málomyslnosti na jevo neukazuje: „svět světlo vaše!“ Ať se každý rád modlí, rád posti. rád dává almužnu dle možnosti: „svět světlo vaše.“ Ať každý rád neumělé učí, zarmoucené těší, chybujícím dobře radí, za živé a za mrtvé Pánu Bohu se modlí. „Svět světlo vaše před lidmi,“ ukažte jim napřed, co jim kážete činit, ukažte jim, jak se to má činit, svým totiž vlastním příkladem, a oni ho, totiž příkladu Vašeho, rádi budou následovat, a po úzké cestě, po cestě příkré za Kristem Pánem, po cestě Božích příkázání, po cestě, která vede k nebi, s radostí budou kráčet k odplatě a slávě nebeské.

Za třetí prosím, aby jste těm vysvěceným jejich diplomy a knihy poslali každému tam, kam se dostal, na jeho místo, nebo pan pokladník ani já nevíme, kam který na kterou farnost ze semináře se odstěhoval. Prosím také jednoho z Vás, aby tu práci vzal na sebe, a každému několika řádky sdělil, co by se mu vidělo býti potřebného. *Kubínek, sběratel.*

Připomenutí. Uvedený tuto list byl přiložen k diplomům a knihám z Dědictví Cyrillo-Methodějského, jež v těchto dnech brněnské kněhupectví pp. Nitsche a Grossa zaslalo do zdejšího k. arc. semináře třiceti třem, od horlivého Kubínka získaným spoluoudům. Srdečným listem svým povzbuzuje náš Kubínek alumný na cestě k oltáři Páně, a za to mu vzdávají nižepsaní vřelé díky. Nebývá-li tu a tam některý duchovní tím, čím po vůli Boží a Církve sväté býti má, nebude, kdo spravedlivě soudí, vinu uvalovati snad na seminář, v němž poslední 4 roky co nekněz ztrávil, ale poptá se i po rodině, z

níž vzat jest, po lidech, s nimiž obcovával, podívá se do škol, jež ondy navštěvoval, podívá se i k jeho přátelům, soudruhům pěstounům. A naopak zásluhy o vychovávání dobrých kněží nevydobyvá si jen seminář, ale též a zvláště otec i matka, bratr i sestra, příbuzný, jakož i první i poslední učitel. A proto by se měli o vychování horlivých duchovních pastýřův zasazovati nejenom kněží, ale i nekneží modlitbou, slovem i příkladem. — Modleme se za sebe vespolek, abychom všichni spaseni byli. — Uveřejňující dle slov: „Komu čest, tomu čest,“ svrchu uvedený list, voláme upřímně k vzdálenému Kubínkovi: „Zaplať Bůh!“ — V Praze v Říjnu 1858.
Představenstvo k. arc. semináře.

Náboženství má se učití mateřskou řečí.

Po mnohá léta již, a ovšem z důležitých příčin vždy na novo povznášely se hlasy šlechtitných mužův, dovolávajících se, aby se mládež česká ve školách našich vyučovala náboženství přirozeným jazykem mateřským. Spasitelné hlasy ty pronikly posléze a došly uznání u vlády. J. Exc. p. ministr Leo hr. Thun, jenž za mladších let prohlédáje k pravému prospěchu a vzdělání lidu, sám býval řečníkem horlivým v příčině českých škol, snažil i snaží se, aby se vyhovělo nevšedním závažným potřebám těmto. Mimo jiné důkazy blahomyslného tohoto snažení jest jim též nový rozkaz J. Exc. p. ministrův, že nechce nikoli, aby, jakž zhusta bývalo, náboženství pokládalo se tolikéž i nyní za služku německé mluvnice*). — V sedmé letošní kurendě p. t. konsistoře Pražské zajisté nařízení strany německého jazyka v městských školách trivialních a hlavních, a hned na to čteme následovně:

„Vedle rozkazu dd. 9. Prosince 1854 č. 14212 má se na všech městských i hlavních školách náboženství od počátku až do konce vyučovati jazykem mateřským.

Rozkaz ten má se provésti všude, kde by se to bylo dosaváde nestalo.“

Ohlášené nařízení to jest velmi zřetelné a určité, tak že nikdo již pochybovati nesmí, jaká jest v důležité příčině té vůle J. Exc. p. ministrova. Nezbyvá leč prohlédnouti školy po městech našich, přesvědčiti se, jakové množství žákův a žaček českého jazyka nalezá se v nich, a usilovati, by se od této chvíle šetřilo svědomitě, což dvojím dekretem vys. min. (dd. 9. Pros. 1854 č. 14,212 a 11. Března 1852 č. 1858) nařízeno. Což r. 1854, co letos v měsíci Březnu bylo veleno, nemělo-li by již býti v skutek uvedeno, a sice všude, kde se to nestalo dosavád? — I nejsou-li posud nejedny hlavní školy, anobrž i trivialní, kde se mládež česká náboženství srozumitelným jazykem mateřským nevyučuje? — Vzdávajice tedy nelíčené díky vys. ministeriu za svědomité opatření toto, žádáme i nadějeme se, že se řádnými orgány v skutek uvede dotčená nutná oprava všude, kde se až po tuto dobu neblahým zvykem nedbalo na blahodějně rozkazy duchovních i světských vrchností. —

*) In Folge gepflogener Erhebungen ist das h. k. k. Unterrichts-Ministerium zur Kenntniß gelangt, daß an Stadtschulen mit Schülern böhmischer Muttersprache, insofern dieselben nicht Hauptschulen sind, der deutsche Sprachunterricht vernachlässigt, andererseits aber, daß in einigen Hauptschulen mit böhmischen Schülern der Religionsunterricht in deutscher Sprache erteilt wird.

Hiedurch fand sich laut Bekanntmachung der h. k. k. Statthalterei vom 24. März l. J. 3. 12,704 das h. k. k. Ministerium mit h. Erlasse vom 11. März l. J. 3. 22,629 zu folgenden Weisungen veranlaßt:

1. An städtischen Trivialschulen (welche aus drei Klassen bestehen und daher gemäß des §. 21. der Verordnung vom 23. März 1855 §. 72 ROB. die volle, den drei untern Klassen der vierklassigen Hauptschulen gestellte Aufgabe derart lösen sollen, daß die Schüler, welche dieselben mit gutem Fortgange zurückgelegt haben, in die IV. Hauptschulklasse übertreten können, ist in der dritten Klasse der deutsche Sprachunterricht mit Benützung des Německý slabikář und der První mluvnice německá als Lehrgegenstand zu behandeln.

2. Nach Erlaß vom 9. Dezbr. 1854 §. 14212 ist der Religionsunterricht an allen Stadt- und Hauptschulen vom Anbeginn bis zum Schluß in der Muttersprache der Schüler zu erteilen. Diese Vorschrift ist überall, wo es bisher nicht geschehen ist, in Ausführung zu bringen.

O pravém náboženství*).

Kniha sv. Augustina, přel. J. H.

(Dokončení.)

XXXVII.

Odtud pak pochází všechna bezbožnost nejen těch, kteří nyní hřeší, nýbrž i těch, kteří zatracení jsou pro hříchy své. Neboť lidé ti nejen skoumati chtějí tvorstvo proti přikázání Božímu, ale i užívati ho hledí více než přikázání a pravdy samé. A toto byl též hřích člověka prvního, jenž k zlému užil svobody své. Zatracení své ale tím také množí, že nejen milují, a slouží stvoření raději než stvořiteli, a stvoření ctí v částech jeho, klesajíce od Nejvyššího k nejnižšímu. Někteří pak na tom stupni se drží, že na místě Boha svrchovaného ctí ducha, jenž jest přední stvoření rozumné, které skrze Pravdu učinil Otec, aby pravdu samu vždycky zírало a sebe samo poznávalo, jsouc jemu nejvíce podobno. Odtud přicházejí k stvoření, jež má život rozplozující, skrze které Bůh věčný a nezměnitelný působí všechno, co se viditelně a v čase rodí. Odtud pak klesají ku vzývání zvířat ano i těl pouhých; a mezi těmi vybírají z počátku krásnější, jakéž jsou přede vším těla nebeská. Takto nejdříve tělo sluneční se naskytá a při tom někteří zůstávají. Jiní také měsíce lesk mají za hodný božské úcty; poněvadž jest nám, jak se za to má, bližší, a proto prý i útvár má nám býti přibuznější. Jiní přidávají též ostatních hvězd tělesa, ctíce takto celé nebe s hvězdami jeho. Jiní tomuto nebi nadvzdušnému čili etherickému připojují také okres vzduchový, a těmito dvěma vyšším živlům tělesným podržují duše své. A mezi těmito ti mají se za nejnábožnější, kteří přijímají zároveň veškerenstvo, to jest i svět celý se vším, co v něm jest, i život, který dýchání dává a obživuje, a který jedni věří býti tělesným a jiní netělesným; tento tedy celek zároveň mají za jediného velikého Boha, jehož částí jsou všechny věci; neboť nepoznali veškerého stvoření tvůrce a původce. Odtud teprve vrhají se na modly, od děl Božích spouštějíce se k dílům vlastním, která předce ale ještě jsou viditelná.

XXXVIII

Jest totiž jiná ještě nižší a ohavnější modloslužba, když slouží lidé smyšlenkám svým, a cokoliv myslí zbloudilou v obraznosti své si vytvořili s pýchou a nadutostí, to pod jménem náboženství zachovávají tak dlouho, až v duši povstane zdání, že naprosto ničemu se nemá vzdávati bohoslužba, a že bloudí lidé, oddávajíce se jakékoli pověře, a zavazujíce se k tak bídnému otroctví. Avšak neprávě takto smýšlejí, neboť nikdy nedovedou toho, aby sami nesloužili; zůstávají totiž nepravostí, od kterých přinuceni bývají, uznávati je za hodné úcty. Slouží totiž trojí žádostivosti, buď rozkoši aneb pýchy aneb všečnosti. To mám za jisté, že není žádný z nich, který by něčemu nebyl služebným; který by buď nesloužil tělesným rozkoším, aneb se nekochal marnou mocí světskou, aneb netřeštil, hnán všetečností po nějakém divadle. A nevědouce, milují věci časné tak, že od nich i blaženost očekávají. Těm ale věcem, kterými chce státi se blaženým, musí každý sloužiti, chtě nechtě. Neboť kamkoli ho vedou, následuje, a kdokoli by mu je mohl zkaziti, toho se bojí. Již ale tyto věci zkaziti může i jiskra ohně i každé malinké zvířátko. A konečně abych opominul nesčíslné nehody, čas sám musí zničiti všechno, co jest mijitelné. Poněvadž tedy všechno, co jest časné a mijitelné, obsahuje tento svět, oni všem světa částem slouží, ačkoliv za to mají, že ničemu nemá se pocta vzdávati proto, aby nemusil člověk sloužiti.

Ačkoliv ale bídně povalují se v těchto nejnižších věcech, tak že nepravostem svým dají si veleti, buď v rozkošnictví aneb v pýše aneb ve všetečnosti pohřížení aneb ve dvou z nich aneb ve všech: předce pokud jsou v tomto časném životě, volno jim jest se povznesti a zvítěziti, pokud jen dříve uvěří, co ještě nejsou s to pochopiti, a pokud přestanou milovati svět; *poněvadž všechno, co jest na světě, jakož praví zjevení Boží, jest žádostivost těla a žádostivost očí a ctižádost světská* (1 Jan 2, 16). Takto jsou tři ty věci poznamenány: žádostivost těla znamená pozemských rozkoší milovnický, žádostivost očí všetečné, ctižádost světská pyšné. Trojího také pokušení že se musíme hlavně vystříhati ukázáno jest na člověku, jehož na se vzala Prayda sama (Mat. IV. 4). *Rci, pravil pokušitel, kamením těmito ať chlebové jsou!* — Ale jediný onen učitel odpověděl: „*Ne samým chlebem*

*) Pro lepší seznání zásad sv. Augustinem pronesených v této i příští kapitoly, laskaví čtenáři poslední část téhož pojednání v předešlém svazku připomenouti sobě račte.

živ jest člověk, ale každým slovem Božím. Tak že musí býti potlačena, naučil nás tím, žádost rozkoší, že ani hladu se nemáme poddati. Snad ale nádhrou vlády pozemské mohl by býti podveden, jenž tělesnou rozkoší svěsti se nedal. A proto ukázáno mu všecka království světa a řečeno mu: *Všecko toto tobě dám, jestliže padna, budeš se mi klaněti.* Odpověděl mu ale: „*Pánu Bohu svému klaněti se budeš a jemu samému sloužiti budeš.*“ Takto pokorena jest hrdost. — Naposledy pak přemožena jest i všetečnosti vnada. Neboť aby se střechy chrámové spustil se dolů, za žádnou jinou příčinou ho nepřemlouval, než aby něco zkusil. Avšak ani tuto nepodleh! a proto odpověd dal takovou, z níž bychom porozuměli, že k poznání Boha není zapotřebí pokusení, kterými se viditelně chťi vyskoumati věci Božské, řka: *Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého.* Pročž kdokoli uvnitř živ jest slovem Božím, na této poušti nehledá rozkoší. Kdo jedinému poddán jest Bohu, nehledá chloubu své na vrchu, to jest v hrdosti pozemské. Kdo u věčném zírání přilnul k pravdě neměnitelné, se střechy tohoto těla svého, to jest: skrze oči tělesné se nespustí dolů, aby zkusil věci časné a ničemné.

XXXIX.

Co tedy zbývá, odkud by duše nemohla rozpomenouti se na prvotní svou krásu, kterou opustila, jestli to může i z nepravosti svých? Neboť tak se rozkládá moudrost Boží mohutně od konce ku konci. Takto v moudrosti své svrchovaný tvůrce spojil díla svá, k jednomu cíli krásně zřízená. Takto svrchovaná dobrotivost od nejvyššího tvora k nejnižšímu žádné krásy, kteráž od ní jediné povstati může, nenávidí, aby nikdo od pravdy samé nebyl odtržen, který by se sám neoddal zdánlivé pravdy podobě. Viz, co v tělesné rozkoši tě drží, a poznáš, že nic jiného než shodnost; neboť jako odporem věci bolest se ti působí, tak shodnosti zjednávají rozkoš. Skoumej tudíž, co jest svrchovaná shodnost: nevycházej ven mimo sebe, ale vrať se do sebe: ve vnitřním člověku přebývá pravda, a jestli nejdeš přirozenost svou změnitelnou, vystup i nad sebe samého. Ale kdy nad sebe vystupuješ, pamatuj, že to duše, rozumně myslíc, nad tebe vystupuje. Tam tedy spěj, odkud se rozsvěcuje i rozumu světlo. Kam ale dojde každý, kdo právě rozumem rozvažuje, než ku pravdě? Jestliže ale k sobě samé prav-

da zajisté nepřichází rozumným přemýšlením, nýbrž po čem se myslitelé rozumem pachtí, ona jest: v ní tedy viz shodu, nad kterou vznešenější býti nemůže žádná shodnost, a sám hled ve shodu se uvést s ní. Jestliže ale pravda sama sebe nehledá, ty ale hledáním k ní jsi přišel ne prostorem míst, nýbrž mohutností duše: pak vyznej, ty že nejsi, co jest ona, aby vnitřní člověk s bydlitelem svým shodoval se ne v žádosti nejnižší tělesné, nýbrž ve vůli nejvyšší duchovní.

Aneb jestli nechápeš, co pravím, a pochybuješ o pravdivosti toho, viz alespoň, jsi-li tím jist, že o těch věcech pochybuješ; a jsi-li jist svým pochybováním, taž se dále, odkud jsi tím jist? A tu se ti co příčina zajisté nenaskytne světlo tohoto slunce světlo, nýbrž pravé, osvěcující každého člověka, přicházejícího na tento svět. A tohoto světla očima tělesnými nelze jest viděti, ani těma, kterými se vymýšlejí bludné smýšlenky, skrze zrak tělesný duši vtiskané, nýbrž těma očima (rozumem), kterými praví se oněm smýšlénkám: „Vy nejste, co já hledám; ani to nejste, podle čeho vás řadím, a co se mi ve vás naskytá ošklivého, tupím, a co krásného chválím, poněvadž krásnější jest to podle čeho haním a chválím; pročž toto samé více chválím, a nejen nad vás stavím ale nad všechny ty věci tělesné, z kterých jsem sebral vás.“ A potom pravidlo samé, jež vidíš, pojmi tímto způsobem: „Každý, kdož pochybuje, poznává, pravého něco poznává, a touto věcí poznanou jest jist; pravou tedy věcí jest jist. Každý ale kdo pochybuje, jeli pravda, v sobě samém má pravou věc, o níž nepochybuje, ale nic pravého pravým býti nemůže než pravdou. Nemůže tudíž ten pochybovati o pravdě, kdo může o čemkoli míti pochybnost.“ — Kde ale toto lze jest viděti, tam jest světlo bez střídý, míst a časův i beze vši stříd takových smýšlenky. Zdaž ale jest možno, aby v některém ohledu, porušení vzalo pravidlo ono, a byť každý, kdo rozumem toho došel, mezi tím sestárnul aneb smrtí tělesnou zašel? Neboť rozum je nečiní, nýbrž vynalezá. Proto prve než byly nalezeny, v sobě samy byly, a když se vynalezly, obnovují nás.

XL.

Takto vnitřní člověk znovu se rodí a zevnitřní ubývá den ode dne. Ale vnitřní ohlíží se na zevnitřního, a porovnává je ho s sebou, poznává, že jest ohavný, ačkoliv

předce ve svém způsobu krásný, ze shodnosti těl se těšící a zničující to, co k dobru svému obrací, totiž krmě tělesné, které zkažené, to jest: ztrativše útvar svůj, v ústrojí přecházejí těla údův a občerstvují umdlené, jiný útvar dle shodnosti na se borouce; a životným vývinem se jaksi rozdílují, tak že jedna část, k tomu vhodná, z nich běře se k ústrojí tohoto viditelného těla, druhá ale nevhodná část se vyměšuje jinými východy. A této druhé jeden díl nejhrubší navrací se zemi, aby jiný na se vzal útvar; jiný díl po celém těle se vypařuje, jiný celého těla skryté úkony na se bere a odlučuje se v semeno, a buďto spojením dvou těl aneb nějakou toho představou zbuzené po průchodech plodných od temene dolů se vylévá, v rozkoši nejsprostší; a v lůně matky, dle jisté časův míry se urovnává v rozměru prostorném, aby na svém místě se usadil každý úd, a když souměrnosti způsob zachová a světlo barev přijme, rodí se tělo, ježto krásným nazývají, a ohnivě milují jeho milovníci; předce ale na něm líbí se ne tak hmota, jež se pohybuje, jako život, který pohybuje. Neboť jestli nás miluje, lneme k němu prudčeji; jestli ale nenávidí, zlobíme se a sněsti ho nemůžeme, i kdyby chtělo nám podati útvar svůj k užívání. A toto všecko jest říše rozkoši a nejnižší krása, poněvadž podlehá zkáze; a toto kdyby nebylo, za nejvyšší krásu by se mělo. Jest ale Boží prozřetelnost, která dokazuje, že krása ta sice není v sobě zlá; — neboť obsahuje ještě stopy prvotních rozměrů, v nichž se jeví moudrost Boží bez míry. Že ale předce jest nejnižší; tím totiž, že přiměšuje k rozkoši té bolesti a nemoci a údův sklíčení a temnosti barev a myslí nenávisť a rozepře, abychom z tohoto si vzali napomenutí, že něco nezměnitelného máme hledati. A toto působí prozřetelnost Boží skrze služby těch, kterým potěšení to činí, takto škoditi, a které zhoupci a anděly zlosti nazývá Písmo svaté, ačkoli sami nevědí, jaké se skrze ně působí dobré. Těmto podobní jsou lidé, kteří se těší z bíd jiných, a smích a žert si činí a na odiv staví převrácenost a bludy jiných. A dobří ze všeho toho si takto berou výstrahu, a v nich se cvičí a vítězí a panují. Zlí ale se klamou i trápí se i podlehají, a jsou zatraceni a slouží, ne jedinému všech věcí svrchovanému Pánu, nýbrž sluhám posledním, těm totiž andělům, kteří na strastech a bídách zatracenců se pasou, a podle své zlovůle muky snášejí

při vyproštění dobrých. Takto srovnání jsou všickni podle povinností a účelů svých ku kráse veškerenstva, tak že i to, čeho v části se hrozíme, velmi se líbí pozorované v celku. Neboť zajisté stavbu posuzujeme, nesmíme pozorovati jeden pouze roh; ani při člověku krásném samotné vlasy, ani na tom, kdo dobře přednáší pouze pohybování prstův, ani v oběhu lůny toliko některého trojdní úkazy. Neboť i ty věci, které proto jsou nejnižší, že ač v celku dokonalé, v částech předce jsou nedokonalé, ať si již v pokoji aneb v pohybování se mají za krásné, celé musíme pozorovati, chceme-li o nich právě souditi. Každý zajisté náš pravý úsudek, ať si již o celku aneb o částech, jest krásný, neboť se nese nad veškerým světem, a na žádné jeho části nikdy nelpíme, pokud právě soudíme. Jenom blud náš, na některé světa částici lpí, jest sám sebou ohavný. Ale jako i černá barva na obraze vypadá pěkně: tak celý onen boj na světě ozdobně řídí nezměnitelná prozřetelnost Boží, jinak udílejc přemoženým, jinak bojujícím, jinak vítězům, jinak divákům, jinak pokojným, a jedině o Bohu rozjímajícím; kdežto ve všech těchto nic není zlého než hřích a pokuta hříchu, to jest: dobrovolné odpadnutí od svrchované bytosti a dobrovolné k nejnižším bytostem úpadek. Což se jiným způsobem může říci, vyproštěnost od spravedlnosti a otroctví pod hříchem. —

XLI.

Zkázu ale bere člověk zevnitřní buď pokrokem člověka vnitřního aneb svým odpadnutím. Pokrokem vnitřního ale tak bere porušení, že celý se převrací v lepšího, a posledního dne na hlas trouby úplně se obnoví, aby ani nekalil, ani sám více nevzal zkázy. Odpadnutím pak svým se vrhá v krásy ještě porušitelnější, totiž v řady pokut. A nedivme se, že je nazýváme ještě krásami; neboť nic není sporádaného, co by nebylo krásné; jakož praví apoštol: *Všecek pořádek jest od Boha* (Řím. XIII, 1). Vyznati ale musíme, že bédující člověk lepší jest, než veselící se červík, a předce červíkovu chválu hojnou mohu pronésti beze vši lži, když patřím na jeho barvy skvělost, na hebký těla útvar, na to jak v souměrnosti jsou přední části, s prostředními a prostřední se zadními a jak podle nízké přirozenosti své žádost po jednotě chovajíc, nic není s jedné strany utvořeno, čemu by s druhé strany

neodpovídalo něco ve stejném rozměru. Co ale již o samé síle životné říci mám, oživující maličkou hmotu těla jeho, jak hojně je pohybuje, jak se shání po tom, co mu na odpor; a jak na jeden smysl zachování sebe všechno vztahující, mnohem zřejměji než tělo se nese po jednotě, ježto jest základ všech bytostí; mluvím pak o jakémkoli červíku živém. Popele a hnoje chválu říkali mnozí pravdivou i hojnou velmi. Co tedy divu, jestli o duši lidské, která, kdekoli jest i jakákoliv jest, všeho těla jest lepší, pravím, že krásně jest sporádána, a že i z pokuty její povstávají jiné krásy, poněvadž jsouc bídna, není tam, kde jest místo slušné pro blažené, nýbrž tam jest, kde býti musí bídni.

Ostatně nedejme se klamati nikomu. Cokoli právem se haní, u porovnání s lepším se zavrhuje*). Neboť každá přirozenost, třeba nejnižší a poslední, u porovnání s ničím právem se chválí. Tehdy ale nikomu není dobře, kdy mu může býti lépe. Proto jestli nám býti může dobře s pravdou: špatně nám jest při nějakém jen stínu pravdy; mnohem tedy hůře při nejposlednějším pravdy stínu, kdy se totiž oddáváme tělesným rozkošem. Přemozme tedy této žádostivosti lichocení aneb nucení; podrobmež si tuto ženu, jsme-li muži. My-li ji budem řídit, i ona lepší bude, a již ne žádostivosti ale střídmostí slouti bude. Neboť kdy ona řídí, my ale následujem: ona žádostivostí a naruživostí se nazývá, my pak nerozumnými a zpozdilými. Následujme Krista, jenž jest hlavou naší, aby i nás následovalo to, čím hlavou jsme. A toto i ženám poručiti se může po zákonu ne manželském, nýbrž bratrském, po kterémžto zákonu v Kristu nejsme ani muži ani ženy. Majíť pak i ženy cosi mužského, čímž ženské přemáhají rozkoše, čímž Kristu slouží, a panují nad žádostivostí; jakož jest to již zjevno a patrné na mnohých vdovách i pannách i na mnohých provdaných, které ale práva manželská bratrsky zachovávají v životě lidu křesťanského. Jestli ale od té části, nad kterou abychom panovali, Bůh velí, a kterou abychom do své moci opět přivedli i napomíná i milostí svou pomáhá; jestli tedy od této části pro nedbalost a bezbožnost ve služebnost uveden jest muž, to

jest mysl a rozum: stane se člověk ohydlným a bídým, a v tomto životě tam bude určen a po tomto životě tam bude umístěn, kam ho určí a kde ho umístiti za dobré uzná svrchovaný všech věcí vládce — Hospodin. Nijakou tedy ohavností není dovoleno poskvřniti veškeré stvoření.

XLII.

Kráčejme tedy, pokud den máme, to jest, pokud můžeme užívatí rozumu, abychom k Bohu obrácení, zasloužili si osvětlení od slova Jeho, jež jest světlo pravé, aby temnosti nás nezachvátily. Neboť den jest přítomností toho světla, jež osvětluje každého, člověka, přicházejícího na tento svět. Člověka učinil, jenž má mohutnost rozumu; a kde padl, tam se musí opřít, aby vstal. Jestli tedy rozkoš tělesnou miluje, ji samu nejprve at pilně pozoruje, a jestli v ní nalezne stopy nějaké souměrnosti, skoumáti musí, kdeby je nalezl bez rozprostření. Neboť v tom jest větší jednota, co jsoucnost má. Jestli tedy souměrnost taková jest v síle životné, která působí v semenech: více jest jí se diviti, než při tělech. Neboť kdyby souměrnost semen tak jako semena byla v rozprostření: z pule zrna fíkového by musila vyrůstí pule stromu, ani z necelých semen živočichů nemohli by roditi se živočichové celí a úplní, ani jedině a malinké semínko by nemělo síly svého druhu nespočetné. Neboť z jediného prvního semene po věky mohou se rozmnožovati sady sadův, neb lesy lesův, neb stáda stád, neb národy národův, takže není ani jeden list, ani jediný vlas v celém nepočteném potomstvu, jehož příčina by nebyla ležela v onom prvním jediném semeni. Dále pak to slušno rozvážiti, jaké při zpěvu slavíka pohnutý vzduch přenáší lahodné a něžné zvukův krásy, které by ale ptáček onen tak svobodně, kdy se mu líbí, nemohl způsobiti, kdyby je neměl silou životnou netělesně vstúpené. Toto se může pozorovati i při ostatních živočiších, kteří rozumu sice nemají, smysly ale jsou nadáni. Neboť z těchto není ani jeden, kterýby buď ve zvuku hlasu aneb v ostatním údův pohybování a činění, neměl něco souměrného a ve svém druhu způsobného, ježto ne z nějaké vědomosti pochází, nýbrž z vnitřních přírody zákonův, kteréž ustanoveny jsou oním nezměnitelným vši souměrností zákonem.

*) „Co tu řečeno jest, jen o podstatách a bytostech platí; neboť jen o těchto jest nyní řeč; nikoliv ale o skutech dobrých aneb o hříších.“
(Retract.)

XLIII.

Navratme se k lidem, a opomíňme to, co se stromy a zvířaty máme společného. Jedním totiž způsobem všechny vlašťovice hnízda staví, a jedenkaždý ptákův druh jedním nějakým svým způsobem. Co jest ale v nás, čím soud pronášíme o nich o všech, dle jakých vzorů se řídí, a pokud jich dosahují, a jak i my ve stavbách a jiných tělesných dílech, jako těchto vzorů páni nescíslně mnoho konáme? Co jest v nás, co uvnitř poznává, že i tyto viditelné těl hmoty jsou poměrně veliké neb malé, a že každé sebe menší tělo má polovice a pokud polovice, tudíž i části nescíslné; a proto každé celé zrnko že se takové své částici, jakou v tomto světě poměrně zaujímá tělo naše, zdá býti tak veliké, jako svět tento nám; a že tento celý svět za příčinou útvarů svých jest krásný, ne velikosti svou; velikým ale že se zdá ne pro rozsáhlost svou, nýbrž pro obmezenost naši a zvířat, jichž jest plný, kterážto zase majíce rozličnost bez konce, ne sama v sobě jsou tak malá, nýbrž u porovnání s jinými a nejvíce s celým veškerenstvem.

A to samé platí též ohledem doby časův, poněvadž jako všeho místa, tak i každá časův délka má své polovice; neboť třebaš trvání měla sebe kratší, předce začíná, trvá i přestává. Pročež musí míti prostředek, jenž se tam dělí, kde přechází ku konci. Takto krátké slabiky trvání u porovnání s delší jest krátké, a den zimní u porovnání kratší jest než letní. — Takto krátká jest doba dne poměrem ku měsíci, a měsíce k roku, a roku k pěti-letí, a pětiletí k století, a století v poměru k celému času, kdežto ono souměrné střídání a jakási postupování prostorů, buď místních, buď časových, za krásné se považuje ne pro rozprostření neb trvání své, nýbrž pro přiměřenou spořádanost. Řádu ale tohoto způsob zůstává v pravdě ustavičné, kterýž není hmotou rozsáhlý, ani rozložením pohnutelný, nýbrž silou svou nade všechny časy nezměnitelný, bez něhož nijaké hmoty velikost se nemůže v jedno uvést, a nic co v čase povstalo, nemůže se udržeti bez bludů, a nic býti, ani tělo tělem, ani pohnutí pohnutím. Toto jest jednota počátečná, ani v konečnosti ani v nekonečnosti změnitelná. Neboť nemá něco jiného zde a jiné onde, aneb jiné nyní a jiné potom; poněvadž svrchovaná jednota jest Otec pravdy, Otec své moudrosti, kteráž nejsouc mu v ničem ne-

podobna, podobenstvím jeho se nazývá a obrazem, poněvadž od něho jest. A proto právem Syn se praví býti od něho, ostatní skrze něho. Neboť napřed byl co vzor všech věcí a svrchované napřed je jednotu od níž jest, aby skrze něho učiněny byly všechny věci, které potud jsou, pokud jsou jednotě podobny.

XLIV.

Z věcí stvořených některé ale tak jsou skrze Syna, že jsou i k němu učiněny, jako všechno stvoření duchové a rozumné, mezi kterýmž i člověk právě nazývá se stvořen k obrazu a podobenství Božímu; neboť by nemohl jinak v mysli zírati pravdu nezměnitelnou. Jiné ale tak jsou skrze něho, že k němu nejsou stvořeny. — A proto jestli duše rozumná slouží stvořiteli svému, od něhož, skrze něhož a k němuž jest učiněna, pak všechny ostatní věci slouží jí: i život nižší, jenž jí jest blízký a kterým velí tělu, i tělo samé, poslední přirozenost a bytost, kterémuž každým způsobem velí podle vůle své, žádné z něho necítíc obtíže; poněvadž již ne z něho a skrze něho bude hledati blaženost svou, nýbrž sama ze sebe jí dosáhne z Boha. Obnovené tedy a posvěcené tělo sloužiti bude, nepodlehajíc zkáze a neobtěžené těžkostmi; *neboť při vzkříšení ani se nebudou ženiti, ani vdávati, ale budou jako andělé Boží v nebi* (Mat. XXII, 30.); *pokrm ale břichu náleží a břicho pokrmům, Bůh pak i ono i tyto zkazí*, (1. Kor. VI, 13.), poněvadž království Boží není jídlo a pití, nýbrž spravedlnost, mír a radost.

XLV.

Proto v samé tělesné rozkoši nalezáme něco, co nás povzbuzuje, abychom jí opovrhli; ne proto, žeby zlá byla přirozenost těla, nýbrž že k hanbě své v posledního dobra milování povaluje se ten, jemuž dáno jest, milovati první a jich užívat. Jestli koňmi vlečen jest vozka za pokutu své neopatrnosti, cokoliv v rukou měl, na to vinu toho klade; ale at volá o pomoc, at poručí, pánem jsa věcí, aby zastaveni byli koně, kteří z jeho spadnutí takové učinili divadlo, a jestli se mu nepomůže, o život jej připraví; a budiž pozdvižen a na vůz posazen, a dejtež se mu do ruky opratě, a řiď opatrněji ukrocená a ukojená hovada: pak pozná, jak dobře zřízen jest vůz a jak dobře zřízeno celé spřežení, které ale, poněvadž on padl, i

jemu uškodilo i přiměřené mírnosti běh ztratilo; neboť i tomuto tělu nestálost způsobila ducha zle žijícího žádostivost v ráji, kteráž okusila zapovězený pokrm, proti příkázání lékařovu, v němžto obsažena jest věčná spása. Jestli tedy i v této viditelného těla nestálosti, v němžto blažený život nemůže býti, nalezáme povbuzení k blaženému životu pro útvarnost, jdoucí od dobra nejvyššího až k nejnižšímu: tím více se nalezne při hledání hodnot a vyznamenání a při vši pýše a marné slávě tohoto světa. Neboť co jiného hledá tu člověk, než možná-li, aby sám stal se tím, jemužby podrobeny byly veškeré věci, převráceným totiž všemohoucím Boha následováním; kteréhož kdyby následoval, poddán jsa jemu, to jest: živ jsa podle jeho příkázání, skrze něho měl by podrobené sobě všechny věci, a neklesl by do takové zpozditosti, aby hováda se bál, on, jenž nad lidmi chce panovati. Má tedy i pýcha jakousi žádost po jednotě a všemohoucnosti, ale ve vládě věci časných, které pomíjejí jako stín. Nepřemoženými chceme býti a právem; toto má totiž přirozenost ducha lidského po Bohu, od něhož stvořena jest k obrazu jeho; ale příkázání jeho se musejí zachovávat, a kdybychom je zachovávali, nikdo by nás nepřemohl. Nyní ale pokud pýcha, jejímžto slovům jsme k hanbě své přisvědčili, pokoruje se již bolestmi při narození, i na této zemi trpíme a sobě k necti přemožení býváme ode všech těch věcí, které jsou s to, nás přivést v pohnutí a zmatek. Tak od lidí nechceme býti přemoženi, hněv ale přemoci nedovedeme; a co nazvati se může této ohavnosti ohybnějším? Vyznáváme, že každý člověk to jest, co my, a že třeba byl v nepravostech, sám předce není nepravostí. Oč jest tedy čestnější, od člověka býti přemoženu, než od nepravosti? Nikdo nepochybuje, závist že jest veliká nepravost; předce ale nutně jest jí trápen a přemožen člověk, který žádá si býti ve věcech časných nepřemoženým. Lépe jest tedy, aby člověk nás přemohl, než závist aneb jakákoli jiná nepravost.

XLVI.

Avšak ani od člověka přemožen býti nemůže ten, kdo nepravosti své přemohl. Neboť jen tehdy bývá přemožen, kdy mu protivník odejme to, co miluje. Kdo tedy jen to miluje, co mu milujícímu nemůže býti odejmuto, ten zajisté jest nepřemo-

žený, a žádnou se netrápí závistí. Neboť čím více lidí přichází k poznání a milování toho, což on miluje, tím hojněji se s nimi raduje. Miluje totiž Boha z celého srdce, a ze vši duše a ze vši mysli své, a bližního jako sebe samého. Nezávidí tedy, aby někdo stal se jako on, nýbrž i pokud může, k tomu napomáhá. Nemůže pak ztratiti bližního svého, jehož miluje jako sebe samého, poněvadž ani na sobě samém nemiluje to, co se vidí očima aneb některým jiným těla smyslem. U sebe samého tedy má, jehož miluje jako sebe samého. To jest ale milování pravidlo, že co dobrého sobě přeje, i bližnímu přeje, a které zlé sobě nepřeje, ani bližnímu nepřeje; a tuto vůli ke všem lidem zachovává. Neboť nikomu nemá se činiti zlé; a láska k bližnímu zlého nečiní. Milujme tedy, jakož jest přikázáno, i nepřátely své, chceme-li v pravdě býti nepřemoženými. Neboť sám ze sebe ani jediný z lidí není nepřemožený, nýbrž skrze onen nezměnitelný zákon, kterému kdo slouží, ti samotní jsou svobodní, poněvadž co miluje, nemůže jim býti odejmuto. A tato jediná věc činí lidi nepřemoženými a dokonalými; neboť miluje-li člověk některého člověka, ale ne jako sebe samého, nýbrž u př. jako hováda, aneb lázně, aneb pestrobarevného ptáka neb pějícího, to jest tak, aby z něho měl nějaký časný zisk aneb rozkoš: pak sloužití musí ne člověku, nýbrž, což jest šerednější, nepravosti ohydné a ztratitelné, kterouž nemiluje člověka tak, jak milovati se má člověk. A tato-li nepravost mu bude panovati, klesne až k nejsprostšímu životu, čili spíše k smrti. Ale ani tak se milovati nemá bližní, jako se milují krevní bratři, aneb synové, neb manželé, neb jacíkoli přátelé, neb příbuzní, neb spoluměšťané; neboť i toto milování časné jest. Neměli bychom zajisté žádného příbuzenství, které rozením se děje a umíráním, kdyby naše přirozenost v zákonech a obraze Božím zůstávajíc, v nynější pokazenost nebyla klesla*). Pročež

*) K slovům: „Ale ani tak se milovati nemá klesla“ sám sv. Augustín učinil toto poznamenání (Retract. I, 13): „Smysl těchto slov naprosto zavrhuji, jakož jsem již jinde učinil; neboť k tomu vede, aby se věřilo, že by první manželé v ráji nebyli plodili potomky, kdyby byly nehrěšili, jako by nutně se musilo roditi smrtelné, co zplazeno jest spojením muže a ženy. Neboť jsem tehdy ještě nepoznával možnost toho, aby roditi

k prvotní dokonale přirozenosti nás volající, sama pravda velí, abychom přemáhali každou náklonnost tělesnou, učíc nás, že nikdo není schopen pro království nebeské, který miluje toto krevné příbuzenství. Nesmí pak se to někomu zdáti nelidské. Neboť více nelidské jest, v člověku nemilovati to, co jest člověk, nýbrž milovati v něm něco chatrnějšího; to jest: nemilovati v něm to, co k Bohu se nese, ale milovati to, co k němu se nese. Co tedy divu, že do království nepřijde, kdo nemiluje záležitost obecnou, nýbrž jen svou domácí? Může ale obojí, řekne někdo. Může jen jedno, praví Hospodin, neboť dí pravda: „*Nikdo nemůže dvěma pánům sloužiti*“ (Mat. VI, 24). Nikdo zajisté nemůže dokonale milovati to, kam nás volá pravda, jenžby nechtěl nenáviděti toho, co nás odtud odvrací. Volá nás k dokonale přirozenosti lidské, jakouž učinil Bůh před hříchem naším; odvrací nás odtud milování toho, co jsme hříchem zasloužili. Pročež nenáviděti musíme, čeho si sprostěnu býti žádáme. Mějme tedy v nenávisti časné příbuzenství, pokud věčnou láskou hoříme. Milujž člověk bližního svého jako sebe samého. Sobě samému ale zajisté nikdo není otcem, ani synem, ani příbuzným, nýbrž jenom člověkem. Kdo tedy někoho miluje, jako sebe samého, to na něm musí milovati, čím jest sám sobě. Těla ale nejsou, co my jsme. Nesmí se tedy na člověku milovati neb žádati tělo, neboť i v tomto pádu platí prikázání: „*Nepožádáš statku bližního svého*.“ Proto kdokoli na bližním svém miluje něco jiného, než čím jest sám sobě, nemiluje ho tak, jako sebe samého. I přirozenost lidskou musíme milovati tedy bez poměrů tělesných, ať si již jest dokonalá, aneb teprv se zdokonalující. Všickni ale jednomu Bohu Otci poddaní jsou příbuzní, kteří ho milují a činí vůli jeho. A na vzájem sobě jsou i otcí, když péči mají jeden o druhého, i syny kdy poslouchá jeden druhého, i bratry proto hlavně, že jeden Otec ustanovením svým volá k jednomu dědictví.

XLVII.

Proč tedy onen jest nepřemoženým skrze milování člověka, jestli na něm nemiluje nic než člověka, to jest stvoření Boží, k obrazu Božímu učiněné, a proč nemůže se mu nedostávati přirozenosti dokonale, kterou miluje, jestli sám jest dokonalý? Jako totiž, ku příkladu, jestli někdo miluje dobře zpívajícího, ne tohoto aneb onoho, nýbrž toliko dobře zpívajícího, ať si jest kdokoliv, jestli tento sám jest zpěvák dokonalý, všechny máti chce dokonalé, tak ale že se mu vždycky dostává toho, co miluje, poněvadž sám dobře zpívá. Nebo kdo závidí dobře zpívajícímu, nemiluje dobrý zpěv, nýbrž buď chválu aneb něco jiného, čeho dobrým zpíváním chce dosáhnouti, a co mu býti může zmenšeno neb zkaženo, jestli též jiný dobře zpívá. Kdo tedy závidí dobře zpívajícímu, nemiluje dobře zpívajícího; ale opět kdo toho má potřebu, nezpívá dobře. — Toto říci se může mnohem právěji o tom, kdo jest dobře živ, poněvadž nikomu nemůže záviděti; neboť kam přijíti chtějí ti, kdo dobře jsou živi, tam dosti jest pro všechny, a nikomu se neumenší, když jich více obdrží. Dále může býti čas, kdy dobrý zpěvák nemůže zpívati, ale potřebuje hlasu druhého, kterýmž se mu podává co miluje, tak když někde jest u hostiny, kdež se nesluší, aby sám zpíval, ale sluší poslouchati zpívajícího. Dobře živu býti sluší ale vždycky. A proto kdož toto miluje a činí, nejen nezávidí těm, kdo ho následují, nýbrž ochotně a vlídně se jim k tomu podává, pokud může; předce ale jich nepotřebuje. Neboť co na nich miluje, v sobě má celé a dokonalé. Tak když miluje bližního jako sebe samého, nezávidí mu, poněvadž nezávidí sobě samému; učiní mu co může, poněvadž i sobě samému učiní; ale nepotřebuje ho, poněvadž ani sebe samého nepotřebuje. Jedině Boha potřebuje, k němužto přilnuv, jest blažený. Boha pak nikdo mu neodejme.

Ten ale člověk jest opravdově a nezvratně nepřemoženým, který s Bohem jest sjednocen, ne aby od něho si zasloužil něco dobrého mimo Boha, nýbrž komu nic jiného není dobré, než samo to, sjednocenu býti s Bohem. Takový člověk, pokud jest v tomto životě, užívá přátel, aby dokázal svou vděčnost, užívá nepřátele ku cvičení trpělivosti své, užívá potřebných, aby svou dobročinnost, užívá

se mohli z nesmrtelných nesmrtelní, kdyby oním velkým hříchem se nebyla zhoršila přirozenost lidská. Avšak tím, že by v rodičích i synech byla zůstávala plodnost a blaženost, až k jistému množství svatých od Boha předurčených, byli by rodili lidé ne po smrti rodičů nastupující, nýbrž s živými zůstávající. Stávalo by tudíž onoho příbuzenství i tehdy, kdyby nikdo byl nehrěšil a nikdo neumřel.“

všech lidí, aby svou lásku ke všem dokázal. Ačkoliv nemiluje věcí časných, i věci časných nejlépe užívá; a podle každého potřeby lidem pomáhá, jestli nemůže všem jednoduše. Mluví-li s jedním z přátel svých důvěrněji než s druhým, proto ho více nemiluje, nýbrž větší má k němu důvěru a otevřenější u něho nalezá srdce. Časným pak věcem oddaně tím lépe přijímá, čím méně sám času oddán jest. Nemoha ale všem, které stejně miluje, pomoci býti, bylby nespravedliv, kdyby nejbližším svým nechtěl přispěti. Ducha ale blízkost mocnější jest než míst a časův, kterými vázání jsme k sobě co do těla; svazek ale lásky nejmocnější jest. On bolest netrpí při smrti některého, poněvadž kdo miluje Boha ze vši duše své, dobře ví, že ani jemu nic neumírá, co Bohu neumírá. Bůh ale jest pánem živých i mrtvých. On není cizí bídou bídným, poněvadž není také cizí spravedlností spravedlivým. A jako nikdo mu neodejme spravedlnost a nikdo Boha, tak nikdo ho nezbaví blaženosti. A jestli snad někdy uvnitř jest pohnut cizím nebezpečím neb poblouzením neb utrpením: pohnutí to způsobí onomu pomoc neb polepšení neb potěšení, nikdy ale jemu samému ztrátu pokoje. Ve všech ale trapných pracích mysl povznáš jistým očekáváním budoucího odpočinutí. Neboť co jemu škoditi může, jenž i nepřítele užívá k svému dobrému? On nebojí se žádného nepřátelství, silen pomocí a ochranou toho, z jehož příkázání a milosti miluje nepřátely. Tento muž se ve strastech nejen nezarmoutí, nýbrž se i raduje, dobře věda, že soužení trpělivost působí, trpělivost pak zkušnění, zkušnění pak naděje, naděje ale nezahanbuje; neboť láska Boží rozlita jest ve srdcích našich skrze Ducha svatého, kterýž dán jest nám (Řím. V, 3). Kdo mu tedy uškodí? Kdo jej přemůže? Člověk, který v štěstí postaven, pokrok činí v ctnosti, v neštěstí poznává, jak pokročil. Pokud pozemských věcí má hojnost, nespolehá na ně; kdy jich jest zbaven, poznává zdaž ho poutaly. Obyčejně totiž, pokud je máme, myslíme, že jich nemilujeme; ale kdy počnou se ztráceti, poznáváme sami sebe. To jsme měli totiž bez lásky, co ztrácíme bez bolesti. Zdá se tedy jenom vítěziti, kdežto jest přemožen, ten kdo přemáháním dosáhnul toho, co ztrácí s bolestí; a vítězí, ač zdá se podlehati ten, kdo ustupováním toho dosahuje, čeho proti vůli své neztrácí.

XLVIII.

Kdo tedy radost má na svobodě, ode vši lásky věcí změnitelných hled býti svoboděn; a kdo na panování, jedinému všech věcí panovníku zůstávěj poddaným, větší se k němu láskou nesa než k sobě samému. A ta jest dokonalá spravedlnost, když milujeme větší více a menší méně. Duši moudrou a dokonalou ať miluje co takovou, jakou vidí; zpozdilou však nikoli co takovou, nýbrž proto, že moudrou a dokonalou státi se může, poněvadž ani sebe samého co zpozdilého milovati nesmí. Neboť kdo svou zpozdilost miluje, neprospívá v moudrosti; a nikdo nebude tím, čím se státi chce, jestli nebude nenáviděti sebe, jaký nyní jest. Než ale dospěje se k moudrosti a dokonalosti, týmž způsobem snášeti musí zpozdilost bližního, jakým by svou vlastní snášel, kdyby zpozdilým byl, ale již miloval moudrost. A pročť jestli i pýcha sama jest pravé svobody a pravého panování stínem, skrze ni nám též připomíná prozřetelnost Boží, k čemu směřujeme v hříších a kam se máme navrátiti v polepšení.

XLIX.

Již ale všemi divadly a vši tou, jakž se nazývá všetečností co jiného se hledá, než rozkoš z věcí poznanych? Co ale jest podivu hodnějšího, co krásnějšího nad pravdu samu, k níž každý že chce dojíti vyznává, kdežto bedlivě k tomu hledí, aby se neoklamal a tím se vynáš, jestli díváním něco bystřeji a živěji poznává a posuzuje než ostatní. Samého ale umění podvodníka, který klamání učinil svou obživou, pilně pozorují a co nejopatrněji prohlížejí, a jestli předce je podvedl, nemohouce bavit se svým, aspoň se baví uměním toho, který je podvedl. Nebo kdyby onen nevěděl, jakými způsoby klamati diváky, aneb že to neumí kdyby všickni věřili, nikdo by mu pochvalu netleskal stejně neumělému, kdyby ale z lidu některý ho přistihl, myslí větší nad něho že chválu zasloužil, proto že se nedal podvesti a oklamati. Jestli ale mnohým jest klam ten zjevný, nechválí onoho, nýbrž posmívají se ostatním, kteří ho nechápou. Tak všechna čest se klade na poznání a umění a na pochopení pravdy, k níž nepřicházejí nikdy ti, kdo jí hledají v ně. A tak jsme v pošetilostech a neslušnostech pohříženi, že ačkoli tážícímu se, coby lepší bylo: pravda či klam,

jednohlasně, pravda že jest žertů a klamů lepší, odpovídáme, předce v skutečnosti spíše klamem se bavíce než pravdou, k onomu mnohem pevněji jsme nakloněni než k prikázáním pravdy samé. Tak vlastní náš výrok a úsudek ze lži nás trestá, že něco jiného schvalujeme rozumem, po něčem jiném ale v-marnosti své se sháníme. Potud zajisté jest něco žertem, pokaváde tu pravdu známe, s kterou porovnané se to co klam ukazuje. Ale milujíce takové věci, odpadáváme od pravdy, a již nepoznáváme, kterých pravdivých věcí jsou následováním, ale po nich toužíme, jakoby byly první krásy, a od nich se odvracujeme, vlastním svým smyšlenkám se poddáváme. Neboť tyto se nám, kdy se vracíme ku hledání pravdy, v cestu staví a nás přejíti nenechávají, ne sice násilně, ale ze lstných záloh výpady čínice na ty, kteří nechápou, jak rozsáhlý mají smysl slova Písma: „*Vystříhejte se všech model*“ (1. Jan V, 20.). Takto jedni marnou obrazností jsou zmitáni po nesčíslných světech. Jiní za pravé uznali, Bůh že musí býti nějaká hmota ohnivá. Jiní za Boha mají stkvělost nesmírného světla, po nekonečných prostorách všude rozlištěho, a jen z jedné strany jakoby černým klínem rozděleného; dvě totiž protivné říše přijímají, a tyto za původ všech věcí ustanovují, obrazností svou takové bájky vymýšlejíce. A kdybych je nutil, aby přísahali, že jsou o těchto věcech přesvědčeni, snad by se toho neodvážili ale řekli: „Ty tedy dokaž nám, co pravda jest.“ A kdybych já jim nic neodpověděl než to, aby světlo to hledali, kterýmž by jistě poznali, že něco jiného jest: věřiti a něco jiného smysly poznávati; snad by i oni dokládali se přísahou, že ani očima zírati se nedá ono světlo ani v nějakém nesmírném prostranství mysliti, že ale vždycky přítomno jest hledajícím a nic nad ně že nestává jistějšího a jasnějšího. A všecko toto, co jsem nyní o tomto duševním světle pravil, žádným jiným než zase tímž světlem lze jest poznati. Neboť skrze ně poznávám, že pravdivé jsou věci, jež jsem řekl, a skrze ně zase poznávám toto poznávání své. A jelikož každý každé poznávání své opět poznává, nahlížím, že to jde do nekonečnosti, a že tuto žádné nejsou prostory místa neb časů. Poznávám dále, žebych nemohl poznávati, kdybych neměl života, ale také, že poznáváním více nabývám života. Neboť věčný život, co do živosti, přednost má nad čas-

ným. Ale i věčnost co jest, jenom poznáváním v mysli zírám. Zrakem totiž duševním všecku měnitelnost odlučuji od věčnosti, a žádných dob časův nestanovím v ní, poněvadž doby časův povstávají z pohybů minulých a budoucích věcí. Neboť u věčnosti nic nemíjí a nic není budoucí, poněvadž co míjí přestává býti, a co jest, budoucím býti ještě nezačalo. O věčnosti ale říci se může pouze že jest, nikoliv ale že byla, jakoby nyní již nebyla, ani že bude, jakoby ještě nebyla. Proto jenom sama věčnost mohla s celou pravdou říci mysli lidské: „*Já jsem, který jsem*“ (Exod. III, 14.). O ní jen s plnou pravdou říci se mohlo: „*Jenž jest, poslal mne*“.

L.

Pokavád tedy u věčnost nemůžeme vejíti, potlačujeme alespoň obraznosti své smyšlenky, a pošetíl a podvodné tyto hříčky od zraků duše vyvrzme. Používejme stupňův, které nám učiniti ráčila Prozřetelnost Boží. Poněvadž jsme totiž v pošetilých smyšlenkách se kochající, umírali v myšlení svém, a celý život jen obraceli na nějaké marné blouznění — neboť tvor rozumný slouží zákonům svým — proto skrze zvuky a písmena, oheň, kouř, oblak a sloup jakoby slovy viditelnými s námi v dětinství našem v obrazech a podobenstvích takorča hráti a vnitřní oči naše podobnou hlinou uzdraviti snížilo se nevýslovné milosrdenství Boží. Rozeznávejme tedy, jakou víru povinni jsme dějinám, jakou víru poznávání rozumu, a co skládáme v paměti, nevědouce sice ze sebe, že to pravda jest, ale uvěřivše. Rozeznávejme, kde jest pravda, jež nepřichází ani nezachází, ale navždy týmž zůstává způsobem. A jakým způsobem vykládati se mají podobenství, kteráž věříme, pronesená od moudrosti skrze Ducha svatého? A jestli výklad jich od tehdejších viditelných věcí přenést se může až na viditelné věci našich časů; aneb jestli až na duševní náklonnosti a bytosti, aneb jestli vykládati se mohou až na samu věčnost nezměnitelnou? Aneb jestli některé z podobenství těchto platí o skutecích viditelných, jiné o jednání duchovním, jiné o zákonu věčnosti, aneb jsou některá z nich, v kterých toto všecko jest naznačeno? Rozeznávejme, co jest víra ustálená, ať si již dějinná a časná aneb duchovní a věčná, ku které všecken platný výklad má směřovati. A co víra ve věci časné prospívá ku poznání a do-

sažení věci věčných, které jsou cílem všech dobrých skutků? A jaký jest rozdíl mezi allegorií povídky a allegorií jednání — allegorií slov a allegorií tajemství? A jak se i sloh Písem svatých podle vlastností každého jazyka musí řídit. Mát zajisté každý jazyk své zvláštní mluvení způsoby, které by se do jiného přivedly jazyka, zdály by se beze smyslu. Skoumejme, nač prospívá taková mluvení prostota, že se v knihách svatých mluví nejen o Božím hněvě a zármutku a probuzení ze sna a pamatování a zapomínání a o jiných věcech, jež o lidech dobrých se mohou říci, nýbrž i jiná slova se tam nalezají jako litošť, žárlivost, opilost. A jestli oči Boží a ruce a nohy a jiné toho druhu údy, které se jmenují v Písmě, rozuměti se mají o viditelném tvaru těla lidského, aneb o naznačení nadmyslných a duchovních mohutností, jako se užívá též slov přílbice a štít, meč a pás a jiných. A co přede všim máme skoumati jest, co prospívá pokolení lidskému, že takto skrze stvoření rozumné a tělesné, sobě poddané, k nám mluvila Boží prozřetelnost. A když toto jediné se pozná: všecka chlapecká a drzá svévole vytratí se z mysli, a uvede se tam svaté náboženství.

LI.

Opominuvše tedy a povrhnuvše malichernosti divadelní a básnické, Písem svatých rozjímáním živme a napájějme ducha, jenžto marné všetečnosti hladem a žízni trápen, nadarmo hledá se zotaviti a nasytiti prázdny smýšlenkami, jako by hostinou rozmanitou. V tomto opravdu krásném a ušlechtilém umění ku spáse své se cvičme. Jestli nás baví podivuhodnost a krása divadel: vynasnažme se zírati moudrost, která vládne od konce ku konci mohutně a všecko v kráse pořádá. Neboť což jest podivuhodnějšího než síla netělesná, jež tělesný svět stvořila a řídí? Aneb co krásnějšího nad sílu všecko pořádající a zdobící? —

LII.

Jestli ale všickni přisvědčují, že se toto skrze tělo poznává, ale duch že daleko jest těla lepší, zdaž i duch nebude zírati sám sebou, a což on zírá, zdaž nemusí býti mnohem lepší a daleko výtečnější? Těmi pak věcmi, nad kterými úsudek pronášíme, povzbuzeni, abychom to pozorovali, podle čeho soudíme, a skrze díla umělá přivedeni k samému umění zákonu, tu krásu v mysli zírati budeme, s

níž porovnané všechny věci jsou ohyzdné, a z jejížto pouhé dobrotitivosti jsou poněkud krásné. *Neboť neviditelné vlastnosti Boží od stvoření světa skrze ty věci, které učiněny jsou, rozumem pochopené, spatřlmy bývají, jeho totiž věčná moc a Božství* (Řim. I, 20). Toto jest od věcí časných se navracení k věčným, a ze života starého člověka obnovení v nového. Co ale jest, v čem by člověk nenalezal povzbuzení ku ctnostem, jestli ho i v nepravostech nalezá? Neboť co chce všetečnost jiného, než poznání? Toto ale jisté býti nemůže, než o věcech věčných, vždy v témž způsobu zůstávajících. Co chce pýcha než mocnost, jež se vztahuje na možnost všelikeho činění? Této ale nedojde leč duch dokonalý a Bohu poddaný a jeho vládě cele odevzdáný. Co chce rozkoš tělesná než odpočinutí? Toto ale nikde není, než kde nijaká není potřeba a nijaké porušení. Chraňme se ale před propastí pekla, to jest před pokutami přetěžkými po smrti, kdežto žádné není k pravdě povzbuzení, poněvadž žádné rozumné pravdy hledání. A proto žádné pravdy hledání, poněvadž tam se nerozlévá světlo pravé, osvěcující každého člověka, přicházejícího na tento svět. Pročež spějme a choďme, pokud světlo máme, aby nás tmy nezachvátily (Jan XII, 35). Spějme zbavit se této druhé smrti, kdež nikdo není pamětliv Boha, kde nikdo nevelebí Boha. —

LIII.

Ale ubozí ti lidé, kteří vědění málo si váží, a novostí věcí se baví, a raději mají učení než vědění, kdežto předce vědění jest cílem učení. A kteří za něco malého mají možnost a hbitost v konání, ti raději bojují než vítězí, kdežto předce vítězství jest cílem bojování. A kterým za málo platí spása těla, raději volí jísti než nasycenu býti, raději zadost činiti žádostem smilným, než žádné takové žádosti nemíti. — Nalezáme též takové, kteří raději chtějí spáti než nebyti ospalými, kdežto vši oné rozkoše cílem jest, nelačněti a nežízni a nemíti žádosti tělesné a nebyti těla umdlého. Pročež ti, kdo cíle ty pozorují, dříve se všetečnosti sprošťují, poznávajíc to, že jest jisté poznání, které jest uvnitř, a v tomto se kochajíc, pokud totiž v tomto životě mohou. Potom vytrvalostí svou dosahují lehkosti v jednání, vědouce, že větší a lehčí jest neodporovati vášnivosti jiného, a toto poznávají, pokud to lze jest v tomto životě. Koneč-

ně i spokojenosti tělesné nabývají, zdržují se těch věcí, bez kterých může obstát život ten; a takto okoušejí, jak sladký jest Hospodin. Oni nejsou v pochybnosti, co bude po tomto životě, živi jsouce v dokonalosti své vírou, nadějí a láskou. Po tomto ale životě i poznání se zdokonalí, *neboť nyní z částky poznáváme, když ale přijde, co jest dokonalého, zmizí, což jest z částky* (1 Kor. XIII, 9), a bude mír úplný. Nyní ale jiný zákon myslí mé, *ale vysvobodí mě z těla smrti této milost Boží skrze Ježíše Krista Pána našeho* (Řím. VII, 23. 25). Na větším dile totiž souhlasíme s protivníkem, pokud s ním jsme na cestě. Avšak i tělo nabude úplné neporušenosti a nebude mít žádné potřeby a žádného umdlení, až *porušitelné toto* svým časem a řádem, kdy bude z mrtvých vstání těl, *oblekne neporušitelnost* (1 Kor. XV, 53). Není ale divu, že toto dáno bude těm, kteří v poznání milují samou pravdu a v jednání samý mír a v těle samou neporušitelnost. Toto se v nich totiž zdokonalí po tom životě, co v tomto životě nade všechno milují.

LIV.

Kdož ale tak velký duše dar zneužívají, že se nejvíce shánějí po zevnějších viditelných věcech, které je povzbuditi měly k žádání a milování věcí nadsmyslných, těm se dostanou zevnější temnosti. A těchto počátek jest moudrost těla a smyslův tělesných nestálost. A kdo na pŭtkách mají zalíbení, vzdálení budou od míru, a zamotání do těžkostí největších; neboť počátek těžkostí nejhorších jest válka a pŭtky. A toto myslím, že znamená, co řečeno jest, že „spoutají nohy i ruce jeho“ (Mat. XXII, 13), to jest: všechna možnost konání bude mu odejmuta. A kdo žízni a lačněti chtějí a smilně žádati a ospalými býti, aby mohli dobře jísti a pít, smilniti a spáti, milují potřebnost, a toto jest počátek největších bolestí. Dokonáno v nich tedy bude, co milují, aby přišli tam, kde jest pláč a skřípení zubův. — Jsou ale mnozí, kteří všechny tyto nepravosti milují pospolu, a jejichžto život nic jiného není, než všetečně hledati, přiti se, jísti, pít, smilniti, spáti, a v mysl své nezabývati se ničím jiným než smyslnými obrazy, které si z takového živobytí vybírají, a z klamů jejich pověrečná a bohaprázdňá si tvořiti pravidla, kterými se klamou, a v nichž se hledí zdržeti; poněvadž zneužívají hřívný sobě svěřené, totiž bystrosti myslí, kterouž vidíme vynikati všechny, kteří se nazývají

učenými a vzdělanými a účinnými; ale mají ji takorba v šátku svázanou, aneb v zemi zakopanou, to jest: v nádherných a zbytečných věcech aneb v tělesných žádostivostech obalenou a ukrytou. Svází se jim tedy ruce a nohy, a uvržení budou do temností vnitřních, a tam bude pláč a skřípení zubů (Mat. XXII, 13). Ne proto, že tyto věci milovali, — neboť kdož by je miloval? — nýbrž proto, že to, co milovati počátek byl jejich, a k nim nutně přiveden býti musí onoho živobytí milovník. Neboť kdo choditi více milují než se navrátiti a k cíli přijíti, daleko poslání býti musí, poněvadž jsou tělo a duch chodící ale nevracející se (Žalm LXXVII, 39). Kdo ale dobře užívají pěti smyslův těla k věření a velebení děl Božích a k rozmnožení lásky jeho, kdož i jednání i poznávání svého k upokojení přirozenosti své a k poznání Boha, ti vstupují do radosti Pána svého. Proto hřívná, špatně užívajícímu odejmutá, tomu se dává, kdo dobře upotřebil pěti hřiven svých; ne že by snad přenesti se dalo vědění, nýbrž tak jest naznačeno, že vědění své ztratiti mohou nedbalí a bezbožní, třeba velmi nadání, a že ho dosáhnouti mohou pilní a zbožní třebas nadání tupějšího. Není ale dána hřívná ta tomu, který obdržel dvě, to jest, který v jednání a poznání dobře jest živ, nýbrž tomu, který obdržel pět hřiven. Nebo ten nemá ještě k rozvažování věcí věčných mysl dosti bystrou, kdo jen viditelnému, to jest: časnému věří; bystrost tu mítí může jen ten, kdo chválí Boha, všech věcí těchto smyslných stvořitele; kdož o něm přesvědčen jest vírou a v něho doufá nadějí a hledá ho láskou.

LV.

Tomu-li tak, napomínám vás všechny, lidé, draží blížní moji, a sebe samého napomínám s vámi, abychom co možná s největší rychlostí spěchali za tím, k čemu nás Pán Bůh volá skrze moudrost svou. Nemilujme světa, poněvadž všechno, co jest ve světě, žádostivost těla jest a žádostivost očí a ctizádost světská. Nechtějme rozkoší tělesnou kaziti ani zkázu vzít, abychom svržení nebyli do bídnejší utrpení a muk záhuby. Nemilujme pŭtek, abychom andělům, kteří v pŭtkách svou mají rozkoš, nebyli dáni v moc k pokoření a svázání a potrestání. Nemilujme viditelných divadel, abychom zbloudivše od pravdy a milující stíny, nebyli uvrženi do temností. Náboženství naše nebudiž k vlastním smy-

šlénkám. Lepší jest zajisté všechno, co skutečně jest, než cokoliv se podle vůle dá smysliti. Předce ale duši, ač jest duše skutečná, klaněti se nesmíme, neboť i nepravé věci představuje. Lepší jest skutečné stéblo slámy, než světlo, prázdnotou obrazností podle vůle vymýšlejícího utvořené; a předce slámy stéblo, které smysly poznáváme a hmatáme, míti za hodné naší úcty, byloby bláznovstvím. Náboženství naše nebudiž ctění děl lidských. Lepší jsou zajisté umělci, kteří je zhotovili, a ani těmto nesmíme se klaněti. Náboženství naše nebudiž ctění zvířat. Lepší jsou zajisté nejhodnější lidé; a předce se těmto nesmíme klaněti. Náboženství naše nebudiž ctění lidí mrtvých; poněvadž jestli nábožně byli živi, nehledají této úcty, abrž chtějí abychem čest vzdávali tomu, jehož osvětlením se radují, když my jejich zásluh se stáváme účastní. Ctíti je tedy máme následováním, a nikoli klaněti se jim místo Bohu. Jestli ale špatně byli živi, nezasluhují úcty nijaké, ať jsou kdokoliv. Náboženství naše nebudiž ctění duchův; poněvadž všeliká pověra, jsouc lidem velikou pokutou a nejnebezpečnější ohavností, jest jejich uctěním a vítězstvím. Náboženství naše nebudiž ctění země a vod; poněvadž těchto čistší a jasnější jest vzduch i kdy jest tmavý, který se předce ctíti nesmí. Náboženství naše nebudiž ctění vzduchu čistšího a jasnějšího; poněvadž zbaven světla se zatmívá, a čistší jest lesk ohně, i toho, který předce, jelikož jej podle vůle rozsvěcujeme a hasíme, ctíti se nesmí. Náboženství naše nebudiž ctění těl vzduchových a nebeských; nebo, ačkoli se právem kladou nad všechna ostatní těla, předce má před nimi přednost jakýkoli život. Mezi živými ale lepší jest každá duše živá sama v sobě, než všeliké tělo oživené; a předce duši hříšnou nikdo za uctění hodnou neprohlásí. Náboženství naše nebudiž ctění toho života, kterým, jak se mluví, stromy jsou živi, poněvadž v něm se nenalezá smyslův. Tohoto druhu jest i život, kterým žije našeho těla souměrnost, kterým i vlasy i kosti rostou, nemající ni citu ani smyslu. Tohoto ale lepší jest život citlivý, a předce život zvířat citlivý nesmíme. Náboženství naše nebudiž ani ctění dokonalého a moudrého ducha rozumného, jenž buď k službě veškerenstva aneb k službě části jest ustanoven, aneb v nejlepších lidech očekává proměnění a obnovení částky své; poněvadž všechnen život rozumný, pokud jest dokonalý,

poddán jest pravdě nezměnitelné, která s ním mluví uvnitř v tichosti; a kdyby nebyl jí poddán, hříšný by byl. Není tedy sám ze sebe dokonalým, nýbrž skrze pravdu, které se ochotně poddává; komu se tedy klaní první anděl, tomu se klaněti musí poslední člověk, poněvadž přirozenost lidská právě tím, když se onomu neklaní, stává se poslední. Neboť není od jiného učiněn moudrý anděl a od jiného člověk, od jiného pravdomluvný člověk a od jiného ostatní lidé, nýbrž všickni od jedné nezměnitelné moudrosti a pravdy. A proto stalo se v časném řízení Božím ku spáse naší, že přirozenost lidskou na sebe vzíti ráčila sama Boží moc a Boží moudrost nezměnitelná s Otcem jedné podstaty a s Ním souvěká aby nás naučila, tomu že se musí člověk klaněti, Jemuž se musí klaněti všeliké stvoření duchové a rozumné. To také věříme, že tyto nejlepší andělé a nejvýtečnější služebníci Boží si přejí, abychem jednoho s nimi ctili Boha, kteréhož zirájice oni, jsou blažení. My ale nejsme blažení viděním andělův, nýbrž poznáváním pravdy, v kteréž anděly milujeme a radujeme se s nimi. A nezávidíme jim, že oni, žádnou překážkou neobtěženi, dokonaleji kochají se v pravdě, ale proto je více milujeme, že i nám velel náš a jejich Hospodin, něco takového doufati. Proto je ctíme láskou, ne klaněním. Nestavíme jim chrámů; neboť takto nechtějí ctění býti od nás, vědouce, že my sami pokud dobří jsme, chrámy jsme Boha nejvyššího. Právě tedy psáno jest (Zjev. XXII. 9.), že nedopuštěno od anděla, aby se jemu člověk klaněl, nýbrž jedinému Bohu, pod kterýmž jest i on služebníkem. Kterí z andělův ale nás vyzývají, abychem jim sloužili a jako bohy je ctili, podobní jsou lidem pyšným, kteří, kdyby směli, podobnou by žádali úctu; také lidi ale snášeti nemnoho, oněm pak sloužití nad míru jest nebezpečno. Neboť všeliké lidi nad lidmi panování konec běře úmrtím buď panujících aneb sloužících. Služebnosti ale pod panstvím andělův zlých obávají se musíme právě proto, že trvá i v tom čase, který jest po smrti. To také lehko každý nahlíží, že pod vládou člověka svoboda myšlení se nám ponechává. Oněch ale bojme se, kdož pány se stávají i myslí našich, kteréž dány jsou nám co oko k zírání a poznání pravdy. Jestli tedy podrobeni jsme všem těm mocnostem kterých užívají lidé ve spravování států, dávající císaři, co jest císařovo, a co Bo-

žih, jest Bohu: nemusíme se obávat, že by někdo vládu tu nad námi měl i po smrti naší. Neboť jiná jest služebnost duše a jiná služebnost těla. Spravedliví lidé ale na jediném Bohu zakládajíce všecku radost svou, kdy ve skutečích jejich Bůh se chvalořečí, radují se s chvalořečícími; jestli ale jim samotným se chvála dává, napravují bloudící, které mohou, které ale nemohou, s těmi se neradují, ale onoho bludu hledí je zbavit. A těmto-li podobní čili spíše těchto-li čistší a světlejší jsou dobří andělé a všickni svatí poslové Boží: nač se bojíme některého z nich urazit tím, že nejsme pověreční, kdežto jejich přispěním k jedinému Bohu směřující a jemu samotnému myslí naše zasvěčující, zproštění býváme všeliké pověry. Jedinému Bohu sloužíme, jedinému všech věcí původu, a jediné moudrosti, v nížto moudrá jest všeliká duše moudrá, a milosti samé, od nížto blaženost má všeliký tvor blažený. Který z andělů tohoto Boha miluje, jist jsem, že i mě miluje. Který v Bohu jest a k poznání přichází proseb lidských, ten v Bohu mě vyslychá. Kdokoli z nich Boha má za dobré své, v něm pomáhá mi, a účastenství mého s Bohem nemůže mi záviděti. Nechť mi ale řeknou ti, kdo ctí a klanějí se částkám tohoto světa, zdaž nejlepší si stránku nevyvolil ten, kdo slouží jedinému Tomu, jež všechno stvoření dokonalé miluje, a jehož poznáním se raduje, a k němuž se navracějíc, stává se dokonalým. Který ale anděl miluje své přestupky a poddán pravdě nechce býti a ze svého vlastního dobra těšiti se chťe, od společného všech věcí dobra a pravé blaženosti odpadává, jemuž všichni zlí k podmanění a utlačování dání jsou v moc, žádný ale dobrý, leda jen ku cvičení v ctnosti: tomuto zajisté nemáme sloužiti; neboť jemu k radosti jest naše bída, a jemu ke škodě naše obrácení.

Nechť poutá nás tedy náboženství na jediného všemohoucího Boha; poněvadž mezi myslí naší, kterou poznáváme Otce, a mezi pravdou, skrze niž ho poznáváme, žádné stvoření nestojí na zavádě. Proto i pravdě samé v každém ohledu je mu rovné, v něm a s ním úctu vzdávajme; neboť ona jest vzorem všech věcí, které od jednoty svrchované jsou učiněny a k jednotě se nesou. Odtud vysvítá duším rozumným, že všechny věci učiněny jsou skrze tento vzor, který jediný naplňuje jednotu, k níž směřuje všechno. A všechny tyto věci by nebyly učiněny od Otce skrze Syna, ani

ve svých mezích by se držely, kdyby Bůh nebyl svrchované dobrý, který žádné bytosti nezávidí, která od Něho býti může dobrá, ale všem dává, aby v dobrém zůstávaly, pokud chtějí aneb pokud mohou. Pročež i dar Boží, Ducha svatého, s Otcem a Synem stejně nezměnitelného, sluší nám ctiti a jemu sloužiti. V jedné podstatě tedy ctíme Trojici, jediného Boha, od něhož jsme, a skrze něhož jsme, a v němžto jsme; od něhož jsme se odvrátili, jemuž jsme se stali nepodobnými, jenžto zahynouti nás nenechal. Tvůrce, k němuž se vracíme, Vzor, který následujem, a Milost, kterou smíření nabýváme; jediného Boha, od něhož stvoření jsme, jsouce podobností jeho, které nás obnovuje v jednotu, a Pokoj, kterýmž k jednotě lneme; Boha, jenž řekl: „Staň se!“ a Slovo, skrze něž všechno jest učiněno, a Dar dobroty jeho, v kterémž smířeno jest s Tvůrcem svým, aby nic nezahynulo, co skrze Slovo od něho jest učiněno; jediného Boha, od něhož stvoření žijeme, od něhož obnovení moudře žijeme, jehož milující a užívající, blaženě žijeme; jediného Boha, z něhož a skrze něhož a v němž jsou všechny věci, jemuž čest a sláva na věky věkův. Amen.

Hrobní nápisy.

Od kněze *Josefa Kouble*.

Na hrob dítěte.

Když se umělo
„Otčenáš“ modliti,
Tu děl nesmělo
Na zemi prolíti.

Otec k sobě je vzal.
Krásné nebe mu dal.

Na hrob otce.

Sklesla hlava pečlivá
K poslednímu spánku;
Nechť ji mile ovívá
Pokoj nebes stánku!

Na hrob matky.

Péči o nás jsi vždy měla,
Láskou nad námi jsi bděla;
Po tak láskyplném bdění
Bůh ti v hrobě slad' snění.

Na hrob přátel, druhů atd.

Složiv všechny svoje tíže
Odpočívej v stínu kříže,
Až kříž na nebi vzplápolá
A Pán k osoudu vše povolá.
Pán, jenž mocnou září svou
Zaplašil tmu hrobovou,
Popřej jemu věčné zítí
Světlo, ježto v nebi svítí.

Sv. Hilar, biskup Piktavský.

Nastínil J. Stárek, prof. v Hradci Králové.

Byla strašná doba, když naše svatá církev těžký boj proti Arianům vésti musela, nemohouc při tom nepoznati té pravdy: „Když jest nejhůř, Bůh jest nejbliž.“ Mocný důkaz toho podán v historii čtvrtého století. Počnouc od Konstantina, jak mile i nástupci na trůnu jeho přihlásili se ku křesťanství, vešlo s nimi do Církve množství osob v svém počínání nesoudných, nic se nezdráhajících měniti víru tak jako měníváme oděv. Ústy vyznávali Krista, ale smýšlení a skutky páchly pohanstvím; — přijímalif Kristovo náboženství, jak dalece jakéhosi zisku z něho nadíti se bylo.

Jak za těch dnů etizádostivý Arius s héresi svou povstal, známo jest z letopisův (318). Bludná jeho nauka vyvrácením hrozila celému křesťanství, chtějíc zničiti článek o osobním spojení životném člověka s Bohem a protož musilo jí od Církve vši silou i úplnou mocí býti odpíráno. Boj byl tím krutější, poněvadž té doby mnoho knízáť církevních jednak neporozumělo věci tak důležitě, jednak živel cizí, z Církve vymíšený, brzo se přidal k arianství, tak že ono náramný zrůst vzalo. Avšak na té hoře, kde vévodí Kristus, netřeba se báti, že by Pán opustil pravdu bojující. Čím strašnější byl útok nepřátelský, tím statnější zápasníky vybízel Pán, ozbrojiv je úžasnou silou, a každému vykázáv místo, jakož dělává opatrný vévoda, jenž jsa jist vítězstvím, vojsko své zřikovati hledí. Břímě celého zápasu po všech honech, nejpředněji nesl sv. *Athanas*, patriarcha v Alexandrii. Tomuto náčelníku popřál Bůh tolik důmyslu a vůli jeho nadal takovou setrvalostí, že k němu sotva kdo jiný po vše století Církve může se přirovnati. Okolo něho shluklo se mnoho výtečníkův, z nichž zvláštního jména došel sv. Hilar, biskup Piktavský, maje sídlo na západním přímoří ve Francouzsku.

Úlohou právě dotčeného světce bylo, jednak od západu arianství zdalovati, nebo kde by se vpeřilo, je vyplniti, jednak prostředníkovati mezi výhledem a západem.

Sv. Hilar narodil se okolo 300 roku v městě Piktavii (Poitiers) v krajině Akvitské, jež za oněch dnů jemnější vzdělaností slynila. Dům, z něhož pocházel, byl na slovo vzatý. Poněvadž v celém okolí jeho drželi na učenost, nebude divno, že Hilar hned z mládí k nevšední známosti latiny a řečtiny přišel; jakož pak i podle darův, Bo-

hem jemu udělených, později vynikal co řečník tak, že za nejvýmluvnějšího muže byl považován, a řečnická sláva jeho roznesla se po všech místech, kdekoli mluveno jazykem latinským. Oddal se i na mudrcství, k čemuž nejvíce ostrovtip a pátravý duch jeho jej uzpůsobil. Ani v poesii zpátky nezůstal, jakož svědčí hymny, od něho sepsané, kteréž věřící lid i při službách Božích zpívati uvykl¹⁾. Prve než pohanstvu odrostl, poznal mnoho-božství ničemnost, a byl touhy pln, ukodž nenabyl známosti Boha, jemuž by úplně a zcela přináležel, — v jehož službě pravá důstojnost člověka by se odkryla, v němž by všecku svou naději skládal, a v jehož lásce by co v bezpečném přístavu nalezl poklidu. I přišly mu do rukou knihy starého Zákona. Důmyslný pravdymilec čítaje v nich, ukodž touhu po pravdě, jakouž v sobě obsahuje slova: „Já jsem, kterýž jsem“ (Exod. III.). Avšak úmluva starého Zákona proti strachu smrti ho neozbrojila; pročež hledal a nalezl v novém Zákoně, kterak se nám zaručuje nauka o nesmrtedlnosti duše, o potřebnosti nového zrození, a že třeba věřiti, ač chceme-li poznati tajemství Boží.

Mohlyť pak býti mnohé, ač nám nepovědomé, příčiny, proč Hilar, jsa již u věku dospělém, se svou chotí a jediným dítětem, dcérou totiž Abrou, se pokřtiti dal. Mezi tím ode křtin jeho drahně let přešlo, co úřad právnický v své otčině konal, až konečně pro svatost života na stoliči biskupskou souhlasně od lidu byl povýšen (před rokem 355). Jeť při tom věc jistá, že dle dávného v Církvi západní obyčeje teď co biskup vzdal se práva manželského, a napotom pilen byl doživotné zdrželivosti.

I byly trudné časy, v nichž sv. Hilar biskupovati začal. Hned po smrti císaře Konstance (r. 350) bratr jeho Konstancius samovládcem učiněn jest. Ariané od více let již zlé osnujíce, přivedli k tomu císaře, že jim nápotom sloužil za nástroj. Umělif zajisté víře své tou cestou vítězství získati, všude kde příležitost byla, věc svou pěkně nadcházejíce a šetrně o ní mluvíce, an zatím článek jejich ještě v dvojakosti slova i smyslu zavínutým býti měl, až by se jim podařilo, veřejně vystoupiti. Také nepřestáno, aby každý hajitel katolicťva, zvláště biskup, vždy ale pod zámyslem jakýchsi výstupkův z úřadu svého byl ssazen, až by

¹⁾ Dle mnohých co prvnímú církevních písní skladateli připisují se hymny; *Beata nobis gaudia. Lucis largitor splendide. Jesus refulsit omnium.*

sami nad veškerou Církvi vévoditi mohli. Jelikož sám císař stranu jejich pevně držel, začítí hodlali s Athanasiem, sloupem biskupův katolických nejčelnějším, a vypudili jej z úřadu jeho.

Ponejprv ukázal se Hilar co biskup veřejně r. 355. Z rozkazu císařova na synodě v Miláně prokletí na Athanasia vydáno, a bezděky hlasováno na zavržení úsneskův Nicejsých. Kdo se z přítomných biskupův k tomu nepropůjčil, u p. Euseb z Vercelly, Diviš Milanský a Lucifer Kagliarský, museli ze země ven vyjiti.

Sv. Hilar, znaje nebezpečství, že tudy nastalo Církvi katolické, náčelníky kacířstva na západu, Saturnina, biskupa Arleského, Ursacia a Valensa, biskupy Pannovské, vyobcovač z církevní společnosti, avšak sstoupencův jejich, maje naději, že se obrátí, ještě od takého trestání ušetřil.

V témž čase nastaly mnohé nájezdy barbarské na Gallii, a Konstancius, obávaje se, aby se Gallové, od jak živa prudci a novot chtiví, nezbourili, v domněni svém potvrzen byl zvláště od rádcův, jichž posluhachati uvyknul i tehdáž, když mu pochlebovali. Tu od Hilara učiněn byl přípis císaři, ukazující, že zhola není se čeho obávati; za to ale že Církvi, trpící nátlak, svatého míru jest zapotřebí. S plácem prosí císaře, aby Církve Boží utiskovati nedopouštěl, a záležitosti její od vládařův krajinských nedával rozsuzovati. Potom skládá žádost na mocnáře, aby osady k svým katolickým biskupům přilnoul směly; aby pastýřům duchovním z vyhnání navrátiti se povoleno, a volnost svědomí katolíkům puštěna byla. Ve zdání našem císař tím přípisem pohnut, aby nepokojných Gallů sobě naklonil, zakázal zvláštním nařízením, vyšlým r. 355, aby úřadové jeho žádné stížnosti proti biskupu nepřijímali; jelikož záslušno, aby žaloby proti biskupům jen u jiných biskupův zadány byly.

Dokud se v Gallii neuhostil mír, tamnější biskupstvo, ač skoro vesměs po katolicku smýšlející, v svém úřadování bez překážky pokračovalo. Než jak mile válka utíchla a udatným caesarem Julianem panství císařovo bylo tam zas utvrzeno, vypukl ode dávna tajený hněv na tamější biskupy katolické. Již dříve octnul se papež *Liberius* u vyhnání v Thracii, a ctihodný *Nestor* biskupův katolických *Hosius* tolikéž z vlasti jest vypovězen. Teď přišlo na *Hilaria*.

Šněm Bezierský²⁾, na němž předsedal

arianský biskup *Saturnin*, r. 356 povstal s těžkou žalobou proti němu, a vlastní obrany jeho, v níž víru katolickou zastává, nebylo připuštěno. Synodním dopisem, zaslaným k císaři, stalo se, že *Hilar* i s kolegou svým *Rhodanem* do Trygie vyobcován³⁾.

V témž roce také sv. *Athanasius* sám z Alexandrie vypuzen, a místo jeho osazen *Arianem*. Tak byli u víře nepohnutelní biskupové vypovězeni, a žítí musili u biskupův arianských zakušující železného prutu jejich. Jiní potud statní katoličtí biskupové nezdrali se přísné žádosti císařské povoliti a vydanou na *Athanasia* klatbu ztvrditi podpisem, což skoro kacířstvem páchlo, ponevadž, po zdání arianském, podpis ten nejnam cili, než aby ztvrzením výroku na *Athanasia* také pravá víra podvrácena byla.

Bolestný byl to pohled, kdežto Církve na mnoze od vetřelých nájemníkův nátlak trpěla, a nebylo lze z vazeb vyprostiti věrné pastýře její. Což divu, že ty a takové strasti samého *Liberia* a *Hosia* jednou ke klopytnutí přivedly, tak že oba před obličejem mnohých odpadlých nadchnuti býti se zdáli. Zatím *Hilar* nikdy nevrátil, pevně drže Nicejské vyznání víry, ač jednak co bylo možná poustoupiti, za povinnost uznal tak, aby příkrým odporem odvrácením cestu k obrácení nezamezil. Neměť za neslušno na setkání se s nimi polibiti jich, modlitebnice jejich navštěvovati, avšak co do církevního obcování nijak se jim nepropůjčoval. Chtěje také povinností svým co biskup dostáti a stádece *Kristovo* chrániti před vlky, v touž dobu sepsal knihu dogmatickou proti *Arianům*: *De Trinitate libri XII*. S důvěrnou myslí a způsobem hodným podivu, ve spisu dotčeném sv. biskup mluví o tom převelebeném tajemství. Pročež staví v čele tu zásadu: „*Dei virtutes secundum magnificentiam aeternae potestatis, non sensu, sed fidei infinitate pendebat, ut . . . non idcirco, non crederet, quia non intelligeret, sed idcirco se memisset intelligere posse, si crederet.*“ (De Trinit. lib. 1. 12.)

V ten čas padá též výklad jeho na knihu *Jobovu*, o němž se u starých spisovatelův dále zmínka, z něhož se nám ale nic nedostalo.

Mezi tím, co sv. *Hilar* tesklil pro těžký stav církve katolické, přicházela mu ne-

²⁾ Od města Beziers v Languedoku, krajíně Francouzské — jindy Biterroé.

³⁾ Stolica biskupská v Piktavii zůstala prázdná za celý čas vyhnání *Hilariova*; neboť věděli to katolíci, že *Hilar*, chtě býti veřejným obráncem jak své osoby, tak i autority úřední, právně vyslechnut nebyl, a tudíž nepřipustili, aby od arianského biskupstva stolice jeho novým nástupcem byla osazena.

jednou posila s nebe, rozvlažující srdce, sevržené zasmucením. S nastalým rokem 358 dostal potěšný list od biskupstva západního. Podotýkají pak biskupové v listu dotčeném o násilí, jež jim arianský biskup Saturnin činiti nepřestává; oni však že zavrhuji formulí, ku podepsání jim poslanou, ondy bezbožně v Sirmium slátanou; a poněvadž také východňané svou víru v podezření dali, měl Hilar odepsati, kterak to východňané vzhledem formulí svých nastrojili, a co by sám smýšlel o věci té. S tím obšírným listem spolu dodáno mu psaní od dcery jeho Abry, v němž dětinnou lásku k rodiči objevuje.

V odpisu jeho, svědčícím biskupům (*liber de synodis*) vyjevěna žádost, aby se galličtí kollegové jeho usjednotili s východňany, an tito, ač týkají se formulí od oněch rozdílní, předce u věci samé se srovnávají s oněmi.

Těžkou to bylo úlohou, kteráž jen při důvěře biskupův k jeho nezvratnému blahověří zdáriti se mohla. Zajisté, biskupové pravověrní měli tehdaž v podezření každou osobu, jež symbolem nicejským pohrdši, s novými formulemi se vytasila, jakož byli východňané právě v Ancyře učinili. Avšak autorita sv. Hilaria s opatrným horlením a modlitbou vytrvalou přispěla k tomu, aby východ i západ v jednotu víry uveden byl. Za jedno vykládá, co jsou východňané proti slátané formulí Syrmiumské podnikli, za druhé připojuje rozličné, na mnohých místech vyskytlé formule víry, omlouvaje sestavení jich a vykládaje v nich vše co možná po katolicku. Potom rozbírá slovo „*homousios*“ tak, že převaha důvodů patrně se vykazuje. Z toho jde ta šetrnost, v nížto má východňany, nechtě, aby jmíni byli za kacíře. Netajíť pak tolikéž, že by s výrazem „*homousios*“ pravověrný smysl spojen býti mohl. Tudy ukojil mysl biskupův gallických, jakož i s druhé strany získal východňany vyznání katolickému. Takť i východňané svých formulí výklad (podaný od Hilara) rozvažující, ku přijetí slove „*homousios*“ přivedeni jsou byli.

S tím odpisem do Gallie v příloze dává list k dceři své (*epist. ad Abram*). Píše jí o zachování *panenství*, jež připodobňuje k mílokrásné říze a perle, jakož i jinde stav panický nad manželský cení a vysoko klade.

Hilar po celý čas vyhnanství svého (355—359) neustál horliti k blahu Církve. Mezi tím nařídil císař, aby se východní biskupové sešli do města Seleukie v Isaurii a drželi sněm. Mělat od nich otázka strany víry býti rozhodnuta. Nevíme si vysvětliti, kde

se tu vzal Hilar sám (snad s dovolením náměstníka císařského ve Frygii). Arciť řízením Božím tam byl přiveden a postaven co mocný svědek pravdy mezi falešnými učiteli. Komu tu nepřipadne Eliáš mezi kněžími Bálovými, an se o víru katolickou srdnatě ujímá? — Tedy ne tak velmi divno, že sv. Hilar, byv do rady přijat, tudíž i lásku sněmovníkův sobě získal a vyznáním svým také přispěl k utvrzení víry, ohlášené na sněmu Nicejském (*Sulpit. Severus hist. sac. l. 2. c. 42.*).

V témž čase biskupové západní z vůle císařské ku podobnému účelu v městě Rimini sněmovati měli, ať nedím museli. Z těch dvou měst, ze Seleukie a Rimini, po zdání Konstanciovu článek o božství Krista Pána obojován a podvrácen býti měl. Již ale, což samo sebou se rozumí, nesouhlasilo s úmyslem Arianův, že v Seleukii Hilar na slovo vzatý učinil vyznání víry úplná v duchu symbolom Nicejského; a nabyt hlasu v takovém valném shromáždění.

Šloť zajisté Hilarovi o to, aby zvěděl, jakého by kdo z přítomných byl vyznání a kam by snahy jeho směřovaly. Ze sta a šedesáti biskupův, shromážděných v Seleukii, hlasovalo jich sto a pět, že by Syn v podstatě Otci byl *podobný*; jiných devatenácte zůstávali na tom, že Syn jest Otci *nepodobný*; ostatní (a ti byli Egypťané) vyznali dle slova i dle věci zcela po katolicku, že Syn s Otcem v podstatě *rovný* jest. Když tu 19 arianských biskupů stanovili článek svůj bohaprázdňý, zvolal Hilar, řka: Ó ubohé uši moje, jež takové hrozné rouhání slyšeti musíte! Než ani pro to bodlavé učení jejich, jsa opatrný, rokovati s nimi nepřestal. Bylť zde ovšem mnozí věrní, a počtem silnější biskupové, kteříž ony rouhače kletbou stížili. Zatím ale 19 Arianův s chvátáním přišli k císaři do Cařihradu, a majíce všecku přízeň jeho, jakoby věc svou byli co nejlépe provedli, bludařství svému všady průchod prodělati hleděli. Císař sám pak měl již pohotově formulí, od Ursacia a Valensa podepsanou, v nížto Syn Otci podobným slove podle Písma, výrazy však *homousios*, *homousios* a *usia*, jakoby závadné byly, pomitnuto. A tuto formulí museli vyslanci obou dvou synod podepsati před obličejem císaře. —

Byloť to 31. Pros. r. 359, když Konstancius povolav 10 biskupův ze synody Seleucké příšlých, celý den učenou s nimi hádku vedl, až k arianské formulí přistoupili a ji podepsali. Přísní Ariáni bez toho neváhali k témuž přistoupiti, neboť byli uvykli té strany se držeti, která po zdání jejich svítěla.

Mimo to zněla formule tak, že i přísné arianstvo v ní náhledy své vpraviti dovedlo. Poslové od synody riminské u císaře, jakož i sněmovníci riminští vůbec jednak listi, jednak strachem a násilím přemožení, tuž přístrojenou formulí podpisy svými stvrdili. Toto pak v čele té věci nejhorší a neškodnější bylo, že takové arianské formule mnozí z věrných, zvláště sprostnější, pod výminkou, jakž dokládá Sulpicius, podpisovali; poněvadž se Ariani v to poddávali, bude-li se v kterém spisu čeho nedostávat, a věrní po svém zdání toho doloží, že i oni také v tom, což tak přidáno bude, s nimi se srovnati chtějí.

Tehdy sv. Hilar, stálý věrozvěst Kristův, bolestně to nesa, jal se zřetel míti k tomu, aby odkryl černé obmysly a chytráctví arianské, nejsa však nepamětliv výroku Páně: „Budtež opatrní jako hadové a sprostní jako holubice“ (Mat. X, 16.). Snad nejvíce proto ze Seleukie do Cařihradu se pustil, aby ukázal vrtkavému císaři, že pravá víra v Církvi není ode dneška, ani od včerejška, i že nesluší nadržovati novotám a podvodům arianským. Zároveň co věrný biskup Piktavský na konec roku 359 poslal z Cařihradu zprávu biskupům do Gallie, že východňané pevně drží v Církvi obvyklý výraz *usia*, ježž ariani, stůj co stůj, z formule víry vykliditi usilují; že pak víra ježžich u velikém nebezpečí vězí a zapletá se, i jak také poslové západní ze strachu před císařem se poddali, a kterak s náčelníky a přídrženci Arianů, jakož jsou Auxentius, biskup Milánský, Ursacius a Valens, žádného společenství církevního nemá. Takovou zprávou ohromil srdce biskupův gallických, jižto sami svedeni byvše od Arianů, v tom domnění, že by posavad v jednotě, s věrnými východňany pokračovali, stvrdili podpisy svými formulí riminskou, a tudy zavrhovali slove „usia“.

I stalo se, že biskupstvo západní bez prodlení shromážděno jest na sněmu pařížském r. 360. Tu odvoláno tam, co byli svodem arianským a z nedopatření na synodě riminské podepsali, vyznávající, že v té věci souhlasí s Hilarem. Takovou měrou sv. Hilar, ač tělem vzdálen, duchem však přítomen, prvním původem a jako vůdcem tohoto sněmu na západu jest učiněn; neboť temné pomysly mnohých osvětlil a jinými pohnul, aby složice blud, světla se domohli. Stalo se tak v tu dobu, co východňané skrze posly od sněmu Seleukského, jakož povědíno, v Cařihradě ze strachu omámiti se dali. Za takých okolností mohlo tvrzeno

býti sv. otcem Jeronymem: „Zalkal obor světa, an viděl, že zabředl v arianství.“ Tehdy rostlo nebezpečení, aby ještě mnozí s vírou neutonuli, v nichž kacířství se roditi počalo. Hilar se na tom ustanovil, že bude prositi císaře, aby učenou hádku o víře držeti povolil. Protož ve spisu, podaném císaři (*libri II. ad Constantium*) ukazuje, že ač sám co biskup byl nespravedlivě z vlasti vypovězen, předce o blaho duchovní jak císaře tak veškerého křesťanstva péči vede. „Ne tak sobě slyšení žádám, nýbrž ku prospěchu tvému a Církve Boží. Já zajisté při sobě mám víru, a zevnějších věcí nepotřebuji. Což jsem přijal, držím, aniž porušuji, což Božího jest“⁴⁾ (n. 8.). Poněvadž pak Ariani výraz „homousios“ ve formulí víry trpěti nechtěli, jelikož prý se v bibli nenalezal, vece jim Hilar: „Není kacíře, ježž by se na Písma neodvolával. I důvod z Písma, doložil, má své meze; avšak že i s tím se chce vytytiti, jen aby císař ku prospěchu víry a jednoty, ke cti královského jmena a ku pokoji východňanů a západozemcům poslyšeti ho ráčil.“ — Než Arianům vhod nebylo, s Hilarem do učené hádky se pustiti, tuším, že pro sebe nehrubě co dobrého z ní se nadáli⁵⁾.

Tehdy Hilar s horlivou prosbou svou nebyv předpuštěn, hodlal tudíž jinou cestou utiskované Církvi přispěti ku pomoci. Po veškeré východní a západní říši zajisté násilím domáháno se o to, aby se k zmíněné formulí arianské po všech biskupstvích dosti podpisův sehnalo. Také hledán jest Athanasius, aby byl usmrcen, tak že ze své skrýše ani na světlo vyjiti nesměl. Mezi tím úloha onoho muže přešla na Hilaria, kterýž v Cařihradě posud čekal na odpověď od císaře. Tu on musel viděti, jak mnoho bratří s vírou utonulo, a že ještě nejedným podobným osud hrozí, zůstal u víře neuchýlný, a ovšem i té doby, když byly téměř všichni západozemci neblahou onu formulí podepsali, gallickým biskupům vše dával na ruku a příkladem svým k dalšímu boji nabádal. Poněvadž pak i východní poslové, zachvácení strachem císařské msty, byli se

⁴⁾ Non tam mihi audientiam peto, quam tibi atque ecclesiae Dei. Ego enim penes me habeo fidem, exteriora non ego: quod accepi, teneo, nec demuto, quod Dei est (n. 8.).

⁵⁾ Znaliti jsou nakládání Hilariovo biskupa s blouděním u víře, a nepřestali se diviti jeho trpělivosti a neohroženosti, ani se sám odhodlal, že co živ, chce život vésti kacíři jako laik, bude-li na něm při veřejném soudu co nešlechtného shledáno.

podдали a tudíž nebezpečí pro východňany znova nastupovalo, sv. Hilar podnikl učenou práci, v kteréž jmena císařského ušetřino, avšak nevraživé pokusy jeho proti svaté víře k zmaření přišly. V díle tom, podniknutém od Hilaria, vše popsáno, což z obou synod, z Riminské a Seleuské dle použitých k tomu veřejných akt vyplývalo. Každému pozorujícímu ukázalo se tudy, co by měl o těch obou synodách souditi. Zároveň postaveno v světle svém usnesky synodní, buďto lstí a pochlebenstvím aneb násilím k místu přivedené. Dále ze spisu jeho i to patrné býti mělo, že Ariani pod záštitou oněch dvou synod nadarmo své vítězné plesy provádí, anof synody obě na to ukazují, kterak bludaři v slovích klamají a svodí, v skutcích pak projevují ukrutnost a vrtkavost, vůbec činí patrné, že víra jejich každou dobou změnám podrobena jest⁶⁾; konečně, že jak s naukou Otců, tak i sami sebou v odporu stojí.

Ještě byl sv. Hilar spisu tokoto nedokončil, a hle, opět na vše, co katolického jest, připadal strach, a veliké pohromy bylo se obávati. Tehdy nadšený sluha Boží z lásky k matce Církvi nemeškal s novým chranidlem se vytasiti. Znamenaje totiž, kterak bleskem císařské autority mnozí zaslupení, molochu arianství v náruč klesají, nemohl než co nejneohroženěji ve spisu k císaři se vyjádřiti.

Dále pak obraceje se ke svým kolegům t. j. biskupům, o víře, o skutcích a pokusech Konstantiových, mluví řečí ostrou a důraznou. Statečný obrance pravdy odkrývá cesty nepravé, jimiž co Církve svaté odpovědník a zástupce Arianův k zahynutí kráčí. Neslušnost, prý, licoměrným řečem jeho, že by s Církví to dobře minil, sluchu dává. Hilar osvědčuje, že tak psal co obhajce víry Kristovy, a tudíž nemohl se ohlížeti na osobu. Mezi jiným odvolává se na proroctví 2. Tim. IV, 3., jakož i na slova Páně Mat. V, 10. n. Potom mluví co světa pohrdatel s takou otevřeností, jakáž jen v pevné důvěře k Bohu a v bezúhonném žití základ míti může. Jen bázní před lidmi pojatý a od pravdy odvrácený muž nedovedl by té prudké mluvy Hilary omluviti, kdežto pravá láska, aby pomohla ku spasení, nic se neštítí bráti na se podobu takovou, v nížto by i hněv svůj i tvrdost řeči své osvědčila. Můžeme tu říci, což pověděl

svatý *Augustin* o prvomučenníku sv. Štěpánu: „Štěpán rozlil se ústy, miloval pak srdcem.“ A opět: „Horlivost jest účinek milování; nemilujef tedy, kdo nehorlí.“

Ariani kladli na pomyslenou, a rokující o tom, měl-li by Hilar déle v Cařihradě pobýti, aneb na východ do vyhnanství se navrátiti. Nechtělť ho ani tu ani tam trpěti, obávajíce se neunavné horlivosti jeho. I namluvili císaře, předkládajíce mu, že nejlépe učiní, když toho rušitele pokoje z východních končin oddálí a povolí mu vrátiti se do Gallie. Císař dal povolení, a teď nadáli se Ariani, že nakloní-li východňany k formulí víry své, a tudíž u západozemců té samé volný průchod prodělají.

Navrácení Hilariovo do Gallie velmi hlučně slaveno jako příchod vracejícího se z krvavé pútky vítěze. Zvláště krajin gallických obyvatelé plésali radostí, jako by s ním samým také byli vlasti své navráceni, jelikož bez něho za sirotky se považovali. A když věrný pastýř zavítal k svým ovečkám, pro svaté veselí zapomenuto na těžké svízele, v nichž obě strany déle než čtyry leta trvaly.

Již dříve, když na západu rozhlášeno, že Hilar ze vyhnanství zase domů putuje, donesla se o tom zpráva až na ostrov Gallinaria⁷⁾, kdež bývalý zák a věrný jahen Hilariov, jmenem Martin, se zdržoval, tuhý životveda. Jahen ten, ježž byli Ariani nejprvé z Illyrie pak i z kláštera Milánského vypudili, maje velikou touhu po Hilariovi, chvátal do Říma, aby se tam s mistrem svým mohl uvítati. Než bez pochyby v chůzi se obmeškov, nenalezl ho ve městě tom a protož spěchal za ním do Piktavie, kdežto mile přijat byl. Sv. biskup rád pak povolil mu na blízku se uhostiti, a tak pod správou jeho vznikl klášter katolický, — první to v celé Gallii.

V tom čase oslavil Bůh věrného Hilaria skutkem záračným, jakož letopisy vypravují v slova tato. Za několik dní po návratu Hilaria biskupa přišla k němu jistá matka, hořekujíc, že jí dítě její nepokřtěné smrt uchvátíla z náručí. Hilar prošen za přímlovu u Boha, napomenul slziící matku, aby pevně důvěřila Bohu, a sám na kolena padnuv, setrval na modlitbě, až dítko mrtvé k novému životu povstalo. Provázela-liť muže Božího již na východě u vyhnanství moudrost vyšší, vedlať jej a ostříhala i na

⁶⁾ Facta est fides temporum potius, quam evangeliorum, dum secundum annos describitur.

⁷⁾ To jest, Kuří ostrov v Etruském moři, tak zvaný od valných heja chovaných tam kur či slepic.

západu tak, že ukázati uměl věřícím ten způsob, jakby se ze zmatkův arianských šťastně vypletli, a o jediné pravé symbolum nicejské se opírali měli. Že Hilar nad jiné byl schopen k takovému dílu, spařujeme z té příčiny, poněvadž na svých cestách po celé římské říši mnohé nabyl opatrnosti. I přišel konečně na pevnou myšlenku tu, že by nejlépe bylo, hořce litujícím a polepšeným odpadlíkům dvéře Církve katolické zase otevřít; jakkoli se nalezalo, že druzí vytrvali u víře biskupové žádného více společenství církevního mítí nechtěli s těmi, kdož byli císařem nařízenou formulí podepsali.

Než k ospravedlnění biskupa Piktavského sloužití mohlo již to, co čteme o velikém Athanasiu, jemuž po smrti císaře Konstantia, nástupce jeho, r. 361 do Alexandrie navrátili se kázal. Slavný ten patriarcha s Eusebiem Vercellským a s jinými biskupy oblibil sobě onu Hilarovu myšlenku. Hle, toť láskou opatrnou a smířující podaná regulé, pro kterouž zprvu odporujících kolegův získati uměl Hilar, a při kteréž dostalo se mu viděti, kterak se víra v Církvi západní opět v své starobylé slávě a ryzosti ukázala⁸⁾. Hilariovým přičiněním hned tu, a hned zase jinde držány byly synody po všech končinách Gallie, a shromáždění biskupové, opustivše cestu bludu a zavržše usnesky Riminské, přijali jsou do společnosti biskupův katolických. „Všickni jednohlasně vyznali jsou, že Hilar platně jim posloužil, an tu skvrnu heretickou s veškeré Gallie setřel.“ Nejinak se o tom vyjadřuje sv. Jeronym v své kronice ika: „Gallie skrze Hilara ztrácuje lest a pronevůli Riminskou.“ A širěji mluví Sulpicius Severus v tato slova: „Jak mile Hilarius všeho téměř světa obor, pronevěrou nakvašený, přeputoval, věci na mysli své přemítaje, a rojem péči jej obklíčujících jsa rozhorlen: tu kde mnohým se zdálo, aby v společnost nebyli přijímání, kdož se byli přidali k synodě Riminské, on pokládaje to za nejlepší, aby jich co nejvíce povoláno bylo zpět ku pokání a polepšení, průtahem času hleděl, aby na

sněmích, v Gallii držaných, biskupové bludu se odřekli. Zavrhnuv takovou měrou usnesky (acta) Riminské, v dobrý stav opět uvedl víru jednotných osad církevních“⁹⁾.

Tehdy v krajích gallických nastal mír i poklid, a pravé učení katolické opět v myslích utvrzeno. Než Hilariova horlivost neustala, dokud znamenal, že jinde v Církvi bludařství se provozuje.

Mezi synodami, po návratu Hilariovu v Gallii držanými, památnější jest jedna v Biterroe (nyní Beziers) slavená, na kteréž Saturnin, biskup Arelatský nejen z arianství obviněn, ale i z jiných výstupkův kárán a z Církve vyobcován byl¹⁰⁾. Touž asi dobou sepsán od Hilaria list k *Sallustovi*, préfektu v Gallii, muži vldnému, jenž se byl k týráni pravověrných nikdy neodhodlal. — Chtěl ho biskup svým psaním přemluvit, aby vládařskou autoritou jakéhosi lékaře Dioskura od nelidského s křesfany nakládání odvrátil.

Než horlivá láska Hilariova při utvrzování dosavadních vrtkavcův u víře katolické hleděla se přes pomezí Gallické dále rozprostriti. Již roku 362 přešel přes vysoké Alpy, aby v sousední Itálii odstraniti pomohl nákvasu bludu arianského. Tu ihned přilnul k muži stejného úmyslu, totiž k biskupu Vercellskému *Eusebiovi*, načež oba dva spojenou silou chvalitebně avšak nesnadné dílo podstoupili jsou; jen že, jak svědčí letopisec Rufin, snahy Hilariovy s blaženějším následkem se potkaly. Hilarius totiž, jsa jemnější povahy, nejen hlubokou jevil učenost, ale i působilosť, pro nížto snadně v zdravých náhledech svých s neumělými sdíleti se uměl. Takť bylo světlem dotčených dvou mužův ozářeno Illyrikům s Itálií a Gallii. Jimi bludařství až do nejtmařejších skryší stíháno, všem na oči postaveno a téměř vůbec v ošklivosť uvedeno. Dály se věci ty okolo roku 362 a 363¹¹⁾.

Než perný kus díla ještě zbývalo. Město Milanské nakvasil svým kacířstvím biskup jeho Auxentius. Muž ten pod mocným ramenem císařským dosedl na stolicí biskupskou po vypuzení katolického biskupa Divise. Jsa z Koppadocie rodilý a pro nezbě-

⁸⁾ Cvičná ruka Hilariova šťastně léčila rány, dušem tak mnohým od arianstva zasazené; zůstávalať, kde stačilo lékařství mírné, při něm, tak že tu olejem lásky a milosrdí, tu balsámem utěchy a posily dovedla duševní chorobu zhojiti, i tehdaž, když jiní, n. p. Luifer Kagliarský v Sardinii mnohem prudší léky radili aneb při téměř neduhu, jakoby nezhojitedlném, téměř s pozoufáním se potkávali.

⁹⁾ Hist. sacrae lib. 2. n. 45.

¹⁰⁾ Toť ten samý Saturnin, jenž vyhnanství Hilariova do Frygie hlavním původcem byl.

¹¹⁾ Eusebia z jiné strany vychvalují pro jeho mnohé zásluhy o klášterní život, jež příkladně vedl s žákovstvem svým v městě biskupském Vercelli Cfr. S. Ambros. ep. 82. ad Vercellenses in Baronii annal. ad ann. 328.

hlost v latině Milánským protivný, nejvíce tím odvrátil od sebe lid, že Arianům nadřezoval v učení jejich, a při zrádě nad vírou znaje se ukrýval, bral na sebe podobu anděla světlosti. Sv. Hilar, po smyslu velikých mužův, měl za to, že nic neučinil, dokud by všeho byl nedokonal. Jsa vždy pilen obce Milánské pro její příchýlnost k svaté Církvi, viděl se nucena přetrhnutí zlé, prve než by se rozmohlo. V měsíci Únoru, r. 364 přišel na cestách svých do Milána, i jal se žalovati na arianství Auxentiovo, usiluje strhnouti mu kuklu pokrytství. Auxenc vida to, zehral na Hilaria, a pod záminkou, jako by tento byl v městě rušitelem pokoje, vyloudil na císaři Valentinianu mladším zákaz veřejný, jímž měl odstraněn býti každý, kdož by se opovážil znepokojovati obec Milánskou. Než Hilar, po zdravém náhledu svém nepřestal žalovati, udává, že Auxentius o božství Krista Pána smýšlí po kacířsku. Po vůli neohroženého zastavatele pravdy konečně ustanovil císař osoby vyšetřující, zdaž by žaloba Hilariova dosti upodstatněna byla. Sv. Hilar na hluché síni soudní dlouho a ostře dotíral na Auxence, až tento raději vyznal, že Syn jest s Otcem rovný Bůh a spolupodstatný, než aby se byl zbavil svého biskupství. To vyznání nejprv ústně se stalo, potom sepsáno, a s náležitými podpisy císaři podáno. Avšak úlisný bludař zvláštním listem k císaři uměl celé té věci opět tu tvářnost dáti, že znova pod dvojitým smyslem formulí svůj blud ukrýval. Jižť ale bylo rozhlášeno, že se Auxenc Milánský poddal Hilariovi, vyznávaje pravé učení katolické. Avšak pravdě na ujmu nežádal Hilar před obličejem lidu slavit vítězství. Znalť on obmyslného Auxentia, jehož obrácení nebylo než licoměrné; ne pro sebe toužil po slávě a vítězství, nýbrž pro svého Spasitele stál o upřímné vyznání víry, v jeho věčné božství, a to od všech, kdož spasení býti mají. A poněvadž se obával, aby prostověrná mysl Milánských dvouzřezným biskupem v utajené léčky bludu se nezapletla, za tou příčinou opět pozdvihl hlasu, vykládaje jim, kterak Auxentius, ač lidi oklamati chce, Boha oklamati nemůže.

Než co bývá věc snadná u vrtkavých panovníkův, toho se již dávno Hilar bál, a neubál se toho. Muž Boží, horlící o to, aby stáde Kristovo nevydalo se vlkům v ovčínec vetřelým, osočen jest u císaře a rozhlášen za neklidného, a tudíž Milán opustiti musel. Tím ale horlení jeho neocháblo. — Chtěje svým povinností dostáti, i duše pravověrné od heretických záměrův Auxen-

tiových vystráhati, poslal spis k veškerým církvím (liber cont. Auxentium), v kterémž obsáhlěji líčí a úředními důkazy stvrzuje, cožkoli Auxenc nastrojil, aby oklamal neopatrných. Snad spisem tím docíleno toho, že čtenáři štilili se lichého pokoje a falešné snášlivosti u víře, a že nedlouho potom Auxenc na mnohých synodách v Gallii, ve Španělech a v Římě ze společnosti církevní byl vyobcován. Dobře tedy sv. Jeronym nazývá Hilara „tubam latinorum“ (troubou latiníkův), chtěje tudy naznačiti ostražitě počínání Církve Římské, jejíž pokynutím Hilar se řídil, svolávaje věrné katolíky, aby síly své proti návalům arianským sjednotili a varovali se úskočného Auxence. „Kdo, prý, s Církví drží, a pravé víry pilen jest, měj se před ním na pozor.“

Již na konec roku 364 Hilar, hned po svém z Vlach navrácení do své dicese, mohl se uvázati opět v úplnou správu své církve. Co mu času zbývalo, vynaložil na vykládání Žaltáře, při němž na základě literního smyslu rád se zabírá do smyslu figurálního tak, že vůbec své zdání pronáší, řka: „*Nihil in psalmis, nisi propheticum cognoscimus.*“ Tak to učinil v hymnech církevních, jež složil za svého vyhnanství ve Frygii, tak podobně v jiných knihách svých ukazuje se co zvláštní obránce božství Ježíšova.

Mezi Latiníky jestť sv. Hilar nejprvnější, jenž na evangelium sv. Matouše komentář zhotovil; a jak u kritikův našich se snáší, ten úplně nám dochován (vyjma částku kap. XXVIII. verš 16—20). O jiné učené práci jeho píše sv. Jeronym, a klade výklad jeho na píseň Šalomounovu v poslední doby biskupování. Avšak práce ta s mnohými jinými, o nichž se v církevním dějepisu zmínka činí, proudem věkův utonula.

Zvláště líčí o spisovatelství jeho sv. Jeronym (ep. ad Paulinum), řka: „*Hilarius Gallicano attolitur cothurno, et cum Graeciae ribus adonnetur, longis interdum periodis involvitur, et a lectione simplicium fratrum procul est.*“ Novější učenci spisovný jazyk jeho připodobňují k řece Rhoně, poněvadž jako ta ve Francouzsku ostrým tokem hřehy trhá, tak také on ducha, úsudek a přesvědčení čtenářovo mocně uchvacuje.

Ostatně nejsou na omylu jiní, soudíce o něm, že k vznešenějším a božským věcem, o nichž psal, zapotřebí měl nových názvů latinských, a když jich v celém Latium nenalezl, že je tvořiti směl, a nejvíce tu, kde mluví o slávě božství Kristova. Aby slohu jeho snáze rozuměno bylo, myšlenky své rozličným způsobem vykládá, aniž tak

od katolické pravdy se uchyluje. Dobřet tedy sv. Jeronym tázán jsa o ceně spisů Hilariových napsal: „*Hilarii libros inoffenso decurrunt pede.*“ (Ep. ad Laetam.). Při chrámu sv. Gatiana v Turoně (Toursu) ještě v minulém století chován byl rukopis, jenž dle svědectví kritikův psán jest od Hilara, biskupa Piktavského, obsahuje knihy ss. Evangelii podle sepsání čtyř Evangelistů.

Sv. biskup tento blahocinů plný věk svůj dokonal d. 13. Ledna 368. Mravní povahu jeho naznačuje Venanc Fortunat, jeden z nástupcův Hilariových v biskupství VI. století, an dí: „*Dum superstes fuit in seculo, aut scripsit ecclesiasticæ fidei documenta, aut pugnando calcavit hæretica crimina, aut petenti tribuit miraculorum suffragia.*“

Nezbývá nám než poukázati vůbec na plody jeho literární¹²⁾, z nichž znáti se učíme, čeho žádá horlivost v svatém úřadování, a jak sobě počíná duch, v Bohu neohrožený, a láska k matce Církvi neošemetná.

Materialismu za našeho času.

Od Ar. Š—ka, kněze řeholního na Moravě.

Nedá se zajisté upřít, že lidé, žádostiví výhradně smyslných rozkoší — jak je u p. kniha moudrosti vypravuje — že Epikureovi k rozšíření smyslného způsobu života (sensualismu) a s ním úzce spojeného materialismu nejvíce přispívali a dotud přispívají. Vyskytajíť pak se věk po věku učenci, obzvláště mezi přírodníky, již začínajíc od Plinia, až na naše časy, všemožně usilují, by sensualismu, bez toho ve všech vrstvách lidu dosti rozšířenému, na základu materialistickém dodali jakousi pečeť vědecké vážnosti a věrohodnosti. Pro snadnější přehled vědcův, napomáhajících k rozšíření materialistické nauky, myslíme si seřazené ve čtvero skupení, a sice ve skupení:

- I. křesťanských náboženských sekt,
- II. silozpytců (fysikův) a naturalistů,
- III. sensualistických dušeslovců (psychologů),
- IV. životozpytců (fysiologů).

I.

Již za času Krista Pána a sv. apoštolův byli to Saduceové, jenžto pravili, že „není vzkříšení, ani andělův, ani ducha“ (Sk. Ap. XXVIII, 8; Mat. XXII, 23.), nevěříce ani v nesmrtelnost duše, ani v bytnost pouhých duchů. Že pak Saducejci byli mimo to lidé vyšších stavův, hovicí tělesnosti, lze tudíž uzavřít, že jádro jich učení byl deismus (přirozené náboženství, zapírající zjevení Boží), pravý to bliženec materialismu.

Materialistického rázu byl také Gnosticismus pro pantheistické náhledy, kteréž, uvedeno-li jich v život, vždy k materialismu vedou. — K třídě té dále připočísti dlužno Manichejce, jichž učení se zakládá na zásadách gnosticismu podobných, jmenovitě na dualismu*). Člověk, co bytost duševní a tělesná dle učení toho jest sloučením obou principův, ježto v člověku přirozenou nutností působí. Tím samým ale člověk vše, co činí, nutně činí, svobodná mravní vůle se ruší, a tudíž také popírá se všecken rozdíl mezi dobrým a zlým, mezi ctností a nepravostí. Aby se pak principu dobrému vítězství usnadnilo nade zlým, uznáno za potřebí, zničití hmotu — materii — tělo — hřích — zlý princip. A jak? Nevázaným ukájením chtíčův tělesných t. j. nejpodlejší mrzkostí. Co prostředkem býti a zůstatí mělo — ač právě prostředek ten již jest svrchovanou mrzkostí — stalo se jim cílem — a tudíž ubíhalo se v hrubý materialismus.

Tento pantheisticko-dualistický, na materialismus uvozující názor světa vlekl se až do středověku. Na počátku XIII. století přidružil se k němu pantheisticko-mystický směr „bratrův a sester svobodného ducha“, kteří po dvoje století ve Francii, zvláště po

¹²⁾ Viz jeho spisy, jež nejprve sebral a vydal Erasmus R. v. Basílii, 1523. Nejlepší vydání jich obstaral Petr Constans v Paříži 1693.

*) Boj mezi dobrým a zlým principem.

Němcích a Italii se vyskytující, ani inkvisitorskou přičinlivostí, ani péči světských úřadů vykořenění býti nemohli. Kořen bludů jejich byla zásada ta, „že Bůh jest vše, cokoli jest.“ Z tohoto domnění svého vyvodili, že člověk nehřeší, pokud zůstává v jednotě s Bohem, nedělí se sobecky od přírody čili od celku všehomíra. — A proto též pravili, že i přírodní popudy jsou božské, pokud vedou ke spojování a ne k různění; bezbožnosti neviděli leda v osobování sobě jistého vlastnictví. Za tou příčinou bylo jim vše svaté, jak mile bylo všem obecné, i ženy také. Byl to komunismus na nejvyšším stupni. Tělu a chtíčům jeho obětováno ducha, aby, jak mněli, duch žádoucího poklidu nabyl. Chtělit se honositi obzvláštním spiritualismem, a končili v nejhrubším materialismu.

Bludné učení „bratrův a sester svobodného ducha“ jest obzvláště Čechoslovany povšimnutí hodné, an k vštípení učení a zásad takových i v Cechách zadána byla příčina ve Klokotech, jak se zdá, pikarditským knězem Petrem Kanišem **). Hlavním nauky té hlásatelem stal se ale sedlák Mikuláš, pročež přívrženci nazýváni potom Mikulášenci, ačkoli pod jménem Adamníkův známější jsou. Nešťastní tito bludaři odřekli se konečně nejen všeho křesťanství, ale všeho pozitivního náboženství vůbec. Za nejnovějších časův třeslivě pro emancipaci těla horují Mormonové.

II.

V jiném skupení jeví se silozpytci a naturalisté. Již Leukipp a Demokrit se všemi přívrženci eleatické školy považovali svět a tvory pozemské za sloučeniny materiálních prvkův čili atomův. Atomistická soustava ta v dávnověkosti panovala. — Rozličné spojení prvkův považováno za dostatečný původ rozmanitosti tvo-

rů. K utvoření něčeho, duchu alespoň podobného pro vysvětlení naprosto duchovních úkonův člověčích, pokládáno jisté prvky za subtilnější, a duši, jakož i úkony její — právě tak, jak se v knize Moudrosti vypisuje — ceněno za dým, větýrek, plamínek aneb něco étheru podobného. Než at prvky ztenčovali jakkoli, hmota zůstala tím, čím jest — hmotou, a vše jiné toliko rozmanitým tvarem jejím.

Za novějších časův oddali se silozpytce a naturalisté vesměs na tu samou cestu. Již pro skoumání pouze přírodních předmětův byli vždy náchylni, za pravé uznati jen to, co na čidla doráží a uvádějí v pochybnost, co smysly pojmuto býti nemůže, čímž nemálo nadřžováno materialismu. — Petr Gassendi (n. 1592), učitel matematiky v Paříži byl první, jenž co přítel anglického materialisty Hobbesa anglický empirismus — (jenž to nemá za pravé, což se na vlastní zkušenosti nezakládá) — ve Francii zavedl a obnovil Epikureismus. Bylt to ale teprv Condillac, jenž v předešlém věku anglický sensualismus snažně rozšířoval na půdě francouzské, a tudíž zasluhujeť původcem francouzského materialismu jmenován býti, ač ještě nebyl vyslovil hmotnost duše. — Dále již pokročil Voltaire, který za svého v Anglicku pobytu Bollingbroke m hlásaný deismus (naturalismus) počal ve Francii rozšiřovati, a na cestě, Bollingbroke kleštěné, postupoval i k atheismu. Ač sám ještě zcela atheistou není, prohlašuje již duši za hmotnou, a nejsou-li náhledy jeho tak hrubé, jako spojení, škodily nicméně náramně onou litou nenávisť, již byl prostředkem frivolního vtipu chrtil proti všemu pozitivnímu náboženství. Právem sluje otcem encyklopedistů, jichž náčelníci byli hlavně Diderot a Dalemberť, majíce nejvyšší účel rozšiřovati atheismus, jemuž říkali filosofie.

*) Palackého Dějen. č. díl III. část I. str. 429—430.

Náboženství bylo jim pověrou, horlení o jeho zachování víry nazývali fanatismem. Kdo se k nim nepřipojil, a hned hotov nebyl, brojili proti křesťanství, jež vydávali za tkaninu lži a podvodu, spíláno mu zatemnělců, zbabělců, ba i zlosynů. U falckého barona Holbacha, u něhož se v Paříži shromáždňovali, kuto záměry k vykořenění křesťanstva. — Voltaire mněl, že by pět neb šest mužův bystrého ducha (de l'esprit) dostačilo náboženství zvrhnouti, kteréž prý bylo dvanácti sprostáky, hloupými muži, podvodně zavedeno.

Diderot bez obalu již hlásá v encyklopedii *) nejhlubší materialismus, zapíraje všecken rozdíl mezi tělem a duší, porovnáváje člověka s hudebním nástrojem, lišícím se toliko tím, že onen sám hrá, kdežto k tomuto hudebník se požaduje. — Nesmrtelnost již není leč baživosti po slávě u potomstva; všeliký podnět k ctnosti spočívá, prý, toliko na sobectví, kteréž zase vymáhá úplné ukončení smyslnosti. — La Mettrie dovršil učení toto, prohlašuje, že jen ateismus může svět oblažiti; duše že jest pouhé slovo, díl těla, kteréž myslí; člověk že jest vlastně jen zvíře, ba až k jistému stáří ještě méně (!) an sebou na svět méně vnitřního popudu přináší než ono; v pozdějším stáří, že pak se od zvířete jen tím různí, jelikož má více potřeb nežli ono. — A jaké z toho mravoučení? — Život jest toliko požívání; jez a pí, užívej záhy, aby nebyl zkrácen; neboť nevíš, kdy umřeš. Vše ostatní jest bájka. Rovně tak, aneb možná-li, ještě hlouběj chrochtal Holbach ve svém „systeme de la nature.“

A jaké bylo ovoce nauky této?

Vyšší třídy ve Francii, bez toho již dříve co do náboženství netečné,

nechaly se na větším díle lehce navoditi v sít šalebně nastraženou. By se však i nižší vrstvy lidu získaly, Voltaire, Diderot a spojenci psali oplzlé, Bohu a všemu náboženství rouhající se divadelní díla a romány. Sensualismus již od Ludvika XIV. a okoli jeho hlásán životem, vždy u širších kruzích zapouštěl kořenů. Materialismus nalezl tudíž v polovici předešlého století náležitě připravenou, dobře zkyplenou půdu; símě to se ujímalo a hojně slibovalo žeň. Dozralé ovoce materialismu kvapně nashromáždilo se až k onomu strašnému vrcholu, s něhož pak co mohutná lavina na vše strany se valilo, zachvacujíc do prohlubně záhuby všecko, a nešetříc ani, což nejsvětějšího jest. Řekl nescynslný v srdci svém: „Není Boha“ (Žalm XIII, 1), „a sedí pak v zálohách ... Oči jeho po chudém vyhledají: číhá v skrytě, jako lev v jeskyni své“ (Žalm IX, 8). „Běda ale tobě, kterýž zloupíš! Zdalíž i ty sám nebudeš obloupen? (Jer. XXXIII, 1). — Zajisté hubili silnější slabších, až pak r. 1814 i nejsilnějšího rámě ochromlo. — Rozvážlivější počali po smutné zkušenosti protírat sobě zrak. Vulkanický plamen přestal sice zhoubně šlehati v nejdálší končiny, neuhasl ale ještě docela, anobrž potaji doutnal až do r. 1830, kdežto červencovým převratem na novo rozdmýchán opět nebezpečné pružnosti nabývati počal. Učení Baboefovo, Bounarottim a jinými obnoveno*). Dělníci rovnomilci (travailleur-égalitaires) a jich vůdce Cabet usnesli se již zase r. 1841 mimo jiné na tom, že „materialismus musí za zákon přírodní prohlášen, a města že musí rozbořena býti.“ V Červnu 1848 stavělo barikády as 200,000 proletá-

*) Slovníku všech věd, vydaném 1777 v Paříži a 1781 v Lausanně a Bernu.

*) Baboeuf, hlava komunistického spiknutí, jež r. 1796 za účel stanovilo násilné vyrovnání všech vlastnictví, byl po vyzrazení spiknutí toho samého roku guillotinou odpraven.

rův, majících v čele nejhlavnější komunisty, s heslem červené sociální republiky. — Co Baboeuf roku 1796 obmyslel marně, mělo nyní skutečně býti. Byl Cavaignac nezvítězil — kdo si troufá nastíniti obraz toho, co by bylo následovalo? —

III.

V jiném skupení vědcův materialismu nadřizovaných aneb naň uvozujících, působí sensualističtí dušeslovci, jichž původem jest anglický filosof Locke (n. 1632). Základní pravidlo jeho jest: „Vše naše vědomosti pocházejí ze smyslné zkušenosti.“ — Víme tedy jen to, co vidíme, slyšíme, chmatáme atd. Duše nemá žádných vrozených pomyslův, nemá tudíž vrozeného názoru (idey) o jsoucnosti Boha, a jelikož Boha smyslem pojmuti nelze, následovně ... — Této důslednosti se ulekl sám Locke, a vyznal, že víry třeba, alespoň víry ve vnitřní mravní cit. Což to ale platno? — Princip empirismu, čelící proti všemu nadsmyslnému, již se pronesl, a o důslednější odvozování výsledkův z něho brzo postarali se druzí, jako u p. u Němců Kant, v Anglicku Hume, jímž empirismus přešel v skepticismus (pochybující o všem nadsmyslném). Neměl-li dříve Hobbesův abstraktní materialismus značného vlivu, tím více si ho dobyl skepticismus, obzvláště, když se ho uchopili Deisté, z nichž Toland odpírá Božímu zjevení nadpřirozenost; Collin zamítá nesmrtelnost a prorocství; Woolston zázraky; Bollingbrooke pak již nedaleko materialismu se byl octnul. Slouží to ale ke cti anglickému národu, že prohlédaje ke strašným výsledkům takového učení, bystrou praktickou svou myslí ubránil se mu. A za tou příčinou materialismus v Anglicku hned na začátku opět zanikl; ne však ve Francii, kamž, jak víme, Voltair jej byl přesadil, všemožně se staraje o zdar jeho.

V Němcích týž bohoslovecký směr jako v Anglicku pod jmenem rationalismu v platnost vešel, ač neuběhl v materialismus, jako z části v Angličanech, a docela ve Francii. Než, ač se německý rationalismus, zvláště bohoslovní nezvrhl až v materialismus, nicméně byl bezprostředním jeho předchůdcem. To ale, co sám nedovedl, docílil pak filosofický rationalismus, jenž vyvinuv se Kantem, rychlým krokem soustavami Fichteho, Schellinga a Hegela vedl do tábora pantheismu. Pantheismus, buď Boha výhradně v světě hledá (Bůh=svět), aneb svět zapírá a v obojím pádě navodí i k materialismu. Že Hegelův pantheismus nepochybně k materialismu zavádí, zřejmým důkazem jest odchovanec a stoupenec jeho, Feuerbach, jenž dí: „Pravé náboženství jest láska a ctění podstaty člověčí přirozenosti. A která jest přirozenost jeho? — Člověk různí se jen tím od zvířete, že jest živoucí vrchol sensualismu, ta nejsmyslnější a nejcitlivější bytost na světě ... Pokud ale jest podstatou člověčí *smyslnost*, a ne přeludní abstraktum „duch,“ pak jsou ovšem všechny soustavy filosofie, vše náboženství, všechny ústavy, protivné a odporné principu tomuto, nejen bludné, anobrž záhubné. Chcete-li polepsiti lidi, činite je šťastné; chcete-li je ale učiniti šťastnými, jděte ku pramenu všeho štěstí, všech radostí — k smyslům“*). Jestli ale podstatou člověka *smyslnost* čili tělo, a nikoli přízračné abstractum „duch;“ má-li dle Feuerbacha člověk tuto podstatu výhradně milovati a ctíti — lze-li pak ještě pochybovati, v čem by asi tato láska a úcta záležela? — Jestli to zajisté smýšlení atheistické a materialistické, na celo srovnávající se s neřestmi francouzských encyklopedistův.

Stejný směr měli apoštolové a

*) Feuerbach b. II. str. 371.

tovaryši tak nazvaného „mladého Němectva,“ jehož duchovními otci byli Ludvík Börne a Heinrich Heine. Heineův „Salon,“ v němž emancipací ženy a těla schvaluje, dostatečně naznačují materialistický směr. K těmto oblažitelům člověka směle připočísti lze četné houfy básníkův, literátův, redaktorův, zvláště z domu Israelského. Co činili encyklopedisté, populárním slohem v oblibu uvozující materialistickou nauku: to samé opětuje se i nyní prostředkem zábavné literatury. — Kdo máš oči k vidění, nešal se tedy domněnkou, jako by materialismus hnízdil toliko v úkrytu několika vědeckých badatelův, jako by zbytečno bylo a nevhlasno poukazovati na nebezpečnost, jímž hrozí!—

IV.

K poslednímu skupení jsme připočetli životozpytce (fysiology), kteří se zanášejí vědou fysického a organického života.

Již za časův francouzských materialistův nabyla platnosti zásada Helvetia, vrstevníka Voltairova: „Myšliti jest cítiti, nic než cítiti.“ Lékař Cabanis k ní doložil: „Pakli že myšlénka není leč pouhý cit, není nic jiného než odloučeninou mozku.“ — Nález tento došel obliby. Dušesloví přešlo v životosloví, a čím byla dříve metafysika, tím stala se napotom fysika. Přírodních a lučebných zákonův odtud používáno k vysvětlení životních úkonův, zvláště k rozluštění otázky, co jest život? — A jak daleko dospěli touto silozpytnou a lučebnickou cestou životozpytce? Dříve pokládáno za princip tělesné ústrojí obživující, a vysvětlováno sobě tudy životní úkony člověka; jak nyní?

Život, jak jest na prasto, praví životozpytce, nejsme sice s to, pitevním nožem v podstatě jeho postihnouti; než my dovedeme činnost jeho pozorovati u p. v odlučování

žluče, mozku atd. Z této činnosti, řídící se dle přírodních zákonův, uzavíráme, že všecken život vlastně jen v ústrojích těla spočívá, každá životní činnost že jest výsledkem přírodních ústrojných aneb lučebných sil jednotlivých orgánů. Není žádného života naprosto; stává toliko živých orgánů, následovně tím, že tělo člověčí skoumáme dle ústrojí a činností jeho, nabýváme úplného poznání člověka, jelikož člověk jen prostředkem ústrojů svých (orgánů) žije a tyje.

Namítá-li se ale, jak lze vysvětliti pocit, vůli a pomysl, pokud život člověčí záleží toliko v činnosti ústrojů těla jeho: — nic prý není snadnějšího. Pocit jest důraz, dotisk na nervy, vůle záleží v jich reakci, obě tudíž nejsou prý nic jiného, leč činnost nervů. A myšlénka? Ta se vyvinuje v mozku. Mozek má dvojnásobnou činnost; jedna přispívá k trvání celého tělesného ústrojí; druhá — útlejšího způsobu — má za účel odlučování pomyslu. Myšlénka jest prý vždy výtvor mozku, jako žluč výtvorem jest jater, slina žláz atd. *)

Než náhledy tyto mají do sebe nemalé vady. Majit i ostatní živočichové mozek, a předc se u nich ne-

*) Tak prohlašuje Moleschott ve spisu svém „*Kreislauf des Lebens*“ myšlení za výtvor činného mozku, ba i způsob vytvořování odhaluje tím přestátným nálezem, že prý všeliká myšlénka vyniká v mozku „kostíkovým světelním“ (Fosforescenz): „žádného pomyslu bez kostíku!“ (Fosfor) Vznikají-li tudíž pomyslové v mozku as tak jak kostíkové bludičky na bařině? Věhlasný lučebník Liebig, nejznámější odpůrce životozpytných materialistův, klade jim k rozluštění následující jednoduchou otázku: „Nestává-li pomysl leč prostředkem kostíku, jak pak to as dopadne s kostní, v nichž čtyřstokrát více kostíku obsaženo jest, než v mozku? A proč kosti nevyučují pomyslů?“ Takým důrazným způsobem poráží Liebig i jiné životopisné materialisty, jichž náčelníci Moleschott, Vogt, Büchner v trojlístek spojení, spisy svými, úmyslně populárně psanými, úsilně o rozšíření materialistické nauky pracují. Tak u p. Vogt ve svém díle: „*Physiologische Briefe*“ materialismus směle prohlašuje za jediný pravý názor o světě. I jemu jest hmota nepomijitelná, duše výtvor mozkového vývinu; nesmrtelnost nepochopitelné rozumování atd.

nalezá na vzdor všemu namáhání pražádného odlučování pomyslů; nevyškýtá se u nich ani rozum, ani řeč, ani jaká vědomost. Kterak to ale pochodí, že jistý mozek myšlenky odlučuje a jiný nic? — Dále namítati lze, jak mozek — hmota — příčinou, zdrojem státi se může nehmotné myšlenky? Při tom naopak uznáno jest, že myšlenka k svému objevení zapotřebí má mozků, ne ale co *příčiny*, nýbrž co *nástroje*, jimž se jeví. Slovnítný francouzský životozpytec Magendie dokázal, že po vyloupenutí některých dílů zvířecího mozku jisté mohutnosti, podobné duševním mohutnostem člověka u p. pocit, paměť, obrazotvornost byti přestávají. A po tom již právem souzeno, že mozek k vytvoření smyslných názorův potřebný jest; dále ale nad to dosuzovati se, jest nesmysl. Aneb možná-li tvrditi, že housle Paganiniho byly příčinou kouzelných zvuků, jež z nich umělec vyluzoval? Zajisté by byl Paganini nic nedovedl bez houslí. Byly to ale housle, jež hrály? — Podobně je to s naším mozkem, kterýž jest nástrojem myšlení; co jím ale hýbe, jest duše, kterážto brá na nástroji svém*). —

Posloužijž tento dějepisný přehled o vzniku, postupu, vývinu a následcích materialismu k zevrubnějšímu a jasnějšímu ocenění jeho významu za věku našeho. K tomu cíli udály se faktory, jež součinností svou k vybudování materialistické nauky přispívaly. Byly to předně od jak živa lidé, hovičí tělesnosti, jimž na tom záleželo, aby materialistickým rozumováním, jakž takž chtivé bažení své po výhradních smyslných rozkoších odůvodnili, alespoň omluvili; byli tu bludaři na poli náboženském, jižto se v bahně všelijakých mrzkostí brodili, chtějíc tudy hmotu těla zničiti, a k liché-

mu spiritualismu se vymknouti; pak silozpytcové tvrdící, že hmota dostahuje k vysvětlení všeho v světě; sensualističtí dušeslovci, jimž rozum člověka není leč jinakou způsobou pocitu, a konečně životozpytcové, kteří život odvodí z ústrojů.

Nebude, tuším, za zbytečné pokládáno, podotknem-li ještě o důsledcích, ježto vyplývají ze všech materialistických soustav, a tudíž *obecné* jsou.

1. Jelikož materialisté vše, což jest, za pouhou hmotu buď organicky aneb neorganicky zřízenou vydávají, následuje z toho, že, co žije, nemůže býti leč oživenou hmotou. Co jest tedy člověk? K citění, myšlení a jednání organicky zřízená, obživená hmota; rozum jeho a myšlení jsou toliko obzvláštní výjevy života, ježto se od ostatní činnosti těla jen málem liší. Duševní život jest tudíž život pod jinakou způsobou; jestiž to zvířectví u svém nejvyšším vývinu, na nejvyšším stupni. Mimo hmotu není ničehož; následovně ani Boha, ani samostatné, nesmrtelné duše, ani jakých samostatných duchů.

2. Další důsledek materialismu jest fatalismus — víra v nevyhnutelný osud, osudověrství. Neboť stávali se vše, co se děje, nutností přirozených zákonů, aneb náhodou, pak přestává všeliká svobodná vůle, a kde té není — i všecken rozdíl mezi ctností a nepravostí. Co člověk donucující přirozenou nutností činiti musel, tomu ani za zásluhu, ani za vinu pokládati nelze. Není následovně žádné ctnosti, žádné nepravosti. Vše dobré, co k dosažení jakého koliv cíle hodí se. Čiň, co čiň, přede se staneš konečně tím, čím se státi musíš.

A jaké mravoučení následuje ze všech materialistických soustav až po naše časy?

Pokud člověk není leč zvíře, jak se v tom snášejí všickni materialisté,

*) Viz Beutain-ovo dílo: „Porovnání evangelia s filosofi kými soustavami.“

jest zákon zvířete zákonem jeho*). A v čem záleží zákon zvířete? — V smyslném živoření t. j. v tom, že požívá, bolesti se vyhýbá a jen příjemných věcí vždy a všude vyhledává; k tomu čelí veškeré pudy zvířecí. Z úsudku toho vyplývá pak následující základní mravní pravidlo, ježto i „bezbožným“ v knize Moudrosti a Epikurejům vždy známé bylo: „Vyhledávej přede vším a ve všem, co k požívání lahodí, opatř sobě všeliké možné radosti, obzvláště dokud jsi mlád.“

Avšak vždy jen požíváním příjemného kratochvilít se nelze tak lehce. K tomu třeba peněz, zdraví, mladosti. V popředí jsou peníze co nevyhnutelná výminka k zaopatření si všeho, chtíčům lahodícího; těch si tudíž co nejvíce opatřiti nutno. Než jak? — Inu, vždyť víš, že na tom nezáleží, jakých prostředků k podosáhnutí cíle se používá; ctnost a nepravost bez toho jest jen pouhým slovem bez jádra. „Protož oklamejme spravedlivého, nešanujme vdovy, aniž se ostýchejme šedin starce ... A síla naše buď nám pravidlem spravedlnosti.“ Za rozkoš pustme směle mimo sebe čest, právo, blahobyt jiných, vede-li to jen k žádoucímu cíli. Sklámala-li nás nejvroucnější naděje a nejhlubší tužba, od níž závisí všecko štěstí a celá blaženost života našeho, pak ... A co kdyby se nám také kolečka mozkoviny pomátla, i jaksi nechtěla více pořádně vylučovati rozumných myšlének — k čemu jsou blázince? —

*) Ohrazují se sice proti této důslednosti, jakáž zcela logickým způsobem z jich zásad plyne; rovněž rádi mluví s opovrženlivostí o všelikém hrubém, mrzkém, zhyralém mravu náčelníků materialistův. Má se to ale s nimi as tak jako s Epikurem, jenž též toliko mírné a počestné požívání světa odporoučel, a sám meze mírnosti nepřekročil, jemuž ale přec již na vlastních zádech poznati bylo mělkost a mdlou nedostatečnost mravních pravidel, ježto bujarou vášnivost zpráva cynismu v náruč ženou.

Naopak ale, jaký to život, podařilo-li se nám získati mamony? Pak „požijme dobrých věcí, kteréž tu jsou a užívejme tvorstva jako v mladosti rychlé; drahým vínem a mastmi naplňme se; a ať nás nemine květ času. „Korunujme se růžemi, prve nežli svadnou.“ (Kn. Moudr.) A když jsme se dosti nabažili takového života, když jsme pohar sladkosti jeho plným douškem vyprázdnil až do dna, zásobu mladistvých bujarých sil vyčerpavše, že nelze více požívat: pak — měj se dobře světe se všemi svými trampotami, chorobami, útrapami a vyzábělými tvářemi! Nač a proč se déle nuditi, počíná-li se vám radosti prázdný svět zošklivovati? Bez toho jest víra v nesmrtelnou duši, víra v Boha, bytujícího mimo hmotu, pouhá bájka a šílení sprostého lidu. —

Porovnáme-li tuto jedovatou, záhubnou mravouku, jež logickou důsledností plyne ze základního učení materialistův, se skutečným životem nynějška, zvláště ve městech — nezůstanou nám déle pohádkou výstřední výjevy jeho: *časté pomínutí smyslem a časté samovraždy*. — Tot jest ovoce uzralé na stromě materialismu, tot vrchol působení jeho za našich dnův. —

Již ale poznávše povahu stromu po ovoci jeho, a přesvědčivše se, s jakovou úsilovnou mocí člověk nepřítel rozsívá koukol vždy dále a dále po všech končinách vinice Páně: „studjmež, majíce podpásaná bedra svá pravdou, a oblečení jsouce v pancíř spravedlnosti, a obuté majíce nohy přípravou evangelium pokoje, přede vším berouce štít víry, kterýmž bychom mohli všecky šípy ohnivé nešlechtníka uhasiti; a vezměmež lebkou (naděje) spasení a meč ducha (jenž jest slovo Boží)“ (Ef. VI, 11—17) proti nepříteli, jenž obchází jako lev řvoucí, hledaje, koho by sežral“ (1. Petr V.).

Svěcení svátkův a rozšiřování dobrých knih mezi lidem.

(Z pastorační konference).

Příkazání Páně: „Pomni, aby den sváteční světil,“ dvojnásobně se týká nás kněží. Jestli to zajisté svatou naší povinností, dbáti o to, kterak bychom netoliko sami tu Boží neděli a zasvěcené svátky světili, nýbrž i lid náš navodili a povzbuzovali k náležitému svěcení dnů Hospodinových. Naše přisluhování slovem Božím, mši svatou, svátostmi atd. ve chrámu Páně nezaujímá celého dne, kterýžto se však celý má světit po slovu Páně (2. Mojž. XXXI, 13. 14.): „Vizte, abyste soboty mé ostříhali: nebo znamením jest mezi mnou a vámi v národech vašich; abyste věděli, že já jsem Hospodin, jenž posvěcuji vás. — Ostříhejte soboty mé, nebo svatá jest vám: kdožby ji poskvrnil, smrtí umře“ (2. Mojž. XX, 9—11.). „Šest dní budeš pracovati a dělati všechna díla svá, sedmého pak dne sobota Hospodina Boha tvého jest. — Nebo v šesti dnech učinil Hospodin nebe i zemi i moře i všechno, což v nich jest, a odpočinul v den sedmý; protož požehnal Hospodin dne sobotního, a posvětil ho“ (1. Mojž. II, 3.). Jak ale světitvá se den Boží u lidu našeho? Ráno se doběhne do kostela, pokud lze, jenom na kratičké služby Boží. Obyčejně slyší se jenom mše svatá, a to bývá na mnohých místech bohužel všechno, čím světi neděli!

Mnoho, velmi mnoho se hovoří, jedná, píše, nařizuje a rozkazuje za příčinou svěcení neděl a svátkův. Ale mnoho-li mnedle může prospěti všechno naše kázání a napomínání, co všechno povzbuzování a naléhání a třeba i vyhrožování a trestání, pokud se nedají lidu do rukou prostředky, či at lépe dím: hotové nástroje k uskutečnění toho, k čemu ho napomínáme? Bytby se duchovní ve svátek dopoledne hlásáním Božího slova o povinnosti svěcení dnů svátečních trebas krví spotil, co z toho vyplývá, když se odpoledne téhož dne svátečního ničím nezasvěti? nemá-li a nemůž-li lid náš něčím pěkným a dobrým, skutky bohumilými a spasitelnými doma se zabývat? Bývají sice též odpolední služby Boží, avšak možná-li k tomu zavazovati každého, aby šel na požehnání? A i u těch, kteří na požehnání chodí, může-liž ten půl hodinky platiti za svěcení celého dne? — Uvažuje tyto věci na mysli své a prohlédá k žalostným ukazům

ve mravním životě lidu našeho, nemohu si tajiti, že to neposlední povinností naší zaváděti a utvrzovat v našem lidu výdatné prostředky k uskutečnění náležitého svěcení neděl a svátků.

K tomu konci činím pozorna na jeden takový, jak se domýšlím, výdatný prostředek. Jestli jím: „Rozšíření oblíbenosti čtení dobrých a nábožných, jinak i pěkných a užitečných knih.“ Dokud takovým knihám neprokleštíme cestu; dokud si lid náš nenabude libovati v nábožném a jinak dobrém čtení: kázání naše a usilování o svěcení neděl a svátkův odpoly zůstane plané a marné.

Lid náš, nevěda odpoledne dne svátečního čím se zabývat, chodí po jiných ničemných, škodlivých i hříšných zábavách. Známé až k postesknutí, co činívají naši lidé, když se z chrámu Páně navrátí domů a odbudou oběd. Rozběhnou se každý po svých zábavách. Mládež se baví v rozpustilých hrách, chasa sleze se leckdes, a hledí si vyražení často dost nestoudného. Ženy navštěvujíce se a nevědouce, co moudrého povídají, o závod klevetí, muži scházívali se v hospodě. Nejnevinnějším způsobem ještě uchází neděle těm, kdož dlouhou chvíli nedělního odpoledne přespí. Mnohý by rád odpoledne pobožně se bavil, ale — on neví jak — nemá čím, protože mu vlastní umělost a zásoba myšlének ničehož neposkytuje. Aby se tedy křesťanský lid náš v zasvěcený den nejen ráno v kostele, alebrž i odpoledne doma nějakou pobožností konati a tudíž i mravně vzdělávati a zdokonalovati se mohl, k tomu se výborně poslouží příhodnými knihami. Nahlednuv bedlivým okem do života našeho lidu, směle mohu tvrditi, že bez odpoledního čtení žádoucí svěcení dnu Božího jest odpoly nemožné. A protož káže nutná potřeba, aby duchovní oblíbenost ku čtení v lidu budili, rozšiřovali a sami dobré knihy do rukou mu dávali.

Činím na ten cíl dvojí návrh, žádaje:

1. Aby duchovní hleděli u každé školy, jakož i v ohcích, kdež mají moudřejšího představeného, založiti knihovny poučného a zábavného čtení.

2. Aby se lid podpaloval k přistupování do Dědictví Svato-Janského a Cyrillo-Methodějského.

Stává sice školních knihoven, aspoň se výkazy každoročně v. d. konsistoří zasílají. Nahledneme-li však do nich co a mnoho-li mnedle nalazáme v nich. Vše-

lijaké staré škváry učebních knih, a druhdy ani jedinké knihy, kteráž by se dít-kám nebo lidu ku čtení hodila. I radím tedy, aby se zakládaly knihovny poučného a zábavného čtení pro dospělé i pro mlá-dež. Dalot pak by se to nejlépe docíliti, kdyby duchovní při každé příležitosti hleděl čtení u lidu v oblibu přivesti. Treba toliko lid k tomu povzbuditi a slušnou zábavu tu jemu výslovně schvalovati. Duchovní musí sám své knihy ku čtení schvalovati a nabízet, příležitostně z nich něco čítati nebo vyprávěti, časem jenom napověditi a zároveň ukázati na knihu, kdežby se toho každý sám dočísti mohl. Zprvu mohou se lidu do rukou dáti takové knihy, kte-réž by mu nejen užitečné byly, ale také chuť ku čtení v něm zbudily; myslím takové, které se snadno a příjemně čtou, čili tak nazvané zábavné knihy: povídky mravně a nábožně zábavné a jinak užitečné, jako na př. spisy Kristofa Šmída, E. z Ambachu, Hoffmanna, Salemanna, Ži-voty svatých a jiné a jiné.

Může pak k tomu duchovní použití odpoledních křesťanských cvičení, kterýmiž se má oživovati svěcení neděle u lidu. S dobrou se tu potáže kněz, vezme-li na cvičení knižku, z níž časem lecos vykládá, jí schválí, a pak jí tam hned k přečtení někomu zůstaví. Příliš častá cvičení odpolední v směru přísného vyučování beze vši dojemné zábavy, bez důvěrného hovoru nepotkají se nikdy s takovým žádoucím účinkem, jako hodiny, oslazené milou takovou duchovní zábavou. Ano, přísná vyučovací cvičení druhdy omrzí lid a zevšední. Zmíněným způsobem ale by získala cvičení křesťanská mnoho u lidu. A proto se duchovní mile rád propůjčíc k zaopatření té neb oné knihy, obstarávej prostředky k založení a k moudrému vedení malé knihovny, navrhuje slušné shůžky k společnému čtení, nešetří některých obětí a nelekej se nepříjemností a hrubých překážek. Jednáť se tu jen o začátek a základ věci blahodějně a svatě. Kněz budiž zakladatelem malé knihovny a pomocí školních učitelův ředitelem jejím. Všecky knížky, dobře na tuho vázané a číslované, buďtež dokonale v hlavním katalogu zapsány, s udáním ceny a jiných s objednáním spojených výloh, a pěkně uložené ve zvláštní almužně. Školní učitel měj všecky knihy na starosti, a veď obzvláštní zápisní knihu, do níž by dle jistého pořádku zaznamenával jméno, stav a obydlí jednoho každého, kdož by se koli

knihu vypůjčil, jakož i čas, kdy se kniha vydala neb vrátila. Od každé knihy vybírej se po krejcaru týhodně „na vazbu,“ při čem se samo sebou rozumí, že se od chudých nic nesmí bráti, což i v zápisní knize zaznamenáno budiž. Za sebrané krejcarey mohou se vazba a jiné potřeby zapraviti, mohou se i nové knihy koupiti. Duchovní nechať častěji prohlíží knihovnu a zápisní knihu, srovnáváje scházející knihy s půjčenými, aby se přesvědčil, zda-li se šetří pořádek. Kdožby některou knihu ztratil aneb roztrhal, ať ji podle zanešené ceny vynahradí, aby se mohla zjednati nová. Učitel bohda se bude s knihovnou rád obírat, a tak tuším, že z toho nesnáze přenesmírné pro duchovního nepovstanou.

Přistupování do dědictví SvatoJan-ského a Cyrillo-Methodějského by se snadno docílilo, kdyby se lid náš se stanovami těchto Dědictví dokonale seznámil. Posaváde jsou na mnohých osadách Dědictví naše naprosto neznámá. Kněz vezmi si tu práci, a vylož lidu směr a stanovy dotčených dědictví způsobem jádrným a pochopitelným, povzbuzuje k účastenství. Pak nechať častěji některé knihy, Dědictvím vydané, jmenovitě pak ty, v nichž se nalézají stanovy Dědictví, lidu jako na ukázkou půjčuje, nechať sám o dědictví častěji promluví, líče zvláště živými a dojemnými barvami veliké duchovní výhody z toho bratrstva vyplývající.

Aby však duchovní nebyl kamenem závady, nobrž tím spíše mohl povzbuzovati osadníky, jest na nejvš žádoucí, aby sám byl oudem obojího Dědictví. Knihy, obojím Dědictvím vydávané jsou rovněž knězi příhodné a prospěšné, a nepřehláním, tvrdím-li, že někdy i potřebné, jako na př. Liturgika, Postilla, Životy Svatých a j.

Proto činím velebnému shromáždění návrh, aby každý duchovní v našem střidnictví bez výminky, pokud jím není, bez odkladu stal se údem nadzminěných Dědictví. Dále bych si přál, aby každý duchovní správce na to všemožně náležal, aby každý učitel a možná-li i podučitel k obojímu dědictví přistoupili. Kdekoli si kněz tu práci vezme, lid poučuje a sám knihy mu zapůjčuje, zajisté nikdy se nemine s utěšeným ovocem. Pozdvihl-li kde duchovní hlas svého, zajisté získal některé údy do Dědictví, kteří opět jiné získají, a tak se dobré semeno samo dále rozšiřuje. — —

Řeč v den nanebevzetí P. Marie.

(Při ranní).

Odchod té nejčistotnější Panny, odchod té nejvznešenější Matky, odchod Panny Marie z časnosti na věčnost, ze země do nebe, od lidí k Bohu: to BM. ten předůležitý příběh, jež sv. katolická církev dnem přítomným oslavuje, zvelebují, zvětčují. A budu-li vám teď něco vypravovati o tomto vznešeném odchodu naší nejsvětější Matičky, zda-li se nemusím nadíti, že vám to bude vděk, a že mne vyslechnete pozorně?

1. Jak nám starodávné a hodnověrné podání vypravuje, dožila Panna Maria vysokého stáří. Octnuvši se na pouti pozemské blízko u svého cíle, u hrobu: dověděla se poslem nebeským i dne i hodiny, kdy se bude ubírat k svému Synáčkovi. Už nejedné svaté duši oznámil Pán hodinu smrti: zda-li jí mohl zatajit své nejsvětější matce? — Zaslechši pak Maria to poselství smrti, rozradovala se nevýslovně v celé duši své a uspořádala příbyteček svůj jako k nějaké slavnosti. A nebyla-liž to, BM., v skutku slavnost — slavnost velická: ten příchod jejího božského Syna, aby ji pojal a objal do slávy své? Nebyla-li to v pravdě slavnost, slavnost krásná: to dokonání takového krásného života, jaký vedla Panna Maria? — Toho právě času (tak zvěstují ony zprávy dále) svatí apoštolé, puzení Duchem svatým, ze všech končin světa zároveň sešli se u svaté Matky, sešli se, aby jedenkrát ještě spatřili tu Požehnanou mezi ženami, aby jí svou prokázali úctu. Svatá Matka vyrozuměla ihned, co by znamenal tak současný jejich příchod. To jí však nikoli nezarazilo, ale spíše dojalo asi tak, jako když panna s družkami čeká svého ženicha. Pozdravivši vlídně a vesele apoštoly, vyptávala se jich a dotazovala, s jakým kde prospěchem hlásali jsou pravdu a milost božského Syna jejího. I museli jí vyprávěti, jak Pán všudy žehnal slovu své pravdy, jak je zázraky potvrzoval, jak množil počet, jak veličil říši svých následovníkův. Za takovýchto zbožných vyptávek a rozprávěk přiblížila se konečně chvíle jejího rozchodu a odchodu. Chudíčka jsouc a nemajetná, za nedlouho brzyčko uspořádala Maria záležitosti své časné. Oděv svůj obojí darovavši dvěma chudým nábožným pannám, tklivě a laskavě rozloučila se s apoštoly, kteří vzlykajíce a plačíce, klečeli kolem smrtelného jejího lůžka. Tu se pojednou rozeskvěla a nevýslovnou měrou proměnila svatá tvář Mariina. I kterak se neměla proměnit, kterak se slásti

a radostí nebeskou neměla zaskvíti všechna její podstata, když viděla svého božského Syna, an, provázen jásajícími zástupy andělův, přichází si pro ni? „V ruce tvé, Pane, poručím ducha svého!“ to bylo poslední její slovo, její poslední vzdechnutí. —

Jakový to rozdíl, BM., jakový to neko-nečný rozdíl! Eva prchá v ráji ode tváří Hospodina, prchá s tváří ubledlou, vyděšenou, prchá, poněvadž stížena vinou, poněvadž zprzněna, rozervána hříchem. Maria, ta Eva druhá, stihána sic také, ale nikdy neuštknuta hadem hříchů, Maria plná a plna plamenné touhy jde, kvapí s tváří jasnou a veselou přede tvář nebeského Pána! Tu vidíte, BM., barvu proviny a barvu neviny; tu vidíte ovoce hříchu a ovoce ctností! Kterou barvu si vyvolíte, po kterém ovoci sáhnete, BM.? Ještě máte volbu svobodnou; posud leží všechno v rukou vašich. Volte, ó volte, jako volila Maria, o níž praví dnešní sv. evangelium, že sobě nejlepší stránku vyvolila!

2. Než ticho! Hle jak vážně a zbožně se koná Mariin pohřeb! — Tělo svaté Panny nesou apoštolové, za nimi kráčí valný zástup věřících, pějící nábožné písně, a nad průvodem vznášejí se na perutích stříbrotkáňných oblakův množství nebeského rytířstva. Není to průvod smuteční, BM., ale jest to průvod vítězoslavný, řekl bych svatební. Ubírá se tu, uvádí se tu nevěsta nebeská k svému nebeskému ženichu v říši jeho nebeskou! — Už se zastavil průvod, už přišli se svatým tělem k ostatnímu, k hrobovému jeho lůžku. Všecko se hrne, každý se tlačí k bezdušné mrtvole. Každý by rád jednou ještě pohlédl v ubledlou tvář své společné matky! Každý by rád hluboko v mysl a v srdce si štipil obraz, podobu, rysy zesnulé Bohorodičky! — Teď už spouštějí do hrobu perlu perel, spouštějí do hrobu tělo Marie, sypají na ně pestré, vonné kvítí a přivalují kámen k hrobovému otvoru. — — —

I ty, m. m. bratře! i ty m. m. sestro! i ty jednou půjdeš cestou, která vede v podzemí! I tebe jednou v průvodu ponесou na to místo, kde se ti ustele drnem a hroudami. Co myslíš: ponесou tě ku hrobu také tak vděčně a uctivě, jako nesli Bl. P. Marii? Budou se za tvými marami modliti také tak vroucně a upřímně, jako to činěno za rakvi Mariinou? Půjdu andělové, půjdu nebesťané také na tvůj pohřeb? Budou se k rakvi tvé také tisknouti lidé, aby jednou ještě a naposled spatřili tvůj obličej a vryli si podobu jeho do srdce tak, by na tebe nemohli ani zapomenouti? Budeš ty do říše

podzemní sestupovati také za tolikého žehnutí a blahorečení, jako stoupala Maria? — *Já to nevím, ty ale to můžeš vědět, můžeš alespoň tušit. Nebo věz, jak si to zasloužíš, tak to asi mítí budeš v den tvůj nad zemí poslední, v den tvého pohřbu! U paty tvé rakve, na břehu tvého hrobu to uvidíme, jak jsi se měl k lidem: k chudým, k nemocným, k opuštěným; jaký jsi byl otec, jaká matka, jaká dcera, jaký syn, jaký přítel, jaký soused, jaký učitel, jaký úředník, jaký kněz, jaký katolik. Hodiny ukazují, jak daleko na dráze své postoupil čas: a pohřeb tvůj ukáže, kterak, i jak vysoko jsi pokročil v přízni a lásce u lidí. Pamatuj si to!* — —

3. Když tělo miláčkovo pochováno, i hrob sám ještě útěchu dává. Proto lidé lepší a cítělnější všickni vracejí se často, vracejí se opět a opět k hrobům svých přátel a miláčkův. Tak činili ovšem i apoštolé; i oni přicházeli, i oni putovali k hrobu nejblazenější Matky; a kdykoli tam meškali, slyšeli prý daleko nad sebou v oblacích nejlépeznější hlaholů nebeských souzvuky. — Takovouto ku hrobu své matě pouf byli apoštolové vespolečně vykonali už třikráte; už třikráte bylo vycházející a zapadající slunce svým lahodným paprskem políbilo náhrobek Mariin, když tu z cesty daleké přichází Tomáš, sám jediný ze všech apoštolův, který byl neviděl umírat matku nebeského Mistra svého a Pána. O jak touží, jak prahne tento opozdilec, aby spatřil ještě jednou bohorodnou Pannu! Jak prosí úpěnlivě, jak žádá svých soudruhů, aby mu odvalili kámen! — Aj, už povoleno jeho prosbám. Všickni, přede všemi Tomáš, klopi už a upírají pátravé hlady v hrobový důl. I co pak tam vidí? Vidí toliko roucho, v němž zavínuty byly smrtelné pozůstatky Marie Panny. Tělo, tak praví nábožná pověst, tělo to — zmizelo. Pán, vzav je do nebe, spojil a sloučil je podruhé — na věky s duší nejblahoslavenější Matky.

Přál bych ti, matko křesťanská, až jednou dlíti a tlíti budou tvé kosti ve skrytých hrobové, aby i tvůj hřbitovní příbytek nezůstal pustý a opuštěný; přál bych ti, aby i tvůj rov našel častých a zbožných navštívitelův. Přál bych ti, aby dcera tvá všecku měla příčinu, pokleknouti častěji na hrobě tvém, a u vroucí modlitbě poděkovati tobě za ta slova moudrosti, která slýchala od tebe, za ty příklady ctnosti, které vidala na tobě, za ty důkazy lásky, kterých zakoušela u tebe, za to štěstí, kteréš jí zjednala pečlivou snahou svou. Nuž, bude to nejvíce

záležeti od tebe, matko, co učiní dcera tvá na tvém hrobě! Jak si ji teď vychováš, tak ji bezpochyby uvidíš na svém hrobě. Nezapomeň na to! — A tobě, otče, tobě bych přál, aby syn tvůj, aby dívky tvé často se sešli a v kruhu svorném aby obklekli tvůj trávou porostlý podzemní příbytek! Přál bych ti, aby oni k hrobu tvému sobě putovali pro útěchu, pro naději, pro lásku: pro útěchu ve svém kříži, pro naději na budoucí shledání, pro lásku k ctnosti, která jediná dospěti může k šťastnému a radostnému shledání. — A sobě, kazateli, sobě a hrobu svému nepřaješ ničeho? Ach ovšem! Budou-li kosti mé jednou zasety do brázy zdejšího pole Páně: přátelé, tu si přejte kazatel, kněz váš (smí-li si něco takového přátí člověk, na nějž svět tak rád zapomene, jak mile mu sejde s očí), tu si přejte kazatel, kněz váš, aby alespoň desátý, ach jen padesátý chodec po zdejších hřbitově, aby zastavil krok svůj u hrobního jeho pahrbku, a vzdechne si z upřímného srdce aby zašeptal: „Pane, buď milostiv duši jeho.“ Amen.

F. Č—ze.

Třetí řád založený sv. Františkem z Asissi.

Od kněze *M—ého.*

Život řeholní v přísnějším smyslu požaduje, aby se člověk úplně sprostil a odloučil od světa, a výhost dal všelikým radostem a statkům vezdejšímu. Zeela přirozené tedy jest a rozumí se samo sebou, že v průměru jen skrovný počet lidí k takovému živobytí může se odhodlati. Nemá-li se však utvořiti velká jakási mezera mezi životem křesťanským v klášterích a mezi životem křesťanským ve světě, po zdravém rozumu vyvinouti se musí stav, jenž by oba tyto na oko sobě protivné spůsoby živobytí křesťanského v sobě jaksi usjednocoval. A takový stav se utvořil ve spůsobu třetího řádu (*tertií ordinis*), s jakovýmž se již asi sto let před sv. Františkem Assiským v Církvi potkáváme. O řádu Premonstrátském totiž vypravují nám letopisy církevní, že v lůnu jeho za času sv. Norberta, zakladatele jeho († 1134), stávalo tak nazvaného třetího řádu, jehož údové ve světě přebývajíce, jistých pobožnosti a pravidel řehole zachovávali¹⁾. Též dočítáme se o odvětví Templářův, kteří mimo klášter obcujíce, za-

¹⁾ Viz Harter, Innocenc III. sv. IV. str. 208.

vézání byli k jistým modlitbám a almužnám, jsouce znamenání polovice kříže, kdežto celý kříž pouze rytířům templářským příslušel*). Avšak nezdá se, že by se dotčení tito Tertiari valně byli rozmohli.

Největšího rozšíření došel řád třetí, založený sv. Františkem z Assisi, praotcem tak nazvaných „mendikantů.“ Kázání sv. Františka a mnohem více příkladný jeho život způsobily, že mnozí po příkladu jeho, odřekše se světa, přivinuli se ku Spasiteli svému. Sv. František takovýmto následovníkům vytknul jistá pravidla, založiv tudíž první svůj řád, řád Minoritů čili menších bratrů (*ordo fratrum minorum*). Když pak si později zbožná jedna panna z rodiště jeho Assisi, jménem Klára — napotom za svatou vyhlášená — vyžádala od něho tolikéž pravidla pro život klášterní, položen základ k *druhému* řádu, řádu Klarisek (*ordo sororum s. Clarae*). V krátkém čase dosáhly dotčení tyto dva řády převelike vážnosti mezi křesťany, a počet nově založených klášterů rozmáhal se znamenitě pod správou sv. zakladatele.

Sv. František, kázaje slovo Boží po světě, dorazil jednou do Cornerio, místa to asi dvě míle vzdáleného od Assisi. Pln horlivosti a nadšenosti mluvil zde o nutné potřebě pokání, a to s takovou mocí a silou, že netoliko Cornerianští, anobř i množství lidu ze sousedních míst obojího pohlaví světa se odřekli, a obávajíce se zaslouženého trestu za hříchy své, vzdávali se statků svých, žádajíce opustiti všecko, což jim milého bylo na světě, jen aby následovati mohli nového apoštola tohoto. A tito horlivci žádali od muže Božího, aby jim podal jistý jakýsi návod, jak by mohli hněvu Božímu ujtí a dojtí života věčného. I chtěli větším dílem uteci do klášterův a do samotin, mužové opouštějíce ženy, ženy pak muže své. Avšak svatý kazatel dobře věda, že člověku nepřisluší rozlučovati, co spojil Bůh, naklonil je k tomu, že se navrátili do příbytků svých, a živi jsouce v bázni Boží, hleděli sobě ctností křesťanských. Zároveň přislíbil, že jim dá jistá pravidla, kteráž by mohli zachovávatí zůstávajíce v dosavadním povolání svém ve světě. Tím se v jisté míře stali podobni řeholníkům, neberouce však podílu v přísném soukromém živobytí klášterním. Sv. František usiluje dotčeným prostředkem zmírniti přílišnou horlivost

kajeníkův, položil tudíž základ k řádu třetímu. Zvou se *terciary*, čili lépe *bratry kajeními* (*Tertiarii sive fratres de poenitentia*). Bylo to r. 1221, když pravidla svá ve 20 odděleních uveřejnil.

Již ale z toho, což pověděno jest o vzniku řádu, vysvítá ovšem dosti jasné účel sv. Františka při zakládání jeho. Sv. Otec totiž, chtěje posloužiti těm, kdož roztouživše se po kajícím živobytí, upřímně si přáli vstoupiti do některého řádu, avšak pro jiné povinnosti touhy své nemohli ukojiti, ukázal jim návodem svým, jak by plnice povinností svých, v kajenosti žiti mohli a tudíž ovšem i uprostřed světa výhod řeholního života účastni se stali. Takovou měrou chtěl chýžku klášterní vystavěti uprostřed hlučného tržiště světového. Sv. otec výbornými prostředky probudiv ducha kajenosti v srdcích věřících, chtěl je odloučiti od světa, nikoli ale vzdáliti od jejich zaměstnání, dokud by těchto bez hříchu aneb bez nejbližší příležitosti ku hříchu převzítí a vykonávatí mohli. Účel to zajisté spasitelný, ku kterému všickni proroci Starého Zákona a horliví kazatelové, počínajíce se sv. Janem Křtitelem ustavičně prohlédali. Což tedy účel učení křesťanského, toť účelem řádu třetího.

Uvážíme-li pak *prostředky*, které sv. zakladatel vyvolil k účelu tomuto spasitelnému, nelze nám ovšem neviděti prstu Božího, jenž duchu svatého muže naznamenal základní rys celé soustavy.

Již ten pomysl, uprostřed světa zříditi řád, jenž by ve srdcích křesťanských pěstoval ducha kajenosti, podává nám jisté rukojemství, svědčící o důmyslu sv. zakladatele. — Právě za časův našeho sv. Františka jevila se u veřejném životě mnohých křesťanův taková bujnost a láska k věcem tohoto světa, že veškerému životu křesťanskému hrozila převratem a zkázou. — Výjev tento neblahý upevňoval tím více každého v důmínce, že by jedině ten mohl žiti po křesťansku, který by se k mnichům a poustevníkům přidružil, výhost dává veřejnému živobytí a obecným zaměstnáním. Zdálo se, jakoby křesťanstvo ustoupilo do komnat klášterských a do poustev, i že odtud se kráčetí musí k podmanění světa. V tom tedy spatřujeme také příčinu, proč řeholní život obzvláště v středověku byl v také velké poctivosti. Vstoupiti do kláštera považováno jako za důkaz pokání, a zemřítí v rouchu mnišském držáno za jisté rukojemství spasení

*) Viz Hurter, Innocenc III. sv. IV. str. 373.

věčného. Že tato důmínka, pokud by se byla pouze jednostraně vyvinula i zobecněla, církevnímu i státnímu životu nemalou zkázu hrozila, snadno se pozná. Bylať to tedy jistě posvátná myšlénka, přišedší z nebe, aby se věřícím zvěstovalo, že ovšem i uprostřed světa mohou podle pravidel řeholních žítu býti a spasení věčného dosáhnouti.

Co duchy a srdci tak mocně hýbalo, jest, že založení sv. Františka nebylo pouhým nábožným spolkem čili bratrstvem, nýbrž že tu stávalo *skutečné řehole* pro ty, kdož by pro poměry své zavazání byli, žítu býti uprostřed světa. Křesťan vstoupivši do řádu, ač mu bylo obcovati ve světě, odlučoval se od světa, a stal se soudruhem duchovních bratří, mužův a panen, kteří v klášterích jsouce uzavřeni, na službu Boží zcela se byli oddali.

Údové třetího řádu však neměli býti tak vyhoštěni ze světa, jako mnichové. Chýžice jejich stojí na tržišti světa, přivaly žádostí dorážejí na ně odevšad, a boj proti nim bývá tudíž obtížnějším, a vítězství méně jistým. Svatý zakladatel ponechati je musil v nejrozmanitějších poměrech světa, v stavu manželském, v bohatství, aspoň v majetku, v pracích a zaměstnáních světských atd. a předce opatřiti tak, aby vliv světa jim co nejméně škodným se stal. Dovedl toho s podivuhodnou moudrostí a obezřelostí, jevíci hlubokou známost srdce lidského.

Co někdy pravil Pán Ježíš mládeci, tázajícímu se ho: „Co činiti mám, bych vešel do života věčného?“ totéž dí sv. František ku svým synům a dcerám: „Zachovej přikázání.“ *Přikázání Boží učinil pravidlem třetího řádu.* Tato že chce zachovávat zavazuje se vstupující slibem (od. 2.). Chtěti docíliti, aby vstupující zachování přikázání Božích považoval a přijal co zvláštní pravidlo, které ovšem každému křesťanu vůbec platí. Kdo však zná srdce člověčí, regule tato nebude se mu zdáti zbytečná. Přikázání Boží plniti jest povinností každého křesťana bez výminky, ať jest již v kterémkoliv stavu a povolání. Však velmi mnoho se získá, když se vůle lidská k zachovávaní jistého zákona obzvláštním slibem zavazuje. Vímeť totiž, že člověk pro svou náklonnost ku hříchu druhdy s každým přikázáním rád smlouvá, ku kterému povinen jest, a co nejvíce může, od něho se odchyluje. Přestává to ale v té době, jakmile se člověk úplně podrobuje přikázání, učiniv je pravidlem pro

svůj život. Druhý zisk záleží v tom, že se člověk, zjevně a veřejně přiznává se ku přikázání Božímu, rozhostí se světem, jenž se k němu nezná. Účastník třetího řádu staví se přímo pod prápor Ježíše Krista; svět slyšel, co slíbil; svět věda kde se nalézá, neuznává ho více za svého, a bystrostí nepřítel stíhá pak všeliké hnůti jeho; nešetře lsti a podvodu, aby ho zase odvrátil s pravé cesty, vnaří jej chválou a pochlebováním, aby ho pomátl, činí si ale také posměch z něho, jestli životu započatému nevěrným se stal. A toť trníště, dělící jej od světa. On žije uprostřed světa; svět ale bez ustání pozoruje, zda-li nesmýšlí a nejedná dle jeho zásad. — Běda mu, jestliže by postižen byl v náhledech světských aneb dočista ze skutku zlém. Žádný představený řeholní nedohlží tak bystře, žádný nekárá tak přísně a nemilosrdně, jako právě nešlechtný svět. Poněvadž pak svět dohlídku tu vykonává okem takoroka vševidoucím, a se srdcem nelitostným, snadno lze si vysvětliti, že se nad údy třetího řádu druhdy tak nespravedlivě a nelaskavě soudy pronášejí.

Abý údové tím více byli od světa odloučeni, přikazuje se jim, aby *odstranili vše, z čeho obyčejně povstává nejbližší příležitost ku hříchu.* Terciář odložití má všecku zbytečnou nádhru a marnost světskou v obleku svém (odd. 3.). Šat řeholní se nosíva ukrytý: před světem nenosí terciáři žádného oděvu řeholního. Bylo by tedy proti zásadám řehole, kdyby osoby ženské jistý tmavý šat nositi chtěly co roucho řeholní, co známku, že patří do řádu. Ano, snadno by se i z toho vyvinula marnost, jakose za času Pána Ježíšejevila u fariseů, hledajících v zevnějšku dokonalost a zásluhu. Z jiné strany pak odvrátilo by se tím mnoho jiných osob, že by se štitily vstoupiti do řádu, nemohouce, ani nesmějíce, ani nechťice nositi se takto za příčinou stavu v životě společenském. Vůle sv. zakladatele jest: „Každý se nos, jak mu přikazuje stav, v kterém se nachází; a šetřiž v obleku náležitě počestnosti a prostoty.“ Právě v prostém, cudném a skromném odívání záleží odloučenost od světa, nikoli ale v obzvláštním kroji. Nelze to údům dosti hluboko vstípati do srdce. Neboť jen takto nestane se z oděvu úskalí, hrozící zkázu etnosti vlastní i cizí I pod halenou roztrhanou, jen když se poněkud liší od šatu obyčejného, ukrývá se často marnost, které se však předejde, šatili se kdo jako ostatní lidé, jen když upustí

ode vší nádhernosti, nápadnosti a nestydatosti. —

Dále se má každý terciar bez výminky *nejbližší příležitosti ku hříchu vyhýbatí*. Tím se mu dává výstraha tolikéž před místy a společnostmi, kde často nestřídmost a smilnost vládne. Sv. zakladatel věděl také, že z nejbližších hříšných příležitostí snadno povstávají *rozepře a soudy*. Nezbraňuje sice bratru, vyhledávati svého práva; proto však skrovné porovnání milejší mu býti má nad výnosné souzení. Lze-li tedy předzvídati, že z jisté přestávkou dlouhé a tuhé rozepře, ať raději utrpí malé škody, než aby se počal souditi. Komu lze spočítati, jak mnoho bohabojných duší odvráceno jest od cesty ctnostné za příčinou rozepře o majetek a hodnost, o přednost a důstojnost?!

S takovou obezřelostí tedy ohradil sv. zakladatel účastníky řádu třetího, aby návalům světa snáze odolali, nikoli ale tak ztuhla, aby se jim potřebné obcování se světem stalo nemožným, neboli těžkým. Chtěje pak jim i v tom ulehčiti, ustanovil svatý zakladatel ještě jiná pravidla, vedle kterých lze srdce uvolnit a zbaviti všeho, což světa jest.

Pamětliv jsa slov Pisma sv.: „Žádnému nebudte ničehož dlužni, kromě lásky,“ klade sv. František za povinnost všem, aby *dluhů svých zapravili*, prve než vstoupí do řádu. Dluh totiž poutá srdce ku světu a káže dlužníkovi, aby zaměstnával se tím, což jest pouze záležitostí světskou — dluh tedy dříve zapraven býti musí. Podobně i dluh, kterýž uvalil na sebe, kdož ublížil bratru svému. Proto údovi uloženo zaplatiti dluhy své a *smířiti se s nepřáteli*. Neboť potom říci se může, že právě a čestně se světem se rozloučil.

Svazek nad předešlý úlejší přefal sv. zakladatel, přikázav, aby každý, vstupuje do řádu, *poslední vůli svou učinil*. Státi se to má ve 3 měsících po přijetí do řádu (odd. 9.).

Srdce, rozvedené na tento způsob se světem, ponoruje sv. zakladatel do očišťující vody pokání, aby je zcela od lidu světského odloučil a v něm přede vším zbudil ošklivost k všemu, což není z Boha. Prikazuje jim, aby *umrtvovali zlé žádosti a činili skutky lásky a milosrdenství*, aby dbali na modlitbu a častěji přijímali svátosti.

Nezřízené žádosti a náklonnost k zlému slábnou, duši a umrtvují se hlavně *postem a zdržlivostí se od masitých pokrmů*. Již sv. Cyprian schvaluje tento prostře-

dek, říká o postu, že pokud se děje rozvahou, udušuje všechno těla bouření a přemáhá tyranství obžerství. Půst, pokorou ozdobený, činí ze služebníkův Božích pohrdače světa*). Telesnost ale proti ničemuž tak násilně se neopírá, jako proti postu a zdržlivosti. Právě to důkazem a znamením, že prostředek výborný (od. 5.).

Půst však a zdržlivost od masa jest a zůstane povždy toliko — prostředkem. Potřebnost jeho přestává, jak mile lze účele tohoto také jiným způsobem dosáhnouti. Pokoruje-li se smyslná žádostivost nemocí čili chorobou, aneb práci obtížnou, tu není postu více třeba, a posty trestati a trápati oudy své, bylo by nespravedlivé. Churaví lidé tedy, aneb zemdlí na těle pro těžkou práci vyjmají se od postu a zdržlivosti od masitých pokrmů, nač pravidla třetího řádu sama poukazují.

Postiti se, na tvrdé zemi lhati, paniceb býti a strážlivý život vésti těm toliko přináší prospěch, kdož činí takové věci z lásky Boží; co však bližnímu proukazuje, jako almužna, poučení a láska, to prospívá i nám samým, i bližním. A k tomu též sv. František hleděl. Vedle pravidla jeho zavázán jest každý terciariák *lásku k bližnímu skutky* na jevo dávatí. Nejříve přikázáno jim, opatrovati nemocné a ochuravělé spoluoudy, pak také vykonávati skutky milosrdné, buď tělesné aneb duchovní (odd. 14.). Dobře činiti mají rodičovně nejprve svým dítkám a domácím podřízeným, dítky vychovávající křesťanský a domácí své vystríhající od zlého a k dobrému povzbuzující slovem i příkladným životem.

Umrtvováním krotíme a ušlechťujeme v sobě člověka tělesného. Vyšší život, totiž duchovní, siliti musíme a ku vládě přivéstí jiným prostředkem. K tomu napomáhá sv. zakladatel *modlitbou, zevnitřní i vnitřní, rozjímáním, častým slyšením mše sv. a přijímáním svátosti pokání a oltární*, což údům prikazuje (odd. 13.). K modlení, jež připadá na každý den, určil sv. zakladatel breviář čili duchovní hodinky, jak se jich užívá v Církvi římsko-katolické. Těm, kdož by se je pomodliti nedovedli, nařizuje jistý počet Otčenášův, a sice: 12 otčenášův a „Sláva Bohu Otci“ pro ranní hodinky a laudes, 7 pro první, 7 pro třetí, 7 pro šestou, 7 pro devátou hodinku, 7 pro nešpory a 7 pro komple-

*) S. Cyprian de jejuniis et tentatione Christi.

tář — celkem 54. K ranním hodinkám a ku kompletáři přidá se pokaždé jednou „Věřím v Boha“ a 50. žalm „Miserere“, kdo ho z paměti umí. Umí-li kdo z nekněží čísti, dostačí mu pomodliti se hodinky Panny Marie.

Co do dne, kdežto se mají přijímati svátosti pokání a oltární, prikazují pravidla toliko hlavní svátky, a sice: vánoční, velikonocní a svatodušní hod Boží. I v tom nelze opět viděti, co by se nesnášelo s každickým stavem ve světě. K častému přijímání povzbuzují se spoluúdobové mnohými slavnostmi řádu a jinými svátky, kdežto se udělují od papežův odpustky všem, kdož se kajicně vyzpovídali a přijímají Tělo Páně. Slyšeti mši sv. každý den se opět pouze doporučuje, ač velmi důtklivě (odd. 6.).

Třetím řádem tedy vzdělal sv. František z Assisi uprostřed světa věži nebeskou. Ohradil ji desaterem přikázání Božích; na cimbuří jejím postavil kříž kajicnosti a shromáždil bojovníky pod práporcem chudického Ježíše. Bojovníky oblekl v roucho chudoby a kajicnosti, cviče je v postu, skroušenosti a svědomitém vykonávání povinností povolání svého; on je spojil skrze modlitbu s reky, zápasícími pro čest a chválu Boží, posilňuje je chlebem statečnosti. Mnozí, přemnozí dosáhli svatosti a spasení pod střechou této věže; a nevýslovné požehnání poslo i pochází odtud až dosavad v Církvi Boží.

Ze řád třetí sv. Františka Ass. v Čechách a na Moravě již ode dávna dobrou půdu měl, o tom poučují nás mimo jiné mnohé pozůstalé památky v národu, svědčící o blahém a požehnaném působení jeho ve vlastech našich. Co se však při konci osmnáctého století dělo všem bratrstvům a nábožným spolkům, stalo se ovšem i třetímu řádu. Zatím ale posledních let probudil a probuzuje se i tento řád Terciářův opět k novému životu, a díky Bohu, radostně počíná se rozvíjeti. Dejž tentýž Všemohoucí, by se ho více ujalo pokolení naše, by i vlast v plné míře se těšila z požehnání, spočívajícího na tomto blahoplodném spolčení následovníkův Páně!

Důvěra v Boha.

Od J. Drbohlava, bisk. vikáře Nymburského a faráře v Jeseníku.

(Dle nápěvu: Tvůrce mocný nebe země.)

Mocný světa Říditeli,
Zřídlo darů bohaté,
Věrných dítek Chraniteli,
Hodný lásky rozžaté!
Tobě svítí tma co světlo,
Jasným dnem jest Tobě noc,
Viš, co tíží nás — co hnětlo,
Rád nám chvátáš na pomoc.

Ty jsi pánem všeho toho,
Cokolivěk zovu svým;
Ať jest málo nebo mnoho,
Tys to dal, to vděčně dím.
Tvoje jest to kvítí vlnadné,
Jež jsi na mé cesty stlal,
Lík, jímž hoře moje sladné,
Z ruky Tvé jsem, Bože, vzal,

Neopustí láska Tvoje
Mne i v žádný přísti den:
Nepřeberné jsou Tvé zdroje,
Věčný jest Tvé přízně kmen.
I mně zní řeč Krista Tvého,
Z nebe jež jsi poslal sám
K spáse světa veškerého:
„Proste, bude dáno vám!“

K prosbě snažné, ježto plyne
Z hrdí, úctou vzrácené,
Schyluješ rád, Hospodine,
Ucho své každého dne.
Nehleďš pln smilování
K velikosti lidských vin.
Blaze mi! Tys bez přestání
Otec můj a já Tvůj syn.

Syn-li otce o chléb žádá,
Zdaž mu: „aj, tu kámen,“ diž?
O rybu-li prosbu skládá,
Zdaž mu hada naděliž?
Štědrejší než zemští otcí
Jsi Ty, Otče v nebesích!
Dech Tvé dobroty a moci
Vane po všech tvorech Tvých.

Proto nezviklán chci státi,
Byť by ze sterych se bran
Měla hlučně ke mne hnáti
Litá bouře od všech stran.

V době té se zdvihne směle
K Tobě prosebný můj hlas,
Ruka Tvá ohájí cele
Všeliký mé hlavy vlas.

Zpomeneš Ty na své dítě,
Které rádo k Tobě zří,
Z večera i na usvitě,
Kdykolivěk bdí neb sní.
Jak jsi Israelské pluky
Proved zkrze zpousty vod,
Tak prst všemocné Tvé ruky
Zproští mne všech béd a škod.

Posiluj a utvrď, Pane,
V této sladké důvěře
Srdce mé ti odevzdané,
Ježto toužebností vře,
Pod Tvým křídlem spočinouti,
V stínu líc Tvých se skrýt,
Ve všech zkouškách zdejší pouti
Tebe za ochránce mít.

Víra dí, a hrud' má cítí,
Bez Tvého že přispění,
Hvězda spásy nezasvítí
Ve tmě mého trápení.
Moje touhy, moje snahy,
Bez Tebe vždy marné jsou,
Ty-li shlédneš na mé prahy,
Zdaru jistě nabudou.

Hospodine, hojný v lásce,
Ke mně hled a při mně stůj,
Buď můj vůdce, buď můj strážce,
Darů svých mi poskytuj.
S tím, co dá mi štědrost Tvoje,
Nech at' bývám spokojen,
Pozvi mne, až skončím boje,
Tam, kde věčný stkví se den.

Tebe vzývat nepřestanu,
Tyť jsi útočištěm mým;
Jako otcí, jako Pánu
Stezky své Ti poručím.
I když lice moje zbledne,
Smrt až obestře mne tmou,
Vzdech ten z hruď mé se zvedne:
Bože, Tys mou útěchou!

Obrácení sv. Pavla.

Od Fr. Dědka, kněze církevního na Moravě.

1. Cesta *přesvědčení* bývá druhdy zdoluhavá a těžká. Ona požaduje mnoho uvažování, porovnávání, skoušení důvodův, a k tomu mnohých vědomostí. Apoštolové vyvolili tedy v díle, kteráž měli konati ku spáse lidstva, cestu jinou, jakou Kristus Pán sám jim naznačil, a která jest o mnoho kratší ač ne méně jistá — cesta *víry*. Oni vymáhali víru v Krista, co v Syna Božího, aby jeho vyššímu zjevení získali všeobecného uznání. Oni žádali též lásku ke Kristu, která by povzbudila k milování jeho přikázání, jimiž se člověčenstvo mělo státi dokonalejším a zbožnějším. Jako tenkrát, tak i za našich časův z většího dílu lidé nejsou s to, *vlastním* uvažováním a získanou vědomostí nastoupiti zdoluhavou a kluzkou cestu samozkoušky. Důvěry zapotřebí má každý učitel, má-li své žáky přivesti k pravdě a jejím důslednostem. Lásku požaduje každá matka od svého dítěte, aby je touto láskou k milování etnosti vésti mohla. Tak to činili apoštolé. Viru a lásku k Ježíši Kristu vzbudili, byla jejich nejpřednější péče. Aby sobě a slovům svým zjednali vážnosti a důvěry, dána jim moc, činiti divy a zázraky. A dosáhli svého účele. Jich skutky mluvily za ně a tudíž také velké úcty požívali u mnohých osob v Jerusalemě, že panovalo důvěření, kdo jen stínal sv. Petra se dotkne, že bude uzdraven, a mnohých blahosných následkův účasten.

První působení sv. apoštolů obmezeno bylo po nějaký čas na Jerusalema, až pak ukamenováním sv. Stěpána započaté bouření proti nim donutilo je, opustiti město. — Od domu k domu pídilo se po vyznávácích Kristových, a žaláře jimi spřeplňoval. Velká byla zášť Židů proti nim ale marná. Z města vypuzeni, rozšířili se po ostatní krajině židovské; ano i za hranicemi. Apoštol Filip šel do Samaří, a působil tam tak stkvěle, že z pozůstalých v Jerusalemě i sv. Petr a Jan též tam jíti se odhodlali. Nejdlouho na to počalo hlásání slova Božího též mezi pohany. Napřed arcí museli mnohé předsudky Židů proti pohanům odstraněny býti, a sv. Petr, který byl v Cesarei pokřtil setníka Kornelia, pohana, mnohé výčitky v Jerusalemě pro to musil slyšeti. Brzo ale odstranilo učení sv. apoštolů, že jest Bůh Bohem všech lidí, a Kristus mesiášem všech národů veškerou pochybnost; a tím počátek učiněn k všeobecnému rozšíření křesťanstva po všech krajích a národech. —

V tom samém čase stala se udalost, která v dějepisu křesťanském jest jedna z nejpodivnějších a nejdůležitějších. Pochybovač ať praví: Tuť panovala náhoda; já ale pravím: ve světě Božím není náhody, kromě chcem-li tak nazývatí věčnou prozřetelnost.

2. V Jerusalemě nacházel se mladý Žid, nadaný syn farisea z Tarsu v Cilicii, aby u znamenitého Gamaliele v zákonu mosaickém se vycvičil. Mládenec tento sloužil Šavel. On oplýval těmi nejstkvělejšími vlohami srdce a ducha, byl vroucí a horlivý, plný živé obraznosti spojené s hlubokou bytostí rozumu. — Jsa všestranně vzdělaný, v obcování příjemný, v poznávání lidí bystrý, a rodem již občan římský, měl jistou vyhlídku, že v národu svém někdy opakuje místa nejpřednější. Nescházel mu též ctížádosti k tomu. O neobyčejně rychlém zrůstu vyznavačů Ježíše Nazaretského, mluvilo se tenkrát po celém Jerusalemě. Šavel, syn fariseův, v zásadách dotčené sekty vychovaný, zdědil tudíž celou zášť proti Nazaretským, kteří tu nejušlechtilější část lidí zaujímali, a brzo i zákonu mozaickému nebezpečnými se stáli hrozili. Učení těchto od Židů potupně jmenovaných vyznavačů Ježíše Krista, nemohlo mu býti neznámé. Vznešené a neomylné pravdy jich víry, čistota jich života, ano i podivná shoda života onoho Ježíše s tím, co proroci o Messiasovi předpovídali; vše to musilo v něj nemálo působiti. Předc ale zůstal, jakým byl. Ukřížovaný Ježíš, o tom se zdál býti pevně přesvědčen, nemohl býti „předpovědným messiasem.“ Proto všechny křesťany držel za pošetilce, ježto pro obecné blaho a udržení mosaismu vyhladiti slušno. On se těšil, když se proti této zmáhající se straně užívalo prísnych prostředkův. Při kamenování sv. Štěpána byl sám přítomen, a s ostatními diváky nad tímto pečináním radost svou projevoval.

Pouhým pozorovatelem ale nemohl tak činný a ctížádostivý muž zůstatí. On chtěl se vyznamenati, zásluhy si vydobýti. Všichni, co v Jerusalemě ku vzdělavcům a horlivcům připočítáni býti chtěli, brojili proti Nazaretským; on více než ostatní. On jich vyhledával, obžalovával, odsuzoval, trestal, a to buď ranami, neb žalářem, neb vyhnanstvím. Muž, jako byl Šavel, nemohl zůstatí na cestě obyčejnosti. On chtěl více působiti; a také svého účele dosáhnul. V Jerusalemě utichly zprávy o Nazaretských, za to ale byly pvoěsti o jich zmáhání se po krajích tím hlučnější. Šavel šel k nejvyššímu knězi; prosil ho o listy ke knížatům škol v

Damasku; chtěl se tam odebrati a všechny vyznavače Nazaretského proroka spoutané s sebou opět do Jerusalema přivéstí. Plnomocenstvím opatřen, vydal se na cestu. Přiblížil se až ku Damasku. Tu vše pojednou jiný vzalo obrat.

Když při pohledu na město živěji myšlenkami na podniknuté pronásledování se obíral, spadl náhle blesk s nebe, a Šavel klesl na zem. A v jeho duši rachotilo to co bouřlivý hrom: „Šavle, Šavle, proč se mně protiviš? — On ležel omráčený na zemi. Jeho spoludruzi stáli okolo něho ztrnuli a ohromení. Co ale oni nechápali, pochopil Šavel. Tuť zjevil se mu Kristus, on slyšel jeho hlas: „*Já jsem Ježíš, jemuž ty se protiviš. Tvrdoť bude tobě, proti osnů se spečovati.*“ Pozdvihli jej ze země. On byl slepý. Vedli ho do Damasku. Tu pohřížen sám v sebe, celý zjinačený, seděl rozjímaje, trna, oslepec. Nechtěl požívati ani pokrmu, ani nápoje. Tak strávil tři hrozné dni. Konečně vstoupil jeden z vyznavačů Kristových k němu, neb již věděli, proč byl Šavel přišel. Jmeno jeho bylo Ananiáš. Tento pravil mírným hlasem, těše jej: „Šavle bratře, Pán Ježíš poslal mne k tobě, aby prohlednul, a naplněn byl Duchem svatým; ten samý Pán, jenž se ti na cestě byl ukázal.“ Ananiáš položil ruce na chvějícího se Šavla, a hned spadly s očí jeho mraky jako šupiny. I děkoval za uzdravení své právě jednomu z těch, jimžto ku zkáze byl sem přišel.

Muž, pln citu a nábožného zanícení, jako Šavel, nemohl při všem tom zůstatí lhotejným. On nebyl jeden z těch, kteří neznámí jsouce s řízením Božím, věčnou Prozřetelnost mají za náhodu. Jemu byla ona osvětlující záře více, než blesk, který jako náhodou právě v tom okamžení jej byl projel; srdce rozrývající hlas: Šavle, Šavle, proč se mi protiviš? byl mu více než pouhý rachot hromu. On poznal Krista, který se byl jeho zaslepené duši zjevil, a varoval ho od pronásledování svých vyznavačů. Klaněje se, padl na kolena svá. On vyznal Ježíše: On byl docela obrácen. I šel do spolku druhdy pronásledovaných Nazaretských. Jich moudrost vzbudila v něm podivení, jich ctnost zalíbila se mu. Tu dal se pokřtiti, a stala se tím nejvroucnějším ctitelem a vyznavačem Kristovým. On žádného nebyl v činnosti a horlivosti překonán.

Děj tento má v skutku do sebe něco neobyčejného. Ano i ten, kdož by rád vše ostatní přirozeným způsobem vysvětlil, aspoň to jedno musí míti za podivné: že udalost

tato tak a ne jinak potkati musila právě toho nejnadanějšího a nejohavnějšího pronásledovníka Kristova, a právě v tom okamžení, když vyznavače víry v Krista zahubiti chtěl, a již k Damasku se ubíraje, u cíle svého byl tak na blízku. Vylož vše ostatní přirozeným způsobem: v tomto shodnutí se všech okolností musíš uznati něco nadpřirozeného, musíš říci: tu jest *Bůh*, který pořádek světa drží v rukou svých! On proukázal se činným i tu, a to jest to podivné. To cítil Šavel hlouběji, nežli ty, protože byl nad tebe důmyslnější. Ano i to jest to podivné, že *od té doby vzaly osudy víry Kristovy docela jinou tvářnost na sebe.*

3. Damascenští Židé očekávali, že Šavel, opatřen plnomocenstvím velkokněžským, záhubné dílo svého pronásledování započne. S úžasem viděli tohoto vyhlášeného pronásledovníka mezi učeníky a vyznavači Kristovými. Polekaní tímto neočekávaným obratem šli někteří do sebe a poznali: že v učení Nazaretských musí býti, cos o mnoho vznešenějšího, nežli jak vůbec o tom se myslí. Většina Židů ale, v očekávání svém osálení, zahořeli hněvem nyní více proti Šavlovi než proti Nazaretským. Aby život svůj zachránil, musel opustiti město. Později šel Šavel zase do Jerusalema, ale ne více ku kněžím, a fariseům, nýbrž k apoštolům a vyznavačům Kristovým. On byl docela zjinačený a hlásal slovo Messiášovo veřejně proti fariseům a zákonníkům. Znaje náhledy jejich, potíral je jich vlastní zbrání. Proto stíhal jej v Jerusalemě brzo ten samý osud, co v Damasku. Jen nebezpečenstvím života ušel svým pronásledovníkům. Vira Kristova tím ale ziskala. On hlásal evangelium v Arabii, Cesarei, Antiochii. V tomto městě získal tolik vyznavačů, že byli brzo nejčetnější obec křesťanskou. Tu se počali také po prvé sami nazývati *křesťany*, po nejvyšším místru svém Kristu.

Učení křesťanské bylo záhy nejen v Asii, ale i na ostrovech evropských moře středozemního známé. Vždy uče a vždy na cestách, shromáždňoval Šavel — nyní Pavel — Židy i pohany v tábor Kristův. Brzo, jako v Lystře, jmní za Boha, brzo kamenován, trýzněn, vězněn, zůstával vždy sobě věrným. On pro slovo Boží neznal žádných obtíží a nebezpečností. První z apoštolův ctili ho co svého bratra a druhá, a neunavený Pavel v krátce stal se jeden z nejprvnějších mezi nimi.

Jak mnoho slovo jeho platilo u ostatních učeníků, vysvítá z rozepře, v Antiochii vypuklé a v Jerusalemě rozhodnuté z ohledu

ku křesťanstvu obrácených pohanů. Křesťané židovští poráde ještě zákon Mojžíšův a obřady jeho měli za potřebné ku křesťanství. Oni měli za to, že každý z pohanův musí se napřed podrobiti zákonu starému a obřizce, abypak státi se mohl křesťanem. Jen na ten způsob zdálo se jim proroctví, že skrze Messiáše Israel se povznese nade všechny národy, dospěti k svému vyplnění. Když byl Pavel a Barnabáš přišli do Jerusalema, této kolébky křesťanstva, bylo právě o tuto věc jednáno. Pavel se svým míněním, že není zapotřebí židovství, co nějaké brány ku křesťanství, prorazil. Předě všemi jinými přidali se k němu Petr a Jakub; uložilo se jen pohanům, zdržeti se od modloslužebnosti a viceženství, od krve a zvířat dušených.

Pavel pokračoval ve svém apoštolování s velkou horlivostí. On procestoval Řecko. V samých slovutných Athenách zarazil svou výřečností obec křesťanskou. Znamenitá jest ona obratnost a bystrost ducha, s kterou všudy mezi Židy i pohany, mezi učeními i sprostými lidmi pravdu Kristovu tak uměl hlásati, že cíle svého se nemínil. Obyčejně bral zvyky, mínění a vědomosti svých posluchačů za podkladek, na kterém pak stavěl další vyučování, jak to posud s dobrým prospěchem katoličtí misijnáři u divochův činí. Tak, jak sám pravil, stal se všem všecko, aby tak mnohé získal Kristu.

Zase přišel do Jerusalema. Tu se podařilo jeho nepřátelům, chytiti jej. Po dvě leta byl pak vězněn v Cesarei, až co římský občan na své právo se odvolal. Aby ušel zlosti Židů, žádal v Římě souzenu býti. Byv tam odveden a ošetřován, mohl svobodně vycházeti, a tím nemálo též získal údů Církvi. Pak byv propuštěn, prošel část Italie, obrátil se opět do Asie, a pak zase do Evropy. Sládeho domova neměl nikde. Dle starodávneho podání přišel ještě jednou do Říma, byl opět jat, a k rozkazu ukrutníka Nerona v šest a sedesátém roku po Kristu stat. Mučnická smrt jeho byla jako korunou jeho neunavené horlivosti a namáhavého života.

Máme od něho čtrnácte psaní, které v záležitostech náboženských do rozličných obcí křesťanských byl poslal. Od žádného jiného apoštola tolik nepozůstalo. Ve všech listech těchto zrači se jeho spanilý, vroucný, pro vše, co jest dobrého a svatého, roznícený a hluboký duch, ve všech bije srdce ohnivého a neohroženého. Slova jeho jsou, i když kárá, mírná a dojemná; když povzbuzuje plna něžnosti, důraznosti a vroucího citu. Komu na mysli netanulá by slova lásky ku Kristu:

„Kdož nás odloučí od lásky Kristovy? Zdali soužení, aneb úzkost, aneb hlad? Zdali nahota čili nebezpečnost? Zdali protivenství čili meč? Jist jsem jistě, že ani smrt, ani život, ani andělé, ani knížectvo, ani mocnosti, ani přítomné věci, ani budoucí, ani síla, ani vysokost, ani hlubokost, ani jiné stvoření nebude: moci nás odloučiti od lásky Boží, jež jest v Kristu Ježíši Pánu našem.“ Aneb slova vychvalující lásku nad všechnu ostatní ctnost: „Bychť jazyky lidskými mluvil i andělskými, lásky pak kdy bych neměl, učiněn jsem jako měď zvučící, a zvon znějící. A bych měl proroctví a znal všechna tajemství a všeliké umění, a kdybych měl všechnu víru tak, že bych hory přenášel, lásky pak kdy bych neměl, nic nejsem. A bych rozdál na pokrmý chudých veškeren statek svůj, a bych vydal tělo své tak, že bych hořel, lásky pak bych neměl, nic mi to neprospívá.“ — Co všechno, láskou touto puzený, pro Krista podniknul, vysvitá z následujících jeho slov: „Ve dne i v noci v hlubokosti mrzké byl jsem, na cestách často v nebezpečnostech na řekách, v nebezpečnostech od lotrů, v nebezpečnostech od svého vlastního pokolení, v nebezpečnostech od pohanů; v nebezpečnostech v městě — na poušti — na moři — mezi falešnými proroky. V práci a bídě, v bděních mnohých, v hladu a žízni, v postech mnohých, v zimě a nahotě.“

Hle, toť bylo ovoce jednoho okamžení, toť byl následek té doby, kde Pán u Damasku zvolal: „Šavle, Šavle, proč se mi protiviš?“

A snad jest on jediný, co slyšel hlas Boží ozývající se v srdci svém? O nikoli! — Tisíce a tisíce křesťanů slyší ho též, ale nechťi mu porozuměti. Pán k nim mluví skrze jich svědomí, skrze dobrou vnučutí, skrze nábožnou knihu, skrze služebníky své — ale nechťi chápají slova jeho. A nestává-li pronásledování Krista Ježíše i za našich časů? Pronásledovatelé arci neuzavírají křesťany do žalářů pro víru jich, neb též se jmenují křesťané: ale oni dělají si z toho čest, a počítají si to za zásluhu, mohou-li, jako to někdy činili pyšní fariseové, víru Kristovu potupiti. Oni se stydí býti a slouiti křesťany. Oni netuší vznešenost Božího zjevení, a drží se v mysli své za moudřejší, než byl Kristus. Oni v životě svém jsou nestřídmí, hrdí, lakotní, páchají podvod, lichvu, smilstvo, a podávají se bez ohledu všem náruživostem pohanským. I k nim rozličným způsobem volá Pán: „...proč mne pronásleduješ!“ — ale oni neslyší káravý jeho hlas. On volá k nim v štěstí i neštěstí, v

pohromě zlých časů, vojny, nemoci, neúrody, a na smrtelné posteli miláčeků jich. Oni ale jen více zatvrzují se v odvrácenosti své.

Nechťjme se těmto podobati! Budme moudří, a poznávejme cesty Páně v řízení veškerenstva i v osudech našich. Nezavírejme srdce svého před hlasem jeho, ale otevřme mu je do kořan, volající s básníkem:

Bože! dej moudrost mi jenom, co živná
Manna andělská nebe jest samého,
Dej mi, bych žízniv se napil ze pravdy
proudu živého.

Dej mi zázračnou pochopit ve srdci
Lásku, vždy vroucí, nikdy nesplanoucí,
Vyslovit přísna co velí vnitřnost
zákonovestná.

Článek ať první řetězův rozumských,
Chvály ať poznám jako haný míru,
Zvím, kde tón příčný naší neznalosti
rozplyne v souzvuk.

Sv. Jan Sarkander*).

Jmeno Jana Sarkandra ve vlasti Moravské vůbec chvalně známé jest, an tento ctihodný kněz na více místech v Moravě duchovní správu zastával, a pro svou horlivost a násilnou smrt, od nekatolíkův naň vloženou, v čestné paměti u Moravanů zůstal. Nehodláme zde dalšího popisu toho ctihodného kněze podati, ale toliko chceme poukázat, že i v minulém věku věhlasnost Jana Sarkandra nemalou ozvěnu měla. Jan Sarkander byl rodem ze Skočové ze Slezska (1576). Otec jeho slul Jiří Matěj Sarkander a matka Helena. Otec záhy zemřel, a matka odstěhovala se do Příbora k příbuzným, kde, malý Sarkander předně do školy chodil, pak v Olomouci, napotom se odebral do Prahy, a konečně též do Hradce v Štýrsku, kde, jak někteří za to mají, na kněžství byl posvěcen. Když se navrátil do biskupství Olomuckého, bytě za kaplana ustanoven u svého bratra Mikuláše, faráře a děkana v Opavě. Odtud byl za faráře do Huncova od kardinála Ditrichsteina povolán; za nějaký čas stal se farářem v Charvatech a pak ve Zdoukách. Ze Zdounek přesídlil do Boskovic a r. 1616 do Holešova. Odtud byl pod záminkou jako zrádce vlasti od nekatolíkův do Olomouce odveden, kde pod skřípцем život dokonil (1620). Ve Zdounecké fari ukazují se po-

*) Článek ten, vyňatý z „Moravana“ r. 1858, kládeme tu hlavně za tou příčinou, že obnoveno za dnův našich usilování o svatořečení dotčeného proslulého vyznávatele Páně Moravského.

kojíček, kde ctihodný kněz přebýval, a tam také jeho podobizna se nalezá. Práví se, že tenkrát Sarkander rozsáhlou Zdunekou far-ností ve všedních dnech obcházel a kde za-potřebí, svátostmi umírajících nemocným po-sluhoval. Ve blízké vesnici, totiž v Troub-kách, nocoval prý častěji ctihodný kněz a velebnou Svátost opatroval, tím prý se stalo, že hospodář toho domu, v němž velebná Svátost častěji přechovávána bývala, z vdě-čnosti o jednu kopu pšenice a ovsavíce než ostatní desátku se uvolil dávat. Tak to aspoň trvalo až do výkupu desátku, a já toto ústní podání, které jsem co chlapec slyšel, na památku podávám. Snad i proto z jakési šetrnosti k tomu domu křesťanské cvičení od duchovních Zdunekých tu odbýváno bý-valo, asnad až posud tak jest. Po smrti cti-hodného kněze Sarkandra lid Moravský pa-mátky jeho si vážil, a hrob jeho jako i bý-valé vězení návštěvou ctíval. To také po-hnulo kardinála Schrattenbacha r. 1715, aby se o kanonizační proces z ohledu ctihodné-ho kněze Jana Sarkandra ucházel. Co se však na onen čas nepodařilo.

Když ale za času kardinála Troyera, biskupa Olomúckého (1745—1758) úcta v Moravském lidu k ctihodnému knězi opět se zmáhala a den ode dne důležitosti nabývala, uznal předústojný biskup Moravský za dobré, u papežské stolice na novo o kanonizaci cti-hodného Jana Sarkandra se ucházeti. Než slyšíme o tom dále, jak v zápiskách archivu někdejšího Františkanského kláštera Olomú-ckého se nachází. R. 1748 započal pří-pravní proces straníva prohlášení za blaho-slaveného ctihodného kněze Jana Sarkandra. Dne 5. Března byla sloužena slavná mše svatá s vzýváním Ducha sv. od kapitulárního děkana, barona z Glandorfu. První schůzka odbývala se v biskupském paláci 22. Června. P. kvardian Františkanského kláštera dostal písemné vyzvání, aby skrze dva kněze ode-slal obraz, jenž mučnickví ctihodného Jana Sarkandra představuje, by obraz ten prohlí-dnouti a náležitě opátrati se mohl. Obraz ten visíval napřed v kostele, když ale tam křížová cesta zavěšena byla, přišel na horní poschodí. Obraz ten, jak se praví, daroval Tobiáš Suonauer, senator Olomúcký, klášteru r. 1652. Posláni byli s obrazem ku kardi-nálovi p. Ludvík Sartori a p. Michal Hubec, kteří také přísahu v ruce kardinála o totož-nosti toho obrazu složili. Za tou samou pří-činou byli všickni představení klášterův v Olomouci ku kardinálovi povoláni 4. Červen-ce, který v průvodu kanovníkův klášterních představených jako i jiných pánův od stavu

o 3. hodině s poledne kostel Panny Marie a kaplu, kde hrob Jana Sarkandra se nachá-zel, navštívil, a složivše všickni přísahu, ka-ždý zvlášť dotazován byl. Byli přítomni: baron Goldemidt, p. Weiman senator Olo-múcký, a p. Pavlík. Napotom šli do žaláře, kde Sarkander mučen byl. Pt. děkan ode všech Svatých, p. kvardian od Minoritů a p. Zimmerle, starosta Olomúcký, přísahali a dotazováni byli. Posledně ohledáno farní dům u Panny Marie, kdež zvláště pátráno bylo, zdaž kde jaké pozůstatky se nacházejí, ježto by o veřejné počtě sluhý Božího svěd-čily. Okolo 8. hodiny celé to konání v bi-skupském paláci do protokolu vtaženo bylo a podpisy opatřeno. D. 8. Července o 6. hodině až 1. s poledne navštívil předústojný vrchní pastýř Moravský hrob sluhý Božího. Kým by brzy do počtu Svatých, dokládá kronikář františkánský, sluha Boží ten přijat byl.

R. 1751 pokračovalo se v přípravním procesu od Března až do Června. Všecky zázraky byly zaznamenány a zkoumány, a pro ztvrzení jich byli svědkové z měst, mě-steček a dědin povoláni a pod přísahu vzati. Vše vzali v poradě zvláštní soudcové. Přišel také rozkaz od kardinála na pátera kvardiá-na Františkanského kláštera, aby 26. Května o 3. hodině s poledne dvou starších kněží s obrazem, od Tobiáše Suonauera klášteru darovaným, poslal, by o něm úsudek se pro-nesl mohl od znalecův v tom ohledu ustanov-vených. Odesláni byli z kláštera p. Arch-anjel Slavík, vikář, a p. Norbert Mička, zpov-ědník, kteřížto obraz přinesli a přísahu slo-žili. Po zkoušce byl opět obraz klášteru o-devzdán. Byla též krypta sluhý Božího ohle-dána a nová truhla pro ostatky ctihodného kněze zbudována. Bůh ať ráčí žehnat! — dokládá klášterní kronikář.

R. 1754, když se dále v procesu pří-pravném pokračovalo, byla ve všech klášte-řích hledána německá knížečka pod názvem: „Mučednictví a život ctihodného Jana Sar-kandra, sepsána od Jiřího Protivína Žalkov-ského ze Žalkovic.“ Nikde nebyla k nalez-nutí, leč v knihovně Františkanské. Kardi-nál se sousedním církevním sborem k kni-hovně onu knížečku proskoumali, a když knihovníci p. Crescentius Hohl a p. Augustin Neugebauer pod přísahu vzati byli, na vše-líké věci se jich dotazovali. Na to vyžádal si kardinál onu knížečku od pátera kvardiá-na, že jest třeba, aby ji do Říma poslal; svým časem že se opět knihovně navrátí. Potud nám vypravuje kronikář klášterský.

Tělo ctihodného kněze Jana Sarkandra, jak známo, pochováno bylo v kaple sv. Va-

vřínce u Panny Marie u přítomnosti velikého množství katolíkův. Po bitvě na Bílé Hoře u Prahy dal jemu bratr Mikuláš Sarkander náhrobek z mramoru postaviti, na kterém útrpení nebožtíka vyryto bylo. Když kostel Panny Marie zrušen byl, přenesly se ostatky 24. prosince 1785 ve vši tichosti do farního kostela k sv. Michalu, kde posud odpočívají. Když Jan Sarkander r. 1620 v měsíci Únoru pod skřípcem život svůj byl dokonal, ještě toho roku vyšel obraz jeho na rytině ve Vídní, na kterém takto znamenána bylo: „Byl to muž již od mladosti pro neúhonný život vůbec zrádmý, a také při smrti okázal setrvalost v ctnosti věhlasnou. V tomto roku byl od pohouřených nekatolíkův ze zášti proti katolickému náboženství do žaláře do Olomouce odvečen, trapným výslechům podroben, fakulemi, smolou, sírou zmučen, zlosti se nepodal, než Bohu a víře věren zůstal. Mezi ukrutnými bolestmi nejsvětější jméno Ježíš, Maria, Anna vzýval, a nezdalouho v tom samém žaláři beze stesku a kvílení pln naděje v Boha, vypustil ducha. Tělo jeho 7. dne po skonání neporušené a živoucí, zvláště ve tváři počestně, od katolíkův v kostele Panny Marie pochováno bylo. Již jde pověst o stalých se zázracích.“ To též nacházíme v archivu kláštera Františkánského zaznamenáno v latině. Není pochybnosti, že více obrazův či podobizen téhož ctihodného kněze rozšířeno bylo. I v klášteře Dačickém na horním poschodí v levo, kudy se jde na chor, jest podobizna kněze, nad jehož hlavou tato slova jsou: „*Verbum secretum habeo*“ (lib. II. Reg.). Dle všeho soudím, že obraz ten též Jana Sarkandra představuje, ježto klíče na děl přes ústa drží, což tajnost svátostmi znamenati má. Tímto podáním poznají naši krajané aspoň poněkud, s jakovou obezřetností se vše koná, když se o kanonizaci vyznavače nějského v Církvi svaté jedná.

Písen o Duchu svatém.

Od Adama Viktorýnského*).

Přel. Fr. Sušil.

Jenž pocházíš spolu z obou,
Z Otce, Syna věčnou dobou,
Bože Duchu přesvatý!
Uděl ústům mluvů smělou,
Duši mdlelou učiti vělou,
Ten tvůj plamen bohatý.

Otce, Syna's láska tejná,
Bytnost Tobě s nima stejná,
Věčně's nepostihnutý.
Všecky chováš, všady vaneš,
Hvězdy vodiš, nebem maneš,
Ostávaje nehnutý.

Světlo jasné, jež nehasne,
Jimž hned jasné záti spasné
Odpírává mrákota.
Tebou čistí se hruď čistá,
Tvá moc zlobám zhoubu chystá
Ji rez hřichu bleskotá.

Ty nám pravdu činiš známu,
Ukazuješ cestu k chrámu
Míru spravedlivosti.
Srdce pustá zanecháváš,
Ale srdcem dobrým dáváš
Pověčně dar moudrosti.

Kde Ty učíš, tam tma mizí,
Kde ty bydlíš, tam vše v ryzi
Čistotu se odívá.
Pod Tvou správou mysl jásá,
Nečistotu všechnu strásá,
V blaze pravé obývá.

Kam Ty vchodíš, poklid rodíš;
Kde's Ty v hosta, tam je prosta
Vši tmavosti útroba.
Kde Ty hoříš, tam slast tvoříš,
Tvoje záha nesežáhá,
Ji jen hyne nezdoba.

Ducha, jenž jest od pohromy
Nevědomý, k činům chromý,
Vyučuješ, zpřímujemeš.
Láskou, jižto z sebe proudíš,
Z myslí pravou mluvů loudíš,
A hruď k dobru zbuzuješ.

Pomocniku nuzných vlídný,
Pravá těcho pro lid bídný,
Útočiště jistotné!
Dej nám světem opomítat,
K nebeským dej věcem vzlítat
Mysli naší lopotné.

Jenž se's druhdy k učnům schýlil,
Um jich učil, hruď jich silil,
Když jsou přišli v nesnadu:
Navštív nás též v svatém klidu,
Uděl hojně svému lidu
Ze svých drahých pokladů.

Ty jsi roven Bohu Otci,
Se Synem jsi stejné moci,
Velebnost třem společná.

*) Narozen v Bretani, umřel jako kanovník řeholní na opatství sv. Viktora v Paříži 1. 1777. Počítáť pak se k básníkům výtečným středního věku.

Od obou Tvé pocházení,
Rozdilu však v ničem není,
Rovnost všem třem pověčná.

Poněvadž jsi tedy taký,
Jaký Otec, a Syn jaký,
A všem třem moc rovná jest:
Otcí, Synu, také Tobě
Veškerenstvo v každé době
Jednostejnou vzdávej čest!

Nová socha svatého Václava na Mostě Pražském.

Známo, v jakové slávě a poctivosti byl sv. Václav u všech pravých synův národu českého po vše věky až dosavad. Sečteme-li chrámy v Čechách a na Moravě, nenajdeme tu svatého, jehož by si byli zbožní předkové naši na tolika místech zvolili za patrona jako sv. vévodu svého Václava. Nahlédneme-li do starších zpěvníkův, písně ke cti sv. Václava bývají po písních Marianských nad jiné četnější. Co se ostatně dotýče způsobu, kterak se slavívala před lety výroční památka dotčeného sv. dědice našeho, o tom nejednou již mluvilo se v Blahověstu. Od jistého času — a sice hlavně od 70 let — trátila se po hříchu dávná ta úcta vděčného národu k prvnímu světci a mučeníku našemu. Bývalé hlučné průvody k hrobu sv. vévody na hradě Pražském po čas osmídenní slavnosti výroční přestaly, počet poutníkův tolikéž se umenšil, Praha poněkud zapomínala, že jest sv. Václav předním patronem jejím, jakož i veškerézemě české. Nad to bohužel tu i tam dávali se časem slyšeti hlasové leckterých pánův, kteří nejsouce způsobní, chápají a ceniti vznešené povahy opravdových výtečníkův křesťanských, mimo všelikou chválu vzdávanou p. Palackým sv. knížeti našemu, všelijak lehce a drze dotýkali se slávy jeho. Jistě smutné znamení věku našeho! —

Avšak čím bolestněji dotýkají se takové úkazy věrného srdce katolického, tím vděčněji sluší sobě všimati všeho, cožkoli nám dědičnou našich předkův lásku připomíná a poznovu rozněcuje. A takovými milými ukázkami jsou dvě nové sochy sv. Václava na slavném Pražském mostě Karlově. Jak totiž vůbec vědomo, před několika lety dal zpanilomyslný vys. důst. p. opat Strahovský Jeroným Zeidler vzdělati novou sochu sv. Norberta, otce řádu premonstratského, a tolikéž patrona země české. K této soše, připojeno dva jiné patrony naše, a sice po pravé ruce sv. Václava, po levé straně pak sv. Sigmunda, krále mučeníka, který od časův Karla IV. cti se v církvi české, co zvláštní zastupce náš u Boha. —

Vděčně uznávající šlechetnou mysl jakož i hluboký názor o povinnostech k sv. patronům, jež dal vys. důst. p. prelat na jevo, vždy ještě toužili jsme, aby samostatnou sochou sv. Václava slušně se ozdobil památný most nesmrtelného Karla IV. A buď Bohu chvála, dočkali jsme se, po čem srdce toužilo. Před rokem slavila se v ústavu pro dospělé nevidomce u sv. Rafaela, 25letá památka založení blahotčinného ústavu, Vrchní ředitel a výsoko zasloužilý právě druhý otec řečeného útočiště, nyní již ubožákům otevřeného, ušlechtilý p. krajský radca P. A. Klar, nadšen blahým pocitem při pohledu na provedené dílo své, umínil si z vděčnosti sochou sv. Václava dodatí krásnému mostu našemu poslední takořka ozdobu. — Zbýval tu zajisté ještě jeden pilíř, poslední to nedaleko Malostranské brány, kdež dosud nebylo žádné sochy. Pilíře tohoto až dosud holého, neužitého, užito k zamýšlenému účelu, a hle, již kyne nám z něho milá napodobizna sv. knížete, prvomučeníka našeho. —

Nová ta socha, o které mluvíme,

vyvedena jest mladým mnohoslibným umělcem vlastenským p. Kamillem Böhmem, kterýž, drže se více méně nákresu slavného mistra Führicha, během tohoto roku ji zhotovil. Sv. Václav představuje se tu co mladý bohatýr zbožného rázu, jenž meč máje v pochvě, a praporek svinutý, ruce sepiaté a oči roztoužené pozdvihuje k nebi. Jeť to postava sv. dědice, modlíciho se za lid svůj — za ličné to potomstvo, které dosaváde úpěnlivě volává k němu, co patronu země české:

„Pros ty za ny, za křesťany
Nedej zahynutí nám, ni budoucím.“

Významná ta socha, vzdělaná z bílého pískovce stojí na skromném postavci z červeného kamene. Na proti viděti sousoší sv. Kosmy a Damiana, a sochu sv. Vity, mučeníka, tolikéž patronův české země. A tak se tu již bude sv. náš vévoda, obzvláštní to ctitel právě dotčených druhých třech nebešťanův, připomínati přichozím a mimojdoucím, co neunavený a mocný prosebník za dědictví své, za zemi svou, za národ, kterému životem svým takový ušlechtilý, zpanilý vzor křesťanských ctností zůstavil k následování. Bohdež, by též ti valní tisícové lidu, kteří den co den přecházejí po staroslavném našem mostě, nemýjeli této sochy, bez vděčného povzdechu: „Sv. Václave oroduj za nás!“ nemýjeli ji bez Bohu milého pocitu a předsevzetí, k jakovýmž křesťanské srdce podněcuje paměť na světě a mučeníky Boží!

Již ale vzdávajíce vřelé díky v tolikém ohledu vysoce zasloužilému p. raddovi Klarovi, co původci nové té žádoucí ozdoby mostu Karlova, nemůžeme zároveň neopětovati srdečného přání, aby každý, kdožkoli může, snažně se přičinil k zvelebení úcty, kterou jsme sv. Václavu povinnováni. Kdo zná dějiny české, nebude ho tajno, jak často v těžkých, osudných do-

bách vydatnou láskou svou na pomoc přispěl národu svému oslavený tento dědic a vévoda české země. Přičiníme se, ať dorůstající naše mládež zná život a vznešené skutky sv. patrona; dbejme o to, aby oživily opět všude památné písně, jež od věkův zpívali předkové naši ku počtě sv. Václava; prohlédjme tomu, aby se kaplám, sochám a oltářům, vzdělaným ku počtě téhož svatého, dostalo tu onde potřebné opravy; pečujme o to, aby se v křesťanských knihách jméno sv. Václava, co patrona novokřtěncův častěji vídalo; hleďme aby se svátky a památky jeho pilněji a vroucněji světily; poutě k hrobu jeho na hradě Pražském valněji konaly atd. —

Některé úvahy o mši svaté.

Od K. B., řeholníka kláštera Želivského.

I.

Mše svatá jest jádrem a korunou veškeré služby Boží. Tot ona oběť, kterouž Kristus Pán příčinou našeho vykoupení na kříži dokonal, jen že tehdejší krvavým se děla způsobem, kdežto nyní nekrvavě na oltáři se koná.

Blahoslavená Panna Maria pod křížem, na němž umíral Jedináček její, mlčky slzíc, rozjímal o nesmírném smilování Božím nad hříšným člověčenstvem. Při této krvavé oběti uchvacovaly a pronikaly duši její nejušlechtlejší city: nejhlubší uctivost k Bohu s úplnou do vůle jeho odevzdaností; nejjemnější vděčnost z přehojné milosti, kteréžto Bůh sklíčenému lidstvu prokázati ráčil; pevná víra, silná naděje i plamenná láska k Bohu a k bližnímu. S podobnou pobožností mělo by též naše srdce k trůnu Božímu zapolétati, kdykoli nekrvavé oběti nového zákona obcujeme. —

Církev katolická obětuje mši svatou na čtyřerý úmysl:

1. aby Bohu jakožto pánu nebes a země počtu nejdůstojnější prokázala;

2. aby nám odpuštění hříchův u Boha vyprosila, a touž měrou ukrotila spravedlivý jeho hněv;

3. aby Bohu k udělení nám všech milostí k spasení potřebných naklonila; posléze,

4. aby Bohu, otci nejhlavnějšímu, za veškerá dobrodíní náležitě poděkovala.

Mše svatá skládá se z rozmanitých však ale krásný celek tvořících částek.

V témž pořádku, v kterém jednotlivé částky mše svaté postupují, máme též kněze obětníka následovati a přiměřené myšlenky, svaté žádosti a zbožné city vzbuzovati v srdci svém. Na začátku mše svaté, když se kněz hluboko snížil v prsy tepe, litujmež zároveň skroušeně hříchův svých, jež jsou byly příčinou přehořkého umučení Páně. Prosmež svrchovaného soudce, by nám i všem bližním milostiv býti ráčil.

Když byl kněz čtení sv. evangelia načal, povstanouce z uctivosti, znamenajme čela, úst a prsou křížem svatým na svědectví, že si slova Božího vážíme, hotovi jsouce, kde by toho třeba bylo, svou katolickou víru proti odpůrcům jejím v duchu lásky statně hájiti, ba statek i život za ni položiti. Poděkovavše Pánu Ježíši, jenž nás svým učením osvětlil, prosme jej za milost, kterouž bychom posílnění až do skonání svého u víře setrvali a podle ní svatě obcovali. Představme mu též bídu všech pohanů, Židů a bludařův, úpěnlivě žádajíc, aby jich k poznání pravdy přivéstí a k ovečkám svým přidružití ráčil. —

Při obětování chleba a vína obětujeme s knězem dary ty Bohu Otci, vyznávajíc, že On jest vrchním pánem veškerého stvoření. Prosme ho snažně, aby pro zásluhy Syna svého myšlenky, žádosti, řeči a skutky naše ráčil posvětit, a pak přijmouti za obět dobrohlíbeznou. Nejsvětější život a přebolestnou smrt Kristovu Otci jeho nebeskému předkládajíc, poručíme do vůle jeho své vlastní soužení, pokušení a veškeré bídě, svírající duši a tělo. To vše Bohu obětujeme na oslavu jeho, na dostiucínění za své i ostatních lidí nepravosti, na poděkování za obdržení dobrodíní, pak na vyprošení nových milostí, jichžto sami pro sebe i pro jiné dosíci toužíme. —

Po obětování radostně Pána Ježíše, jenž brzy s nebe na oltář mezi nás sestoupí, vítejme, vzdychajíc: „Svatý, svatý, svatý, Hospodin Bůh zástupů; plná jsou nebesa i země slávy Jeho. — Sláva mu na výsostech! Požehnaný, jenž se běře ve jmenu Páně! Sláva mu na výsostech!“ —

Učinivše tak, zavírejme živě věřící v modlitbu svou, zvláště pak papeže, biskupa, vrchnost zemskou, své rodiče, pokrevstvo. Nezapomínejme na zatvrzelé hříšníky, ani na své křivdící! By však Bůh prosby naše ochotněji vyslyšel: postavme

je na zásluhách Kristových, jakož i na přimluvách Bl. Panny Marie a všech Svätých. —

Při *pozdvihování* velebné Svátosti pod způsobem chleba a vína prokazujeme vtělenému Synu Božímu v ní přítomnému největší počtu na kolenou, skroušeně toho želíce, že jsme vinni umučením jeho na kříži. Vzdávejmež mu díky za jeho nestíhlou lásku, z kteréž se dobrovolně smrti časné podrobil, abychom od věčné smrti v pekle vysvobození, v nebi jeho slávy a blaženosti ustavičně požívati mohli. Přislíbme Pánu Ježíši, že z pouhé lásky k němu hříchův nenáviděti a při tom jej životem právě křesťanským oslavovati budeme. Jelikož památku smrti Kristovy činíme, vzývejme bolestnou jeho matičku za přimluvu u téhož Synáčka jejího, by nám dal zemřítí smrti spravedlivých.

Dle článku víry: „Svätých obcování“ máme též s trpícími údě Církve Kristovy společenství. Pročež pokorně Boha prosme, aby věrných dušiček skrze tuto nejsvětější obět z očistcového žaláře do nebeských stánkův povolati, aneb alespoň v mukách jim ráčil polehčiti. —

Kdy kněz tělo a krev Páně *přijímá*, nám však té doby velebné Svátosti přijmouti nelze: můžeme alespoň duchovně přijímati, čili dychtivost svou po skutečném požívání Těla Páně témuž Kristu Ježíši pobožně přednésti. Uznávajíc svou nehodnost pohostiti nejsvětějšího krále v srdci svém, kajicně prsou do třetice tepejme a vzdychejme: „Pane, nejsem hoden, abys všel pod střechu mou; ale toliko rei slovem, a uzdravena bude duše má!“ —

Po svätém přijímání vzbudme tři Božské ctnosti s upřímným předsevzetím, že se týž den všelikého hříchu bedlivě varovati, povinnosti stavu svého rádně plniti, a vesměs Bohu mile budeme obcovati. By pak taký úmysl náš bez účinku nezůstal, vzývejme nejsvětější Trojici Boží na pomoc a důvěrně ji očekávejme, vidouce, an kněz křížem svätým všech přítomných žehná. —

Není slušno, hned po mši svaté páditi z chrámu. Sečkejme chvílku, poděkujme dříve za milost z předrahé oběti nabytou, odprosme Boha příčinou možné roztržitosti své před obličejem jeho. Marii Panně a všem milým Svätým v ochranu se odevzdávše, pokojme se ještě jednou velebné Svátosti na rozloučenou. —

II.

Obět mše svaté budiž za nejbohatší pokladnici pravověrných křesťanův považována. Toť ona studně, z nížto Bůh požehnaní své na nás plnou měrou vylévá. Spasitelné ovoce, jež druhdy vyrostlo a dozrálo na dřevě kříže Kristova, stává se při mši svaté našim požitkem. Otec nebeský touto obětí dokonale usmířen odpouští těm, kdož jí s hodným srdcem přítomni jsou, všední hříchy a tresty za ně zasloužené. —

Ačkoliv ze slyšení mše svaté odpuštění těžkého hříchu nedosahujem: předce alespoň té vzácné milosti docházíme, že nám lze dotčeného hříchu spíš poznati, dokonale litovati a skrze svátost pokání ztracené milosti Boží znovu získati.

Volala-li krev Abelova o pomstu do nebe: volá teď naopak o slitování krev nevinného Beránka. Z téhož ohledu se sv. Timotheus, biskup Jerusalemský v tato slova vyjádřil: „Beze mše svaté byl by svět již dávno v nivec obrácen pro hříchy lidské!“ —

Mši svatou nabýváme mohutné síly k odolání pokušením, k zvítězení nad náruživostmi a k trpělivému snášení všelikých protivenství. Skrze obět mše svaté stáváme se u víře pevnější, v naději zmužilejší, v lásce pak k Bohu i k bližnímu vroucenější. Mši svatou obměkčuje milosrdný Pán Bůh srdcí zatvrzelých; činí ctnostné ctnostnějšími a svaté světějšími. —

Ta samá obět odvrací od nás nemoci, zpřetrhává osidla úkladníkův našich, zahání též jiné vezdejší pokromy, jestliže by skrze ně duše naše škody vzítí mohla.

O mši svaté chystá Bůh pro nás chléb andělský, kterýmž bychom na poušti světa tohoto zmocněli, mocní v boji hradu nebes dobyli, a z milosti Nejsvětější Trojice rozkoši posud netušených věčně věkův požívali. — Mše svatá věrných duší z očistce vysvobozuje a k oslaveným miláčkům Božím shromažďuje.

Ó jak slavné, a jak spasitelné jestit působení mše svaté, při níž nejvyšší kněz, vrchní smírce a přímlovčí náš Ježíš Kristus skrze ruce velebného náměstka sebe samého Otci svému za nás obětuje! Zajiště, ten nejpríhodnější čas k vyprošení darů Božích jest ona doba. Tehdáž Bůh Otec s větší ochotou modlení našeho vyslychává i v hojnější míře nám žádoucích

milostí dopřívá, jelikož jeho nejmilejší Syn, kterémuž ničehož odepřiti nemůže, sám svou vlastní přímlovou modliteb našich podporuje. Téže doby sedí Bůh Otec na onom trůnu milosti, o němž sv. Pavel praví: „Přistupmež tedy s doufáním k trůnu milosti, abychom došli milosrdenství, a nalezli milost k příhodné pomoci.“ (Žid. IV, 16.) — Sv. Jan Zlatoústec má za to, že i andělé na mši svatou dychtivě čekají, by s větším prospěchem za nás orodovati mohli; a čehož prý o mši svaté na Bohu nevyprosíme, toho že sotva kdy jindy dostihneme. —

S radostí, pokud lze den jak den na mši svatou pospíchejme. Tím na živnost ničehož neutrpíme; ba, krom věčných zboží také časných výhod získati můžeme. — „Tomu, jenž byl mši svatou slyšel, — di sv. Jan Zlatoústec — všeliké podniknutí téhož dne se podaří: práce, umění, obchod a cestování. Bůh ho jak na těle, tak na duši posilní. — Kdybys ten samý den umíral, stál by Kristus Pán po boku tvém, pomáhaje tobě; poněvadž jsi prve sám u něho stál mezi mši svatou. — Takovému člověku andělé rádi posluhují, ostrhávajíce ho jakožto přítele svého, jenž se byl k nim o mši svaté na oslavu jejich krále přidružil.“ (Disc. serm. 48.)

O pravdivosti podotčeného výroku presvědčen jest byl císař Otta I. následující udalostí.

Svolav knížata na sněm do Řezna, nepohřešil v určitou hodinu žádného, krom Václava svatého, vévodu země české. Světec meškal posud na mši svaté, bez které nikdy cosi důležitého začítí nechtěl. Císař tím popuzen, zakázal knížatům, Václava, ažby přibyl, uctivě pozdraviti. Za chvíli vstoupil vojevoda do sněmovny. Všickni zůstali nevíšimavě seděti mimo císaře, kterýž povstav. Václavovi pokorně vstříc vychází a hlubokou poklonou přivítaného vévodu na stolec císařský vedle sebe sází. „Věrné nám milí,“ — zvolal pak císař, — „nebudtež tím pohoršeni, že proti svému vlastnímu zákazu jedám! Jakmile vévoda Václav mezi nás vstoupil, zočil jsem tvář jeho nebeskou záři osloněnou; na čele trpytil se mu kříž svatý; průvodem mu dva andělé dvořili: tož mi bylo pospíšiti, abych náležitě toho muže poctil, jehož Bůh sám před obličejem svým zvelečiti ráčil!“

**Ohlas citů, účty a radosti
v den kněžských druhotin veled. p. p.**

Antonína Marka,

čestného Litoměřického kanovníka atd. atd.

Svátek Duchů Strážných světi
Církev Boží dnešní den,
Mládí i starí spějí — letí,
Kde chrám slavně ozářen! —
Tamtam má dnes oběť svatou
Konat stříbrovlasý kmet,
Jakž ji druhdy s duší vznatou
Konal přede půlstem let.

Děkovat tam bude Pánu,
Že mu den ten patřit dal,
Otevře tam srdce schránu,
By z ní perly své vyňal. —
Perly ty jsou vroucí láska
K Církvi — k vlasti milené;
Jedna oběť loučí páska
V duši, pravdou kojené. —

Na oltář ty perly složí,
Jež svým zove pokladem,
Prosit bude lásku Boží,
By je kryla v lůně svém. —
Vzpomene pak na své stádce,
Na svou milou otcínu,
Na Církev a vlasti strážce,
Bratří rodných družinu.

Anjelé pak v zlaté báně
Prosby kmeta uhostí
A tam s nimi před trůn Páně
Vzletí k nebes výsosti. —
Zplésát anjel strážný vlasti
Vida kmeta národu,
Kterak bratrům v den své slasti
Množí blaho úrodu.

O zvuč plěse dál a dále
Od Libunské svatyně.
Od Jizery k svatošské
V povltavské dolině,
Tam, kde Praha, srdce země,
Život jarý vyhlívá
Do všech dědin, kde ctné plémě
Věrných Čechův obývá.

Svátek Duchů Strážných světi
Církev Boží dnešní den,
Mládí i starí spějí — letí,
Kde chrám slavně ozářen.
Tam též letí přání vřelá
Těch, co kmeta — kněze ctí,
Jehož duše péči měla
O svaté nám dědictví.

Dlouho buď zdrav, věrný kmete,
Zaslahami věněný,
Vida, jak ten sádek kvete,
Mladonem cíným štipený;
S tímto jménem zasnoubeno
Jestli Tvoje drahé jmě,
A s ním také bude ctěno
V šíři vlasti pověně.

Žehnej Ti Bůh milostivý,
Jehož šíříš království,
Jehož lásky slaviš divy
V tajemství všech tajemství.
Srdce Tvé to lásky věčně
Zvučným jsouci vartyem
Budiž dlouho vlasti vděčné
Budiž Církve klenotem.

Josef Koublé.

**Bývalé bratrstvo poustevníků v Čechách
a na Moravě.**

(Vyňato z Hlasu).

Pod tímto názvem uveřejnila „Oest. Ztg.“ r. 1856 následující zajímavý článek. Bude zajisté málo komu známo, že v Dolních Rakousích až do r. 1782 žilo 64 poustevníků, jenž tvořili zvláštní jednotu „bratrstvo poustevníků“ se svými zvláštními stanovami čili kapitolami. Poustevníci bydleli v tak zvaných poustevnách a náleželi (v Rakousích) k třem rozličným diecím: Vídeňské, Pasovské a Rábské. Poslední poustevník v Lábu, přežil zrušení bratrstva o několik let. Vůbec se zdá, že byla Lábská poustevna nejznamenitější z celé jednoty; neboť její obyvatelé několikrát byli zvoleni za představené bratrstva. Tento představený nazýval se otcem, a volil se každý třetí rok většinou hlasů. Jemu byli přidáni diskretové a asistenti, kteří nad jednotlivými poustevnami měli dohlídku a dvakrát za rok je přehlíželi. Oděv dolnorakouských poustevníků byl přísně předepsaný. Sestával z hábitu tmavohnědé barvy ze prosté vlny; rukávy musely sáhati až po prsty a býti v předu tak široké, aby do nich i druhou ruku vstříciti mohly; límec musil ku krku přilehati. Přes hábit nosili úzký škapulír stejné barvy, ale něco kratší a spojený s kápí, jež nebyla ani kulatá ani zcela špičatá. Ramena pokrýval plášť z též látky, který až na lýtka sahal; opásání byli koženým pasem, za nímž visel růženec; jeden konec pásu byl tak dlouhý jako škapulír. Žádný z bratří nesměl se holiť, leda jen kolem

pysků. Jako šatstvo bylo též domácí náradí v poustevnách velmi jednoduché. Po-
stel záležela ze slamníku aneb žíněnky s
vlněnou přikrývkou. V každé poustevně
byl křížifix a hodiny. Mimo to náradí
měli také knihy též přísně předepsané, a
sice: 1. evangelium, 2. katechismus, 3. To-
máše Kempenského o následování Krista,
4. Život sv. otečův, 5. Dny Mariánské,
6. řeholní pravidla. Posty jejich byly vel-
mi přísné, neboť nejen pátek ale i středa
byly u nich po celý rok přísné postní dny.
Ruční práce se jim dovozovala, ale nesměl
jí žádný laik ve své výživě býti skrácován.

Každý, kdo chtěl do řádu poustevníků
vstoupiti, musil býti svobodný, zdravý,
nejméně 20 let starý a musil uměti čísti i
psáti. Zároveň musil složit 46 zl., za
něž se pořídil hábit a domácí náradí. No-
vic, na nejnižším stupni oltáře klečící
musil na otázku: „Co žádáš?“ odpověditi:
„Prosím o lásku Boží, bych přijat byl do
bratrstva poustevníků.“ Načež přijat byl
formulí: „Proto tedy my všickni zde přítomní
Boha budem prositi, aby tomuto
svatému skutku milost svou propůjčil.“
Při přijetí do bratrstva učinil akolyt též
poslední svou vůli. Všecko jmění jeho
rozdělilo se na tři díly, jedna třetina se
vynaložila na mše svaté za duši jeho po
smrti, druhá připadla bratrstvu, a třetí
jemu k volnému ji požívání. Knihy jeho
po smrti připadly bratrstvu. Každý pou-
stevník musil ročně platit 36 kr., jimiž se
výlohy za kapitál splácely. Když se ně-
který z nich roznemohl, dal o tom zprávu
otci, načež k ošetřování sousední pouste-
vník se mu přidělil. Každý musil tři rú-
žence se modliti za zemřelého bratra.

V Čechách měli poustevníci též své
bratrstvo ale teprv od r. 1725. Dříve žil
každý dle svého způsobu, přidržuje se
buď pravidel sv. Augustina, aneb sv. Be-
nedikta. Teprv na počátku 18. století po-
vstala zvláštní pravidla pro poustevníky v
Čechách, ku kterým příčinu zadal r. 1825
Pražský arcibiskup hrabě Ferdinand z
Khuenburku s papežským a císařským po-
ukázáním na nařízení od papeže Benedik-
ta XIII. v lateránské církevní radě vy-
daná a od následujících papežů potvrze-
ná. Bývalý učitel z Jabloně, Dominik
Antonín Stey, dosáhl pod poustevnickým
jmenem bratra Pavla mezi českými pou-
stevníky znamenité vážnosti a stal se za-
kladatelem nového poustevnického bratr-
stva pod ochranou *svátého Ivana*, onoho
jihoslovanského syna královského, který v

rozkošném romantickém údolí sv. *Ivana*,
pod skalou žil co poustevník, a za svatého
byl považován. *Pavel* a druhové jeho na-
zývající se bratři sv. Ivana, nosili hnědé
kutny se špičatou kapí a též hnědým ška-
pulfrem. Stey sám jim předepsal několik
pravidel, která v knize jeho: „*Lilium con-
valium*“ vyšla tiskem a 28. Dubna 1732
byla potvrzena. Bratři sv. Ivana došli u
církevních autorit takové obliby, že v
krátce vydáno bylo nařízení, v Pražské
arcidiécesi že nesmějí se poustevníci zdr-
žovati, kteří nenáležejí k bratrstvu sv. I-
vana. Zvláštní visitator poustevníkův se
volil z Pražských kanovníků. V Praze
mělo bratrstvo sv. Ivana společný dům
hostinský, dům Ivanský v Opatovické u-
lici, který jim daroval Josef Ludvík, do-
mácí hofmistr hraběte Hrzana z Harasova,
aby poustevníci ve svých záležitostech,
aneb za příčinou pobožnosti do Prahy při-
cházející, nemusili hledati noclehu po ho-
spodách v hluku světském, aneb by nebyli
na obtíž klášterům. Hostinský tento dům
byl pod dohlídkou kláštera benediktin-
ského u sv. Jana pod skalou. Dle úřed-
ních dat bylo v Čechách roku 1782, když
poustevny se zrušily, 83 poustevníků čili
lesních bratří. Na blízku Prahy žili čtyři:
jeden u kaple sv. Jana nad Chuchlí, dru-
hý na sv. poli Volšanském, kde zastával
služby kostelníka, třetí u kaple Panny
Marie u Vyšehradských bašt a čtvrtý na
vinici pana Václava Tupy před malo-
stranskou branou. Sedmnácte českých pou-
stevníkův žilo z nadačních kapitolů, které
ale byly velmi nepatrné. Nadační jistina
poustevny u čtrnácti pomocníků u Loun
obnášela na př. jenom 150 zl. Největší
nadací bylo, jehož užíval Vyšehradský
poustevník: obnášelo 2180 zl. Většina
poustevníků, ku př. Chuchelský, žila od
almužny, někteří od příspěvků a darů z
obecních aneb panských důchodů, jen má-
lo se jich živilo ruční prací, jako ku př.
poustevník při kapli 14 pomocníkův na
panství Kinžberském v Loketském kraji
tkaním, poustevník v Morgendorfu na pan-
ství Polickém prací knihařskou. Poustev-
níka v Řisutech na panství Libčoveském
vydržovala obec, by vyučoval děti. V
Polně na kopci, s prastarým v gotickém
slohu stavěným kostelíčkem sv. Kateřiny,
žil od dávna poustevník, službu kostel-
nickou při téměř odlehleém kostele zastá-
vaje. Od r. 1612 do r. 1677 brala vrch-
nost z dvou polí (65 korečů výsevků ma-
jících) desátek a udržovala poustevníka

a střechu na též kostele. Což později bylo od města na pohnutku kardinála a biskupa olomuckého Františka knížete z Dietrichsteinů, jenž r. 1626 panství Polenské ujal, nadáním ujištěno. V děkan-ské (farní) matrice umrlčí zaznamenán, Jan, poustevník u sv. Kateřiny, jenž zemřel 2. Zář. 1694.

Na Moravě, která až po rok 1777 je- nom v Olomouci biskupství majíc, pod arcibiskupství Pražské patřila a s Čechy jednu církevní provincii tvořila, měli pou- stevníci tentýž osud co v Čechách, a bez- pochyby že se i toutéž řeholí řídili. Vět- ším dílem nacházeli se při kostelích pout- ních aneb oděhlých, službu kostelnickou při nich zastávajice. Pokud nám známo, bydleli poustevníci: na sv. Hostýně, ve Velehradě u kaple sv. Klementa, v Sloupě, ve Křtinách v Rájci, ve Štípe, ve Wür- benthalu, v Mostišti u Velké Meziříče, na Köhlenbergu u Freudenthalu, na Radošti a podobných místech.

Třidcatero podobenství Weningrových*).

Podává Fr. Černohouz.

1. Čím vyšší hory, tím menší a zakr- salejší jsou na nich stromové; na stromy ovocné druhu ušlechtilějšího nelze tu ani pomyslit. Tíméž pro zrůst a užitek stro- mův bývá často vysokost vyznačení a vy- chválení lidského.

2. Řekni předce, není-li Bůh nejlep- ším kupcem, jakého sobě jen přáti můžeš? — Za prach země podává ti — zlato nebes, za celku světské marnosti — slávu nebeské

důstojnosti, za krupěj smyslné rozkoše — ne- skonalé moře své slasti, za chatrné zboží zemské lopoty — drahokamy ráje, za otroctví hříchu — svobodu synův Božích, za podmá- nění vášně — slolec a žezlo v svém králov- ství, za několik rokův práce a boje — poklid a pokoj věčný, za několik rokův času — ce- lou blaženou věčností!

3. Kdo dle těla zdrav jest, spí klidně, líbezně a bez hnutí, jakoby mrtev byl; jeho spaní podobá se smrti. Kdo dle duše zdrav jsa, umře, ten odpocívá libě v míru věčného pokoje; jeho smrt podobá se spánku.

4. Procítne-li kdo ze sna, vidí sebe a svět zevnější, jakový byl prvě. Než jaké bude to procitnutí a jaká proměna, až dru- dy v den obecného vzkříšení opět otevře- me své oči?!

5. Celé pokolení lidské jest, abych tak řekl, strom, u něhož smrt stojíc, tytýž jím potrášá. Co zralého, spadne; druhdy ale spadne při takovém zatřesení také ovoce nezralé, zvláště mrští-li smrt z nenadání ještě klackem do větví. Slovy jinými: *Memento mori!* Starý musí, mladý může! Jest též předčasná, a bohužel mnohdy nepřipra- vená smrt!

6. Některé dřevo u vodě shnije, jiné tam skamení. Tak zármutek a pronásle- dování u některých úminky zeslabuje a roz- krušuje, ony hnijí; u jiných zase v boji a odporu zmohtnějí.

7. Modlitbu lze porovnat se svící, na níž hoří plamen pobožnosti. Co u svíce žužel neboli hříbek jest, který sklesna dolů hoří a tudíž často v okamžiku zkazí celou svíci: to jest při modlitbě dobrovolná roz- ptylující myšlenka. A takových bývá při naší modlitbě mnoho! Div-li pak, že mo- dlitba nepřináší užitku; a plamen pobožno- sti, pln nešvary zemských žádostí, že se ztráví?

8. Mysl mnohých lidí jest tak měkká jako vosk, a přijímá na se netěžko způsobu zbožnosti. To jest dobré. Pohříchu ale bývá pak jejich cinnost též tak podatná jako vosk; a to není dobré. — U jiných jest cinnost zase křehká jako sklo, a tudíž roz- bije se snadno jako sklo; a to jest ještě horší. Při skle zajisté, co se rozbije, ledva lze pomyslit na scelení.

9. Jenom když mnoho pramenův, po- tokův a řek steče v jedno, povstanou vele- toky, které plavbě a tržbě příležitost po- skytují k velikému výtěžku. Podobně život náš síly a významnosti své pro kupčení a těžení ve smyslu duchovním nabývá vlastně teprve tím, když každá a všecka činnost ži-

*) R. 1857 vyšel v Řežně tiskem spis trojsvazkový pod názvem: „Bilder im Sinnspruch und Gleich- niß, von Fr. X. Wening, Priester der Gesellschaft Jesu.“ Podobenství, jak spisovatel v předmluvě své tvrdí naskrze původní, kteráž skládají většinu spisu teď právě jmenovaného, budou také činiti část díla, jež k tisku strojím pod titulem; *Pravda v rouše obrazném*. Obsahem díla toho bude snů- ška vybranějších podobenství, parabol, allegorií, paramythií, bájek a hádanek. Po směru svém bude to spis poučné zábavný, který, ač určen hlavně a předně všem kazatelům, katechetům, učitelům a pěstounům, ušlechtilou duševní potravu poskytne vůbec všem a každému, kdož pravdy přiodené slibným rouchem obrazu milovní jsou a žádostiví. Co do formy, ta zde bude encyklopédistská, tak že se spis ten opře o chvalně známou patristickou encyklopédii zvěčněného Řeháka.

Osvědčením tímto se opraví a doplní, co můj vážený přítel o tomto mém předsevzetí položil v letošních Praž. Nov. č. 30.

ovní ve všech pramenech a potociích našich myšlének, slov, žádostí a skutkův jedním a týmž směrem se nese a v něm se jednotí. — Žítí totiž jenom Bohu a jeho oslavě.

10. Jak malé jest světlo majáku, a vždy předce jak platné činí služby! — Kolik jest výrokův svatého Pisma, obracujících paměť naši k nebezpečím života, tolik jest také pro nás majákův, abychom se bezpečně doplavili břehův věčnosti.

11. Jak velice člověka zohyzduje hled šilhavý, a byt měl obličej jinak sebe spanilejší! — Podobně závisť a nepřítel zohavuje obraz jeho povahy.

12. Jak veliký to rozdíl mezi čerstvou a svaďlou květinou! Jak lahodná jest vůně jedné, jak odumřelý a druhdy odporný zápach té druhé! — Zrovna tak se od sebe různé květiny ctnosti dle toho, oživuje-li je plná svěží horlivost, anebo už jako svaďlé rodí vlažnost člověka.

13. Jak mnohá věc zdá se býti zlatem, jsouc toliko smíšeninou nebo komposicí. Tak se také neskvěje každý na oko dobrý skutek ryzým zlatem ctnosti, ale jest toliko smíšeninou zvyku, poměrův, lidských ohledův a přirozené sklonnosti. I kterakž pak zlato takové ostojí na zkoušce ohněm soudu Božího?

14. Život člověka ctnostného podobá se obrazu. Strana, která nám okazuje malbu, jest dílo milosti Boží v nás i s vámi: my sami ze sebe a o sobě jsme slepý neboli prázdný rub.

15. Kdo jsou byli ti nejšťastnější norcové čili potápěči? Odpovídám: Mučedníci, jež, jako Klimenta římského, ponořeno do moře. Oniť sobě zajisté z hlubin jeho na den vynesli perlu, mající cenu království Božího a celé věčnosti.

16. Kdyby nevěsta dbala více o zlato ženichovo, než o něho samého: bylby to důkaz skrovné lásky k němu. Totéž platí o duši, co nevěstě Boží, která pomýšlí více na odplatu v nebi nežli na to, kterak by se líbila Bohu pro něho samého a sloužila mu z lásky.

17. S povrchní, nedůkladnou ctností vypadá to jako s povrchností v študování. Čemu jsme se během takovým naučili, a byt toho bylo sebe víc, brzy zas zapomenem: a co jsme způsobem takovým vykonali, a byt toho bylo sebe víc, ostavujem v krátce zase.

18. Ratolest, nežene-li vzhůru, zakrsá. Nejinak se děje, nedostává-li se našemu snažení po ctnosti pravého úmyslu.

19. Třeba-li tělu tak velkého zápasu

a tak trudného potu úzkosti, když se duše loučí od těla: jakého zápasu a jaké úzkosti nebude teprv pocítiti duši, když se na věky loučiti bude od Boha, jenž jest život jejího života?!

20. Dobrá, avšak v skutek a v život neuváděná předsevzetí jsou takofka jako hojně nakupené stavivo, které ležeti zůstává na zemi, jelikož se nepříkročilo k stavbě samé. K jakému mnedle jest užitku?

21. Lidé, kteří na duchovních cvičeních, na kázaních a misiích toliko předsevzetí činí, avšak se nepřičiňují k tomu, aby jich bez odkladu užili v každodenním životě: podobají se těm, co jen dříví zvrácejí a haldují, avšak neupotřebují ho kdy k topení. Přese všecku zásobu zůstává zima v světelnici!

22. Kdo, chtě aby bylínka zdárněji rostla, hromadu hlíny na ni nasype, rozmačká ji. Rovně tak škodí přetíženost při vychovávání a vedení k ctnosti, při domlouvání a vyučování.

23. Marní, bohatí světáci den jak den pomýšlejí na to: „Co asi obléknu na sebe dnes?“ — Ty pak, duše horlivá, myslí a taž se každý den: „Co asi dnes svléknu se sebe?“ Dělejíc to, buď ujistěna, že tě Pán za to den co den oděje v nové skvostné roucho milosti.

24. Ze síry, ledku a uhlí skládá se střelný prach. Síra jest smyslný obraz těla v jeho chytlavé žádostivosti; ledek v původu svém jest obraz zlého, neřádného světa; uhel vyobrazuje peklo. Ze tří těchto přísad ďábel připravuje prach, jímž válčí proti království Božímu.

25. Krásná to modlitba — růženec. Než pohříchu, jak mnozí modlí se ho v takové roztržitosti, že růže oprechají a trny toliko zůstávají.

26. Slzy, plakané v želu a zbožnosti, jsou takměř svěcená voda přírody, kterouž sám Kristus Pán v srdci pohnutém posvětil svou milostí. Vodě svěcené přidána jest sůl co význak moci a vnitřního posvěcení: tolikéž i slzám, tak plakaným.

27. Cizinzujeme zde před Hospodinem a jsme poutníci v tomto životě. Poutník opatří se zvláště dobrou obuví, jakož i oděvem, chránícím jej proti příštím snad času nehodám. Takť poutníkovi na cestě do nebe třeba především dobré obuvi t. j. důkladně osvědčené pokory, a pak krýjícího a zahřívajícího pláště nejupřímější lásky k bližnímu. Blaze tomu, kdo v příčině obojí dobře jest opatřen!

28. Slonovina jest hmota obzvláštní

pružnosti. Namítáť se nám tu výborný obraz pro vliv a působení Prozřetelnosti. Mysleme si totiž veškeren svět co nedohlednou plochu, po níž se duše co tolikrát koule k svému věčnému určení kutálejí, hnané popudem, jdoucím ode dřeva kříže. Kdyby každá duše měla dosti pružnosti a podajnosti při dotčeném popudu, pak by zajisté žádná se nepřeskočila a nezaběhla, než všechny s ziskem by dospěly k cíli blažené věčnosti.

29. Oheň, čas od času protřesený, plane tím jasněji a mocněji. Podobně i oheň horlivosti duchovní, jestliže pronásledování anebo mohutné překážky otrásají jím.

30. Pronásledování a pokání jsou jako pluh, který půdu srdce rozrývá, aby símě ctnosti a bohomyslnosti hlouběji v sebe pojalo a bezpečněji uchovalo. Bylo-li by símě to jen tak na povrch neupraveného srdce padlo: ptáci smyslných radostí byli by je brzo sezobali, anebo vítr časných starostí bylby je zaval přec bez kličby a úrody!

Stezky služebnictva katolického.

Můj milý Blahověst, jenž jest mně vůdcem a útěchou v trudných dobách osudu mého, tak rád se propůjčuje hlasům sevřených katolíkův, a proto zajisté i mně popřeje postesknutí sobě a zatoužení na strasti stavu služebného. Není to stesk osobní, ale jest to živý ohlas valné části společnosti, ježto úpí pod jarmem pánův, odcizených víře a Církvi.

Snad vědomo, jakové poměry mravní až posud na mnoze stávají mezi služebníkem a pánem, jak bolestně bývá často upřímně katolickému sluhovi, nésti to těžké jho, jelikož mu nevěřící pán nedopouští, po zákonu Církve svaté sloužiti Bohu, a zákon světský v tom pádu jen málo krýje služebníka proti skracujícímu křivditeli. Pravda sice, že velí u př. zákon, aby pán služebníku svému u vykonávání bohoslužby nížádné překážky nekladl v cestu. Než jaké služby Boží jsou tu míněny? Páni naši výkládají si to, že prý jsou to jen ty, jakovéž oni časem sami ovšem jen tak chladně odbývají: totiž malá mše svatá. Avšak i na tu krátkou mši svatou služebníku svému sotva půl hodinky dopřejou. Co se týče kázání aneb požehnání: o tom nebývá zmínky. Pokud by se chtěl o to ozvati sluha, háje práva svého, tu si pány tak rozhněvá, že mu hned výpovědi hrozí. A co neudělá často člověk z křehkosti pro ten vezdejší chléb! — Pakli se odhodlá

jinde hledati službu, mnoho-li mnedle může míti naděje, že lepší místo nalezne? U dobrých pánův služebnictvo se drží, a ne tak lehce se propouští; a proto zůstává často služebný na jistém místě nedobrem jedině proto, že horšího se léká.

Pomlčeti chej o příkoří, činěném služebnictvu za příčinou častého přijímání svátosti sv. pokání a nejv. Svátosti oltářní. Po mém zdání a přesvědčení měli bychom v tom ohledu též čeledním zákonem chráněni býti, aby služebníku aspoň 6—8 krátě do roka vykonávání této pobožnosti bylo povoleno.

Za našeho času na mnoze slycháme stesky na zlé a nevěrné služebnictvo. Ale kde k tomu příčina? Odkud to pochází? Příčina, tuším, jest zjevná, ale jak se zdá, nechce býti uznána. Každá zajisté ctnost, ač má-li býti stálá a trvalá, z víry musí míti původ svůj. Jen taková ctnost jest ta pravá a nezvratitelná: ostatní jsou klamny zraku. Jak ale možná nalezti ctnost tam, kde se jí odnímá půda? — Kde není pěstována, kde jen temno a pusto v srdci, jež neosvěcuje světlo víry svaté? Zda-li na tom dosti, že vyrostla růže v dobré zemi? Zda-li pak ji může zahradník zůstaviti beze vší péče? A jestli že kvítko, které člověku slouží jen pro rozkoš, nestálého pěstování má zapotřebí, kterak může kvítek v zahrádce Kristově obstáti beze vší péče, sám sobě ponechaný?

Jsouť však na vinici Kristově mnohé v stínu vyrostlé kvítky, jimžto se nedostalo v outlém věku blahodárného světla Božího, ale teprva později, když povyroستly, zasáhly je paprsky slunce nebeského. Pokud se takovým dušem, znovu zrozeným skrze svátost sv. pokání, nedává ustavičně pokrmu a posily, není divu, že zhusta padají zase do bludův, do zastaralých predsudkův a neřestí. — Však ještě jiné jsou stesky, jež bývá slyšeti od služebníkův utlačených a týraných svévolí pánův a hospodářův. Projděme v neděli odpoledne aneb večer nesčíslné domy v milé naší Praze, a spatříme tu služebné, zaměstnané prádlem, prací to, kterouž pouze svévolnost paní již v neděli odpoledne vykonávati káže. Pokud se služebné holce ani tato doba k svatému čtení a rozjímání nepopřeje: kdy pak mnedle má se užitečnou knihou vzdělávati a duchu poněkud shromažďiti? — Snad bylo by již dosti na tom, když se ve svátek oběrána až do odpoledne pánům k usluhování věnuje: zajisté pak by se, tuším, i služeb-

mohlo již těch několik hodin k duchovnímu potěšení popřátí. Ostatně povážlivé služby dobře vědí, co tato horlivost nedělní znamená; ony to vidí, že se za týden marnivostí paní desetkrát více prolekuje, než se ve svátek vydělalo. Ubohé rády by se opřely aneb službu hledaly jinde. Ale žel Bohu, kam se která obrátí, skoro všude nalezá podobný a časem i horší pořádek. Nebylo-li by žádoucí, aby též v té věci zákonem ohrazeno bylo svaté právo křesťanského služebnictva? Kdyby tu byl jistý zákon, mnohá srdnatá by se opřela; druhé spatřující to, následovaly by příkladu jejího, a tak by časem svým mnohé dobré vzniklo.

Mezi služebnictvem naším nalezá se podle zdání mého větší část lidí mladého, odrůstajícího a dozrávajícího. Mnohé děvče přijde jsem z venkova již v 14—15. roku stáří svého, chtě se zde vycvičit. Když tu několik let pobylo, že vstupuje do stavu manželského. Jakového ale vzdělání lze mu dosáti, projde-li několik takových domův, o jakých jsem podotknul? Tu ovšem vidá skvostnost a nádheru, druhdy nevídanou, ale též marnost ohavnou a vášně, vidí nevěru a lehkovážnost v náboženství a jiné rozmanité neřesti, jež na prosto podřívají mrav a veškeré duševní blaho druhdy tak prostého a ctnostného děvčete. V okolnostech takových smutných a žalostných dozrávají mnozí mládenci a mnohé panny, na službách odrůstajíce bez dobrého příkladu a bez pravé známosti svatého náboženství, anobřz netečností a poboršlivými příklady svých pánův a paní navozují se k mravní nečinnosti, a časem i k záhubné bezbožnosti. Tak jim uchází bez prospěchu a na zkázu přichází ten mladý krásný věk, v kterémžto nejvíce zapotřebí jest vzdělávati se a všelikým užitečným uměním ducha obohacovati a růsti v známosti Boží, ač mají-li časem svým hodně dostáti povinnostem otcův a matek.

Tak jsem nastínil, jak mně možno bylo, stav služebnictva našeho. — Musím však při tom podotknouti, že já jsem se trprva přede dvěma lety, jsa již jedenaadvacítiletý a pro slabost těla neschopný k vykonávání svého řemesla, odhodlal na službu, a po ta dvě leta nehnul jsem se z místa. Za tou příčinou mám též v té věci ještě málo zkušenosti. Kdyby ale měly jiní zkušenější o tom psáti, teprv by ohavnější nestvůry na světlo přišly. Já jsem jen chtěl uveřejniti to, co sám jsem spatřil, bych tím pohnul těch, jež usta-

novil Pán, by, co otcové lidu, zastali se nás sevřených a potlačených podle uznání svého.

V. Ž., služebník.

Slovo dodatné redaktorovo.

Stesky služebnictva katolického, jimž v Blahověstu dopráno místa, jak viděti pocházejí ze srdce, které přede vším po slovu Páně rádo by hledalo království Boží a spravedlnost jeho. Služebník tento nenaríká na jídlo, na plat, nemluví o útrapách, jimiž se služebným druhdy za probdělé noci odsluhuje hrdé, neuznalé panstvo. Oč žádá, čeho se dovolává, jest: „Dovolte nám světití neděli a svátek! — Nebraňte nám v neděli a ve svátek potěšiti se na kázání! Dopřejte nám, ať můžeme častěji do roka svědomí ulehčiti ve spovědlnici a srdce obcerstvití, posílniti, posvětití přijímáním nejsvětější Svátosti oltářní!“ Nejsou-li přání ta slušná? Není-li na jev, že by sami hospodářové a hospodyně dobře pochodili, kdyby v těch věcech po vůli byli služebnictvu?

Neušlo to zraku Norimberčanův v XVI. století. Když se bylo tehdaž v dotčeném městě rozmohlo protestantství, zavrženo tudíž i zpověď. Než jedva bylo několik let uplynulo, shledalo se ovoce nové protestantské svobody: pánům Norimberským počalo býti úzko, vidoucím, jaková proměna nastala v životě a v jednání služebného lidu. Tu jali se pátrati po příčinách, i shledali, že porušenosti to rozmanité nebylo, pokaváde čeled chodívala k zpovědi. Za tou příčinou vypravili poselství k císaři Karlu V., žádajíce, aby prý rozkazem císařským opět uvedla se zpověď. — Podobně zajisté smýšleli by též páni za našeho věku odcizení Církvi a tudíž také nepřekáželi by služebnictvu světití neděle a přijímání svátosti, kdyby sami prohlédali k těm věcem, ježto jsou jim ku pokoji. — Tak ale při té slepotě, kterou raněn jest za dnův našich Egypt, podobné stesky jsou marným voláním. Hlas pravdy nepronikne do srdcí lidem, kteří dovolují služce na př. celou noc se svým nejmilejším baviti se kdesi na tančírně, avšak bez pochyby křeče by dostali, kdyby na stopu přišli, že se služka jich modlí růženec a každý měsíc chodí k zpovědi. Při takových lidech nepomohou v dotčených věcech ani světské zákony: pomoci může toliko Bůh a poněkud i služebnictvo samo.

A tážete se: „Kterak?“ — Vizte a číňte, co velí Písmo svaté, kdež dí: „Slu-

žebníci, poddáni buďte pánům svým ve vši bázni, abyste nezhršeli a to netoliko dobrým a mírným, ale i nevhodným. Nebo toť jest milost, jestliže kdo pro svědomí Boží snáší zármutek, trpě nespravedlivě. Protož trpěliví buďte a potvrzujte srdci svých. Nevzdychajte jedni proti druhým. Neutrhejte jedni druhým, ale ponižte se před obličejem Páně a povýšit vás. Jestli kdo z vás v zármutku, modli se! „Ostatně pamětliví jsouce, že jsou věci a časy, kdež sluší Boha poslouchati více, než lidi, hleďte při vši pokoře, ať „svítí světlo skutků vašich před lidmi,“ aby vidouce skutky vaše dobré, netoliko vás si vážili, nýbrž spíše velebili Otce, který jest v nebesích! Hle to cesta, která vede k pramenům pravé pomoci a k osvobození služebnictva, trpícího nátisky nekřesťanských pánů. —

Synody provincialní.

Prohlédajice k výslovným rozkazům sněmu Tridentského, vždy jsme pokládali sněmy církevní za nutnou téměř podmínku řádného, čilého a různého života katolického. Když se byla ohlásila podobná usnešení nového konkordátu: tehdy, jak známo čtenářům našim, článek o synodách metropolitních a diécesanských uvítali jsme s nelíčenou radostí, nadějice se, že nejdůstojnější biskupové naší neopominou svědomitě užiti mnohoslibného tohoto práva. Naděje naše nesklamaly nás. V předešlém svazku již oznámili jsme, že se v Ostrihomě a ve Vídni sešli na sněm biskupové dotčených úkrají metropolitních. Valný sněm v Ostrihomě trval od počátku Září do 3. Října, ve Vídni od 18. Října do 9. Listopadu. Jednání dělo se ovšem soukromí a usnešení neohlásí se leč až potvrzená budou od sv. Otce. Za tou příčinou pospišil sobě JEm. p. kardinál, Jan Scitovský, do Říma, chtěje sám osobně výsledky porad a usnešení sněmovních předložiti papeži a urychlití konečné rozhodnutí. Po něm vydal se tolikéž JEm. p. kardinál Rauscher na cestu do Říma. Vidouce, kterak se dotčení dva metropolitové

snáží, aby se ovoce prací synodních co nejdříve objevilo v životě, nic nepochybujem, že prvé, než nám jaro zavítá, statuta prvních dvou synod v říši rakouské prohlášena budou.

Avšak netoliko v Ostrihomském a Videnském úkrají metropolitním, nýbrž i u nás v Čechách s pomocí Boží dočkáme se žádoucího ovoce činnosti synodní. Jak doslycháme, i u nás v Čechách po všech biskupstvích ději se nutné přípravy k příštím koncilium provincialnímu, ježto se bohdá přes rok na podzim slaviti bude. I který věrný kněz a syn Církve neuvítá zprávy té s radostí? A kdo z nás nevzýval by Boha, by ráčil světlem Ducha svatého milostivě osvítiti ovšem i nejdůstojnějších pp. biskupův našich i rádcův jejich, aby seznali a vyhledávati mohli s prospěchem vše, „což jest ku pokoji Jerusálemu.“ —

Vánoční.

Od J. Drbohlava, bisk. vikáře Nymburského a faráře v Jeseníku.

O má duše rozmilá,
Pohled v jaké krásě
Růžička se rozvila
A jak červená se.

Jest to růže nejdražší,
Sličný pacholíček,
Ježto matka nejsladší
Klade do jeslíček.

Řada dávných proroků
Jej nám zvěstovala,
Země jejich výroků
S touhou poslouchala.

Touha ta se změnila
Plodem panny blahé,
Světa tvář se změnila
Tebou, Dítě drahé!

Rci však, jak ten nízký chlév
Sídlem Tvým být může?
Seno, sláma, hrstka plev,
Ach, toť Tvoje lůže!

Kde máš korunu, jsa král?
Kde je žezlo Tvoje?
Kde Tvá čeleď? kam jsi dal
Dvořaninů roje?

Plénky, aj, jsou šarlat Tvůj,
Misto trůnu jesle!
Tak přicházíš, Kriste můj,
Mezi lidi kleslé?

Hnízdečko své vlastní má
Sebe menší ptáče:
Chudší Tys i matka Tvá,
A Tvé oko pláče.

Tato Tvoje chudoba,
Rty, co hořce kvílí,
Sprostá sluhy podoba
To mne neomýlí.

V chatrném tom obleku
Jest můj Bůh, můj Spásce —
Kéž bych toužil do věků
Jen po jeho lásce.

P. Jos. Passerata,

bývalého generalního vikáře, nekrolog.

Večer před svátkem všech Svatých skončil v Tournay v domě PP. Redemptoristův důstojný kněz *Josef Passerat*, druhý generální vikář v provinciích kongregace nejsv. Vykupitele, jež s této strany Alp se nalézají. Passerat narodil se v Joinville r. 1772, 15 let před smrtí sv. Alfonse z Liguori, zakladatele této kongregace, žil téměř jedno století; jeho pak život, na letech bohatý, mnohem bohatší jest na etnostech a namáháních. Věren jsa milosti, jež jej byla povolala, by zasvětil se Bohu, připravoval se k svaté správě duší, když jej první francouzská revoluce študím jeho i vlasti byla odcizila. — Než Božská prozřetelnost tak pozorně bděla nad ním, že opět v Polsku dostalo se mu svobody, by povolání svému mohl se oddati; neb vstoupil ve Varšavě do kongregace nejsv. Vykupitele, složiv slib v ruce P. Hofbauera, prvního to vikáře této kongregace.

Duch modlitby, lásky k bližnímu a zapírání sebe samého vzrůstal v něm v té míře, čím dále kráčel po cestě, Bohem mu vykázané, podáváje světu důkazův ne-

ohroženosti a vytrvalosti u prostřed sebe trpčích a delších skoušek v oněch bouřlivých časech, že důst. P. Hoffbaner na smrtelném loži jej co nejschopnějšího byl vyznačil, by nesl břímě sv. úřadu jeho. — P. Passerat byl tedy r. 1810 jmenován generálním vikářem. Pod otcovskou správou a neunaveným namáháním jeho stalo se, že apoštolská družina sv. Alfonse Liguoriského z Německa a ze Švýcar se dostala i do Francouz, Portugalska, Belgie, Anglicka a severní Ameriky. Bůh, který jej byl vyvolil za zvláštní nástroj k svému oslavení, obsypal jej dary všelikého druhu, z nichž oslavenec náš ani jediného nenechal nepoužitého. Jsa mužem zcela oddaným Bohu, jakýmiž všickni ti býti mají, kteříž se byli zavázali šlépějemi svatých kráčeti, povzbuzoval chovance své k lásce, k modlitbě. O něm se mohlo zvláště říci, že modlitba byla oddycháním duše jeho; neboť ona provázela všechna díla jeho a byla jako základem života jeho. Dobrotivost jeho spíše mateřskou než otcovskou nazvána býti může. Když jednoho dne papežský nuncius ve Varšavě chtěl jej pro biskupskou stoliči navrhnouti, zradil mu to P. Hoffbauer pravě: „P. Passerata nemohu pohřešiti, neboť on jest matkou naší kongregace.“ Této něžné lásce k duchovním bratrům a dítkám jeho tím více budeme se obdivovati, povážíme-li, jak přísný sám na sebe byl a jak přísné tělo své usmrcoval, tak že jednu přílišnost kajících skutkův svých nahlednouti musel, ježto jimi život jeho v nebezpečení byl uveden. — Písmo svaté bylo jeho vyražením: síla, jednoduchost, důraz, důstojnost vyznačovaly řeči jeho na kazatelně.

Nejvyšší hodnostáři církevní i státní skláněli hlav svých před ním, zaujatí přítomností a šedinami jeho; on pak, v srdci svém jsa plný pokory a tichosti, jediný nevěděl, jak blahé spojení s Bohem takorůzka zářilo.

Nejtruchlivější události nebyly s to jej zarmoutiti, a nejpotěšitelnější nezbavily ho pokoje v srdci, kteréž úzce spojeno bylo s Pánem, ku kterémuž svatými radostmi rovněž jako svatými bolestmi přijíti lze. Všickni, kdož jej byli znali, považují zpomínku naň za milost. Slova, která od něho byli slyšeli, nemohou zapomenouti, a četné listy jeho o vnitřním životě a o správě duší, jež chtí spasení dosíci, zů-

stanou věčně pokladem duchovních dítek jeho. —

Revoluce to byla, která z vlasti jej byla oddálila; revoluce to byla, která jej z Vídně vypudila r. 1848. Srdce jeho vedlo jej do Belgie, kdež pohnut vysokým stářím, o propuštění z obtížného úřadu svého žádal a dosáhl ho. Konec života jeho byl korunou života. Byv po dvakráte mrtvici raněn, zdálo se, jako by nemohl déle žíti. Než nabyt opět veškeré své síly, by mluvit mohl o věcech svatých. Zbaven jsa největší útěchy své, že nemohl čísti mši svatou, slýchal jich zatím více, přistupuje každodenně k stolu Páně, a nikdy k největšímu podivení všech neuvolniv se od vyplňování některého pravidla řádu svého.

Zbožnost, a to zbožnost světce, byla duší soukromého života jeho, jakož i prvé byla jej všude doprovázela. Kterým událo se býti svědky posledních let věku jeho, vždy vzpomínati budou, jak často se opětovala ohnivá osvědčení lásky jeho k Bohu, důvěry jeho v neskonale zásluby Ježíše Krista a přímluvu nepoškvrněné Rodičky Boží Marie; sv. Josefa, sv. apoštolův a sv. zakladatele kongregace. Neméně vzpomíná se na nepřemožnou tichost, na vděčnost za službu sebe menší, na trpělivost, která nikdy se nezapřela, a na neproměnné oddání do vůle Boží.

V týž den, kdež po třetí mrtvici raněn byl, dal sobě opět slova sv. Františka Saleského přečítati: „že kdo zcela oddán jest na smrt co trest spravedlivý za hřích, tomu že se dostane i úplného vykoupení skrze Ježíše Krista. Když pak ctihodný tento stařec mněl se býti již na konci života svého, žádal, aby všickni bratři okolo něho se shromáždili. — Poněvadž však nebyl s to k nim mluvit, pravil předtím v noci na to k tomu, který u něho bděl: „Chtěl jsem jim včera na srdce vložiti, aby vždy žili v bázni Boží. Slibte mi, že to vše mým bratrům vyřídíte.“ —

Nebylo lze bez prolití slzí jej poslouchati, an modlitbu za duše zemřelé sám na sebe obracel, říka: „Odpočinutí věčné dejž mi Pane, a světlo věčné ať mi svítí!“ — Než Bůh nevyslyšel ho ihned, a zdálo se, že jej na zemi vede očistcem svatých, nechav jej déle čekati na to, po čem práhla duše jeho. Aniž bylo těžko shledati, že cosi nadpřirozeného v zkoušce této le-

želo; neboť jakkoliv byl pamět již ztratil a všemi téměř ostatními silami duše nevládl, ohledem na věci časné, nemluvil předtím o věcech věčného života jinak než co pravý mudrlec, který pln jest ducha Božího. Až do skonání svého dával všem, kdož se v duševních záležitostech jej byli tázali, odpovědi nad míru osvícené, a nepřestával zákon lásky k Bohu a bližnímu osvědčovati. Ano, on žádal opatrovatele svého, by mu zákon lásky zřetelněji předříkával, právě jako byl sv. Alfons činil za posledních dnův života svého. Postačilo u přítomnosti jeho jméno Marie vysloviti, a obličej jeho zářil se dětskou radostí a ze srdce jeho vinuly se nejvroucnější a nejdůvěrnější modlitby. Růženec nepřišel z rukou jeho a „Ave Maria“ bylo, kteréž hýbalo rty jeho. — Odebral se na věčnost 30. října 1858, zaopatřen svátostmi umírajících. V pěti oněch dnech od smrti až do pohřbu jeho navštěvovali kněží a lid v Tournay jako o závod tělesné ostatky jeho, obdivující vznešenost tváře jeho. —

Jubilární kazatel při katedrálním kostele Tournayském p. Combalot, učinil se orgánem všeobecného pohnutí, jež tato před Bohem i lidmi drahocenná smrt byla způsobila, a senior řeholníkův kongregace sv. Alfonse v Belgii, který tak šťasten byl, že noviciát pod vedením P. Passerata byl odbyl, napsal nekrolog mistra a otce svého s výrazem láskyplného syna a s výmluvností srdce nadšeného pravdou.

Tělo P. Passeratovo odpočívá v Romilies u Tournay v lůně kongregace nejsv. Vykupitele v Belgii po boku onoho mně, který první údy kongregace do této země byl povolal a usadil s obětovností hodnou jmená i jeho vlastního i rodiny šlechtické, s kterou se byl spojil a při níž vždy byla víra jedno z nejkrásnějších podání. —

DOPISY.

[Čechy.]

V Praze dne 26. Října 1858.

Nejnovější kurenda v. důst. konsistoře uveřejňuje roční správu o žádoucím a mnohoslibném zdaru našeho menšího semeniska čili, jak se nazývá, studentského konviktu arcibiskupského. Vedle dotčeného výkazu nalezalo se r. 1858 v konviktu tom 48 chovancův, z nichž 20 dosáhlo ve školách veřejných první třídy s vyznamenáním, a jenom 9 jich umístěno mezi 20—30. — Dále dozvídáme se, že z vystupujících 5 oktavanův 4 vstoupili do semináře, slibnou poskytnutí naději, že po několika letech různou činností v úřadě kněžském odslouží se dobrodincům, kteříž byli napomáhali ku křesťanskému církevnímu vzdělání jejich. —

Při té příležitosti dozvídáme se též, mnoho-li se během pominulého roku letošního sešlo na radné založení dokonalého ústavu. Nebude, tuším, od místa, vytknouti ze jména přední dobrodince nadějného ústavu.

Pt. pp.	zl. kr.
Jůstel Alois, probošt Vysehrad. (+)	
odkaz	1000 —
Tomek Mikuláš, děkan kap. Praž.	200 —
Vys. důst. kapitula u sv. Víta	675 —
Nejmenovaný	342 23
Schaut Vavřinec, děk. Brandejský	200 —
Obce Brandejského okresu	150 —
Mensdorf Pouilly (hr.) Alfons	150 —
Obce Benátky, Chotětov a Předměřice	120 —
z Neubergu Jan (svobod. pán)	100 —
Kellner Frant., far. v Třebetově	60 —
Mudroch Jan, far. v Úněticích (+)	50 —
Schuster Ignác, katech. v Chebu	40 —
Duchovenstvo v Plzni	27 50
Kratochvíl Václav, far. u sv. Víta	20 —
Představená kláštera Angl. panen	20 —
Kohout Josef, far. v Hluboši	20 —
Hulek Karel, far. v Dobřichově	20 —
Záveský Josef, far. na Chrztíně	20 —
Plauzar Fr., kan. u sv. Víta	12 —
Mindl Jan, far. v Unhošti	10 —
Slavík Ant., kapl. v Česk. Brodě	10 30
Nolý František, farář	6 —
Hochmuth Ond., farář	5 —
Šídlo Ondr., far. v Stěhovcích	5 —
Fischer Jak., far. u sv. Vojtěcha	5 —
Nejmenovaný	5 —
Rischl Václav, far. v Křečové	5 —
Hodík Václav, far. v Netvořicích	4 —
Luber Josef, far. v Bukové	3 —
Malec Antonín, kapl. na Chrztíně	2 30
Lomek Josef, kapl. v Železné	2 —
Herzig Jan, farář	2 —

Sbírkami po vikariátech sešlo se:

	zl. kr.
ve střídnicví Planském	32 40
Křivokladském	20 30
Královickém	1 29
Žlutickém	23 30
Proseckém	48 —
Toužetinském	27 —
Haidském	49 —
Příbramském	66 —
Mnichovickém	24 20
Roudnickém	7 —
Plzenském	27 45
Votickém	13 29
Stříbrském	11 30
Budinském	10 —
Chebském	72 —
Černokosteleckém	7 —
Falkenavském	31 50
Plzenském	44 45
Rokycanském	5 —
Jachymodolském	2 —
Rakovnickém	11 —

Připoji-li se k rozličným těmto darům též menší některé dárky z všelikých stran, během několika měsícův sešlo se zajisté *mnoho*. Bohdejž, by neubývalo potřebných obětí, a rok po roce zmáhal se počet dobrodincův, abychom nabyli v arcibiskupství našem podobného semeniska, jakým se u p. od několika let honosí Solnohrad.

Z Pojizeří v měsíci Září 1858.

Dne 5. Září slavil v Libuni své kněžské druhotiny náš proslulý literární Nestor, čestný kanovník Litoměřický *Antonín Marek*. Kdo neví, kterak široko daleko slyne jméno „Marek“ po vlasti? Kdo nezná jeho nesmrtelné zásluhy o věc Boží a drahé jazyka našeho dědictví?

Co divu tedy, že ctitelové jeho pozdravili sváteční den života jeho co příležitost milou, by vyjevili kmetu vysoce milovanému dávno chované city úcty, lásky a vděčnosti? Již v svatvečer tohoto slavného dne složilo učitelstvo školního okresu Turnovského cituplným proslovem a dojmavou kantatou poklonu svému přemilému představenému, učiteli a rádcí. Brzo na to překvapil a poctil návštěvou svou jubilanta nejd. p. světcí biskup a generální vikář *Petr Krejčí*, jeho dávný a zvláštní přítel. Když se bylo setmělo, objevil se při hlučné hudbě a střelbě pěkně uspořádaný průvod s pochodněmi kolem krásné zářícího průsvitného obrazu, jenž stál naproti obydlí jubilantovu. Chrám Páně zastíkl se v záři bengalského ohně, a sbor zpěváků zapěl několik zdařilých slavnostních

zpěvů, načež zástupy lidu provolaly jubilantu hlučné a srdečné: „Sláva!“

Druhý den ráno přichvátali k utěšené a vznešené slavnosti chrámové zblízka i ze vzdálí u valném počtu ctitelové jubilantovi. Chrám byl přeplněn, a těsně stáli venku kolem chrámu zástupové lidu, chtějícího se spojití s kmelem — knězem — pastýřem, konajícím při oltáři oběť svých druhotin — oběť věrých dikův a proseb. Ač slavnost sama sebou dosti mluvila, nemálo povznešena jest mistrnou, nadšenou řečí p. faráře Lomnického, kněze Aloisia Šalka, jenž mluvil o lásce kněze k Církvi a k vlasti a věru drahně krásných momentův uslechtilé lásky té naleznuv a vytknuv v živost tohoto věrného syna matky Církve a vlasti.

Slavnost chrámovou zvýšili svou přítomností jmenovaný již nedjd. světící p. biskup Petr Krejčí, patron chrámu svob. p. Jan Lexa z Aehrenthalu, president krajinského soudu v Jičíně a mnoho jiných c. k. úředníkův jakož i úřednictvo patronátní aid. Netřeba připomenouti, že se kolem jubilanta shromáždilo četné duchovenstvo jak z jeho vikariátu, tak i odjinud, z nichžto někteří z veliké vzdálenosti.

Všickni jako o závod se snažili osvědčiti úctu svou kmetu dobrému a milému. Rodiště jeho město Turnov a Lomnice nad Popelkou podaly mu uměle a ozdobně upravené diplomy čestného měšťanství. Učitelstvo a duchovenstvo vikariátu Turnovského věnovalo stkvoslné výtisky básní, skladaných od p. Fr. Šíra, ředitele a Jos. Uhlíře, prof. na gymnasiu Jičinském. Mimo to byla ještě jiná ozdobně tištěná báseň, již složil kněz Jos. Koubele podána a mezi hosti rozdána. — Osadníci odevzdali vroucně milovanému pastýři krásné mešní paramenty a pontifikální křeslo. Musím výslovně podotknouti, že v seznamu tomto nejsou vypočítány všechny ty roztomilé důkazy útlé a důvtipné lásky, jichž se plesajícím kmetu v slavný den jeho bylo dostalo. —

Ve všech srdcích ozývalo se vroucí přání, jež jistě každý, kdož to čte, s rozčileným srdcem po širých končinách vlasti našich s námi bude opětovat: „Kež ještě dlouho žije kmet předrahý ku zdanu Církve a vlasti!“

Z Merklína.

Čítaje nyní skoro každým dnem nové radostné zprávy o opravování, okrašlování, anobř i o zakládání sem i tam nových chrámů Páně, nejsem s to, bych neoznámil Blahověstem podobnou utěšenou novinku i z mě-

sta našeho. Osada naše, as půl čtvrtá tisíc duší silná, honosí se farním chrámem Páně v Merklíně, filiálním kostelem v Bukové a kaplou sv. Vojtěcha ve Vojtěšicích. Bukovský chrám Páně, založení sv. Jirí, jest již před několika lety z venku i u vnitřku zcela obnoven. Tak i kapla Vojtěšická zvětšena a nově vystavená péčí milostivého našeho patrona p. hr. Hanuše Krakovského z Kolovrat.

Však toto vše není to, o čem vlastně psáti chci. Dopis můj se týká chrámu Páně Merklínského, založení sv. Mikuláše. Farní tento chrám byl po vyhoření r. 1817 nově vystaven a zvedá se na výšině skoro čtvhranné, a zdí obehnané, vévodě takorůka nad celým Merklínem. Jelikož ta zeď byla sem tam porouchána, dal ji předešlého roku vys. urozený náš p. hrabě, celou opravití a vystavití, a to vše na své vlastní útraty; což přes 600 zl. v stří. stálo. A ještě nebylo dosti. I vnitřek se musel, ačkoliv ne ještě zanedbaný, jak to sem tam bývává, důstojně očistiti. K tomu konci byl sem povolán z Plzně chvalně známý malíř p. Herzig, který mistrovskou rukou očistil krásné zdejší obrazy, tak že se zase jak nové býti zdají. A zajisté, máme zde lepší obrazy, právě mistrovské to práce, svědčící o uslechtní vkusu milostivého našeho patrona.

Letošního roku se však nad to uvnitř i zvenku celý tento chrám Páně opravil a obilil dle přání milostivého p. hraběte. Také planinu kolem kostela okrášleno akaciemi a všelikými druhy keřů, tak že v několika letech toto posvátné místo, důstojně okrášlené, potomkům zůstane důkazem o zbožnosti milovaného „Hanuše.“ — Nyní se také doslýchá, že ve zdejším svém zámku novou kaplu zříditi dá. Jaká to horlivost! Však ještě není všecko. — I krásnými rouchy kostelními ráčil milostivý patron obdariti naše chrámy Páně. Ačkoliv málokterý venkovský kostel takovými paramenty se honositi může, daroval on přede zase letošního roku osm krásných ornátů ku zdejší farni, čtyry totiž do Merklínského a čtyry do Bukovského filiálního chrámu Páně. Jaký to krásný dar! Bůh Ti to odplat štědrý dárce, a odměniž v hojné míře zásluhy Tvé pro čest a slávu svého svatého jména!

Ještě by se mnoho dalo psáti o tomto muži lásky křesťanské, o kterém ponejvíce chudí vypravovati by mohli. Avšak zná Jej každý, a jméno „Hanuš z Kolovrat Krakovský“ slyne po celé vlasti naší. Račiz nám Jej Bůh ještě drahá leta zachovati ku radosti Církve svaté a ku dobru lidstva! —

M. Sp.

Z Mariánských Lázní d. 25. srpna 1858.

Druhý den po mém příchodu do zdejších lázní potkal jsem se s dojmavou upomínkou na našeho zvěčnělého *Slámu*, děkana Bechyňského. Slouženo tu totiž za něho requiem. Jak známo, dotčený výtečný kněz a vlastenec odpočívá na zdejším hřbitově, kdež na jeho hrobě překrásný pomník stojí. — Co mne napřed k sobě táhlo, byl zdejší chrám Páně, který již slohem, již nákladnou stavbou i svým postavením na povýšeném místě nad studni karolínskou milé dojímá zvědavého návštěvovatele. Vstoupna do svatyně, méně se potěšís. Jest to rotunda vyšperkovaná, hledanou nádhrou a ozdobnou svou malbou nelíšící se od žádného lepšího salonu. V malbách s žalostí se pohřešuje, což zdobí naše kostely, ducha i srdce vzhůru povzbuzující; pohřešují se tu nějaké obrazy rázu církevního, katolického, jakož jsou u p. v novém chrámu Staro-Lerchenfeldském ve Vídni. Neposlední vadou chrámu toho jest a zůstane, že není akustický. Býval jsem pod samou kazatelnou, a předce jsem nemohl každé slovo dobře porozuměti. Co mne tu těšilo, byl pěkný zpěv lidu při mši svaté, pěkná zdařilá hudba, hlavně pak pobožnost pestré michaniny věřících ze všelikých národův, kteří podle svých domácích obyčejů svou bohoslužbu i zde konati se snaží. Ač velkou většinou lázenských hostů bývají jinověrci, na katolicích z různých krajín a stavů při službách Božích bývá pozorovati pravou pobožnost. Vidával pak jsem tu, jak u p. paní z vznešeného rodu, vši ozdobou oděvu vykrášená, nenalezši v stolici místa, na kolena padá, aby před Bobem se pokořila; vidával jsem, jak se panstvo nestydí, podle domácího obyčeje políbíti zemi; vidával jsem, jak vznešený pán modlitební knihu z kapsy vyndává, a z ní skroušeně se modlí atd. —

Ve svátek sem množství lidu vesnického na služby Boží přichází: nebylo ale viděti, aby kdo z panstva před těmito významnějšího místa hledal. Dojemný jest pohled na smíchané shromáždění sprostých a vznešených katolíkův, kteří v roztomilé shodě za stejným úmyslem před obličej Boha svého přicházejí — v pokore. Obzvláště jsem byl dojat pěkným činem jistého cizince. Slechtný pán, spozorovav stáříckého vesničana, kterak se ohlížel po místě, kdež by se mohl posaditi, povstal se stolice, v níž seděl, a třesoucím se kmetu vlídně pokynul, by se posadil na uprázdňené místo.

Mezi příjemnostmi zdejší milé katolíku, patří onen velíkánský kříž, kterýž, stoje na návrší křížovém, nad celým místem vévodí.

Se všech stran jest ho pěkně viděti, a přideš-li na samé návrší, tu teprva se potěšís, vida, jak ti v stínu upravená klekátká kynou k pokleknutí, a kterak to místo křesťanská zbožnost oslavuje květinami a světlem stále hořícím. Avšak pohřichu! — jest to kromě missijního kříže u kostela jedinké zastaveníčko pro vroucího katolíka. Mimo to v místě a na procházkách tak rozmanitých a četných neužršíš leč mnoho altánkův, sloupů s nápisy, a odpočívadel pro mdlé tělo, ale ni žádného zastaveníčka, kdež by se sklíčený duch křesťana, zemdlého pečováním o zdraví tělesné, povznesl, a v zbožném rozjímání pookřál. S největší bolestí se pohřešuje nějaká kaplička, nebo aspoň jen socha blahoslavené Rodičky Boží, k nížto co své nejmocnější přímluvkyni před trůnem Božím nábožný katolík tak rád se uchyluje. Že se zde kaplička k účtě Marie Panny bolestné pohřešuje, svědčí ony mnohé sošky, obrazy a obrázky, jež nábožná mysl navěsila na podstavce kříže na návrší křížovém. Jest zde tolik překrásných místec, která čekají na kapličku ke cti Bohorodičky. Zatím však jest se nadíti, že se v krátkém čase ozdobnou kapličkou Marie Panny dovrší půvaby lázní Mariánských. —

V poblízkém klášteře Teplé se s velkým nákladem obnovuje pěkný kostel. Práce ta svěřena jest slovutnému p. Kandlerovi. Nynější p. prelát příliš mnoho dělá nejen pro kostely, nýbrž i pro fary a školy jeho patronátu. O kým by příkladu jeho následovali tolikéž jiní pp. patronové! —

Ve zdejší pěkné protestantské modlitebnici se také konávají ráno v 8 hod. každodenně služby Boží. Napřed se zpívá, po tom se odřikává vyznání víry čili Věřím v Boha. Pak čítá pastor některou kapitolu z evangelium, načež drží kratičký výklad, a konečně se modlí s přítomnými ranní modlitbu. To všecko trvá asi půl hodiny. Kdo zde nevidí snahu připodobňovati se k našim službám Božím? Protestanté uznávají zajisté přirozenou potřebu denních služeb Božích. Zdaž ale také venku v Němcích se ve všední den protestantské kostely otvírají, nevím. U zdejší modlitebnice přisluhuje jenom v letě pastor, kterýž sem na leto přichází z Pruska, odkud mu také platí.

Předešlý týhoden se zde odbyvala učitelská porada z Planského střídnictví, ku kteréžto se také několik duchovních sešlo. Jednalo se totiž o modlitbu, kterak by se mohla a měla pěstovati u dítek. Někteří ze shromážděných pp. učitelů podali na způsob důvěrných dopisův o té věci velmi pěkné a

zdařilé práce. Důležitý předmět ten dobře by se hodil též na porady kněžské. Pravdivá jest zajisté ona přednesená věta: „Bezbožným člověkem jest jenom ten, který se nenaucil co dítě býti zbožným. Pobožnost jest jako semeno, které se musí do kypré půdy, záhy z jara, vložiti, aby se dokonale ujalo; za parných letních dnů musí býti již pevně zakořeněno, sic z něho není nic.“

Navštívil jsem také klášter a dívčí ústav ctihodných školních sester v Mnichově (Einsiedl), městečku vzdáleném asi 2 hodiny od lázní. Školní sestry zde mají velmi úhledný dům s pěknou zahrádkou, a malé hospodářstvíčko, u samého domu pole, kolem ohražené, které se zajisté brzo stane zahradou. Kdož vkročí do tohoto domu, mile překvapen bývá něžnou vnitřní úpravností a čistotou. Vyučují pak se zde dívky náboženství a literárnímu umění, jakož i pěknějším ženským pracem, hudbě i cizím jazykům. Vedle přespolních, poněkud odrostlejších, pouze pro vyšší dívčí vdělání v kláštere ubytovaných schovaneček vyučují ctihodné sestry veškerou dívčí mládež Mnichovskou. Spanilomyslný p. prelát Teplský nemohl, tuším, většího dobrodíně dotčenému městečku prokázati, jako tím, že zde tento překrásný ústav založil.

Prohlednuv sobě náležitě ústav ten a celé zřízení jeho, nemohu se dost vynachváliti, jak se mi líbil pořádek denního života, jakož i ta veselost a prostoduchá živost děvčátek, chovaných v ústavu. Vytýkává se sice těmto dívčím ústavům přílišná tuhost klášterního života. Proti tomu se musím naprosto opřít. Dívky zde mají všecku svobodu, ovšem ale nikoli onu nevázanost, jakověž se jim v některé domácnosti dopouští. Svoboda jejich v tomto domě liší se od domácí svobody pospolitostí života, v němž jest potřebou — zachovávaní pravidel společných. Majíť totiž společnou modlitbu, společné služby Boží, společné vyučování literní a v pracích ženských, společné vyražení a zábavy. Svěhlavé vylučování se nebo vzdorování se zde netrpí. Pod správou jedné ctihodné sestry dívky vždy po třídě dělí se o náležité opatření domácích záležitostí a potřeb. Jmenovitě střídají se schovanky v kuchyni, kdežto musí pod návodem jedné z ctihodných sester pokrmy strojiti a ostatní stolující obsluhovati. Mimo to obstarávají také kuchyňskou zahradu, a navodí se k tomu, by si všímaly všeho, což se domácností týká. O všecko jest zde dobře postaráno. K společným hrám mají prostranné nádvoří se zahradou a celé pole i s trávníčkem.

Dojímáť pak tu obzvláště roztomilá ta prostosrdečnost, a právě dětinská upřímná oddanost, s jakou ony dívky lpí na svých dobrých pěstounkách. Ti, jenž se nestydí svůj zlojaciný jazýček otíratí o tyto ženské vychovávací ústavy ať jdou a shlednou, čeho neznali, a nepoznávajíce, haněli! — Nabýváť přesvědčení, že jedna z nejhlavnějších potřeb časových jest rozšiřování a zakládání ústavů školních sester, i přeji z celé duše, aby se vychování ženské mládeže poznenáhle dostalo do rukou jejich. —

Z Nových Hradů v Budějovicích.

O slavnosti sv. *Angelů Strážcův* doprovázeli jsme k oltáři novosvěcence arcidiecése Pražské, ctih. kněze *Karla Jeníka*, jenž měl téhož dne první mši svatou obětovati Bohu. — Již na cestě vypravovali nám lidé u Svinových Trhův, že bude na Nových Hradech zvláštní slavnost; bude prý se tam konati nová mše svatá. Podivně, a předce právě vyjádření! Slavný průvod a vše jiné při prvotinách kněžských obyčejně Vám popisovati nebudu; to ale bude Vám zajisté milé, zvíte-li, že při slavnosti té měl řeč vys. důst. p. ředitel k. arcib. semináře a konsistorní radda Dr. *Kar. F. Prucha*. V úvodu pravil, že před 13 roky zde (v rodišti svém) nalezl chlapečka, ježž matce vdově vzal, vychoval a nyní co kněze též matce nazpět odevzdává. I blahoslavl ji, že dva syny majíc, oba co sluhý Páně spatruje u oltáře. Spojiv pak řeč svou se slovy sv. Pisma, pravil dále: „*Angela ti odevzdávám, milá matko, neboť syn tvůj jest kněz a (látka i rozvrh:) kněz zastává službu angela 1. u Boha i 2. u lidí, a) svou modlitbou, b) svou obětí, c) přísluhováním sv. svátostmi.*“

Lavice se prohýbaly pod tíží nábožných posluchačův, kteříž na vyvýšená místa vystupující, a hlavu nad hlavu vypínající, všelijaká skupení tvořili, jako by jednoduchou stavbu gotického chrámu Páně živými okrasami ozdobiti chtěli.

S chrámem Páně Novohradským spojen jest klášter vel. Otcův *Servitův* čili sluhův Bolestné Rodičky Boží, kteří tu též duchovní správu zastávají. Klášter zdejší vystaven jest l. P. 1677 od Ferdinanda Longuevala hr. z Buquoy a jeho manželky Markéty, z rodu hrabat Traunův — za panování císaře Leopolda I. a arcibiskupa Pražského, Bedřicha hr. Waldsteina.

Bývali duchovními správci na Nových Hradech kněží z řehole Cisterciaků Vyšně Brodských; ti však po vystavení zdejšího kláštera na žádost výše jmenovaného zakladatele vyměnili faru v Nových Hradech za faru

Malsingskou. Na chodbě kláštera vyobrazena jest výměna tato, a sice opat z Vyššího Brodu (tehdaž Jan Claví) stojí v čele několika Cisterciákův odevzdává do rukou sluhův B. Rodičky Boží klíče od chrámu a knihu s nápisem: „*Matrica Neocatrensis.*“

O příchodu Servitův na Nové Hrady četl jsem v pamětní knize kláštera zdejšího takto: „*Advenerunt (3 patres et 1 laicus) Viennā 16. Dec. vespere et tutissimum comitem viae secum habuerunt, nempe Christi Domini e cruce pendentis affectuosissimum imaginem ex ligno sculptam et pro residentiae futurae refectorio applicandam, qui crucifixus donatus a tit. domino fundatore. Die 19. primam concionem coram frequenti auditorio habuit atd. — V prostranném klášteře jest místa pro 16 řeholníkův; tolikéž i výživa jest jim pojištěna, avšak výhradně jen pro řeholníky z řádu Sluhův Panny Marie; jinému řádu se ani kláštera ani přijmův nemá nikdy dostati. Bývalof pak tu skutečně 10 Servitův, nyní ale, žel Bohu, jest jich zde jen 7 a sice 5 kněží a 2 bratří. Bohu milý řád tento jest na vymření, neb mimo Nové Hrady nemáme v Čechách a na Moravě jiného kláštera téhož řádu než na hoře Panny Marie u města Grulichu, kdež toliko 3 kněží slávu Rodičky Boží hlásají, nemohouce tisíci poutníkův každoročně tam pospíchajících vyhověti. Kéž by Bůh sám na přímluvu bolestné Rodičky pomoci ráčil řádu, jehož údové jsou: *servi dolentis Matris!* Ovšem že všude kněží ubývá; avšak hlavní příčina, proč tomuto řádu mladých sil nepřibývá bude ta, že „servi“ v obou klášterích až na samých hranicích českých pracující, vzdaleni jsou od měst, vyšší školy majících.*

Když rok 1782 ruku podával roku 1783, měla provincie Česko-Rýnsko-Moravská následujících 10 klášterů:

1. Na Rýně blíže Kolína:

V *Bonně* klášter na hoře sv. kříže.

V *Rhenbachu* klášter Nejsvětějšího Jména Ježíš *).

2. Na Moravě:

V *Jaroměřicích* klášter u Panny Marie Loretanské.

V *Veselí* klášter u sv. Angelů Stražcův.

V *Čechách*:

V *Praze* na starém městě klášter u sv. Michala Archang.

V *Praze* na novém městě klášter Zvěstování Panny Marie v Slupeč.

V *Rabensteíně* u P. Marie Bolestné.

V *Konojedech* u sv. 7 Otcův.

V *Nových Hradech* u sv. ap. Petra a Pavla.

V *Grulichu* na hoře Matky Boží.

Poslední dva kláštery se udržely, ostatní v Čechách i na Moravě zrušil duch času.

Dále mne zajímal na „Nových Hradech“ starý hrad, jenž na dosti příkrém vrchu stojí, vážněji a slavněji pohlíží na cestujícího, než nový zámek v popředí. Chová v sobě nejedny vzácné poklady, obzvláště pak v hraběcím archivu listiny, týkající se známého vítěze v bitvě na Bílé hoře, jehož socha nalezá se u prostřed archivu. Do podnoží věsán jest nápis:

Regi Bohemiam
et Bohemiae religionem
restituít
victoria Pragensi.

Mimo podobiznu dotčeného vítěze Ferdinanda Loquevala ukazuje se tam obraz, jenž jej do boje provázal, jeho krví zbrocená, šestkrátě probodnutá košile atd. —

S.

Z Budějovic v Říjnu 1858.

Náš nejdůstojnější vrchní pastýř přinesl s sebou z Říma, kamž, jak vřdomo, letošního jara byl putoval, velkokříž papežského, rytířského řádu Krista, kterýž sv. Otec udělil vysoce urozenému p. Hanuš hr. Kolovratu Krakovskému, pro jeho pravou nábožnost, pro upřímnou jeho oddanost a synovskou lásku k sv. Cirkvi katolické, pro jeho štedrou dobročinnost vůbec a výtečné zásluhy o chrámy Páně a školy na panstvích jeho. Dne 29. Zář. odevzdány jsou výtečnému šlechtici insignie dotčeného řádu. Stalo se to v Budějovickém biskupském chrámu Páně, u přítomnosti velikého množství lidu všech tříd, rukou našeho nejd. p. biskupa, jež k tomu výkonu sám sv. Otec splnomocnil. Poněvadž pak podobná církevní slavnost velmi zřídka se udá, zdá se mi, že se pt. pp. čtenářům Blahověsta zavděčím, vypíši-li jim v nástinu způsob slavného tohoto obrádu. —

Zmíněného dne sloužil nejdůstojnější p. biskup při slavné assistenci veleďustojných pp. kanovníkův v 10 hodin tichou mši svatou, mezi níž p. hrabě k stolu Páně přistoupl. Každý, kdož tu neličenou pokoru, pravou skroušenost a živou víru viděl, s kterou tento šlechtný p. hrabě, ctihodný to kmet přijímal Tělo Páně, musel v nejhluší duši své býti pohnut. Ano, viděl jsem mnohou slzu, ana se při svatém konání tom po muž-

*) Cís. dekretem oú r. 1782 bylo všecko spojení s těmito dvěma kláštery, jakožto zahraničními zrušeno a zakázáno.

ných ronila tvářích. Po dokonané mši svatě oslovil nejdůstojnější vrchní pastýř krátkou, srdečnou řečí pana hraběte, který v oděvu řádu maltežského před oltářem stál u přítomnosti tří svědkův: pt. p. krajského presidenta barona Šrenka, hraběte Lažanského a biskupského generálního vikáře a kanovníka Dra. Vojtěcha Mokrého. Potom byl svěcen oděv řádu Kristova, jenž záleží z dlouhé bílé, na tělo přiléhající tuniky a z širokého, bílého pláště. Na tunice i pláští jest v popředí vyšíty červený kříž. Když pak byl pan hrabě šatem tímto při církevních modlitbách odín, obnovil veřejně slib, učiněný na křtu svatém, a složil slib řádu. Pak světil se meč, který potom nejdůstojnější pan biskup klečícimu před sebou rytíři dal do pravé ruky, na to jej do pošvy schoval a jím rytíře opásal. Po té na znamení, že hotov jest rytíř, jakž byl slíbil, hájiti církev Boží, a že chce býti udatným a věrným vojínem Kristovým, obnažil meč a jím několikráte máchnul, na levé ruce, jako by byl krví nepřátel Kristových zbrocen, jej utřel a ukryl do pošvy. Nejdůstojnější vrchní pastýř napotom rytíře políbil, řka: „*Pokoj s tebou!*“ a vytasiv meč, udeřil jej třikráte na plecích. Potom se nejdůstojnější p. pontifikant dotknul tváře rytířovy, daje mu na srozuměnou, že se pro Ježíše Krista a pro církev svatou nesmí štítiti nesnází, anobrž smrti. Když se pak byly panu hraběti připnuly ostruhy, následovalo svěcení řádu samého. Řád záleží z kříže, jenž se na červené pásce nosí na krku, a pak z hvězdy na prsu. Kříž jest zlatý, u prostřed červeným emailem vykládaný, v němž opět zlatý křížek jest zasazený. Nad křížem jest skupenina, sesazená z bodáků, ručnic, děla, dělových koulí, bubnu, praporu a přílby. Hvězda na prsu jest stříbrná, střed její ohrazen jest zlatým věncem, v němž upevněn jest malý křížek, velkému kříži na krk zcela podobný. Když pak se byl p. hraběti řád zavěsil, následovala závěrečná modlitba, a tak se ukončila tato zajisté velmi památná slavnost. Na důkaz své vděčnosti za toto zvláštní vyznamenání daroval šlechtetný kmet menšímu semináři biskupskému 1000 zl. st. a Budějovickým chudým 500 zl. st.

Mimo tuto mimořádnou zprávu stůj zde ještě jedna, kterou zajisté přijdeme vděk každému, komu zdar a pokrok církevního života na srdci leží. Náš milovaný, nejdůstojnější p. biskup vydal totiž oběžní list po vikariátech, v němž vybízí pt. pp. vikáře, aby mu, poslechnuvše též rady jiných zkušených správců duchovních, během tří měsícův podle

nejlepšího vědomí a svědomí svého udali vady, jichž snad stává mezi kněžstvem a lidem, a jej upozornili na vše, co by sloužiti mohlo ku prospěchu věci Boží, aby mu takovou měrou nápomocni byli v jeho předběžných pracích a přípravách k budoucímu *provinciálnímu sněmu církve české*. Opět jeden důkaz jeho známé, apoštolské horlivosti pečlivě o blaho církve a spasení duší svěřencův svých. Bůh rač žehnati snahám jeho, a dlouho jej zachovati v středu našem.

F. J.

V Litoměřicích dne 7. Zář. 1858.

Pro naše kněžstvo i učitelstvo byl minulý měsíc požehnaným. Byloť jemu na dvou místech dicési popráno, zotaviti se a pookrátit exerciciemi, a sice v *Litoměřicích* a pak v *Chomutově*. U nás v Litoměřicích odbývaly se tyto pobožnosti od 23—27. Srpna nejprve pro učitele a sice z okresův: Litoměřického, Libochovického, Ouštěckého a Ústeckého. Sešlo se jich asi 40. Misto propůjčeno jim ve zdejším prostranném pedagogickém ústavu, kde v krásně ozdobené kapli nejsvětější Svátost pro ten čas se chovala. Cvičení duchovní řídil s velikou obětovností a s neunavenou horlivostí výborný kněz P. Jan Hofer, spiritual a exhortator v chlapeckém semenisku Bohosudovském. Jeho jadrná slova hluboce dojímala srdce každého účastníka, tak že všickni přítomní, bohda, nikdy nezapomenou na tyto doby slasti duchovní. Poslední den přijímali všickni, jsouce očištěni svátostí pokání, vespolek také nejsvětější Tělo Spasitele svého při mši sv. Před rozchodem jako na rozloučenou obrátil se k shromážděným v. d. p. vrchní školní dozorce p. t. kanovník Jos. Pfeifer, jenž se byl při pobožnosti této po všechny dny zúčastnil a s pohnutým srdcem povzbuzoval je k následování našeho nejvyššího Mistra v umění učitelském, Krista Ježíše, k stálé vytrvalosti a horlivosti ve svatém úřadu, z kterého tak veliké účty jedenkrát před Bohem klásti budou. Po té svědčiv srdečně naděje své, učinil konečně velebnému p. exercitantu vroucné poděkování za jeho obětovnou lásku a přičinění o duchovní vzdělání přítomných. I bylo viděti na tváři účastníkův zbožnou rozčilenost; v očích trpýtily se jim slze vděčnosti za hody duchovní těch dní zde okušené. Požehnej dobrotivý Pán všem zbožným citům a spasitelným předsevzetím, kterými srdce učitelstva tenkrát oplývala! Týž horlivý a neunavený kněz P. Hofer řídil také hned následujícího téhodne od 30. Srpna do 3. Zář. cvičení duchovní pro du-

chovenstvo v zdejšímu bohosloveckém semině, kamž se bylo 60 kněží sešlo. Náš milovaný nejvyšší pastýř dorazil do Lito-měřic teprv v poslední době exercicií ze své cesty, kterou byl konal, aby se na zdraví zotavil, posvětiv příležitostně ve Friedlandě křížovou cestu, a navštíviv klášter premonstrátek v saském „Marianském“ údolí. Tu velikým potěšením naplnil všechny svou přítomností. Při rozchodu otcovsky osloviv kněžstvo povzbuzoval je k statečnému bojování pro viru dle slov sv. Pavla k Timotheovi: „*Pracuj jako dobrý bojovník pro Krista Ježíše*“ (2 Tim. II, 3.)

Podobně radostná a potěšitelná zpráva nás došla z Chomútova, kde v touž dobu jako zde exercicie se odbývaly, a sice první týden pro duchovenstvo, druhý pak pro učitelstvo. Oboje tato cvičení řídil od lonského roku nám již známý slovutný Jesuita kněz Jan Ochler. Kněží sešlo se tam 50 a učitelů 90 z okresu vikariátních Chomútovského, Kádanského a Mostského. Za úpravu těchto cvičení nejvíce co děkovati, jest horlivosti a obětivosti kněze p. Gosslera, katechety na nižší realce v Chomútově. Kež by se podobný horlivec mezi českým duchovenstvem v Boleslavsku zasadil o takové cvičení pro tamnější duchovní a učitele, kteří pro velikou vzdálenost od sídla biskupského té útěchy vzdáti se musí! M.

Z Nakléřova (Nollendorf) d. 4. Října 1858.

Nechť Blahověst náš také jednou něco poví o německých církevních osadách naší milé vlasti v Rudohoří na pomezí saském! —

Stav duchovního pastýře na pomezí tom nesnadný jest pro blízkost jinověrců a pro chudobu lidu, chléb u nich hledajícího. Z Nakléřova, Schönwaldy, Peterswaldy a především z Tisé táhne každoročně na jaře valný počet řemeslníkův (nejvíce pokrývačův) do Němec; nevím ale, navrátili-li se kdo z nich domů, lepším učiněn jsa, než byl odešel. Zvláště mladší, svobodní dělníci a služby horlivost u víře tudy potrácejí, a po několika letech lhostejnými ne-li nevěřícími se stávají. Draze to vydělaný peněz, víc než krvavý výdělek, nad nímž zastesknouti jest nám slovy Páně: „Co jest platno člověku, byt všecken svět získal, ale na duši své škodu trpěl“ (Mat. XVI, 26.)? Aby se této nákaze nevěry a rodící se z ní nemravnosti rázněji odolalo, ohlíží se duchovenstvo krajiny naší po církevních mis-

sích, jelikož se missie ty potud všady co výtečný prostředek k probuzení a oživení katolické víry osvědčily. Začátek učinil vel. p. farář Peterswaldský, jehož osada na samých hranicích leží. Dne 3. Října b. r. vel. p. z řádu Jezovitů: Mathoy, Prinz a Gruber missii započali a 13. téhož měsíce se slavnou pobožností za zeměle ukončili ji.

Jako obléhající tvrz zasadili se missionáři se všelikou zbraní Kristovou o průchod do srdcí osadníkův; a jako dříve padly sedmého dne hradby města Jericha, tak sesuly se ku konci téhodne hradby, za něž se až po tu dobu byli ukrývali tupiči a zatvrzelci. Poslední dnové po ukončených již společných zpovědích dle stavů byly dnové vítězství a radosti; neboť přicházeli kající ustavičně, tak že missionáři ze spovědnice ani nevycházeli. Věříme, že na obratu tom valný podíl má nejblasslavenější Rodička Boží, kterou vel. kněz na kazatelnici s takovou vroucností vzíval o přímluvu za nekající, že nemohlo odolati milosti snad ani srdce kamenné. V poslední (vlastně předposlední) den drželo se odpolední kázání o Církvi, pak v slavném průvodu přinesl a zasvětil se missionární kříž, načež se konalo druhé kázání o sv. kříži (a sice pro deštivou povětrnost v kostele). Vše dělo se s takovým prospěchem, že nemohl chrám, ač dost prostranný, pojmouti všecken lid: vzdychání pak plačících tak se rozléhalo v domě Božím, že se zdálo, jako by se zdě svatyně hýbaly. Jásavé „Großer Gott, wir loben Dich!“ na konec pobožnosti, zpívané mnoha tisíci, jistě že pronikalo nebesa.

Při skromné poslední večeři, ku které domácí p. farář shromážděné duchovenstvo pozval, sedělo nás dvanácte a přirovnávali jsme se, ač nehodni jsouce, k apoštolům Páně, pravíce, abychom i my šli jeden každý do osady své, a dle vůle Kristovy hlásali a pěstovali království Boží. Rozešli jsme se pak všickni s týmž přáním, aby se zas brzy ve vůkolí missie taková držela. Vel. p. farář Schönwaldský zřejmě pronesl úmysl svůj, že chce po nedlouhém čase zaopatřiti osadníkům svým takového duchovního potěšení.

Uvedení missie do všech osad jest věci nesnadnou a to z příčin, jichž netěžko uhodnouti. Jedna překážka povstává z chudoby farářův. Díky proto JVel. císaři Ferdinandu, v pravdě Dobrotivému, kterýž p. faráři Peterswaldskému značnou

podporu na penězích k provedení missie zaslati ráčil. Kým by mnoho takových dobrodincův bylo, kteříby částku statkův svých pozemských věnovali k vyzískání statkův nebeských!

Příležitostně podotknuto buď, co jedného dne vel. p. Mathoy vypravoval o působení missionářův z řádu Jezovitů v Tyrolsku a sice za časů dřevnějších, kdy ještě řád jejich zrušen nebyl. — Z jisté fundace (jž jméno mi z paměti vyšlo) vydržovala se stálá missie v zemi této, a Jezovité chodili od místa k místu, neobtěžující časnými potřebami nikoho. Byl pak takový výsledek práci jejich, že seduch kacířství ze země vyhostil, a Tyrolsko co do katolické víry nyní jest jako klenotem v celém mocnářství našem. — Co možná bylo — tehdaž: mělo-li by snad býti nemožné podnes? — Doufejme! *Fr. Egert.*

Z pomezí Moravského na den rozeslání sv. apoštolů 1. P. 1858.

Nový toho důkaz, kterak se v národě po zmaticích a bouřích utvrzuje a zmhá láska k Církvi: podávají nám apoštolské cesty, jež od 16. Května až do 26. Června r. t. konal po diocesi své nejdůstojnější p. biskup Královéhradecký *Karel Hanl*. Chlubiti se může celá země česká, zvláště ale diocese tato, že jí Bůh dal věrného služebníka Páně, jenž již po 53 let nese na bedrách svých svatosvatý onen úřad kněžský, před nímžto i angelé se třesou, jenž po 26 let řídí diocesi tak rozsáhlou. Ačkoliv počítá již 76 let věku svého, předce stařícký tento kníže kněží s touž horlivostí, s jakouž započal, dosednuv na stolec biskupský, ku spasení Bohem sobě svěřených duší neunaveně až po dnes působí. V pravdě říci se může, že podivným, ať nedím zázračným způsobem posílněn dostal apoštolské práci, kterou sobě roku letošního byl vytknul. Nebo zdažnení na to potřebí síly mladické, by se od 5 hodin z rána až ke druhé polední po celých šest neděl bez oddechu konaly takové obtížné práce?

Města, osady a dědiny takorůka o závod zápasily, aby s všemožnou slávou uvítaly staříckého svého biskupa. Hned na počátku apoštolské cesty této vítězoslavnou bránou uvítáno jej v okrese Chotěbořském nedaleko „Benátek.“ Přítomní zde byli c. k. místodržitelský radca pt. p. baron *Voith* co krajský Čáslavský; okresní přednost Chotěbořský pt. *Emanuel* rytíř z *Pelchendorfů* zároveň s celým okresním úřadem, kteřížto všichni po celém okrese Chotěbořském

nejdůst. p. biskupa sprovázeli. První staci byl městys *Kreucburk*, osada to., jež 800 nekatolíkův augs. vyz. čítá. Avšak i tyto smutným osudem odcizení Církvi bratři vděčně přijímali požehnání, udělované rukou šedého kmeta biskupa. Velmi vkusně uchystány též byli brány v městě *Přibyslavě*. Dojímavá shodla se zde událost: v městě tom křtil náš vrchní pastýř před 12 lety dcerušku rodiny *H...ské*: a hle, tato panenka to byla, jež s toužebností čekajíc na udělení svátosti sv. birmování, dojímavou řečí vrchního pastýře a křtitele svého přivítala, což mnohého k slzám pohnulo. — Vší ozdobu též vynaložilo město *Polna* zvláště osvětlením u večer. Podobného cos bylo v *Brodu Německém*; též i *Chotěboř*. *Humpolec* a jiná města nezůstala pozadu.

Však nebyla to pouhá zevnitřní okrasa, kterouž se pronášela účta k šedému veleknězi: upřímná, nelíčená pobožnost všekřehkého lidu sprovázela jej na dlouhé jeho cestě. Slze polily několikráte staříckého biskupa, jenž pozoroval, jak lid u velikých zástupích s vroucí oddaností k němu se hrne. — Každá osada chtěla míti památku po biskupu svém, jenž po třetí již dokonat apoštolské cesty po rozsáhlé diocesi. Tu svítíl roucha mešní jako u p. v *Přibyslavě*, darované šlechtinou kněžnou z *Dietrichsteinů*; tu zase v jmenu jeho svítíl veled. pt. kanovník z *Hradce Králové*, *Jan Rais*, prostrannou nemocnici v *Polně*. Památku znamenitou mají zvlášt jednotlivé osady okresu Chotěbořského. Mnohé totiž z osad těchto nedostávalo se zvonku, jenž by ráno, v poledne a večír k modlitbě vzbuzoval. I zasadil se o to náš všeobecně milovaný c. k. přednost *Emanuel* ryt. z *Petschendorfů*, jehož nelíčená upřímnost a příkladná pobožnost všem jest známá, a snahou svou toho dovedl, že líbezná harmonie posvátných hlaholů zvonových po celé krajině se rozlehá. Vděční obyvatelé těchto dědin nezapomenou na milostivého knížete *Josefa Františka* z *Dietrichsteinů* (jehož Pán právě za těchto dnův k sobě povolal) — jenž zároveň s pozůstalou chotí svou tak mnoho i v té příčině ke cti a slávě Boží obětoval — nezapomenou též na staříckého biskupa svého *Karla*, jenž jim zvonky tyto posvětil.

J. J. Š.

Ostatní Rakousko.

Ve Vídni dne 28. Září 1858.

Popisovatel první českoslovanské missie ve Vídni, ač radostí naplněn, předce si u-

prostřed jásání vzdechl v Blahověstu takto: „A co jest Čechoslovanů ještě v ohromné té Vídni, ku kterým nepronikl hlas Páně, kteří neprodrali se ku zpovědnicím! Zatím doufejme, že i těm vzejdou dnové spasení!“ A hle, mimo nadání vzešli dnové, podobní oněm prvním, ne sice ve Vídni, ale nedaleko Vídne. V *Meidlinku* totiž, v místě as půl hodiny za linií vzdáleném, blíž císařského letohradu Schönbrunu, konaly se německé missie. I vidouce domácí duchovní jakož i ctihodní missionáři, kterak se Čechoslované v pobožnosti zúčastňují, pokudž jen dost málo umějí německy; větší ale část že se nemůže zúčastniti, poněvadž jazyku německému nerozumí, ustanovili hned po skončené missii německé začítí čechoslovanskou. I začala pobožnost 13. Zářa i trvala po celý týden až do 19. t. m. Na hody duchovní zváno jazykem mateřským od horlivých oněch apoštolských mužů z kongregace Nejsv. Vykupitele. Že však větší část našich milých rodákův náleží k oné třídě lidstva, která se živi z výdělku denního, vzato i na to ohled, a tudíž konáno výklady i kázání večer od 6½ až do 8½—9 hodiny. Výklady, naučení a kázání mivali VV. OO. *Ondroušek, Nezval, Kotyza*. V. O. *Zirník* pomáhal zpovídati. Z blízka i z daleka hrnuly se zástupy pozvaných. S jakou radostí přijali naši milí rodáci to pozvání, a s jakou vroucností brali účastenství v těch svatých hodech, souditi již z toho, že byli sami přišli z „cihelen“ páně Miesbachových blíž Inzersdorfu nedaleko Meidlinka, kdež jich pracuje okolo 3000, až k veledůstojnému ředitelstvu vyššího ústavu u sv. Augustina, žádající, aby jim některý z českých chovanců kázal o slavnosti konané rok co rok na poutnickém místě *Maria-Lanzendorf*. I vyhověno žádosti jejich na den Nanebevzetí Nejbl. Marie Panny. Tehdy sešlo se poutníků z cihelen výše jmenovaných i z města v průvodě slavném a v počtu nevidaném.

Tak se tedy Čechoslované kolem Vídne a po Vídni sami dovolávají potřebné jim pastvy duchovní v jazyku mateřském. A protož díky vroucí důst. p. faráři Meidlingskému, že jim připravil hody, ctihodným pak vel. missionářům, že z kazatelny nakrmili sta a tisíce lačných, že v zpovědnici zhojili množství těžce zraněných. A dejž Bůh, aby příkladu toho hojně bylo následováno ve Vídni a kolem Vídne! — Nutnosť v té svaté věci bije do očí, neb se počítá ve Vídni okolo 80,000 Čechoslovanů, a ti všickni v tom nepřehledném městě mají toliko *jedny* ranní služby Boží a v neděli odpoledne výklad katechismu.

CÍRKEVNÍ KRONIKA.

Z Prahy. Na počátku měsíce Listopadu zavítali k nám do Prahy JJV. císař a císařovna, provázeni JExc. některými pp. ministry a dvořenínstvem. Přijeli pak do Prahy za příčinou slavnosti odhalení pomníku, kterýž snahou krásomné jednoty slovutnému polnímu maršálku Radeckému na malostranském náměstí vzdělán jest. Pobyt JJVV. prodloužil se až do 21. Listopadu. JV. císařovna navštívila všechny dívčí ústavy, stojící pod ochranou řeholních panen. — JV. císař vyznamenal též vznešenou návštěvou svojí mimo jiné výbornou českou reálku.

— JAV. císař pán ráčil vedle návrhu J. Em. p. kardinála proboštem starobylé kapitoly na Vyšehradě jmenovati vys. důst. děkana též kapitoly kněze *Vojtěcha Ruffera*. — Jak známo, probošství Vyšehradské bylo a jest dosavad jedno z nej přednějších důstojství v království českém, a mezi probošty nalezá se drahně výtečníkův; nemálo zasloužilých v dějinách církve české. Radující se srdečně z povýšení právě jmenovaného pt. p. probošta, že se za něho a přičiněním jeho dřevní sláva Vyšehradského chrámu Páně i sboru duchovního důstojně obnoví a utvrdí na příští časy. —

— JEm. p. kardinál, uznávaje a chtěje oceniti zásluhu výtečného kněze a ředitele semináře svého, Dr. *Fr. Pruchy*, ráčil jej jmenovati kanovníkem kolegiální kapitoly Staroboleslavské. Zároveň stal se *V. Hron*, ředitel kanceláře konsistorní, dosud čestný, nym skutečným kanovníkem řečené kapituly. Ostatně doslýcháme, kterak J. Emin. snažně usiluje, aby památná tato kapitola opět k náležitému zvelebení přijíti mohla.

— Vedle nařízení JEm. p. kardinála měla se o slavnosti neposkvrněného početi BP. Marie po všech kostelích arcibiskupství Pražského konati sbírka ku podporování ubohých katolických bratří našich, sevřených jarmem tureckým. Jak vědomo, v důležité příčině té povstal ve Vídni obzvláštní spolek, jenž se má po celé říši rozšířiti a s pomocí Boží všemožně podporovati netoliko dosavadní osady katolické, nýbrž i nové snahy missionářův našich v krajinách tureckých. Bůh sám račiž té věci svaté požehnati!

— JMst p. biskup Budějovický *Jan Valerian* navštívil Prahu, po čas přítomnosti JV. císaře pána, potěšil tu netoliko četné ctitele své, nýbrž i jednotu čili družinu katolických tovaryšův pod správou vel. kněze Kellnera. Dne 15. Listopadu večer zavítal totiž dotčený pt. p. biskup ve shromáždění

nadějně té jednoty, jal se tu k statečnému řemeslnictvu mluvit od srdce k srdci, rázným tovaryšům připomínaje významné heslo jednoty:

*Pobožné obcov,
Bedlivě pracuj,
Bratrstvo miluj,
V Pánu se raduj!*

Po dojímavé té řeči oznámiv jim, kterak sv. Otec Pius IX. zvláštním „breve“ udělil netoliko pozhnání, alebrž i dvakrát v roce (o slavnosti obřezání Páně a na den sv. Jana Křtitele aneb tu neděli před dotčenou slavností) plnomocné odpustky i účastníkům i dobrodincům blahodějného spolku. Posléze sám též pozhnal rozradovanou družinu. Díky srdečné a vroucí „*Zaplat Pán Bůh!*“ provázelo pak milostivé velekněze, ubírajícího se ze shromáždění, jemuž byl tak milé důkazy své přízně biskupské zůstavil.

— Letos počala se v Praze u sv. Klementa přičiněním d. p. Dr. *Pruchy* slaviti oktava, způsobem příkladným. Dotčený, výtečný ředitel semináře Pražského a zároveň správce památného chrámu sv. Klementa, zařídil totiž každého dne u večer kázání české s přiměřenou pobožností. JEmin. p. kardinál sám hned prvního večera zavítal uprostřed nábožných ctitelův sv. odchovance apoštolův a schválil i potvrdil pobožnost tu na budoucí leta. — Prohlédajíce k tomu, kterak sv. apoštolové naši Cyrill a Method etili dotčeného sv. papeže, drabocenné ostatky jeho přenášejíce s sebou všade, dokaváde jich nesložili v Římě, slušně, tuším, přejeme sobě, aby příkladná ta účta k jednomu z prvních papežův po všech krajinách slovanských obzvláště ale u nás oživla na novo.

— Uprázdňené místo při kapitole metropolitního chrámu Páně již jest osazeno. Dostal se na ně d. p. kněz *Kiefer*, druhdy kaplan u sv. Jindřicha, posléze děkan v Českém Dubě, na patronátě JOsv. knížete Rohana. —

— Stavba chrámu Páně v Karlině letošním rokem opět utěšeně pokročila, tak sice, že věže netoliko na celo se dostavěly, nýbrž i střechou náležitou pokryly a vyznačily znamením Kristova vítězství a naší spásy — kříží. Kříže ty posvěcené d. p. děkanem Špachou, s přiměřenou slávou d. 6. Října vyzdvihly a zableskly se na krásných věžích, zvěstující světu, že s pomocí Boží v krátce již nabude lidnatý Karlin chrámu, jakovým se málo měst v zemi české může honositi. Bohdejž by se jen po-utuhlá horlivost počáteční dobrodincův zbožných opět rozlítla, aby, což příkladně počato, důstojně se též k žádoucímu konci přivedlo!

— Na počátku měsíce Října odebral se do Ameriky kněz *Fr. Karel*, kterýžto hned od mladosti nesl se toužebností po díle misijnářském. Narodiv se r. 1822 v Plzni a r. 1847 vysvěcen byv na kněžství, pracoval po několik rokův ve správě duchovní. Po té odebral se do Prahy, kdež celý rok co učitel strávil v proslulém ústavu hluchoněmých pod správou výtečného ředitele *V. Frosta*. JEmin. p. kardinál povolal jej odtamtud k sobě za ceremoniáře a almužníka. — Touha po misijnářství nevychladla však ve srdci šlechtetného kněze, který opativ se přede vším mnohostrannou známostí jazykův, nyní s povolením JEmin. p. kardinála skutečně se odebral do zámořské diocese Cincinnati. Bůh jej provázej a žehnej mu na oblíbené roli. —

— Představenou kongregace milosrdných sester v Čechách stala se v. p. Karolína Neumannova, sestra to apoštolského biskupa Jana Neumanna, kterýžto pracuje ve Filadelfii. Počítat pak se nyní v dotčené kongregaci sv. Karla Borom. 208 sester, a za přičinou rostoucí milosrdné práce tudíž roste i množství jich den co den.

— K nemalé radosti naší obnovuje se památný starobylý kostelíček ve Slupech způsobem příkladným. Chrámec ten v gothic-kém slohu obracuje na se pozornost mimosjedoucích svou štíhlou krásnou vížkou. Za panování císaře Josefa II. zavřen a se zrušeným klášterem Servitův k světským účelům obrácen jest. Byv prvé za časův rozbíjův husitských vypálen, při potomní obnově vše-ljak utrpěl neblahými choutkami věku, jenž neuměl ceniti důslednosti a krásy gothic-kého stavitelství. Tehdy na př. proměněno gothic-ká okna a vížka zohavená jest střechem nepřiměřenou. Novějších časův navráćeno bývalý klášter i s kostelem Jeho Emin. p. kardinálovi, který postoupiv nabytého domu nemocnici u sv. Kateřiny za jistou sumu peněz, těchto užití hodlá k vystavění menšího semeniska. Ředitelstvo nemocnice pro choromyslné, majíc k účelům svým přestavěti a zříditi dům, ujal se i chrámu, a nemalým nákladem obnovený dle prvotního slohu a plánu odevzdá službám Božím. Nelze tu leč díky srdečné vzdáti každému, kdož přispěl k provedení záslužného a příkladného díla.

Z Moravy. O činnosti jednoty sv. Klementské v Brně dozvidáme se z „Hlasu“, kterak pamětlivá památných, valných sjezdův svých, letos nemohouc bratři svých svolati na sjezd, dne 17. Října obětovala mši svatou za všechny živé, a den na to, za všechny mrtvé spoluoudy své. Vůbec pak sluší podotknouti,

že jednotu sv. Klementská neustává řádnými schůzkami svými napomáhati k utvrzení vědomí, smýšlení a života církevního mezi svými. Výteční kněží pt. p. Fr. Sušil, Procházka, Poimon, Kulda, Šmidek dělí se o práci na tomto poli, a tudíž také požehnává Bůh.

— JM. p. arcibiskup daroval bratrstvu katolických tovaryšův Olomúckých 500 zl. stří. na vlastní hostitelnu.

— JExc. p. biskup Brněnský vysvětil d. 5. Října nový chrám Páně, na zámku Lednickém, vystavěný nákladem JOsv. knížete Lichtensteina.

— V Přerově vysvěcoval se dne 17. Října dům školních sester, kterýž se byl přičiněním tamnějšího důst. p. arcikněze Fr. Navrátila a kaplanův jeho z pouhých almužen vzdělá a otevřel. Svěcení vykonával sám nejduš. p. arcibiskup Olomúcký *Bedřich z Fürstenberku*, provázený nejd. p. biskupem *Thysebaertem* a valným počtem duchovenstva.

— Ve Vídni zuří nakažlivá nemoc. JV. císař navrátil se z Prahy a z Brna, zaje sám do všeobecné nemocnice, a pobyl tam několik hodin, potěšuje nemocné a ducha dodáváje lékařům i opatrovníkům. — Videné ské noviny církevní, podávajíc zprávu o vznešeném tomto činu křesťanské lásky, slušně se táží: „Mnoholi mnedle jest v Němcích panovníkův, jižto by byli po čas panující epidemie ku potěšení chudých nemocných, ku povzbuzení lékařův a opatrovníkův několik hodin pobýli na síních, kdež leží na sta ubohých trpících lidí, sevřených zlou nakažlivou nemocí? — Nemocní chudáci, povděční této císařské návštěvě, nejedněmi způsoby velebili krásný tento čin křesťanské lásky císařovy!“

— JE. p. kardinál Rauscher slavným způsobem zahájiv a uzavřev první synodu metropolitní ve Vídni, vydal se na cestu do Říma, hodlaje společně usnešení předložit sv. Otcí ku potvrzení. Při té příležitosti odevzdá prý sv. Otec JEmín. p. kardinálu obyčejné vyznaky udělené důstojnosti kardinálské.

— Proslulý Dr. *Szajbéhy*, opat kanovník Ostřihomský, správce mladých bohoslovcův v Pazmaneu, ustanoven jest za ředitele bohosloveckých studií v Pešti. Při této proměně zaujal v Pazmaneu místo uprázdněného náměstek kněz *Jos. Feger* a prefektem stal se výtečný kněz *Jan Malý*, doktor bohosloví, odchovanec vyššího ústavu sv. Augustina, před lety též posluchač theologie na universitě Pražské.

Z **Rakous.** Na kostel neposkvrněného Početí P. Marie v Linci sešlo se již 232881 zl. 27 $\frac{1}{4}$ kr. Nový tento chrám kathedrální stavěti se bude v slohu gotickém způsobou křiblahovést, roč. IV., díl II., seš. 1.

že s třemi loďmi. Má míti délku 400 stře-
vícův. Základní kámen klásti se bude bez po-
chyby na podzim roku 1859.

— JM. císařovna *Karolína Augusta* věnovala na r. 1859 opět 3193 zl. ve stří. menšímu semenisku čili tak řečenému *Borro-meum*, jež čítá letos 119 chovancův.

Z **Haliče.** Ve Lvově zasvěcen jest d. 23. Října pěkný dobročinný ústav pod názvem: „*Ochrana chlapcův pod záštitou sv. Antonína.*“ Původce Bohu milého tohoto domu p. *Kalixt Orlovskí* sám položil první základ znamenitou jistinou peněžitou. — Se šlechtitným pánem spojil se kněz *An. Monasterskí*, kanovník kustos, který radou i skutkem přičinil se o rozmnožení potřebné jistiny. Nedávno dostalo se však útočištnému tomuto ústavu milosrdenství obzvláštní dobroditelky. Zbožná dobročinná p. *Honorata Borečka* zakoupila totiž prostranný dům s zahradou, vyznačila jistinu na opatření 10 chlapcův a to vše odevzdala ústavu.

Z **Uher.** Sv. Otec daroval kostelu biskupskému sjednocené církve rumunské v La-guši krásný zlatý kalich. JExc. p. nuncius papežský, arc. *de Lucca*, k rozkazu sv. Otce navštívil rumunské církve, odevzdal dar tento plesajícímu národu, posvěcený u přítomnosti jeho. Vzácnější dar věnoval sv. Otec unitskému chrámu Páně Velkovaradinskému, věnovav mu částici sv. kříže, zasazenou do zlatého relikvieře.

— Provincialní sněm církevní, kterýž byl JEm. p. kardinál arcibiskup Ostřihomský v měsíci Září svolal do sídla svého, slavil se s všelikou úpravou. Sešlo se na něm 10 biskupův, 8 opatův a mimo to representanti kapitol, řeholí a řádův po biskupstvích, pří-náležejících pod vrchní správu metropolitě primasa Ostřihomského. Trval pak od 18. Září do 3. Října, kdežto se slavným způsobem uzavřel. JEm. p. kardinál primas Ostřihomský, vydav se na cestu do Říma, sám osobně předloží sv. Otcí usnešení sboru tohoto provincionalního.

— V pešťanské koleji vv. OO. pia-ristův otevřeno konvikt pro příští učitele gymnasiální.

— Horlivý biskup Temešský *Csajaghy* povolal z Mnichova školní sestry a odevzdal jim divčí školu v sídelním městě biskupském.

— Biskupové uherští, chorvatští a slavonští ustanovili se r. 1856 na tom, že chtějí 2 milliony na stří. obětovati k lepšímu nadání dobročinných, náboženských a církevních ústavův. Užíjí se k tomu jistiny náhrady vyvazovací.

Z **Korutan.** Rázní Slovinci jásají, že

se stal biskupem Gorickým kněz Wiery, kanovník a ředitel semenišť Solnohradského. „Alleluja! Sláva Bohu na vysostech!“ tak čtete u výborném „Příteli slovinském“, radost a pokoj všem Korutanům! Což jsme si z celého srdce žádali, zač jsme každého dne vroucně prosili, co jsme těžko očekávali, nyní již máme: přemilostivý pan arcibiskup Solnohradský dne 30. Října 1858 naši Keršské dicési zvolil a dal biskupa, vrchního pastýře. Vysokonrožený a předstojný pan Dr. Valentin Wiery jest Keršským knížetem a biskupem. A za to ještě jednou: Sláva Bohu — pokoj a radost všem! Náš nový milostivý kníže a biskup jest Korošec (Korutanec), nar. 12. Února 1813 v milém kraji sv. Martinském na překrásné levantinské dolině. Otec jeho byl učitelem v tamější škole národní. Z této školy od otce odebral se na hlavní školu v sv. Ondřeji. Později odbyl první 4-letinské školy v Celovci a 4 vyšší v Horici, až pak r. 1832 vstoupil do semeniska v Celovci, kdež se učiti počal slovinskému jazyku. Roku 1835 dokonav studia bohoslovni, d. 4. Srpna vysvěcen jest na kněžství, a odebral se do Vídně na vyšší studie, t. 1837 vrátil se domů co doktor v bohosloví. V krátce na to r. 1838 na podzim stal se z kaplana duchovním otcem v semenisku Celoveckém, kdež opět nad jiné horlivěji přiučoval se slovinskému jazyku. R. 1844 povýšen byv za kanovníka v sv. Ondřeji a r. 1851 v Solnohradě, kdež mu pod vrchní správu odevzdáno semeniště. Nejd. p. arcibiskup Solnohradský, Max. v. Tarnoczy, seznáv. výborné vlastností jeho, zvolil jej, jak již praveno, za biskupa a dne 21. Listopadu vysvětil zvoleného na biskupství. Bůh dej Slovincům, aby radost jejich nynější den co den zmáhala se pod správou nového výtečného biskupa!

Z Tyrol. Jak známo, za posledních let odevzdána jest bohoslovecká fakulta na vysokých školách Insbruckých Jesuitům, kteří zároveň otevřeli konvikt bohoslovecký. Činnost Jesuitův přivábila do Tyrol bohoslovce z Trieru, z Paderbornu, z Osnabrucku, z Münsteru, z Augspurgu, ze Švýcar, z Rakous i z Čech.

Z Říma. JV. císař rakouský odřekl se práva k ústavu „dell Anima“ i odevzdal ho německému národu. Následkem tohoto zřízení stal se protektorem řečené hostitely JEmín. kardinál Reisach; JEmín. p. kardinál Schwarzenberg zůstane pak protektorem hostitely „Campo Santi“ u sv. Petra.

— Sv. Otec nařídil, aby se počalo jednání za příčinou bohomyslné královny Ne-

apolské, sestry to JV. císařovny rakouské, Marie Anny. V Pánu zesnulá královna Neapolská příkladný život pravé křesťanky dokonavši příkladnou smrtí svěťice, nejedněmi nápadnými zázraky oslavena jest od Boha a tudíž má se prohlásiti za blahoslavenou.

Z Itálie. Židovští a nevěreční novináři ve Francouzích, Angličanech, Němcích pozdvihli na všech stranách ukrutný povyk za příčinou synka židovských rodičů v Bolonii, — otec jmenuje se Montarra — kteréhož byla služka křesťanka bez vědomí otcova a matčina pokřtila. Na krátce před smrtí vyjevila horlivá služka čin svůj a pokřtěnec vzat rodičům i odevzdán jest v Římě do domu katechumenův na vychování. Svatý Otec neschvaluje nedovoleného způsobu v Bolonii, Montarra dostal se do lůna Církve katolické, cítil se zavázána, býti mu starostlivým, laskavým otcem. Než toho uchopili se dotčení novináři, nařikajíce na hrubou nesnášlivost a nectné násilí, ježto se páše v Římě. Rozněcujíce mezi vlašnými křesťany odpor a mezi nepřáteli Církve nenávisť proti papeži, Církev a zřizováním jejich, hleděli tudíž i vládu anglickou a francouzskou pohnouti k neslušným krokům proti papeži. Po vůli jejich měli dotčené vlády přinutiti a donutiti sv. Otce, aby pokřtěnce, jemuž se jinak líbí víra křesťanská, vydal židovským rodičům jeho. Rozumí se samo sebou, že sv. Otec nemůže v tom ohledu jinak, leč opriti se podobným žádostem a doléháním; ano jest pravdě podobno, že se již odhodlaně osvědčil císaři Napoleonu, jakož i proti všem takovýmto choutkám.

— Vláda Piemontská, když byla chtěla zrušiti mnohé kláštery, slibovala, že důchodův, odhatých oloupeným řeholníkům, užije k lepšímu nadání a opatření duchovenstva. Z tím ale ukázalo se, že cizí statek a zádušní jmění v rukou ministerstva Piemontského nedědi. Tak řečená církevní pokladnice (cassa ecclesiastica) v Turíně, povstala z klášterních důchodův, octla se na mizině, a duchovenstvo se nevyplácí, což mu bylo slíbeno.

— Pod ochranou Piemontské vlády vystavěla i otevřela se Valdenská modlitebnice. Vládní noviny oznámily událost tu s patrnou radostí, katolické časopisy ale přirozenou měrou vytýkají vládě, že jako v mnohých jiných věcech rovněž i v této nešetí práv, zaručených Církvi.

— Vláda piemontská všelijak podporuje agenty anglické společnosti biblické, kteří netoliko porušené bible rozdávají, ale též podpalují nenávisť k Církvi katolické. Než propaganda, jak sobě dotčení propagandisté nařikají, ta se hrubě nedaří: z jedné strany pry

jím vadí nevěra — netečnost katolíkův, s druhé pak činnost katolického duchovenstva. Lídě, kterým prý podáno bible a všelijaké jiné traktáty, na některých místech knihy ty roztrhané na kusy nepovolaným evangelistům na práh přibytkův jejich.

Z Kochiněny. V císařství Anam, druhdy podlehlém Číně a nyní samostatném, vláda zuří způsobem ukrutným proti missionářům a vyznavačům víry křesťanské. Nedávno tomu, zavražděn jest mimo jiné kněze katolické slovutný biskup Diaz a ctihodný otec Chap de Laine. Vláda francouzská i španělská žádaly prve již důrazně, aby přitřž šla se násilnému pronásledování missionářův; avšak žádalo se nedarmo, nýbrž vláda Anamská tím strašlivěji počala řádit. Za tou příčinou vypraveno několik válečných korábův francouzských i španělských, ježto snadným způsobem zmocnivše se pomořské tvrze Turanu, odtamtud bezpochyby donuti vládu Anamskou zastaviti pronásledování a zaručiti svobodu missionářům katolickým.

— Nejnovější zprávy o krvavých pronásledováních křesťanův podávají nám letopisy k rozšíření víry. Píše tam kněz Soticer, kodjutor biskupa Garadského: „Prvé než Tu Duc 26,275 hlav — tolik se čítá křesťanův — sraziti dovede, čas mu vyprší. Kněží francouzští nemohli r. 1857 leč potají působiti, a tudíž nebylo lze leč 27 dospělých pokřtiti a 61 katechumenův přijmouti. Křesťanských dětí pokřtěno 1025. — Zákony, které se vydávají proti křesťanům, jsou, jakovými Nerónové stíhali prvověké křesťanstvo. Křesťané pokládají se za odbojníky, a každý z nich má býti stat; děti a ženy jich mají přijiti do otroctví a na vyhánění; statky jejich propadají státní pokladnici, bratři a příbuzní odsuzují se na vyhnanství, ukryvači na uskrzení. — Každý kněz má býti stat, a představení, kteří by kněze nejali a nedodali právu, mají býti svrženi s úřadu a trestáni 100 rány; — mandarinové pak, v jejichžto okrese by se ukrývali směl křesťan, pokutováti se mají ssazením o dva stupně níže a 80 rány.“ — Vítězné pokroky, jež činí jinak nepatrné vojsko francouzsko-španělské, zastaví bohda ukrutnou zuřivost tyranského panovníka.

Z Francouz. Kněz Lacordair, zvolen za provinciala řádu sv. Dominika ve Francouzích, zůstane v Soréze, kdež hlavně pod správou jeho zkvitá znamenitá škola.

— Pokojem a smlouvami, uzavřenými s Čínou, otvírá se katolickým missionářům rozsáhlé pole požehnané činnosti. Katolický spolek *Missions étrangères* ustanovil se na tom, že chce v Sang-halu založiti seme-

nisko, v kterém by se vychovávali synové obrácených Číňanův. Císař Napoleon, schváliv záměr ten, nařídil ministerstvu, všelikou pomoc udělit podnikatelům.

— Napoleon III. ustanovil, aby se 856,400 fr. zákonodárským sborem vyznačilo na zlepšení ročního, které se kněžím ze státní pokladnice vyplácí.

— Nuncius papežský Msr. Sacconi installoval d. 1. Prosince císařskou kapitolu v St. Denis. Arcibiskup Pařížský jest probostem a druhými kanovníky jsou biskupové. Kapitola ta má býti ozdobou a stráží hrobky panovníkův francouzských, jichž těla se pochovávala v St. Denis. Upřímní horlitelé o svobodu Církve mají za to, že chce *Napoleon III.* užití kapitolu této za semenisko a ohradu zásad gallikanských.

— Slovutný odchovanec řádu sv. Dominika O. Lacordair obnovuje ve Francouzích památný řád kazatelský, usiluje získati opět kláštery, které druhdy náležely dotčené řeholi v Soréze, Oulins, Flavigny a St. Maxime d'Apt.

— Kněz Lucian Bonaparte, kterýž byl nedávno vysvěcen na kněžství, nechť je býti leč účastníkem prací apoštolských a nikoli sluhou politiky, zamýšlí všemožně podporovati řád kazatelský čili Dominikánský, kterýž byl, jak vědomo, veliké zásluhy si zjednal o rozšíření a utvrzení víry katolické mezi národy. —

— Nikdy nevycházelo z Francouz tolik missionářův, jako právě za našeho věku. Tak u př. v měsíci Říjnu odešlo 10 kněží Marianského spolku do Nové Kaledonie, a biskup s 10 jinými kněžími téhož bratrstva odebral se na jižní ostrovy; mimo to rozešlo se 31 missionářův do Ameriky na ostrov Tahiti a ostrovy Sandvichské, do Valparaisu, St. Jaga, Limy a Ke. Dva bratři a dvě sestry z kláštera Sv. Kříže v Mans-u odplouli do Severní Ameriky a 21 kněží missionářův do Číny.

— *Univers*, jehožto redaktor *Veüilot* odtrhl se od prvotních původcův a zvelebovatelův důležitého tohoto denníka, za příčinou hluku, způsobeného novinářů v věci Žida Montary, velmi ostře nastupuje proti porušenosti spisovatelův a denníkářův, ujatých penězi židovských boháčův, a sloužících neblahým zámerům nesvědomitých penězníkův. — Nedávno princ *Napoleon*, chť je lichotiti Židům, svěřil jim, pod záminkou rovnoprávnosti, v krajině Algírské několik vážných úřadův. I tu zůstal si *Univers* věren, opatrně a ostře vytýkaje principi, že se má při osazování úřadův přede vším prohlédati k tomu, zdaž se kandidát hodí k zastávání povinnosti čili nic.

— Působení, tak píše dopisovatel Pařížský u výborném polském denníku *Času*, působení ducha náboženského za našich časův jest nadobyčejné. Nikde nelze se o tom lépe přesvědčiti jako v Paříži. Řím, jsa hlavou světa duchovně náboženského, vylévá paprsky vlády a světla na celý svět: Paříž ale jest místem, v kterém se toto světlo nejsilněji obrazí. V Paříži toliko možná vedle skvělého a hlučného soběctví nalezti vznešenou, tichou, nadpozemskou obětovnost. Za posledních desíti rokův množí se tu duchovní sbory a řády obojího pohlaví až ku podivu. Sestry milosrdné a bratři křesťanského učení jsou jako na čele duší, zasvěcujících se Bohu: les petites soeurs des pauvres zavírají pásmo činův rozličných křesťanské obětovnosti, jakovéž jsem dosaváde neviděl. Ze zbytkův pokrmův, jež sestry ty sbírají po hostincích a ze zbytkův, přicházejících ze stolův panských, připravují dotčené sestry krmě mrzákům a starcům, tím pak, co vybývá po nasycení těchto ubožákův, živí se samy. A tak to s oděvem a s jinými potřebnostmi. „Jak máme šest frankův a na týden zásobu potravy, zakládáme sbor,“ pravila mi jedna z představených sester milosrdných. „A jak jest v sáčku tolik peněz, co jich třeba na útraty při sepsání kontraktu, kupujeme dům.“ — „A kterak medle pomáháte si milé sestry, když vyprší lhůta výplaty kapitalu?“ otázal jsem se. — „Vydáváme směnky,“ řekla mi šlechtná panna, „a Bůh milosrdný platí.“ — Takovým způsobem čím více přibývá nových domův, rozšiřuje se působení spasitelné; zkušenost zajisté učí, že kam sestra milosrdná vstoupila nohou, tam podmanila si srdce rodin, tam již panuje láskou. Vláda odevdala nyní žalář sv. Lazara pod ochranu a výhradní správu svatých těch panen. U vězení tom mají si obyčejně odseděti trest svůj ženštiny zlého života. Nedávno tomu, co jsou sestry opatrovnicemi řečeného domu. Než jaká utěšená již tu nastala změna! Jaký to slavný důvod vítězné převahy působení duchovního a spasitelné moci citův náboženských! Kněží a panny posvěcené Kristu umějí slovem, srdcem, citem podporovati si mysl a srdce lidské. Jsem hluboko přesvědčen, že řády a kláštery velikou vykonají úlohu za našeho věku. Nedávno souzeno, že jsou se instituce ty přezřily, že jsou nyní neužitečné; ano, lálo se i na ně. Kdo by směl teď ještě tak souditi o nich, nechat ráci se mnou jíti, ale at má drahně volného času, neboť ho hude valně potřebl, ač máme-li navštívití všechny konventy tolika řádův, zaujatých pouze péčí o osud lidstva. Řády jsou ve Francouzích ústavy

soukromými; vláda si jich váží, ale nic pro ně činiti nemůže. Řády ty byly zrušené, poňhané, pronásledované; nadání se jim pobrala, domy se prodaly: — nyní ale vzkřísil je duch pobožnosti a milosrdenství. Duch ten vzkřísil pak ne Lazara, nýbrž velikána mohutného, obzvláště v budoucnosti.

— Činná propaganda protestantská, podporovaná hlavně anglickými penězi, snaží se všemožně rozšířiti osady protestantské ve Francouzích. Užívat k tomu hlavně peněz, kterými vábí dělníky ve fabrikách k podpisování žádostí o zřízení protestantských modlitebnic a pastorův. Takovýto pastor snaží pak se dělníky a vesničany odloučiti řádnému duchovnímu katolickému, jelikož jim slibuje, že krititi, oddávati a pochovávatí bude zadarmo. Avšak rozmanité praktiky tyto z většího dílu zůstávají bez výsledku. Sečteno, že v minulém roku na 100,000 roztaných biblí vyskytl se toliko jeden obrácenec.

— Nevšedním způsobem obráceno při konci minulého měsíce zřetel na výtečného řečníka i spisovatele, slovného hr. *Montalemberta*. Slavný tento muž, jeden z předních hajitelův řádu proti snahám revolučním a zároveň nad mnohé věrnější syn Církve, napsal v jistém časopise pojednání, ve kterémž, vychvaluje politické zřízení země anglické, na některých místech ostře dotýká se nynější vlády francouzské. Za tou příčinou pohnán jest na soud, kdežto se jemu postavil za obrance slavný právník a řečník *Berryer*. Jak bylo předzvídati, výtečná řeč *Berryerova* nebyla s to, přiměti soudce císařské, aby obžalovaného prohlásili za nevinného: *Montalembert* odsouzen jest na 6 měsícův do vězení a k peněžitě pokutě 3000 fr. Odsouzenec odvolal se k vyššímu soudu, a nepřijal milosti, kterouž mu byl podával *Napoleon III.*, „jelikož prý nesluší přijímati milosti, pokavád nerozhodlo právo.“ Všecky nestranné noviny snažejí se v tom, že jednání toto, zavedené proti výtečnému a zasloužilému hraběti, odhaluje slabosti nynější vlády ve Francouzích.

Ze **Švýcar**. Ve Švýcařích jest Církvi a víře katolické po všech kantonech více méně zaručená úplná svoboda. Proti základním právům těmto ale od několika rokův pracují protivníci víry katolické všelikými obyčejí. Tak na př. páni *Berňané* zakázali biskupu *Marilley-u* jakovékoli posvátné úkony před se bráti na zemi berenské. V témž kantoně zařídil se spolek, kterýž si vytknul za účel, usilovati všemožně o znárodnění katolické církve. Vláda *Tessinská*, neustávajíc v přikročeních proti duchovenstvu katolickému nedovoluje řádnému biskupu *Komskému* vyko-

návati biskupských povinností v dotčeném kantoně. Za poslední změny u vlády Frýburské katolíci, potlačeni od r. 1847, obdrželi zase vrch a tudíž dostaly se mnohé věci opět do bývalé rádné koleje. Tím líteji doráží pak se na Církev a služebníky její na jiných stranách. Nad jiné pronásledován a nenáviděn jest biskup Štěpán Marilley, kterýžto byl r. 1848 i do vazby dán a později vyvezen do vyhnanství. Nic však méně uprostřed všelikého nátlaku a odporu zmáhá se poznenáhle vždy na novo vítězná moc katolické pravdy. V samém Berně staví se pěkný katolický chrám, v Genevě množí se počet katolíkův vúčihledě; v katolických kantonech, jež r. 1847 následkem nešťastné války Sonderburské potlačeno, nabývají katolíci opět ztracené půdy a na všech stranách vznikají ústavy vzdělávatelné a učebné, z nichž má vyjítí lepší potomstvo.

* * V Churu zemřel d. 28. Listopadu tamnější světicí biskup *Albrecht v. Haller*, potomek slovnítné rodiny švýcarské a kněz rytečný. Otec jeho, K. L. v. Haller, znamenitý spisovatel německý v oboru právnickém stal se r. 1821 katolíkem, vzdav se tudíž úřadův a důstojenství ve vlasti své. Vítěčného obrátence důstojný syn, dokonav studia svá r. 1834, v Římě na kněžství vysvěcen a za doktora v bohosloví povýšen jest. Navrátil se do vlasti, pracoval až do r. 1856 ve správě duchovní na chudé osadě s příkladnou horlivostí. Pracuje co generalní vikář a světicí biskup po boku staříkého biskupa svého Kaspára Karla z Hohenbalken, došel tudíž vážnosti a lásky po celém biskupství a kněžstva i lidu katolického.

* * V Genevě svítěžil při volbách opět diktator Fazy, náčelník strany politicko-radikální, v náboženském ohledu katolíkům příznivější, než jsou kalvinští konservativníci starogenevští. Vítězství tohoto došel Fazy hlavně tím, že mu katolíci dali své hlasy, takže se jim bezpochyby prokáže vděčným.

Z Belgie. Dne 19. Října po půlnoci pokoušeli se nepřátelé Jesuitův v Bruselu učiniti útok na kolleJ Jezuitskou u sv. Michala. Tehdáž neopakovaly se sice násilné skutky jako v měsíci Květnu roku 1857, leč hroženo Jesuitům, že prý se opětovati mohou.

Z Portugalu. Odvovělá císařovna bralská ptála si odevzdati milosrdným sestrám dobročinné ústavy, nad nimiž jest protektorkou. Proti tomuto záměru opřel se ministr vnitřních záležitostí, náčelník to freimaurerův, a milosrdné sestry povoláné z Francouz nečetně vypovězeny jsou.

Z Angličan. Vicomte *Feilding* daroval

vv. OO. Kapucínům kostel v Pantaraph, jakž i půdu k založení nového kláštera. Bude to první klášter, který si po 300 letech na půdě anglické vzdělají synové sv. Františka.

* * Mezi vyššími třídami patrně zmáhá se náklonnost k obyčejům a zřízením Církve katolické. Jak vědomo, hlavní podnět k tomu dali Puseité, kteří mimo jiné hleděli uvesti soukromou zpověď, jak jest u katolíkův. Proti snahám podobným zdvihá se silný odpor. V Londýně drženo dne 18. Října valné shromáždění, svolané knihkupcem Westertonem. Důstojník Werrekar, měšťan Beale a obchodník v ublí Gowland hleděli rozpáliti shromážděné posluchače, doléhající, aby prohlídla se liturgická kniha anglické církve (Common Prayer Book) a z ní by se vyvrhlo všecko, což by připomínalo dávné obřady a zřízení Církve katolické. Schůzka ta zůstala však bez jistého výsledku, leč že pohroženo státní církvi valným odpadlstvím národu, pokud se hierarchie neodhodlá, radikální reformy před se vzíti.

* * Katolíci biskupové v Angličanech shromáždili se v Londýně u kardinála Wisemana. Přidružili se k nim tolikéž někteří biskupové ze Skotska, z Ameriky, z Kanady, z Indie. Přátelská tato schůzka nebyla bez významu: bylo to zajisté po třech stech letech opět první shromáždění, svědčící o novém církevním životě a nemalém vítězství Církve katolické v Angličanech.

* * Anglickanský biskup Londonský shromáždil nedávno své duchovenstvo a měl k němu řeč, kterouž zamítaje zpověď a všeliké jiné obřady katolické, oblíbené u Puseyovecův, hrozil ztrátou místa každému, kdož by se kolí nedržel *rubrik*. Zdá se však, že se nejedni duchovníci biskupem nedají mýliti ve svém smýšlení.

* * Vedle zpráv jistého anglického časopisu zaslala vláda švédská vyslancům svým u dvorů královských osvědčení, že chce na sněmu provéstí zákon svobody v náboženství.

Z Hollandu. Zloprověsný odpadlík Ronge přijel do Amsterdamu, chtěje tu založiti jakousi novou církvičku. Zatím ale se mu nepovedlo. Jedva byl totiž jednou v jistém hostinci vyložil své zboží, na podruhé žádný hostinský v celém městě nechtěl mu k takovému konci propůjčiti síně.

Z Němec. Němečtí protestanti odbyvali v polovici měsíce Září tak řečený evangelický sjezd (evangelischer Kirchentag) v Hamburgu. Hamburgané, z většího dílu racionalisté, neradi je viděli ve městě, tak sice, že posléze sněmovníci nuceny se viděli, po-

licí žádati za ochranu proti strojeným od-
luzy lečjaké útokům. Jednáno pak při pora-
dách a řečích o rozmanitých předmětech u
př. o zlehčení přísahy, o rozšiřování traktátů
protestantských hlavně mezi katolíky, o vnitř-
ní missii (innere Mission), obzvláště při chu-
dých ve velikých městech.

— V Cáchách stavěti se bude kostel
ku počtě neposkvrněného počtu Bl. P. Marie.
Podle rozvrhu má státi asi 100,000 dol. a
stavba počne příštího jara. Seshbíráno na ni
již 38,000 dol.

— V Dessavě dostaveno pěkný kostel
katolický v gothickém slohu vedle návrhu
znamenitého Kolínského stavitele *Zwirnera*.
Nový tento chrám Páně vysvěti sám papežský
nuncius v Mnichově, kníže Chigi.

— O Baaderově filosofické soustavě
připravuje se v Římě konečný nález, kterým
bezpochyby zavržena bude. Stoupenci tohoto
spisovatele nalezají se nejvíce v Bavořích.

— Mezi králem württemberským s sv.
Stolicí počalo se dariti jednání o úmluvu k
narovnání a opatření věci církevních. To
však nebylo po chuti lidem, naplněným ne-
návisí k Církvi. Za tou příčinou pustili do
lidu hlas, že prý se král strojí přestoupiti
do Církve katolické. A to vydalo. Mezi
protestanty nastalo jítí takové podivné, že
král nucen se viděl, ohlásiti se veřejně proti
dotčeným pověstem, a vláda pátrati počala po
původci smýšlenky té nelibé protestantům.

— V Mohuči učinil vyznání víry ka-
tolické muž, učenec a spisovatel, kterýž byl
druhdý před lety jeden z nejizlivějších ne-
přátel víry křesťanské vůbec, spisovatel, kte-
rýž byl za příčinou neukojitelné jakési ne-
návisi proti křesťanskému náboženství sebral
a vydal na světlo, cokolivěk jiní spisovatelé
nevěrečtí proti sv. víře naší hanlivého a po-
tupného byli pověděli. A hle; milost Boží o-
svítla i tuto duši, obměkčila i to srdce a z
nepřítele stal se syn Církve katolické. Muž
ten, o kterém radostnou tuto novinu zvěstu-
jeme, jest prof. *Daumer*.

— V Berlíně přijel nedávno angli-
kanský duchovník *Alex. Dullas*, jenž přišel
sbírat mezi Němci almužny, kterými se má v
Irsku rozšiřovati protestantství. Vedle zpráv
jeho děje se to mimo jiné následujícím způ-
sobem. Katolíkům po celém Irsku zasílají se
domů poštou listy, kterými se vyzývají, aby
se odtrhli od Říma. Po celé krajíně putuje
nyní více jak 100 missionářův a 370 čte-
nářův bible, kteří rozblašují zásady protestan-
tismu. Mimo to uděluje se pomoc nuzným,
zakládají se školy, do kterých přijímají se o-
puštěné děti, ovšem pod výminkou, aby se

oddaly na víru protestantskou atd. Anglikánci
honosil se, že prý se takovou měrou věci
dají, a na mnohých místech vznikají osady
protestantské: o tom ale pomlčel, kterak se
právě za našich dnův v Angličanech rozmáhá
počet výtečných mužův, navracujících se do
lůna Církve katolické.

— Katolické duchovenstvo v Sasích
a Lužici schází se rok co rok na pora-
dy — jedni v Drážďanech, druzí v Budišíně.
Porady tyto dějí se u přítomnosti a pod sprá-
vou samého pt. p. biskupa *Ludvíka For-
werka*, čelice přede vším k tomu, co a kte-
rak by lze bylo přispěti k zduchu duchov-
ního života mezi lidem katolickým. Letos
odbyvaly se dotčené porady počátkem měsíce
Října.

— Památný biskupský chrám Špýr-
ský obnovil se velekým nákladem. Jeho
Veličenstvo císař František Josef daroval k
tomu konci 40000 zl., žádaje tudíž oslaviti hrob
svého předka, císaře Rudolfa Habsburského,
a jiných 6 císařův i králův německých, kteří
ve chrámě tom jsou pochováni. Než dosud
se nic nestalo příčinou dotčených hrobův krá-
lovských, které nehodami věkův minulých při-
šly v zapomenutí.

— V Pruské říši čítá se 9,000,000
protestantův a 7 millionův katolíkův. Ústa-
von zaručena jest jedném i druhým rovno-
právnost, které však nelze znamenati ve sku-
tečném životě. Tak na př. státní rada záleží
z 84 údův: mezi těmi jest jenom 6 katolíků;
mezi 7 vrchními správci krajinskými a 28
vládními presidenty nalézá se tu i tam jenom
jediný katolík; v říši jest 68 vrchních vlád-
ních rádcův a 329 zemských rad, katolíkův
jest ale mezi prvními jenom 9 a mezi posled-
ními 50. Podobně postarala se vláda, aby
ani ve sněmovně nebylo katolíkův v přimě-
řeném počtě, jelikož, kde bylo lze, katolické
kraje rozkouskované přivtělila k větším vo-
lebním okresům protestantským.

— V Berlíně stal se katolíkem pro-
testantský bohoslovec Dr. *Lämmer*, docent v
bohosloví na tamnější universitě. Výtečný
tento učenec, nemoha posléze odolati moci
nebeské pravdy, v měsíci Říjnu osvědčil mi-
nistru duchovních záležitostí, že déle učiti
nemůže, poněvadž se navrátil do lůna Církve
samospasitelné. Dr. *Lämmer*, rodem z Al-
tensteinu, obdýval bohoslovecká studia svá
nejprve v Královci, po té v Lipsku, posléze
v Berlíně, kdež se mu též stolice učitelské
dostalo. Že vynikal nevšední ducha bystrotou
a učeností, přičteno mu stipendium 300 dol.,
založené pro mladé výtečné bohoslovce, způ-
sobilé k důkladnému zkoumání vědeckému a

působení protestantskému. — Protestantští novináři, vidouce se sklamané ve své naději, horší se nemálo, a rádi by chtěli, aby prý Církev katolická nyní nahradila oněch 600 dol., jichž z fundace onéno užil dotčený obřácenec.

— Vláda pruská v knížectví Poznańském, kterážto dosavad všemožně hleděla dustiti Poláky, snažila se při posledních volbách do sněmu, kde se dalo brániti a škoditi kandidátům polským. Arcibiskup, Leo Przyłuski, nechtěje v důležité chvíli obmeškati ničehož, vydal pastýřský list k lidu, nařídil modlitby, vybidl věrné své k činnému účastenství u volbách, napomínaje, aby volili takové muže, kteříž by životem svým byli si zasloužili důvěry, a skutky křesťanské lásky důstatečně dali rukojemství, že jim chodí o prospěch Církve a vlasti, nikoli ale o vlastní výhody. „Neposlouchejtež pak těch, kteří se starají vás rozdělit: nebo rozdělení budete slabými. Neposlouchejte rádcův, kteří nemají víry svaté za nejvyšší prospěch váš a za pravdivý základ spojení a usjednocení.“ — Co se dotýče kněží, dokládá arcibiskup, že by jim nemohl nyní dáti dovolení k odjezdu na sněm, jelikož se mu jich nedostává ve správě duchovní. — Pastýřská tato slova arcibiskupova ale nebyla po chuti vládnímu presidentu pruskému p. Puttkameru, a ten se neštilil vydati veřejný list, ukazuje, že prý zásady dotčeného arcibiskupského listu čelí proti Církvi. Sluší však podotknouti, že p. Puttkamer, jenž chce učiti pana arcibiskupa, co čelí proti Církvi, jest — potrestant.

— Nejdůst. arcibiskup Poznańský, Leo Przyłuski, dosahl toho u vlády, že mu lze rozšířiti semenisko své a na budoucí časy vychovávat 120 chovancův.

Z Polska. Katolické Církvi v Polště a na Litvě dostalo se opět několik biskupův dílem na osiřalé stolice, dílem za suffragany. Sv. Otec totiž jmenoval kněze piaristu *Adama Krasinského* biskupem Vilenským, kněze dominikána, *Jos. Max. Staněvského* biskupem Plateanským *in part.* (suffrag. v Mohylevě), kněze *Dekerta*, prelata-děkana kapitoly Varšavské, biskupem Halikarnasským (suffrag. ve Varšavě), kněze *Jindřicha hr. Platera*, biskupem Marinopolitanským (suffr. v Loviči), kněze *Alex. Bereśniewiče*, biskupem Maximianopolitanským (suff. v Žmudzi). Bůh dej, aby v krátkce tolikéž druhé osiřalé stolice biskupské rádnými biskupy se opatřily!

— Hr. Zabičłowa z Gutakovských zůstavila znamenitý kapital na založení nového kostela v předměstí Varšavském, jež slove *Gribov*. Stavení mimo věž a kuplu

nemá státi leč 100,000 rub. stf. Avšak i na jiné potřeby chrámové pamatovala zbožná zakladatelka.

— Vedle posledních popisův lidnatosti čítá se v království Polském 3,607,813 katolíkův latinského a 217,823 slovansko-řeckého obřadu. Protestantův jest 278,044 a Židův 565,877. Katolických farních kostelův nalezá se v království polském 1639, filiálních 106 a nad to 27 jinakých chrámův a 384 kaplí. Klášterův mužských jest 150, ženských 36. Co se duchovenstva dotýče, pod vrchní správou metropolitů Varšavských pracují 3 biskupové, 3 suffragani, 4 administratoři diécesní, 27 prelátův, 67 kanovníkův katedrálních i kollegiálních, 61 rad konsistorních, 131 děkanův, 1225 farátův, 324 duchovních správcův, 80 kaplanův, mansionářův a oltářníkův a 510 střídníkův atd., slovem 2678 kněží církevních, 1755 řeholníkův a 464 řeholnic.

Z Řecka. Katolíci, jichž se v království řeckém nalezá několik tisíc, sevření těžkostmi odevšad, nemají leč jenom několik chatrných kostelův a kněží, sklíčených chudobou. Kostely a kláštery katolické, jež se byly z časův panování benátského na některých místech zachovaly, za poslední války řecké o svobodu vesměs vyvráceny jsou. Když bylo nové království řecké povstalo, katolíci, usazení v Athenách, vyžádali sobě místo k službám Božím. Vláda jim dala bývalé turecké lázně, jež sobě k službám Božím jakž takž musili upravit. R. 1850 umínil sobě biskup Syrský založiti a vystavěti nový důstojný chrám a za tou příčinou vypravil jednoho z kněží svých na cestu do Rakous, do Němce, do Francouz, aby mezi katolickými národy sebral almužny na zamýšlený stánek Páně. I zakoupilo se staveníště, položily se základy, zdě vyhnaly se nad zemi, ale peníze došly a stavba vázne. — Lid katolický, téměř sami cizinci, jsou z většího dílu chudáci; kněžstvo jest obmezeno jediné na skrovnou peněžitou pomoc, kterážto se mu z Říma od propagandy a z Lyons ve Francouzích podává. Za takových okolností nelze se diviti, že rozptýlení katolíci v Řecku s důvěrou obrací oči svých k národům katolickým v Evropě, vyzývající je na pomoc v těžkostech svých. —

Z Irska. Kardinál Wiseman navštívil v měsíci Září Irsko. Kdekoli se ukázal, kdekoli ústa otevřel, všude jevila se hluboká úcta, nadšená láska, s kterou oddáni jsou katolíci velikému tomuto knížeti Církve. Lid stlal mu zhusta ratolesti v cestu.

Z Asie. Syn krále Kambodžského v císařství Anamském stal se katolíkem.

Z Ameriky. V New-Yorku položen základní kámen k novému biskupskému chrámu. K slavnosti té shluklo se asi 100,000 lidu katolického.

— Protestanti anglické církve starají se s podivnou horlivostí o rozšíření bible mezi všemi národy, domnívajíce se, že tudy poslouží k rozšíření evangelia Kristova vedle smyslu svého. V témž smyslu působí sen-toliko v Angličanech, nýbrž i v severní Ame-ricce, kdež ve městě New-Yorku vzděláno bi-blickou knihtiskárnu, již rovně s tíží se na-jde. Na stavění ohromného tohoto domu vy-naložilo se 1,500,000 zl., a rok co rok vy-tiskne se asi million biblí. K tomu konci pracuje v podivně dílně té 400 dělníkův a 17 parních rychlosívův. Společnost, kteráž zalo-žila i vydržuje řečený ústav biblický, honosí se tím, že již 12,094,434 biblí odbyla — udala. Než tážeme se: „Mnoho-li, nedíme millionův, ale tisícův a set duší získáno dotčenou měrou Kristu a přivedeno na cestu spasení?“ — Můžeme, tuším, směle tvrditi, že jediný ka-tolický missionář — bez biblí, bez peněz — více duší obrátí, než sto biblických jednate-lův tisíci odbytých biblí.

Literární novinky.

* Pěčí a nákladem kněze Fr. Řezáče, redaktora „Školy a života“, objevil se výborný ročník učitelský, známý to *Sborník*, jemuž pro-hlédajíce k věci, ze srdce přejeme valného rozšíření po veškeré vlasti netoliko mezi učitelstvem, alebrž i u duchovenstva. Podle našeho zdání *Sborník* nemálo vyniká nad mnohé spisy podobného druhu v německém jazyku.

* K důležitému dílu v bohoslovecké lite-ratuře naší „Encyklopedii patristické, již co pomník neunavené píle své zůstavil nám vel. kněz A. Řehák, vydává se nyní náležitý do-datek. Jsout to stručné životopisy sv. Otcův a jiných církevních spisovatelův, z jichž spi-sův encyklopedie sebrána jest. Máme za to, že p. Malý, kterýž material, zůstavený nebož-tíkem, přehlédl, doplnil a upravil, nevšední zásluhy získal o dokončení znamenitého díla v literatuře naší.

* Nákladem podnikavého B. Stýbly vy-šlo opět několik knih modlitebních, z nichž na p. Desoldovu: *Manna*, modlitební kniha pro katolickou školní mládež obzvláště zřetel obracíme. Od téhož spisovatele tiskne se větší kniha modlíci: *Svatyně Sionská*, vzdělaná ve-dle tak řečené Anhaltenské modlitební knihy,

jež se v několika letech již 20. vydání do-čkala. —

* Nadějný mladý kněz v arcibiskupství Pražském J. R. hotoví nový překlad výborné knihy asketické, *Skuputího Boj duchovní*. I tato kniha dostane se na světlo nákladem p. Stýbly.

* Jako minulých let vyšel tolikéž i le-tos náš katolický kalendář *Poutník z Prahy*, a dochází opět valné přízně u obecnstva. — Veškeré vydání v krátce bude rozebráno.

* Noví knihkupci a nakladatelé v Praze Kober & Markgraf jali se vydávati znamenité dílo *Starožitnosti a památky země české*. — Nákresey k pěkným obrazům, vyvedeným na oceli jsou od pp. Hellicha a od Kandlera, Důklad-ná popsání podává p. Ferdinand Mikovec, pro-slulý v oboru archeologickém spisovatel. — Krásné, chvalitebné nové toto podniknutí hod-no jest všeliké podpory a živého účastenství v celém národě. —

* Pěčí slovutného kmeta, Dra. Purkyně vychází sbírka spisův průmyslnických: *Prů-myslová škola*, ježto se výborně hodí za ru-kověť učitelům ve školách průmyslních, ježto by se podle vzoru Pražské školy tohoto dru-hu ovšem i v jiných městech českých zříditi mohly a měly. Posud vyšlo šest knih, od prof. Jana Krejčího *Přírodopis kovů a jejich rud*; *O zvířatech a lálkách zvířecích* od Dra. Grégra; *Chemie všeobecná* od prof. Jana Staňka, a *Úvod ku kreslení přímocárných o-brazův průmyslových* od Petra Mužáka.

Osobní Věstník duchovenský.

Z arcibiskupství Pražského.

V Pánu zesnuli:

- d. 28. Srpna p. Löffelman Michael, kněz na odpoč.
- d. 3. Září p. Ullmann Vilém, farář v Staré Zettlici.
- d. 13. „ p. Petrbok Václav, kněz na odpočínutí.
- d. 7. Listopadu p. Antony Kristian, kap. v Břevnově.
- d. 12. „ p. Peting J., far. v Podskalí v Praze.

Ve správě duchovní ustanoveni jsou:

- p. Böhm Václav, za faráře do Čestína.
- p. Čejka Josef, za faráře do Veltrus.
- p. Starosta Karel, za faráře do Kounice.
- p. Fröhlich Jan, za faráře do Tisova.
- p. Hausmann Karel, za děkana do Budče.
- p. Hauptmann Vojtěch, za faráře do Tocavy.
- p. Suttner František, za kaplana do Outinovi.
- p. Matějček Antonín, za kaplana do Vepřka.
- p. Meloun Josef, za kaplana do Velvar.
- p. Čížek Antonín, za kaplana do Jince.

Upřazdněná místa:

- Lok. Koloděj, pat. Al. kníž. z Lichtenšteinu, od 6. Října.
- Fara Kondrac, pat. Kar. kn. z Auersperku od 6. Října.
- Fara Koleš, pat. Vács. ryt. Bohuše, od 20. Října.
- Expos. Kladruby, pat. Alf. kn. Vindišgrece od 27. Říj.
- Fara Sedlec, pat. Mor. kníž. Lobkovice, od 10. Listp.

BLAHOVĚST.

KATOLICKÉ HLASY

pro

KNĚŽSTVO I LID JAZYKA ČESKOSLOVANSKÉHO.

ROČNÍK ČTVRTÝ.

DÍL II.

Redaktor: Václav Štule.

SVAZEK 2. a 3.

„Všecko a ve všem Kristus!“ Kol. III. 11.

Ohlášení sněmu církevního v Čechách.

Pastýřský list J. Emin. p. kardinála arcib. Pražského.

BEDŘICH.

z Božího milosrdenství a z milosti apoštolské stolice kněz-kardinál svatě římské církve

kníže arcibiskup Pražský,

vzkazuje

ctihodnému a milenému kněžstvu své diocese

pozdravení a požehnání ve jmenu Páně!

Při změně roku právě nastalé s dvojnásobnou vroucností za sebe a za Vás všechny chci prositi Boha, aby ve své milostivé dobrotě *čisté srdce* v nás ráčil způsobiti a ku práci celého roku *ducha pravého* v nás obnoviti: mimovolně mi tane na mysli obyčejná otázka novoroční, čeho as během tohoto roku se vespolek můžem nadíti, aneb čeho se máme obávati; jakož doufám, že i Vy sami se pokorně před Bohem tážete, jakou asi útěchu a jaké požehnání, aneb jaké strasti a tesknoty Vám tento nový rok přinese?

Avšak naše víra v *Otce slítování* a *veškeré útechy* nám podává nejutěšenější odpověď na ty trudné otázky srdce našeho, kteréž by se nám na

počátku roku letošního mohly nahoditi; a jelikož jsme právě slavili vánoce: můžeme tím důvěrněji veškerou péči svou složiti na Toho, *kterýž ani vlastního Syna svého neřitoval, ale za nás, za všechny ho vydal, aby nám s ním všecko mohl dáti.* K této pevné důvěře ještě přidejme vánoční dárek dobré vůle, — *pax hominibus bonae voluntatis* — a jistě i pohled do budoucnosti toho nového roku se vyjasní. — Byť pak nás dnes neb zítra cokoli potkalo: jen krácejme s myslí veselou a srdcem zmužilým po cestě své dále ve jmenu Páně!

Ovšem pak i dovolená to věc jest, přátí sobě jasnějšího výhledu v ony události budoucí, kteréž Prozřetelnosti Božskou v minulosti a přítomnosti se strojí poznenáhla. Již ale všem nám býti musí velevítané příští události takové, kteráž snad po drahná leta byla předmětem našich posvátných tužeb, obsahem naší vroucí modlitby, a předlohou našich nejšlechetnějších záměrů: a protož nechci před Vámi, Bratři a Synové v Pánu mileni! déle mlčením tajiti, co *velkého a důležitého*, bude-li se tak Bohu líbiti, v tomto *novém roce spásy* k společné útěše naší se má naplniti.

Poněvadž totiž slavným uzavřením konkordátu dd. 18. Srpna 1855 pevný základ položen jest k obnovení církevního života v Rakousku, a jelikož nejpotřebnější otázky, jimiž se za tou příčinou v posledních letech biskupové zanašeli, již jsou šťastně rozřešeny: nepřekáží nám nyní, Bohu díky, nic více, abychom *církevní synody opět zavedli*, a tak nejen zákona Církve vyplnili a napomenutí svatého Otce a nejvyššího našeho pastýře uposlechli, nýbrž i všeobecnému přání duchovenstva vyhověli a tudíž z tohoto pramene církevního života dosáhli onoho požehnání, které svou tajemnou mocí s Boží pomocí novou silou má kněžstvo i lid oživit.

Již jsem se také se svými nejdůstojnějšími provinciálními biskupy na tom usnesl, aby se *ještě tohoto běžícího roku* ke cti a chvále Boží a našemu spasení *svolala provinciální synoda*, a tak aby se více než po dvoustoleté přestávce v české církevní provincii obnovil zákon o církevní synodě.

Nemohu sice ještě určití dozajista den, v který se s nejdůstojnějšími suffragány svými a s ostatními údy synody k tomuto tak svatému dílu sejdem: ale to již vězte nyní, že r. 1859 znamenitý býti může pro dějiny církve české, abyste se dílem touto tak požehnanou vyhlídkou na letošní rok sami posilňovali a rozněčovali pro svatou věc Páně, dílem pak abyste již od nynějška mne a mé nejdůstojnější provinciální biskupy podporovali svými modlitbami, abychom od Boha osvícení a vedení starostlivě připravovali, o čem na provinciální synodě jednati budeme.

Poněvadž pak každé přání a každá rada duchovenstva vrchnímu jeho pastýři vždy vítaná jest, zvláště však mezi přípravou k synodě tím milejší býti musí: tedy Vás vyzývám

srdečně, veškeré kněžstvo diécesanské, abyste mně, znajíce dobře *úlohu provinciálních synod*, jak tato nemnohými sice ale velmi důležitými slovy *na sněmě Tridentském* (sedění XXIV. kap. 2 de *reform.*) jest naznačena, obsírně pak v každém církevním právě vyličena se nalezá, svá milá přání a své rady s kněžskou upřímností a podrobnou obezřetností sdělití si neobtěžovali. —

K těmto propravním pracím vyzývám zvláště Vás ctihodní *doktoři bohosloví a údové theologické fakulty* na našich vysokých školách! Neboť Vy, jenž jste učitelové a vychovatelové mého v Kristu milovaného kněžstva, jakož i pěstouni a zástupcové katolické vědy, kterižto jste od jakživa na každém sněmu čestné místo zaujímali a vždy svou úlohu skvěle konali, Vy zajisté můžete mně podati velmi zdarné rady nejen o zvelebení církevního ducha a smýšlení ve kněžstvu, ale i o přiměřeném vedení duchovní správy dle ducha a zákona Církve svaté; anobř, jakby se mnohé zvyky, jež zanedbáním předpisů církevního práva a obřadů církevních povstaly, odstranily; jednotlivé, v příčině církevní kázeň velmi důležité, v Čechách ale posud neprohlášené rozkazy Apoštolské Stolicе řádně prohlásiti, aneb jiné prospěšné, bohužel nyní zapomenuté církevní předpisy opět oznámiti měly, jakož vůbec o každé věci, jež na provinciální synodu patří. Což zajisté že ochotně učiníte, radostně očekávám.

Neméně těším se i na Vaše rady a práce, *milovaní okresní vikari*, jenž jste takorůzka okem, uchem a jazykem biskupovým, a také mezi kněžstvem i lidem ve svém vikářském úřadě i spolu v duchovní správě žijete, a proto i všechny nedostatky dobře znáte a dokonale víte, že *nejpřednější úlohou provinciální synody* jest, aby se přede vším odstranily. Nahlédne-

te-li do ustanovení poslední Pražské synody od r. 1605, a budete-li dle těchto ustanovení pozorovati duchovenstvo i duchovní správu, věřící lid i jeho duchovní potřeby: pak zajisté nepochybují, že mně Vaše zkušenosti a rady velmi dobře poslouží nejen k tomuto provinciálnímu sněmu, ale i k dalším diécesalním synodám, jež po něm následovati budou.

Konečně se s důvěrou vrchního pastýře i k Vám obracím, ctihodní představení mého v Panu milého řeholního duchovenstva, i vyzývám Vás k přiměřeným přípravám pro sněm nastávající. Obracuje zřetel na Vaše výtečné postavení a Vaši dosvědčnou zkušenost, jakož i na záslužné účastenství, kteréž v mé arcidiécesi veškeré řeholní duchovenstvo má u velkém díle správy duchovní, nepochybují, že ve rozsáhlých Vašich úvahách o církevním a pastýřském životě o účinkování, ve Vašich zralých návrzích o provedení jednotlivých úloh sněmovných, jakož i ve Vaši moudré radě, kteráž napomáháním k dokonalosti řeholní také zvelebení církevního života v rozsáhlých kruzích duchovenstva i lidu bude za účel míti, vítané příspěvky ku své přípravě pro sněm provinciální a vůbec pro církevní ústavu synod naleznu.

Jelikož zajisté letošní provinciální synoda bude ovšem po několika stech letech první, bezpochyby ale nikoli poslední, chci všechny práce přípravní, kteréž mi po tomto vyzvání mém zaslány budou, přijmouti co vele vítaný poklad, z něhož doufám, že v nadějném vyvinu řádné církevní ústavy synodalní věrně a náležitě ke cti Boží a k útěše Církve svaté budu těžiti.

Poněvadž pak mimo to ještě během tohoto roku držením sněmu provinciálního základ položití obmyšlím, žádám všechny, kdožkoli mi prací svou chtějí přispěti, v Panu, aby mi před-

lohy své, pokud možná, do příštích svátků velikonočních, nejdéle pak do konce května b. r. zaslali.

Zatím i já neustanu, za všechny své v Panu milené kněze a spolupracovníky se modliti, aby nám všem vespolek Bůh ráčil *Ducha dobré rady* uděliti a nás hodné učiniti, abychom se účastnými stali požehnání synod, toužebně očekávaných, aby všechno v nás a všechno námi bylo obnoveno, jakož On to sám skrze Církev svou žádá, kterážto nás za tou příčinou učí se modliti: „*Emitte Spiritum Tuum et creabuntur et renovabis faciem terrae.*“

Duch Páně a požehnání Jeho buď s Vámi!

V Praze, dne 1. Ledna 1859.

Bedřich,

kardinál i arcibiskup.

Kdo zná snažení naše, kdo sdílí s námi naděje, s kterýmiž pohlížíme do příštích časův, uvažující dřevní úpady, nynější boje a budoucí vítězství království Kristova, kdo ví, jakovou důležitost v přičině obnovy ducha a zvelebení života křesťanského sama Církev přičítá sněmům církevním, provincionálním i diecesanským: snadno porozumí, kterak jsme zajásali, s jakovým citem uvítali jsme tento pastýřský list Jeho Eminencí, nejdůstojnějšího vrchního pastýře našeho. — Čehož jsme sobě žádali, čeho jsme se nadáli: — nyní již míti budeme! Synodami oživne a utvrdí se náležitý svazek celé naší metropolitní provincie, oživne duch, obnoví se zákony a rady, jimiž se obnovuje tvář země, mnozí se království Páně. — Bohdejž, by vrchním pastýřům našim vydatné pomoci a žádoucí podpory dostávalo se odevšad! — Bohdejž, by se na všech stranách a po všech stavech národu našeho s důvěrou synovskou děly modlitby, aby, jakž si žádá Jeho Eminencí, „*Duch dobré rady*“ naplnil všechny, kdož povoláni jsou, synodami přispěti k obnovení všeho v nás i mimo nás! — To jest, tuším, s naší strany obecnou hlavní povinností, a zajisté modlitba millionů nebude posledním — nýbrž ona může i má býti prvním faktorem k žádoucím výsledkům! —

Tři holubice.

Buďte jako holubice, hnízdičt v nejvyšším ústí rozsedliny skály. Jerem. XLVIII, 28.

I.

V řeči Ducha svatého jest holubice obrazem duše věřící. I jaký symbol mohl by se tu lépe hoditi? Nebo duše věřící jest bázlivá jako holubice, ona jest prostá a beze lsti jako holubice, ona jest laskavá jako holubice, rychlá k letu do výsosti jako holubice. A proto snadno jest si vysvětliti, proč se obraz ten tak často nalézá na listech Písma svatého.

My slyšeli proroka Jeremiáše, jak pěkně radí synům Moabským, říká: „Zanechte měst a přebývejte v skále obyvatelé Moabští, a buďte jako holubice, hnízdičt v nejvyšším ústí rozsedliny skalní.“

Nyní slyšme též, kterak ženich v písních Šalomounových mluví k milené své: „Holubičko má poď a v rozsedinách skalních ukaž mi tvář svou!“

I poslyšme ještě krále proroka: „Kdo mi dá křídla jako holubici, abych letěl i odpočinul?“ Tyto tři holubice jsou obrazem duše, která vedle příkladu jedné každé z nich má útočiště hledati především v rozsedinách skály, napotom na vrcholku jejím vzdělati sobě hnízdo ale posléze vyletěti k žádoucímu odpočinku.

Ale co mnedle znamená v tajemné řeči ona rozsedlina skalní, kdež holubice hledá útočiště? — Co znamená vysoký vrcholek, kde hnízdo své zavěšuje? — Co znamená ten vzlet a dále i odpočinutí? — Prosme Ducha božího, aby nám vyložil zbožné obrazy tyto. On sám neráčil zhrzeti způsobem holubice; neboť něm psáno jest, že se sprostnými rozmlouvá. Boží holubičko, tvá slova přijímám do srdce svého i chci rozjímati o nich s důvěrou a prostotou. Rozjímati je budu jako — holubice.

II.

První obraz, jenž se mi naskytuje, jest obraz holubice, hledající útočiště v rozsedině skalní. Proč prchá a co znamená toto útočiště? — Proč prchá? O zajisté zbloudila daleko, zaletěvši od místa pokoje, ona jsouc slabá neumí odporovati a odevšad obkličena jest nebezpečnostmi. Na tisíc osidel nalíčeno na ní. Tu jest ráb a lovec bez milosrdenství vypověděli ji válku. — Nad

to nebyla toliko slabá, nýbrž i neopatrná, jelikož milovala nebezpečnoství, a málem byla by již zhynula. Nepředzvídajíc — nebojíc se osidel, málem byla by uvázla v nich. Ano, dost možná že slabá i neopatrná pochybila sama. Byla to holubice svedená, upadlá v pokušení — zbavená srdce svého holubice zavedená, nemající srdce.

Co mnedle učiní teď — kam půjde — kdo ji vysvobodí? Na štěstí jeden přítel zůstal honěné a pronásledované; a když okolo sebe neslyší leč pokřik smrti nebo slova svědcův, jeden hlas volá na ní: „Poď, ó poď holubice, má a ukryj se v rozsedinách skály.“ — O jak miluji pro ni onu skálu, poněvadž ona jest tak slabá; miluji rozsedlinu skalní, nebo holubici třeba jest i stínu i odpočinutí. Ve skále hledá ona též skutečně útočiště; — tam opatruje své rány, neboť jest raněná; tam ukryvá se, neboť jest stydlivá; tam nalézá ochrany pronásledovaná; tam dřímá, neboť jest umdlená. Hle to obraz, který mám před očima; ale mám na pilno, aby zmizela záclona, a já došel skutečné pravdy. Co medle znamená tato holubice, ne-li duši naší, pokud zbloudila uprostřed světa i oddávši se choutkám svým, vzdálila od Tebe, můj Bože, kterýž jsi ji světlem a spasením?!

O kdo z nás, obrátiv zrak na minulý život svůj, nenalezá, nepoznává v něm poblouzení této holubice, nevidí rány holubice, bolesti holubice, ovšem ale též bolest žalostnější poblouzení, krutější rány, palčivější muka. Poslyšme královského proroka, jenž propůjčuje hlasu svého zavedené holubici, praví: „Obkličily mne bolesti smrti, a nebezpečnoství pekla potkala jsem.“ — jinde pak opět: „Až hříšníci netáhli lučiště, připravili střely své k toulu, aby na mne stříleli ve tmách.“ A my jací byli jsme bláhovci, říkájice: Pokoj, — kdež nebylo pokoje. My milovali, což náleželo nenáviděti, my se vrhali v osidla jako pták, netušice, že nebezpečnoství smrtedlné hrozí duši naší! O můj Bože, o můj Bože, což mnedle stane se s tou duší? V úzkosti své praví: „Kam půjdu, kam uteku od tváře tvé?“ Zblouditi uměla, ale navrátiti se, to — neumí. Onať uměla jíti v zahynutí, ale spasiti se nezná. Nehodí se jí ani nebe ani země: zle jí na nebi, neboť jest vinna, zle jí na zemi, neboť jest nešťastná. Ale Ten, kterýž se slitoval nad holubici, hledí naň okem milosrdenství, on zajisté jest přítel duši našich; on ji volá a co mnedle dí k ní? Nic

jiného leč to slovo: „*Pojď, pojď holubičko, i ukryj se v rozsedlinách skály!*“ A co znamená tato skála? Apoštol svatý Pavel vykládá nám to: „*Ježiš Kristus jest pravlivá skála.*“ A co medle jsou rozsedliny skalní? David nám to vyložil, an dí: „*Zbodali ruce mé i nohy mé.*“ Ó nyní pochopil jsem smysl pravdivý těchto slov: „*Ukryj se v rozsedlinách skály,*“ to jest: „*Přiď a ukryj se celá v hlubokých ranách ukřižovaného Ježíše.*“ Ó skálo božská, jak jsi ty pevná! Ó božské rozsedliny skalní, jak jste vy sladké! Čehož mnedle měl bych se báti od té doby, co jsem našel své útočiště? Jestliže se víchř zbourí: já budu bez bázně, skála zajisté odolá bouři. Jestliže mě pronásleduje nepřítel: já ukryt ve hlubinách skalních smáti se budu smělosti jeho. V hlubině požehnaného tohoto útočiště duše má zapomene na své bídy, vyhojí své rány a řekne: „*Kdyby Pán nebyl se mnou, když zlostníci povstali proti mě, zažina byli by sežrali mne.*“ Blahoslavený budiž Pán, který mne neráčil vydati za pastvu zubům jejich. Byl jsem jako pták, lapený do sítě lovce! — síť se roztrhla, a já jsem — vysvobozen. Všecka pomoc má jest ve jmenu Páně, kterýž učinil nebe i zemi.

III.

Poznali jsme útočiště první holubice; ale kde jest nyní vrcholek, na němž druhá holubička dělá své hnízdo? K této holubice, dle slov prorokových, máme býti obzvláště podobni. „*Buďte,*“ tak vece, „*jako holubice, hnízdící v nejvyšším ústí rozsedliny skalní.*“ A tudíž zdali nezdá se, jako by holubice, hledající útočiště, měla více bázně než má důvěry a lásky ta, kteráž si dělá hnízdo? První všecka zděšená ukřívá se; druhá poklidně usedá na vrcholku skály jako na výsluní. Obě spolehají se na skálu: první ale hledá toliko na chvíli útočiště, chtějíc zotaviti se na silách svých, druhá však zdá se, že chce na skále té vyvoliti sobě stálé sídlo. — Aneb jestliže na obou místech Písma svatého řeč jest o té samé holubici: toť bych řekl, že zpočátku pronásledovaná i zděšená, raněná i nešťastná hledala toliko útočiště v rozsedlině skalní; když pak se ale zotavila — sesílila i pocítila, že může vzletěti výše, tehdy chce vznést se do výsosti, a tu vzlétá na hřbet skály, i nalezší místo přiměřené, kde lze si vzdělati hnízdo, usedá na něm i dí: „*Dobře jest nám tu býti.*“

Co mnedle znamená toto místo vysoké? Nesměl bych po vlastní myslí své vykládati obraz ten, kdyby mi sám král prorok neposkytoval výkladu žádoucího. „*Vrabc,*“ tak dí, „*nalezl sobě dům, a hrdlička hnízdo své, kdež by složila mláďátka svá: já Hospodine mocností, nalezám oltáře tvé . . . jedině oltáře tvé.*“ Jako by byl řekl: „*Čím jest dům vrabci, čím jest hrdliče vrcholek skály, na němž zavěšuje své hnízdo, tím jsou mi Hospodine oltáře tvoje.*“ A podobně: „*Zanechte měst a přebývejte v skalách, obyvatelé Moabští, budte jako holubice, hnízdící v nejvyšším ústí rozsedliny skalní.*“ A co jiného znamenají slova ta, ne-li tolik: „*Zanechte příbytkův světa, opusťte nížiny zemské vy všickni, kteříž nejste z této země; nechte, ať mrtví pochovávají své mrtvé, a vy vstupte až na nejvyšší stupně oltářův; tam rozveselí se srdce vaše i tělo vaše, nebo stánkové Boha mocností jsou svrchovaně milí a líbezni.*“

Ó jak rád předkládám sobě, že vysoký otvor, při jehož ústí dělá si holubice hnízdo, nic jiného není, leč — dvířka svatostánku. Ano, ano nejsvětější Svátost oltární jest vrchol té skály, jež jest Kristus. Jestliže rozvažujeme lásku Tvou, kterou k nám chováš, o Ježíši, tehdy jest Svátost oltární vrchol té lásky; jestliže uvažujeme milosti, kterými nás obsypáš: tehdy jest Svátost ta vrchol tvých milostí; jestliže uvážujeme blaženost, kterou nám chystáš: nejsvětější Svátost jest vrchol té blaženosti. Nejsvětější Svátost posléze nalezá se na nejvznešenějším místě v oltáři. Ó nechať vrabec přebývá pod střechou a hrdlička uspokojí se s hnízdem, jež vzdělala mláďátkům svým: já Pane mocností, Králi můj a Bože můj, žádám a toužím po tvých oltářích, toť jsou vrcholky skály, kdež bych se rád usadil. — Dlouho sice ukřívá jsem se v ranách Spasitele svého jako v rozsedlině skalní, dlouho rozvažoval jsem bolesti ukřižovaného Ježíše, já se umýval v předrahé krvi jeho, — ó s jakou rozkoší potápěl jsem se v ní . . ., že jsem se ale pokorně ukryl v hlubinách umučení Páně, slyšel jsem hlas, volající na mě: „*Posedni výše!*“ i vzletěl jsem na vrchol skály. Hle tu hnízdo, kteréž hledám, — hle tu hora, na níž jest mi dobře býti, — hle tu příbytek, v kterémž se usadím, neboť jsem jej vyvolil na věky.

IV.

Zbývá nám ještě třetí holubice, které královský prorok závidě osud její, praví: „*Kdož mi dá křídla jako holubiče, abych letěl a odpočinul?*“ Tato holubice již nehledá hnízda, ona již bere si křídla, i letí i vznáší se k pokoji, který není z tohoto světa. — Bez pochyby na výšině skalní nalezla hnízdo milé — ale i tam ještě držána jest na zemi. Avšak člověk rodí se k práci a pták k létání, a proto cítí holubice nevýslovnou touhu po nebi; ve hnízdě, v kterém se usadila, přibýlo jí síly, a křídla jí vzrostla. A proto rozpíná své perutě široko i letí k vysostem, kde jí nelze viděti jako holubici, kterouž byl Noe při konci potopy vypustil z korábu a kteráž vzletěvši nevrátila se zase.

Poslední tento obraz nepřipomíná-li nám duši naši, když odloučená od těla, které ji tíží a zdržuje, povznáší se a letí k tobě, ó Bože! a chce odpočinouti na lůně tvém. Šťastný to vzlet a blažený pokoj! — Bez pochyby jest nejsvětější Svátost dražší nade všechno, co jest na této zemi; nejsvětější Svátost jest dražší nad všechny rozkoše, nad všechny hodnosti, nad všeliké bohatství; nejsvětější Svátost jest vzácnější nad všeliké milosti Boží, jež přijímáme na zemi. Ale nejsvětější Svátost není nebem, neboť ukazuje nám Ježíše Krista pod záclonou, a nebe nám jej ukáže bez záclony. Nejsvětější Svátost žádá při nás víru a lásku: nebe ale toliko lásku. Než kdo nám dá křídla, abychom vzletěli k nebi a odpočinuli tam? — Ó řečným to bez bázně: — smrt, jediná smrt! Smrt, tak strašná nevěřícím, utěšená i sladká jest nám, kteří jsme sobě zvolili příbytek u vchodu do stánku Páně. Smrt mnohem více nám dává, než bere; — ona odnímá nám svět, který pomílí, marnosti jeho, které nás mámily, rozkoše jeho, které nás sváděly, ale daruje nám křídla holubice, abychom vzletěli k nebesům a odpočinuli.

V.

Ó Bože můj, hle to stupně, po kterých se moje duše vznáší má k tobě: tvé božské rány, tvoje svátost a nebe. Bude-li mě stíhati nepřítel — tvé rány, . . . jak se mi zachce pokoje, tu nejsvětější Svátost tvoje, . . . a když umru — nebe.

Ó Bože můj za tři věci tě žádám, neodepři mi jich: útočiště jako holubici v tvých ranách, hnízdo jako holubici u tvého stánku, a posléze pokoj jako holubici v nebi. Amen.

Ráz katolického denníka.

Nejednou již uznali jsme za slušné, čtenářům Blahověsta poukázati na to, kterak mezi všemi novinami v rakouské říši výborný polský denník „*Czas*“ vyniká mimo jiné tolikéž rázností katolickou. Nebude od místa připomenouti to na novo: podávat se nám k tomu příležitost úvodním článkem, jímž se svědomitý redaktor na štědrý den zavdělil čtenářům. Píše takto:

„Zejtřejšího dne slaví svět křesťanský velikou památku narození Spasitele našeho. Křesťanství, uzavřené z počátku v nepatrném kruhu apoštolův, učeníkův a vyznavačův, objímá nyní již všechny končiny oboru země, tu nepopíranou majíc vládu, onde dobývaje si jí obětmi trudův, posvěcovánise a mučnictví. A hle, výroční den, kdežto Slovo stalo se Tělem, kdež naplněna jsou Zaslíbení!

Zapisují-li se veliké výročnice dějepisné, toť ovšem nesluší mlčením pominouti té největší, ježto v sobě památku vyplnění svatého článku víry pojí s památkou největší události v dějinách světa, události, od které celé novověké společenstvo narození své datuje zároveň s narozením Boha-Clověka. Událostí tou počíná jediná pravdivá známka společenstva; od té doby jest zájisté lidstvo přede vším křesťanské; v křesťanství záleží jeho podstata, v křesťanství leží také konečný jeho účel. Nadarmo usilovali jsou rozumáři obejít se bez křesťanství. Opětovaná tak často chlubná slova: civilisace a pokrok — mají do sebe význam jediné potud, pokud se snášejí s duchem víry křesťanské. Ne dosti na tom ale, křesťanství užívá-li se za zástavu: třeba též uznávati zásady jeho, a věrně kráčetí dráhou vytknutou jím, ač má-li společenstvo nabývatí prospěchu. Jinak zajisté v krátce ukáže se malichernost dosažených okamžitých, na pohled prospěšných účinkův a křesťanství, užitě za plášť k dosažení nehodných záměrův, začasté ukrutnou uvozuje pokutu na rouhače. U víře křesťanské zajisté toliko jest naprostá pravda, a v pravdě leží pokoj. Na věčné věky zůstavil naučení lidem onen sbor angelův, zpívající při kolébce Kristově: „Sláva na výsosti Bohu, a na zemi pokoj lidem dobré vůle!“ —

Tak píše, tak víru svou osvědčuje výborný *Czas*. A s takým osvědčením snášejí se všechny články jeho. Nesluší-li si přát, aby tolikéž jiné všechny časopisy naše podobným způsobem přiznávali se ke Kristu?

Pastýřský list JM. p. biskupa Budějovického.

JAN VALERIAN

z Božího milosrdenství a z milosti apo-
stolské Stolice

biskup Budějovický,

papežského trůnu assistent a domácí prelat Jeho pa-
pežské Svatosti, doktor v Písmě svatém,

všem věřícím Budějovické dicése pozdra-
vení a požehnání od Hospodina!

Chťeje při nynějším panujícím nedo-
statku kněží rozmnožit počet těch ctnost-
ných a nábožných jinochů, jenž by se od-
dali stavu kněžskému, a prohlížeje k tomu,
aby, jak sluší, mohli nejen věkem, nýbrž i
moudrostí a milostí prospívat u Boha i u
lidí, náказы světa se vystříhati a k duchov-
nímu stavu se náležitě připravit: umínil
jsem sobě hned po svém nastoupení biskup-
ského úřadu, založit k tomu účelu semi-
nár pro studenty, jižto by v sobě cítili ku
kněžskému stavu povolání; zříditi totiž dům
takový, ve kterémž by se pod správou a
dohlídkou duchovní náležitě odchovali ku
kněžskému stavu. I požehnal nebeský Pán
v hojné míře tomuto mému spasitelnému
podniknutí.

Léta Páně 1853 jsem stran toho u-
činil veřejné vyzvání jak na velebné kněž-
stvo tak i na všechny věřící své dicése s
takým dobrým následkem, že mne se všech
téměř osad docházely k tomu cíli dobro-
činné dárky, a že jsem hned téhož roku
mohl do něho uvést studenty. I trvá ústav
ten už do šestého roku, a pravdě musím
svědectví vydati, že se s pomocí Boží v
něm již mnoho dobrého vypůsobilo. Mnoho
nadějných synův chudých aneb méně zámož-
ných rodičův došlo v něm znamenité pod-
pory, jelikož se jim buď zcela zadarmo
aneb za slušný a levný peníz vše podávalo,
čehož třeba k zachování jak tělesného tak
i duchovního života.

Pakli se ale takové podpory nedostalo
všem, a nebyli-li do ústavu přijati všickni,
jenž se hlásili, zajisté jest mi toho velice
líto; avšak nebyla to má vina, nýbrž nedo-
statek příjmův téhož ústavu byl tím vinen.
Neb jakkoli velebné kněžstvo, což zde k
jeho veliké cti dosvědčují, nepřestává, ač
ve svých příjmech velice a to často vinou
osadníkův bylo ztenčeno, veliké přináseti o-
bětí tomuto ústavu, a jakkoli od jiných stran
časem některé dárky přicházejí do poklad-
nice seminářské; nicméně všechny ty pří-
spěvky dvojí cti hodných kněží, ač zname-

nitě jsou, nevynášejí předce tolik, aby se
všem chudým a pilným studentům celé za-
opatření v domě ústavním poskytovalo za-
darmo či jen za levnější cenu. Má pak nad
to výše trvání toho ústavu dle předpisu a
žádosti svaté Církve pojištěno býti i na bu-
doucí časy. Než, je-li to možno? A kte-
rak to můž k místu být přivedeno?

Možno jest to, ovečky drahé a milované,
a snadno by se jak rozšíření tak i trvání
tohoto bohumilého ústavu docílilo i pojištěno,
kdyby všechny věrné duše i stavu světského
braly větší účastenství v tomto milosrdném
a dobročinném skutku. Zajisté by pak po-
kladnice seminářská tak vzrostla, že by
možno bylo, více chudých a pilných studentů
do ústavu přijímati, čímž by ovšem vzrostl
též počet těch, již by se časem oddali
stavu kněžskému, an by se i tomu nejchud-
šímu jinochu podala příležitost, dokonati
studie, pokudž by jen do sebe měl potřeb-
ných vlastností.

Nechť se tedy každý, kdož citelné a
dobročinné srdce má, zúčastní v tomto spa-
sitelném díle, a byť to bylo jen krejcarem.
I ten sebe chudší může bez svého ublížení,
jestli zbožným duchem jest opojen, a má-li
dobrou vůli, časem sobě něco od úst u-
trhnouti, a nějaký groš k účelu tomu u-
spořiti. Školní mládež, mládenci a panny,
ba i čeledínové a ti, jižto se prací rukou
živí, mohli by, kdyby jen chtěli, někdy ně-
jaký krejcar na to obětovati. Týmž způso-
bem by se zúčastnili všeho toho Božího po-
žehnání, kteréž spočívá na tomto veledůle-
žitém díle. Neb je-li každému dobrému
skutku, kterýž pro rozmnožení cti a slávy
Boží a království jeho konáme, hojná od
Boha zaslíbená odplata: nelze, aby toho mi-
nula, jenž, seč jest, k tomu napomáhá a
přispívá, aby na vinici Páně a stádečku
Kristovu hodní a věrní zjednáni byli dělníci
a pastýřové. Ten a taký dává zajisté pe-
níze své na něco, což netoliko jednomu
neb druhému prospívá, nýbrž což k blahu
celé dicése směřuje, jelikož týmž způsobem
se počet rozmnožuje hodných a věrných
kněží.

Nezavírejtež tedy, drahé ovečky dicése
Budějovické, srdcí svých, kde se jedná o
věc tak důležitou a záslušnou, jejížto svaté
ovoce nejen Vás, nýbrž i Vaše nejzažší po-
tomky blažiti bude. Sám svatý Otec, slavně
panující papež Pius IX., schvaluje toto bla-
hodějně dílo, s obzvláštním zalíbením k ně-
mu prohlížeje. Slyšte, drahé a v Pánu mi-
lované ovečky, jakým způsobem to osvěd-
čil. Když jsem byl lonského roku v Římě,

táhal se mne i na to, zda-li, jak povinnost má jest, jsem již v diécesí své zřídil malý seminář. A když jsem to dosvědčil, měl z toho velikou radost, i hned také nejen svého apoštolského požehnání udělil tomu ústavu a všem, jižto k založení jeho přispěli, nýbrž i následující apoštolský dopis kázal vyhotoviti a mně doručiti.

Zní pak takto v českém výkladu :

„Pius, papež jména toho IX.

Na budoucí památku.

Vedení jsouce zbožnou láskou a úmysl majíce, nebeským pokladem svaté Církve rozmnožení věřících víru a duší spasení, milostivě v Pánu udělujeme plnomocných odpustkův a prominutí hříchů všem věřícím Kristovým, jestliže by studentský Seminář diécese Budějovické peněžními příspěvky aneb jiným způsobem podporovali, ve svátek neposkvrněného početí blahoslavené Panny Marie a v den narození svatého Jana Křtitele, hříchů svých litujíce, se vyzpovídají, nejsvětější Svátost oltářní přijali, a svůj farní chrám od prvních nešpor až do slunce, západu v těch dvou nadřecených dnech navštívili, a jak obyčejem jest, přikázané modlitby a pak třikrát „Zdravas“ se pomodlili naten úmysl, aby se kněžstvo té diécese jak na počet tak i v ctnostech rozmnožilo ke cti Boží a spasení duší.

V který pak koli den jiný, kdyby věřící Kristovi vykonali tyto zbožné skutky v Pánu, se srdcem aspoň hříchů litujícím, odpouštíme jim, na způsob v Církvi obyčejný, sto dní z uloženého jim aneb jinak jim dlužného pokání. To vše má pak platnost toliko na deset let.

Dán v Římě u sv. Petra pod prstenem rybářským, 12. Března l. P. 1858, papežství Našeho dvanáctého.

Patřte moji Nejmilejší, jakými vzácnými a drahými milostmi chce sv. Otec, papež Pius IX., obdařiti všechny ty, jižto by malý seminář podporovali. Každá almužna, upřímným srdcem podaná, nese s sebou vždy hojnou odplatu : zde však nad to výše jest jí od náměstka Krista Pána i jiná ještě zaslíbená, kteráž z pokladu svaté Církve svůj původ bere.

1. Dvakrát v roce, ve svátek neposkvrněného početí Rodičky Boží a 24. Června na den sv. Jana Křtitele, může každý dosáhnouti plnomocných odpustkův, jestliže by dle možnosti své nějakým dárkem tomtu ústavu přispěl, farní chrám svůj navštívil, svátosti přijal a nábožně se pomodlil.

2. Mimo to pokaždé a v kterýkoli den kdykoli nějaký dárek, byť sebe menší byl, k tomtu účelu obětujeme, dosahujeme odpustků sto dní, pokudž jenom hříchů svých litujeme.

Poznejte z toho, ovečky Kristovy, jak velice na srdci leží svatému Otci zdar a znik našeho malého semináře. A nedivte se tomu ! Ústav ten zajisté jest štěpnicí, v kteréž má vyrůstí hojnější počet kněží a vykvésti svaté simě, oblažující Vás i milé potomky Vaše. Poněvadž ale tomu tak, nebudu Vás šífenými slovy vzbuzovati k dobročinnosti, věda dobře, že mluvím k srdcím citelným, zbožným a katolickým, jež se mile a ochotně každé příležitosti chápají, kde se jedná o rozmnožení cti a slávy Boží a spasení duší ; nýbrž vzkládaje na věrné ovečky své celou důvěru, že v tomtu záslužném dile jakož i v těch církevních od svatého Otce udělených pokladech budou chtíti účastenství bráti, ve jménu Páně narižují, jak následuje.

1. Každému volno, kdy a kterýkoli den chce, almužnu svou, a byť to byl toliko krejcar, složiti do rukou svého duchovního pastýře.

2. Jednou v roce, a sice ve svátek zvěstování blahoslavené Panny Marie, zařídí velebné kněžstvo v kostele sbírku, aby ti, ježto posud ničím nepřispěli, nabyli příležitosti k udělení svého příspěvku.

3. Velební pastýřové duší nechal svým časem nashromážděné sbírky odevzdají vikariátní cestou konsistoři, kteráž peníze do seminářské pokladnice složí. Zvláštní to bude má starost, aby se ty dobrovolné dárky náležitě zoučtovaly, počty k všeobecné známosti uvedly, a peníze na jisté úroky uložily, by týmž způsobem pokladnice zrostla, a tak nejen ústavu toho trvání na budoucí časy se pojistilo, nýbrž i všestranné blahoděnné působení jeho se rozšířilo.

Nejposléze ještě jedno slovo. Jsme-li povinni, prositi Pána žní, aby poslal dělníky na žeň svou : jsme dojista tolikéž povinni, s naší strany činiti vše, seč jsme, aby se tato prosba naplnila. K nábožným modlitbám musíme tedy i nábožné skutky přidati, chceme-li, aby poslal Pán žní dělníky na vinici svou.

A zde Vám musím, ač nemnohými slovy, ponechávaje si, obsírněji o tom promluvíti, na jiný příležitější čas, něco zvláště připamatovati. Že ale za našich časův u velikého počtu mladého lidu chluť k duchovnímu stavu se vytratila, na tom má velikou vinu domácí děti vychovávání. Z mnohých

rodin, probudíž Bohu žel na věky! se vytratil duch pravé a vřelé pobožnosti, a uhořel se tam duch světa, kterýž nehledá toho, což je Božího, máje toliko ve věcech, ježto jsou z tohoto světa, jediné své zalíbení. Rodiny naše, což věčných slzí jest hodno, nejsou vesměs takové, jakové bývaly za předešlých časův, a jak by na křesťanské rodiny slušelo. Společná domácí pobožnost a služba Boží, kteréž zbožní a milí předkové naši tak velice bedliví bývali, v přemnohých rodinách vyšla zcela z obyčeje, solvy, že se kde ještě před jídlem a po jídle, jak to jindy vůbec obyčejem bývalo, všickni domácí společně pomodlí. Tak podobně klesla i křesťanská kázeň v mnohých domech. Již nepanuje více v nich, jak to bývalo, a jak by to mělo býti, oddanost, láska, activosť a poslušnost k Církvi Boží a k jejím služebníkům; nýbrž mnohdy veliká prostopášnost a hrdé přestupování jak Božích tak i církevních příkázání. Sudte nyní sami, moji Milí a Drazí, jaké ovoce může vydati strom takový. Z lůna Vašeho mají se Církvi Boží naroditi ctnostní, věrní kněží; když však to lůno jest neurodné, kde je má Církev vzíti? Ó by se ke všem rodinám navrátil duch Boží, kterýž přebýval v domech milých otcův a předkův našich, zajisté by pobožní rodičové s pomoci Boží měli také pobožné syny, z nichžto by ne jeden cítil v sobě krásné povolání ku stavu kněžskému.

To jest, čehož jsem zde mlčením pomínouti nemohl, chtěje láskám Vaším ukázati jak byste i tímto způsobem měli k tomu přispívati, aby se počet kněží rozmnožil.

Nuže tedy, ovečky drahé ze stádečka Kristova, činme vše, což nám činiti přísluší! Ostatní, což v moci naší není, spravi, zařídí a spořádá Pán, od něhož vše požehnání pochází, a kteréž vylíje i na nás a práce naše. Aby se Vám všem toho požehnání Božího v hojné míře dostalo, a všemocný Bůh aby Vás za statky časné odměniti ráčil věčnými, nepřestanu se za Vás modliti, a den co den nestihlé milosrdenství Jeho vzývati. Ostříhejž Vás Bůh ve své svaté milosti, a nakloň srdce Vaše, abyste ochotně Budějovický malý seminář podporovali jak hojnými příspěvky svými tak i nábožnými modlitbami a vůbec dobrým křesťanským odchováním svých milých dětí.

Dáno v biskupském mém obydlí v Budějovicích, dne 7. Ledna 1857.

Jan Valerian m/p.
biskup.

Sv. Klement budiž patronem země české!

Čím více se blíže tisíciletá slavnost vítězství svaté víry křesťanské v národě našem, tím patrněji jeví se, jak veliký dluh zpláceti nám jest velebným a svatým oněm bratrům Solunským, jež učinil Bůh apoštoly národu našeho. Než zapomínalo-li se druhdy na sv. Cyrilla a Methodia; pokud se nemýlíme, nyní již rok po roce, den po dni zmáhá se po veškerém národě vřelá vděčnost k velikým těmto dobrodincům našim. Úctak dotčeným dvěma světcům jest ovšem na Moravě mnohem rozšířenější a zjevnější; tam slavívá se památka jejich zasvěceným svátkem, a tudíž každého roku alespoň jednou připomíná se zbožným Moravanům, kterak sluší oslavovati Boha příčinou sv. apoštolův našich. — Netajíme, že bychom sobě z celé duše přáli, aby se podobným způsobem slavíval svátek sv. bratrův i u nás. — Znajíce materialní směr našeho věku, nesmíme žádati, aby se den sv. Cyrilla a Methodia stal svátkem zasvěceným. Avšak nemohla-liž by se památka ta alespoň na některou neděli přenéstí a slavívati tak, jakož u p. přenesení sv. Norberta, světíváme? Známo nám, že cosi takového nesmí se státi bez řádného svolení nejvyšších duchovních správcův našich. Ale kdo mnedle směl by pochybovati, že mile rádi vyhovějí takové žádosti, ač ozve-li se v tisícerych srdcích a předloží se jim způsobem náležitým. A není-li k tomu doba vítaná? Nevybízí-li k tomu věrné duchovenstvo J. Emin. p. kardinál památným listem, kterým ohlásil sněm provinciální? —

Avšak k žádosti právě dotčené druhé podobné se druží. Jak známo, sv. Cyrill a Method chovali a na jevo dávali obzvláštní úctu k sv. Klementu, papeži a mučeníku Páně. Posvátné kosti, jež byl sv. Cyrill našel v Chersoně, byly drahým pokladem, ježž

nosili na všech cestách svých, až je posléze donesli do Říma. Posvátné ostatky tyto bývaly prvními ozdobami oltářův, na kterýchž po vlastech našich sv. apoštolové naši obětovali oběť mše svaté uprostřed na viru obrácených předkův našich. Z drahocenných těchto kostí proudila ona divotvorná moc, kterouž se zmáhá ve srdci bohověrném obětovná láska apoštolská. Odtud též pošlo, že první chrámy ve vlastech našich zasvěceny byly Bohu jménem sv. Klementa; odtud si můžeme vysvětliti, čím to, že se v české církvi svátek sv. Klementa světívá slavněji než v Římě.*) Počet dávnějších chrámův, označených jménem řečeného světce, jest mnohem větší než kteréhokoli jiného svatého papeže. Ano, Praha, připočteme-li k ní staroslavny Vyšehrad, mívala druhdy dva chrámy a jednu kaplu, jež sv. Klementa ctily co svého patrona. Hle, nevšední to důkazy, v jakové poctivosti měli zbožní předkové naši dotčeného mučeníka Páně. Bylať to bez pochyby úcta dědičná, vzbuzená příkladem samých prvotních apoštolův našeho národu, zůstavená za dědictví duchovním synům svatých otcův našich.

Již ale rozvážíme-li vše, což tu napovédino, nelze, tuším, abychom při nastávajícím tisíciletém jubileu na jevo nedali, že po příkladu předních dobrodincův našich ctíme vznešeného sluhu a oslavence Božího, jenž býval takorůzka nerozdílným druhem jejich. Po našem zdání stalo by se to, kdyby se u sv. Stolice apoštolské vyžádalo svolení, aby českoslovanský národ mohl sv. Klementa vřaditi do počtu obzvláštních patronův svých. Nebylo by pak to vlastně nic nového. Česká země přijala za patrony své sv. Jiří, Josefa, Norberta, Sigmunda, Vita,

Wolfganga: není-li nám sv. Klement co obzvláštní dobrodinec právě tak blízký, anobř, vyjmem-li sv. Josefa, bližší, než kterýkoli z dotčených sv. patronův našich? — A mimo to nebyla-liž by poctivost, jež by se tudíž činila sv. Klementu co patronu českému, vždy milou upomínkou na Řím a sv. Otce v něm? nebyla-liž by požehnaným prostředkem k utužení jednoty, která srdce pravověrná víže k stoliči sv. Petra? — nebyla-li by zřejmým rukojemstvím, že Čech, Moravan, Slovák, pamětliví odkazu sv. praotcův svých, usilují věrně držeti se skály, na nížto Kristus vzdělal Církev svou? — Pomijíme mlčením, co by se jinak ještě o věci té mohlo doložiti: nastíněné příčiny jsou tuším tak vážné, že netřeba jiných důvodův uvoditi. Jak snadno každý se domyslí, provincionalní synoda budoucího leta i v té věci přichází právě vhod. — Mámeť za jisté, že čím více hlasův pozdvihne se o to z rozličných končin země české, čím upřímněji žádati si bude duchovenstvo a lid pravověrný, aby sv. Klement přijat byl a prohlášen se za patrona veškeré země naší a celého národu českoslovanského: naši nejdůstojnější vrchní pastýřové tím radostněji uvítají žádost, tím ochotněji předloží ji sv. Otcí. Ostatně nelze míti pochybnosti, že prosba taková nezůstane bez výsledku a rozmnožení úcty, povinované světcí oblíbenému u sv. apoštolův našich, v nejednom ohledu provázeti bude požehnání Boží. —

Na čem všecko záleží!

„Kam to tak rychle kvapíš, člověče? — Ať jsi již vesel neb smuten, ať jsi boháčem neboli chudásem, či chceš neboli nechceš: vždy k jednomu posléze dostaneš se konci. — V krátce — za hodinku octneš se na soudě Ježíše Krista! Jaktó za hodinku? — Ovšem! Ale zdali pak zůstaneš s Pánem Ježíšem na věky aneb zavržen budeš od Něho na věky: to z většího dílu záleží na tobě. Bude-li ti Pán Ježíš všecko na zemi, bude ti tolikéž všecko na nebi, bude ti všecko na věky.

*) V Breviáři Římském svěť se památka sv. Klementa *festum semiduplex*: v české církvi svěť se ale co *festum duplex*.

Písmo slovanské.

Od kněze *Jana Soukopa.*

Dohárala denní svíce zlatá,
Kahánec jen bliká na nebi,
Usnul svět; jen jedna duše svatá
Bdí a Boha posud velebí.

Cyrril je to, apoštol náš statný;
Páně Duch jej volá k Slovanům,
Aby odkryl plamen blahodatný
Přebohým oněm pohanům.

„Nehodent jsem, Pane!“ tak se modli,
„Přečestného toho úkolu;
Nelekámť se sice nepohodlí,
Aniž slávy želim přestolu;“

„Ale svého cítím ducha mdlobu,
Nevím, kterak dílu dostojím,
Aby přetrvalo věkův dobu,
Neschlo s těla mého ústrojím.“

„Vím, že jazyk živý srdce jímá,
Avšak nemůž veždy řečniti,
Paměť vratká mdlí a často dřímá; —
Kterak slovo Tvé mám zvěčniti?“

„Pokyň Otče světél s nebes báně,
Pouč, posilíš mne slabého,
A pak zvolám: Ejhle sluha Páně!
Do sadu mne pošli do Svého.“

Dlouho ještě v modlitbách se noří,
Béře radu u Hospodina,
Duše jeho plesá, oko hoří,
Slovanská ho vábí otcina.

Ajhle, Seraf s blankytu se níží,
Polibek mu dává pokoje,
A hned spánek víčka libě tíží,
Ducha v noční halí závoje. — —

Viz, jak angel v toku věčné říše
Péro zlaté zlatem napájí,
Slovanské jak libozvuky píše,
Pisemnictví naše zabájí.

Tajemný duch po Slovanstvu vane,
Tuší ho už hory — doliny,
Národ sní, že spása se mu stane,
Avšak nezná dne ni hodiny.

Posel rajský světce libá v čelo
A pak na nebe se ubírá,
Ptactvo se už sladce rozepělo,
Jitřenka už oči protírá.

Cyrrilova duše už se vrací
Z pouti do zemské zpět nádoby,
Ku nové se očerstvila práci,
Vlila jarost do své útroby.

První hledy oslepené žasnou,
Zlaté písmo blíská bezděky,
Cyrril zírá mluvu milohlasnou
Upoutanou pérem na věky.

A již nice na kolena klesá,
Slzu dikův oko vyroní,
Srdce jeho šeptem vroucím plesá,
Moudrosti se Boží pokloní.

„Zplésej,“ volá, „nová vlasti moje,
Zaraduj se matko Slavie,
Věčně téci budou zlaté zdroje,
Jimíž lípa tvá se rozvíje.“

„Nebes poklad jesti, který nesu tobě
Nezakopávej ho v lenosti,
Nesluž nikdy písmem pekla zlobě,
Věz, že dar jest Božske milosti!“

Řeč na den sv. Václava.

(Před sbírkou pro školní chudinu.)

Od Fr. Černohouze, děkana Všejského.

Ten obrázek, ten mi nechce s myslí!
— Já ho dosud ještě vidím toho knížecího
otce chudiny; já ho dosud ještě vidím, kte-
rak ramena svá, obtížená maje břemenem
naštípaného dříví, klepá na dvěře nízké
chaloupky, klepá za pozdní noční doby,
klepá, aby se mu otevřelo, klepá, aby slad-
ké bříme své mohl složit do klína zimou
křehnoucí chudičké rodiny. Kořte se před
ním, vy mohovití a boháči, kořte se v du-
chu před ním: — jest to svatý Václav! —
Tak jsem ho viděl ondyno vyobrazena; a
obraz ten se mi tou měrou zalíbil, že mi
nechce — nemůže s myslí.

A vždy předce, mám-li pravdu říci,
předce se mi ještě více líbil obraz, kterýž oko
moje shledlo na stěně památného chrámu v
Staré Boleslavi. — Sv. Václav tu kupuje
dítky pohanských rodičův, aby je daroval
Pánu Kristu, aby je vyučiti, vychovati, vzdě-
lati dal ve svaté víře křesťanské.

Jak, BM, viděli jste už také vy dva ty u-
těšené obrazy? A pokud vám na oči přišly: či
zalíbily se vám, dojaly vás také? — A jest-
liže vás bez hlubokého a libezného hnutí
nezůstavily obrazy ty: či též vzbudily v duši
vaší také spanilomyslný úminek, že sva-

tého toho svého vlastence všemi jen možnými způsoby a cestami budete následovati? — úminek, že k naší chudíně, zvláště ale k zemeni k naší chudé mládeži školské všemožně i všelijak dobročinnými se budete prokazovati? — — Že vzbudily, o tom kdoby, znaje vaše srdce, pochyboval?

Tak tedy jenom proto, abych dojem a účinek dvou těchto prostomilých obrazů svatováclavských po své možnosti rozhojnil, zesílil a upevnil ve vás ve všech: ano, jenom a jediné proto mluvití budu ta nemnohá slova dnešního — ve jménu Páně!

1. Jestliť to zajisté jedno z nejrozkošnějších učení naší svaté katolické Církve, že každý stav, že každé povolání, že každé pohlaví, že každý věk, že každá třída lidského tovaryšstva má v nebi mezi svatými svého zástupce, ochránce, přímluvce, svého dědice a patrona. Radujte se a plesajte dnes obzvláště vy chudí a nuzní mezi námi! Nebo dnes slaví sv. naše Církev svátek sv. Václava, slaví svátek obzvláštního toho příznivce, přítele, pomocníka chudých. Ó kdyby ho bylo ještě na živě mezi námi; kdyby se ruce jeho ještě vztahovati mohly k chudíně, a kroky jeho kdyby se ještě pohybovati mohly ke práhům nouze ve vlasti naší: — ó kdyby svatého Václava bylo mezi námi: zajisté žeby přestala téci tak mnohá slza bíd, žeby utichl tak mnohý vzdech a nářek chudoby!

Ale nemyslete nikoli, vy chudí a nuzní spolubratři naši! nemyslete, že rameno sv. Václava teď zkráceno jest, a že nemůže dosáhnouti s nebe dolů k vám, aby vám poskytl pomoci. — Nemyslete, že srdce sv. Václava tam v blíži onoho věčného slunce lásky snad vychladlo, a že teď netluče tak vřele a neprávne tak mocně, dává vám pomoc, útěchu, úlevu! — Naopak! Miloval-li vás sv. Václav, pokud v těle lidském obcoval mezi lidmi, pokud byl zemšťanem; teď, stav se nebešťanem, miluje dvojnásob. Pohlížel-li na vás okem útrpným a milosrdným, an seděl zde na trůnu zemském: pohlédá teď s trůnu nebeského zrakem tím pečlivějším a milostnějším. Měl-li, co kníže české, mnoho prostředkův k vaší pomoci: zná on teď, co spoluvládař nebeský, neskonale více cest a prostředkův k odlehčení žalostného stavu našeho. Sv. Václav; onť nezměnil k vám své mysl, svého srdce, své lásky: ale jen toliko způsob svého vás milování, jen toliko způsob svého vám pomáhání! — Hle, sv. Václav stojí teď před tváří svého a vašeho nebeského Otce a prosí ho týž i týž, aby vám udělil, čeho nevy-

hnutelně potřebujete pro sebe a bez čeho býti nemohou vaše dítky. Měla-li by jeho úsilná prosba býti marná, měla-li by zůstat bez účinku? — Hle! onť napořád a zvláště dnes stojí za dveřmi lidí možných, bohatých a klepe a prosí, aby nezapomínali na své chudobné, snad s hladem a nahotou zápasící bratry a sestry; aby nezapomínali na ty, jichž pokladničku a šatnici a spížírnu Pán Bůh položil do jejich bohatých, sta a tisíce sčítajících rukou, položil proto, by oni k své radosti a zásluze mohli podělovati, mohli potěšovati, mohli nasycovati, mohli odivati, mohli obradováti: spolustvořencův, spoluvykoupecův, spoluposvěcencův svých. Hle! on stojí dnes v komnatách bohatcův a volá: „Ty boháči, tys mohl tak dobře choditi s holi žebráčkou a nositi možnu chudinskou, jako chodí a nosí ten, co se bázlivě blíží k tobě, a jehož ty sotva okem jediným povšímeš sobě!“ — Hle! on stojí dnes přede tváří všech, jimž Pán Bůh požehnal na statech vezdejších, a připomíná jim slova sv. Písma: „Na zisk půjčuje Bohu, kdo se smilovává nad chudým; jistina jeho s úrokem navrátí se jemu“ (Přisl. XIX.). Hle! on stojí přede tváří všech možnějších a majetnějších mezi námi, ukazuje jim svůj příklad, ukazuje jim, jak i on pomáhal, utěšoval, ulevoval, jak i dříví nosíval do přibytkův křehnoucí chudiny. Hle! on stojí dnes před obličejem všech těch, jež Bůh štědrěji obmyslil co do majetkův zemských; on stojí před nimi a volá: „Kdo chceš se mnou přijíti, kdo chceš v nebi se mnou se radovati a požívati statků věčných, nehybnoucích, vezmi si můj příklad k srdci a následuj mne! Syn zajisté člověka přijde v slávě Otce svého s anděly svými, a tehdaž odplatí tobě dle milosrdných skutků tvých!“ A to všecko, co sv. Václav z výše a slávy své nebeské teď ještě pro vás činí a činiti neustane, vy chudáci a nuzáci mezi námi; — to-li by všecko mělo býti marné, to-li všecko minouti by semělo s dobrým výsledkem? K takovým přímluvám, k takovým prosbám sv. našeho krajana měly, mohly by zavřeny zůstat srdce a ruce lidí možných a bohatých? — —

2. Ó kdybych neznal, kterak jsi v této stránce ochoten a mocen, svatý náš vlastenče! věru bych nebyl právě na dnešní den, na den tvé slávy ustanovil sbírku pro chudou školní mládež mojí milé osady. Ale jsem nacelo přesvědčen, že všem chudákům přeješ, a že o všechny stejnou péči máš, ať jsou velcí nebo malí, dospělí nebo nedospělí. A proto dnes tvé lásce a péči po-

roučím nejen všecku odrostlou chudinu naši, ale i také — a to obzvláště — školní naši mládež chudobnou.

Ajhle! ona by ráda do školy, ráda by tam, kams ty, sám ditky chudé a opuštěné tak horlivě uváděl; — ona by ráda do školy: a nemá — v čem. Zima i nahota jí zamezuje cestu tam, kde se k nebi, kde se k tobě ukazuje stezka. Ajhle! ona by se tam ráda poučila, pocvičila, ráda by se tam vzdělala na dobré údy obce i Církve; ona by se tam ráda připravila a přispůsobila pro tvou někdejší společnost: ale nemá k tomu pomůcek, nemá prostředkův. Ty ruce, které by za ni a na ni měly pracovat, ach! ty trouchnivěji v zemi; to srdce, které by o ni a pro ni mělo pečovat, ach! ono dli a tli už ve skrýši hrobové: jsouť to sirotkové! A mají-li otčika, mají-li matičky ta ubožátka, jsouť rodičové jejich starostmi a hnetoucími nedostatky sevření v té míře, že by snad ani sám Spasitel nezazlil jim, kdyby je slyšel nařikati: „Ach, co budeme jisti, čím sebe a ditky odějeme!“

A proto, svatý, drahý vlastence! slyš úsilné volání, které k tobě před videm celého tohoto sboru z hloubi prsou mých pozdvihují. Obměkči srdce — otevři ruce těch mezi námi, co vládnu Božím požehnáním časným. Obměkči jejich duši — oblom jejich mysl, aby štědrou almužnu dnes uložili na oltář lásky pro tu naši malou a mladou, pro tu naši školní chudinu! Přimluv jim — nebo tvůj hlas hloub pronikne než můj, a tvé jediné slovo vymůže více nežli celé mé sebe delší kazání — přimluv jim a pověz, že oni to učinili a tu oběť přinéstí mají k vůli Onomu, jenž pravil: „Buďte milosrdní, jako Otec váš nebeský milosrdný jest; dávejte, a bude vám dáno!“ k vůli Onomu, jenž řekl: „Kdož přijme jednoho maličkého takového ve jmenu mém, mneť přijímá;“ k vůli Onomu, jenž se osvědčí v den všech dnů poslední: „Amen, pravím vám, co jste učinili jednomu z nejmenších těchto bratří mých, mně jste učinili!“

3. A teď jen ještě slovíčko k vám, jenžto chudině naší, a tudíž i také chudině naší školské na pomoc spěchali i můžete i máte. — Ejhle, chudí čekají na dárky vaše; anobrž Kristus sám v osobě našich chudých ditek školních čeká na ně! Andělové Boží, tito obzvláštní malých chudých ditek příznivci a ochranci, pro věčnou památku a někdejší odplatku zapisovati budou podarky ty vaše ve své deštičky nebeské.

Buďte tedy milosrdní! Dejte, dejte tolik, kolikkoli jen můžete — ale ne s nevolí

a s nechutí, nobrž se srdcem ochotným a s tváří přívětivou. Nebo jen veselého, ochotného dárce miluje Bůh, a jenom za takový dar dává Oni svou odměnu, dává zde — dává i tam v svém pěkném věčném nebi! Amen.

Katoličtí Slované v Istrii.

Nesnadno nalezneme prvotní ráz Slovanův v také čistotě jako mezi Slovaný v Istrii. Jejich mravy a živobytí připomínají neporušenost a dětinnou prostotu věku patriarchálního aneb prvotních církví křesťanských. Co do řeči a způsobův, jsou si téměř vesměs rovni. Jen v těch krajinách, jež nepřátelskými vpády nebo morem zpusťly a teprve později přistěhovalci z Dalmatska a z Chorvat zalidněny byly, nacházíme některé rozdíly. Skoro vesměs přiznávající se k Církvi katolické, řídí se každým sebe menším předpisem jejím s takovou svědomitostí, že raději smrt mučnickou podnikli by, nežli by se přestoupením proti němu prohřešili. K duchovním svým představeným chovají dětinnou úctu a lásku.

Nejjasněji jeví se zbožná tato víra o slavnosti Božího Těla. Toho dne přichází záhy zrána celá obec s kyticemi a věnci a klade je dvoji řadou od stupňův oltáře až daleko přede dvěře na cestu, kudy kněz s nejsvětější Svátostí oltářní kráčetí má. Kytice a věnce, jichž se noha jeho dotkla, platí za svěcené, i užívá se jich uvadlých v nemocích a při bouřkách. Zvláště k Rodičce Spasitelově chovají Slované neobyčejnou úctu a důvěru. Nikdy nevysloví jména Ježíš a Maria, nedokládajíce: „Čest a chvála budiž Jim!“ — Všickni Slované v Istrii, muži i ženy, nosí veždy s sebou růženec a modlí se jej vsudy na každé cestě, při každé chůzi. Za zvláštní čest si to kladou, pakli kněz překročí práh jejich, a počtí je tím, že u stolu jejich pojí; zřídka pak jej propustí leč darem nějakým úctu svou mu prokázavše. Slovům jeho naslouchají s věrnou uctivostí, obzvláště pak libují si, líčí-li se jim život starých patriarchův, kterým se ve způsobu svého žití tak velice podobají. Posty zachovávají tak přísně, že se mnozí netoliko všelikých masitých pokrmův, nýbrž i mleka a vajec po celý čtyřicetidenní půst zdržují. Každá pěkná slavnost církevní zůstává v prostém jich srdci trvanlivou památkou, že se jí po kolik týhodnův v rozmluvách svých baví. Před svátky celý dům

se vymete a vyčistí. O štedrý večer nechávají na krbu kus dřeva doutnati, a každé krmě sousto naň kladou. Při večeri leží na stole pecen chleba, v němž tři svíce zastrčeny jsou, hoříce ke cti nejsvětější Trojice. Chléb ten pak se uschová, a dobytku onemocnělému za lék se dává. Svěcená voda v žádném domě nesmí chybět. O slavnosti svatých tří králův kropí jí příbytky i pole. Slovem, náboženství jest s jichž smýšlením a citem v tak úzkém spojení, že všelikým, byť i nepatrným a lhostejným věcem a jednáním, přikládají význam náboženský.

Zemře-li Slovan v Istrii, ohlásí se ihned zesnutí jeho všem přátelům a příbuzným, kteří se, nejsou-li důležitými překážkami zdržováni, ku pohřbu v pravý čas sejdou. — Rodina, byť byla sebe chudší, nikdy neopomine za zemřelého služby Boží dáti konati. Muži, máry provázející, oblečení jsou vesměs v oděv soukený, třeba bylo nejparnější vedro, ženy pak zahaleny jsou temným šatem, visícím až k zemi, a sledují plačce, vzlykající a hlasitě bčdujce jako najaté hořekující ženy starých Římanův. Při tom vychvalují ctnosti zesnulého, vyčítají dobré jeho skutky, mluví k němu, jakoby dosud žil a opakují dobrá naučení, která jim byl před smrtí svou uděloval. Tyto slzy a nárek ten nejsou však zakoupený, nýbrž pocházejí z hloubi srdce, neboť, jak jsme již podotkli, jen příbuzní a přátelé provázejí zemřelého, jenž bez rakve v nejlepších svých šatech do hrobu se klade, načež každý lopatu země do hrobu hází, dokládaje: „Budiž ti Bůh milostiv.“

Prvé ještě nežli hřbitov opustí, modlí se i za jiné zemřelé, vrhajíce se na rovy svých nejdražších zesnulých na kolena. Pak ubírají se domů, kdež je mírné občerstvení očekává. Při jídle tom obdrží každý, kdož vstoupí do domu, díl svůj, zvláště pak chudina, kteréžto se hojně almužny udělují, aby se za duši zesnulého modlili. Než se posadí ku stolu, pokleče všickni vykonávají taktéž modlitbu na týž úmysl. — Po skončené hostině promluví nejstarší ze společnosti aneb farář, přítomen-li, krátkými slovy ku cti zemřelého a jej ještě jednou odporoučí do modliteb přítomných. Znovu pokleknou všickni a pomodlivše se, zarmoucení se rozcházejí. Celý rok a nezřídka ještě déle nosívají pak oděv smutečný. Zvláštní uctivost prokazují Slované v Istrii dušem zemřelých. V noci před slavností dušiček nechávají svíčky

až do svítání hořeti a celou noc modlí se za ubohé duše v očistci. Pak pospíchají do chrámu a zapalují tam nové svíčky, věnujce každou zvláštní památce některého zemřelého, tak že lavice kostelní hořícími svícemi bývají jako posety. Po skončení obřadův církevních ubírají se na hřbitov, vrhají se na hroby, slovy dojímavými hluboký žal nad smrtí miláčka v hrobě tom ležícího na jevo dávajíce. Hroby děti okrašlují růžemi a jinými květinami, kteréž matky vřelými slzami polívají, odporučujíce se modlitbě zvěčnělých oslavencův. Najde-li se umrlý na cestě, bývá na takovém místě hromada kamení nanesena na znamení, že se tam neštěstí přihodilo aneb vražda zpáchala. Každý, kdo jde tudy, položí tam kámen, tak že hromady takové kolik desetiletí ano století trvávají a stále se zvětšují. Za starších časův pochovávali Slované své mrtvé ve zděných hrobích, jež velikými kameny zavírali, na nichžto znak stavu, ku kterému zemřelý náležel, byl vytesán u p. pluh, brány, kosa a jiné polní nářadí rolníkův, kladiva, kleště, dláto, zednická lžíce řemeslníkův.

Slované milují domácí neodvislost a pracovitost. Skoro každý z nich máj svůj krov a vlastní půdu. Rolnictví a chování dobytka mají za počestnější, než všecka sebe výnosnější řemesla, umění, průmysl. To snad jest příčinou, že se do vnitř země odebrali a pobřeží zanechali cizím osadníkům. O zvířata domácí, věrné to při práci polních pomocníky, jimiž se živí, starají se velmi horlivě. Žebrák mezi Slovaný v Istrii s tíží nalezneš. Jak mile děti vyrostou, že samy vyjítí mohou, musí již krůty, jehňata, prasata nebo krávy na pastvu honiti. Tam tuží se proti zimě, dešti, hladu, žízni, a všem nesnázem. — Takovýmto spartanským vychováním stávají se silnými, pěkně urostlými, zručnými a ke každé práci schopnými lidmi.

Tělesné chyby zřídka u nich se nalézají. Děvčata od matek svých záhy se učí předení, pletení, vochlování lenu a česání vlny. Muži pracují na polích, ženy domácínost obstarávají, ani okamžení neleníce. I na cestu berou sebou kůžel, a předouce, konají cesty nezřídka i s nemalým břemenem na bedrách. Oděv Slovanův v Istrii záleží z hrubého hnědého šatu; na nohou nosí opánky, jakýsi druh sandálův, které si sami z vepřové kůže zhotovují. Domáci své nářadí nad míru jednoduché, trakaře a nástroje polní taktéž sami

si vyrábějí. Hodiny visací jsou jim zbytečnou nádherou, která jen v bohatých domech se nalézá, jižto však oni nepotřebují, řídíce se ve dne sluncem, v noci postavením hvězd, a při tom nikdy se nemýlí. Hvězdám pak dávají jména předmětův, s kterými se zanášejí. Chléb připravují z kukuřice a ječmene. Pšenici prodávají pravidelně všecku, ne však ostatní obilí, byť i žeh sebe hojnější byla: co přebývá, uschovávají na leta neúrodná. V letě spí muži pod širým nebem, při čemž jdouce spat, ani doma ani mimo dům spodky své a čapky neodkládají ani tehdaž, když jsou nemocni. Kterí mezi nimi nejvěrněji obyčeje předkův zachovávají, nosí kazajky, u nichž pravý rukáv schází, zahalují pravé ramě, v zimě sebe krutší, jen košili. Chlapci smějí teprv v desátém roce spodky obléci; až do toho času nosí jakýsi způsob tuniky ze hnědého sukna, která pásem upevněná okolo těla, až na kolena sahá. Zvláštní jest u nich obyčej, že na cestách muži na koních sedí, ženy vedle nich, neb za nimi pěšky kráčejí. — Žena Slovanka měla by za to, že by muže ponížila, kdyby jej, a zvláště před jinými, pěšky jíti nechala. — Mravní a politické vychování Slovanův spočívá zcela na náboženství: evangelium jest jim školou vši moudrosti. Ze ctností jejich jest hostinnost nad jiné chvalitebná. Kdokoli u nich zavítá, buď si známý či cizinec, jest přívětivě přijat a nesmí odejíti, nepoživ dříve z jich chleba a vína, kteréž sami nevždy požívají, zláště k tomuto účelu je chovajíce. Hospodář sám podává víno ve džbáně, dříve sám se napiv na zdraví hosta, aby tento bez bázně a podezření je požíval, což jest prastarý obyčej, aby příchozí všelikého podezření o upřímném jich smýšlení byl sprostěn. Pokládali by to za urážku celého domu, kdyby host, a byť by byl stavu sebe vyššího, po hospodáři píti se zdráhal. Omluva, že vína nepije, neumenšila by zlého pocitu v srdci dobrých těchto lidí, kteří si to již za velikou čest kladou, když jim nějaký vážený muž dýmku tabáku nabídne. Takovouto maličkostí získá si na vždy jejich náklonnost.

Slované tito jsou též velmi dobročinní k chudým, jimž dobrovolně přístřeší a pokrm poskytují, nad to mimojdoucím i z obilí a vlny darující. Na mnoze jsou to přesporní žebráci, již na dveře jich tlukou; neboť mezi nimi není, jak jsme již podotkli, skoro žádného, poněvadž na mále přestávajíce, v nouzi vzájemně je-

dni druhým přispívají. Považují to za veliký hřích a skutečnou krádež, kterou by páchali na chudých, kdyby prací rukou svých v potu tváře své chléb mohli dobývati, se uchopili hole žebrácké.

Též věrnost v přátelství náleží ku ctnostem Slovanův v Istrii. Jsou opatrní, volíce si přátele, nezadávají srdce svého lehkovážně; pakli ale jednou přitele si zvolili, zůstávají mu věrni až do smrti. Slovan dopustiv se nevěrnosti na svém příteli, u všech bývá povrhelem a prstem si po něm ukazují. Běda tomu, kdož by se pod pláštěm přátelství aneb duševní spřízněnosti zneuctíti opovážil dům svého přitele.

Vůbec mají se Slované za podezřivé, potměšilé a lstivé. Takové výjevy však nacházejí se u nich jen co výmínka. Za zlé se jim nesmí ovšem bráti a není také jejich vinou, pokud se k cizincům, kteří řečí jejich nerozumějí a s nimi opovrhavou nevěřimavostí zacházejí aneb je dokonce i klamou, s jakousi ostýchavostí se chovají. Kdo k nim důvěrně se má a spravedlivě, kdo přívětivě s nimi nakládá, může se směle na poctivost a vděčnost jejich spolehnouti. Ustavičně opětují přísloví: „Člověk bez víry nezasluhuje důvěry.“

Slované v Istrii jsou vtipní, důmyslní a obdařeni nevšedními vlohami. Zvláště v počtech z hlavy jsou zběhlí a rozlušťují nejtěžší úlohy velmi snadně, nebyvše tomu nikdy učení. K vrchnosti, zvláště duchovní jsou velmi uctiví. Věrnost svou k císaři dokázali v osudných letech, zvláště když Sardinské loďstvo leželo před Triestem. Toliko jich pevnému, hrozivému postavení musel se to přičísti, že Italští obyvatelé pobřežní na prsto všickni neodpadli. Slované totiž znajíce jich věrolomnost, ohlásili jim, že je při prvním revolučním pokusu přepadnou a do posledního muže pobíjí. Odpor proti vůli císařově aneb jich vrchnosti jest u nich hříchem, kterého se ani myšlením nedopustí. Řídít se v ohledu tom přísně předpisem evangelia: „Dávejte císaři co císařovo, Bohu což Božího.“

Hle toť obrázek, jak jej nakreslil poctivý Němec. Není-li až milo, dívati se na dotčené milé naše pobratřence? Nejsou-li nastíněné ctnosti dotčených slovanských a katolických bratří našich patrným známením, že nehrubě jim třeba nebláhé oné *civilisace*, kterouž by jizlivá Augsburkyně nás všecky nahraditi chtěla zahlazení národnosti naší?

Chartumská missie ve střední Africe.

Minulého roku těžká pohroma dopadla na missii katolickou v Chartumě, hlavním to stanovisku missionářů našich ve střední Africe. Během jediného roku totiž v krátkém čase po sobě zemřeli právě dva nejvýtečnější missionáři: slovutný kněz *Ignac Knobelecher* *), střídník apoštolský a zástupce jeho v témž úřadě kněz *Josef Gostner*, z nichž první d. 13. Dubna v Neapoli, a druhý d. 16. téhož měsíce v Chartumě dokončil život apoštolský. Za takých žalostných událostí s úzkostlivou myslí sáhli jsme po výroční zprávě, kterouž jednota Mariánská ve Vídni o zdaru dotčené missie Chartumské podává. Vědělit jsme, že úmrtí dotčených dvou výtečných mužův klesly dvě přední podpory církve, vznikající pod palčivým sluncem již néhrubě daleko od rovníku; známo nám též, kterak za předešlých let již ráčila smrt ve sboru neunavených missionářův našich, a tudíž bezděky ozývalo se to v nás: „Co bude z missie té, založené tolikými obětmi a slibující hojného požehnání?“ — Zatím ve zprávě výroční dočetli jsme se k svému zármutku, že během pominulého roku tolikéž v Gondokoro z těžké práce Pán k sobě povolal výborného kněze *Antonína Ueberbachera*, kterýž se d. 22. Unora odebral na věčnost. — Nad to však touž téměř dobou zemřeli na osadě sv. Kříže, neunavený missionář kněz *Bartoloměj Mosgan*, Slovinec z Lavantské dicése (dne 26. Ledna) a něco později kněz *František Oliboni*, odchovanec ústavu kněze *Nikola Mazza-ova* ve Veroně (d. 26. Března). — Aby se ale míra zármutku dovršila, zachvátila smrt též vysoce nadějněho kněze rodilého z Bavor *Františka Vavřince Gerbla*, kterýž byl v Chartumě d. 10. Června 1857 duši svou odevzdal Spasiteli. —

Takovou měrou během jediného roku ztratila středo-africká missie 5 kněží, příkladných to dělníkův na vinici Páně; — ztráta to tím bolestnější, jelikož úmrtím tolika kněží missii dotčené nezůstalo nyní leč 8 missionářův. Jsout pak to kněží *Matouš Kirchner* a *Alexander dal Bocco* v Chartumě, kněží *Josef Lanž*, *Jan Beltrame*, *Daniel Cambini*, *Angelo Melotti* ve sv. Kříži, kněží *František Morlang* a *Anton Kaufmann* v Gondokoro.

Bolestně tyto ztráty nahrazeny jsou poněkud novými dvěma nadšenými horliteli pro království Boží, knězem *Aloisem Viehweiderem* z Trientské dicése a knězem *Blažejem Kriaticem* z Horice, kteříž se byli již na dalekou vinici Páně odebrali. Nad to však mnohovýznamným důvodem obzvláštní péče a milosrdenství Božího při dotčené missii ovšem jest to, že se nadšený kněz *Mazza*, zakladatel proslulého semeniska ve Veroně, s vřelou duší ujímá role, zasvěcené již 24 hroby mužův apoštolských. *) V ústavu jeho budou se vychovávatí mimo jiné netoliko missionáři pro střední Afriku, nýbrž i nadějní pacholici černosti, kteřížto po letech s pomocí Boží stanou se missionáři černých bratrů svých a snáze dovedou odolati úpalům slunečním vlasti své.

Již ale co se dotýče pomoci peněžité, které se dotčené missii dostává z císařství našeho, shledali jsme, že se do 30. Dubna 1858 z celé říše sešlo 32,687 zl. 48½ kr. a 34,395 zl. 47¼ kr. vydati musilo. Přední místo mezi dobrodinci a podporovateli missie Chartumské zaujímá císařský dvůr, kterýžto 730 zl. přispěl. Z rozličných dicéseí říše rakouské sešlo se všeho všudy 21,965 zl. 56½ kr. Mezi dicésesami vynikají pak obzvláště:

Vídenská, kdež sesbíráno	3300 zl. 6 kr.
Lublaňská	2209 „ 40¾ „
Brüxenská	2058 „ — „
Sekavská	1806 „ 34½ „
Olomúcká	1258 „ — „
Solnohradská	1123 „ 43½ „
Capodistriánská	1072 „ — „
Brněnská	960 „ 38 „

Nepochybujem, že příštího roku budou oběti, snesené ku podpore missie tak důležitě jako jest Chartumská, hojnější, ztráty méně bolestné, a patrný požehnání rozkvet nových vznikajících osad katolických ve střední Africe milou odměnou každému, kdož napomáhal a napomáhá ku zdaru svatého tohoto díla.

*) Jména missionářův, kteří ve střední Africe během sedmi let složili své kosti, jsou: *Angelo Vinco* z Benátek, *Martin Dovjak* z Krajinska, *Otto Trabant* ze Štýrska, *Matěj Milharčič* a *Jan Kociavčič* z Krajinska, *Ignac Kohl* z Rakous, *Josef Lap* z Lublaně, *Alois Haller*, *Frant. Rainer*, *Michal Wurmitsch* z Tyrol, *Fr. Xav. Gerbel* z Bavor, *Bartoloměj Morgan* z Korutan, *Anton Ueberbacher* z Tyrol, *Fr. Oliboni* z Italie, *Ignac Knobelecher* z Krajinska, *Josef Gostner* z Tyrol.

*) Životopis apoštolského tohoto muže, jakož i podobizna jeho nalézá se v Poutníku z Prahy 1859.

Slovo o vzdělanosti.

Od Fr. Musila, kooperatora v Hrubém Jeseníku.

Nic není lesklejšího a dražšího nad zlato a diamant. Avšak v jakém hrubém, neúhledném tvaru nalezá se tento i ono v lůnu země! Jaké práce stojí obé, zlato roztápění ohněm, diamant tření rukama, než nabudou svého skvitu a trpytu! Podobně má se to s duchem lidským. On nesa obraz a podobu samého Stvořitele, málo menším andělův jsa učiněn, slávou a ctí jsa korunován, a nad dílem rukou Božích ustanoven, krásou a cenou daleko převyšuje zlato a drahokamy. — Mimo tuto výtečnost má on sám dobývati si ceny — osvědčovati svou důstojnost, a sice *ctnostmi*, k jichžto konání přede všemi pozemskými tvory vyznamenal jej láskyplný Tvůrce všelikými schopnostmi, mezi nimiž vynikají *rozum* a *cit* neboli *srdce*. Schopnosti ty ale s počátku v něm takměř spí. I jest třeba časem je budit a rozvinovati, ač mají-li dle účele svého blahoplně působiti a člověka povznésti k spanilosti té, jakáž mu jest určena, t. j. člověk musí se duchovně *vzdělávati*, ač nemá-li se podobati roli, nevzdělávané, kteráž neplodí než trní, bodlačí, býlí. Co jest člověk na duchu nevzdělaný, nejlépe bychom poznali, kdybychom se podívali do rozsáhlých pralesův amerických, aneb do písčinych pustin afrických aneb na různé ostrovy australské. Nešťastníky, tam obývající, nazýváme *divochy*, a to právem, poněvadž svým životem rovnají se divé zvíři. Než nač nám zacházeti do cizích dílův světa? Mámeť vůkol sebe dost — nevzdělancův. Aneb nejsou-li tu lidé, co do mravů více se podobající zvířatům než lidem? Nejsou-liž na blízku bídací politování hodní? Nejsou-liž oni obecenstvu obtížnými břemeny a učiněnou trýzní? Nejsou-liž

povrhel lidstva? — Protož kdo si na sobě jen trochu zakládá, nechce jím býti *nevzdělanecem*, alebrž snaží se, aby považován byl za vzdělaného.

Není ale všechno zlato, co se třpytí; — rovněž není všechno vzdělaností, co se za vzdělanost pokládá. V čem mnedle záleží *pravá* vzdělanost? — Nezáležíť, jakož se obyčejně za to má, pouze v zevnitřní uhlazenosti mravův; — nebo „všecka sláva dcery královské jest *vnitř*“ (Žalm XLIV, 14.), — aniž u vybroušeném rozumu a mnohé učenosti, jelikož dle slov sv. Pavla: „Vědomost nadýmá, láska pak vzdělává (1 Kor. VIII, 1). Pravá vzdělanost tedy dle tohoto výroku apoštolského záleží v lásce, a sice v takové, která pořádá veškeré smýšlení i jednání, aby se srovnávalo s zákonem Božím, a k témuž cíli pěstuje a vede všechny duševné síly. Že třeba k tomuto záměru vzdělávati rozum, učí zjevně božský náš Mistr, an dí: „Svíce těla tvého jest oko tvé. Bude-li oko tvé sprostné (čisté, dobré), všechno tělo tvé bude světlé; pakli bude našlechtné, také i tělo tvé tmavé bude. Viz tedy, aby světlo, kteréž jest v tobě, nebylo tmou“ (Luk. XI, 34, 35). Avšak jen tehdaž bude rozum, jež sv. Augustin nazývá „duchovním okem,“ osvícen, bude-li v srdci planouti oheň: aneb jen tehdaž bude rozum náležitě vzdělán, bude-li zároveň vzděláno i srdce. Z té příčiny praví Bůh: „Synu můj, dej mi srdce své“ (Přisl. XXIII, 26).

Že k naznačené pravé vzdělanosti ducha vede *jediné náboženství katolické*, a že tudíž na jeho základě musí se stavěti všeliká vzdělanost, nemá-li býti lichou; že Církev jest nejlepší vzdělavatelkou: netřeba dokazovati. — Kdo by o tom pochyboval, nechť nahlédne do letopisův a mravy národů druhdy pohanických porovnává s jejich životem, když se napotom stali

křesťany; nechť hledí na počátek i život Církve a sekt od ní održených; nechť si zajde do svrchu jmenovaných dílův světa a pozoruje, jaké změny tam vyvodí práce katolických misijnářů. Zajisté znamená, kterak se netoliko zušlechťují mravy, nýbrž i půda druhdy pustá proměňuje se v úrodnou roli, bezděky nám přisvědčí, že tu stále splňuje se prorocké slovo Davidovo: „Vypustiž, Pane, Ducha svého, a znova stvoření budou a obnovíš tváři země“ (Žalm III, 30.) — Ano, Církev katolická zaujímá celého člověka; ona vzdělává veškeré jeho síly — vymáhá mu posilu s hůry, „aby dokonalý byl člověk Boží ke všelikému skutku dobrému způsobilý“ (2 Tim. III, 17.)

A nyní již se rozhlédneme po světě, zkoumajíce, zdaliž se skutečně dbá všude o takovouto vzdělanost. Nejprve podívejme se tam, kde se nejvíce o vzdělanosti mluví — do příbytkův a kruhův lidí učených, lidí možných a vznešených. Shledáme tu sice mnoho světských vědomostí a všelikou uhlazenost mravův, avšak známosti náboženství Kristova, poznání křesťanských ctností, mnohdy velmi málo aneb nic. Ba seznáme, že tyto věci nezřídka brávají se v lehkost co podlé, nepřislušné člověku vzdělanému. Že třeba hned v útlém mládí vzdělávati ducha, uznává se ovšem. V čem ale záleží obyčejně vzdělávání mládeže? Sotva počíná dítě mluvit a libovolně se pohybovati, záhy se vede k tomu, aby umělo poklony sekati, způsobně pozdravovati a odpovídati: aby však dovedlo padati na kolena a s rukama sepiatýma na modlitbách rozmlouvat s Bohem, na to se nepomýšlí. Dává se mu navedení, kterak sluší při stole seděti, stolní náčiní držeti, pokrmý bráti a požívati: při tom ale trpí se mu, aby si stále v krmích vybíralo, aniž se mu vštěpuje vděč-

nost k Tomu, z jehož ruky každý dar dobrý pochází, neb útrpnost s těmi, kdož trpí nedostatek a hlad. Musí ráno, vstavši říci domácím: „Dobré jitro!“ a večer před ulehnutím: „Dobrou noc!“ — o ranní a večerní modlitbě ale nebývá hrubě zmínky. Odívá se všemožným šperkem dle módy: o ozdobě duše ale neuslyší nikdy. Musí se učiti franštině neb jiným cizím jazykům: aby pak se důkladně seznámilo se slovem Boha živého, o to málo dbáno. Učí se při klavíru neb kytarě zpívati arie: nábožné zpěvy ale zůstávají mu neznámé. Seznamuje se s věhlasnými osobami, třeba i z pohanského bájesloví, byť o Pánu Ježíši, o svatých a hlasatelích zjevení Božího nevědělo ničeho.

V tom a podobném záleží na mnoze vzdělanost lidí, kdož se počítají do vznešenější třídy. Vzdělanost taková jest nad míru *jednostranná, povrchní*, a má cenu sice před světem, nikoliv ale před Bohem; jí činí se lidé „podobnými hrobům zevnitř zbilným a na pohled krásným, ale uvnitř plným kostí umrlých a vším nečistoty.“ (Mat. XXIII, 27.) Nad takového vzdělance dražší jest sprosták v osamotnělé chatrči, byť se neznal v způsobném chování a prázden byl všech světských vědomostí, dbá-li jen o to, aby se libil Bohu. Čtemeť v knize Přísloví: „Lepší jest chudý, kterýž chodí v sprostnosti své, nežli bohatý na cestách nepravých.“ S tím srovnává se také národní přísloví, kteréž dí: „Lepší ctnost ve blátě, nežli hřích ve zlatě.“ Bl. Tomáš Kempenský praví: „Lepší jest rolník, kterýž v sprostnosti své slouží Bohu, než mudřec, kterýž zkoumá běh hvězd, a sám sebe zanedbává.“ Ba právě jaké hodnoty, byť jinak všemožnou tak nazvanou vzdělaností se stkvěl a honosil, do sebe může míti člověk, který pohrdá tím, čím by dokázal svou nej-

vyšší důstojnost, že jest totiž člověkem a křesťanem — nábožností a ctností? Lzeť i ptáky naučiti všelikým posunkům, ale přivést je k tomu, by poznávaly a ctily Boha, bylo by vše úsilí marné. Naučí se i hovado jistým pracem, avšak přemáhati sebe nebude nikdy. Památne jest, co slavný jenerál Laudon, blíže se k smrti, řekl synu svému, napominaje ho, aby se vždy věrně držel katolického náboženství: „Kdo *náboženstvím* pohrdá, není hoden, aby se nazýval člověkem.“

Znameníť tento výrok nezapomenutelného oslavence vede nás již k jiným, utěšenějším úsudkům. Zajiště nelze nám i tu mezi koukolem přehlédnouti vzácné a drahé pšenice. Mohli bychom ze jména uvéstí nejednoho učence a urozence, již se prokazují co nevšední ctitelé a pěstitelé nábožnosti a ctnosti. Mohli bychom poukázati na nejednu šlechtickou rodinu, kteráž slyne příkladnou nábožností, a v níž se dbá o vzdělanost všestrannou — pravou, při čemž nikoliv se nevylučuje zevnitřní úpravnost mravův, neboli spůsobnost, zdvořilost a mravopočetnost, kterážto jednoho každého šlechtí, zdobí a všem poručena činí; ovšem ale hledí se k tomu, aby nebyla na ujmu křesťanským ctnostem, aby pocházela ze srdce, vzdělaného po zákoně Božím. — Rovněž nezabráňuje pravá vzdělanost nikomu, ducha svého obohatiti všemožnými vědomostmi, jimiž blázni pohrdají, jakož naopak „zlato a množství kamení drahého a nádoby drahé jsou rtové umění;“ klade ale na nejvyšší umění nejpotřebnější, umění to v příčině spasení, o jehož ceně takto se proslavil sv. Pavel: „Všecky věci pokládám býti škodou pro vyvýšenou známost Ježíše Krista, Pána mého“ (Fil. III, 8.). Snad ale svrchu uvedenými slovy: „Vědomost nadýmá“ zavrhuje apoštol vědomosti světské?

Nikoli! On žádá jen, aby provázeny byly láskou, jakž slova ta vykládá sv. Augustin: „Vědomost nadýmá“ (1 Kor VIII. 1.). Již tedy snad umění nenáviděti máme? Odstup! A což jest: Vědomost nadýmá? Sama bez lásky. Za tou příčinou připojil: „Láska ale vzdělává.“ Lásku tedy přidej k učnosti, a bude umění prospěšným. — Naopak jest lásce třeba vědomosti co podpory, jakž ta samá apoštolská slova vykládá jiný církevní učenec: „Vědomost bez lásky nadýmá; láska bez vědomosti bloudí; vědomost pak s láskou vzdělává.“ Jak mnoho jest nevěry a pověry jen za příčinou nevědomosti! Sv. Isidor v tom ohledu praví: „Nic není škodlivějšího nad nesmyslnost, nic potupnějšího nad hloupost. Neznámost, neumění, hloupost jestiť matka bludův. Neznámost jest chůva hříchův. Hřích za příčinou neznámosti a neumění více se sílí. Nebo ten, kterýž nic neumí a nezná, snadno zklámán bývá.“

Z té příčiny nezasluhují chvály onino sprostáci, co jsouce cele pohřížení v starosti o život vezdejší, pohrdají všelikou příležitostí, něčemu prospěšnému se naučiti, děti doma k něčemu nevedou, a do školy neposílají, leč když jich k žádné práci nepotřebují aneb když násilně k tomu bývají donuceni; sp. ostáci, jenž na jakékoliv malichernosti neb i hříšné kratochvíle spíše vyhodí peníze, než na školní neb jinou vzdělavatelnou knihu, na nové vyučovací způsoby žejrají a takovéto své počínání odůvodňují slovy: „My jsme bez toho vyrostli a jsme živi; proč by nemohly bez toho živý býti též naše děti?“ Pošetilci ti ubozí v sprostotě své nepoznávají a neuvažují, že by z nich mohli býti řádnější a šťastnější lidé, kdyby byli na duchu vzdělanější. —

Vzdělanosti povšechné třeba za dnův našich i sprostému člověku,

ač chce-li se v světě obejít, má-li pevně státi u víře a ctností a nedati se co třtina zmítati větrem všelikých svůdných věcí a příkladův.

Vzdělanost — toť heslo věku našeho. A v pravdě, čeho více jest přáti, než aby na všech stranách zmáhala se vzdělanost, ovšem ta pravá, kteráž by tvořila „lid vzácný, následovný dobrých skutků“ (Tit. II, 14.) a tou měrou vzdělávající se v příbytek Boží v Duchu svatém“ (Efes. II, 22.). V té části slušno, aby nad jiné vynikali ti, kdož jsou povýšeni rodem neb stavem. Jim zvláště platí slovo: „Tak svět světlo vaše před lidmi, aby viděli skutky vaše dobré, a oslavovali Otce vašeho, jenž jest v nebesích“ (Mat. V, 16.). Netřeba dokládati, že jen tím opravdově se proslaví, a že jmena jejich i u pozdních pokolení budou v pozhnané památce. „Ctnost pravá urozenost“ praví staré přísloví. Za jejich příkladem necht se vzdělává sprosták, necht se učí způsobům v jednání a obcování, necht nabývá příslušných vědomostí, ne proto, aby se chtěl vyrovnati pánům, aneb učeností se vypínal, nýbrž aby byl způsobilý pro život. Necht ale jedenkaždý předkem dbá o vnitřní úpravu, zušlechtění srdce, řídě se pravidlem apoštolským: „Nepřipodobňujte se tomuto světu, ale opravte se v novotě smyslu svého, abyste zkusili, která jest vůle Boží dobrá a dokonalá“ (Řim. XII, 2.). Jedině taková vzdělanost opravdově šlechtí a působí stálý blahobyt. Toť jasně poznával apoštol národův, jenž psal své nejmilější věřící osadě: „Za to se modlím, aby láska vaše víc a více se rozhojňovala v umělosti a ve všelikém smyslu, abyste zkusili lepších věcí, byste upřímí a bez úrazu byli ke dni Kristovu, naplnění jsouce ovocem spravedlnosti skrze Ježíše Krista k slávě a chvále Boží“ (Filip. 1. 9—11.).

Láska k bohatství zkáza duše.

Sv. Otce Basilia druhá řeč proti bohatým lakomým *)

Přel. J. N. Desolda, kněz řádu premon. v Teplé, prof. na c. k. gymn. v Elzni.

1. Mluvili jsme nedávno o mládenci tomto (Mat. XIX, 16.), a každý se be méně pozorlivý posluchač upamatuje se, co tehdáž o něm mluveno bylo. Nejprvé totiž řeklo se, že není tentýž s zánovníkem, o němž sv. Lukáš vypravuje (Luk. X, 25.). Neboť onen pokoušel Pána, pokrytecké mu dáváje otázky; tento pak táže se upřímně, neukazuje se ale poslušným slov, kterýchž se mu za odpověď dostalo. Neboť nebyl by odešel se srdcem nad odpovědi Páně zarmouceným, kdyby byl jen lehkovážně Jemu otázky své předkládal. I jeví se nám v celé jeho povaze jakási směs, jelikož nám jej Písmo jednak chvály hodna jednak opět bídně a podle smýšlejícího líčí.

Poznati pravého učitele a opustiti pýchu farizejskou, i chlubnou hrdoť zánovníkův, i veškeré hejno nepravých učitelův židovských, a předložiti jedinému pravému a dobrému učiteli takovou otázku: toť bylo to, co jsme na něm chválili. Ba i to, že za hodno uznal, otázati se, jak by života věčného dosáhl, v skutku uznání zasluhuje. Ostatní ale jeho chování úplně nám jeví, že mysl jeho nehledí k tomu, co v pravdě dobrého jest, nýbrž jen to na zřeteli má, co vůbec sprostému lidu se líbí. Neboť uslyšev od pravého učitele pravidla spasitelná, neuzavírá jich v srdci svém, ani skutkem nekoná učení Jeho; nýbrž odchází smuten, jsa zaslíben žádostí po bohatství. A to zřejmě na jevo dává mysl nestatnou, neshodující se s mravy jeho. — Učitele hnedlem Jej jmenuješ, a co učenníku přísluší, nečiníš? Dobrým Jej nazýváš, a co ti dává, nepřijímáš? Toť zjevná pravda, že kdo dobrý jest, i dobré věci rád podává. I tážeš se po životě věčném, okazuješ se ale že upoután jsi rozkošemi vezdejšího. Což pak ti uložil tak těžkého, nesnadného aneb příliš pracného božský onen učitel? „Prodej co máš, a dej chudým“ (Mat. XIX, 21.). Kdyby ti byl uložil práce polní aneb nebezpečné obchody, aneb jiné nějaké hmotné namáhání, jehož lidé zistní podnikávající bys byl měl příčinu, mrzeť se a rmouti

*) První viz „Blahověst“ roč. 2. str. 86. sv. II.

títi nad přikázáním Jeho. Když ti však slibuje, jak snadným způsobem bez unavení, bez potu dědictví života věčného dojít můžeš, tuť místo, co by se příčinou snadné spásy své radovati měl, odcházíš s bolestným a žalostným srdcem a sám sebe o veškeren zisk přivádíš za to, cos jinak dobrého kdy vykonal. Neboť ačkoliv jsi, jak díš, ani nikoho nezabil, ani nezczoložil, ani neukradl ničehož, ani krivého svědectví proti nikomu nepromluvil, přede veškeré snažení své o bedlivé zachovávaní zákonů Božích neprosspěšné si činíš, nepřičiníš-li se také ostatních plniti, bys jen království Božího vejíti mohl. Kdybys měl údy některé buď od narození, buď následkem nemoci zmrzačilé, a lékař ti oznámil, že ti je napraví, či nezradoval bys se ze zprávy takové? Ale když veliký lékař duši dokonalým tě učiniti chce, a ty právě v hlavních věcech neduživ jsi, hle tu milosti jeho nepřijímáš, nýbrž se rmoutíš a mrzíš. Jsi daleko ještě vzdálen onoho přikázání: „*Milovati budeš bližního svého jako sebe samého*“, o kterémž si živě dosvědčuješ, žeš je plnil. Vždyť samo přikázání Páně dokazuje, že jsi docela prázden vši opravdové lásky. Nebo kdyby skutečně bylo pravda, cos dokazoval, že jsi totiž od mladosti zákon lásky plnil, a že jsi každému tolik dal, co sám sobě: odkud bys měl tu svou všeho bohatství hojnost? Neboť dobročinnost k chudým šířá všeliké bohatství, když totiž každý chudý jen dost málo, a co nevyhnutelně potřebuje, obdrží, a všickni bohatí z obihu svého udělující, nouzi jejich ulehčiti se snaží. Kdo tedy miluje bližního svého jako sebe samého, nebude držeti více než bližní jeho. Již ale známo, že máš bohatství hojnost. A čím to, ne-li tím, že více pohodlnosti své hledíš, než odlehčení jiným? Čím více tedy bohatneš, tím více v lásce chudneš; a kdybys byl v pravdě bližního svého miloval, dávno byl bys hleděl se ho sprostiti. Teď ale se tebe bohatství tuzeji drží, než údové těla vlastního, tak že se ujmy bohatství více obáváš, než ujmůtí úduv nepotřebnějších. Neboť kdybys byl oděl nahého, kdybys byl udělil lačnému chleba, kdyby dvěře tvé se byly otevřely všelikému příchozímu (Job XXXI, 32.), kdybys byl býval otcem sirotkův, kdybys byl se smiloval nad každým nuzným: — pro jaké mnedle bys se nyní rmoutil bohatství? Jak mnedle mohl by se nyní mrzeti, maje hojnosti své se odříci, kdybys byl již dříve pamatoval ji rozdati

chudým? Aj, kdo na trhu peníze vydal a potřebného zboží si nakoupil, nermoutivá se z toho ale více se raduje, že se mu dobře podařilo, an laciněji drahých věcí dostal; a ty maje dáti zlato a stříbro a některé jiné zboží, co vše jen jako kamení a hlína jest, a vzítí za to život věčný — rmoutíš se?

2. Nuže, nač ti bohatství? Snad na drahé kmenty, jimiž se odíváš? Myslím, že by ti sukně dvou loket postačila, a že by jeden pláštík veškeren potřebný oblek doplnil. Užíváš snad bohatství ke stkvostným hodům? Vždyť ale jednoho chleba k nasycení žaludku dosti. — Proč tedy se rmoutíš? Oč pak jsi oloupen? O slávu-li, které se bohatstvím nabývá? Jistě že, nebudeš-li pozemské slávy hledati, nalezeš onu pravou a stkvělou, která tě uvede do království nebeského. — Řekneš ale, že jest již cosi rozmilého, bohatství mítí, byť by ho k ničemu nepoužil? Opět ale známo vůbec, že bažiti po věcech neužitečných, pošetilé jest. — Povím ale ještě něco, co se ti sice podivným zdáti bude, co ale nicméně pouhá pravda jest, že se totiž bohatství, rozdává-li se takovým způsobem, jak Pán velí, zachová: drží-li se ale, že se jiným dostává. Budeš-li je tedy držeti, přijdeš o ně; rozdáš-li je ale, zachováš si ho. „*Rozděloval, dal chudým; spravedlnost jeho zůstává na věky*“ (Žalm CXI. 9.). Však mnozí nebažívají po bohatství ani k vůli šatu, ani k vůli jídlu, nýbrž dávají se opanovati jakousi chytře sosnovanou lstí ďáblovou, který jim tisícerych výloh a potřeb podestírá, tak že po věcech zbytečných a neužitečných dychtější a že k zapravení smyšlených výloh svých nic jim nepostačuje. A ti dělívají sobě bohatství podle nynějších i budoucích potřeb svých: díl sobě, díl dítkám svým ukládajíce. Pak to vše zase rozvrhují na kapitály k rozmanitému vydání. I poslyš, jaké jsou jejich úmysly. Tato summa, říkou, budiž na vydání, tato k schování; co však na vydání určeno jest, musí převyšovati potřebné výlohy; toto budiž obráceno na domácí pohodlí: ono však k zevnitřní nádheře a okazalosti služ; toto budiž na cesty vynaloženo, ono opět domácímu životu stkvělosti a slávy dodávej! Až mne i úžas pojímá nad důmyslnými zbytečnostmi těmito. Tu jest tisícero povozův nejen železem, nýbrž i stříbrem kovaných, ono pro náklad a ono pro lidi; tu neschíslných koní, sepsaných dle šlechtných rodů jejich, na způsob ro-

dokmenův lidských, jedni určení voziti rozmarilce po městě, jedni ustanoveni na honby, jedni na cestování; úzdy pak jejich, pasy, náprsníky, — vše samé stříbro — samé zlato. Tuť i pokrývek červcových, zdobících koně ty jakoby ženichy; tu stáda mezkův po barvě rozdělených, a vůdcové jejich stíhají se jeden s druhým, ti předcházejíce, ti následujícíce. Ostatní domáci čeledi počet nesčíslný, aby jen dostal vši nádheře pánův: správcové, vydáváci, polní dělníci, řemeslníci zběhlí ve všech pracích, vynalezených nejen k potřebám života, nýbrž i k pohodlnostem a rozkoši; kuchaři, pekaři, číšníci, lovci, řezbáři, malíři a umělci k ustrojení všeliké kratochvíle. Tu stáda velbloudů jak nákladných, tak na pastvách; stáda koní a všelikého hovězího, ovčího, vepřového dobytka s pastýři svými; tu pozemků nejen k pastvě postačitelých, nýbrž i jinak ke všem pohodlnostem, úrodu svou propůjčujících; lázně v městě, lázně na statku; domy plochami rozmanitého mramoru, tu frigického, tu lakonického, tu thessalského se lesknoucí; tu v zimě tepla, tu v letě chladku poskytující; podlaha pestrým kamením vykládaná, strop zlatem se třpytící, a kde se stěna mramorem neleskne, tu se stkví malováním květin rozmanitých.

3. Zbyde-li pak i po takových tisícícerých výlohách bohatství použitého ještě něco, to se pod zemí zakopá a ve tmách sřeží; neboť prý budoucnost nejistá jest; hleděti prý tedy třeba, aby nás nějaké nenadálé potřeby nepostihly. Ba arci nejisto, zda-li se dočkáš času, aby zahrabaných pokladů mohl použití; to ale jisto, že trest, na neuzilost lidskou ustanovený, nižádného nemine. Neboť když jsi na tisícíceré vymyšlené potřeby bohatství svého vynaložití nemohl, v zemi je ukryváš. O té hrozně bezsmyslnosti! Když zlato v zemi ukryto bylo, zemi překopávají a přehrabávají; když pak na světlo přišlo, opět je v zemi ukryvati! I trvám, že pohrobujete-li zlato, pohrobujete s ním i srdce. „*Neboť kde jest poklad tvůj,*“ dí Pán, „*tu jest i srdce tvé*“ (Mat. VI, 21). Proto i zákony Jeho zarmucují bohatce, neboť nesnesitelný jest jim život, nemohou-li si jej marnými výlohami ukrátiti. Zdát se mi povaha onoho mládence a jemu podobných lidiček býti podobna cestovníku, který žádostiv jsa viděti město nějaké, snažně k němu cestu koná; dostav se ale až k hradbám jeho, po sproštěných nějakých hospodách se potlouká, ostýchaje se několik krokův dále jíti a tak

se sám o pohled na všecky onoho města krásy a znamenitosti připravuje. Tomu jsou podobní ti, kdožkoliv jinak k plnění každého příkazu hotovi jsou, bohatství se odřeknouti zpěčují. Známt já mnohé, jenž se postí, modlí, vzdychají a veškeré pobožnosti, jen když s žádnými výlohami spojené nejsou, vykonávají, ale ani halíře chudým nedají. Jaký mmedle mají lidé takoví užitek ze vsí své ctnosti? Jistě že nepojme jich království nebeské, poněvadž „*snáze jest,*“ jak Písmo dí, „*velbloudu projít skrze ucho jehelní, nežli bohatému vjít do království nebeského*“ (Luk. XVIII, 25). Slovo to zřejmé a jisté; neklamný Ten, kdož je pověděl, a přec tak málo těch, kteří Ho poslouchají. — „*Jak prý budem živi,*“ když všeho zanecháme? Jaká to bude veškerého světa tvárnost, když všickni své jmění prodají a svého majetku se spustí? Mne se नेता po smyslu přikázání Páně. Umít ten, který zákon vydal, i to, co se nemožno zdá, s ním srovnati. Zkoumá jako na váze srdce tvé, kloní-li se k životu pravému, či k rozkošem vezdejšímu. Sluší moudrému a povážlivému vědět, že střídme, nikoliv ale rozkošnické užívání bohatství se povoluje, a kdož se ho vzdávaj, mají se radovati, jakoby sprostěni byli toho, co jim nepatřilo, nikoliv ale se mrzeti, jakoby o své přícházeli. Co se tedy rmoutíš? proč tě srdce bolí, slyšíš-li „*Prodej, co máš*“? Kdyby bohatství tvé tamto na věčnost s tebou šlo, ani tehda by za to nestálo, by po něm toužil; jelikož ho ale nevyhnutelně tuto zanechat musíme, nuže, jaký pak užitek z něho stěžíme, nevzdavše se ho? Koupíš-li za peníze koně, nermoutíváš se; máš-li ale z věcí pomijitelné království nebeské dostati, tu pláčeš a odbýváš prosícího a odpíráš mu daru, tisícícerých si vydání vymýšleje.

4. Což odpovíš někdy soudci věčnému, ježto si stěny potíráš, nahého ale ne odíváš? — své koně zdobíš, svým alchatrně oděným bratrem povrhuješ? — své obilí splensnivěti necháváš, a lačné nenasyčuješ? Máš-li ale k tomu i manželku nádhernou, tehdy jest nepravost tvá dvojnásobná; neboť ona tě i k hodování podněcuje i k rozkošem povzbuzuje i k všelikým nepořádným žádostem osten dodávajíc mysli jen na drahé kamení, na perly, smaragdy; a zlato všelijak kuje anebo jtká, a tak všelikými marnostmi nepravostvou zvětšuje. Ó všechno to pak nepečuj, jen mimochodem, nýbrž ve dne v noci na to jediné myslí. V těchto marnostech je

jích podporuje ji tisícero pochlebníků, přivádějice jí barvířů, zlatníků, mastičkářů, tkalců, klenotníků. I nedá muži ani oddechnouti svými neustálými rozkazy a zákazkami. Nádhernostem ženským žádne bohatství nepostačí, byt si jako řeka plnými břehy teklo. Neboť ženy žádají si cizozemských mastí, co obyčejného krámského oleje; mimo to chtějí míti mořských květin, náchových a mlžových tkanin, jako by jen obyčejných prostě vlněných. Zlato, spletené u řetěz, drahým kamením vykládaný, musí jim tu k ozdobě čela, tu opět hrdla sloužiti; má jim tu pasy krásiliti, tu zas rámě a nohy poutati; neboť nádhernice ty ovšem rády nosí pouta, jen když jsou zlatá. Kdy mnedle se tu muži, sloužícímu takto marnostem ženským, dostane času, aby měl péči o duši svou? Jako vichřice a bouře nahnílé lodě zničují: tak též i slabé duše manželův nepořádnými žádostmi ženskými se ponořují. Když tedy muž i žena jako o závod po všelikých marnostech dychtíce bohatství své rozhazují, nelze ani pomysleti na to, že by je k jiným svým bližních potřebám obrátili. — Kdybys tedy uposlechl slov: „*Prodej, co máš, a dej chudým!*“ měl bys zálohu k blaženosti věčné; tak ale odchází celý zarmoucený. Kdyby se ti ale řeklo: Dej bohatství své ženštinám rozmarilým; dej je leštičům drahých kamenů, stavitelům, klenotníkům, malířům: tu se těšíš, jako bys byl, kdo ví, jak drahého jmění získal. Což nevidíš nádherné stavby, any dlouhým časem sešedše, svými zříceninami, nic jinak než jako skalinami po veškerém městě ční? Jaké množství bylo tehdáž, když se stavěly, po celém městě chudých, zanedbaných od boháčův pro náklad na stavby ty obrácený. Kdež pak jest nyní veškerá domův těchto krása? Kde ten, jenž se vyvedením takové stavby honosíval? Zdaž se tu nesesulo a nezhylo jako domky pro hříčku od dítek v písku vystavenou, co onen zatím v pekle leží, nad hříšnou svou po marnostech snahou hoře veda*)? Měj ducha velkého;

stavení jak malá, tak velká, touž službu dávají. Když do domu muže nevkusného a zbohatlého přijdu, a spatřím jej celý okrasami se trpytící, znamenám hned, že člověk ten nic si nezískal nad tyto viditelné věci, nýbrž že jen bezdušnou hmotu krásli, ducha svého pak bez ozdoby ponechává. Jakou mnedle, pověz mi, službu ti prokazují zlaté lože, zlaté stoly, slonové pohovky, slonové židle, tak že pro ně bohatství tvé se nedostává chudým, ačkoliv jich na tisíce oblehají dveře tvé, přežalostnými hlasy volajíce? Ty však odpíráš jim daru, že ti nemožno dostačiti prosbám jejich. Jazykem sice přísaháš, že nemůžeš: ruka tvá tě ale ze lži viní; mlčky přísahu tvou za křivou udává prsten tvůj, trpytící se bleskem drahého kamene. Jak mnohých lidí může jediný tento tvůj prsten zbavit dluhů! jak mnoho domův klesajících napravit! Jediná tvá šatní skříň může celý, zimou křehnoucí národ ošatiti: a ty přece chudého bez daru zpět posíláš, neboje se spravedlivé někdy odměny soudcovy. Nesmíloval-lis se — nedojdeš smilování; neotevřel-lis domu svého — vyloučen budeš z království nebeského; neudělil-lis chleba lačnému, nedojdeš života věčného.

5. Ty však sebe samého nazýváš chudým. I přisvědčím ti, neboť chudý jest, kdo mnoho potřebuje. Že ale mnoho potřebujeme: to působí nenasycená naše žádost. K desíti hrivnám rád bys si druhých deset přidal. Když jich ale deset shleďáš, opět tolik jich chceš, a tak tvé ustavičné statku tvého rozmnožování nedosáhne mezí žádných, nýbrž rozněcuje žádost tvou. Neboť jako opilec stálý důstatek vína chuti k pití dodává: tak i ti, kteří bohatnou, každým novým ziskem většího si ještě žádají, neustálým shromáždováním neduh lakotnosti živíce, tak že starost jejich právě opak toho dosahuje, po čemž touží. Neboť jich netěší, co mají, nýbrž to, čehož nemají, a co se domýšlejí, že jim schází, to je rmoutí. A tak se stává, že, ježto jen o víc a víc pečují, duše jejich neustálými starostmi se svírá. Neboť co by se radovati a Bohu díky vzdávati měli, že jsou nad mnohé bohatšími: tu se rmoutí a trápí, že jeden nebo druhý jest bohatší než oni. Sotva ale že jednoho bohatstvím dostihli, tu již opět bohatšímu se vyrovnati hledí, a když i toho předčí, zasazují se opět o jiného. Jako ti, kdož na žebrík vystupují, vždy na vyšší stupeň kráčeje, neustávají, až vrchu dostoupnou,

*) Řeč jest tuto o hlavním a sídelním městě Kapadocie *Mazaka* řečeném, a na upatí hory *Argeiské* ležícím, které později *Eusebeja* a pak od císaře *Tiberia Cesarea* nazváno bylo. Město to leželo v krajině bažinaté a nezdravé, pro hojnost ale pastvin vůkol ležících své velikostí a znamenitostí dosáhlo, ba i opevněno bylo. Utrpěvší mnoho zemětřesením, konečně zcela zaniklo. Zříceniny jeho nalezájí se nyní u *Kaisarje*.

tak i tito neustávají od svého po vznešenosti dychtění, až pak s nejvyššího vrcholu s hrozným pádem se sřítí. Ptáku Seleucidskému*) tvůrce všehomíra nenasytnosti dal k užítku lidí; ty však ke škodě bližních nenasycenou duši svou činíš. Co oko vidí, toho srdce lakomcovo žádá. — „Nenasytí se oko viděním“ ani lakomec bohatstvím. Ani peklo neřiká „dosti!“ ani lakomec neřekne „dosti!“ (Prís. XXVII, 20. XXX, 16.) Kdy pak použiješ toho, co máš? Kdy pak užívatí budeš, neustále se hmoždě po zisku? „Běda, kteříž připojují dům k domu a pole s polem spojují“ (Isaiáš V, 8.), aby bližnímu odňali, což jeho jest! — A ty co činíš? Nesnováš tisícerych příčin, aby jmění bližního uchvátiti mohl? — Zaclání mi dům bližního, díš, nebo lomoz mi působí, nebo tuláky přijímá, anebo cokoli jiného předstíraje, honíš, tlačíš, taháš, dereš a neustáváš, až jej k stěhování se donutíš. Co zavraždilo Nabota Jezraelitského? Nepůsobila-li to Achabova dychtivost po jeho vinici? (3 Král. XXI). Zlý soused lakomec, v městě — v poli. Zná moře meze své, noc nepřestupuje cíle svého, lakomec ale neštíti se času, nezná mezí, nepoddá se posloupnosti dědičné, nýbrž, podobaje se mocnému požáru, všechno pojímá, všechno šířá. A jako řeky, nejprvé z malých zřidel se prýstíce, pak poznenáhlu přitékajícími prameny nedolatelné moci dosahše, silným návalem unášejí vše, co jim v cestě; tak i ti, kteří k vrcholu moci se dostali, z potlačených tím více smělosti k větším ještě bezprávím nabývají, a pak nejen ty, kterým prvé křivdu učinili, nýbrž i všechny ostatní v porobu se podmaňují, tak že s mocí i nepravost jejich se rozmáhá a roste. Neboť porobenci jejich, z přinucení jim pomahající, ta bezpráví, jež sami byli prvé utrpěli, potom spolu s nimi na jiných provádějí. A kde soused, kde soudruh, kde společník, kterýby nebyl uchvácen? Mocnému návalu bohatství nic neodolá; vše se podrobuje krutosti, vše se chvěje před násilím jeho, ant každý z ukrivděných spíše k tomu hledí, aby ničehož více netrpěl, než by proti křivdě dřevnější práva hledal. Bohatec pohání tažný dobytek, oře, seje, těží, co mu nepatří. Odmlouváš-li, utr-

žíš si ran; stýskáš-li si, jsi z urážky žalován a před soud pohnán, žalařován a než se nadáš, i křiví svědkové jsou pohotoví, na smrt tě viniti. Rád budeš, vyvázneš-li přidada mu ještě něco ze svého majetku.

6. Prál bych, bys trochu si oddechl od skutkův nespravedlivých a svým myšlénkám času dopřál i povážil, k jakému cíli veškerá ta po statečích snaha vede. Hle, ty máš rolí jiter tolik a tolik, štěpnice a zahrady opět tolik, máš hory, nivy, lesy, řeky, louky. Co pak ti konečně po tom všem zbude? Nedostačí-li pak ti konečně z všeho všudy jen asi tří loket země? Nebude ti dosti na několik kamení k schránce bíd-ného těla. Na koho se hmoždíš? Pro koho bezpráví činíš? Proč shromáďuješ rukama svýma věci bezužitečných? A kým jen bezužitečných, a nikoli podpal k ohni věčnému! Což nevystřízlivíš již po takové své opojenosti? Neuzdraví-li se mysl tvá? Nepřijdeš-li k sobě? Nepředstavíš si Kristův poslední soud? Čím se vymluvíš, až obklopen budeš ukrivděným tebou někdy lidem a žalujícími na tebe u soudce spravedlivého? Což učiníš? jakých ochranců si najmeš? jakých svědků pro sebe postavíš? jak přemluvíš soudce, jichž oklamati nelze. Tamť neplatí slova přemlouvající, jimiž by se soudce spravedlivý obelhati dal; tam tebe nedoprovodí ani vezdejší pochlebníci, ani peníze, ani vážné důstojnosti; tam se octneš bez přátel, bez pomocníků, bez zástupců, bez přimluvěčích — smuten, zahanben, opuštěn, zamlčen. Nebo kamkoliv oči obrátíš, uříš obrazy svých nepravostí; tu slzy sirotkův, tam stesky vdov, tam opět potlačené tebou chudé; čeledí, od tebe strýzněnou, sousedy od tebe k hněvu popuzené; — všechno proti tobě povstane, hrozné kolo zlých činů tvých tě obklopí. Neboť jako stín provází tělo, tak i duši provázejí hříškové, obraz zlých činů jejich zjevně představující. Tam nebude žádného zapírání, tam oněmi ústa sebestonostnější. Tam dosvědčení budou skutkové jednoho každého, ač nížádnými slovy, přede vždy tak zjevně, jak jsme je zpáchali. Jak ti možno před oči představití hrůzu tu? Pročež dokud ještě vyslyšán býti, dokud se napraviti můžeš, pomni na onen den „v němžto se okáže hněv Páně s nebes“ (Rím. I, 18.); pomni na slavné Kristovo příchť, kdežto vstanou „ti, kteří dobře činili, ku vzkříšení života; ti však, kteří zle, ku vzkříšení soudu“ (Jan V, 20.). Tu nastane hanba věčná.

*) Byl to ptáci, hnízící v chrámu Apolově v Seleucii cilické, živící se hmyzem a plazy a proto od vůkolního lidu velmi vážení.

hříšníkům, tu „prudkost ohně, kterýž ztráví protivníky“ (Žid. X, 27.). To tě zarmoutí, nikoli však přikázání Páně. Jak tebou pohnu? Co řeknu? — Po království nebeském nebažíš? pekla se nebojíš? Jakého léku duši tvé podám? Když se hrůzy tohoto nelekáš, po onom netoužíš, — tot právě k srdci skamenělému mluvím.

7. Pohledni, člověče, na přirozenou všeho bohatství povahu. Co tak velmi žásneš nad leskem zlata? Kámen jestit zlato, kámen stříbro, kámen perly, kámen vše drahé kamení, buď si chrysolith, buď beryll, buď achát, buď amethyst, buď jaspis. Toť jsou takměř květy bohatství, z nichž ty některé schováváš a ukrýváš, lesk průhledných těchto kamínků ve tmách zahaluje; jiné pak nosíš a světlem drahocevných těchto klenotův se vypínáš. Řci, co ti prospívá, trpytící se drahým kamením ruku na ohled obracovati? Nestydíš-li se tuto svou choutku po kamení na způsob ženštin na jevo dávatí a bažiti po pestrém kamínku, a shledávati brzy sardonichy, brzy ametysty? Který marnivý šperkovník mohl přidati k svému životu den jedinký? Koho ušetřila smrt k vůli bohatství? Koho minula nemoc k vůli jmění? Co prospěje tehdaž bohatství, ono osidlo duší, ona pašť smrti, ona vnada hříchu? Co prospěje tehdaž bohatství, příčina válek, kujic zbraně, ostríc meče? Pro ně příbuzní zapomínají na společný svůj rod, bratří smrtičími zraky na sebe hledí; pro bohatství živí puštiny vražedníky, moře loupežníky, města podvodníky. Kdož jest otcem podvodu? kdož původcem krivých žalob, kdož plodí krivé přísahy? Není-li tím bohatství? Není-li tím peče po něm? Co činíte lidé? Kdož vám to, co vašeho jest, k vaší vlastní kázce obrátil? Pomocí buď vám bohatství, propůjčenou k živobytí, nikoliv ale pobídkou k nepravostem; pomocí k vykoupení duše, nikoliv ale příčinou k zahynutí. — Však ale řekneš: „Potřebí bohatství pro dítky.“ Uhlednát to výmluva lakomství! V pravdě ale jen dítky předstíráte, zatím však jen vůli srdce svého plníte. Neskládej viny své na nevinného; tenť svého má Pána, svého hospodáře; od Něho život obdržel, od Něho i co k živobytí potřebuje, očekává. Nejsou-li svatá evangelia i manželům psána? „Chceš-li dokonale býti, jdi a prodej všechno, co máš, a rozdej chudým“ (Mat. XIX. 21.). Když jsi sobě od Hospodina žádal dítek, když jsi prosil, aby ti dal býti šťastným otcem, zda-liž pak jsi připojil k prosbám svým, řka:

„Dejž mi dítek, bych nedošel království nebeského?“ Kdo se zaručí za syna tvého, že totiž řádně použije darů jemu daných? Neboť mnohým se stalo bohatství příčinou nepravosti. Či neslyšíš kazatele říkoucího: „Viděl jsem nepravost hroznou, bohatství nachované ke zlému Pána svého“ (Kaz. V, 12. *); a opět: „Zanechám je člověku, po mne přišlím. I kdo ví, bude-li moudrým či pošetilým?“ (Kaz. II, 18. 19.) Hleď tedy, ať shromáždív bohatství s tisícovým namáháním, neuchystáš jiným zásoby k hříchům, a neupadneš takto v dvojnásobní pokutu, jedno za to, co jsi sám ukrivdil, a pak za to, že's i druhému k nepravosti dodal. Není-li pak ti nad všechny dítky příbuznější duše tvá? Jí tedy nejprve uděl podílu čestného, jí opatří hojnými k životu jejímu potřebami, a potom teprve poděl dítky své. Dítky někdy ovšem, byť i od rodičův opuštěny byly, domy si vystaví; kdo se ale smiluje nad duši tvou, když ty ji opustíš?

8. Co jsem potud řekl, platí rodičům. Kdož ale dítek nemají, jaký pak ti mi platný důvod své skouposti udají? — Snad řekne některý z nich: „Neprodám co mám, a nedám chudým pro nevyhnutelné potřeby života.“ Tobě tedy není učitelem Kristus; tvůj život se nepotřebuje spravovati svatými evangelii; ty jsi sám sobě zákonodárcem! Viz, v jaké nebezpečenství upadneš, takto smýšleje. Jelikož nám Kristus ono přikázání, co potřebno dal, a jelikož ty je za nemožné pokládáš, vydáváš tím sebe za nic jiného, než za moudřejšího, než jest zákonodárce sám. Však řekneš snad: „Já po smrti, až svého jmění, dokud živ budu, užiju, ustanovím chudé dědici svého majetku, a učiním je úpisem a závětem pány všeho, co mám.“ Až tedy již mezi lidmi nebudeš, pak budeš lidumilem; až tě užřím mrtvého, pak tě mám nazvati milujícím bratrem. Skutečně velkých děků dosáhneš pak za svou laskavost, nestana se štedrým dárcem a dobrodincem, leč až v hrobě ležeti a v zemi tlíti budeš. Zač pak si odměny požádáš — prosím, za to-li, co jsi za živa, či co jsi po smrti učinil? Po celý čas, co jsi živ byl, oplýval jsi slastmi a rozkošemi, na chudé jsi ale ani pohled-

*) Tato slova dají se ale i v tento smysl přeložiti: „Viděl jsem nepravost hroznou, bohatství nashromážděné, dědici k zlému jeho.“ A na tento smysl je tuto běže sv. Basil.

nouti nemohl; což budou platní činové mrtvého? jaká mu bude povinnována odměna? Se skutky tvými se vykaž a odplaty žádej. Nikdo nekupuje po skončeném trhu; kdo přijde po zápasu, nedosáhne vítězného věnce; po boji žádný slávy udatného muže nedojde; a tak ani po skončeném tomto životě nelze konati skutky lásky. — Ty mníš, že ingoustem a úpisy dobročinnost svou dokážeš. Kdo pak ti ale zvěstuje dobu skonání tvého? Kdo pak ti zjeví způsob jeho? Jak mnozí podlehli násilným a náhlým návalům neduhů, nemohouce ani hlesnouti bolestmi! Jak mnohé zimničná pálčivost všeho smyslu pozbavila! I proč čekáš na dobu, kdež svého rozumu mocen nebudeš? V smrtelných temnostech a hrozných těžkostech nikde žádné nespátríš pomoci; každý jen číhati bude na dědictví, by vše k svému prospěchu uchystal, tvé pak úmysly zničil. Až se tu sem a tam ohlédati budeš, a uziš se vůkol děsnou obklíčena samotou, pak uznáš pošetilost svou; pak vzdychati budeš nad nerozumem svým, že's odložil vykonání příkazu Páně, až ti jazyk utuhne, až ruka se třesoucí křečemi strne, tak že ani hlasem, ani písmem nebudeš moci projevití vůli svou. A byt bys byl všecko zřejmě si napsal, a každé slovo zjevně byl určil, jediné opominuté písmenko dostačí celý tvůj úpis zvrtnouti; jediná zmařená pečť, dva nebo tři nepraví svědkové celé tvé dědictví do jiných rukou připraví.

9. Proč tedy klameš sebe samého, užívaje nyní k tělesným rozkošem bohatství svého a slibuje, co ti možno nebude? — Tak posud dokázáno, že to věc nepravá, říkati: „Za živa užívati budu rozkoší, po smrti pak budu plniti přikázání.“ I tobě pak řekne Abraham: „*Obdržel's dobré věci v životě svém*“ (Luk. XVI, 25.). Neprojdeš těsnou a úzkou onou stezkou, neodložíš-li břímě bohatství svého a vykročíš-li obtížený nákladem jeho, nesloživ ho prve, jak ti bylo přikázáno. Dokaváde jsi živ byl, vyvyšoval's sebe nad přikázání Páně; po smrti povýšil jsi přikázání Páně nad nepřátely své, řka: „Aby to nedostal ten a ten, budiž to Páně.“ Takové jednání jak pojmenuji? Mám to pomstou nad nepřátely nazvati, či láskou k bližnímu? — Čti zavět svůj, zdaž nezni jako: „Chtěl bych sice ještě žíti a užívati jmění svého, ale —“ Smrti tedy náleží díky, nikoli tobě. Neboť kdybys byl nesmrtelným, ani bys nebyl na přikázání Páně

pomyslíl: „*Nemýlte se. Bůh nebývá posmíván!*“ (Gal. VI, 7.). Co mrtvého jest, k oltářu se vesti nesmí; živou oběť vzdej Pánu. Nepřijímá se, kdo toliko zbytky obětuje, ty pak toliko to, co ti po dokonaném životě zbývá, dobrotivému dárci v oběť přinášíš. Netroufáš-li se častovati se zbytky stolu svého hostí vážených: jak se osměluješ zbytky svými si u Boha člitíti získati milosti?

Hle tedy bohatci! tent konec lakomství! I přestaňte tak dychtivě po něm bažiti. Čím více bohatství miluješ, tím jistěji ničehož ze všeho, co máš, nezanechávej. Všecko si přivlastni! Všecko s sebou vezmi! Nenechávej cizím statku svého! Snad tebe ani poslední službou domácí tvoji nepoctí, nýbrž odeprou ti slušného pohřbu, chtějí se již zalíbiti dědicům tvým. Možná, že i takto rozumovati budou: „Nesmyslná věc, říknou, zdobiti mrtvého a veliký náklad činiti na pohřeb tento, který ničehož již o tom neví, ničehož necítí. Není-li pak mnohem lépe, pozůstalé zdobiti stkvostným a drahým šatem, než nechati ztěliti s mrtvým tělem oděv drahocenný? K čemu toho nádherného pomníku? toho drahého pohřbu? těch zbytečných výloh? Toho necht živí použijí k potřebám života.“ Tak říknou, mstíce se nad tebou pro tvou skoupost, a pochlebující dědicům tvým. Pročež předejdi je a pohřbi sebe sám. Krásný pomník — nábožnost! Veškeré jmění sebou vezma z tohoto života se odeber; učin si zvláštní ozdobu z bohatství svého; poslechni dobrého rádce, milujícího tebe Krista, jenž pro nás chudým býti ráčil, bychom chudobou jeho zbohatli, a sebe samého za nás na vykoupení vydal. Jeho budmež poslušní, jakožto rádce moudrého, jenž nám to radí, co k prospěchu našemu jest; Jeho se držíme, jakožto toho, kterýž svrchovaně miloval nás. Jemu se odměniti hledme, jakožto největšímu dobrodinci našemu. Ve všem ale plně dokonale přikázání Jeho, bychom dědici byli života věčného v témž samém Kristu, jemuž sláva a mocnost na věky věkův. Amen.

Největší věc.

Velká věc to: *vůle jak z ocele kutá,*
Ale větší věc to: *dobrou vůli státi*
I kdy život bolí; a kdy msta vše krutá
To již největší jest: *zlé se vůle vzdáti.*

Vinc. Pol.

Pravda v obrazech.

Od Fr. Černohouze, děkana Všejského.

1. Nárek ctnosti.

(Allegorie).

V důležitém poselství vypraven byv k potomkům Adamovým Uriel, jeden z přednějších duchův nebeských, kráčel právě hlubokým lesem, když jemu v ústřety přišla matrona, která se mu hned na první pohled zdála býti povědoma. Byla všecka utrápená. O tom svědčily hluboké vrásky na jejím vysokém čele a bledost rozestřená po jejím líci. Oko, to jindy tak radostně a nadšeně hořící oko, bylo mdlé, odpoly vyhaslé. Již pak i sama chůze její prozrazovala vniterní rozlad a nepokoj.

„Aj!“ vličně osloví ji nebešfan, „nejsi-li ty jedna z někdejších spoluobytelky našich? A všechno-li mne neklame, tys — ano, tys moje blízká někdy sousedka, ty jsi *Ctnost*! I pověz, pro Bůh! jaká toho příčina, že tě nacházím v takém zarmouceném stavu? Mluv a netaj ničeho! Snad budu s to, v něčem pomoci, aspoň — poraditi tobě!“

„Jest mi to k nemalé útěše,“ odvece hlasem jemným oslovená, „že jsi mne předce poznal, a že v osudu mém béřeš tak vřelého podílu. Jsemť v skutku, zač mně máš, jsemť *Ctnost*, již rozkazem svým před věky k lidem odeslal Hospodin. — A chceš-li pochopiti mé nynější postavení: poslyš! — vše ti vypravím, nezamlčím ničeho.“

To říkouce kynula rukou, aby se k ní usadil pod rozložitý dub, jehož kořání kryla svěží, nad hedbáv jemnější pažit mechová. Zde otevřevši ústa, dala se ubohá do narákání, které by hnulo srdcem i méně měkkým, než bylo ono, co tlouklo v hrudi poslance z konců nadhvězdných. Zněla pak slova nářku jejího takto:

„Jak mne dobře znáš,“ začala, „jsem krásná, jsemť dcera krásy odvěké, sám Eloah zplodil mne. — Znáš také můj úkol, mé povolání. *Ploditi blaho*, blaho nade všechnen pomysl čisté, sladké, trvalé: to byla má touha, jediná snaha moje i také mezi syny lidskými hned od první té chvíle, která mne uvedla do středu jejich. Ráda, z té duše ráda bych si vzdělala stánek ve srdci všech těch, k nimž přivedlo mě moje poselství. Aby mne nikdo nepředěšel, aby přede mnou nikdo nezaujal místo, jež navštívití práhnu jako jelen práhne po studnici vody živé: tulím se ke každé kolébce, беру на lokty kojeňátko hned od prsu matčina. Nikoli, nejsemť si vědoma, že bych

v té příčině kdy byla čehos obmeškala! — A předce, uvěřiš-li mně, milý druhdy sousede můj, předce za dnův těchto přítomných darmo hledám v rodině synův a dcer Adamových, darmo hledám mezi nimi upřímného, věrného, nezvratného přítele, — hostitele.

Abych pravdu řekla, nenedostává se o všem těch a takových, co si všecku možnou práci dávají, ani vtipu, ani učenosti, ani péra, ani jazyka nešetříce, aby blaho a slast, připoutanou k boku mému, světu živé a tklivé vylíčili, aby mne, jak říkati zvykli, všem a každému co nejlíp poručenu učinili. — Ale nastojte, kolikátý jest teprv mezi nimi, ježto by mne s touž vřelostí pod střechu svou vítal, s jakouž mne vychvaloval jiným? Kolik bych asinapočetla těch, jižto by mému odpovědnému nepříteli pod krovem svým aspoň někdy a na čas nedopřáli pobytu? A ty se pamatuješ, soudruhu z krajův nadoblačných, pamatuješ se, jak ráda já samojediná výhradně a výlučně přebývám v duši, v tom mistrném díle Hospodinově. Ne a nikoli, s úkladným protivníkem tím nerada meškám pod jednou střechou, neřku-li v jedné a tétéž komnatě.

A kde jsou ty skvělé řady lidí, co jindy mně k vůli vrhali se v plameny, cedili krev, kladli statky a životy, přinášeli teď skoro již nevidané a neslýchané oběti? Jak pořidly, ztenčily se, řekla bych, na čisto zmizely ode tváří země! S pochodní o pravém poledni musil by zběhati všechny říše a díly světa, aby kde postřehl takového nadšence! Na trůně, na němž sedávala já, posadili si teď modlu, šerednou modlu: *Soběctví*. Před tou ukrivují svých kolenou, jí na počest páli své nejdražší kadidlo, jí k nohoun snášejí své nejlepší, největší žertvy. Odtud, přáteli, můj bol, odtud nynější hoře mé.

Než to není ještě ta nejlhubší rána, z které za věku tohoto krvácí srdce mé. Četnější než kdy jindy jsou nyní plukové smělců (já na ně beze slzi a pláče nemohu pomysli nikdy) co zjevně a bez obalu tlačají do světa, že moje prvorozená, moje nejmilejší dcera — *víra*, ta že není a nebyla než vrtocha rozumem nedospělých časův, která se teď nehodí leda k zábavě dětí a jim podobných lidiček. Anobrž tak daleko jdou drzáci ti, že i mně samé všecku skutečnost upírají, balamutíce, že prý mne v pravdě nestává a nestávalo nikdy, leda v říši přemrštěných hlav a překypělých srdcí.“

Tu se na okamžik odmlčela vypravovatelka, a setřevši slzu, co se jí zavěsila na zlatohedbávném brvu, pokračovala v nářku: „Ovšem mluví se ještě i nyní, a mluví

se více než kdy jindy, mluví se soukromě i veřejně o čistotě, spravedlnosti, příčinnosti, dobročinnosti, obětovnosti, velkodušnosti a podobných srdce lidského povahách. Leč tyto tvář a vzhled mých dítek mající podoby, to nejsou všechny a vždycky dcery mé, ať se staví a dělají, jakoby v žilách jejich obíhala krev má. Zisk, bázeň, lichometnost, požívavost, cti a slávy žádost, zvyk a obyčej; to bývají otcové jejich, matky jejich.

A tak to přišlo, že z tisíce lidí sotvy jeden se teď nalezne, který zjevným a pevným jsa přítelem mým, vše, co činí a opouští, opouští a činí toliko z nepohnuté víry ve mne a z bezelstné lásky ke mně.

Teď už, příteli, znáš můj těžký osud, chápeš mé trudné položení. Přiznám-li se ti ještě, že bych už ráda ostavila to nedůležité plémě a stala se opět tvou blízkou soudruhou: dovedeš ovšem oceniti mé přání — — —

Uriel, který s okem na pařížschýleným, avšak uchem otevřeným byl sledoval nářky své vznešené žalovatelky, jí na utěchu teď zahovořil takto: „Kdybys to byl neslyšel z úst tvých, pravdolibá nebešťanko, ani bych všemu neuvěřil. I nebude věru třeba, slovy tobě jeviti soustrast mého srdce. — Než nemalomyslni, nechtěj od sebe vrhati zelenou ratolest naděje, drabá přítelko má. Těch, co ti posud naskrze zůstali věrni, předce není tak málo, aby nemohli býti kvasem, kterýž (jak překrásně pověděl Jednorozenec Krále našeho) vzavši žena skryla ve třech měřicích mouky, až by skysalo všecko; není jich tak málo, aby nemohli činiti ono horčičné zrno, z něhož by pomalu vzrostl strom, větvemi a lupeny svými zastěňující všechny prostory země, hostící v milolibém stínu svém všechny stavy a vrstvy rodu lidského.

A opravdu, co jsem na své nynější cestě tu zaslechl, tam uviděl — ten nově nastalý ruch života v království Pána našeho zde na zemi, ta na všech stranách a cestách říše jeho pozemské se jevící čilost a probuzenost: to vše mi dává naději, — že s vírou — z hrobu neváznosti a zmrtnělosti — vstane i křesťanská ctnost; a že ta, která se nyní přemnohde haní a tupí, hledati se bude, a s vši slušnou poctivostí zpět uvediti se bude do spolkův a do srdcí lidských.

Zmuž se tedy, dodej si srdce, pojmi dvě svých rodných dcerek — stálost a trpělivost — a jdi přítelkyně, jdi s nima a konej dále své nebeské poselství, dokud nezasvitne doba, jež nás spojí zase tam nahoře.“

S tím se rozešli nebešťané — každý za svým účelem, stisknuvše sobě věrné pravice.

2. Trní. (Parabola).

Bláha a Hodek, dávní dva a dobří přátelé, živili se prací nádenickou. Oba byli sic příčinniví a poctiví lidé, tak že v tom ohledu ni jednomu ni druhému se nedalo nic vytknouti. Bláha ale měl do sebe chybičku, která v lidu chudém nemálo jest rozlezlá. Nesl to těžce, velmi těžce, že se v chudobě zrodil, a že vzdor všemu vynasnažení z ní vybřítí nebylo lze. I lával před svým soudruhem Hodkem vášnivě na lidi bohaté, kteří prý stvoření jsou jen k tomu, aby se veselili, aby žili a tyli potem ubohé chudiny. — Boháčů a všickni lidé zámožní, ti byli Bláhovi trnem v oku a málo kdy pomyslně na ně, aby mu nepřekypěla žluč. Bohatství — to byl v Bláhových očích pramen všeho pomysleného štěstí, to byl cíl jeho ustavičné, ač marně kojené touhy.

Hodek, jako vůbec, tak i v této stránce skrz naskrz proniknut duchem křesťanským, kárával svého přítele, kdykoli byl tento své nevoli popustil otěže. Říkal: „Pán Bůh sám a jedin jest pánem a rozdáčem všech věcí, jimiž lidé vládnou. On pak nás všechny co dítky miluje, ale také nejlépe zná, co komu dáti, čím koho má obmysliti. Onť to jest, jenž učinil i chudce i bohatce dle výroku písma: „Bohatý a chudý potkali se spolu, učinitel obou jest Hospodin“ (Přisl. XXII, 2.). A prohlížeje až na dno smysl svého přítele, dodal pokaždé s důrazem: „Jen pak si také nemysli, Bláho, že život lidí bohatých jest prázden všech dokonce nesnází, že jich nikdy nic nemrzí, že jich žádná nesvírá tíseň.“

Ale co tím vším prospěl zbožnomyslný Hodek? Bláha byl ve svém bludu odrostl; slova Hodekova byla hráchem, házeným na stěnu. A jestliže kdy teplý paprsek lepšího poznání se vloudil ve hlavu a hrud Bláhovu: bylo to jen na chvíli, brzy zhasl i zchladl zase, a Bláha zůstával neblahým odpovědníkem boháčův. Jednou, bylo to časně na jaře, odklízeli naši dva nádeníční soudruzi všeliké hlozi a trní, které valný kus země pokrývají, nebylo tu k ničemu, leda aby chovalo a živilo všeho druhu hmyz a havěť podobnou. Měla se vzdělati a tak užitečnou státi, Bůh ví, kolikostaletá porostlina ta. — Ale to mýtní a klizení, to bylo kus peprné práce. Netoliko ruce, i sám obličej mytite-lův byl rozodrán; tu i tam chlípěla krev. Nejvíce se na to mrzel Bláha. I dalo mu to podnět, že si na ty prožluklé boháče

(náleželať porostlina, o níž pracovali bohatému sedláku) opět jednou a to velmi zobra mohl vyjeti.

Tu dlaň svou o motyku, jádrné pak oko opřev o Bláhu, podjal se slova Hodek, řka: „Poslyš, příteli! Napadát mi něco, co jsem nedávno byl slyšel nakázání. Nevím, nebyl-li na něm také přítomen? Ale byť by, věc dobrou neškodí poslechnouti, třebaš i tříkráte.“

„Nu, a co by to bylo?“ nevrle odsekl Bláha.

„Pan farář, jako bych ho teď slyšel,“ vyprávěl Hodek, „učinil podivné přirovnání ve své řeči duchovní. On připodobnil bohatství — ty mi sotva uvěříš — k trní. Pravil: „Bohatství jest právě trní. Píchá a bodá tisícero strastí, když se nabývá, — ještě větším množstvím trampot, když se chová, — ještě větším množstvím starostí, když se vydává, — a ještě větším množstvím lopot, když se ztrácí.“ To jsou jeho vlastní slova, která mi nevypravitelně uvízla v paměti. Nuž, co ty jim říkáš, příteli?“

„Jakých as radostí člověku dovede nadělati a naděliti trní; jaké to pohodlí a jaká rozkoš, je ze země dobývati, snášeti, nakládati, skládati, ukládati, vůbec pak mítí s ním co činiti: — to, milý Hodek, víš tak dobře jako já. A kdybychom to i chtěli zatajit, tuhle ty krvavé škráby a škrvny by nás prozradily. Mohu mluvit o štěstí, že jsem při té rozkošné zábavě nepřišel o oko. A“ — tu trochu zarazil, jakoby mu slovo nechťelo s jazyka, „je-li tomu opravdu tak, jak pan farář povídal: pak už víc nezávidím těm bohačům, a jsem ten první, který jim ruku podává ku smíření!“

„Tak jest a jinak!“ dodal dobrým slov svých účinkem rozpolěšený Hodek. — „Rozdíl, kterého tu stává, leží (mluvím ve smyslu pana faráře) jedině v tom, že tuhle to naše trní píchá tělo, trní však bohačův bodá duši; a že naše body a rány každý můž viděti, bohačův pak body a body že ne tak snadno lze spozorovati, poněvadž zastřeny bývají rouškou z kmentu a hedbáví, ze stříbra a ze zlata.“ —

To pomohlo. Od té chvíle z úst Bláhových nevyšlo více slova, které by svědčilo o nějaké hořkosti proti bohačům. Byl smířen i s nimi i s dávnoletou svou družkou — chudobou.

Servitský chrám a klášter u Grulichu.

Od J. Šrůtky, kněze a kons. kan. v Hradci Králové.

Nedaleko Grulichu stojí chlum, před časy „lysou horou“ nazvaný, jelikož na celém rozsáhlém povrchu svém nedával byline sotva leč vzniknouti. Okolo roku 1660 navykla četná mládež školní z města Grulichy za příležitosti církevních svátkův a slavností tam na blízký pahor procesím, jak dítkám slušelo, putovati, zpívající při tom posvátné písně. Mezi těmi zbožnými dítky nacházel se také Jan Tobiáš Bekker*), z města nadřečeného pekařův syn, jenž obdařen výtečnými dary ducha nad jiné jak ve škole tak i v pobožnosti patrně vynikal. Spolužáci vážili si ho vysoce a mívali jej za vůdce svého při radostných průvodech na lysou horu. Mladiství poutníci vykonavše pobožnost, mnohdy u dětinném srdečném švitoření hodinu a déle bavívali pak se na hoře, a tu nezřídka říkával Tobiáš, že by ničehož na světě sobě nepřál, než aby mu jedenkrát lze bylo, na lysé hoře vystavěti chrámeček, třeba dosti nepatrný. Zbožný mládeneček netajil přání rodičům, aniž upustil od své zbožné myšlenky později, když se byl na vysoké školy do Prahy odebral.

Veškeré snažení zbožného jinocha směřovalo k tomu, aby vždy více podobal a líbil se Bohu. Odtud též plynula horlivá úcta jeho k Rodičce Boží, ku kteréž právě synovskou lásku při každé naskytlé příležitosti skromně osvědčoval. I stalo se, že jednou v prázdninách s mladými šlechtici z Putzhardů**), jižto mu co vychovateli svěřeni byli, z Prahy vyjel do vsi Slatiňan od Chrudimě asi půl míle vzdálené. Byla právě neděle. Mladí pánové z Putzhardů, když bylo po službách Božích, vyhlídli svého učitele na procházku, a rozmyslivše se na cestě jinak, vrazili do skrovného obydlí jisté důstojnice, vdovy to asi osmdesátileté, u níž se po stěnách všelikých obrazův světských i nábožných nemálo nalézalo. Mladí pánové kochali se v obra-

*) Narodil 15. Července 1659.

**) Jejich paní matka Anna Barbora z Putzhardů, rozená Knoblochová z Knoblochův, paní na Slatiňanech a Hrochové Týnici, zůstávala po sobě věčnou památku při chrámu Páně BR. Boží ve věnném městě Chrudimě, odkázavši r. 1671 tisíc zlatých na fundaci, aby tam výročně slavné requiem a tiché mše sv. slouženy byly. (Instrum. Fund. Conf. Pragae in Consist. Archiep. 14. Novemb. 1672.

zech světských. Po chvíli ohlédše se po svém milém pěstounu, shledali, že pan Bekker za celou tu dobu od obrazu Matky Páně ani se nehnul. O tom okamžení píše sám v *rukopisu svém* o Mariánském obraze kláštera Grulichského takto. „Mezi jiným spatřil jsem na stěně obraz, jenž milostnou tvářností svou mile mne dojal. Sotva jsem jej zočil, tak se mi zalíbil, že jsem neustál stáříčkou paní prositi, aby mně obraz ten darovala. Ač tehdáž nic jsem nepořídil, zkrátka byv odbyt, nicméně odebral jsem se příštího dne k ní sám, žádaje stařici opět co nejvšeleji, až do dlouhém a stonásobném prosení přislíbila, že chce obraz ten co nejdříve do hradu poslati. Vzdav díky za tu lásku, s radostí navrátil jsem se do zámku. Nemoha se obrazu dočkati, příštího rána poslal jsem k ní opět lokaje s prosbou, aby pamětliva věčejšího slibu svého, obraz mu dodala. Paní touto opáčenou prosbou hnuta, odeslala mně však druhý, nežádaný obraz bolestné Matky, který smutně přijav sám nazpět jsem donesl, žádaje o první přislíbený, až konečně a to nikoli bez velikých obtíží a výmluv žádaný obraz mně vydala.“

Bekker, vroucího přání svého šťastně došed, plesal radostí, věda, že se mu dostalo vzácné nápodoby římského obrazu, vyvěšeného v chrámu „*St. Mariae Majoris*.“ Od té chvíle klekával v tichém soukromí u obrazu toho, vylévaje před ním vřelé city, jimiž naplněno bylo srdce horlivého ctitele Matky Boží. Zde bývalo mu blaho. „Před tímto obrazem,“ píše Bekker, vykonával jsem po mnohá léta svou pobožnost, a věru povždy mne opojoyávala zláštní radost, *když její barvu v spanilou bledost, když její jasnou tvář v smutné líce a naopak se měniti* netoliko já, ale i mnozí jiní spatřovali.“

V té nevyslovitelné útěše plynula sladce nejkrásnější leta života jeho. Památný obraz provázal jej všade, kamkoli mu bylo jíti za povoláním. Byv na kněžství posvěcen, prodloužilým časem stal se děkanem *Hostýnským*, kdež co oblíbený pastýř od r. 1677 pracoval a po čtyrech letech za *kanovníka při chrámu Páně sv. Víta* v Praze jednohlasně vyvolen byl. Důstojný kněz, došed takového povýšení, nezapomněl nikdy na zbožné úmysly svého mládí, nýbrž zasadil se, aby na chlumu Grulichském opravdu vzdělala se svatyně, jakž to byl před časy sliboval Bohu.

Jednoho dne r. 1694 navštívil Gru-

lichský farář kanovníka Bekkera v Praze. I vypravoval mu, že schůzky a procesí, na lysou horu za časův jeho dětinství započaté, až potud neobyčejným davem a sice netoliko od dítek, nýbrž jinochův, žen i mužů se dějí. To pohnulo Bekkrem, že se bez odkladu vydal na cestu do otčiny, a pamětliv dávného slibu svého, ku potěšení všech nábožných 1695 na svém oblíbeném pahoru stkvostnou *kapli ke cti blahoslavené Rodičky Boží* dal postavit. A když tu stál Bohu věnovaný chrámek, rozpomínali se mnozí na onu dobu, když byli za dítěcích let na horu lysou s nábožným Bekkerem putovávali.

Avšak nikoli chrámeček, chrám — svatyně velikopá měla se tam skvěti a významiti zázračným obrazem Matky Boží. R. 1696 cestoval Bekker opět do své milené otčiny, a vida kapličku, jež se na chlumu rozsáhlém ztrácela, smuten nad tímto, jak se domníval nepatrným skutkem svým, uzavřel u sebe, že chce vynaložiti poslední síly, aby chrám místo kapličky horu ozdoboval. A co si umínal stalo se. Čtyry leta později stál na chlumu chrám, jehož vysoké věže co slavné věstice míru a pokoje v podálí již vítaly příchozího. A touž dobou (dne 20. Srpna 1700) přinesli z Prahy dva Servité Bekkerův podivný obraz, jenž měl státi se nad mnohé jiné vzácným pokladem památné hory Grulichské. Přechováno jej v Ullersdorfské kapli až do druhého dne. Kanovník Bekker, jenž co zakladatel i posvětitel chrámu Páně v andělské rozplýval radosti, když dne 21. Srpna 1700, což byl jako *dítko* u prostřed milených druhů z *dělnické ochoty* konával, teháž s veškerou *vážností* a *zmužilou zbožností* co kněz před se bral, jsa doprovázen neobyčejným množstvím nábožného lidu z celého vřkolí a ovšem též i mnohými z těch, kteříž s nim byli za mladých let na horu lysou zpívající putovávali. I jejich srdce plésala, vidouce zbožného a povýšeného krajana svého, an svůj nejoblíbenější obraz Matky Páně donesl v rukou a po celé cestě od chrámu Grulichského až na chlum do chrámu nového vřelé slze prolévaje, na hlavní oltář zavěsil, žádaje, aby chlum od té chvíle nikoli lysou horou, nýbrž *Horou Marianskou* jmenovali. Po té vykonav nejsvětější obět, vřelé díky vzdával ještě Bohu, jenž v skutek uvedl, což bylo před lety jediným přáním prostoduchého dítěte.

Než zbožnému zakladateli Mariánské hory Grulichské dal Bůh pozdějším časem

ještě více dověsti. Byv r. 1701 dne 24. Listopadu povolán za biskupa Královéhradeckého*), celý svůj zřetel obrátil na horu Marianskou, a prv než 5 let minulo, zasvětil již první základní kámen nového kláštera, jež pak řádně osadil služebníky Matky Boží.

A tentýž chrám a klášter, kterýž půl druhého století co pomaňk muže nábožného a výtečného svými vězemi až k blankytu nebes klidně se vznášel, stal se pojednou strašnou zříceninou — smutným spálenišťem. Dne 7. Srpna 1846 v noci přihnala se hrozná bouře nad věže Marianského chrámu — hrom udeřil bleskem do klášterní knihovny, kteráž ihned chytla. Oheň vzniknul co nejrychleji, a jedva se konventníci zpatovalí ze spaní, kácely se již ohromné trámy, tak že kněží ledva živobyť své uchránili a nábytek a vše jiné zůstaviti musili zžravému živlu. Když se rozednilo, valil se ještě černý dým z popele a výsepky zbořených zdí. Co jen slove potravou, stalo se kořistí hrozného živlu: veškeré střechy klášterní i kostelní, konventní komnaty, knihovna, všechn nábytek, ano i mnohý vzácný šperk chrámovní staly se popelem; toliko sakristie, refektorium, kuchyně a tak nazvaná biskupská světnice, jsouce sklenuté, zůstaly bez poskvrny. Z chrámu stály jen porouchané zdě beze střechy a okrasy; toliko poboční oltář zůstal neporušen v nejkřutějším ohni. Co ale uchráněno, bylo to nejdražší a nejvzácnější, a tudíž také milostný obraz, na který nejprvé starostliví otcové zřetel svůj obrátili. Na oratorium, kde pozitiv, hudební nástroje, sedadla, slovem všecko shořelo, zůstaly jediná nosidla svatomariánská. Že pak svatě stupně dřevem kryté ohni na ně šlehajícímu vítězně vzdorovaly, neneseouce známky porušení, nevím, kdoby se nepodivil.

Tehdáž mohli vel. otcové hory Mariánské volati s Jeremiášem plačícím: „Cesty hory Sion truchlí, že nikdo nepřichází k slavnosti; všecky brány její jsou vyvráceny, kněží sobě vzdychají . . . neb odešla jest od dcery Sionské všecka sláva její.“ — Kde tehdáž pomoci — pomoci rychlé a postačitelné? — „Shlédni Pane!“ volal Jeremiáš na ssutinách Jerusalemských, „patř, jak bídný jsem! Nic vám do toho vy všickni, jenž chodíváte tou cestou? Patřte, je-li bolest nad bolest mou!“ Než tu již nesměli si sluhové BP. Marie naříkati na netečnost mimojdoucích; ze všech stran jímala pomocná ruka jedna druhou, a celé vůkolí rozplynulo v velkomyslné milosrdenství. *Slavný magistrát nadzmiňného města Grulicha* — tak piší vv. Otcové sami — ujal se nás nejprvnější v té hrozné době; on nás potěšil a ze strasti mocné vytrhl, přislíbiv nám pomoc a účastenství k rychlému obnovení chrámu i kláštera. S pokynutím a přičiněním údův slavného magistrátu učinilo hned tamnější duchovenstvo sbírku, kterouž se do 24. Srpna 1846 na penězích 1785 zl. 4 kr. stř. sešlo. K tomu ke všemu mnozí slíbili, že chtí zdarma při stavbě pracovati a potřebného staviva přivážeti, což v peněžitě ceně 614 zl. 45 kr. stř. přesahovalo. Tím se nejpřednějším a neodkladným potřebám vyhovělo. Poněvadž pak pt. p. *hrabě Jos. Michael Althan*, pán na Grulichu dříví za 566 zl. 46 kr. velkomyslně daroval a *JOsv. kníže Alois z Lichtensteinu* na dříví, koupeném v lesích jeho 139 zl. 3 kr. stř. slevil, svezlo se co nejrychleji potřebných trámů, krovů, prken a latí při neunavené horlivosti zbožného lidu na vykázané místo pod osiřalým pahorem.

Nescházelo než na horu to vše vynésti a započítí stavení. Než místo bylo nepřístupné vozům, taženým koňmi, a tudíž musilo se všecko lidskýma rukama dopravit na horu. I kdoby byl mohl tehdáž nepohnutým srdcem zřítí horlivost, s kterouž tu netoliko dobří obyvatelé Grulichští ze všech domů, ale i nábožní osadníci z okolních vesnic sbíhali se do práce? Byvše již uchvácení slunečním vedrem a bremenem po celodenní práci, scházeli se u hory Mariánské a nejvíce při šeru měsíčním chápali se vozů stavivem naložených, a táhli je na pahorek s příkladnou ochotností a láskou. Tak minul den po dni; stavivo octlo se na svém místě; z celého okolí, nýbrž i z končin vzdálených

*) Prv než vyvolen byl za biskupa, snažil se všudy slavné pomníky potomstvu zanechat i tudíž netoliko mistrnými sochami sv. patronů českých přebýterium chrámu Páně sv. Víta slavně ozdobil, ale i mohyly sv. Jana Nep. jedva za svatého vyhlásemu, v Čechách nejprvé věnovaný s tamnějším klerikárním seminářem, filiální kostel na Chlumu blíže Kruckurku a chrám Páně v Chrastí. Nejslavnější pomník ale zůstavil na Grulichské Hoře Mariánské. Dokonal 11. Září 1710 v Hradci Králové, byv všudy vážen a ode všech více milován.

scházeli se dělníci, a v krátce kladly se střechy i upravovaly se nejpotřebnější byty. —

Brzo po ohni vyslal *Královéhradecký slavný c. k. krajský úřad* k vyšetřování škody rádnou komisí, kterážto škodu na 93599 zl. 41 kr. str. ocenivši, bez prodlení, co potřebí k brzkému postavení chrámu a kláštera kázala, nařídila i odporučila péči starostlivého magistrátu. — Pročež týž slavný magistrát, který se byl prvé ochotným účastenstvím vyznamenal, bez odkladu postaral se o početvedoucího při stavbě tak znamenité, opatřiv p. *Antonína Zillicha* mocí, že mohl peníze přijímati a proti rádnému účtu vydávati, ovšem tak, že se účty důst. panu převoru k nahlédnutí a sl. magistrátu k potvrzení měly předkládati. — Poněvadž se obnažené zdi ještě na podzim kryti počaly, zařídil slavný magistrát, aby šest šlechtetných měšťanův, jmenovitě pp. *Dominik Grund, Filip Knoll, Florian a Josef Monse, Jan Scholz a Alois Voith* denně se střídajíce, na práci dohlíželi, čímž se pokroku neočekávaného docílilo. Neboť sotva čtvrt roku uplynulo, byly pokryty chrám, chodby i obydlí. Obnoveno též hospodářská stavení, a mnohé pokojíky a komnaty znova postaveno. I šestero velikých věží přišlo ještě tu dobu aspoň prozatím pod střechu, vížka pak řečená *svatozvonice*, byvši velmi zdobně obnovena i plechem pokryta, obživla nově darovaným zvonkem.

Jest se věru čemu diviti, že v čase takovém krátkém, při obtížném pomoci shánění, stavba předce tak daleko dospěla. Mnoho rukou a mnoho dobrodinců však mnoho dovedou; a že na dobrodincích nescházelo, svědčí okolnost následující. Ctihoďní řeholníci, majíce důvěru mezi osadníky okolních obcí a nešetříce krokův, vydali se na cestu, a po celém okolí Grulichském sbíravše, získali netoliko 498 zl. 51 kr. str. na hotovosti, ale docílili také nemálo staviva a mnohých jiných příspěvků ručních i tažných*). Podobně též *veleslavné zemské řízení* neodepřelo možné pomoci. Na žádost nejduš. b. konsistoře a slavného c. k. krajského úřadu vypsala se sbírka po celé zemi české, kteráž úhrnkem 382 zl. 40 kr. str. vynesla. K návrhu *JExc. nejd. p. biskupa Královéhradeckého* ohlásila

se sbírka v diécesí, kteráž tak hojná byla, že se v krátkém čase 968 zl. 32 kr. str. na patřičné místo odevzdalo. I v ostatních diécesích sešlo se darův osiřalému klášteru, úhrnkem 521 zl. 36 kr. str.

Při této příležitosti mním, že slušno u veřejnou známost uvéstí jednotlivé výtečné osoby, ježto věčnou památku velikomyslnými dary sobě založily.

JExc. p. nejd. p. biskup Karel Hanl, an o slavný pomník předchůdce svého, *Tobiáše Bekkra*, věrně a neunaveně pečuje, ráčil netoliko sám znamenitým darem přispěti, nýbrž zakročil u *JM. císaře* a dosáhl, že 3000 zl. na str. z náboženské matice nejmilostivěji povoleno. — *JM. císařovna Karolína* ráčila přispěti 200 zl. str.; — *JC. Vys. arcivévoda Ferdinand z Este* 100 zl. str.; — *JExc. nejd. kníže arcibiskup Eduard Milde* též 100 zl. str. — Že pak uroz. svob. pan *Mecšéry*, tehdáž c. k. guberniální radda a krajský ředitel, hned po ohni osiřelé osobně ponavštívil a dvakráte četnými příspěvky potěšil, zůstává u zvláštní památce těch, jimž se dostalo dobrodiní. — Co se dotýče domácích dobrodinců, zasluhují zvláště veřejných díky: *P. Petr Prause*, magistrátní radda a soused Grulichský, jenž 400 zl. str., — *p. Ferd. Amand. Rotter*, měšťanosta a kupec tamnější, který 200 zl. str., — *p. Florian Monse*, tamnější soused a návladní, jenž 200 zl. str., — *p. Josef Monse*, soused, jenž 150 zl. str., — *p. František Schrámek*, lékař městský, jenž 100 zl. str., — *p. Hynek Hötzel*, kupec, jenž též 100 zl. str., — posléze početný cech kovářský, an 100 zl. str. na rychlé obnovení nadřečené svatyně velikomyslně darovali. — Konečně sbírka, p. převorem *P. Řehořem Kleinerem* po vůkolních krajinách moravských a slezských učiněna, mimo prvé podotknutou částku 803 zl. 52 kr. str. ještě obnášela. Práce ruční a potažní daro vykonané ocenili znatelové na 1220 zl. 14 kr. str.

Ač tyto neočekávané sbírky ani do čtvrtiny vyšetřené škody nedosáhly: přece hlavně přispěly, že záhy postaven opět chrám Páně i konvent. Již ku konci měsíce Října r. 1846 bylo popřáno ctihoďnému sboru za veškeré dobrodince slavné služby Boží konati, v čemž se ovšem celé vůkolí srdečně účastnilo. A když se po dokonané pobožnosti památný spis o ohni a obnovení svatyně, rádním *Václavem Fabrem* výborně složený, zasazoval do věžní bání, plesali všickni radostí a důst. p.

*) Tehdejší převor *P. Řehoř M. Kleiner*, *P. František M. Pietsch* a *Fr. Karel M. Kindler*.

převor. zavázal všechny spolubratry, aby měsíčně za dobrodince tohoto kláštera nej-
světější obětí konávali.

Zima uhodila, čímž se i stavba zasta-
vila. Mezi tím ale staral se Grulišský
slavný magistrát o veškeré potřeby a pří-
pravy, k příštímu jaru. Zvony se znova
ulily a varhany mistrnou rukou zhotovily.
Sotva že se pak otevřelo jaro, hnuly se
s pravou ochotností ruce četných děl-
níků v chrámu i v konventu. V měsíci
Květnu již ze třech větších věží vítaly
nové zvony na hoře Marianské zástupy
zbožných poutníkův, scházejících se na
místo oblíbené. Bůh žehnal další práci,
neboť již 7. Září 1847, na den před naro-
zením Rodičky Boží — tedy třináctý te-
prv měsíc po ohni — stály klášterní budovy
s hospodářskými staveními docela oprave-
né a sporádané. I chrám Páně byl k
posvěcení a slavení služeb Božích připa-
ven. Kazatedlnice, dar to Grulišského
truhláře *Karla Scharfa*, kruchta hudební
prozatím, oratoria pak řeholníků slavně
ozdobena, 28 stolic čistě zhotovených a
obrazy dílem obnoveny, dílem znova vy-
malovány — slovem všecko, čehož po-
třebí bylo, všemožně připraveno k žádou-
címu dni, kde z popele povstalý Bekkerův
chrám opět svatyní slouti měl. Kde jen
kdo byl, pomáhal ozdobovati a snášeti, co
ku zvýšení slavnosti posvěcení chrámu
za slušné a příhodné uznal. Ač pak po-
časí až příliš bylo nepříznivo, JExc. nejd.
pastýř p. biskup *Karel*, doprovázen vys.
důst. p. *Františkem Pelikánem*, kapitoly
Královéhradecké kanovníkem, dne 7. Září
do Grulicha zavítal. Ač bylo již pozdě na
noc, nicméně neustál četné shromážděný
lid, na dešti čekaje, dokud vážné zvony
nezavzněly na uvítání laskavého biskup-
ského otce a náměstek apoštolský jim ne-
udělil požehnání.

Druhého dne na to o slavnosti naro-
zení Bl. Rodičky Boží byl celý chlum
Marianský již na úsvitě četné shromáždě-
ným lidem obsypán. Prátl si každý viděti
obzvláštní tu slavnost zasvěcení chrámu
Páně; každý se tlačil stkvělému průvodu
blíže, aby přehlédnul ono rozsáhlé pořadí
duchovenstva, z konventu a z celého vů-
kolí shromážděného. Řeč, důst. p. *Anto-
nínem Buchtelem*, Kyšperským farářem a
spolu vikariátním tajemníkem, u přítomno-
sti JExc. p. biskupa přednášená, dojala
zvláštní důrazností a vřelou srdečností
svou všecka srdce nábožných posluchačův.
Na to následovaly svaté obřady, a prv

než první hodina s poledne uhodila, stál
opět Bekkerův chrám co nová svatyně,
posvěcená plnomocí nejdůstojnějšího apo-
štolského nástupce zakladatelova.

Slavnost byla dokončena, obyvatelé
plésali, že jim opět putovati lze na horu
posvátnou, těšíce se, že příštího rána v
nově zasvěceném chrámě svěcení kněze
uzří. Prve než svítalo, byl chrám již naplněn.
O sedmé hodině přistoupil JExc. p. biskup
k oltáři a udělil řeholníka *Lukáši M. Mo-
krázovi* z bráti služebníků Marie Panny
na hoře dotčené svátost svěcení kněžstva.
Tímto získala nová svatyně převznešené
památky, že totiž prvé sama, v ní pak i
kněz její Bohu nejvyššímu zasvěcen jest.

Ukolebavka Rodičky Boží.

Z Lope de Vega přel. V. Č. Bendl.

Spanilá když požehnaná Panna
slib a pozdrav zřela vyplněný,
jejžto posel s nebes jí byl věstil:
mocí Nejvyššího zastiněná
Syna Božího že zrodi — a když zřela,
jak tu v chudých jeslích leží — pláče
slíbený ten Syn, jenž s tělem lidským
přijal na se také hoře lidské, —
aj tu něžně lkajíc, dělá k němu:
„Ach proč pláčeš, sladké dítě? Citiš
chudoby mé teď již smutnou tíži?
Nemám, nemám palácův já jiných,
bych tě přijala, než slabé rámě,
nežli klín svůj a ta prsa svoje,
jež tě nosí, chrání, krmí, živí.
Víc mi nelze — samo viš to dobře,
zlaté dítko! vždyť by mi to nebe,
kdybych více mohla, závidělo!“
Takto mluví, a to svaté dítě
ústka k odpovědi neotvírá,
ač jest Otcova nesmírná moudrost,
ač Věčného věčné Slovo jesti.
Bez zvuků však, bez znamení
ctnostné Panně v krásnou duši vlaje
úřechu a odvět; na rukou pak jejich
v spánek noří jasné hvězdy oček;
Ona ale sladkou, něžnou písni
kúry nebes pozastavuje:

*) Chrám Páně na hoře Marianské jest pátý, jichž
JExc. v biskupství Královéhradeckém posvětili
ráčil, a sice: dne 22. Dubna 1843 ve Všemstarech,
d. 15. Srpna 1843 v Rychnově, d. 4. Října 1846
v české Brusnici, d. 15. Srpna 1847 v Kachlívě
(chrud. kr.) a 8. Září 1847 na hoře Marianské
u Grulicha.

Vy co tam dlíte
ve stínu palem,
Andělé nebes!
Patíte jak dříme
sladce mé dítě;
zadržte větvě,
utište vichr!

Palmy Betlémské,
v kterýchžto s šumem
větrové zlostní

vřivě hučí;
Mlčte, ó mlčte! —
Dřímeť mé dítě;
zlostný ty vichře,
vzdal se od větví.

Umdlen již plácem
na zemi této

Synáček dříme;
budiž mu v spánku
dopřáno míru!
Pomlč, ó pomlč,
šumící vichře!
Tiše, vy větvě!
dřímeť mé dítě;
zuřivá zima
hrozí je zbudit,
Ach, a mně chybí
přikrývky teplé.

Andělé nebes,
Ustaňte nebes,
Pojďte a hřejte,
v kolebce pějte
Božskému dítěu!
zadržte větvě,
utište vichr!

Prostoduché epistoly.

Od A. Hajného.

III. O autoritě katolické Cirkve.

Na základě předešlého článku bylo by lze v krátkosti a nemnohými slovy ukončiti vysvětlení naznačeného předmětu. — Než nevystupujeme-li rádi na temena vyšin, pnoucích se k nebesům nad nížiny zemské, pokud nám poskytují daleký rozhled na rozkošné sady a utěšené krajiny. A může-li býti křesťanské duši rozkošnější neb utěšenější výhlídky nad pohled do spásonosných sadův tajemné — posvátné věrouky katolické?! — Nuže, milý Pravdomile! neobtěžuj si, na novém mne provoditi výletu. Ručím ti, že tu dojdeme rozsáhlejšího a neméně půvabného rozhledu, než se otevřel na předešlém stanovisku.

Každý člověk jest k tomu stvořen, by dospěl k všestranné dokonalosti a tudíž svrchovaného blahoslavenství dosáhl.

Takto naznačené a vyslovené určení člověčenstva vůbec a jednoho každého zvláště vysvítá zřejmě i z pozitivního i z přírodního Zjevení Božího. Neb jinými slovy! K vědomí tuto uvedeného výroku a ku přesvědčení o pravdivosti jeho, přichází člověk nejen skrze učení sv. Písem nýbrž i z podstaty světa možná, k úsudku nadřecenému dospěti. K tomu však jest zapotřebí, by člověk především sebe samého poznal. Pravdu tuto uznávali již mudrcové starodávní. Nebo když byl řecký mudrc Pittakus pronesl známou onu prűpověď: „Člověče poznej sebe samého!“

prűpověď ta hned i jiným tehdejšími pohanským mudrcům tak se zalíbila, jako u silující ji schváliti všecněm lidem, že by s nebe byla spadla, hlásali, a nade dveřmi chrámů Apollinova v Delfách zlatými literami dali ji napsati. Smyšlená to sice řeč byla, že by slova dotčená s nebe byla spadla; víme však, že propověď pravdivá jest. Kniha sv. Písem zajisté, jako hlas svědomí, hlas to Boží, jimž stále nás vyzívá Bůh: „Poznej člověče Mne! Poznej člověče sebe“*)!

Než ač hlavní činnost mravního člověka z nitra, z hloubí duše a srdce vycházeti musí: člověk, by byl uzavřen v sebe samého, nemohl by k pravému sebe poznání dospěti. A proto jak mile svědomost člověka procitne, uznává, že se nalezá v úzkém poměru nejen k světu, totiž k stejnorodým tvorům, k lidem a k přírodě, abž i k bytosti svrchované, kteráž jest původem i tvůrcem všeho, což jest. S dokonalým poznáním sebe samého jest tedy nerozdílně spojeno poznání jak přírody tak i Boha. Poznavše důkladně přírodu i Boha, pak teprv můžeme právě poznati i určití poměr člověka k obou a tudíž dovršiti známost sebe samého. — Pročež sebeznalství, známost přírody a poznání Boha netvoří pouze úplnost obsahu lidského vědění, nýbrž jest jako nerozdílný celek, tak že dokonalá známost jednoho bez druhých bývá nemožnou; a pravá moudrost lidská záleží v souhlasné pospolité známosti všech tří předmětů. Kde není toho pospolitého vědění, jest a panuje jednostrannost.

A jak daleko dochází člověčenstvo v skutečném životě — v poměrech to, jak je ve světě souvěkém a v historii minulých nalézáme — této pravé moudrosti, a s ní a skrze ní i vznešeného určení svého? — Jen potud, pokud se v milosti Boží nachází a nadpřirozeným zjevením podporováno jest. Po pádu prvního člověka, následkem viny, kteráž na celé potomstvo Adamovo přechází, nelze člověku bez obzvláštního přispění milosti Boží dojiti určení, v čemž mu ovšem překází již rozum, zatemnělost a pokalenost, způsobená hříchem a mnohem více ještě vadí převrácená vůle, která na vzdor mocnému hlasu pravdy nepřestává proti lepším náhledům rozumu, dle převrácené libochuti své jednati. Neb i zatemnělý ten rozum, kdyby vůle souhlasně s ním jednala, po hlase

*) J. A. Komenského Diktatika str. 4.

svědomí a pravdy poznávané mohl by alespoň na nějaký stupeň nadřečené dokonalosti vyniknouti. Takto však jsou pokroky přirozené vzdělanosti nepatrné, a byly by ještě nepatrnější, ano pokolení lidské bylo by již dávno naprosto zhynulo, (jelikož vůle převrácená vždy víc a více jednající proti přirozenosti, tudíž ji stále jen ruší a ničí) — kdyby Bůh po věčných soudech svých nebyl připravil kleslému pokolení tomu spásu a vysvobození, a za tou příčinou k odvrácení úplné záhuby a pro zachování jeho k budoucím časům obnovené spravedlnosti mocným hlasem svým skrze hlas svědomí nebyl hned od prvního poklesku milostivě přispíval. Než ani milost tato — mocný onen hlas, jenž probuzuje svědomí, ozívající se v duši jednoho každého, nebyla s to, člověka uvést na cestu pravou, vedoucí k spáse, a udržeti ho na ní: k tomu zapotřebí jest nadpřirozených prostředků, nadpřirozeného Zjevení, nadpřirozených darův, nadobytých skutkův.

Jakož ale všecko ve světě dle svrchované vůle a moudrosti poznenáhla se vyvinuje: takt i tyto zvláštní milosti nerozdal Bůh pojednou v plné míře po veškerém světě, mezi všecky národy; — On vyvolil k tomu účelu nevelký jeden národ — národ to Israelský, a dle poznenáhleho vývinu poskytuje mu vždy více milosti, ohlašoval mu vždy zřejměji svatou vůli Svou, aby se takouto měrou srdce lidu zdivočilého zušlechtila a připravila ku přijetí *svrchované* milosti, podané vtělením Slova věčného — narozením Syna Božího. A tímto vtěleným Synem Božím mělo se člověčenstvo a přede vším lidu Israelskému dostati nejen poučení v svrchované míře příkladem, nýbrž i skrze oddanost do vůle Otce nebeského, — skrze poslušnost až k smrti, k smrti to nejkrutější, nejohavnější, k smrti kříže — mělo kleslému rodu zjednati se svatostí Boží smíření a ospravedlnění před spravedlností svrchovanou zadostučiněním Spravedlivého za nespravedlivé. Z lůna tohoto národu vyvoleného měla pak co ze zřídla nevyváženého vrchovitá hojnost milosti Boží do všech uhlův světa se prýstěti, nebeskou mocí svou veškeré národy k novému životu duševnímu povznášeti a z lidí tělesných učiniti syny Ducha svatého.

Jak nevyhnutelný byl pochod právě naznačený kleslému pokolení lidskému, ač nemělo-li toto zcela zhynouti; a jak potřebná jsou zřízení Prozřetelnosti Boží,

která zřízením katolické Církve na vrchol pravého vývinu staví člověčenstvo, dosvědčují dějiny člověčenstva. Nebudu slovo šířiti o nízkém stupni duševní vzdělanosti a mravní kleslosti národův, žijících dotud vně křesťanstva, ani budu připomínati surovost divokých hord Asiatských, jako byly: Mongolové, Avarové, Tataři a jiní; připomenu toliko a dotknu se jen některých stránek života vzdělaných národův předkřesťanských, a to sice: Řekův a Římanův. Vzdělanost těchto dvou národův může nám sloužiti za měřidlo, *kam* asi a na jaký stupeň vzdělanosti člověčenstvo, samo sobě pozůstavené, dospěti může, ač i zde nelze se ubrániti úsudku, že sousedství Židův a nadpřirozené Zjevení, jehož se těmto dostalo, nezůstalo zcela bez účinku. Vzdělanost těchto mocných i slavných národův vztahovala se pouze ku stránce hmotné a smyslné, a jen částečně — vyjímouce některé mudrce — dotýkala se stránky vyšší mravního, pravého, duchového života.

Tré zajisté jest vidin, ku kterým člověčenstvo vůbec a každý člověk zvláště zřetel má obráćeti, usilující všemožně o náležité uskutečnění jich. Jsou to vidiny Pravdy, Kráasy a Dobra. A jak daleko dostihli vidin těchto řečení národové? — Kromě vidiny Kráasy, již byli Řekové až ku podivu vyvinuli, druhým dvěma nehrubě porozuměli. Co se dotýče vidiny Pravdy jen jednotlivci něco výše postoupili, o čemž ale člověčenstvo velmi málo zvědělo. U vidině *Dobra* však i tyto hvězdy národu temné zakalené zůstaly.

Podle úsudkův, zhusta i za našeho věku pronášených o výtečnosti klassických spisův předkřesťanských mudrcův, bylo by lze souditi, jako by každý mudrcův těchto výrok svatou, nezvratnou byl pravdou. A v skutku toto domnění panuje u většiny lichou vzdělaností osvěceneného světa. Než pravda věčná, pravda nadmyslná jest v spisech jejich tak řídkým úkazem, jako libovonné, květoucí bylinstvo v pustinách arabských. Jako se na dotčených pustinách poutník po několik dní v nesnesitelném vedru neschůdnou, písčitou planinou musí trmáceti, než spatří známky vyššího života, než obcerstvujícího dojde pramene a pookřeje pod stínem zelenajícího se stromoví: tak i badatelé, prahnoucímu po svrchovaných vidinách, po pravdách věčných, bývá mnoho stran a listův ve spisech dotčených lopotně projiti, než dopadne na stopy nadmyslného

života, než zočí nepatrné kvítečky ducha, vyšší nadějí ukájeného. Neskaleného pramene, živého světla pravdy nedostihne, nedopátrá se v nich — *nikde*.

„Tvů-li výrok pravdivý, odkud to, že spisy staroklassické vzdělanosti na mnoze takové požívají úcty a vážnosti?“ — Příslušné úcty a vážnosti ani já jim, milý Pravdomile! neodpírám za příkladem církevních výtečníkův, kteří po všechny časy slušný na ně obraceli zřetel a v náležité je měli vážnosti; kteří nejen k opětnému jich po Evropě rozšíření hlavně přispěli, nýbrž na mnoze před úplnou zkázou je uchovali. Jisté úcty a vážnosti budou spisy ty, jako dotud, po všechny věky požívati, ježto jsou nejzralejším ovocem přirozeného vývinu lidské vzdělanosti a výkvetem důmyslu a bádání ducha, ztemnělého vinou prvopočáteční. Spisové tito dle směru i dle výsledku, dle formy i dle obsahu daleko přestihli leckteré pokusy téhož druhu z doby křesťanské, kde mnohý badatel, známé a zjevné zhostiv se pravdy, chtěl v pyše své, z hlubin vlastního rozumu vyšší jakousi moudrostí oblažiti člověčenstvo.

Že by však domněnky a náhledy podotčených mudrcův, horlivě, často i výtečně i důvtipně líčené a hájené, ryzou, nezvratnou byly pravdou, která nadšeného zasluhuje obdivování a hodna jest uznání bezvýminečného: tomu odpírám, jakož to hned od počátku činila sv. Církev se všemi svými výtečníky, každého času k opatrnému pohanských spisův užívání snažně napomínajíc. Ti, kdož cenu spisův tohoto druhu příliš nadsazují, tak že se jim sotva slov dostává k jejich velebení: lidé ti sami skutkem zřejmým vyznávají, že pramene svrchované pravdy dotud ani netuší, a tím méně že ho poznali. Neb z jejich úsudkův patrno, co jest jim měřítkem pravdy; patrno, že se nad obzor omezeného poznání předkřesťanské doby nepovznegli, a nepřekročili ještě stupně pouhé smyslnosti.

Jinak ovšem vypadá úsudek, užije-li se při spisech dotčených spisovatelův měřítka, na ruku nám daného Kristem, měřítka křesťanské nebeské pravdy. Dívajíc se na díla řečená ve světle křesťanské pravdy, tu ovšem spatřujeme místo pestrých květův nepatrné chudobky, místo lesknoucího se zlata prosté zemnaté rudy, v nichž jen nepatrná zrnka zlata se ukrývají. — A i tyto chudobky, i tato po-

řídce jen roztroušená zlatá zrnka, jak Tertullian, jeden z nejvýtečnějších učencův svého věku, důkladný to znatel i spisův i ducha pohanského mudretví, dobře rozuměl a důvtipně pověděl, byly od jedněch více šťastnou náhodou, než následkem důvtipu a neunaveného bádání nalezeny, jako loď, za noční doby uchváćena bouří a zmítaná větry a vlnami, vzdor temnu a zuření živlův předce někdy náhodou přistavu dostihne; neb jako z neznámé tmavé komnaty, tápajíce, často náhodou nalézáme východ. Jiní dopátrali se jistých pravd, poněvadž je vnitřní cit, kterýmž lidská duše nadána jest od Stvořitele, neb přirozená důmyslnost, v každém člověku žijoucí, k tomu vedla. A takovou měrou pohanská filosofie pochytila všeobecné známé, jelikož v přirozeném zákoně obsažené pravdy, a přivlastnivši si je, vydávala je pak s hrdou nadutostí za vlastní vynálezy. To samé tvrdí sv. Augustin, s kterýmž jsem tě, milý Pravdomile! již ve předešlém listu blíže seznámil. Pododně píše i tento slovutný učitel Církve, dovodě, že co pravého a krásného mudrcové pronesli o Bohu a o náboženství, nebylo jejich vynálezem, nýbrž těchto pravd že nabyli z hlubin všeobecného podání, Božskou Prozetitelností všady rozšířeného, jako se nabývá zlata a stříbra z hlubokých bání! —

A výtečný spisovatel *Druthmar* k tomu dokládá: „Všecké částky řecké filosofie nalezájí se ve sv. Písmě; všecky krásné myšlenky mudrcův byli mnohem dříve ve sv. Písmě vysloveny, než světským libomudrcům napadlo, jimi zvýšiti slovutnost své výmluvnosti. Mudrcové se nemohou ničím obzvláštním vykáhati. I trochu té pravdy již drželi od Boha. Že jest jeden Bůh, stvořitel a ředitel světa, že má člověk duši, která tělo přetrvá, by dosáhla na věčnosti buď odměny buď trestu, jak toho zasluhuje; že stává mravního zákona, který pocházeje od samého Boha, všecky lidi zavazuje; a podle toho, zachovávali-li neb přestupuje-li se, působí buď ctnost, buď hřích; tyto a podobné pravdy, ač všelijak zahalené a spotvořené, byly dávno po celém světě známé a přijaté, prvé než Plato v Athenách a Tullius v Římě o nich disputovali. Těmito všeobecně uznanými a všady rozšířenými pravdami, bylo, jakž učí apoštol sv. Pavel, mudrcům lehké pozorováním viditelného světa povznést se k poznání alespoň jisté

dokonalosti neviditelného Boha. Pročež také sv. Tomáš Aquinský, tento doktor andělský, praví o pravdách přístupných rozumu lidskému, že jich mudrcové nevynašli, nýbrž když byly již známé, z rozumu odvodili a dokázali.

Týž sv. Tomáš, maje ohledem na pravdy, od mudrcův poznané, i toto důvtipně poznává i důmyslně podotýká: „Velice se mýlíme, mníce, že mudrcové uznávají jednoho Boha, o Bohu měli týž pojem, kteréhož jsme my věrou nabyli, pojem totiž, že Bůh jest bytost, veškerou dokonalost v sobě mající, nad níž nic dokonalejšího mysliti nelze. To samé platí o domněnce mudrcův, týkající se duše. — Mnozí z nich ovšem uznávali jsoucnost a trvání duše; nevěřili však o její nadmyslnosti a nesmrtelnosti v témže způsobu, jako my věříme. Nesmrtelnost duše záležela vedle domnění takových mudrcův pouze v tom, že měla trvati též po rozpadnutí těla. Při tom neměla buď žádného, neb jen velmi temného a nepravého pojmu o blahoslavenství duše, došla-li spojení s Bohem a Jeho tváří v tvář vidění, jakož i o přehrozně věčné bídě, byla-li odloučena od Boha. O odměnách v budoucím životě nalézáme u básníkův pravdivější i krásnější pojmy, ač báchorkami spoutované, než u mudrcův, poněvadž básníci více obecného podání, mudrcové však více vlastního rozumu následují.“

Kdež tedy ani jediné pravdy nestává, o níž by se říci mohlo: „*Tato pravda byla světu úplně neznáma*, pokud ji ten neb onen mudrc nebyl vynášel;“ — s druhé strany není ani jediného bludu, ani jednoho nesmyslu, o němž by se, jak tvrdí Cicero, nemohlo říci: „*tento neb onen mudrc v něm sobě liboval, jej ohlašoval*.“

Ač uvedené tuto výroky proslulých za rozličných věkův myslitelův dostatečně nasvědčují, že velebení pohanských z předkřesťanské doby mudrcův jest přepjaté: nicméně připomenu ti, milý Pravdomile, ještě jedno svědectví; — jest to svědectví Ciceronovo — aby snad za příkladem četných mudrákův našeho věku, kteří stokrát více víry přikládají i tomu nejhrubšímu nesmyslu a sebe větším pošetilostem tupitelův evangelia Kristova, než slovům sebe ctihodnějších služebníkův a zástupcův sv. Církve; aby snad i ty nepochyboval o nestrannosti a pravdivosti úsudkův svrchu položených, abrž vysokou cenu Božího zjevení tím patrněji poznal, tím více si ho vážil, tím věrněji se ho držel.

Že Cicero, sám jsa libomudrc, a sice jeden z nejpřednějších mudrcův národu a věku svého, všech dřevních mudrcův soustavy podrobně znal, a sám proti sobě a kollegům svým nestranně vydal svědectví: o tom pochybovati nelze. Pročež vizme obraz, který nám dotčený Říman zanechal o náhledech mudrcův, Boha se týkajících.

Cicero nečeká, až by ho váha důvodův překonala: oheň hádky rozplamenil jej, že se obořil proti nadutosti lidského rozumu, který vždy a ve všem sám jediný sobě dostačovati míní; onť vyznává hned na počátku svého pojednání, kterak rozepře sama o sobě dostatečným, nezvratným již jest důkazem, že nevědomost jest počátek pohanské filosofie, blud pak a pochybnost jistý výsledek její. Neb dí: „Mezi četnými rozepřemi, s kterýmiž se filosofie zabývá, ač dosavad to k nějakému nepřivedla rozhodnutí, jest jedna z nejtěžších a nejtemnější ona, ježto přirozenosti bohův se týká. Neb domněnky i těch nejslovutnějších učencův jsou o tom tak rozdílné, a tak hrubě sobě odporují, že tento výsledek dostatečně dokazuje, kterak jest nevědomost počátkem veškeré filosofie. — V proudu dalšího skumného vyšetřování podotýká Tullius, klada mínění své do úst Vellejovi, že pokud souhlasí většina mudrcův, uznávajících jsoucnost Boží, to jen odtud pochází, že v tom setří přirozeného citu, a všeobecného následují podání; neb již příroda učí bytnost Boha. Chtěje však přirozenost Boží určitěji stanoviti, rozum dotčených mudrcův, kteří v příčině uznání bytnosti Boha tak krásně souhlasili, ukázal se takým slabým, a jejich domněnky jsou tak záporné a nesmyslné, že jich nelze bez velké nelibosti uvéstí a vyčísti. — Jelikož všechno popírali a proti všemu brojili, není to dojista mudrcův zásluhou, stává-li dotud nějaké stopy náboženství, ctnosti a zbožnosti ve světě. Mudrci tito se své strany zajisté spíše se přičiňovali, by ctnost a náboženství naprosto vykořenili, učíce: že bohové nemají žádné péče o lidi.“

Na to pak pokračuje: „Slyšte přátelé, nikoli divy myslivých a hádajících se mudrcův, nýbrž nesmysl horečného blouznění. Tak ohromný jest nesmysl Platonikův! Dle jejich domněnky jest a musí Bůh dle postavy neb útvaru svého býti kulatý; neb dle Platona jest prý kulatý útvar nejslícnější a nejdokonalejší. Co mi Plato bude moci namítnouti, tvrdím-li, Bůh musí míti podobu pyramidy neb kůže, poněvadž se

mi právě tyto útvary nad jiné krásnějšími a dokonalejšími býti zdají? Dle Thalesa jest Bůh ona rozumná bytost, jež byla všechny věci pomocí vody učinila. Mudrci, uče netělesnost Boha, dává mu nicméně vodu takorůzka za tělo, by prostředkem tímto působiti mohl. Anaximandes má za to, že bohové jako lidé v jistých dobách se rodí a umírají. — Anaximenes mní, vzduch že jest bohem; bůh že jest splozen, že má počátek a že není tedy ani neskonaleým ani věčným. Kortoniates dělá ze slunce, z měsíce a z lidských duší rovněž tolik bohův. Pythagoras učí, že Bůh jest onen veliký duch, který veškeren hmotný svět prochvívá; a duše naše ty že vzaly počátek z dotčeného jediného ducha, jako počátek berou částky, byvše od celku oddělené. A tak prý tento ubohý bůh nalézá se v té neblahé nutnosti, že jest neustále i každým okamžením droben a trhán. — Xenophantes tvrdí, že Bůh jest složení ducha i všeho, což v přírodě jest nekonečného. — Parmenides si představuje cosi báječného, což věncem (stephanos) nazývá; a tento věnec světla i tepla obklopuje prý vesmír, a jest bohem. — Empedokles učí, že jsou čtyři bohové, a tito čtyři bohové že jsou onino čtyři živlové, z kterých všechno pochází. — O Protagorovi pomlčím, neb mudrci ten uče, že jest nejisto, stává-li boha čili nic, a jaká jest jeho přirozenost. tudíž dosti zřejmě dává na jevo, že žádného neuznává božství. Rovněž tak i Demokrita i jeho soustavu vylučuje s oboru našeho vyšetřování, ježto popírá, že by vůbec co stávalo, neb dle něho jest všechno proměnnám podrobeno, čímž božství zcela a naprosto zamítá.

Cicero takým způsobem vylíčil nejznamenitější bludy mudrcův dávnověkých, pokud se týkají Boha a přirozenosti jeho, upozorňuje na proměnlivost a nestálost poznání a přesvědčení mudrcův vesměs i poukazuje, jak o též předmětu za rozličných časův a při rozličných příležitostech rozličné měli náhledy. „Kdybych chtěl,“ tak dle dále, „proměnlivost Platonovu v jeho domněnkách vyčisti, nenašel bych konce. V témže Timeovi a v téže knize o zákonech tvrdí, že jest Bůh nevypravitelný, a že se nemá ani odvažovati na zpytování, co Bůh jest: a pak opět tvrdí, že jest velmi snadno říci a naznačiti, co Bůh jest: neb vyměřuje podstatu Boží v ten smysl, že prý vesmír — nebesa a země, hvězdy a duše lidské jsou

Bohem. Já se své strany ve zřejmém tomto záporu nenalezám žádné jiné zřejmosti, než zřejmost bludu a neshody. — Rovněž tak nestálá a proměnlivá jest zřejmost Xenofonova. Neb jednou praví, že nelze pátrati po podobě Boha; a jindy zase tvrdí, slunce, jehožto podoba jest známa, a duše člověčí že jsou Bohem. Jednou učí, že jen jediný jest Bůh, a jindy hlásá mnohobožství. — Žádný mudrci však neměnil tak často náhledy o Bohu jako Aristoteles. Přerozmanitě jsou jeho domněnky, pronášené ve spisech jeho, jež ale všechny on sám za nepochybné vydává. Brzy jest mu božství netělesná rozumnost; brzy jest bohem jeho svět; brzy stává kromě světoboha a duchoboha ještě jiného boha, který panuje nad světobohem a duchobohem; brzy mu není bohem nic jiného, než oheň nebeský, při čemž zapominá, že nebe jest částkou světa, a že byl již svět učinil bohem. — Xenokrates, vrstevník Aristotelův, co do proměnlivosti svých domněnek tolikéž se mu rovná, a nobrž jest ve svém blouznivém snění ještě směšnější. On přijímá zajisté, že jest bohův osm; známých pět oběžnic tvoří prvních pět bohův; šestého boha tvoří stálice, kteréž jsou takorůzka údy jeho a dohromady jednoho tvoří boha; sedmým bohem jest slunce a osmým luna. — Heraklit ze školy Platonovy připojuje k vážné Xenokratově veselohře ještě několik směšných dětských báčhorek. Jemu jest bohem brzy svět, brzy duch, pak zase planety. Bohu přičítaje tělesnost, upírá mu cit; a když pak se v téže knize upamatoval, že nebral zřetele na nebe a na zemi: rychle z nebe a zemi činí jiné dva bohy.“

„Dlužno souditi,“ pokračuje Cicero, „že jest nemožné, v tomto předmětu ještě něco nesmyslnějšího pronesti, než byli právě jmenování mudrcové učili. A Theofrast předce ještě dále pokročil, a tudíž stal se skoro nesnesitelným. On brzy jistému duchu, brzy nebi, brzy znamením zvířetníku, brzy stálícím připisuje božskou podstatu a božskou vládu. — Jemu po boku stojí slušně Zeno, onen váš Zeno,“ praví Cicero k Stoikům, „který se honosí, jakoby jeho filosofie jediná měla do sebe tu přednost, že o božství určitého podává vysvětlení, vzdor tomu vrtkavější a nejistější jest, než všickni ostatní. — Neb brzy jest mu bohem vzduch, brzy jistý rozum, jenž celou přírodu proniká; brzy jsou mu bohy hvězdy, pak opět roky

a roční časy. Když pak za příčinou Hesiodovy theogonie přijal množství bohův, přechází konečně k tomu úsudku, že prý vzhledem na boha nestává žádné vidiny člověku přirozené, aniž jakéhosi jasného určitého pojmu. Tak i *Kleantes* hned svět, hned duši a ducha přírody pokládá za pravého boha, i zase tvrdí; oheň, kterýž jest nade vzduchem, ten že bez veliké pochyby pravým jest bohem. Ano, on postupuje ve svém nesmyslu ještě dále a tvoří si tu jistou podobu, jistý obraz o božstvu, kteréž ode všeho ostatního jest odděleno. Jinde zase tvrdí, že dlužno boha brzy jediné ve hvězdách, brzy jen v rozumu hledati a uznávati.“ A tu již nemoha se *Tullius* zdržeti, žalostně vzdychá: „Hle, tak se stává, že o onom bohu, jež rozumem tak určitě poznávati mníme, za to majíce, že jest vidina jeho v duchu našem tak zřetelně zobrazena, v skutku ani tvrditi nemůžeme, zdali jest, a co jest. Takový hustý oblak zahaluje ho našemu zraku!“

Cicero uvádí ještě bezbožnost *Perséovu*, žáka to *Zenonova*, jemuž Bůh není než slovo, než název, jež vděčné člověčenstvo dalo vynálezci samým. — Dále vyčítá hejno neznámých přeludných bohův, které si *Chrysippus*, zlomyslný to vykladač stoické filosofie, vymyslel, a posléze žalostný obraz bludův a bláznovství, kterýmiž se filosofie co do známosti o Bohu vytasila, zakončuje týmž úsudkem, kterýmž je započal: „Nepředstavil jsem Vám tuto úsudky mudrcův, neb toho názvu nezasluhuje takové bláznovství, nýbrž blouznění a šílenost lidí chorých na duchu. V skutku báchorky básníkův, kteří lahodným lichotivým uměním tolik uškodili dobrým mravům, nejsou dojista tak nesmyslné a neładné jako těchto mudrcův učení.“ — V této důležité pútce pronásí Cicero osobou *Kotty* své osobní mínění a zdání o Bohu v ten smysl, že má za to jako starý mudrlec *Simonides*: „Stává-li Boha, a co jest přirozenost jeho a podstata, to jest něco, co se stává tím temnějším a nejistějším, čím více se o tom přemýšlí.“ Ostatně ubezpečuje, že chce veřejně vždy zastávati víru, zavedenou v Římě, pro sebe však že si ponechává právo, smáti se z ní, co z hlouposti. Ciceronova zásada v tomto ohledu jest: „Náboženství lidu sluší veřejně šetřiti, poněvadž lid nějaké náboženství mítí musí: soukromně však dovoleno, smýšleti, jak komu líbo.“ To jest: — máme

se dělati, jako bychom všemu věřili, v skutku však nepotřebujeme věřiti ničemuž.

Nejsou-li tyto zásady i za našich časův náhledy a zásadami mnohých, jak dle stavu tak dle povolání výše postavených? Zdá se mi, že ano. Toto přesvědčení o neschopnosti, málomocnosti a chabosti lidského rozumu, kde jest dopátrati se pravdy, tak hluboko se vrylo do ducha *Cicerovi*, že veškeré filosofické bádání v ten smysl počíná, a vždy opět k němu se vrací. Jak činil, vyšetruje přirozenost Boží; tak činí též při vyšetřování, týkajícím se duše lidské. S předu připomíná nešťastné výsledky filosofického bádání o tomto předmětu, ukazuje, kterak filosofie, pokud chce stanoviti a vysvětliti přirozenost duše a její svrchovaný účel, rovněž tak málo souhlasí, jako kde jí jest stanoviti a vyznačiti přirozenost Boží. „Jedni mají za to,“ dí on, „že smrt není nic jiného, leč odloučení se duše od těla; jiní tvrdí, že podobného odloučení ani nestává, ježto tělo a duše pospolu umírají, a žádná částka člověka nepřezije smrti. Pak ani ti, kteří smrt vyvodí z oddělení duše od těla, nejsou mezi sebou svorní. Jedni mní, že duše po smrti v nic se rozpadá, jiní za to mají, že ještě dlouho žije; jiní opět tvrdí, že nikdy neumírá. — Ještě větší jest nesvornost filosofův, jedná-li se o přirozenost a sídlo duše. Jedněm duše není nic než srdce. — *Empedoklovi* není srdce, nýbrž krev, srdce probíhající. Jedni mní, že jistá částka mozku vykonává úkony duše; jiní praví, že mozek a srdce nejsou samy duší, ale že duše bydlí v mozku a v srdci. *Zeno* soudí, že duše není nic jiného než oheň. — *Aristoxenes*, který byl filosofem a hudebníkem, tvrdí, že duše není nic jiného, než jistý ustavičný pohyb žilek srdečných, podobný prý pohybu, jaký při zpěvu a v strunách hudebních nástrojův vzniká a působí souzvuk. — *Xenokrates* drží duši jen za číslo. *Platonova* obrazovitost nepřestala pouze na jedné duši, nýbrž přejala tré rozdílných duší: rozum, v celém těle bydlící, hněv v prsou, a žádostivost pod srdcem. Zatím ale co nám štědrost *Platonova* tré udílí duší, neponechává *Dikaearchus* ani jediné; neb jeho rozum jej učí, že prý duše jest slovo beze smyslu a pravdy; že člověk jest pouhá hmota od přírody tak uspořádaná, že žije a cítí. — *Aristoteles* uznává duši co pátý živel v přírodě, jež zve *Entelechia*, co tolik znamená, jako neustále trvající pohyb. *De-*

mokrit soudí, že duše — jako celý svět vůbec — sestává ze samých malých částek, z prvků to neboli atomův, jež náhoda v těle lidském usjednotila.“

Když pak Cicero všeliké tyto rozličné a tak zpozdlé i nesmyslné náhledy, jež si byli mudrcové vlastním rozumem utvořili o duši lidské, uvedl, končí výčet svůj, říká: „Která z těch domněnek, které všechny za pravdivé jsou vydávány, ta pravá jest, nemůže věděti leč jen nějaký Bůh.“

Jak žalostné divadlo ubohému rozumu lidskému, vidí-li, jak ovšem i ti, kdož co velikáni od světa byli obdivováni, a jejichžto rozum v skutku vysoce byl vzdělán, tak patrně dali na jevo mdlouba a slabost svou, jelikož chtěje pouhým rozumem zbadati přední a nejdůležitější pravdu: jsoucnost a přirozenost Boha — o důležitém předmětu tomto buď žvastali co děcka, neb jako šílenci blouznili. Tento obraz dostatečně, jak doufám, bude postačovati na ospravedlnění výše uvedeného výroku, že i nejpřednější ze dřevních klasických učencův vidině pravdy hrubě neporozuměli, a že duch lidský v nynější své porušenosti příliš jest málomocný, aby se sám o sobě dopátral pramene svrchované pravdy. A to ti, milý Pravdomile bude tím nápadnější, a tím zřetelněji to nahlédneš, obrátíš-li zřetel ku křesťanství, a uvážíš-li, s jakou určitostí každý jen poněkud vycvičený u víře křesťan mluví o dotčených svrchovaných pravdách, o něž se moudrost nejučenějších a nejproslulejších mudrcův předkřesťanské doby rozrážela; povážíš-li, jak jistí jsou křesťané v příčině své víry, jak bezpečně se jí drží, a jaké jim v života strastech poskytuje úlevy, posily i útěchy.

Nyní nám ještě zbývá porozhlédnouti se po mravním životě těchto předkřesťanských věků. Chtějíce život mravní určitěji a jasněji poznati, přihlédneme přede vším k poměrům rodinným. — Neb jakož jest rodina základem ostatních vyšších stavův a kruhův společenských: tak z rodinných poměrův nejlépe se dá poznati stav společenského života, ježto se tu spatřuje takoruka v zárodku svém.

Zevnějšími členy kruhu rodinného jest *čeleď* domácí. Čeleď za časův před Kristem záležela ze samých toliko otrokův. A jak mrzce nakládalo se s těmito otroky! Komu není známo, jak se dotud nakládá s otroky, kde neznají Kristova evangelia? Nesnesitelná břemena ukládala se jim; hůře nežli s hovady nakládáno jim; k největ-

ším hanebnostem jich užíváno, ano i životy jich závisely od libovůle surových pánův. Nechtěla-li některá z otrokyň žádným způsobem chlipnému pánu svému po vůli býti, bývala k tomu obecným právem donucována, a při setrvalém odporu i k smrti odsuzována.

Než ani u vnitř, ve srdci posvátného kruhu rodinného nevyhlíželo to mnohem lépe. S ženami zasnoubenými málo kde a málo kdy vlídněji nakládáno, než s ostatními otrokyněmi. Ano, podařilo-li se některé lstivé otrokyni získati si zvláštní náklonnost a přízeň pána svého, dařilo se této mnohem lépe, než řádné ženě. A kterak se tu teprva vedlo dítkám! Těchto ubožátek stav byl nad všecken pomysl žalostný. Osud jich záležel výhradně jen od jemného citu rodičův, a od prospěchu, jakého se bylo v budoucnosti od dítek nadíti. Pokud se však rodičům zalíbilo, bývaly dítky z domu vypovězeny neb vyvrženy. Ano, nezřídka ihned po porodu usmrceny bývaly neb do řek metány. A co tomu říkala veřejná pravomocnost? — Pravomocnost veřejná takových maličností mnoho si nevšímala — podobné maličkosti ráda vylučovala z oboru svého!

Kde v takové míře klesly rodinné poměry; kde taková nevázanost, pustota i rozervanost panovala, kde si panenské čistoty v rozkvětu života neváženo; kde chudší nevěsty k budoucím snáškům ohavným smilstvem věna si veřejně vydělávaly; kde nejpodlejší ohavnosti za bohoslužbu sloužily; kde panny nejstkvostnější poklady, poklady neporušeného panenství, modlám ke cti obětovaly; kde při mnohých chrámech, u p. Venušiných zvláštní kněžky druhdy u velikém počtu k ohavným službám se chovaly; kde takovéto neplechý a ohavnosti takoruka veřejně se tropily: — jak hluboko klesnouti tu musela mravnost veškerého národu? Jak mnoho jiných mrzkostí a neřádův muselo se rojit v lůně tak zkaženého společenského života? — Hnuší se mi déle při těchto a podobných nepravostech trvati, a ještě ohavnější jejich stránky dále odhalovati!

Že takové poměry rodinné a obecné hnílobu a záhubu sami v sobě chovaly a rozplemeňovaly, snadno sám se domyslí. A proti takovéto života spustotě bylo prvnímu křesťanstvu a jeho hrdinům bojovati a v krutý dáti se zápas s celým zhýralým světem, s nevázanou rozmarilostí mocných, s šibalskou úskočností chudých,

s bezuzdnou smyslností všech stavův. Než věrní sluhové a vyznavači Kristovi, neohlížejíce se na nebezpečnoství, jež jim brozí, ani na léčky, jim kladené, nehrozíce se nátiskův, muk a smrti, neohroženě hlásali slova spásy, důrazně kárali nepravost chudých i bohatých, otrokův i pánův, mocným hlasem vyzývající k pokání, dokud milost Boží přístupná, dokavád jest doba slitování. I ač kněží a biskupové jeden za druhým pod nejkřutějšími mukami rozsápaných katanů vypouštěli ducha, ač celé zástupy věřících k smrti vláčení bývali: neochabovala horlivost a neubráněno vítěznému kroku pravdy — pravdy nebeské. Půda, krví mučnickou zvlažená, plodila nové bujarejší pokolení věřících; starý světovládný Řím klesl, a nad hrobem jeho vztýčil a rozvinul se vítězný prápor, prápor svatého kříže; na rumech palácův císařův upevněno stolicí sv. Petra; na zříceninách zahynulého pohanstva zdvihlo se nové světovládné svaté město Boží. — Hrdinové, kteřížto k slavnému vítězství tomuto mocně přispívali, zůstavili nám spolu i věrné *obrazy* mravního stavu národův, jež na víru obráćeti jim uloženo bylo.

Bezpochyby utvořil jsi sobě jiný pojem o staroklassické vzdělanosti Řekův a Římanův, než jak jsem já ji tuto vylíčil. Věziž tedy, milý Pravdomile, že obraz tuto nastíněný zakládá se na svědectví dávnověkých pohanských spisovatelův a dějepiscův, jako byli Herodot, Strabo, již jmenovaný Cicero, Plinius a jiní. — Co dřevní tito národové v poesii, v řezbářství a sochařství, co v stavitelství, částečně i ve filosofii a v jiných vědách i uměních vykonali znamenitého, umím ovšem i já s příslušnou úctou ceniti, a nemíním, jak již výše podotknuto, ani v tom nejmenším zlehčiti.

Již ale naznačiv, jak nutně nám potřebí jest křesťanství, poukázav na směr a pokrok jeho vývinu, a připomenuv způsob nad pohanstvem dobytého, konečného vítězství: mohu přikročiti k samé důležité otázce, o níž mi hlavně jest činiti.

Co by při porušené přirozenosti pokolení lidského, dokud trvá převrácenost jeho vůle, co a mnoho-li by prospělo Zjevení nadpřirozené se všemi vyplývajícími z něho milostmi, kdyby se Bůh nebyl postaral o věrného pečlivě bdělého strážce, aby se nijak neporušilo Zjevení toto?! — Mnoho-li bylo by nám Zjevení to prospělo, kdyby na základě nepohybném, na skále

nezvratné, nebyl Pán zbudoval ústavu, v níž by se všechny človecenstvu Kristem zjevené milosti a pravdy chovaly a dle vůle svrchovaného dárce a zakladatele věřícím v rozličných potřebách života udělovaly? Jako přirozené Zjevení Boží nejhrubším způsobem bylo i bývá převrácováno, nejinak by se to dělo s nadpřirozeným Zjevením, kdyby jednotníkům na vůli bylo zůstavěno, po své chuti si je vykládati. Mámeť pak toho patrné důkazy při lidech nevěřících a při sektářích křesťanských, kteří odtrhše se od Církve, každý něco jiného věří, sv. Písma dle převrácenosti své změňujíce, natahujíce a překrucujíce.

Za těmito tedy příčinami ustanovil Vykupitel světa, Obnovitel života lidského, Církev, a sice Církev katolickou, a svěřiv jí stráž nad Zjevením a učinil ji pokladnicí milostí a majetnicí svátostí Božích. Ji tedy jedině přísluší milosti Boží udělovati, svátostmi vhodné přísluhovati, a věřící poučovati, co věřiti a jak Písmu svatému rozuměti mají. Nekoná pak Církev úřadu svého skrze sluhy své, leč z moci a mocí Božského zakladatele. Na veřejných a obecných sněmech svých skrze shromážděné biskupy neustanovuje Církev články věroučné nebo dogmata dle osobní moudrosti dotčených služebníkův svých, nýbrž pod vlivem Ducha svatého, který, jak jí Kristem předpovězeno, s ní trvá a v ní působí po všechny časy až do skonání světa. Pročež se ustanovení Církve za ustanovení Boží pokládají.

Nemysli však, milý Pravdomile, že takovýmto působením, totiž přísným stanovením a určitým vyslovením věroučných článkův sv. Církve volnou činnost ducha lidského příliš obmezuje, ano každý pokrok, všechno hlubší bádání nemožné činí. Naopak Církev vybízí schopné syny a dary Duchá Božího nadané sluhy své k boholibému bádání; ona rozněcuje všemožně šlechetnou horlivost bádavých duchův a s velikou pečí podporuje blahonosné snahy o duševní rozkvět človecenstva. — Stanoví-li však a ohražuje-li Církev články víry čili dogmata, neobmýšlí tudíž nic jiného, leč že chce vytknouti meze, v kterých dlužno se pohybovati, pokud se má člověk mnohý uchrániti od úpadku do bludův, a ujití záhubě na zvrátané a skluské cestě rozumového bádání. Jinak však pokojně hledí k rozporům a hádkám theologickým, ač je jinak bedlivým okem provází; a jen tenkrát svoji pravomoc-

ností zastavuje spor, jestliže jedna neb druhá strana meze křesťanské svědomitosti překročila neb překročuje. Že pak v takovýchto poměrech rozsáhlé pole bádavému duchu, byť byl sebe čilejší, k činnosti pozůstává, snadno sám uznáš. Že ale odchylky od článkův víry, již zvěstuje a opatruje Církev, nepůsobí pouze na poli bohovědy, nýbrž že zasahají hluboko do společenského života, poznáš, připomeněš-li si působení a společenské poměry některých sekt kacířských, jako jsou p.: Novokřtenci, Mormoni v severní Americe a jiní.

Zdaž proti takovýmto nešvarným výstupkům možná postaviti mocnější ohrady, nad ústavu katolické Církve? Poohledni se nestranným okem v dějinstvu, i shleďáš že nikoli! —

Petr mučeník.

Od J. Drbohlava, děkana Nymburského a faráře v Jeseníku.

Na krajinu shlíží věže krov,
Dvěře k věži té jsou ryzí kov.
Pohanský je pevně zavřel pych,
Za nima zní hrudi lidské vzdych.
Kdo tam horkou mácí slzou práh?
Spí to tam snad odbojník a vrah?
Zdaž tam pyká svůdce, svědek, lhář,
Aneb lýt loupežník a žhář?
Nebo-li tam zrádce otčiny
Odbývá trest za své proviny?
Či snad v železnou tam zavřen klec
Obci nebezpečný šílenec? —
Oh, v té věži nárek vede ctnost
Lidskou na zlobu a nepravost.
Že se věrně k Spasiteli znal,
Pohan Petra v tuhé pouto jal.
Týral jej a choval neblaze,
Žákům Kristovým to k výstraze.
A pak tento ortel jemu čten:
„V hrozné věži budiž uvězněn.“
„Tamť nechť naučí se bohy ctít,
Vzývat je a zpěvem velebit.“
Tak se octnul Petr ve věži,
Ač ho žádný zločin netěží.
Jeho obydíl tam těsný kruh,
Kdež je místo vzduchu dusný puch.
Trápnou chuďas obkličěn je tmou,
Slunce vniká tam jen skulinou.
Jeho lůžkem tvrdá chladná zem,
Kůrka plesnivá mu pokrmem.
Slzy, co mu z oka stékají,
Jsou ten pramen, jenž ho napájí.
Pavouk, robící své tkaniny,
Jeho druh a přítel jediný.

Větru na zdi hrajícího šust,
Musí nahradit zvuk lidských úst.
A v té hrůzoplné prostora
Mučen, lká, sám k sobě hovoře:
„Proč tu hyne tvého žití strom?
Vždyť si hříchu nejsi povědom?
Jak to srdce jindy veselé
Umírá a nedomírá od žele!
Kdo tu postaví tvé strasti hráz?
Bídnejší jsi než ten zeměplaz.
Bože, Bože, což ti nejsem mil?
Co jsem zpáchal, co jsem zavinil?
Čímže moji brud' mi zkaleno,
Že mám nést ten kříž, to břemeno?“
Ještě nářku slovo poslední
Po žaláři temném smutně zní;
Ještě od stěn odráží se stesk:
Aj, tu náhle zakmitne se blesk.
Světlem naplněna komnata,
Vše se leskne jako od zlata.
Strop a stěny samé perly jen
A noc proměněná v jasný den.
Růží dech zavívá takový,
O němž lidské ústo nepoví.
Vězen chvěje se, i žasna ted,
Zrak upírá na zářící zeď.
Co tam vidět? — Na zdi, k stropu blíž,
Světa chloubu, znak to spásy — kříž!
A na kříži světa Spasitel,
Právě tak, jak na Golgotě pněl.
Stráně jeho trnám ovity,
Ruce, nohy hřeby probity.
Z tisícera jeho bolných ran
Stéká krev a barví kříže stan.
Líce zmodralé a temeno
Na rameno pravé skloněno.
Vlídne k vězni oko Jeho zří,
Ústo sladkým pološeptem dí:
„A čím já jsem zprovinil se, čím,
Že tak rozpiat na tom dřevě pním?“
Okamih — a vidění — to tam.
Byl to skutek, byl to smyslů klam?
Hustá tma zas Petru svírá zrak,
V uchu, v srdci rozléhá se však:
„A čím já jsem zprovinil se, čím,
Že tak rozpiat na tom dřevě pním?“
Hlas ten hluboko mu v duši vjel,
A tam tkvěl a nikdy neodzněl.
Petr ale nenařikal víc,
Ran když stihalo jej na tisíc.
Tíše, ochotně svůj křížek nes',
Až jej povolal Pán do nebes.

Farářova schovanka.

Obraz ze života od Fr. Pravdy.

1.

Za čiré noci měsíc nesvítí, a hvězdičky se schovaly za oblaky. Neprší sice, ale nebe jest pošmurné, a každou chvíli se zdá, že se spustí nějaká plískanice. Již mží, vítr se točí, počínaje hvízdati — fičeti, a tu i tam metati krůpějemi do temné noci.

Ve vsi Libišově rozhostila se tolikéž tma. Nikde se nesvítí, lidé odpočívají ve snách, a kdo bdí, těší se, že nemá potřebí za takové bouře býti venku. Ponocný vytrubuje půlnoc, čerstvě odděluje třetiny, čtyřkrát „jeden, dva, tři“ vypočítá jedním tahem. Psi mnohem méně se vztekají než jiní: zalezlí si do svých budek a pod střechy.

Daleko široko musel bys hledat, než bys našel pod širým nebem člověka; jen v tu stranu, co směřuje do hor, trpylí se světýlko. Bludička to není, neboť sestupuje dolů pravidelně, a drží se pěšiny, která od několika chaloupek, rozsetých mezi vrchy, vede do Libišova. Světýlko to rozchází se z veliké dřevěné lucerny; neseť ji muž zabalený do pláště. Má na hlavě široký klobouk, a když mu vítr pláště rozhrne, jest viděti, že mu po levé straně visí kožená kabelka, řemen mu jde přes pravé rameno, a jak udělá krok, vždy mu v ní něco zacinkne. Kdo by směl do vnitř nahlédnout, viděl by zvonek, a nákou bílou košili, podle podoby a pentle u krku a kraje by pak poznal, že jest to kostelní komže, a malý lesklý kříž. Krásná mošenka na Tělo Páně a nádobky se svatými oleji by ho přesvědčily, že byl navštíven ubožák nějaký nemocný.

A ptáš se, milý čtenáři: „A ten muž, co tu svítilnu nese, jest to snad kněz?“ — Nikoli! To jest starý kostelník Libišovský.

„A kde zůstal duchovní?“ — Hned se po něm ohlídneme.

Kostelník svítí více do zadu, než ku předu, a pořád se ohlíží — čeká, — někoho za sebou varuje, a jednou rukou mu pomáhá. Jest to také muž v rásném plášti. Ze spod pláště mu vykouká náky černý šat, který si byl drobet vyhrnul a šňurou podpásal, aby mu nepřekážel v chůzi. Jde velmi těžko, a proto mu kostelník pomáhá. Jest také starý. A mimo to si něco v náruči svém nese. Slyš, ono se to ozývá, a z pláště vyraží pláč jako malého dítěte. Kostelník se zastavil; zastavil se i druh, a ten hejčká, lichotí a domlouvá křiklounovi, až se zase utiší. —

Podle obleku soudil bys, že druhý ten muž jest kněz. Ale to děcko tě, tuším, mýlí. Musím ti tedy vyjevit, že v skutku a pravdě sám pan farář Libišovský s nemluvnátkem v náruči kráčí za kostelníkem, vrací se se od nemocné, již byl udělil poslední svátosti. —

„A jak přišli k tomu dítěti?“

Stalo se to takto.

V jedné té chaloupce mezi vrchy žil chudý nádenník, podruh Chvojka s manželkou a s pěti dětmi. Dostal horkou nemoc, umřel, a od něho nakazila se žena jeho, kteráž mu byla pečlivě sloužila. A tu byl pan farář právě zaopatřoval. Znalť ji co hodnou — pořádnou osobu, a neštěstí její a celé rodiny ho velmi zarmoutilo.

Nemocná se chystala k smrti. Osud dítek ji trápil. Ubohá nemohla se na ně podívatí bez bolestného zachvění, neboť jí napadalo, že tu tolik sirotkův pozůstane bez ochrany. Důstojný kněz ji těšil. Věřila mu, že bude Bůh bdíti nad nimi, poručila sebe a je do vůle Jeho, byla plná důvěry; ale pohled na maličké předce jen vždy jí pobuřoval srdce. I nemohla se ubohá matka s miláčky ani rozloučiti. Ty větší jí ovšem nedělaly tolik storosti, jako nejmladší dceruška, již minul sotva rok. Nevědouc, kdo by se smíloval nad nemluvnětem, pořád jen myslila na ně. Nárek její velice pohnul útrpného duchovního, i slíbil, že se za sirotky přimluví u hodných osadníkův, ať jestli ji Bůh k sobě vezme. I chtěl zvláště malou Stázinku někomu doporučiti, ujišťuje matku, že do dobrých rukou odvede miláčka jejího.

To hořekující ženu poněkud upokojilo. Děkovala velebnému knězi srdečně, a sebravši poslední sílu svou, napomenula odrostlejší děti k počestnosti a bohobojnosti, načež jim všem udělila materské požehnání. Kněz sám Stázinku vyzdvihl z kolébky, a držel ji před matkou. — Že však všickni ostatní plakali, dala se Stazička také do škytání, schovavši si hlavičku na prsa velebného kmeťta, ručky malinké okolo krku mu ovinula. I opanoval ho cit, jakéhož posud neznal. Přitlačiv nevinátko k srdci, políbil je v čelo a nemohl se mu téměř ani vytrhnouti. Milé to robě totiž tak pevně jej objalo, spanilou tvářičku svou tlačíc mu do obličejce, že se zdálo, jako by jej již mělo za jediného otce svého.

Velebný staroušek zůstal uprostřed světnice státi, a přemýšleje, díval se na kostelníka, nedav mu Stázinku odtrhnouti. Poté obrátil se k matce, zalité smrtelným potem,

znamenal, kterak se opět poddává bolesti nad dítětem, a že se děsí, do jaké náruči asi v krátkce se dostane miláček její. A tu zrak mu padl na kříž postavený mezi dvěma svíčkama na stole; pochybnosti zmizely, překážky a ohledy rozličné tratily se, cti-hodný kněz odhodlal se, a úmysl předsevzetí, ku kterému se před Pánem Ježíšem zavázal, byly, že chce děvčátko, co měl v rukou, přijmouti za své.

I oznámil to bez prodlení již již umírající matce, a hned na to zakusil první odměnu za skutek svůj. Svatý pokoj se uhostil na tváři umírající, oko se jí vyjasnilo, a ústa šeptala mnohonásobné díky. Poslední její slova byla: „Zaplat Pán Bůh!“ Saha-jíc po ruce svého dobrodince a otce duchov-ního, vypustila duši. Zrak její zůstal upře-ný na něm, obličej se usmívala každým ta-hem vyzrazovaly se utěšené city, s jakýmiž opouštěla svět, za mužem krácejíc do věčné říše nebeského Pána, jemuž byla po celý život věrně sloužila.

Ctihodný kněz nebožce sám přivřel oči. Domkář s domkářkou, u nichž byla v najmu, připověděli, že se postarají o pohřeb i o děti, a malou Stázinku že ráno přinesou na faru. Při pohřbu nebožčinu chtěl milosrdný kněz povzbuditi své osadníky, aby v při-bytech svých útočiště popřáli ubohým sirot-kům a opatřili jim křesťanské vychování. Zatím ale když se velebný kmet s kostel-níkem vypravoval na cestu k domovu, útlý holeček začal zase slze prolévati a ručička-ma házeti po svém novém otci. Tento slíč-nou panenku pohládl, těše ji, jako by mu rozuměla, že zejtra přijde k němu; ta ale nic nedbala na řeč a lichocení, nýbrž pověsila se mu na krk, a nechtěla se rozloučiti s ním. I pomyslel si: „Co z toho? Vezmu ji s se-bou hned!“ Domáci museli mu ji zaobaliti do peřinky, dali jí na hlavu čepeček, i ač-koliv mu to vymlouvali, jsouce volní, ráno anebo hned mu ji donést: důstojný kmet vzal sirotečka sám i schoval ho pod plášť, nechtěje ho ani kostelníkovi světit. Děvečka malinká nic se nebála. Odpočívajíc tiše na srdci šlechtěného kněze, zapomněla, kde jest, i usnula.

Starý kněz se zatím nábožně modlil, aby vedlo k dobrému, což si byl právě u-mínil. Prosil Boha za milost ke všemu to-mu, co mu bude dále činiti. Čtě v sobě o-pravdovou otcovskou lásku k opuštěnému dítěti, ovšem také přezíval těžkosti, ale — neleká se jich.

Kostelník, jmenem Martin, byl jiného náhledu. Ten nemohl pochopiti, co veleb-

nému pánu pojednou napadlo, že si takové děcko bere na faru. Bylť to sice muž ho-dný, počestný, útrpný, pána svého milu-je upřímně: pokládal to ale za zbytečnost, je sprostým děckem tak se mazliti. Zdálo se mu, že by se lépe slušelo, živiti je ně-kde jinde, než na fare. Že pak se s ním staříčků kněz sám tahá, to docela měl za podivné. Neříkal sice nic, brumlal toliko do sebe, a když Stázi křičela, zastaviv se, svít-il si na pana faráře, jako by očekával, že se mu děcko znechutí.

Avšak pan farář neprojevil ani té nej-menší nevrlosti. Nad tím vrtěl kostelník hlavou. Chťeje pána přesvědčiti, že se pře-náhli, dal se do hovoru, pronesl to i ono, což ho mělo poučiti a zastrašiti. Napřed si několikráte vzdychl, potom odkašlal i pravil: „Já to znám! Takovými drobečkami se člověk zapotí. Ani s velkými se jeden to-lik neupachtí!“

Farář dělal, jako by nerozuměl, a o-brátil výpověď kostelníkovu v žert, říka: „Milý Martine, velký bude asi předce těžší než malá Stázinka. Nechtěl bych já vás nésti do Libišova.“

„Velebný pane,“ odpověděl Martin, „to se ráčíte smáti. Ale nevím, nevím, nedo-lehne-li na vás ta malá Stázinka za čtyry velké.“

Než velebný pán pochybnost tuto vy-vrátil, dodal kostelník: „Neračte se zlobiti na mne, že nemlčím. Ale pravda je pra-vda. Duchovní páni neumějí děti chovati — ani se to na ně nepatří — Vaši lidé se v tom také neznají. Bude to pěkné nadělení, až holka bude křičet, a v noci vám spáti nedá! Ani Kristina ani Marketa s ní niče-hož nedovedou. A pan kaplan tomu také nerozumí.“

Pan farář si nesměl tajiti, že Martin nepřepíná. V skutku dostával strach, jak dítě v domě svém zaopatří, a již již počínal litovati, že se snad do nemožných věcí pu-stil. Ale hned se zase zpamatoval, věda, že Pán Bůh pomůže. Chťe dobrého kostel-níka svého získati pro svůj úmysl, pravil k němu: „Stalo se, stalo! Nesmíte mne děsiti. Vždyť znám katechismus; podle toho dceru svou povedu. Kristina i Marketa ty se také malého poupěte spravedlivě ujmou. — Ostatně, milý příteli, především spolehám se na Otce všech sirotků, tam v nebi. Kde mi nestačí síla, inu, půjdu, a zkušenějších po-prosím o radu a pomoc. A vy snad mne ne-necháte na své srdce klepat nadarmo, když nebudu vědět, kam a kudy?“

Kostelník již byl obměkčen. I vymlou-

val se, že duchovní péči nikdo tak dobře nezastane, jako pan farář. Co se týká tělesného ošetření, sliboval, že milerád s ženou a s dcerou vypomůže a přispěje.

Od této chvíle i kostelník se naklonil Stázince, a nic více nenamítal, než jak se asi uleknou ženské, až toho hosta v peřince uhlídají.

2.

Libišovský farář, o němž zde řeč jest, jmenoval se *Bernard Růžicka*. Pocházel sice z chudých rodičův, ale zdědil po nich poklad pravé víry, neporušenou poctivost a živou lásku k Bohu i k bližnímu. Když byl na študiích, musel se sám o sebe starati: rodiče mu nemohli býti nápomocni, poněvadž sami nic neměli, a sotva doma své děti živili. Bernard vyučoval tedy po městě mládež, dostával peníze i stravu, a tudíž pomáhal nejenom sobě, nýbrž i přátelům svým. Čas, co mu zbyl svobodný, nesměl utráceti touláním a zahálením; bylo potřebí, aby se pilně učil, chtěl-li obstáti při zkouškách, a proto ani hodinku nepromarnil. Do světa hloub nahlédnouti, neměl tedy hrubě ani příležitosti, ani chuti. A takto zůstává pod ochranou Boží, zachoval mysl pokornou a srdce čisté: stal se jinochem, a byl ještě vždy neviný jako dítě.

Měšťané Růžickovi přáli, a spolužáci jej milovali; byl ke všem upřímný, a nikdy jim neubližoval. Ale drobet ho měli za sprostáka, ačkoli byl ve škole jeden z nejprvnějších. Toho však hodný Růžicka ani nepozoroval, a blažen jsa ve svém tichém obcování prostotou svojí libil se Bohu.

Bernard Růžicka stál na pevných nohou, a nikde mu nehrozilo nebezpečství. Co mu pravdou bylo jako chlapci, zůstalo pravdou také dospělému jinochu; nic ho nemýlilo, nic mu nepřekáželo, ať slyšel, ať četl cokoli, vždy při starém přesvědčení zůstával. A proto nepřestal nikdy plniti, čemu ho byli otec a matka naučili: onť se horlivě modlil, on chodil bedlivě do kostela, přijímal svátosti, necítil v sobě žádné příčiny, aby se měl těmto povinnostem vyhýbati. Jemu nebyly břemenem; věřil, že to tak má a musí býti, a přičinil se, aby vše konal pořádně, co se předpisovalo. Ano, jemu to dělalo radost, sloužiti Panu Bohu. Byl šest let v jednom a tom samém městě, a tu v letě v zimě vycházel si k nedaleké kapliče, ozdobené křížem Pána Ježíše a obrazem Rodičky Boží. Tam na tiché samotě bývalo

mu blaze, tam v nábožném rozjímání zapomínal, že jest na světě.

Ostatně nebyl Růžicka podivínem. On sirád žertoval, rád se smál, rád si hrál, ale vždy bylo viděti jeho dětinnou mysl. — I když se bavil, zůstal své povaze věren. — Chtěje si oddechnouti při studování, lepil, řezal, maloval a kreslil, pracoval v zahradě, všeho hlučného počínání se vystříhaje. Spokojenost nic mu nerušilo, vášně ho netrápily, a nikdy se nermoutil, že by ho byl někdo podvedl a oklamal. Starosti si také nepřipouštěl, dostačovalo mu, což měl, a po pohodlí, po stkvostnějších živobytí netoužil. Žádosti všelijaké, jimž obyčejně dospělá mládež podlehá, až i blouzní a třští, do srdce se mu nedostaly. Avšak o jedné příhodě za oněch let sluší se zmíniti: bylať to podivná rozčilenost a náklonnost k panně, kterážto zdála se mu býti obrazem svěťice.

Stávalo se, že Bernard Růžicka u své milé kapličky vidával dívku pěkně ošacenou, ana vroucně se modlila. Potkával ji tam často, dával jí pozdravení, pozoroval, že má tvář vybledlou, a přesvědčil se, že na nějaký neduh trpí. Či by to byla dcera, nevěděl; dle podoby ji znal na druhý rok, ale nikdy nesešel se s ní jinde, leč jen u kapličky. Neklečovali ale pospolu. Růžicka šel stranou, byla-li tam již ona; — blížila-li se později, hleděl dříve odstoupiti, a než ho poznala, otevřel knihu, učil se a v polích zmizel. — Nebylo divu, že si myslíval, jestli se s ní zase sejde. Ohlížel se též po ní a ačkoliv jí rád spatřil, předce se vždy zarazil, kdykoli mu vstoupila v cestu. Ona také měnila barvu; červenaly se jí tváře, a zrak klopívala k zemi. Tehdy bývala velmi sličná. Obličej její prozrazoval ušlechtilost a dobrotu; a že pak jest nábožná, dokazovaly její zvláštní procházky. Modlíc se tu ku Kristu, a nejsvětější Pannu, Rodičku Boží, vzývajíce za přímluvu, jevila takovou vroucnost, že Bernardovi pravou svěťicí býti se zdála. Naplněn jsa velikou úctivostí k ní, přál si, aby ji byl na duši alespoň trochu podobný. I bděl bedlivě nad sebou, rozněcoval v sobě lásku k Bohu, a varoval se všeho, což by čistotu srdce jeho pošpinit mohlo. Obraz panny, který měl před očima, síkvel semu bez poškrvny. Zdraví její ale pořád více a více mizelo, tělo sláblo, a duch — se odlučoval od světa — zdvíhal se k nebesům.

Nastaly prázdniny. Růžicka byl doma u rodičův, a po několika nedělích do poslední školy v městě se vrátil. Ještě ten den navštívil svou drahou kapličku, a již z daleka viděl dívku, na niž byl zajisté o prázdn-

ninách nezapomněl. I ona si ho všimla. Oko zasmušile se jí vyjasnilo, když přicházel. I pohlídla vděčně ku kříži a spokojeně se usmívala. Bernard nevěděl, má-li se vzdáliti čili nic. Něco ho ku kapliče táhlo. — Přibližuje se k ní, znamenal, kterak milá mu panna byla sešla, tak že se co mrtvá položití mohla do rakev. Jako by na něj byla čekala! Viděl, že skloňuje hlavu. Chtělať vstáti, ale nemohouc, obrátila se k němu, a on jí četl v očích, že ho žádá o přispění. I přiskočil k ní. Nesmělost ho opustila, i tázal se, jestli jí něco schází.

„Ach, dovedte mne domů!“ odpověděla. „Udělal se mi zle. Bydlíme u brány. Naposledy byla jsem zde dnes.“

Než se odtrhla od svatého stánku, rozloučila se s ním, upřímně se žehnajíc. Potom se zavěsila Bernardovi do ramena, podpírala se na něj celým tělem, a jako sestra s bratrem kráčela s ním do města. Na cestě mu pověděla, že ležela mnoho dní. — Dnes že se jí zdálo býti lépe, a pěkný den že ji vyvádil, aby si došla tam, kde tolik duchovního potěšení nalezala. Přiznala se, že i jej chtěla ještě jednou viděti. On nezapíral, že také po ní toužil. Oba cítili dobře, co je spojilo, a byli přesvědčeni, že to nebylo nic pomíjejícího. Anna, tak se dívka jmenovala, jsouc jista, že brzy umře, prosila Bernarda, by se za ni modlil. On žádal, aby v nebi u Boha orodovala za něho. I přijal na památku růženec, kterýž držela v ruce, a ježž mu sama o své ujmě podávala. Dovedl ji až do domu otceva — matky již neměla. — Avšak ani otec nebyl doma. Stará děvečka plakala, když se přesvědčila, jak jest panence. Bernard musel odejíti. I udělal jí na čele kříž, když odcházel. Ona ho též křížem poznamenala, těšíc se, že se s ním jednou shledá na onom světě. I podali si ruce a — více se již neuzřeli.

Hodná panna umřela dříve, než minul týden. Růžička chodil každý den několikráte ku bráně, zastavoval se před obydlím nemocné a zpytoval, jestli jí nic smutného nepotkalo. Byl tu opět v ulici, když dva truhláři nesli pěknou rakev. Srdce mu povídalo, komu patří. A nemýlil se. Nábožné děvče bylo nebožkou. I pospíšil si ku své vyvolené kapliče; tam se modlil za zpanilou duši nebožčinu, a pořád jí viděl jako před sebou. Večer se zase ubíral okolo brány. V památném domě v světnici při zemi hořelo světlo. Bernard přistoupil k oknu, a oknem viděl rakev. V rakvi té odpočívala útlá — bohobojná panna, obložená květin. V rukou držela kříž, obrazy svatých

a svetic Božích měla na prsou. Lampa jí hořela v hlavách. Bledé to světlo se kmitalo po tváři nebožčině, a tudíž v září té mrtvé měnila se barvy. I zdálo se, jako by nebožka otvírala oči a pohybovala ústy.

Bernardovi přicházelo, jako by Anna byla živa. Než věděl, že ho nejisté světlo mámi. I stál tu a plakal, dobrou chvíli se modle. Odešel, a dlouho do noci po městě se toulaje, vždy zase na jedno a to samé místo se vracel. Ráno chváta na pohřeb, chtěje doprovoditi mrtvé tělo své přítelkyně na hřbitov. Byl přítomen, když ji kladli do hrobu, věnce za ní pouštěli, zemí posvěcenou jí zasypali. I on hodil také tři hrstičky na rakev, zdvihl si kousek rosmaryny, která ležela u mar, a do modliteb si ji schoval. Po celý rok, co ještě v městě byl, pamatoval na hrob bývalé poutnice ku kapliče. Nezřídka na něj položil kvítek; nezřídka modlival se na něm, růženec darovaný přinašívaje s sebou. Brzy se tu na památku postavil kamenný kříž. Z nápisu dozvěděl se Bernard, že bylo nebožce šestnácte let, když zemřela na souchotiny.

Nastaly zase prázdniny. Bernard Růžička milé mu město opustil na vždy. Rozloučiv se s hrobem ušlechtilé panny, navštívil otčinu, a potom odebral se na vyšší školy do Prahy. Nebylo na něm pozorovati, že vnitřní život jeho nákou událost přestál. Co se mezi ním a Annou přihodilo, nevěděl nikdo na světě, než Bůh a on. Duše jeho zůstala čistá, mysl spokojená — marnosti světské ho nelákaly. Naopak! Šlechtný jinoch s jakýmsi tajným potěšením cvičival se v zapírání sebe, vždy jen duchovní vzdělání vyhledával. Připravoval se ku stavu kněžskému, a nabyv potřebného umění, konečně vysvěcen jest na kněžství. Dlouho a dlouho byl kaplanem, pořád v Libiřově, a zastával svůj úřad svědomitě. Nemůže se říci, že by snad byl vynikal obzvláštní učeností. Nejeden velební pání bratří věděli mnohem víc než Růžička, byli obratnější v řeči a v způsobech, ale tolik dobrého nevykonali, co on. Jej šlechtila pokora a nezištnost. Každý člověk, bohatý a chudý, byl mu za bratra. Zavíraje všechny do svého srdce a netouže po pozemském jmění, s tím, co měl, ochotně přispíval potřebným, a sdílel se s chudáky.

Osadníci svého kaplana milovali jako otce. Kázal jim pravdu Boží, jak mu srdce velelo. Reč jeho bývala srdečná: co cítil, vyslovil, a každý mu rozuměl. Nechtěl — nežádal — nehledal slávy rozhlášeného kazatele: zdálo se, že k svým milým mluví jenom jako po domácku, a předce je slovo

jeho vždy rozehrálo a poučilo. Nejvíce ovšem působila jeho láska. Co kázal, to plnil. Ctosti jeho znala celá osada, ačkoliv jich nikdy neukazoval.

Zvláště mládež hodnému knězi byla nakloněna. On každé dítě pokládal za své, staral se o ně, vychovával je, a dosazoval laskavě, co mu scházelo na těle, co na duši. Uprostřed maličkých býval nejblazeňejší. Staraje se, aby jim nikdo nedával pohoršení, doprovázel je domů, a i tam zlé příklady odvracoval od nich. A ditky majíce k němu velkou důvěru, se vším se mn svěřovaly. On se s nimi nevadil, neodstrkoval a nezavrhoval jich, nýbrž našel-li na nich chyby, tak dlouho se s nimi obíral, až jim odvykly.

Kdo byl v nouzi, hledal pomoc u „pana pátera.“ Dobrotivý kněz dával — radil, orodoval u jiných, a nikoho se neostýchaje, ani netušil, že by mu to za dotiravost bráno býti mohlo. Vždyť nehleděl na sebe, peněz svých nikdy nešetřil, a potřeba-li kázala, rád přispěl i svým nemnohým šatstvem. Protož myslil, že jini ze svých dostatků také rádi udělují; ano, že se jim zavděčí, když jim poví o chudých. Však leckterému z boháčův se nelíbila horlivost jeho.

Prostomyslný kněz ovšem nepoznával, že jest někomu obtížný, a nenapadlo mu, že se o několik let později stane farářem, protože jest otcem nuzných, a neřídí se světem. — Když jini mladší na místo se dostali, co jemu patřilo, nežaloval — nenařikal si, nechť se nikdy rozloučiti s Libišovskými. Farář, u něhož byl, sešel věkem; neunavený Bernard pracoval za něj, zaopatřoval všechny nemocné, kázal, chodil do školy, vedl knihy, a se vším se spokojil. Dobromyslný kmet uznáváje zásluhu letitého kaplana svého, řekl mu při smrti: „Zaplať Pán Bůh!“ Na tom měl šlechtný kněz dosti. Fara dala se — *jinému.*

Starý kaplan žil opět svým povinností, a poslouchaje svého nového pána, nermoutil se ani tím, že se mladší farář neměl po bratrsku. Bylť to vycvičený muž. Uměl krásně hovořiti, vedl si po panskou, a jezdil do zámku. Koně jeho měli stklostné řemení, kočár byl z Prahy, kočí dostal výložky a prýmy. Kaplan sprosťáček chodil pěšky, pracoval zase sám, nežádal odměny, a také jí nedostal. Farář ho měl za svého sluhu, a utrhoval mu na příjmech.

Páni zámečtí oblíbili si nového faráře, kterýžto uměl zacházeti s nimi, chodil k nim do společnosti, a byl sladký — příjemný. Vyslovil-li náhou prosbu, čerstvě se mu naplnila. Ubohý kaplánek ale za své chudé orodo-

vati již nesměl: zakázalo se mu to, poněvadž prý sám farář práva toho užívá. To se vztahovalo arci jen na vrchnost; osadníci otvírali mu dvěře jako druhdy, a dary sypali mu do klobouku; on pak činil dobře, jak a kde mohl. Doma sedával ve své komůrce. Pokojíky dva, jež míval kaplan, potřeboval pan farář pro svou panskou hospodyní. Bývalá kuchařka na faře, stará Markéta, musela odsud, a nemajíc žádného jmění, žila almužnou občanův a péčí kaplanovou. Světničku, kterou měla za starého p. faráře, dostal nyní kaplan. Mnozí se ho chtěli zastati: on ale nesvolil, dokládaje, že si vzal, co ho těšilo, a on že při tom netrpí. Na čtení a psaní, modlení a rozjímání měl místa dost, nábytku neměl mnoho, šatstva take ne. Vyspav se v chatrné chýžici, chodil pak po svých pracech a povinnostech na osadě.

Za několik let stala se opět na faře změna. Pan farář postoupil na vyšší a výnosnější úřad. Vrchnost mu přála, a tudíž svého patronátního práva použila k prospěchu jeho. Osadníci šli prosit, aby jim za faráře byl ponechán milovaný kaplan, avšak jiný kněz, který uměl výborně hráti na klavír a pěkně zpíval, dostal přednost, a přistěhoval se do Libišova. Byl více než o deset let mladší, než domácí kaplan. V záмку se s ním chlubil, a když měli hosty, dával jim koncerty. Umění to mu brzy dopomohlo na jiné lepší místo, a tehdy teprva stal se farářem Bernard Růžicka. Fara se mu dala jako almužna: on ji v skutku přijal za almužnu, a hned počal hospodařiti podle svého způsobu.

Nejprve přivezl si sestru Kristinu o dvě leta starší, a zároveň vzal na faru starou Markétu, kuchařku po prvním panu faráři, v nouzi postavenou. Kostelníka Martina vyvolil za šafáře, a kaplan se uvítal ten, kterého poslal biskup. Vykázala se mu stará kaplanka o dvou pokojích. Růžicka ho objal jako syna, a to mladého kněze tak pohnulo, že se mu hned na počátku celým srdcem oddal. A věru mu to bylo k dobrému. U kněze, jakovým byl zkušený farář Růžicka, mnoho se naučil, a čím dál, tím více se kořil dobrotě jeho. Pracující spolu o závod, milovali se jako bratři, žili svorně, přáli si, byli vždy jedné vůle, a Kristina — Markéta — Martin rádi a věrně jim sloužili.

Bohatství na faře nebylo. Pan farář byl — útrata, jenž všecko rozdal, a sám kaplan se musel starati, aby zůstalo v domě tolik, co sami potřebovali na výživu.

Tak je Pán Bůh záchoval celých čtrnact

let. Kaplan nežádal Liběšova; ba ani farářem býti nechtěl, jsa šťastný u Růžičky. Ženské se též neměnily. A tehdy se stalo, co vypravujem: farář zaopatřoval vdovu po nádeníkově Chvojkově, a její dceru jednoleťou přijav za schovanku, v noci domů si ji nese. Šel k nemocné sám, poněvadž byl na něm pořádek, jak pravil. Když ale kaplan zastati ho chtěl, nepustil ho, řka, že Chvojkovou křtil, že ji učil ve škole, že ji uděloval ponejprv Pána Boha, a proto že si přeje, aby jí udělil též svaté pomazání — připravil ji k smrti, z čehož prý bude mítí útěchu, již kaplanovi nijak nepřepustí. Útěchu měl, a malou Stázinku dostal — nádavkem!

3.

Na fare všecho spalo. Martin zaklepal, děvečka vyšla ven, otevřela a pana faráře pustila domů. Martin mu svítil až do čeledníku, kdež bydlela Kristina s Marketou. Ty se byly již probudily, a oblečené vily pana faráře, dotazující se, zdaž co potřebuje, litující ho, že prý dnes tolik zkusil.

„Mne sestro nelituj,“ vece farář. „Já také ničehož nepotřebuji, ale někomu jinému máš posloužit.“

Tomu ženské nerozuměly. Zatím ale Stázička se probudila, a začala plakati. Stařeček se usmíval, řka, že ten „někdo“ již sám se ozývá, a za smilování prosí. Ženské obešla až hrůza, když mimo nadání dětský hlas uslyšely. Velebný kněz rozhalil plášť, vyndal Stázinku, v perince zavinitou, a přistoupil ku Kristině, řka: „Podívej se pak sestro! Pán Bůh mi poželhal, daroval mi toto dítě. Nemá rodičův, já mu budu otcem, a ty musíš mu býti — matkou!“

Kristina se slov velebného pana bratra lekla. Podávale jí dítě, a ona nevěděla, má-li je vzít. „Ale, ale,“ vykřikla, vždyť víte, že svůj život dokonám v panenství. Do čeho mne to v stáří přivádíte!“

Tu myslil Martin, že musí prostředkovati, jak si byl umínil. Chtěl ženské přivésti k rozumu. Aby pak jim ty vrtochy vymluvil, pravil: „Panno Kristino, nač ty vrtochy? Velebný pán to jednou usoudil. Dítě jest tvor Boží, má nesmrtelnou duši, vy se ho snad nebudete báti, jako by bylo prašivé!“

Kristina pořád ještě dítě odstrkovala. Sama Marketa jí domlouvala, aby nebyla bláhová, a pan farář jistil, že vykoná dobrý skutek, když se smiluje nad opuštěným sirotkem, a bude mu matkou.

Šlechetná panna poznala pošetilost svou. Neobyčejná událost ji překvapila, byla noc,

dítě přišlo do domu, ani nevěděla jak. Lekla se ho, a než se zpamatovala, kladlo se jí do náručí, aby mu byla matkou. Nebylo tedy divu, že se toho hrozila. Když ale nabyla svého strážlivého rozumu, byla ke všemu volná, co se jí ukládalo, a nic ji více nemátlo, než dovede-li asi dítě pěstovati. Na druhý den ovšem poznala, že i tomu s pomocí Boží se naučí, a počala k zpanilému děvčátku dostávatí náklonnost a lásku.

Vypůjčiliť se ve vsi kolébku. Martin ji přinesl. Stázinka obdržela zvláštní peřinky, a hned se na ni šilo, aby měla čisté prádlo a pořádnější šaty. Kristina jí ráno uvařila kaši, ale krmiti ji musela Marketa; a ta jala se děcku kaši do úst cpáti.

V tom do světnice vstoupil pan farář. Děvče se hned na něj usmívalo. Sáhlo do kašičky, a také mu podávalo. I přál jí dobré jitro, díval se, jak jí chutná a zdálo se mu, že se ubožátkovi tím cpaním snad ubližuje. I přiznával se, že v sobě cítí jako lítost, když tu práci vidí. Pravil: „Bůh podivně vládne! Zvíře se narodí, a buďto hned anebo brzy samo se stará o pokrm. Člověk jest na počátku nejapný — neobratný. Jak dlouho to trvá, než se dovede živiti bez pomoci jiných!“

Myšlenka ta ho pohnula. I zpomněl si na své rodiče a zpytoval, zda-li jim byl dost vděčen za ty služby, co mu v mládí prokazovali. Svědomí mu nic nevyčítalo, a srdce jeho pečlivě o dobré všech lidí, povzdechlo si, aby také nikdo jiný rmoutiti se nemusel, že svým rodičům za velkou lásku jejich zůstal dlužen, anebo snad nevděkem ji splatil.

Stařečkovi stály v očích slzy, když děvčátko po snídani vesele si hrálo, nic netušíc, že má otce v zemi, a že také matku ztratilo, jižto mu nevynahradí cizí. I chtěl býti k Stázince hodně upřímný. A proto si k ní sedl na zem, podával jí to a ono, mluvil na ni, smál se, ukazoval jí, když se zdvihala k němu, za nos, za bradu, za vlasy táhaje ho.

Panu kaplanovi již byl farář zvěstoval, že má dceru. I radil se s ním, a vyptával se, co tomu říká. Tento milému pánu svému nechtěl kaziti radost, a sliboval, že schovanku také bude mítí rád. V duchu si ale myslil, že se snad pan farář předce přenáhli, jelikož silně pochyboval, že by Kristina s Marketou ve svém vysokém stáří dovedly vyhověti malému dítěti.

Pan farář již neměl pochybnosti, a byl velmi spokojen, že jest Stázinka jeho. Hned v noci vypudil od sebe, co mu ještě mysl kormoutilo. Nevěděl ani sám, jak se stalo,

že hned, jak byl děvčátko odevzdal Kristině, ve svém pokoji otevřel modlicí knihu, kde měl kousek staré rozmariny, a růžence se chopil, co mu před pět a čtyřiceti lety na památku dala Anna. Pomodlil se ho od začátku až do konce, chodě při tom po pokoji. Domodliv se, zastavil se před obrazem Rodičky Boží; a tu zdálo se mu, jako by měl nebožku Annu před očima. Na milou tu nebožku výborný kněz často, přecasto zpomínal, ctě a miluje ji co nebešťanku. Zvláště za mladšího věku dodávala mu zpomínka na ní síly v svatém povolání. Odtrhuje srdce své od marností, snažil se, aby duše jeho byla svobodná — čistá, jako Annina. — Povaha jeho utvrzená byla virou; Boží zákon byl mu pravidlem chování jeho; stav a úřad ukládaly mu povinnosti. Anna mu byla anjelem; útěchou a nadějí, obrazem, který ani nebyl vzáí ze skutečnosti. Utvořil si ho sám a ozdobiv ho přemilostně, snažil se, býti mu podobným.

Tak se Růžička v skutku povznese k větší než obyčejné dokonalosti. Přibývalo mu let, klid a mír se v něm množil, tělesný život ustupoval životu duchovnímu, a stařec již dávno zprachnivělou Annu viděl vždy v podobě jasnější a čistější. Duch její ho vždy jaksi navštěvoval, když se mu něco zvláštního přihodilo, když byl šťastný, raduje se nad sebou a nad jinými, když měl žel neb dobrého něčeho si žádal. Příhoda tohoto dne byla mu velmi důležitou. Vzal si opuštěného sirotka za schovance — chtěl mu býti otcem. A proto se mu objevila Anna, byla mu přítomna živěji než jindy. Předsevzal si, že si děvinku utlou podrží. Byloť mu tak, jako by mu ji bylo nebe poslalo. Než usnul, kmitaly se před ním podivné obrazy. Stázinka rostla, byla ctnostná, milovala ho, zůstala mu dcerou, i tulila se k němu jako k otci. Bůh mu ji zachoval. On byl šedivý kmet, potřeboval přispění jiných, a ona mu je poskytovala. Jsa utmácen noční chůzí, začal dřímat, opouštěla ho paměť, vidění jeho se mátko, obrazy se měnily, jeden splynul v druhý, Stázinka byla Annou, Anna Stázinkou; — snové se střídaly, a každý něco milého mu předstíral.

Ráno ctihodný muž u Stázinky vyseděl déle než hodinu. Mši svatou sloužil na poděkování, že jej učinil Pán otcem sirotkovým, a připojil prosbu, aby se mu s ním dobře vedlo. Před polednem šel do školy a učil děti svatému náboženství. Byl veselý, láska k malým žákům mu zářila z očí, rozmlouval s nimi srdečně, a když je opouštěl, byl by je rád všecky přivínil k svému srdci.

Blahověst, roč. IV., díl II., sv. 2.

Vyprovodily ho jako obyčejně až na faru, mile se na něj usmívajíce.

Třetího dne byl pohřeb. Zemřelou Chvojkovu pochovával sám staříčský pan farář, provázený kaplanem. A tu učinil k přítomným osadníkům pohnutlivou řeč, představuje jim nešťastné sirotky, a žádaje, by se nad nimi smilovali. Příklad jeho je mocnější k tomu povzbuzoval, než pěkná slova. Byloť zajisté známo, že se byl sám nejmladšího dítěte ujal, a proto nemluvil nadarmo. Přihlásilo se k němu více otcův, kteříž si starší děti Chvojkovy rozebírali. Ano, jeden chtěl na velebném pánu Stázinku, jelikož prý mu bude dělati obtíže, a on že by ji doma ani necítil. Avšak — nedostal ji.

Stázinka zůstala na fare, prospívajíc na těle i na duši. Byla miláčkem všech. Kristina s ní zacházela jako s máslem. Marketa zastávala chůvu, Martin radil, žena jeho s dcerou pomáhala, pan kaplan se přičiněl, aby také prospěl, a stařeček farář stal se dítětem, hrávaje si se schovankou. Byl jí ze všech nejmilejší, že se na něj trásla z daleka a nemohouc ještě choditi, po zemi se k němu šoupala. Když pak sesílila, on sám ji vodil za ručičku, učil ji mluvit i a nezlobil se, když na něj volala „tata.“

Kristinu to arcíř mrzelo. Jí Stázinka něsměla říci „máma.“ Když pak i před ní ctihodného bratra nazývala „tatou,“ hrozila jí prstem, a domlouvala velebnému pánu, aby on jí zamezil, poněvadž při tom trpí nejvíce sám. Velebný kmet ale ubezpečoval sestře, že při tom nic netrpí, a se Stázinkou byl pořád jedno srdce. Což chtěl on, to udělalo děvče bez odporu. Kristina ale někdy žalovala, že ji Stáši neposlechla. Jednou se dokonce stalo, že na ni vyzdvihla ručičku, a to starou pannu tak pobouřilo, že žádala, by byla hned potrestána.

Pan farář svolil. I ukazoval děvčeti smutný obličej a vysvětloval mu, že špatně jednálo. Dítě se dalo do pláče, položilo si hlavičku na jeho koleno, a potom šlo ke Kristině, hladilo ji, a ruku jí políbilo. Kristina však pořád tlačila na potrestání. Velebný stařec pravil, aby počkala, až odejde, že by se na to nemohl dívat. Když byl odešel, chtěla Kristina, aby děvčeti vybila Marketa, a tato zase měla k tomu Martina.

Stázinka stála u židlice jako ubohý odsouzenec. Bez pochyby tušila; oč se jedná, a ještě jednou o udobření Kristiny se pokusila. Dávala ji svou pannu. Když pak ji Kristina odstrkovala, začala opět plakati, a v tom okamžení se Kristina obměkčila. Bylo jí líto, že je taká tvrdá. I vzala s

holku do náručí a cítíc, že ji líbá, a slyšíc, jak žvatlá: „Stázinka bude hodná,“ nemohla se déle zdržeti, přivinula ji k sobě a celovala ji také.

V tom se navrátil pan farář. I byl rád, že se smířily, a neptal se, byla-li Stázinka bita. Vida, že jest sestra pokojná, pochválil ji a sliboval, že dceruška již oškličvá nebude. Tato brzy usnula; nechutnalof ji ani jídlo a neopovážila se více, k někomu z domácích neb cizích býti nezdvořilá.

Jak mile malá schovanka mluvití a choditi uměla, brával si ji velebný pán do zahrady, nechal ji skákati a obdivoval s ní vše, co pěkného našla. Běhávala k němu, pleskala ručičkami, tahala ho za kleriku nebo za ruku, aby s ní šel, že mu něco ukáže. Vidělat ptáčka; ten lítal po zemi, usadil se na větvičce, zpíval, měl překrásné perí, ostrý zobáček a malinká očka. Dobrý pěstoun jí pověděl, jak se jmenuje, ukázal jí hnízdo, vyzdvihl ji, aby se podívala tu na mladé, tam zase na vajíčka, i poručil, aby na ně nikdy nesáhala.

Stázinka za krátký čas poznala mnoho ptáčkův, a chtěla také býti ptáčkem, dělala pěnkvu, dělala čermáčka, zpívala „pink, pink!“ a „vid, tak, tak!“ Nejvíce se jí líbil králíček, s červenou žlutou chocholkou. Než se podle třasorítky pohybovatí dovedla, mnoho se musela nakloniti a natočiti. Dělato ji to vůbec radost, mohla-li zvířata napodobňovati; bývalaf husičkou, kachnou, slepicí, seděla u trnože jako přivázaný pejsek. Někdy též nad hlavu si vyzdvihla ručičky k velebnému starci klusajíc, aby utíkal, že je trkavý beran. Motýlky také velmi ráda měla; rozeznávala je dle velikosti, dle barev a podob. Když pak jednou motýlka perlového šťastně lapila, nemohla se dosti nadívatí na ty perličky, jež má na zadních křídlech ve zpod. Brouků se napřed bála; jen sluněčko brávala do ruky. Spatřivši jednou roháče, dala se do křiku. Chrousty odháněla větvičkou, brumlavých jim přezdívajíc.

Květiny trhati směla Stázi jen některé; voněla k nim, dávala i velebníčkovi voněti, potom si je kladla na zem, sedávala mezi nimi a kytičky si vázala. Pořád měla co švitořiti; pan farář ji nestačil odpovídat a velice se z toho těšil, znamená, kterak se při ní jevily rozum a dobré srdce. I vodíval ji za ručičku, všecko s ní prozpytoval, nač přišli, a povídal jí o Pánu Bohu, jenž stvořil i ptáčka i motýlka i broučka, a dává jim jisti. Vědělaf již, že nebeský Otec zvláště miluje člověka; slyšelaf o Synu Jeho Ježíši a o Duchu svatém. Reklo se jí, že se musí

dobře chovati, chce-li se Pánu Bohu v nebesích líbiti. To jí na jazyk dalo otázku, jestli ji Pán Bůh vidí a slyší.

Pan farář jí pověděl, že jest Bůh všudypřítomný a vševědoucí, a ona ho velmi pozorně poslouchala, když jí to příklady vysvětloval. I hned se chléla milému Bohu modlití. A jak se radovala, když se první modlitbičku naučila! Brzy uměla všecky modlitby obyčejné, každý den je s velebným pánem říkala i prosívala ho, aby jí vypravoval o Ježíškovi, jak byl maličký. Ještě nechodila do školy, a již znala celý život svého Spasitele i mnohé jiné krásné příklady ze svatého Písma. Mimo to rozuměla přírodě. Všecko jí bavilo. Zvířátka byly dobří přátelé. Měla vlastní ovčičku a obratného čížka, jenž jí lítal na ruku, na hlavu, na rameno, a cukr jí zobal od úst. V zimě jí bývalo velmi líto ptáků venku, i sypala jim zrna na okno a plesala, když je nakrmila. Obilí, stromy a všecko, což bylo na zemi, a což viděla na nebi, lásku k Bohu v ní rozněcovalo. Svým pěstounům byla vděčná, milovala je nepřetvářeně, a svému druhému otci tu největší vroucnost dokazovala. K cizím lidem také vždy byla přívětivá. Žebrákům dala, co měla, nýbrž druhy odepřela si jídlo, které předobře jí chutnalo, aby jen chudého nuzáka občerstviti mohla.

Staroušek farář nepřestal děkovati Bohu, že se mu vychování milé schovanky tak dobře daří. Při tom si ovšem i na nebožku Annu zpomínal, ctil její růženec a díval se na rosmarinu ve starých modlitbách již již v lupinky jednotlivé porozpadlou. Ještě šťastnější byl, když Stázinka dobré pokroky činila ve škole. K svaté zpovědi a později k svatému přijímání připravoval ji sám, a ještě nikdy neměl tak schopného a volného žáka. Co řekl, ihned to pochopila úplně, onať rozuměla otázkám, ano, stačilo jí, když něco napověděl. Často uhodla jeho myšlenky a vyslovila pravdy, jež velebný kmet choval v srdci. Duše její byla podobná duši jeho; co žádal, myslil, to se ozývalo tolikéž i v ní. Ráda byla by všecko věděla, což věděl on; jeho vlastnosti jedna po druhé přecházely do ní. Pochopovalať dobře lásku a dobrotu pěstounovu, poznávala, jak miluje lidi, a bylo jí potřebou a blažeností, řídití se podle něho.

Vyšla ze školy, a počala všecky domácí práce s Kristinou zastávali. Markety již na světě nebylo; — umřela, když bylo Stázice devět let — dobrodinci svému na konci života srdečné díky vzdávajíc. Martin zastával ještě pořád službu kostelnickou a Stázince k vůli pánu svému a k vůli vlastním

její hodnosti vždy přízniv zůstal. Ona jemu a jeho rodině též upřímně přála, neboť jí v mládí velikou lásku byli prokazovali.

V čtrnáctém roce šla k svatému birmování, a i tuto svátost přijala hodně a důstojně. —

Tehdy byl pan farář učiněný šedivec, a všecek věkem sešlý sotva chodil, ale srdce jeho bylo mladé. Stázička v něm žila, hodna jsouc té lásky, kterouž k sirotku měl od maličkosti velebný pěstoun. —

4.

Farářova sestra Kristina upadla do těžké nemoci. Stonala několik neděl: Stázička vedla hospodářství, vařila, uklízela, nemocné sloužila. Opatrujíc ji jako matku, byla u ní ve dne v noci a nejen tělesné její potřeby měla na zřeteli, nýbrž vyhověla též potřebám jejím duchovním, čítajíc jí, modlívajíc se s ní a rozmlouvajíc o věcech nebeských. Nebylo jí pomoci. Proti věku není léku. — Chřadla, trátila se, až konečně zhasla jako lampa, již došel olej: pokojně a bez bolesti vypustila duši, a svatě život pozemský dokonala. —

Velebný bratr truchlil nad ztrátou milé sestry. Neměl již jiných příbuzných, všickni byli jej přešli cestou na věčnost. Však byl na své osadě, byl ctěn a milován jako otec, každý se měl za jeho dítě, přináležel jako k jeho rodině. Za půl roku se mělo ukončiti pět a padesát let, co v Libišově kněžský úřad zastával. Ti, co křtili jako mladý kaplan, byli již starci a stařeny; ti, co oddával v manželství, byli dědouškové a babičky; na osadě nebylo člověka, přiněmž by nebyl nějaký církevní obřad vykonal. —

Největší útěchou byla mu milá schovanka. Kmetu, sesláblému, schylenému věkem, ubývalo síly, a tu v nestálečnosti své podpíral na dítě, v němž se kochala jeho duše.

Bohobojná, vděčná schovanka stala se na fáře hospodyní. Ušlechtilá panna šetrila duchovního otce svého jakož byl on druhdy ošetřoval ji. Vodila ho také za ruku, vycházela s ním do zahrady a trhala mu kytky. Kmet počínal býti dítětem: ona se stala samostatnou osobou, ačkoliv byla ještě utlá a mladá. Stařeček s ní sedával v besídce. Ona mu připravovala pobodlí, bránila slunci, aby ho nepálilo, odháněla mouchy, a při tom pracovala tiše, modlila se, čítala, až časem stařečkovi hlava sklesla na rameno její. Velebný kmet nemohl po osadě chodívati, ale do kostela ještě vždycky chodil. Sloužival

mši svatou, kázal slovo Boží, a řeč jeho bývala tak srdečná, že ještě mocnější než dříve na posluchačstvo působila.

Kaplan na fáře byl ještě pořád tentýž, maje sobě odevzdanou všecku správu, a hodného pána svého miluje jako pravý syn. Polní práce fídlil sám. Martin již byl neduživý, a sotva se do kostela dovlekl. Pan farář za ves také zřídka vycházel. Schovanka bývala s ním, okázovala mu zelené osení, sbírala byliny, divila se malým zvířátkům, a vždy ještě ptáčky, motýly a broučky ráda měla. Stařeček pomalu postupoval, přes chvíli odpočíval si leckdes na mezi, poslouchal, díval se, a co promluvil, jevílo moudrost a lásku. Výborná panna se od něho pořád učila. Nejvíce ji těšilo, když s ní večer pohlížel na oblohu nebeskou, posetou hvězdičkami, vykládaje jí díla a zázraky Boží. Činival to vždy se zvláštním zalíbením, neboť cítil, že země přestává býti jeho vlastí, a k nebesům nad hvězdy zdvihal se jeho duch. Ráno vodívala ho Stázička do kostela a po službách Božích si ho zase vedla domů, snídala s ním. Po té odcházela si po práci, a on zaměstnával se sám.

Avšak mdloba Růžičkova se množila. Nechtěla mu již nohy sloužit, a proto musel se držeti v pokoji, tak že někdy ani kostel ne navštívil. Dělal si z toho svědomí, poněvadž se mu zdálo, že jest to na škodu osadě, jíž jest a má býti pastýřem. Proto si umínil, že se ze svého úřadu poděkuje, aby jiný schopný muž zaujal místo jeho a lépe prospíval ovečkám sobě svěřeným. Farářem stal se kaplan, a dostal ku pomoci mladého kněze. Růžička šel do pensí. Dávala se mu z matice náboženské: malá fara Libišovská zajistě takové břemeno nésti nemohla. Nový farář si ho podržel u sebe, Stázinka se obětovala jedině jeho péči; hospodyně na faru přišla jiná.

Napřed ale, než se toto všecko stalo, byl stařeček přinucen, slaviti druhotiny své kněžské. Stalo se to v 55. roku po vysvěcení. Stázička mu byla družičkou. Osadníci milého kněze svého poctili všemožně; shromáždilo se také mnoho lidu cizího, kněží byli přítomní z celého vůkolí: vysoce zasloužilý kmet viděl lásku a náklonnost ode všad. —

Každý hodný člověk zajistě, pokud pozoroval život a působení faráře Libišovského, musel si ho vážit, a proto sešly se na druhotiny jeho nesčíslné zástupy lidstva, jež slávu jeho hlásaly a rozmnožovaly. Kázatel se zmínil, jak zřídka se přihází, aby kněz pět a padesát let pracoval vždy na

jednom a témž místě i vyslovil, co jubilant za ten čas v Libišově začal a dokonál. Všichni byli o pravdě kazatelových slov přesvědčeni. Nebyla to lichá chvála: každý věděl a cítil, co kmetu on sám jest dlužen, a čím zavázána jest mu celá osada.

Důstojný kmet s velikou pobožností sloužil mši svatou. Když pak se po mši svaté hrnuli k němu starí mladí, libajíce mu ruce, přemnozí s usazenými radostí očima, slzel i kmet, a blahoslavl každému. V celém Libišově byla veselost, na fáře jeden druhému podával ruku, a každý něco příjemného stařečkovi vyřizoval. Osadníci přicházeli loučit se s ním, neboť přestával býti jejich farářem. Avšak vědouce, že zůstane mezi nimi, nepřipouštěli si zármutek k srdci.

Teprv u večer byl starý farář se svou drahou Stázinkou sám. Nemluvil mnoho, seděl, rozjímaje a za všechny milosti velebil Boha. Knížka s rosmarinou ležela před ním otevřená, zděděný růženec měl otočený okolo ruky, druhou žehnal nejmilejší dceři. Byl připraven k smrti, udělal ve světě pořádek, složil úřad, k němuž více nedostačoval a chtěl se již výhradně strojit k odchodu na věčnost. Duch jeho viděl zase Annu, a jen přítomnost Stázinčina ho upomínala, co ho váže na zemi. Přehlížeje celý svůj život, zastavil se při znamenitých jeho proměnách, a činil rozdíl mezi časností a věčností. Nebál se toho, co přijíti má; měl velkou víru u Boha, a vděčná dcerka oslavovala mu každé okamžení na zemi.

Zasloužilý kněz dostal na fáře dva pokojíky: v jednom bydlel sám, v druhém bydlela Anastasie. Chtěla býti vždy po ruce, kdykoliv služby její potřeboval. Nevedlo se jim zle: modlivali se, čítali spolu, popocházeli z místa na místo. Mimo to stařeček i v kostele zastával, co zastati mohl. Pěstounka jeho šila, pletla punčochy, starala se o pořádek a čistotu, šetřila a opatrovala ho. Stravu měl u společného stolu. Stázka jedla u kuchařky. Hodný nástupce nevzal za to ani polovičku malé pensí. Co vybývalo, tím zapravily se ostatní rozličné útraty. A tak velebný kmet vším jsa zaopatřen, ve svatém pokoji očekával konec života. Než v Libišově se ho nedočkal.

Nový farář umřel dřív než starý. Umřel náhle: ranilaf ho mrtvice. Po té přišel na faru kněz cizí, šedivému předchůdci zcela neznámý. Nechtěl ho míti u sebe — měl své příbuzné — a se starcem žítí zdálo se mu býti velkou obtíží. Mimo to musel spořít, aby zaplatil dluhy, jež si nadělal, jednaje si ná-

bytek a nářadí do hospodářství. Růžička mu nemohl tolik platiti, aby z něho nebyl měl škody. A proto se musel vystěhovat. Nevěděl ale, kam by se měl obrátiti. Seděl kdys se Stázkou v pokoji, jal se probírat milý svůj růženec. A tu projela mu hlavu myšlenka, již se více nezavil. I napadlo mu město, kdež byl před 60 lety študoval a kde žila Anna. „Tam půjdu!“ ustanovil u sebe. „Zde již pro mne nikdo nemá bytu, byf bych ho platil. Libišov jest chudě ves, a není v ní prázdné světničky.“

Hned druhý den psal jistému příteli a prosil, aby mu v nadřečeném městě najal dva pokojíky. I stalo se tak. Po té rozloučil se se svými bývalými osadníky. Nechtěli ho pustit, chtěli mu na obecné útraty zříditi obydlí, nabízeje mu též vlastní příbytek své. On jim děkoval za dobrou vůli. Nemohl toho přijmouti od vděčných osadníků, leč by je byl směl s novým pastýřem nerozdvojit. Srdce mu arci pukalo, když opouštěl místo, kdež byl přes půl století na vinici Páně pracoval. Celá osada ho vyprovázela. Bylo jim, jako když děti pochovávají milého otce. Plakali osadníci, plakal i kmet, Bohu poroučeje své drahé dítky. Každý mu chtěl dáti s Pánem Bohem, každý byl jeho; každý za nějakou milost děkoval jemu. Koštelníka Martina tu arci již nebylo, ten již také odpočíval v zemi, a zajisté mu nebeský Pán velkou lítosť uspořil, že si ho dříve li sobě vzal, než dobrý farář jeho pryč odcházal. Starší pokolení Libišovské bylo již všecko vymřelo. Věkem sešli mužové a ženy těšili se na brzké shledání; mladí slihovali, že se s pomocí Boží nespustí cesty, kterou jim byl slovem a příkladem ukazoval. A tak dílo Bernardovo v Libišově bylo dokonáno. Zasloužilý kmet putoval tam, kde by nikomu nepřekážel. Svědomí mu nevyčítalo, že by v úřadě svém byl něco proneš dbal. I chtěl se za své milé modliti až do smrti.

Svůj nejdrazší poklad — svou útěchu a zvláštní lásku vezl si s sebou. Anastazie s ním seděla v kočáře a slzic vinula se k němu, když vyjeli z otčiny. I ona opustila mnoho. Rozloučila se s milým domem, kde přežila sladké doby své mladosti; rozloučila se s přívětivým kostelíčkem, s hrobem svých rodičů, s drahými příbuznými a se všemi, které milovala. Než brala se s otcem, který ji zachoval — uslechtil. Byla přeblažená, že může a má u něho zůstat i sloužiti mu až do smrti.

5.

Druhý den přijeli pocesťní do města i vyptali se na svůj budoucí byt. Ale jak se stařeček zarazil, když ho dovedli k bráně zrovna do domu, kde před 60 lety bydlela Anna. Poznal pokoj, kdež byla umřela, poznal druhý, kde ležela v rakvi: oba patřily jemu; náhodou aneb lépe řízením Božím je obdržel. Dům ovšem již měl jiného pána. Annin otec byl také již dávno zemřel.

Růžičku ve městě nikdo neznal: on také neznal nikoho, ale byl jako mezi svými. Stázička byla u něho, a duch Annin jej oblétoval. Usadiv se v novém bytu svém, dal se vesti na hřbitov. Hrob starý při zdi nebylo již znáti, ale kříž na něm stál ještě. Ano i písmo, ač deštěm a větrem porušené, dalo se přečísti, z čehož se stařec velice radoval.

Stázička se ptala, kdo v tom hrobě leží. Četla také nápis a modlila se za nebožku, ačkoliv ji neznala. Šedivý kuž usedl si s ní do trávy a vypravoval, jak jednou pobožnou dívku vidával u kapličky, jak se s ní poznal, i jak se spolu rozloučili, když měla smrt již před očima. Netajil ničehož: celou duši otevřel milé schovance. Mluvil upřímně. Ze všeho vzsvítalo, že čistý obraz nosil v srdci, a dospělá již panna mu dobře rozuměla, když jí s nevinnou prostotou líčil lásku, která ani nebyla ze světa. Poznala tím, co soudí o pannenské důstojnosti; on sám jí byl vzorem ušlechtilosti mužské, a to v ní povzbudilo úmysl a předsevzetí, nikdy a nikdy že se nechce dopustiti jakovékoliv vady, jež by ji výborného pěstouna učinila nehodnou.

Musel jí slíbit, že ji jednou dovede ku kapličce. Poněvadž pak sám po ní toužil, s návštěvou tou dlouho neodkládal. Modlila se tam spolu, rozprávěli o Anně, stařeček povídal, že se obraz Pána Ježíše a Matky Jeho nezměnil. Kapličku též pořádně opatrovali nábožní měšťané. I cesta k ní vedla dobrá. Slabý kmet mohl snadno po ní kráčet; kaplička a hřbitov vábily ho k častým vycházkám.

Milý hrob nabyl brzo jiné podoby. Stázička ho zdobila květinami, a na kříž věšela věnce. Kdo četl nápis, divil se, že neznámá nebožka ještě po šedesáti a více letech na světě má přátel, kteří na ni zpomínají. Jiných starých hrobův si nikdo nevšímal. I hrob Annin býval opuštěn, až pojednou se přihlásili věrní jeho ctitelové. Sám hrobař změnu tuto pozoroval, ale ani

on ani kdo jiný v městě neměl povědomosti o nebožce.

Mnozí na stařečka kněze a jeho stálou průvodkyni obrátili pozornost, ptali se a vyvídali, nic bližšího nemohouce vyskoumati, leč et je to staříčkový farář na pensí, a že má u sebe mladou schovanku. Jak byl k té schovance přívětivý, to se později také zvědělo ve městě, a každý ctil šlechtitého muže. Ještě tu hleděl svým blízním prospěti; sloužil, když mohl, mši svatou, byl rádcem a důvěrníkem starých, zamezoval křivdy a hříchy, anobř i mládež přívětivostí svou k sobě vábil. I almužny chudákům dával chudákům, ačkoliv sám mnoho neměl, jelikož pensí jeho byla maličká, že sotva vycházel. Na štěstí bylo tenkrátě lacino, a proto netrpěl nouzí.

Stázička také mnohý groš vydělala. — Šila lidem a šatila se sama. Bývala pak vždy jednoduše a čistě oblečena. Mírná její tvář, počestné oko a slušný způsob líbily se každému, kdo ji poznal. Láska a vděčnost k starci získala jí mnoho ctitelův, a pořádné panny se ucházely o její přátelství. Pan farář nebyl proti tomu, když ji navštěvovaly: měl je všechny rád. Slova velebného šedivce nejedné dívce padly do srdce, naklonivše ji k bohumilému životu. Tak povstal mezi hodnými děvčaty spolek, který se opíral marností, počestností a vzdělání duchovní na zřeteli máje. Anastasie spanilomyslným pannám sloužila za příklad. Bylať zajisté dobře vycvičena ve svatém náboženství, chování její bylo bezúhonné, znala se v mnohém umění, milovala knihy a v každém ohledu stala se vzorem zbožného života panenského.

Schovanka farářova docházela v městě všeobecného uznání. Jeden mladý muž, nedávno usazený učitel, vidával ji, když se starým knězem navštěvovala kapličku a hřbitov. Byv jako okouzlen její milostností, dlouho ji zdaleka a mlčky pozoroval. Každý pěkný den vyvábil ho za město, a vždy zamířil tam, kam ho srdce lákalo, žádajíc, aby se u kapličky neb na hřbitově potkal se Stázičkou, a s milým pěstounem jejím. Pozdravoval je zdvořile, konečně na ně i promluvil. Seznav výbornou povahu obou, nemohl již bez nich býti. Dovolili mu, aby k nim přišel do domu, Stařec v společnosti jeho nacházel potěšení, a milý učitel byl překvapen, když seznal při něm hlubokou lásku a jemnou vzdělanost schovančiny. Byloť mu mezi nimi blaze: starce mohl milovati jak otce, a pro Anastasii tlouklo vřele srdce jeho.

I Anastasie Fialovi, tak se učitel jme-

noval, byla nakloněna. Přesvědčovala se o jeho hodnotě, a v ní povstávaly city, který mi zdvihalo i svíralo se jí srdce. Počala býti zamyšlená a smutná; často se též červenala i varovala se, s Fialou mnoho rozprávěti. On dlouho odkládal i váhal, než jí lásku svou vyjevil. Když pak to učinil, pokázala mu na povinnosti k milému otci.

Uplynulo zase několik neděl, než se učitel dále odvažil. Šlechetná panna nedělala mu žádné naděje, aniž vyznala, že ho miluje. V skrytě ale přestála velké bolesti. Srdce se jí těžko trhalo od něho, a zároveň vytýkala si, že se zle odsluhuje starému dobrodinci. Fiala dobře cítil, že jí není lhostejný, a poněvadž nemínil ctihodného kmeta podpory zbavití, vyjevil mu, co měl na srdci.

Růžicka dlouho neodpovídal, ale usmívaje se blaženě, pojal mladého muže za ruku a upřímně se mu díval do očí. Neslibil mu na ten den nic jiného, leč že promluví se Stázičkou, a měla-li by ona lásku k němu, že jim rád udělí požehnání.

Večer byl kmet se schovankou sám. I musela si sednout k němu, hlídal ji a jal se mluvit o Fialovi, zpytuje, co soudí o něm. Stázička nebyla s to promluvit; schovávala obličej a konečně obejmula stařečka, šeptajíc mu do ucha, že ho nikdy a nikdy neopustí. I nutil ji, až řekla, že učitele má za hodného člověka, a že by s ním v manželství šťastná byla.

Nesměla zapírat — nezapírala toho, ale předce nechtěla býti jeho ženou. Dobrý kněz jí vyložil, že jí láska k šlechetnému učiteli nevdá též milovati jej; on s ní rozprávěl tak srdečně a tak citům jejím rozuměl, že byla radostí celá jako bez sebe. Právil, že bude mítí pokojnější smrt, když ji nezanechá ve světě opuštěnou, a nepochyboval, že brzy běh života dokončí. Osvědčoval pak jí, že má Fialu rád, i že jest přesvědčen, kterak mu potom oba sloužiti budou, neboť věděl, že mají bydliti pospolu. A to pohnulo šlechetnou pannu, že řekla — „ano.“

Fiala plesal, když mu kněz oznámil svolení Stázičino. V tichosti se odbyla svatba. Stařeček milou nevěstu oddával sám, a srdce jeho zase o mnoho zmládko. Na křtí Annin sám pověsil čerstvý věnec.

Po této příhodě žil Růžicka se svými milými ještě několik let. Když pak Stázička první a druhé dítě porodila, měl je nesmírně rád, a schovával maličké pod svůj široký plášť, ukazuje, jak byl před lety dcerušku svou v noci nesl do Libišova. Poslední dvě leta více ležel než chodil a seděl. Mladí manželé ti ho věru jako pravého

otce hlídali a opatrovali. Před smrtí odvezl svůj různec šlechetné schovance; a ta ho měla jednou odkázati své dceři Anně. Kousek staré rozmariny, co měl ještě ve starších modlitbách, poručil, by mu dali do rakve a do hrobu. Kde chce býti pochován, neřekl: ale Stázička to věděla. Když pak přišla hodina jeho, vypustil duši v jejím náručí a třetího dne uložen jest do toho samého hrobu, v němž byla spráchnivěla mrtvola zbožné Anny. Zaslý nápis na kříži se obnovil; a hned vedle postavil se druhý s nápisem, že zde odpočívá *Bernard Růžicka*, kněz, jenž zemřel v devadesáti letech.

I Bernard Růžicka již dávno zprachněl. Ano i milá schovanka jeho Anastasie jest nebožkou: umřela v pět a padesátém roce věku svého, jsouc od dítek svých milovanou a dobře zaopatřenou vdovou. Muž její nechtěl k Růžickovi do hrobu, aby prý jí zachoval prázdné místo. Leží vedle. Následovala ho po dvou letech a k pěstounu se dostala na zemi a zajisté i na nebi. — Hrob jejich není zapomenut, neboť putují k němu věrní potomci, chovající se úctou památku drahých nebožtíkův. —

František Pravda s jedním z potomkův těchto, s milým přítelem svým, jemuž Anastasie byla babičkou, klečel také na hrobě tomto ctihodném. Ačkoliv na něm nescházelo kvítí, předce ho spolu kytíčkou ozdobil. Druhou kytíčku mu věnuje touto povídkou. Kdo nepozbyl lidského citu v převrácenosti a ve špině života: rád si k ní tuším, přivoní, a možná, že si též nějaké poučení vybere — z paměti faráře Libišovského a jeho schovanky!

Obětovnost a modlitba.

Duch oběti — obětovnost jest cosi nápadně katolického. Vynikáť zajisté z učení o mši svaté, která jest pramenem a ohniskem všeliké pravdivé pobožnosti. Náboženství naše jestť pak zároveň náboženstvím oběti a obětovnosti. Každá stránka sv. evangelii jest tomu na svědectví, jelikož Pán vykoupil nás tím, že obětoval se za nás.

Již ale jestli modlitba nevýslovnou milostí, kteréž se dostatí mohlo člověku: což teprva obět! — Obět jest cosi vznešenějšího nad modlitbu. V modlitbě přijímáme od Boha my: v oběti Bůh ráci přijímá od nás, a tudíž oběti dostává se duši naší čilejší a vělejší důvěry k Bohu, než ji zjednatí může modlitba: přepodivná ona dítěcí důvěrnost, kterouž vídáme u Svatých, vyniká přede vším z ducha obětovnosti jejich. —

Práteleství Hieronymovo a Augustinovo.

Od J. Herětka.

Těžké časy rodí velké muže. Neměla pak Církev svatá těžšího času, než ve čtvrtém století. Na počátku nejkrutší pronásledování pohanských, později neméně násilné utlačování ariánských císařův, mnohočetná a mocná kacířství, pomluvy a písemné boje učencův a filosofův pohanských, chytré podrážky jednoty církevní od Juliana Odpadlce: vše to jednotlivě i ve spojení mířilo na záhubu Církve svaté. Ale všickni tito nepřátelé dávno nejsou více, a Církev svatá stojí posud. Pán, jenž ji učinil branám pekelným nepřemožitelnou, vzbudil v tomto čase těžkému muže velké, kteří bděli dnem i nocí pro blaho Israele. Pouhé vyjmenování mužů, jako jsou sv. Athanas, Epifanius, Řehořové, Basilius a Chrysostom ukazuje nám, jaké to vůdce měla tehdaž církev řecká, kterýmž rovných neměla ani kdy před tím ani potom. Církev latinskou vedle Hilaria a mnohých jiných ku konci tohoto století zdobí tři z největších jejích Otcův a učitelův. Tehda svítla celému světu výmluvná a nezvratná stálost Ambrosiova, neobyčejná učenost Hieronymova a hluboká moudrost Augustinova.

Je-li zajímavá a obzvláště každému křesťanu poučná, znáti život sv. Otců, poněvadž stkvěli se velkou učeností a pravou svatostí života: zajisté neméně zajímavosti a poučení nalezne každý z nás, když pozoruje a rozvažuje vzájemné jejich potkání se a jednání. Jestli ale sv. Hieronym a Augustin mezi sv. Otcí v přední řadě stojí zásluhami i slávou svou: poznati jejich přátelství bude nám tudíž tím vítanější, čím rozmanitější jest obsah dopisův jejich, v nichž se nám naskytá příležitost, povahu svatých těchto mužův se všech stran důkladně prohlednouti. Obapolné tedy těchto dvou svatých si dopisování budiž předmětem řádků těchto.

Došlo nás v celku psaní Augustinových k Hieronymovi osm, a Hieronymových k onomu devět. Pro lepší porozumění hned z prvu podotýkáme, že sv. Hieronym narozen ve Stridonu v Dalmácii okolo r. 330 a v Římě vzdělav se, později se uchýlil z bouří hlavního města do samoty pouští Syrských. Byl r. 379 od Paulina, biskupa v Antiochii Syrské, vy-

svěcen na kněžství, k pozvání papeže Damasa přišel opět do Říma, ale brzo pro nepřiznání některých závistníkův opustil Řím, a zvolil si obydlí v Betlemě, kdež až do své smrti (r. 420) život velmi přísný trávil v ustavičné práci. Z této samoty Betlemské listy svými stál ve spojení s mnohými, kteří byli správci církví v rozličných krajinách. Sem také posýlal, odtud očekával listy sv. Augustin, který, jak známo, v Tagastě, městě severní Afriky, r. 354 se narodil, a r. 387 v Medioláně od sv. Ambrosia byl pokřtěn, navrátil se do Afriky, a jsa od r. 389 knězem církve Hipponské, stal se r. 395 biskupem téže církve, kterouž pak řídil až do své smrti r. 430. Veliká byla tudíž vzdálenost, jež dělila oba od sebe; nebezpečná byla tak vzdálená cesta, a protož i řídká příležitost se naskytala k dopisování. Byli to zajisté nejvíce nábožní poutníci, kteříž navštěvující zemi posvěcenou přebýváním Spasitelovým donášeli a přinášeli listy z Afriky do Betlema.

Bylo to r. 393, když Alypius, od prvních let mladosti (byl totiž také rodilý Tagastan) až do smrti nejmilejší přítel a v bludu i v obrácení společník sv. Augustina, rok na to pak již biskup ve svém rodinném městě Tagastě, putovav do Palestiny, a navštíviv i Hieronyma, přinesl Augustinovi vřelě pozdravení slavného poustevníka Betlemského. Když pak na začátku r. 395 Profuturus se chystal na cestu do svatě země, napsal Augustin, tehda ještě kněz, první své psaní k Hieronymovi (ve sbírce psaní sv. Augustina ve vydání Maurinském jest XXVIII.), v tomto listu mimo doporučení Profutura řeč obrátil ku věcem, kteréž, jak myslil oběma, musely býti velice důležité. Začátek prvního tohoto listu zasluguje opravdu, abychom jej tuto položili. „Nikdy, tuším, se nestal jeden druhému od vidění tak známým, jako mně tvoje nerušené veselé a opravdu ušlechtilé s vědami v Bohu se zabývání. Ačkoliv pak velmi si přeji celého tě znáti, předce nepatrnější tebe částky nemám, tělesné totiž tvou přítomnost. Však co tebe viděl a ke mně se navrátil, blazený Alypius, nyní biskup, tehda již hozen biskupství, musím se vyznati, že dle jeho popsání i tvář tvá se z větší části mé paměti vtiskla. Ano, prve než on ke mně se navrátil, již viděl jsem tě ale jeho očima, když on totiž na tebe pohlízel. — Neboť kdo nás zná, neřekne, že on a já

jsme dva co do ducha, leč toliko tělem: jeden jsme totiž stejnomyslností a přátelstvím nejvěrnějším, ne ale v zásluhách, jimiž on mne předčí. Poněvadž tedy předně již pro společnost a jednotu duše mé a Alypiovy, kteréhož miluješ, za druhé pak z úst jeho vím, že mne miluješ, pak snad bez neomalenosti jako nějaký neznámý mohu odporučiti upřímnosti tvé bratra Profutura, který, jak doufám, přání mému u tebe opravdu prospěje. Ostatně on sám jest takový, že snad já skrze něho tobě se stanu více doporučeným, než on skrze mne. — Až potud snad bych byl měl psáti, kdybych chtěl ustáti při dopisu způsobu obyčejného. Ale hemží se v mysli mé věcmi, jež bych rád sdělil s tebou, o snahách totiž našich, jež máme v Kristu Ježíši Pánu našem, který mnoho užitečného a rozličné podpory na cestě našeho od něho nám ukázaného putování, a ne v malé míře i skrze tebe, nám udělovati ráčí.“

Tri jsou pak věci, o nichž svatý spisovatel v tomto psaní mluví. Nejdříve totiž prosí sv. Augustin a s ním společně, jak dí, všechny církve Africké, aby si neobtěžoval, na jazyk latinský přeložiti ty spisovatele, kteří v řeckém jazyku výtečný podali výklad svatého Písma. Zároveň ho ale zrazuje od překládání samého Písma sv. z jazykův původních. „Neboť nemohu se dosti vynadiviti, aby se ještě v hebrejských rukopisech něco nalezalo, co by toliku v oně řeči nejběhlejším překladatelům bylo ušlo. Nemíním pak tu pouze oněch sedmdesáte (*Septuaginta*), o jejichž úplném se shodnutí si netroufám nějaký pronéstí úsudek, než ten, že výtečnou jejich naslovovzatostí v tomto oboru každý bez odporu musí uznati; více na ty hledím, kteří později, jak říkáme do slova z hebrejského překládali, ač se v mnohem mezi sebou nesrovnávají. Ale buď jsou písma ta temná aneb zřejmá. Jsou-li temná, myslím, že i ty se zmýlíti můžeš; jsou-li zřejmá, myslím, že ani oni se nezmylili. Tuto tedy věc a příčiny své laskavě abys mi vyložil, tě prosím.“

Druhá pak věc, na kterouž sv. Augustin přechází, jest to, co bylo hlavní příčinou známého nedorozumění mezi nimi, které zvláštními nehodami množené, po deset let trvalo, a se strany sv. Hieronyma i příčinu zavdalo k mnohému trpkému slovu. Jelikož věc sama, o níž se jednalo, jest důležitá, chceme poněkud o ní promluvíti. Jedná se tu totiž o výklad místa v epístole sv. Pavla ku Galatským II,

11—14, které pro souvislost tuto klademe. „Když pak přišel Petr do Antiochie, zjevně jsem mu odpíral, protože byl hoden domluvy. Nebo prvé než přišli někteří od Jakoba, jídal s pohany; ale když oni přišli, ucházel a odděloval se, boje se těch, kteří byli z obřízky. A k jeho pokrytství povolovali také jiní Židé, tak že i Barnabáš od nich v to pokrytství uveden byl. Ale užřev já, že sobě nepočínají podle pravdy evangelium, řekl jsem Petrovi přede všemi: „Když ty, jsa Žid, po pohanstvu živ jsi a ne po židovsku, kterak nutíš pohany, aby po židovsku živi byli?“ — Již za prvních časův místo toto všelijak se vykládalo a podle rozličného výkladu i rozličné náhledy se z něho dokazovaly. Tak kacír Marcion na základě toho dokazoval, že již za časův apoštolských učení Kristovo porušeno bylo příměsky židovskými. Porfyrius proti křesťanství vůbec odtud si důvody bral, vině apoštoly z dětinských hádek, a jmenovitě sv. Pavla ze závisti a z hrdosti, an druhému vytýkal veřejně to, v čem sám nebyl viny prost. Sv. Cyprian v tom viděl právo, přesvědčení své svobodně pronesti, dokládaje z příkladu Petrova, jak krásné to jest, domluvu jiného bez uražení přijmouti a popléšiti se¹⁾. K tomuto výkladu se přivtělili mnozí jiní. Všickni ti pak brali místo toto ve smyslu doslovném, jenž se na první přečtení každému naskytá, že totiž sv. Petr proti svému přesvědčení jednal, a protož právem od sv. Pavla byl pokárán. Poněvadž ale, jak na hoře napověděno, kacíři i pohané z toho příčinu hledali k pohanění prvního z apoštolův i samého křesťanství, hleděli někteří spisovatelé, aby uhájili povahu sv. Petra, místo to vykládali v ten smysl, že sv. Petr tak jednal ne z přesvědčení, nýbrž z přetvářky, aby totiž sv. Pavel v jeho osobě mohl poučiti a pokárati ty křesťany, kteří ze Židův uvěřivše, všechny obřady starozákonní chtěli přenesti na křesťany. Byla prý to nevinná lest, kteréž sv. apoštolé užili v opatrnosti své z lásky k Židům. Origines byl výkladu tohoto původcem, a ve svém komentáři epístoly k Galatským uvedl jej i

¹⁾ „Nam nec Petrus, quem primum Dominus elegit et super quem aedificavit ecclesiam suam, cum secum Paulus de circumcisione postmodum disceptaret, vindicavit sibi aliquid insolenter aut arroganter assumpsit. Nec despexit Paulum, quod prius ecclesiae persecutor fuisset, sed consilium veritatis admisit etc.“ Cypr. ep. 71.

sv. Hieronym²⁾, a tato okolnost zdála se Augustinovi důležitá, tak že hned v prvním psaní na ni přichází, nemoha se s takovým výkladem spokojiti.

„Že pak ty, takový muž, v onom spise svém vzal jsi v obranu lež, to mne nemálo bolí, pokud nebudou vyvráceny (možná-li to!) příčiny, jež mě proti tomu vedou. Neboť se mi zdá, že by záhubné bylo to mínění, jako by se něco v Písmě svatém mohlo míti za lež, to jest: jako by ti muži, od nichž nám Písma ta podána jsou a sepsána, něco byli selhali v knihách svých. Jiná ovšem jest otázka, smí-li někdy člověk dobrý lháti, a jiná, jestli směl spisovatel Písma sv. lháti; ba co pravím jiná, to není žádná otázka. Neboť připustí-li se v této nejvyšší vážnosti nějaká, třeba služebná lež (*mendacium officiosum*), pak žádná v těch knihách nepozůstane částka, kteráž by, jsouc buď mravům obtížná aneb myslí k uvěření těžká, za tímto samým překodným pravidlem se nedala jak líbo každému, obrátiti na jiný lhouchů spisovatele úmysl a povinnost. Neboť jestli lhal Pavel apoštol, když apoštola Petra káraje, řekl: „Jestli ty jsi Žid, po pohansku živ jsi a ne po židovsku, kterak nutíš pohany, aby po židovsku živi byli?“ a jestli věděl, že právě jedná Petr, o němž předce řekl i napsal, že neprávě lhouchů, jenom aby utišil myslí rozbourané: čím se ohradíme, povstanou-li lidé převrácení, o nichž apoštol sám předpovídá, zavrhuje manželství, a budou-li tvrditi, že všechno to, co tentýž apoštol pravil o upevnění sňatku manželského, lživě napsal jen pro lidi, kteří by z lásky k ženě se bouřili, ačkoli o tom jinak smýšlel? Není třeba o tom mnoho mluviti. Může se totiž zdáti, že i k slávě Boží prospívá lež služebná, když totiž lidi lenivě povzbudí k milování Boha; pak ale nikdy v knihách svatých jista nebude čisté pravdy nezvratnost. — Pozorujme, jak tentýž apoštol s největší pečlivostí v podávání pravdy takto píše: „Jestli ale Kristus nevstal z mrtvých, marné jest kázání naše, a marná jest i víra vaše, a byli bychom shledáni i křiví svědkové Boží, neboť svědectví jsme pověděli proti Bohu, že vzkřísil Krista z mrtvých, kteréhož nevzkřísil.“ (1 Kor. 15, 14.). —

Kdyby mu nyní někdo řekl: „Co se této lži tak hrošíš, an pravíš to, co třebaš i nebylo pravdou, předce velmi poslouží ku slávě Boží?“ — zdalž by on, ztracuje takovou převrácenost, slovy i znamením, jak by mohl nedal na jevo vnitřní přesvědčení srdce svého, volaje že nemensi ba snad větší to hřích, v Bohu chváliti lež než haněti pravdu? — Já ale, co s mou silou jest, kteréž mi Hospodin udělil, o všech těch svědectvích, na která se staví užitečnost lži, chtěl bych dokázati, že jinak se jim musí rozuměti, tak že všude se v nich ukáže jistá pravda. Nebo jako svědectví nemůže býti lživé, tak nesmí ani pro lež mluvit. To ale již nahlednutí tvému ponechávám. Neboť jestli pilněji čísti a rozjímati budeš to místo, mnohem snadněji se v tom přesvědčíš než já. K tomuto ale rozjímání nutí tě zbožnost, v níž poznáváš, že by zviklána byla vážnost Písem svatých, kdyby z nich každý, co mu líbo, věřil, a co by nechtěl, nevěřil, pokud by se totiž mělo za to, že oni mužové, skrze něž nám dána jsou Písma, ve spisech svých mohli v něčem služebně selhati; leda bys chtěl snad postavití nějaká pravidla, z nichž bychom poznali, kdy se smí lháti a kdy nesmí. Je-li toto možná, pak jen ze žádných nepravdivých a nejistých důvodů to nedokazuj, aniž mě neměj za obtížného a nestydatého, to prosím tě skrze nejpravdomluvnější vlídnost Pána našeho. Neboť abych neřekl žádná, zajisté nevelká má je vina, an blud můj pravdě jest přízniv, jestli vůbec u tebe právem může pravda býti pro lež.“

Konečně ujišťuje sv. Hieronyma, že by ještě o přemnohých jiných věcech si přál s ním promluvit, ale tomuto přání že nedostačí žádné psaní sebe delší, a končí s prosbou o přísné posouzení některých svých spisův, jež mu s tímto listem zároveň posílá. „Tentýž bratr s listem ti nese některé spisy mé, kteréž, uznáš-li za hodné čtení, račiž, prosím, posouditi s upřímnou a bratrskou přísností. Neboť tak rozumím, co psáno jest: „Nechť potrese mne spravedlivý v milosrdenství a domlouvá mi: olej pak hříšníka ať nezmastí hlavu mé“ (Žalm 140, 5), že totiž více nás miluje hánce uzdravující, než lichotník, hlavu mastí. Sám zajisté jen s velkou tíží mohu dobře souditi o tom, co jsem sám psal, neboť jsem buď bázlivější než třeba aneb příznivější. Druhdy i vidím vady své, ale raději chci je slyšeti od mužův lepších, abych, snad dle práva se

²⁾ „Ut hypocrisis observandae legis, quae nocebat eis qui ex gentibus crediderant, correptionis hypocrisi emendaretur, et uterque populus salvus fieret,“ jsou slova sv. Hieronyma.

pokárav, opět si nelahodil tím, že by se mi zdálo, jako bych spíše úzkostlivý než spravedlivý o sobě pronesl úsudek.“³⁾ — Poslední slova tato zajisté svědčí nejen o upřímném pokorě, alebrž i o hlubokém sebe samého pozorování.

Avšak list tento nedošel cíle svého. Profuturus totiž před samým svým do Palestiny odchodem zvolen za biskupa církve Konstantinské, ustál od cesty té. Mezi tím sv. Augustin, jenž se byl také stal biskupem Hipponským, za pouhé pozdravení obdržel z Betlema list,⁴⁾ kterýž vedle pozdravení na Alypia, obsahuje doporučení jistého diakona Praesidia, jenžto cestoval na západ.

Ale obsah psaní předešlého, kteréž nepřišlo do rukou sv. Hieronyma, zdál se biskupu Hipponskému býti tak důležitým, že měl za povinnost otázky ty ještě jednou předložiti. A proto když jistý kněz Africký, Paulus jmenem, se chystal na cestu do země svaté, napsal druhé své psaní r. 397.⁵⁾ Výklad svůj onoho místa v epistole ku Galatským novými hledí utvrditi důvody, a napřed vyvrací námítku, již by snad proti němu někdo učinil ze slov sv. Pavla (1 Kor. IX, 20): „Učiněn jsem Židům jako Žid, abych Židy získal.“ Píše pak mezi jiným toto: „Jestli v té řeči, kterouž počíná apoštol se slovy: A co vám píši, hle před Bohem že nelhu (Gal. I, 20), tvrditi a věřiti se může, že lhal na tom místě, kde praví o Petrovi a Barnabovi, že sobě nepočínali přímo podle

pravdy evangelia: kdy se nebude moci říci, „že lhal ovšem za počestným nějakým účelem? Neboť jestli se toto pravidlo jednou připustí, nikdy nebude se nedostávati příčin, z nichž se lehko dovodí, že nejen mohl ale i že musil lháti. Není třeba, mnohými slovy tuto věc vykládati docela před tebou, jenž se moudře ostatního domyslíš. Nikoliv si ale nechci osobiti, abych vtíp tvůj, z Božího darování zajisté zlatý, mědí svou snad chtěl obohatiti, ale myslím, že výklad ten opravití nikdo není lépe s to, než ty.“

A přecházejí na onu námítku, praví slova apoštolova „učiněn jsem Židům jako Žid“ že se nesmí rozuměti tak, jako by na oko byl zachovával všechny obřady židovské, aby takto získal Židy; neboť pak by i oběti pohanské byl musil zachovávat, aby pohany získal. Ale slova ta „řečena jsou o lásce sounosné ne o klamavé přetvářce. Neboť kdo posluhuje nemocnému, stává se pro něj jako nemocný ne tím, že se dělá, jako by také měl zimnici, nýbrž když v duchu útrpně si myslí, jaké by sám si přál obsloužení, kdyby stonal. A proto Pavel, jsa od narození Žid, i když stal se apoštolem, obřady židovské konal, aby ukázal, že není škodlivý, když ti, kteříž zákon Mojžíšův obdrželi od rodičův, ustanovení jeho chtějí zachovávat i tehdá, když v Krista uvěřili; jenom když již na zákonu starém nezakládají naděje spasení, poněvadž spasení samo, jež bylo tam předznačeno, nyní již se ukázalo v Kristu Ježíši Pánu našem. Proto ale nikterak nepřipustil, aby se uložilo jho toto těžké a k spasení nepotřebné i pohanům. Nekáral tedy Petra proto, že zachovával obyčeje otcovské, což mohl, pokud chtěl činiti bez klamu a slušně; neboť ač byly tehdá již zbytečné, předce nebyly na škodu; ale proto ho káral, že nutil pohany aby po židovsku živi byli; neboť takovýmto jednáním ukazoval, jako by ještě i po příchodu Páně zachovávaní oněch obyčejů bylo k spasení nevyhnutelně potřebné, což se protivilo pravdě. A toto věděl zajisté i Petr; ale jednal tak, boje se těch, kteří byli z obřízky. A takto i on právem jest pokárán, i Pavel pravdu napsal. — To tedy na Židech Pavel zavrhl, co zlého měli, totiž hlavně to, že neznajíce Boží spravedlnosti, a svou vlastní spravedlivost hledíce stanoviti, spravedlnosti Boží nejsou poddáni (Řím. X, 3); dále to, že po utrpení a z mrtvých vstání Kristově, když již dáni a zjevení jsou tajemní obřadové milosti

³⁾ Ego autem difficillime bonus iudex lego quod scripserim, sed aut timidior recto aut cupidior. Video etiam interdum vitia mea, sed haec malo audire a melioribus, ne cum me recte fortasse reprehendero, rursus mihi blandiar, et meticulousam potius mihi videar in me quam iustam tulisse sententiam.“

⁴⁾ Jest to ve sbírce psaní sv. Augustina ep. XXXIX.

⁵⁾ Jest to ep. XL. V úvodu lituje sv. Otec, že list, jež obdržel byl tak krátký, kdežto od takového muže žádné psaní, byť by sebe více času potřebovalo, nebylo by dlouhé. „Protož vejdi, prosím, se mnou v písemné rozmlouvání, aby spojení naše nemohla rušiti vzdálenost místa; ačkoliv spojení jsme v jednotě Ducha svatého, i když milujeme a si nedopisujeme, a i z knih tvých, jež si ve vinici Páně pracoval, tě skoro celého znám. Neboť jestli tě proto neznám, že jsem tělesnou tvář tvou neviděl: tou měrou ani ty sám se neznáš, neboť ani ty nevidíš tváří své. Jestli ale ty sebe znáš ne za jinou příčinou leč že ducha svého znáš, i já ne nedokonale poznávám tě ze spisů tvých, kteréž čítaje dobrořečím Hospodinu, že tě takovým učinil tobě i mně, i všem bratřím, kteří knihy tvé čtou.“

podle řádu Melchisedekova, slavení staro-
zákonných obřadů považovali nejen za do-
volené pro obvyklost, nýbrž za nutně po-
třebné k spasení. Neboť kdyby nikdy
(ani před Kristem) nebylo bývalo zachovávání
jich potřebné, bezužitku pak a da-
remně stali se pro ně mučeniky Macha-
bejští. A proto konečně křestany, kaza-
tely milosti, pronásledovali jsou Zidé co
protivníky zákona, ne že jej zavrhovali,
nýbrž že zachovávání jeho za nepotřebné
vyhlásili. — Pavel tedy zachovával zákon,
protože byl rodilý Žid, a slova jeho „uč-
něn jsem Židům jako Žid,“ nemohou tak se
rozuměti, jako by židem se býti stavěje,
chtěl klamati a takto získati židy; neboť
proč potom také neobětoval s pohany, ne-
boť také praví, že těm, kteří bez zákona
byli, učiněn jest jakoby byl bez zákona,
aby i je získal (1 Kor. IX, 20). Ale toto
všecko řekl ne aby se klamně zdál býti
něčím, čím nebyl, nýbrž aby mínění své
projevil, že slabým musíme v slitování
svém přispěti tak, jako bychom sami tuto
slabost trpěli. Neboť i když praví: „Kdo
jest nemocen, abych já s ním nebyl ne-
mocen?“ (2 Kor. XI, 29), nechtěl, aby se
mu tak rozumělo, jako by se přetvářel,
míti nemoc druhého, nýbrž aby útrpnost
svou dal na jevo. — A pročež prosím,
oprávdivou a právě křesťanskou přísností,
založenou v lásce se ozbroj k opravení a
vylepšení onoho výkladu svého, a jak ří-
kají, odvolání učin⁹⁾. Neboť nad přirov-
nání krásnější jest pravda křesťanská než
Helena řecká: pro onu zajisté rekovněji
bojovali naši mučenici proti světské Sodo-
mě, než pro onu hrdinové před Trojí. —
Nepravím to ale proto, aby nabytí zraku
duševního; daleko budiž ode mne, že bys
jej byl ztratil; nýbrž abys jím prohledl,
neboť nevím, maje tak zdravý a bedlivý
zrak ten, jakým přehlednutím jsi nepozo-
roval, co zlého by důsledně z toho pošlo,
kdyby jednou se věřiti smělo, že spisova-
telé knih Božích v počestném a zbožném
úmyslu mohli lháti v některé části spisu
svého.“ A pak na těch samých slovech
přestává jako předešle: „Abych neřekl
žádná, zajisté ne velká to vina, an blud

můj pravdě jest přízniv, jestli naopak prá-
vem může pravda býti příznivá lži.“

Krátce také v tom listu podotýká,
že se mu dostal do rukou spis sv. Hie-
ronyma bez nápisu sice, ale jak slyšel od
jiných, prý je nadepsán „Epitafium,“ kte-
réžto nadepsání zdá se mu nevhodné, je-
likož v knize té popisuje se život mno-
hých mužův i tehdá, kdy kniha vyšla, i až
do nynějších dob žijících. Ostatně knihu
samu co užitečnou chválí. „Tomu, co na-
psal o Origenovi přisvědčuji, „to ale bych
si od učenosti tvé přál a doposud přeu,
abys nám zejména poblouzení jeho ozná-
mil, v nichž tento veliký muž odstoupil
od víry pravé. Vůbec spis ten, v němž
jsi všechny církevní spisovatele a jich spi-
sy, pokud jsi se mohl upamatovati, vypo-
čítal, bylby, tuším, prospěšnější, kdybys
při těch, které z kacířů býti víš, jestlis
je už docela nechtěl pominouti, byl též při-
pojil, v kterých věcech se jich obzvláště
máme střežiti.“ Proto připojuje na konec
ještě prosbu, aby si neobtěžoval všech ka-
cířů převrácená učení v jednu knihu la-
tinským jazykem sepsati a krátce vyložit
k poučení těch, kteří buď pro jiné za-
městnání nemají kdy aneb pro neznámost
řeckého jazyka nemohou tak mnoho čísti.

Ale s tímto psaním dalo se mnohem
hůře, než s prvním. Paulus totiž, jenž
měl je donesti, boje se bouří mořských,
neplul do Palestiny, ale zůstal v Itálii;
onoho listu se ale prepisy bez vědomí Au-
gustinova po Itálii rozšiřovaly. I k Hie-
ronymovi donesla se pověst, že Augustin
nějaký spis proti němu napsal a do Říma
poslal, v němž ho k odvolání vybízí. Po-
zději od diakona Sysinnia i přepis tohoto
psaní obdržel, ježž prý tento na jednom z
adriatických ostrovů nalezl. To urazilo
učence Betlemského, jenž hněva svého také
neskrýval. I doneslo se tedy Augustinovi,
že se Hieronymus velmi hněvá pro něja-
kou knihu, kterou prý proti němu napsal
a do Italie poslal. Sv. biskup, jenž nic
nevěděl o tom, co se bylo s jeho druhým
listem přihodilo, nemohl si věc tu nijak
vysvětliti, a proto hned poslal kratičký list,
(ep. LXVII.) v němž Boha bře za svěd-
ka, že nikdy proti němu nic nepsal. —
„Jest-li snad ale, dokládá, v některých
spisech mých se něco nalezá, co s tvým
se nesrovnává míněním, musíš tuším po-
znati, to že jsem nepsal proti tobě, nýbrž
řekl, jak se mi zdálo pravým býti.“ Dále
praví, že na list předešlý neobdržel ještě

⁹⁾ „Palinodiam (παλινῳδιαν), ut dicitur, cane. Obzvláště tato slova ze své souvislosti vytržená a od nepoctivých přátel sv. Hieronymovi donesená velmi popudila prudkou jeho mysl, jak dále o tom bude řeč.

odpověď; vinu toho ale přičítá ne jemu samému, nýbrž tomu, že nebyla doposud příležitost poslání. I přeje si, kdyby mu mohl být na blízku, aby užívati mohl častého a libezného s ním rozmlouvání.

Kratičký tento list dostal se do rukou Hieronymovi, a on ihned odepsal po jistém podjáhnovi Asteriovi, jenž se právě ubíral na západ. V listu tomto dosti patrně jeví vnitřní svou nevoli pro ono psaní, jež se mu v přepise dostalo, o němž ale jistoty nemá, je-li opravdu psáno od Augustina. Píše totiž: „Při samém již odchodu svatého syna našeho, podjáhna Asteria, mého příbuzného, tvé psaní mne došlo, v němž se dokládáš, žeš proti maličkosti mé žádný spis do Říma neposlal. O tom ani já jsem ničeho neslyšel, ale nějakého psaní jakoby mně poslaného, jeden přepis od spolubratra našeho Sysinnia byl mi dodán. V tom mne vybízíš, abych odvolání učinil (ut *παλινοδιαναν* canam) o kteréši epištola sv. Pavla a tak následoval Stesichora, z hanění na chválení Heleny přišedšího, kterýž pro hanu přišel o zrak, za chválu jej ale opět obdržel. Vyznávám se hned lásce tvé, ačkoliv sloh i slova se mi tvá být zdála, nechtěl jsem přece bez důkazů věřiti spisu tomu, abys potom, mou odpovědí snad uražen, právem nevyčítal, že jsem se měl prvé přesvědčiti, tvá-li to řeč, a pak odpověditi. Pročež tvůj-li to dopis, zjevně mi pověz anebo pošli právě jeho znění, abychom bez všelike kyselosti v rozjímání Písem se bavili, a buď blud svůj napravili aneb druhému ukázali nepodstatnou hanu jeho. Ostatně daleko budiž ode mne, abych něčeho v knihách tvých se směl dotknouti. Já se spokojím, když své spisy opravím, na cizích nechci škubati. Také nebude neznámo moudrosti tvé, že každý ve svém způsobu vyniká a že to jest znamení dětinské chlubitosti, co někdy chlapeč činívají, obviňováním totiž znamenitých mužův jménu svému hledati slávu. Aniž nejsem tak pošetilý, když se urazil na rozličnosti výkladů tvých; neboť ani ty se nemůžeš urážeti, když já nějaké tobě odporné mínění pronáším. To ale jest mezi přátely skutečné pohanění, když svůj ranec nevidouce, cizí ranec, jak praví Persius, pozorujeme. Zbývá mi říci, abys lásku měl ke mně, jenž tě miluji, a mlád jsa, nevyzýval starce do boje v Písmech. Já měl svou dobu a běžel jsem, seč byly síly; nyní an ty běžíš a velké dráhy konáš: mně třeba odpočinutí. Ale abych, jako ty,

i já slov některého básníka užil (budiž to ale bez urážení řečeno), vzpomeň si na Daretu a Entella i na obecné přísluši, že věkem mdlý vůl silněji šlápne. Nerad jsem takto psal. O kězby mi přáno bylo obejmouti tebe a v rozmlouvání vzájemném učiti sebe i tebe?). Viz, jak tě miluji, že ani vyzván jsa, nechci ti odpověditi, an nechci věřiti, že by od tebe bylo, co na jiném bych byl snad už pokáral.“ S tímto psaním zároveň poslal sv. Hieronym obranu svou proti Rufinovi, v níž ostrými slovy bojuje proti tomuto druhdy svému příteli, snad aby biskupu Hipponskému dal takto příležitost povážiti, co to jest, pustiti se s ním do sporu. V celém tomto listu patrně se jeví boj jeho uražené mysli s láskou a přízní, jakou choval v srdci svém k velikému biskupu Africkému. Cinít si násilí, aby hněv svůj potlačil, ujišťuje ho o své lásce, ale hned zase okrytá prudkost povahy tím trpčeji vypuká.

Než ale toto psaní obdržel, poslal sv. Augustin zase jiný list (ep. LXXI.) poustevníku Betlemskému, odevzdav ho diakonu Cyprianovi, který toho času (r. 403) na cestu do Palestiny se vydal. Tento již jest třetí list, co píše, ač byl nijaké odpovědi neobdržel mimo onu pověst, jež mu o hněvě Hieronymově zvěstovala. A proto v úvodu tohoto psaní jistou vyslovuje naději, že mu po Cyprianovi nyní pošle odpověď. Tři pak předešlé listy, totiž od r. 395, 397 a 402 znovu poslal v přepise, jestli ho snad dříve nedošly. Zároveň žádá, aby jestli snad Hieronym také mu mezi tím byl odpověděl, mu svou odpověď poslal v přepise, poněvadž dosud nic neobdržel. Novou pak v tomto listu připojil otázku. Znal totiž dříve překlad knihy Job od Hieronyma učiněný z řeckého, v němž k lepšímu porovnání textu řeckého a hebrejského užito jistých znamení, hvězdiček a šípů. Nyní se mu opět dostal do ruky nově od něho téže knihy zhotovený překlad z hebrejského avšak bez těchto znamení. I táže se tedy na příčinu, proč v posledním spisu opominul bedlivé ono užítí znamínek. Pak opět řeč obrací na to, o čem již předešle mluvil, aby totiž svatý starce neobíral se překládáním Písem sva-

⁷⁾ „Utinam mereremur complexus tuos, et collatione mutua vel disceremus aliqua vel doceremus.“ Jest pak toto psaní (mezi ep. Aug. LXVIII.), jakož i předešlé 67. z roku 402. Dares a Entellus viz Virg. Aeneis kniha V.

tých z hebrejského, ale raději z řeckého dle sedmdesáti, maje při tom hlavně jednotu církve na mysli, aby totiž církev latinská, užívajíc jeho překladu, neměla někdy jiné čtení než církev řecká, držící se sedmdesáti. Což má za důležité obzvláště při hádkách a rozepřích náboženských, neboť z řeckého textu může bráti důvody každý: kdo ale může vážiti svědectví své z hebrejského, leda by se k Židům šlo na radu. Tím ale by těmto dána byla příležitost, nepoctivostí svou působiti zmatky mezi křesťany. Na důkaz toho vypravuje následující událost. Jeden biskup Africký ve svém kostele čtení Písma svatého ustanovil podle překladu Hieronymova; v tomto ale se jedno místo v proroku Jonášovi poněkud jinak nalezalo, než jak lid dle starých čtení od jakživa byl uvynkl slýchati. I stalo se pobouření mezi lidem takové, že byl biskup nucen otázkati se Židů, v městě přebývajících. Tito ale buď z neumělosti aneb ze zlomyslnosti odpověděli, v hebrejském že totéž se čte, co v řeckém a starém latinském. I musil biskup ten místo ono co chybné opraviti dle starého čtení. — Ku konci děkuje mu za přeložení nového zákona z rukopisův řeckých; a ještě jednou prosí, aby si neobtěžoval, odpověditi mu na všechny otázky jeho.

Obzvláště nepřívznivé okolnosti ale chtěly tomu, aby nedorozumění mezi těmto muži dlouho trvalo. Hieronymus totiž, nemoha se bezpochyby dočkati odpovědi na list svůj od roku 402 (ep. 68.), prvé než ho došel předešlý list Augustinův, psal r. 404 jiný dopis, jenž předešlého mnohem jest ostřejší a trpčí (ep. LXXII). Příčina pak, že sv. Hieronymus při své hluboké pobožnosti a své náklonnosti k sv. Augustinovi, předce se dal zaujíti takové rozhořčenosti, hledati se musí z části ve zvláštních nehodách, s jakými se potkávaly listy sv. Augustina proti jeho vůli a bez jeho vědomí. Hlavně způsobila to nepoctivost některých přátel Hieronymových z Jerusalema a z Palestiny, jež nazývá „nádobu Kristovy“, kteří především o rozšíření opisů druhého psaní ze špatného úmyslu biskupa Hipponského vysvětlovali, jenž prý by rád s jeho škodou sobě slávu získal. V tomto psaní opět začíná sv. Hieronym s osudným oním listem od r. 397: „Nemohu se dosti vynadiviti, jak list ten v Římě a v Itálii přemnohým se dostal do rukou, mne ale nedošel, jemuž jedinému byl poslán; tím více, poněvadž

řečený spolubratr Sysinnius jej nalezl ne u tebe, ne v Africe, ale na některém ostrově Adriatickém mezi ostatními spisy tvými, a siče nyní již před pěti lety. V přátelství nesmí zůstávati žádné podezření, ale tak s přítelem se musí mluvit, jako s druhým sebou. Někteří přátelé moji, nádobu Kristovy, kterýchž jest v Jerusalemě a v ostatních svatých místech dráhná část, domlouvali mně, ty žes nejednal ze srdce upřímného, ale chválu a vynášení a slávu u lidí hledaje, abys totiž nade mne se povzněl; aby všickni viděli, ty že k boji vyzýváš, já že bojácně ustupuji; ty že píšeš jako učený, já že mlčím jako neumělý, a že se konečně někdo nalezl, jenž žvatlavosti mé položí hráz. Já pak, abych se ti upřímně vyznal, proto jsem nechtěl odpověditi, že jsem s jistotou nevěděl, od tebe-li pochází písmo to a ten v medu namočený meč. Konečně jsem také proto váhal, aby se nezdálo, že biskupu víry své příkře odpovídám, an mnohé věci z jeho káravého dopisu bych káral, tím více, poněvadž některé propovědi i za kacířské uznávám. Naposledy tedy, jako už dříve jsem psal, abys mi právem nemohl vyčítati, říka: A což viděl jsi mé písmo? viděl jsi mé ruky tam podpis, že tak lehko urážíš přítele, a za cizí zlomyslnost hanu na mne kydáš? — pravím zase, buď posli list ten vlastní rukou podepsaný, anebo starce v daleké skrytého jeskyni drážditi přestaň. Chceš-li ale cvičiti aneb okázati učenost svou, vyhledej si mladíků výmluvných a vznešených, jakových prý nyní v Římě jest převelmi mnoho, kteří mohou a troufají si vejíti s tebou v zápas, mohouce se v rokování o Písmě svatém s biskupem měriti. Já někdy také bojovník, nyní ale vysloužilců, tvé i jiných slaviti mohu vítězství, nikoliv ale s vysileným tělem sám se opět do boje pouštěti; abych, budeš-li mně k odpovědi nutiti, nemusel tě upomínati na tu událost, že Hannibala, mladostí zbujnělého, Q. Maximus zdržlivostí svou skrotil. Aneb abych ze svatého Písma mluvil, onen Barzellaj Galátský dary krále Davida a všechny rozkoše přenecháváje mladému synovi (2. Král. XIX, 34.), ukázal že starý věk takových věcí nehledá, ani kdy se mu podávají, nepřijímá. — Dále ujišťuješ mne, žes proti mne nepsal knihu, aniž do Říma poslal, leda jestli se snad v tvých spisech něco nalézá mému mínění odporného, na čem bych se byl urazil. Prosím slyš mě trpělivě. Nepsal jsi kni-

hu, a jak mi káravé psaní tvé od jiných jest donešeno? Jakým způsobem má Itálie, cos nepsal? Proč žádáš mě, abych ti odpověděl na to, co že jsi psal, nyní upíráš? Nejsem také tak na hlavu padlý, abych to měl za urážku, když ty něco jiného píšeš. Ale když ty mé výpovědi haníš, a odůvodnění toho, co jsem napsal, žádáš, a spisy své opraviti mne nutíš, a k odvolání vybízíš, a tak mi zrak navrátiti míníš: tím ruší se přátelství, tím uráží se právo důvěrnosti. Abychom ale nezdáli se, že hašteríme se jako chlapi a takto příznivců neb nepřiznivců svým nedali látku k novým řečím, píši ti takto, poněvadž tě upřímně a křesťanským způsobem milovati chci, a proto nic v mysli nechci zamlčeti, co bych ústy neřekl. Také se nesluší, abych já, jenž od mladosti až do tohoto stáří pracný život trávím o samotě se svatými bratry, něco psáti směl proti biskupu víry své, a tomu biskupu, jehož jsem počal dříve milovati než znáti, jenž mne sám dříve o přátelství požádal, a jenž k mé radosti po mně vycházel na obloze umění Písem svatých. Pročež zapři knihu, není-li tvá; aneb přestaň žádati ode mne odpovědi na to, cos nepsal; aneb tvá-li jest, upřímně se vyznej, aby, kdybych pro svou obranu něco napsal, vina toho padla na tebe, jenž jsi provolal, ne na mne, jenžto jsem donucený odpovědět.“ — Konečně obrací se k oné prosbě sv. Augustina o posouzení některých spisův, a i tato pokorná slova v rozhořčené mysli své na zlou stránku, převrátil, vyčítaje mu vynášení se svou učeností na ujmu jiného. „Opět ti řeknu, co myslím. Dráždíš starce, popichuješ mlčícího, zdáš se honositi svou učeností. Jestli ale v evangeliích a prorociích nalezají převrácení lidé, což se snaží haněti, budeš se diviti, kdyby v knihách tvých, obzvláště ve výkladech nejtěžší částky Písmu svatého (žalmův), se mi něco zdálo uchylovati se od pravdy? Toto ale nepravím, jako bych skutečně byl něco nalezl ve spisech tvých, coby pohanění zasloužilo; neboť jsem si doposud nevzal práci je čísti a také tu nic nemám mimo Soliloquia a Výklady žalmův. Měj se dobře, příteli můj rozmilý, věkem synu, důstojností otce, a k tomu, prosím, vždycky hled, abych, když mi píšeš, já nejdříve list do rukou dostal.“

Psaní toto, v němž se jeví rozhořčenost uražené mysli, teprv později přinesl jmenovaný již diakon Cyprian zároveň s jinou ještě odpovědí obsírnou, o níž poz-

ději řeč bude. Došel ale již mezitím do Hipponu onen předešlý daleko mírnější list Hieronymův od r. 402 (ep. 68.). — Augustin naleznuv zde patrné známky uraženého srdce přítele, nemeškal, ale ihned napsal list (ep. LXXIII.), list tak výtečný, tak krásný, tak uslechtilý, že jestli v jiných spisech jeho diviti se musíme jeho bystrému rozumu a vznešené moudrosti, zde jeví se nám jeho něžně citlivá mysl, jeho vroucně milující srdce, jež tak se bojí a třese před roztržením přátelského svazku, že již napřed na se vzíti chce možnou vinu uražení. Zvláštní pohnutku k tomu nalezl totiž ve spisu, jež Hieronymus ku psaní přiložil, jenž jest obrana proti Rufinovi, a nařiká na nestálost všech věcí na světě, když i takové jejich dvacet let trvající přátelství mohlo přejíti v takové nepřátelství. Nejdříve sv. Augustin připomíná, že při čtení jeho dopisu ku své radosti nalezl ne jeden důkaz jeho lásky, ale k svému zármutku i znamení pohoršené mysli; neboť kdyby onen nebyl jeho psaním uražen, nikdy by nemohl mysliti, že přítele urazí odpovědi svou. Pokračuje pak takto: „Poněvadž ale myslím, že bezprávně bys mi nechtěl ublížiti, uznávám vinu svou, že jsem první tě urazil v onom listu, který nemohu zapřiti. Nač tedy budu proti proudu plavati, neprose tebe hned za odpuštění? Prosím tě tedy skrze vřidnost Kristovu, urazil-li jsem tě, odpusť mi a vzájemnou urážkou zlé zlým neoplácej. Urážka té ale pro mne bude, jestli nezjevíš mi chybu mou, kterou jsi asi nalezl ve spisech neb skutcích mých; já ale láskavě pokárání tvé přijmu s největší vděčností. Neboť slov tvých, třeba tvrdých ale jistě spásitelných, není se mi tak báti, jako Entellovi ran. On rány dostával, ale ne léčivé, a proto byl přemožen ale ne uzdraven. — Já ale když spásitelné pokárání tvé přijmu s tichostí, jsem bez bolesti; třebas ale slabost má a nedokonalost ani zaslouženou důtku nemohla přijmouti bez nějakého zarmoucení: lepší jest zajisté bolest hlavy snášeti k uzdravení, než se jí zbaviti bez uzdravení. To také dobře pozoroval ten, jenž pravil, že jsou obyečné prospěšnější nepřátelé hanu dávající než přátelé, káratí se oslýchající; neboť oni ze zášti řeknou leccos pravdivého, co můžeme polepšiti; tito ale bojí se svobodně užití spravedlnosti, aby neztratili rozkoše přátelství. Pročež jestli jsi, jaks pravil, vůl mdlý snad stářím těla, nikoliv ale silou ducha, jenž

na vinici Páně veliké práce konáš s dobrym prospěchem; aj zde jsem, a jestli něco nepravě jsem řekl, silněji nohou slápní. Nesmí mně býti obtížnou tíže stáří tvého, jenom když zdrcena bude pleva viny mé. A proto s touhyplným vzdechem čtám i rozvažuji, cos ku konci psaní svého napsal, když pravíš: „Ó kéž by mi přáno bylo obejmouti tebe a v rozmlouvání vzájemném učiti sebe i tebe.“ Já ale pravím: ó kéž bychom alespoň blíže sobě byli, aby když ne vzájemně rozmlouvání alespoň dopisy býti mohly častější! Nyní ale jsme takovou místa vzdáleností od sebe rozdělení, že o oněch slovech sv. apoštola v listu ku Galatským jsem ti psal, ještě mlád jsa, a aj, již jsem starec, a doposud nemám odpovědi^{*)}; a dříve k tobě přepis mého psaní, nevím, jakou zvláštní příležitostí se dostal, než samo psaní, jež jsem odeslal, poněvadž člověk, jenž poslem byl, ani k tobě ho nedonesl ani mně ho neodevzdal nazpět. Tak veliké ale ve spisech tvých, jež se mi do rukou dostaly, se naskytují věci, že, kdyby možná bylo, všecko zaměstnání své bych opustil a jen po tvém boku chtěl bych meškati.“

„Nevím, jaký zlořečený spis proti tvému jménu vydal Rufinus. Obdržel jsem ale, jaks mi poslati ráčil, tvou odpověď na to. Když jsem to přečetl, vyznávám, velmi jsem litoval, že mezi muži sobě tak drahými a milými, spojenými svazkem přátelským známým po všech církvích, mohlo vzniknouti takové zlé protivensství. Ze ty ale mnoho se mírníš a šípy hněvu svého velmi zadržuješ, abys zlořečení neoplácel zlořečením: to ovšem patrně ze spisu tvého vysvítá. A předce jestli již při čtení tohoto jsem truchlil bolestí a trnul hrůzou, jakž by teprv bylo na mne působilo to, což onen psal, kdyby mi se bylo čísti dostalo! Běda světu pro pohoršení! Aj, již se děje, již se vyplňuje na dobro, co Pravda praví: „Rozmnožil se nepravost, a ustyodne láska mnohých.“ (Mat. XXIV, 12.) Kteří přátelé mají nyní beze strachu celé srdce sobě otevřít? V kterého přítele náruč bezpečně vrhnouti se může láska? Kterého přítele není se co báti jako budoucího nepřitele, jestli mezi Hierony-

mem a Rufinem přihoditi se mohlo to, co nyní oplakáváme? Ó jak to bídné a politování hodné postavení! O jak pochybná jest známost povahy přítelovy v přítomnosti, když nic napřed nevíme, jaká bude v budoucnosti! Ale nač při jiném proto naříkati, když ani o sobě sám neví člověk, jaký později bude. — Viz co dělají moře a země, jež nás tělesně od sebe dělí! Kdybych já byl to psaní, co čteš, již na každou otázku, bych měl od tebe odpověď. Nyní ale kdy odepíšeš? Kdy odešleš? Kdy dojde? Kdy já obdržím? A předce ať si kdykoliv, jen když se to stane, což se tak rychle, jak si přejí státi nemůže. Chci toho s trpělivostí, jak mi bude možná, očekávati. A tu si zase zpomínám na ona slova tvá přelíbezná a svaté touhy plná, a ve jmenu svém již je pravím: Ó kéž by mi přáno bylo obejmouti tebe a vzájemným rozmlouváním učiti sebe i tebe! — je-li totiž vůbec něco, čemu bych já tebe mohl učiti. Těmito pak slovy, již ne pouze tvými ale i mými, když se těším a raduji, tu hned zas veliké žalosti rány cítím, když si pomyslím, že mezi vás, jimž to samé, co my oba si přejeme, udělil Hospodin v míře hojné a na dlouho, totiž v jednomyslné a nejvroucnější lásce společně požívati među Písem svatých, předce se vetřela tak veliká rozhořčenost a zášť. A kdy se nemusí a který člověk se nemusí podobného obávati, když se v tom čase, v kterém jste břemena tohoto světa již svléknuvše, dokonalému Pána našeho následování se oddali, a v té zemi spolu živi byli, kde Pán Ježíš v lidském těle kráčeje, pronesl slova. „Pokoj můj dávám vám, pokoj můj zůstavuji vám“ (Jan XIV, 27.), — když se v tom čase a v té zemi to mohlo přihoditi vám, mužům věkem dospělým a podle slov Kristových žijícím? Opravdu pokušení jest život lidský na zemi (Job VII, 1). Ó kdyby mi přáno bylo, vás někde naleznouti pospolu! Snad, jak jsem nyní pohnut bolem i bázní, padl bych k nohou vašim, slzel a lkál bych, co mohu, prosil, co lásky mám, nejdřív každého z vás pro něho samého, potom každého pro druhého, a pro jiné a nejvíce pro bratry slabé, pro něž Kristus umřel, kteří na vás, takoruka na divadle tohoto života postavené, zraky své obracují k velikému nebezpečení svému: abyste ve spisech neroztrušovali o sobě to, co jednodu, smířivše se, nebudete moci zničití a co smíření budete se báti čistí, abyste se znovu nerozdvojili.“

^{*)} Psán jest tento list r. 404; a tudíž (minulo celých devět let od prvního poslání r. 395, v němžto sv. biskup onu otázku poprvé předložil. Nazývá se tuto starcem ovšem ve smyslu nevlastním, byl tehda stár padesáte let.

„Pravdu díím lásce tvé, že mne nic neuleklo více než tento příklad, když jsem v psaní tvém četl některé hněvu tvého známky. Ne to co pravíš o Entellovi a volu sestárlém, kde se mi zdáš spíše vesele žertovati než hněvivě hroziti, ale to cos opravdu napsal, říká: „abys snad, odpovědí mou uražen, právem mi nevyčítal.“ Prosím tebe, může-li to býti, abychom bez hořkosti a nesvornosti o něčem mluvili a rozvažovali ku prospěchu myslí našich — budiž! Jestli ale nemohu o tvých spisech, co by se mi v nich zdálo k napravení, ani ty o mých své mínění dáti jinak než s podezřením závisti a s uražením přátelství, pak ustaňme od toho: pečující o život a spasení své. Raději méně horlivě hledejme vědomost, která nadýmá, než abychom urazili lásku, která vzdělává. (1 Kor. VIII, 1.) Vím já, že daleko ještě jsem od oné dokonalosti, o níž psáno jest „Jestli kdo na slově se neráží, ten jest muž dokonalý,“ (Jak. III, 2): ale z Božího milosrdenství jsem s to, prositi za odpuštění, jestli jsem tě něčím pohoršil. Musíš mi ale oznámiti, čím jsem tě pohoršil, abych tě poslechl a ty získal bratra svého. Neboť proto, že se to pro vzdálenost zemí nemůže státi mezi mnou a tebou, proto nesmíš nechat blouditi bratra svého.“

Příčinu pak, proč ho mohl uraziti, nalezá sv. Otec ve veliké jich od sebe vzdálenosti, poněvadž mu nemůže srdce své projevit celé, jak by si přál, a jak to činívá svým nejdůvěrnějším přátelům, kteří jsou mu na blízku. „Neboť do jejich lásky, tak popisuje své právě křesťanské přátelství, já se celý uložím; obzvláště když snášeti musím nátky světské, a v ní bez všelikého nepokoje odpočívám. A v této své bezpečnosti neobávám se ani oné nejistoty křehkosti lidské, na níž prve jsem naříkal, poněvadž tam poznávám býti Boha, do něhož se bezpečně uložím, a v němž pokojně odpočívám. Neboť jestli jsem přesvědčen, že muž, láskou křesťanskou proniknutý, v této lásce se mi stal věrným přítelem, všechny úmysly a myšlenky své, které mu svěřuji, nesvěřuji člověku, nýbrž tomu, který v něm zůstává, aby takovým byl. Neboť Bůh jest láska, a kdo zůstává v lásce, v Bohu zůstává a Bůh v něm“ (1 Jan IV, 16.). A jestli tuto lásku opustí, takovou musí mi způsobiti bolest, jakou dříve, zůstávaje v ní, činil radost. A stav se nepřitelem nemějš, co by v hněvu prozraditi mohl. To ale každý lehko dosáhne, ne když bude skrývati před

přítelem, co činí, nýbrž když nebude činiti, co by si přál, aby nepřišlo na jevo.“ Toho pak dává příklad na Hieronymovi, kterýž nyní s pokojným svědomím a jistou zbrojí se obrací proti hanám Rufinovým; a končí: „Předce bych si ale spíše přál, aby on byl nějakým způsobem mírnější, než ty v hájení sebe ozbrojenější. Jest to veliký a smutný div, z takových přátel státi se takovými nepřátely. Radostný a daleko větší div by to ale byl, z takového nepřátelství se navrátiti k prvotní lásce.“ — Toto psaní jest vzácnou památkou krásných ctností velikého biskupa Hipponského! Jaká to upřímná pokora, ježto viny si ještě nepovědoma, za odpuštění prosí uraženého kmeta! Jaká to všeobšílá láska, kteráž s takou hlubokou bolestí oplakává nepřátelství mezi muži postavenými na svícen, aby svítili ostatní! Jaká to vznešenost myšlének, když nám popisuje vzor křesťanského přátelství! —

Roku 405 konečně obdržel sv. Hieronym svazek oněch psaní, jež diakon Cyprian mu odevzdal. Poněvadž ale tento teprv tři dni před odchodem o odpověď požádal, omlouvá se sv. poustevník, že nemohl všechny otázky s důkladným rozmyšlením rozebrati, a proto co tuto posílá, že jen na spěch psáno řečí, jež náhodou se naskytla, nejakou umění žádá; jako, prý, sebe udatnější bojovníci nenadálým vpádem zmatení, často musejí coufnouti prve než zbraně se mohli uchopiti. Ostatně vždycky čilý duch sv. kmeta nepotřeboval této omluvy. Celý zajisté dlouhý list neposkytuje ani jediného místa, kteréž by ospravedlnění hledalo v této okolnosti. — Velmi krásné pak jest, co na začátku praví: „Naše zbroj Kristus jest, a napomenutí apoštola Pavla, který píše k Efezským (VI, 13): „Vezměte odění Boží, abyste mohli odolati v den zlý; stůjítež tedy, majíce podpásaná bedra svá pravdou, a oblečení jsouce v pancíř spravedlnosti, a obuté majíce nohy přípravou evangelium pokoje: přede vším berouce štít víry, kterýmž byste mohli všechny šípy ohnivé neslechetníka uhasiti, a vezměte lebkou spasení a meč ducha, jenž jest slovo Boží.“ Nepochybuji že i ty se modlíš, aby pravda zvítězila ve sporu našem. Neboť nehledáš svou ale slávu Kristovu. A když ty zvítězíš, i já zvítězím, poznáv blud svůj; a naopak já-li zvítězím, i ty vyhraš, poněvadž ne synové rodičům poklady shromažďují ale rodiče synům (2 Kor. XII, 14); a v knize Paralipomenon čteme, že synové Israelští k boji

vytáhli s myslí pokoje milovnou, i při mečův sekání a krve prolévání a mrtvých klesání nymyslice na své vítězství nýbrž na pokoj. Chci tedy na všechny mnoho-
tvárné otázky tvé krátkou dáti odpověď.“

První, nač odpovídá, jest o spisu onom, jež sv. Augustin od rukou dostal pod názvem „Epitafium,“ kterýžto titul se mu ale zdál býti nevhodným, poněvadž mnozí, jichžto život a spisy se tam jmenují, dosud byli na živě. „Čítal jsi, tuším, tak píše sv. Hieronym, „spisovatele řecké i latinské, kteří o životě slavných mužů psali: žádný ale knize své jméno Epitafium nepřiložil, ale vždy u př. o slavných mužích, aneb o slavných vojevůdcích, aneb o výtečných řečnících, básnících atd. Epitafium ale vlastně píše se o mrtvých, jakož jsem také blažené památce zesnulého kněze Neopotiana druhdy učinil. Věziž tedy, že se spis můj nazývá „o slavných mužích“ čili vlastně „o spisovatelích církevních,“ ačkoliv, jak slyším, od nemnohých nezkušených opravců nadepsán bývá „o spisovatelích.“

Na to se obrací k hlavní otázce, k výkladu totiž důležitého onoho místa v epistole ku Galatským, a nejprve hájí výklad svůj, a sice nejen tím, že uvádí jak nejznamenitější sv. Pisma vykladatelové v jeho smysl mluví, ale i své vlastní důvody předkládá; a pak teprv probírá protivné důvody Augustinovy, hlavně aby dokázal to, co v předešlém listu napověděl, že se tam totiž nalezájí některé kacířské sady. Především tedy odpovídá, že si měl sv. Augustin dříve také přečísti předmluvu spisu jeho o epistole ku Galatským, a tam že by byl našel, jak Hieronym napřed vyznává, že hlavně se držel výkladu Origenova, kterýžto muž o samé epistole této napsal knih patero, a nad to desátá kniha jeho spisu, jež nazval Stromata, že o tomtéž jedná předmětu. Mimo to v též předmluvě praví, že všechny staré komentary o této epistole četl (mezi jinými Didyma věstce, Apollináriše Laodicenského, Eusebia Emisenského, Theodora Herakleoty), a pak zavolav si písaře, že z paměti diktoval své i cizí, jak mu právě na mysl přišlo. Na tato slova své předmluvy se odvolává, praví tudíž sv. Hieronym: „Jestli jsi tedy ve vysvětlování mém našel něco hany hodného, měl jsi dříve skoumati, zdali se to samé nenalezá ve spisech řeckých, kterých jsem se držel, a pak teprv kdyby oni to neměli, mohl bys kárati výpověď tu co mou vlastní, a to tím více, an jsem zjevně v předmluvě řekl, že jsem

se nejvíce Origena držel, a takto své i cizí diktoval. Na konci pak téže kapitoly, kterouž haníš, tato slova jsem napsal: „Jestli se komu nelíbí tento výklad, dle něhož ani Petr nehřešil ani Pavel drze nepokáral představeného, nechat prve dokáže, s jakou důsledností Pavel kárá při jiném, v čem sám se provinil.“ Z těchto slov patrně, že jsem docela určitě nestával výkladův řeckých, nýbrž jen uvedl, co jsem tam četl, a ostatně čtenáři na vůli zanechal, chce-li to přijmouti čili nic. — Ty naproti tomu nový důkaz jsi našel, z čehož tvrdíš, že byli pohané, uvěřivše v Krista, prosti břemene starozákonného; ti ale kdo ze Židův byli uvěřili, že zůstali zákonu poddáni, aby tímto rozdělením provedl, že Pavel, apoštol pohanů, právem káral ty, kteří zákon drželi, a že Petr právem vzal důtku, poněvadž jsa apoštol Židův, to prikazovati chtěl pohanům, co samotní ti, kdož z obrázky byli, měli zachovávat. Jestli se ti tak líbí, čili poněvadž se ti tak líbí, aby totiž kdožkoliv ze Židův uvěřili, poslušni byli předpisův zákona, ty jsa biskup po celém světě známý, můžeš tuto zásadu veřejně prohlásiti a na svou stranu přivést všechny spolubiskupy. Já ale v nepatrné chyžečce své s mnichy, to jest: se spoluhršníky svými přebýváje, neosměluji se veliké věci rozhodovati, ale jen to upřímně vyznávám, že jsem četl spisy všech starších vykladatelův a dle obecného zvyku, jakovýž tuším znáš, ze světských i svatých spisovatelů, rozličná mínění položil vedle sebe, aby z mnohých každý si vybral, co chce. — Onen ale výklad, jež pronesl první Origines a po něm všickni ostatní, přijímá se ode všech hlavně za tou příčinou, aby se odpovědělo na rouhání Porfyrio, kterýž viní Pavla drзости, že se knížete apoštolův Petra opovážil kárati a do očí tupiti a toho bludu viniti, v kterém vězel sám. Co mám konečně říci o Janu (Chrysostomu), který co biskup dlouhý čas řídil církev Konstantinopolskou, a o této jediné kapitole napsal obšírnou knihu, v níž následuje výklad Origenova a starých. Jestli tedy káráš mne z bludu, nech mě, prosím, blouditi s muži takovými; a jakož jsi nyní bludu mého poznal společníky mnohé, ty pravdy své aspoň jednoho přisvědčitele měl bys jmenovati.“

„Aby se ale nezdálo, že proti důvodům tvým jenom množství svědků stavím, a tak předstíráním výtečných mužů se ukrývám pravdě, netroufaje si sám v boj vejít, chci ti z Písem předložit následu-

jší příklady.“ — Aby pak výklad svůj odůvodnil, provádí z Pisma svatého: *předně* že sv. Petr právě ono učení o zachovávání starého zákona dříve znal než Pavel, poněvadž první jeho byl původce. Petr totiž to byl, jenž, poučen viděním a napomenut hlasem s nebe: „Co Bůh očistil, ty neprav býti nečistým.“ První kázal evangelium Kristovo pohanům; neboť povolán do Cesarey k římskému setníku Korneliovi šel a zvěstoval mu Ježíše Krista, neboť, jak sám dí, v pravdě shledal, že Bůh není přijímač osob, ale že v každém národu, kdož se ho bojí a činí spravedlnost, příjemný jest jemu (Sk. Ap. X). Když ale vstoupil Petr do Jerusalema, hádali se s ním kteří byli z obrízky, říkáce: „Proč jsi vešel k mužům neobřezaným a jedl jsi s nimi?“ Petr ale jednání svého důvody jim udal napomenutí Boží a sestoupení Ducha sv. na pohany, tak že oni uslyševše to, mlčeli a oslavovali Boha říkáce: „Tedy i pohanům dal Bůh pokání k životu“ (Sk. Ap. XI.). Dále pak když někteří z Judstva přišedše do Antiochie, kdež Pavel i Barnabáš z pohanů založili církev, učili bratří, že nebudou-li se obřezávati podle obyčeje Mojžíšova, nemohou býti spaseni, a když Pavel a Barnabáš nemalou s nimi měli různici, usnesli se na tom, aby z obojí strany někteří šli o tu otázku k apoštolům do Jerusalema. Když pak tam někteří ze sekty farisejské jižto byli uvěřili, povstali, pravíce, že musejí obřezávání býti, a že se také má přikázati, aby zachovávali zákon Mojžíšův: tehdy sešli se apoštolové a starší, aby to rozvážili. A po mnohém vyhledávání povstav Petr, řekl jim: „Muži, bratří! Vy víte, že Bůh od dávných dnů mezi námi vyvolil, aby skrze ústa má slyšeli pohané slovo evangelium a uvěřili. A Bůh, jenž zná srdce, vydal jim svědectví, dav jim Ducha svatého jakož i nám, a neučinil žádného rozdílu mezi námi a nimi, věrou očistiv srdce jejich. Proto nyní proč pokoušíte Boha, vzkládaje na hrdlo učeníků jeho, kterého ani otcové naši ani my nésti jsme nemohli? Hle skrze milost Pána Ježíše Krista věříme že spasení budeme jakož i oni. I mlčelo všecko množství, a mnění Petrovo přijali všickni apoštolové i starší (Sk. Ap. XV). Petr tedy dříve než Pavel věděl, že po příchodu evangelium zákon Mojžíšův se nemusí zachovávat; ano, on první ustanovení takové učinil. Pročež i když v Antiochii po příchodu některých od Jakoba, ucházel a odděloval se od pohanů, boje se

těch, kteří byli z obrízky, nejednal z nevědomosti pravdy, nýbrž z opatrnosti, aby za touto příčinou Židé, jejichž on byl apoštolem, od víry Kristovy neodstoupili, a on co pastýř dobrý zachoval ovce své.

Za druhé ukazuje sv. Hieronym, že sv. Pavel, který ostatně vrchnost Petrovu i důležité postavení jeho uznával, neboť dvakrát cestu konal do Jerusalema, aby viděl Petra a rozmlouval s ním a s těmi, kteří se zdáli něčím býti, o evangelium, kteréž kázal mezi národy, čímž ukázal, že nemá jistotu evangelium, kdyby mu Petr a kteří s ním byli sloupové Církve, nebyli podali pravice k tovaryšství; že tedy svatý Pavel, za tímž účelem co sv. Petr nejinak jednal a to samé činil, proč káral druhého. Neboť když si na cestě své po Syrii a Cilicii „oblíbil Timothea, aby šel s ním, pojav ho, obřezal jej pro Židy, kteří byli v těch místech, nebo věděli všickni, že otec jeho byl pohan“ (Sk. Ap. XVI, 3.). „Ó svatý apoštol Pavle! (volá na tomto místě sv. Hieronym) jenž jsi na Petrovi káral pokrytství, že odděloval se od pohanů, boje se Židů, kteří přišli od Jakoba: proč Timothea, jenž byl syn člověka pohanského a sám pohan, nutil jsi obřezati proti přesvědčení svému? Odpovíš mi: pro Židy, kteří byli v těch místech. Jestli ale sobě odpouštíš obřezání učeníka, pošleho z pohanů, odpust i Petrovi, staršímu svému, že něco učinil, boje se těch, kteří ze Židův uvěřili.“ Ze strachu před Židy dále sv. Pavel v Kenchreách oholil si hlavu, neb měl slib (Sk. Ap. XVIII, 18). Neboť za jakou jinou příčinou dle slibu růsti nechal vlasy, a proč potom v Kenchreách dle zákona oholil si hlavu, což činivají Nazareové, jenž slib učinili podle předpisu Mojžíšova? — Největší ale váhu kladé sv. Hieronym na to, co vypravuje se ve skutečích apoštolských (XXI, 17—26). Když totiž přišel sv. Pavel do Jerusalema, Jakob a ostatní takto pravili k němu: „Vidíš, bratře, kolik jest tisíců mezi Židy, kteří uvěřili, a všickni jsou horliví milovníci zákona. Učiniž tedy, co tobě povíme. Máme čtyři muže, kteří mají na sobě slib. Pojma je posvět se s nimi, a zvědí všickni, že křivé jest, co o tobě slyšeli ale že i sám chodíš, ostříhaje zákona.“ Tehdy Pavel pojav muže na druhý den, a posvětiv se s nimi, vešel do chrámu, oznámiv vyplnění dnův očišťování, až by obětována byla oběť za jednoho každého z nich. „Ó blahoslavený Pavle (volá zase sv. Hieronym), opět se tebe táží, proč jsi oholil

hlavu? proč jsi bosýma nohama konal obřad židovský? proč jsi oběť přinesl? proč podle zákona podána za tebe oběť očišťování? Zajisté odpovíš: aby se nepohorsili, kdož ze Židův uvěřili. Stavěl jsi se tedy Židem, abys získal Židy, a přetvářce této naučili tě Jakob a ostatní starší, a předce neušel nebezpečenství; neboť když povstalo zbouření, tribun římský musil tě vytrhnouti z rukou Židů, aby tebe nezabili, a co zajatého poslal tě do Cesarey, a odtud do Říma, kdež si v najatém domě kázal Krista Židům i pohanům.“

Ze všeho toho přichází sv. spisovatel na následující závěrku: „Petr i Pavel stejným tedy způsobem stavěli se, jako by drželi předpisy starého zákona; s jakou opovázlivostí by pak směl Pavel na jiném kárati to, v čem se sám provinil? A proto já a jiní již přede mnou vykládali to jak za nejlepší měli, nezastávající tím služebnou lež jako ty píšeš, ale připouštějící počestnou v potřebě výminku, aby se takto i apoštolův moudrost ukázala i Porfyriovo se vyvrátilo nestydaté rouhání. Oni výklad podali jaký mohli, a ty jak tedy místo to vysvětlíš? Zajisté něco lepšího umíš říci, jenž jsi opovrhnul výrokem starých.“

Když takto výklad svůj ohradil i svědectvím jiných i vlastními důvody, obrací se sv. Hieronym k protivným důvodům Augustinovým; a praví, nového jeho důkazu hlavní sada že jest ta, že Petr nechybil tím, že ty, kdož ze Židův uvěřili, zákon nechal zachovávat, ale v tom, že pohany nutil po židovsku živu býti; nutil prý je ale ne zřejmým rozkazem, nýbrž jednání svého příkladem. Pavel tedy káraje ho, nemluvil proti tomu, co sám učil, nýbrž jen proti tomu, že Petr zákon židovský na pohany chtěl vložiti; sami ale, co rozdíl Židé, zákon mohli držeti. V tom ale zdál se nalezati kacířské učení Ebionitův, a proto dále takto píše: „Hlavní tedy myšlenka tvého skoumání ta jest, že i po příchodu Kristově dobře činí Židé věřící, když zachovávají předpisy zákona, to jest, když přinášejí oběti, jako Pavel přinášel; když syny obřezávají, jako Pavel Timothea, když sobotu svěťí jako všickni židé. To-li jest pravda, pak jsme zabředli do kacířství Cerintova i Ebionitův, kteří proto jedině z Církve jsou vyloučeni, že obřady židovské sloučili s evangelium Kristovým, tak že nové učení přijali ale starého neopustili, a chtějíce býti i židy i křesťany, nejsou ani Židy ani křesťany. Prosim tě tedy, jenž jsi chtěl léčiti maličkou ránu

naši, jen jako jehly pichnutí, zahoj dříve velkou svého výkladu ránu, jež jest takorčka silné kopím bodnutí; neboť není zajisté jednotejná vína, položití vedle sebe rozličné třeba se nesrovnávající výklady, anebo bohaprázdne kacířství zase uváděti do lůna Církve. Zajisté přijmeme-li Židy do Církve se všemi jejich obřady, nestanou oni se křesťany, ale my Židy. Dále pravíš, že Pavel i když se stal apoštolem Kristovým, obřady židovské konal, aby ukázal, že nejsou na škodu těm, kdož by je chtěli zachovávat, jakž je od předků obdrželi. Já ale naproti tomu pravím, a kdyby celý svět odpíral, prohlašuji, že zachovávaní obřadů židovských jest křesťanům nejen ke škodě, ale k úplné záhubě, a kdobykoli je držel, ať si ze Židův pošel nebo z pohanů, ten že do propasti pekelné bude zavržen.“ A na důkaz toho uvádí mnohá místa ze sv. Písma, z nichžto dovodí neplatnost zákona po příchodu Kristově; mezi jinými výpověď Kristovu: „Zákon a proroci až do Jana Křtitele“ (Luk. XVI, 16), a zřejmá slova sv. Pavla: „Aj já Pavel pravím vám, že budete-li se obřezávat, Kristus vám nic neprospěje“ (Gal. V, 2). Zároveň se ale ohražuje, že tím nechce zákon zrušiti, jakož Marcion a Manicheovci byli učinili, neboť apoštol jej nazývá svatým a duchovním; a dří: „Když v plnosti časů poslal Bůh Syna svého, učiněného ze ženy, učiněného pod zákonem, aby ty, kteří pod zákonem byl vykoupili a syny Božími učinil, pak již ne pod vychovatelem zákonem, ale dospělí pod Pánem a dědicem živi býti máme. Radí pak Augustinovi, aby, jsa biskupem, výpověď svou ve skutek uvedl; aby vzal některého Žida, jenž se stal křesťanem, a nechal ho syna svého obřezati, sobotu světiti, od pokrmů Židům nečistých se zdržovati, čtrnáctého dne prvního měsíce na večer beránka velikonočního zabíjeti: pak že zajisté odstoupí od toho, co nyní tvrdí, a pozná, že jest těžší, důkazy provésti své mínění, než cizí kárati. Co ale dále praví, že ač zachovávání obřadů těch k spasení není nevyhnutelně potřebné, Pavel předce je konal i konati dopouštěl; tomu také odpírá sv. Hieronym, dokládaje, nejsou-li k spasení, nač se mají zachovávat? Mají-li se ale zachovávat, pak musejí sloužiti k spasení; neboť se nijak nemohou počísti mezi jednání tak řečené lhostejné, jež není ovšem ani dobré ani zlé, jako u př. jisti, procházeti se; což když učiníš aneb opomíneš, spravedlivost svou nerozmnožíš ani

nezmenšiš. Ale zachovávatí předpisy zákona nemůže býti lhostejné, nýbrž buď dobré aneb zlé. Ty je dobrým býti pravíš, já zase zlým, a zlým nejen při těch, kdož z pohanů ale i těm, kdož ze Židův uvěřili. Ty ale zdáš se mi, chtěje se jednomu vyhnouti, padati do druhého; boje se rouhání Porfyriova zaběhl jsi do osidel Ebionských, an tvrdíš, že kdož ze Židův uvěřili, zákon mají držeti. — Pravíš dále v listu svém, že Pavel jsa rodilý Žid, právem zachovával předpisy zákona. Krásně hájíš Pavla, když pravíš, že ne na oko přijal blud Židův, ale že skutečně v něm byl; a že nechtěl následovati Petra v nepravdě, aby se ze strachu před Židy stavěl něčím, čím nebyl, nýbrž veřejně Židem se býti prohlásil. Novou to máš horlivost apoštola: chtěje ze Židův učiniti křestany, sám Židem jest učiněn.“

Při vši své rozhořčenosti měl sv. Hieronym předce to zajisté přirozené přání, srozuměti se s tak velikým učitelem křesťanským, za jakého již v tomto čase se uznávati počal sv. Augustin. A proto napsal tato slova: „Ostatně myslím, že není velikého rozdílu mezi mým výkladem a tvým; já pravím, že ze strachu před věřícími Židy Petr i Pavel obřady zákona drželi a se přetvařovali: ty ale pravíš, že to učinili z outřpnosti; to předce jest tedy jisté, že se stavěli něčím býti, čím nebyli, ať si to již ze strachu nebo z útrpnosti.“ Na to jej prosí, aby odpustil, jestli v rozbírání této věci v něčem překročil míru, a aby to sobě přičetl, jenž ho k odpovědi nutil; proto aby ale neměl za učitele lži jeho, jenž následuje Krista, který pravil: „Já jsem cesta, pravda a život“ (Jan XIV, 6); jeho, kmeta nad samým hrobem ukrytého ve venkovské samotě, aby nechal s pokojem, neboť prý při takové vzdálenosti zvuk jeho hlasu sotva uslyší, a když pošle psaní, čtou je dříve v Itálii a v Římě, než k němu dojde, je muž jedině bylo posláno.

Tolik o výkladu onoho místa epístoly ku Galatským. Nyní i na ostatní otázky odpovídá sv. Hieronym; především na to, proč v jednom překladu knihy Job užil znamének, a v druhém neužil. Krátce odbývá tu otázku⁹⁾, a praví, onen první že má sloužiti ku porovnání textu hebrejského s překladem sedmdesáti a ostatních řeckých překladů; tento druhý ale učiněn

jest z hebrejského více s ohledem na smysl než na jednotlivá slova.

Na hoře uvedli jsme ono dilemma, kterýmžto chtěl sv. Augustin od překládání Písma svatého z hebrejského odvrátiti učeného mnicha Betlemského. Práví totiž: knihy ty jsou co do smyslu buď temné aneb zřejmé; jsou-li temné, může se zmýliti i Hieronym; jsou-li zřejmé, pak se nezmýlilo také oněch sedmdesáte. Naproti tomu odpovídá tento touž samou argumentací. Knihy svatého Písma a přede vším knihu žalmů přemnoží ze starých spisovatelů řeckých i latinských mnohoobsáhlými objašňovali výklady, (a jmenuje jich několik nejznámějších) jak tedy ty po tolika a tak velkých mužích troufáš si podati nový výklad žalmů? Neboť jsou žalmy co do rozumění buď temny, buď jasny; jsou-li temny, i ty můžeš chybiti v tom, čehož oni vložiti nemohli; jsou-li ale jasny, ani oni nemohli u vysvětlení svém chybiti, a tudíž v obojím pádu zbytečný výklad tvůj. „Dle tohoto pravidla ale, o čem jeden už jednal, druhý po něm by nesměl o tom ani mluvit ani psati. Z toho vidíš, že v čem sobě sám udílíš dovolení, v tom i jiným bys neměl překážeti. Neboť já neměl úmyslu, odstraniti snad staré překlady, které jsem ostatně také pro lid našeho jazyka opravené přeložil z řeckého do latiny, nýbrž jen ta svědectví, která od Židů jsou vynechána neb pokažena chtěl jsem ve známost uvéstí, aby se vědělo, co v pravém textu hebrejském jest obsaženo. Jestli ale se to někomu nelíbí, nikdo ho nenutí, aby to četl proti vůli. Napájej se, kdo chce, vínem starým s celou chutí, a mým mestem si povrhuj; ačkoliv já nový překlad vydal jen k objasnění starých, tak aby, čemu v těchto nelze jest rozuměti, z našeho se stalo zřejmější. Kterého pak překládání způsobu v Písmech svatých by se mělo užívat, o tom jsem jednal v knize, kterou jsem psal o nejlepším způsobu překládání, jakož i ve všech předmluvách k jednotlivým knihám sv. Písma, jež se ve vydání mém nalezají; k těm tedy roznámě čtenáři odkazují.“ Konečně krátce se zmiňuje ještě o tom, co vypravuje Augustin o jeho opraveném překladě proroka Jonáše; jak totiž jistý biskup pobouřením církve své přinucen byl staré čtení položit na místě nového. Poněvadž ale nepovídá výslovně, které místo to bylo, nemůže na to Hieronymus nic odpovéditi, leda je-li prý to tam (Jon. IV, 6), kde místo cucurbita (tykev) položil hedera

⁹⁾ Pace tua dixerim, videris mihi non intelligere quod quaesisti.“

(břečtan); pak ale co potřeba, o tom prý již se vyjádřil ve svém výkladu proroka Jonáše. Pak list svůj těmito slovy končí: „Na konci listu pak tě prosím, abys odpovídajícího starce, dávno již vysloužilce, nenutil bojovati a znova do nebezpečnosti života se pouštět. Ty jsi mladý a na stolci biskupském postaven, poučuj národy: a novými z Afriky plody římské domy obohacuj; mně nyní s posluchačem a čtenářem chudičkým v koutečku jeskyně mé pošeptmo se pobaviti dostačí.“

Tato jest tedy odpověď, v které žádná otázka není opomenuta; výmluvná to odpověď, v níž bystrost ducha a hluboká učenost vlastní myšlenky krásně prolítá se slovy Písma svatého, tak že bezděky mysl čtoucího na svou stranu táhne. Sv. Hieronym byl tehda sedmdesát a čtyry leta star; ale ve vyhublém, stářím, práci i přísným životem umořeném těle jeho poznáváme bydleti ducha mohutného, plného ještě mladistvého ohně.

Nedlouho potom, ana se naskytla příležitost, poslal sv. Hieronym po jistém Firmovi kratičký list několika řádků biskupu Hipponskému, v němž se omlouvá pro předešlou odpověď; neboť prý ne on, ale věc, o níž se jednalo, odpověď tu dala. Ale jestli to vina, odpověditi, mnohem prý větší vina jest v boj vybízeti. Ale přeje si, aby takové spory mezi nima již přestaly, a na budoucnost aby si posílali ne listy sporné ale přátelské. „Jestli ale přítel, jenž první s mečem na mne si vyšel, pérem jest odražen, musí zajisté vlídnost a spravedlivost tvá vinu dáti tomu, kdož spor začal, ne tomu, kdo k obraně se opřel. Ostatně ale na roli Písem svatých bez vzájemného urážení si hrajme.“

Odpověď sv. Augustina od r. 405 jest velmi znamenitá. Od svého posledního poslání obdržel tři listy od sv. Hieronyma, totiž list onen, v němž se nejvíce jeví uražená mysl a ježž mu zároveň s dlouhou odpovědí, o níž právě jsme mluvili, přinesl diakon Cyprian, a třetí kratičká několika řádkův po nějakém Firmovi. Všecky tři pak má před očima, ačkoli prudké výrazy z prvního dopisu beze zmínky opomíjí. Nejprve se omlouvá stranu předešlého svého psaní (LXXIII.), v němž projevil hlubokou bolest svou nade záštim, jež povstalo mezi Hieronymem a Rufinem, dříve přátely; a praví, že to psal v tom úmyslu, aby snad výčitku učinil Hieronymovi, jako by jeho vinou se to bylo poněkud stalo, nýbrž že jen naříkal nad bíd-

ností lidskou, kteráž v přátelství, vzájemnou láskou sebe vroucnějším, nikdy nemá bezpečného trvání. Pak pozastavuje se na oněch slovech, jež v posledním krátkém dopisu svém položil sv. Hieronym, aby totiž bez urážení na roli Písem svatých si hráli. On prý skoumání Písem svatých nemůže si přát jako hru nějakou ale jako opravdivé důležité zaměstnání. — Jen v tom pádu chce v této důležité věci hráti, jestli slova toho užito k naznačení snášlivé veselosti, která mezi přátely rokujícímu vždycky se má zachovati, ať si předmět ten, o němž hádku vedou, jest srozumitelný a lehký, anebo vznešený a těžký. „Ale právě o tomto, prosím, pouč mne, jakým způsobem se dá totiž dosáhnouti: aby, když náhodou na něco přijdeme, co se třeba pro málo upiatou pozornost aneb pro těžko chápající vtíp nersrovnává s naším náhledem, a když své, tomuto odporne mínění naproti tomu stavíme se smělou poněkud svobodou, aby nepadlo na nás podezření dětinského se vychloubání, jako bychom obviňováním znamenitých mužů hledali jmenu svému získati slávu; a když něco příkrého, co k vyvrácení námítky musíme přednesti, do vlídných slov obalíme, aby se nám nedostalo výčitek, že tasíme v mezu namočený meč.“

Aby se ale takorčka ospravedlnil, proč v Hieronymových spisech něco se odvážil kárati, a své mínění pronést, ač starým vykladatelům jest odporne, porovnává knihy Písma sv. s jinými spisy, a klade následující, zajisté v nejednom ohledu veledůležitá slova: „Já pak jediným svatého Písma knihám, jež se kanonickými zovou, naučil jsem se takovou vzdávati úctu a vážnost, že co nejsilněji věřím, že žádný jich skladatel při psaní v ničem nechybil. A kdybych v knihách těch na něco přišel, co by se zdálo odporovati pravdě, bez nejmenšího rozmyšlení bych tvrdil, že buď přepis chybný, aneb překladatel že nedostihl pravého smyslu aneb že já jsem mu neporozuměl. Všecky jiné spisovatele ale tak čítám, že třeba by sebe větší učeností a svatostí se skvěli, nemám něco za pravdu pro to, že oni to napsali; ale jen tehdy, když mě buď z oněch kanonických knih aneb rozumnými důvody dovedli přesvědčiti, že od pravdy se neuchylují. A, tuším, drahý bratře, že i ty nejínak smýšlíš, a dokonce jsem přesvědčen, že nechceš aby se knihy tvé čítaly tak jako spisy prorokův a apoštolův, o nichž jen pochybovati, zdali jsou prázdný všeho bludu,

byla by bezbožnost. Daleko budiž toto myšlení od tvé zbožné pokory a pravdivé sebe samého známosti, kteréž kdybys neměl, zajisté bys neřekl: Ó kéž by mi přáno bylo obejmouti tebe a u vzájemném rozmlouvání učiti sebe i tebe!“

Po tomto úvodu obrací se k věci, kteráž ve sporu jejich byla nejdůležitější částkou, a důvody Hieronymovy vyvrací s takovou důkladností a svůj výklad upevňuje s takovou všestrannou jasností, že pravdu musel uznati na jeho straně i předpojatý odpůrce. Sv. Hieronym napsal, že nemůže věřiti, aby Pavel byl Petra pro něco káral, čím sám byl vinen. Sv. Augustin ale přede vším dělí jednání sv. Pavla od toho co napsal; a nejprve hájí pravdomluvnost Písma svatého, v kterémž se za žádnou záminkou nemůže připustiti nějaká lež. Neboť o kom může býti člověk jist, že ve psaní neb v řeči neklame, jestli apoštol syny své, které znovu zrodil, klamal v tom listu, v němž napřed jim ujišťuje: „Co ale píší vám, aj před Bohem, že nelhu.“ Či jest lépe věřiti, že apoštol Pavel něco nepravě napsal, než žeby Petr v něčem byl nepravě jednal? Tomu-li tak, pak snad také spíše by se mohlo věřiti, že klame evangelium, než že Kristus třikrát byl zapřin od Petra; a že klame kniha královská, než že tak veliký prorok a král, od Pána Boha tak výtečným způsobem vyvolený, požádáním a svedením cizí manželky spáchal cizoložství a na jejím manželci hanebnou vraždu. Manicheovci přemnohá místa Písem svatých, kdež se jejich bezbožný blud zatracuje slovy nejzřetelnějšími, poněvadž je ve svůj smysl nemohou překroutiti, co nepravě zavrhuji, avšak tím pádem, že klam tento nepřičítají skladatelům — apoštolům, nýbrž nějakým pozdějším Písem svatých porušitelům. Poněvadž ale porušení to nemohou dokázati ani ze starých rukopisů ani z textu původního, pravdou každému zřejmou zahanbení a překonání bývají. Jak milá by se tu ale otevřela příležitost zlosti jejich, kdyby se tvrditi mělo, že knihy ty ne od jiných porušeny jsou, nýbrž že apoštolové sami nepravě psali? Pravdivost Písem svatých tudíž jistá a nepochybná zůstati musí. Jestli ale Petr jednal z nutnosti, to jest, jak jednati musil, pak lhal Pavel, když píše, že ho viděl, an nepravě krácel podle pravdy evangelium; neboť kdo tak jedná, jak musí, dobře zajisté jedná, a pak nepravdu o něm dí. Jestli ale pravdu napsal Pavel,

pak i pravda jest, že Petr tehdy nekrácel přímě podle pravdy evangelium; tak tedy jednal, jak jednati neměl. A kdyby apoštol Pavel sám tak jednáje v té samé vině byl spíše by se muselo věřiti, že předece spolu-apoštola Petra skutečně káral, než že něco nepravdivě napsal, a to jmenovitě v tom listu, v kterémž se Bohem dokládá, řka: „Co ale píší vám, hle před Bohem, že nelhu.“

Avšak sv. Pavel nebyl sám v tom bludu, z něhož viní sv. Petra. To ukazuje sv. Augustin následujícím způsobem. Příčinu pokárání udává sv. Pavel sám: „Kterak nutíš pohany, aby po židovsku živi byli?“ Tedy vina Petrova nezáležela v tom, že obřady židovské vůbec zachovával, což druhdy i Pavel činil, nýbrž že tehdá v Antiochii, odděluje se od pohanův, tak jednal, že se z jeho příkladu musilo souditi, jako by bez oněch starozákonných obřadů nebylo lze dojiti spasení. A to bylo proti pravdě evangelium. Proto také Pavel opřel se mu zjevně a vši silou opíral se i jiným, kteří nevyhnutelnost zákona židovského k spasení i pro pohany tvrdili; z druhé strany ale sám zase obřady ty držel, aby se nezdálo, že by zákon starý, jenž jest od Boha dán lidu Israelskému, byl neméně zavržení hodný, než modloslužby pohanské. A to jest, co mu Jakob praví, že se o něm totiž povídá, že učí úplné odstoupení od Mojžíše; cožby ovšem byla bezbožnost, aby věřící v Krista odstoupili od toho proroka Božího, zavrhujece totiž a zatracující jeho učení, o kterémž sám Kristus pravil: „Kdybyste věřili Mojžíšovi, věřili byste snad i mně; neb on jest psal o mně“ (Jan V, 46.).

Po té sv. Augustin vykládá, jak se rozuměti má oněm místům, z nichž sv. Hieronym chtěl dokázati, že nejen Petr apoštol ale i Pavel ze strachu před Židy držel předpisy zákona. Nejdříve to probírá, co se onomu zdálo nejpatrnější, totiž, co se vypravuje ve skutech apoštolských (XXI, 17—26.), že Pavel přijda do Jerusalema, aby se nepobouřili proti němu Židé, na radu Jakobovu pojav čtyry muže, kteří měli na sobě slib, posvětil se s nimi a vešel do chrámu, až by obětována byla oběť očišťování za jednoho každého z nich. O tomto místě pronášá se sv. spisovatel v tato slova. „Patrné jest, tuším, že Jakob ho k tomu proto namlouval, aby zvěděli, že křivé jest, což o něm slyšeli ti, kteří ze Židův v Krista uvě-

řivše, horliví byli milovníci zákona; pak aby se nepovažovalo skrze učení Kristovo za obavné neb zatratitelné to, co na rozkaz Boží sepsáno a otcům od Mojžíše podáno bylo. Neboť tohoto obviňovali jsou Pavla ne ti, kteří nahlíželi, v jakém úmyslu věřící ze Židův smějí zákon držeti, (proto totiž, aby se takto dokazoval božský původ i prorocká svatost těchto obřadů, ne ale aby skrze ně se došlo spasení, které již v Kristu jest zjeveno a v svátosti křtu se podávalo); nýbrž ti pomluvu tu o Pavlovi roztrousili, kteří na zachovávání oněch obřadů tak dolehalí, jakoby bez nich věřící nemohli býti spasení. A proto naproti němu, nejhorlivějšímu milosti Kristovy hlasateli a tudíž snaze jejich nejvíce odpornému, záští a pronásledování hledíce vzbuditi, jakožto protivníka zákona a rozkazů Božích odpůrce ho rozhlašovali. Již ale nenávisti z tohoto křivého obviňování poslé nemohl se lépe vyhnouti, než když sám konal ty obřady, které že co bezbožné ztrácuje, o něm se mluvilo, a takto ukázal, že se zachovávání jich ani Židům nesmí co hříšné zapovídati ani pohanům co nevyhnutelně potřebné ukládati. Neboť kdyby byl Pavel obřady ty zavrhoval v té míře, jak ho vinili, a potom je v Jerusalemě konal, aby touto přetvárkou své smýšlení zakryl, neřekl by „Jakob „a zvědí všickni,“ ale řekl by „budou se domnívati všickni, že křivé jest, co slyšeli o tobě;“ a to tím více, poněvadž v samém Jerusalemě apoštolové již dříve se byli usnesli na tom, aby nikdo pohanů neutil, živu býti po židovsku; tím ale neustanovili, aby se Židům zapovíдало po židovsku živu býti, ačkoli ani tyto k tomu nevázala víra křesťanská. Proto jestli Petr v Antiochii tak jednal, že (příkladem svým) nutil pohanů, po židovsku živu býti, k čemuž ani sám nucen nebyl, ačkoli jemu to volno bylo: což divno, že Pavel domlouvaje mu, připomenouti se neostýchal, na čem se sám s ostatními apoštoly v Jerusalemě byl usnesl? Věděl tedy i Petr i Pavel, co jest pravda v ohledu tom; aniž ho Pavel chtěl poučiti, které by stranu starého zákona bylo pravé mínění, nýbrž jen jeho jednání káral, poněvadž odtud chtělo se dovoditi, že i pohanům by se zákon měl ukládati. Pak udává příčinu, proč Timothea dal obřezati; ne ze strachu před Židy, jak pravil Hieronym, ale jak sám praví pro Židy, t. j. aby Židům a nejvíce příbuzným jeho se strany matčiny ukázal,

že křesťané, kteří z pohanův uvěřili, obřízku neztracují, tak jako se musí ztracovati modloslužba, poněvadž onu přikázal sám Hospodin, tuto pak vnuknul ďábel. S druhé strany ale Tita neobřezal, aby těm, kteří obřízku pravili býti všem potřebnou k spasení, nedal příležitost, k oklamání pohanů i jeho za příklad uváděti; jakž to sám naznačuje, když praví (Gal. II, 3): „Ale ani Titus, kterýž byl se mnou, jsa rozený pohan, nebyl přinucen obřezati se; ale ani pro uvedené tu falešné bratří, kteří podešli k vyzvídání svobody naší, kterouž máme v Kristu Ježíši, aby nás v službu (zákona) podrobili, kterýmž jsme ani hodinu neustoupili k poddání se jim, aby pravda evangelium zůstala u vás.“ Z toho vysvítá proč ne učinil, co s Timotheem učinil, ač to i nyní s toutž svobodou mohl učiniti.

Sv. Hieronym ve svém listu pravil, že zachovávání zákona od křesťanů nemůže se počísti do té třídy, kterou filosofové stanovují co prostřední mezi dobrým a zlým, do třídy totiž činů lhostejných (indifferentes), ale že jest buď dobré aneb zlé; z toho pak činí tu závěrku: je-li dobré, pak i my jsme povinnováni ho zachovávat; je-li ale zlé, pak nemůžeme věřiti, že ho apoštolové opravdu zachovávali, nýbrž jen na oko se tak stavěli. Na to odpovídá sv. Augustin, že předpisy starého zákona nyní nejsou ani dobré, poněvadž skrze ně člověk nemůže býti ospravedlněn, any jsou toliko stín a předznačení milosti ospravedlňující; a nejsou ani zlé, poněvadž od Boha dány jsou, a časů i lidem svým velmi byly příhodny. A tomuto jeho mínění, praví, svědčí i výrok prorocký (Ezech. XX, 25.), kdež praví Hospodin, že „dal národu tomu přikázání nedobrá;“ neřekl ale „přikázání zlá,“ leč toliko „nedobrá,“ to jest ne taková, skrze něž by se lidé dobrými stali, aneb bez nichž by se dobrými státi nemohli. A za příklad že mohou některé předpisy, v sobě dobré, za rozličných časů a na rozličných místech ztratiti platnost svou, to jest mohou přestati býti dobrými, aniž by se staly zlými, za příklad uvádí následující okolnost z obecného života. Když některý svatý církve východní přijde do Říma¹⁰⁾, má se v sobotu po-

¹⁰⁾ Jak známo, církev římská a s ní celá západní mimo středu a pátek přenesla půst i na sobotu. Na východě však v sobotu nebyl den postní, mimo sobotu nyní zvanou bílou, v týdně velikonočním.

stiti (ovšem vyjma bílou sobotu o velikonočních), aneb ne? Z toho povstane otázka: jest postiti se v sobotu samo v sobě dobré anebo zlé? Odpovíme-li, že postiti se v sobotu jest zlé, pak nejen církev římskou ale i mnohé jiné blízké i vzdálené církve odsuzujeme, kde tento mrav se drží a zachovává. Řekneme-li ale, že nepostiti se v sobotu jest zlé, pak všechny církve východní a větší částku křesťanského světa nepovázlivě ze zlého viníme. Z toho uzavírá, že některé skutky samy v sobě v nějakém prostředku mezi dobrým a zlým se nalézají, které ovšem stanou se dobrými, jak mile je někdo vykoná ne z přetvářky, ale řídě se dle předpisu neb mravu jisté společnosti. Jestli tedy postění se v sobotu, o němž nic nečteme v Písmě svatém, nemůže se sama o sobě vyhlásiti za zlé, čím méně smí někdo zlým jmenovati, co sám Bůh nařídil, jak nám o tom věřiti velí sama víra křesťanská, ačkoliv skrze to nebýváme ospravedlněni, nýbrž skrze milost Ježíše Krista Pána našeho.

Co tedy věřiti se má o platnosti obřadů starozákonných? Jaký jest tedy poměr starého zákona ku víře křesťanské? Sv. Augustin na to důkladně a překrásně odpovídá. Obřezání a jiné toho druhu předpisy v starém zákoně lidu Israelskému od Boha dány jsou ku předznačení věcí budoucích, které v Kristu se měly naplniti. Po příchodu Kristově zůstaly tedy křesťanům jen ku čtení, aby porozuměli předcházejícím proroctvím; ne ale k nutnému zachovávání, jako by se vyplnění toho, co předznačovaly, teprv muselo očekávat. Jakkoli se tedy nemohly pohánům za povinnost ukládati, Židům se také nesměly zakazovati, jako by zlořečené a zatracení hodné. A proto když se vždy dál a dále hlásalo evangelium, a věřící poznávali, že samotnou milostí Kristovou mohou dojíti ospravedlnění a spasení, ne ale oněmi předpisy, jež byly stíny věcí tehdá budoucích, nyní ale již příslých a vyplněných: směli ti věřící ze Židův, kteří za časů Krista Pána a apoštolův živi byli, všechny ty obřady naposled ještě zachovávat; aby se na jedné straně touto účtivostí dalo na jevo, že se nesmějí zavrňovati jako rovné modloslužbám; s druhé strany ale nemohla se jim popráti delší platnost, aby někdo nepovažoval je za potřebné, jako by od jich plnění přicházelo spasení aneb bez nich by nebylo spásy. Neboť toto poslední jest blud kacířův, kteří chtějíce býti Židy i křesťany, nemohli býti

ani Židy ani křesťany. Tohoto bludu účastným stal se pak Petr ne přesvědčením, nýbrž svým pro strach židů přetvářeným jednáním; a Pavel tudíž pravdu napsal, řka, že ho viděl nekráčetí přímě podle pravdy evangelium, a všim tedy právem mu domlouval, proč nutí pohany, po židovsku živu býti. Pavel pak pohany k tomu nenutě, sám kde třeba bylo, staré ony obřady konal za tou příčinou, aby ukázal, že jich nezavrhuje; zároveň ale bez přestání hlásal, že ne z nich ale ze zjevené milosti víry věřící mohou dojíti spasení.

„Já tedy věřím, praví sv. Augustin, že apoštol Pavel všechny ty obřady opravdivě zachovával, proto ale nyní žádnému, jenž by ze Žida stal se křesťanem, neukládám ba mu ani nedovoluji, opravdivě je konati, jakož, tuším, i ty, jenž díš, že to jen na oko konal Pavel, neukládáš aniž dovoluješ komu, nyní na oko je zachovávat.“

Hieronymus z jednostranného pojmutí slov Augustinových učinil mu výčitku kacířství ebionitského. Augustin skoro těch samých slov užívaje i z jeho výkladu vydává blud, jak praví, mnohem horší; neboť ta prý hlavní myšlenka z toho, co v listu praví, následuje, že dobře činí ti, kdož ze Židův uvěřili, když přinášejí oběti, jež obětoval i Pavel, když syny své obřezují a sobotu svěťí, jako na Timotheovi učinil Pavel a za časů jeho svěťili všickni Židé, jen když to konají pouze na oko a z přetváření. Tomu-li tak, pak se již zabřeďuje ne sice do starého nějakého kacířství, nýbrž do nového, které ale tím jest záhubnější, poněvadž nemá původ svůj v bludu, nýbrž v úmyslném předsevzetí a klamavé vůli. „Jestli ale (pokračuje sv. Augustin) ty proti mému nařknutí se háje, odpovíš, že tehdaž apoštol právem mohl se tak na oko stavěti, aby pohoršení nebyli slabí věřící, kteří ze Židův uvěřili a o poměru židovského zákona ku křesťanskému ještě dobrý náhled neměli; — nyní ale, když učení křesťanské k tolika národům rozšířené jest, a čtením zákona i proroků o všech církvích křesťanských se vysvětluje, jak se všemu má rozuměti, že by to byla nesmyslnost, kdyby někdo na oko to chtěl zachovávat: ta samá odpověď i tvé nařknutí vyvrací. Či proč bych nesměl i já říci, že apoštol Pavel a ostatní pravověřící křesťané tehdaž ještě po nějaký čas obřady ty mohli opravdivě konati, takto uctivost jim ukazující, aby se nezdálo, že potomci jako bezbožnost dábelskou zavrhuji to, což nejzbožnější otcové

jejich, jakožto prorocké budoucí spásy znamení ctíli a zachovávali. Když ale víra sama, kteráž tamto předznačena byla, po smrti a vzkříšení Páně se objevila, ztratily ony předpisy takorba život určení svého. Ale jako při mrtvole člověka zemřelého bylo i tuto povinností příbuzných postarati se, abych tak řekl, o pochování počestné, ne s přetvárkou ale s opravdovou pobožností; nesměly je tudíž hned a najednou od sebe odvrhnouti, a takto jako by trhání psův dáti je v šanc nepřátelským pohanám. Z toho ale následuje, kdyby nyní někdo z křesťanů, třeba ze Židů posel, podobně chtěl je zachovávat, nebyl by zbožný jich ctitel a pohřebitel, nýbrž spráchnivělé kosti na světlo vynášející, byl by bezbožný hrobového míru rušitel.“ Jak hluboce a jak přirozeně vysvětlil tuto sv. otec ustání obřadův židovských, a zároveň jak úplně ospravedlnil jednání apoštolův i očistil sebe od všelikého podezření kacířství!

Aby ale co možná nejšetnějším způsobem učenému kmetu bezdůvodně jeho nařknutí kacířství vyvrátil, sám na sebe vinu toho sčítá, poněvadž prý v listu svém, když pravil, že zachování obřadů židovských, ač ne k spasení potřebné, nebylo předece na škodu těm, kdož ze Židův uvěřili, zapomněl výslovně položit, že to platí jen o tom čase, kdy se milost víry Kristovy poprvé objevila, tedy jen o čase apoštolův; a tudíž prý domluvu onu zasloužil za svou nedbalost, že ona slova opomenul doložit. Že ale toto určení časův opravdu měl na mysli, ukazuje z toho, že dávno než onen list Hieronymův obdržel, ve spisu svém proti Manicheovi Faustovi, kdež to samé místo z epístoly ku Galatským kratičce vykládá, slova ta postavil výslovně, jakž se o tom Hieronymus, nebude-li si obtěžovati spis ten čísti, může přesvědčiti, a jakž ho tím ujistiti mohou i spolubratři jeho, po nichž tento list odeslal. Ku konci pak se mu Bohem dosvědčuje, že nikdy nebylo jeho mínění, že by i nyní křesťané posílali ze Židův, obřady starozákonné směli držeti za jakoukoli záminkou a v jakémkoli úmysle; zároveň ale o Pavlovi apoštolu, že tak věřil, jak na hoře řekl, od té doby, co prvně poznal jeho epístoly. A pročež přisvědčuje Hieronymovi, když praví, že, byť by celý svět odpíral, on obřady židovské praví býti pro křesťany škodné a záhubné, a kdoby koli je držel, ať si z pohánův nebo ze Židův uvěřil, že do propasti pekelné bude zavržen, a jen to dodává, že

takový bude zavržen, ať si obřady ty zachováva opravdivě aneb jen na oko se stavě. Jako tedy Hieronymus dělí časy a apoštolům přetvářené plnění zákona připouští, nyní ale zatracuje: tak i Augustin za tehdejších časův opravdivé zachování předpisův oněch praví býti apoštolům volné, nyní ale zapovězené.

Na důkaz, že apoštolé nemohli opravdově zachovávat zákon židovský leč toliko na oko se tak dělati, uváděl, jak víme, sv. Hieronym ta místa z Písma svatého, kdež se praví, že zákon a proroci jen do Jana Křtitele platí, a že po příchodu Kristově jen řád milosti bude. Naproti tomu praví sv. Augustin, jestli s příchodem Kristovým zákon přestal na celo, pak také Pán náš jen na oko od rodičův byl obřezán; aneb aby někdo neřekl, tomu že se pro mladost svou nemohl oprít, pak jen na oko přikázal málomocnému, řka: „Jdi a oběťuj za očistění své co přikázal Mojžiš na svědectví jim“ (Mark. I, 44). Pak také přetvářené vstupoval ke dni svátečnímu do Jerusalema, ale ne proto, aby vidin byl od lidí, neboť praví se o něm, že nešel zjevně ale jako tajně (Jan VII, 10). — A jak konečně na to se dá odpověditi, co sv. Pavel píše (Gal. V, 2): „Aj já Pavel pravím vám, že budete-li se obřezovati, Kristus vám nic neprospěje.“ Ti-mothea tedy oklamal Pavel, dav jej obřezati, a učil, že mu nic neprospěje Kristus? Či neoklamal ho a neuškodil mu proto, že jen na oko jej obřezal? Jestli Hieronym k slovům apoštolovým „budete-li se obřezovati“ v mysli chce dodati „kromě když jen na oko to činíte“ — zdaž potom nemůže vším právem i Augustin slova ta rozuměti tak, „jestli se budete obřezovati, v tom myšlení, jako byste jiným způsobem v Kristu nemohli býti spaseni? A proto kdo se v tomto myšlení a v takém úmyslu dal obřezati, tomu Kristus nic neprospěl, jakož tentýž apoštol praví: „Neboť jestliže jest spravedlnost skrze zákon, tedy Kristus nadarmo umřel“ (Gal. II, 21).

Aby se ale nezdálo, jako by sv. Augustin, jenž dokazuje, že sv. Petr skutečně chybil, a tudíž spravedlivou obdržel domluvu, tím ubližoval cti Petrově: na jinou stránku povahy Petrovy upozorňuje, kterouž v tomto sporu zajisté vynikal i nad Pavla. Praví totiž tato slova: „Sám ale Petr to, co Pavel dobře učinil s přímostí lásky, se svatou a bohumilou pokorou přijal, a takto všem potomkům vzácnější a světější zůstavil příklad — aby totiž, jestli

se snad uchýlili od pravé cesty i od podřízených svých domlavy přijali bez uražení a hněvu, — než jest příklad Pavlův, dle něhož se pro obhájení pravdy evangelium i nižší mohou osměliti představeným svým se opřítí ovšem bez uražení lásky bratrské. Neboť ačkoliv jest prospěšnější od vyznačené cesty v ničem se neuchýliti než v něčem zblouditi: předce jest věc mnohem podivuhodnější a chvalitebnější, s tichostí myslí přijmouti domlavy, než směle domlouvati chybivšímu. Má tedy Pavel chválu spravedlivé smělosti: Petr ale slávu svatě pokory; a tato spíše se měla — jak mně se zdá — hájiti proti utrhačným slovům Porfyriovým, než oním výkladem dáti mu ještě lepší příležitost k pomlouvání, an by pak mohl k mnohem větší škodě křesťany obdivovati, že klamně (to jest na oko) i knihy své píše i účtu Bohu svému vzdávají. Jak dokonale a jak krásně obhájl tuto sv. Augustin i pravdomluvnost Pavlovu i čest a svatost Petrovu! Zdá se pak, že při oněch slovech, jež o chování se obou apoštolův pronáší, na mysl měl i poměr svůj k Hieronymovi. Měl zajisté sv. Augustin tu chválu, že pravdu naleznuv, s laskavou smělostí mlad jsa, učeného kmeta ku jejímu přijetí vybízel; zachoval ale i sv. Hieronym pokorným poučením přijmutím slávu a svatost života svého.

Sv. Hieronym se ve svém dopisu odvolával na mnohé vykladatele řecké, kteří s ním souhlasně píše o onom místě epistoly ku Galatským. Sv. Augustin vyznává, že žádného ze jmenovaných nečetl, a dokládá, kdyby se byl mnoho zabýval čtením spisovatelův církevních, že by byl snad také našel některé, kteří jeho výkladu nasvědčují; předce ale i takto může jmenovati Ambrosia a Cypriana, které při svém výkladu mohl následovati, ačkoliv, jak byl již dříve řekl, jedině ku knihám Písmasvatého takovou chová účtívost a oddanost, že pouze o nich ani v nejmenším nepochybuje, že by spisovatelé jejich v něčem byli pochybili aneb něco klamně napsali. Pročž proti všem svědkům tvým samého apoštola Pavla stavím, k němu se utíkám k němu se odvolávám ode všech těch, kteří spisy jeho jinak vykládají; jemu otázky své předkládám a v něm odpověď hledám, zdali v epistole ku Galatským o Petrovi napsal, aneb snad pro nějakou nutnost výminěčně lhal. A slyším ho v téže epistole, an zbožnými slovy se mi dokládá: „Co ale píše vám, aj před Bohem že nelhu!“

At si tedy jiní jinak smýšlejí: já takovému apoštolu, jenž ve svých spisech pro své spisy Boha bere za svědka, věřím více než každému muži sebe učenějším, jenž slova jiného vykládá.“

Co se ale oněch slov sv. apoštola Pavla týče, že Židům Židem a všem všecko učiněn jest, aby všecky získal, zůstává sv. Augustin na svém předešlém slov těch vyložení; že totiž: aby všecky získal, učiněn jest všem všecko ne klamavou přetvárkou, nýbrž láskyplnou útrpností, to jest: nebyl všecko tím, že všech lidí všecko zlé sám na oko konal, nýbrž všech lidí všecko zlé, jako by sám je měl na sobě, útrpným léčením pečlivě hojil: neboť k Židům i pohanům stejnou měl lásku, a miloval zajisté bližního svého jako sebe samého, to čině jiným, co si přál, aby i jiní jemu činili, kdyby toho měl potřebu: neboť o tomto přikázání řekl sám Spasitel, že na něm záleží zákon i proroci (Mat. XXII, 40). A tím způsobem, praví dále sv. Augustin, totiž z útrpné lásky i ty pro mne učiněn jsi mnou, když jsi mně v něm ponechati, jakož sám bys nechtěl býti ponechán, kdybys podobně klesl.“ A za to mu díky vzdává, zároveň prosí, aby i on se nehněval, že, co v jeho spisech se mu nelíbilo, předložil mu k napravení; neboť dle jeho mínění, přestává býti láska, kde platí ono přísloví, že chvála přátelství, pravda ale činí nepřátelství. Křesťanské přátelství nespouští nikdy z myslí slova Páně, že „lepší jsou rány od toho, kterýž miluje, než lstivé líbání toho, kterýž nenávidí.“ (Přís. XXVII, 6).

Jak na hoře podotknuto, psal Hieronym, že mnozí přátelé jeho, jež jmenuje nádoby Kristovy, mu namlouvali, že Augustin s jeho škodou by sobě rád získal velké jméno. Na to nyní tento odpovídá: „Nechat mi uvěří přátelé tvoji a bratři moji, jimž dáváš svědectví, že jsou nádoby Kristovy, že se proti mé vůli stalo, a že srdci mému nemalý zármutek pošel z toho, že onen list můj dříve se dostal jiným do rukou než došel k tobě, jemuž byl psán. Vypravovati pak, jakými nehodami se to přihodilo, bylo by i dlouhé, a tuším i zbytečné. Jestli mi ale v tom nechtějí věřiti, k čemu Boha беру za svědka, nemám, co bych více učinil. Daleko budiž ale ode mne, abys myslil, že snad ze zlomyslnosti tobě to namlouvali, aby mezi námi způsobili nepřátelství (kteréž milosrdenství Boží odvrát od nás), nýbrž beze zlého úmyslu, na člověku lidské chyby hned vy-

hledávati naklonění. Neboť tolik o nich musím věřiti, jsou-li nádoby Kristovy učiněné ne k potupě ale ke cti, v domě velikém od Boha postavené ke skutku dobrému“ (2 Tim. II. 20). Pak se omlouvá, proč tehda napsal, že proti Hieronymovi žádnou knihu do Říma neposlal; neboť prý, knihu nepsal leč psaní, a list svůj neposlal do Říma ale do Palestiny; konečně pak nepsal ho proti Hieronymovi, an ho tam o přátelství prosil a bratrským způsobem o některých věcech mluvil, které se mu nezdály býti pravé. I prosí ho za odpuštění jmenovitě proto, že tak nepříhodně užil porovnání s básníkem Stesichorem, a tak směle ho k odvolání vybízel. „V čemkoli jsem tě urazil, račž odpustiti mi. Neb ačkoli podle názvů důstojnosti, které jsou v Církvi zavedeny, úřad biskupský postaven jest nad kněžským: předce v mnohých věcech Augustin menší jest Hieronyma; ačkoli v od každého menšího přicházející napomenutí se nemá odmítati ale přijmouti.“

Konečně dokládá, že v ostatních věcech, o nichž zmínku učinil v předešlých listech, jmenovitě stranu překládání svatého Písma z hebrejského, jest s Hieronymem úplně srozuměn, a žádá ho, aby mu poslal svůj překlad starého zákona dle sedmdesáti, jakož i knihu, již napsal o nejlepším způsobu překládání. Celý pak list takto končí: „Dosti jsem už, tuším, ba snad více než dosti, odpověděl na tři tvé dopisy. Odepiš, co se ti potřebné zdá k poučení mému i jiných. Já ale s pomocí Boží všemožně se vynasnažím, aby listy tobě psané dříve tobě do rukou se dostaly než jinému, jenžby je dále roznášel. Neboť vyznávám, že sám nechci, aby se to dělo s tvým psaním, mně poslaným; nač ty si u mne vším právem naříkáš. Předce ale panuj mezi náma vzájemně nejen láska ale i svoboda přátelská, tak abys ty přede mnou nemlčel ani já před tebou, když nám něco v našich spisech se nelíbí, v tom totiž úmyslu lásky bratrské, který před Bohem dobrý jest. Pokud ale myslíš, že se to mezi námi nemůže dít bez záhubného urážení samé lásky přátelské, pak od toho ustaňme. Jest sice ta láska, kterou bych si s tebou míti přál, mnohem vyšší; než i tato nižší jest zajisté lepší než žádná!“

S tímto listem ukončil se spor obou mužův o výklad onoho místa epistoly ku Galatským. Hieronym na tyto důvody přijal pravdu, podávanou od Augustina. Nestává sice již oněch psaní, v nichž sv.

poustevník výslovně uznal a přijal výklad biskupa Hipponského: ale že se to stalo, o tom zprávu máme od samého Augustina výslovnou v listu jeho (ep. CLXXX.) k Oceanovi, příteli Hieronymovu v Římě. Ano Hieronym sám o tom dává svědectví. Ve svém později vydaném spise proti Pelagianům pod názvem „Critobulus“ klade zajisté za základ výklad sv. Augustina, když praví, že žádný z biskupův si nemůže připsovati neomylnost, poněvadž dle slov Pavlových i sám kníže apoštolský sv. Petr stal se hodným domluvy¹¹⁾. V tomto pak samém spise těch samých užívá důkazův proti Pelagianům, kterých i Augustin, a ku konci má o něm následující slova: „Svatý a výmluvný biskup Augustin již dávno napsal proti vašemu kacířství dvě knihy o křtu nemluvnátek k Marcellinovi; jednu knihu proti těm, kdož tvrdí, že může býti člověk bez hříchu, a nedávno opět jednu knihu k Hilariovi. Jak slyším, psal proti vám i mnoho jiného, ale nedošlo mne ještě. Proto končím nyní práci svou, abych to samé neopakoval; neboť cobych ještě říci chtěl, v tom mně tento výtečný muž předešel, jenž lepší důkazy přednesl.“ — I velcí mužové mohou ve spor přijíti, ale jen velcí mužové jej takto ukončují; ono první mají společně se všemi lidmi, druhé jen při nich se nalézá. Když pak jejich chování blíže pozorujeme: první přenáhlení a rozhořčení Hieronymovo tím spíše bude se nám zdáti hodné omluvy, jestli povážíme rozmanité osudy a příhody, které jeho bez toho prudkou povahu učinili v tu stranu náchylnou, že se obyčejně hned nejhoršího domýšlel. Jeho učenost vzbudila závist, jeho svoboda v káráni zjedнала mu nenávisť, takže musil z Říma odejíti. Rád čítal spisy velikého Origena, ač bludy jeho zamítal; a Rufinus druhdy jeho nejlepší přítel uvedl jej v podezření bludův origenitských. Znal také mnohé, kteří každé příležitosti se uchopili ku kaceřování a pomlouvání jiných: Augustina ale, který tehdy ještě nebyl mnoho znám mimo Afriku a jeho šlechetnou mysl, neznal ještě tak, aby nepřisvědčil nepoctivým přátelům, kteří jej ujišťovali, že Augustin sláve a učenosti jeho utrhá, jen aby sobě získal jméno; což bylo tím pravdě podobnější, čím podezřelejší bylo onoho psaní po celé

¹¹⁾ „Quis indignabitur, id sibi denegari, quod princeps apostolorum non habuit.“

Itálii rozšíření. Naproti tomu ani sv. Augustina nebude nikdo haněti pro smělost, s kterou přednesl protivný důvod svůj, když povázíme, že podle důvěrné povahy své uvyklý byl obzvláště přátelům svým celé srdce své otevřít, a jak co měl na mysli, tak i pověditi a napsati. S druhé strany ale nesmíme zapomenouti, že celá záležitost ta se měla vyjednat v přátelských dopisech, které nebyly určeny pro veřejnost, a tudíž ani ono zřejmě k odvolání vybidnutí nebylo hrdé ani pro druhého urážlivé, tím méně, poněvadž to samé, což on tuto učinil, i od přítele žádá ohledem na své spisy.

Především psaní jest z roku 405. Nejblíže příští list se nám zachoval od r. 410; kratičků to dopis sv. Hieronyma, který mimo mnohé pozdravení obsahuje jen dvě sady úplně temného smyslu pro nás, poněvadž nevíme obsah listu sv. Augustina, na kterýž tento dává odpověď. Jest pak ve sbírce listů sv. Augustina položen co ep. CXXIII.

Za příčinou rozšířeného tehdejší bludu Pelagianského mnoho se jednalo mezi biskupy katolickými o původu duše lidské. I sv. Hieronym pohnuta se viděl o této věci psáti proti Rufinovi, který nepravé některé propovědi vykládal o tomto předmětu v knize své proti papeži Anastasiovi. Když tedy Marcellin, tribun Karthaginský a výtečný Církve katolické proti Donatistům obhájce¹²⁾, k sv. Hieronymu se obrátil s prosbou o pojednání tohoto článku, odkázal ho tento (r. 411) z části na svůj spis proti Rufinovi, ostatně ale na biskupa Hipponského těmito slovy: „Vždyť máš ve své krajině muže svatého a učeného, biskupa Augustina, který tě o této věci ústně může poučiti a tobě své a tím samým i mé mínění vyložiti.“ Když pak i kněz jistý z Hispanie na své cestě do Palestiny k němu přišel a také poučení žádal o původu duše lidské, napsal sv. Augustin o této věci pojednání, v němž, jak praví, nechce nic jistého pověditi, nýbrž mínění své předkládá, prosí Hieronyma za poučení, neboť ač prý již jest starec, přece k učení nikdy není pozdě. Spis tento, v němž ve způsobu psaní s otáz-

kami se obrací na sv. poustevníka Betlemského, poslal po též Orosiovi do Palestiny zároveň s jiným pojednáním, jež obsahuje výklad místa epistolý sv. Jakoba (II, 10.): „Kdoby přestoupil v jediném přikázání, učiněn jest všemi vinen.“ Oboje toto pojednání, psané r. 415, nalézají se mezi ostatními listy sv. Augustina (co ep. CLXVI. a CLXVII.). Obsah jejich ale takového jest způsobu, že pro obšírnost i důležitost počítati se musejí mezi samostatné spisy, a tudíž tuto řeč o nich činiti nebudeme. Toto ale dlouhé poslání jest poslední, jež se nám zachovalo z listu sv. Augustina k Hieronymu, ač, jak z následujícího patrné, povždy zůstal s ním v častém dopisování.

Po Orosiovi odepsal také sv. Hieronym (ep. CLXXII.), a nařiká na obtíže svého stáří, v němž mu jest lépe mlčeti než mluvit, tak že již od študií svých musí ustávati. „Proto k dvěma knihám tvým, velikou učeností i stkvělou výmluvností vynikajícím, které jsi mému jménu připsal, doposud jsem nemohl odpověditi; ne že bych snad chtěl v nich něco opravovati, nýbrž podle slov apoštolových: „Jeden každý ve svém způsobu měl hojnost, jeden tak a druhý jinak“ (Řím. XIV, 5.); „neboť zajisté co se o tom říci a hlubokým výkladem ze svatého Písma dokázati dalo, tos ty řekl a dokázal. Mně pak zůstaveno jest, tebe milovati, tebe si vážiti, tebe ctíti a výroky tvé jako své vlastní hájiti.“ Po mnohých pozdraveních pak si stěžuje, že má velikou nouzi na latinské písaře, a proto že žádosti jeho o některé spisy nemůže zadost učiniti, neboť o to, co měl v zásobě, byl někohosi nepoctivostí připraven.

Dále od r. 418 máme kratinké psaní sv. Hieronyma (ep. CXCIV.), které docela o sobě jest, a pokud z obsahu samého se dá souditi, nejspíše psáno jest za příčinou zatracení bludův Pelagianských nejen v Africe ale i v Římě. Znít pak celé takto: „V každé sice době jsem velikou úctu, jak se sluší, k tobě choval, a miloval přebývajícího v tobě Pána a Spasitele našeho; ale nyní, může-li to býti, plností té ještě něco přidávám a vrchem doplňuji, takže bez vzpomínky na tebe projíti ne nechám ani jednu hodinu. Tys zajisté proti větrům burácejícím pevně stál v horlivosti pro víru, a raději jsi volil, pokud na tobě bylo, samotného sebe spasiti ze Sodomy, než zůstat s klesajícími v záhubu. Ví zajisté moudrost tvá, o čem to mluvím.

¹²⁾ Marcellinus, jenž se ctí co mučeník dne 6. Dubna, za tyranského vládařství Heraklianova v Africe návodem a přičiněním Donatistův jat a v Zákí r. 413 i s bratrem svým odpraven. Ve psaní svém k Cecilianovi (ep. CLI.) velikou mu vzdává chválu sv. Augustin.

Blaze tobě, sláva tvá zní po celém světě! Katolíci tě uznávají a ctí co nového upevňitele staré víry, a což jest větší slávy znamením, — všickni kacíři tě proklínají. I proti mně stejnou mají nenávist, a nemohouce mečem, zaklínáním nás zabíjejí. Ve zdraví a pamatování na mne račiž tě zachovati milost Krista Pána našeho, pane můj ctihodný a otče svatý!“

Poslední pak list k Augustinovi, který se vůbec za poslední má, jež psal sv. Hieronym, klade se ku konci r. 419, nedlouho tedy před smrtí sv. otce. Psán pak jest Augustinovi a Alypioví, biskupům, a poslán po jistém knězi Africkém, Innocenciovi. Děkuje jim, že ač na něm bylo odpověditi, oni jej předce novým psaním potěšili. — Vyjímáme následující jeho slova: „Mně každá příležitost jest velmi milá, kdy vám mohu psáti, a Boha volám za svědka, že kdyby bylo možná, chtěl bych mít křídla holubice, abych obejmouti vás mohl, což sice ctnostmi svými vždycky zasloužíte, nejvíce ale nyní, kdežto vaši práci a pomocí potlačeno jest kacířství Celestiovo (Pelagianské), které tak nakazilo srdce mnohých, že, ačkoli se vidí přemožené a zatracené, předce jed onen v mysli ponechávají, a co mohou, to aspoň činí, nás totiž nenávidějíce, jejichž vinou, jak myslím, že ztratili právo blud svůj rozšiřovati.“ — Otázán, zda-li proti knize nějakéhosí Anniana, jež jmenuje pseudodia-kona Celedenského z kacířství Pelagianův, odpověď nějakou dal, praví, že nemohl doposud k tomu přijíti; i ačkoliv kniha ta nepotřebuje a nezasluhuje vyvrácení, že předce, bude-li moci krátce odpoví. Dokládá, žeby snad lépe bylo, kdyby Augustin sám to učinil, aby on takto nemusil ku vlastní chvále něco psáti. S pozdravením svým i přátel svých končí list. —

Tyto jsou tedy listy, které se zachovaly až po naše časy z dopisův svatých těchto mužův. Obsah jejich, jež jsme v těchto listech poněkud hleděli rozebrati, jest zajisté nejen velmi zajímavý, alebrž i poučný. Neboť at poměříme zvláště o oněch krásných výpovědích, týkajících se vážnosti Písma svatého, jakož i o tom, že celému sporu o výklad onoho místa v epištole ku Galatským základem jest víra všeobecná, a tehdaž od nikoho nebraná v pochybnost, ano i pohanskému učenci Porfyriovi známá, ta totiž, že sv. Petr byl viditelnou hlavou Církve svaté a prvním z apoštolů: hlavní zisk jest zajisté

ten, že poznáváme z nich ducha a povahu sv. otců, kteří pravdu nade vše ostatní stavíce, podnikli, co k jejímu objevení sloužilo, a všecko, i co jim bylo nejdražší opustili, jakmile nějakým způsobem to odpovídalo pravdě.

Instalací nového p. probošta na Vyšehradě.

Neopominuli jsme, časem svým vůbec radostnou podati zprávu, že JAV. císař, veden duchem spravedlnosti, vedle návrhu J. Emin. p. kardinála, znamenité důstojenství proboštské na Vyšehradě odevzdal dosavadnímu děkanu též kapitoly, zbožnému kmetu, důstojnému knězi p. *Vojtěchu Rufferovi*. Radosť, že se důstojenství svrchu dotčené před nejedněmi jinými právě řečenému velebnému knězi dostalo, byla, jak již řečeno, radostí obecnou. Vyplnilo se tudíž přání vys. důst. pp. kanovníkův, kteří, ač ovšem každý z nich měl právo, žádati o místo uprázdněné, všickni vzdavše se tohoto práva, žádali, starali se všemožně, aby proboštem jich byl důstojný kmet — dosavadní děkan.

Avšak netoliko přání kapitoly vyplnilo se povýšením velebného kmeta: žádal si toho každý, kdož umí ceniti tichou zásluhu na vinici Boží a přeje si, aby se dávnověká sláva památného kostela Vyšehradského v obnovené způsobě stkvěla i dochovala k věkům budoucím. Kdožkoli zajisté zná dotčeného nyní již p. probošta, nic nepochybujem, že nám přisvědčí, díme-li, jak málo jest kněží, již by tak hluboko, jak on, byli se zabrali do dějin „svatá Vyšehrada,“ a kteříž by poznávše důležitost posvátného tohoto místa, s takovou zbožnou vroucností prohlédali ke vzbuzení a utvrzení Bohu milého života na dotčeném českém Sioně. Vys. důst. p. probošt, již jako student, připoután jest k Vyšehradu láskou, kterouž jevil k nadějnému jinochu, kterouž budil ve srdci jeho slovučný, vysoce zasloužilý kněz *Jos. Dytrych*, kapitoly Vyšehradské kanovník, církevního dějepisu profesor a svého času přední bohoslovecký spisovatel v literatuře české.¹⁾ — Později dokonav studia svá bohoslovecká, a vysvěcen byv na kněžství r. 1817 na den Nanebevzetí P. Marie, po prvotinách svých, jež slavil na

¹⁾ Výtečný kněz Dytrych zůstavil nám v literatuře české obzvláště dvě vzácná díla: „Řeči Pána Ježíše Krista podle sepsání čtyř sv. evangelistův“ a „Zákon Pána našeho Ježíše Krista s krátkým popsáním přiběhův zjeveného náboženství.“ Po našem zdání zasluhovalo by zvláště druhé dílo, aby poznovu na světlo se vydalo.

Vyšehradě, stal se nejprvé střídíkem, roku 1843 kanovníkem a posléze r. 1851 děkanem důstojné kapitoly. A tak po celý věk na Vyšehradě usiluje sloužiti Bohu, dosloužil se, čehož nečekal, po čemž nikdy nedychtil. Pokud byl střídíkem — a byl jím 28 let — kůr a škola, zповědnice, oltář i chrám: byly pozeňnanou rolí tiché, neunavené činnosti jeho. Rok po roce zmáhala se důvěra lidu k horlivému knězi, a tudíž přibývalo mu i příležitosti i prostředkův, dobře činiti potřebným. Pod jeho okem a po hlasu jeho vznikalo na Vyšehradě Bratrstvo nejsvětějšího srdce Pána Ježíše; jeho péčí počalo na Vyšehradě více věřících častěji přistupovati k sv. spovědi a k velebnému stolu Páně. Čas, kterýž svědomitému střídíku vybyval po vykonaných kněžských povinnostech, věnován jest pracem *spisovatelským*. Takovou měrou objevily pak se menší některé spisky z oboru církevních dějin českých v časopise musejním i bohoslovním. Oné doby povstala též *Historie chrámu Páně a kapituly na Vyšehradě*, ježto se ale dosavad chová v rukopise, ač žádati sluší, aby znamenité to dílo na světlo vyšlo. Avšak na jedné druhé této práci spisovatelské nepřestalo se. Svědomitý a věrný služebník chrámu Páně nad jiné mnohé slavného ve vlasti, žádaje, aby se zmáhal duch pobožnosti v národě, jal se horlivě spisovati knihy asketické a modlitební. Z počátku nebylo hrubě nakladatele, kterýž by se byl ujmouti chtěl o vydání jednoho druhého díla. Posléze vyskytl se (r. 1847) p. B. Stýblo, knihař, který podniknuv náklad na jednu z modlitebních knížek p. Rufferových, v krátce seznal, že se mu vydáním knihy té v domě ubývalo pozeňnání. A tak počaly vycházeti knihy: „*Cesta k nebi*,“ „*Desatero stupňův*,“ „*Vůdce na cestě do nebeské vlasti*,“ „*Utěcha kající duše*“ atd., jež takové přízně nalezly v lidu, že se jednollivé již druhého i třetího vydání se dočkaly.²⁾

Avšak i všeliká tato literární činnost, ač vysoce důležitá, byla vždy činností více méně toliko vedlejší; byla milou osladou hodin, jež vybyvaly k oddechu, byla ovocem té lásky, kteráž podněcuje k tomu, aby se ve všem jevil a velebil Spasitel. — Vysoce důstojný kněz, od r. 1843 jsa kanovníkem, r. 1847 přijal na sebe tudíž úřad faráře osady Vyšehradské a ředitele chudého ústavu

na osadě nejsvětější Trojice v Podskalí.⁴⁾ Týmž skoro časem, dožádal si podpory jeho také spolek, jenž má péči o chudý dům u sv. Bartoloměje na Novém Městě Pražském. Nesluší nám odkrývati a rozhlašovati po světě, což prvé — což později činívala pravice zbožného kněze pečlivého, aby nezvěděla o tom levici jeho: tolik ale říci náleží, což nedávno pravil kněz, jemuž příznivými okolnostmi k vědomí se dostalo, což jiným zůstalo tajemstvím; pravil: „Mnozí umějí krásně řečiti. V tom nezná se hrubě nynější p. probošt: za to ale umí krásně činiti.“ — Nejedna dobrodiní, kterýmiž podporováni jsou byli opuštěnci, zůstanou zapsána v tajné knize života: nejedna ale přirozenou měrou zůstanou pěkným i zjevným pomníkem ušlechtilé dobročinnosti jeho. Tak u p. nadání 2610 zl. ve str., jimiž pojištěny jsou důchody školního učitele na Vyšehradě a chudým dítkám vyučování ve škole. Škola, jakž z toho viděti, nepřestala ležeti na srdci knězi kanovníku, jenž ji byl miloval co střídínik. Ano, z lásky ke škole uvázal se roku 1851 kmet v povinnost vrchního dozorce škol národních na Novém Městě v Praze, a pokud dostačovala síla, svědomitě dohlížel do škol, přede vším prohlédaje k tomu, aby se ve srdce mládeže všlepoval smysl, a zakořeňoval život náboženský. Ostatně ne třeba připomínati, že při všelikých těchto závazcích vně kapitoly, chrám Páně a ve chrámu Páně kůr a zповědnice, zůstaly mu zřítelnicí oka, jakož jí bývaly za prvních let kněžského života jeho. Kdo bývá na Vyšehradě, vidal tam i vidá po dnešní den v kůru o hodinkách a při každé neděli, při každém svátku ve zповědnici důstojného kmeta, jako jej vidáno před 40 lety.

Nastínivše kratičko dosavadní život a působení nově ustanoveného pt. p. probošta Vyšehradského, nemůžeme v časopise našem nezmíniti se o slavné instalaci jeho, kteráž se d. 2. Únorá řádným způsobem odbyla. Měšané Vyšehradští, z nichž nejedni bývali druhy žaky důstojného p. probošta, u večer před slavností shromáždili se na děkanství, a osvětili město, dosvědčující tudíž radost nelíčenou a přání srdečná velebnému povyšenci. Na druhý den sešli se v chrámu Páně počestní pořádkové pod korouhvemi svými, sešli se osadníci a lidu nábožného z Prahy i z okolí. Dostavili pak se k utěšené slavnosti tolikéž čestní p. kanovníci kapitoly Vyšehradské: pt. p. *Devoty, Fiala, Frank, Gebhard, Heinrich*, chtějce zároveň s místními residenčními pp. kanovníky novému p. proboštu svému srdečným účastenstvím osla-

²⁾ Dotčených tuto a jiných knížek modlitebních, vydaných péčí vys. důst. p. probošta, rozešlo se po Čechách již 100,000 výtiskův.

viti den, kterýž mu učinil Hospodin. K domácím Vyšehradským připojili se též co vítání hosté, p. Dr. Ackermann, kanovník Litoměřický, ve jmenu nej. p. biskupa svého, jakož i vysoce důst. kapitoly v Litoměřicích, p. Dr. Prucha, kanovník Boleslavský, a ředitel knížecího arcibiskupského semináře.

Slavnost sama počala o hodině 10. v přeplněném chrámu Páně. Vys. důst. pp. kanovníci v plné své ozdobě zaujali místa ve stalách u hlavního oltáře. A tu nejprve čteny jsou dekrety, jimiž po vůli JAV. císaře za probošta ustanoven jest dosavadní děkan dotčené kapitoly. — Tu pozdvihl nejprve vysoce důst. jmenovaný pan probošt hlasu svého, a jal se mluvit za příčinou dnešní slavnosti. V duši jeho pamětlivé nestálosti běhův a věcí pozemských, ozývaly se ohlasy žalob proroka Páně, plačícího nad zpuštěním hory Sionské; zároveň zaznívaly mu v srdci zvuky žalmův, jimiž královský pěvec vybízí Jerusalem, vybízí Israele, aby velebili Hospodina — oslavujice milosrdenství jeho. A tu pěkně — s citem hlubokým poukazuje na Vyšehrad a slavnou jeho minulost, vece :

„Hora Vyšehradská Krokem stala se sídlem knížat, Bořivojem kolébkou víry svaté a pobožnosti křesťanské u veškeré vlasti naší; po založení kollegiatního chrámu a kapitoly naší králem Vratislavem učiněna pak jest znamenitou školou umění a věd, učenosti a vzdělanosti. Papežové, králové, páni i lid hned od počátku jak velice milovali kapitolu naši! Jakovýmiť výsadami a milostmi obsypáno tuto kapitolu, že ji nebylo podobné, a hora Vyšehradská slušně mohla se nazývat českým Sionem. A co ji dodávalo slávy, moudrosti a ušlechtilosti křesťanské, byla vroucí láska Boží, jakovouž stkvělo se kněžstvo kapitoly naší. I co divu, že probošta vyznačeno titulem knížecím? Co divu, že jemu svěřen býval úřad nejvyššího kancléře v království českém? Z Vyšehradské knihovny dostalo se předních pokladův literárních vysokým školám Karlovým, a kanovníci Vyšehradští téměř vesměs stynuli mezi učenici a doktory práva církevního. Než nastojte město lidnaté, paní národův povrženo na zemi: — jest osení, druhdy kdež bývala Troja! Avšak zmizela-li všecka sláva pozemská: to, což Božího jest, zachovalo se; zachovalo se, což jest věčného; zachovala se pobožnost, jež jest ke všemu užitečná, majíc zaslíbení nynějšího života i budoucího. Tento poklad, tento dar nebeský, tuto slávu a velebnost vykázal Hospodin nám. Leskem tímto nechat se leskne i na příští časy kapitolu naše. — Díky vzdávějme Bohu všemohoucímu, všesvatému:

mát kapitolu naše z čeho radovati se! Vykondávání služeb Božích, hlásání slova Božího z kazatelny i ve zpovědnici, bedlivé ostríhání zákona církevního, život neporušený kvasem kacířství, slušnost v obcování podle vzoru Pána našeho Ježíše Krista a Svatých jeho, to vše nechat jest i zůstává naší slávou, abychom byli solí země. —

Již ale maje vedle soudiv Prozřetelnosti Boží ustolen býti při kapitole a chrámu tom co strážce a ochrance padesátý devátý, vidím v pokoře a velebím neskonale milosrdenství Páně, jež mne vybízí, abych před trůnem velebnosti božské vyléval nehodné modlitby své, všem přátelům do modliteb poručena učinil sebe, abychom i já i my všickni na přimluvu neposkvrněné Rodičky Boží očištěnými dušemi představeni byli Hospodinu.

Tak promluviv se srdcem hluboko pohnutým, obrátil se vys. důst. kmet k vys. důst. p. kanovníku Navarovi, kterýž — co senior a kustos kapitoly — měl jej ustoliti ve vznešeném úřadě, i žádal, aby jej ohradil křížem nejsvětějším a upoutal prstenem lásky Kristovy, by statečným obráncem byl svěřeného pokladu, jež pečí jeho odevzdal Hospodinu.

Po té krásné dojmavé řeči jal se mluvit vys. důstoj. p. kanovník senior, jemůž, není-li děkana, přísluší instalovati probošta. Poukázav na mnohé výsady svého druhu jedině, kterými před mnohými jinými honositi se může staroslavná kapitolu Vyšehradská, připomenul, jaká tu řada výtečných mužův, kteříž byli od nejdávnějších časův co proboštové netoliko chloubou kapitoly, nýbrž i ozdobou vlasti, zastávajice druhy nejvyšší úřady v království českém a v Církvi Boží. „Z kapitoly naší“ pravil vys. důstojný kněz, „z ní vyšli dva kardinálové, pět patriarchův, osm arcibiskupův a jedenácte biskupův, tak že slušné semeniskem biskupův slouiti mohla.“ A tu již obracuje řeč k vys. důst. p. proboštovi, vece k němu: „Rozpomínaje se na všecku tu slávu kapitolu naší Vyšehradskou, nic nepochybují, že s vděčnou a radostnou myslí dnešního dne vstupuješ do sboru takových mužův výtečných, a co nástupce jich zaujímáš místo probošta u chrámu v tolikém ohledu proslulého, jež jsi měl vždycky v obzvláštní poctivosti. A rovněž nepochybují, že veškeré duchovenstvo tohoto našeho arcibiskupství, veškeren lid křesťanský, obzvláště ale kapitolu tohoto svatého kollegiatního chrámu radují se i přejí si štěstí příčinou Tvého povýšení na důstojnost proboštskou. Pamětliví jsouce pile a neunavené horlivosti Tvé, kterouž jsi již co strážník kapitolní, již co

kanovník a posléze co děkan kapitoly po mnohá leta dosvědčil, doufáme na jisto, že ovšem i budoucně, cožkoli přísluší k úřadu Tvému, konati budeš rázně a věhlasně, ale též v lásce, která vzdělává i jímá duše. Nelze mi sice mnohými slovy líčiti výtečnou povahu mysli a nevšední zásluhy života Tvého: podotknu toliko, že od mladosti všelikou snahu a píli vždy k tomu měl jsi obrácenou, aby prospívala známosti věcí nebeských, jiným tolikéž ukazovati mohl cestu ku spasení. Neunavené horlivosti Tvé, s kterouž jsi usiloval o rozmnožení slávy Boží a o vzdělání lidu křesťanského slovem i písmem slavně hlásají důkazy a vůbec vyznávají svědkové, kteří se dostavili k dnešní slavnosti této. A proto dosáhl jsi mzdy, jakováž přísluší dělníku věrnému. JAV. nejjasnější císař František Josef a J. Emin. p. kardinál, vrchní pastýř náš, pamětliví zásluh Tvých, povýšili Tebe na uprázděné probosťství toto Vyšehradské, a my se radujeme, že Tebe ve jménu veškeré kapitoly co dobrovitivého probosťta našeho s upřímným srdcem můžeme pozdraviti. Nepodáváme ti sice zlata a stříbra, kterým optývali dřevní probosťové — předchůdci Tvoji: za to ale věnujem Tobě, což máme, se srdcem upřímným, osvědčující Tobě bratrskou lásku a rozumné poslušnosti. Dávný zevnější lesk naší kapitoly křivdou věkův dávno již sice pomínil: což však nesmrtelnou zaručuje kapitole naší slávu, čím oslavuje se služba Boží a vzdělává se lid křesťanský, věrnost povinovaná obojí obci, vlasti a Církvi, zůstaly a zůstanou nám bohdá bez ujmy a bez všelikého ztenčení na budoucí časy. — A této slávy, zděděné a zachované, uživej již k větší cti a chvále Boží, na oslavu, ku potěše a zvelebení kapitoly naší!

Po různé řeči té vykonával nový p. probosť obyčejným způsobem vyznání, vtrý a přísahu, již se zavazuje, že chce šetřiti povinností, jež sluší na vrchního představeného a zástupce takové památné kapitoly.³⁾ Kdo

³⁾ Nebude, tuším, od místa, nýbrž zdá se nám, že se zavdčíme nejděm z laskavých čtenářův našich, podáme-li způsobu přísahy té v celém znění jejím. Zní následovně:

Ego N. N. Praepositus Collegiatae Vyšehradensis Ecclesiae ad sancta Dei Evangelia juro, quod fidelis ero ejusdem Ecclesiae defensor, honorem et commodum et utilitatem ipsius promovendo, pericula vero et damna pro viribus meis ab ea amovendo.

Juro Celsissimo Principi Archiepiscopo ejusque legitimis successoribus obedientiam et reverentiam.

Juro etiam D. Decano et toti Capitulo Ecclesiae Vyšehradensis amicum et fraternum amorem exhibere, et sine ipsis in gravioribus nihil velle concludere.

zná, s jakovou láskou oddán jest nynější pt. p. probosť dotčené staroslavné kapitole, snadno pochopí, kterak se ozývalo pohnuté srdce jeho v každé částce, nýbrž i v každém slově. A když dozněla poslední slova, pozdvihl se vys. důst. p. senior, i konal obřad, jenž se od mnohých let nevykonával na Vyšehradě,⁴⁾ usazuje vys. důst. p. probosťta osobně v důstojnost, ku kteréž jest povýšen, a ve všeliká práva, kteráž mu přísluší.⁵⁾ — Na znamení vložil pak tu vznešenému kmetu nejprve kříž náprsní, aby strašlivým stal se — jevil se nepřítelům pravdy evangelické, na prst nastrčil prsten, který jej zasnuboval svatému tomuto kostelu, na hlavu postavil mitru, jakožto lebkou utvrzení a spasení, aby s ozdobnou tvář a hlavou obrněnou rohy

Juro statuta Vyšehradensis Ecclesiae, quantum me concernunt, observare, exsequi et tenere fideliter, nullo fraudis vel doli alicujus colore adjecto.

Juro denique, quod omnia, quae ratione beneficij mihi ad praesens collati praestare teneor, promptly exequar, ejusdem beneficij bona tam mobilia, quam immobilia, nullomodo alienabo, imo si quae abalienata reperiam, pro posse recu perabo.

Neque tamen rebus aut redditibus Capituli me ingeram, sive vivat Decanus, sive mortuus sit, verum omnia Rsmo. Capitulo disponenda et terminanda relinquam.

Sic me Deus adjuvet, et haec S. Dei Evangelia.

⁴⁾ Poslední (+) p. probosť Jüstel nebyl při instalaci své osobně, nýbrž dal se zastoupiti pt. p. kanovníkem V. Procházkou, slovutným farářem u sv. Vojtěcha.

⁵⁾ Formula installační doslovně zní takto:

Quod igitur felix, faustum fortunatumque sit, ad majorem Dei omnipotentis gloriam, Beatissimae semper Virginis Mariae et Sanctorum Apost. Petri et Pauli atque omnium Sanctorum honorem nec non hujus Sacrosanctae Regiae Collegiatae Ecclesiae ac Antiquissimi Capituli decus et incrementum.

Ego N. N., hujus sacrosanctae Regiae Collegiatae Ecclesiae Vyšehradensis SS. Apost. Petri et Pauli Decanus (vel Praeclatus Custos et Capituli Senior) auctoritate Domini Jesu Christi, et Beatorum Apostolorum Petri et Pauli Te N. N. (exprimitur totus titulus installandi) hic praesentem in Praepositum (a Sua Augustissima Majestate clementissimae nominatum) per impositionem Crucis, qua hostibus veritatis Evangelicae terribilis appareas; et Amuli, quo te huic sacrosanctae Ecclesiae subarrho et desponso; nec non Mitrae, quam tibi tamquam galeam munitionis et salutis impono, quatenus decorata facie et armato capite cornibus utriusque testamenti inimicis Ecclesiae Christi imperterritus occurras; et Baculi pastoralis in eundem Praepositum realem, actuale et residentialem instituo, investio, installo ac confirmo; dando Tibi praepositale stallum in choro et voem in Capitulo; idque in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti Amen. (Aspergatur aqua benedicta).

Te Deum laudamus.

obojí úmluvy, bez bázně vycházel v boj proti nepřátelům Kristovým. Posléze dal novému p. proboštu pastýřskou berlu na znamení, že co skutečný a residencialní představený přioděn, ustolen i utvrzen jest a v kůru má stallum svoje proboštské a hlas v kapitole.

Po vykonání obřadu tohoto ve jměnu trojjediného Boha pokropil vys. důst. p. senior nově ustoleného p. probošta svého, a radostné *Te Deum laudamus* rozléhalo se velebnou svatyní sv. apoštolův. Mezi tím po starém obyčeji mezi lid, stojící před chrámem házenostříbrné peníze jako na památku slavného tohoto dne v dějinách slavné kapitoly.⁹⁾ — Na to následovala mše svatá, již sám vys. důst. p. probošt sloužil s celou vroucností zbožné své duše. — Mimo obyčejnou assistenci přísluhovali mu při ní vedle obzvláštní výsady tři pt. pp. kanovníci: *Sigmund, Heinrich, Fiala* v celé své ozdobě, v jakověž bývají kanovníci, přísluhující biskupovi. —

Zbožné zastupy došly se po mši svaté, s patrnou radostí, že na Vyšehradě usazen jest probošt, který — směle to díme — obrátili se zřetel na běhy života jeho, slavného proboštsví dosáhl způsobem, jako *nižádný jiný* z předchůdcův jeho⁷⁾. Pokud nám známo,

⁹⁾ Proboštové Vyšehradští mají od dávných věkův právo, že sobě ke dni nastolení svého mohou dáti raziti obzvláštní peníze památní.

⁷⁾ Máme za to, že nebude od místa, zavěsiti tuto seznam všech proboštův, byvších na Vyšehradě. Zde jich celá řada:

1. Beneš hned při založení, r. 1088—1107.
2. Jan I., povýšen r. 1134 na biskupství Pražské.
3. Hugo.
4. Alexander, bratr biskupa Daniele, kancléř země české 1146.
5. Gervas, proslulý kancléř Vladislava I., 1178.
6. Jindřich Břetislav (kníže), biskup Pražský od r. 1182.
7. Florian od r. 1182—1190.
8. Sigfrid de Eppenstein, od r. 1194—1196, později arcibiskup Mohučský.
9. Christian od r. 1201—1293, později probošt Pražský.
10. Arnold, od r. 1215, kancléř.
11. Tobiaš ze Sternbergu, od r. 1220.
12. Filip (kníže Korutanský) od r. 1240—1247, později arcibiskup Solnohradský.
13. Vladislav, kněží Vratislavský, později arcibiskup Solnohradský.
14. Diviš od r. 1248—1254.
15. Petr z Reichensteinu, od r. 1278, později biskup Basilejský.
16. Jan II., syn Přemysla Otakara II. od r. 1289.
17. Jan III., syn Závěše Vitkovce, od r. 1299, později biskup Olomučský.
18. Petr Aischpaldius.

mezi probošty Vyšehradskými *není ani jediného*, jenž by všecken věk svůj byl trávil ve službě Boží na Vyšehradě, jenž by tu byl slavil prvotiny své co novokněz, sloužil v kůru co střídník, pracoval ve škole co katecheta, působil ve zpovědlnic i co neunavený přítel kajících, hlásal slovo Boží co kanovník, spravoval osadu co farář a kapitolu co děkan, po čtyřicet rokův života svého neuhnul se ze

19. Berthold z Lipé, kancléř.
20. Mikuláš, bratr Karla IV., později patriarcha Akvilejský.
21. Markvart z Reindeku, později biskup Řezenský a posléze patriarcha Akvilejský.
22. Theodorich z Kagelmundu, později biskup Mindenský a posléze arcibiskup Děvinský.
23. Jindřich vévoda z Brunsviku, biskup později Hildesheimský.
24. Vilém z Landsteinu.
25. Lambert z Burenu, později biskup a konečně řeholník.
26. Jan IV., od r. 1378, později biskup Litomyšlský, a konečně patriarcha Akvilejský.
27. Raban z Helmstadtu, později biskup Spýrský a konečně arcibiskup Trevířský.
28. Václav Králík z Buřenic od r. 1399, admin. bisk. Olomuckého a patriarcha Antiochenský.
29. Albík, později arcibiskup Pražský.
30. Jan V. z Prahy, později biskup Litomyšlský a Olomucký.
31. Konrad ze Zvole, později biskup Olomucký.
32. Pavel z Miličina od r. 1431, později biskup Olomucký.
33. Jošt z Rosenberku.
34. Jan z Rabsteinu od r. 1457.
35. Hanuš z Kolovrat.
36. Jan VI. z Wartenberku.
37. Theodorich z Tandorfu.
38. Jiří Gelč.
39. Petr z Bechyně.
40. Bohuslav z Hodějova.
41. Jan a Cavalleris.
42. Zbyněk Berka z Dubé, zemřel 1606 co arcibiskup Pražský, za něhož slavil se r. 1605 sněm církevní v Praze.
43. Felix z Lindy.
44. Beneš z Chyže a ze Spitzbergu.
45. Innocenc Moniga.
46. Kaspar Arsenius z Radbuzy.
47. Jan Zlatoustý Kilian.
48. Vincenc Zucconi, biskup Rossenský.
49. Ferdinand Leopold Benno, hr. z Martinic, proboštoval od r. 1635 do 1691.
50. Hugo Fr. hr. z Königsecku, později biskup Litoměřický († 1720).
51. Jan Adam hr. Vratislav z Mitrovic od roku 1709, později biskup Královéhradecký, pak Litoměřický a posléze arcibiskup Pražský † 1733.
52. Karel Josef, hr. z Martinic od 1734—1769.
53. Ceslav Gotthard hr. Schaffgotsche od 1781.
54. Ferdinand Kindermann ze Schulsteinu od r. 1782, později biskup Litoměřický.
55. Prokop baron Henniger z Ebergu.
56. Karel Rudolf, hr. Buol-Schauenstein, biskup Churský a Sv. Havelský.
57. Jos. Al. Jüstel, státní rada, od r. 1835.

posvátné hory této Vyšehradské, jako právě dotčený nyní již ustolený p. probošt Ruffer. A proto tisícově se radovali, srdečně díky vzdávající JAV. císaři, a že po žádosti JEM. p. kardinála na vznešené důstojenství to povýšiti ráčil kněze kmeta, netoliko o Vyšehrad nýbrž i o Sion Hospodinův ve vlasti naší české vysoce zasloužilého. Bůh sám račiž mu prodloužiti věku a přisporiti milosti, aby již postaven jsa na jednom z předních svícův v Církvi, po mnohá leta svítil blížkým i dalekým a dočkal se radosti Simeonových na staroslavném, zvelebeném Vyšehradě. Nechceme a nesmíme sobě osobiti ducha prorockého, a protož nesmíme věstiti, jakové památky zůstavl po sobě nový p. probošt Vyšehradu. Co však směle a jistě můžeme doufati, jest to: že vznešený sluha Paně, byl-li dosavad horlivým a bedlivým strážcem nehynoucí slávy na posvátné hoře Vyšehradské, bude jím ovšem neméně za příchů časův. K tomu netřeba míti ducha prorockého: kdo zná život a snahy dotčeného velebného kněze, kdo zvážil jádro řeči instalačních, přísvedčí nám, jižto se nejednou blahou kójíme naději, která se spomocí Boží skuteční za nového p. probošta na Vyšehradě. Zbožnost a láska, jež řeči instalačními velebeny co nejdražší klenoty kapitoly Vyšehradské, při té krásné, právě bratrské shodě, jižto se vyznačuje sbor pt. kanovníkův, jsou i zůstanou rukojemstvím dalšího rozkvetu a úplného zvelebení posvátného sídla onoho na rumech zaslé slávy tohoto světa! —

Všady s Bohem — odevšad k Bohu.

„Vyjda z domu,“ dí bohomyslný kněz Lančický, „jestliže spozoruješ lidi, ani stojíce na ulici rozmlouvají spolu, povzdechni k Bohu, aby nemluvili, z čehož by jim bylo těžko, vydati účet v den soudný. Povstane-li kdy násilný víchř, volej k Pánu za ty, kdož jsou na moři. Ubíraje se okolo hospody, a doslýchaje odtamtud hlasy opilcův, pros Boha, aby Ho uboži bratři tvoji neuráželi, aby ti, kdož padli do neštěstí „co nejspíše se vyzpovídali.“ — Když byl sv. Athanas rozkázal sv. Pambovi, aby se z pouště navrátil do Alexandrie, zbožný poustevník záhy zrána přicházejí do města, potkal na ulici herkyňi v tom nejkrásnějším obleku. I jal se plakati hoře. Otázán, proč by tolik hořekoval, vece: „Dvě věci naplňují mne hlukou žalostí: nejprve příchů zatracení této ženštiny, a za druhé pomnění, že já mnohem méně starám se líbiti Bohu, než herkyňe ta usiluje zalíbiti se leckterému rozkošníkovi.“

Hle, tak netoliko příhody všedního života, nýbrž i hříchy lidské mohou býti krejstano pomůckou a podnětem, aby se výše povznášel k Bohu. Následujmež příkladu, jakovýž nám zůstavili svatí! Tluče-li dešt na skleněné desky oken vašich, poděkujte zaň Bohu a vzbudte ve srdci toužebné přání, obětovati mu tolik činův víry, naděje, lásky, skoušenosti, pokory, věčnosti co krůpějí spadlo a spadne na zemi. Prostež Boha za hojný dešt milosti, aby drahocenné zrno ctnosti, zavlažně rosou nebeskou, valně růsti a vždy více rozvíjeti se mohlo. — Na cestách svých neb na procházkách, míjejíce domy, vesnice, města, zajisté i tu najdeme všady příležitosti a podnětu, ducha svého povznášeti k Bohu. Tu onde bude nám přirozenou měrou prositi Boha, aby pro zásluhy těch, kdož na tomto místě přebývají, slitovati se račil nad námi. Tu onde bude nám děkovati Otci nebeskému za mnohonásobné milosti, jež vylévá na přibytky, na role a dědiny bratří našich. Jinde opět podá se nám podnět, abychom vzívali věčného Slutovníka, by se smilovati račil nad bratry našimi v rozmanitých potřebách jejich, vyslýchaje prosby a odpouštěje hříchy těch, kdož na dotčeném místě volají k Němu, prosíce za pomoc; kdož tu klesli, aneb pochováni jsou. Surius vypravuje nám v životě sv. Fulgencia, že když byl uzřel kdysi Řím, při pohledu na stkvělé paláce zvolal: „Ó jak spanilé město musí býti nebeský onen Jerusaleml, jelikož se již i ten pozemský Řím leskne takovou slávou! V životě sv. Martina Turonského dočítáme se, že putuje jistého času po svém biskupství, uzřel ptáka, lapajícího ryby. A tu zarmoutil se velice, připomínaje sobě, že podobných způsobův užívá ďábel tolikéž na zkázu duší lidských. — O sv. Ignaciovi připomíná životopisec jeho: „Vidá-liť jsme ho, an druhdy za příčinou sebe nepatrnější vždy povznášel se k Bohu, kterýž se jeví býti velikým ovšem i v těch nejmenších útvorech svých. Pohled na bylinku, na lísteček, na ovoce, neb i na nepatrného broučka dostačoval mu, že se okamžitě povznese nad veliká nebesa k Bohu svému. Nejinak čteme o sv. knězi Petru Lefevru. Řeholník ten, přibližoval-li se časem k městu některému anebo k nějaké vísce, modlíval se za obyvatelstvo, vyzývá Boha, aby z milosti Jeho andělé strážní bedlivou měli stráž nad nimi. Podobně prosíval sv. patrony dotčeného místa za přímluvu a pomoc, potřebnou lidem, přebývajícím pod ochranou jejich. Již ale co svatí činivali, nemá-liž nám býti podnětem, abychom podobným způsobem všady a ve všem k nebeským věcem, k Bohu pozdvíhovali srdci a žádosti svých?

Klement Maria Hoffbauer.

V nepatrné vesnici u Znojma na Moravě, pod chudou střechou zbožného rolníka, narodil se r. 1751 pacholík, jenž po letech, co muž a kmet, vedle soudův Svrchovaného měl se státi strážcem a dědicem požehnání, svatým zakladatelem Alfonsem z Liguori vymodleného bráti nejsvětějšího Vykupitele. Odrůstaje nejprve pod správou bohabojných, příkladných rodičův, záhy zahořel touhou po síních Hospodinových: sloužiti Pánu ve stavu kněžském, bylo jedinou žádostí jeho. Chudoba rodičův, smrt otcova, převrácenost věků a jiné všelijaké překážky neudusily v něm toužebnosti této, nezahradily mu cesty do svatyně. Zbožný pacholík, později mládenec a statečný muž, nikdy nespouštěje oka vznešený předmět svaté toužebnosti své, a doufaje v milosrdenství Boží, dokaváde nenašel, hledal i snažil se, až jej učinil a posvětil Pán za služebníka své svaté Církve. A jaký to nastal pak život památnému knězi, jenž dav se do řádu za časův, když rády rušeno, zamyslí nový ten řád uvéstí do krajín, kdež se chrámy zavíraly, kláštery hubily, prodávaly, bořily? — Kdo přehlédne dlouhé to pásmo modliteb, prací, trudův, nátiskův, utrpení a obětí neunavené lásky, s kterouž bohabojný, bohumilý kněz ten po 35 rokův oslavoval Spasitele, světlé světlem svatého život každému; kdož měl to štěstí, viděti a poznati jej: nemůže leč pohnutým srdcem zvolati: „Opravdu, toť vyvolenec Páně, ježž Slitovník nebeský vzbudil lidu svému!“ — Tak aspoň vedlo se nám, když se nám dostaly do rukou dva obšírné životopisy slovutného tohoto služebníka Páně, a tudíž srdce pudí nás, laskavé čtenáře obeznámiti s životem, kterýžto jako *strom*, štípený rukou Boží, bohatým ovocem kyne zrakům i srdcím křesťanským. Nezůstane, bohdá práce ta nyní již bez užitku a odkládati s ní na příští časy, pokládali bychom si za hřích. Nebo není-li povinností, vážit si sobě mužův, jichžto život jest zrcadlem milosti Páně a nevšedních ctností? Nejsme-li zavázáni Bohu vzdávati srdečné díky, pokud udůstojiti ráčil nás, že se výtečníky takými co krajany a vrstevníky můžeme honositi? — A není-li apoštolský Moravan — velebný kněz ten našincem? Není-li jasnou svíci, již sám Pán postavil na svícen, aby svítila všem, kdož v domě jsou? — Vizme a — přesvědčíme se!

Klement Maria Hoffbauer narodil se, jak již praveno, v nepatrné vesnici na Moravě, v Tasvicích u Znojma, kdež dne 26. Prosince 1751 přišel na svět. Rodičové, vynikající prostotou víry a příkladnou bohabojností života, hleděli ducha bázně Boží záhy vštípití ve srdce nadějného synáčka, který, dovolila-li mu matka, v sobotu ke cti B. Rodičky Boží postiti se s ní a udělit almužnu, za největší radost to sobě pokládal. A taková radost bývala mu vyměřena za odměnu, pokud se celý týden zachoval vždy po vůli milovaných rodičův svých. I co divu, že se v útlém srdci nevinného, zbožného pacholíka záhy probouzela, toužebnost postavu kněžském? Zatím ale umřel otec, a nadějný mládeček musil se dáti na řemeslo. Bylot mu tehdaž 15 rokův, když se dostal do Znojma k mistru pekařskému, maje býti *pekařem*. I stal se jím skutečně. — Avšak jedva byl tovaryšem, toužebnost po stavu duchovním pudila jej do kláštera Luckého, kdež jej přijali — za *chasníka* do pekárny. Nadšený mládenec, přebýváje pod střechou dotčeného proslulého kláštera, v Luce brzo zdomácněl, a v příhodnou chvíli důvěrně vyjevil důstojnému opatu, jak rád by se chtěl oddati na študie — na kněžství. A tu se mu alespoň zčásti vyplnilo vřelé přání pobožné duše jeho. Dobrotivý prelát při zbožném tovaryši seznav ušlechtilost srdce a nevšední dary ducha, vykázal mu lehkou službu ve večeradle, i dovolil zároveň, navštěvovati nižší latinské školy, jež se držely v klášteře.

Takovou měrou octnul se zbožný jinoch na dráze, kteráž jej vésti měla na svatou horu Hospodinovu. Než naděje, kterýmiž se statečná duše vroucího služebníka Božího počala unášeti, — zmizely na novo. V klášteře Luckém byly toliko nižší latinské školy, a v mocnářství rakouském zdvihla se proti klášterům a řádům osudná bouře, kterou se vyznačovalo panování Josefa II. Zbožný Hoffbauer znamená, že se mu na té straně zavírá cesta, zamýšlel alespoň na některé poustce sloužiti Bohu. Zatím ale vyšly tolikéž rozkazy císařské, kterýmiž i poustevny zrušeny jsou. — Tehdy nezbyvalo Hoffbauerovi leč navrátiti se zase k řemeslu, a v potu tváře vydělávati chléb svůj. I odebral se do Vídně, svaté toužení vždy ještě chováje v srdci, oddaném Bohu. Tehdy zamyslí vydati se na pouť do Říma. A pouť tato se mu podařila skutečně. Nakloniv k témuž úmyslu milého soudruha — tehdaž

tovaryše pekařského a později bratra v kongregaci Petra Kunzmanna, — i nastrádavše něco peněz, obrátili pak se společně do Itálie. Mladí, zbožní poutníci připutovali šťastně do Říma k hrobům sv. apoštolův, a vykonavše pobožnost svou, s nevyslovnými city navrátili se zase do Vídně.

První ta pout' a blahé city, kterými Bůh u hrobu sv. apoštolův naplnil srdce prostoduchého služebníka svého, tím více upoutaly jej k oblíbené touze po stavu duchovním. Neobyčejný tovaryš pekařský, navrátil se do Vídně, dal se sice opět do díla, pracoval svědomitě, mohl se honositi vážností, kteréžto došel u mistrův i druhův svých, mohl nabyti jmění a čestného místa mezi pekari Vídenskými: on však vždy jenom bažil a dychtil, státi se nejmenším mezi služebníky Páně. Ušlechtilá jeho mysl, milé způsoby a příkladnost života zjednaly mu tolik přízně, že mu nabízeno jmění a ruku bohaté nevěsty, jež uměla ceniti nevšední ctnosti jeho. Než Hoffbauer, maje na zřeteli přání své, nedal se vázati jakovýmikoli svazky tohoto světa. Srdce, planouc láskou Boží, táhlo jej čím dál tím patrněji ku svatyni apoštolského kněžství a života. — Vydav se po druhé na pout' do Říma, došel tam opět šťastně s přítelem svým Petrem Kunzmannem. Tehdáž ale vykonavše pobožnost v chrámě sv. Petra, nemínili se poutníci navrátiti zase do vlasti. Roztoužení po soukromém životě poustevnickém, vydali se na jih do Tivoli, kdež byl onoho času biskupem proslulý Řehoř Barnabáš Chiaramontí *). Rakouští poutníci uchýlili se k dotčenému biskupu, žádajíce, aby jim dovolil, osaditi se a poustevnický život vésti v horách biskupství jeho. Apoštolský biskup, seznav upřímnou mysl a vůli prosících, svolil, přidal je rouchem poustevnickým a udělil jim požehnání.

Nedaleko od Tivoli jest pahorek, o věnčený lesem a zasvěcený úctou k nejsvětější Rodičce Boží. Na památnou tu horu odebral se Hoffbauer s druhem svým. Výtečný sluha Boží, přebýváje tam na milé samotě, a trváje na modlitbách a svatém rozjímání, v důvěrném takovém obcování s Bohem vždy více pozdvíhoval se k žádostem nebeským. Avšak právě proto ozývala se v něm též dávná toužebnost duše jeho, práhnoucí po kněžství. Hoff-

bauer byl sice za onoho času již mužem v plném rozkvetu věku svého, a ve študích, jež byl druhdy započal, slouže v klášteře Luckém u Znojma, nedošel vysoko. Než láska k Bohu, kteroužto čím dále, tím více oplývalo srdce jeho, kochající se v modlitbách, v rozjímání, ve svaté kázni bohomyslného života, dodávala mu ducha, že si umínil, s důvěrou v Boha oddati se na študie, a připraviti se tudíž k žádoucímu povolání. A za tou příčinou ztrávil půl roku na milé, požehnané samotě, vzhopil se a spěchal zase do Vídně. Tu s patrnou pomocí Boží dostal se do škol. Zbožná vdova, jež byla výtečného nadšence poznala, připověděla mu na čas študií potřebného nákladu a opatření. Jinak láska k Bohu v srdci a milost Boží usnadnily trudné počátky nového života ve študiích; — než minul rok, pohyboval se v nich Hoffbauer nejinak než jako by se jim byl oddával hned od mladosti.

Dokončiv školy gymnasiální a studia filosofická, po nemnohých letech stanul na práhu svatyně, po kteréž toužilo srdce jeho hned z mladí. — Duch, kterýž byl onoho času vanul ve školách, neovanul ho: statečná duše jeho zůstala čistá, neboť kochala se v pravdě, v modlitbě, v Bohu. A z tohoto pramene váže vodu života, strnil se cisteren oněch děravých, z nichž se za onoho věku přede všemi jinými otravovali — učenci. Co divu tedy, že po skončených študiích filosofických, muž dospělého ducha, zbožné mysli, vyvinutého rázu za některý čas byl na rozpacích, kde by měl studovati bohosloví? Než z rozpakův těchto vytrhl jej Bůh, kterémuž se byl poručil, v něhož doufal; vyvedl jej z nich takovým způsobem, že nelze neviděti prstu předpodivné Prozířetelnosti Páně.

Výtečný Hoffbauer, jak již patrně, usiluje hned od mladosti horlivě sloužiti Bohu, po celý čas študií svých v neděli a ve svátek oddechu a občerstvení hledával — v kostele. Oblíbenou svatyní byl mu chrámec na radnici, zasvěcený Spasiteli, kdež se od rána do poledne modlival a posluhoval při mši svaté. Avšak rozuměl se samo sebou, že tolikéž i jiné chrámy navštěvoval. Kdys vycházeje z velebné svatyně u sv. Štěpána, povšiml sobě cedulky, kterouž se jistý mladík nabízel za přepisovače. Ušlechtilý Hoffbauer domýšleje se, že k tomu člověka onoho bez pochyby dohání nouze, ihned ustanovil se na tom, že mu chce, seč jest, pomoci. Vyhledav příbytek jeho, setkal a poznal

*) Řehoř Barnabáš Chiaramontí stal se r. 1799 papežem, a co Pius VII. stkvěje se mezi důstojnými nástupci sv. Petra.

se s chudým študentom z Čech. Byl to jinoch ušlechtilé povahy, jmenem Hybl, rodilý z Cerekve v Čechách. — Co divu, že se Tito dva výteční brzo sprátelili — sbratřili, a posléze stanuli zároveň na roli, kterouž jim oběma zároveň vykázal Pán?

Hoffbauer, dokonav študia filosofická, strojí se, jak již praveno, oddati se na učení bohoslovecké. Za nepříznivých okolností tehdejších v oboru církevního života táhlo jej srdce na novo do Říma, kdež u hrobův sv. apoštolův, hodlal si vyprositi světla, rady, pomoci nebeské, vystudovati bohosloví a dojíti vysvěcení na kněžství. Ustrnul na takém záměru, pohnul nového, šlechtěného druhu svého Hybla, že ozdravěv po těžké nemoci, vydal se s ním na požehnanou pouť do svatého města.

Byloť to r. 1783 v létě, když byli výteční druhové, oživení a spojení duchem Božím, pozdě u večer připutovali do Říma. Druhý den na to záhy z rána o 4. hodině vyšedše z hospody své, vešli do kostelíčka sv. Juliana, kdež byli právě zvonili na mši svatou. Vstoupivše do stánku Hospodinova, shledali tu více kněží, jižto vykonávali ranní modlitby své. Byliť to kněží bráti nejsvětějšího Vykupitele. Hoffbauer podivným jakýmsi puzen jsa citem, ještě téhož dne přál sobě mluvit s otcem rektorem dotčené kongregace. Podařilo se mu to teprva na druhý den. Důstojný rektor, uvítav milé poutníky a ušlechtilé druhy, vyložil jim základní pravidla, jakož i účel řádu, před nemnohými lety založeného. V srdci Hoffbauerově, odhodlaném a práhnoucím po službě Boží, čím dále tím jasněji pronášela se touha, žádati o přijetí do řehole. Než kterak směl neznámý cizinec hned při prvním setkání vytasiti se s přáním svým velebnému knězi, jenž se zdál býti ozářen slávou apoštolského života? — Důstojný kněz, jehož zraku neušlo, co asi děje se v srdci neobyčejného tohoto hosta, rozvázal mu jazyk, sám osvědčuje, že, pokud by chtěli, oba do řádu vstoupiti mohou. Hoffbauer s radostí odhodlal se k tomu hned; druhého dne po přestálém boji následoval přítele svého tolikéž Hybl. Není pochyby, že milost tu milovanému druhu svému vyprosil u Boha milý horlivec, jenž po celou noc nezamhouřil oka, trvaje na modlitbách, děkuje Pánu za povolání, kteréhož se mu dostalo, a žádaje Boha, by k též cestě ráčil nakloniti srdce jednoduchého přítele.

Takovou měrou stalo se, že Moravan Hoffbauer a Čech Hybl učiněni jsou první nováčky kongregace nejsvětějšího Vykupitele. Za některý čas pobývše v Římě, vypravili pak se odtamtud do města Frosinone, kdež měli odbývati noviciát a později študia bohoslovecká. Avšak jedva se tu byli ubytovali, ač se cítili býti právě domácími, Hoffbauer ihned zamyslíl kongregaci s pomocí Boží zanéstí přes Alpy do severních končin. Netajil pak se s úmyslem tímto představeným a bratrům. Tito však — vysmáli se, pokládajíce cos takového za věc nemožnou v okolnostech tak nepříznivých, jako byl věk císaře Josefa II. Jediný sv. Alfons jiného byl zdání. Dozvěděv se o záměru nového syna svého, velice se zradoval a připovídal, že se podniknutí to s pomocí Boží nepochybně zdaří. — Předpovědění toto sv. zakladatele a tudíž záměr nadšeného chovance Frosinonského vyplnily se.

Hoffbauer a Hybl, odbyvše noviciát a ukončivše přípravná študia bohoslovecká, r. 1785 vysvěcení jsou na kněžství. Dostalot se jim žádoucí té milosti z rukou biskupa Verolského, načež ve Frosinone sloužili první mši svatou. Hoffbauerovi bylo tehdaž 35. rokův, když byl dosáhl konečného cíle dvadctiletého toužení a snažení. Avšak jedva byl knězem, objevil bratrům a představeným přání a záměry své za příčinou uvedení a rozšíření kongregace v severních končinách zaalpejských. Vrchní správce řádu uváživše slova sv. zakladatele svého, a seznávše bohomyšlného ducha Hoffbauerova, naklonili se posléze k žádostem jeho, a vypravili jej na sever co superiora příští bráti zaalpejské.

Nadšený stoupenec sv. Alfonsa, provázený modlitbami a požehnaním bratří, navrátil se do Vídně. Druh jeho, ctihodný kněz Hybl vrátil se s ním. Byliť to první dva Redemptoristi, kteříž byli přišli na břehy Dunajské. Než jedva se byli porozhlédli ve Vídni, shledali, že jim nezbyvá leč odebrati se dále na sever, kde jim kynula naděje k žádoucí práci. A čehož hledali, došli ve Varšavě. Král Stanislav Poňatovski k žádosti nuncia papežského Msgr. Saluzzo, vykázal přichozím kněžím chrámek sv. Benona, odkudž Redemptoristy v Polště přezděno Bennonity.

Chrámek sv. Bennona, při kterém se apoštolský missionář Hoffbauer ubytoval s milými soudruhy svými: knězem Hyblem a bratrem Kunzmannem, tovaryšem svým na první a druhé pouti do Říma, chrámek

ten na „Novém světě“ Varšavském, odlehly od středu města, nemálo byl zanedbaný a sešlý. A což teprva dům, v kterém ubytováno kněze! Chatrná střecha, vlhké stěny, bídná podlaha byly by mnohého odstrašily: Hoffbauer s druhy svými ale srdečně děkoval Bohu, že se mu na spustlé roli té otvírala práce. Ve stavení nebylo žádného nábytku, vyjímaje stůl jediný a několik stolic. Stůl musil sloužiti za lože kněžím, a bratr Emanuel nucen se viděl, noc prodlímati na stolici, až mu jeden z velebných otcův uprázdnil na stole místo. A ve zpuštěm tom domě ubytoval se otec Hoffbauer takorba s holýma rukama: dva doláry byly všecko, co měl na penězích. Bratr Emanuel, opatrovník domu, stana se pojednou kuchařem, lžíce a vidličky vyřezal ze dřeva a nezdřídka vyžebrał na oběd. Však čím patrnější byly nedostatky, tím větší byla důvěra, kterouž superior spolehal na Boha, věda, že nebude zahanben, ovšem ale že Pán požehná upřímnému úsilí jeho. I proto také ani za těžkých těchto počátkův nepokalili se mu ni mysl ni tvář; duše, oživená Duchem svatým, nepozbyla odvahy, nýbrž uvrhši všecku péči svou na Spasitele, nesla se k činům, jimiž dobývá i rozšiřuje se království Boží.

Apoštolský kněz snažil se přede vším vedle možnosti své důstojným způsobem očistiti a upravit chrámek, od několika let již opuštěný a odpoly spustlý. Zároveň prohlídal pak též k tomu, aby se chudým zvěstovalo evangelium. Netřeba dokládati, že s ním všeliké trudy a práce svědomitě sdílel věrný druh vel. otec Hybl. — Výteční duchovníci tito majíce na paměti rozkaz Kristův: „Jdouce, učte, kažte!“ vycházivali letního času na ulice, a tu obzvláště v neděli a ve svátek pod širým nebem shromáždžovali vůkol sebe zástupy lidu, kázíce a vykládající základní pravdy křesťanského učení. Dobromyslný lid polský počal se brzo táhnouti za muži apoštolskými. — Policie Varšavská, zpočátku nehrubě mnoho si všímala nových kazatelův; později však vydala záповěď, aby se pod širým nebem nekázalo — nevyučovalo. Horliví kněží uposlechli bez odkladu a — beze škody, jelikož lid sám počal již valiti se za nimi k sv. Bennonu. Neunavený superior totiž odjinud nabyv pomocníkův, zařídil služby Boží tak, že v jistém čase nalezal u sv. Bennona každý pokrm pro duši svou. Chrám, druhdy sešlý, pomocí dobrodincův nabył brzo jiné

tvárnosti. V neděli a ve svátek bývalo v něm *patero* kázání; kázávalo se *dvakráte* polsky, *dvakráte* německy a jednou francouzsky. Mimo to večerem bývaly výklady přiměřené k vzdělání lidu. Nejinak opatřeno spovědnice. Každý kajecník nalezl u sv. Bennona kněze, hotového posloužiti mu. Z počátku nebylo sice mezi Bennonity kněze Poláka: apoštolská láska však brzo naučila Čecha i Moravana, že mluvili jazykem, jenž proniká k srdci. V několika letech ale počali se též Poláci dávat do sboru kněží, pracujících s neobyčejným požeňnáním na vinici Páně. První Polák, jenž se dal do kongregace, *Podgorski*, pravý to odchovanec Hoffbauerův, vynikaje nevšední výmluvností a myslí vysoce ušlechtilou, nemálo přispěl, že se rodáci jeho účastníci počali ve svatém díle misijnářském. Přebývali pak Hoffbauerovi spoluděláči tolikéž odjinud, jmenovitě kněží a duchovníci, jež byla revoluce francouzská vyhnala z vlasti. Takovou měrou vzrůstala i vzrostla kongregace, že r. 1805 v samé toliko Varšavě pracovalo 21 kněží pod vrchní správou apoštolského ředitele svého, O. Hoffbauera. Mimo to pracovali druhové jeho též na jiných stranách v Polsku a Kursku. Od r. 1802 počaly pak se též v Němcích a ve Švýcarských zakládati osady nové kongregace, kteréž se ale za příčinou osudných běhův válečných a jinakých okolností místních nikdy nemohly tak utěšeně rozvinouti jako u sv. Bennona ve Varšavě.

Požehnaná činnost Hoffbauerova i bratří jeho ve stoličném městě hynoucího království polského trvala po 23 rokův (od 1785—1808). Z počátku bylo jim s tisícerými nesnázeami bojovati: nedostatek a nouze ubytovaly se s nimi pod chatrnou střechou zpuštělého domku. Než v krátké nabył sešlý chrám Páně takové ušlechtilé tvárnosti, že se zdálo, jakoby O. Hoffbauer vládl tisíci. Neunavená činnost a horlivá láska ve svatém povolání zjednaly mu přátel a dobrodincův, kteříž mu pomohli, že lze bylo chrám Páně netoliko slušně ozdobiti alebrž i rozšířiti. V obnoveném chrámku objevily se též nové oltáře. Na hlavním oltáři kynul milostný obraz pomocné Rodičky Boží. Na jednom z pobočních oltářův postaveno sochu trpícího Spasitele; na druhém, zasvěceném památkou sv. Josefa, střídaly se obrazy podle slavnosti církevních, jež se u Bennonitův s obzvláštní úpravou vykonávaly. Po té vzdělal O. Hoffbauer a připojil ku

kostelu kapli, v níž na oltář postaveno dojmavou sochu *Ecce homo*. Do kaple té vstupovalo se z kostela po schodech, a v ní konávaly se pobožnosti ku počtě třípíšího Spasitele. Takovou měrou proměnil a zvelebil se chrám Páně pod správou O. Hoffbaura, milou, důstojnou a významnou okrasou přivabuje a poutaje zástupy lidu věřícího. Avšak mnohem více napomáhal k tomu krásný zpěv, utěšená hudba, častá kázání, velebný rád a sláva, jak se sloužily mše svaté a vykonávaly rozmanité pobožnosti. Co se dotýče zpěvu a hudby při mši svaté, apoštolský kněz vše tak zařídil, že den co den slouženo tři mše svaté, z nichž první dvě provázely se zpěvem a třetí tolikéž hudbou. Hudbu vykonávali ochotníci, jež byl nadšený sluha Boží neunavenou láskou svojí získal a vždy na novo podněcoval. Mimo to střídaly se od 5 hodin zrána až do poledne mše svaté u čtyřech oltářův, tak sice, že každé hodiny, ovšem i po čas kázání, možná bylo u Bennonitův přijíti na mši svatou. Otec Hoffbauer totiž, věda, že se v kostele sv. Bennona scházejí Poláci i Němci, páni i nepáni, nechtěl, aby nahodil-li by se Polák na kázání německé a Němec na polské, tu ten tam onen z chrámu odešel s prázdnem. A tak zatím co se kázalo Němcům, Polákům slouženo mši svatou v kapli, ovšem s tím opatřením, že se při ní nezvonivalo.

Obzvláště ale bral se tu zřetel na lid služebný, kterému nebývá lze, leč jenom na jistou odměřenou chvíli vzdáliti se z domu. Kázání bývalo u Bennonitův čtvero i patero. Kázalo se dvakrátě polsky, dvakrátě německy, jednou francouzsky. Mimo to býval ráno i u večer výklad obzvláště pro lid služebný, ku kterémuž právě otcovskou láskou ve srdci svém choval a synům svým ve srdce vštěpoval apoštolský Hoffbauer. Třetí kázání před polednem mival O. Hoffbauer sám, nehledanými slovy a vroucí, dojmavou řečí zbožného, nadšeného srdce rozněcuje posluchače své k milování Krista Ježíše a Církve svaté.

Kromě kázání odbyvaly se u sv. Bennona v neděli a ve svátek vždy rádně jisté pobožnosti, které vábily a vzdělávaly zástupy zbožného lidu. Počínaly pak se vždy odpoledne ve dvě hodiny hodinkami BP. Marie. Postního času místo hodinek zpívala se píseň o utrpení a umučení Páně. Po té bývalo kázání německé a na to polské. Po kázání vykonávaly se nešpo-

ry, načež následovala pobožnost křížové cesty. Posléze jako na závěrku navozoval kněz k rádnému zpytování svědomí a vzbuzoval s lidem tři božské ctnosti.

Takovým způsobem střídala se u Bennonitův pobožnost jedna s druhou. K předním výročním svátkům připravováno se novenami. O některých slavnostech odbyvaly se též důstojné radostné průvody na površí okolo chrámu. Nad jiné slavnější býval průvod na hod Božího Těla. Na tento den činily se nejprve řeči k lidu shromážděnému pod šfrym nebem, aby tudíž každý tím lépe oceniti uměl a tím horlivěji velebiti hleděl nevýslovnou lásku Pána Ježíše, přebývajícího mezi námi. Nebesa nad nejsvětější Svátostí nosívali vzácní polští páni. *) Za knězem, nešoucím Tělo Spasitelovo, kráčeli mládenci v rouše, ježto se třpytilo stříbrem a zlatem. V předu i vzadu valily se zástupy zbožného lidu, ubírali se údobé bratrstev, sirotci a mládež, všickni pod korouhvemi svými, modlíce se, a velebné písně propěvující. — A když tu vidával zbožný apoštolský horlitel tisíce na kolenou, ani se ve svatém nadšení koří Bohu svému na místě, druhdy již opuštěném, zdaž mohl jináče leč plésati v Spasiteli svém, jenž učinil veliké tyto věci? —

Avšak netoliko o Božím Těle při průvodě onom vysoce slavném, nýbrž v mnohem jiném ohledu mival nadšený sluha Boží slušné příčiny, díky vzdávati Bohu, kterýž byl během 10—20 let chrám sv. Bennona i celé okolí proměnil přepodivně. Chatrný dům, kdež se byl r. 1785 ubytoval Hoffbauer s dvěma bratry, stál tu co klášter, obývaný posléze 24 neunavenými služebníky Páně. Na počátku dělival se s několika sirotky a opuštěnci o kousek vyžebnaného chleba, s láskou právě mateřskou umýváje jim tváře, česaje hlavu, odívaje umyté tělo, a vykládaje první články sv. náboženství: po 10—20 letech bývalo i nad sto takých ubožátek, jimž byl klášter Bennonitův domem milostivého jich otce Klementa. Z počátku bývalo ve spustlém chrámci prázdná a pusto: po 10—20 letech čítáno sta i tisíce lidu, kteřížto k sv. Benonu přicházeli den co den na mši sva-

*) Bohatý baldachyn, vyšívaný zlatem, shotovený a darovaný od nábožných Polek z kněžecích a hraběcích rodů, možná bylo by nazývati pokladem. Pouhého zlata ceněno na něm za 2400 dol. na stříbr.

tou, na kázání, k zpovědi a k rozmanitým pobožnostem. Horlivost lidu zmáhala se neunavenou horlivostí kněží missionářův. Sečtlo-li se již r. 1796 komunikantův 19,000: r. 1806 bylo jich 100,000 ze všech stavův nižších i vyšších. Den co den o 5 hodině ráno po vykonaných modlitbách usedlo si *sedm* kněží do zpovědnice, a druhdy po celý den strávili na svatém díle. Příkladná horlivost kněží, pod správou vzorného jich otce Klementa, poutala na dotčený chrám Páně tisíce, tak že po celý den až do noci nebývalo v něm prázdno. Při chrámu tom založilo se *Bratrstvo sv. Josefa*, záležející z mládencův a panen bezúhonného života; při chrámu tom povstal spolek blahomyslných paní, pečujících o sirotky. K slovu a péči O. Hoffbauera zřídily se tu dvě školy, v kterých se netoliko svrchu dotčení opuštěnci a sirotkové, nýbrž i chudé dívky vůbec zadarmo učili čtení, psaní, počítání; učili přede vším náboženství a uvykali rádnému životu. Ve škole pro chlapce pracovali hlavně nováci; sirotčinec měli na starosti bratři nekneží. Škola pro dívky odevzdána byla blahoduchým paním, jež vedle pravidel, ustanovených jim O. Hoffbauerem, žijíce v požehnaném spolku, druhdy o 100 děvčat se staraly. — Neunavená láska, neunavené lidumilensství, důvěra v Boha, s kterouž byl duchovní vůdce a otec jejich všecko podnikal, byly jedinými prameny důchodův, potřebných na opatření a na výživu 100 až i 200 ubohých opuštěncův.

Mimo vytčené blahoplné ústavy zřízeno u sv. Benona též *konvikt pro duchovníky*, jenž odevzdán jest pod správu výtečného kazatele polského O. *Podgórskeho*, prvního to Poláka, jenž se dal do shromáždění nejsvětějšího Vykupitele. — Prostoduchými a ráznými kázáními, jež míval Hoffbauer, jakož i hůbou při službách Božích vábení, dochávilali k sv. Benonu též mnozí protestanti, kteříž se byli za pruské vlády usadili ve Varšavě. Bůh žehnal slovům sluby svého a nejedni pobloudivci, hnutt slovem Božím, jali se hledati cestu do lůna Církve. Ku prospěchu takých protestantův drživaly se pak jistými časy obzvláštní *konference*. Podobným způsobem hleděl apoštolský O. Hoffbauer sloužiti také Židům, kteřížto žádali dojiti křtu. Dílo to měl sobě vykázané O. *Schwarz*, rodilý z Alsacie, jenž výborně znaje se v hebrejštině a v talmudě, hned od mladosti toužil, evangelium hlásati nešťastným potomkům Abrahamovým. Přicházeli pak

časem i rabinové židovští netoliko k O. Schwarzovi, nýbrž i k samému O. Hoffbauerovi, který se sice neznal hrubě mnoho v hebrejštině, ovšem ale s důkladnou známostí Starého Zákona výborně uměl odhalovati šálby a klamy, jimiž se Židé svodí, dosud očekávajícího Messiaše.

Z toho ze všeho, což tu nastíněno jest o rozmanité činnosti u sv. Benona, patrně se vidí, kterak Bůh blahoslavlil věrnému a neunavenému služebníku svému. Jak nepatrné a těžké byly počátky činnosti, když byl r. 1785 s dvěma toliko bratry, takoruka o chodecké holi, přišel do Varšavy! — Poloviční zříceninou byl tehdež opuštěný kostelíček sv. Benona, jenž se již za prvních desíti let stal požehnaným domem slávy Boží a učiněn jest tisícům útočištěm a domem spasení. Avšak Varšava nedostačila horlivosti apoštolského kněze. Vida, kterak mu rok po roku přibývá horlivých bratří, mile rád vypravil z nich několik na dílo svaté do Kurska, kdež se mu stanovisko missionářské v Metavě odevzdalo. Podobně přijal v samé Varšavě kostel u sv. kříže, jež mu byl tehdejší biskup Varšavský odevzdal, jakož i dvě jiné osádky v Polště. Nad to nezdráhal se uvázati se v dílo, které mu na jiných stranách kynulo. R. 1802 totiž k snažným žádostem z Němec odebral se O. Hoffbauer z Varšavy až na švýcarské hranice, kdež se mu podařilo, zřízení a Redemtoristy osaditi první dům na půdě německé, nedaleko vesnice Instellen na hoře, jež slove *Tabor*. Na pahorku tom odevzdáno důstojnému knězi kostelíček a odpoly již obořený zámek, ve kterém stropy hrozily sesutím. O. Hoffbauer, nezděsiv se chudoby u sv. Benona ve Varšavě, nezděsil se jí ani na hoře Tabor, nýbrž ubytovav tu 5 bratří pod správou O. *Passerata*, ihned s patrným požehnáním počal pracovati na nové roli. V krátkce na to podobným způsobem stal se *Trýberg* v Černém lese (Schwarzwald), *Rabenhausy* na statcích dobrotivého knížete Fuggera, a posléze *Wallis* ve Švýcarských osadami nového řádu na německé zemi.*)

Neunavený O. Hoffbauer, zakládaje nové osady v Němcích a ve Švýcarských, zatloužil po městě svatém, a s nejdražším druhem svým knězem Hyblem vydal se opět

*) Osady tyto nezachovaly se však leč na krátký čas. V Němcích pozdvihli se proti nim vševládní tehdež Illuminati, kterým ctihodní Redemtoristi ustoupili. Ve Švýcarských udusili je Francouzi.

na pouť ke hrobům sv. apoštolův. Vraceje pak se z Němec a z Říma, navštívil tolikéž otčinu svou, pozeňnanou Moravu. — Bratři jeho v Polště zůstavení a pracující pod správou kněze *Jestersheima* neustávali v díle svém apoštolském. — Avšak po čas nebytnosti Hoffbauerovy vždy více zdvihaly se mraky hroící bouře proti statečným dělníkům na vinici Páně. Polsko, jak známo, při konci minulého věku vymazáno jest z počtu samostatných zemí v Evropě, a při posledním dělení nešťastné té říše Varšava připadla Prusům. Za panování posledního krále polského Stanislava Poňatovského, kterýž byl kostelíček sv. Benona kázal odevzdati nové bráti, dobyli si horliví kněží, pod správou apoštolského O. Hoffbauera, nevšední přízně u biskupa i krále. Čím patrněji ale jevílo se ovoce jich snahy, čím více množily se zástupy, scházející se k pobožnostem, na kázání, k zpovědnicím u sv. Benona, čím vděčněji hlásili a vinuli se mnozí k duchovním otcům Benonitům: tím litěji pozdvihoval se proti nim odpor ubohých zaslepencův. Nešťastníci ti, zmámení lichou osvětou a nerestmi francouzské filosofie onoho věku, v nenávisť sobě vzali a potírati chtěli víru křesťanskou. Velebný otec Hoffbauer, ač se ho druhdy velmi bolestně dotýkaly útržky a útoky dotčených nepřátel, nedal se jimi nikterak mýlit. Věrný služebník Páně neunášel se chválou, nemátl se hanou; nýbrž za nenávisť odsluhuje se modlitbou a láskou, neustával v neunavené práci své o spasení duší. — Tak přečkal žalostné časy posledních bouřek za krále Stanislava, tak prožil též první doby pruského panování. Zatím však zmáhal se i ve Varšavě duch onen, kterýžto vycházejí z Francouz a z Němec, rád by byl obořil všecky chrámy a oltáře. Co divu, že lidé takového ducha, s neukojenou záští pronásledovali kněze, jichž slovem a úsilím zmáhala se moc a jako na novo zkvétala dřevní pobožnost katolického národu polského. Rozlíčení tito protivníci, jedva se byli Prusáci uvázali ve vládu, počali důrazněji než druhdy usilovati o záhubu nenáviděných Benonitův. Utrhací žaloby proti kněžím, bez oddechu pracujícím na díle Božím, pohuly vládu, že nařídila vyšetřiti, zdaž a pokud by pravdivé byly žaloby tyto.

Za takových okolností byli se r. 1805 z dalekých cest svých do Varšavy navrátili Oo. Hoffbauer a Hybl. Avšak nebezpečenství, jež hrozilo chrámu sv. Benona, domu a dílu jejich, tehdáž minulo.

Svědomití úředníci prušští, kterým uloženo vyšetřování, ač protestanti, neshledali v kongregaci ničehož, což by se mohlo haněti a trestati. Příznivé toto rozhodnutí ale nebylo po chuti úkladným nepřátelům. Vidouce, že se jim nedaří ve Varšavě, s žalobami svými obrátili se do Berlína. — Král pruský, kterýž byl dosavad kongregaci nakloněn, zdesil se věcí, jež prý se páší u Benonitův. K rozkazu královu měli se správcové kongregace bez prodlení dostaviti do Berlína k zodpovídání. Otec Hoffbauer, sklícen jsa těžkou nemocí a nemoha se vydati na cestu do Berlína, místo sebe vypravil kněze *Jestersheima*, který, maje sílu významných svědectví a důkazův, snadno a stkvěle očistil shromáždění, nýbrž i zjednal mu v samém Berlíně mocnou ochranu proti nepřátelům.

Po těchto nehodách zdálo se, že cti-hodní kněží pod správou výtečného otce Hoffbauera budou moci žádoucího pokoje užiti k blahoplným pracem svým. Než mimo rozkazy, kterými z Berlína úřadům pruským ve Varšavě veleno, chrániti brát proti sokům, protivníkům a škůdcům — neustávaly útoky, jimiž soukromí po domech, nýbrž i veřejně na ulicích doráženo na Benonity. Strasti dovršovaly se, když byli r. 1806 Francouzi pod Muratem a Davoustem vtrhli do Varšavy, konec učinivše panování pruskému v Polště. Protivníci osočovaných Benonitův jásali, vědouce na jisto, že se jim podaří nyní, což se předešlých let nepovedlo. A tehdáž nemýlili se: — apoštolští kněží podlehlí r. 1808 útokům jejich.

Avšak prvé ještě, než byla osudná rána zničila kongregaci Nejsv. Vykupitele v Polště, dokonal tu život výtečný kněz Hybl, jenž přísluhuje nemocným Vlachům u vojště francouzském, ve špitálech se nakazil, a d. 4. Července 1807 v náručí věrného bratra svého Hoffbauera vypustil duši. Při smrti neobyčejného kněze tohoto ukázalo se, jak si biskup, duchovenstvo a upřímní katolíci Varšavští vážili chudého řeholníka, jenž byl po 20 rokův s příkladnou horlivostí pracoval mezi nimi. K rakvi jeho valily se zástupy zbožného lidu i duchovenstva, nelícenými slzami oplakávající bolestnou ztrátu jeho. K rozkazu samého biskupa po tři dny vždy půl hodiny při všech kostelích po veškeré Varšavě vyžvaněla se hrana. Kostel u sv. Benona pokryt černými sukny; na katafalk sнесeno 500 svíček 4 až i 8 liberních, a po 3 dny vykonávalo se *Officium defunctorum* kněžími

rozličných řádův. A což teprva při pohřbu samém! Nesčíslné zástupy kněžstva, velmožův, měšťanův a lidu ze všech stavův s hořícími svícemi v rukou ubírali se za rakví k hrobu, osvědčující lásku a vděčnost svou vzornému, zbožnému knězi, který byl za živa otcovským rádcem, moudrým zpovědníkem a ochotným pomocníkem každému, kdož hledal u něho rady a pomoci. —

Sláva vděčných, zbožných srdcí, kteréž se dostalo věrnému druhu a účastníku všech trudův, strastí i radostí, byla velebnému O. Hoffbauerovi neposlední potěchou při těžké ztrátě, kteráž potkala shromáždění. Zatím ale blížily se na ně osudné pohromy, kterými další požehnané působení jeho ve Varšavě celkem zaraženo jest. Nátisky, ježto se byly za pruské vlády již dítí počaly, den po dni množily se za panování francouzsko-saského. Roku 1808 posleze stalo se, což byl osvěcený sluha Boží hned při smrti výborného bratra svého, kněze Hybla tužil: — vláda uzavřela — zrušiti kongregaci. Věrný sluha Hospodinův, ač se vždy děsil té chvíle, oddán jsa do vůle Boží — byl na to připraven. Dozvěděl se konečně, ovšem potají, že jest již podepsán dekret, kterým se kněží sv. Benona vypovídají ze země, shromáždil bratry a vyjevil jim, co kongregaci nastává. Smutná ta zpráva nebyla novinou nepředzvídanou, avšak nic méně dotkla se bolestně všech přítomných bratrů, tak že se dali do hlasitého pláče, jako kdyby se synům zvěstovala smrt milované matky. — Důstojný otec Hoffbauer truchle se všemi a za všechny, hleděl zároveň ukojiti srdce milené bráti a opatřiti vše na blízkou pohromu. Za tou příčinou rozdělil mezi bratry co se dalo rozdělit, jmenovitě sv. ostatky a některé nádoby posvátné. Zároveň nařídil bratřím nekněžím, aby každému z kněží uchystali prádlo, šatstvo i peníze potřebné na cestu. A takto vše zařídív, další osudy poručil Bohu, nepřestávaje s bratry svými pracovati v kostele, na kazatelně, ve zpovědnici, právě jako by se nic zlého netušilo. Ušlechtilí kněží, slova nebeského Mistra svého majíce před očima, hleděli ovšem i těch posledních několika dní všemožně užiti na oslavu jmena Páně a ku prospěchu duší, procitlých ze sna a usilujících kráčet po cestách spasení.

Uprostřed neunavené práce zastihl věrné služebníky Páně konečně den dávno již očekávaný. Mezi tím, co jeden z kněží kázal, a druhí někteří seděli ve zpověd-

nici, přišli do kláštera úředníci, — vojáci touž dobou obklíčili kostel i dům. Kněží, jenž byli pracovali v kostele, povoláni jsou všickni do kláštera, kdež se shromážditi musili u večeradle. Kazatel pokynuto, aby na rychlo ukončil svou řeč, a tolikéž sešel do zakristie. Tak zmizeli kněží z kostela. — Z lidu někteří, chtějící zvědět, co se děje, chtěli vyjít ven: avšak nikdo nesměl z kostela přes prah. Dvěře u zakristie byly též zavřené. Tu nastal v kostele nárek hlasitý: — přítomných zajisté zmocnilo se tušení, že se jim berou milovaní otcové Benoniti.

Avšak zatím co zbožný lid úpěnlivě bědoval v kostele, vykonávali úředníci rozkazy vlády, odnímajíce papíry a zboží všeliké, jež náleželo domu a sboru Benonitův. Posleze, když se bylo provedlo křiklavé to násilí, přišel vrchní komisař s druhy svými do večeradla, kdež bylo bráti shromážděné naň čekati. I veleno bratrům, aby se bez odkladu — bez odporu vypravili na cestu. Bratři rozešli se po svých jízbach, a dříve nadání vrátili se zase, jsouce již opatřeni všemi potřebami na cestu. Rozloučivše se spolu po křesťanskou, šli pak s komisary ke dveřím, kdež vozy a jezdecí čekali. Komisaři kynuli, vůz jeden po druhém oklahu — bez odporu vypravěnci musili usednouti, jak jim veleno; načež jeden po druhém vyváželi se ten v tu, onen v onu stranu. Při každém voze cválalo šest jezdcův, a sice proto, aby se nikde lid neosmělil, milované Benonity chtíti zadržeti ve městě. Bratři vidouce, kterak je rozvážejí na různé strany, bezděky plakali, a slzyce, loučili se s Varšavou, kdež měli mnohonácte tisíc věrných a vděčných oveček, oddaných Kristu. Mnohem hlasitěji ale hořekoval i vděčný lid, když se dozvěděl, jakové násilí zpácháno u sv. Benona. Ti, kdož byli v kostele zavřeni, asi za hodinu propuštění jsou. Kněz z blízkého chrámu Rodičky Boží musil odnésti z oloupené svatyně monstranci a ciborium s nejsvětější Svátostí. Po té kostel i dům Benonitův zavřel a opatřil vojenskou stráží. Ostatně rozumí se samo sebou, že policie bedlivě stíhala každého, kdož se osmělil, pravdivým jmenem nazvati čin zpáchaného násilí.

Snadno jest se domyslit, kterak při celé žalostné příhodě té srdce velebného otce Hoffbauera trpělo. Vinice Boží, kterouž byl 23 rokův s neunavenou péčí vzdělával, s otcovskou láskou opatroval, byla mu odnata; dílo vždy více se zmáhající

zmařeno, brát, jak se zdálo, na vše strany rozptýlena. Avšak sevřený hořem, všecken žal svůj vyléval před obličejem Páně i kojil se nadějí, pojištěnou těm, kdož milují Boha. Duše, oddaná do vůle Spasitele svého, korila se nezpytatelným soudům Jeho, i modlila se za ubohé, kteříž byli utržali bratřím, a z rukou mu vyrvali milované stádece oveček nebeského Pastýře. A hle, Pán mu v krátce dopřál aspoň té potěchy, že se opět shledal s milými bratry. — Vedle nařízení vlády Varšavské zavezení jsou totiž vypovězení do Küstrina, tvrze to pruské. Úředníci Varšavští, vykonavše, což jim bylo nařízeno, nyní již s všelikou přívětivostí a úctou měli se k řeholníkům, jež byli násilnou křivdu se zmužilostí příkladnou tise snášeli, a těšili se v Bohu Spasiteli svém. Neopominuli pak dotčení komisaři netoliko úředníkům pruským nýbrž i obyvatelům Küstrinským, ovšem nejedněmi způsoby, na jevo dávati, že kněží ti nikoli za příčinou nějakého provinění, alebrž jediné pro přílišnou horlivost ve svém úřadě vyvezení jsou z Varšavy.

Bezděčný pobyt ušlechtilých vypovězencův v Küstrině trval čtyry neděle. Byli tu všickni v jediném domě, a každý měl slušnou jizbici pro sebe. Jeden pokoj byl tu též tak upraven, že se v něm i mše svatá sloužiti mohla. A to, jak se samo sebou rozumí, srdce nevinných vězňův naplnilo potěchou a radostí velikou. V této domácí kapli slouživali pak jeden po druhém obět nejsvětější. V poledne i u večer jídali pospolu, ovšem u přítomnosti vrchního komisara, kterýž se velmi přívětivě a vlídně choval ku každému. Tak ušly čtyry neděle. — Zatím ustanoveno, že řeholníci, kdož jsou byli původem jinozemci, mají se odebrati do svých vlastí a sice na vlastní útraty dopraveni se až na hranice zemí pruských. Nařízení to jest vykonáno, a bratři se nyní opět musili na různu rozejíti, jsouce odtrženi od milovaného vrchního správce svého otce Hoffbauera, který, jelikož byl rodem z Moravy, a tudíž občanem říše rakouské, se čtyřmi Švýcary do Vídně se uchýlil. Z Vídně odešli Švýcaři zase do vlasti; důstojný kmet O. Hoffbauer zůstal ale ve Vídni, až se tu po 12 letech dopracoval blahoslavené smrti umírajících v Pánu.

Otec Hoffbauer, nbytovav se ve Vídni, po přestálých prvních nehodách, záhy dosáhl nevšední přízně u tehdejšího dobrodruhého a zbožného arcibiskupa hrab.

z Hohenwartu. Prátele zjednali mu skrovný příbyteček — téměř u samého vlašského chrámu, kdež se velebný kněz s milným chovancem Martinem Starkem uhostil. Avšak netrvalo dlouho, a knězi apoštolskému počala se ovšem i ve Vídni otvírat role k apoštolské práci. Nejprvé počali se k němu hlásiti lidé na předměstí Marie Panny pomocné, kdež častěji mši svatou sloužíval. R. 1809 svěřeno mu do času opatrování vlašského chrámu, jelikož byl rádne ustanovený při něm kněz umřel. Mimo to pracoval věrný sluha Spasitelův neunaveně ve zpovědnici, docházel do špitálův a počal okolo sebe shromážďovati kruh důvěrných přátel, ať nedím učeníkův, mezi nimiž rozněcoval světlo pravdy a oheň živoucí lásky Boží. Posléze dostalo se mu r. 1813 řádného místa ve správě duchovní: stalt se totiž zpovědníkem a ředitelem chrámu Páně v panen Voršilinek ve Vídni.

Bylot to na jaře r. 1813, kdežto se výtečný kněz uvázal v duchovní úřad svůj při chrámu a klášteře Voršulinském, — Netřeba doličovati, jak svědomitě zkušený a duchem Božím proniknutý otec duchovní pečoval o dokonalé opatření duchovních deer svých tu ve zpovědnici, onde na kazatelně, jakož i při každé nahodilé příležitosti. Kázání, jež mívával O. Hoffbauer každé neděle, vynikala dojímavou prostotou a silou. Živoucí víra ozývala se v každém slově, a milost Boží mluvila ústy jeho. Nelíčená řeč hýbala srdcem, a na kázání jeho slýcháno pravdy, kterým se tehdáž kazatelé na mnoze vyhýbali. Touž téměř dobou (1814) počal ve Vídni působiti proslulý druhdy básník a od nemnohých let na viru obrácenec i kněz *Zacharías Werner*. Nadšený tento kněz, Hoffbauera před lety poznáv ve Varšavě, nyní přilnul k němu s vřelou úctou vděčného syna k zasloužilému otci. Dva tito kněží, každý výtečný ve svém způsobu, spojenými silami pracovali na roli Páně, a na sta, na tisíce lidu probuzeno hlasem oživlo příkladnou snahou jejich. Nadšený Werner mohutným hlasem drímavé vyrazuje z dřimoty, procitlé z většího dílu posýlal k mistru svému — tak nazýval Hoffbauera — kterýž pak ve zpovědnici, co lékař zkušený, hluboké rány vymýval vínem pravdy a hojíval balsamem milosrdenství Božího. Ku zpovědnici Hoffbauerově tiskly pak se čím dále tím valnější zástupy ze všech tříd a vrstev společenských. Z počátku, hned jak byl zavítal do Vídně, apoštolský kněz chodíval den co den na

předměstí do kláštera OO. Mechitaristův, kdež záhy z rána již o 4. hodině, nežřídka čekal na kostelníka, čekal na chudáky, kteříž hledali smíření s Bohem. Zpovědnice této nezanedbával pak ani později, když mu odevzdán jest chrám Páně Voršilinský. Pobyv do 6 hodin ve zpovědnici u OO. Mechitaristův, navrácoval se do kostela u sv. Voršily, kdež opět, odslouživ mši svatou, nebylo-li mu jíti k nemocnému, až do poledne pracovával ve zpovědnici. Takovou měrou stal se chrám sv. Voršily pravdivým stanoviskem apoštolského missionářství.

O polednách a u večer scházivali pak se v příbytku velebného kněze rozmanití hosté: — přicházili k němu chudáci, s kterými se dělil o poslední sousto krmě; přicházeli obzvláště pod večer studenti, posluchači bohosloví, filosofie, práv i lékařství; přicházeli úředníci, umělci, řemeslníci a vojáci, kterým chléb věčného života lámal a oheň lásky Boží rozněcoval ve srdcích, získaných Spasiteli. I bylo nežřídka s podivením znamenati, kterak mu krmě takofka pod rukama kynuly, a tudíž co bylo uchystáno třem, dostačovalo desíti. Podobně nebylo lze neobdivovati sluhu Božího, jenž, ač srdce toužilo po samotě, ukončiv denní práci, hodiny oddechu svého věnoval chovancům svým. Tehdy mívaje poklid na jasné tváři, srdečnými slovy apoštolské lásky hlasem moudrosti nebeské oblažoval duše, žádostivé pravdy. Nebylo pak na besedách těchto přijímání osob; velebný otec nečinil rozdílu mezi pánem a nepánem. Ano, nuzný řemeslník míval druhdy přednost i před knězem, důvěrným přítelem, jakovým byl u př. Zacharias Werner. Co divu, že takováto láska vábila srdce, poutala duše? — Co divu, že se vůkol výborného kněze sbírala vždy větší hromada nadšených učeníkův, kteří vždy nové druhy přiváděli k milovanému otci?!

Požehnané toto působení Hoffbauerovo nemohlo a nemělo se nikterak utajiti. — Výtečný kněz ovšem nehledal slávy ve Vídni rovněž tak, jakož byl o ni nestál ve Varšavě: avšak slovo, srdce, život jeho byly magnetem, vábicím a poutajícím duše k čistě, láskou Boží zanícené duši jeho. — Ušlechtilí mužové jako u př. hr. Guiscardi, Lontieri a Szecheny, Adam Müller, Fr. Schlegel, Fr. S. Schmied, příkladný kanovník u sv. Štěpána, vážili si ho a ctili jej co kněze, co světce. Vážil si ho vysocetěz stařícký, svědomitý a zbožný arcibiskup tehdejší. Každý, kdož uměl ceniti

lásku apoštolskou, nemohl leč velebiti Boha, že takového muže vzbudil uprostřed lidu svého. Než není na světě člověka, jenž by se zachoval všem; a svět nenávidí těch, kdož Boha milují. S podobným osudem potkával se O. Hoffbauer již ve Varšavě: neušel ho ani ve Vídni. Láska, kterouž se k němu vinuli mnozí, vzbudila závist, horlivost jeho budila odpor, a úcta, s kteroužto se na nejedné straně připomínaly činy, a pronášelo jméno jeho, zavdávaly jistým lidem podnět, že směli osočovati jej. A tak stalo se, že osočený kněz pohnán jest k vyšetřování u konsistoře i u policie, jelikož, prý, náleží k řeholi, která není uznána a dovolena v mocnářství. Důstojný kmet zachoval se ovšem i v této nesnázi, jak sluší na kněze vědoucího, komu uvěřil — komu slouží. Když se naň v konsistoři jistí páni obořili způsobem, kdežto i důstojnost kněze trpěla knězem: Hoffbauer tiše a vážně odměřeným hlasem vece: „Zde není dobře býti: — já odejdu!“ I odešel. Stařícký arcibiskup sám, uslyšev, co a jak se dělo, netajil, že s dobrou se potázel ctihodný kněz, kterýž byl ozdobou sídelního města. Při pozdějším vyšetřování, jež se dělo v příbytku Hoffbauerově, prohledalo se všecko, což měl šlechetný starce. Snadno jest se domyslíti, že se tu nenalezlo nic závadného, nic podezřelého: v jedné věci však měl nevinný řeholník státi se vinníkem. Otec Hoffbauer totiž netajil, že jest — řeholníkem.

Když se ukončil protokol, nastala krátká, rozhodná rozmluva mezi předním komisarem a staříckým knězem.

„Již ale musíte buď odříci se řádu, aneb odejti — vystěhovati se z Rakous.“

„Řádu svého já se neodřeknu.“

„Vždyt byste se mohl dáti sekularisovati.“

„Toho nikdy neučiním.“

„Toť musíte odejti z Rakous.“

„Volím raději to než ono!“

„Ale kam půjdete?“

„Do Ameriky. Jedině prosím, aby se mi za příčinou věku mého poshovělo do jara.“

Na tom se ukončil protokol, a ctihodný kněz musil se zavázati písemně, že se odebeře — vystěhuje z Rakous.

Za takových okolností měl se 68letý kmet rozloučiti s městem, v kterémž se byl nadál, že se dopracuje blízkého hrobu. Snadno smyslíti, jak mu při tom bylo. Maje se vytrhnouti z milého kruhu svých schovancův a přátel, pocítil bolest. Avšak brzo ukojilo se srdce, na perutích modlitby po-

vznesši se k Bohu. Kdosi, jenž byl na krátce po dlouhém výslechu onom, přicházel k velebnému otci, slyšel jej, an zpívá oblíbenou svoji píseň :

„A teď nebe slyš mé lkání!“

Po čas obědu, ku kterémuž se po svém obyčeji, dostavili každodenní hosté — studenti, nezpůsobováno při něm, leč že má tvář bledou: ostatně modlil se s nimi a rozmlouval po svém obyčeji. — Nikdo neznamenal, že by mu brozila taková pohroma. V krátce však dozvěděli se o všem přátelé, když se ctihodnému kmetu doručil písemný rozkaz, že, pokud se neodřečne spojení se svou kongregací, v jistém čase z zemí rakouských má odejít.

Osudná rána, kterouž měla zničena býti další činnost Hoffbauerova v říši rakouské, působila — na opak. I stalo se, že lidé, zamýšlející horlivého kněze vytrhnouti ze svatých vazeb oblíbeného řádu, přispěli nemálo, že se vyplnila vroucí žádost jeho, a bráti se otevřelo mocnářství rakouské. A kterak mnedle se to stalo? — Přirozeným, prostým způsobem! Věrní přátelé Hoffbauerovi zvěděvše, nač se zanáší, pozdvihli se na obranu drahé té hlavy. Baron Penkler pospíšil k šlechtnému arcibiskupovi, a ten uchýlil se s prosbou k samému císaři, předkládaje, že, odejde-li mu kněz Hoffbauer, ztratí nejlepšího kněze svého. Slova arcibiskupova neminula se s účinkem. Císař nařídil, aby se u věci kněze Hoffbauera čekalo, až by se navrátil z Italie. A v Italii — v Římě — z úst samého papeže Pia VII. dozvěděl se císař František, že jest kněz Hoffbauer muž právě apoštolský. To rozhodlo. Císař navrátil se z Italie, srdečně lituje, že se muži takovému děla taká krivda, zrušil vše, což se bylo proti němu nařizovalo. I netajil císař, jak rád by nějakou milostí dal důkaz obzvláštní náklonnosti dotčenému knězi. Arcibiskup, jemuž se byl císař osvědčil, vyjevil vše milovanému Hoffbauerovi. Apoštolský stařec, nežádaje sobě ničehož, odpověděl prosbou, aby se dovolilo shromáždění Nejsvětějšího Vykupitele o spasení duší pracovati v císařství rakouském. Žádost muže apoštolského nalezla přízeň u císaře. K slovu císařovu počalo se vyjednávati s velebným kmetem. Věc ta svěřena jest kněžím: Ackermannu, Dornautovu, Frintovi, kteří důvěry nevšední požívající u dvora, brzo se shodli s otcem Hoffbauerem, nežádajícím ničehož leč toliko role a svobody k pracem apoštolským shromáždění svého. Po té předběžné sho-

dě a úmluvě důstojný kmet d. 29. Října 1819 řádnou písemnou prosbu podal císaři. Příštího roku císařským rozkazem dd. 22. Dubna 1820 vyplnila se vroucí toužebnost jeho: — kongregace, kterouž byl zamiloval před lety, kteréž byl věrně a horlivě oddán po celý život svůj, nabyla práva, uhostiti se v říši rakouské.

Než radostné té chvíle, kdež se bratřím otevřela říše, jakž byl sám tušil i přepovídal, nedočekal se ušlechtilý otec Hoffbauer. Pracemi neunavenými, nejednými těžkostmi a neduhy týrané tělo podlehlo konečně, a výtečnému služebníku pokynula nebesa, aby vejda v radost Pána svého, přijal korunu spravedlnosti. Počátkem r. 1820 roznemohl se mladý kněz M. Stark, odchovanec a neodvratný společník Hoffbauerův. Velebný kmet, ač sám již těžce neduživěl, s všemožnou péčí a láskou ošetřoval nemocného. Mimo to připadly mu tolikéž všechny práce, jež byl prvé duchovní jeho syn a společník, řečený kněz Stark, vykonával. Co divu, že tudíž neduživost se zmáhala, nebezpečenství rostlo? Neunavený sluha Páně tušil, že smrt se již přibližuje; avšak nechtělo se mu obmeškati jakovékolí služby křesťanské, pokud by patrně nemusil. A tak stalo se, že do posledka zpovídal v kostele i doma; že bavil, poučoval a ohněmlásky Boží rozněcoval srdce každodenních hostův svých. Dne 5. Března — bylať to třetí neděle v postě, měl ještě kázání. — Mluvil o nemotě a o hluchotě duchovní. Na druhý den ustanoveny byly zádušní služby Boží za šlechtnou kněžnu Jablonovskou, jež byla v Římě zemřela. Velebný kněz, do bre znaje nevšední ctnosti v Pánu zesnulé, jakož i mnohá dobrodiní, jež byla prokázala bratřím jeho, umínil sobě, že chce mši svatou za duši její sloužiti sám. Dne 6. Března, ač jej byla v noci trápila horečka, ač na ulicích leželo již drahé sněhu a pořád ještě sněžilo se, odebral se zbožný kmet do chrámu Páně Minoritského. Provázeliť jej tam kněží Madlener a Pajalić, kteří mu též při slavné mši svaté zádušní přísluhovali. Po mši svaté, ač ji byl s patrnou bolestí dosloužil — bylot to naposledy — musil ještě dobrou chvíli v zakristii pobýti. Navrátil se domů, ihned ulehl: horečka uvrhla jej na lůžko, z kterého již nepovstal. Nemoc zmáhala se včihledě, a dne 14. Března prohlásil lékař, že se přibližuje — smrt. Tu povoláno kněze Fr. Schmidu, aby ještě jednou nejsvětějším Tělem Páně oblažil duši umíra-

jeho. Kněz přišel s Pánem Bohem. Nemocný, ač se zdálo, že již málo ví o sobě, jedva mu řečeno, že má přijmouti Tělo Páně, otevřel ústa, přijal nejsvětější Svátost, a ruce maje sepaté, očekával, až jej zavolá Pán. O šesté hodině z rána, probíral se z dřímoty své naposled, a ještě jednou, jakž byl činval každého dne, tichým hlasem zavzdechl sobě: „Všecko ke cti Boha mého!“ A to byla poslední slova, jež se mu ze rtův, již již stydnoucích, vymknula na zemi. — Od šesté hodiny až do jedenácté ležel pak tichounko. — Bolesti, jak se zdá, byly již ustály. Duše blažená přítomností Páně, loučila se s bratry na zemi, strojila se na vzlet svůj k nebesům. Okolo jedenácté hodiny přišel k umírajícímu důvěrný přítel kněz Frant. Schmied, pomodlil se modlitby za duši v zápasu smrtelném, a jedva se byl domodlil, duše Bohu věrná odebrala se do radosti věčného Pána svého. Byloť to dne 15. Břežna r. 1820.

Snadno se každý domyslí, kterak se, ač nikoli netušená rána ta dotkla četných přátel, důvěrníkův, odchovancův, duchovních synův a deer jeho. Přicházeli pak mnozí, přemnozí z nich, žádající ještě jednou políbiti ty ruce, jež jim lámaly a podávaly chléb časného i věčného života, ježto jim blahoslavivaly a otvíraly brány nebeské. Na tváři nebožtíkově obrazil se poklid, kterýžto blážil duši při poslední hodině, obrazil se onano líbeznost nelíbené lásky, kterouž oddychalo srdce a vyznačoval se veškeren život jeho. U takové mrtvolky smrt pozbyla děsné tvárnosti své: — zkormoucení přátelé, patřice na jashou tu tvář, majíce před očima požehnaný život velebného otce, nabývali potěchy vyššího světa, jenž se tak zjevně v celé bytnosti jeho spatřoval i obrazil.

Pohřeb a hrob, jakovéhož se zemřelému knězi dostalo, byl důstojný života jeho. Nikdo z nejbližších přátel nečinil příprav, nikdo nikoho nezval, a předce shlukly se tisíce ze všech stavův — kněží a nekňeží, páni nepáni, jedni apoštolskému knězi, druzí svému dobrodinci a jiní opět opravdovému otci duchovnímu chtějící před obličejem světa na jevo dáti čest, vděčnost a lásku, již chovali v srdci. — Odchovanci oslaveného nebožtíka, potomní prvni bratři ve shromáždění nejsv. Vykupitele nesli rakev. Za rakví kráčeli mnohočetným davem vděční duchovní synové, jimž nebožtík byl zpovědníkem, ubírali se přemnozí ctitele, kteří znali a cenili u-

měli zásluhy kněze apoštolského. Pohřeb výtečného tohoto sluhu Božího nebyl sice tak slavný, jakovýž dávnému druhu jeho před lety vystrojila Varšava: nic však méně málo kdy vidá se ve Vídni podobný. Hlavní vrata stoličného chrámu u sv. Štěpána otevřela se, a mrtvolu chudého kněze vnešeno do svatyně, kdež se zádušní pobožnost vykonávala. Na druhý den vyvezeno jest drahé tělo velebného sluhu Kristova na hřbitov Maria Engenderský, kdež mu vzděláno jest hrob slavný ne daleko rodinné hrobky věrného přítele jeho, barona Penklera. Jednoduchý nápis:

Hic jacet

R. P. Clemens Maria Hoffbauer,

Congregationis SS. Redemptoris Vicar. generalis

obiit die 15. Martii 1820.

vyznačuje místo dočasného pokoje. Zatím však doslycháme, že v krátkce zmizí z dotčeného hřbitova nápis ten i hrob, jelikož kosti oslavence Kristova přeneseny a uloženy budou v krásném chrámu Páně Matky Boží na nábreží.

Hle, toť prosté náčrtky, toť chudé nastínění života bohatého všelikou ctností, bohatého skutky, jimiž se oslavuje jméno Boží. Těžko bývá rozloučiti se s obrazem, který čím déle jej pozorujeme, tím více dojímá mysl, srdce, duši. Nejinak jest okolo srdce i nám, pohlížejícím na obraz apoštolského života, kterým za mráкотných časův uprostřed lidu Páně zajasnelá nová hvězda na obloze Církve Boží. Spisovatel cítí hluboko, jak chatrně se mu povedl snímek, jaková mdlá jest miniatura, již tuto předkládá přátelům Blahověsta. A proto též dvojnásobně těžko mu připadá, líčiti ctnosti, líčiti *nebeskou lásku*, jež co královna, otočená kruhem zpanilých družic svých vévodila v srdci, jevila se životem velebného kněze Páně. — Ale kdo ji nevidí jasně i v chatrném prostickém tomto nákresu našem? Komu z laskavých čtenářův třeba dolíčovati, že by život apoštolského kněze, O. Hoffbauera, neměl do sebe onoho půvabu, kdyby všecka duše jeho nebyla oddychala duchem oné svaté lásky, jež nespývá, nestárne, neumírá? — Jestli to až příliš zjevně v životě dotčeného blahoslavence, že bylo heslem jeho: „*Všejen ke cti Boha mého!*“ — že láska Boží byla duší ducha, matkou všech prací, trudu, obětí a činův jeho. S modlitbou na

rtech budíval se záhy z rána pravidelně před 4 hodinou; s modlitbou v srdci od-
dával se práci, oddechu, spaní; modlitba
jej provázela po ulici, modlitba byla druž-
kou na domácí samotě, modlitbou osla-
zoval sobě hořkosti a útrapy vezdejšího
života, modlitbou osladil sobě i smrt. *Sloužití
mši svatou* bylo mu nejvyšší rozkoší, a odtud
dá se vysvětliti ona *vroucí pobožnost*, již
se přirozenou měrou vyznačoval věrný slu-
žebník Páně. *Breviář* byl mu nad jiné mnohé
milejším každodenním tovaryšem, a *růženec*
nazýval pozebanou svou bibliotekou. Když
sloužil mši svatou, aneb věřícím nejsv-
ětější Svátost podával, jaká nelíčená vrouc-
nost, jaká ponořilost duše, kochající se
v nevystižené lásce Beránka Božího, jaká
nebeská blahost obrazyvala se ve zraku,
ve tváři, v každém hnutí jeho! Kdo jej
vidal u oltáře, bezděky mohl znamenati,
jakou rozkoší oplývá duše, oddaná Spasi-
teli a vylévající — otvírající se před o-
bličejem živého Boha svého.

Jelikož pravá pobožnost ke všemu jsouc
užitečná, žádné ctnosti nevdává, a každé na-
pomáhá: co divu, že se ve srdci a v životě a-
poštolského knězejevila nelíčená pokora, ne-
unavená horlivost v díle Božím, ochotná
útrpnost, činné milosrdenství, nepřetržitá
dobročinnost a pravá upřímná láska ku
každému! Kdybychom na to sbírali a roz-
bírati chtěli jednotlivé činy, nasvědčující
všelikým právě dotčeným ctnostem: struč-
ný tento nástin života bezděky stal by se
nam knihou. — Slechetný, zbožný kněz
zajisté po všecken život nikdy neumléval,
kde mu kynula práce, kde mu lze bylo,
přispěti něčím na oslavu jména Božího, a
ku prospěchu svým bratřím. Vidělo se to
především ve Varšavě, viděli jsme to
později též ve Vídni. Od soumraku z rána
až pozdě do noci pracovával neunavený
sluha Páně jedině proto, aby duše získal,
Spasiteli. — *Svatá horlivost* v té věci trávil
živila jej. Kde mohl zameziti jediný hřích,
kde mu kynula naděje, že získá jedinou
duši, — nikdy mu nebylo za těžko, podnik-
nouti sebe větší obtíže, aneb vydati se do
končiny města sebe odlehlejší. A protož
zavoláno-li jej k nemocnému — (do zpo-
vědnice nebyvalo potřebí volati jej, poně-
vadž v ní obyčejně čekával sám) — spě-
chával bez odkladu, cestou modlivaje se
po tichu *růženec* za nemocného*). — Po-

dobně vážil si všeliké příležitosti, kde
mohl ve srdcích lidských rozlítiti lásku
k Bohu Spasiteli svému. — Nahodilo-li
se, že přišel k němu člověk, jenž hledal
duchovní pomoci, tehdy vytrhl se z náručí
nejserdečnějším přátelům, ochotně vytrhl se
i z modlitby, a hleděl bez průtahů vyho-
věti žádostem a potřebám jeho. Kdys u
př. bylo u velebného kmeta několik dů-
věrných přátel kněží, a oběd stál již na
stole. V tom vkročil do světnice vážný
měšťan, a s ním protestantka, jež, probu-
zena horlivými slovy apoštolského kněze,
žádala nabytí plného poučení o víře ka-
tolicke a navrátiti se do lůna svatě Cír-
kve. Velebný kněz poodstoupil s nena-
dálými těmito hostmi do vedlejší komnaty,
a seznav, oč se jedná, zůstavil milé přá-
tele v pokoji, sám pak ihned dal se do
práce s protestantkou. A tak bývalo veždy.
Kdož potřeboval jakovékoli, obzvláště du-
chovní pomoci jeho, býval mu bližním
bližším nad jiné. A proto pamětliv pří-
kladu Samaritanova v evangelium, s pře-
podivnou útrpností nachyloval nýbrž i
vinul se k lidem *pobloudilým a hříšným*.
A tato laskavá útrpnost jímala srdce, ob-
měkčila mnohou zatvrzelou duši, že se bez-
děky obrátila k Bohu. Kdys přišel ve-
lebný kněz do nemocnice. Ležel tu voják
těžce raněný, ale též i v bolestech nema-
lých rozlícený vztekem dábelským proti
každému knězi. Zbožný otec přiblížil se
k loži nešťastného zoufalce, který naň kri-
čel z daleka: „Pojď, pope, pojď jen! Já
ti oči z lebky vyškrábu.“ — Hoffbauer
přistoupil k němu, a laskavostí svou v
krátce tak jej obměkčil a pohnul, že se
upřímně obrátil a smířil se s Bohem. —
Podobných příkladův nalezá se v životě
Hoffbauerově více. — Nejinak měl se k
nuzným a chudákům, s nimiž *nestejnými*
díly dělával se o každé sousto. Když byl
ve Vídni ustanoven za zpovědníka v klá-
štere Voršilinském, každý den o polednách
přicházeli k němu chudí studenti, kterým
předkládal, co se mu bylo poslalo z klá-
štera neb i odjinud: on sám nikdy si ne-
sedl k jídlu, nýbrž stoje neb chodě, pojedl

s radostí vypravoval, s jakou zkroušeností dotče-
ný ubožák smířil se s Bohem — jak utěšeně skon-
al. „Ano,“ doložil, „když mám k nemocnému da-
leko, mohu-li cestou pomodliti se *růženec*, tehdy
se to dobře chodí. — Nepamatuji se, že by se
byl hříšník na smrtelném loži neobrátil, pokud mi
lze bylo prve pomodliti se za *růženec*. —

*) Kdys navrátil se z dalekého předměstí, kamž jej
povoláno k churavci, jenž nebyl 17 let u zpovědi,

něco málo, aby tím více zůstalo hostům. Nezřídka přihodilo se, že rozdáv polívku, maso, pečení, salat, sám přestal na octě a kousku chleba, jež si namácel v pozůstalém octě. A to vše dělo se tak prostoduše a přirozeně, že mu v tom nikdy bránilo nesmělí. — Stalo-li se, že mu řekl ten neb onen, proč on sám jí tak málo, odbyl jej Hoffbauer, řka: „Co tobě do toho, jmem-li již syt?“ Rovněž tak otvírala se ruka jeho i v jiných případech. Zdálo se, jako by příjmy, důchody jeho byly nevyvážené. I byly skutečně. Nejedni šlechtí lidé a Bůh činili jej almužníkem. Nastal-li však časem nedostatek, zdálo-li se, že brátí již nebude odkud: zbožný kněz chopil se *klíče*, kterým se otvírá nepřetržitá pokladnice všemohoucí dobroty Boží: on uměl užiti důvěrné *modlitby*. Kdys ve Varšavě za času povstání r. 1790 došly zásoby, tak že již nebylo na oběd. Velebný kmet šel do chrámu — vrhl se tu před oltářem sv. Josefa na kolena, modlil se chvíli, a hle — zatím neznámý nejmenovaný dobrodinec poslal tolik potravy, že bylo po nouzi. A podobné případy opětovaly se nejednou v životě pravého tohoto sluhy Páně, jenž nikdy nemyslel na sebe, vždy měl před očima slova Spasitelova: „*Dávejte, a bude vám dáno!*“ Netřeba dohlížeti, že se neklamal v naději: nebeský Otec — Otec milosrdenství, jenž krmiti ptactvo nebeské, — živil a zásoboval služebníka svého, jakož za dnův Elisea proroka, dobromyslnou vdovu v Sareptě. Zbožný kněz znaje ze zkušenosti moc a lásku Otce nebeského, říkával bratřím: „By nebylo na světě leč dva pecně chleba: jeden z nich dostane se svědomitému, knězi.“ Chovaje ve zbožném srdci takovou důvěru, nikdy nepečoval, co bude zítřka jísti: péči tu zůstavoval dobrotivému Bohu, a nikoli — se škodou. Kdysi najal chudému študentu byt, sám ještě nevěda, kde nabere peněz na činži. Zatím přišla k němu mimo nadání zbožná osoba, odevzdávajíc mu jistou sumu peněz k dobročinným účelům. Šlechtý kněz vděčně přijav dar, pozdvihl oči k nebi, a z hlubokosti srdce svého zvolal: „Ó prozíratelnosti Boha mého! Kdo mne zde sklamal se, pokud doufal v Tebe?“

Neobmezená důvěra v Boha, patrná ve všedním životě jeho, při zjevné a neunavené dobročinnosti, kterážto se jako zlaté pásmo vine veškerým životem Hoffbauervým, byla mu podnětem, že druhdy podnikal věci nad pomyslení nesnadné. — Tak bylo v Italii a v Polště, tak i ve Vídni.

Povědělit jsme, že, přišed do Varšavy, na penězích všeho všudy neměl leč — dva dolary; známo nám též, kterak začal, oč se zasadil, co podnikl, co způsobil u sv. Benona. — Když se bylo ve Vídni počalo jednati o zřízení koleje čili kláštera, tehdy jeden z mladších nářikal, že není peněz. A co na to řekl kněz apoštolský? „Chcete stavěti kostely a kláštery?“ vece, „avšak naruživosti své krotiti neumíte. Mějte strpení! Bůh nám dá klášterův až na zbyt. Já přišel do Varšavy chudý a nuzný s holýma rukama, neměl jsem ani přístřeší ani naděje, že by mi tam kdo chtěl býti nápomocen. A hle, než minul rok, bylo peněz až na zbyt: já sám mohl pak jsem každého dne drahně chudákův živiti, a nuzné podělovati almužnou. — Nebudtež málomyslní! Ten, kterýž chce, aby se budoval klášter, má peněz i kamení důstatek.“

Avšak netoliko v dotčených více méně tělesných a zevnějších potřebách jevila se neoblomná důvěra v milostivou prozíratelnost Boha všemohoucího: jevilať se ovšem i v těžkostech, v nebezpečnostech, v zármutech, bez nichž nelze zůstat na světě. R. 1809 Francouzi oblehali Vídeň a počali silně střeliti a házeti do města. Otec Hoffbauer onoho času navštívil rodinu, která přebývajíc na ulici, kamž silně koule padaly, nemálo se dělila možného a blízkého nebezpečností. Než věrný kněz Páně nic se nestrašil, na tváři jeho ponoval poklid, a srdce, oddané Bohu, modlitbou úzkost všelikou zaplašilo od sebe i ode druhých přítomných. — Kterak se zachoval ve Varšavě, když se proti všelikému řádu a právu, násilím uderilo na klášter a požehnanou jeho činnost, na hoře již řečeno. „Bůh nás tu již nechce míti. Staň se vůle Jeho!“ — pravil, a tvář jeho neproměnila se, důvěra v Boha neumenšila se, ač srdce bolestilo nad pohromou, která zničila požehnané dílo u sv. Benona. — Podobně počínal sobě ve Vídni, když jej od tamtud vypuditi chtěli. Tehdy po onom divném výsledku, kdežto stařícký kněz, nechtě odřící se řádu sv. Alfonsa, musil se upsati, že hotov jest, vystěhovati se z rakouského císařství, nemalou bolestí sevřelo se mu srdce: on však nepozbyl živé důvěry v Boha, pomocníka a vysvoboditele svého. Procházaje se po komnatě, zpíval si oblíbenou píseň svou:

„*Nyní slyš můj Bože prosby moje!*“

Téhož dne ovšem nevyjevil nikomu, co hrozí jemu a nové štěpniče jeho. Zatím však, když se dozvěděli o tom přátelé

odjinud, netajil jim, kterak právě teď pevněji než kdy jindy doufá, že se kongregace bude moci ubytovati ve Vídni. — A tak s důvěrou v Boha nevyvratnou, at již dále nesaháme, vydav se s milovaným druhem svým na pouť do Říma, vstoupil do řádu; důvěru máje v Boha, zamyslll brát oblibenou přenesti na sever a vštípiti ji ve vlasti, ač tehdy, vyjímajíc sv. Alfonsa, mezi bratry nebylo nikoho, jenž by to nebyl pokládal za nemožné; s důvěrou v Boha po rozptýlení *prvních* požehnaných osad svých v Polště a v Němcích, sám a sám jal se pracovati na novo ve Vídni, ovšem nic nepochybuje, že i tu dá Pán vedle tajemných soudův svých zjednatí roli a připraviti půdu, na kteréž budou moci pracovati synové a bratři jeho. Netřeba nám dokládati, že se bohověrný kněz nesklamal ve své důvěře, s kterouž oddával se i sloužil Bohu.

Avšak při takovém zdaru, jakovýmž Bůh patrně blahoslavl sluhý svého, dovršuje důvěru jeho, či se oň nepokoušela nikdy hrdost jakási — tak blízká, tolik nebezpečná duši lidské? — Zdali pokušitel s té strany nedotíral na horlivého kněze: toť arci — nevíme; to ale víme, že všelikými pokušeními, ač bylo-li jich v tom ohledu, neurpěla, nýbrž vždy důstojněji jevila se při něm *pokora*. Velebný otec znal, kterak potřebí jest člověku právě dotčené ctnosti, již křestanu káží Bethlehem i Golgotha, jesle i kříž Syna Božího, který ponížil se, způsobu služebníka na sebe vzali ráčil se podati na smrt nejhanebnější, poníženým slibuje povýšení, — pokorným připovídaje milost svou i království své. A proto též pečoval O. Hoffbauer všemožně, aby duchovní synové jeho prospívali v pokoře. Jak často v ohledu tom přispěl výtečnému obraceci, slovutnému příteli svému: Zachariáš Wernerovi, mohútnou pravicí na uzdu bera „prušíckou hrdost,“ pokud se jeviti chtěla „při tomto zvoleném hlásníku Páně.“ Rozumí pak se samo sebou, že, oč usiloval při jiných, nikdy nespouštěl s oka při sobě. Když se byl dostal za zpovědníka v kláštere u sv. Vorský ve Vídni, stolice zmizela ze síně, kdež mu bývalo čekati na panný, které, jak vědomo, nevycházejíce z klausury, za mřížkou v přilehlé komnatě se zpovídávají. Avšak velebný kmet, nemaje na čem seděti, buď stával nahnutý aneb v příhodné době usedal na podlaze. I tak to trvalo několik rokův, až náhodou přišlo se na nedostatek. A tu se již cti-

hodný kmet cvičil zároveň i v zapírání sebe i v pokoře. A pokora ta jevila se při něm nejen soukromí, nýbrž i u veřejném životě jeho. V nejednom vznešeném domě, váženo si apoštolského kněze: on však vyhýbal se palácům, leč když mu lze bylo, něco spasitelného způsobiti za panskými prahy. — Král polský Stanislav Pořatovský vyznačil jej zlatým křížem řádu bílého orla: avšak stkvostné oznaky královského řádu nalezly se založené po smrti služebníka Páně — na prsou jeho za živa nikdo jich neviděl — svět o nich nikdy neslyšel. Když se r. 1819 z přízně císaře Františka I. kongregací v samé Vídni počal upravovati a chystati klášter, a knězi nedávno ještě pronásledovanému kynula čest: velebný kmet pravil tehdaž milovanému chovanci svému, onoho času již knězi Madlerovi. „Dosavad zakoušel jsem toliko odpor, potupu a přikoreňství: nyní však čeká na mne veliká sláva. A proto bych rád umřel, prvé než se mi jí dostane.“ — Ano, onu neděli, kdež měl poslední kázání, na kazatelně v pokoře ducha svého veřejně osvědčoval: „Ach, kdybych byl po celý svůj život při všem a ve všem věren byl Bohu: ach, jak mnoho byl by mnou byl způsobil Bůh!“ Již ale, což byl apoštolský kněz na krátce před svou smrtí pověděl, slyšali z úst jeho nejednou posluchači a přátelé. A jak rád se k tomu měl i třel, kdekoli možná bylo, sebe opovrženější služby prokázati lidem! Nezdířka přihodilo se, že na svých cestách právě o žebrácké holi dostal se na hospodu, kdež neměl, čím by zaplatil kus chleba k večeri. Jak ochotně s prázdným žaludkem ulehl si v takových případnostech vážný kněz na holou podlahu, nic si nevšímaje úštěpkův se strany přítomných jinověrcův! — Kdys ve Varšavě plivl mu ve tvář nerázne boháč, ježž přišel prositi o almužnu pro své sirotky. Velebný kněz při své pokoře nic se nepomátl mrzkým činem hrdého boháče, nýbrž ořev pokojně slinu, vážně a klidně opětoval prosbu, řka: „A co dáte, pane, mým sirotkům?“ — Rozumí se, že opětovaná prosba ta neminula se s účinkem. Pokora ve službě svatě lásky svítěžila nad hrdostí necitelného boháče: pán zpamatovav se, odprosil pokorného sluhu Páně, a bohatou almužnou hleděl poněkud napravití křivdu svou. —

Již ale, majíce před očima tyto a a jiné mnohé podobné příklady nevšední pokory, kterouž tak slavně vynikal — již tolik miloval velebný náš kněz otec Hoff-

bauer: máme-li tu zároveň připomínati, kterak se v ní cvičil a tužil, kterak v sobě tudíž utvrzoval pokoj a veselost duše, ukojené v Bohu? Jedno nebývá bez druhého; jedno i druhé rozumí se samo sebou. Není pokory, kde se v ní necvičí člověk náležitým zapíráním sebe; — Spasitelovo: „*Zapři se sám!*“ až příliš úzce a živě souvisí se svatým slovem Jeho: „*Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem.*“ A proto nedivme se, shledávajíce, kterak výtečný sluha Páně, jakým se stal O. Hoffbauer: od mladosti cvičil se v zapírání sebe. Život jeho na samotě u Znojma i v Itálii byl skutečným životem přísného poustevníka. Když byl v noviciátě a později co klerik, nedovolil sobě tak snadno, užiti jakovékoli výhody tělesné jinak dovolené druhům. Nesnadno mu přicházelo zápasiti s hladem: avšak i tomu se naučil. Co se dotýče vína, nepil ho nikdy. Lože jeho bylo nemálo tvrdé; pohodlí pak nějakého v domácnosti své nikdy ani v nemoci si nedopřál. Co se dotýče pokrmův, velmi snadno bylo lze poznati, které by mu po chuti byly: býly to takové, kterých nejméně jídal. Cesty své — a on byl podnikl nejedny poutě — konával obyčejně pěšky, uhýbaje se při tom všemožně každé pohodlnosti. Nikdo na něm též nevyvábil, co by si přál, což by mu z věcí tohoto světa bylo po libosti, aneb co by ho bolestně svíralo a hnětlo. — A tak bývalo také i v nemoci. Vedle svědectví slovuťného kněze J. E. Veitha trpíval nemálo neduhy hostečnými a bolestmi zlaté žíly: on však nedal se bolestmi těmito mýliti ve své práci. Jak mu kynula hodina dozpovědnice, do chrámu Páně, vzhopil se, a šel po svém díle: — bolestné tělo muselo sloužiti. — A jakož byl na uzdě držel tělo a smysly: podobně krotivál až i skrotil rozmanité přirozené vášně, které pohříchu bývají nebezpečnou závadou na cestě křesťanské dokonalosti, které kalí pokoj duše, činíce tvář zasmušilou a život neveselý. U kněze Hoffbauera byl pak všecken život veselý v Bohu, a na tváři obrazil se mu poklid duše, ukojené láskou Spasitele svého. Hovor jeho a rozmluvy, solené přívětivostí a slazené milostným tímto poklidem, poutaly a blažily. Ušlechtilá jasnota myslí, zbožná veselost a milá přívětivost hovoru působily nezhodnou podivnou mocí. Protestantští úředníci prusští ve Varšavě, mladí, rozvíklaní u víře učenci ve Vídni, bohověrní chovanci, a prostoduší tu vojáci, onde řemeslníci vši-

ckni zároveň vábení jasnotou myslí a zbožnou veselostí, jevíci se na milé tváři rovněž tak jako v přímém srdečném hovoru, táhli se tudíž k muži apoštolskému, a s rozkoší poslouchali naučení, a vděčně přijímali druhy též otcovské domluvy jeho. Slovuťný jmenovaný již Zacharias Werner, sám co dítě dávaje se vésti hlasem a kynutím Hoffbauerovým, říkával bez obalu: „Mně z milosti Boží dáno jest, k pokání obracet duše; držeti pak je pevně: — tu milost udělil Bůh toliko mistru O. Hoffbauerovi.“ — Werner měl pravdu. Nejednen pobloudílec, probuzený mohutným hlasem neobyčejného kazatele, smíření s Bohem hledal u O. Hoffbauera; seznáv pak ho jednou, po druhé již nehledal jiného zpovědníka. Netřeba osvědčovati, že účinky dotčené — moc onu, kterou velebný kněz jímá duše, nepřičítáme nikoli samé toliko přívětivosti hovoru a poklidné tváři jeho: pokorný sluha Boží sám všechno, což se dávalo a dělo vůkol něho: Bohu přičítal. Avšak nebyla-li horlivá láska, neunavená obětovnost, nelíčená pobožnost, azdaž nebyly tyto a podobné ctnosti ovocem hojné milosti a vnaďami v rukou Páně? — I kdo mnědle nepřisvědčí nám, dime-li, že horlivá pobožnost a obětovná láska ovšem tím spíše záměrův svých při lidech docházejí, — provází-li je poklid myslí a blahá ukojenost duše oddané Bohu? —

Než odkud vzala se všechna ta láska i důvěra, odkud ona oddanost do vůle Boží, odkud horlivost ve svatě službě Kristově? — Kde jest *pramen*, z něhož prýstily se všeliké ctnosti, jimiž osvědčil se velebný kněz co pravý následovník Spasitele svého a účastník svatých vyvolencův jeho? — Nenít nám nesnadná odpověď. „*Spravedlivý z víry živ jest;*“ — tato slova sv. Pavla v plné míře platí o knězi Hoffbauerovi. Velebný O. Hoffbauer choval ve srdci svém *víru* tak čistou, ryzou a jistou, že se ničím nedala ovíklati ani másti. „*Ját jsem sice bídný hříšník,*“ pravil kdysi k jistému důvěrnému příteli svému, „nemám do sebe nic dobrého, leč to jediné mám: — dar svatě víry; — a ten jest mi nade všechno.“ Kdo jej slyšel mluvícího buď si z kazatelny, aneb v soukromé rozmluvě, ryzá i živá ta víra pronikala každým slovem, jevila se v celé řeči, anobrž i v každém hnutí jeho. Řeči jeho prosté a nelíčené působily tudíž mocí neobyčejnou, a obzvláště ve Vídni přispěly k tomu, že kázání vůbec počala nabývati ka-

tolického rázu. — Slovo Církve neomylné, jistota, zaručená svědectvím Syna Božího, byla mu nad všeliké jiné rukojemství, poskytované důmyslem člověčím. Zkusil to kdysi pověstný spisovatel německý, Fridrich Schlegel, který domníval se podivnou jakousi soustavou svojí, že vzdělá nevývratnou — nedobytnou tvrz víry, a Církev ohradí proti útokům nepřátel jejích. Slovnítný spisovatel jal se podivnou soustavu tu vykládati apoštolskému knězi. Dobromyslný kmet poslouchal, avšak brzo shledal, že takovými věcmi nezíská mnoho ni víra ni Církev. Uznávaje dobrou vůli důmyslného spisovatele, nechtěl a nesměl příteli tajiti, že se soustava jeho k ničemuž nehodí. „Aj to nic není!“ — opětoval několikrát, i vstal posléze a objav horlivého pána okolo krku, vece: „Tys ale předce jen mým Bedřichem.“ Odpor ten nebyl sice po chuti slovnítnému Schleglovi: za to ale tím světleji naznačuje stanovisko bohovědecké Hoffbauerovo. — Bohověda, kterouž vynikal apoštolský kněz, věrou vážená z čistého, nekaleného pramene, z učení neomylné Církve, utvrzená vnitřní blahou zkušeností svědomitého, po pravdě Boží zřízeného života, nabývala ovšem vždy více síly a mocí onou vroucí odaností Bohu, světic světlem, ježto se zaněcuje modlitbou a plane láskou vtěleného Spasitele v přeplebné Svátosti oltářní. Avšak mylili bychom se, kdybychom bohomyšlného kněze stíhati chtěli domněním, jakoby byl zamítal vědu vůbec a nic necenil služby, jež ovšem i učenost prokazovati může Církvi a náboženství. Výtečný bohovědec, všecek osvícený a proniknutý milostí Boží, nepotřeboval sice pomůcku takových *pro sebe*: znal však dobře, že jich za těchto časův potřebují *mnozí jiní*. A proto vážil si vědy; proto byl rád, kde se jí náležitě užívalo k obrácení bloudících rozumářův. Nahlížel zajisté velmi dobře, že sluší *jiným* způsobem kázati v Němcích a jiným v Itálii; nahlížel i osvědčoval též nejednou důrazně: „*Evangelium třeba nyní hlásati způsobem jinakým, než druhdy*. Co se však dotýče vlastních řečí a kázání jeho: živoucí prosté slovo, plynoucí z bohověrné duše a ze srdce, nadšeného láskou Boží, uchvacovalo zhusta mocí a silou, jakověž nemá do sebe ni výmluvnost sebe nápadnější ni učenost sebe důmyslnější. Moc tato, kterou provázal Spasitel snažení sluhu svého, tak zhusta patrná v životě Hoffbauerově, soukromém i veřejném, nemůže se však

pokládati leč za ovoce, dozrávající na stromě života, na srdci svaté Církve, opatřené milostí apostolátu.

Apoštolský muž, jakovým byl O. Hoffbauer, ze zkušenosti znaje blažené ovoce, jimž syny své obdařuje Církev, hluboko zakoreněn jsa u víře, s příkladnou láskou oddán byl svaté materii této. Časové, do kterých připadlo živobytí jeho, byli ovšem nakvašení jedovatým duchem, jenž odporuje duchu Božímu, má v nenávisti Krista: učí nenáviděti Církev. Co divu, že věrný a vděčný syn tím více ji miloval svatou tu matku, — tím vděčněji lnul i hlásil se k ní, čím patrnější byly zrada jedněch a útoky druhých? Vše, což podávala Církev, bylo mu drahé; vše, což měl od Církve, cenil a vážil vysoko, jako svaté poklady, dobyté a darované Spasitelem. — Co se týče lidí, kterým svěřeny jsou dotčené poklady, o těch ovšem netažil sobě, že bývají lidmi druhdy nehodnými jmena strážcův a pokladníkův svátyně Páně. To však nic ho nemátló. „Byť sám papež byl zlosynem,“ říkával, „Církev svatá jest i zůstane neomylnou, a nám přísluší — *věřiti jí*.“ Ostatně věrnost, s kterouž oddán byl Církvi, dodávala mu odvahy, a pudila jej, že statečně vytknul představeným, kde se škodou lidu Kristova pronedbávali svých povinností, aneb kde mohli a měli přispěti na zdar Církve. Již za mladých let, hned tehdy, když byl posluchačem ve filosofii na vysokých školách ve Vídni, osvědčil v tom ohledu katolickou statečnost svou. Tehdy z profesorův jeden, unešený duchem tehdejšího učení, dovolil sobě, veřejně ze stolice učitelské bludem nekatolického učení porušovati srdce posluchačův. Hoffbauer, dojatý bolestným pocitem v hlubinách katolického srdce svého, pozdvihl se a hlasitě zvolal: „Pane, což tuto učíte, není katolické!“ načež i vyšel ze síně. — Později co kněz a řeholník, ovšem s všelikou poctivostí, ale též upřímně a důrazně připomínal biskupům, nýbrž i nunciovní apoštolskému, což by slušelo činiti pro dobré Církve. Církev a víra, evangelium, kteréž zvěstuje, milosti, jež chová i podává, zřízení, jež má od Pána, zákony, jež stanoví, a snahy, jimž blahoslaví Církev: to vše městilo se v srdce, k tomu ke všemu lnula, v tom žila bohobojná duše apoštolského kněze. Každá radost, které se mu dostalo, rostla — kynula mu před očima, kde ji sděliti mohl bratrům a domácím u víře.

Že však v takových radostných dobách pamatoval přede vším na sv. Otce, každý snadno se dovtipí. Jsa od mladosti vroucím ctitelem Rodičky Boží, Marie Panny, rád chodíval na pouť do chrámův, památných láskou a úctou nejsvětější Panny. Tak přišel kdysi do Marie Celly, a užířel tu, kterak mimo všeliké zářpovědi onoho věku z rozličných dalekých stran k milostnému oltáři scházejí se valně procesí zbožných ctitelův Mariánských. Srdce rozlítlo se mu nevýslovnou radostí, a všecek utěšený zvolal: „Bohdejž by to sv. Otec nyní mohl viděti! Toť moc sv. náboženství!“ — Slze radosti stavily pak mu řech. — A tato láska k sv. Otcí, oddanost k sv. Stolicí rostouc při něm hned od mladosti, provázala jej až do hrobu. Připomeňme si, kterak již co chasník pekařský vždy toužil, spatřiti sv. město, kdež sídlí otec křestanstva, jak žádal pomodliti se na hrobech sv. apoštolův a dojiti požehnání z rukou sv. Otce. Pokud vědomo, vykonal pak O. Hoffbauer pouť tu za čas života svého 13krát. — Netřeba posléze doličovati, že oddanost k Církvi a náležitou lásku k sv. Otcí hleděl všemožně rozšířiti vůkol sebe; činit to každý upřímný katolík: čím horlivěji tedy kněz, jakovým byl O. Hoffbauer? Jedné věci nesluší pak mlčením pomínouti; jest to ta: že byl Hoffbauer svého času široko daleko snad jediný kněz, který při každé příležitosti obzvláště o suchých dnech netoliko sám se modlíval, nýbrž i veřejně vybízel věřící k modlitbám, aby Bůh řádné apoštolské *biskupy* a kněze vzbuditi ráčil Církvi své — lidu svému.

A nyní již majice před očima neunavenou činnost apoštolského kněze znajice ducha, kterýž ožíval jej, můžeme-li se diviti, že jím veliké věci dokázal Pán? — Pověděli jsme, jak z nepatrných počátkův zmáhala se nejprve v Polště kongregace, a kterak rok po roku vzrůstalo požehnané působení její. Zlobou člověčí zkažena jest první ta štěpnice, již byla na slovanské zemi založila i ošetřovala ruka věrného služebníka Spasitelova. — Hoffbauer musil počítati na novo, musil začíti na roli nehrubě příznivé opravdovým snahám jeho. Pravit jsme sice na hoře, kterak si výtečného kněze vážil tehdejší arcibiskup Vídeňský zbožný hr. Hohenwart; avšak z toho, což se napovědělo, možná se dovtipiti, jakový duch více méně panoval tehdaž ve Vídni. Úřednictvo a vyšší stavové, nýbrž i duchovenstvo nakvašeni byli zásadami, ježto čelí přímo proti věčným

zákonům a pravdám sv. evangelia. Zákony z časův Josefa II. měly platnost — osvěta protestantského Německa pokládala se za rukojemství vzdělanosti XIX. věku. Než uprostřed města, zaujatého duchem netečnosti náboženské a mrzké rozmařilosti, neznámý prostičký kněz tiše pozdvihl hlasu — neohroženě vztýčil prapor Kristův, a — v uspalé Vídni počal se jeviti nový život. K slovu Hoffbauerovu založeno tam nový řádný ústav ku vzdělávání mládeže v duchu a vedle návodu jediné pravé pěstitelky, Církve svaté — ústav, z něhož vyšli nejedni muži výteční, jimiž honositi se může Církve. Prosté nelíčené slovo, kterým bohověrný kněz ohlašoval věčné zákony Boha Spasitele našeho, hěhem několika let stalo se kouzlem, jež vábilo do chrámův a do zpovědnic, jež uvádělo na stezkyspravedlnosti a k stolu Páně. Okolo prostého kněze utvořoval se kruh vzdělaných jinochův i mužův, kteří vinouce se k němu co učenci k mistru svému, s vělým srdcem oddávali se Kristu. A jací to byli druhdy mužové?! — V rakouské říši nebylo mu dovoleno, přebývati ve svatém shromáždění s bratry; on však mimo všeliké nsnáze a příkořenství pod cizí střechou v nepatrné komnatě odchovával sv. Alfonsu syny, kterým souzeno bylo apoštolskou činností svou osvědčovati netoliko v Evropě, nýbrž přeněsti ji daleko přes moře do Ameriky. Věrný služebník Boží nedočkal se sice té chvíle, kdežto dovoleno bratřím jeho usaditi se a pracovati ve Vídni: prvé však než mu vypršela hodina, věděl, že brát jeho v krátkce nabude role v říši rakouské a rozšířiti se po krajinách blízkých i dalekých. I stalo se jak předzvídal a věštil. Nepatrné semenisko, jež byl apoštolský kněz štípl a opatroval, učiněno jest sadem bohatým a valnou štěpnicí; 58 klášterův po rozličných končinách světa v Evropě i v Americe, asi 600 kněží a bratří čítá nyní kongregace, jejímžto prvním zakladatelem byl sv. Alfons a takorba druhým otec Klement Hoffbauer. A to vše stalo se za časův, kdež během 20 rokův po dvakráte zdvihla se revoluce, hrozíc ztroskotáním trůnův a vyvrácením oltářův. Není-li to div patrný? Není-li tu zřejmý prst Hospodinův a viditelné požehnání Spasitelovo? Nejsou-li osady, obnovené missiemi, jež rok co rok po všech končinách křestanského světa obdávají horliví synové sv. Alfonsa, nejsou-li nové osady a chrámy, jež zakládají a vzdělávají v daleké Americe, nejsou-li to samé drahé ka-

meny, jimiž vykládá sám Spasitel korunu, příslušející sv. zakladateli a nejvěrnějšímu ze synův jeho Klementovi? — Doslycháme, že se má k slovu sv. Otce obyčejným způsobem a řádem obzvláště ve Vídní před se vzítí vyšetřování stranu působení a života, kterým vynikl velebný sluha Páně, o němž tuto jest řeč. Není pochyby, že se pátrati bude tolikéž, zdali Bůh neráčil mocí divotvoreckou vyznačiti život aneb zdaž zázraky neoslavil jeho hrob. *) Co se nás dotýče, netušený vznik a nad obyčej rychle rozšíření kongregace, nyní již rozvětvené široko daleko, po našem zdání má do sebe cosi zázračného. Ostatně kdo bedlivě pročte dosavadní životopisy výtečného kněze, kdo pováží svědectví některá, vydaná od mužův, jako u p. šlechtný kmet, důmyslný bohoslovec a bystrý myslitel Dr. J. Veith, pozná, že se v životě apoštolského sluhy Páně skutečně nalezají jednotlivé události nápadné, při kterých obzvláštní mimořádné milosti Boží nikterak nelze neviděti. Než o tom nechat rozhodnou jiní, kterým v takové důležité věci přede vším souditi přísluší; co se nás týče, my slušně díky vzdáváme Bohu, kterýž Církvi své svaté ráčil ze středu našeho vzbuditi služebníka, jenž veliké věci vykonal na zemi, a kterým co znamenitým oslavencem Páně může se honositi požehnaná Morava. —

Liturgické přehledy.

K nemalé radosti spozorovali jsme v několika listech letošních kurend konsistoriích, že se v nich mimo návěští a oznámení zákonův z většího dílu politických a školních počínají vyskytovat stručná pojednání z oboru liturgického. — Podáno nám tu nejprve článek, jímž se na paměť uvozují nařízení kongregace obřadův, týkající se „velum“ — korporálův a pall, náramníkův, alb, purifikarií a prostěradel oltářních. Po té připomíná se rozkaz stranu sloužení mši svatých za mrtvé. V třetím čísle nalezáme článek o barvách a ozdobách paramentův čili rouch bohoslužebných. Nepochybujem, že podobným způsobem ovšem i jiné důležité věci z oboru duchovního života pojednávají a k paměti přivozovati se budou. — Duchovní pp. bratři dočtou se všeho místněji v kurendách samých: jiným váženým přátelům svým hodlá Blahověst podávati alespoň jádro důležitých oněch článkův a připomínek liturgických.

1. Co se dotýče velum, kteréhož se užívá k přenašení aneb povznášení nejsvětější Svátosti oltární při požehnání aneb o slavných průvodech: závoj onen má býti vždy jen *barvy bílé*; jinakých k dotčenému účelu nikde a nikdy trpěti nesluší. (S. Rit. Congr. dd. 9. Julii 1678.)

2. Za příčinou korporálův, pall, purifikatorií, náramníkův, alb i pokrývad oltářních připomíná se, že vesměs býti mají z *čistého plátna*. (Dcr. Congr. Rit. dd. 15. Martii 1664, 18. Maji 1819.) Vedle dekretu tohoto nařizuje se, aby se vůbec dotčená roucha posvátná, pokud se jednají nová, nikdy a nikde nedělaly leč z čistého plátna; při chudých kostelích mohou se alby, humerály a prostěradla oltární z látky bavlněné trpěti, dokud nezvetšeji; bavlněné korporály, pally a purifikatoria však mají se všude naprosto ihned odstraniti a nahraditi plátěnými.

3. Obyčejné soukromé mše svaté za zemřelé (*missae privatae pro defunctis*) nesmějí se sloužiti v černé barvě nikdy o svátcích dvojnásobných (*dupplicibus*) tolikéž nikdy v neděli, v oktávě Zjevení Páně, v oktávě velikonoční, svatodušní, Božího Těla, ve svatém témdnu, o štedrý den, v sobotu před hodem Božím svatodušním a ve středu popeleční. Dovolujeť pak se tehdy sloužiti toliko jednu mši svatou v černé barvě: ale jedině *prasente cavadere*: vše jiné mše svaté *de die* a *in colore diei*, možná ovšem obětovati za *nebožtíka*. Nařízení toho třeba šetřiti pod pokutou *suspensionis a divinis*

*) Nebude od místa, položíme-li doslovně, co v naznačeném ohledu píše slovatný, a nad mnohé jiné povolání Dr. Veith: „Za nějakou příčinou, kterou bych nikdy blíže udati nemohl, byl jsem v domě u jistého pána. — Manželka jeho chodila ztrápená, jedno z dítek svých chovajíc na rukou. Dítě to pak — asi rok staré — vypadalo kachekticky, bylo bledé, studené a tak slabé, že bez všelikého pohnutí na matce leželo a ručičky mdlé dolů viseti nechalo, upomínajíc mne takto na obraz dobře kreslený, jak kolivěk příliš mystický, jenž byl otec jeho maloval, představující totiž Rodičku Boží s bledým, mrtvým Ježíšem na klíně. Pozoruje trpící robátko, nemohl jsem pro svou osobu lepší prognozi učiniti, leč že se večera nedočká. Proti všelikému nadání však, ač nikoliv neznámý s zármutkem v domě, vstoupil do světnice O. Hoffbauer. Se slzami v očích obrátila se truchlící matka k němu. On však vece: „Nie mu není, nie není! Dnes večr bude mít dítě hlad a bude jíst, a zase bude dobře.“ Po těchto slovech dal dítěti lehký polítek na tvář: pak otočil se na podpatku, jak při takových příležitostech vždy činívá, a mluvil o jiných věcech. Jeho prorockví se pak na vlas vyplnilo.“ —

ipso facto incurrenda. (Deer. Urbis et Orbis dd. 29. Sept. 1714.)

4. Roucha bohoslužebná vyznačují a liší se od sebe dle časův a úsluh církevních paterými barvami. Jsou pak to barvy: bílá, červená, zelená, fialová, černá. Již ale podle církevních nařízení nemá se při paramentech mimo dotčených barev patero žádné jiné užívati leč na nejvš k vedlejší okrase. Nejlépe vyhoví se dotčeným církevním ustanovením, vezme-li se na paramenty přiměřená látka *jedné* toliko barvy aneb tkanina taková, při které jinobarevné vetkané květy vedle hlavní barvy liturgické co podřízené se tratí a s ní harmonicky splývají. — Nesluší pak *téhož* paramentu nikdy užívati leč toliko při *jedné* církevní barvě. Co se dotýče těžkých zlatotkanin, takových možná upotřebiti místo bělo barevných: rádně však i slušno, aby se vůbec při nových paramentech šetřilo vesměs liturgické barvy, a zlata užívalo toliko na vkusnou přiměřenou ozdobu. — K tomu ke všemu třeba doložiti, že barvy liturgické nestanoví kříž čili prostřední pole ornátův, dalmatik, tunicell, nýbrž sama půda celého paramentu. Barvy *žluté a modré* naprosto trpěti nesluší. (Dec. S. Congr. dd. 12. Nov. 1831, dd. 16. Martii 1833.)

Avšak nejen o církevních barvách mluví se v dotčeném článku: zřetel obrací se v něm tolikéž k aesthetické stránce. A tu již se žádá, aby se na paramenty nebraly látky pestré, křiklavé, nevkusné, ovšem ale aby šetřilo se všemožně důstojných vzorův, harmonického skladu a významné symboliky, jimiž vynikají roucha bohoslužebná zbožného středověku. — Ostatně stručná, i důkladná rozprava ukončena jest přáním, aby snahou duchovenstva a láskyplnou obětovností věřících z chrámův Páně vymizely paramenty neslušné, a po celém arcibiskupství objevila se roucha bohoslužebná, důstojná posvátných úkonův vedle pravidel a předpisův církevních. Zároveň ale di se: Račiz nám Pán uděliti té radosti, aby se při službách Božích jevil o-nen duch svatý vážnosti, ježž Pisma svatá velebí při velebnězi Simeonu, o němž se píše: „*Jako lilie, kteréž jsou při potoku, jako kadidlo vonné za dnův letních, jako oheň stkvoucí, jako nádoba ze zlata, jako oliva pučící se, jako cypřiš vzhůru se pnoucí: tak byl on, když vzal na sebe roucho slávy a oblekl se na celo v oděně biskupské vstupuje k oltáři svatému. Tehdy veškeren lid, padal na tváře své, klaněje se Bohu svému a přednášeje prosby své všemohoucímu, Bohu nejvyššímu.*“

Cypřiš na rov Tomáše Procházky *).

Od kněze *Jana Soukopa.*

Pospěš, posvátná Tebe choť, náš bratře Tomáši,
K sňatku volá — chrámec, k výkonu služ-
by Boží.

Tys vyvolal ze sutin Jakubův stan přestaro-
dávny;

Aj s Hor vládne Nových kráska a touha
Tvoje!

Hosté již z dalekých končin jdou; ajhle dru-
žicky

Z myrty pletou vínek Tobě i milce Tvoji.
Oltář již hárá ohněm, již žertva se chystá,

Zástup připravený příchodu Tvého čeká.
Ach, zdali pálivá smírné lid bez kněze žertvy?
Svadba-li nastává dnes chotí bez ženicha?

Kvěltež, kvělte se mnou ubohou, neb zhaslo
mi slunko,

Tvář chotě přespanilou zakryla zlá Morana.
Svadli rtové cudní, nebudou mých libatí lící,
Před sňatkem blaženým zřítí mě náhle vdo-
vou.

Plačte družicky se mnou a na rov své věnce
uložte,

Tam v loži chladném spí nádhěra vlasti
milé.

Já pak s hor zelených budu hlásati jmeno
Procházky,

Pomníkem zbožným věčně *Tomáši* budu.
Rov jeho nezvratnou s výšin — budu hlídati
láskou,

Až nás Pán sňatkem v blankytu slávy spojí.

*) Úloemek z delší básně, která opěvující „*Kaplu sv. Jakuba blíž Ivančic*“ tiskem vyšla v Brně. Čistý výnos obětován jest na zřízení *křížové cesty* na Nových Horách, kdežto dotčená kapla stojí, posvěcená byvši u veliké slávy dne 29. Července 1858, jak o tom „*Hlas*“ i „*Mor. Noviny*“ i „*Blahověst*“ šře psaly.

Věhlasný kněz a slavný spisovatel *Tomáš Procházka*, maje nejpřednější zásluhy o vzkříšení kaply sv.-Jakubské, usnul v Pánu co *kaplan v Ivančicích* dne 8. Června 1858. Nedočkal se tedy slavnosti posvěcení dostavené již budovy posvátné, po kteréžto bohomyslná duše jeho tolik byla práhla. Povolán do lepšího světa, postoupil slavení první mše svaté v novém svatostánku nejdůvěrnějšímu příteli svému *důstojnému p. profesorovi Sušilovi*, starostovi dědictví sv. Cyrilla a Methodia. Slavnostní kázání činil pod šířým nebem na Nových Horách důst. p. *Jan Bílý*, doktor v *bohosloví* a duchovní správce v *Předklášteří u Tišnova*.

Nesmrtelné zásluhy *Procházkovy* o Církev i vlast zapsány jsou v knize života, v tisícerych srdečích Kristo- i rodomilu po šíře otčině naší. Requiescat in pace!

Křesťanské služby v domech židovských.

Události a osudy synka Žida Mortara poskytl novinám evropským, jež buď židovským vlivem se řídí aneb aspoň drží se zásad, čelících proti katolické Církvi, vítanou příležitostí, aby mysl obecnstva popuzovaly proti papeži a proti veškerému duchovenstvu.

Snadno se ale může přihoditi, že se bouře obrátí konečně proti těm, kdož ji byli tak bedlivě připravovali a rozšířiti hleděli. — Těch několik slov předeslavše, uvádíme tu následující událost, jakž ji uveřejněno v dopisu do „Allg. Zeitg.“

„Z Říma 19. Listopadu 1858. Především musily se všechny křesťanské služby odebrati od rodin židovských, u nichžto sloužily. Stalo se to k rozkazu jenerálního vikariátu; přitom přihodily se tu onde mezi úředními pochopy a Židy malé rvačky. V Římě totiž jest zákonem nařízeno, aby katoličtí křesťané u Židův nesloužily. Avšak za posledních let se zde zmohl obyčej, čelící přímo proti zákonu tomuto. Služky ty napomenuto nyní, aby se více u Židův do služby nedávaly, sic jinak zajisté že budou přísněji potrestány.“

Pro tuto zprávu pozdvihly poznovu židovské listy náramný povyk, proti němuž se i sama „Augsb. Zeitg.“ nedávno opřela.

Proti takovému hluku klademe i my následující důvody, vážené ze skutečnosti:

1. Římské vládě nezáleží na tom, aby křesťanské služby kritily děti židovské (jakž se to stalo synu Mortarovu); jest to patrno odtud, že vláda dotčená obnovuje opět svrchu uvedený zákon, od starodávna platný.

2. Zákon tento vydán byl z mnohých velmi důležitých příčin, a tudíž i císař Josef II., na jehož zákonodárství „Allg. Zeitg.“ častěji ve prospěch Židův poukazuje, i tento starý zákon opět obnovil.

3. Zákon dotčený byl dán netoliko pro ochranu dětí židovských, alebrž i pro ochranu křesťanských služek a sluů, kterým podle zásad talmudistických a jak učí zkušenost, všelijaká nebezpečnost hrozí v domech a na službách židovských.

4. Může se sice přihoditi, že i v domech křesťanských křesťanské služby utrpí ujmu na víře i mravnosti; avšak nedá se předpokládati, že by zde takové jednání vynikalo z pevných zásad, jakéžto podle učení křesťanského jest každý pán povinnen, se služebními svými nakládati co s bratry a sestrami, maje vždy pamětliv býti, že i oni účastní jsou spasení, že jsou spoludědici

království nebeského; a protož staraje se o dobré jich, vezdejší, má ovšem i o blaho jejich věčné pečovati.

5. Milerádi ovšem uznáváme, že se v některých domech židovských křesťanským služkám nekladou žádné překážky, že se jim ponechává času, aby v neděli a ve svátek služby Boží navštěvovaly; to jsou ale jen řídké výminky, nikoli všeobecné pravidlo. —

6. Pravověrnému Židu již za příčinou zákonův o košeru musí býti vítanější služka domácí.

7. Zásady talmudu vzhledem na ty služby, jež nejsou Židovky, byly spolu pohnutkami, že vydáno zákon, dle něhož křesťanské dívky nemají sloužiti u Židův.

8. Jaké asi tyto zásady talmudu jsou, vysvitá z následujícího příkladu. „Když byla zemřela služka rabínu Eliésery, a učenníci jeho šli za ním, aby jej potěšili, nepřijal toho, ale vyšel do síně. A když oni přišli za ním i tam, odebral se do domu, a když oni i tam jej následovali, pravil: „Domníval jsem se, že uctíte, když vás vlažnou vodou poliji; — vy ale ani horké necítíte. Nepřijímáme, vyjevuje-li se nám soucit pro smrt otrokův, jelikož oni dobytku mohou rovní jmíni býti. Jestliže si nedáváme vyjevovati útrpnost nad smrtí lidí svobodných, kteří nám nepřísluší: tím méně sluší to za příčinou otrokův. Proto když umře někomu otrok neb hovado, řekneme: „Bůh ti tvou ztrátu nahradí!“

Takové zásady nejví se pouze na jednom, ale na přemnohých místech talmudu. Tak se tu vypravuje, že jistý Žid se chtěl prohřešiti s děvečkou. Když pak ona svoliti nechtěla, tázal se ji, zdali neví, že jest otrokyně tolik co hovado? Načež služka, kterážto zákon židovský znala, dobře odpověděla: „Nevíš-li, že kdo by se chtěl s hovadem prohřešiti, má býti ukamenován?“

Že ale ani Církev, ani křesťanský stát připustiti nemůže, aby se s křesťanskou služkou co s hovadem nakládalo, na jevě jest, jakož i to, že onen svrchu uvedený zákon církevní nesvědčí o jakémsi útoku proti odpůrcům, ale spíše o nutnosti povinné obrany.

Proskoumali jsme bedlivě díla, jednající o církevním právu, jakož i velké dílo: „Corpus juris canonici.“ Tu, co se poměrů služebných týče, platí v církevním zákonodárství: „*Judaei subjacent Christianis, non contra.*“ Zásada středověku, dosvědčená zkušeností, byla tato. „Kde Žid nestojí pod zprávou vlády křesťanské, tu panuje on nad křesťany.“ — Byloť Židům zapovězeno, míti

křesťanské kojné, a tohoto zákona až po novější časy některé říše se přidržely. V díle: „*Reperitorium juris canonici* od Steigera čteme takto: „*Judaei Christianas nutrices non habeant. Factum aliquando, ut nutrices Christianae, Judaeis servientes, cum in Paschate communicassent, lac per triduum in latrinam effunderent, antequam infantes lactarent.*“

Že ale zákonové nepodporovali nemilosrdného nakládání se Židy, patrně z následujících ustanovení práva církevních: „Židé nemají proti vůli své býti pokřtěni, aniž k tomu nucení býti; taktéž bez vydání nálezu nemají statku svého býti zbaveni, aneb při slavnostných svých výkonech znepokojovali; aniž se smějí hroby jejich porušovati aneb mrtvolvy vykopávati.“

Z toho ze všeho ovšem vidíme, že křesťané se někdy nedovolených výstupkův dopouštěli proti Židům; avšak i o Židech tvrditi lze, že oni podobně proti křesťanům činili. Tak na též stránce dila svrchu uvedeného čteme: „*Judaeos propria culpa subjevit perpetuae servituti. Et eos Christianis subiacere oportet, et ab his pro sola humanitate foveri. Et illi non debent pro gratia contumeliam, et eam retributionem, quam juxta proverbium mus in pera, serpens in gremio et ignis in sinu consueverunt suis hospitibus exhibere.*“ Tu samu věc obsírně pojednanou nalézáme v Pichlerově „*Jus Canonicum*“, 1. svazku. Tam jedná se o tom, že křesťanská knížata ovšem mohou Židy přijmouti, obřady a synagogy jich trpěti, ale dí se též, že tu velké opatrnosti zapotřebí. „*Suadetur inde, quod Judaei quotidie soleant Christo maledicere, et horrendas in eum blasphemias effundere, Christianos autem insatiabili odio prosequantur eisque plurimum noceant per usuras iniquissimas fraudesque innumeras etc. alia nefanda crimina, praesertim crudelitatem in infantes Christianorum, ubi possunt, exercent.*“ To ovšem povědino jest o Židech oněch věků.

Že křesťan nemá u Žida službu bráti, zřejmě tutěž jest vysloveno (na str. 646): *quia non decet, ut filii liberae, qui sunt Christiani, subsint, serviant, vel famulentur filiis ancillae, qui sunt Judaei.*“ Potom ale zřejmě taktéž se praví, že tím není řečeno, abychom vůbec žádné služby Židům neprokazovali, ale jen tolik: aby v domě židovském nikdo do služby děle trvající čili stále nevstupoval.

I v Rakouském mocnářství nejvyšším nařízením ode 7. Září 1817 a výrokem dvorního kanceláře ode dne 14. Září 1817 č.

17703 Židům zakázáno jest, míti služby křesťanské, a pokud nám povědomo, nebyl tento výrok dvorního kanceláře posud odvolán; aspoň se zajisté domýšleti nelze, žeby proto byl zrušen, že bylo bedlivě vyplnění jeho na mnoze opominuto.

Nejnovejší dobou pak týž zákon dán jest v Římě pro ochranu i křesťanských slušek i židovských dítek. Kdyby otec Mortara nebyl přestoupil zákon ten, nebyl by také synek jeho mohl pokřtěn býti.

K. Borovj.

Videant consules!

Augsburským novinám psáno z Vídně, kterak se nově truchlohře Laubové: *Montröse* dařilo na Vídenském divadle dvorním. Nejvíce prý rozjařilo se obecnstvo, když *Montröse* osvědčoval: „Proti přechvatům Církve v příčině světské moci bojovati budu do poslední krůpěje své krve.“ Při slovech těchto prý obecnstvo dvakrát po sobě bouřlivě tleskalo pochvala. — Pokud jest zpráva ta pravdivá čili nie, ovšem nevíme, toale jisto jest, že se vždy patrněji ukazují znamení náboženské porušenosti netoliko v nižších vrstvách, nýbrž i v takových kruzích, jež se pokládají chťejí za vzdělané. Žalostíme nad takovými výjevy, ale nedivíme se jim. Neseje-li se od věku již koukol předsudkův, nedůvěry a nenávisťi proti Církvi do srdcí, do myslí, do života obzvláště „čítající publicnosti?“ — Nejsou-li romány a časopisy Vídeňské — na mnoze jediná potrava duchovní jistých kruhův společenských — v rukou křtěných i nekrtěných nepřátel křesťanského jména i učení? — Známo, kterak se při každé příležitosti laje a špičkami hází na konkordát; jak se líčí hierarchie atd. — A proto nie se nedivíme, že se „čítající publicnost“ naučila lekati hierarchie, a ve všem spatřuje přechmaty duchovenstva. Než rádi bychom byli, kdyby se nám zřejmě dokázati ráčilo, kterých a jakých přechmatův se dopouštějí naši nejdůstojnější pp. biskupové? Aneb snad jsou missie, exercicie, synody přechmaty? Jest to snad přechmatem, jestliže usilují biskupové, aby se katolická mládež vychovávala katolicky? Jest to přechmatem, stará-li se hierarchie o to, aby se v semeniskách vzdělávalo duchovenstvo, nadšené vědomím církevním a láskou k svému povolání? Aneb možná to pokládají za přechmat hierarchie, jestliže dbají o to biskupové, aby kostely a hřbitovy záduší a nadání, založené katolíky, zůstaly katolíkům? — To-li přechmatem, jestliže se nejdůstojnější vrch-

ní pastýřové naši zasazují o to, aby církevních zákonův a nařízení šetřili katolíci? — Než darmo! Lidé, kteří buď nikdy nebyli křesťany, aneb stali se odpadlíky, lidé, kteřížto nenávisť proti Církvi dědi buď po předcích aneb ssají z literatury, tací to ovšem pokládají za přechmat hierarchie všecko, což katolík má za svatou *povinnost*, Kristem Ježíšem uloženou biskupům co náměstkům apoštolským. I kdo by tu nežalostil, vida, kterak chytrými obmysly a úklady odpadlcův a nektřencův mezi vyššími a nižšími třídami množí se počet tu zřejmých netečnickův náboženských tam zjevných odpůrcův každé snahy na půdě církevní?! Pokud se ale na samém předním divadle předkládají budoucím divákům pochoutky podávané předními stoupenci tak řečené mladoněmecké školy, — a k ní náleží ovšem i p. Laube, Gutzkov, — při kterých sobě možná dovolovati bouřlivými potlesky antikato-lické demonstrace: nikdo nediv, bude-li sly- chati s naší strany čím dále tím důraznější hlas: „*Videant consules.*“

Nadání Leopoldinské.

Nejstarší missionářský spolek v císař- ství rakouském jest tak řečené „Nadání Leopoldinské,“ které vyznačené jmenem JM. v Pánu zesnulé císařovny Brasilian- ské Leopoldiny rozené arcivévodky ra- kouské, výhradně čelí k napomáhání ka- tolických věrověstův a osad v Americe. Nedávno došla nás výroční zpráva o zda- ru jednoty, jakož i o činnosti některých missionářův, jmenovitě pak Jesuitův, Re- dentoristův, Benediktinův, Františkanův. Hodlajíce časem svým z dotčených zpráv o činnosti missionářské nastítni úplnější obraz, nyní prozatím podáváme stručné návesti o důchodech řečené jednoty Le- opoldinské z r. 1857. Sešloť pak se onoho roku sbírkami po celém císařství 32154 zl. 9 kr. Největší podpory dostává se je- dnotě z Rakous, z Čech, ze Štýrska, z Mo- ravy, z Tyrol, méně z Haliče, z Italie a z Uher. Než mluvte cifry. Sešloť se:

v arcibisk. Vídenském	4463 zl. 24 kr.
v bisk. Sv.-Hypolitském	1645 „ 29 „
v bisk. Lineckém	2763 „ — „
v arcibisk. Solnohradském	1007 „ 14 „
v bisk. Sekovském	2323 „ 48 „
v arcibisk. Pražském*)	1726 „ 16 „
v bisk. Královéhradeckém	803 „ — „

v bisk. Budějovickém	400 zl. 6 kr.
v bisk. Litoměřickém	349 „ 38 „
v arcibisk. Olomúckém	2204 „ 30 „
v bisk. Brněnském	620 „ 8 „
v bisk. Brixenském	2000 „ — „
v bisk. Tridentském	523 „ 40 „

Z tohoto výkazu lze viděti, že Ra- kousy se Solnohradem věnovaly 9879 zl. 7 kr. Čechy 3279 zl., Morava 2824 zl. 38 kr., v Štýrsku pak jediná diecése 2323 zl. 48 kr., Tyrolsko 2533 zl. 40 kr. Sečtou-li se ale přínosy tyto z dotčených pěti vlastí obnášejí 20,830 zl. 13 kr. A tu již každý snadno se dovtipí, jak málo se do- sud diécese n. p. království uherského účastní v záslužném díle missionářském. Sešloť se zajisté z celých Uher toliko 1476 zl. a sice nejvíce 300 zl. a to z nejhudšího biskupství Spíšského.

Klekání.

Klečet, klečet, jak to blaze,
V čirý pokořenu prach,
A cítit v jedné zbožné snaze
Jak splývá spor všech ducha snah!
A cítit ledy hnusné pýchy
Jak tají v slzách kajících,
Jak vane z ráje větrík tichý
Milosti Páně v prsou mých!

Tu kolem, jakby čarou trhá
Se drsná světů neshoda,
Na tváři zardělou se vrhá
Ta nepřátelská příroda, —
A jako radosti zvuk běží
To po všem míru dalekém,
Že modla člověk v prachu leží —
Že člověk opět člověkem.

Ó klečet, jak to srdci milo! —
Slast rájů všech se září naň:
A tak skloň šiji, chlubná sílo —
A klaň se Pánu svému, klaň!
Nestyď se vyznat, že jsi nuzný
Ty jazyku pozemských rtů,
A vrhni všecken šperk svůj luzný
V planoucí oheň pocitů.

Ty Pane však! ne k stolu Tvému
Uprostřed hostí zasednout,
V prach nejníže přej duchu mému
U trůnu Tvého pokleknout!
A u věčném tom Gabaonu
Kde neklesá den za horu,
Dej cítit v září Tvého tronu
Tu hrdost svatou — pokoru!

Fr. V. Jeřábek.

*) Připočteno k tomu odkaz Anny Remove z Prahy, kteráž 1000 zl. ve stf. jednotě věnovala.

DOPISY.

[Čechy.]

V Praze na počátku měsíce Unora 1859.

Dvanácte tomu let, co počal Blahověst vycházeti, a nikdy ještě nepodal čtenářům svým listu pastýřského, kterým by se byla ohlašovala věc důležitější, než jest synoda, již duchovenstvu a církvi české na příští léto připovídá JEm. p. kardinál. Vedle takové důležité události vše jiné takorka v pozadí se tratí. Sněm církevní, kterýž nám nastává, naděje, které se tudy vzbuzují, přípravy, jakové se k němu činí: to vše slušně zaujímá duši, srdce, mysl — obrací na se zřetel, že sobě jedné druhé věci o něco méně všimáme. Známe, aneb alespoň tušíme dobře váhu, jakou má v životě církevním takový sněm. Jsou před rukama ustanovení Pražské synody před 250 lety (r. 1605): a kdo mnedle, ač zná-li pohromy a strasti onoho věku, kdo nevidí v nich patrné dílo Ducha Božího? Mnohá z ustanovení dotčené synody, sama v sobě vysoce blahoplná, přišla v zapomenutí: není-li naděje, že příští synodou opět oživnou? Nejedna zřízení, vyniklá z obecných potřeb křesťanského lidu, měla by po dnešní den míti platnost: nic nepochybujem, že jí bohda zase nabudou. A jak mnohé jsou věci, které na synodě, shromážděné v Duchu Božím, po zákonu Církve svědomitě se vážiti budou, aby pak se nikoli po chuti některého jednotlivce, nýbrž po hlasu obecném, stvrzeném výrokem sv. Otce, stalo řádné opatření. Na čem tu ale již nyní záleží, jsou *přípravy*, ku kterým JEm. duchovenstvo na všech stranách využívá. Bohdejž by se vyplnilo apoštolské přání jeho, a každý věrně pomáhal v důležitém díle *modlitbou* i všelikou pomocí, jakovéž si nejdůstojnější vrchní pastýř náš ode všech žádá! Bohdejž by nikdo netajil ran a vředův, jimiž tu onde trpí a hynou údové těla Kristova! Bohdejž by každý svědomitě a upřímně sdílel, což by k zvelebení víry, lásky a pravé kázně křesťanské hoditi se mohlo! — Než prozatím dosti o tom. — Jsou i jiné některé věci, na něž pro synodu nastávající nesluší na prasto zapomínati. Nadějeme se, že nám nezazlí proto nikdo, pochýlujeme-li zřetel k nim, jelikož se nám vidí býti vysoce důležité ohledem na život církevní.

Není tuším nikoho, kdož by, ač záleží-li mu na rozkvetu křesťanského života, s čilou bolestí neznamenal, kterak řidnou řady kněžské, a v poměru jak málo přibývá žákov-

stva do seminářův našich bohosloveckých. Vedle seznamu v direktari arcibiskupství Pražského zemřelo v loni 48 kněží církevních i řeholních. A mnoho-li duchovníkův během lonského roku vysvěceno jest na kněžství? Byloť jich 24. Hle takovou měrou ubylo 24 dělníkův na vinici Páně, a tudíž nejedna osada, jež mívala dva kněze, musí se *nyne* obejít s jedním. A proto mělo by se všude horlivě šetřiti slov Páně, kterými se velí: „Proste Pána žní, ať pošle dělníky na žni svou!“ — Na pouhé modlitbě však přestávati nesluší, pokud lze zároveň i jinými prostředky napomáhati k žádoucímu konci. A *jeden* takový prostředek, jímž přispěti možno k rozmnožení řádného, svědomitého, duchem Církve svaté odkojeného duchovenstva, jsou *menší semeniska* čili semeniska mladenecká. V Prazenemáme sice dosavad takového semeniska: jest tu ale již utěšený, mnohoslibný zárodek menšího semeniště, tak řečený arcibiskupský konvikt, kdež se letos 55 chovancův nalezá pod správou vys. důst. kněze kanovníka K. Pruchy ředitele, a vel. kněze Fr. Srdínko, co druhého představeného. Než čím dále tím patrněji v oči bije, kterak jest potřeba, aby semenisko menší *osamostatnělo*, aby nabylo většího prostranství, nabylo domu, kdežby se valnější počet nadějných mladenečkův mohl vychovávat. Jak snadno lze se domyslit, neposlední péče JEm. p. kardinála k tomu jest obrácena. Než kde mnedle a kdy postaví a zařídí se důležitý ústav ten, jenž jest den po dni nutnější a patrnější potřebou veškerého arcibiskupství? — Nemyslíme, že se naň dlouho čekati bude. —

Bývalof v Praze proslulé semenisko sv. Václava, z něhož vycházela mládež ušlechtilá, mládež, kterou množily se řady duchovenstva v Čechách i na Moravě. *) Přejíce z toho srdce, aby na menší semenisko, kteréhož se nadějeme, podobným způsobem splyvalo požehnání Boží, přáli bychom si, aby se při novém semenisku obnovilo *staré* jméno. — Nadalof by se tudý semenisko jmenem které mu před jinými přísluší, chovanci pak nabyli by patrona, jenž mladictvu svítí příkladem všelikých ctností. — — —

Než odkud nabrati *peněz k zřízení, nadání a opatření ústavu*, jakovýmž má býti dotčené žádoucí semenisko? — Co by pomohl dům, kdyby nebylo chovancův a řádných učitelův? Nebojíme se, že by se nedostávalo učitelův a chovancův, kdyby jen dům

*) Blíží některé zprávy o památném semenisku tomto podá Blahověst v příštím svazku.

byl již zařízený. Pravda, že nutně zařídití se musí v semenisku jistá nadání, kterými by se chudším chovancům buď z části neb na celo pomáhalo; pravda, že není mezi zámožnými pány žádná ochota, s jakovouž se druhdy podporovaly ústavy k duchovnímu vzdělání. Známe, jak málo se přeje za dnův našich Církvi a zřízením jejím; materiální směry všady se tisknou v popředí a dílny průmyslnické, železné drah, obchodnické školy, prostranné hostince a velikolepé bursy, toť jsou budovy, na než se za dnův našich peněz nelituje. Avšak nebylo-li by možná získati opět novému semenisku ne-li všecko, alespoň částku z toho, což druhdy sv. Václavskému náleželo? — Mimo to, zdaž by se nemohl zříditi po celém arcibiskupství spolek, při němž by údové jistýmíročními obětmi napomáhali k opatření chudších chovancův v semenisku? Dařít se u náš podobným způsobem rozličné ústavy dobročinné, proč by se nemělo užiti prostředku dotčeného — *associace katolické* — k vyzdvižení a zvelebení ústavu nad mnohé jiné dobročinnějšího a potřebnějšího? V jedné z posledních kurend konsistorních nařizuje se, aby se, jakž dosud ku prospěchu ústavu pro vdovy učitelské činěno, potomně při oddávkách vybíraly dobrovolné dárky na semenisko *). Nepochybujem, že se tou cestou každého roku též nějaké podpory semenisku dostane. JMst. p. biskup Budějovický novoročním listem svým, všechny ovečky duchovní pastvy své vyzývá k horlivému podporo-

vání menšího semeniska Budějovického, tolikéž vyznačuje dva svátky v roce, kdežto se po diécesi jeho rok co rok sbírky činiti budou na slibnou květnici duchovenstva; nemohlo-liž by se to diti tolikéž i v našem arcibiskupství? — Víme sice, že za časův ochablé víry a zastydělé lásky ochromla mnohá pravice k dobročinění; víme též dosti dobře, že se leckomus přičí ono „žebření“ v kostele; předce však zdá se nám, že srdce našeho lidu nejsou tvrdá, necitelná, nepřístupná srdečnému slovu otcův duchovních. V arcibiskupství našem čítá se výše 500 osad a 1,320,000 katolíkův. Již ale, kdyby každý katolík přispěl na menší semenisko toliko po *krejcaru* ročně, — nesešlo-liž by se tudíž tolik, že by se asi 100 chovancův bez *všelikého příplatku* mohlo vychovávat? — Chudí dělníci irští, kteří nemajíce chleba ve vlasti své, musejí druhdy výdělek a obživu hledati po městech anglických, stať se tito bratři naši katolíci jak rádi skládají — snášejí almužny a oběti své tu na nové kostely, tam ku podporování snah a účelův katolických; chudý onen národ se svým chudým duchovenstvem založil i opatřil si sám novou universitu katolickou v Dublině; a my bychom pochybovati směli, že, ač přičiníme-li se, nedovedem podporovati potřebný mnohoslibný ústav — štěpnici katolického vychování, semenisko v duchu Kristovu odchovávaných kandidátův k stavu kněskému? — Nepochybujme ale doufejme, a — doufajíce, usilujme o věc Boží! — Bůh nedopustí, aby zahanben byl ten, kdož usiluje o věc svatou a doufá v Něho! —

*) Viz 15. kons. kurrendu 1858. Nebude od místa uvážiti z dotčené kurrendy obzvláště následujících několik vážných slov:

Das f. e. Consistorium gibt sich der tröstlichen Hoffnung hin, der hochw. Curat-Klerus werde sich die Sammlung dieser Beiträge ebenso eifrig anlegen sein lassen, als es sich ihr bei deren früherer Bestimmung unverbrossen unterzog, und auch andere Anlässe, welche einzelnen Gläubigen besondere Wohlthaten zuwenden, sorgsam wahrnehmen, um freudig erregte Herzen zur Wohlthätigkeit gegen die kirchliche Erziehungsanstalt zu stimmen, wie dies viele Herren Seelforger ohne eine besondere Aufmunterung des f. e. Consist. abzuwarten, zu thun pflegen. Sollte es noch einer Anspornung nöthig haben, so wolle der hochw. Curat-Klerus nicht übersehen, es handle sich um die Förderung eines Instituts, durch dessen Anwendung die Kirche auf dem Conzil zu Orient das unternommene Werk der Reform von Grund aus anzubahnen und durchzuführen beabsichtigte; es gehöre zu den ersten Verjuchen der neubelebten Kirche in Oesterreich, kirchliche Institute selbstständig und durch bloße Mittel der Wohlthätigkeit zu gründen, es dürfte für die nächste Zukunft das ausgiebigste Mittel werden, dem einreisenden Priester-Mangel einigermaßen abzuhefen.

V Praze na počátku měsíce Března 1859.

Málo kdy přibází se u nás příležitost, že bychom čtenářům svým podávati mohli zprávy o výtečných knihách z oboru bohovědeckého, vydaných v Praze. Role bohovědy zdá se, jako by u nás leželo úhorem, ač jsou i v Praze i v Čechách bohoslovci nevšedního vzdělání. Tím větší rozkoší radujem se dnes, mohouce sděliti laskavým přátelům svým, že se v Praze, nákladem knihkupectví Ehrlichova, objevuje theologické dílo nemálo důležité. Jestli to první díl fundamentální theologie výtečného učenice Dra. J. N. Ehrlicha, v oboru filosofickém a theologickém proslulého již nejednou znamenitou práci.*)—

*) Zeitfaden für Vorlesungen über die allgemeine Einleitung in die theologische Wissenschaft und die Theorie der Religion und Offenbarung als 1.

Kdožkoli zná jedno druhé z vyšších děl dotčeného p. spisovatele, snadno ihned se domyslí, proč s upřímnou radostí vítáme knihu právě ohlášenou, zároveň osvědčující, která majíce před sebou první částku, toužíme po celém díle. Aby však laskaví čtenáři sami posouditi mohli, co nám podáno, sdělíme jim stručný přehled dotčeného prvního svazku. Důmyslný pan spisovatel předeslav *obecný úvod*, napotom ve *třech rozdílech* vykládá *teorii náboženství* a *zjevení* Božího postupem jak následuje. První rozdíl jedná o ideji náboženství a zjevení, druhý o poměru života v člověčenstvu k vidině náboženské, v třetím vykládají pak se známky čili kriterie Božího zjevení. Čeho však se bedlivý soudný čtenář dočte v každém jednotlivém rozdíle, patrně z následujících podřazených traktátův:

Die Objektivität der Idee der Religion.

a) Indirekte Nachweisung der Objektivität der Religion.

b) Direkte Nachweisung der Objektivität der religiösen Idee.

Der Inhalt der Idee der Religion.

Die Idee der Offenbarung Gottes.

Der Begriff der göttlichen Offenbarung.

Die Möglichkeit einer übernatürlichen Offenbarung Gottes an den Menschen.

Die Wirklichkeit einer solchen Offenbarung als Bedingung des Beginns (— der Entwicklung — der Vollendung) des persönlichen Lebens der Menschheit.

Hle tu stručný přehled prvního rozdílu. V druhém rozdílu jedná se o poměru života v člověčenstvu k vidině náboženství, dovodí:

A) Die tatsächliche Abweichung des Lebens der Menschen von der Idee der Religion.

B) Das Entstehen der Abnormität im religiös sittlichen Leben der Menschheit.

C) Die Aufhebung der Abnormität.

Co se dotýče *třetího rozdílu* o *kriteriích Božího zjevení* vyznačeno jich *nutnost* a *druhy*, načež vykládají se *vnitřní* (po obsahu i formě) i *zewnętrzší* čili *záznaky* v oboru smyslné *přírody* a v oboru *ducha*.

Tot obsah první částky znamenitého díla, kterým po našem zdání obohacena jest skutečně literatura bohoslovecká. — Skromný p. spisovatel dí sice v předmlu-

vě o své rukověti: „Sie beansprucht keinen höheren wissenschaftlichen Werth, als welcher einem Vorlesehefte gewöhnlich zukommt.“ Nezadá se, že se důmyslnému bohoslovcí dostane odměny, jízto si přeje; knihy jeho vážiti si budou obeznali u věci nesnadné a důležité čtenáři, vážiti ji sobě budou nestranní nepředpokládá bohoslovci co vzácného příspěvku k dalšímu rozvinutí vzdělání bohovědy. — Bůh sám račí nám zachovati muže, který jsa neposlední ozdobou netoliko svého řádu nýbrž i našich vysokých škol, důmyslem co badatel, výklady co učitel, učenými pracemi svým co spisovatel neustává platné pozeňnam služby konati v království Kristově.

V Praze v Unoru 1859.

Minoritský chrám Páně u svatého Jakuba v Praze stal se od nedávné doby předmětem obzvláštní pečlivosti nynějšího řeholního představenstva. Stalo se během krátkého času ku zvelebení posvátného stánku. Nejvyššího již tak mnoho, že obdivovati sluší horlivé činnosti spojenými silami v tom směru uslechtilém. Jmenujeme zde úplnou novou krytku kostela i jedné věže velkolepého obnovení velkého oltáře i několika jiných menších oltářův, nákladné nové zřízení varhan velikých i menších a podobných věcí podobných více. Všechno to způsobeno vytrvalou snahou vel. kvardiána a duchovního správce vele důstojného kněze *Benjamina Lankysa z Hornic* při blahodátném působení ostatních ctihodných řeholních bratří, a jakž při nedostatku prostředkův jinak ani pomysliti nedalo, laskavou pomocí prodechnutých nábožností dobrodincův, kteříž podporou, chrám Páně udělenou, sobě ukládali hříben dílny pokladnice zásluh před tváří Hospodina. Ku všemu tomu, co ku zvelebení dotčeného chrámu Páně učiněno, přibýlo koncem roku 1851 nové veliké a nákladné dílo. Veliký zvon na věži tétož farního kostela dodával jindy svou plnou a lahodnou souzvukností nemalou ozdobu dotčenému chrámu. Léta Páně 1694 ulit (starý nápis zněl: Joannes Pricovey, fons campanarum et civis Neoboleslaviae fecit) měl zvon ten roku 1834 nehodu, že rozbitím puknul, čehož následkem pro nelibý zvuk účelům náboženským již více sloužiti nemohl. Zůstaveno bylo činnosti nynějšího představenstva, navrátiti němeho hlasatele slávy Páně truchlícího jindy svolávatele nábožných věřících ve shromáždění úduv Církve svaté. Neden sv. Martina biskupa sejmut zvon s věže u přítomnosti veliké síly lidstva, aby úplný přelitím ve známé dílně pražského zvonář-

Bellmanna svého obnovení došel. Jak ustanoveno, bylo toto přelítí do slavnosti vánoční ukončeno, načež předepsaná církevní slavnost se konala dne 23. Prosince ve jmenovaném chrámu Páně, do jehož hlavní lodi zvon, slavnostně ověčený byl umístěn. Nejdůstojnější pan svěřící biskup *Petr Krejčí*, obsluhovaný četným duchovenstvem, vykonával dle předpisu římského pontifikálu posvátný obřad na zvone, jehožto nové zvuky rozléhati se měly z neobyčejné výšiny k oslavování Páně. Obřad posvěcení záležel v obmývání, v posvátném pomazání svatými oleji a v žehnání novému zvonu při žalmech a modlitbách, řádně předepsaných. Zvon obdržel jméno sv. Petra ke cti nejdůstojnějšího pana biskupa svěřícího. Při slavnosti velezajímavé byli jakož kmotrové obsluhující přítomni urozený pan Prokop, svobodný pán Ubelli ze Siegburgu, c. k. komorný pán a setník u vojsk, urozená paní Marie, svobodná paní Ubelli ze Siegburgu, urozená Lankišova z Hornie, c. k. komorného pána choť, a Marie Ubelli ze Siegburgu, její dcera; též pan Dr. Václav Vaňka, starosta města Prahy a pan František Horský, hospodářský rada a majetník několika řádův. Oddělení c. k. výsadního měšťanského pluku pěšího činilo vojenskou úctu při posvátném obřadě, při kterémž hojný zástup nábožného lidu ve chrámu přítomno bylo. Po ukončeném slavném výkonu, při kterémž se i jiných více osob důstojných, jak duchovních tak světských sešlo, byl zvon opět z kostela ven vypraven a o polednách na věž, jak známo, velmi vysokou, vytažen, což se spojeným působením znalecův šťastně podařilo. Druhý den na to, totiž 24. Prosince, v pátek rozléhaly se slavné zvuky zvonu poprvé o třetí hodině odpoledne, připomínajice věřícím dobu umučení Páně, načež téhož dne u večer zvěstoval velebným souzvukem všech zvonův druhých nastávající hod Boží vánoční. Zvon krásně upravený a měkce lahodným zvukem silně znějící, má na sobě obrazy tyto: uprostřed Krista Pána na kříži, při němž stojí Matka Boží bolestná a miláček sv. Jan evangelista; v pravo obraz blahoslavené Panny Marie, neposkvrněné počaté; v levo i obraz sv. Petra.

Nápisy na něm jsou následující: Ben-
IaMIno pLebano eXtante hoCCe opVs
orDItVr aVXILiantIbVs fratrIbVs eIVs.

Deblto honorI gLorlae IesV, VirgI-
nIs Marlae, sanCtIqVe PetrI VoVeatVr a
ConVentVaLibVs pIIIs.

Pod těmi nápisy nacházejí se jména všech řeholních bratří, kteříž toho roku úřadové Pražského kláštera minoritského byli. Na starém zvoně byl před přelítím tento nápis:

IesV, atqVe Marla, VobIs VestroqVe ho-
norI DebetVr LoCVs Iste 1690. Zvon jest
největší ze všech zvonů svatojakubských a váží
32¹/₂ centů.

Přispělo sice již více dobrodincův ku vyvedení tak velkého díla, že však dosavadní přispěvky posud nestačí a prostředky schudlého kláštera s to nejsou, aby mezeru zcela vyplniti mohly, nezbyvá představenstvu leč obracet se k srdcím dalších dobrodincův, jejichžto bohumilé skutky zvon hlásati bude zvukem mocným při každém obřadě slavném.

D—a.

Z České Lípy v Lednu 1859.

Neunavený na své pouti Blahověst přináší nám téměř v každém svazku utěšené zprávy ze všech krajův, tu o dojímavých církevních slavnostech, tam o zbudování nových svatyní aneb okrašlení starých chrámů Páně a jiných výjevech obživlého ducha i ruchu na poli církevním. Avšak ze severních Čech, pokud nám povědomo, málo neb nic takových zpráv do bohaté tobolky jeho nezavítalo. Příčinu toho nehledejme nikoli v nedostatku podobných, k uveřejnění záhodných událostí církevních, nýbrž spíše v tom, že nemáme pohodlného, Blahověstu podobného organu německého v naší vlasti. Nebo kde Blahověst českému obcenstvu z krajův českých milé přináší zprávy, musejí bratři naši v severních Čechách, ovšem jen mluvou od nás oddělení, mnohé důležité události v církevním ohledu buď mlčením pominouti, buď jinde v německých časopisech církevních oznamovati.*) Avšak mám za to, že najde ovšem i v Blahověstu laického příjetí krátká ta zpráva naše ze severních Čech, a to tím spíše, jelikož se co přichází hlásí z České Lípy, města to již dle jména svého, hlásícího se k českým osadám vlasti naší. Obyvatelé Českolipské jsou od více než jednoho století Němci, a jen jméno města i některých okolních vrchův, jako: Horka, Kozel, Slaviček, pak řeky Ploučnice, dolinou Česko-Lipskou, ploučící se k Děčinu, připomínají nám bývalé,

*) Co se nás dotýče, redakce Blahověsta, vědeckě přijímajíc dopisy z Paříže, z Poznańska, z Krakova i z Ameriky, tím ochotněji přijímala a žádala jich sobě ze všech končin rozmilé vlasti naší, bez ohledu na to, jakovým jazykem oslavuje se kde jméno jediného Pána našeho. Bohdejž bychom se jen byli dožádali čilého účastenství, kde jsme za to prosili. Ostatně jakož býval dosud, bude nám ovšem i budoucích časův každý dopis vítaným, ať se nám dostane jakovímkoli jazykem, zvěstuje Blahověstu o usilí na zdar království Božího. Red.

původně české obyvatelstvo města i okolí. Avšak hlahol český překvapí tě často v bytech i na ulici. Mimo mnohé e. k. úředníky, rozené Čechy, najdeš tu četný houfec českých tovaryšův, služek a chův, jelikož mnozí rodiče, uznávše potřebnost jazyka českého, z úmysla najímají do služby chůvy a dívky české, aby se dítky jejich záhy jazyku českému prakticky přiučily. Jiní opět odesílají poodrostlé děti své na 1—2 leta do českých krajín a přijímají výměnou české děti, které pak zde hlavní školu navštěvují a druhdy i do gymnasia neb reálky zdejší vstupují. Ano, i studující zdejšího gymnasia zpívají vedle latinských a německých písní při každodenních službách Božích jeden den v týdnu i českou mešní píseň. Není pak to pouhé papouškování v neznámé jim řeči, poněvadž dle nového gymn. zřízení od roku 1848 ve všech třídách německého gymnasia, vyjmae první, jazyku českému *obligatně* se vyučuje. Než odchylili jsme se od účele těchto řádkův; chtěliti jsme psáti nikoliv o řeči, nýbrž o záležitosti církevní, totiž o *vybudování nového kostela děkanského v České Lípě*.

Bude to zajisté mnohemu nápadné, že Česká Lípa, město původem staré, obchodem a průmyslem proslulé, neměla hlavního chrámu Páně. A přece tomu tak. K objasnění věci té nebude od místa, nahlédnouti do dějepisu minulých století. Panský *Nové Zámky*, k němuž za předešlých časův Česká Lípa co ochranné město náležela, držel až polovice 16. století mohutný rod český pánův *Berkův z Dubé*, kteří se dle města našeho i „z *Lipé*“ psali. V dotčeném čase přešlo však do rukou neméně slavné rodiny pánův z *Wartenberka*, jimž ale po bitvě na Bílé Hoře pro vzpouru odňato a *Albrechtovi z Waldsteina*, slavnému vůdci v třicetileté válce, prodáno bylo. Slavný vévoda nebyl dlouho majitelem jeho: — padl v Chebu, a z náramného jmění jeho ponecháno toliko panský Novozámecký co dědičný podíl pozůstalé po něm vdově *Isabelle*, rozené hraběnce z *Harrachův*. Jediná dcera slovutného vévody Friedlandského, *Marie*, provdala se za Rudolfa, svob. pána z *Kaunicův*, jemuž panský *Nové Zámky* věnem přinesla. Od oné doby rodina Kaunicův zůstávala v nepřetrženém držení dotčeného panství, a tudíž i města České Lípy. Historicky dokázáno jest, že Česká Lípa již r. 1363 měla skvostný chrám Páně slohu gotického, zasvěcený sv. apoštolům Petru a Pavlu, v němž se též nacházela slavná hrobka rodiny Berkův a Wartenberkův. Chrám tento

přečkal, jak jen málo jiných, všechny bouřky husitské i třicetileté, a stoje uprostřed města, dodával jak vážným zevnějškem tak i štíhlou věží svou celému městu nemalé krásy a malebnosti, jak viděti lze na starých obrazech města z předešlého století. R. 1627 založil Albrecht z Waldsteina na západní straně klášter vel. OO. Augustianův k tomu konci, aby dotčení mniši mladež městskou v latinských školách, jak základní listina praví, vyučovali. Než překvapen ne očekávanou smrtí, kláštera nedostavěl, a pak po letech hr. Vilém Kaunic pohřešovaný kostel klášterní s velikým nákladem k místu přivedl, a založil v něm spolu obzvláštní hrobku rodu svého.

V minulém století, když se obyvatelstvo severních Čech a tudíž i České Lípy následkem kvítajícího obchodu a průmyslu silně množilo (na jednu □ míli počítáme zde 10,000, 12,000 místem až i 15000 obyvatelů), neposlačoval již jediný hlavní kostel celé osadě Lipské. Za tou příčinou zřízena jest r. 1786 *zvláštní fara* v klášteře Augustianův, k nížto jistá část města a několik okolních vesnic přivtěleno bylo, takže nyní přes 3 tisíce duší čítá. Než rok po zřízení nové fary zastihlo hlavní chrám děkanský neočekávané neštěstí; velký požár r. 1787 vypuklý ve městě, ztrávil nejen 480 z většího dílu dřevěných domův, ale i kostel sv. Petra a Pavla. Památný tento chrám při dotčeném ohni popukáním klenby a hlavních zdí takovou vzal škodu, že se v něm služby Boží dále odbyvati nemohly. Všeobecná nouze, v jakouž téměř veškeré měšťanstvo upadlo, a brzy na to nastalé kruté časy francouzských válek, obchodu a průmyslu města nepříznivé, nedaly hrubě mysleti na opravu porouchaného chrámu; — každý hleděl především sobě a rodině své potřebné přístřeší zbudovati. Služby Boží přenesly se do kostelíka sv. Kříže na hřbitově, ležícím na východní straně města, kamž byl zuřivý oheň nepronikl. Jest to budova velmi stará, slohu gotického (*Libri erect*, již r. 1389 o kostelíku tom zmínku činí) s vysokou, do kulatého jehlance vybihající střechou. Smírem, v Paříži r. 1815 uzavřeným, nastaly opět tiché a tudíž i našemu městu příznivější časy. I bylo se nadíti, že se k důkladnému opravení zpustlého chrámu děkanského brzy přikročí. — Avšak r. 1820 v měsíci Květnu zastihl město sotva z rumu povstalé nový, předešlého strašlivější požár, kterýžto mimo všelikou pomoc 519 domův zničil. Kostel sv. Petra a Pavla ohněm tím tolik utrpěl, že dle ú-

sudku znalecův pro uvarování všeho neštěstí strhnouti se musel. A tak posvátné ono místo, kde stával druhdy velikolepý chrám Páně, naznačují až podnes hlavní základní zdi asi na loket čnějící ze země, dle kterých se důkladnost a objem někdejší svatyně velmi dobře dá posouditi. Ano, až dosud žije v městě několik vážných kmetův, kteří hlavní chrám Páně ještě před prvním ohněm ve své velebnosti nejen vidali ale i co pilní ministranti při službách Božích vynikali; ti nyní zvědavému zpytateli starožitnosti se slzavým okem a výmluvným jazykem zpousta obojího požáru vypravují. Jest však politování hodno, že při bourání mnohé starožitné památky a pomníky buď nedopatřením, buď nešetřením zničeny neb ztraceny jsou. Stalo se to ovšem za časův, kde se starožitnost vůbec velmi málo pozornosti a šetrnosti věnovalo.

Od posledního ohně uplynulo bez mála 40 let. Než rána, zasazená měšťanům, byla tak hluboká, že se ještě v předešlém desetiletí smutné úpominky požáru v jednotlivých ulicích ukazovaly. Ochudlost města, nepatrnost kostelních důchodů, nepříznivé církevním stavbám časy a mnohé jiné okolnosti dusily naděje a touhy po novém chrámu Páně. A tak zůstal hřbitovní kostel sv. Kříže předním chrámem Páně v České Lípě. Jen o svátcích Mariánských odbývají se služby Boží v kostele *Matky Boží*, na severním konci města ležícím a obklopeném druhým hřbitovem, na němž se mrtví z fary klášterské a z jistého dílu strany děkanské pochovávají. Konečně budiž podotknuto, že má Česká Lípa ještě jeden kostelík čili kapli sv. *Marí Magdaleny* na jižní straně města blíže předměstí „Dörfel“ nazvaného. S kostelíkem tímto bývalo po mnohá století spojeno probošství, kteréž ale po bitvě na Bílé Hoře přešlo na klášter Cisterciákův v Plasích a po zrušení kláštera tohoto 1786 tolikéž zrušeno jest. Staříčský chrám Páně co filialní k děkanskému přivtělil se.

Z toho, což jsme tu podotkli o kostelích České Lípy, mohlo by se zdáti, že město naše na kostely vůbec chudé není. Avšak sluší uvážiti, že žádný z dotčených chrámův nevyhoví požadavkům řádného děkanského kostela. Ať nic nedíme o jejich nepříznivé poloze, jelikož jsouce rozstavené do tří uhlův světa na nejzazších koncích města, většině obyvatelstva městského, zvláště za počasí zimního neb blátivého těžce jsou přístupné, chrámce ty nevelké neposkytují potřebného místa osadě, jež čítá výše jako

5 tisíc duší. K tomu sluší i to podotknouti, že mnozí obyvatelé okolních lidnatých vesnic, byť byli k jiným farám přivtěleny, v neděli a ve svátek dílem pro blízkost města, dílem pro zařízení vedlejších záležitostí uvykli městské kostely navštěvovati. Konečně i tu zajisté nemlou okolnost uvéstí náleží, že, poněvadž děkanství stojí uprostřed města blíž někdejšího hlavního chrámu, velebné duchovenstvo ke všem službám Božím a k obsluhování sv. svátostmi cestu skoro čtvrt hodiny dalekou až na konec města, a sice buď si to ve dne anebo v noci, vážiti musí.

Proto již dlouhý čas měšťanstvo Česko-Lipské těžce neslo, že nemá řádného hlavního chrámu Páně ve městě svém, neposledním mezi městy českými. Obzvláště ale za posledních let, kde se následkem rostoucího církevního vědomí jako jinde, tak i zde chvalitebný ruch v mnohém ohledu objevil, mnohé zbožné duše dosylchajíce a dočítajíce se, kterak se usiluje tu o rozšíření starých, tam o zakládání nových svatyní, s nemalým želem pomýšleli na rodiště své, kdež jim nelze podniknouti ni jedno ni druhé. Neb za našich časův, kde nestává zbožných bratrstev, které druhdy malými ale hojnými prostředky světoznámé domy stavěly, vymáhá stavba kostela, jenž by prostorem i úpravou svou hoden byl města lidnatého, bohatých materialních prostředkův, jakových se právě našemu věku nedostává. Město samo, nevládnouc jako jiná královská města, žádným statkem, obmezeno jest na skrovné obecné příjmy, z nichž nemalou částku k opatření četných škol s chvalitebnou obětovností vynakládá. Měšťanstvo, navštíveno dvakrát zhoubným ohněm, chtějící si opět vystavěti potřebné přístřeší, z většího dílu přinuceno bylo, pole odprodati venkovanům, a tudíž obmezeno jest jen na obchod a průmysl, který při sebe lepší vůli osadníků tak velikých obětí nedopouští; — velkodušných ale dobrodincův, již by vybudováním svatyně sobě a rodišti svému vděčný postavili pomník, až posud se nenašlo.

Přes to přese všecko nevzdalo se město naděje lepší budoucnosti. Vele důstojný p. děkan a bisk. vikář P. *Jan Titz*, všemožně podporovaný bývalým měšťanostou p. *Scheinerem*, počal se již přede dvěma roky zasazovati o to, aby se kostel sv. Petra a Pavla opět vyzdvihl. Chvalitebný úmysl jeho sdílí celé měšťanstvo, ač sobě nikdo v městě netají obliže, ježto se zbožnému zámyslu tomuto v cestu staví. Jeho učin-

kováním utvořil se ve městě obzvláštní výbor, záležející z nejčelnějších osob duchovního a světského stavu, jenž řízení celé záležitosti přejal. Mimo značné jistiny několika tisícův stříbra zádušního jmění, jež na úroky uloženo, stále se rozmnožuje, zavedena zvláštní sbírka mezi měšťanstvem. Sluší uznati, že každý měšťan dle možnosti horlivě se v tom účastnil. Než což jest to u porovnání s výlohami potřebnými na velký a důkladný chrám Páně, jakého potřebí a jaký výbor zbudovati zamýšlí? I obrátilo se proto město s prosbou k JVel. císaři, žádajíc za dovolení, aby se peněžité sbírky po celé říši diti směly. Této prosbě ráčil JAV. císař blahosklonně vyhověti a dotčenou sbírku cestou duchovních a světských úřadův povolit. K rychlejšímu provedení této sbírky odebral se veledůstojný p. děkan Titz, nic nedbaje na stáří své a na obtíže podobných cest, na jaře 1858 do několika hlavních měst rakouských, dobře věda, že živé slovo více působí, než sebe obšírnější popisování. Znameníť summa peněz byla výsledkem jeho putování. Mimo to rozeslala městská rada v Červenci téhož roku zvláštní prosbu o peněžité dárky na všechny obce sousedních korunních zemí, načež se každý týden cestou c. k. úřadů a bisk. vikariátův obětované dárky počaly scházeti a scházejí se dosavad. Vysoké ministerium obchodu ráčilo zvláštním vynešením podobné zásilky pod jistými výminkami od poštovního v objemu celé říše osvoboditi. — JMst. císař *Ferdinand Dobrotivý*, jenž letního času na letohrádku svém v Zákupech blíže České Lípy se zdržuje, ráčil k stavbě kostela 6000 zl. stříbr. blahosklonně přislíbíti, jakož pak mezi velkodušnými dobrodinci našeho budoucího chrámu i více členů nejvyšší rodiny císařské nacházíme. Lze se též nadíti, že vysokorodý pan hr. Kaunic, držitel panství Novozámeckého a dosavadní patron zdejších far, za příkladem slavných předkův svých, v mnohém ohledu k dosažení vytknutého cíle výboru přispěje. Dle seznamu všech, jak v městě tak i jinde snešených příspěvkův, obnášela sbírka až do konce roku 1858 úhrnem 15772 zlat. stříbr. V sbírce této se i letos pokračuje. Jelikož ale z přemnohých okresův až dosavad nedošly výboru zprávy o výsledku sbírek učiněných, důvěrně doufáme, že se summa la letošním rokem o mnoho ještě rozmnoží. Bůh žehnej podniknutí tomuto, všem dobrodějům po širých krajích rakouských srdečně „Zaplať Pán Bůh!“

Kdy ale a kterak stavba kostela zá-

doucího započne, není nám posud známo. Budeť to asi záviseti dílem od výsledku sbírky, dílem od rychlého ukončení předběžných vyjednávání s patričními úřady. Víme sice dobře, že věc tak důležitá důkladné úvahy a věhlasné přípravy požaduje, a že ještě mnoho času musí uběhnouti, než nám živý ruch pilných pracovníkův při stavění chrámovém dosvědčovati počne, kterak se uskutečňují tužby zbožného měšťanstva Česko-Lipského: avšak máme za to, aby se stavba, byť i všech prostředkův hned při ruce nebylo, v důvěře v pomoc Boží a obětovnost spanilomyslných dobrodincův co nejdříve započala. Najdeť se zajisté i později dosti příznivců, kteří pokročilou stavbu dovršíti dopomohou. Pro násí pak toto mínění své, berouce při tom zřetel na mnohé stavby v Čechách a na Moravě, které v novější době s dosti skrovnými prostředky započaly, a hle, mimo nadání rychle, takměř zázračným způsobem se dokončily neb dokonávají se. Doufejmež tedy, že ne-li dříve, aspoň k stoleté památce prvního požáru, na rok 1887 připadající, připojí se jiná radostná slavnost, vysvěcení totiž nového kostela děkanského. Takovou měrou odstraněním zřícenin kostelních zmizí poslední památka trpkých osudův města z očí potomstva vděčného, a kronika městská vedle steskův otcův nad zpoustou dřevního chrámu zaznamenali bude moci ples vnukův nad slávou nové svatyně Páně. A proto ještě jednou: „*Bůh žehnej zamýšlené stavbě děkanského kostela v České Lípě!*“

P. M. J. Krupský.

Od Nymburka v Unoru 1859.

Vít to každé dítě, třeba i jen jednou pobýlo v chrámu Páně, že kněz, koná-li tam právě jakoukoli část bohoslužby katolické, koná ji ve svém vlastním a zvláštním, od kroje a stroje světského načítě ba nápadně lišícím se rouše čili obleku posvátném. Lišil-li se oblek ten bohoslužební od oděvu obecného a světského hned z počátku, anebo byl-li ten i onen i co do látky i co do formy zprvu jeden a týž: toť věc mezi liturgisty na dobro nerozřešená. Co se totiž jedni klóní k téhle druhé domněnce, tvrdí zase jiní na opak, dovodíce, že už v prapočátcích křesťanské Církve v ní se jevila snaha o uvedení zvláštních, hned prvním pohledem od všelikého občanského kroje rozdílných rouch a oděvův liturgických. I podobá se skoro, že tyto poslední pravdu mají na své straně. Užívalo-li se totiž již u pohanův, tím více však u Židův osoblivě-

ho, jen k účelům a potřebám bohoslužebním odhodlaného roucha: nenalezneme u vznešeném důstojenství bohoslužby křesťanské ovšem ani toho nejmenšího důvodu, proč by se co do věci a stránky této i v Církvi naší svatě bylo nemělo jíti cestou, na niž mimo přirozené světlo rozumu i sám zákon Mojžišův poukázal tak zřejmě a tak důrazně! Že pak ale rozdíl tento jen povlovně a postoupně se vyvíjel a ujmál na půdě Církve křesťanské: na to, tuším, netřeba jakých věsti důkazů; rozumí se to samo sebou. My zde raději několika jen slovy zřetel čtenářův obrátíme k tomu, kteráktež to všelijak účelno a přiměřeno, že v Církvi naší katolické k potřebám liturgickým vlastních a zvláštních, to z šedého dávnověku pochodících stává oděvův a oblekův.

Kdyby se zajisté kněz obřadník, chtě před se bráti jisté bohoslužebné výkony, objevil v oděvu obyčejném, občanském, dokonce snad v novokrojním: zdaž by samy výkony ty příčinou snadno pochopitelné hry myšlenek nenabýly nádechu a náteru obyčejnosti; zdaž by nepohřešily mnoho prameno ze své velebné dojemnosti a působnosti? Zdaž by úkony ty posvátné, sami původem a kořením svým v půdu šedé dřevnosti sahající, nestály v příkré, křiklavé a odporné neshodě s oblekem liturga, dle nejnovějšího vkusu a způsobu upraveným? — A zase naopak, nemusí-li pohled na kněze, jenž v neobyčejném, nápadném, starodávném obleku svatý svůj úřad koná, vésti k myšlence, že to žádná není osoba obyčejná, co tu jedná, a že se tu děje cos obzvláštního a nevšedního? Nemusí-liž pohled takový vzbuditi a zvýšiti úcit vážnosti i ke knězi i k tomu, co se tu jeho prostřednictvím koná?

Kdo to všechno slušně zváží na mysli, pochopí tolikéž a spravedlivě, ocení dbalou péči sv. Církve o to, aby ty tak důležité, mnohovýznamné oděvy a roucha chrámovní při všech svatyních Páně shledávaly se nejen v náležitém důstátku, ale též v stavu jestli ne zrovna skvostném a nádherném, toť alespoň naskrze čistém, slušném, důkladném, Boha a jeho služby ovšem důstojným. Nebo toliko tak jsou a budou s to, aby dostály svému vznešenému účelu; tak budou na podporu nikoli na překážku, budou ku vzdělání a ne k pohoršení kněze i lidu Páně.

A teď už stoje na stanovisku tomto, vyzrozumi každý lehkou nemalé radosti mého srdce, že mi přáno, podati milou zprávu o chrámu, který co do roucha a obleků

liturgických za doby poslední nabyl bohatého a rozmanitého přírůstku. Jest to chrám Páně v *Mladé*, o němž i v těchto listech nejednou učinila se už zmínka. — Navštíviv ondyno svého přítele, tamnějšího p. faráře, nechtěl jsem skoro ani věřiti vlastním svým očím, když otevřev skříně, ukazoval mi tu čtvero nových ornatů, vesměs na 120 zl. stř. oceněných a rozdílnými liturgickými barvami odznačených, — tam tři nové pluvialy, černý, modrý, žlutočervený, asi 150 zl. v ceně majitel, — zde dvě vela, jedno pěknější druhého, kteréž zjednáno za 25 zl. stř., — onde krásné, nad padlý sních bělejší kostelní prádlo: alby, rochety, oltární prostěradla a jiné i jiné částky drobnější, v ceně asi 40 zl. stř. odhádané! — A kterák i odkud dostalo se toho všeho chudému chrámu Páně ve *Mladé*? Která srdce, které ruce mají v tom a o to svou pěknou zásluhu? — Jsou to oběti, dílem jedním a menším věnované od některých zbožných osadníkův, dílem pak daleko větším a čelnějším, totiž 2 ornáty, 1 pluvial, 1 velum a všechno prádlo naskrze vyšlé ze spanilé, opravdu šlechetné ruky J. Msti hraběnky *Alžběty*, choti J. Excel. Leopolda, hraběte z Thun-Hohensteina na Benátkách milostivého to patrona chrámu Páně Mladského. Nemajíc však dosti na také velkodušně oběti vysokorodá ta paní, dodala k ní ještě i slib a přípověď, že pro týž chrám v brzku odešle ministrantské komže a sukničky. Bůh sám jí buď za to štědrým odměnitelem; duchovní pak Mladského kostela neopomenou zajisté nikoli, denně a vřele vzpomínati na ni při nejsvětější oběti!

A že jsme zde již uvedli jméno JExc. p. Benátského hraběte, nelze nám též nepřipomenouti, že on byl jeden z nemnohých šlechticův českých, který při beneficiích svého patonátu práva výkupného ani dost málo nepoužil, a nad to právě nedávno Mladskému beneficiatovi k hodnosti farářské povýšenému, značný překární dar ua pivě velkodušně a o ujmě jest učinil. — Komu čest, tomu čest; — komu dík, tomu dík! — Jednání takové k Církvi a jejím služebníkům zasluhuje ovšem a všelijak, aby je na památku našim budoucím ve své listy s chloubou a radostí zapsal i náš Blahověst! — z.

Z Tábora v Lednu 1859.

Drahný čas vypínal se starobylý děkanský náš chrám Páně, zbavený všech nutných ozdob, jakéž stan Hospodinův tak utěšeně krášlí; holé zdě přijímaly zbožné duše do lůna svého, kdež oko široku prázdnotou

bloudilo, nemajíc předmětu, na němž by ve zbožném vznětu utkvíti mohlo. Tu ve mnohých srdcích zrodilo se blahé přání, aby se chrámu Páně, svou velkolepou výstavou vynikajícímu, dostalo potřebné ozdoby a slušné okrasy. A sotva že byl důstojný Tábořský p. děkan *Vojtěch Pöschl* milené své ovečky několika prostými sic, avšak ze srdce vřelého vyniklými slovy vybídl, aby se jeden každý za příkladem oné vdovy v písmě sv. nějakým dárkem ku krásnému tomuto podniknutí přičinil, jižž steré ruce vztahovaly se a s obětivou oddaností k sv. Církvi skládaly na oltář dárky na ozdobu stánku Hospodinova. — Nač chrámy zdobiti nevkusnými často výtvary venkovských mazalův? Nač pozlátkem v kostele šáliti zraky? Nač přepřelňovati malichernostmi dům Boží a tak rušiti dojem na srdce a mysl křesťanovu? slyším namítati jazyčky zpupných odpurcův svaté víry Kristovy, anto sami v komnatách svých ve skvělých rámcích kupí obrazy, druhy ovšem i neřádne, rozličné krajomalby, nástěny lovův na tygry a krokodily! — Každý člověk hledí si obydlí své všemožně ozdobiti, jak tomu poměry jeho dovolují a stan Hospodinův, sídlo věčné lásky, trůn syrechované milosrdnosti mělo by zůstávati prázdné, pusté, horší snad než mnohá kréma.

Dlouho slzným hledem zíraly zbožné duše na kusost chrámu našeho, čekajíce, až by příhodná doba se naskytla. Doba ta se přiblížila; jásejme v Pánu, že vzbudil šlechetné duše, ježto k slovu duchovního pastýře svého za úkol si vzavše ozdobiti chrám jeho v Táboře, úsilovně a spojenými silami velkolepý zámysl uskutečnit se snaží.

V čele lidumilných těchto mužův stojí čacký a blaze účinkující spolek ochotnický se svým šlechetným vůdcem *Fr. Fialou*, jenž snažně se o to zasadiv, aby almanach „*Zora*“ vyjítí mohl, čistý výtěžek jeho 100 zl. věnoval ku krásnému tomu účelu. — K těmto horlivým vlastencům a vřelým katolíkům řadí se mnozí neméně šlechetní horlivci a nadšenci. Zejména jsou: pt. pp. *Lužnický*, majetník statku Svabova se 60 zl., p. purkmistr *Jakub Zeis* s 20 zl., president krajského soudu *J. Vladyka* s 10 zl. Podniknutí sbírky tyto se tak krásně dařily, že se během 5 dnův asi 500 zl. sešlo. Tak spojenými silami daří a zdaří se dílo na pohled sebe obtížnější. Nuže bratři Tábořští, jen dále neunaveně na počaté dráze. Máme ještě mnoho prací, ježto čekají na brzké z prachu vyzdvižení ku chvále Boží. Starobylý kostelíček sv. *Jakuba* na hřbitově

toužebně očekává chvíli, až z něho prach setře ruka milosrdná, až se dostaví duše, roznicené horlivostí svatou, ježto by jej podobnými snůškami okrášlili. Nemohu řádky tyto skončiti, abych neprojevil přání, jež mne dlouho již leželo na srdci. V městě našem jest tolik zbožných panen a paní, tolik švadlen, mistrných v pracích ženských, že by zajisté slušno a záhodno bylo, aby se duše ty seřadily v jakýsi spolek, jenž by měl za úkol, roucha mešní vyváděti aneb vetchá spravovati, místo přebytečných tretek k zvýšení krásy tělesné, jež jako polní tráva vadne a mizí. Lepšího zajisté užítu získala by něžná srdce krásné pleti naší, kdyby umělých svých rukou k dílu tak bohumilému propůjčila! Kéž slova má upřímná ozvěny najdou!

Z Jilemnice v Lednu 1859.

Radostnou přináším členářům Blahověsta novinu. Jest tomu čtvrt roku, co se přihlásil ve farním domě *Josef K.* s manželkou svou *Juditou*, vyjevuje, že chce vyznání své víry změnit, a že s nimi celá rodina přestoupiti hodlá od evangelické konfessí do lůna svaté Církve katolické. Úkaz takový za našich v živé víře dosti chudých dnů, musel ovšem potěšiti staříckého pastýře duchovního, který brzo dobře seznal příčiny, že nikoli ohledy časné, nýbrž nějaké vdavky, ne vábení a přemlouvání, aniž sliby a dary odjinud, ale čistý ohled, vroucí po pravdě touha, pohnuly navracující se ovečky, že zamyslily opustit dosavadní ovčinec, ježtož pastýřem není Kristus, ani Kristův náместek.

Po ukončeném vyučování zavítal žádoucí den, který dle zaslíbení s radostí andělů nad hříšníkem pokání činicím, nejen vykročujícím z bludu, ale všem věrným učiněn jest pramenem útěchy a hodův duchovních. Na den zasnoubení *BPM* naplněn byl náš chrám Páně valným zástupem lidu sešlého odevšad. Bylť pak mezi věrnými též zvědavci, kteří očekávali, což se při nastávajícím úkonu diti bude. Neboť sluší věděti, jakož sami konvertité byli pravili, že u evangelikův na mnoze za to se má, jakoby přestupující musel své rodiče a příbuzné a jiné proklínati. Ký div, že tudíž mnozí přišli, aby slyšeli, co necná ústa utrhačná lživě o Církvi katolické roztrušují. Přišli — ale neslyšeli, čeho doufali; neboť při skládání vyznání víry dle formule sv. sněmu Tridentského, konvertité držíce hořící svíci, tento symbol Ježíše Krista, co světla světa a Jeho svaté pravdy, klečeli a zřetelně

před tváří tolika posluchačův nekatolíkův, toliko učení svaté katolické Církve vyznávali. Touž měrou uči jedině zřejmé podané svědectví, že náboženství katolické duchu lásky, který, ačkoliv blud zamítá, (jakož i Kristus strašné „běda“ nad plemenem neophebné šíje a zatvrzelého srdce pronesl) ovšem i bludaři a kacíři, vůbec nepřátelům všem, co lidem dobrořečiti a skutkem dobročiniti káže.

+

Od Nežárky v Lednu 1859.

Opět mohu nejednu zvěst z našeho vůkolí milému Blahověstu podati.

Především stůj zde o *svěcení oltáře*, konaném na počátku b. r. v Jindřichově Hradci. Slavnost ta, již sama v sobě dosti důstojná, důležitá jest zejména proto, že poskytovala důkaz, která i dosti skrovnými silami, jsou-li jen spojené, mnoho velkého se dá vyvésti. Není tomu leč dvě leta, co se duchovenstvo Jindř. Hradecké ustanovilo na tom, že chce hlavním, v slohu gotickém čistě zbudovanému chrámu, — který bohužel r. 1801 požárem nesmírně utrpěl, a nehodou času až po dny naše jedině na *prozatímních*, stavbě tak velkolepé *neprůměřených* oltářích musel přestávati, — nový a důstojný oltář gotický zaopatřiti. Než ale nezdálo se, že by se bohublíbý a krásný ten úmysl tak snadno dal provésti, již proto, že právě v tu dobu i jiný nový, gotický oltář ke cti Rodičky Boží v téměř hlavním chrámě, a nedlouho před tím dva ve filialním kostele nejsv. Trojice na městském hřbitově, — a sice ten první *jedině*, ostatní pak větším dílem z pouhých příspěvkův nebohatých osadníkův opatřeny byly. Co však nelze pevně, vytrvalé vůli, obzvláště jestli láska k Bohu a domu jeho s ní jest spojena?

Zaklepáno především u vzdálených bratří a prošeno, by vybývající stipendia na okrasu domu Božího obětovali; obdržенých pak jednak od duchovenstva domácího, jednak od jiných velebných kněží, buď rodem z Hradce pocházejících, aneb studia někdy tam odbývavších, z lásky k Bohu a na svatý ten účel s ochotností a zdarma persolváno. Neminul rok, a získáno takto přes 400 zl. stří., z nichž ihned 300 zl. na malbu obrazu se věnovalo. Když bylo duchovenstvo Jindř. Hradecké nabylo obrazu, bylo mu pak již snáze dovolávati se obětovnosti osadníkův. A díky buďtež Bohu! obětovnost tato v překrásném světle objevila se: za málo dní asi 1000 zl. ve stří. sebráno, — sebráno od bohatých i chudých, sebráno po zlatých i krejcařích.

Takým tedy způsobem vytrvalá snaha duchovenstva, spojená s obětovnou nábožností lidu Jindř. Hradeckého opět jednu a nemálo důstojnou ozdobu zjedнала hlavnímu chrámu, překrásný totiž oltář *sv. Anny*. Obraz malovaný od *J. Tylla*, akademického malíře ve Vídni, byl i přísná kritika nezvala ho dílem uměleckým, nicméně plný jest svátého půvabu a k nábožnosti nemálo povzbuzuje. Představuje rodinu Páně s obzvláštním ohledem na sv. Annu, kteréžto poslední anděl podává *volitvň* tabulku s nápisem významným: „*Ora pro populo, interveni pro clero!*“ Oltář až do nejmenších podrobností velmi uměle zhotovil schopný truhlář Treboňský *J. Rachac*, řezbu a pozlacení bratří *Riedlové* ve Vídni.

Dotčené svěcení konáno při assistenci mnoha domácích kněží od veledůstojného a milovaného probosťa a arcikněze našeho *Petra Veebra*, který při té příležitosti řeč překrásnou k osadníkům svým učinil, skládaje vřelé díky především Bohu a pak všem domácím i cizím, duchovním i laikům, kdož způsobem jakýmkoliv přispívali k vyvedení díla tak bohumilého. Bůh všechněm hojně to odplatí. — Vůbec vykonalo se v Jindř. Hradci za posledních let, zejména od r. 1856, kdežto se sv. missie držela, mnoho dobrého a jest se nadíti, že probuzená horlivost neutuchne, ale povede k vyvedení i jiných ještě a skvělejších věcí.

Mimo to i po vůkolí chrámy se ozdobují, oltáře dílem celé nové se staví, dílem staré se obnovují. Kéž by ale jen všudy a vřdycky stávalo se to bez ujmy smyslu křesťanského, obzvláště pak bez ublížení *vkusu uměleckého*. Neškodilo by zajisté i u nás *umělecké jednoty katolické*, jakovéž se u př. v Bavorském Řezně atd. a sice s výsledky přeskvělými, založily. Aneb by se aspoň v semenistích theologických hlavní zásady z *umění církevního* vykládali měly, jakž zde onde i skutečně již se děje.

Jiná věc radostná, o níž zmíniti se dlužno, jest utěšený zdar, ježž v ohledu materialním i mravním běře *družina katolických tovaryšův* v Jindř. Hradci. Co důkaz mravního prospívání jejího pro dnes aspoň tolik. Jak vědomo, nejdůstojnější pt. biskup Budějovický, minulého jara meškaje v Římě u svatého Otce, spolkům tovaryšův katolických v Čechách vymohl milost plnomocných odpustků při slavnosti obřezání Páně. Družina Hradecká chtěje milosti té účastnou se státi, v dotčený den vykonala sv. zpověď a přistoupila k stolu Páně. Jako vřdycky, působilo to i tentokráte přemilostné podí-

vání. Více jak 100 mladíkův, druhdy v ohledu náboženském ne-li zanedbaných, aspoň netečných, s vroucností neličenou, a hořící svíce, znak to víry, majíce v rukou, přijímali drahé tělo Spasitele. U večer téhož dne v místnostech spolkových uspořádáno slavnůstku, záležející ze zpěvu a deklamaci vážných i žertovných, již přemnoží a vzácní hosté přítomnosti, svou počtili. — Družina Hradecká za 2½ leta trvání svého 253 tovaryšům poskytla příležitosti a útulku, by v ctnosti a umění mohli se zdokonaliti, bratrsky pospolu obcovati a se vyrazeti, by naprosto nepropadli živobytí krčmářskému a duši i tělo nezmařili ve špatných společnostech. Spoluoudův nyní čítá se přes 100. Bůh i dále družině té zehnej a v hojné míře odplatí všemněm, kdožkoli až posud podporovali ji a ještě podporují. Tyto dny dali též stateční ti naši tovaryši Hradečtí za jednoho spoluouda, jenž po nějaký čas meškaje v cizině, umřel v daleké Oppavě, mši sv. čisti, při kteréž všickni přítomni byli, nábožně zpívající. Tak milují se co bratři v životě a nezapominají na sebe i po smrti. — Spisovatel těchto rádkův nemůže zamlčeti, že kdykoliv udá se mu o spolcích katolických tovaryšův anebo čisti, anebo ve shromážděních jejich přítomnu býti a tudíž o blahotinném jich působení všestranně se přesvědčovati, vždy želeťi toho musí, že až dosaváde po Čechách tak pořádku jsou rozšířeny.

I jednotě Hradeckých panen dobře se daří a cvičení křesťanská, která se jím vždy jednou za měsíc držívaly i od jiných lidí a v počtu přehojně bývají navštěvována.

Na konec něco smutného. Tyto dny po krátké avšak bolestné nemoci umřel kons. rada, biskupský notář a farář v Drachově u Soběslavy, vel. *Jan Dreissing*. Při jeho pohřbu zajisté bylo viděti, kterak nepokázený lid náš i nyní ještě dobrého kněze si váží. Děti nad smrtí vlastního otce takého nářku nevedou, jaký vedli sobě osadníci Drachovští nad smrtí milovaného faráře. Nárek ten ctil zajisté i ty osadníky i jejich pastýře. — Při této příležitosti nelze nezatožiti sobě, jak přenesmírně řády naše řidnou; den po dni kněží ubývá a nouze nastává. Lid křičí o chleb a nebude pomalu, kdož by mu ho lámali. Jsou štace, kde od jakživa býval kaplan; lidé dovolávají se ho, prosí o něj a nemohou dostati. O což jest tu potřebí, by kněží nekneží prosili Boha, by poslal dělníků na vinici svou, a pak bychom obzvláště my kněží zdvojnásobnili nyní síly své, by nepustla a

nezarůstala trním role cirkve Boží. Nevždycky velký počet na prospěch bývá, alebrž často i malé avšak různé množství velké věci vyvodí. B.

Ze Slaného v Prosinci 1858.

Ach kam jste se octnuly naše latinské školy? — Již tomu 27 let, co jste zmizely a nejdete nazpět! A kdo jest na tom příčinou? Naše-li snad nedbalost, váhavost? Nikoli! Zatím ale, buď Bohu chvála, již se to začíná buditi, nesluší však oblevovati, ustávat! — Hleďtež přede vším prositi Boha, by nám ráčil vzbuditi nějaké mohutné dobrodince, a pak nenechte se odstrašiti, když se vyskytnou tu onde překážky. Tlučte jen vždy na novo, — dobrodinci otevrou posléze dvěře, a poskytnou podpory; — my sami snášejme, byť i s vlastní ujmou, kde se co dá obětovati, a pak s pomocí Boží — s pomocí šlechetných dobrodincův dřív či později dosáhneme od slavného místodržitelství povolení, aby se obnoviti mohlo naše gymnasium. Potřebný k tomu kapitál vzrostl teprv na 4000 zl.: prosmež tedy o podporu po celém okolí, hledejme až vynalezneme vznešeného, nějakého dobrodince, který nám proklestí cestu, kudy bychom mohli docíliti, čeho si žádáme a odkliditi překážky, kterými dusí se sladké a milé naděje naše.

Doufám, že nás Bůh milostivý neoslyší, a pak naše suchá lada brzy oživnou, a sterý užitek budou vydávati. Nebo z minulosti se musíme učiti a do budoucnosti nahlížeti, co z našeho města poslo učiněných, výtečných mužův. Doposaváde jest odtud asi 37 kněží, kteří jsou odchovanci bývalých našich škol: teď za kolik let se vyskytne — jeden. I jaký div, když jest nyní študování s tak velkými výlohami spojené? Kdyby zde byly školy, lehkoby těch několik let bylo uběhlo a málo výloh by to stálo. Víme ze zkušenosti, jak ten neb onen z našincův do vznešeného stavu přišel, při malé starosti rodičův. Z počátku měli ho doma vždy na zřeteli, až zrostl. Později pak na filosofii a v dalších studiích snáze to bylo bez mnohého nákladu se strany rodičů. Co tu druhdy študentstva dospělého procházivalo se o prázdninách po vůkoli našem; nyní objeví se zřídka některý posluchač práv neb lékařství. Bůh sám rač to přivesti do dřevních kolejí! —

A mimo to ještě nám mnoho jiného schází. Není zde žádné nemocnice —

není tu žádného tovaryšského spolku, a přede počítá se zde výše 6000 duší. Zatím však musíme býti trpěliví, až docílíme jednoho, budeme se starati o druhé; až budeme mít gymnasium, přičiníme se o nemocnici a o milosrdné sestry. Na nemocnici také leží 4000 zl. — Praho, přestavná Praho! tobě se ničeho nedostává! Ty máš pravé poklady veškerého druhu, ty se honoš ústavy křesťanské lásky — kláštery Alžbětinek a Milosrdných sester, které umějí sebe zapřiti, z lásky k Bohu slouží bližnímu! — Bohdejž, by se i naše město honositi mohlo podobným klášterem, podobným útočištěm chudého, nuzného, trpícího lidu! Bohdejž bychom se toho dočkali, dovolali! —

Cím se prozatím těšiti můžeme, jest bratrstvo sv. růžence, které zde čítá 18 růží obojího pohlaví, to jest: 255 údův pod správou otce duchovního, kterého nám dal Bůh, jenž jak učí tak činí, a jak činí tak učí; jenž každému srdečně jest nakloněn, k starému i k mladému, bohatému i chudému nelituje žádného namáhání, a usiluje býti všem býti všecko. Z obětí a dárků, které se snášejí při pobožnosti růžencové, dostávají údové nuzní v nemoci podpory 3 zl. stř., a co vybývá, věnuje se na ozdobení a opatření chrámu Páně. Takovou měrou již 6 oltářův krásně ozdobeno, a mnoho rouch bohoslužebných zjednáno. —

Z. Polabín v. Lednu 1859.

„Pane! Je-li mne lidu Tvému ještě třeba, nepoužím se práce“ — Tak modlil se v nemoci zbožný kmet, horlivý sluha Boží, sv. Martin, biskup Turský. Podobně smíme zajisté věřiti o našem šedém vrchním pastýři, nejdůstojnějším panu biskupu. Mámeť na úsudek takový nejeden důvod. Ještě se byl na počátku minulého roku úplně nezotavil z nemoci, která nás již naplňovala úzkostí, a tu nám zavítal onen památný „pastýřský list ku všem pánním majetníkům fabrik v Litoměřické děcesi.“ Mimo to dostalo se nám mnohé příležitosti seznati, kterak vše jde mu k otcovskému srdci, co se spásy svěřeného mu stádece týče, a s jakou pečlivostí snaží se odstraniti vše, co závadného, tak že můžeme říci, že ubýváním tělesných sil roste jeho duchovní činnost. Tak dle konsistorního dopisu dd. 26. Srpna 1858 požádal od všech duchovních pastýřů zprávu

a) často-li se odbývají taneční hudby;

b) dlouho-li trvají, a zdalž o 12. půlnoční hodině se končívají;

c) zdaž i mládež, škole ještě neodrostlá, k nim se připouští;

d) nebývá-li tanců zcela neslušných a nemravných;

e) co by se ostatně o věci té v příčině duchovní správy připomenouti dalo.

Co se dotýče aspoň našeho farního okrsku a okolí, nemůžeme na první otázku odpověditi než — se steskem. Bývají taneční plesy víc než často. Málo která neděle mine bez musiky. Koná-li se slavnější pohřeb dítěte neb svobodného, spěchá ověšená a opentlená mládež z chrámu Páně přímo do hospody, kdež ihned pouští se do kola. Nezpůsob ten stal se již jako pravidlem. Ba i čas milostivých let na vzdor všemu usilování duchovních nemohl činiti výminku. — Dlouho-li trvají ty veselosti? Do bílého dne. O 12. hodině teprv bývá nejvíce živo. Kterak tu možná pomysliti na ukončení! — Školním dětem se návštěva hospody v čas musiky přísně zakazuje — zabraňuje od duchovního i od světského učitelstva i od představenstva. Avšak co tu platno, když rodičové sami děti tam vodí, a na ty, kdož z povolání zplozence jejich odtamtud vyhánějí, druhdy hrubě vyjízďejí! — Co do způsobu tanců nemůžeme duchovní očitě se přesvědčiti, ač nechce-li sám se uvéstí v lehkost. Nebývá však doslechu o tancech, kteréž by zjevně na odpor byly slušnosti a mravopoctnosti. Že mravnost tím se nikoli nepozvedá alebrž hyne, dá se mysliti. Krvavé rvačky, smilstvo, krádež, zanedbávání hospodářství, soudy, prodlužování a prodávání živností a posléze mizina i předčasná smrt objevují se velmi zhusta co ovoce oněch přečastých zábav. Bohdejž, by vyšší místa již co nejdříve učinila tomu přítrž!

Dle dopisu nejdůst. konsistoře od dne

28. Října 1858, č. 6335 vykazoval sumární

prehled paschalních konsignací v Litoměřické děcesi na rok 1857 — 128, v roce

pak 1858 104 odrostlých, kteří z nedba-

sti bez přijetí sv. svátostí zemřeli, a v roce

1857 — 105, v roce 1858 — 95 samo-

vrahů. —

Tyto výjevy velmi bolestně se dotý-

kají otcovského srdce JMilosti našeho apo-

stolského biskupa. By je na příští co

možná a pomocí Boží zamezil, vyzval

všecky veledůstojné vikární úřady, aby

v srozumění se všemi farními úřady vše-

likou horlivostí a svědomitostí pátrali

po příčinách, jimiž se stává, že tolik do-

spělých bez útěchy našeho svatého ná-

boženství umírá, a že samovraždy tak

zhusta se opakuji, jakož i aby s touž bedlivostí slídili po prostředcích, jimiž by se oběma těmto mravním neduhům předejiti dalo. —

Konsistorním oběžníkem od 27. Ledna 1859 (13—VIII. sv.), k němuž připojeno výborné pojednání: „Gutachten über Kirchenmusik“ činí nejdůstojnější arcipastýř přípravy k opavení chrámové hudby. — Aby se především všeliká světská hudba od chrámů Páně vzdalovala, utvoří se při biskupském sídle v Litoměřicích diécesní výbor, kterýž bude zkoumati církevní zpěvy a hudební kusy, kdykoliv jaký k nějakému kostelu ku provozování se zašle. K tomu cíli má každý duchovní správce zaslati seznam všech mší, gradualů a offertorií, litaní, nešpor atd., které se v kostele provozují, s udáním jich skladatelů, a zároveň podati zprávu o zpěvácích a hudebnících při jejich kostelích, jakož i o jich quantitavní a qualitativní způsobilosti k provozování řádné chrámové hudby. Týmž způsobem má každý duchovní správce dodati zvláštní spis všech na osadě jak doma tak na kůru užívaných nábožných písní, a není-li která obsažená v nížádném zpěvníku, od nejdůst. konsistoře potvrzením aneb s přejinačeným textem neb nápěvem se zpívá, má se i její obsah a nápěv zaslati.

Aby se při zlepšení chrámového zpěvu a chrámové hudby tím zdárněji působilo, mají

1. duchovní správce o to dbáti,

a) aby se v každé škole mládež v školním a církevním zpěvu pilně cvičila, aby se předmětu tomu několik hodin i kromě obyčejného školního času věnovalo;

b) aby školní chlapeč, nadání schopnostmi hudebními, netoliko praktický, nýbrž i theoretický zpěvu a hudby pro chrám Páně se vyučovali;

c) aby se požehnáhlá právě katolický choralní zpěv uvedl, necht se pro každý farní chrám objedná dílko: „Theoretisch-praktische Anleitung zur Herstellung eines würdigen Kirchengesanges. — Verfasst von Stefan Lück, Domkapitular zu Trier Zweite Auflage. Trier 1858.“ (Jest za 32 kr. str., při uvedení do škol nastoupí levnější cena), a dle něho necht se nejen učitelstvo samo v choralním zpěvu cviči, nýbrž i školní mládež vyučují.

Tou měrou bude každému farnímu učiteli možno kůr rádných zpěvákův, chlapců i dospělých, si zřídit, a předběžně užívané ještě choralní zpěvy, jako u př.:

„Pange lingua, Salve Regina, Asperges me, De profundis, Animus fidelium“ atd. i rozličná *Responsoria* dle právě církevních choralních nápěvů přednáseti a časem i choralní mše provozovati, zvláště kdyby se povedlo, jakož v jednom městě zdejší diécese přičiněním tamnějšího duchovního správce se stalo, okolo 1780 roku zrušené literácké spolky opět v život uvést. O vydání rukověti pro ředitele kůru a choralisty, kteráž by jednohlasné liturgické zpěvy na celý církevní rok obsahovala, stane se opatření. —

2. Biskupští páni vikáři vybízejí se, aby společně s poradníky, od nich samých předkem vyznačenými působili, aby v učitelských poradách činily se zkoušky, ve všelikých chrámových choralních zpěvích a hudebních kusech, a aby v každém okrese alespoň jeden zpěvácký spolek dle směru v přiloženém směru (*Gutachten über Kirchenmusik*) se zřídil. Jak mile takový spolek se kde zřídí, má se hned o něm podati zpráva.

Račiz nám Bůh ještě mnohá léta zachovati velekněze, jenž co pečlivý a obětavý otec od všech duchovních synů i od všeho věřícího stádece vroucně jest milován, a žehnati všechněm pracem i snahám jeho! —

[Morava.]

Od Brna při konci měsíce Února 1859.

Nepochybují, že Vám a přátelům časopisu Vašeho nemálo leží na srdci zdar našeho požehnaného Dědictví sv. Cyrilla i Methodia. Netřeba mi mluviti o něm svými slovy: pojmí toliko, což od Výboru samého vůbec povědino a ohlášeno jest:

„Výbor Dědictví sv. Cyrilla a Methodia“ uzavřel ve svém sezení dne 17. Března 1858, aby se z knih vybývajících i po novém roce nově přístupujícím spoluodům dávalo, pokud jich stačí. Tím se tedy stane, že mnohý spoluod přistoupiv po novém roce, dostane ještě knihy, vydané pro minulý rok, na kteréžby vlastně práva neměl, a mimo ně knihy téhož roku vydané, takže za jeden rok dostane knih v ceně téměř polovice vkladku učinného, a snad již třetím rokem započne knihy úplně zdarma přijímati až do smrti své. Ovšem prospěchy tak veliké mohou se nyní teprv Dědictvím skytati údům, an jeho jistina již dostoupila znamenité výšky.

Druhou pohnatkou k hojnému při-

stupování nových úduv, zajisté bude veliký úplný a ve všech stránkách svých dokonaly katolický kancional, kterýž Dědictví úduv svým chystá na r. 1863, jakožto důležitý dar k tisícileté památce příchodu sv. Cyrilla a Methodia na Moravu. —

Cím jest katolický kancional pro farnost a pro chrám, každý již ví, kdo jest v krajině takové, kdežto se v kostele zavědl nějaký kancional. Avšak doposud žádný kancional nedostoupil a nemohl dostoupiti všestranné dokonalosti, jižto vy-
máhá pokročilá doba naše. Takový i v jazyku i ve versích i v rýmech i v nápěvých i v jádře dokonaly kancional nemůže býti úlohou jednotlivce, byť by měl sebe větší učenost a sebe větší vůli: toté úlohou mnohých mužův, jenžto majíce potřebných schopností mluvnických i hudebných, spolu také hotoví jsou, svůj čas a svou umělost obětivě věnovati národu svému ke cti a slávě Boží. Naše doba v tomto ohledu po veškeré vlasti československé čítá nepřehlednou řadu mužův takových, kteří k žádosti Výboru Dědictví zajisté k tomuto obrovskému dílu mile rádi propůjčí síly své a budou přispívati buď radou, buď skutkem. Již nyní mnozí pomoc svou slíbili, a někteří již pilně pracují o vykázané části kancionalu toho, tak že s milostí Boží doufati můžeme, že r. 1863 dílo to dostane se do rukou spoluodův. Pomněte, jaká to bude radost, jaký prospěch! Kamkoli přijdete po veškeré vlasti, všudy budete slyšeti tytéž velebné zpěvy, a nábožné modlitby — všude budete jako doma. Doposud tak nebývalo a není. Začasté stává se, že v sousední farnosti jsou zhola jiné zpěvy a modlitby, jako v kostele domácím; a to zajisté nemile dotýká nás. Na tuto přezádoucí jednotu, ohledem na kancional v celém národě československém ukazuje náš nejd. Excel. p. biskup Brněnský Antonín Arnošt v přípisu, daném přednostentvu Dědictví sv. Cyrilla a Methodia d. 26. Března 1858. K dílu tak velikému a nákladnému, potřebí jest netoliko velikých sil duchovních, než také prostředkův hmotných peněžitých; a těchto zajisté do té doby bude, pakli sobě každý spoluoud dá na práci, aby aspoň několik nových spoluodův získal. „Vůli pevně žehná pomáhá Bůh!“

Tolik připovídá výbor na příští časy, a Výbor náš umí plniti přípovědi. Nejsou-li to věci veliké — slavné? Blaho-

věst zajisté zaplěsá, vida, kterak se usku-
tečňují touhy a přání jeho, několikráte op-
pětované s všelikým důrazem. — A ja-
kovská živoucí bude to památka, vzdělaná
láskou vděčného národu na oslavu 1000
letého jubilea příchodu sv. apoštolův na-
šich! Jak Vám v Praze bezpochyby již
známo, v díle tom, jakž si přál Blahověst,
účastniti se bude tolikéž Vaše Dědictví
sv. Jana Nepomuckého, účastniti se budou
tolikéž synové vlasti a služebníci církve
české. I to se nám líbí vysoce, i z toho
nemůžeme leč velebiti Boha. Dobře a
spasitelné to jest, přebývají-li, pracují-li
bratři v jednotě, obzvláště v takovém díle
jako jest zánýšlený kancional. Avšak o
tom o všem dále i v Blahověstu sami se
dočteme. — Nyní navratme se zase k mi-
lému našemu Dědictví a vizme, jak mno-
ho během 8letého trvání svého dove-
dlo. Mámeť od něho již 20 rozličných
darův; máme 8 ročníkův, milého Mora-
vana — máme čtyři pěkné obrazy: sv. Cy-
rilla a Methodia, sv. Ludmily u velkém
formátě, úmrtí sv. Cyrilla v osmerce a
prekrásný diplom; — máme 9 výborných spi-
sův: *Putování Christa Pána* od spanilodu-
chého, v Pánu již oslaveného kněze To-
máše Procházky — *Missie tichomořské* od
důmyslného kněze Fr. Škorpíka. — Jos.
Flavia válku židovskou přel. od starosty na-
šeho prof. Frant. Sušila. — *Život sv. Cy-
rilla i Methodia* od kněze Václava Štulce.
— Wisemannovu *Fabiolu* přel. od V. No-
votného. — *Život sv. Jana Kapistrána* od kněze
Fr. Valoucha. — *Pravé děje sv. mučovníkův
církve východní* od Antonína Dudíka, kněze
arcidiecése Olomúcké. — *Život sv. Alžběty*
od kněze Jakoba Procházky. Hle jaká ta
řada pěkných, užitečných, duchem Božím
proniknutých děl a spisův! Jaká tu shoda
v činnosti společné! Moravan, Čech, Sle-
zák i Slovák snášejí a ukládají peníze své
do jedné pokladnice; Moravané: Sušil,
Procházkové, Kulda, Škorpík, Dudík, Va-
louch, Češi: Fáborský, Hellich, Manes,
Štule, v bratrské shodě podávají trojjedi-
nému národu obrazy a díla, jimiž budí
se a rozmáhá život Bohu milý ve vlastech
našich. Není-li to patrné znamení, že ne-
toliko naši nejdůst. pp. biskupové Arnošt
a Bedřich, netoliko sv. Otec v Římě, ný-
brž i sv. Otcové naši v Církvi zvítězilé
na nebi blahoslaví Dědictví svému? Dě-
dictví naše, ač vydalo již tolik nákladných
spisův a děl, nicméně vykávalo se při
loňské valné schůzce výroční (d. 17. Bře-
zna 1858), že všecka hotovost jeho kon-

cem r. 1857 obnášela 57,626 zl. 46 kr. a 1798 nových údův že k němu přistoupilo. — Nejsme, jak vidíte, již daleko za Vaším Dědictvím sv.-Janským, jemuž sám Bůh štědrou pravice svou žehnati rač! Ano směle dím a upřímně, v krátce předhonili bychom Vás, kdyby se v Čechách někdo s podobnou pílí zasazoval o rozšíření Dědictví sv. Cyrillo-Methodějského, jak činí to u nás horlivý *Sebastian Kubínek* za příčinou Dědictví sv.-Janského. Než co není, bohda snad bude. Mezi námi prociťnými, katolickým duchem oživými Moravany nevládne leč duch lásky, která všemu věří; všeho se naděje, vše dobré trpělivě čeká; která též s pomocí Boží dočká se, že přibývati a růsti bude ve snahách společných účastenství, kterému žehná nebe! Že jsem si umínil, podati Vám toliko některé zprávy výhradně o Dědictví našem: — prozatím na nich dosti mějte. Vše jiné zůstávají sobě do příštího listu. —ov—

CIRKEVNÍ KRONIKA.

Z Prahy. Počátkem měsíce Máje odebere se J. Emin. p. kardinál jako minulých let na své visitace a cesty kanonické. Dne 30. Dubna zavítá do Plzně, kdež bude po čtyři dni 1. 2. 3. a 6. Května svátost sv. biřmování udělovati, ve školách zkouseti a vůbec visitaci svou konati. Odtamtud odebere se d. 4. Máje do Plané, d. 5. do Druzdova, do Chotěšova, d. 7. do Litic, d. 10. do Dobrušky d. 11. do Uherce, d. 12. do Stoda, kdež 12. a 13. Května pobude. Na čtyry tyto osady ráčí J. Em. dojížděti z Chotěšova, kdež od 7. Května do 13. býváje přes noc, 8. Května visitaci a sv. biřmování před se vzíti a dne 9. sobě oddechnouti ráčí. —

Po té první dvounedělní apoštolské práci vydá se J. Emin. d. 14. na cestu do Prahy k slavnosti sv. Jana Nepomuckého. Na to vyjede po druhé, tak že d. 23. Máje bude opět v též krajině, a ubytovav se v Krutanicích, odtamtud navštíví d. 24. Čáslav, dne 25. Šipín v Teplském střídnictví a d. 26. Pernharc v Plzenském vikariátě. Dne 28. visitovati bude pak Leštany a d. 29. Všemruby, načež se odebere do Křimic, odkudž zase osady Ledecskou (d. 30.), Malašickou (d. 31. Května) Kozolupskou (d. 1. Června) Tuškovskou (2.), a posléze d. 3. Června Vejprnickou navštíví, načež přes Plzeň do Prahy se navrátí. —

— Vedle výkazu, podaného v letošní kurendě pt. konsistoře Pražské sešlo se vloni po čas jubilejních odpustkův v arcibiskupství našem 6087 zl. 27½ kr. stf.,

jakožto almužna ku podporování misii katolických. Ze sbírky té připadlo:

Lyonskemu spolku mission.	19	zl.	8	kr.
Rakouské Leopoldinské jed.	500	"	—	"
Marianskému spolku pro střední Afriku	1000	"	—	"
Jednotě dětství Ježíškova .	400	"	—	"
Strážcům Božího hrobu .	400	"	—	"
Jednotě s. Bonifacia . . .	1458	"	—	"
Jednotě neposk. početi BP.				

Marie ku podporování katolíků v Turcích . . . 2309 „ 28¾ k.

Při té příležitosti ukázalo se, jakový duch panuje v hrabství Kladském, které, jak známo, přisluží k našemu Pražskému arcibiskupství. Z dotčeného hrabství zaslalo se totiž 1970 zl., ačkoli se tam nepočítá leč 146.210 duší na osadách. Z druhých střídnictví nejvíce vyznamenal se okršlek Chebský, kdež se 480 zl. 50 kr. sešlo. Mezi farními osadami nad jiné vynikla fara Týnská v Praze, odkudž se 241 zl. 20 kr. odvedlo.

— Vys. d. kapitola Vyšehradská zvolila sobě d. 5. Února nového děkana místo povýšeného na proboštvi dosavadního vd. p. Vojt. Ruffera. Hlasy vd. p. kanovníkův připadly vd. p. *Jak. Navarovi*, kterýžto ihned rádně instalován jest nejd. p. světicím biskupem a střídníkem generalním Petrem Krejčím. Nový tento p. prelát narodil se r. 1798 v Horicích a na kněžství vysvěcen jest r. 1825. Po svém vysvěcení pracoval na vinici Páně v Staré Boleslavi, byl též ceremonářem pt. světicího biskupa Pražského *Pístěka*, a dostal se pak nejprvé za administrátora do Staré Boleslavi a posléze za faráře do Líblíc. Milován jsa od osadníků a výsoce vážený od patrona svého, zbožného, příkladně svědomitého hraběte *Pachty*, nejedny z pobloudilých bratří uvedl na cestu spasení. Bohatý zásluhami před Bohem, uznanými a ceněnými tolikéž od JMsti biskupa Litoměřického, žádal r. 1847 do kapitoly Vyšehradské, stal se tu kanovníkem kazatelem, a později co nejstarší mezi pt. pp. kanovníky po 28 let spravovav osadu, nyní jednohlasně vyvolen jest za děkana staroslavné této kapitoly.

— Příštího Máje odbývati se bude krásná srdcejemná pobožnost Mariánská ve čtyrech chrámech Páně. Péči katolické jednoty bude se utěšená ta pobožnost vykonávati u sv. Klementa český a u sv. Vršily německy. — Německým jazykem, jak doslýcháme, bude se konati též na Malé Straně v kostele vel. panen anglických a vel. sester milosrdných. Než nebylo-li by záhodno, aby se tudíž také v jednom kostele na Malé Straně vykonávala jazykem českým? Kdo zná

idnatost v Praze a potřeby její, kdo ví, v jakém poměru nalezájí se tu Němci k Čechům, nanejvýš přisvědčí nám, žádajícím, aby se v příčině dotčené pobožnosti Mariánské stalo na Malé Straně opatření takové, jaké jest na Starém městě, aby se v jednom kostele konala česky a v druhém německy. Tak by se vyhovělo zbožným BP. Marie ctitelům obou národů.

— Pobožnost křížové cesty odbyvá se letos na Petříně jako za minulých let každou neděli a každý svátek. Obtížná cesta vedla jednak již jest, jednak bude náležitě upravena; kapli a kazatelň dostalo se tolikéž přiměřené opravy. Čeho však při tom litujeme, jest, že se nestalo dosavad, což se před několika lety již zamýšlelo. Mluví se totiž a jednalo se o tom, aby se na Petříně usadili kněží, řeholníci, kteříž by zbožným návštěvovatelům křížové cesty v mnohém ohledu platné služby prokazovati mohli. Škoda, že se to dotud nestalo, a tuším, ani tak brzo nestane.

— Novějšího času, kdežto se Církev vždy více vyvléká z pout, druhdy ukutých Josefínismem, vyskytují a množí se bratrstva, zřízení i utvrzená způsobem a řádem kanonickým. V nejnovější, čtvrté to kurendě konsistorní podává se zpráva, z kteréž vysvitá, že *Bratrstvo Srdce Pána Ježíše* netoliko u sv. Karla Boromejského pod Petřínem, nýbrž i u sv. Jana nad Skalce pod správou tamějšího duchovního správce p. kanovníka Rosta kanonicky utvrzeno jest. Co se dotýče *Bratrstva Srdce BP. Marie*, dozvídáme se, že stává v arcibiskupství našem *patero* filialních spolkův, kteréžto řádně spojeny jsou s ústředním ohniskem celého spolku, s arcibratrstvem v Paříži. V Praze nalézá se totiž bratrstvo to při Týnském spolku křesťanské lásky pod správou vel. kněze Havránka a tolikéž na Skalce pod řízením pt. p. kanovníka Rosta. O jiných bratrstvech, ježto v Praze stává, podává časem svým bližší a místnější zprávy.

— V měsíci Lednu byl v Praze kněz *Anton Bernhard*, rodilý Alsatce, farář katolický v Stockholmu, sbíraje almužny na zřízení nemocnice pro katolíky v dotčeném městě. K podobným sbírkám na nový katolický chrám Páně BP. Marie v Geněvě dáno povolení knězi *Rinderknechtu*, vyslanému od proslulého biskupa Lausanského, Štěpána Marilleya.

— Na fakultě bohoslovecké v Praze čítá se letos 87 posluchačův, z nichž jest 66 chovancův arcibiskupského semináře, 14 klerikův a 7 posluchačův mimořádných. Co se dotýče pt. pp. profesorův, jeden z nich učí jazykem českým (pt. p. Dr. Jan Fabian, senior fakulty, c. k. radda), jeden jazykem ně-

meckým (kněz Reinart), druzí však užívají jazyka latinského. Za příčinou literární činnosti letošního roku obrací na se zřetel proslulý nejedněmi díly kněz Dr. Ehrlich, jenž vydal na světlo první díl důkladné fundamentalní theologie.

— Kázání páteční v císařské dvorní kapli má letos povoláný k tomu konci proslulý Redemptorista O. *Pernica* (rodilý Moravan), nedělní bývalý provinciál řádu kapucinského.

— Jednomu z nejchudších kněží, starci *Antonínu Šímkovi*, bývalému kaplanu Roudnickému, dostalo se z rukou JAV. císaře uznání a oslavy, jakovou nemnozí mohou se honositi. Dotčený kněz totiž, na sebe přísný, právě jako poustevník živ jsa od mnohých let již na pensi, ač jinak nemálo dobročinný a horlivý o vzdělání lidu, z vlastních ušetřených peněz založil a nadal školu v chudé katolické obci, pominěné protestanty. JAV. císař, dozvěděv se o šlechetném tomto činu zachovalého kněze, vyznamenal jej *zlatým křížem záslužným*. Kdo, a byť jenom poněkud, zná okolnosti života dotčeného kněze, při té zprávě nemůže se leč zradovati a zvolati: „*Sláva mu!*“

— Školní sestry, jež máme od roku teprva v Praze, jak doslycháme, ještě tohoto roku obdrží dvě nové školky, jednu u sv. Štěpána, druhou u sv. Petra. Rozumí se samo sebou, že se to děje hlavně působením neunaveného šlechetného p. měšťanosty Dr. Václava Vaňky, jemuž mnohostranné pomoci přejeme a srdečně „Zaplat Pán Bůh“ provoláváme. Avšak radujíce se z toho, což se před obličejem naším děje v Praze, nemusíme-li sobě z celé duše žádati, aby se to stalo tolikéž v Karlíně a na Smíchově, aby tu i tam byla školka odevzdaná do rukou výtečných našich školních sester?

— Kongregace milosrdných sester sv. Karla Bor. zmáhá se opravdu až ku podivu. Není tomu dosaváde dvacet rokův, kdežto se na den sv. Václava několik sester usadilo v ústavě pro dospělé slepce pod Bruskou; nyní však čítá se jich v samém arcibiskupství 133 a nad to k Pražskému materiálu pod Petřínem náleží ještě více domův filialních v Čechách, na Moravě a v Slezsku. Počet kandidátek a novicetek množí se každodenně, a každým dnem též otvírá i rozšiřuje se pole činnosti jejich.

— Důležitý spolek pro zvelebení církevní hudby v Čechách měl v měsíci Lednu (d. 5.) valné shromáždění. Hlavní zásluha, kteréž si rok co rok u větší míře dobývá řečená jednota, záleží v tom, že vede potřebný náklad na školu varhanickou. Ve škole

té, odevzdané nyní pod správu slovných umělců a mistrů v hudebnictví: p. *Krejčího* a *Zvonáře*, vyučovalo se 194 žákův, mezi nimiž 134 čekatelův učitelských. Neunavenou snahou o zdar jednoty za posledních 2 let nad jiné zasloužilého pt. p. *J. Novotného*, faráře u nejsvětější Trojice přibýlo ke spolku 45 nových oudův. Ve jmenu dobré, svaté věci vzdávající srdečné díky dotčenému vedlejšího horliteli, přáli bychom, aby každý blahoplný spolek mohl se honositi takovými upřímně snažnými údy, jakým jest řečený pt. p. farář. Není pak to lichá jakási chvála; slovům našim nasvědčují skutky a výsledky jich. Známe zajisté, že přičiněním dotčeného pt. p. faráře Novotného během posledních let rozmnožila se jednota nejméně o 150 úduv. Bůh mu žehnej a — odplat.

— Píšího jara, jak doslycháme, budou se vykonávati missie a renovace naněkolika místech v Čechách i na Moravě. Doslycháme, že se vel. OO. Redemptoristi za tou příčinou odeberou nejprve do Olomouce, kdež v prostranném chrámu Páně sv. Mauricia missie českým jazykem vykonávati se bude. Duchovní obnovy připravují se osadě Litomyšlské, Smidarské, Cerhovické, kdež se tu v loni, tam před lety s nevšedním poze-
hnáním missie odbývaly.

— Rytířský řád Johanitův čili Melitencův měl počátkem měsíce Března valný sjezd v Praze. Ke dni 1. Března totiž sešlo se dráhně kněží řádu dotčeného domácích i z venkova, majíce mimo jiná důležitá jednání zvoliti sobě koadjutora, kterýž by churavému vys. důst. p. převoru Stocklůvovi ulehčil břemeno nesnadných povinností. Volba ta odbyla se d. 2. Března, a koadjutorem stal se důst. kněz *Jan Jareš*, rodilý Pražan, od r. 1844 kněz a posléze farář Pičenský. Za podpřevora zvoleno vel. kněze Aloisia Maya, dosavadního noviciemistra.

— Jak doslycháme z jistého pramene, v polovici měsíce Března budou míti řeholní kanovníci Lateranensí v Klosterneuburgu důležitý sjezd, na kterémž o to se bude jednati, aby všechny kláštery dotčené řehole v Rakousích ujednotíce se v jednu provincii, připojily se ke středu všeliké jednoty pod správou generála svého v Římě.

— Na počátku měsíce Února (d. 1.) skládali na Strahově vyznání víry katolické dva vzdělaní Sasici: Buchvald Karel Christian Benjamin (otec), mineralog ve Frýburgu, a syn jeho Karel Alexander, kupec v Eisenachu. — Podnět k navracení do Církve bylo jim navštěvování služeb Božích katolických a čítání spisův apologetických. U vyučování je

měl kněz *Justin Koblasa*, kaplan Strahovský, a do Církve přijal je obyčejným řádem vys. důst. p. prelat Strahovský *Hieroným J. Žeidler*.

— Dědictví sv. Janské vzrostlo již skoro na 19.000 úduv, mezi nimiž jest přes 2000 během pomínulého roku v nově přistouplých. Za přičinou proměn peněžních ustanoveno, aby každý, kdož se chce státí údem třetí třídy, složil 11 zl. rak. čísla. Při podělování knihami má každý úd knihkupci platiti po 3 kr. r. č. za dodání a obalení každé knihy, buď si již jakovéhokoli formátu.

— Péči slovného měšťanosty Pražského, Dra. V. Vaňky dostane se staroslavnému mostu Karlovu nové okrasy sochou bl. Rodičky Boží bolestné, kteráž se přímo proti kříži postaví. Pěkná to socha, dílo to proslulého Em. Maxa, má se ještě tohoto postu na místo své dostati a posvětití.

— Horlivě pečlivý o náležitou obnovu řádu posvátného a pravého stylu církevního při rouhách bohoslužebných vys. důst. kněz kanov. *Prucha* postaral se o to, že v. panny řádu sv. Voršily vedle náležitých vzorův a z látek přiměřených, ovšem pokud možná za levný peníz, shotofovati budou roucha bohoslužebná. Takovou měrou bohda v krátkce vymizí ornáty, které podivným citem naplňují srdce znatelů a milovníků řádných a významných kasul zbožného středověku.

— Mezi poutníky, kteří se letos vypravili na pouť k Božímu hrobu, jsou, pokud víme tři kněží z Čech: pt. *Emanuel Vidimský*, administrator u Kajetanův, *Abraham Rustler* z arcibiskupství našeho a zasloužilý kněz *Hlavatý* z diocese Královéhradecké.

Z Budějovic. Horlivý kněz vel. p. farář *Matěj Myska* založil na své osadě bratrstvo hajitelův nejsvětějšího jmena Božího, nyní již rádně potvrzené od J. M. p. biskupa Budějovického. Stanovy dotčeného bratrstva jsou pak tato:

1. Údem tohoto bratrstva a tedy i možným účastníkem veškerého duchovního prospěchu jeho, stane se katolický křesťan dobrovolným se zapsáním do zvláštní, k tomu zřízené knihy.

2. Každý úd zavazuje se:

a) Bohu za dost činiti za urážky, které se Jemu rouháním a znesvěcováním dne svátečního stávají;

b) se vši možnou silou a mocí k tomu působiti, aby se těmto dvěma hříchům za našich časů tak silně rozšířeným, přítrž stala.

3. Každý úd se denně modlí Otče náš, Zdravas, Sláva Bohu Otci atd. — Mimo to prosí v krátkosti pobožným pozdvížením mysli

za oslavení Jména Božího a za přimluvu sv. Michala, sv. Ludvíka a sv. Martina. Kdykoli zaklit uslyší, má zadostučinění paměti míti, kteréž se upřímným vzdychnutím k Bohu takto státi může: „Otče, posvět se Jmeno Tvé!“ aneb „Odstup satane!“

4. Každou neděli vykoná jednotlivý úd sám pro sebe odprošení Boha za urážky Jemu od hříšníkův učiněné; a v poslední neděli každého měsíce stane se v kostele od všech přítomných údů veřejné pokorné odprošení za všechna rouhání, kteréž se jmenu Božímu za celý měsíc stala.

5. Bratrstvo slaví svůj první hlavní svátek na slavnost Nejsvětější Trojice Boží, druhý pak na den nejsvětějšího Jména Ježíš.

6. Bratrstvo stojí pod ochranou sv. Michaela Archangela, sv. Ludvíka, krále francouzského a sv. Martina biskupa.

Odpušky

od Jeho Svatosti Pia IX. dne 30. Července 1847 tomuto bratrstvu udělené, jsou tyto:

1. Plnomocné odpušky v den přijetí.

2. Plnomocné odpušky v hodinu smrti.

3. Plnomocné odpušky na slavnost nejsvětější Trojice Boží a nejsvětějšího Jména Ježíš, jakož i na den svatých patronův tohoto bratrstva, ano i po celý oktáv všech těchto slavností. Samo sebou se rozumí, že jenom ti bratři a ty sestry udělených odpušek účastnými se stanou, kteří svátost pokání a nejsvětější Svátost oltární dříve hodně byli přijali.

4. Neplnomocné odpušky 100 dní za každý dobrý skutek od úda vykonaný.

5. Odpušky 100 dní, kdykoli úd skroušeným a litostným srdcem vysloví: „Milosrdenství, můj Pane Ježíši!“

— V diécesanských listech Budějovických sečteno, jak mnoho se během pomínulého roku sešlo sbírkami k dobročinným účelům. Nejt to malá suma, jelikož 18,538 zl. ve st. obnáší. Jednota pod ochranou bl. Panny Marie, založená ku podporování křesťanův na východě, dosáhla největší přízně (a pomoci) sešlo se zajiště 2141 zl. 12 1/2 kr. st. Na obnovení chrámu sv. Jakoba v Nepomuku složila diécese bez mála dva tisíce — 1937 zl. 50 1/2 kr. Podobné znamenité podpory dostalo se snahám missionářským oběťmi spolku sv. dětství Kristova. Oběti dotčené totiž vzrostly na 1284 zl. st. Pod tisícem jsou sumy, věnované Božímu hrobu v Jerusalemě (726 zl. 40 kr.), pedagogiu Budějovickému (729 zl. 24 kr.), ústavu pro vdovy a sirotky učitelské (460 zl. 29 kr.), potměné pokladnici pro kněze (324 zl. 88 kr.), Leopoldinské jednotě (390 zl.), missionářům ve střední Africe 360 zl.

— Otázky, které se mají při letošních konferencích v diécesi Budějovické obzvláště rozebírat, jsou následující tři:

1. Zpráva duchovní daňi se může jediné tam, kde pastýř duchovní požívá úcty a důvěry svých osadníkův. Kterak se má tedy zachováti, aby té i oné dosáhl?

2. Kterých zásad má šetřiti kněz, děláje poslední vůli?

3. Které závažné důvody mají k tomu, aby se při výkonech liturgických užívalo jazyka latinského.

— Během r. 1858 přijalo v Budějovickém biskupství 18,376 duší svátost sv. birmování. Čtyři kněží slavili své druhotiny, 17 bohoslovcův vysvětilo se na kněžství, 25 kněží zemřelo, a 7 na odpočinku se odebralo. Missie konaly se na dvou osadách kněžími Jesuity. Pobožných nadání v diécesi učiněno 212 složenými jistinami 35,728 zl. 35 kr.

Z Hradce Králové. Během jediného roku pozbyla kapitola Královéhradecká dvou předních svých ozdób. V loni, jak svého času oznámeno, zesnul v Pánu výtečný, vysocě zasloužilý děkan kapitoly pt. Vincenc Pražský, letos dne 15. Února umřel Nestor též kapitoly, vys. důst. infulovaný arcijáhen *Václav Valenta*, jenž byv r. 1801 vysvěcen na kněžství a od r. 1828 kanovníkem v Hradci Králové, zůstavil po sobě pozhnanou památku snažného přítele školy, kazatele výmluvného, kněze ve svatém úřadě horlivého a srdečně laskavého ku každému.

— Uprázdňená 3 místa v kapitole Královéhradecké dílem jsou již osazena. Jmenování jsou zajiště kanovníky při dotčené kapitole pt. Dr. *Václav Hrdina*, dosavadní sekretář JEmín. p. kardinála, radda konsistorní a kanovník Boleslavský, a pt. p. *Kukla*, sekretář vys. důst. konsistoře Královéhradecké. Povýšením právě dotčeného nového p. kanovníka stal se vysoce zasloužilý dosavadní konsistorní vel. kněz *Šrutek*.

Z Horažďovic. Shromáždění (Kongregace) českých školních sester, kteréž s málem a nepatrně započalo, v době pěti let nabylo už prostrannýho materiálu a 7 filiálních domů. Mimo to uchází se právě deset českých měst o uvedení školních sester, tak že v takém rozšiřování a zvelebování tétož sesterstva patrně viděti jest pomocný prst Boží. Shromáždění toto čítá nyní 44 sester a asi 50 kandidátek, mezi nimiž 6 z Uher, které v nadřechených domech rozdělené z větší části vyučování, ostatní pak dílem industrialním, dílem domácím pracem se věnují. Jelikož toto shromáždění v nejbližší přístich letech mnoho domův má obsaditi, proto může velmi

mnoho přibíhajících se kandidátek přijmouti. K přijetí ale do shromáždění českých školních sester jest přede vším zapotřebí, pravá nábožnost, kteráž hluboko v pravé lásce k Bohu a bližnímu zakofeněna jest, napotom také rázný, pro všechno šlechetné a dobré schopné srdce, obětovná, pokorná, horlivá mysl. Žádatelka musí býti stálého zdraví, prostá každé nápadné tělesné vady a počasného neduhu, dcera manželsky narozená z rodičů v každém ohledu dobrou pověst majících. K dotvrzení toho jest křestního listu a mravního vysvědčení od vp. faráře s podotknutím v něm též učiněným o zachovalosti rodičův. Stáří k přijetí potřebné jest od 16. do 26. roku. Takové však, které potřebných propavních (předběžných) vědomostí teprvé nabýti mají, mohou také spíše nežli 16leté přijaté býti, avšak v té případnosti nikoli co kandidátky, nýbrž co schovanky: se považují a za stravu a vyučování ročně 126 zl. rak. č. platiti musejí. Má-li prositelka už potřebných školních propavních vědomostí, musí na důkaz toho vysvědčení ze 4. hlavní třídy přinést, přijímací zkoušku a pak zákonem předepsanému učitelskému kursu na Pražské vzorní hlavní škole se podrobiti, kterýž dle uznání rok nebo dva roky slyšení musí. Kandidátky, kteréž už spíše tento kurs slyšely, a uspokojujícími vysvědčeními se proukáží, mohou, vyplnivše ostatní podmínky, též přijaty býti. Taktéž se přijímají, kdož vědomostmi řeči, obratností v hudbě, kreslení, malování aneb v ženských pracích se vynikají. Které 26. rok věku svého už překročily, mohou toliko výmínečně, a sice jenom tehdy se přijmouti, když řádu obzvláště důležitých služeb prokazují mohou. Ješto ale sesterstvo toto roztrženo jest ve vlastní školní sestry, totiž takové, které při výchování a vyučování ženské mládeže s výsledkem pracovati mohou a v domácí sestry, kteréž kuchyni, dům a vůbec hospodářství obstarávají, tudíž mohou i takové přijaty býti, které v těchto věcech známost, obratnost a zkušenost mají. Věno v hotovosti není posud ustanoveno, nýbrž dobrému svědomí rodičův a jejich zastupitelů ponechává se, avšak předce za pravidlo vzato, že každá, ježto se o přijetí uchází, aspoň tolik míti musí, aby tím strava po čas svého vzdělávání a výlohy při oblékání a profesii zapraviti se mohly, což úhrnkem poměrně na 500 až 525 zl. r. č. přijíti může. Dokud kandidátky jenom samy se vyučují, platí ročně 126 zl. r. č. za stravu, musí si také ostatní výlohy, jako za knihy, šaty atd. zapravovati. Je-li ale kandidátka už tak vzdělaná, že může účinným účastenstím při vyučování a výchování

mládeže službu činiti řádu, přestává závaznost, za stravu platiti, a zbývá toliko rodičům, o osázení a jiné potřebnosti dcery až do jejího obleknutí pečovati. Také má prosebnice mírnou výpravu v peřinách, na prádla na sebe, pro postel a stůl s sebou přinést. Ostatně obzvláštními schopnostmi nadaným, aneb umělostmi opatřeným a jinak chudým prosebnicem mohou se tyto peněžité a věcné požadavky prominouti. Žádosti o přijetí se vždy na představenou mateřského domu v Horázdovicích podávají, a buď přímo aneb prostředkováním místních představených rozličných filiálních domů zasílají. — Sliby této společnosti, které se po dobře ukončeném jednoročním noviciátu skládají, jsou obyčejné jednoduché, (dobrovolná chudoba, ustavičná čistota, poslušnost k představené) a obnovují se každé tři roky. Aby se pak s bezpečností ke skládání slibův přikročiti mohlo, dlužno, aby prositelka, prvé než k řádu se přivtělí, několik roků v témž řádu co kandidátka strávila, a osvědčila, že má pravé povolání a potřebné vlastnosti.

— Kníže *Ferdinand Kinský* staví v Heřmanovu Městci dům a školku, kteréž se odevzdati mají našim výborným školským sestrám. — Budeť to druhý ústav blahoplný, vzdělaný obětovnou láskou osvěceného knížete.

Z Moravy. Dosavadní redaktor „Hlasu“, katolického to týdeníka na Moravě, velebný kněz *Fr. Poimon*, odebral se z Brna, kdež byl po několik rokův neunaveným kooperátorem u sv. Tomáše. Stal se farářem v Masůvkách blízko u Znojma. Nástupcem jeho při redakci dotčeného časopisu jest nyní výtečný kněz *K. Šmídek*, katecheta a profesor na gymnasium v Brně. Přejíce z té duše, aby „Hlas“ pod správou nového p. redaktora čím dále tím utěšeněji zkvétal a rozšiřoval se, nemůžeme nepřipomenouti zásluhy, jež sobě kněz *Poimon* slušně může osobiti. Před lety z rukou vysoce zasloužilého kněze *Matěje Procházky*, prvního původce katolické jednoty a „Hlasu“ jejího, přijav dotčený Hlas, s neunavenou pílí vedl jej až dosavad za časův nehrubě příznivých, a tudíž ovšem hoden jest důkův nelíčených za snahu svou obětovnou. Kněžimi *Procházkou*, *Těšíkem* a *Poimonem* ražena jest katolickému týdeníku na Moravě žádoucí cesta. Nic nepochybujem, že ho nyní p. redaktor na této dráze povede dále i výše s důrazem a věhlasem.

Z Brna. Vys. důst. pt. arcikněz děkan a farář u sv. Tomáše *Ignac Knorr* stal se čestným kanovníkem. Duchovenstvo Brněnského dekanatu, pamětlivé zásluh oslaveného arcikněze a vděčně oddané výtečnému děkanu

svému, věnovalo dotčenému p. kanovníku bohatý, 62 lotův těžký kalich stříbrný a dobře pozlacený. K tomu připojenou též pěknou českou básně.

Z Rakous. Benediktinům kláštera Lambachského v Rakousích zemřel opat, a JĚmin. kardinál kníže arcibiskup Pražský, jakožto visitator apoštolský ustanovil jim opata sám vedle plnomocenství, propůjčeného mu od sv. Otce. Stalo se to hlavně za příčinou obmyšlené reformy života řeholního vedle pravidel prvotní řehole Benediktinské. Lambachští Benediktini, kterým by se nechtělo, podrobiti obnovené té kázni, měli se ubytovati v jiných klášterích benediktinských, řídících se vedle obyčejův a kázně, uvedené a zachovávané za posledních věkův. Na místě jich ale měli se usaditi mniši, shromáždění z rozličných klášterův, chtějící zavést život celkem podle dotčených prvotních pravidel sv. Benedikta pod správou jmenovaného opata kněze Theodora Hagna, Benediktina Kremsmünsterského. Ustanovení to nebylo vděk některým Lambachům a k žádosti jich odebrali se do Říma dva prelati rakouští, hodlající vyžádati u sv. Otce aby se poshovělo s naznačenou reformou. — Mezi tím dostaly se věci novinářům do rukou, a proti straně konkordátní (Konkordatspartei) počalo se psáti, křičeti v novinách, jako by se ubohý řeholníkům Lambašským, kněžím to svobodnějšího směru (freiere Richtung), Bůh ví jak ubližovalo. Však záležitost ta jest již ukončená, a opat Hagen odebral se už do Lambachu.

— Dobročinný spolek sv. Vincencia ve Vídni založil na předměstí Rosavě *sirotčinec*, v němž se nyní pod správou 7 řeholnic 35 sirotkův živí, opatruje a vychovává.

— Na pouť do Jerusalema, kterouž od několika rokův zařizuje spolek sv. Severina sebralo se opět několik poutníkův. Odplynout z Terstu d. 19. Března.

— Koncem pominulého roku ukončeno ve Vídni tolikéž jubileum. Kázání v svatvečer před obřezáním Páně měli k. *Veith, D. Grůša, Patisz.*

Ze Štýrska. Dne 20. Prosince ubytovaly se v Hradci Štýrském řeholnice „Dobrého pastýře.“ Dům čili klášter zařídil jim spolek katolický paní Hradeckých. J. M. p. biskup Otakar třetího dne (23. Pros.) slavným církevním způsobem přijal je a utvrdil ve své diecési.

— Jednota sv. Bonifacia teprva roku 1848 zřízená v biskupství Hradeckém zaslala během tohoto roku již 2500 zl. stř. do ústřední pokladnice.

Z Haliče. Lvov, starobylé toto město,

před věky hlava vznikající říše rusínské, nad všeliká města v říši rakouské vyniká tím, že jest od věkův sídlem *třech* arcibiskupův katolických: sídlit tam zajisté arcibiskup obřadu římsko-latinského, řecko-slovanského i armenenského. Již ale podivnou náhodou stalo se, že během jediného roku tři títo arcibiskupové jeden po druhém odebrali se na věčnost. Nejprve zemřel proslulý metropolita ruský Levický, jenž, jak známo, povýšen byl za kardinála sv. Církve římské. Za ním následoval arcibiskup římsko-latinský Lukáš Baraniecki, jenž vyjev si na kanonické visitace, uprostřed apoštolských prací roznemohl se a po krátké nemoci ducha vypustil. Posléze v měsíci Prosinci zemřel tolikéž třetí arcibiskup Lvovský, kmet svatého života, Samuel Cyrill Stefanovič, metropolita Armenův katolických, otec chudiny, milovník národu, zbožný služebník Hospodinův, pravý Samuel, jenž věkem převyšivši Simeona, neustával právě až do posledního okamžení věrně sloužit Pánu. Byl to nejstarší kněz v rakouské říši, a bez pochyby též nejstarší biskup katolického světa: čítalť zajisté 107 let věku svého. Pohřeb učiněn mu důstojný, a památka jeho zůstane v požehnání.

Z Uher. Sv. Otec potvrdil usnešení loňské provincialní synody Ostříhomské a tudíž stanovy učiněné v krátce prohlášeny budou.

— Na pověstném poli u Moháče, kdež v nešťastné bitvě zahynul *Ludvík*, král český a uherský, místo sešlé kaplice vystavěl se nový pěkný chrám v slohu gothickém. —

Z Krajinska. Dne 8. Února zesnul v Pánu šlechtný biskup Lublanský *Antonín Alois Wolf*, kmet to 77letý, od r. 1804 kněz a od r. 1824 biskup. Slovinské „Novice“ ohlašující žalostnou tu věst, dodaly: „Umřel sice, ale v dílech svých žití bude, dokavád stávati bude Krajinska.“ Umíraje, nezapomenul na slovinský národ, lid to pastvy své, nýbrž odkázal znamenitou sumu peněz na vydání Písma svatého v slovinském překladu, jakož i na vydání *Slovníka* slovinského.

Z Zábřebu. JĚmin. p. kardinál arcibiskup Záhřebský vydal k duchovenstvu svému obšírný list pastýřský, v kterém připomínaje úkol a nynější položení Církve katolické po širem světě, dotýká se ran bolestných a poukazuje prostředky proti neřestem. Při té příležitosti oznamuje též duchovenstvu svému, že i v jeho metropolii bohdá příštím rokem (*fortasse proximo anno*) sněm provincialní slaviti se bude. —

Z Korutanska. Výborní pobratřenci naši, katolíci Slovinci, majíce tuším od 10 let zřízený spolek sv. Mohora, jenž má za účel

vydávati dobré knihy v jazyku slovinském. Spolek ten má se nyní upravití na způsob Dědictví sv. Jana v Praze a Dědictví sv. Cyrilla a Methodia v Brně; má se státi *bratrstvem*, uznaným od sv. Otce a nadaným odpustky. Nový nejduší p. biskup Kerský-Valentin Wiery připověděl, že chce bratrstvo to podporovati; v výtečném apoštolském pt. p. biskupa Antonína Slomšekovi, rozumí se to samo sebou.

Z Říma. U veřejném konsistorium odevzdal sv. Otec d. 23. Prosince kardinálský klobouk J. Emin. p. kardinálu knížeti arcibiskupu Vídenskému *Rauscherovi*. I udělen jest dotčenému p. kardinálu titul chrámu Páně *S. Maria della Vittoria*, v kterémž choval se do r. 1838 obraz bl. Rodičky Boží památný z osudné bitvy na Bílé hoře u Prahy r. 1620.

— V Římě zřídilo se duchovenské semenisko pro střední Afriku. Chovanci dotčeného koleje učí a vzdělávají se nejvíce pod správou Jesuitův.

— Kněz Richard Boyle, za minulých let velmi nehodně počínal sobě proti výtečnému vrchnímu pastýři svému kardinálu Wisemanu, neostýchaje se ve francouzském časopise *Ami de la Religion*, urážlivými články dorážeti na vznešeného velekněze. Avšak pobloudilec vášnivý poznáv se, uchýlil se k sv. Otci, žádaje za odpustění a podrobuje se náležité kázni církevní. Sv. Otec přijal jej otcovsky a pobloudilého syna vrátil sv. matěri.

— Kongregace propagandy neustrášená těžkými pohromami, jež potkaly missii Chartumskou, ustanovila se na tom, že neopustí půdy, nabyté tolikými oběťmi, prozatím ale že se nebudou nově osady zakládati. Ústavy africké v Neapoli a ve Veroně, kdež se vychovávají mladí černoš, mají se odchovávat k duchovním potřebám missie ve střední Africe.

Z Italie. Vláda piemontská, jak známo, s nápadnou chtivostí od několika let podrývá základy katolického života v národě katolickém. Zrušením klášterův, pronásledováním biskupův a kněží, zlehčováním sv. Otce, potupováním víry a zákonů církevních i božských vyznačují se ministrové, sněmovníci, časopisci. Propaganda protestantismu, podporovaná vlivem anglickým — penězi anglickými, pracuje pod ochranou ministrův, kteří, ač katolíci jménem, činy svými nekatolickými všelijak zkormucují Církev. Co divu, že pak se chlubi propaganda protestantská, která se jí datí v Piemontě? — Co divu, že protestanti zakládají a staví si modlitebnice, kde jich nebývalo, že se roznášejí bible, porušené všelijak překladateli, po chuti své natahují-

cími a překrucujícími Slovo Boží? Sv. Otec nejednou již veřejně před obličejem veřejného světa natíkal na věci, ježto se dějí v Piemontě. Než co to vše na plat? Král a ministři v Piemontě mají zalehlé uši; hlas pravdy a spravedlnosti u nich neváží; rozmanité nátlisky, činěné Církvi, mají pojistiti jim náklonnost a přízeň Angličanův. Zboží které pobrali klášterům, jest arci — to tam, a kolikrátekoli sejde se sněm, vždy na novo předkládá se sněmovně, která jest potřebí, dělati nové dluhy a tudíž množiti daně. Za to ovšem připovídá se liberalníkům osvobození Italie a hotovost, ujmouti se potlačených bratří, ukazuje se jim na přízeň Napoleona III. atd. — Kam to ti páni na té cestě dovedou, jest arci povědomo samému Bohu; tolik ale jisto jest, že taková věc nepřipovídá žní požehnaných! Chvilu soudův Páně, jak se zdá, není již daleko. Piemont strojí se a vyzývá k vojně; vláda, tamnější spolehající na císaře Napoleona III., podává se za nástroj neblahé politiky, jež hledá záminky k válce; avšak brzo, tuším, dočkáme se, kterak se Napoleon III. odslouží Piemontu.

Ze Španěl. Královna španělská ustanovila se na tom, že vystaví v Madridě důstojný chrám neposkvrněného početí BP. Marie. Dekret na to již vydán jest d. 8. Prosince 1858. Chrást ten má býti tak upraven, aby jednou i biskupským chrámem býti mohl. V Madridě totiž není biskupské stolice, avšak jedná se již o zřízení její.

Z Paříže. Není to světu tajemstvím, kterak se odsluhuje Napoleon III., pověstný „císař pokoje“, spojencům svým. Jeť známo světu, že by se byl Napoleon III. před několika lety nikterak neosmělil, na východě počíti válku, že by bezpochyby vojsko jeho u Sebastopolu nebylo mnoho pořídilo bez jisté pomoci rakouské; za to však císař pokoje strojí se k válce, italské krajiny podpaluje k odboji, časopisectvu svému dává takt, která by mělo zášť rozněcovati — proti Rakousku. — Kdo, a byť jenom poněkud, všimá si novin, dobře ví, jak daleko to vše dospělo. Až posud sice neví se, zdaž ze všeho toho křiku bude válka čili nic; tolik ale jisto jest, že jednáním „císaře pokoje“ přípravy k válce na nejedné straně činiti se musí, že na nejedné straně dluhy se množí a mnohonásobné strasti se plodí. — A kdo to vše zodpovídá před Bohem? Ten, kdož dává ke všemu tomu přední podnět, kdo, ač má v ruce prut železný, dopouští — (ač nepodněcuje-li sám!) — podněcovati vášně a rozněcovati ducha zpourey netoliko v Lombardsku, alebrž i v Římě a v celé Italii. A dejme tomu, že by nepřišlo k

válce krvavé, že by nikde nevypuklo divoké povstání: není-li povyk, způsobený několika slovy, bázeň, vzbuzeň jistými obmysly, přípravy válečné, vynucené veškerou politikou podivného císaře pokoje, není-li to vše těžkou pohromou, tíží národy? Ve Francouzích ovšem nemohou se sice povážlivější časopisci pronést, jak vidí a smýšlí; avšak i tam mimo všeliké chytrosti a rozkazy ministrův a prefektův, svědomitější lidé zamítají válku. Proti válce jest duchovenstvo, biskupové a kněží, proti válce jest měšťanstvo, proti ní prohlašují se penězníci: jediné republikáni tajní a zjevní přátelé a druhové Mazziniho, vojáci a slepí Napoleonovci těší se každý po své choutce, přisvědčující Napoleonu III., strojícímu se k vojně v Itálii. Bůh sám to naprav.

Z Belgie. Nynější ministerstvo belgické, jak známo, nehrubě horlivé v náboženství po vůli katolického národu vidělo se nuceno, vydati zákon proti rouhačům a zlehčovatelům víry a obřadův náboženských. Po zákonu tom pokutovati se má žalářem od 8 dnů do 3 měsícův každý, kdož by slovy, posunky neboli písmem zlehčoval předměty bohoslužebné, buď si to již na místech obyčejně zasvěcených k službám Božím, aneb i jinde, kde se posvátné obřady vykonávají. Nátisky a útržky, činěné duchovním osobám, pokud by se děly na místech posvátných, trestají se v Belgii žalářem 6 měsícův do 3 let.

— Činnost katolického duchovenstva a řeholnictva v Belgii jest znamenitá. Roku 1856 dala vláda shotoviti seznam klášterův a řeholníkův i shledáno, že se v celém království čítá 22 mateřincův a 128 domův sukursálních, řeholníkův pak 2523, z nichž bylo 625 kontemplativního směru a 1898 činného života, vyznačujícího se péčí o nemocné, o vyučování chudých, o vzdělání mládeže. — Ženských klášterův bylo tam 124 mateřincův a 688 sukursálních. Počet ctihodných sester obnášel 12,330, z nichž 10,163 pracuje na roli účinného milosrdenství ve školách, v nemocnicích a podobných ústavech lásky křesťanské. Dotčení řeholníci a řeholnice mají pod správou svou 234 špitálův a nemocnic, kdež se ročně 14,825 nemocných, neduživcův starcův ošetřuje nákladem 2,484,287 fr. Škol pro chudou mládež, jež jsou v rukou řeholníkův, čítáno v Belgii 96 elementárek, pak 306 pro pacholiky a 444 pro děvčata. Nedělních škol, v kterých pracovali tolikéž řeholníci, bylo dotčeného roku 536. Již ale seče-li se mládež, odchovávaná v Belgii pod správou řeholníkův, shledá se, že 152,469 dětí a odrostkův cvičí a vzdělává se péčí du-

chovních ráduv. Naklady potřebné dějí se však soukromou dobročinností katolického národu.

— V belgickém městě Brügge má se zaříditi semenisko, v kterém se vychovávatí budou katoličtí kněží pro Anglii. Kanovník Deissein zvolen jest již za vrchního správce tohoto ústavu.

— Ministerstvo anglické vyznačilo jistý odbor, kterýž má dohlížeti do škol, jež podporu jakousi mají od státu. V odboru tom ovšem není katolika. Za tou příčinou ustanovili se biskupové katoličtí na tom, že se žádnému z pánův dotčeného odboru nemá dovoliti přístup do farních škol katolických, poněvadž jest se obávati, že by protestantští pánové při svých dohlídkách trousili jed bludův svých do srdcí mládeže katolické.

Z Němce. Ve společenství katolických družin tovaryšských čítá se nyní 191 spolkův a as 30—35000 účastníkův.

— Na krajském sněmu svém usneslo se různé panstvo Westfalské, že se chce postarati, aby se v Münsteru zřídila úplná universita katolická.

— Protestanti v krajinách porýnských tu onde počínají cítiti potřebu zřízení a ústavův katolických, jež byli zavrhlí otcové jejich, odpadše od Církve. V krajinách dotčených tu onde káží pastorové, že jest k odpuštění hříchův potřebná zpověď i absoluce, a jednotlivci počínají choditi k zpovědi. Avšak jakovým právem mohou pastorové udělovati a vyznavači doufati absoluci? Jak známo, protestanti zavrhlí postoupnost apoštolského úřadu a svěcení kněžstva, na němž zakládá se moc rozhrěšovati aneb rozhrěšení zadržeti.

— Na sněmu holštýnském v Itzehoe žádali katolíci osady Altonské a Kielské, aby se uznala i přiřkla jim rovnoprávnost v ten způsob, by vykonávání služeb Božích nebylo obmezeno toliko na tři místa v celé zemi, alebrž stalo se svobodné všude. Žádost ta podporovaná horlivým obráncem hr. *Hahn-Neuhausen*, ale propadla. Cośi podobného nesmí prý se povolit, sic jinak prý stojí dobyvatel přede dveřmi, a katolická Církev užila by všech prostředkův, jimiž by lze bylo, získati opět ztracené půdy.

— Ve Frankfurtě nad Mohanem s velikou slávou uvítán a do správy duchovní uveden jest druhdy farář Kolínský, výtečný kněz kanovník *Sussen*, který se bez pochyby v krátce osvědčí co důstojný nástupce proslulého v Pánu zesnulého kněze *Bedy Webera*. —

Z Prus. V Berlíně založeno minulého roku katolický sirotčinec, jež pod ochranu

svou přijaly milosrdné sestry u sv. Hedviky a ctihodné Panny sv. Voršily: tu vychovávají se dívky, jichž 48, a tam pacholici, kterých se 28 čítá.

— Berlinský professor Hengstenberg horlivý stoupenec věricího protestantismu k pokynutí nynější vlády přestal býti examinátorem kandidátův učitelských.

— V pruském městě Düsseldorfě usilují o to jistého druhu rotníci, aby se zrušilo svěcení neděle. Za tou příčinou sešli se d. 14. Lédna průmyslníci někteří a uzavřeli společně, že žádati chtějí vládu pruskou o zákon, příznivý rušitelům neděle. Hle tak pečuje německá civilisace o dobro lidu! Kupci a průmyslníci nechtějí přestati na výdělcích šesti dnův: oni by rádi tolikéž sedmého dne ruce dělníkův svých měli přikuté a zapřažené ke strojům v dílnách svých. Každý se snadno dovtipí „proč?“ Zlořečená chtivost peněz a rozkoše, ohavné sobectví, jež nechce bratru, v potu tváří pracujícimu, dopřáti oddechu, pojištěného mu zákonem Božím, zjevná netečnost u věcech náboženských, nýbrž i nenávisť proti Bohu a zákonům víry křesťanské, to hlavní příčiny, proč dotčení etitelé zlatého telete tolik usilují o zneuctění a zrušení neděle. Než máme za jisto, že se to dotčeným modlářům novověkým nepovede.

Z Rus. Bohoslovecká literatura ruská, píše proslulý kněz Gagarin, mnohem výše stojí, než se domnívá bohoslovec francouzský, vlásky, německý, anobrž i mnohý našinec. Já sám ještě před několika lety choval jsem u sebe predsudky, jakověž panuji vesměs v západní Evropě. Jak jsem se ale podivil, když se mi do rukou dostalo ohromné dílo: ruská dogmatika, sestavena od ředitele Petrohradské duchovní akademie bohoslovecké Makaria Bulgakova; — když jsem čítal krásné překlady sv. otcův na ruském jazyku, když jsem v ruském bohoslovním časopisu „Nedelní čtení“ nalezl vědecká pojednání z oboru bohosloví atd. Důležito pak jest a uvážení hodno, kterak učené duchovenstvo ruské novější dobou horlivě bojovati počalo proti protestantským, biblickým a rationalistickým směrům, jež se byly od časův Petra I. uvozovaly vždy více do škol a seminářů duchovenských.

Z Turek. V Konstantinopoli navštívil nejvyšší dozorce školní v Turecích Hair Oul-lah katolickou školu OO. Lazaristův. Seznav, co i kterak se vyučuje, vzdal vel. otcům slušnou chválu a na důkaz libosti své poslal jim darem znamenitou sbírku nad jiné výtečných spisovatelův arabských, perských a tureckých.

— Když se počínala i vedla na východě válka pod záminkou interesův civilisace nikdo, komuž jest povědomá povaha Turkův a ráz koránu, nepochyboval, že se krev národův křesťanských prolévá ovšem ke škodě křesťanstva. Nyní počínají nám přisvědčovatí novináři, kteří byli tehdaž všecken svět shromáždití chtěli pod korouhve francouzsko-anglické na obranu turecké porty a pro rozšíření „civilisace“ mezi moslemíny. Nové zřízení (hatihumajom), kterým se měla křesťanům zaručiti jakás takas oprávněnost zákonná stalo se ubohým bratřím našim příčinou nových béd a strastí. Politika přijavši Turka do sboru křesťanských státův, jala se na vděčné uznalosti a lásce moslemínův zakládati hrady blahoslibných nadějí. — Avšak mnoho-li se vyplnilo z toho všeho, což sobě slibováno? — Hatihumajum napsal se — prohlásil se, a Turci jali se mnohem *lůtěji* sápati na křesťany. Za posledních let před počatím války na Krimu, Turek nevšimal si křesťana: nyní ho ale pronásleduje všelikou nenávistí, a vraždění v Dzedě, v Bosně atd. jest žalostným ovocem krvežíznivé této nenávisti turecké. Dělo-li se druhdy násilí hlavně toliko křesťanům poddaným tureckým: nyní páše a provádí se s obzvláštní jakousi choutkou tolikéž proti frankům t. j. křesťanům, nepoddaným sultanovi. Takové jednání bohdá otevře lidem oči, a časem svým pohne je, aby uznali, jak slušně vedle návodu Církve svaté konávaly se od věkův modlitby za odvrácení Turka, úhlavního to nepřítele křesťanského jména.

Z Jerusalema. Dům pro poutníky z říše rakouské nevystaví se leč až při druhé polovici tohoto roku. Prostavělo se při něm 130,000 zl. prve než se byly zdi vyhnaly z hlubokých základův na první poschodí. Základy jsou 9 sáhův hluboké, jelikož při kopání došlo se na zříceniny dřevního Jerusalema, pozůstalé bez pochyby z časův císaře Vespasiana, kdež, jak známo, nešťastné to město císařovicem Titem dobyto a ztroskotáno jest. Přišlo pak se tu na půdu mosaikovou, na zhlaví sloupův a hlouběji na jizby vytesané ve skále. Nalezeno tu též vodojemy a rozličné starobylé nářadí. — V prostranné této hostitelně bude se moci ubytovati asi 130 poutníkův.

Z Tonkingu. Pronásledování krvavé v Kochiněné neustává, nýbrž zmáhá se ustavičně. Minulého roku v měsíci Srpnu podstoupil tam smrt španělský missionář kněz Fr. Melchior, jemž ufízli hlavu a srdce z těla vytrhli, tělo pak na kusy rozsekali a rozsekané nosili po všech končinách dotčené krajiny.

BLAHOVĚST.

KATOLICKÉ HLASY

pro

KNĚŽSTVO I LID JAZYKA ČESKOSLOVANSKÉHO.

ROČNÍK ČTVRTÝ.

DÍL II.

Redaktor: Václav Štule.

SVAZEK 3.

„Všecko a ve všem Kristus!“ Kol. III. 11.

Strojme se — mějme se k dílu!

Dne 28. Března odbývala se na staroměstské radnici schůzka, kterouž jsme s vřelým srdcem uvítali, a které též z celé duše přejeme požehnání. Týkalat se žádoucí schůze ta konečných potřebných příprav ke zřízení činného sboru čili valného spolku, jenž by se zasadil o zachování, o náležité opravení a důstojné dostavení nad jiné slavného stoličného chrámu Páně u sv. Víta na hradě Pražském. Slechetný p. hrabě *Frant. Thun* (syn) nadšený tento milovník výtvarných umění, svolal dotčenou schůzku, a neličenými slovy nastínil žalostné osudy, které již potkaly převelebný, právě královský chrám sv. Vítský, a netaje žalostnějších ještě, které mu hrozí, napověděl, co se již stalo, a co se brzo státi musí, ač nechceme-li se dočkati, aby se nám památná, nad jiné slavnější svatyně sesypala na hromadu, a rumem svým zakryla hroby našich svatých patronův a králův. Jak vědomo, prvé ještě než se byly v Kolíně nad Rýnem počaly práce, jimižto se nyní pověstný dóm Kolinský v celé své kráse povznáší k nebesům, jal se vys. důst. p. kanovník *V. M. Pešina z Gchorodu*, onoho času farář v Blučíně

na Moravě, pozdvihovati hlasu, a dovolávati se pomoci k dostavení našeho neocenitelného chrámu u sv. Víta. Bývalý horlivý farář na Moravě stal se kanovníkem metropolitní kapitoly na hradě Pražském. Ujav se dřevných tužeb a přání, s nadšenou myslí hleděl tu získati přátel svatým snahám srdce svého. Nebyloť to nadarmo. Bůh pomáhal, žehnal. Neunavenou snahou vys. důst. kmeta sestoupili se posléze někteří milovníci posvátných památek a spojili se s milovníky svatyně Hospodinovy, na čelo postavil se jim slechetný hrabě Thun, a r. 1846 podavše JM. císaři Ferdinandovi žádost, dosáhli tudíž dovolení, že směli zříditi spolek, rozvětvený po veškeré vlasti k tomu konci, aby se veliké dílo Karla IV. nejvznešenější to chrám v zemi české, budoucím věkům zachoval, a pokud možná, i dostavěl v způsobě přiměřené a důstojné. — Než bouřky a zmatky, vypuklé r. 1848 zarazily činnost vznikajícího spolku prvé než náležitě počíti a objeviti se mohla. Později (1850) nastaly sbírky ku vzdělání potřebného chrámu Páně v Karlíně, a tehdy k slovu J. Emin. p. kardinála, poodloženo dílo při stoličné svatyni sv. Vítské k příštím časům. Avšak nyní již déle odkládati

nelze. Nepřikročí-li se k dílu *brzo* a *rázně*, nic nelze pochybovati, že každým rokem patrněji viděti se bude, kterak se drobí, rozstupuje, rozsypá velebná svatyně, jež byla a býti měla od věkův do věkův hlavou a matkou všech kostelův českých. — A proto již věru svrchovaný čas, aby se v celém národě českém probudil duch, kterým se vzdělávají chrámy, duch obětovné, zbožné lásky, duch lásky, kteráž rozptýlené síly spojuje k jednomu účelu, s pomocí Boží za předešlých věkův tvořila divy a podnes působí zázračně. — Vysoce ušlechtilý p. hrabě Thun, co předseda dosavadního prozatimního výboru, prohlédaje k žádoucímu konci, za tou hlavně příčinou přijel do Prahy; a tu, pokud znal i mohl, shromáždit a získati hleděl všelikou přízeň a podporu důležitému tomuto podniknutí. Pt. p. kanovník *V. M. Pešina*, nebyl pak s to, nepoděkovati šlechtěnému p. hraběti, a zároveň hleděl k příštím snahám a potřebám, vybízeti přítomné i nepřítomné podporovatele posvátné stavby. Podle návrhu a žádosti vys. ur. p. předsedy ustanoveno se na tom, aby se během měsíce Dubna v Praze sbírali účastníci, kteří by po směru svého ducha, slovem i činem platně napomáhati mohli k podnětí a provedení Bohu milého díla. V měsíci Květnu má se pak sejíti první valné shromáždění a tehdy zvolí se řádný výbor, jenž pak vedle stanov spolkových zařídí vše, což k věci přísluší. Nepochybujem, že s pomocí Boží podaří se upřímná snaha o věc tak svatou, důležitou. Důvěra v Boha, kterážto pomohla Šalomounovi vzdělati chrám nad jiné slavnější, důvěru v Boha, ježto vůbec všechny svatyně křesťanského světa vztýčila k nebesům, důvěra ta nesklame nás. S námi stavěti budou všickni milovníci posvátného umění, všickni vlastenci, veškeré křesťanstvo a — Pán. Doufejme tedy v Pána a mějme se k dílu.“

Synody biskupské v církvi moravské.

Od Dr. Jana Blého, duchovního správce v Tišnově.

Sněm církevní v Brně u sv. Petra v kostele.

Za biskupa Konrada IV. ze Zvolu 11. Máje 1431.

Málo prospívala výborná snažení velekněze moravského, na sněmu patrně usilujícího (1413) zameziti hrozné pohromy, plynoucí z bludu husitského. Když rok na to (1414) následovala žalostná smrt Husa samého: tu počalo se ozývati strážně válečné troubení po krajinách českých a moravských. Nejprve podpalováno k šíleným útokům proti duchovníkům, zvláště řeholním a vůbec proti vládě církevní. Naposledy vypukla děsná válka, kteráž, protože pro víru podstoupena, jiné převyšovala ukrutností a vztekem šíleným, připravuje zemi české záhubu. Na podobné konce byla by ovšem i Morava došla, kdyby Prozřetelností Boží z patrné propasti nebyla vytržena bývala mohutným ramenem muže, který tehdy právě nastoupil na stolicí sv. Methodia. Slavný ten muž jest Jan X., přímým *Železný*, který od r. 1417—1430 naši církev moravskou řídil. Jmenuje se též Jan z Prahy, protože se byl v staroslavné Praze narodil. Bylť prve biskupem v Litomyšli. Tehdy za prvních bouřek, zdvižených od Husa a stoupencův jeho, tázal se ho Konrád biskup, co by v také těžké příčině počíti měl? — co by se vůbec mělo dít? Jan soudil, aby se vzali na poradu bohoslovci v Praze. Ku potlačení pak hádek o víru navrhl, aby se o těch hádkách nekázalo, aby Hus nesměl na kazatelnu, aby se o tom nevydávaly knihy v národním jazyku atd. S druhé strany Jakoubek ze Stříbra předložil jiný zvláštní návrh; avšak těmito návrhy neshoda mezi stranami ještě více se zveličila a synoda v Praze se rozešla (1413).

2. Po té vypravil se Jan na sněm do Kostnice. S ním bylo několik pánů českých a čtyři doktoři theologie. Na sněmu Kostnickém vynikal pak Jan, tehdy ještě biskup Litomyšlský, mezi předními obhájci věrouky katolické proti bludům husitským. On první oznámil otcům sněmu, že Jakoubek ze Stříbra opovázil se v Čechách o své ujmě dáti lidu do rukou kalich Páně, a tím *viditelné znamení* sektářství proticírkevního. Že pak to nezůstalo tajno Čechům, přítomným na sněmu, vešel Jan Litomyšlský u svých krajanův u velikou nenávisť. Již před tím pokládali za to, že biskup Jan jest hlavním půvo-

dem přísného nakládání s Husem a Jeronymem. A proto též obracela se proti němu pomsta, kterou stranníci Husovi provozovali na statech biskupových. Ano, Češi, v posledním listu, který psali do Kostnice, žádajíce, aby Hus byl propuštěn na svobodu, trpce stížnost vedou na krájanu svého, biskupa Jana. — Na to se Jan ospravedlňoval veřejně na koncilii u přítomnosti Čechův, dokazuje v řeči stkvělé, jak ohavné bezřády podáváním pod obojí po celém království českém se dějí a zmáhají, jichžto sbor církevní musí staviti.

Když pak v sezení XIII. blud o přijímání pod obojí zavržen byl: Jan biskup spíval slavnou mši svatou. Dne 25. Srpná 1415 byl vyslán do Čech, co mimořádný legat apoštolský s plnou mocí a s listy od sboru. Avšak tehdy netoliko nic neporídil, ale Čechům ani ukázati se nesměl. Darma též usiloval, žádaje přiměti Václava krále, aby pozdravil sněm církevní přípisem formálním, čehož byl on jediný mezi knížaty křesťanskými posud neučinil, a proto také v podezření bylo krále Václava církevní smýšlení.

3. V krátkce na to zřejmě vyskytly se třenice mezi králem a sborem Kostnickým. Biskup Olomucký Václav Králík zemřel. Král Václav pak vyvolil za nástupce jeho Vyšehradského kanovníka Aleše, dal jej od arcibiskupa potvrditi a v biskupství uvéstí. Sbor Kostnický pochyboval o katolickém smýšlení Alešově, a biskupu Litomyšlskému odevzdal také biskupství olomucké. — Z toho povstaly nové třenice. Pokud ta hádka trvala, administroval církev moravskou až do roku 1420 Jakub z Brna. Za této správy Jakoba z Brna vydány jsou stanovy Olomucké (6. Unora 1419), v nichžto mimo jiné ostře se vyjádří na přepych duchovenstva, jakový v šatstvu provodilo, nápotom na smilstvo a prostopášnost. Ani tenkrát, když Husité právě jako šíleným — zlostným vztekem ukazovali na hejřivost a zženštilé živobytí kněžstva, ani tenkrát mnozí nechtěli zmoudřeti, nechtěli upustiti od oné hejskovské, chlapecké marnosti, libující sobě v pestro-barevném šatstvu, ušitým dle podivných krojů.

4. Konečně od r. 1420 bylo přáno našemu Janovi, že mohl pokojně seděti na stolici sv. Methodia, a to za takové doby, kde právě odevšad dūněl hrmot válečný, kde strašlivé zástupy a voje husitské do všech okolních krajín zajižděly, vyznačující kro-

ky své krví, ohněm a všelikým slepé vzteklosti způsobem. Tehdy, jak známo, válečné hluky husitské pod zlopověstnými vůdci svými Žiškou a Prokopem nesouce meč v jedné a kalich Páně v druhé ruce, po celé téměř Evropě množily strach jména českého a husitského. — Naše Morava, svazkem jazyka i víry katolické nejsvětějším a nejtěleším od jakživa spojená s Čechy, účastnila se též v bouřích těchto žalostných, poskytujíc Husitům příznivcův ale též sesilujíc řady odpůrcův. Tehdy k vykořenění bludu v základech i následcích tak zhoubného, více zapotřebí bylo mohutného ramene, nežli slova, proti němuž uši šilencův byly zalehlé. Jan, biskup Olomucký, pod infulí zbožný, když toho potřeba vymáhala, pod ocelovým pancířem neohrožený vůdce ozbrojených vojsk vrazil jest na strašlivé tlupy husitské, a Žižku u Kroměříže (1423), Prokopa pak u Brna vítězně porazil, a tudíž donutil Husity, že ustoupili. Když potom ustál ryk válečný, ujal se berly posvátné, a pro lid i duchovenstvo psáti počal výborné knihy, uměje vládnouti pérem rovně tak obratně jako mečem. Papež Martin V. r. 1426 vřadil pak jej do sboru kardinálův pod jménem sv. Cyriaka. K nemalému zármutku církve Moravské ale zemřel tento znamenitý biskup již 9. Října 1430 v Uhřích, kam jej byl 1428 císař Sigmund povolal, žádaje aby též diécesi Vácovskou řídil.

5. Úmrtím Jana biskupa Olomuckého a prvního kardinála ztratila lodička církve Moravské, jinak již velice zmítaná, silného vesláře, vlast moudrého obhájce, víra učeného obrance. Nástupce Janův Konrad IV. ze Zvoly, (obyčejně Cunzo zvaný), jakkoli se přičinil, nebyl s to, nahraditi jej Církvi a vlasti. Vláda tohoto biskupa, trvající od roku 1430—34, dostatečných o tom podává důkazův. Aby záležitosti církevní, které ve hrozném se kolotaly nepořádku, poněkud zase urovnal a do koleje právě uvedl: svolal duchovenstvo moravské do Brna, a tu v kostele u sv. Petra položil sněm právě téhož roku, když byl všeobecný sněm v Basileji dílo své počal (11. Máje 1431). Na sněmu tomto Brněnském potvrdily se stanovy, od předchůdcův vydané, a nové, ča-

¹⁾ Dvě knihy od něho psané theologické mají titul: „*Liber salutis*“ a „*Exemplar salutis*.“ Též vydal duchovenstvu pastýřský list plný ráznosti proti panujícím bludům.

sům oněm bouřlivým příhodně, ohlásily se duchovenstvu, jež kolem sebe shromážděné, důstojně oslovil horlivý biskup²⁾:

Na tomto sněmu Brněnském uveřejněno XV stanov:

I. Zapovídá se duchovníkům prostopášnost, kuběnářství, pijáctví a obžerství³⁾.

II. Kdoby v těch věcech zavinil a byl závadným: nejprvé má býti napomenut, potom udán a pokutou náležitou stížen.

III. Do klášterů řeholnic nemají bez důležitých příčin vkročiti ani kněží (duchovní), ani světští (lajíkové). Kdo by do takového kláštera vkročil, propadne pokutě, v tom článku stanovené.

IV. Řeholníkům a mnichům se nařizuje, aby své sliby řeholní pořádně zachovávali, a dle řeholní kázně svědomitě se spravovali⁴⁾.

V. Duchovní nemají ani do hospod choditi, ani zbraň nositi pod trestem, kterým se výslovně vyhrožuje, a kterýž má i zostřen býti⁵⁾.

VI. Duchovní mají míti vlasy na hlavě tak dalece ostříhané, aby jim bylo

viděti uši; na hlavě pak mají nositi stříž kněžskou (tonsuru)⁶⁾.

VII. Duchovní noste šat příslušný stavu; řeholníci totiž roucho své vlastní řeholní, světští pak kněží *talár*, ale nikoli barvy červené nebo zelené, a přes něj at nenosí žádný *burnus* (tabardo)⁷⁾.

VIII. Dolíčuje se, jak by se duchovní slušným způsobem nositi měli po světsku a v úřadě.

IX. Zapovídá se kupčení ve svatyni (simonia). Za svaté úkony nemají kněží bráti peněz, ani arcijáhnové za sv. oleje a křížmo.

X. *Dominikáni* a *Minorité* nemají spovídati bez povolení biskupova.

XI. Tito mniši nemají kázati v chrámech farních bez dovolení farářova, aniž mají lid v kostelích řádu svého zdržovati, že by tím mši svatou a kázání ve svém farním kostele zameškal.

XII. O pohrobení u bratří žebravých.

XIII. Každý duchovní má přebývati doma a zastávati úřad svůj, pod velikou pokutou. Jenom k vůli studiím může se na čas vzdáliti.

XIV. Stanovy pokrajinné arcibiskupa Arnošta a bisk. Václava at jsou při každé farni, a dobře at se tam přechovávají.

XV. Každý kněz povinen jest za měsíc stanovy tyto si přepsati.

Synoda ve Viškově r. 1498

za biskupa Stanislava I. (Turoňa).

Biskup *Konrád* ze Zvolu umřel na cestě, vracaje se ze sněmu Basilejského, ve městě Ulmu, 4. Srpna 1433. Na to mírem v Jihlavě uzavřeným (1436) vrátil se pokoj do vlasti, od požárův husitských ještě se kouřící, u víře zviklané, s poslušenství církevního stržené a tvrdošíjně. Po *Konrádovi* byl Moravě vysvěcen za biskupa ve chrámě sv. Petra v Brně (31. Cervence 1435) *Pavel z Milčína* (1435—1450). Ten mnoho bojoval proti úskokům strany pod obojí, zvláště pak proti *Rokycanovi*, od r. 1444—1448, jak si stížnost vede u *Oldřicha z Rosenberga* pro nátlak od *Rokycanovy* strany strojené⁸⁾. Po něm biskupem byl *Jan IX*.

²⁾ Quamvis circa vitam et honestatem Clericorum multa et diversa per sanctos Patres Jura et Canonis statuta sint et ordinata, et demum per Concilia Provincialia et Synodalia Reverendissimorum olim Patrum Ernesti Archiepiscopi Prageni et Wenceslai Patriarchae Antiocheni, O. E. Commendatoris et aliorum plurimorum Archieporum renovata, seu attenta temporum ac personarum qualitate aliquibus additis declarata et in Statutis posita, quae merito sufficere debent pro reformatione morum Cleri et populi Civitatis et diocesis Olomucensis. Quia tamen ex non observatione eorundem Jurium et Statutorum ipsa transierunt quasi in abusum, et per quoscunque transgrediuntur (si), et ideo Clerus et populus in Capitibus et membris reformationis ministerio noscuntur, quam plurimum indigere: ne igitur transgressores hujusmodi alterius invalescant: Nos Cuncto D. G. E. Olomucensis et Ecclesiae Pragensis in spiritualibus Administrator super his optime providendi cupientes volumus et mandamus, ut Statuta praedicta per quoscunque inviolabiliter observentur, quibus etiam prout expedire vidimus, aliquantulum pauca et breviter duximus adiungenda.

³⁾ Fassean Collectio Synodorum P. 1, pag. 45.: A crapula et ebrietate se abstineant, quae sunt libidinis incentiva.

⁴⁾ L. c. p. 46 et 47. IV. — „ne quidquam proprii habeat, imo et illud, quod cuilibet singulari persona obvenit, superiorum manibus offeratur.“

⁵⁾ L. c. p. 47. V. — „poenam unius marcae grossorum incurrat ipso facto, in usus pauperum convertenda; nihilominus, alia poena puniendus, prout protervitas exigerit delinquentis.“

⁶⁾ L. c. p. 47. VI. — „tonsuram erinium faciat taliter, ut patentibus auribus incedat.“

⁷⁾ L. c. p. 47. VII. — „quod clerici epitogio seu tabardo foderato usque ad oram c. e. finem seu extremitatem utantur.“ — Kdo ví, co to jest epitogium?

⁸⁾ Arch. český III. str. 33.

přijmím *Ház*, rodilý Brňan (1450—1454). Za jeho času přišel do Moravy (1451 v Cervenci) sv. Jan Kapistrán. Tento nadšený kazatel horle proti kompaktátům, mnoho utraquistův získal, že pustili od kalicha²). Škrze něho přišli Františkáni do Brna, kdež jim měšťané vystavěli klášter. Tentýž biskup korunoval Ladislava za krále českého (1453) a rok na to zemřel. Po něm biskupoval Bohuš ze Zvole (1454—1457). Po Bohuši byl jednohlasně za biskupa zvolen Protas z Bozkovic (1457—1482), jehož otec, podkomoří moravský, na kázání sv. Jana Kapistrana v Brně odřeknuv se kalicha, stal se katolíkem. Nástupcem Bohušovým byl biskup Jan Vític, rodilý z Viškova (1482—1491), který vzdav se své důstojnosti, stal se Františkánem, načež kapitola Olomúcká jednohlasně zvolila za biskupa Bohuše Hasenšteina z Lobkovic, který tehdaž sice ještě byl lajikiem, avšak největším učencem a mecenášem umění ve vlasti. Papež, nechtěje však to připustiti, ustanovil Olomúci dva biskupy, kteří tam nikdy ani nepřišli z Říma.

Konečně po mnohých hádkách a různých dosedl na stolec sv. Methodia rázný biskup Stanislav I. (Thurzo, Tuřo, 1497—1540) a ten hned rok po nastolení svolal synodu do Viškova (d. 3. Máje 1498), aby veliké nepořádky v lidu i v duchovenstvu vzniklé, odklidil, a jak se tehdaž vůbec domáháno, obnovu v hlavě a v údech (v duchovenstvu a v lidu věřícím) rázně provedl³). Vydáno bylo zde 55 stanov:

I. Obnovují a zostřují se stanovy církevní, od předků vydané.

II. Poučuje se, jak mají kněží sloužiti mši svatou.

III. Prikazuje se, aby se každý kněz jak náleží pořádně modlil každý den *breviář*; též aby před jídlem a po jídle modlitbu „*Benedicite*“ říkali.

IV. Připomíná se kněžím, aby vyučovali lid, jak se má při mši sv. chovati, že sluší při pozdvihování kleknouti, též, když se svátost oltářní k nemocnému nese, na kolenou jí se klaněti.

²) Viz: Život sv. Jana Kap. od Valoucha, jež Dědictví moravské letos vydalo.

³) Fasseau klabe tuto synodu na r. 1548 patrně s omylem; nebo roku dotčeného biskup Stanislav již nebyl na živě, aniž se mysliti dá, aby biskup tak horlivý s potřebnou opravou na poslední leta svého života byl otálel.“

V. Veli se, aby se při úkonech kněžských (funkcích) lidé v platech nepřetahovali⁴).

Dále prikazuje se:

VI. Aby se nepřipouštěly k sv. přijímaní dítky, ježto nemají ještě rozumu, ani ti, kdož by aspoň „*Otče náš*“ a „*Věřím v Boha*“ říkati neuměli.

VII. Aby nikdo nepřisluhoval svátostmi v cizé farnosti bez dovolení biskupova neb vlastního farář. V čas potřeby jedině pokřestiti a vyzpovídati někoho se dovoluje⁵).

VIII. Aby faráři kladli na srdce farníkům svým přikázání církevní: „*Nejméně jednou v roce atd.*“ a sice ve vlastním, a ne v cizém chrámu Páně.

IX. Aby se křest, tato nejpotřebnější svátost, uděloval podle obřadův, obsažených v *agendě*; pročež si tuto Olomúckou agendu každý farář do dvou měsíců zaoptatiz⁶).

X. Aby lid učili, že a jak v čas potřeby sami nemluvně okřestiti mohou; potom, kdyby dítě neumřelo, aby kněží křest ten obřadem doplnili, nebo dle okolností „*pod výminkou*“ znovu pokřestili.

XI. Aby v každém farním kostele byla křestitelnice, a sice kamenná, nebo zděná, by z ní nekapalo, a dobře zavřená, by se k ní nemohlo⁷).

XII. Aby se velebná Svátost ve svatostánku čili tabernaklu, sv. pak křížmo a sv. oleje na slušném místě pod *zámkem* schovávaly, a farář sám klíče kostelní při sobě mival.

XIII. Aby před velebnou Svátostí neustále hořela *lampa*.

XIV. Aby si farářové sami nebo jejich kaplani pro sv. oleje po svěcení jich přišli, a pod *pečetí* arcijáhna anebo děkana do svého kostela dodali, přísahou ztvrdivše, že z nich nikomu nesdělili a sdělití nechtějí bez povolení biskupova.

⁴) Fasseau l. c. p. 52. — „sed quidquid ex devotione hominum, quae minui non debet, sed augeri, hactenus in his fuit observatum, observetur, quia dignus est operarius mercede non.“

⁵) F. l. c. p. 52 et 53. — „nisi necessitas ingrueret, quae legem non habet; tunc enim sacramenta poenitentiae et baptismi in st. deneganda.“

⁶) F. l. c. p. 53. — „ut unusquisque plebanus sub poena unius marcae habeat agendam bonam et correctam secundum ordinem et consuetudinem Ecclesiae nostrae Olomucensis infra 2 menses.“

⁷) F. l. c. p. 53. Baptismus in lapide vel caldario.

XV. Aby se všecko v kostele udržovalo *pěkně a čistě*⁸⁾.

XVI. Aby faráři své farníky jak náleží o sv. *břimování* poučovali, jak se má přijímati, jaká milost se jim uděluje, a čeho k tomu zapotřebí, též o překážce, která z kmotrovství při *břimování* povstává.

XVII. Aby oddával manželé jen *vlastné farár*; jiný kněz toliko s dovolením jeho nebo biskupa, snoubencové pak nechat jdou před oddavkami k sv. zpovědi.

XVIII. Aby se krom úřadu biskupského nikdo do *pravot manželských* nepouštěl.

XIX. Aby 1½ měsíce po Velikonoci každý arcijáhen podržené duchovenstvo u sebe shromáždil, a jim tyto stanovy biskupské ve známost uvedl.

XX. Aby arcijáhnové a děkanové od budoucího roku hned po svatém Janě Křtiteli začali *visitace kanonické* konati a to každého roku podle dřívějších stanov činiti neopomíjeli.

XXI. Aby kněží *nenalézali víno* leč v ně fary, sami pak aby do hospod nechodili, leč na cestách⁹⁾.

XXII. Aby si duchovníci na hlavě dali vystříhati tonsuru kulatou, nenosili bradu ani kníry, vlasy pak tolik měli oostříhané, aby se aspoň vidělo, že uši mají¹⁰⁾.

XXIII. Aby duchovní osoby ani za dne, ani v noci nechodily na místa podezřelá¹¹⁾.

XXIV. Aby kněží nenosili *zbraň*¹²⁾.

XXV. Aby slušnost a *skromnost* v oděvech zachovávali¹³⁾.

XXVI. Aby žádný duchovník nenosil *hedbávný talár* jakékoli barvy, leč

byl kanovníkem, nebo prélatem, nebo doktorem, a to nikoli z marnosti, nýbrž na znamení důstojnosti.

XXVII. Aby žádný nenosil límce či okrajky z drahých kožešin buď na krku, nebo na rukávích, nebo na taláře, leč kanovník, prélat a doktor.

XXVIII. Aby duchovníci nosili venku šat slušný, hodně dlouhý kabát, nikoli krátký, ani otevřený; nýbrž hodně dlouhý a dobře zapnutý.

XXIX. XXX. XXXI. Aby nenosili duchovníci šaty nápadné a vyšívané; jinak by jim je po prvním napomenutí arcijáhen třeba veřejně na ulici měl strhnouti a pro chudé prodati. Kdoby takového přestupníka neudal, sám má trestán býti.

XXXII. Aby se duchovní vespolek ctili.

XXXIII. Jakým způsobem se mají ctíti¹⁴⁾.

XXXIV. Že mají podržení duchovníci, prelatův a představených *poslušni* býti, a jak se k nim mají *pokorně a uctivě* blížíti.

XXXV. Aby žádný duchovní se nepopovážil vkročiti do kláštera, kde jsou panenky či jeptišky, leč z důležité potřeby a s povolením představených.

XXXVI. Aby arcijáhnové a děkanové za měsíc všechny *podezřelé ženštiny* od duchovních *vzdělili* a nijak s nimi obcovati jim netrpěli.

XXXVII. Aby i příbuzné ženštiny, jsou-li klevetnice, nebo zlomyslné, anebo jestliže kněžimi vládnou, aby za 14 dní takové ženské kněží od sebe propustili ze služby¹⁵⁾.

XXXVIII. Aby duchovníci v podezřelé večerní hodině v žádném domě u nějaké světské osoby nemeskali, nemluvíli, ani na ulici nerozmlouvali, leč z nevyhnutelné potřeby.

XXXIX. Aby se na to dohlíželo,

⁸⁾ F. I. c. p. 54. — „nimis enim videtur absurdum, in sacris sordes admittere, quae non decent in profanis.“

⁹⁾ Fasseau I. c. p. 55. — „poterit propinare per nuntios extra domum exportantes: ita ut nullus laicus sedeat aut bibat publice in domo sacerdotis propinantis.“

¹⁰⁾ F. I. c. p. 55. — „ut saltem sciantur habere aures.“

¹¹⁾ F. I. c. p. 55. — „sub poena carceris vel privationis beneficiorum.“

¹²⁾ F. I. c. p. 55. — „nisi in magna et inevitabili necessitate aut in itinere.“

¹³⁾ F. I. c. p. 55 et 56. Item quia res monstruosa est quod in habitibus subditus a praelato discerni nequit, et subditi in habitibus ipsis non competentibus tantas inveniunt novitates quodam spiritu superbiae et vancae gloriae inflati, ut *potius sponsi videantur, quam Clerici*.

¹⁴⁾ F. I. c. p. 57. Modus autem honorandi est, ut unus alteri et praesertim junior Superiori vel Seniori assurgat et det locum; et senior juniorum manus porrectione praeveniat, et ut utriusque caputias aut mitras reverenter deponant seu tangendo cum debita inclinatione aliquantulum moveant. —

¹⁵⁾ F. I. c. p. 57. — „fovent mulieres garrulas et maleficas, quae ipsos, (quod horrendum est dicere) regunt, malediciunt, tractant inhoneste, imo saepius *percutiunt*, et nescimus, quo Spiritu ducti, tamquam essent ipsis in legitimo matrimonio conjuncti eis dominantur et licet sit eis inuata carnalitas, maxima tamen scandala in vituperium Cleri per ipsos perpetrantur mandamus igitur.“

by duchovníci v podezřelé večerní hodině zdržovali se a nalezení byli vždy v domě svém, kam patří.

XL. Aby nikdo nepřijímal kněze z jiné dicése a nedovoľoval mu svátostmi přisluhovati leč s povolením biskupovým.

XLI. Aby nikdo u sebe nepřechovával kněze odpadlého (apostatu) pod trestem exkomunikace a 10 hríven.

XLII. Aby se oltární kameny k biskupovi odeslaly k řádnému posvěcení.

XLIII. Aby se do dvou měsíců každý kněz písemně vykázal u biskupa nebo arcijáhna nebo děkana, aby lze bylo vyvěděti, kolik duchovníků se bez povolení potuluje.

XLIV. Hřbitovy a chrámy mají pořádně ohrazeny býti, oč se duchovní postarati mají do 3 měsíců.

XLV. O kostelním hospodáři, a co se má díti s penězi, které on na chrám Páně při službách Božích sbírá.

XLVI. Tyto stanovy musí každý farář si zaopatřiti do 3 měsíců.

Dále velí se :

XLVII. Aby se osoby duchovní od soudu biskupova k světskému úřadu neodvolávali pod trestem exkomunikace.

XLVIII. Aby duchovníci u světských osob nedělali klevety na své představené.

XLIX. Aby faráři ovšem i s pomocí úřadu světského cizoložníky a lichváře z farnosti vykliditi se snažili.

L. Aby měl každý farář svou zvláštní pečť.

LI. Aby se nesměli duchovníci ničím vymlouvati od poslušnosti.

LII. Aby byl při každé faře založen inventář.

LIII. Aby duchovníci co nejdřív biskupovi všecka záduší ve známost uvedli.

LIV. Aby se žádný farář od své fary vzdáliti nesměl bez obzvláštního povolení biskupova v prvních třech letech, co ji má.

LV. Posléze ukládá se děkanům, aby pilně dávali pozor, aby se tyto stanovy zevrub zachovávaly.

Dodatkem podotýkáme, že se tyto stanovy vytiskly ve zvláštní knižce, kterážto patří k tiskařským vzácnostem z naší vlasti Moravské.

Synoda Olomúcká r. 1568.

I také na půdě moravské, sektářstvím rozrývané, záhubné novoty Luterovy nalezaly přízně a podpory. Již r. 1520 odpadl svěťící biskup Olomúcký, kterýž byl zároveň proboštem panenského kláštera v Kounicích, jménem Martin Göschl, a potupiv víru, vzal si jeptišku, a napotom žil nejvíce mezi Novokřtenci v Mikulově k velikému pohoršení lidu a kněžstva katolického. Mezi duchovenstvem pak světským byl farář ve Dvoru (Hof) Jan Teufel první, kterýž po lutersku učil i živ byl, a po zavedeném proti němu vyšetřování 9. Dubna 1535 za kacíře vyhlášen i z Církve vyobcován jest. Tehdejší biskup Olomúcký horlivě bránil se, jak mohl proti povodni kacířské, hrozící zachvátiti ovšem i Moravu do litého proudu svého. K tomu cíli vymohl r. 1522 a 1525 na králi Ludvíkovi, že se rozšiřování luterských a jiných proticírkevních bludů na Moravě přísně zakázalo. Avšak mimo veliké přísné zákazy šířilo se vlnadné učení Luterovo, jelikož lahodilo tělu a žádostem jeho. Zvláště pak rozlézala se na Moravě nebezpečná sekta Novokřtencův. O těchto, jakož i jiných bludech podal biskup Stanislav I. správu Ferdinandu I. králi českému. Na to přišel Jan Fáber učený bohoslovec (potom biskup ve Vídni) na Moravu, poučuje lid o bludu Novokřtenců, načež r. 1527 král sám vydal dosti dlouhý a ostrý rozkaz proti kacířům, přikazuje, aby se vyklidili všickni ze zemí jeho dědičných. Kterí z nich nechtěli po dobrém, od vojska násilím vypuzeni jsou. Nejedni však, požívající podpory u šlechty moravské, brzo zase směli se vrátiti. Nástupce biskupa Stanislava, učený Jan XIII. Dubravius (1541—1553) musel co státník do Čech, aby alespoň katolickou šlechtu odvrátil od spolku Šmalkaldského, a králi Ferdinandu I. získal, což se mu i výborně podařilo.

Za biskupa Marka Kuena (Kühn) (1553—1565) tropily sekty nekatolické veliké různice a nepořádky v církvi moravské. Zvláštních starostí mu dělali bratři. Neméně zármutku a starostí přičinilo mu vlastní duchovenstvo, jelikož na všech stranách od pravé víry jsou odpadávající, nebo aspoň luterským novotám, kde mohli, nadřozovali, biskupu svému pak i církevní poslušnosti odpírali, nestoudně vzdorovali a liché svobodě přáli. K tomu se i Sociiniani na Moravě usadili.

Rázný biskup *Vilém Prusinovský* z Víckova (1565—1572) proti novotám uvedl v Olomouci řád Jezovitů, a vystavěl jim nové semenisko. Biskup ten, jemuž k žalosti šiky pravověrného duchovenstva řídly¹⁾, sám o své ujmě jakkoli horlil, bludu odolati nemohl. A nelze se tomu diviti. Nebo mnoho-li spraví sebe horlivější biskup bez podřízeného duchovenstva? Dotčený bedlivý správce církve moravské také uzavřel svolati synodu, na kteréž hodlal proraziti a opraviti skleslou církevní kázeň (r. 1568). Tato synoda slavena byla v Olomouci a sešlo se k ní 250 duchovních. Škoda, že se nám nedochovaly nálezy tam stanovené; stává však posud řeč „o důstojnosti kněžské“²⁾, kterouž Jezovita *Sigmund Domináček* z Písnice na té synodě k duchovenstvu byl učinil, z čehož patrno, že tento sněm skutečně v Olomouci slaven jest byl³⁾.

Krom toho biskup Vilém ke dni s. Havla 1570 všecky opaty a probosty mužských a ženských klášterů z celé Moravy povolal do Olomouce, a tu radil se s nimi, jak by se dala kázeň církevní do náležitých kolejí vpraviti a v nich udržeti. Aby měli Moravané katoličtí německého jazyka neporušený překlad Písma svatého, obstaral jim dotčený biskup v německé řeči Nový Zákon od Jarolíma Emsera, jež i v Nise svým nákladem dal vytisknouti. Avšak *Bratři* naproti tomu obstarali moravský překlad Písma sv., kterýž byl vytištěn v Králicích, a slove bibli Králickou (VI. dílnou).

Synodav Olomouci r. 1591

za biskupa Stanislava II. Pavlovského.

Nejvýtečnější z biskupův Olomouckých bez odporu byl *Stanislav II. Pavlovský* (1579—1598). Činný tento biskup mnoho psal, obzvláště v moravském jazyku, tak že, jak svědčí učený kněz *Řehoř Volný*, nalezá se 20 foliových svazků, naplněných dopisy jeho, a tu ještě nejsou všecky obsaženy. Znamenity a slavný ten biskup, prohledaje ku prospěšenství církve, neo-

stýchal se důrazně připomenouti r. 1580 císaři Rudolfovi II., že kanonikáty Olomoucké nejsou místem odpočinutí pro cizozemce, nýbrž pro muže zasloužilé, kteří v moravském jazyku kázati umějí. Co sem náleží o znamenitém biskupu tomto, jest, že své duchovenstvo ke dni 12. Listopadu 1591 svolal do stoličného chrámu v Olomouci, aby jemu oznámil a k zachování předložil nálezy všeobecného sněmu *Tridentského*¹⁾.

Prvního dne, 12. Listopadu 1591 sloužil nejprve sám biskup slavnou mši svatou, potom uvítal své duchovenstvo krásnou, dojmavou řečí (všecko v latině). Po něm učinil z kazatelny *chválorěč* o sv. sněmu *Tridentském* děkan kapitolní *Melichar Pirnesius*. Na to četl promotor synodální z povýšeného místa proslov, obsahující oznámení sněmu *Tridentského*, a posléze k rozkazu biskupovu čísti musel:

Hlavu 1. synody této: „O vyznání víry, kteréž každý učiniti musel“²⁾.

2. O tom, že knihy kacířské nemá nikdo ani čísti ani držeti.

Sezení druhé bylo 13. Listopadu. Slavnou mši svatou sloužil kapitolní děkan. Když se potom pořikaly modlitby deponifikálu římského, učinil P. *Leonard Rubenus* S. J. řeč z kazatelny „o důstojnosti kněžské a o povinnosti pastýře duchovního.“ Na to k rozkazu knížete biskupa oznamoval kanclíř další kapitoly synodální, a sice:

3. Jak náležitě a uctivě mši sv. sloužiti dlužno.

4. Jak se má kněz u oltáře při mši sv. chovati.

5. Jak oltář, ciborium a veškeré kostelní nářadí má v čistotě chováno býti.

6. Kterak se hodinky kněžské mají odříkávati.

7. Že agenda a breviář římský přijmouti se mají.

8. O kázání slova Božího.

9. O přisluhování Svátostí a o matrikách³⁾.

10. O tom, že sv. oleje každoročně mají obnoveny býti.

11. Aby se cizí kněží nepřijímali bez doporučeného listu vlastního biskupa.

¹⁾ Dotčený biskup r. 1572 takto píše: „O hodné kněze na své vlastní statky a fary nemalú starost máme a jich dostávati nemůžeme.“ Odtud vešlo v obyčej, odevzdávati fary jenom na rok, i méně, jak se zachtělo buď knězi, či patronovi, či farníkům, čímž se stali duchovní hříčkou sprosté láje. To trvalo až do r. 1620.

²⁾ Řeč tato tištěná jest r. 1569 v Praze.

³⁾ Viz: Schmidl S. J. L. III. p. 261.

¹⁾ Fasseau Coll. Syn. p. 62.

²⁾ Fasseau Cap. I. p. 77.

³⁾ Fasseau Cap. IX. l. c. p. 95. — „quod autem s. Confessionem attinet, nullos plane turmatim, sed seorsim singulos audiant.“

Tím ukončeno druhé sezení.

Třetí a poslední sezení bylo 14. Listopadu. Slavnou mši svatou sloužil probošt Augustinianů Sternberských, Jan Rosenbluth. Potom řečnil arcijáhen olom. Theodor Engels „o kázni církevní;“ načež přečti kancléř ostatní nálezy sněmové a sice :

12. Jak kněží mají život zříditi, co se na ně sluší.

13. O čistotě mravův jejich, aby s podezřelými ženštinami neobcovali.

14. Aby se duchovní v noci po ulici netoulali, nýbrž pěkně doma nocovali.

15. Aby duchovní střídmosty pilní byli, do hospod nechodili, hostin a hodoování se varovali.

16. Aby duchovní ve farách svých víno a pivo nenalávali.

17. Aby dlouhé vlasy na hlavě a vousů na bradě nenosili⁴⁾.

18. Aby duchovní zbraň nenosili.

19. Kterak se duchovní šatiti, a jak na hlavě stříž nositi mají.

20. Kterak se duchovní vespolek ctíti mají.

21. O soudech, že duchovní nemají před soud světský poháněni býti.

22. Aby kněží na *honby* nechodili a *světských* úřadův nepřijímali.

23. Aby duchovní do klášterův panenských nechodili.

24. Kterak se tyto nálezy zachovávají, a arcijáhnové při visitacích dohlížeti mají.

Potom následovalo rozloučení knížete biskupa a podpis přítomných hodnostářů církevních.

Od té doby nebylo synody v Církvi moravské.

⁴⁾ L. c. p. 109. — „ne vel barbas praesertim labro superiori insitas adeo producant, quo irreverentiam s. mysteriis altaris Domini irrogent.“

Svornost.

Z básní Fr. Rückertových.

Viz, jak na stonku ty listěčky se řadí —
Olii tovaryši — svorní kamarádi!

Jeden nade druhým ale v takém ladě

Druh že druhu v ničem není na závadě.

Po stupních a řadách tak se vinou spolem:

Druha necloní druh, volný horem — dolem;

Tak že každý z důli může rosu ssáti,

Se shora pak vláhou pebes okřívati;

Rozložit se může vzduchem na výsluní,

Kyna v záři světla — kyna v noční vůni.

Víry jest k spasení nevyhnutelně třeba.

Jistý člověk syna svého, zlým duchem posedlého, přivedl k Pánu Ježíši, žádaje snažně, by jemu Pán spomohl. I řekl jemu Ježíš: „*Můžeš-li věřit? Všecko jest možné věřícímu.*“ Ihned povolal otce pacholete a slze řekl: „*Věřím Pane, spomoz nedověře mé!*“ Pročez slitoval se Pán a osvobodil pachole od zlého ducha. (Mar. IX.). — A tak na mnohých místech sv. evangelia vidí se patrně, že Pán Ježíš přede vším žádá, abychom měli silnou, živou víru, bez nížto nelze spasení dojíti. — „Kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude. Kdo neuvěří, bude zatracen“ (Mar. XVI, 16.). Kdo uvěří ve mne, máf život věčný“ (Jan VI. 47.). Totéž žádali sv. apoštolové; neboť sv. Pavel, ukázav při nábožných osobách, Starého Zákona, jakou moc má do sebe svatá víra (Židům XI.), dokládá: „*Budeš-li vyznávati ústy svými Pána Ježíše, a v srdci svém věřiti, že jej Bůh vzkřísil z mrtvých, spasen budeš.* — Srdcem se zajisté věří k spravedlnosti, ale ústy vyznání děje se k spasení“ (Řím. X, 10.). Tak i v listu ku Galatským praví: „*V Kristu Ježíši (v náboženství Kristově) ani židovstvo ani pohanstvo nic neplatí, ale víra, kteráž skrze lásku působí*“ (Gallat. V. 6.). Víra tedy *živá*, víra s láskou spojená, působí spasení, neb víra bez dobrých skutků mrtvá jest“ (Jak. II, 17.).

Než tážeme se, co jest víra? Víra jest dar Boží, jest světlo, jímžto obdařený člověk všecko mile a ochotně za pravdu má, co Bůh zjevil, co Ježíš Kristus učil a čemu velí Církve věřiti, ať jest to v Písmě svatém psáno, neb není. „*Víra jest nadějných věcí podstata a jistý důvod neviditelných věcí*“ (Žid. XI. 1.). Následovně věřiti není tolik, jako něčemu přisvědčovat, aneb něco u sebe mysliti a mluvit, nýbrž věřiti jest, zcela se na tom ustanoviti a v srdci svém úplně ujištěnu býti, že cokoliv zjevil Bůh, pravdou jest nevyvratnou. A co rozumem svým nepochopujeme, to pevně věříme proto, že Bůh, který nám to zjevil, věčná jest pravda. Bůh nikoho neklame, a On nám božské pravdy zjeviti ráčil skrze své proroky a naposledy skrze Syna svého, Ježíše Krista, „*jemuž všickni proroci svědectví vydávají, že odpuštění hříchů vezmou skrze jméno Jeho všickni, kteří věří v Něho*“ (Skutk. X, 43.). Již ale té víry Kristovy

jest každému člověku k spasení potřebí. — Svatí otcové život náš vezdejší přirovnávají k moři, na kterémžto jako k přístavu života věčného plaveme. „Jako loď,“ dí sv. Řehoř, „kteráž nedrží kotvice, větrem semotam zmitána bývá: právě tak duch náš větrem rozličného učení a zdání semotam bývá unášen, nevede-li ho víra.“ A dobře tak pravil! Nebo víra jest ta silná kotvice, která nás u Boha a při Bohu drží, a kteráž nedopouští, abychem zmitáni byli co třtiny, každým větrem se klátící. Víra jest světlo, bez něhož by se nám prostředkův k ospravedlnění našemu nedostávalo, bez něhož bychom tapali ve tmách bludův, nevěry a neznabožství. Víra jest ten ohnivý sloup, kterýž nám, jako druhdy Israelitům v poušti, ukazuje cestu, jež nám svítí, nás vede ku končinám země zaslíbené. Víra jest základ a kořen vši mravní dokonalosti lidské a vši křesťanské ctnosti. — Možno-li tedy, bychom bez silné kotvice té, bez jasného světla tohoto, bez víry mohli po smrti dojíti spasení a přijíti k Bohu, jež jest původ a základ víry? Nižádným způsobem! Duch Páně zajisté svědčí, že „bez víry nelze se líbiti Bohu“ (Žid. XI, 6.). A sv. Jan, předchůdce Páně, zvěstoval to na břehu Jordánském, když kázal: „Otec miluje Syna, a všechny věci dal v ruce jeho. Kdo věří v Syna, máť život věčný; kdož pak jest nevěřící Synu, neuzítí života, ale hněv Boží zůstává v něm“ (Jan III, 35.). A sám Pán Ježíš dí: „Já jsem cesta, pravda i život. Žádný nepřichází k Otci, než skrze mne“ (Jan XIV, 6.). Víry tedy jest nám potřeba; víru tu, kterou Bůh skrze jednorozeného Syna svého zjevíti ráčil, musíme mítí, jí třeba držeti, ač chceme-li dojíti spasení.

b) Že jest víry každému potřebí ku spasení, dosvědčuje také *zkušenost lidská*. Neboť každý člověk má žádost v sobě, aby šťastně, spokojeně a blaženě žil byl. Avšak pravá víra jest ten nejsvětější prostředek k šťastnému a blahému životu; ona zajisté toliko sama umenšuje a oslabuje všechny strasti, všechny útrapy lidské, ona pozdvihuje mysl naše k věcem duchovním, k statkům věčným, ona pojímá v údu naši tělesnost, naše zlé vášně, naše zlé žádosti. Svatá víra Kristova jest s to, upokojiti mysl a srdce naše, a tím nás ujistiti, že nám hříšníkům chce Bůh býti milostiv. Víra působí v nás rozkošnou naději a rozlévá nevymluvnou slast a

radost ve srdcích našich. Pročež kdo chce býti ctně a blaze živ, víry Kristovy se pevně drž, víru Kristovu katolickou znáti se uč a dle ní neustále se řiď. Nemysli, že šťastně a blaze se ti povede i tenkrát, když se jedine po své chuti a myslí dle rozumu svého řídití a spravovati budeš.

Nebo který mnedle člověk, nemaje zjevení Božského, neznaje víry svaté, může dáti z rozumu svého jistou a dokonalou známost o tom: „Proč býváme, byt bychom i dobré měli vychování, vždy předce k zlému naklonění?“ — „Odkud pochází v nás tato veliká náklonnost k zlému? Odkud tolik zlého ve světě?“ — Kdo nám na jisto poví, jaké má vlastnosti Bůh, jaké povinnosti máme k němu my, i jak dojdeme odpuštění zpáchaných hříchů, jak lásky a milosti u Boha?“ — Těchto a jiných věcí důležitých nelze si bez víry Kristovy určitě zodpovídati. Jsouť nám tu na důkaz národové pohanští, jenžto světla zjevení víry byli zbaveni. Oni měli arci zdání o jednom řiditeli světa: předce ale měli více bohův, a vzdávali jim počtu, chtějice sobě tudíž u nich zjednati přízeň. A jak ohavná bývala druhdy tato úcta. Provozující prostopášnosti a pášice všeliké nepravosti, děti své zabíjejíce a pálíce atd., domnívali se, že se tudy zalíbí mohou bohům svým a jich sobě nakloniti. A jak bludné také měli smýšlení o životě budoucím! Hrozné bludy panovaly mezi nimi, ačkoliv bylo dosti mužův nemálo učených a moudrých, kterýmžto důležité otázky v příčině náboženství zůstaly buď zatmělé neb nerozluštěné. Dobře řekl Spasitel světa, že jsou národové, kteří sedí v temnostech a v stínu smrti. Právě dí sv. apoštol: „Změnili pravdu Boží v lež, a ctili i sloužili stvoření raději, nežli Stvořiteli, kterýž jest pozhnaný na věky amen. Protož je vydal Bůh v žádosti ohavné“ (Řím. I, 25.). I kdo se může na svůj vlastní rozum bezpečně spolehnouti? Kdo může říci, že nám vysvětlení oněch důležitých věcí rozum sám o své síle podá, nepotřebuje k tomu nic víry Kristovy? Ptej se filosofie na Boha, na člověka a přírodu: ona ti dá odpovědi pochybné, nejisté, opáčné. O veškerých pravdách, týkajících se života tohoto neb budoucího, bude ti nastrkovati na tisíce výkladů mnohem temnějších, než jsou tajemství, jež by ráda odhalila i zavrhl. Usilujíc uklouznouti tajemství jednomu, deset jiných vyvolá; chtěje upřítí zázrak jeden, na sto jiných méně pochopitelných a jasných u-

vodí; nechtíc aby se věřilo Bohu a Církvi, nutí věřiti člověku, věřiti výrokům lecjakých učitelův. Nemohouc pochopiti tajemství u př. Trojice Boží, zamítá je; avšak s jakousi dětinskou podajností přijímá tajemství mnohem nepochopitelnější — domněnky pantheismu. Nechtíc hledati počátek zlého ve svobodné vůli člověka, jenž může voliti mezi dobrým a zlým, hledati ho bude v Bohu neb v podivném slepém osudu, mocnějším nad Boha, neb aby uběhla námitkám, jichžto jí nelze vyvrátiti, počne popíráti zlé a beze studu bude vyvracetí rozdíl, jaký činíme mezi dobrem a zlem, mezi ctností a nepravostí. — Hle, duch člověka, odstoupí-li od pravdy svaté, upadá v podivné nestvůry, a potácí — kolací se cestami bludův a nesmyslův. Pravda Kristova jest zajisté jako nějaká hora, u nížto na úpatí se otvírá propast, do které padají ti, kteřížto zdráhajíce se milovati pravdu svatou, berou pouze rozum za základ svého poznání a jednání.

A protož držíme se víry Kristovy; od Boha nám podané a stvrzené, a uchované v katolické Církvi; nebo bez ní nelze nám cestu spasení najíti. Držíme se jí věrně; „neb lépe jest žebrati, nežli víru ztratiti,“ vece sv. Jan Zlatoústý. Křesťane, pamatuj vždy na to, že jsi velikou obdržel milost od Boha, když jsi na křtu svatém k Ježíši Kristu přistoupil, jeho učení přijal a jeho vojínem se stal. Svatý Augustin dí o tom takto: „Žádné sebe větší bohatství, žádní pokladové, žádná čest není tak veliká, jakož jest víra katolická, která hříšné lidi spaseny činí a slepé osvěcuje.“ Za tou příčinou raději se všech časných věcí odříkej, nežlibys se odříkal této víry svaté, která ti jest ku spasení nevyhnutelně potřebná. Hle, kterak nás všech sv. Jan Zlatoústý k tomu napomíná, řka: „Buďte opatrní jako hadové!“ Bytby byl had tisíckráte raněn, předce zachová život, jestliže hlavu svou při tom byl zachoval. Tímto způsobem spravuj se též. Když tobě chce nepřítel odejmouti peníze, postup mu je dobrovolně. Odvázá-li se, tobě celé jmění vydrati, nech mu je; ano, má-li úmysl, tebe o život násilím připraviti, nevzdoruj mu mnoho: avšak jediné víru tvou hled zachovati. Pakli tu neporušenou zachováš, všechno zlé, hrnoucí se na tebe, velmi bude lehké.

Takovouto věrnost a stálost u víře dokázali sv. apoštolové a mnozí jiní kře-

stanští mučedlníci a vyznavači v nesmírném počtu. Ano, již v starém zákoně nalezáme statečné hrdiny, jižto pro víru v pravého Boha všeho se rádi odříkali. — Mathatiáš a jeho vojínové, Eleazar, matka a synové Machabejští, Abraham a jiní předkládají se nám za příklad. Za prvních křesťanských století jest nesčíslný počet těch, kteří o potřebnosti víry Kristovy úplně jsouce přesvědčeni, směle ji vyznávali, ji krví svou potvrdili a tudíž se proslavili. Ano, v každém století nalezájí se křesťané rozličného stáří a pohlaví, křesťané ze stavů vznešených i nízkých, kteřížto pro svatou víru katolickou protivenství snášeli a ztvrdili ji smrtí mučnickou. Než bohužel! za nynějších časů málo jest takovýchto křesťanův, takových hrdinských bojovníků, kteří by pro víru svatou soužení a protivenství snášeli, kteří by pro ni všech časných věcí, ano i vlastního života nelitovali. Ano, naopak mnozí jsou křesťané, kteří o předražené ceně víry katolické málo byvše poučení a jsouce náboženské lhostejnosti oddáni, mrzee opouštějí víru svých nábožných předků, víru katolickou, samospasitelnou, a přidržují se domněnek bludných, kacířských a to vše často pro nabytí časných statkův. Jestliť nyní i takových dosti, kteří pravdivost víry katolické poznávají; avšak veřejně ji vyznati se ostýchají z ohledův podlých a hříšných. Mnozí, pravím, mají se bedlivě na pozor, aby víru v Krista Ježíše a úctu, jakou k Němu a k Rodičce Boží v srdcích svých chovají, nedali veřejně na jevo, a to z té příčiny, žeby prý jinak z počtu svobodomyšlných, osvícených lidí byli vyloučeni, a žeby za sprostáčky neb za pobožnístkáře držáni byli. Ach Bože, jaká to zaslepenost! Ti a tací křesťané měliby uvažovati krásnou výpověď sv. Jana Zlatoústého, jenž tvrdí, že víra má původ svůj v smýšlení vznešeném, velkolepém, ale nevěra že se zakládá na rozumkování podlém, lehkovážném a pošetilem. Vysvětluje pak se tím způsobem, že víra má vyšší duchovní směr; ale nevěra obírá se toliko s věcmi viditelnými, obírá se toliko s tím, co jest smyslného, viditelného, smyslům nápadného. I zdaž by neměli tací pošetileci nešťastní uvážiti, že poznání pravd Božských s veřejným jich vyznáním nerozlučně jest spojeno. — Nežádal-li Pán, abychom Jej vyznávali před lidmi, ač chceme-li dojíti ospravedlnění a spasení? (Řím. X, 10.) Také jest to dle výpovědi sv. Jana Zlat. velmi

neslušné a mrzké, nechťi ničeho trpěti pro jméno Toho, který pro nás mnoho těžkých snášel bolestí. A sv. Petr dává práve: „Trpíte-li pohanění pro jméno Kristovo, blahoslavení budete . . . Jestliže pak kdo trpí, jako křesťan, nestyd se za to, ale oslavujž Boha v tom jmenu. Nebo jest čas, aby se začal soud od domu Božího“ (1. Petr IV. 14.). A pak může-li co bezdůvodnějšího býti, jako strachovati se toho, co asi svět o nás soudí, a co lidé pošetili myslí si o nás, pokud jsme křesťany? — Při konci sedmnáctého století mnich učený, rodem ze Sicilie, za příčinou své ctižádosti, ne ale z pravé horlivosti odhodlal se na missonářství. Ubíral se tedy s velikou hlučností a slávou do východních krajin. Tu však jakýmsi nešťastným osudem byv zanešen z Alepo až do města Kairo, přišel u křesťanů v zapomenutí. Později se zvědělo, že jest živ, že zapřel víru, že jméno *Maalam Moses* přijal, a že knihy v arabské řeči k prospěchu židovské víry skládal. R. 1702 nalezl jej v zemi Senar bavorský missonář, cestující do Abissinie, kněz *Theodor Krump*. Tu Maalam, v bídné přebýváje chatrči, ležel na lůžku, churavostí sklíčený. I snažil se horlivý missonář nešťastného starce potěšiti a na pravou cestu zase přivesti. Avšak práce jeho byla marná: — starý Maalam nechtěl k víře Kristově se navrátiti a pokoj svědomí svému zjednati. Nešťastník hořekoval sice a plakal lítostně; ale na všechny domluvy ohražoval se ustavičně slovy těmito: „Co si o mně v Evropě pomyslí, co asi tomu řeknou?“ — Byla-li tato jeho slova pošetilá, jelikož málo kdo v Evropě o něm věděl, na něho vzpomínal: tím pošetilejší a hloupější bývá obyčejná mnohých osob průpověď: „Co tomu řekne svět?“ Svět, který pravověřícími křesťany a horlivými víry vyznavači mrzce pohrdá, jest příliš malá část proti onomu množství dobrých křesťanův — proti zástupům bytostí nebeských, u kterých dochází se lásky a slávy upřímným víry svaté vyznáváním. „Neboj se!“ řekl Eliseus k služebníku svému, který se děsil ozbrojeného vojska, přicházejícího na proroka Božího, „neboj se, větší počet jest těch, kteří jsou s námi!“ A co jest veškeré množství lidí, pohrdajících pravdami Božskými, proti neschíslným zástupům dobrých křesťanův a proti zástupům blažených nebešťanův, kteří v osudech nábožných křesťanův upřímně se zúčastňují? — A co nám také záležeti může na světě, totiž na

těch lidech, kteří zákon Boží a všeliké křesťanské ctnosti v lehkost uvádějí, o zemské věci toliko pečující k své věčné škodě? — Není-li na opak dobré a spasitelné, státi se sv. Pavlem, osvědčujícím: „Nestydím se za evangelium, neb ono jest moc a nástroj Boží ku spasení každému věřícímu“ (Řím. I. 16.). — Uznávající potřebnost víry Kristovy, nebudme již déle tak pošetili, tak choulolisti, tak zmalátněli, abychom se báli něco pro ni trpěti, aneb abychom strachující se nedověrných, bezbožných lidí, veřejně své víry neosvědčovali slovy a skutky jakožto dobří křesťané katoličtí. — Co z toho, jestliže o nás zle soudí svět? Co z toho, že hříšní, zaslepení lidé podivně, pošetile o nás smýšlí? Kristus Ježíš jest sám Pán a Soudce náš! Jemu samému hledme se zalíbiti a zavděčiti. Vyznávejme jej zde na zemi veřejně, a On zajisté počtí nás jedenkrát na věčnosti před zástupy duchů nebeských. Ó pamatujme, že Kristus Pán pověděl a zaslíbil: „Kdožkoli mne vyzná před lidmi, vyznáám i já jej před Otcem svým; ale kdožby mne zapřel před lidmi, zapřím i já ho před Otcem svým, kterýž jest v nebesích.“ — „A nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo, ale duše nemohou zabít.“

Pravdy ze života pro život.

Zkušeností jest pojištěno, že když zemská vláda proti Církvi se postaví, obyčejně sama o Boží požehnání se připravuje.

Když kněz ruku k věcem politickým přikládá, pomate mu Bůh mysl, a závrať naň dopouští, aby svět poznal, že povolání kněze vyšší jest a světější.

Když kněz po žezlu a král po kadidelnici sáhá, Církev i stát postrádají a vše jde po zpátku.

Běda knězi, kterýž se nemodlí. Býváť vlkem v ovčinci, a ovce — hynou. Hříchy kněze jsou tížné, jelikož rostou zlehčováním Nejsvětějšího. Kletba vniká do duše jeho s tajemným chlebem oltářním, a zatracení prostupuje tělo jeho s božským kalicha nápojem. — A tělo Kristovo zachová tělo jeho k ohni pekelnému, a krev Kristova ostříhá duše jeho k smrti věčné.

Běda knězi, který ducha litery ztratil; neb modlitba jest mu záhadkou — pobožnost jest mu pouhou formou.

Běda knězi mluviteli toliko a nečiniteli; nebo život jeho jest mnohemu kamenem urážky a svodu.

Práce jest zákon života a vychování.

Podle francouzského od Ed. B. K.

Člověk za mladých let bývá nakloněn k lenivosti a pocituje přirozený odpor proti práci. Tak u p. ve školách podrobuje se žák sice práci, ale toliko jakožto nutnosti aneb nanejvýš jakožto jedinému — ač povinnému — prostředku, jímž lze sobě pojistiti budoucnost. Práce jest mu podmínkou učenosti, jest mu toliko prostředkem, nikoli ale úkonem života; mnohý dlouhý den prázdny po době namáhání zdá se mu býti ideálem blaženosti.

A předce není u věcech lidských nic tak důležitého, rozhodného a plodného, jako práce. Kdo v mladém věku svém pozná a naučí se plniti veliký zákon práce, takýto člověk rozhodne o své budoucnosti, ustálí svůj osud. Lenivost však věku mládenecského zasazuje rány bolestné, pokaluje mládí, ničí věk mužský a rozplozuje poušť, kde by práce byla rozsívala úrodu.

Avšak důležitý význam práce není posud náležitě a všestranně oceněn. Kdo mnedle vidí a cení práci co prostředek zdokonalení aneb zřídlo ctnosti? Lidé z většího dílu pracují proto, aby pak si mohli pohoviti; celá snaha jejich směřuje k jednomu cíli: pracují, aby pak měli po práci, aby mohli přestati — pracovati.

Předmět ten nabývá ještě jiné praktické stránky. Náš věk nachyluje se vůči hledě k zženštilosti; všeliké namáhání má býti odstraněno, každá obtíž má vymizeti, a tudíž všecka podstata práce. Avšak odklídí-li se nesnáze a namáhání, pak zmizí tudíž i síla a podnikavost, kteroužto podkopává bez toho s druhé strany sensualism lákadlem rozmařilosti, vnadami rozkoši a marnotratnou pohodlností.

A tento duch sdílí a rozlévá se neustále při vychovávání dětí; z domácnosti přechází do škol, a pokolení

zženštilé nemůže leč vzdělati potomstvo ještě zženštilejší. Neduh ten lze vykořeniti jediným toliko prostředkem, a sice tím, aby se obrátil život ve skutečný jeho živel — a živlem tím jest — práce. —

Tento předmět obral sobě proslulý kněz J. Felix T. J. k rozpravě, s kteroužto předstoupil před shromážděnou četnou společností při rozdávání odměn ve škole *College Saint Francois Xavier* ve Vannách dne 18. Srpna 1856 *).

Člověk rodí se, aby pracoval; práce jest zákonem jeho vychování. Ale ne každá činnost člověčí jest práci; — činiti něco a *pracovati* není jedno a totéž. Každá práce obsahuje v sobě činnost, ale ne každá činnost jest práci. Zajisté stává činnosti, kteráž nepracuje; ano svět jest pln lidí, v lenivé činnosti trávicích život, jenž nevyrobí, nezůstaví po sobě nic.

A co jest mnedle práce? — Práce v nejsprostějším smyslu jest namáhání se člověka, jest zápasení s překážkami, boj s nesnázemi. Chce-li člověk užiti schopností svých na způsob plodný, shledá v povaze své moc jakousi nepříznivou vývinu duševních darův; — před každou velikou, krásnou věcí činnost jeho spatří ohradu, kteráž jej zdržuje. — Potřítí moc tu nepřátelskou, ztéci, obořiti, odstraniti tu ohradu, to jest — práce.

Těžký boj to zajisté! Boj ten přivádí unavení do údův, pot na čelo, smutek ve srdce. S tím souhlasí téměř všechny řeči lidské, a zvláště filosofický jazyk římský vyznačuje slovem: *labor* = činnost i bolest. Ovšem že práce plodí též nejedny radosti, ježto jsou zcela neznámé lenivcům, jako snažná obětovnost zplozuje nejednu radost celkem neznámou sobci; avšak

*) Viz „Le travail, loi de la vie et de l'éducation. Par le R. L. Félix, de la Compagnie de Jésus, Prédicateur des Conférences de Notre-Dame. II. e. Ecl. Paris, 1857.“

ta radost, tato blaženost jest ovocem práce; ona není kořenem práce, neleží v práci samé. Takový jest pojem práce; — nižádná filosofická soustava, nižádná revoluce nezmění ho.

Práce jest následkem oklamání prvního člověka, stížená kletbou samého Boha. Člověk žil v ráji, aby vyvínoval činnost všech svých schopností, aby vládl stvořením v nejkrásnějším souzvuku. Tento souzvuk porušil člověk svým hříšným činem; on přetrhl svazek, jímž byl spojen s Bohem, a čin jeho dotknul se veškeré země. *In laboribuj comedes ex ea* — pravil Bůh. Práci a bolestí přichází člověk na svět; syn práce narozen k práci jisti bude chléb svůj v potu tváří své, bude pracovati a — umře. On musí vzdělávati zemi, již byl obrátil v poušť, porušiv blahý souzvuk v přírodě; on musí dobývati potravu, jinak zhynulo by tělo; on musí mrákotám bludův urvati potravu svého rozumu, jinak by zhynul rozum; on musí vymoci na zlostných vášních potravu svému duši, totiž ctnost, jinak zhynula by duše! A takový byl osud člověka od oněch dob, když zhřešil. Avšak povstali *novotáři*, již, ač by rádi kořistili z práce a trudu svých bratří, reptali na práci a bolest, kteréž podroben jest člověk po šest tisícův let, podroben, prý, krutou civilisací a pošmourným náboženstvím. Onino sobci cítili v sobě povolání potříti ten prelud a dokázati světu, že užívání rozkoši značí totéž co — práce.

Neodvážili se sice tak daleko, aby byli zákon práce zcela upřeli; oni naopak žádají práci; oni chtějí, aby celý svět se stal továrnou, a každý aby se cenil v té míře, v kteréž pracuje. Avšak že nemůže každý dostáti požádavkům práce a trudu, musí práce vzíti na se jinou podobu. A tu slibováno divy nové výchovy, kterou prý se docílí, že člověk, přiváben v nadami práce, konati ji bude tak snadno, jako umě-

lec, jenž prsty svými probírá zvuky klavíru, a jiným způsobuje rozkoš, ač sám sebe neunavuje. To nazývali *práci organisovanou*; v skutku ale jest to organisací lenivosti.

Přičít se tomu *zkušenost člověčenstva*. Idey se mění, mění se mravy a zákony, ale práce vždycky zůstává, a práce jest trudem — strastí. Cožkoli na světě provedeno dokonalého, jest plodem bolestné práce. Práci nesmrtelnou slávu získal si *Demosthen*, jenž vrhal blesky na smělou hlavu Filipovu. S jakou to vytrvalostí, s jakým náramným namáháním musil řečník ten bojovati proti neposlušné přirozenosti! *Virgil*, jehož zpěvy podnes mezi první básně se počítají, ovšem i po dvacetileté neochablé práci chtěl dílo své v poslední hodině své roztrhati, nemoha je pokládati za dosti dokonalé. Jeden z nejlepších řečníkův *Bossuet* mnoho hodin před východem slunce na samotě pracovával o svých dílech mistrovských, jevících nejen veliké nadšení, nýbrž i divy namáhání a v úkazech nejstkvělejšího genia stopy usilovné práce. A také též sv. *František Xaver*, tak všickni apoštolové, již — jako Kolumb nalezl svět — vydobyli duši ze zmatkův života a z úzkostí smrti. Všem těmto dělníkům nenastaly žně v blaženosti, prve, než byli zasili v bolesti, v potu těla — v umlčení duše.

Tak učí, to hlásá zkušenost člověčenstva; takové jest to po všech dílech světa, za všech časův. Vždy a všude vidíme člověka, jenž se nachyluje ke kovadlině umdlený na všech údech, vidíme člověka, jenž se nachyluje ke knize s ubledlou tváří; člověka, jenž odklízí prach z silnice, a člověka, jenž bádá v tajnostech přírody, by z nich vytěžil požitky; člověka, jenž ohledává hlubiny pravdy, by z nich vynesl dílo mistrovské, člověka, jenž zrnem rozsívá hojnou žennou pšeničnou,

člověka, jenž slovem rozšívá celá pokolení svatých; — ti všickni jedí chleba svůj v potu tváře své a rodí děti své v bolesti. —

Hlas dějepisu, hlas přírody, hlas Boha vydávají jedno svědectví: *člověk se rodí k práci; práce jest zákonem života!* Plněním tohoto zákona člověk se zdokonaluje, povznáší: porušením jeho se snižuje a hanobí.

A rozdělili se ta práce mezi lidi v pravé rovnováze dle potřeby a síly, doplní-li pak ji příroda: tehdy potká se ctnost s mocí a pořádkem, utvářejíc jednotu velikosti, síly a štěstí národův. Práce lidská, zmírněná Božským zákonem *odpočinku*, jestli že se očistí jednou za týden v posvátných vodách modlitby, víry a pobožnosti, pak se dokáže, co může způsobiti shoda práce a odpočinku, spojených v povaze lidské a zasvěcených zákonem Božským. Naopak, sniží-li se člověk porušením zákona toho: objeví se — divošství. — A proto apoštolové naši, kteří nesou slovo evangelia k sniženým oněm národům, nepovznese jejich dříve, leč až je z lenivosti vyvedou k práci. A co zde platí o divochu, to platí též — o dítěti: oběma třeba vychování.

Vychováním stane se dítě člověkem. Vychování děje se dle zákonův života; vychování jest vývinem člověka samého v rovnováze po zákonech, vládnoucích člověkem. Základním zákonem života jest ale práce; bez práce tudíž nestává žádného vychování, bez práce člověk se nepovznese, člověk se neušlechťí.

Prací se člověk liší od jiných bytostí, a sice prací *dobrovolnou*, činností *svobodnou*. Člověk jest činností: — vývin jeho musí býti činný; člověk jest svobodou: — vývin jeho musí býti svobodný; člověk jest bytostí padlou: — vývin jeho musí býti pracný; on se nepozdvihne leč namáháním. — Clo-

věk jest dílem mistrovským živého Boha. K dovršení mistrovského tohoto díla musí ale přispěti člověk sám. Lépe než svá vlastní díla dokoná i zdokonalí člověk sebe samého. Ve vlastní práci své musí člověk naleztí pečeť své dokonalosti; a tím že se piluje, že se umrtvuje, a že ze sebe vyrábí sebe samého, nabývá již za dnův dětských čest mužského věku. — Bez této práce osobní, kterou dítě se tvoří a formuje samo, vychování jeho se nedocílí, člověk se nepovznese, nýbrž klesne, klesne na rozumu, na vůli, na srdci; a v trojím tomto vzhledu lenivostí, ježto jej hanobí a zbavuje dědictví vlastní důstojnosti, rodí se ve srdci jeho úpadek lidstva.

Rozum, jenž má člověka uzpůsobiti, by hleděl na oblohu ideí, jakož očima patří na oblohu hvězd, rozum, jímž povznést se má duch výše všech nebes, rozšířiti se má dále všech světův, zářiti se má nad všechna slunce, kam se poděje, zavrhne-li mládce lenivý jako bázlivý voják mocnou zbraň práce? Rozum tou měrou nikdy nenabude šířky, ani hloubky, ani jasnosti, a toť jsou podmínky všeliké učenosti; jeho vědomosti budou vždy jen povrchní. Nebo věda jest vítězstvím, rozum jest bojovníkem, cvik jest bitvou, a zbrani nevyhnutelnou — práce. Mládež ráda věří ve všemohoucnost svého nadání; pocítí-li v sobě schopnosti aneb dokonce genia, toť očekává jakousi plodnost beze všelikého trudu. Zkušenost ji ovšem druhdy příliš pozdě vytrhuje z těchto snův. Geniové šťastní, jejichž první výkvět zdál se rozsypati tolik pokladův, probudíce se, potkávají se pak se smutkem nezlechitelným. „A tito mladí lidé, jichžto vesna, tak bohatá na květ, slibovala tolik zralého ovoce, téměř povždy šidí a oklamávají rodinu, společnost lidskou a sebe samy, nevědomostí svou zlehčující své nadání, a ve skutečno-

sti svého života potkávají se s posměchem, jenž stihá všechny jejich nádeje.“

Nadání není plodností, nadání jest semenem — podmínkou plodnosti; třeba je vzdělávati. Veliká účinnost bez usilovné práce jest úkazem posud nevidaným.

Avšak nejedná se o to, aby nám práce zjednala učencův: my žádáme více — žádáme, by nám zjednala lidi. Dítě bez práce zůstává neprozřetelným; — k nevědomosti přidružuje se neprozřetelnost. Cínit pak jako neprozřetelný divoch, jenž zabijí dobytče, by z něho masa požil, a zároveň dřevo z pluhu přikládá na oheň, by si to maso uvařil. Okamžik jest mu všim; on bývá tudíž věznem času. Dítě lenivé nedbá na růmenec otce, nedbá na slzy matky: přítomnost jest mu všecko. Horší však ještě jest úpadek *vůle*. Co člověk dokoná, to dokonává vůli, a sám sv. Augustin neostýchal se říci: že *člověk jest vůle*. Dějiny lidstva svědčí, že vůli člověka rozhodli se osudové národův, a osvobozené lidstvo plesalo, volajíc: „*Sunt de semine virorum illorum per quos salus facta est in Israel*“ (1 Mach. V, 62.) — Vychování, ježto uzpůsobiti má muže, nechť tedy za cíl si oběře odkrytí onoho tajemství, totiž: „dítěti, jež státi se má mužem, vštípiti vůli opravdově a skutečně mužnou.“

Avšak ani vůle si mládce nezjedná bez práce; — *vult et non vult piger* = chce a nechce lenoch — praví sv. Písmo. — Lichá to vůle již okamžik rodí, již okamžik hubí, jež se maří prvé, než ještě povstala; vůle to *málomocná*, jež sotva jeví nějaké žádosti, a žádosti ty jsou jen marné, neplodné, záhubné, nebo *desideria occidunt pigrum*.

Lenivec bývá zároveň bázlivcem; neznát on té neohroženosti, již potřebí ke každému činu, nezná podnikavosti — *manus eius remissae noluerunt quid-*

quam operari, nezná konečně té stálosti, které neméně potřebí. Odpor, čelící proti práci, rozmáhá v něm úpadek jeho vlády; on odřekl se moci, veleti sobě — vítěziti vůli nad překážkou. Pilný naopak slaví jedno vítězství po druhém, a upevňuje se v královské moci; neboť kdykoli pracuje, vítězí nad překážkou. —

Též o srdci mluvíti třeba při vychování. Srdce jest zajisté středem života. A srdce to, ježto se má rozšířiti *laskou*, u lenivce krčí se a scvrká sobectvím. Vychování musí se navoditi k obětovnosti, k velikomyslnosti: ale lenivost vraždí velikomyslnost a obětovnost. Lenivost a sobectví jsou úzci spojenci; lenivec nechce se přemáhati, bojí se získati vítězství — sobec nechce se dotknouti sebe samého; lenivost mimo nedostatek prozřetelnosti a vůle rozplozuje nedostatek lásky. Lenivec nespátňuje v lásce povinnost, nýbrž ukojení sebe; pramen jeho lásky k jinému není tedy leč láska k sobě.

Lenivec neuznává, že by třeba bylo nějaké oběti; on nezná dychtivosti po hrdinském činu, nezná nadšení pro to, což jest velké; nezbývá mu leč žádost po ukojení, etížádost a naruživost — vždy jest mu prostředek cílem a středem všech věcí.

Život takový nemůže býti plodným; ale že jest srdce podobno pramenu, jenž se musí rozliti a kvapiti dále, tak i život ten se rozšiřuje a stává se zkázonosným. Mužné usilování neudrží ho v zákonném řečišti; on povznesme smrt, kde měl roznášeti život, a osvědčí se nepořádkem plným hanby a neštěstí. Srdce jest sídlem vášní; kterak lze nad nimi vítěziti, není-li duše prozřetelná — nezná-li vůle chtíti, nezná-li srdce obmeziti se? A což se stane, jestli že nad vášněmi nezvítězí? Tři vášně to byly, ježto svolaly mstící oheň na města hříšníkův: pýcha, lakota, lenivost. —

Role nejsvětější Svátosti.

Slyš, dcero, nechoď na jiné pole sbíratí.
Ruth 11, 8.

I.

Jedna z nejmilostnějších osob, kteréž nám Písmo sv. předkládá, jest zajisté Ruth, jejížto děje nalézají se vypsané v obzvláštní knize starého Zákona.

Ruth po smrti prvního manžela svého opouští rodinu svou i vlast, chtěje se přidržeti tchyně své Noemi a náboženství pravého Boha. Ona ubírá se s Noemi do země Judské. I chtěje pomoci jí v potřebách a zachovati ji od hladu, chodí sbírat klasy na pole bohatého Booz. Booz, hnutý duchem Božím, spozoroval, jak bázlivě sbírá klasy, jak nesměle postupuje na ženci. I přikázal s jakousi něžností obzvláštní služebníkům svým, aby nechávali hojnější žně padati do rukou Ruth. Konečně káže, aby se přidružila k žencům a měla s nimi stejný plat.

Není pak dosti na tom! Prozřetelnost Božská dává mu seznati, že jest Ruth ženou, která vedle zákona národu israelského má býti manželkou jeho. I bere si ji. A z požehnaného tohoto sňatku rodí se v třetím kolenu král prorok — David. Tato dojmavá rozprava již co pravda dějepisná živě nás zaujímá i poskytuje nám užitečné naučení. Obdivujeme tu víru a zbožnost Noeminu, ctnosti Ruth, ušlechtilost, hostinnost Boozovu, a nad to nade všechno nemůžeme neobdivovati podivné řízení Prozřetelnosti Boží, příčinou tří těchto svatých osob. Tyto první úvahy ale nedostačují zbožné mysli naší, neboť není jimi vyvážena bohatá látka k vzdělání a poučení našemu, předložená nadšením od Boha spisovatele, vedle učení sv. Pavla a všech Otců Církve, celý starý Zákon není, leč obrazem nového Zákona, a proto každá událost v starém Zákoně není leč zároveň obrazem a jako proroctvím vztahujícím se k Zákonu novému.

Z tohoto stanoviska jsou dějiny Ruth již samy o sobě velice půvabné. Avšak to jest toliko jenom jako stkvělou skořápku ovoce vysoce vzácného, kteréž vyloupneme. Booz není toliko bohatým majetníkem role, na kteréž Ruth hleděla sbíratí klasy: on jest zároveň obrazem Ježíše Krista, Božského Spasitele našeho, kterýž se nám v evangelium často připodobňuje k rolníku.

A podobně nelze, abychom Ruth úva-

žovali toliko co mladou Moabitku, která opouští vlast, a se švekrůši svou jde do země Judské. Ruth nám vyobrazuje především pohanstvo, ježto se odříká nepřavých bohů svých, a pojí se s částkou věrného národu židovského, aby s ním byli jako jeden lid, a s ním zároveň velebili téhož pravého Boha. Ona vyobrazuje též duši svatou, která odříká se světa i marných rozkoší jeho, aby se oddala jediné Ježíši Kristu.

Již ale tu postupuje v přirozeném pořádku myšlenky, táží se, co znamená blahoslavené *pole* Boozovo, na němž byla Ruth, na němž zprvu sbírala klasy, později nabyta bohaté žatvy pro Noemi i sobě, kdež posléze s pánem uzavírá sňatek vzácný před Bohem.

Ach, když sobě vzpomenu, v jaké pokorné způsobě ráčí se nám ukrývati Bůh v nejsvětější Svátosti, když sobě vzpomenu, že Její v Svátosti lásky nazýváme chlebem života, pokrmem vyvolených: tu již nic neváhám, a pod symbolem role Boozovy rád vidím Božskou roli nejsvětější Svátosti. — Při této hlavní myšlence se již zastavím, a chci sobě vybrati k zbožnému rozjímání některé tahy a některá slova posvátné dějiny, kterou jsem sobě předložil.

II.

Především uvažme, že ty dvě ženštiny Noemi a Ruth jsou v nedostatku a chudobě, dokavad se jim neotevřelo pole Boozovo s bohatou žní. — Ó jak podivně hodí se hned toto první podobenství k nejsvětější Svátosti! Toto tajemství bezpochyby uzavírá v sobě všech pokladů víry křesťanské. Víra naše svatá poskytuje nám mimo to tisícere útechy, tisícere radosti. A přede, kde jest duše pobožná, ježto by necítila hluboce, že by jí bez Svátosti nejsvětější zůstala toliko — bída. Hladu jejího neukojí role sebe úrodnější, pokud by alespoň několik klasů nesebrala na roli nejsvětější Svátosti. Sebe hojnější prameny milosti zdají se jí vypráhlé a vyschlé vedle této Svátosti, a pokud Tebe, Bože v nejsvětější Svátosti nepotká, volá s Davidem ustavičně: Jako jelen práhne po studnici vody, rovněž tak práhne duše po Tobě Bože. —

Pojďmež nyní za zbožnou Ruth, ana poprvé vstupuje na roli Boozovu. Jak bázlivě tu ona kráčí! Kterak drží se stranou i daleko od bohatých žencův, pokrý-

vajících zemi; kterak se pokládá za nepříhodnou pojiti se k nim? I jak jest toho daleka záviděti jim bohaté žni! Leč ani tato pokora, ani bázeň neodňaly jí sladké důvěry. Ona doufá, že Prozřetelnost, která odívá lilie polní a živí ptáky v povětrí, natrousí před ní několik klasův ku potřebě její. A v skutku Ruth nalezá jich dráhně, a po té jaká to radost! Ona se ukrývá před okem lidským, s radostí odnášeje první snop, který svázala.

Takové jsou city ve srdci Ruth. A zdaž nepřipomínají nám též ony city, jež jsme sami druhdy zkusili? Ano, i my viděli den, kdežto nám po prvé bylo dáno, vstoupiti na Božské pole nejsvětější Svátosti. My byli tehdež ještě velmi mladí, a s dětinou bázni, s hlubokou pokorou přistupovali jsme k stolu Páně. I šli jsme za našimi matkami, za staršími přátely křesťanskými. Oni zasvětili nás ve známost božských tajemství, a my obdivovali vědomosti jejich i ctnost.

My sobě neosobovali práva jakého při bohaté žni, ježto se každého dne klidí u podnoží svatých oltářův. My toužili toliko, krácejíce za jimi, sebrati aspoň několik klasův, toužili jsme jako pokorná žena chananejská sesbíratí několik drobtův padajících z bohatých stolův Páně. Ale při této pokoře byla též vroucí toužebnost a dětiná důvěra. Živá toužebnost, nebo my jsme se již naučili ceniti poklad ukrytý na roli velebné Svátosti. Zdáloť se nám, že nás božský otec neodstrčí, jelikož nechal s takou láskou maličké přijíti k sobě...

Neoklamala nás naděje. V den svatý prvního našeho přijímání sebrali jsme ty klasy, a jak veliké bylo tehdy naše blaho! S slzami pokory a skroušenosti přiblížili jsme se k stolu Páně, a odcházeli jsme zase s veselím, nesouce první snopek, již ne na rukou ale — v srdci svém.

III.

Jedva se byla Ruth ukázala na poli, Booz neváhal, hned vyznamenati ji. Neboť Booz jest obrazem Pána i Otce našeho, o němž jest psáno, že znal i rozeznává nás prvé, než jsme utvrzeni byli v životě matek našich. On nikdy neodstrkuje toho, kdož tluče na brány domu jeho. Za odměnu hojnou žen slibuje tomu, kdož zmužile sbírá první klasy. Uvažme, kterak se chová Booz k Ruth a kterými slovy on mluvil k ní. „Slyš, dcerko!“ pravil, „nechod již na jiné pole sbírat.“ — Po té obrátiv se

k žencům, káže jim, aby naschvál nechávali padati klasy, kde kráčí Ruth. A nedosti na tom. On chce ještě, aby Ruth připojivši se k žencům, měla s nimi zeříci i mzdu. Obrátme již zřetel k těmto slovům a k celému jednání Boozovu, upotřebující jich při předmětu rozjímání, jež jsme si obrali.

„Dcerko má, přestaň již choditi na jiné pole sbírat klasy!“ tak dí, jako by říci chtěl: „Dosud jsi snad hledala kdesi jinde a daleko odsud bohatství a blaho. Přestaň již hledati na darmo. Co miluješ, čeho žádáš, toho nenajdeš, leč na Božské roli nejsvětější Svátosti. Ale zde najdeš vždycky. A protož ustaň již choditi sbírat na jiné roli. — O dojemné naučení! Kdo má dá, abych ti dobře porozuměl?“

Na práhu života několikrát role otvírá se před námi. Jest tu ovšem role Církve, kde kvetou ctnosti svatých, kde dobří skutkové vydávají ovoce, kde v hojnosti dozrávají božské klasy nejsvětější Svátosti. Ale hned vedlé té role jest role světa, kdež kvetou nečisté rozkoše a marná sláva; se sbírá. Běda nám ubohým, běda nám nerozumným pokud na role tyto nejčastěji obracujeme kročeje své. Myť myslíme vedlé slov Písma sv. věnčiti se růžemi, prvé ne svadnou. A není louky, na které by ne trhala kvítí prostopášnost naše. Ach jestliž kdys láskou Boží povolání, a zmožení bídou srdce našeho, navrátíme se na roli Eucharistie, jestliže s radostí duše své sbírali jsme na něm již prvních několik klasův. O uslyšme pak hlasu Otce, jenž mluví k nám jako Booz k Ruth: „Dítě mé, nechod již na jiné pole sbírat!“

Abý pak posléze radost naše byla dokonala, a žen hojná, milerád učiní Otec, což Booz učinil Ruth: On nás odporučí žencům, kteří nám sdíleti budou horlivé bohatství Páně. A kdož jsou tito ženci? Především mohu říci, že jsou to angelové, nebo není-liž to chleb angelův, kterým krmit se člověk v nejsvětější Svátosti? — nejsou-liž při nás angelové služebníky milostí Božích?...

Ale zároveň s angely, nýbrž i mnohem více jsou jimi kněží. Ano, kněží Ježíše Krista výhradně svěřeno jest rozdávatí Božských tajemství. Oni jsou to v jichž rukou každého dne na oltáři roč se nám snopy velebné Svátosti. Od té doby, co po prvé pronesená jsou tajemná slova svátostná, jak mnoho to klasův sebraly již ruce kněží, a jak mnoho jich těchto rukou vypadalo na oživení srdce

věřících? Jim přikazuje Božský Pán, aby každého dne užili píce a horlivosti, by všeliká duše přijmouti mohla chléb vezdejší, který jí určen jest. Kněží připravují Božskou tuto večerí, a k pšenici vyvolených připojují víno, z něhož panny se rodí; — oni volají povýšeným hlasem: „Pojďte přátelé Boží, pojďte, jezte a píte, a opojte se nejmilejší! —

IV.

Svatý spisovatel v prodlouženém vypravování svém vyznačuje nám dvě vzácné výhody, které vynikají zbožné Ruth z jednání jejího. Ona nejprve našla na roli Boozově hojnou potravu pro sebe i pro Noemi. Ve příbytku dvou chudých vdov ubytovalo pak se po bídě bohatství. Za druhé Božská prozřetelnost, která všechno řídí lbezně, užila okolnosti té, že Ruth přišla na pole Boozovo, užila ji k upravení a k utvrzení blaženého a požehnaného spojení mezi nimi. Avšak, kterak tu možná, zbožným sestavením nepomněti na vzácné ovoce, kterého nabývá duše z nejsvětější Svátosti?

Nejprve jest nejsvětější Svátost bohatství duše; bez ní jest duše naše v okamžení chudá: skrze ní ale vládne všim. Bez ní jest duše naše slabá: ve spojení s ní ale stává se mocná. Ó dejte mi duši, která zamilovala si a okusila nejsvětější Svátost! Ona pochopí všechna slova má; ona pochopí, že v pravdě jest na poli Boozově ukrytý poklad, a že pokladem tím jest nejsvětější Svátost.

Ale Svátost, která jest našim bohatstvím, jest zároveň prostředkem a závazkem našim věčného spojení s Ježíšem Kristem. Booz zajisté nepřestal na tom, že daroval Ruth část žni své, ale on spojil se s ní blízkou toho místa, kdež byla sbírala klasy. Noemi, která při celé té příhodě není leč poslušná tajemných soudův Prozřetelnosti, radí Ruth, aby se jednou u večer položila k nohou Boozovým, kterýž byl usnul na kraji pole svého, a pak aby mlčky očekávala, co jí rozkáže Bůh.

Ruth uposlechla švekrůše své, a Booz probudiv se z jitra, našel ji, ona pokorně leží u nohou jeho. I prikryl ji pláštěm na znamení sňatku, v nějž chtěl vstoupiti s ní. Po některých obrazech, ustanovených zákonem Mojžíšovým, bere si ji za manželku, jakožto nejbližší příbuznou její.

Milerádi odhalíme záclonu toho obrazu. Jednejme tak s Ježíšem Kristem,

jako Ruth s Boozem. Odpočinme si, jak ona v pokoji a se sladkou radostí u dveří svatostánku, kde nás Pán Ježíš očekává, kde spí, pochovaný, pod způsoby svátostnými. On spí, ale srdce jeho bdí. On se nám k vůli probudí, a řekne k nám jako Booz mluvil k Ruth: „Blahoslavená jsi ty, nebo chtějce následovati mne, odřekla jsi se marných rozkoší mladosti pomíjející, ...“

On ještě více učiní. On netoliko plášt svůj rozestře nad námi, ale Božské srdce uloží do srdce našeho, i spojí se s námi na věky, jako nejdražší přítel náš.

V.

Avšak jestliže duše křesťanská, tolik přízně nabývá z nejsvětější Svátosti, jestliže se obohacuje Bohem svým: není-li slušná věc, aby hleděla velikých darův Božích státi se nejen nehodnou, vykonávajíc ctnosti, které se líbí Bohu velebné Svátosti?

A které jsou to ctnosti? Chtějce je poznati, uvažme ještě jednou dějiny Ruth, a od této sv. ženy naučíme se, kterými ctnostmi stala se způsobitou, že získala přízně Boozovy.

Tyto ctnosti, jak se mi zdá, byly především čistota — láska — pokora.

Především — čistota. Neb to jest první chvála, kterou jí dává sv. spisovatel, že po smrti prvního muže odřekla se naděje sňatku druhého, aby při švekrůši své Noemi žila ve svatém stavu cudného vdovství.

Za druhé: Láska, nebo chtějce opatřiti Noemi, a věnovati jí laskavou péči, odhodlala se jíti na pole Boozovo sbírat.

Posléze pokora, nebo jestliže ji láska polnula, jíti na tuto roli a ukázati se tam před očima lidí, skromná pokora zdržovala ji daleko v pozadí za ženci, a přiměla ji, že si zvolila poslední místo mezi nimi.

Čistota, pokora, láska: — to jsou tedy ctnosti, jež má Ruth. Nuže, to jsou též ctnosti, které od nás žádá Bůh nejsvětější Svátosti.

Především čistota; nebo, kdo vstoupí na horu svatostánku, a kdo vstane na místě svatém, leč ten, kdo má srdce nevinné a srdce čisté? Bůh libuje sobě toliko mezi liliemi. — Posléze ta, kteráž nejprve přijala do srdce svého božské Slovo našich oltářův, byla Maria, nejčistší panna panen.

Za druhé pokora. Pokora zajisté jest jako líbezný stín, v kterém se ukrývá čistota, aby se zachovala ve své svěžesti.

Ostatně čím výše nás pozdvihuje nejsvětější Svátost, tím více přísluší nám ponižovati se. Maria stává se matkou Boží jediné proto že se nazývá dívkou Páně. Pán Ježíš jediné proto libuje si u setníka, poněvadž mu dí: „Páne, nejsem hoden, abys všel pod střechu mou, toliko rei slovem.“

Za třetí posleze láska, nebo kdo mne dle bez lásky směl se blížit k Svátosti lásky? Byt bych byl sebe čistší a pokornější, neměl bych ale lásky, nic nejsem. Bůh jest láska; On jest láska na výsostech nebes, kdež obveseluje zástupy angelův, a angelé milují jej. On jest láska v celé přírodě, a příroda oslavuje a miluje ho. Avšak obzvláště jest Bůh láskou v Svátosti oltární. V této Svátosti máme jej obzvláště milovati. Velebná Svátost žádá při duších našich čistotu za příčinou jasnosti Božské, která se v ni zavírá. — Ona žádá pokoru, za příčinou záclony, kterouž se hájí. — Ona žádá lásku za příčinou lásky, kterouž nám prokazuje. A však láska k Bohu u křesťana nemůže se oddělovati od lásky k bratřím. Žádná duše nepřijde tedy sbírat klasy na Božskou roli, leč pomní jako Ruth, kterak by uživila Noemi.

Ó čistoto, ó pokoro, ó lásko! Ó milostné ctnosti, které nás činíte způsobilé k přijetí nejsvětější Svátosti! Vy jste jako trojnásobná ozdoba na rouše svatebními duši pozvaných na roli Páně. Aneb vy jste mnohem více, ježto duše podobné činíte pannám moudrým v evangelium. Čistota jest lampa, která se týptí v rukou jejích. Láska jest olej, kterým živí se čistý plamen, a pokora jest takorba sladký spánek, který přišel na ně, očekávající hlas nebeského Snoubence: „Vstaňte a vyjděte mu vstříc!“ Blahoslavené duše, nedlejte, uposlechněte pozvání; vám větší přízeň kyne, než Ruth, nebo Ten, který zve vás, jest více než Booz a svatostánek, kam vás připouští, více jest, než pole s klasy.

Dojímavý děj, který jsme rozjímali, není leč — obrazem; nejsvětější Svátost jest ale skutečností. O věřte mi, ani bohatství role, ani dobrota Boozova, ani štěstí Ruth nelze porovnat s bohatými poklady nejsvětější Svátosti s dobrotou Boha Eucharistie, obzvláště pak s blažeností, které požívá duše v rozkoši Eucharistie. Bohdejž, by se Božská tato Svátost stala jedinou naší radostí na zemi, jakož bude blažeností naší v nebesích! —

Jubilární kněží r. 1859.

Ze seznamu vel. duchovenstva arcidiecese pražské na r. 1859 vysvitá, že v minulém roce zemřelo 48 kněží. Alumnův jest 68. Kněží na odpočinutí v Praze 24, mimo Prahu 50, jubilantův 33. Všech kněží jest 1624, z nichžto v duchovní správě pracuje 886 Petrinských kněží a 130 řeholníkův.

V arcibiskupství Pražském budou t. r. slaviti kněžské druhotiny své:

Pt. pp.:

Jeho Excel. vys. důst. p. rytíř Václaviček Vác., probošt vždy věrné kapitoly u sv. Víta na hradě Pražském atd., narozen d. 19. Prosince 1788, knězem od 19. Listop. 1809.

Důst. p. Körner Jul., děkan Karlotýnský, kan. kap. u Všech Svätých v Praze atd., narozen dne 24. Zář. 1785, knězem od 6. Srpna 1809.

Důst. p. Ballatý Josef, čestný kan. Staroboleslavský, zasloužilý k. arcib. vikář a školdozorce, osobní děkan ve Svojšicích, atd., narozen d. 5. Srpna 1785, knězem od 15. Srpna 1809.

Důst. p. Hopf Jan, čest. kan. Staroboleslavský, zasl. k. arc. vikář a školdozorce, osobní děkan v Zlutici, nar. 16. Dubna 1785, knězem od 6. Srpna 1809.

Důst. p. Netušil Vojtěch, osobní děkan v Drahnově Újezdě, nar. 15. Dubna 1784, knězem od 6. Srpna 1809.

Důst. p. Richter Jan, sekretář vikariatu Kráslického, farář Novokostelecký, nar. 4. Října 1786, knězem od 6. Srpna 1809.

Důst. p. Wunderling Jan, děkan Kouřimský na odpoč., nar. 2. Srpna 1784, knězem od 6. Srpna 1809.

Důst. p. Bittinger Jan, farář Trinksaifenský na odpoč. nar. 24. Dubna 1786, knězem od 6. Srpna 1809.

Dále z řeholního duchovenstva:

Vys. důst. p. Heintl Marian Jos., opat kláštera premonst. v Teplé atd., nar. 23. Ledna 1785, knězem od 6. Srpna 1809.

Důst. p. Sichrovský Ant., podpřevor rytířského řádu Johaniťův v Praze, nar. 4. Listop. 1784, knězem od 19. Ún. 1809.

Důst. p. Petřík Emerich Jan, z řádu přém. na Strahově, ředitel hospodářství v Pátku, nar. 4. Červ. 1785, knězem od 6. Srpna 1809.

Důst. p. Sokol Bedřich Mat., z ř. přem. v Želivě, druhdy prefekt c. k. gymn. v Králově Hradci, nyní na odpoč. v Praze, nar. 11. Břez. 1786, knězem od 6. Dub. 1809.

Píseň k pobožnosti křížové cesty.

Od J. Drbohlava, střídáka Nymburského a faráře
v Jeseníku.

(Dle nápěvu: „Probud se hříšníku.)

Na počátku.

Žádáš-li křesťane
Nejvyšší poznat lásku,
Pojď se Spasitelem
Poslední na procházku.
Rozjíměj, uvažuj,
Co trpěl smírce tvůj,
Milostný, nevinný,
Syn Boží jediný.

Zastávky.

1. Ó viz, jak ukrutně
Jest zmrskán po všem těle.
„Nechť umře!“ volají
Urpvní nepřátelé.
Pílatův ortel zní:
Ať na Golgotě pň!
Ó Lásko, to-li Tvou
Má býti odměnou?

2. Kmen těžký přichystán,
Jež slávy král má nésti;
On nezdráhá se vzít
Trest naše za neřesti.
Ochotně běže kříž,
S ním hříchův našich tíž,
Zaplatit světa dluh
Vtělený chvátá Bůh.

3. Ranami pokrytý
Potácí se a chvěje,
Sbor tvrdých katanů
Se mdlobě jeho směje.
Seslaben, unaven
Nemůže nésti kmen.
Kdes máti jeho, kdes?
Plač! Syn tvůj k zemi kles!

4. Jsa zemdlen předce vstal
A s křížem dále kráčí,
Naň hledí dobrá máť,
A slzou líce máčí;
Zřít rozkoš, chloubu svou,
Raněnou, sniženou,
Kdo pojme žal a vzdech
Dvou věrných srdcí těch?

5. Vždy více slábne krok
Božského trpitele,
Kříž brozně tíží jej
Na cestě ne veselě.

Jak jsou ta ramena
Nevinně ztrýzněna!
Simonu kyne čest,
Kříž Kristův spolu nést.

6. Pot s krví smíšený,
Po líci Páně stéká;
Aj žena z průvodu
Hned roucho s hlavy svléká.
Podává jemu šat,
A On jej běže rád,
Jím otírá si tvář,
V níž stkví se díků zář.

7. Pod velkým břemenem
Beránek sklání týmě,
A hojně rozsévá
Z ran svaté krve simě.
Po druhé zmohla již
Jej toho dřeva tíž;
Ach, opět, klesl Pán,
Jenž stvořil světa stan!

8. Byv zdvižen od země,
Zas nové síly sbírá,
Žal ženám nábožným
Útrpné srdce svírá.
On vida jejich pláč,
Dí: „Vlastních želte radě
A svých též synů vin,
Jež smývá Boží Syn.

9. Po cestě drsnaté
Se blíží smutně k cíli,
Vysychá poslední
Pramének jeho síly.
Jsa mdloby obětí,
Tu klesá po třetí.
Tak těžce splácí hřích,
Jež páše světa pých!

10. Ukončiv dráhu svou,
Na výši hory stojí,
Nepřátel litý sbor
Mu nové muky strojí.
Tam cele obnažen
Svých očí klopi ten,
Jež zovou kvězdy, zem
Svým ošatitelem.

11. Neustal vrahů vztek,
Spíš roste víc a více;
Kdo pozná Kristovo,
Hasnoucí svaté lice?
Jaké to hejno muk,
Když hřmotný kladiv tluk
Na všecky strany zní,
Ruk, noh, mu probíjí?

12. Hle mezi lotry již
Pní všeho světa spása!
Od jeho podoby
Utíká mizi krása.
Pln bolesti a ran
Dí: „Úkol dokonán!“
Pak vzdechnuv k Otci, zbled —
Tak vykoupěn jest svět!

13. Byv s kříže dolů sňat,
Bůh-člověk odpočívá
Na klíně matky své,
Kde moře slz naň splývá.
Rodička tiše lká:
„Synáčku, slasti má,
Tvůj splnil boj a skop,
Co věstil Simeon.

14. Od přátel pochovan
Spi zesnulec náš v hrobě,
Po tuhém zápasu,
Tam tiše hová sobě,
Na krátko ale jen;
Než mine třetí den,
Co vítěz vstane zas
Pln lesku, vňad a krás.

Ku konci.

Ó Jesu laskavý,
Tys umřel za mne taky,
Bych blahý stánek měl.
Kdys v říši nad oblaky.
Můj duch se Tobě klan;
O přijmi pocty daň,
Má Těcho v souzení,
Jen Tys mé spasení!

Před nejsvětější Svátosti.

Buď vrouceně uctěna,
Svátosti nejsvětější,
Duchovní, posílo
V nesnázích pouti zdejší!
Ó Manno nebeská,
Potravo angelská,
Otevři bránu nám
Ku věčným lahodám.

Z nápisův A. Mickiewičových.

Červotoč.

Mudrák světský pánům i nepánům velí:
By se všickni vždy všech ctností září stkvěli,
Sám však ctnost vždy zmírzuje myšlenkami,
Podkopává slovy, hubí činův klamy,
Mrzí, jak červ, co strom hryže, krev mu ssaje,
Nežť on toče strom, mu laje, že — nezraje.

Světýlko.

Jako světýlko jest moudrost, jež se Boha cizí,
Svític, odvádí tě s cesty, a když zbloudíš — zmizí.

Pokání a zpověď.

(Sv. Jana Chrysostoma řeč druhá o pokání.)
Podává Dr. Jan Stárek, prof. v Hradci Králové.

I.

Viděli jste minulou neděli boj a vítězství? Boj ďáblu a vítězství Kristovo? Viděli jste, jak bylo pokání vychváleno, a ten ďábel při tom rány se obáváje, strachem trnul? Což se třeseš ďáble, co kvílíš a trneš, an se chváli pokání? — Dojista, mám proč (dí on) kvíleti a bédovati; vzácné jsou ty nádoby, jež mne vydralo pokání. A jaké jsou to nádoby? — Nevěstka, publikán, lotr, rouhač! — Ba právě, není pochyby, že mnoho nádob vydralo mu pokání, zkazilo hrad jeho, a šípem smrtícím jej ranilo. Jeť jistá pravda, v Kristu nejmilejší, a onehdy zkušenost prokázáno. — Proč tedy k takovým hodům do chrámu Páně den co den nechodíme, tak abychom se pokání drželi? Máš-li hřích na sobě, vcházej do chrámu, abys vykonal zpověď; paklis bez hřichu vcházej, abys nevypadl z pravdy. Jeť věru chrám obakráte bezpečným přístavem. Zhřešil jsi proti Bohu? Netrať myslí, nýbrž vejdi a očisť se pokáním. Zhřešil jsi? Vyznej se z toho Bohu, řka: „Zhřešil jsem!“ To-liž jaká práce, to-li mnoho řeči, mnoho lopoty a trudu, zvoláš-li: „Zhřešil jsem!“ Sic jinak z hřichu se nevyznáv, což od ďábla nebudeš uviněn? Tedy chvátej a nedej mu napřed; neboť vinití koho, toť patří k jeho mistrovství, uchvat mu je. I proč mu popouštíš, proč se zpovídáš a od viny očistit nechvátáš, věda to dobře, že máš na blízku takového soka, jenž nic smlčeti nemůže. — Zhřešil jsi? — Vstup do chrámu, vyznej se Bohu, řka: „Zhřešil jsem.“ Jediné to, a nic více od tebe nežadám, neboť dí Písmo svaté: „Vypravuj sám první své nepravosti, abys ospravedlněn byl.“ (Isai. 43. 26.) Vyznej se z hřichu, abys byl rozhrěšen. Jdeť to bez potu, bez okolků, bez útraty jakési peněžitě a podobné. Otevři rty své a jsa v dobré naději strany hřichu, rei: „Zhřešil jsem!“

Než prohodí někdo: „Kterak se to stane, že co sám první vinna se dávám, hřích svůj shladím? Jeť v Písmě řeč o jednom, kterýž vypravil hřích svůj a shladil; a zas o jiném, jenž ho nevyznal a zatracen jest. Ze závisť zabil Kain bratra svého Abele, tak že nad Abelem, do pole vyvedeným, spáchaná vražda byla ná-

sledkem závisti. A co řekl Bůh ke Kainovi? „Kde jest Abel bratr tvůj?“ Pán vševědoucí netáže se jako nevěda, nýbrž aby vraha přivábil ku pokání. Dostí ukázal, že o tom ví, nač se táže. — „Kde jest Abel bratr tvůj?“ I odpověděl Kain: „Nevím! Zdaliž jsem já strážným bratra svého?“ — A byt pak bys jím nebyl, proč jsi vrahem? Tys ho nestřežil? Proč jsi bratrobijcem? Vždyť se přiznávaš; vždyť jsi i proto vinen, žeš ho nestřežil. — Což tedy řekl Bůh k němu? „Hlas krve bratra tvého Abele volá ke mně ze země.“ Ihned potrestal ho, pokutu uloživ mu, ne tak pro vraždu jako pro nestoudnost. Dozajista, Bůh v nenávisti má ne tak přestupitele, jako nestydatce. Neboť Kaina ku pokání vstupujícího nepřipouští, protože sám první z hříchu se nevyznal. A jak odpověděl Bohu? „Věštíš jest nepravost má, nežli abych odpuštění zasloužil“ — jako by pravil: Hrozný jest hřích můj; nejsem hoden, abych živ byl. A co mu dí Bůh? Kvileti a trnouti budeš na zemi — a nejtěžší pokutu mu uložil. Nezabím tebe, dí, aby pravda z paměti nevyšla, ale učiním, abys byl zákonem vůbec čitelným, a vlastní škodou zmoudřel. I obcházel Kain co živý zákon, co pohybací sloup němý, avšak zvukem svým nad troubu polní vynikající. Nikdo již podobně si nepočínal, abys podobně netrpěl. Tedy pro nestoudnost byl potrestán, a sám své nepravosti nevypraviv, ač byl v ní stížen, tudý co hříšník zatracen jest. Kdyby se byl z hříchu vyznal, hřích, jež by sám první byl odkryl, byl by shladil vyznáním.

II.

Abys však chápal, že tomu tak jest, slyš, jak jiný kdosi vypravoval sám první, že zhřešil, hřích shladil. Patříme na krále a proroka Davida. Radší ho nazývám prorokem než králem; neboť království jeho přes meze Palestiny nesáhalo: proroci pak rozhlášeno jest až do končin okřsku země; kralování jeho krátkou dobou vyměřeno: slovo prorocké trvá na věky. — Snázet bylo by zahasiti slunce, nežli dáti v nepamět žalmy Davidovy. — Muž ten cizoložství a vraždu spáchal; neb jak Písmo dí, užřev velmi pěknou ženu, ana se myje, a zamilovav ji, skutkem dokonal, na čem se byl ustanovil. Bylt i v cizoložstvu prorok i v kalu drahý kámen. Nevěděl arci hned o pádu svém, an tak tvrdým snem vášně byl pojatý. Bývát, že opije-li

se vozka, vůz špatně rejduje. Vozkovi a vozu podobní jsou duch a tělo. Když duch zatmín jest, tehdy i tělo v kalu se válí. Dokud vozka pevně stojí, také vůz dobře chodí; pakli onen sebou vládnouti a otežiti držeti nemůže, patrnó, že i vůz v špatném stavu se nachází. Bývát tak i při člověku. Dokud duch strážívá a bdí, i to tělo zůstává čisté; pakli duch zatmín jest, i tělo samé v kalu a neřestech se válí. — Což tedy David? Stal se cizoložníkem; avšak z nevědomí, žádného kárala nemaje a v letech vysokého stáří. Jeť k výstraze tobě, abys věděl, že při tvé ospalosti ani šediny tebe nevyvětí, a opět při bdění tvém ani mladost tebe uraziti s to nebude. Stářím člověka mrav nepřichází, jakož z odhodlané vůle plyne spravedlnost. Byltě Daniel dvanácte let stár, a právě soudil, kdežto ve dnech zastaralí soudcové žalobu cizoložství sosovali, a tak jim šediny zisku nepřinesly, a onoho mladost nic neškodovala. Hle, že ne odtud jakého kdo stáří, ale jakého úmyslu, na mírnost jeho zavíratí slušno. Davida nechránily šediny od cizoložství, ani od vraždy, jen že v rozpoložení myslí, v jakém byl, o svém hříchu sám nevěděl. Byltě ovšem ten jeho vozka rozum, nestřídmým pitím omráčen. —

Protož poslán k němu od Boha prorok Náthan. Prorok přišel k proroku, a bylo jako bývá při lékařích; jestliže z nich jeden onemocněl, máť potřebí jiného lékaře. Proti neduhu hříšného proroka prorok to byl, kterýž léku podal. Vchází ku králi Náthan, a hned ve dveřích neplisní a neodrhá mu to, co spáchal. Nedávát mu titule říká: „Prokletý padouchu, cizoložníku a vrahu! Tolik cti a slávy od Boha jsi obdržel, a přikázání jeho přestoupiti jsi se nehrozil!“ — Taková nebyla promluva Nathanova, aby onoho k větší ostydlosti nepřivedl. Vždyť vynášením zlých skutkův na jevo pachatel jich k většímu nestudu bývá vyzýván. Tedy přišel k němu Náthan a právní žalobu bájkou začal, říká: „Slyš, králi, o tom, co k právu náleží. Dva muži byli, jeden bohatý, a druhý chudý. Bohatý měl oveč i volů mnoho; chudý pak neměl krom jednu ovci, kteráž z jedné číše s ním pivala, s jednoho stolu jídala, a spávala v lůnu jeho; čímž se tuto láska mužova k ženě znamená. Když pak hosta nějakého dostal bohatý, nechtě vzíti ze svých, vzal ovci chudého a zabil. Hle, jak zde bájí a tajně s dykou přichází! Což tedy činí

král? Maje za to, že jiného odsuzuje, co nejrychleji rozsudek vynáší. Jeť obyčej lidský, že na jiné rádi přísný ortel vynáší. A jak mluví David? „Živť jest Hospodin, žet hoden jest smrti ten; a ovci nahradí čtvornásobně.“ (2. Král. XII, 5.) Náthan hned, ne aby byl mnoho času zmařil, a s ránou se hejčkal, obnažil a řezal ji, aby neodtrnula. „Tys, ó králi, ten muž — tak jemu domlouváš. A král dí: „Zhřešilt jsem Hospodinu.“ Ne aby byl oslovil ho takto: „Kdo jsi ty karateli, od kohos poslán, že tak drze mluvíš a jako odvážník sobě počínáš?“ — Ne tak proroka oslovil, ale přiznává se k vině své, říká: „Zhřešilt jsem Pánu.“ A co řekl Náthan k němu: „Hospodin také promíjí hřích tvůj.“ Sám sebe odsuzuješ, tedy trest tobě daruji; tys upřímným hříchu vyznáním hřích shladil; sám sobě jsi pokutu uložil; já svůj ortel ruším. Hle, naplnila se řeč prorokova: „Vypravuj sám první nepravosti své, abys ospravedlněn byl.“ (Is. 43, 26.) To-liž jaká práce, nepravosti své vypravovati?

III.

Jeť pak ještě jiná cesta pokání, a sice želení hříchu. Ty jsi zhřešil? Měj lítost, a smažeš hřích. Co to stojí? Nic jiného na tobě nežádám, než abys oplakal hříchu. Ne abych řekl: změř vody mořské, vežeň do přístavu loď svou, konej ty nejdálší cesty, počítej sumy peněz, vydej sám sebe divému moři; dím toliko: Oplakávej hříchu spáchaného! — A odkud mi patrně, že bych pláčem hřích svůj smazati mohl? Svědectví o tom i Písmo dává. Bylť jeden král, jmenem Acháb, jenž sprvu do-bře, potom však neprávě činil, anobřz pro manželku svou Jezabel nespravedlivě kraloval. Požádal vinice, kteráž byla jistého Israelyty, jmenem Nábotha. I poslal k němu, říká: „Dej mi vinici svou, po kteréž toužím, a buďto ji přenech za peníze, aneb zaměň za jiné pole.“ Ale on nechtěl, říká: „Odstup to, abych tobě prodal dědictví otcův mých.“ Acháb kojil žádost po vinici, jen že onomu nemínil činiti násilí, až pak z toho onemocněl. I vešla k němu Jezabel, žínka to nestoudná, prožlукlá, nečistá, proklatá, říká: „Co se rmoutíš a chleba nejíš? Vstaň a pojez; já to dovedu, abys dostal vinici Nábotha Israelského.“ Tehdy napsavši list ve jměnu královu, poslala jej starším, a rozkázala takto: „Kažte půst, a postavte křivé svěd-

ky proti Nábothovi, že by byl zlořečil Bohu a králi, t. stal se rouhačem.“ Ó posťte takový, není-li tebou míra nepravosti dovršena? Hlásali půst aby vražditi mohli! A co se stalo? Náboth kamením u-házen až do smrti. To uslyševši Jezabel řekla Achábovi: „Vstaň, a vládněme vinici (Nábotha Israelského); neboť již umřel Náboth.“ Král pak, ač byl tehdáž zkormoucen, vstal, šel do vinice, aby vládl jí.

Tehdy poslal Bůh k němu proroka Eliáš, říká: „Vstaň, a zvěstuj Achabovi: Tys vražedník a zloděj! Podobně vylita bude krev tvá a psi krev tvou lízati, a nevěstky se v ní umývati budou.“ Tak rozhněvaný Bůh ortel vynesl a pomstu naplnil. A kam posel má jíti vstříc Achábovi? Do vinice. Kde nepravost, tu i pomsta. Uzřev pak Acháb posla, tázal se ho, říká: „Zdaliž jsi našel mne, nepříteli můj? Poněvadž prorok každého času káral Achába, tedy byla králi známa nepravost jeho, a proto se ozval, říká: Tys mne káráti nepřestal, nyní pak v čas mně děláš výčitky.“ (vědělt zajisté, že zhřešil.) Na proti četl mu Eliáš ortel: „Toto praví Hospodin: Zabil jsi a vládl jsi a vylil jsi krev muže spravedlivého; podobně bude vylita krev tvá, a psi lízati ji budou, a nevěstky umívati se budou v krvi tvé. Což Acháb uslyšev, zarmoutil se a sšel nad hříchem svým. I poznal se býti hříšným, a Bůh popustil od pomsty naň prohlášené. Prve ale omluvil se Bůh před Eliášem, by snad z nepravdy viněn nebyl, a nestalo se mu, co se Jonáš stalo. Jonáš zajisté s takovou věcí se potkal, když mu Bůh velel, říká: „Jdi, a kaž v městě Ninive, v němž jest sto a dvacet tisíc lidí kromě žen a dětí: „Ještě tři dny, a Ninive vyvráceno bude!“ I nechtěl poslechnouti Jonáš, věda o Božím milosrdenství. A co učinil? Dal se na útěk, vymlouvaje se, a říká: „Já půjdu kázat, a ty Pane, jsa milosrdný, změníš výrok svůj; já pak co falešný prorok budu zabít.“

Než moře přijalo ho sice, ale v lůnu svém netajilo, nýbrž pevné zemi vrátilo, a samo Ninive při zdraví a bez úhony jako věrný sluha svého spolusluhu ostříhalo. „Sestoupil Jonáš, di Písmo, aby utekl, a našel loď plavící se do Tharsis, a dal plat od ní, a sestoupil do ní.“ (Jon. I, 2.) Kam utíkáš, Jonáši? Chceš se z této země dostat do jiné? Vždyť „Hospodinova jest země, i plnost její.“ (Žalm XXIII, 1.) Čili utíkáš na daleké moře? —

Což nevíš, že „jeho jest moře, a on že je učinil?“ Než snad chtějí utéci do nebe, neslyšíš Davida, pějícího: „Patřím na nebesa tvá, dílo rukou tvých.“ (Žalm VIII, 5.) Nicméně Jonáš bázní pojatý mněl, že by utéci mohl, ješto Bohu nikdo utéci nemůže. — Když pak od moře v Ninive se ocitl, kázal takto: „Ještě tři dni, a Ninive vyvráceno bude.“ Zajisté Jonáš ze strachu, kdyby snad Bůh, jsa milosrdný nad zlopostvým městem šmilovati se ráčil, že by na něm falešného proroka shledali, sám osvědčuje. Nebo po svém kázání z Ninive vyšel, dáváje pozor, co se městu stane. Po třech dnech vida, že se nestalo, čím zahroženo bylo, připadl na dřívější domněnku: Zdali, prý, to není slovo mé, že Bůh milosrdný jest a shovívavý, a mnohého šmilování nad zlostí lidskou? (Jon. IV. 2.) Tehdy aby i Eliášovi cos podobného se nestalo, jako Jonášovi, Bůh ukazuje, proč Achábovi prominul. „Viděl-lis, prý, jak se ponižil Achab, kráčeje přede mnou s duchem zkormouceným. Neučiním jemu dle nepravosti jeho.“ Ajhle, Pán jest zastupcem sluhy, a Bůh zastává člověka před člověkem, řka: „Nedomnívej se, že nemám, proč bych mu odpustil; onť svůj život napravil, a já jsem usmířen i ukojen v hněvu. Aniž pak falešným prorokem jmín buď; ješto pravdu pověděl. Kdyby byl života nenapravil, byl by ho potkal trest určený. I řekl Bůh Eliášovi: „Viděl-lis, jak Acháb přede mnou kráčel v pláči a smutku? — Neučiním dle hněvu svého. Ajhle, jak slzením hřích bývá shlazen! —

IV.

Ještě jinou a to třetí cestu pokání máme; tak že zmínku čině o mnohých cestách pokání, rád bych to dílo spasení vám usnadnil. A ptáš se na tu třetí cestu? Jestli cesta pokory. Pokoř se, a vazby hříchu zproštěn budeš, jakž tomu Písmo zvláště v příběhu o publikánu a farisecovi nasvědčuje. Dva, praví, vstoupili do chrámu, aby se modlili. I jal se fariseus vyčítati ctnosti své. Nejsemť já, prý, hříšný jako jest svět celý, ani jako publikán tento. Bídna, ubohá duše, ješto jsi odsoudila celý okršlek země, kdybys také publikána byla neodsoudila. V tom jsi všechny zhaněla, ani jedinému muži neodpustila. „Jáť nejsem, jako svět tento, ani jako tento publikán. Postím se dvakráte za týden; z věcí, jimiž vládnou, dávám desátky chu-

dým.“ Cožtě to nejsou slova pýchy? — Bídniče! Buď si, že okršlek země zatracuješ, proč i publikána, bližního svého trpce káráš? Nestáčila-li by ti žaloba na celý svět, kdybys nezatratil i tovaryše svého?

Což ale učinil publikán? Uslyšev tu řeč jeho, netázal se: „Typak kdo jsi, jenž mi to předstíráš? Odkud život můj znáš? Se mnou jsi neobcova, se mnou jsi nebydlel, ani spolu jednoho věku nejsme. Proč se tak durdiš? Od koho máš vysvědčení dobrých mravů? Proč sám sebe chváliš? Proč sám sobě pochlebujes? Nic takého publikán nepromluvil, nýbrž sklopiv hlavu, modlil se, řka: „Bože, buď milostiv mně hříšnému! A tak jda cestou pokory, byl ospravedlněn. Fariseus odešel z chrámu, ztrativ spravedlnost; publikán pak sestoupil do domu svého ospravedlněn, a skutkové popustili vítězství slovům; nebt onen při skutečích přišel o spravedlnost, tento ale svou řečí pokornou nabyl spravedlnosti; jakkoli ani pokora (úplně) to nebyla, ješto záleží v tom, že kdo při své velikosti sám sebe ponižuje. Co učinil publikán, nešlo tak následkem pokory, jako pravdy. Pravdu měl on, když se hříšným býti vyznal; nebo mnedle cožtě horšího nad publikána? Na cizí mozoly živ jest, z cizího namáhání získá béře. K cizím mozolům nehledí, a z cizích výtěžků tráví; takt míru hříchu svého publikán dovršuje. I není-li osoba publikánova leč opentlená i drzá násila, není-li než zbrodeň zákonem puštěná a jakási sličná kořist. Nebo co jest horšího nad publikána? Tenť sedí u cesty a z cizí úrody klidí; práce-li před rukama, nic nedbá, a kde mu výnos na oči přijde, béře účastek, o němž prach nic nepracoval.

Nu tedy došel-li hříšný publikán tak veliké milosti pro svou pokoru: čím více potkal by se s ní člověk etnostný v pokore své? Tak jest; z hříchů-li se vyznáš, pokorou jsa provázen: stáváš se spravedlivým. Cheš zvědět o muži právě pokorném? Patř na Pavla v skutku pokorného; na Pavla, učitele národů, na řečníka duchovního, na vyvolenou nádobu, hrad bezpečný, věž nezvratnou. Hle, skrovná to postava jeho a předce po okršlku země jako okřídlený obchází a chvátá. — Patř na tu pokoru, s kterouž o sobě soudí, patř na toho nevědomce a filosofa, žebráka i boháče. Toho já v pravdě pokorným nazývám, jenž bezčtetné práce odbyl, nad ďáblem tisíckrátě zvítězil, hlásal a promluvil slova tato: „Milost Boží ne-

byla ve mně marná; nýbrž hojněji, než všickni jsem pracoval.“ (1 Kor. XV., 10.) Na vzdoru všem žalárům, ranám i šlehům, na vzdoru získaným listy jeho národům země a zvláštnímu z nebe povolání, hle jak Pavel smyslem svým se pokořuje, říká: „Já jsem nejmenší z apoštolů, kterýž nejsem hoden slouiti apoštolem.“ Ajhle, hlubokost pokory, an se unízuje tak, že se neklade hodným, aby sloul apoštolem. — Tot jest ta pravá pokora, když ve všem sobě sami oblacíníme, a se nejmenšími zoveme. Považ, koho na očích máš, jenž se tak vyjádřil: Pavla měšťana nebeského, jinak arcí obdaného tělem; patříš tu na sloup církvi, na vtěleného anděla člověka z výsosti rajske. I rád meškám na blízkou muže, jehožto život krásou slyne. To hned po východu jasně zářící slunce ne tak mile zrak můj baví, jako Pavlův obličej osvětluje mysl mou. Slunce arcí baví zraky naše: ale Pavel až k samému nebi nás pozvedá. Onť duši nad slunce a měsíce výše povznáší. Máť věru tolik síly ctnost sama, že z člověka tvoří angela a že duše jako na křídlech k nebi se unáší. Ctnosti takové Pavel nás vnučuje; té ctnosti budme následovní a pilní. My však neměli se od své témy uchýliti. — Účel řeči naší byl nejiný, než abychom vás na třetí cestu pokání, totiž cestu pokory upozornili, že publikán, ač ne nad míru se pokořil, ale pravdu vyznal, odkryv hříchy své, a že se spravedlivým stal bez účtův peněžitých a vod mořských vyměřování, bez vykonaných cest po suchu a po moři, bez vyprošení k tomu přátel a vynaložení delšího času: toliko pokoreu svou zjednal sobě spravedlnost a milost, aby království onoho došel; jehož nás rač zúčastniti vládou a láskou Pána našeho Ješu Krista, jemůž sláva i vláda na věky věkův. Amen.

Hlavou a srdcem našim jest Pán Ježíš.

Pán Ježíš jest hlavou: my údové; On jest kmen vinní, a my jsme ratolestmi. On žádá býti s námi, nebo rozkoš jeho jest: býti se syny lidskými. Aby pak to společenství s Pánem Ježíšem, nezáleželo toliko ve slovech, ale bylo skutečně, aby přítomnost Jeho pronikla nám do těla, do krve: nejsladší Pán Ježíš dává nám nejsvětější tělo a krev svou, abychom s ním jedno byli, v Něm a Jím oddechající. — Hlavou naší, srdcem našim jest Pán Ježíš; Jehoť jsme tudíž na celo. —

Sv. Norbert, zakladatel ř. Premonstratského.

Sv. Norbert narodil se l. P. 1080 ve městě Santenu, vévodství Klévenského. Rodina, z které pocházel, spřízněná byla s rodem německých císařů.

Jakmile Norbert na kněžství posvěcen jest, prodáv ihned po otci Heribertu zděděné zboží, stržené peníze rozdál mezi chudé. Plápolaje láskou k duším, prosil snažně papeže Gelasia II., aby směl vsudy a kdykoli hlásati slovo Boží. Došed plnomocenství, procházel Norbert krajiny francouzské a německé. Poslu Božímu, pěčky cestujícímu, bylo začasté pracovati o hladu a žízni, bylo zápasiti s prudkou zimou i s letním vedrem. Avšak láska jeho, neznajíce míry, nižádné překážce neustoupila. — Patrně podporován Bohem, zvěstoval Norbert učení Páně s hojným užitekem a zdarem na oslavu Boží. K mocné řeči jeho mnozí bludaři k poznání a milování víry katolické přivedeni, a zarytí hříšníci obráceni jsou ku pokání. Ano, druhdy i ti nejlítější protivníci dokonale smíření, v pokoji odcházeli. Za tou příčinou též sv. Norbert andělem pokoje nazýván jest.

Horlivý apoštolský sluha Boží obmysleje množství drahých duší na vše budoucí časy spasení usadniti a zbezpečniti založil r. 1120 řád řeholních kanovníkův, jenž slove Premonstratským. Neboť místo, na němž byl sv. Norbert první opatství dotčeného řádu svého vyzdvihl, *Præmonstrat* (*Pratum monstratum*) slulo. Těž řád posvátný dovedl toho s pomocí Boží, že se v německých krajích na půlnoci víra Kristova, obzvláště mezi Slovy severními ujala i zakořenila. — Sv. Norbert, zakládaje klášter i řád, pořídil v Premonstrátu dobře opatřený ústav pro 120 chudých, i nařídil, aby veškeré domy téhož řádu jeho vždy nápodobně ujímaly se chudých a opatrovaly je.

Z lásky k Bohu a k bližnímu odvažoval se Norbert života svého. Tehdáž rozežíral se v Belgii rak šeredného kacířství Tanchelinova. Dotčený bludař roztrušoval, žeby prý Pán Ježíš nebyl podstatně přítomen ve velebné Svátosti. Zbytečně podotknouti, že Rodička Boží rouhání jeho také nešla. Shromáždív okolo sebe Tanchelin asi tři tisíce zhýralých zpodílcův obojího pohlaví, počal v okrese Antofském háře hospodáriti, jak muž věřeno býti. Bohaprázdná čeleď dílem bořila chrámy katolické, dílem dělala z nich

hampejsy, ona pronásledovala zuřivě kněží a ovečky Kristovy; páchala dle zásad bludařství Tanchelinova mrzkou nečistotou veřejně; až i posléze tu i onde svědci svému vzdělavši oltáře, jemu, jakoby Bohu, vzdávala čest, páhla kadidla. Když pak byl Tanchelin násilnou smrtí sešel, povstal jiný náčelník místo něho, jmenem Manasses, usiluje o to, aby katolická víra zanikla netoliko v Belgii, noprž i v Holandsku. Nedobytnou tvrzí bylo Tanchelinův město Antorf. V témž městě ležely chrámy ponejvíce v sutinách; klášterové stáli poboření, neřesti páchaly se zjevně. Konečně požádal Burkard, biskup Kameracký, Norberta, opata Prémonstratského, aby města Antorfu v ducha Božím hleděl obnoviti. Opat, hnut jsa útrpností nad zaslepenými bludaři, nemeškal vyhověti pozvání biskupovu. Světec, nestraňuje se nebezpečností, jež hrozilo životu jeho v peleši lottrovské, chvátal ve jmenu Páně s dvěma bratry do Antorfu. Bůh pak obětovně láse přispěl. Netrvalo dlouho, a zavedená, zmámená čeleď Tanchelinova získána jest Kristu Pánu a Církvi jeho. Bludaři skroušeně a plačky na kolena padali před nejsvětější Svátostí, jižto se byli na hanebných místech za šest let rouhávali. Tož chrámy Páně znova stavěli aneb opravovali, duchovenstvo vytisknuté zpět povolali. Zároveň vzdělávali též kříže a obrazy panenské Rodičky Boží, jejímžto obzvláště horlivým ctitelem byl sv. Norbert, k veřejné počtě s radostí velikou je povýšujice.

Takhle, zničiv obludu neřestnou, vedl Norbert na tisíce duší z poroby bludův, získav jim svobodu dítek Božích. — Staloť se I. P. 1124.

Dvě léta na to svatý opat téměř donucen jest dosednouti na stolicí arcibiskupskou v Dėvině. Za oné doby mnozí světští, též někteří duchovní páni zádušní statky osobovali sobě a zžírali. Mimo to nastala v Církvi neblahá roztržka. Jedni se přidržovali Petra Leonova, jenž se byl dodíral papežství; jiní, ovšem bohobojní, usilovali pomocí řádnému utištěnému papeži Innocenci II.

Sv. Bernard, opat Klárvalský, rozněčoval francouzského a anglického krále, aby se zastali Innocence II. Rovněž tak činil sv. Norbert v německé říši u císaře Lothara i u duchovenstva, z čehož mu kruté pronásledování vzešlo. Jiná věc, pro kterouž Norbert tuze trpěl, ba i v nebezpečnoství života ubíhal, byla tato. —

Dosednuv na arcibiskupství, počal vymětatí neřád z domu Božího, doléhaje na bezženství duchovníkův i trestaje mocné lupiče a dráče zboží zádušního. Odtud povstali proti němu protivníci, již ovšem i o bezhrdlí jeho usilovali. Než právě onoho času rozvinula i objevila se láska jeho v květ nejspanilejší — objevila se co láska k vrahům.

Roku 1129 na zelený čtvrtek připlazil se bídnou mzdou porušený vrah v domě arcibiskupském až k vratům kaply, kdež sám vrchní pastýř právě svátostí pokání přisluhoval. Z vnuknutí Božího zastavil vrátň padoucha, jenž vyčkával doby nepřihodnější, již chtěl vjíti. Ohlásiv člověka jaksi podezřelého, jenž by prý rád u vrchního pastýře se zpovídal, dostal od sv. Norberta za odpověď, aby ho hned té chvíle přivedl. I stalo se tak. A tu již kázal arcibiskup sluhovi, aby plášť odhrnul úkladníku. A hle, pod pláštěm zábleskla se dyka. „Příteli,“ oslovil Norbert nešlechtníka, „nač jsi přišel?“ Vrah jako bleskem omráčený, padá sv. Norbertu k nohám, odprošuje — jmenuje náčelníka spiklých. Byltě pak tímto náčelníkem coddenní host sv. Norberta. Tož promluvil anděl pokoje, řka: „Podrobmež se řízení Božímu. Uchovejž Bůh, abychom snad těch nenávidělí, jižto nám chtěli pomoci ze žaláře těla našeho, a ubrati času vezdejšího trápení. Bratři jsou i přátelé naši, ač byli životu našemu úklady strojili. Nepotrestal-li Kristus Pán vrahův svých, jistot, že i nám nepřisluší mstíti se za strojené a činěné krivdy. Pročež raději se modleme za ty, kteří nás pronásledují, a dobrořečme těm, kteří utrhají nám!“

Pro dokonalou sv. Norberta lásku k bližním oslavil ho Bůh proroctvím a divotvoremctvím. Lotharovi císaři, jemuž den jak den Tělo Páně podával, z vnuknutí Božího prorokoval onu znamenitou zpouru, s kterouž se měl potkatí v Augsburgu. — Když byl muž svatý Slovo Boží ve Valencii po německu hlásal, rozuměli mu též pouzí Francouzi. Norbertovým nadchnutím byla prohlédla slepá Vürzburganka. Prostředkem modliteb a postův jeho někteří tuze ztrýznění posedlíci dábelství zbavení jsou.

Norbert dokonal život svůj v Dėvině I. P. 1134. Tož povstal tuhý spor o místo, kdežby jeho bezduché tělo pohřbeno býti mělo, k němuž kapitola arcibiskupská i ta řeholníci z kláštera přémonstratského B. Panny Marie právo si osobili.

Posléze přiřknul císař Lothar podotčenému klášteru tělo svatého, jež po čas sporu za nejparnějších dnův zůstávajíc nepohřbené, porušení nevzalo.

Za císaře Ferdinanda II. bylo tělo sv. Norberta z Dívína do Prahy na Horu Sion, čili na Strahov u veliké slávy přeneseno a světec Páně přijat do počtu sv. patronův země a Církve české. Kéž bychom se též na přímluvu tohoto svatého chrance českého v lásce křesťanské rostouce, hojnější milosti Boží zúčastněli.

Pravda v podobení.

Od Fr. Černohouze, děkana ve Všejeanech.

1. Bouree morušový.

„Jaká to hltavost, jaká nenasytná žravost! Skoro bych tomu ani nevěřil. — Sotva že z vajíčka ven se vydápí ten malíčkový červíček, už prý se vrhne na nejbližší lupen s takou chutí a vášní, jako by byl právě ukončil veliký turecký půst. Jaký to pustý divoký kvas, k němuž si tu zasedá ten vůčihledě bobtnající labužník. Víc než čtyry týhodny hýří a hejsá, nic toho nedbaje, jakovou spoustu tropí v koruně ubohé, jedva omladlé moruše. A jaké ohromné jsou to pokroky, jež v obžerstnosti své denně činí ten nestoudník. A to čtyřikrát opěťované převlékání v jiný a jiný, vždy širší a volnější rubáš, to neustálé rozprostraňování útrob a žaludka: neukazuje-li to všechno mistra v šeredném řemesle obžerství? Kdo bez oškliivosti může i jen pomyslit na ten šestý den po čtvrtém se převléčení, na den *velikého žrádla*, kde prý hltoun ten pamlsek svůj do sebe souká tou měrou aneb spíše bezměrou, že toho má dost a dost až do smrti! — Neleží-li na jevě, že si neplechý hmyz ten cílem všeho bytí a žití učinil břicho a jeho plnění? Fi, toho hnusného obžery!“ Tak uvažoval, tak nahlas horlil jedenáctiletý Miroň, odstrčiv nevrle knihu, v níž se byl zrovna dočetl věci k své prudké samomluvě.

Scéna ta nešla uchu a oku šedého stařečka, který u vedlejšího stolku v ruce drže knihu, o čemsi přemítal. Byl to Bohuš, kněz a pěstoun Mironův.

„Nemohu neschváliti,“ pravil (vstav a k chovanci svému přisednuv). „tvůj útlý mravocit, Mironi, který si tak tuze oškliví všelikou nestřídmost, který si tak živě hnusí všecko počínání, jež za účel svého bažení volí si ohyzdné břicho a žaludku otročení. Na zvířeti, už na tom pitomém všeho roz-

myslu a vši zvůle prázdňem tvorů nelíbí, oškliví, hnusí se ti ta mezi hlavními na místě pátém stojící hříšná netvora! — Což ale, můj dobrý Mironi, řeknu-li ti, že takových šeredných housenek sta a tisíce se hemží na stromě pokolení našeho? Povím-li (a jednou ti to pověditi musím), že i mezi lidmi anobř mezi námi křesťany drahně naleztí jest těch, co vzhledem požívání pokrmů a nápojů na roveň se staví s oním hmyzem šeredným; těch, co z pouhého prostředku činí sám cíl života; těch, co nedbají varovného slova Mistrova: „Hledte, aby nebyla obtížena srdce vaše obžerstvím a opilstvím“ (Luk. XXI, 34.); těch, o nichž psáno jest: „Posadil se lid, aby jedl a pil, a vstali, aby hráli“ (1. Kor. X, 7.); těch, „jichžto Bůh břicho jest“ (Filip. III, 19.).“

Zde ustal v řeči moudrý vychovatel, zrakem zpytavým čta z očí a tváří chovancových city a myšlenky, jaké odhalením tím povstaly v neporušené dosud a nezkušené Mironově duši. Bylo to bolné překvapení, co vyčetl z jeho rysů a zraků; byloť mu, jakoby na rtou mladíkových viděl jakse chvěje smutná odpověď: „Kdyby mi to tvoje nepravila ústa, milý pěstounu můj, nemohl bych uvěřiti v takovou hanbu mých spolu-bratrů!“ A vždy předce ještě nebyl dovršen obraz, jež tentokrát o té černé stránce lidí přemnohých na oči postaviti chtěl moudrý pěstoun svému něžné milovanému chovanci.

Tudíž ujav slovo poznovu, pokračoval hlasem vždy vážnějším a vážnějším takto: „Připodobňuje všechny pachatele páteho ze sedmi hříchův hlavních k hltavému morušovému bourci, pravil jsem, že se nešťastníci ti staví s ním na roveň. A předce měl já vlastně říci, že se daleko hluboko snižují podeň! — Čti jen dále v své knize, pilný Mironi, a přečteš se ne bez podivení, kterak si vede a počíná hedbávník, když byl odbyl svůj poslední veliký kvas. On se tu dává, smím-li tak říci, na pokání. Netkna se tu více kynoucích mu odevšad lahůdek, a zoskličiv sobě další s hltajícími ještě bratry společnost: touží jen a slídí po místečku tiché samoty. Tady, vzdálen hluku světského, počne přesycenec přemýšleti o svém dosavadním životě a uleká, i hrozí se ho. Jak daleko totiž do minulosti své stihnouti může okem své paměti, nevidí než pusté labužení, malátné lenivění. I chopí ho náhle nevyslovná úzkost; litujíc upřímně veliké spousty a zkázy, ztropené v říši ubohého rostlinstva, slibuje v pravé kajcnosti, že zbytek dnů a chvil svých zasvětili obecnému dobru. A on stojí věrně v svém slibu, s

panskou štědrostí nahraňuje a napravuje škodu učiněnou! Všecky ty vzácné šťavy zajisté, jež byl dosud vysál z čerstvé morušoviny a ustrádal ve svých vnitřnostech, ty on teď vrací nazpět, vrací v proměněné, mnohem ušlechtlejší a skvostnější způsobě. Všecko, až i sám svůj život, obětuje teď bourec kajeník na to, aby utkal drahocenný závit, aby urobil látku, která zaměstknává a obohacuje celé rodiny, ba národy, tak mnoho přispívá, ať o jiném pomlčím, k ozdobě stanův a sluhů Páně, k oslavě bohoslužby naší! — Dá-li pak se (a zde tón jeho hlasu neobyčejně zdůrazněl) cos podobného říci o všech lidech těch, co jsou propadli černému duchu obžerství a opilství? Ach, což oni nahlodají, nýbrž načisto rozhodají lupenů větví a stromů té nejkrásnější své i svých naděje; co oni natropí škod a bolestí sobě i jiným: a přede jak zřídka kdy slyšeti, aby ten onen pustý obžera, nedopita upřímně a trvalé učinil pokání! Jak málo kdy slyšeti, aby zavčasu zoškliviv sobě svůj hřích, a opustiv vřavnou společnost, hledal tichou samotu; aby postem a zvýšenou přičinlivostí hleděl náhradu jakou dāti lidem za ty tisícere jim učiněné škody a úhony? Bohužel! ne v jednom toliko, ale hned v obojím smyslu slova *zahynouti* platívá o obžerci a opilci, co vyřkla Moudrostí nebeska: „Pro obžerství zahynuli mnozi“ (Moud. XXXVII, 34). A kdežto bourec, je-li mu už souzeno umřítí v samozrobeném závitku, alespoň pěknou rakev si zjedná a vděčnou památku: obžerný marnotrata v rakvi, zhyžděné žalobnými slzami mnohých sestupuje v černou zem; a vzpomene-li kdo naň, vzpomene jen nárek a kletba nešťastných! . . .“

Tu nastalo hrobové, jen několika ze stisněných prsou Miroňových vyraženými vzdechy narušené ticho; a obadva, jak pěstoun tak pěstovanec četli tiše na knihách svých dále.

2. Pavouk.

Bylo to před velikým svátkem, když služka Čistěna se smetákem v ruce slídila po komnatě, aby ani prášek, neřku-li sebe menší pavučinka neušla jejímu cídícímu nástroji. Nebo na čistotě a rádném úklidu komnaty si nemálo zakládala Čistěna, vědouce, že čistota jest polovic zdraví, a slyšchajíc, že čistota zevnitřní bývá svědkem a odleskem čistoty vnitřní, čistoty duše. Co takto pilně koná svůj úkol, padne jí oko v koutě za skříní na pavuči pletivo. Že bylo nad obyčej větší, a že tu dle všeho

viselo ne od včera, leč od některého již týhodne: ustala v smýcení, a přistoupivši blíže, pozorovala pátravě tu pavuči brlohu. Ležela v ní hezká hrstka much a mušek a komárů i podobné drobotiny. Pán a vlastník vlakového toho obytu, hrabivý, nevlidný pavouk, ledva zoživ nebezpečí, naobrat utekl a ukryl se ve svém, jak myslel, nedobytném hradě. „Nu, co z toho máš, škaredý ty noháči!“ osupila se na palujícího děvečka, „žeš nevinným zvířátkům těm položil léčku, žeš je tak krutou smrtí přivedl se světa (tu hle ta uboha muška se doposud třepece!)? Co tě to stálo práce, cojsi se naběhl nahoru dolů, nalítal v pravo i v levo, najezdil šikmo a kosmo, abys upravit tu zrádnou past! Co jsi se načíhal, cos času, vtipu a trpělivosti proplytval, abys v osidle svém zapletl chatrnou mušku, hubeného komárka! — Takéť si ani neužil ovoce loupeživé své snahy. Vidím! všecko, co nešťastně uvízlo v tvých klepetech, skoro ani nedotknuté! Zdá se, že shrabuješ, jen abys měl, a měl hodně mnoho! Nu ještě jednou, co máš z té hrabivosti a shrabivosti své? Jsi v koncích s neplechým svým řemeslem; pryč, pryč musíš bez mešku a milosti. Nemáš tu po tobě zůstatí té nejmenší památky, ty ostudo každé rádné komnaty!“ To řkouc máchla kosinkou po pavučině, a rozkotavši hrad, pohlédla v něm i pána hradu — pavouka.

„Dobře tak!“ ozvala se za jejími zády stojící a tomu všemu pilně se dívající hospodyně. „Dobře se mu stalo tomu nedosytnému shrabovači, tomu šerednému vzoru všech mamonářův a lakomcův. Ba věru, harmonivá ta čeládka ve svých často špinavých šatech a bytech, o svých hnedle naskrz vyčrtlých obličejích a shrbělých hřbetech dělá druhým lidem jen tak kus hanby a ostudy. To je myšlení, to je lámání hlavy a krku, to je běhání a šukání, jde-li o to, aby krejcar přibyl do pokladu! Žádný úskok, žádný klam není jim dosti hanebný, jen když pomůže zveličiti hromadu. Žádná slza, žádná prosba nehne jich kamennou duši tam, kde by v prospěch trpící bídy měli hnouti penizem. A byť i všecek svět kolem nich schnul a hynul: co jim do toho, tloustne-li jen a tuční jejich kochanka — truhlíce! — Těch pošetilců! Když tak, o pozivku své snahy dosud ani nepomyslivše, zahrabání v svůj mamon, pořád ještě úzkostlivě sní o jeho přimnožení: přichází smrt a smetá je britkou kosou do prachu země, jakos to udělala ty tomuhle pavouku svou kosinkou!“

3. Rozvodněná řeka.

„Bohu díka!“ vzdychl Bohdan, když byl po přestálém nebezpečí poprvé usedl k svému otci, „že jsme i s tím, co nám nejdražšího, zachováni. Počítáme-li se, nechybí nám hlava milená ani jedna! — Ach, byly to hrůzy, otče, byly to úzkosti! Pamatuji už také nejednu povodeň; ale tak náhlá, tak rozsáhlá, tak v svých účincích záhubná, jako tahle dnešní, z nich nebyla žádná. Srdce se ve mně chvělo, jako list osyky za větru bujného, když v ucho mé zaráželo zoufalé o pomoc volání těch dvou uhozců, co středem rozrušeného žilvu v křečovitém objetí plynuli na troskách své chaloupky. Jak rád byl bych se odvážil života, kdyby jen dost malá byla svítala naděje, že lze jich zachrániti! — A to sténavé praskání v hltavou prohlubeň se řítícího mostu, ten změtený křik přeč utíkajících aneb nešťastným na pomoc kvapících, to kvílení otců a matek a dítek vespolek se hledajících, ten vrzavý lomoz proudem vlečených břeven a trámů, to zadumčivé šumání víchru, to pronikavé ječení vln, to temné dunění půdy, to úzkostné bučení tonoucích zvířat: to všechno zdálo se mi stavěti před oči obrazy jakýsi dnů naší země posledních.“

„Co pak ale až vody opadnou a řeka se vrátí do zvyklého koryta, až se objeví všechna zkáza na lukách a spousta na rolich, přes něž rmutné vlny své hnal odpoutaný živel; až se dozvíme o škodách a pohromách, jichž cestou svou i na místech jiných natropily divoké vody: co pak teprv řekne srdce tvé?“ dodal smutně Kristoslav, mozlounou dlaní přejev si rozvraskané lince, po nichž veliká slza se kradla dolů na prsa.

„A předce,“ pokračoval po chvíli dále, „kdo pak jest krotší nad řeku naši, dokud se šine a vine svým korytem? Kdo jí upře, že ona tisíce tisíců lidí opatruje prací a výživou, pohodlím a zábavou na své daleké pouti? Ty vory a prámy, ty čluny a ložky, jež poslušně nosí na svých měkkých ramenách; ty mlýny a továrny, ty stroje a závody, v něž neustavňý uvodí ruch a duch, ta síla chutného rybstva, jehož lovem i náš dům své slušné dochází obživu: to všechno, ať o jiném pomlčím, nenasvědčuje-li hlavně pravdě mého výroku? — Ba ovšem, ne každá řeka smí v ohledu tom běžeti o závod s naší Jizerou, dokud se jen valí svou odvěkou dráhou, dokud jen nepřekračuje mezi, sobě rukou Boží položených. Co však dovésti může, a čeho všeho schopna jest,

když vymknuvši se z břehových vazeb, téká a vzteká se, buří a boří po své hlavě i libosti: to, drahý synu, viděly právě oči naše!“

„Máš tu, milý Bohdane!“ oddechla si pokračoval otec v mluvení, „živý obraz žádosti, vášni a náruživosti lidských. Nalezají-li se tyto v pravidelné své míře a výšce; nesou-li se poslušně po řečišti, naznačeném prstem víry, vydlabaném rukou práva a pravdy: tu jsou neposledními pákami jak nižšího tak i vyššího člověčího života; tu jsou pěkným zeleněvroubeným tokem, po jehož hladině čln naší vůle rychle a pohodlně plove ve přístav činův Bohu milých, lidem prospěšných. Pokus se jen kdo o to, aby zapal pramen každé lidské vášně a žádosti: a uvidí, jak váhavě se často povleče vůle naše k vykonání těžších záměrů, jaká liknavost anobř zmalátnělost mnohdy nastoupí v duševním našem životě.“

„Než nastojte! rozvodní-li se řeka chť už a náruživosti lidských následkem desť zvodnatělého rozumu anebo následkem protržení mračna nekázně a bezbožnosti; prolomí-li vzduť náruživost břehy a hráze posvátných zákonů bud lidských anebo dokona božských; usmyslí-li sobě, dlabati si řečiško nové, dlabati statkem a právem cizím: pak běda kvítkům na lukách ctnosti a zbožnosti, běda révé na vinici, olivě v olivnici Páně, běda štěpům a štípkům v sadě obce i rodiny, pak běda nivám blaha lidského! Ty haldy písku a kamení, ty vrstvy kalu a bláta, co tu nakupí rozburácená a vyběřená řeka vášně, ty neodklidí někdy ruka ani celého století! A jest to věru neposlední pokuta, řekne-li o kom Hospodin: „Nechal jsem jich podle žádosti srdce jejich, aby chodili po nálezcích svých.“ (Žalm CXX, 13.).

„Znamenám s radostí,“ povyděčně se tu ozval Bohdan, „jak ze všeho, co se ti nahodí a kolem tebe udá, umíš kořistiti, otče! Znamenám, kam vlastně čelí tvoje z útrob rozvodněné řeky vyňaté podobenství. Vyzýváš mě starostlivě a důtklivě, prohlížeti k tomu, aby se žádost moje nikdy nepřelila z břehův svých. — Avšak, je-li pak to také možná? Není-li to práce daremná?“

„Kdyby člověk,“ odtušil Kristoslav, „nad tokem svých žádostí a náruživostí tak slabomocnou měl vládu, jako nad touto naší Jizerou, pak by byl ovšem k politování. Tady však věc má se jináče; a kdo by řekl, že proud svých náruživostí ovládnouti nemůže, měl vlastně říci, že nechce. — Aby pak ovládnutí to se tobě nechybně podařilo,

milý Bohdane, k tomu netřeba více, než tohoto trojiho, každému na snadě jsoucího opatření: Po jedné straně toku toho vzbuduj hráz pevné vůle, po druhé vystav zeď Boží milosti, a za ustavičné strážkyně této zdi a oné hráze ustanov bdělost a modlitbu.

— Budeš-li jak náleží pamětliv a pilen rady této, synu můj! pak prospěch a radost, která z ní poplyne tobě i celé naší rodině, daleko vysoko nadváží škodu a úzkost, již nám způsobila ta naše rozvodněná řeka!“

4. Červ.

Květomila byla dívka, která svou útlou ke květinám přitulností a láskou čest dělala svému jmenu. Nemohl jí tak lehce udělati větší radosti, jako daroval-li jí kdo květinu do její květnice. Květnice tato, ta byla jejím zamilovaným místečkem; každou jinak prázdnou a svobodnou chvíli obětovala svým, jak obyčej měla říkati, pestrorouchým schovankám.

Mezi všemi chovankami těmi (to brzy zpozoroval každý, kdo jen dvakráte Květomilu naši zastal v jejím květistém ráječku) nejmilejší byl jí květ jeden růžový, který zelenovlasou hlavu svou mile a čile vzhůru pnul zrovna prostřed zahrádky. K trsu tomu nejčastěji zalétala Květomilina mysl, k němu nejraději se chýlilo její oko. Aby ani zima, ani vedro, ani hmyz, ani jaká jiná nehoda neublížila té růži, aby mile a bezpečně rostla i prospívala ta její oblíbenka: na to Květomila obracela svou dbu a péči obzvláštní.

A proč asi Květomila právě keř ten takou neobyčejnou šetrností vyznamenávala přede všemi květinami druhými? — Byl to dar, jež byla vázaného dostala z ruky přítelkyně, kterou po otci a matce mezi lidmi milovala nejvíce. Také to byla růže, jakéz Květomila v zahrádce doposud neměla, jaké jaktěživa ještě kvěsti neviděla: byla to růže stolistá. Ó jak se těšila Květomila na tu dobu a chvíli, až jí oblíbenka její oblaží prvním podarem své vděčnosti! Ona se už viděla v duchu, jak tu první rozvitou růži trhá a nese své drahé matince, obzvláštní to milovatelce růží! Tou druhou, tak obmyslí její přátelská láska, překvapí svou družku, postaví ji v ozdobné sklenici za její okno, prvé než se probere ze sna. Tu třetí, ano tu si vplete do vlasů, až bude ve škole skoumání. Tak rozdává již napřed své kvítky; takové naděje, takové radosti ona poutá k darovanému růžovému keři.

Jednou časně z rána, když slunce na východě sotva kouzlití počalo své zlatité

růže, stála Květomila zase u svého trsu. Všecka oka i ducha jejího pozornost lpěla na poupěti, které jen jen chtělo puknouti. Bylo to poupě první, jímž se za tu za všecku sobě věnovanou péči měla i chtěla odměnit stolistka. „Aj, pojd pak sem!“ volá Květomila na matku, která právě jde přes práh. „Pojď a viz tuhle to poupě, tu radost, tu chloubu, tu naději mou! Ó jak se těším tomu okamžení, až přede mnou ponejprv rozhalí svoje zardělá nadra, až cele otevře svá libovonná ústka! Matinko, ty si ani pomyslit nemůžeš, jaké krásné a utěšené to bude pro tvou Květomilu okamžení!“

Matka, přejíc nevinnou a uslechtilou tu radost milému dítěti (byl to první a dosud jediný závdavek a uvazek její lásky manželské), pochválila Květomilin smysl pro krásu přírody, připomínajíc, aby nad poupátkem bděla co možná nejvíce. Nebo prý růže nemá víc a nebezpečnějších nepřátel, jako když se ještě tají v poupěti.

I přichází také Květomila od nyníčka tím pilněji ke královně své malinké říše kvítků, čím více blíží se chvíle, kde v prvním svěžím rozvoji své pěstanky sladce chce se pokochati, kde chce vzíti první své pečlivé lásky odměnu. Než nastojte! poupě najednou blednouti počíná; ono očitě vadne a chřadne — Květomila se zarazí; nevzdává se však naděje na toužebně čekaný rokvět a myslí, že chladnější, co právě byla nastala pohoda, vinna jest touto jí tak nemilou na růži proměnou. Nebe se vyjasnilo, vlažní větéřkové přilétají zase a celují vřele to první na Květomilině keři dítko. Ale ani ti nemohou oživit kvítek, z něhož byla odlétla dušička!

Teď už vidí se sklamanou Květomila, i všecka zarmoucená kvapí k matince, aby ji požalovala své hoře, aby se jí zeptala na původ své nehody.

Matka, hned na první pohled uhodší co se stalo, utrhne poupě, rozpolí a podá je Květomile, která sebou trhne leknutím. Červ, hnusný červ hýbe se ve srdci poupěte, a ten (to vidí teď na své oči) umoril zavraždil její růženou naději.

Prvé než se z uleknutí svého spamatovati mohla Květomila, ujala ji matka za ruku, usedla s ní na poblížké šeríkem ostitné sedadlo, a (všecku úlost i vřelost lásky mateřské soustředíc v oku a zvuku) osloví jedináčku svou takto: „Pochopuji tvůj zármutek, jež cítíš nade zmarem tvého tak nadějného poupěte. — A což nemá, nemusí bolest bez přirovnání větší chopiti a krušiti srdce matky, musí-li patřiti, ano

její dechem nebeským oživené poupě, ano dítě, snad jediné její dítko uvadne, uschne, umře, pro něž se rozvílo prv než v mládence, v pannu dospělo; umře se vši tou krásou ctnosti a lahodou milostnosti, které se do něho nadálo srdce matčina? Reči, může-li rodičku kterou stihnouti nehoda krutější, jako když červ hříchu se zahryže ve srdce miláčka jejího? — A červ, který mnedle nejhůře rádí v duši dívky a pustoší srdce její nejstrašnější, to je — (ó ustaň, dcero má!) — červ, který „ani jmenován býti nemá mezi křesťany“ (Ef. V, 3), červ nečistoty. S počátku jen v nepatrném zárodku, v nečisté zahalen myšlence, roste pomalu víc a více, a rostouc rozhrýzuje všedky nežnější listky bázně Boží, vysává všecku ušlechtilou drahou šťávu Božské milosti, otravuje všecku krev vůle, a neustane mnohdy v rušivém svém díle dříve, dokud duši děvinu nenaplní tleninou bídy a smrti, jako to vidíš na svém růžovém poupěti!“

Květomila porozuměla matce, a hnuta v nejhlubší duše útrobě zachvěla se bezděky, trhla sebou a vrhnouc na zemi červem usmrčené poupě, vzdychla jak jen lze bylo z hluboka: „Nikdy můj Bůh a můj angel strážce to slyš! — nikdy nemá se v srdci mém octnouti červ, ježž jsi pojmenovala matko! Nikdy, nemá matička moje plakati u zničeného svého dítěte, jako já teď žalostím u svého zahubeného miláčka!“

Vtisknouc horoucné políbení na rty své Květomily, jako vpečetili chtě ten krásný slib angelské nevinny, zvedla se máti se sedátka a kráčela, dcerku majíc po boku, vážně do příbytku, aby pracovala na svou, aby se modlila za svou čaku a naději, chloubu a radost svou — Květomilu.

Úvahy velikonoční.

Od Fr. Dědka, kněze církevního na Moravě.

Času velikonočního zasvěcují se křesťané rozjímáním novovzkříšenému Ježíši. — I já skláním kolena svá v duchu před trůnem Nejvyššího, a obdivuji jeho velkou moc a dobrotu, velebím jeho neskončenou milost a nevymluvnou lásku k pokolení lidskému. S citem bázně a útěchy čtu, co Písmo svaté vykládá o překrutné smrti a o slavném z mrtvých vstání Krista Pána. Jakýsi nadpřirozený duch mluví ke mně dotčenými událostmi. Já cítím to radostné překvapení učeníkův, když se jim zjevil Pán, ježžto měli, za mrtvého — za ztraceného. Představují si jich blažené zděšení, když mrtvého

z nova uviděli mezi živými. Tuším jich roznicenost, ale také poněkud i žel jejich; neb Ježíš není více taký, jakým býval — člověk podobný jim naprosto ve všem, vyjímaje hřích. On vznáší se před nimi duchovněji, zbožněji, co bytost vyššího druhu. On nepřebývá více s nimi pod jednou střechou; on je navštěvuje jen od času k času neočekávaně, a mizí zase od očí jejich. On se jen zjevuje, aby jim mluvil slova pokoje, útěchy a lásky. Zdá se, jako by jim a tomuto světu již více nenáležel.

Když Maria Magdalena, Maria Jakubová a Salome ku hrobu přišly, nalezly jej otevřený a kámen odvalený. Smutně zíraly na prázdné místo. I zaslechly neznámý hlas, — neočekávaný výjev tento naplnil jim srdce velikým strachem. I spěchaly do města, chtějíce to oznámiti učeníkům. Už se rozednívalo. Najednou objeví se jim Ježíš. Poznaly jej, a blahou jakousi hrůzou padly k nohám Páně. Ježíš ale pozdvihnul je, a kázal zvěstovati učeníkům, co byly viděly.

Petr a Jan spěchali k otevřenému hrobu, aby sami se přesvědčili o slyšaných divích. I oni nalezli hrobku otevřenou, a v ní ještě kment, kterým bylo tělo Páně obvinuto. — Podivení jímalo srdce, temné očekávání budoucích věcí panovalo nyní v kruhu přátel Kristových. Všickni věrní Kristovi zůstávali pospolu z bázně před Židy. V Jerusalemě zajisté troušila se pověst, že prý tělo Ježísovo z hrobu ukradeno jest od učeníkův, aby říci mohli, že vstal z mrtvých.

Dva z učeníkův těchto ubírali se do městečka, vzdáleného od Jerusalema honů šedesáte, jmenem Emaus. A když vespolek rozmlouvali o neobyčejných událostech, kteréž se toho času byly přihodily v Jerusalemě, přiblížil se k nim Pán Ježíš, a šel s nimi. A když jim počal vysvětlovat Písmo a proroctví, zahorelo srdce jejich neznámou radostí. Ale — nepoznali vznešeného vykladače Písem. Neznali ho, když večerem na jejich žádost s nimi zůstal a usedl za stolem. Až vzal chleb, a pozdvíženým zrakem k nebi děkoval, lámal a podával jim, tu otevřeny jsou oči jejich, a oni poznali Mistra — poznali miláčka svého. Nebylo ho tu ale více, neboť zmizel jim náhle s očí.

Učeníci hydleli v Jerusalemě tiše pospolu. Doslycháje o těchto podivných událostech, doufali — pochybovali. A tu pojednou, když takto při zavřených dveřích rozmlouvali o těch věcech, které jim na srdci ležely, stál Kristus uprostřed nich. I slyšeli jeho hlas, slyšeli jeho srdečné: „Pokoj vám!“ Toť byl jeho milý hlas, toť jeho

známá postava, kterou ještě před několika dny viděli všecku zsinanou a skrvcenou na kříži. Oni trnuli. Mysleli, že nějaké zjevení jim zrak klame. On ale ubezpečil je, objevil jim svou lásku, ebdaril je nebeskou svojí mocí, jedn s nimi, jednal s nimi, mluvil s nimi zase co dávný učitel, mistr, přítel a Pán.

Jeden z nich — Tomáš — nebyl o této návštěvě přítomen. Daro vypravovali mu ostatní s radostným úžasem div tento. On jim nevěřil. On viděl Mistra svého umírajícího na kříži; jemu nemožné se zdálo obživnutí mrtvého. „Leč uzmím v ruku jeho bodení hřebů,“ pravil, „a vpustím prst svůj v místo hřebů, a ruku svou vložím v bok jeho, neuvěřím.“ A po osmi dnech objevil se Ježíš najednou před ním uprostřed učeníků, a pravil: „Vlož prst svůj sem, a viz ruce mé, a vztáhni ruku svou, a vpust v bok můj, a nebud nevěřící, ale věřící.“ Poslední pochybnost nevěřícího Tomáše zmizela. Pln bázně a úcty volá k Spasiteli svému: „Pán můj a Bůh můj!“

Kristus zjevoval se svým učeníkům nyní častěji. Avšak nezůstával s nimi vždycky, nezdržel se u nich leč 40 dní. Pak vstoupil na nebesa. Dilo jeho na zemi bylo dokonáno. On se odebral do věčných stánků svého Otce.

Vítězství Ježíše nad smrtí, přesvědčilo učeníky na celo o božství jich vznešeného Mistra a nebeského Pána. Posilnění živým svědectvím nesmrtelnosti a nadějí života budoucího, šli pak do všech končin světa, kázat evangelium všem národům. Smrt byla přemožena — hrobu nebáli se více. Proto vstoupili do rozbourěného světa beze strachu, netrásli se před žádným protivenstvím, neděsili se soudnic ani žalářův ani stínadel a křížův, ni muk, ni smrti. Oni kázali učení, jež jim byl svěřil a odevzdal Mistr a Pán jejich; hrob nebyl jim více propastí záhuby, nýbrž bránou života věčného.

Nemělo-li by vítězství Ježíšovo, které tak mocně dojalo učeníky, tolikéž i naše srdce zajmouti a povznesti? — Oni viděli jen vítězství jeho nad hrobem: my ale vidíme více, vidíme *vítězství jeho Slova učení* nad všelikými domněnkami a bludy lidskými, vidíme vítězství věčného světla nad temnotou světa tohoto. Vidíme velmože, krále a císaře, ani sestupující s trůnův, klanějí se Ježíši Kristu, který v způsobě služebníka na tento svět přišel a ponížil se až k smrti kříže; slyšíme kterak z úst dítek, plynou nejvznešenější slova života, plynou pravdy, jakých ti největší mudrcové v pohanstvu ani

netušili. Svoje vítězství nad smrtí předpovídal Ježíš sám, když ještě byl na živě: a ono se vyplnilo. Vítězství učení svého předpovídal, když počet vyznavačů Jeho byl skrovný, moc židovstva, moc pohanstva ale ještě velká, — a hle, slovo Kristovo vyplnilo se. Zrno horčičné vzrůstalo až urostlo v strom, jehožto koruna sahá až do nebe, v jehož ratolestech národy celého světa hledají útěchu a blaženost.

Vítězství Ježíše Krista nad smrtí staniž se nám tudíž vítězstvím našich nejstkvělejších nadějí. Ono probudí i nás, jako učeníky Jeho, k životu vznešenému, šlechtěmu a svatému; k mužnému, usilovnému horlení a bojování pro pravdu a ctnost, pro právo a blaho lidstva. Nechť jsou i z nás křesťanští hrdinové, jenžto by, prosti všeliké nezřízené náruživosti, posměchem nešlechtíkův opovrhli, a pro česť a slávu Boží žádného neštěstí, žádných muk, žádných nátskův se nestrachovali.

Avšak i učeníci Kristovi byli zprvu bojovní a nesměli. Ježíš našel je po svém vzkříšení obyčejně v příbytku uzavřené. — Oni znali Jeho vůli, oni libost měli v Jeho přikázáních, ale strašnou nocí v zahradě getsemanské, strašným dnem na Golgotě zlomena byla všechna jich síla. Teprv když z hrobu povstal Spasitel, zmužila se opět mysl, i oživila svatým duchem, zmohla se jeho vítězstvím nade všemi přístrachy světa. I já jsem křesťan; slavím z mrtvých vzkříšení Páně; viděl jsem, co způsobilo mezi učeníky. — A to-li vše mělo by zůstatí při mně bez užítku? Nikoli! I já chci se sprostíti ostýchavosti, chci utlačití v sobě bázeň před světem, chci nabýti zmužilosti a státi se opravdovým statečným učeníkem Kristovým! —

Či snad jest za našich časův k tomu zapotřebí velké odvahy? Jak? Hrozí snad ještě křesťanům meče a žaláře Židův a pohanů? Planou-li ještě hranice připravené těm, jenž vyznávají viru Kristovu? Nevidím-li spíše všudy, kam přijdu, chrámy a oltáře k účtě a oslavě náboženství křesťanského? Nepovzbuzují-li služebníci Boží, hlasy představených, prosby rodičů a učitelů k vyznávání Krista! — Proč bych se měl báti, slouti křesťanem? Proti jakému nepříteli jest mi bojovati? —

Ach, poznávám nepřitele toho s uzarděním! Ach ten, proti němuž mi boj nastává, jsem — *já sám*. Ne žaláře a meče odstrašují mne od učeníctví Kristova, nýbrž moje pohodlnost, lenost, moje předsudky. Cítím to dobře, mohl bych býti lepším, šlecht-

pomínající na Gethsemane a Golgotu dobře mohli rozuměti, že nejsou jisti hrdlem a životem. Ale Kristus vstal z mrtvých, smrt byla přemožena: kterak hnedle mohli se rásti před hrobem, za kterým kynula jim věčná blaženost? „*Ó smrti, volá sv. Pavel, kde jest osten tvůj, o peklo, kde vítězství tvé?*“

Ne na vůli, ne na poznalosti, ale na odhodlanosti schází leckterým křesťanům, aby stali se pravými učeníky Kristovými a přáteli Božími. *Ach často bojíme se náruživosti, píše nežli jsme se s ní dali do boje, a vynulováváme vlastní nešlechtnost, jižto odložiti upřímně nechceme! — nesmíme!*

Tomu u sv. apoštolův nebylo tak! Oni poznávše Vykupitele svého co vítěze nad smrtí, přestali žiti sobě a svým náklonnostem, počali žiti Bohu. Kristův příklad zničil v nich všecku bázeň lidskou, všechnu náklonnost k pohodlnosti vezdejšího života. Oni chtěli stát se hodnými učeníky Kristovými, a proto vzali svůj kříž, a následovali Ježí. — Než i my slavíme památku vítězství Jeho nad hrobem a smrtí; i my máme před sebou příklady Jeho prvních učeníků, příklady tak mnohých vznešených a svatých mužův, dávných věkův i nynějšího času — jak, a to vše má býti pro nás ztraceno? Není-li již více s to, nás pohnouti k zmužilosti, kterou bychom se stali šlechtěnými? Ach, odhodlejte se již v Pánu, kleslou mysl opět povznesti, a následovati vznešené příklady ctnosti a zmužilosti křesťanské! Vždyť i my chceme se někdy státi vítěziteli nad peklím a smrtí. Vždyť i my chceme někdy volati se sv. Pavlem: „*O smrti, kde jest osten tvůj?*“ Vidím tě přemoženou, vidím kolem sebe život, vidím nebesa otevřena, nesmrtnost ducha svého a neskončenou dokonalost! Ó peklo, kde jest moc tvá, kde tvoje vítězství? Já jsem tě přemohl milostí a láskou Boží. Dobrý boj jsem bojoval; nyní očekávám korunu života věčného. Učinme tedy podobný slib Bohu, jaký básník činí Muze své:

Praskni o harfo má, dřív než bys chválila hanbu
Však hlasitou vznešenosti brínkej

Slávu v zápalu vášně.

Zvuč, hřími hanbu padoušství;

Nelze se báti malých ani mocných:

Před zlobivou hrdoostí pohružkou Muza nebledne

Pějte si zpěvci jiní, o zemské pějte milosti,
Nutte si pochlebný váš zútlití hlásek,

Lovte si, lovte milosti.

Vrouceně já city hlásám,

Jimiž srdce kypí vědomé co jest zbožnost;
Právo zastávám, velebím ctnost, hříchy vytýkám;

O poctě Rodičky Boží, angelů a svatých.

Křesťanské eviění o slavnosti zvěstování Bl.

Panny Marie.

Úvod.

Kdožkoliv měl příležitost, ve světě se ohlédnouti, kdo častěji obcuje s lidmi, více knih čítá, takový zajisté shledal již a shledává, že na mnoze lidé a knihy nejsou, jak by měli býti; ano nemýlím se, dim-li, že u mnohých lidí a v mnohých knihách, často i od křesťanů sepsaných, nalézá se nemálo nevěry a bezbožnosti. A od takovýchto lidí nevěřících slyšíme, v takovýchto bezbožných knihách se dočítáme ledajakých řečí proti Bohu, proti víře a ctnosti: — slychají se a čítají se ovšem i řeči tyto: „*K čemu Rodičku Boží, angely a Svaté ctíti? Nač je za příměru vzývati?* Vždyť zajisté lépe jest, utíkati se ke kováři než ke kováříkovi. Bůh zajisté všem jest na blízku, všem jest otec; nač bych se tedy dříve k Marii, k angelům, k Svatým utíkal? Proč a nač bych je prosil za zastání, a proč bych se neměl vždy přímo — bezprostředně obrácti k Bohu? Nikoli! Zbytečno, neúčitečno, ano i hříšno jest Rodičku Boží, angely a Svaté ctíti. — Ano cos takového na ujmú Bohu a Kristu Pánu se děje, a zavání to modlářstvím.“ Křesťané! azdaž jste neslyšeli, nečetli snad i vy takovéto řeči bezbožné a rouhavé? Bojím se, že mnozí již přecho, a u jiných bude to snad později. A proto, by každý zvěděl, co sluší o řečech takových souditi, a by se jimi žádný nenechával, nedával odváděti od ctění Rodičky Boží, angelů a Svatých, aneb aspoň v něm se nezvyklal, slavnost zvěstování Rodičky Boží jest mi pohnutkou, že ve eviění dnešním ukáži, kterak nerozumné, a nobř i bezbožné jsou takové řeči, a tudíž vyložím: „*Že ctíti a vzývati angely, Svaté, obzvláště pak požehnanou Rodičku Boží, Marii Pannu, a sice ctíti a vzývati je tak, jakž učí tomu sv. katolická církev, nikoliv není zbytečno, alebrž potřebno; — nikoliv neúčitečno, ale velmi prospěšno; — není hříchem, nýbrž skutkem dobrým, tím méně pak, že jest to modlářstvím, aneb na ujmú Bohu a Kristu Pánu.*“

Každý zajisté člověk milerád slychává o vzdálených, avšak věrných a milých svých přátelích, sestřích, bratrích a rodičích: protož také naději mám, že i vy s pozorností poslyšíte mne, vypravujícího o nejlepších přátelích a té nejmilejší naší matce tam nahoře — v nebi.

I.

Žid novomodní, protestant, a s nimi leccjaký špatný katolík píše a tvrdí: „Rodičku Boží, angely a Svaté ctíti a za přimluvu vzývati, jest zbytečno, neužitečno ano hříšno. — Proti tomu ale já a se mnou každý věrný katolík po slovu právě Svaté Církve, díme: „Ne tak, ale právě naopak; ne-li potřebno, aspoň velmi užitečno a prospěšno jest tak činiti. A kdo asi má pravdu? — Tolik jest jisto, obě strany nemohou ji míti. Kdož tedy rozhodne a poví nám, která strana ji má? Někdo, kdož to nejlépe může — *Bůh sám*. A co praví Bůh o ctění Marie Panny, co dí o ctění a vzývání angelův a Svatých? — Slyšte!

Bůh sám a sice vlastním slovem i *příklady* vlastními *ctíti velí* angely, Svaté, obzvláště pak Rodičku Boží. — *Vlastním slovem*, pravím. Aneb nedí-li Bůh: „*Chvaltež Pána svého ve Svatých Jeho*“ (Žalm CL.) A opět zdaž nevelí ústy moudrého Siracha (XLIV.): *Chvaltež muže slavné*, jenž byli milosrdní a jejichž skutkové milosrdenství nepřestali Jméno jejich živo jest od národu až do národu. Moudrost jejich *at vypravují* lidé, a chválu jejich *Církev at zvěstuje*.“ A ještě více, nepravili i věčný Syn věčného Otce tato slova: „Bude-li mne kdo sloužiti, *poctí jej můj Otec*“ (Jan XII, 26.) A apoštol jeho zdaž nepíše: „Souzení a úzkost na každou duši člověka, činícího zlé, ale *sláva, čest a pokoj každému, kdož činí dobře*“ (Rím. II, 10.)

A *příklady vlastními* velí tak Bůh. Nebo kdo učinil asi angelé *angely*, tvory tak vznešenými, důstojnými, oslavenými? Kdo Svaté učinil svatými? Kdo, táži se, i ty angelé i ty Svaté povýšil až k hodnosti svých *miláček*, až k důstojnosti svých přátel? Zdaž ne Bůh? A dopoledne dnes čteno v evangelium, kterak nebeský Otec jednoho z nejpřednějších angelů, z těch, kteříž před trůnem jeho stojí, jednoho poslal k Panně Marii; i dal jí pozdraviti pozdravem, jakým ještě nikdo od Boha pozdraven nebyl; dal jí vzkázati, že povyšuje ji na hodnost, na jakou krom ní nikoho ani z angelů, ani z lidí nepovýšil. „Zdrávas Maria!“ pravil k ní ten posel nebeský, „ty jsi *milosti plná*, tys mezi ženami požehnaná, mezi všemi ta nejšťastnější. Ty počneš a porodíš Syna, jenž bude veliký a Syn Nejvyššího! — Nač ale to všecko? Nač tak *vznešený posel*? Proč tak *neobyčejné* pozdravení? — Proto, poněvadž nebeský Otec sám Marii Pannu

ctil, a sice vysoce ctíl. A ještě, kterému z křesťanů bylo by neznámo, že Pán Ježíš sám o sv. Janu Křtiteli kdysi taktéž se vyjádřil: „Amen pravím vám, že mezi syny z ženy narozenými, nepovstal větší nad Jana Křtitele“ (Mat. XI, 11.) opět na důkaz, jak převelmí *Syn Boží* sám s ho váží, *Syn Boží* sluhu svého ctí.

Nuž ale BM.! to-li víte a povážíte komu dáte za pravdu, — komu spíše uvěříte, zdaž Bohu, jenž *sám* Rodičku Boží angely a Svaté *ctí* a slovem i příkladem vlastním činiti tak *velí*; zdaž Církvi, ježto na základu toho zjevení a příkladu Božího praví: „Užitečno a dobře jest, Rodičku Boží, angelé a Svaté ctíti;“ aneb konečně Židu novomodnímu, protestantům a špatným katolíkům, kteřížto tvrdí právě opak? Ano, reete, kdo více u vás platí více víry zasluhuje: zdaž Bůh, jenž nikdy nikoho neoklamal, jenž nemůže nikoho oklamati, aniž sám od kohosi oklamán býti mohl, aneb lidé *krátkozrací*, kteří na to všecko ze lži a podvádění nezřídka řemeslo činí? —

Co se týče vzývání Rodičky Boží angelův a Svatých, jež prositi sluší z *přimluvu*, o tom též *sám Bůh* praví, že nikoli není zbytečné aneb na škodu, nýbrž na *největší užitek*. V jisté knize sv. Písmo po vůli a z nadšení Boha živého napsaný jsou: „Bude-li za někoho angel mluvití smiluje se Bůh nad ním“ (Job. XXXIII, 23.). Ano Bůh sám i spravedlivé již vyslyšel na této zemi, za bratry se přimlouvající, jakž mezi jinými i z následujících příkladův zřejmo. „Když byl *Mojžíš* po obdržení desatera přikázání k rozkazu Božímu odešel na horu Sinai a prodléval tam 40 dní, tehdy lid Israelský sebral se, ulil sobě tele zlaté, postavil je na oltář, klaněl se mu a obětoval oběti. Vida nepravost tuto Hospodin, pravil k *Mojžíšovi*: „Brzo porušil se lid tento, brzy zapomněl, co jsem mu přikázal. Pročž vyhladím jej, tebe pak v národ veliký učiním.“ I ulekl se *Mojžíš*, a jal se prositi za vinníky řka: „Proč, Hospodine, rozněcuje se hněv tvůj na lid tento?! Ach odvrát hněv svůj a odpust jim pro Abrahamu, Isáka a Israele a pro slib, který jsi těmto učinil.“ A jaký účinek měla přimluva *Mojžíše* spravedlivého? Měla ten, že Hospodin odpustil lidu hřešícímu. Nuž ale, dbal-li tu Bůh na přimluvu *Mojžíše* spravedlivého, dokud ještě prodléval na zemi, a tudíž vždy ještě sám pádu podroben byl, tak tuze: který člověk rozumný

a soudný směl a chtěl by pak pochybovati, že Pán tím spíše bude dbáti na přímluvu angelův a Svatých, kteří, poněvadž jsou již v nebi, nijak více hřešiti, nijak z přátelství Jeho vypadnouti více nemohou? —

A dále: zdaž nestává na tisíce příkladův, kdež lidé, asnad *my* sami, byli jsme u velikém nebezpečení; bída a nouze, bolest a nemoc, soužení a zármutek svíraly, hanba a smrt stíhaly nás. My však obrátili jsme se aneb k angelu strážci našemu, aneb k Svatému některému, aneb k nebeské Matce naší, prosíme o zastání, přímluvu, pomoc, a pojednou — spomoženo nám! Nebyl-li pak ještě žádný z vás v Mariecelli? Tam viděli na sta obrazův, zanechaných od lidí, na nichž obzvláště přímluva Rodičky Boží tuze účinnou býti se ukázala. Mezi jinými jest tam i obraz tento: „Jistá vznešená paní z Uher byla matkou jediného dítěte, jež nesmírně milovala. Bůh však zkoušeje ji, smrtí bolestnou chtěl ji odňiti miláčka. Viz, jak tam leží mile to robátko, jak ubírá se k poslední hodině! To oko vyhaslé, ten psotník strašlivý, ten chrapot smrtelný — vše to nasvědčuje, že jest na mále už života. Lékař krčí rameny, matka lomí rukama, žádná pomoc s žádné strany. „Bože, pomoz! Zachovej miláčka, ušetřiž jedináčka!“ volá matka. Ale pomoc ani tu nepřichází. . . . Tu pojednou cosi projede duší matky utrácené. „Matičko nebeská v Celli, pomoz mi! Utočišťe hříšníkův, zjednej ty mně hříšníci, ať Bůh vyslyší modlitby mé. Uzdravení nemocných, zstaň ty se mého dítěte!“ tak volá máti. A hle, okamžitě lépe jest dítěti, ono se uzdraví. — A přijde tedy někdo a rei: „Vzývati Rodičku Boží, angely a Svaté nic není platno.“ Na to mu řekneme: „Nech jen pro sebe lacinou moudrost svoji, my jiného cosi víme a věříme: na čí prosbu Bůh tak mnoho dá, toho žet i člověk nevzývá nadarmo.“

II.

Krom toho i rozum, způsob a vděčnost, ano i samé jednání protivníkův dotčené pocty navodí a povzbuzují nás, abychom ctili angely, Svaté, obzvláště pak Rodičku Boží. — Rozum nás učí, způsob světa, slušnost a vděčnost toho žádají, bychom čest měli ku každému, kdož více jest než my, aneb kdož cosi velkého a znamenitého vykonal, aneb i dobrodiní nějaké nám prokázal. Pro tu příčinu již pohané sami od jakživa velkým a zasloužilým mužům

z úcty a vděčnosti stavěli pomníky; hrdinské jich činy opěvali, aneb i v pověstech a v dějepisu na památku pro potomky zachovali. Pro tu příčinu i mocnářové pozemští udatné vojny, muže učené aneb způsobem jakýmkoliv zasloužilé o vlast, cti a vyznamenávají, na šlechticství je povyšují, aneb řády a kříži záslužnými prsa jim ozdobují. Ano, i to není nás tajno kterak sami ti protivníci pocty činěné Svatým, ve svých novinách, spisech a řečích oslavují a právě až do nebe i nad nebe vynášejí nezřídka osoby nejméně důstojné pocty a chvály, mnohdy herkyně divadelní, zpěvkyně a tanečnice; ano, celé kroniky prk zlosti a smíchu, kroniky důstojnost lidskou na nejvýš snižující, daly by se vykládati, kterak na oslavu příchodu té oné z pověstných tanečnic do velkého města mladí, staří, nejednou i vzdělaností nemálo honosící se *páni* z veliké úcty k osobě smrtelné, mnohdy v hříších až po krk pohroužené, nelitovali peněz tisíce a věnců a darů plné náručí; ano, kterak nejednou místo koní sebe samy do vozu zapřáhli, modlu svou a bohyni táhnouce.

Nuž ale, kdo mnedle po Bohu jest více než Maria? Kdo po Marii více než angelé? Kdo po angelích více než Svaté?! *Exaltata est super choros Angelorum sancta Dei genitrix.* Maria jest matkou Boží a tudíž na taký stupeň důstojnosti povýšená, že vyjme-li se důstojnost Boží, žádná jiná důstojnost, ba ani angelů, jí se nevyrovná. Angelé pak a Svatí jsou též bytosti *vysoce vznešené*, vznešenější zajisté, a proto také ctihodnější ovšem než ti nejvznešenější mužové a ženy na zemi; — následovně pak i více než ta nejslovutnější zpěvkyně a tanečnice.

A opět: Kdo mnedle větších a podivuhodnějších věcí vykonal, než zase Maria, angelé a Svatí? — Tak, bych jen něco málo řekl, brzy máme svátek bolestné Rodičky Boží. Proč nazývá se *as bolestná*? Protože podnikla bolesti tak veliké, hojné, jako žádná jiná matka na zemi; podstoupila svrchované hoře zejména tehdy, když stojíc na hoře Kalvarii, Syna svého viděla přenesmírně zohaveného, a nemohla mu pomoci; viděla obnaženého a nesměla ho přikrýti; viděla, kterak Jej kladou na kříž, to lůžko tvrdé, i nesměla tomu brániti; slyšela, kterak se Mu strašným kladivem probíjejí ruce, nohy, a nemohla ho zadržeti. Celé moře zármutku tehdy přivalilo se na ni, sedmerý meč

srdce jí proklál; a přec ani žádný nárek, ani reptání, ba ani jedno slovo netrpělivé nevyslyšely z úst jejích. Ona trpěla tak odhodlaně, tak tiše a vážně, jak jen matka Boží trpěti může. Bolest, jak kladivo ohromné, padala jí na nejcitlivější srdce: a ona přece jen stála, neklesla, neomdlela ani tělem ani duší. — Ó, zdaž to není hrdinnost neslychaná? I rcete mi, který z hrdinných mužův, aneb která z rekovských žen Marii Panně mohou se rovnati, ano, jen dost málo jí dosáhnouti.“

A zase: Jak velikých a mnohých dobrodiní nabyli jsme a nabýváme z lásky Rodičky Boží, angelův a Svatých? Rodička Boží *Spasitele* nám porodila; sv. apoštolům, vyznavačům a učitelům díky jsme povinováni, že jsme křesťané, a co křesťané že právo máme k Dědictví nebes a jeho radostem. — Angelé pak jsou nám dáni na ochranu. A ještě, Rodička Boží, angelé a Svatí nás milují, v osudech našich vřelě berou účastenství, o naše spasení péči mají a za nás se přimlouvají. — A za to za všechno nezasloužili by trochu našeho uznání, naší úcty a vděčnosti? My měli bychom ctíti každého, vděční býti každému, jedině jim nic? — Ó považ křesťane, ty buď v zlosti aneb v opilství bouřil bys a tloukl kolem sebe, při tom pak poranil bys a dokonce zabil některé nevinné dítě. Po té hrozné náhodě vystřízlivěv ze zlosti aneb z opilství, viděl bys ono dítě v krvi a ranách, matku pak jeho v slzách a lítosti sevřenou! Máš-li jen drobet citu, řekni, zdaž by ti bylo to dítě, jako jiné děti, a ta matka jeho, jako jiné matky? Aneb nevrhnuv bys se spíše před tu matku na kolena a s rukama sepiatýma bys nevolal: „Ach, odpusť matko! odpusť zavinilci!“ A dosáhnuv odpuštění, pověz, zdaž bys po celý život nectil matku tak milostnou? A hle, tvoji a moji hříchové zabili též nevinného Syna Marie, jí samou pak zalily celým mořem hoře a zármutku; ona však mileráda odpustila, odpouští: a my neměli bychom za to ni žádný ohled na ni míti, neměli ji ctíti? Byl by to také cit? — Ano cit, ale — kamene! Byla by to také vděčnost? — Ano, ale nevděčnicka! A tedy ať přijde protivník pocty, vzdávané Rodičce Boží, angelům a Svatým, ať řekne nám: „Není dobře, ano hřích jest, ctíti je;“ my víme, co mu odpovíme: „Mluv si tak lidem nerozumným, lidem bez citu, lidem nevděčným! Nás nikdy nesvedeš; nás rozum, cit a vděčnost k ctění tomu za-

vazují. Činíce tak, jak nás učí církev, zajisté nejsme modláři, ale ty a tvoji modloslužebníky jste, jižto ledajakou zpěvkyni a tanečnici vynášíváte do nebe i nah nebesa.

III.

A ještě i třetí a následující příčina ctění Rodičky Boží, angelův a Svatých ku vzývání jich o přimluvu a pomoc zavazuje. Pomyslete sobě Nejmi! vy máte k někomu žádost; tento někdo ale jest vyšší a důstojnější než vy; nad to jste si i povědomi, že jste ho kolikrát a ledacím hněvali; — rcete: troufáte-li si *saz* a *bezprostředně* před něj předstoupiti? Ne hledíte-li si dříve získati přimluvce mezi přáteli a miláčky jeho? A což kdyb takhle matku jeho za prostřednici získat vám se podařilo; — či byste nebyli v polo ujištění, že dosáhnete, zač prosíte? Zajisté! —

Ke komu ale nesou se od vás o všech hojnější a důležitější prosby než Bohu? A kdož jest nad Něho důstojnější a vyšší? On Pán jest pánův a Panovník panovníků; proti němu i ten nejvyšší člověk, ano všickni lidé, všickni národové dle slov Isaiášových, jsou jako krupě vody na okově a jako prášek na vážkách (*quasi stilla situlae et quasi momentum statera*! XL, 15.). Ano ještě víc, na všickni i nečistí a hříšní jsme před očima Páně. Aneb není snad tomu tak? Mýlí se snad? Jest mezi námi někdo zcela bez hříchu a úplně čistý? Nikoliv! Jsou sice lidé, kteří ani když se zpovídají, žádných hříchů věděti nechť. „Já na zlého nečiním,“ říkávají, „jsem člověk poctivý, hledím si práce, starám se o děti, lidi nechávám na pokoji, jen ať oni tak pokoj mi dají; a že bych se opíjel, cizí ložil, někoho byl zabil, něco ukradl, žádný říci mi nesmí. Co mám víc dělat? Do kostela také chodívám v neděli, je když není zima a nemám na pilno.“ Lidé takovíto, ach neví, co mluví a já jen tak mimochodem řeknu, že právě oni při v domnělé spravedlnosti své, aspoň větší dílem bývají na cestě hrozné — přehrozi záhuby, jenom že toho buď nepozorují anebo pozorovati nechť.

Starší a svědomitý zpovědník vždycky přesvědčí se, že děti a lidé opravdově nábožní, a byt i častěji se zpovídají vždy více vědí na sebe žalovati, než lidé dospělí, obzvláště pak ti, co sotvy jedné v roce bývají. I já zkušenost tu jsem učinil. Z počátku nevěděl jsem, jak sol

to vyložití, nyní ale to již vím. Jest to takto: „Na bílých šatech, na čistém skle užíš každou, ovšem i sebe menší poskvrnu, a škvřna ta tuze tě trápí; podívá-li se ale ten, co komíny smejčí aneb lucerny po městě rozsvěcuje, na svůj, před časy ovšem také bílý, nyní ale docela zamaзанý a pokálený šat, ten ovšem ani tak snadno škvřny nějaké na něm neužří, aniž si co z ní dělá. — A pak není dost, jen hrůchu se střeziti: třebať i dobře činiti, a sice ne jedině den dva dni po zpovědi, nýbrž neustále. Nad to pak i skutek dobrý nemnoho platí, pokud jen z návyku, aneb pro časnou chválu, pro mrzký zisk a ne z lásky k Bohu na Jeho chválu a čest se koná.

Tolik jen tak mimochodem řečeno těm, kdož při vši své nespravedlnosti za nevím jak, spravedlivé sebe drží; nám ostatním vědomoť, že hříchové naši jsou mnozí, že rozmnožili se jako písek a rozvodnili se jako moře. Kdykoliv pomníme na ně, studem můžeme zajíti a rukou svých nečistých k tomu Nejčistšímu netroufáme si pozdvihnouti.

A takové majíce vědomí, zdaž můžeme neuznávat, že by ovšem i nám nebylo tuze prospěšno, kdybychom našli někoho, jenž jsa čistší, a tudíž i Bohu milejší než my, chtěl a mohl by se zastati o nás? Ach ovšem! — A takoví jsou Svátí, jsou angelé: ti čistší jsou než my, ti pro svoji svatost, které nad to již nijak nemohou pozbyti, jsou přátelé a miláckové Boží. — Taková jest obzvláště Rodička Boží, Maria Panna. O ni zajisté praví Duch sv.: „Celá krásná jsi přítelkyně má a není poskvrny v tobě;“ a zase nazývá ji sám Duch Boží „krásnou co měsíc a vyvolanou co slunce.“ A proto není těm Svátým, není angelům, není obzvláště té nejsvětější ze všech rajských květín, Marii Panně nic těžko, nic nemožno u Boha vyprositi. A proto praví také sv. Bernard: „De plenitudine ejus accipiunt universi capitivus redemptionem, aeger curationem, tristis consolationem, peccator veniam, justus gratiam, t. j. z plnosti krásy a zásluh Rodičky Boží dostávají všickni vězňové svobodu, nemocní uzdravení, zarmoucení potěchu, hříšníci odpuštění a milost Boží spravedliví.“ Ano, tak mocná jest přímluva Rodičky Boží, že tvrdí jistý muž osvěcený a svatý: „Kdyby oněch pět bláznivých panen v sv. evangelium, když přišly k zavřeným dveřím a zaslechly: „Neznám vás!“ kdyby místo: „Pane, otevři nám!“

byly volaly: „Paní! milá Paní! matko Kristova! útočiště hříšníků! zastav Ty se nás! přimluv Ty se, pomoz Ty nám!“ jistě žeby byly našly milosti. Neboť praví sv. Anselm: „Koho nemůže spasiti Boží spravedlnost, toho spasí Panny Marie svatost a milosrdenství.“ — Nejm. jaká to radost, jaké potěšení! A o to o všechno nechali bychom se nerozumným žvastáním lidí nevěřících a bezbožných oklamati, oloupiti? Jist jsem, u vás, že toho nebude, vy zajisté protivníkům ctění a vzývání Rodičky Boží, angelů a Svátých směle řeknete: „Klid se s očí, klid se jen s lacinou moudrostí svojí! U mne ji neodbudeš! Já vím něco jiného, vím, že užitečno nad míru, o přímlovu vzývati angely, Sváté, obzvláště pak Rodičku Boží, poněvadž oni za nás se přimlouvají, a Bůh na ně, co na čisté přátely své a miláčky více dá, než na nás hříšné.“

IV.

Což ale, jestli protivník uctění Svátých dále řekne: „Odkud pak víš, že Svátí, angelé a Rodička Boží v skutku za tebe se přimlouvají? A kterak mohou tě slyšeti? — Nejmilejší! i na takové klíny jsou palice, a sice:

Zdaž Svátí a angelé v skutku za lidi se přimlouvají, o tom pochybnost míti mohou jedině ti, kdož Písmo sv. zhola nic neznají, a jichž rozum více jest než kusý; jinak by zajisté věděli, že spravedliví již za času přebývání svého na zemi za bližní bratry své se přimlouvali u Boha. — Tak Abraham prosil za Sodomu, Mojžíš za Israele, Job za své přátele. Již ale po zdravém rozumu každý souditi musí: Cín-li to spravedliví na zemi: nejinak ale tím více činiti budou na nebi, kdež láska jejich nikoliv se neuměňuje, nýbrž roste.

Co se dotýče Marie Panny, tať zajisté, jako jest matka Boží, jest i naše matka, a sice milostivá, dobrotivá matka. Že pak se milostivá matička ta přimlouvá, ano že se přimlouvati musí, o tom svědčiti mohou již přítomné zde matky. Ano, vašeho svědectví já se dovolávám, vy pozemské matky! svědčte, zdaž děti své milujete? Ale ty děti snad jsou nezdárné; snad sužovaly vás vícekrát, než vlasů máte na hlavě; a když některé se roztáhly, řekni, ty pozemská matko, zdaž je opustíš a vyženeš z domu? aneb spíše ošetřuješ je a dnem i nocí bdíš u postele jeho? A umřelo-li, zdaž nehleďš jeho líce, zdaž ho nelíbáš a oči hořem dív si nevypláčeš, ač jsi mu tu smrt snad i vícekrát byla přála?

A zase, jak bývá ti tuhle okolo srdce, když syna, dceru tvou někdo hanobí, aneb když do ciziny, na vojnu aneb do světa na zkušenou musí? A jak ti bývá, jestli k úrazu přišli, ruku aneb nohu zlámali? — I proč asi jen *to* je tak a proč ne i *jiným* lidem? Proto, že ty jsi *matka*, ti jiní ale nevědí, co *matka* jest, jak *matka* milovati může, ano musí! — A hle, Maria také jest matka moje, matka vaše, matka všech nás, millionkrát lepší a milostnější, než kterákoli, i ta nejlepší matka na zemi; srdce její jest *celé moře lásky* k nám, a ona neměla by se za nás přimlouvati? Maria, kteráž v Kaně Galilejské svatebčanům vymohla vína, ta-li by nám něčehož neměla chtíti vymoci? To věř si, kdož nemáš rozumu, nemáš srdce, nemáš citu; my však po hlasu celé Církve katolické věříme Duchu sv., anť dí: „*Kdo nalezne Marii, nalezne i život a vydáží spasení* — tomu Ona vše potřebné a dobré vyprosí od Hospodina“ (Přisl. VIII, 38.).

A že *nemohou nás slyšeti* ti Svatí a angelé? — Tak opět jediné nerozum a bezbožnost mohou mluvit. Bůh, který *chce*, bychom je ctili a vzývali, Ten, tuším, také se *postará* — *může se postarati*, aby o ctění tom a vzývání zvěděli. A pak zajiště slyšeli jste již o *telegrafu*, po kterém zprávy za málo minut na tisíce mil daleko přicházejí. Možno-li toto způsobiti telegrafem, proč by nemělo býti možno, by modlitby naše dostaly se k Svatým, k angelům, k Marii? A nad to nepraví Kristus Ježíš, věčná pravda sám: „*Bude radost před angely Božími nad hříšníkem pokáně činícím veliká*“? Kterak ale, kdy by o tom nevěděli?!

V.

Křesťané! takovou měrou tedy aspoň ty nejhlavnější námitky, jež činí nevěra a bezbožníci proti ctění a vzývání Svatých i angelů byly by poraženy. Každý dobromyslný věděti teď bude, kterak o nich smýšleti. Ale nějaká klička tu přede jen vázne; — to ctění a vzývání skutečně může býti *neužitečným*, aneb dokonce *modlářským*. A protože i o tom několik slov musím promluvit.

Neužitečným, ano i *modlářským* bylo by ctění a vzývání Svatých, angelův a Rodičky Boží, *kdybychom jinak je ctili a vzývali, než jak Církev sv. učí*, t. j. *kdybychom 1. ctili ty Svaté a angely tuze moc, neb 2. tuze málo*. 1. *Tuze moc*, t. j. *kdybychom ctili je zároveň, jako, aneb dokonce ještě víc než Boha, domnívajíce se,*

*že Rodička Boží, angelé a Svatí takovou moc mají, jakou má Bůh, a že tedy svou vlastní mocí mohou nám pomoci; aneb kdybychom ctíce Rodičku Boží, angelé a Svaté, nectili zároveň i Boha. To všecko bylo by modlářstvím, bylo by hříchem. Jeť pravda: Svatí, angely, obzvláště pak Rodička Boží tuze jsou mocní, avšak ne jako Bůh; nejsou mocní vlastní mocí, nýbrž jediné orodováním svým za svoji přimluvou. Odtud také volání naše k Svatým: *Orodujte za nás!* kdežto k Bohu voláme: *Smiluj se nad námi!* Jeť pravda: Svaté, angely, obzvláště pak Rodičku Boží máme ctíti a velice ctíti, avšak ne zároveň, ne v takové míře jako Boha. Bůh musí nám býti vždy jediný, svrchovaný, všemohoucí, náš jediný počátek a konec nade všecko, a tudíž i když ctíme Svaté a angely, ctění to *posléze* cílití musí k Bohu, jehožto milostí Svatí svatými se stali; slovem my v *Svatých ctítí musíme Boha*, jakž praví Písmo: „*Chvaltež Hospodina ve svatých jeho*“ (Žalm CL.).*

2. *Tuze málo* ctili bychom Svaté, angely a Rodičku Boží, *kdybychom ctili je sice ústy a modlitbou, nikoliv ale následováním jejich příkladu*. Tak n. p. šel jednoho dne jistý člověk se soudruhema svým přes pole, chtěje koupiti dobytče. Když přišli na místo, kde bylo dobytče, na prodej, člověk ten uplatil čeledína, by mu pomohl ošidit hospodáře. Dostav takovýmto způsobem nešlechtným dobytče, mnohem laciněji, a domů je veda, vyňal z kapsy růženec a jal se ho modlit. Věda o všem soudruh, pravil k němu: „*Víš co, brachu! nech toho! Podvod a růženec k sobě se nehodí!*“ —

Ano, křesťané milí, co zpomůže nám, tisíckrát-li za den voláme: „*Svatá Maria! svatý Jene atd. prostě za nás!*“ voláme-li tak se srdcem nesvatým, hříšným, nekajícím, se srdcem, jež si z největších hříchů nic nedělá; nedáme-li sobě nikdy ani dost malé práce, abychom svatý život jejich následovali?! — Takové ctění a vzývání nejen že nám nic neprospěje, nýbrž ono se protíví Bohu i Svatým jeho. — A protože B. kř., ctěte Svaté, ctěte angely, ctěte obzvláště a o přimluvu vzívejte blahoslavenou nebeskou matku Marii Pannu, avšak ctěte je takovým způsobem, jak to mu učí svatá katolická Církev; zejména pak snažte se též následovati ctnostný, svatý jich život! —

VI.

Jsem u konce, a nemám přidati leč jedinou prosbu. Co kněz, mám právo, prositi vás, a doufám, že nebudu prositi nadarmo. Ze jest dobře a užitečno Svaté, angely, obzvláště pak Rodičku Boží ctíti a vyzívati, za tou příčinou od dávných věkův jest v Církvi zavedeno, by třikráte za den, ráno, v poledne a večer znamení dávalo se na zvon, a křesťané by se modlili „Angel Páně.“ Vím, že v městě našem tisíce křesťanů překrásný ten obyčej zachovávají, každý den třikráte pozdravujíce nebeskou svoji Matku; vím ale též, že nejedni slyší sice zvonit, slyší, jak měděná ústa k uctění Boho-Rodičky vyzívají, avšak oni „Angel Páně“ nemodlí se. A tu napadlo mi — ani nevím kterak — prositi vás, své NP.! by každý dle síly a příležitosti k povšechnému obnovení a plnění obyčeje tak chvalitebného přispíval.

Přede vším ať každý z vás a při každém zvonění, necht jest si, kde chce, doma, na ulici, v cizém domě, modlí se „Angel Páně,“ — a pak ať i jiné k tomu vzbuzuje. Rodiče mějte k tomu své děti, manžel manželku, manželka manžela, přítel přítele, přítelkyně přítelkyni. Neodepřete mi Nejmilější! prosbu, kterou z lásky k mé i vaší nebeské Matce na vás skládám. Litovati, že jste mne vyslyšeli, žádný nebudete, obzvláště v hodině smrti, která dojde na nás na všechny, a nemálo bude strašlivá.

Prorok Páně Jeremiáš kdesi takto píše: „*Pohleděl jsem k zemi, a hle, prázdná byla a k ničemuž; pohleděl jsem na nebe, a hle žádného světla nebylo na něm. Hory se tráslly a pahrbkové se hýbali. I patřil jsem kolem sebe — žádný člověk se neukázal; ano, i všeliké ptactvo nebeské bylo se odebralo. I hleděl jsem ku hoře Karmel, a i ta byla pustá, a všechna města zbořená.*“ Ó BM.! jak muselo býti proroku, ať necht pohleděl kam chtěl, neviděl než tmu a zpuštění. A tak, ba hůře bude i nám v hodině poslední, když světlo očí našich zhasne; přátelé, mamon, rozkoš, ano ty největší libůstky nás opustí; když lékař a léky pomoci víc neposkytnou, když chtějíc nechtějíc temnou bránou hrobu k soudu musíme. Tehdáž i my úzkostlivě patřiti budem k zemi, a ona neposkytne žádné více radosti; hleděti budem kol sebe k lidem, a oni neposkytnou žádné pomoci; popatříme ku hoře Karmel — k skutkům svým dobrým, a i odtud přijde malá aneb žádná potěcha. Jestli ale hledícím nám k nebi

ukáže se milostivá, přívětivá a přesladká matka naše Maria, jestliže v době té osudné vezme nás za ruku, provádí před soud a zastane se nás, jaké to štěstí, jaká radost! — A tak Ona zajisté učiní, pokud jen za živobytí svého právě budem ji ctíti a úctu její rozmáhati. A protož činme tak. Amen. J. B. B.

Potřeby naší literatury bohoslovecké.

Podává Ant. Skočdopole, kněz biskupství Budějovického.

Každý, kdož přeje přirozenému pokroku, s nemalým potěšením dívá se na vývin literatury česko-slovenské, s radostí pozoruje, kterak šlechtinou snahou některých mužův, jimiž by se ovšem i největší národové slušně mohli chlubit, jedna věda po druhé, jedna praktická stránka za druhou, důstojnými a důkladnými spisy se zvelebují. Ovšem, že také u nás neschází škrabáčkův, kdož spisují a překládají jarmarečně, za příkladem a v duchu francouzských a německých čmarykářův, pouze peněžitý žold a zisk na zřeteli majíce. Chudáci tito se nestyděli a posud se nestydí, předkládati rodákům svým výtvořiny svého zkaženého srdce a zbrklého rozumu, buď od jiných berou jed na zkázu národu. Nebo že tacíto škribenti pracují nikoli o vzdělání národu a domácí mluvy, toho netřeba obsírně dovozovati. Nikdo zajisté nevzdělá se spisy Sueovými a podobných jemu nemravův: toť nahlédne — nahlíží každý, kdokoli jen vůbec jakého nahlédnutí schopen jest. A co se řeči dotýče, že těmito překlady a podobnými spisy, ač jich nemnoho v naší literatuře, jazyk se nevzdělává, nýbrž mrzce hanobí a zlehčuje, kdo jen trochu v nich četl, ví a těžce nese s námi. Kdo chce opravdovému pokroku, kdož umí rozsouditi, co literatura v národě vedle ideí a bytnosti jest a býti má, kdo považuje literaturu za svatě jmění národní, za odlesk ná-

rodního ducha, za měřítko chuti a vzdělanosti národní v oboru rozumovém a mravném: dojista při pohledu na některé smeti a poškrabky, z cizozemská k nám přenesené snahou nerozumnou a nechvalnou, dojista srdečně povzdychl sobě: „Kýž by se byli nikdy neukázali v naší panenské literatuře překladové spisův Sueových; kýž by nikdy byli nepsali ti, kdož všecku svou učenost sbírali pouze po románech a novellách francouzských a německých, ve spisech literárních nádeníkův, zbavených všeho, což by ducha ušlechtiti, srdce povznést mohlo k vyšším snahám a účelům člověčenstva!“ Národ nepotřebuje mnoho spisovatelův, žádá však dobrých; on potřebuje mužův otevřeného rozumu, mravného rázu, šlechetného směru: kdo takovým býti neumí anebo nechce, — ó kýž raději mlčí z lásky k národu! Národ zajisté nezáleží z několika nekáraných nedoukův a prostopášných hejskův; a protož co jest těmto po chuti, nebývá po chuti národu, nebývá k dobrému millionům. Již ale, kdo nicméně poklady národní literatury podobnými věcmi znešvaruje a hyzdí, dopouští se hříchu, horšího nad loupež a vraždu. Avšak podobných plev — chvála Bohu! — u nás předce ještě až posud není mnoho; a ti z našich literátův, na kterýchž něco záleží, vydávají spisy hodné uznání, chvály a rozšíření, tak že u veliké většině dobrých a ctihodných spisův ztrácí se nepatrná menšina: nezáživné a záhubné spisy a jedovatiny. Mimo to lze s právem doufat, že duch Dobrovských, Jungmannův, Purkyňův, Šafaříkův, Čelakovských, Kollárův, Palackých, Hankův a jiných otcův naší literatury, duch to tichý, duch pokoje a řádu milovný, duch šlechetným a neúhonným mravům příznivý, že duch *tento*, pravíme, na vždy zůstane palladiem písemnictví českého,

a nedopustí, aby porušená cizotou cháska rušila pečeť rozvahy, důkladnosti a mravně neúhonnosti, vtisknutou doštěnými výtečnými starostami, s tolikým úsilím a namáháním o literaturu českou tak pracně. Kýž neustanou bdíti nad námi sv. Vojtěch a Václav, aby čtení českých spisův nikdy neotravovalo ducha a srdce lidu českého! —

Než, není náš účel, kresliti obraz *nynejší* literatury československé vůbec; a také by k tomu bylo potřebí více místa, a snad jiného, než toto jest. Protož raději už přistoupíme k věci, ku kteréž vlastně čelí mysl při této rozpravě naší.

Dobře pověděl kdosi, že *theologie* jest královnou věd a svobodných umění; a poněvadž královnou, slušně tedy a žádoucno, aby se nad jiné vědy vzdělávala i šlechtila, tak aby v literatuře národní nejen nebyla pozadu za jinými odbory lidských vědomostí, ale vedle důstojnosti a důležitosti své, jak hojností tak i důkladností spisův bohovědeckých, aby ostatním vědám klestila — značila dráhu. Prohlédněme se již maličko, zdaž a pokud též naše národní literatura směřuje k tomu konci, a zdaliž zaujalo v ní bohosloví stanovisko, jež mu přísluší. Myslíme, že nikoli. Naopak za to máme, že se všecky ostatní vědy lidské více zvelebují spisy přísně vědeckými, nežli věda bohoslovná, leč by směl a chtěl někdo za vědecké knihy bohoslovní pokládati modlitebné knihy, postily, životy Svatých a podobné spisy, mající na zřeteli náboženské vzdělání obecného lidu věřícího. Nechceme nikterak činiti ani dost malé křivdy mužům, kteří za novějších časův v oboru literatury naší co šťastní a horliví vzdělavatelé svatého bohosloví vynikli, a jichžto veliké zásluhy nikoho nejsou tajny. Jména Faustina Procházky, Pařízka, Chládky, Rychlovského,

Zahradníka, Stárka, Al. Vačka, Fryče, Macana, Zieglera, K. Hyny, Rokosa, M. Tomka, Pešiny, Václavička, Jirsíka, Sušila, Škorpíka, Bílého, Štulce, Šmídka, Hnojka, Krbce, A. Řeháka, Slámy, Pruchy, Spachty, V. Mokrého, Desoldy, Havránka, Frencla, Karlíka, Kotrbelce a m. j. jsou každému v dobré a vděčné paměti, a památka jejich po-trvá v blahoslavenství. Časopis pro katolické duchovenstvo jest až posud okrasou domácí literatury vůbec a bohoslovné zvláště; v něm zajisté pěstovala se přísná věda theologická, a pojednání, jež v pokladnici té jsou uložena, až posud nalezají pilných čtenářův mezi duchovenstvem českoslovanským. Patristická encyklopedie Řehákova, Spachtova homiletika, Škodova katechetika, Bílého církevní dě-jepis, a některých jiných osvícených mužův práce buď o sobě vydané, buď v časopisech umístěné, jsou výborní příspěvkové k důstojnému zastoupení svaté theologie v literatuře českoslovanské. —

Avšak nicméně uznati musíme, že věda bohoslovná, jak posud ve spi-sech českých se spatřuje, nikterak neodpovídá nejen stanovisku, na jakéž se povznesla u jiných národův, ale poměrně nenalezá se ani na takovém stupni, na kterýž jsou se již vymknuly vše ostatní vědy v písemnictví českém. Přehlédneme-li v duchu prostranné nivy náuk bohoslovných, nelze nám toho nevyznati, že mnohý záhon až posud buď ničím na prosto, aneb jenom nepatrnými pojednáními a obec-nými přehledy, nejvíce v časopisech chudě jest vysázen.

A snad se nám nedostává mu-žův učených a schopných k tomu, aby mohli v českém jazyku všechna odvětví náuk bohoslovných vzdělávati, a sice vzdělávati tak, aby ten, kdož hledá poučení potřebného u p. kato-

lickému knězi, směl na nich přestati? Takto souditi mohl by snad, kdož by nevěděl, že: Bílý, Desolda, Fabian, Frencl, Havránek, Hnojek, Jirsík, Kotrbelce, Mokrý, Prucha, Stárek, Škorpík, Šmídek, Štule, Sušil, Terš atd. jsou jme-na bohoslovcův českoslovanských, bohoslovcův to učených, jazyka národního milovných, a nad to hotových, všecku práci obrátiti tam, kdež by jí třeba bylo pro vzrůst království Božího ve vlasti milé. A mimo vytčené se i jiných drahně našlo, kteříž by ovšem i mohli i chtěli bohoslovnou literaturu českou obohacovati a zdobiti zdravým ovocem víry, důmyslu, píle, a po-starati se o knihy české, v nichž by velebné duchovenstvo národní neunáveně čítajíc, i k sv. úřadování svému, i k vyššímu zdokonalení u vědách svého povolání, zdárně a utěšeně ve-deno bylo: — o tom nic pochybovati nesluší. Vždyť i cizinci chvalné svě-dectví dávají duchovenstvu českoslovanskému, že se zná v uměních a vě-dách, a že v ničem neodevzdá du-chovenstvu nejvzdělanějších zemí a národův. —

Odkud to tedy, že až posud přísně theologická věda tak málo jest v domácí literatuře naší opatřena, kdežto u vědách světských není ani jedné, o níž by člověk učelivý z knih pouze českých žádoucího světla nemohl na-býti? Miníme ovšem jenom takového vzdělance, kdož není učenec, jak se říká, ex professo; učenec v nejužším smyslu. — Odkud to, že kněz, postavený v duchovní správě, jemuž není ani třeba, ani možná, aby v nejsubtilnějších otázkách bohosloveckých byl zběhlý, ani tolik nenalezá v domácí literatuře, kolik mu třeba, aby slušného na svůj stav theologického vzdělání a potřeb-ných k svému povolání vědomostí, v knihách německých hledati nemusel, moha čítáním knih českých to v sobě zachovati a rozmnožiti, čemuž

se byl naučil v osmi kursech študii theologických? —

K tomu odpověděti, věc ani nemožná není ani těžká. Nemáme spisův přísně bohovědeckých za tou příčinou, že *není nakladatelův*, kteříž by je vydávali; nakladatelův ale zase proto není, že bývá málo naděje k dostatečnému počtu odběratelův, již by pojistili slušný honorár, výlohy za papír a tisk a úroky z peněz vynaložených. Víme, kterak to bývá u nás těžko s vydáváním vědeckých spisův netheologických; a tu předce lze se nadíti kupcův ze všelikého stavu a povolání, mezi nimiž *nikdy* nebývá kněží na mále. Vydal-li by se ale spis bohoslovecko-vědecký, takový s těžkem mohl by se nadíti odběratelův mezi druhými stavy, a tak zůstal by obmezen pouze na odběratele z duchovenstva. — —

A což není v českoslovanských vlastech tolik kněží, aby na bohoslovné spisy aspoň tolik se našlo kupcův, že by se beze škody nakladatelův tisknouti a vůbec vydávati mohli? — Takto by nám snad někdo mohl učiniti námitku, zároveň poukazovati, že jsme málo výše chválili lásku našeho vel. duchovenstva ku vědám bohoslovým. — Jest kněží arci tolik, že by podobná námitka nezdála se býti zcela bez důvodu; ale nepříznivé okolnosti působí, že bývá při vydávání knih, o nichž tuto řeč vedeme, vždy předce jenom málo naděje k dobrému výsledku, a proto též málo chuti i ku spisování i ku vedení nákladu. Mimo nepříznivé okolnosti tyto vadí nemálo i to, že německé knihy vůbec, a tedy i bohoslovné, snahou činných knihkupcův člověka i v nejvzdálenější vesnici vyhledají, a dosti neustupně dolehají na kněze, aby na ně peněz nelitoval. Jinak to s českými. České knihy na větším díle jen od Pražských knihkupcův, a stane-li se mnoho, od

jednoho druhého Brněnského a pak Olomúckého se rozesílají, a to nikoli s příkladnou horlivostí. Knihkupci zajisté, kteří nejsou sami nakladatelé, ku veliké škodě národního hospodářství a mnohdy nad to i k nenapravitelné mravní zkáze berouce knihy větším dílem z Lipska, z Berlína, z Němce, vždy příčinlivěji starají se o hojný odbyt výrobkův toho nakladatelstva, s kterýmž nejčastěji jednají, aby pak se zásilka vyplácela, knihy ze všech odvětví touž cestou a jednými výlohami hledí sobě opatřiti. Takýmto způsobem české knihy, vyšlé v Čechách, málo nalezají rozšiřovatelův nejen na Moravě, alebrž i v Čechách; vyšlé zas na Moravě, nemají v Čechách tolik rozposílatelův, jakož by přáti bylo. Se Slovenskem ale jak chatrné jest pohříchu v této věci spojení, každému dostatečně známo. A takto se děje, že kniha německá snahou příčinlivého knihkupce (a tito jsou na větším díle Němci) českoslovanskému knězi na vesnici sebe odlehlejší do rukou dostane se dříve nežli se tento dozví, že podobného anebo téhož obsahu kniha také v českém jazyku vyšla. A tak odbývají a kupují se německé. Nabude-li pak takový kněz později vědomosti o spisu českém toť ho koupiti buď nemůže pro skrovné a chatrné svoje příjmy, anebo nechce, poněvadž jsou, kdož více knih jednorozměrného obsahu nemilují, ale na jedné druhé, pokud se důkladnou býti vidí, rádi přestávají.

Mimo to mnohý kněz již co alumnus opatřil se potřebnými pro svůj budoucí stav knihami, a jsa napotom pracovníkem na vinici Páně, už méně nákladu na nové knihy činí. Ty pak z mnohých příčin, mezi nimiž i příčina, svrchu udaná, nikoli nebývá poslední, jsou německé, a budoucím snad českým už napřed ku mnohé faře české zamezily cestu.

Konečně pak i té příčiny zamlčet nesluší, že to u nás nyní s označováním nově vyšlých knih vůbec dosti bledě vypadá. U nás druhdy neoznamují se ani pouzí názvové, bez udání ceny a nějaké zmínky a jakéhosi přehledu, o čemž kniha jedná. A tak, byť i vyšla kniha bohovědecká, málo kdo se dozví o ní, a dozví-li se, ještě nedostatečně a povrchně.

Z těchto a podobných příčin to jde, že vědečtí spisové bohoslovní malou naději mají k takovému odbytu, kterýž by nakladatelé jen trochu lákal, anebo spisovatele, spolu náklad vedoucího, zbavil nebezpečí znamenité škody na penězích, zvláště bylo-li by dílo obšírnější a tím i většího nákladu na vydání třeba. A tak i ti duchovní, kdož by s celou chutí chtěli domácí literaturu theologickou vedle možnosti podporovati, a dosti bedlivě si všímají každého nově vyšlého spisu, nicméně předce jsou nuceni, potřebné pro svůj svatý úřad a pro další bohoslovecké vzdělání knihy brát z německých zásob, a dříve nositi do lesa. Dojista, že kněžstvo českoslovanských vlastí mnoho, přemnoho k tomu přispívá, že téměř každý dobrý — a mnohdy i chatrný — spis theologický v Němcích aspoň dvojího vydání se dočká. Což divu potom, že Němci, pozorujice, kterak se houfně knihy jejich k nám valí, proti vůli naší nás počítají za Němce, a počet vzdělcův svého národu rozmnožují — námi? — Přidejme k tomu ještě i to *zlé*, že takovou měrou naše peníze daleko ze vlasti tekou, kdežto by jich národ sám užiti mohl, by doma bylo, čehož v cizině hledati musíme. Nezapomeňme ani na to, že mnohý z nás, zaveden přehnanými chválami, jakýmiž Němci umějí v časopisech každou nově vyšlou knihu do nebe vyvyšovati, za těžké peníze koupil a kupuje druhdy jenom — plevy a smet.

Než toto všecko snad ještě bylo by snesitelné; ale veliká potřeba, náš i lidu péči, naší svěřeného větší prospěch duchovní u věcech nejsvětějších toho žádá, aby ve spisech českých nalezalo duchovenstvo českoslovanské vše, čehož až posud v literatuře německé musí hledati. Nebo ne každému jest snadno a lehkou, ku poučení rodákův svých obracet, čemuž se sám přiučuje v německých knihách; neníť zajisté každý tolik zběhlý v jazyku mateřském, aby jasně a bez ujmy věci, mohl hned na kazatelně, ve zpovědnici, ve škole i jinde pronesti se po česku o tom, což byl v německém spisu dobrého a krásného četl. — Kdo ví, jakou cenu a váhu mají v Církvi Boží sv. otcové a učitelové, jistě nahlíží, kterak by žádoucnou bylo, aby katolické duchovenstvo ve spisech jejich ustavičně se přebíralo. Než pokud výtečná tato díla nejsou dobře v náš jazyk národní převedena, žádost Církve svaté zůstane na mnoze nevyplněnou. Vždyť žádného nás tajno není, jakého úsilí a jakých študií jest potřebí, aby kdo v knihách sv. Augustina, Ambrože, Lva, Jana Zlatoústého, Řehořův a Basiliův, Klimentův atd. mohl čísti s dobrým prospěchem, a toho, což byl četl latině, zase užiti ku vzdělání lidu jazykem českým. Zdát se nám, že ovšem i mezi učenými bohoslovci nemnoho najde se těch, kdož by nenacházeli závad, zdržujících a zamezujících dobývání žádoucího a hojného užitku, s jakovýmž se nikdy ještě neminuli, kdož čítajice ve spisech sv. otcův, dotčeným výtečníkům také rozuměli. A mimo to ještě jak těžko jich i latině dostati! Bývajíť sice v knihovnách velikých; ale kdo k těmto nemá přístupu, byť i rád několik zlatých vynaložil, nedostane, leč, nějaké vydání stereotypné, bez výkladův a vysvětlivek, a takovou měrou mu málo, anebo nic není

zpomoženo. Jakého prospěchu nabývalo by ale vel. duchovenstvo naše, a jak mnoho vznešené, krásné látky přibývalo by mu pro vyučování a spravování věřících, by se v domácí naší literatuře vydávali dobří a důkladní překladové napořád všech sv. otcův církevních. Dobrymi pak překlady jsou nám ty, kdežto nejen slova se tlumočí, ale i potřebnými výklady a poznamenáními k tomu se pomáhá, by čtoucí mohl cele vniknouti v rozum a smysl svatého autora. Tímto způsobem s větší chutí by se čítalo, kdež posud mnohý začav čísti, pro nepřemožitelné překážky musel přestat. A co ztrácí spis, kterýž snad v německém překladu jsou v rukou našich, teprve do češtiny se převozuje kazatelem a katechetou! —

Pismo svaté jest a zůstane každodenním chlebem duchovenstva katolického. Ale právě biblické studium pomocí jazyka českého jest až posud skoro nemožné. Že pouhý překlad Pisma svatého katolickému knězi nikterak nepostačuje, a ti výkladové, co jich nejnovější vydání podává, že jsou velmi chudí, postačující sotva jen ku zběžnému čtení, nikoli ale k studování bible, uznává, tuším, každý, a tudíž každý více si přeje a žádá. A kdeže zůstávají předůležité biblické starožitnosti, kde historie původu a osudův svatých knih, vědomosti tak důležité, že bez nich člověku bývá blouditi v Písmech, jako v hustém nějakém lese? — Pokud ale pilný, svědomitý kněz nabytý v tomto oboru vědomosti jenom z německých knih může rozmnožovati; mnoho-li asi, a spoň u většiny, rozličné české výklady a řeči z toho získají? Jistotně nejedenu pro nemožnost úsečného a jasného vyjádření — a této nemožnosti nemůže mu nikdo klásti za vinu — od některé myšlenky u vyučování svém naprosto musí upustiti.

Pohledněme na *umění pastýřské*, na *církevní právo*, na *učení zpovědníkové*, a přehlédněme v duchu, co toho ve všech těch vědách, o čemž nutno býva duchovnímu pastýři s ovečkami svými hovořiti po česku! Kdo pak o tom o všem jedině z německých spisův se doučuje a přiučuje, nedivme se, ukáže-li se nám v řeči jaksi neobratným, kdykoli potřeba káže, jednati a rozmlouvati o tom, což není obyčejné a každodenní. Podobný nedostatek, ač nikoli v též míře ovšem, i v oboru *učení o víře a mravích* se naskytá, tak že mnohý učený kněz po německu velmi utěšeně hovořiti může s laikem, v náboženství dále pokročilem, po česku ale jenom s obtížemi, nejasně a nedostatečně. A což máme říci o spisech *asketických*, jichž potřeba nyní, kdežto se nábožnými bratrstvy i do vzdělanějších kruhův navracuje pobožnost a smysl pro věci nebeské, patrná jest a jasná, žádajíc, aby českoslovanský kněz po českoslovansku se vzdělával v asceti, aby nejen mléka, ale i silného pokrmu po česku podávati uměl kráčejiím na cestě k dokonalosti křesťanské.

A tak ohlédněme se kamkoli, všude se nám ukazuje nápadně nutná potřeba, aby věda theologická ve všech svých odvětvích jazykem národním nám kynula, aby kněz, na vinici Páně vyslaný pro duchovní blaho věřícího lidu českého, pomocí českých spisův mohl zachovati a rozmnožiti, čemuž se byl v študiích theologických naučil. Jsemť zajisté tím jistí, že by potom takorba plnějšími ústy mluvil k lidu českému, když by mu nebylo potřebí, z jedné studny přelévati do druhé; ano jsme jistí, že by nebyvalo tak často slyšeti o kněžích, již velmi důkladně sice mluví k lidu věřícímu, ale ne vždy s takovým užítkem, jakož by při nich po pilnosti a učnosti jejich lze bylo očekávati, poně-

vadž výborná práce jejich, nejsoucí proniknuta duchem českým, nemůže snadno a rychle kořenův pustiti v srdcích pouze českých, kterýmž každá cizota v řeči a jejím rázu závadou jest a překážkou.

Dostí však již toho dovozování, kdež nikdo nepochybuje, ale každý s námi zároveň jest přesvědčen, každý s námi cítí, každý s námi jednotejně touží. „Odkud ale naběreme chleběv, aby pojedli tito?“ — Pravili jsme svrchu, že každá věda více jest v písemnictví českoslovanském vzdělána, zvelebována, než věda theologická. — Než kdo neví, že Matice česká největší má o vědecké spisy zásluhu? Komu to máme připomínati, že by mnohého takového spisu posud nebylo, by se mu nákladem požehnané Matice české bylo na světlo nepomohlo? — Zdaž by tedy *podobným* způsobem nemohlo a nemělo se dít se spisy bohovědeckými? Nemíníme toho žádati na Matici české, aby se propůjčila k vydávání takových spisův; onat zajisté k jinému účeli povstala, a my prohlédajíce k věci z celého srdce žádáme, aby se jí nijakých překážek v posavadní činnosti její nezpůsobovalo, i aby na jiné cesty nebyla uvozována neb nějak puzena. Přejíce vývinu věd obecných v národním jazyku našem českém, radujeme se, kdykoli novým záživným spisem se obohatí literatura vědecká, spisem vzdělaným v tom duchu, jakýž se co žádoucí ředidlo veškeré naší literární snahy vytknul v časopisu muzejním r. 1855 *).

Avšak nebylo-liž by nerozumné, *podobného* blahodárného ústavu sobě přátí pro pěstování věd theologických v jazyku českém? V tom nezdá se nám býti nic nerozumného, ani nemožného, ani zbytečného; naopak máme za to, že by tudy zmizely pře-

kážky, jsoucí na závadě posud i vzrostu i rozkvětu bohosloví českoslovanského. Ano toť jistý prostředek a cesta bezpečná k dosažení zdaru, po němž nejen my toužíme, ale touží veškeré duchovenstvo českoslovanské. Jako vydání Frenclovy Postilly, Karlikových Životův Svatých, Škorpikových Missii tichomořských jen tím způsobem bylo možné, že jsou ve vlastech našich požehnaná Dědictví; Svatojanské a Cyrillo-Methodějské: tak bychom vydávání svatých otcův, církevního práva, vědecké dogmatiky a mravovědy, pěstování nauk biblických a j. v. v jazyku národním jistě a bezpečně očekávati mohli, kdyby se snahou mužův vážených a ctěných ve vlasti založil *ústav podobný Matici české a oběma Dědictvím*, ústav směřující k tomu konci, aby se péčí a nákladem jeho vydávala díla *potřebná a užitečná* nejprve kněžím, jižby v nich nalezali *dostatečného* poučení ve všech vědách, slušících ku svatému povolání a stavu jich. — Zdaž ale jest dosti naděje, aby takový ústav založen býti mohl, kdežto kromě duchovního stavu, ostatní třídy vzdělaného obecnstva nebudou asi bráti valného účastenství? — Myslíme, že se smíme kojiti takovou nadějí. Nemuseli by ústav ten vládnouti takým rozsáhlým jménem, jakéhož Matice potřebuje; ústav ten mohl by přestati na vydávání jedné, nebo dvou knih v roce. Proto i potřeba značnější summy co základu, mizí, a tudíž i obtíže se zmenšují, jakéž by mnohého mohly zdržovati od přistoupení. Dále pak, spočteme-li, vedle letošních schematismův, velebné duchovenstvo české všech čtyř diécesí v Čechách, ukazuje se nám summa 4570. Dejme tomu, že by z celé třetiny tohoto množství nemohl nový ten ústav počítati ani na jednoho úda, buď proto, že jsou Němci, anebo proto, že mají co učitelové na gymnasiích

*) Viz mus. r. 1855 sv. 1 str. 1 a násl.

atd. nutné výlohy na knihy jiného obsahu, přede by ještě zbývalo přes 3000 těch, z nichžto by buď všickni, anebo veliká aspoň většina, s radostí ústav slibný uvítali, a k němu se horlivě hlásili. Na Moravě, v Slezsku a na Slovensku, mnoho-li českoslovanského duchovenstva, toť ovšem nevíme; zdá se nám ale, že dobře můžeme mysliti a čítati 2000 vel. kněží, jenž by nový ústav ten pozdravili, plésajíce. Pomysleme-li dále, že v Rakousích a některých jiných sousedních zemích veliké množství rodilých Čechův na vinici Páně pracují aneb jiný duchovní úřad zastávají, a že by ovšem i z těchto i z jiných slovanských kněží přemnozí rodným bratrům svým podali pomocné ruky, že by nad to ne jeden *zbožný a vzdělaný nekněz* nebyl od toho, aby s kněžími své vlasti přispěl k bohumilému dílu; vzpomene-li konečně na značný počet alumnův po vlastech českoslovanských: tuť nic neváháme, vysloviti pevnou naději, že by nám lze bylo, z 5000—6000 věrných přátel národního jazyka a svatých umění, ne-li všechny, jistě valný, větší díl hned za prvních let viděti a vítati, co obětovně podporovatele, co údy a zakladatele bohumilého ústavu, o němž tuto mluvíme.

Vzpomeňme, jací jsou byli nuzní a chudí začátkové naší Matice, našeho Svatojanského Dědictví, a hned zmizí všeliká pochybnost, byla-li by jaká, o zdaru naděje naší. Když by pak ústav ten důkladnými, byť i ne četnými spisy nabyt vážnosti, doufáme, že by z učených a vzdělaných laikův našeho národa mnozí počet úduv a podporovatelův jeho rozmnožili. U vzdělaných Slovanův zajisté — budiz z toho Bohu a sv. patronům našim čest a chvála! — *nezobecnělo* posud, a bohdá *nezobecní*, aniž se ujme domněni hrdé neumělosti, jako by ten, kdož není knězem, nepotřeboval

ničeho více, nežli ku své hanbě a obecné zkáze národu, tupiti vše, což sluší a patří k sv. náboženství.

A tak uvažujíce, tak přemítajíce na všechny strany, nevidíme nižádných nemožností. Ano čím déle věc rozvažujeme, tím více naděje naše posilňuje se a tuží. Duchovenstvo českoslovanské, jehož obětovnost a snaha i Matici i oběma Dědictvím našich vlastí tolik byla přispěla, a tak vřele se jich ujala, že celý národ vděčně to uznává: toto duchovenstvo jistě by znova i v té příčině osvědčilo svůj smysl pro umění a vědy, a osvědčilo by jej tím znamenitěji, čím vyhradněji by nová pokladnice směřovala k nejbližším a nejdůležitějším potřebám jeho, a tudíž také i veškerého národu v nejvyšších a nejsvětějších záležitostech. Nebo, které bylo, jest a bude nejoblíbenější jmění a bohatství českoslovanského duchovenstva? Prohlédněte jeho příbytky, a uvidíte, že knihy jsou oblíbeným jeho statkem; zaveďte řeč nad obor všední, a uvidíte, že umění svaté i světské jest jeho chloubou. A proto bylo by urážkou, by kdo směl pochybovati o zdaru ústavu a podniknutí, jež tuto laskavému rozvážení předně vel. pp. bratři a potom všech vzdělaných vlastencův poroucháme. — Velební pp. bratři v Čechách, na Moravě a Slovensku, račtež, prosím, laskavě o tom pomysliti, *nebylo-li by důstojným oslavením tisícileté památky vítězství evangelia Kristova v našich společných vlastech, kdybychom založili novou Matici ku pěstování věd bohoslovných v jazyku národním, jehož ku pronášení věčné pravdy Boží slovem i písmem nejprve šťastně užívati počali požehnaní apoštolové naši Cyrill a Method?* — Nemyslíme, by tento měl býti poslední důkaz vděčnosti a radosti naší.

Napadá nám — čehož ovšem bez nějaké ostýchavosti nemůžeme vyslo-

viti — napadá nám, že snad leta nejprvé příštího, když se po půl třetím století česká církev opět synody žádoucí dočká, ve shromáždění mnohých vážných a důstojných přátel národa i svaté víry, nejdějí se v Praze najíti dají, kteříž by, zdálo-li by se jim dobré, schvalujícím slovem svým mohli k žádoucímu cíli v té věci pomoci, a laskavým povzbuzením úmysly mnohého k tomu povolaného ve skutky proměnit. Jsouť zajisté mužové v církvi české, jichž slovo velikou má váhu a platnost; i bylo by to samo záručením zdaru dobrého všem, kteréž by snad milostivý Hospodin chtěl vzbuditi ku prospěšnému dílu, o němž nastíněno několik těchto myšlenek, ač se zde pronášejí od kněze, který neumí leč jen toužiti a přát. Avšak máme za to, že touha naše jest touhou srdečnou čteného duchovenstva našich vlastí. A proto jisti jsme tím, že slova naše naleznou ozvěnu v mužných katolických srdcích; a že nejbližší svazky Blahověsta, bohda přinesou hlasy, přisvědčující našim přáním, jimiž nehledáme leč jediné rozmnožení cti a chvály Páně a svého posílení ve svaté službě Jeho.

Nezapadej slunce nad hněvem vašim!

Sv. Jan, patriarcha Alexandrinský a Niketas, vladař císařský, měli kdys mezi sebou svár. Niketas vždy šel na zisk, na chudé málo dbaje. Nemohl toho trpěti patriarcha, a proto svadili se. Když pak se již na noc chýlilo, patriarcha poslal k Niketovi, aby pomněl, že již slunce zapadá. Niketas, pohnut tím moudrým a mírným slovem, pojednou přišel k patriarchovi, a tu objevše jeden druhého, sváru svému konec učinili. Niketas zakázal se patriarchovi, že více těch nechce slyšeti, kteří ho byli proti patriarchovi pouzeli. Na to řekl sv. biskup: „Milý Niketo, věř mi, dáme-li místo lidem takovým, velikého hříchu se dopustíme; nebo příliš mnoho jest závistníkův, jimžto nic jiného na práci není, leč jiné pošťovati. Ale již jsem já nařídil, kdožkoli jiného křivě donese, aby pokutu, uloženou křivě obviněnému, musil podniknout. Prosím tě, naříd to též mezi svými.“

Blahověst, roč. IV., díl II. sv. 3.

Veliký pátek.

Od Fr. Al. Lhotky, bohoslovce v Praze.

„Již mrtev!“ — vzdychnul miláček si Páně,
A s oka jeho ploula slza velká;
Rei, kdo nevzdychá si při otcově hraně,
Kdo při smrti své lásky hořce nelká?

„Již mrtev!“ — lkala věčné Lásky Máti —
„Má láska již jest mrtva — usmrcena,
Mé srdce siro — kdo mne bude znáti?
Kde spočnu chudá — Syna pozbavena?“

„Král můj již mrtev!“ — slavný Tabor vzdychá,
A zároveň s ním kralovský lká Salem,
Jen Golgotha tu dumá v hoří tichá,
Ač pod ní plesá hrdý Jerusaleml

„On mrtev!“ — želí Cedron modrooký,
Tvář ukrývá ve své vlastní mlze,
A proud, ten druhdy jarý, bystrooký,
Dnes pluje jako tváří smutné slze.

„Tvůj král jest mrtev!“ — výše Libanonu
Slyš! — ozdoba tvá, cedr tvůj ti vzatý,
A oltář nový světi na Sionu,
Dnes Beránek si Boží svatosvatý.

„Tvůj Král jest mrtev!“ — slyš to bídný rode!
A proň-li rosy nemá oko tvoje?
„Král tvůj jest mrtev!“ — slyš to pronárode!
Co bez krále jest trůn, co sláva boje?

„Kněz nejvyšší tvůj mrtev!“ — slyš to Judo,
Tvá svatyně dnes všechna osířela,
A bez kněze jest ve svatyni chudo; —
Tvá oběť Jim dnes navždy odumřela.

„Naš král skonává!“ — země — nebe hlásá:
Dnes památka jest Jeho smrti svaté,
Dnes na kříži pni znova Bůh náš spása
A otvírá nám nebes brány zlaté.

Slyš národe, to v krvi Beránkové
Svěcený, slyš to světe širošířý!
Tvůj král jest pro tě znova ukryt v rově,
A ty by státi směš tu prázden víry?

Ty váháš slzou cti krále svého?
Tvář tvoje jasná, oko hříšné suché? — —
Ó neplyn žale z nitra ohnivého
Leč smíš-li pohnout vše ty skály hluché! —

Důležitý hlas v potřebě z Moravy.

S neličenou radostí uvítali jsme nařízení vys. důst. konsistoře Pražské, dle kterého se rozkaz vys. c. k. ministeria (dd. 9. Pros. 1854 č. 14212) strany vyučování náboženství jazykem materským v skutečnost uvádí. Jest to důležitý krok k opravení národních škol českých, jest to stkvělý důkaz, že zásady pedagogické, hlásané rozumem a ztvrzené zkušeností nejen uznání nýbrž i platnosti nabývají; jest to nové svědectví, že svatá práva, zaručená slovem císařským po svatém zákonu uvedena budou do života. Kterak to užitečné a důležité, musí zajisté každý nahlédnouti.

Neposlední zásada všelikého zdravého vyučování jest srozumitelnost a přirozenost. Nemá-li tedy učení ve školách minouti se s účelem, nutno dvou těchto věcí šetřiti. Má-li ale výklad učitelův slouiti srozumitelným, jak se samo sebou rozumí, musí se diti jazykem, jež znají žáci neboli posluchači. Toť žádá i srozumitelnost i přirozenost. Aneb bylo by to přirozené, kdyby někdo, chtěje u p. nabyti známosti jazyka francouzského, sáhnul po mluvnici, sepsané jazykem francouzským? Jak daleko by asi přišel? Nepostavil-li by se tím způsobem na pranyř? Nestal-li by se lidu předmětem veřejného smíchu co pošetilec? — A přece to ve vlasti naší vůbec nenacházíš jináče! Ano, což se nám ještě nad to horším býti vidí, jsou to lidé, kteří neblahé takové zřízení pokládají za cosi přirozeného, a každého, kdožby se směl proti tomu různé zasazovati, prohlašují za nepřátelého, za novotáře, za rušitele veřejného pokoje! — Avšak možná-li při takovém systému vychovatelském probuditi a vyvinouti všeliké síly ducha, tak dokonale a rychle jako by se jistě byly vyvinuly způsobem a prostředkem přirozeného jazyka? Chovanec takových škol, kdež se mluví k němu vždy jenom jazykem, jemuž nerozumí, uvykl již od malickosti odříkávati, čeho nepochopil. Má-li žák v učení započatém s prospěchem pokračovati, má-li dospěti k samostatnosti; má-li se povznésti na jistý stupeň vědy: přede vším jest nutno, by nabyt jasného a jistého náhledu o věcech, jež se mu předkládají, by se zanítil nadšením a láskou k vědomostem, by se mu učení stalo milým, nikoli ale odporným. Zdaž toho ale možná docíliti tu, kdežto žák nesmírnou prací a namáháním sobě uložené lekci v cizí řeči z paměti se na-

učil, o tom, tuším, netřeba se dotazovati svědomitých pedagogův. Co tedy divu, že se všeobecná jakási ocháblost a netečnost na mnoze jeví u mládeže naší? Co divu, že tudíž mizí poznenáhle láska ke všemu, což jest ušlechtilého, mizí ovšem i k vědomostem užitečným, které se mládeži předkládají cizím nesrozumitelným jazykem. — A mnoho-li lze takovýmto vychováním dobrého způsobiti? Jen pamět se takovou měrou vybrousiti může — Slabá to náhrada za toliké ztráty!

Od desíti let arci již mnoho odstraněno: — mnohá jiskra vzplanula, která bohda nehasne, mnohá naděje a touha se vyplnila, přece ale ještě mnoho — přemnoho v ohledu tom třeba odkliditi. Ze přitom všem jen povolně a obezřetně kráčetli sluší, nahlíží ovšem každý, když bere v úvahu, že nevácná rozdílnost obyčejně více pokazí než napraví. Avšak jsou nedůstatky, které by se nikde dále trpěti neměly; jsou úhony, jež by se měly co nevidět odstraniti. Netřeba nám tu osvědčovati, co nás nejvíce tlačí. Jest to vyučování sv. náboženství v jazyku, jemuž se nerozumí, v řeči cizí a nepřístupné mládeži. — Jak povědomo, sv. náboženství nemá se nikdy považovati za předmět, kterým by se toliko pamět cvičiti a vybrousiti měla; při vyučování v náboženství první a poslední účel zajisté jest ušlechťování srdce, vzdělání vůle, posvěcení veškeré duše, veškerého života. Jen tím způsobem objeví se Církev u nás v novém líbezném rozkvetu, jen tím způsobem nabude stát svědomitých a rázných občanův a společnost užitečných úduv. Avšak jest-li pravda, že nad srdcem lidským největší moc jeví ony zvuky, které se v otcovském domě slychávaly nejprve z úst matčiných, je-li pravda, že každý v mateřské své řeči nejsnáze myšlenky své pronáší, toť každý přisvědčiti musí, že srdce nejprospěšněji ušlechťuje se náboženstvím, jestliže se v každém věku, obzvláště ale v dětském, vykládá prostředkem jazyka materského. —

A jak to již v dotčeném ohledu vypadá u nás na Moravě? —

Vizme!

Morava má — (a to jen v Olomoucké diecési) — šest hlavních škol. — V Kroměříži, v Strážnici, v Lipníku, v Prostějově, v Příboře a v Hradišti. Jsou to školy, založené uprostřed dědin a městeček moravských. Ano, i v Olomúci a Brně žáci hlavních škol mluví z většího dílu jazykem moravským. Z žákův těchto

jenom někteří odcházejí čili postupují do škol gymnasiálních aneb reálních; větším dílem obracejí se k všeliké živnosti, a končí tím způsobem své literární vzdělání. A náboženství jakým mmedle jazykem vykládá se dotčené mládeži moravské po celý tento čas? — V německém! — Snad se jim alespoň, co jako papouškové na paměť se učití musí, vysvětluje srozumitelně v řeči mateřské? Nikoli! A jaká toho příčina? Poněvadž buď sám učitel neumí mluvit jazykem moravským čili českým, aneb to považuje za věc zbytečnou! Jest to sice trpké, ale předce pravdivé! Jak se ale při takové stravě mají chovaní? Ach, to příliš dobře známe! — Srdce zůstává chladno, a hlava prázdná. Nad to se zaručuje i nenávisť k věci svaté, ku které by největší láskou všickni lidé vesměs lnouti měli. I proč se tedy vůbec žaluje na nevázanost mládeže naší? — Ach, ve mnohých věcech hledá se příčina žalostného tohoto úkazu: jenom v tom ne, v čem právě neposlední závada vězí! Prohlédáme k přirozeným následkům věci, ovšem divíme se, že mládež naše při takovém vychování nepřišla dosud na horší ještě bezcesti! —

Ale i ti, jižto vyšedše z hlavních škol, pokračují ve študiech svých, odnášejí sebou smutné a osudné zárodky neduhu, povstalého ve školách onou nepřirozenou způsobou při vyučování ve sv. náboženství. Nechat si pak páni učitelové náboženství pracují s horlivostí sebe větší, málo kdy se jim podaří vynahradiť, co se již v nejútlejším věku zameškalo. Srdce zůstává při vši té pečlivosti svědomitého učitele vždy chladné, duch rozničené modlitby v něm nevane, úkazy zbožné mysle se mu protiví; cit náboženský ale ostrovtipem a učenými důvody nedá se dobytí. A tak bývá živá onano hradba proti nepravosti sbořená; víra, nemajíc žádného aneb jen příliš slabého kořene, hyne, a tudíž ji také může každá, sebe menší vichřice vyvrátiti. Toť zajisté žalostné a úvahy hodné následky! — A protož nelze, leč že každý lidumil s radostí musil uvítati ono nařízení vys. důst. konsistoře Pražské. —

I my nadějeme se, že i u nás brzy radostnější časy nastanou. Jest zajisté vůbec známá neunavená péče a upřímná láska, kterou náš nejdůst. pán, kníže-arcibiskup v každé příčině jeví k svým diocesánům; známat jest snažná horlivost jeho, s kterouž všeliké vady a nedůstatky odkliditi usiluje. Nepochybujem, že jeho

příčiněním dostane se školám na milé naší Moravě přede vším té důležité opravy, na kteréž zakládá se zdar náboženského vzdělání. Majíce zákony příznivé, majíce takového vrchního pastýře, kterak bychom tu směli nedoufat, že se Morava naše brzo octne na blahoslibné dráze, na které nás předešly Čechy! — —r—

Škrapovo Manuale.

Jedna z nejhlavnějších, a svou vnitřní silou mocně působících stránek náboženství katolického zajisté záleží v její jednotě, kteráž ty nesčíslné národy dalekých světa pásem, nejružnějších jazykův a obyčejův v krásný víze celek rodiny jedné.

Ačkoliv Církev — vedle nepohnutelné jednotejnosti u víře a v mravoučení — při věcech zevnějšího obřadu se týkajících, v tom i onom, zde i onde připouští jakousi volnost: nicméně utajiti nelze, že tam, kde i v těch věcech sjednocenosti dosíci lze, zajisté to k velikému i mnohostrannému slouží prospěchu. Že to v rovné míře svou platnost má též při obřadním zpěvu, k oslavení hohoslužby tak mocně přispívajícího, nikdo neupře. Avšak sluší znamenati, že jednota a správnost samého předepsaného ritu, jehož nerozdílnou částku činí též nápěvy římského choralu, hlavně tím utrpěla, že zpěváci odkázani byli nejvíce na přepisy, kterými projitím času notový text původní v nemalé míře byl porušen. Touž zkušeností veden, umínil sobě p. Jan Nep. Škrap, ředitel choru Pražského hlavního chrámu Páně u sv. Víta, sestaviti obřadní rukovětnou knihu, kteráž by obsahovala všechny služby Boží, jak se po celý rok církevní, zvláště ve farních kostelích, slavívají, a sice v té míře, aby se tím nedostatky vytknuté odstranily, a zpěváci na choru přednášeti mohli zpěvy v předepsaných církevních tónech; dále aby v té knize zřetel se měl též k tomu, co ve čtverohlasných, k vyvedení snadných zpěvech podstoupiti mohou takové sbory zpěvacké, jaké se nacházejí na venkově.

Rukovětná kniha ta vyšla před nedlouhou dobou pod názvem: „*Manuale pro sacris functionibus, quae per anni ecclesiastici decursum cum cantu celebrantur. Ad usum directorum chori et cantorum juxta Rituale Missale et Breviarium Romanum*“ ve velmi sličné úpravě nákladem jmenovaného jejího pořadatele.

Nebudeť od místa užiti tu slov vydavatelových, jež v předmluvě, českým a ně-

meckým jazykem vedle sebe předeslané o hlavním prameně svém, a pak o způsobu zpěvu pronáší.

„Poněvadž v choralních knihách,“ dí vydavatel, „též za nynější doby častěji tisklých, nápěvy od sebe se lišící se nacházejí: tož mi nejdůstojnější ordinariát Pražský za tou příčinou, aby se dosáhla čistota choralního zpěvu řehorského, k tomu přispěl, že jsem byl s to, abych učinil přehledku téhož zpěvu dle choralních knih, od papeže Urbana VIII. schválených, které se v Solnohradě nacházejí. — Noty choralní mají toliko relativní čili neurčitou výšku, tak že u př. notu *c* nelze vždy zpívat dle výšky některého hudebního nástroje, a poněvadž při zpěvu choralním vždy nejprve začáteční tón vyhledán býti musí, čehož se nemůže tam žádati, kde se denně choral nezpívá: tedy se domnívám, že jsem zpívání podstatně tím usnadnil, že jsem napsal melodie v klíči bassovém, a podržev církevní tóny, položil je tak v pozitivní čili určitou výšku. Nezřídka se snad přihodí, že nápěvy choralní, v této rukověti obsažené, mnohemu ne cvičenému uchu neobyčejnými zdáti se budou, že je mnohý považovati bude za nepěkné, a takoví zpěváci že budou snad raději zpěvy choralní přednáseti dle svého dosavadního zvyku způsobem, moderní soustavě hudební přiměřenějším: těm však buďž poručena zevrubnější známost církevních tónů, čímž mohou nabýti přesvědčení, že leží v Římském zpěvu choralním vážnost a důstojnost, kteréž nelze nikterak nahraditi moderním lahoděním uchu, a že neobvyklé, od hudby světské tak velice se odchylující závěrky v církevních tónech pevnou hráz tvoří proti proudům hudby světácké.“

Vydavatel uspořádal své objemné dílo v ten způsob, že nejprve položil v jazyku českém i německém vedle sebe navedení ku zpěvu choralnímu, pravidla o přednášení choralního zpěvu, dále navedení ku zpívání žalmů, pak ferialní způsob zpívání žalmových tónů, a konečně poučení, kterak direktáři čili církevnímu kalendáři porozuměti mohou ti, pro něž jmenované dílo především jest ustanoveno. Na to následují zpěvy samy k oněm službám Božím, které se v roce častěji, anebo v neurčitých dobách naskytují, pak všecky obřady v církevním roce předepsané, ježto se končí pohřbem a obřady provinciální, od ritu Římského se odchylující. Aby čtenáři, kterým se dílo posud do rukou nedostalo, seznali, jakých zpěvův obřadních zde lze naleztí, podáme vyjmenování jejich ve stručném přehledu.

Jsou to: Asperges me, při kropení svěcenou vodou v čas velikonoční. Choralní responsorie při veliké mši ve svátečním tónu. Responsorie při mši pro čtyry hlasy. Confiteor. Responsorie při veliké mši v den všední a při všech mších za zemřelé. Veni Creator. Ecce sacerdos při kanonické visitaci Matutinum v noci vánoční. Te deum laudamus. Responsorie k Matutinám v noci vánoční pro čtyry hlasy. Při svěcení svící na hromnice. Na popeleční středu. Na neděli Květnou. Matutinum na zelený čtvrtek. Obřady na zelený čtvrtek. Matutinum na veliký pátek. Obřady na veliký pátek. Matutinum na bílou sobotu. Obřady na bílou sobotu. Matutinum na neděli velikonoční. Obřady při průvodech na den sv. Marka a na křížové dni. V sobotu před nedělí svatodušní. Pohřeb dospělých. Pohřeb dětí. Officium za mrtvé, není-li mrtvé tělo přítomno. Officium defunctorum. Sváté obřady toliko v Čechách obyčejné.

Z výřtu obsažených těch obřadův a k nim náležejících zpěvův viděti, jak prospěšnou rukověť podáno ředitelům choru i i zpěvákům, a v jaké míře se tu na zřeteli má dopomáhání k vytknuté svrchu usjednocenosti. Protož velebným správcům duchovním arcidiecése Pražské opatřením nejdůstojnější kn. arcibisk. konsistoře uloženo jest, prohlédati k tomu, aby dotčené zpěvy dle rukověti této se přednášely s pominutím všech jiných skladeb, poněvadž jen tím způsobem dosáhnouti lze předepsané jednoty na základě bezpečném.

Kniha, vytištěná písmem a notami Karla Bellmanna v Praze, obnáší 314 stránek v největším čtverci. — Jest na prodej u skladatele, nevázaná za 6 zl. 30 kr. r. č., vázaná za 6 zl. 80 kr. r. č. Končíme svou zprávu přejíce se skladatelem, aby přijetím této rukověti ve všech chrámech Páně dosáhlo se žádoucí jednoty zpěvův a tím jednoty služeb Božích ke cti a slávě Páně.

D— a.

Bratrstvo sv. Václavské.

Nejednou již připomenulo se v těchto listech, jaková poctivost a sláva se činívala v Čechách sv. Václavu. Nebyloť svatého, kterémuž by veškeren národ náš po všecka minulá století s větší láskou byl oddán, ku kterémuž by se byl s upřímnější důvěrou utíkával, jako právě k dotčený sv. kníže a dědic český. Jediný rytířský řád království českého, první

menší semenisko v Praze, první ústav založený k vydávání a rozšiřování knih katolických v jazyku českém, vše to se odevzdávalo pod ochranu, vyznačovalo se jménem sv. Václava. Známé též, kterak se o sv. Václavě odevšad ku Praze ubírali poutníci, a s jakou vroucností slavívala Praha žádoucí svátek předního svého patrona. A jakové množství nábožných písní na čest sv. Václava rozléhalo se po širé vlasti, družilo se k starodávne: „*Sv. Václave, vojvodo české země!*“ Netajíme sobě ni jiným, jak nás to bolí, znamenáme-li, že se v národě našem mimo jiné dobré, bohumilé, katolické obyčeje tratí též poněkud vděčná pocta k dotčenému sv. patronu našemu; netajíme též, kterak, seč jsme, dle svaté povinnosti přičinití se chceme, aby se vškeren český národ opět s bývalou oddaností a láskou vinul k sv. dědici svému a po příkladu jeho sloužil Pánu, oslavoval Boha. Za tou příčinou chystáme se vydati důkladný životopis sv. Václava s přiměřenými rozjímáními, pobožnostmi a písněmi staršími, ovšem i novými. Za tou příčinou sbíráme též památky všeliké, jež se vztahují k dotčenému světcu a oslavenému patronu a dědici země české. Takovou měrou přišli jsme na stopu bratrstvím sv. Václava, z nichž jedno druhdy na Horách Kutných a druhé, jež v Praze u sv. Václava kvetlo, a bez pochyby též po celé zemi rozšířeno bylo. Mámeť před sebou knížku dotčeného bratrstva na Horách Kutných, a z knížky té poznáváme způsob a závazky slavné té kongregaci sv. Václava. Údové zavazovali se, že chtí napomáhati k utvrzení a rozšíření pravé víry, jakož i náležité pocty Boží a oddané uctivosti k sv. Václavu. Za tou příčinou skládal nový úd ve shromáždění bratrském vyznání katolické víry vedle sněmu Tridentského a zavazoval se obzvláštním slibem sv. Václavu. Děloť se, jak následuje:

„*Sv. Václave, kníže a patrone český, já volím a беру tebe za pána, kníže a patrona, zástupce mého u Boha a budoucího Soudce mého, Ježíše Krista, i připovídám, že tebe nikdy nechci opustiti, aniž budu co proti tobě mluvití aneb činití, aniž dopustím, aby se co kdy ode mne, od mých poddaných aneb pod správu mou náležejících, proti cti, slávě a jmenu Tvému dalo. Připovídám též tobě, že chci všecky bludy kazit, všeliká rouhání proti Bohu, Matce Boží, Tobě a jiným svatým milým ústně i psaním přetrhovati, kníhy*

nekatolické rušit, čest pak svou, Matičky Boží a jiných všech milých Svatých dle nejvyšší možnosti zastávati. Proto pokorně prosím, přijmiž mne za služebníka věčného. Budiž mně přítomen ve všech činech mých, aniž mne opouštěj, obzvláště při hodině smrti mé rozpomeň se na mne, jakožto na plémě své. Amen.)*

Co se dotýče modliteb, složených v této knize sv.-Václavské, mimo modlitby obecné, ranní, večerní a mešní, mimo modlitby při sv. zpovědi a sv. přijímání atd. nalezájí se tu pobožnosti čili hodinky k sv. patronům českým, Václavu, Vítu, Josefu, Vojtěchu, Sigmundu, Prokopu, Ivanu, Norbertu, Lidmíle, načež hodinky k Bolestné Marii Panně, k sv. Ignatiovi, Frant. X., k Angelu strážci k sv. Kateřině a Barboře následují. — Podotýkájice to vše, nečiníme to nikoli bez příčiny. Především vysvítá z toho, kterak si předkové naši uměli vážit sv. patronův našich a jak snažně v XVII. století hledělo se památky jich slaviti v národě. Nebylo-li by záslušno, abychom i v tom ohledu následovali zbožných předkův svých? A mimo to jest jedna ještě příčina, proč k těm věcem zřetel obracíme. Za novějších časův zakládají se u nás rozmanitá bratrstva, vznikají spolky k blahocinným křesťanským účelům. Netajili jsme nikdy a nikde, jak jsou nám drahé a milé podobné úkazy, pokud se pojí a sjednocují síly k Bohu milým účelům ku prospěchu a k vzdělání lidu na oslavu Páně. Avšak nebylo-li by slušno, aby se obnovovala u nás dřevní, v zemi české u předkův našich jako zdomácnělá bratrstva? Nebylo-li by na čase, aby se takovou měrou vzkřísilo též bratrstvo sv. Václava, i byť by se tu onde vedle potřeb našeho věku to ono blížeji vytknulo, a pokud třeba, změnilo, přidalo? Máme za to, že nám bez pochyby přisvědčí každý, kdož zná povahu našeho lidu a ví, jakový vzor všeliké dokonalosti zůstavil sv. Václav tu jinošstvu, onde panstvu a vůbec každému, pokud chce napomáhati k rozšíření království Kristova.

*) Uplný název dotčené knížky jest: „*Věsta sláva sv. Václava aneb Pobožnost slavné kongregaci sv. Václava. Všem vzácným pánům sodálům též kongregaci k zalíbení a užívání při koleji societatis Jesu na Horách Kutných podruhé vydaná. Vytisknena v Praze v impressi akademické u sv. Klimenta blíž mostu 1696. První vydání učiněné v hojném počtu.*“

Kněz Šuvalov Barnabita.

Časopisy katolické zvěstovaly žalostnou novinu o smrti výtečného kněze Šuvalova, jenž, pokud žil ve světě, byl jedním z předních velmožův ruských, za posledních let pak po svém návratu do Církve katolické pokorným, zbožným řeholníkem Barnabitou. Mluvíce polidsku, ovšem i my želeť musíme nevšední té ztráty, kteráž způsobena jest nám na zemi smrtí takového neobyčejného kněze, ať nedíme svatého služebníka Páně. Než možná-li smýšlejíc po křesťanskou, mluvíti o ztrátách, kdežto se raduje nebe? Slušno-li domnívati se, že věrný služebník Páně, jenž oživen jsa duchem lásky, pokud byl na zemi, ze vši síly své usiloval o zdar království Božího mezi námi, dojde radosti Pána svého, méně dbáti bude o to vše, což mu svatého bylo na zemi? Nemáme! Ve světě víry pohlížejíce na smrt spravedlivého, soudíme na opak. A proto, ač přirozeným želem nám se pohnulo srdce při doslechu o úmrtí dotčeného sluhu Páně: neželíme smrti té co ztráty pro Církev, alebrž naděje nám roste, že u trůnu Božího přibude orodovníka za národ náš, přibude prosebníka mocného za navrácení všeho Slovanstva do lůna jediné svaté, pravé, apoštolské Církve římsko-katolické.

Kněz Barnabita Šuvalov, jak praveno, druhdy velmožný hrabě ruský, stal se před několika lety katolíkem. Hlavního podnětu dostalo se mu k tomu v Paříži, kdež — tak nám praví důvěrným důvěrníkem nebožtíkovým, knězem J. M. — vem —, kdež výtečný O. Ravignan, proslulý výmluvností a dokonalostí života, ukázal šlechtěnému milovníku pravdy cestu k pověčným pramenům jejím v Církvi katolické. Hrabě Šuvalov stal se tudíž katolíkem, učinil potají vyznání víry, a žije věrně a příkladně, jak sluší na katolíka, toužil nemálo, by mohl Spasiteli svému sloužiti jednou co kněz. Nejraději byl by se dal do řádu Jesuitského; avšak nepovedlo se, dílem že byl již v letech, dílem že neměl ještě rodinu náležitě opatřenou. Avšak posléze dospěli synové, dospěly dcery — a šlechtěný hrabě, jsa již dávno vdovcem, vedle přání a toužení srdce svého rozešel se na celo se světem. Odevzdav panství svá řádným dědicům, vyhradil sobě toliko jistou částku k dobročinným účelům, prohlásil se veřejně, že jest katolíkem, i vstoupil do řádu Bar-

nabitův v Monze. A tu stal se posléze v každém ohledu příkladným služebníkem Páně. Odebral se do Paříže, co kněz právě apoštolský pracoval i kázával tu s nevšední výmluvností a s patrným pozehnáním Božím, až mu pokynul Pán. Navracuje se při konci měsíce Března z Amiens kdež měl kázání, nastudil se, a po krátké třídenní nemoci duši svou odevzdal Spasiteli. Asi dvě neděle před smrtí vyšla na světlo knížka, ve které obrácení své na víru vypisuje způsobem nad míru zajímavým a vzdělavatelným*). Jeť to krásný pozůstatek duše vroucně oddané Bohu. Avšak i tu jeví se patrně, kterak povznesla i ušlechtila se láska k národu, ve srdci oživeném vírou katolickou. Na konci nehrubé velké předmluvy vyzývá Boha, volá šlechtěný spisovatel: „Způsob to Bože, aby všickni, kteří tento spisek můj čísti budou, poznali, že lze býti zároveň i katolíkem i Rusem, katolíkem i věrným poddaným osvíceného a šlechtěného mocnáře, který nad námi vládne. Dej, učin to Bože, aby císař, kterému oddán jsem bez míry, porozuměl, že by důstojno bylo šlechtěnosti srdce jeho a přispělo ku slávě vlasti naší, kdyby na lůně jejím nepotkávala se duše katolická s nesnázemi v poměrech svých k Bohu, kdyby veškeré Rusy poznaly, že víra katolická nečelí proti národnosti, a že se na pravdě nejbezpečněji zakládá věrnost a láska k vlasti.“

Pohřeb šlechtěného hraběte a příkladného řeholníka odbyl se d. 4. Dubna. Sešlo se naň nemálo příbuzných a rodákův, přátel, ctitelův, známých, kněží i neknežů. Dostavili se všickni znamenitější Rusové, co jich jest v Paříži. Bylo tu též něco Polákův i Polek a mnoho paní francouzských. Kněz Pelliot, důvěrný přítel nebožtíkův, učinil pohřební řeč. Mluvil bez přípravy, ale s takovým nadšením a důrazem, že slova jeho hýbala srdci posluchačův. Neopominul pak užiti příležitosti, a k přítomným Rusům obraceje řeč, poukazoval jim na výtečného rodáka, který od té doby, co se byl stal katolíkem, nemiloval národ svůj méně ale více, a to čistější, světlejší láskou než dříve. Jako na svědectví zmínil se o věci památné, „Když se byl váš rodák,“ pravil řečník, „posléze loučil se sv. Otcem, jenž blahoslavenství udělil bohabojnému řeholníku, náměstek Kristův uložil mu, aby každého dne třikrát obě-

*) Ma Conversion et ma Vocation par le père Shouvalov Barnabite.

toval Bohu život svůj za obrácení a spasení Rusije. — Nebožtík věrně ostrihal rozkazu sv. Otce — Bůh přijal obět jeho a povolal jej k sobě, dav mu napsati a vydati dílo, které má i může přispěti k obrácení i spasení ruského národu.

Napoleon III. a pokoj v Evropě.

Jsouť tomu dvě — tři leta, co se počaly ve francouzských a německých novinách vždy na novo trousiti zprávy, kterak, prý Napoleon III. zamýšlí přiměti papeže, aby zavedl svobodné zřízení v římských zemích. — Za tou příčinou nastala, prý, též změna u vyslanství francouzském, jelikož na místo p. Raynevala, tehdejšího vyslance, ustanoven jest p. Garmont. Že jest ve zřízení zemí papežských nejedněch důležitých oprav potřebí, — nad jiné patrnějším důvodem jest, jak se o ně sv. Otec hned na počátku svého papežování staral bez napovídání a napominání odjinud. Myť brzo tušili, kam vlastně radami svými míti pověstný „císař pokoje“ a přítel Italie. — Nyní již známo to vůbec. Císaři Napoleonu nešlo a nejde o reformy v Římě: hlasy, pouštěné do světa, pouštěly se za jinou příčinou. — Za touž příčinou uveřejnil se list, kterým vrah Orsiní, na krátce před popravou svojí ohlašoval nenávisť svou proti vládě rakouské a Italii poručenu činil do přízně téhož mocnáře, kteréhož právě byl chtěl přede všemi jinými úkladně zavraždit. Za touž příčinou jal se dotčený císař pokoje ohlašovati před světem, kterak usiluje pohnouti vládu rakouskou, aby prý ku prospěchu národnosti italské dala prohlédnouti a ponapravit smlouvy, povstálé za minulých let od r. 1815. Ano, což jsme tušili před několika lety, vše to nyní vychází na jevo. Napoleon III. císař pokoje, rozdmýchav před 5 lety krvavou a drahou válku na východě, nyní rád by též podobnou vojnu rozdmýchal v Italii, aby pak při tom ukojiti mohl touhy a choutky své osobní a dynastické. Nynější vláda piemontská slouží mu v mnohém ohledu za nástroj, a staví se patrně v popředí, aby pak „císař pokoje“ jaksi v pozadí tvářiti se mohl co strážce a ochrance Italie, co pomocník hotový, přispěti na obranu proti útokům se strany rakouské, co revisor traktátův a obnovitel Evropy. Jak známo, z Francouz zmizela svoboda; nebyť tam nyní téměř ani jediného časopisu, který by psáti směl, co se myslí; svoboda tisku a veřejného hlasu zmizela tam za panování Napoleonova. Noviny, až málo které vyjímaje, mluvi a piší po taktu — notách, dávaných císařem a prefekty jeho.

A týž císař dělá se, jako by pomoci chtěl k samostatnosti národní a ku svobodě Italianům v Neapoli, v Římě, v Modeně, v Parmě, v Lombardsku, v Benátkách a všude. Kdo má oči k vidění, dobře vidí, kam to vše čelilo a čelí. V Italii na nejedněch stranách vidí se již patrně ovoce všelikých takových pletich, kterými se ovijí veškerá Italie, pobuřuje celá Evropa. — Nešťastní Italiani sedají na lep. Napoleon III. osvědčuje sice sv. Otci, kterak chce o to péci míti, aby prý v ničem neutrpělo náboženství a čest sv. Stolice; on dává ohlašovati novinami, kterak prý radi vládě sardinské, aby se vyrovnala s papežem, držela na uzdě hlasy a útoky proti Církvi: zatím ale jeho vlastní škribenti dodávají chuti a odvahy revolucionářům, chtějícím papeže uvéstí at tak dime, do podruží, a sardinská vláda touž dobou domáhá se, aby jí sv. Otec dovolil zařizovati správu a zřízení alespoň v některých krajinách papežských. Mnoho-li věřiti možná slovům, kde zjevný skutkové tak přimno čelí proti řečem a všelikým osvědčováním? Veškeren svět vidí, že francouzský „císař pokoje“ všemi obyčejí a způsoby strojí se k válce: mnoho-li možná věřiti žurnálům ministrům, anobř i samému Napoleonu III., osvědčují-li nám, že nic mimořádného se neděje? Vojska se převážejí z Afriky, vojska se sbírají v táborech a rozkládaje blízko hranic východních na severu i na poledni, přední generálové mívají tajně porady s císařem, koňstvo se kupuje, stělivě a jiné potřeby válečné se množí a bhemadí: to vše prý ale není strojením a zbrojením se k vojně. Svět má Napoleonu věřiti, že to vše jsou věci jenom pro kratochvíl, císař pokoje že nezamýšlí zdvihnouti válku! Napoleon III. říká sice, že nechce leč pomoci národnostem, že by rád, aby Italie zaujala důstojné místo mezi národy v Evropě, že usiluje toliko, aby se ku prospěchu Vlachů prohlédly a ponapravit smlouvy, učiněné během 40 let. Kdožkoli nezapomenul, kterak mluvil Napoleon na počátku války východní, co tehdež sliboval Turkům a katolíkům, po našem zdání málo může věřiti nyní všelikým slibům tajemného císaře pokoje. Podle všeho, co se děje nezdá se, že by se udržeti mohl pokoj, leč by sám Bůh zakročil polovičním zázrakem. A tehdy ukáže se Napoleon ve svém světle; poznát jej Evropa, poznajíť jej bezpochyby i ti, kteří velebívali jej, an se jim drze ohlašoval co „zachovatel společenstva.“ Kravavé vojny, kteréž se stroji dotčeným císařem pokoje, lekáme se co hrozné metly Boží, avšak nebojme se konečných výsledkův jejich. Mámeť před očima první čtvrtinu to-

hoto věku, připomínáme sobě nátsky, činěné papeži Piu VII., ale též strašlivý útěk Napoleonův a slavný návrat Pia VII. k hrobům apoštolův, k Stolici sv. Petra. Nechat si seje Napoleon III. víchr: budeť i on z větrův rozse-
tých kliditi bouří, mohoucí skáceti trůn jeho, vzdělaný na sypké, nejspíše půdě. Kde není pravdy a spravedlnosti, nežehná Bůh; kdo lehkovázně a bezbožně vyvolává krvavou válku: krev prolitá, krajiny spustošené, národy vysílené k nebesům volati budou o pomstu. Slovo Páně; „*Disippa gentes, quae bella volunt*“ neplatí toliko o národech, alebrž i o mocnářích a Bůh soudí národy i krále.

DOPISY.

[Čechy.]

V Praze v Dubnu 1859.

Letošním postem vidí se opět patrně, jak čile a horlivě chápá se dobromyslný lid náš Božího slova, kde se mu s upřímným srdcem a přirozeným jazykem podává. Nelze si také styškati, že by velebné duchovenstvo naše nehledělo všemožně vyhověti žádostem věřícího lidu: ve středu, v pátek, v neděli kázalo se po celý půst. Ano, co víme, ve dvou kostelích u sv. *Haštala* a v *Týně* po celý půst každého dne hlásalo se slovo Boží. Že však již mluvíme o postních kázáních, nelze nám vděčně nepřipomenouti, že svědomitým přičiněním vel. kněze *Hurky*, faráře u sv. Mikuláše na Malé Straně, v dotčeném hlavním chrámu Páně Malostranském byla též, a sice letos poprvé kázání postní jazykem českým. Rozumí se samo sebou, jak vděčně se toho uchopili zbožní Čechové Malostranští: prostranný chrám Páně býval naplněný zbožnými posluchači. J. Emin. p. kardinál nemálo též tomu jsa povděčen, zasloužilého p. faráře tudíž vyznamenal notariatem. — Bohdejž, by se ale netoliko v postě v neděli odpoledne, nýbrž i po celý rok každou neděli ranní kázání u sv. Mikuláše bývalo české! Ručíme za to, že by nebyly nikdy stolice prázdné, a (zbožný lid náš horlivěji velebil by Boha, z velikého daru svatého Slova Páně!) —

A co máme jinak psáti z Prahy? — Bylot by toho nemálo. Jak známo, slavili jsme tu padesátileté narozeniny J. Emin. p. kardinála; náčelníci a vrchní správce Cisterciákův a Premonstrátův sjeli se do Prahy k poradám o konečné obnovení a zvelebení svých řádův; — duchovní cvi-

čení pro křesťany vůbec vykonávaly se na dvou místech v císařské kapli na zámku a v kostelíčku sv. Karla pod Petřínem; o tom ovšem bylo by lze mnoho pověditi. Podobně mohli bychom mluvit o *přípravách*, a to vždy *slibnějších* přípravách k *do-*
konalému obnovení památného a slavného chrámu Páně Matky Boží před Týnem. — Mimo to hodlali jsme též obrátiti zřetel laskavých přátel a čtenářův našich k důležité kurendě konsistorní č. 5, kdež se jedná o žádoucí obnově kněžských rouch bohoslužebných, jež neblahým duchem pomínutých věkův tolik utrpěla. Zatím ale to vše, dílem již známo jest laskavým čtenářům našim odjinud, dílem však z *dobrých příčin* teprve do příštího svazku odkládáme. — Pak, bohdá, budeme moci bez pochyby tím více a tím utěšenějších věcí podati. A proto zatím s Bohem!

Z Poděbrad d. 1. Ledna 1859.

Když byla zákonem císařským vyřknuta svoboda v náboženství, a tudíž ustálo šesti-
nedělní vyučování osob, chtějících odpadnouti od víry pravé: — zdálo se, a to ne bez příčiny, že leckteré nezdárné dítky svou matku, Církev katolickou, budou opouštěti, a přímo se hrnouti do sborů, vábíivý název: „Evandelikův“ všelijak sobě osobujících. Avšak Prozřetelnost Božská jináče usoudila. — Co mělo dle lidského zdání Církvi sv. býti k zeslabení, to jest jí k sesílení, co k potupení, to k oslavení jejím. Během několika rokův duch katolický oživený jsa horlivostí kněžstva a lidu, proniká jistě vrstvy národu našeho, jako by chtěl a měl na všech stranách slaviti svá vzkříšení! — U nás alespoň počet věřících se neumenšil, nýbrž rozmnožen jest. Odpadky na počátku semo tam dosti husté se děly: nyní zřídka kdy se přiházejí. I který mnedle dobrý Církve syn neměl by se z toho radovati — ale netoliko radovati, nýbrž i velebiti Prozřetelnost Božskou, jež bdí nad Církví svou neustále?

Mnohý se snad tázati bude: jak to asi v tom ohledu u nás v Poděbradech vypadá?

Poděbrady jsou, jak vědomo, srdcem druhdy císařského panství, kdež po vyslém patentu tolerančním protestanství se nemálo rozplemenilo. Patero pastorátův po vůli Poděbradském zřízených patrným jest důkazem. Ale díky Bohu! — srdce celého panství, město naše zachovalo se zdravé. Nebudeť od místa, když zběhlé na zdejší osadě, 4702 katolíkův a 453 nekatolíkův helv. vyznání čítající, odpadky a návraty do Církve

od roku 1848 zde zejména udáme. Jsouť následující:

v roce: 1848	odpadli: 2,	obráceno: 1
" 1849	" 2,	" 2
" 1850	" —	" 3
" 1851	" —	" 3
" 1852	" —	" 2
" 1853	" —	" 11
" 1854	" —	" 1
" 1855	" 1	" 1
" 1856	" —	" 2
" 1857	" 1	" 5
" 1858	" 1	" 6

V celku odpadlíkův 7, obrácených 37. Nejsou-liž tato čísla utěšeným svědectvím a potěšitelným úkazem?

Mnohé pohnutky k návratu do lůna Církve katolické jsou však velmi zajímavé, a tudíž nesluší jich laskavému čtenářstvu zamlčeti.

„Byla jsem.“ pravila důvěrně jedna osoba, „byla jsem na *Dušíčky* v děkanském chrámu Páně; slyšela jsem vaše kázání, modlitby, truchlopěvy; viděla i rozjímala jsem vaši lásku k zemřelým. I ty hořící svíčky za ubohé dušíčky hlásaly zřejmě: „A světlo věčné ať jim svítí!“ Když jste šli v procesi na hřbitov, táhlo mne to mocně za vámi. Čím to bylo? — nevím! — snad proto, že tam můj nebožtík manžel odpočívá. Vidouc ty hroby věnci okrášlené, vidouc na hrobech těchto hořící svíčky, ty slze mých známých, jenž své miláčky zde odpočívající oplakávali, byla jsem tak dojata, že jsem si upřímně vzdechla: „Kýž pak jsem i já katoličkou!“ — A tu jsem porovnávala váš hřbitov s naším, vaši lásku s naší necitelností — a Duch svatý, který uvnitř k srdci mému mluvil: „Klekní i ty na hrob svého manžela — modli se i ty za něj — neboť dobré a prospěšné jest za mrtvé se modliti“ — tento Duch svatý vlil mi pokoru, a s pokorou i ní viru do srdce — já klekla — modlila — a již jsem byla — katoličkou!“

Jiná osoba při cvičení ve sv. náboženství, když se jí vykládalo: „Proč my katolíci křesťané Marii, nepoškrvněnou Pannu ctíme, a v potřebách svých o pomoc vyzýváme?“ vyznala se takto: „Já ctíla Rodičku Boží od mladosti, a také jsem se „Zdravas Maria“ modlívala, ačkoliv jsem se tomu od rodičův nenaučila. I měla jsem děvčátko nemocné. Tehdy hledala jsem pomoc tu i tam, sháněla jsem léky a nešetřila peněz, jen aby spomoceno bylo — ale nadarmo! Dítěko víc a více chradlo, smrti v náruč pospíchalo. Nemajíc naděje v lidskou pomoc, vzala jsem útočiště k Bohu, a — k Matičce Boží. Byla

jsem právě na poli, a tu v největší tesknosti srdce svého pokleknuvši, vyzývala jsem Rodičku Boží za pomoc. Modlíla jsem se vroucně: „Rodičko Boží! oroduj za mne, oroduj za mé nemocné dítě, aby je Bůh uzdravití ráčil! Pro lásku, kterou jsi měla k Synáčku svému, prosím tě, shlédni milostivě na mou lásku k dítěti mému! Vyslyš mne Maria! vyžádej zdraví dcerušce mé. Já jsem tebe vždycky ctíla, a chci tě ctíti až do smrti — ano, chci býti katoličkou!“ — A hle, Maria mne neoslyšela: — dítě se mi vůči hledě pozdravovalo, až zcela ozdravělo. I držím slovo. Těším se na to okamžení, až mi bude dopřáno, před tváří všeho lidu vyznání víry katolické veřejně složit.“

Od Nymburka v Březnu 1859.

Zhusta dozvídáme se o návratu protestantských výtečníků do lůna Církve katolické. Zpráv takových kdo by s radostí neslychal? Kdo s potěšením nepodával? Podobnou zprávu lze i tohoto roku opětně podati z vikariátního okresu našeho. Jestli 6 těch, kdož během minulého roku v našem obvodu opustili viru helvetskou a složili vyznání víry katolické. K důležitému, spasitelnému kroku tomuto nepřivedlo jich ovšem hlubokou učeností nabyté přesvědčení o pravdivosti Církve katolické, nýbrž *srdce*, které dle výroku sv. Augustina — „nepokoje jest, dokudž neodpočine v Bohu.“ Srdce to neklamně mluví zvláště za časův, když se trhají všechny svazky, které je poutaly na svět, a kdež brzce překročili jest z časnosti do věčnosti. Takový pád, kdež jinověrec na smrtelném loži složil vyznání víry v ruce katolického kněze, stal se opět v požehnané osadě *Všejanské*. Též nezřídka se stává, že ti, kdož Církev katolickou zrádně byli opustili, zase po nějakém čase navracívají se do lůna jejího. Stáváť se podobně, jako onomu synu v evangelium, když byl ve světě promrhal svůj dědičný podíl. Ti, kdož v našich stranách do Církve přijali jsou, nezískáno nižádným přemlouváním, i nadějeme se, že jejich početi v příštím roce se rozmnoží. Ostatně nic nedím o těch, kdož se k vyznání víry ani nepřipouštějí, poněvadž patrno, že chtějí věrou jen vésti jakýsi obchod, a vedou život, jakým by Církvi svaté sloužili k necti. Jinak ale bývá, když se který katolík u pp. pastorků hlásí o přestoupení na helvetství. Tu nechť má úmysl jakýkoliv, a byť byl sebe darebnější, bývá uvítán co drahá perla. Předce však i v pominulém roce nebylo u nás ani jednoho odpadlice.

K nábožným spolkům přibýlo předešlého roku *Bratrstvo sv. škapulíře v Rožďalovicích*. Bratrstva toho již od dávna stávalo v Rožďalovickém chrámu Páně, ozdobeném pobočným oltářem Panny Marie z hory Karmel. Při konci minulého století potkalo se však bratrstvo dotčené s týmž osudem jako mnohé jiné nábožné ústavy. V posledním čase ujal se opět věci té místní děkan, horlivý a důstojný kněz *František Šorejš*. K jeho žádosti s povolením p. generála karmelitského řádu v Římě a s přivolením nejdůstojnějšího biskupského ordinariatu Litoměřického obnovoeno jest jmenované bratrstvo, jež čítá již 300 údů. Dejž mu Bůh zdaru na přímluvu nejblahoslavenější Panny, „matky krásného milování a blahé naděje!“

— 1.

V *Nové vsi u Kolína* dne 12. Dubna. 1859.

Věda, že jest Blahověstu každá zpráva o rozkvětu života náboženského vždy milá, sděluji Vám, jak jsem velice povděčen Bohu za tu milost, které se k pokynutí našeho milovaného arcipastýře JĚmin. p. kardinala naší osadě r. 1857 dostalo sv. missií a minulého léta v Květnu tak zvanou renovací. Nemohu Vám ani popsati ono blahodárné působení již při samé posvátné missií a dotčené renovací; požehnané kdežto účinky jeví se v životě; ovšem při povinném, ač namahavém zalévání rozsetého svatého semene. Mýlil by se ale každý, pokud by myslel, že ukončením těchto náboženských cvičení vše se také ukončilo, že se snad dokonalo dílo důležité. Ba neukončilo, nýbrž — začalo. Zvláště o tom svědčí *spolkové*, kteří se zarážejí po missií a při obnovování slibův. Míním bratrstvo živého Růžence, ježto se rozkládá dle stavu a stáří na rozličné kruhy, tak že každý spolek svého patrona obdrží a údy své na svědomí zavazuje, aby v nemoci aneb při úmrtí jednotlivých údův sv. Růženec se modliti, zemřelého k hrobu doprovoditi nábožně a na den svátku svého patrona vykonati kající pobožnost ve chrámu Páně, v kterém se konaly sv. missie. Ano, v takýto slavnostný den koná se též oběť na chudé neb churavé údy spolku čili bratrstva vůbec, nařízení památek missijních, jako jsou korouhve, pochodně a jiné okrasy chrámové. Že na den takový a ovšem i jiné dni bývá dosti požehnané práce, netřeba mi podotýkati. Avšak čím více práce tu má duchovní správce, otec to bratrstva, tím větší také dočká se duchovního potěšení a prospěchu. Kdož se chceš přesvědčiti, přijď a konej jednu slavnost s námi! Sluší věděti,

že takový den více se podobá slavnosti poutní, než čemu jinému, protože se toho dne již zrána lid zbožný se všech stran žene do chrámu, aby se mu blahodějného potěšení zpomínkou na sv. missií dostalo, a on se utvrdil v slibu učiněném. Nová Ves má aspoň mnohé již krásné památky a příčiny Bohu děkovati za to svaté občerstvení ne-li vzkříšení živé upovědomělosti o ceně katolického náboženství. Od jedné slavnosti k druhé přibývá údův, tak že se jich ovšem již více než tisíc čítá a horlivost náboženská utěšeně se zmáhá.

Příští slavnost *mládenčův* našich připadá na sv. Aloisia dne 21. Června. Za příčinou sklizení sena konati se bude již o páté hodině z rána, aby se pak různí mladíci naši po skončené pobožnosti opět po svém povolání obrátiti mohli a nezavdali příčiny k výmluvám, že by se mnoho času k práci polní potřebného zmařilo. Jinak to bude na sv. Annu, patronku žen, jichžto počet nejsilnější jest. Mužů, kteří konají pobožnost svou na sv. Josefa a panen, jichžto slavnost vždy připadá na neděli *Růžencovou*, první v měsíci Říjnu, může se počítati více jak pět set. Pobožnost jich počíná vždy hodinou 9. a sice čtením i výkladem denního pořádku a pravidel bratrstva, načež následuje přiměřené kázání s procesím k sv. mis. kříží a mší svatou. Věřu jsou Vám to dnové posvátní a hody bohatého duchovního potěšení — hojného požehnání.

Při této příležitosti sděluji Vám, že d. 25. Dubna l. r. svaté missie započnou na blízké osadě v Zásmukách a sice odpoledne o 4. hodině. Náš lid se na tyto duchovní hody velice těší, obzvláště vyplní-li se též, o čem proslýcháme, že sv. missie posledním Květnem též v Poděbradech započne; neb tam má krajina naše mnohem schůdněji než do Zásmuk. Dejž Bůh zdaru a požehnání napřed všem, kdož se nebojí některých nehod, spojených se sv. missií! J. P.—y.

(Morava.)

Z *Holomouce* dne 12. Dubna 1859.

S dychtivostí sáhnul jsem po posledním sešitu Vašeho milého „Blahověsta“, chovaje pevně přesvědčení, že se tu dočtu nějaké zprávy o missiích, jež u nás v adventě vel. OO. Jezuiti německým jazykem odbývali. Ale naděje mne sklámala. A proto jsem si umínil, jakmile by se u nás přihodilo něco důležitého, nespolehati se již nikdy na ruku schopnější, ale vždy bez prodlení jakouž takouž zprávu zaslati do

Blahověsta. Příležitost žádoucí se již vyskytla. Jak Vám známo, přičiněním pečlivého vys. důst. probošta u sv. Maurice P. ryt. z Unkhrechtsbergu přispěli k nám misijní, vel. OO. z kongregace sv. Ligor. V sobotu d. 26. Března od nejdůst. světícího biskupa, bohomyslného pt. p. bar. Thysbaerta v prostranný chrám sv. Maurice byvše uvedeni, počali jsou ihned o páté hodině své blahotinné práce. Shromážděný lid náš pochopil dobře, že mu důležité a svaté dni nastávají. — Valné ty zástupy přislíbily horlivým pracovníkům vydatnou zeň. A v skutku srdce každého lidumila nemůže leč plésati, vidouc, s jakou dychtivostí náš venkovský lid, naši rázní a dobrosrdeční Hanáci, nedbajíce na žádné obtíže, chvátají do kostela, žádostiví slova Božího, jež se jim s apoštolskou rázností hlásá. Jakmile se totiž pověst roznesla, že se u nás sv. misie odbývají, nahrnul se odevšad, a to i z míst přes tři mile vzdálených, takový nával lidu, že prostranný chrám Páně téměř nemohl vše ty zbožné posluchače pojmuti. Od božího rána až do večera byl kostel přeplněn. Dobrosrdečný lid náš moravský, zapomínaje na hlad, celý téměř den v chrámu Páně ztrávil. A z toho tedy již poznati můžete, že naši Hanáci mají cit náboženský hluboce zakořeněný, jenž dobře chápe co mu spasitelného. A proto též i valné množství jich najdete v Dědictví Cyrillo-Methodějském a Svato-Janském. Že pak zbožnému tomuto lidu jisté spisy po chuti nejsou, snadno lze pochopiti. Za to pak arci někteří lidé přezdívali poctivým Hanákům, nadávajíce jim hloupých, lenošných atd. Ale co to škodí? Kdyby takoví panáčkové drželi se zásady: „Co neznáš, netup!“ lépe by učinili.

Byla-li ale dychtivost lidu roztouženého po slovu Božím chvalitebná, horlivost a obětovnost velebných otcův, řekl bych, byla až — *přílišná*. Vůbec proslulý známý vel. O. Maštalíř, ředitel missie, a P. Machek, Ondroušek a Roller všemožně usilovali, by posluchače odvrátili od hříchu a přivedli k pokání a k pravému životu. Pročež i celých čtrnácte dní ráno o 6. a odpoledne o pěti hodinách, v neděli pak nad to i ráno o 9. a o dvou odpoledne kázali. Odpoledne o čtyřech hodinách bývalo modlení svatého růžence. Poučení pro jednotlivé stavy — pro každý stav obzvláště — bývala v kostele sv. Michala. A jakož se již na kázání na stavy bral ohled, rovněž tak i k stolu Páně vždy podle stavu přistupovali. Začátek učinily děti, kteréžto dne 30. Bře-

zna procesím ze školy u kostela sv. Maurice do farního chrámu Páně uvedeny byly. Po nich následovali dne 2. Dubna *ženatci a vdovci*, 4. Dubna mládenci, 7. vdané a vdovy a posléze 10. Dubna panny. Všichni tyto ubírali se vždy ve slavném průvodu a v pěkném pořádku z kostela sv. Michala do chrámu sv. Maurice. Před přijímáním plamennými slovy napomínání, by hodně tělo Páně přijali, přistupovali pak skroušeným a kajícím srdcem k stolu Páně. Byloť to vždy přeutěšené, ať nedím nebeské podívání. Po svatém přijímání vysvětlil jim kazatel, jak velikého dobrodiní dosáhli a varoval je před pádem do bývalých hříchův, jakož i před zlými příležitostmi. V úterý dne 7. Dubna následovalo odprošení nejsvětější Svátosti. Slavný byl to den, jenž zajisté po mnohá leta zůstane v paměti všech přítomných. Vel. O. Maštalíř kázal o veliké té lásce, kterou nám Spasitel Ježíš Kristus prokázal ustanovením nejsvětější Svátosti. Zároveň mluvil o hrozném hříchu zneuctění Svátosti této. Ta rázná řeč, podporována velkolepým pohledem na oltář, ozdobený 120 hořícími svíčkami, pohledem na četné kněžstvo, mezi nimiž čtyři kanovníci a bohoslovce s planoucími svíčkami v rukou, dojala srdce všech přítomných, tak že proudem slzí citům svým ulevili. Na to zpívané *Miserere* dodalo citům těmto skroušenosti, něžnosti. V neděli o dvou hodinách odpoledne konal se slavný průvod s velebnou Svátostí okolo kostela, načež se vel. O. Maštalíř ráznou řečí s námi rozloučil. Hlasitý pláč, po celém kostele se rozléhající, byl znamením, že na tisíce lidí získáno Spasiteli, byl hojnou odměnou ctihodným v. OO. misijnářům za toliké práce. Kéž by pohnutí toto nezůstalo jen pouhým pohnutím, nýbrž hojného ovoce vydalo! — Jakmile ale dav lidu se odstranil, tu teprv naplnil se kostel vojskem, které na kolenou klečíc, vroucné modlitby k trůnu Nejvyššího posílalo. Účinek požehnané missie této byl nad všeliké nadání veliký, jelikož nejméně 10000 duší smířilo se s Bohem. A protože uzavřel náš vys. důst. pt. p. probošt, jak velectěný pan kazatel oznamoval, že chce vždy v příštích letech kázání postní v řeči české opatřiti. Bůh dej, by se to vyplnilo! I bylo by vůbec žádoucí, by se v neděli v některém chrámu Páně Olomúckém o hlavních službách Božích česky kázávalo. Neb ranní kázání o šesti hodinách ve třech chrámech vždy na druhou a jen v jednom každou neděli držené, jak každý uznati musí, nepostačuje. — A tu

již kdyby se alespoň jeden chrám Páně otevřel výhradně katolickému lidu našemu jazyku moravského, německé obyvatelstvo nikterak by zkráceno nebylo; neboť by mu zůstaly vždy ještě dva kostely, v kterých by se německy kázalo, a které bez toho takměř prázdné bývají! Bůh dej, by si toho někdo povšimnul a horlivě se o to zasadil!

Těž i ruch literácký se u nás jevíti počíná. Začátkem měsíce Května totiž bude zde vycházeti illustrovaný týdeník „Hvězda“ hlavně dospělejší mládeži československé věnovaný. „Hvězda“ ta nemohla sobě lepšího účelu vytknouti, jako prohlédati k tomu, „aby v srdcích čtenářův svých vzbuzovala city nábožnosti a mravnosti, vzbuzené pěstovala, rozněcovala lásku k vlasti všerakouské a oživovala prameny, z nich čistá oddanost prýští k dědičnému pánu našemu a panovníku.“ Jest-li „Hvězda“ programu svému věrná zůstane, zajisté hojněho účastenství vel. kněžstva zasluhuje. Zdar každému takovému podniknutí. J. V.

(Amerika.)

Cincinnati d. 9. Března 1859.

— — — P. Hammer představil mne našemu nejdůstojnějšímu p. arcibiskupovi, který mě nad míru laskavě uvítal v Americe. Když pak jsem podruhé přišel k novému vrchnímu pastýři svému, svolil k žádosti mé a přivítal mne ke chrámu Bl. Rodičce Boží, kdež jest kněz Hammer. A tak se mi dostalo práce na vinici Páně v odlehlých těchto končinách zámořských. Pracujeme tu na osadě tři kněží, každý stejnou měrou, tak že na mne připadá vždy třetí neděli kázati při velké zpívané mši svaté. První neděli v měsíci vykonávají se odpoledne pobožnosti Marianského bratrstva, při které se vždy v krátké řeči vykládají žalmy; druhou neděli míváme křesťanské cvičení, třetí a čtvrtou v měsíci odbývají se zpívané latinské nešpory. Chrám Páně bývá pak při všech těchto pobožnostech všecken přeplněný. Mimo povinnosti kněžské v kostele a ve správě duchovní odevzdala se mi dívčí škola o třech třídách. Ve škole té vykládám v prvních dvou třídách bibliickou historii a v třetí katechismus *De Harbeuv*, kteréhož se zde vůbec ve všech katolických školách německých užívá. — Ostatně zahrnutí jsme tu pracemi duchovními ve zpovědnici obzvláště v sobotu a před svátky. Scházeti se tu zajisté vždy tolik věřících k sv. zpovědi, že míváme vždy od 2—8 hodin

u večer ve zpovědnici co dělati. Slavilof se tu nedávno jubileum; a tehdy pracovali naši OO. řádu sv. Františka až do 11 hodin v noci; takové množství kajcníkův hrnulo, valilo se k sv. zpovědi. Ano sám nejdůst. p. arcibiskup (jenž, jak samo sebou se rozumí, káže, nemocné navštívuje, zpovídá atd. vše s druhými kněžími zároveň, anobř jako o závod) před 9 hodinou u večer, nevycházel ze zpovědnice. Mimo dotčené práce ve škole, v kostele a ve správě duchovní jsme tu celkem učiněnými pány svého času; a to hlavně proto, že zde kněz není zhola nic státním spoluředníkem. Avšak nemněte, že si nás tudíž úřady neváží. Ráznému katolickému knězi děje se tu čest od každého. *I am a priest catholici = já jsem kněz katolický!* — osvědčení takové v Americe nemálo platí u řádného Amerikána. Proti nám katolickým kněžím nebrojí tu leč němečtí nevěrci. Na některých železnicích povoluje se kněžím katolickým jezdit za poloviční plat. Co se dotýče poměru kněží k biskupovi nelze si naříkati, anobř na opak. Pokud jest kněz bez úhony, může ovšem vždy přimě, svobodně a volně jednati s biskupem. Avšak i kázeň tu přísná, jelikož sobě možná dříve pomyslení uhoniti suspensí. Tak řečeného „vyššího duchovenstva“ tu neznáme; všickni kněží pod biskupem jsou si takoruka rovní, až na některé úřady duchovní, kdež ovšem vždy musí býti jeden prvním... Co se dotýče německého duchovenstva, generalním vikářem, prvním to knězem po p. arcibiskupovi jest kněz *Ferneding*, zároveň první to kněz při chrámu sv. Pavla. Náš rodák, kněz *Hammer*, duchovní radca, pracuje co první kněz u Matky Boží. Poměry naše k rozmanitým nábožným sektám, které se v Americe všichni rodí, jsou u nás velmi jednoduché. Pečující přede vším o své ovečky, nemáme hrubě mnoho času všimati si, jak mnoho si dotčení sborníci všimají nás. O nějakém odpadlíku zřídka kdy se tu proslychá, tím více však se na to hledí, aby; kdo se jmenuje katolíkem, byl jím též skutečně. Kdyby se tu kdo vyskytl, jenž by nepřicházel do jistého chrámu nikdy na služby Boží, aneb kdyby se o některém katolíku zvědělo, že se straní zpovědi a stolu Páně, druží katolíci sami straniti se ho budou jako prašivé ovce. — Z toho již dá se vyrozuměti, jakový náboženský duch vane mezi katolíky Cincinnati. Netřeba leč povšimnouti si zastupův; a to netoliko panů a paní, nýbrž

mládecnův i mužův, co jich každou neděli každý svátek míváme u stolu Páně. A jaká to radost bývá o službách Božích ranních i odpoledních v chrámu přeplněném u prostřed zbožného lidu, všelikým obyčejem dávajícího na jevo, že si umí vážit svatyně Hospodinovy! Souhlasí pak s pobožností chrámovou tolikéž i domácí a veřejný život rázného katolického lidu našeho. —

Avšak prozatím ještě o jedné věci zmíniti se musím. Naš nejdůstojnější p. arcibiskup, ač sám rodem z Irska váží si obzvláště kněží církevních, přicházejících z Němec, jelikož jsou to duchovníci řádně vzdělaní. Reholníkův tu není hrubě mnoho. V Cincinnati máme od r. 1846 klášter Františkanský. Mimo to jsou v diécesi také Dominikáni. Jedni i druzí nenosí habit leč toliko doma, v kláštere a v kostele; jinak u veřejném životě zevnějším způsobem neliší se od nás kněží církevních. —

Kn. F. K.

CÍRKEVNÍ KRONIKA.

Z Prahy. J. Emin. p. kardinál, prohlédaje k žalostným následkům válek, nařídil, aby se po všech kostelích v arcibiskupství Pražském konaly modlitby za odvrácení války a obdržení svatého pokoje. Kněží při mši svaté mají k obyčejným modlitbám dle rubrik připojovati kolekty *pro pace* a po farní mši svaté s lidem modlívati se třikráte „*Otče náš*“ a „*Zdravas Maria*.“

— Na Pražském mostě proti kříži postavila se pěkná socha *Bolestné Rodičky Boží*, zhotovená od proslulého sochaře našeho p. Eman. Maxa. Nové této, a sice právě a vůbec uznávané okrasy dostalo se mostu našemu hlavně péči neunaveného p. měšťanosty Dra. *Vács. Vaňky*. —

— Na Malé Straně v chrámečku sv. Karla Bor. pod Petřínem u Milosrdných sester odbyvaly se od 13. do 16. Dubna duchovní exercicie pro lid. Dělyt se jazykem německým. Účastenství bylo nevšední, a dílo k žádosti mnohostranné, v kteréž se tu uvázal výtečný kněz *Pernica*, lektor bohosloví v kongregaci nejsvětějšího Vykupitele, provázelo patrné pozhnání Boží. — Bůh sám rač i našim dobrodružným Čechům připravit podobné žádoucí přípravy na budoucí rok.

— Katolický kněz Rindsknecht z Genevy, pobyl za některý čas v Praze sbíraje příspěvky na nový katolický prostranný chrám Páně v bývalém hlavním sídle Kalvinstva. Pomoci, které se mu dostalo v Praze

naši, svědci o dobročinné, nepřehrané štědrosti a zbožné myslí našeho katolického města.

Z Čech. Ve Svratce založil se čili raději obnoven jest spolek literákův, ku kterému se již 40 rázných, horlivých mužův katolíkův přidružilo. — Ovoce činného a mnohoslibného tohoto spolku se již ukazuje. Sláva čestným a horlivým literákům Svrateckým!

— V Poděbradech svěřila se minulého roku již důstojným Bohu libým způsobem památka sv. apoštolův našich Cyrilla i Methodia. Že letos připadal svátek dotčených oslavencův Páně na popeleční středu, svěřeno jej poněkud již den před tím — v masopustní úterek. Svěřil se tam totiž dotčeného dne nový pěkný obraz sv. Cyrilla i Methodia, zjednaný nákladem úduv Dědictví Cyrillo-Methodějského. Kázání při té slavné příležitosti měl vel. kněz *Jos. Kaspar*, farář z Umyslavic; obraz pak zasvětil v. d. kněz *Jan Adamec* ze Sadske. Radost byla obecná.

— J. Excellenci p. biskup Králověhradecký vydal při sv. postním čase pastýřský list, kterým povzbuzuje lid pastvy své k tomu, aby pečovali svědomitě o svěcení neděl a svátkův.

Z Moravy. Výroční památka sv. apoštolův národu našeho světívá se v Moravě na některých místech způsobem vždy více utěšeným a důstojným. V *Brně* konala se pobožnost po celých 8 dní v kostele veleb. OO. Minoritův každé ráno již o 5¹/₂ hod. Na *Velehradě* sešlo se asi 12,000 poutníkův. Od rána do večera byl tamní prostranný chrám Páně přeplněn poutníky nábožnými, příšlymi z blízka i z daleka. Podobně sešlo se nemálo zbožného lidu slovenského v *Radoškovicích*, kdež nalezá se první chrám Páně, nedávno vzdělaný a zasvěcený jmenem sv. apoštolův našich. —

Z Vídně. Při spolku sv. Bonifacia ve Vídni sešlo se minulého roku tohoto 1516 zl. 17 kr., vydání však obnášela 1631 zl. Ne-nít to radostný ukaz, ač si jej hledíme a umíme všelijak vysvětliti. Jak slavně vyniká podle Vídenského arcibiskupství diocese Linnecká. — Bůh to naprav!

— K rozkazu J. Emin. p. kardinála arcibiskupa Rauschera odbyvaly se ve Vídni missie na třech místech u sv. Josefa nad Hliništěm, u Minoritův na Alserově a u sv. Leopolda na Leopoldově. Na první osadě pracovali Lazaristé, na druhých dvou Redemptoristi. Dílo posvátné počavši 2. Dubna, trvalo do 17. Dubna.

— Při konci měsíce Března stál ve Vídni na soudě kněz Dr. *Šeb. Brunner*, neohrožený a neunavený bojovník proti židov-

ským, nevěreckým, bezbožeckým snahám veskeré žurnalistiky Vídeňské. Musilť pak se dostaviti na soud, byv pohnán p. Zangem, redaktorem zlopověstné *Presse*, novin to, jež po několik let neustávají káletí srdce a porušovati mysl čtenářův svých šerednostmi všelikého druhu. Statečný kněz *Brunner* ovšem po mnohá leta již důrazně vytýkal dotčeným novinám závadné tendence, avšak bez prospěchu. Posléze minulého roku po čas nebytnosti *Brunnerovy* ve Vídni vytištěno v jeho novinách církevních několik řádkův, kdežto se zřejmě vytýká *Presse*, že jest *gagne pain* oněch pánův, kteří si otevřeli nad jiné hojnější pramen výživy v prostituci a lži. Doložiloť pak se zároveň, že jest *Presse* jako člověk, jenž nemá ani jiskerky cti v těle: neboť prý co stává žurnalistiky, horších věcí nevyčetlo se žádnému časopisu co jí: ona však mlčí, jenom aby choutce a náklonnosti své hověti mohla.“

Ostrá ta důtka neminula se s účinkem. P. Zang obžaloval Dr. Brunnera, pohnav jej na soud. A jaká tehdy nastala radost obzvláště mezi podnikavými syny Israelskými všeliké barvy. Po novinách rozhlašovalo se to jako událost nemalé váhy, ano již se hádali časopisci, kde a kterak to bude nenáviděný *Brunner* muset odseděti, že se u „*Wiener Kirchenzeitung*“ tak ostře dotýkal *Pressy* a p. Zanga. Zatím, jak praveno, dne 31. Března věci se rozhodly. Rázný statečný kněz *Brunner* dokázal, že opravdu jest *Presse* hlásnicí náhledův a zásad, jimiž hyne všecken řád a ušlechtilý mrav společenského života. Dokázal, kterak při každé příležitosti jeví se snaha, v lehkost uvozovati Církev a služebníky její, dokázal, že se v románech a novinkách podávaných dotčeným žurnálem, velebí nepravost, zastává cizoložstvo atd. Důkazův na to na všecko, vybraných z novin *Zangových*, byly hromady.

Zástupce p. *Zangův* byl Dr. *Berger*; Rozumí se samo sebou, že usiloval na pomoc přispěti žurnálu, který se tu byl objevil ve světle nehrubě krásném — škaredém. P. *Berger* činil, seč byl. Avšak dobře to citě, že nelze již obmýti všecku špinu, kterou měla na sobě nešťastná klientka, jal se téměř prositi, aby p. *Brunner* nebyl těžce potrestán, ale předcelespoň trošičku, poněvadž by jinak *Presse* déle ostati — udržeti se nemohla.

Než nepovedlo se pánům, žalobníku p. *Zangovi*, ni zástupci jeho Dr. *Bergerovi*. Dr. *Kolb*, zástupce p. *Brunnerův*, nastínil kratičce život a snažení p. *Brunnerovo* na poli časopiseckém, jenž od r. 1848 bojuje proti všelikému bezřádu a neřádu, s neohrožeností

důstojnou muže a kněze stál vždy při zástavě pravdy, mravnosti, práva, řádu, Církvě, náboženství, a tudíž zásluhy dobyl si ovšem i o stát. Pokud se dotýkal „*Pressy*“, děloť se to jediné *proto*, že — musil, jelikož v dotčeném časopise, jak patrno, nalezaly se náhledy a věci, které čelí proti mravnosti, řádu a náboženství. A z toho důsledně souditi sluší, že musí Dr. *Brunner* prohlášen býti za nevinného. Posléze krátce a jadrně bránil se kněz *Brunner* sám, a obranu svou ukončil slovy: „Budu-li odsouzen, toť rameno spravedlnosti vztaženo bude na ochranu rozsevači a semenu hříchu i záhuby, pokuta bude mi ke cti.“

Po také obraně odstoupili soudcové a uváživše věc svědomitě, obžalovaného Dr. *Brunnera* prohlásili za nevinného! Tak svítěžila pravda.

Ze **Stýrska**. Dne 2. Dubna uhostili se v klášteře Hradeckém milosrdných bratří tuhé přísné observance. — Jeť to následek snahy, s kterou se usiluje ve všech klášterích a řádech říše rakouské obnoviti bývalou prvotní kázeň a s kázní tou vzbuditi též ducha zbožnosti, obětovnosti a lásky Kristovy. *—* Duchovní cvičení čili exercicie pro světské pány a paní ve Stýrském Hradci odbyvali V. OO. *Rinn* a *Stöger* z tovaryšstva Ježíšova.

Z **Krakova**. Krakov, bohaté to město co do památek z věkův minulých, směle může se honositi nejpěknějšími chrámy v zemích koruny polské. Jeden z památných starobylých a krásných těchto chrámův — Dominikánský — zničený pohromami při úžasném požáru r. 1849, s pomocí Boží na novo se pozdvihuje z žalostných rumův svých. Jiný překrásný chrám Páně sv. Kateřiny, budova to zpanilá z XIV. věku, po delší čas byv zavřen, užíval se za magazin vojenský. Než i tu což Božího, navrácuje se Bohu. JAV. císař povolil na obnovení krásného tohoto stánku Páně sbíratí po celé říši, Bůh požehnal, a v dotčeném gothickém kostele jeví se již presbyterium ve své náležité úpravě a slávě. — Na dosavadní obnovy ovšem vydalo se již 16,932 zl. p.; avšak jest ještě asi 15,000 zl. p. v záloze na další vydání. Není pochyby, že ve zbožném národě polském najdou se dobrodinci, a krásný, pohříchu tak mrzce opuštěný kostel, v krátce bude zase důstojným stánkem Hospodinovým.

Z **Krajinska**. Modlitebné bratrstvo s. Cyrilla i Methodia vždy více se zmáhá počtem údův i požehnaným působením. Vrchním správcem důležitého bratrstva tohoto jest jak známo, výtečný biskup Labodský *Anto-*

nín Slomšek. Apoštolský tento Slovinec, podává zprávu o zdaru bratrstva, mimo jiné píše takto: „Dle loňského výročního listu bratrův a sester, zapsaných v bratrské knize bylo 12,323. Od 9. Března 1858 přibýlo 400 nových údův, na realce v Hradci přidružilo se 252 žákův, v Lineckém biskupství 1099. V Brněnském biskupství čítá se 13,306 bratří a sester. Nemálo jest jich také v Celji, tak sice, že se ve bratrství Cyrillo-Methodějském počítati může 30,000 řádných účastníkův, kteří se modlí, aby nebeský Všeslitovník — Bůh otevřel oči starověrcům, aby otevrouce oči své, poznali pravdu a stali se pravými syny jediné mateře sv. Církve katolické.“

Ze Slovenska. I na Slovensku rok po roce zmáhá se úcta k sv. patronům, apoštolům národu našeho. Letos světla se tam památka sv. Cyrilla i Methodia d. 15. Března. Bratrstva modlitebná, zasvěcená jmenem sv. bratří, zkvětají tam na nejedných osadách u p. na Jablonské, na Lipnické, Povlčanské, kdež nový zvon posvěcen jest tolikéž sv. apoštolův našich jmenem. V obci Oustí zamýšlí tamnější p. farář Jití Repasky vzdělati úhlednou kapli sv. Cyrilla i Methodia.

Z Říma. D. 7. měsíce Března stal se Moravanům dnem památným. Sv. Otec Pius IX. totiž dotčeného dne veřejně a slavně prohlásil, že čtvrtým zázrakem ráčil Bůh oslaviti mučenicví kněze *Jana Sarkandra*. Stalo se prohlášení to ve chrámě Sta. Galla u přítomnosti kardinálův, nejdůst. p. arcibiskupa Holomouckého a valného množství prelatův. Nyní v krátce již bude dotčený oslavený služebník Páně prohlášen tolikéž za svatého. — Novina tato radostná Moravanům jest potěchou a radostí tolikéž i Čechům i všemu Slovanstvu. Sv. Jan Sarkander, rodilý Slezák, jak se již povědělo v Blahověstě, jest odchovancem Pražského semeniska u sv. Václava.

— Při konci měsíce Unora přijeli do Říma tři Abešané: princ Ghiorgis, kněz Emnatou, provázení tlumočnickem knězem Don Sapeto. Přišli do Říma k sv. Otcí, majíce ve jmenu krále Tigrehského a Seminského *Negusie*—a do rukou papežských složití vyznání víry katolické. Jsou to první moufenínští poslanci z Abesinie, kteří se osobně s láskou synovskou vinou k sv. Otcí. Král Negusie držel se do nedávna bludu Monifysitův. Obrátiv se na viru, žádal, aby se vyznání víry a poslušnosti jeho v mramorovém kameni vyrylo, a kámen ten choval se na svědectví ve chrámě sv. Petra.

— Slovtůný kněz Dr. *Flir*, Tyrolák, jemůž v Římě slavná budoucnost kynula, k

nemalé žalosti všech, kdož jej znali, zemřel d. 8. Března. Pohřeb jeho byl slavný, a památka co kněze učeného a neunaveného v dobročinění zůstane požehnaná. Jest se nadíti, že po něm pozůstalo též nejedno dílo, jež bude ozdobou literatury katolické.

Z Francouz. V Paříži, v nádherné kapli Tuilerijské, měl letos kázání postní kněz *Darbois*, generalní vikář kardinála Morlota, arcibiskupa Pařížského. Dotčený kazatel vynikaje plyností řeči, není ani Bossuetu ani Massilionu, není ani Venturovi roven. — Jednát o pravdách křesťanských, ale tak, jako by před sebou neměl císaře a dvoru, ač hlavně dvořanům i Napoleonu III. mělo by se obzvláště za těchto časův připomenouti důrazně, jak těžké jsou povinnosti, jak hrozná jest odpovědnost panovníkův. Než na Tuilerijském dvoře, jak se zdá, v samé svatyni rádi by dvořáci Napoleonští odbývali toliko jistou — komedii. Do kaple dostávají se ovšem z přirozených příčin toliko takové osoby, které mají bilety, udělené od maršálka dvorského. A co dále se děje, vše jest odměřeno a vyměřeno pravidly dvorskými. Ostatně sluší podotknouti, že letos postního času kázali v Paříži výteční kazatelové: Kk. Felix, Lavigne, Pontevois, Gratry a Bauties.

— Mimo všeliké hluky a křiky propagandy anglicko-protestantské vidí se, že se ve Francouzích nezmáhá protestantství; — naopak, zmáhá se moc víry a Církve. — Katolický časopis *Ami de la Religion* stal se denníkem, jenž důstojným způsobem jednáje o věcech a důležitostech náboženských, varuje se neslušnosti a vášnivého rázu, který se vyznačuje Ludvik Veuillot v Universu. — Poutníkův, kteří se letos vydali na pouť do země svaté, jest více než za minulých let: jest mezi nimi proslulý kněz *Gagarin*, druhdy schismatic a nyní výtečný kněz Jesuita.

Z Angličan. Anglický princ Valeský, nástupce trůnu vyjel na cesty do Italie, a tudíž přirozenou měrou i do Říma. Kdo by si pomyslíl, že se toho protestantské Anglicko tolik bude lekati? Avšak lekají se toho nemálo novináři a politikové. Zdáť se jim, že by princ, budoucí panovník na trůně anglickém, neměl nikdy setkatí a viděti se s papežem, bez pochyby proto, aby se neshostil předsudkův oněch dědičných, vedle nichž papež římský jest prý — nečlověkem jakýmsi. — Královna Viktorie usilujíc ubezpečiti syna svého protivlivu katolické víry, obřadův a výtvorův ducha katolického, dalať mu dva opatrné strážce; jedním jest známý lord Redcliff a druhým plukovník Bruce. Mimo to poslala kralovici knížku, sepsanou od protestantského kazatele

Pařížského Coquerela, vydanou pod názvem: „Krásné umění v Itálii ze stanoviska náboženského.“ Než není se, tuším, Angličanům co báti o královici: potomci Oraniovcův neuvykli pravdu sv. náboženství ceniti nad žezlo a korunu královskou.

— Anglikanský duchovník Poole Puseyovec, suspendován jest od biskupá Londýnského za tou příčinou, že směl — slyšeti zpověď. Dotčený duchovník spoléhaje se na dřevní artikule samé anglické církve, odvolal se k arcibiskupovi Kanterburskému, avšak bez prospěchu. Kanterburský arcibiskup potvrzuje rozsudek biskupa Londýnského, prohlásil, že prý zpověď, uvedla-li by se zase v Angličanech, mohla by podkopati zásady mravnosti a náboženství. (†) — Má pravdu arcibiskup Kanterburský, jakož ji měl druhdy Kaifas: zpověď upřímná, po způsobu katolického, přirozenou měrou rušila by bludy a neřesti protestantské.

Z Němce. K nemalé žalosti věrných katolíkův zemřel proslulý hr. Jos. Stolberg, vysoce zasloužilý původce a neunavený rozšiřovatel spolku sv. Bonifacia v Němcích. Šlechtný tento muž právě katolického rázu a ducha dokonale živil svůj d. 5. Dubna v Tournay, kdež byl návštěvou u příbuzných.

— Mezi biskupy katolickými v Němcích vyniká Mohucký neunavenou, neohroženou myslí a láskou právě apoštolskou. Biskupství jeho není sic rozsáhlé; avšak tím svědomitěji hledí, aby znal všechny ovečky své, a ovečky znaly též pastýře svého osobně po hlasu a službě biskupské. Za tou příčinou po celé téměř jaro, leto a podzim bývá na visitacích kanonických i školních. Důchody jeho nejsou znamenité, avšak láska jeho nevyvážená umí nemnohými prostředky vyvoditi mnoho. Takovou měrou přibývá v Mohuči klášterův, množí se školy, zvelebují se ústavy a špitály katolické, a to vše z většího dílu k slovu a snahou zbožného apoštolského biskupa. Vynikaje důmyslem, silou a výmluvností založenou na víře, a oživenou duchem právě apoštolské lásky mluvívá k lidu netoliko v Mohuči, nýbrž i v diácesi při každé nahodilé vážné příležitosti. Neunavený biskup chodívá i na missie, kdež káže, učí, zpovídá s kněžími missionáři takofka o závod. Co divu, že se Mohuči zvelebují, a že sami protivníci bezděky na jevo dávají účtu takovému veleknězi katolickému? —

Z Ameriky. Minulého roku stalo se v Americe po prvé, že kněz katolický v úplném ornátě církevním zahájil modlitbou valný sněm severního soustátí amerického na kapi-

tolu Washingtonskou. Po zákonu a zřízení ústavy Americké má se totiž při početí sněmu konati modlitba; službu tu mají zastávati duchovníci všech věr a vyznání, usídlených v dotčeném soustátí. A takovou měrou mimo všeliké úsilí se strany protivné došlo to vloni na katolíky.

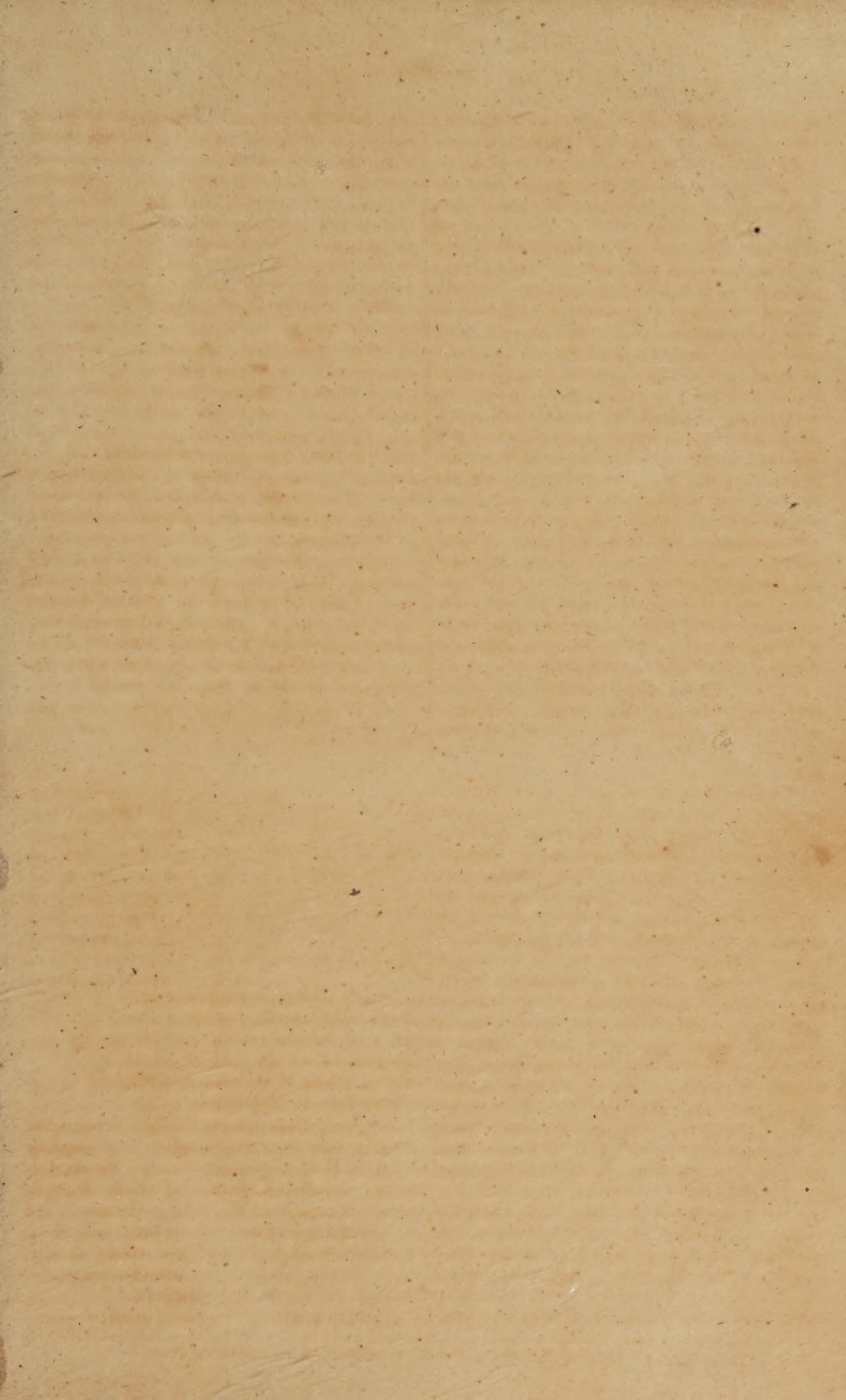
Literní novinky.

— Nákladem Dědictví sv. Janského vyšlo několik povídek v jedné knize pod názvem: *Duševní zábava*. Jsouť dílem přeložené, dílem původní. Z třech přeložených vyniká *Lydie*, směrem a skladem podobná výtečné Fabiole kardinála Wisemana. — Původními pracemi ku sbírce té přispěli veleb. kněží *Ehrenberger* a *Hlinka*. Z výborných povídek od plodného a právem oblíbeného p. *Fr. Pravdy* — čili jak se nám tu pravým jménem svým nazývá — od kněze *Vojtěcha Hlinky*, dvě jsou čtenářům našeho časopisu již známé (*Dvoji cesta* a *Dědictví po matce*) dvě ale jsou z cela nové: „Hospodáři a výminkáři v Suchoparech“ — „Na Velký Pátek.“ Kniha ta nemalá vydávati se bude všem údům vůbec počátkem měsíce Maje.

— Nákladem chvalně činného a podnikavého nakladatele p. B. Stýbla, vyšla právě proslula v německé literatuře knížka modlitební *Devisova*, českým jazykem vzdělaná péčí kněze *J. N. Desoldy*, profesora v Plzni. Dánot ji název *Svatyně Sionská*. Vydání jest pěkné a cena mírná. — V krátkce u téhož nakladatele vyjdou dvě oblíbené starší modlitby: *Patero červených kordův* a *Svatodenní zábava* čili *Nebe klíč*, první opravena i valně rozmnožena péčí redaktora tohoto časopisu, druhá snahou velebného p. faráře Novoveského kněze *J. Pohorelého*.

— Životopis proslulého kněze *Klementa Maria Hoffbauera*, ježž znají laskaví čtenáři naši z předěšlého svazku časopisu našeho vydan jest též o sobě. Stojit 20 kr. r. č. výnos celého vydání věnuje se menšímu semenisku v Pražském arcibiskupství.

— Starožitnosti a památky země české podávají nám čím dále tím vzácnější památky z minulých časův země české. Ve čtvrtém svazku nalezá se překrásný obraz *Rodičky Boží*, chovaný v starobylém chrámu Páně Vyšebrodském. Obraz tento jest, jak dí p. *Palacký* výtečný to znatel a povoláný soudce, „nejkrásnější památka staročeského umění.“

GTU Library

3 2400 00341 0176

